

Мухамед Несиб Ер-Рифаи

ТЕФСИР

НА ИБН КЕСИР

(СКРАТЕНА ВЕРЗИЈА)

КНИГА 1

1442 х.г. (2021 г.)

Наслов на оригиналот:

تَيْسِيرُ الْعَلِيِّ الْقَدِيرِ لِاخْتِصَارِ تَفْسِيرِ ابْنِ كَثِيرٍ

Наслов на преводот:

„ОЛЕСНУВАЊЕ ОД ВОЗВИШЕНИОТ И МОКЊНИОТ ВО
ПОЕДНОСТАВУВАЊЕТО НА ТЕФСИРОТ НА ИБН КЕСИР“

или

ТЕФСИР НА ИБН КЕСИР

Скратена верзија

Автор:

Мухамед Несиб Ер-Рифаи

Превод од арапски и прилагодување на преводот:

д-р Вахит Усеиноски

Сите права се резервирани. Оваа книга може да се копира само делумно, за лична и непрофитабилна употреба.

Ова се препорачува поради промовирање на книгата, како и за афирмирање на културата на читањето, воопшто.

Не се дозволува умножување, пренесување или копирање во целост, без претходна дозвола од издавачот.

Мухамед Несиб Ер-Рифаи

(1413 х.г.)

﴿تَيْسِيرُ الْعَلِيِّ الْقَدِيرِ﴾
لِاخْتِصَارِ تَفْسِيرِ ابْنِ كَثِيرٍ

ТЕФСИР

НА ИБН КЕСИР

(СКРАТЕНА ВЕРЗИЈА)

КНИГА 1

Издава: **Здружение за едукација „Давет“**

За издавачот: **Малик Малики**

Уредник: **Фатмир Ковачи**

Лектор: про. **Љупка Тасевска-Латиќ**

Шеријатска рецензија: **Хусеин Адеми**

Коректура: **Малик Малики**

Компјутерска обработка: **Јонуз Мифтари**

Дизајн: **Аднан Салих**

Печати: **Фокус Принт**

Тираж: **5000 примероци**

Доколку сакате да допринесете за печатењето на останатите томови од книгата, обратете се кај издавачот, Малик Малики:

www.davet.org.mk

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

28-23-277

МУХАМЕД Несиб Ер-Рифаи

Тефсир на ибн Кесир : (скратена верзија). Кн. 1 / Мухамед Несиб Ер-Рифаи ; [превод од арапски и прилагодување на преводот Вахит Усеиноски]. - Скопје : Здружение на граѓани Давет, 2018. - 896 стр. ; 21 см

Наслов на оригиналот на арап. јазик

ISBN 978-608-245-274-6

а) Куран - Толкувања

COBISS.MK-ID 106322442

﴿ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ﴾

**ВО ИМЕТО НА АЛЛАХ,
МИЛОСТИВИОТ, СОМИЛОСНИОТ**

ПРЕДГОВОР НА ИЗДАВАЧОТ

Благодарноста, навистина, Му припаѓа само на Аллах ﷻ. Нему му се заблагодаруваме, од Него помош бараме, од Него прошка бараме и кај Него се засолнуваме од злото на нашите души и на нашите лоши дела. Кого Аллах ﷻ ќе го упати, никој не може да го скршне во заблуда, а кого Аллах ﷻ во заблуда ќе го скршне, никој не може да го упати. И сведочам дека нема друг бог освен Аллах ﷻ – Единиот, Кој нема придружник – и сведочам дека Мухамед ﷺ е Негов роб и Негов пејгамбер.

По прв пат на македонски јазик излегува првиот том од круцијалното и долго очекувано дело: „ТЕФСИР НА ИБН КЕСИР“ (Скратена верзија).

Ништо не е случајно и сè се одвива по одредбата и волјата на возвишениот и сеомќниот Аллах ﷻ кој знае сè, гледа сè и сè по Негова волја бидува. Во нашите срца се роди желбата да започнеме со реализацијата на овој мошне важен проект, и со дозвола на Аллах ﷻ го доживеавме излегувањето од печат на првиот од четирите тома од преводот на „ТЕФСИР НА ИБН КЕСИР“ на македонски јазик.

Ова дело е наменето како за широката популација, кои го разбираат македонскиот јазик, така и за оние што ги претставуваат муслиманите како хатибите, имамите, даиите и сите оние кои ќе сакаат да ја изучуваат исламската вера.

Се потрудивме преводот на овој Тефсир да биде што полесен за разбирање, особено за оние кои не го разбираат арапскиот јазик. Го молиме Аллах ﷻ ова дело да ни помогне за полесно разбирање на Аллаховите ﷻ зборови, значењето и важноста на секој ајет од секоја сура, да прифатиме да живееме според него и да ни биде патоказ и светлина во нашите животи. Амин.

Преводот на овој Тефсир е направен од оригиналниот текст на Тефсирот на Ибн Кесир на арапски јазик.

Планирано е печатените книги од првиот, како и останатите томови од „Тефсир на ибн Кесир“, да бидат поделени бесплатно.

Сакам да напоменам дека за да го добиеме овој квалитетен превод на „Тефсир на ибн Кесир“, по почетната иницијатива, бевме поддржани од многу луѓе, кои покрај морална ни овозможија и финансиска поддршка, со помош на која се реализираше овој проект. Го молам севишниот Аллах ﷻ да ги награди со најубавата награда, како на овој така и на идниот свет. Амин.

При реализацијата на овој проект беше формиран тим кој вклучуваше: издавач, преведувач, шеријатски рецензент, лектор, уредник, дизајнер, одговорен за техничка обработка. Воедно, текстот, пред самото печатење, го читаше избран тим, и истиот даваше сугестии, сè со цел да се добие што поквалитетен и појасен превод, приспособен за читателите од сите слоеви на општеството. Го молам севишниот Аллах ﷻ да ги награди со најубавата награда, како на овој така и на идниот свет. Амин.

Го молам Аллах ﷻ да им помогне на сите муслимани кои ќе го користат овој Тефсир, да им биде упатувач и светло на дуњалукот сè до Судниот ден, а на ахирет да им биде нивен шефатџија. Амин.

Мојата последна дова е: Благодарноста Му припаѓа на Аллах, Господарот на световите.

Малик Малики

ПРЕДГОВОР НА ПРЕВЕДУВАЧОТ

Благодарноста му припаѓа само на Аллах,¹ Господарот на сите светови, Едниот и Единствениот, и нека е салават и селам, благослов и мир, врз нашиот ценет и почитуван пејгамбер Мухамед ﷺ, врз неговото семејство, врз неговите асхаби и врз сите оние што го следат неговиот правец сè до Судниот ден. А потоа...

Еве нè, започнуваме да чекориме низ широките пространства на уште едно круцијално дело од областа на исламските научни дисциплини, овојпат од областа на тефсирот (толкувањето на Куранот), а тоа е скратената верзија на „**Тефсирот на Ибн Кесир**“, позната со насловот „**Олеснување од Возвишениот ﷻ и Моќниот ﷻ во поедноставувањето на ,Тефсирот на Ибн Кесир‘**“ од авторот Мухамед Несиб Ер-Рифаи – сега достапно и на македонски јазик.

Имено, „Тефсирот на Ибн Кесир“ со право го стекнал епитетот на најеминентно, најпознато и најизбрано дело од областа на тефсирската научна дисциплина, а тоа го потврдуваат изјавите и говорите на бројни поранешни и современи исламски научници. Така, од познатиот исламски научник Џелалудин Ес-Сујути – Аллах ﷻ да му се смилува – се пренесува дека рекол: „Негово дело (т.е. од Ибн Кесир) е познатиот ‚Тефсир‘, а досега, ниедно тефсирско дело, не е композирано со таков извонреден стил.“² Шејхот Мухамед ибн Али Еш-Шевкани – Аллах ﷻ да му се смилува – рекол: „Негово дело (т.е. од Ибн Кесир) е познатиот ‚Тефсир‘, којшто се состои од неколку томови, а претставува збирка на вредни содржини од мезхебите³, преданијата и вестите. Напишан е со висок стил, а воедно се смета за најдобар тефсир, доколку не постои подобар од него.“⁴ Шејхот Мухамед ибн Џафер Ел-Кетани – Аллах ﷻ да му се смилува – рекол: „Неговиот ‚Тефсир‘ е исполнет со бројни хадиси

¹ Аллах – Бог, Господар на световите, Создателот на сè (Заб. на уред.).

² „Табекатул-хуф-фаз“ („Генерации на хафизите“) – Ес-Сујути, стр. 534.

³ Тука се мисли на мезхебите т.е. исламски правни школи (Заб. на рец.).

⁴ „Ел-Бедруттали мин ба’дил-карнис-саби“ („Блескава Месечина од генерациите по седмиот век“) – Мухамед ибн Али Еш-Шевкани, 1/130 стр.

и преданија, со изнесени преданија и изведувања, проследени со научен осврт кон нивната веродостојност или слабост.¹ Шејхот Абулазиз ибн Баз – Аллах ﷺ да му се смилува – рекол: „Тефсирот на Ибн Кесир‘ претставува величествен тефсир, составен според традиционалниот правец на првите генерации и правецот на Ехлис-Сун-не вел-Џема‘, и не познавам сличен тефсир во однос на преданието и изнесувањето на хадисите и преданијата, како и нивно изведување и проценување.“² Деталните образложенија во однос на методологијата на креирањето на овој тефсир ги наведуваат авторот на резимето (во својот предговор) и авторот на тефсирот (во својот вовед).

Што се однесува на скратена верзија на авторот Мухамед ибн Несиб Ер-Рифаи – Аллах ﷺ да му се смилува – па таа, исто така, се смета за една од најдобрите скратени верзии на овој грандиозен тефсир. Овој факт, исто така, го потврдуваат бројни изјави од исламските научници – современици на авторот. Така, шејхот Абдулазиз ибн Баз – Аллах ﷺ да му се смилува – рекол: „Мојот брат, шејхот и алимот³ Мухамед Несиб Ер-Рифаи ми ја предочи поедноставената верзија на ‚Тефсирот‘ од хафизот Ибн Кесир – Аллах ﷺ да му се смилува – па запрев на некои места од него, забележувајќи дека станува збор за одлично резимирање, коешто ги задржало суштините на интегралниот тефсир на авторот, преку целосно отфрлање на истраилијатите и слабите хадиси, преданија и ставови на некои од исламските алими, коишто ги наведува хафизот Ибн Кесир во интегралниот текст на тефсирот. Сметам дека оваа скратена верзија на тефсирот на Ибн Кесир ќе биде од голема корист за читателите и слушателите, штедејќи од нивното време и олеснувајќи им го восприемањето на содржините на обемниот тефсир. „Шејхот Абдулмелик ибн Ибрахим Али Шејх – Аллах ﷺ да му се смилува – рекол: „Веќе го разгледав резимето на тефсирот од Ибн Кесир – Аллах ﷺ да му се смилува – обработено од страна на шејхот Мухамед Несиб Ер-Рифаи, и сметам дека станува збор за многу корисно дело, во коешто успеал да изврши дистинкција меѓу бројни истраилијати и повторувања и да ги отфрли од интегралниот текст – Аллах ﷺ да го награди за неговиот труд со убава награда.“ Шејхот Мухамед Бехџет Ел-Бејтар – Аллах ﷺ да му се смилува – рекол: „Нашиот професор, истражувач и алим – еден од носителите на традиционалното верување наследено

¹ „Ер-Рисалетул-мустатрифe“ („Извонредна порака“) – Мухамед ибн Џафер Ел-Кетани, стр. 195.

² „Фетава Ибни Баз“ („Правните решенија на Ибн Баз“) – овој говор се споменува во делот на правните решенија (фетви) за тефсирските прашања.

³ Алим – научник (Заб. на уред.).

од првите муслимански генерации – Мухамед Несиб Ер-Рифаи веќе успеа во составувањето на скратената верзија на „Тефсирот“ на Ибн Кесир, без да се оддалечи од неговата суштина, со тоа да им го олесни на сите слоеви и категории на читатели исправното сфаќање на значењата на Благородниот Куран...“¹ А што се однесува на неговиот стил и методологија при креирањето на резимето на „Тефсирот“ на Ибн Кесир, тие се наведени во предговорот на самиот автор.

Затоа, Го молам Аллах ﷻ да ги награди и авторот на „Тефсирот“ Ибн Кесир, и авторот на резимето Мухамед Несиб Ер-Рифаи, со изобилна и обемна награда, да овозможи нивните дела да бидат трајни коишто ќе им носат постојана награда, и да им ги впише во редот на нивните добри и корисни дела на вагата на Судниот ден. Амин!

Што се однесува на мојот пристап и метод при преведувањето и прилагодувањето на преводот на ова дело, тоа може да се согледа низ следните неколку параметри:

1) Се обидов да не додавам и да не одземам од скратената верзија на „Тефсирот“, освен во ретки случаи кога има потреба за дополнително објаснување, и тоа поставувајќи го објаснувањето меѓу две загради, а тоа најчесто се јавува при објаснување на некои исламски термини и поими, или при нивно задржување поради нивната честа употреба во исламскиот секојдневен жаргон и терминологија. Настојував да се придржувам кон ваквиот параметар, бидејќи како што веќе беше наведено, станува збор за скратена верзија, оттука долгото парафразирање и додавање би го извеле делото од суштинскиот карактер.

2) При наведувањето дови и зикрови, се обидов да ги препишам во транскрипциона форма, со македонски букви и слогови, а притоа, со наведување на нивниот превод и значење во долните белешки од текстот (фуснотите). Се придржував кон овој параметар, со цел олеснување и адаптирање на ваквите зикрови и дови на читателот – да може, доколку сака, полесно да ги запамети и да го спознае нивното значење.

3) Го задржав оригиналниот курански текст на ајетите², одделувајќи ги со поставување на нивните редоследни броеви, како и при наведувањето на ајетите коишто се споменуваат при самиот текст на тефсирот, истовремено со посочување на сурата³ и редоследниот број

¹ Сите наведени изјави и говори се извадени од предговорите на споменатите алими и шејхови, коишто се наведени во воведниот дел од делото на авторот.

² Ајет – знамение или доказ; стих или цитат од Куранот (Заб. на уред.).

³ Сура – едно поглавје во Куранот. Куранот е составен од 114. сури (Заб. на уред.).

на ајетот во фуснотите. Се придржував кон ваквиот параметар, со цел да се задржи изворноста на куранскиот текст, а воедно и олеснување на сфаќањето на неговите значења од страна на читателот.

4) Пристапив кон дистинкција меѓу куранските и хадиските текстови – преку нивно запишување со затемнети (болд) букви – од останатиот текст од „Тефсирот“, со цел читателот да може да прави разлика помеѓу текстовите. Така, сите курански ајети и сиот говор на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се препознатливи во однос на останатиот текст.

5) Пристапив кон верификација и изведување на хадисите и некои од преданијата, преку наведување на името на преносителот, редоследниот број на хадисот или преданието во неговото дело а понекогаш и споменување на самиот назив на делото, без да ја наведувам нивната проценка на веродостојност или слабост, бидејќи тоа често се наведува во самиот текст на тефсирот. Воедно, и самиот автор на резимето пристапил кон отфрлање на сите слаби и неверодостојни хадиси и преданија од интегралниот текст на тефсирот. Се придржував кон ваквиот параметар, со цел олеснување на читателот, доколку сака да се увери во изворот на хадисот и преданието, да може да го стори тоа, а и поради фактот дека придржувањето кон ваквиот параметар се смета за главен елемент при креирањето на научен исламски труд.

6) Обрнав посебно внимание на немешањето на фуснотите во долните белешки од текстот, така што при наведување на фуснотите на авторот на резимето, на почетокот при секоја од нив го поставив изразот „Надоврзување од авторот“, со цел да може читателот да прави дистинкција помеѓу текстот на авторот и текстот на преведувачот.

7) Пристапив кон креирање предговор, во којшто накратко ги наведов: важноста и значењето на двете дела: „Тефсирот на Ибн Кесир“ и „Скратената верзија на Тефсирот“, преку наведување на некои од изјавите и говорите на некои од исламските алими и шејхови во врска со тоа; како и пристапот и методологијата при преведувањето и неговото прилагодување – со цел да му се даде на читателот општа претстава за делото и олеснување на неговото интерпретирање и сфаќање.

8) Пристапив кон компонирање на кратка биографија за авторот на резимето Мухамед Несиб Ер-Рифаи, бидејќи тоа не го сторил самиот автор, но истото го сторил при компонирањето на кратка биографија

за авторот на „Тефсирот“ Ибн Кесир, наведувајќи го тоа пред самиот вовед на „Тефсирот“, со цел запознавање на читателот со двата автора, нивната личност и нивниот опус.

9) Што се однесува на кратенките: آل , آل , آل , آل , – се читаат на следниот начин: آل (аззе ве џелле); آل (сал-лал-лаху алејхи ве сел-лем); آل (радијал-лаху анху/а); آل (алејхис-селама). Кратенката آل се додава по споменувањето на Аллаховото име; кратенката آل се додава по споменувањето на Пејгамберот Мухамед; кратенката آل се додава при споменувањето на некој од асхабите или асхабијките и кратенката آل се додава при споменувањето на некој од пејгамберите.

Воглавно, ова се есенцијалните параметри до коишто се придржуваат при мојот превод и неговото прилагодување.

На крајот, Го молам Аллах آل , со Неговите најубави имиња и најсовршени својства, Господарот на величествениот Арш, Господарот на сите светови, Господарот на Судниот ден – да го прими ова дело, да ги очисти намерите и да ја зацврсти искреноста во него, да го направи трајно дело од коешто ќе произлегува постојана и континуирана награда и придобивка, да го направи да биде од полза за секој што бара и настојува да стекне корист. Исто така, да премине преку сите пропусти и грешки содржани во него, бидејќи Тој е од милостивите Најмилостивиот и крајното враќање секогаш е кон Него, да одреди да биде тешко на вагата на добрите дела на Судниот ден и да биде причина за заслужување на Неговото задоволство и внесување во вечните џенетски градини и пространства. Ал-лахуме амин!

Преведувачот:

д-р Вахит Усеиноски

Медина, Саудиска Арабија

1438 х.г. (2017 г.)

ПРЕДГОВОР НА АВТОРОТ

Благодарноста, навистина, Му припаѓа само на Аллах ﷻ. Нему му се заблагодаруваме, од Него помош бараме, од Него прошка бараме и кај Него се засолнуваме од злото на нашите души и на нашите лоши дела. Кого Аллах ﷻ ќе го упати, никој не може да го скршне во заблуда, а кого Аллах ﷻ во заблуда ќе го скршне, никој не може да го упати. И сведочам дека нема друг бог освен Аллах ﷻ – Единиот, Кој нема придружник – и сведочам дека Мухамед ﷺ е Негов роб и Негов пејгамбер.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾

„О верници, плашете се од Аллах со вистинска богобојазливост и не умирајте освен како муслимани!“¹

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾

„О луѓе, плашете се од Господарот ваш, Кој ве создаде од една душа, од неа создаде пар, а од парот размножи многу мажи и жени. Плашете се од Аллах, во Чие име се повикувате, и поради Кого барате едни од други и ги чувате роднинските врски. Аллах, навистина, ве набљудува!“²

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا . يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾

„О верници, плашете се од Аллах и зборувајте само исправен говор! Аллах ќе ги поправи делата ваши и ќе ви ги прости гревовите ваши. А тој што му е потчинет на Аллах и на Неговиот Пратеник – таквиот успеал со успех огромен!“³

¹ Сура Али Имран, ајет 102.

² Сура Ен-Ниса, ајет 1.

³ Сура Ел-Ахзаб, ајети 70-71.

А потоа... па, навистина, најдобар говор е Аллаховиот ﷻ Говор, а најдобро упатство е Упатството на Мухамед ﷺ. Најлоши работи се новините во верата, а секоја новина е *бидат* – новотарија, а секој *бидат* е заблуда, а секоја заблуда води кон Џехенмот!

О читателе! О почитуван муслимане! О сакан брате во името на Аллах ﷻ! Ти ја предочувам – по пет години заложба – оваа скратена верзија на тефсирот на Величествениот Куран, познат под името „**Тефсирот на Ибн Кесир**“ од познатиот имам, алим, хафиз Имадудин Ебу Ел-Фида’ Исмаил ибн Кесир Ел-Куреши Ед-Димешки (умрел 774 х.г.).

Овој тефсир на Ибн Кесир... непотребно е да биде детално опишувач, бидејќи, речиси е единствен тефсир, во којшто авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – настојува да биде ексклузивен тефсир, непо мешан со било која друга научна дисциплина. Всушност, тој претставува само тефсир, во вистинска смисла на зборот, иако понекогаш авторот навлегува во споменување на некои јазични правила, или граматички разложувања, или реторички и стилски образложувања – и тоа многу ретко – сè со цел да му овозможи на читателот полесно да го разбере конкретниот ајет. Значи, авторот настојува – на почетокот и на крајот – да му предочи на читателот тефсир којшто се занимава исклучиво само со тефсирската проблематика, а со тоа, се надева дека ќе ја постигне возвишената и најважната цел, којашто гласи: конкретизирање на она што Аллах ﷻ го посакува со Својот величествен Говор, онолку колку е можно да се постигне тоа.

Затоа, шејхот и муфесирот Ибн Кесир – Аллах ﷻ да му се смилува – се придржува исклучиво кон исправниот правец, кон благородниот правец на нашите исправни претходници (селефу салих), при составувањето на овој тефсир, а тоа е: толкувањето на Куранот со Куран, толкувањето на Куранот со хадис, толкувањето на Куранот со говорите на асхабите и табиините и толкувањето на Куранот со сфаќањата на арапскиот јазик. Овој правец е единствено најисправен и најмудар правец и најнепосредно средство за постигнување на посакуваната цел – а тоа е разбирање на Аллаховиот ﷻ величествен Говор и она што Тој го посакува со него. Поради сето ова, посакувајќи приближување (кон

Него) и стекнување награда кај Аллах ﷻ, се јави желбата кај мене, потпирајќи се само на Аллах ﷻ, да го избирам овој величествен тефсир „Тефсирот на Ибн Кесир“ и да го поедноставам со резимирање коешто не излегува ниту колку врвот од прстите од правецот по којшто авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – се движел при креирањето на своето дело, со форма којашто не е искривена и со излагање коешто не е здодевно, посакувајќи го со тоа само Аллаховото ﷻ задоволство, за потоа, да им предочам на моите браќа муслимани резимирана и крајно корисна верзија на тефсирот, за да можат полесно да ја сфаќаат нивната вера, да го разбираат Говорот на нивниот Господар ﷻ, да работат според она што таквиот Говор го содржи, во својата акида, ибадет и дело, и да го распространуваат вистинскиот Говор помеѓу луѓето, без да се плашат од никого освен од Аллах ﷻ, со надеж дека помеѓу нив секогаш ќе постои групата, којашто ја опишал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во своите зборови: *„Постојано ќе има една група во мојот Умет¹, кои ќе ја помагаат Вистината и нема да им штети тој што ќе ги остави на цедило и тој што ќе им се спротивстави, сè додека не стигне Аллаховата ﷻ наредба, а тие и понатаму ќе бидат во таква состојба.“²*

Штом тефсирот на Ибн Кесир, во својата основа, претставува тефсир, во којшто муфесирот – Аллах ﷻ да му се смилува – се посветува на одредени подробности и детали коишто не користат никому освен на посебна категорија на алими, со цел да навлезат во содржините на протолкуваните ајети, со навлегување коешто е во согласност со нивните настојувачки желби кон дознавање нови детали и податоци, и да ги продлабочуваат своите основи во тефсирската научна дисциплина, со продлабочување коешто се совпаѓа со нивната обемност на знаење и со нивната способност за образложување при нивните истражувања, трудови и решавање на проблематики – а ваквата способност при истражувањето и доследност во разоткривањето на експлицитните прашања многу ретко може да се најде кај мноштво од истражувачите на исламското знаење и општото мнозинство од муслиманите, коишто можеби нивната полза од тефсирот на Ибн Кесир – онака како што е специфично конструиран, со долги толкувања и парафразирања –

¹ Умет – арапски збор кој означува заедница или нација. Во контекст на исламот, зборот умет се користи за означување на заедница на сите верници, а со тоа и на целиот исламски свет (Заб. на уред.).

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр 3640; Муслим, бр. 1921 и Ахмед, во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22320.

нема да биде целосно задоволена, токму поради тоа што Аллаx ﷺ не им ја одредил потребната интелектуално-научна моќ, без да го разбере она што авторот – Аллаx ﷺ да му се смилува – го разбрал, го интерпретирал и го наумил да го достави до муслиманите, и она што тој го разбрал од она што Аллаx ﷺ посакува да го истакне со Својот величествен Говор и благороден Куран – и поради стравот читателите да не го избегнуваат и да не им станат здодевни неговите долги толкувања и парафразирања – иако и во тоа постои огромна корист и полза – токму поради сето ова, одлучив, потпирајќи се на Аллаx ﷺ, да зачекорам со овој храбар чекор – знаејќи дека ваквиот зафат ги надминува моите способности и претставува тешко бреме за понесување – меѓутоа, јас се потпрев единствено на Аллаx ﷺ, поттикнат од цврстата волја и точно зацртаната намера за стекнување корист од пораките на Аллаховата Книга и напојување од непресушните извори на објавата.

Секогаш, кога нешто ќе ме спречуваше или ќе ме доведуваше до колебање, ќе ме заплашеше крикот, длабоко од мојата внатрешност, повикувајќи ме да се охрабрам. Затоа, Го молам Аллаx ﷺ за упатство и сосредоточеност, за заштита и разборитост! И така, се охрабрував и започнував, чекор по чекор, предочувајќи им го мојот труд на оние кои ги сметав за доверливи во нивното знаење и консултирајќи се со нив, а тие уште повеќе ме охрабруваа и ги поттикнуваа моите стремежи да продолжам по патеката на којашто зачекорив. Но сепак, на почетокот и на крајот, единствено Аллаx ﷺ е Тој што дава успех и упатува кон исправноста. И секојпат кога ќе резимирав неколку ајети започнував да ги подучувам моите браќа за тоа, кои учеа кај мене, да им говорам за тоа при научните кружоци и да им ги читам при секое предавање, притоа забележувајќи ја нивната реакција за тоа и нивното понатамошно применување на наученото низ нивниот секојдневен живот – со дополнителни образложувања и објаснувања коишто сметав дека се потребни за тоа. Се надевам дека Аллаx ﷺ одредил корист во сето она што го слушнале и го примениле во својата секојдневна пракса, од мудрите и благородните ајети. Понекогаш паузирав од читањето на она што го резимирав од тефсирот на Ибн Кесир, и низ таквиот период ги подучував за други книги од нашите исправни претходници, од различни научни области: акида, фикхски прописи, исламска историја, хадис, фикхус-сун-не и др.

Откако Аллах ﷻ ме почести, со Својата дозвола, да станам учител и подучувач во Меканскиот Харем, во 1385 х.г., она што го имав обработено од резимираниот тефсир му го предочив на познатиот шејх во Харемот и генерален директор за верски надзор во Меканскиот Харем Абдулах ибн Хумејд, а тој веднаш се согласи мојата скратена верзија да ја искористам како четиво за моите предавања во Харемот. Тогаш започнав секојдневно да одржувам предавања за она што го имав резимирано од тефсирот на Ибн Кесир. Потоа продолжив со моето резимирање, потпирајќи се само на Аллах ﷻ и учејќи дова при моето тавафење (кружење) околу Неговата света Куќа: „Аллаху мој, немој да ми ја земеш мојава душа, пред да ми овозможиш да го довршам резимирањето на овој тефсир. Ти, навистина, сè слушаш, блиску си до твоите робови и се одзиваш на нивните дови!“ – па, мојот Господар ﷻ ми ја прими мојата дова, и еве, веќе го завршив резимирањето на овој прочуен тефсир, благодарейќи Му единствено, Нему, на Неговите огромни благодети и бројни дарувања, молејќи Го понизно, единствено, Него, да ми се смилува за моите пропусти и недостатоци и да ми даде уште повеќе од Неговата добрина, и молејќи Го со Неговата возвишеност и со Неговите возвишени атрибути и убави имиња да ме упати кон она во што се наоѓа Неговото задоволство, да ме награди со Неговата добрина повеќе од она што го заслужувам, со воведување во Неговите пространи џенетски градини, со напојување од бистрата вода на Хаудот, од којашто секој оној што ќе биде напоен нема никогаш повеќе да ожедни, и тоа со напојување од раката на најугледниот човек, најдобриот роб и најизбраниот пејгамбер – Мухамед ﷺ – нека биде салават и селам врз него, врз неговото чисто семејство, врз неговите избрани асхаби и врз сите оние што ги следат и се поведуваат по неговото Упатство, сè до Судниот ден! Амин!

Мојот метод при резимирањето: При резимирањето се раководев со метод – којшто сметав дека е извесно добар – а тоа е следниот: го скратив говорот на муфесирот – Аллах ﷻ да му се смилува – со скратување коешто и понатаму ја остави суштината на неговите значења, без било каков пропуст и со многу јасен стил, којшто можат да го разберат и алимот, и ученикот, и почетникот во учењето, па дури и сите останати лица, доколку го читаат или им се чита, можат лесно да го разберат. Сето она што сметав дека е тешко разбирливо од стилот на

пишување на авторот – од неговата употреба на сложени фрази, метафори, алегорија и синоними при објаснувањето на значењата на изразите и исказите – го отфрлив согласно со потребата за тоа.

Што се однесува на хадисите коишто ги наведува авторот, во нив ги скратив долгите синџири на преносители и се задоволив со споменување само на забележувачот на хадисот и асхабот којшто го пренесува, на пример: „Го пренесува Ел-Бухари од Ебу Хурејре ﷺ...“. Исто така, се задоволив со задржување на само два или еден хадис, од бројните хадиси коишто ги наведува авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – во однос на една тематика, и тоа обрнав посебно внимание на задржување на оние хадиси коишто ги пренесуваат „Двајцата шејхови“ (Ел-Бухари и Муслим) или едниот од нив, или оние хадиси коишто се проценуваат за веродостојни од останатите збирки на хадиси (Сунените, Муснедите и Сахихите)... а ги отфрлив слабите и апокрифни хадиси, потпирајќи се врз тоа, прво, врз оценката на авторот Ибн Кесир – Аллах ﷻ да му се смилува – во однос на нивната веродостојност, и второ, врз моето лично знаење во однос на оценката на нивната веродостојност, без авторот да посочи кон тоа.

Исто така, ги отфрлив сите истраијати (вести и кажувања од историјата коишто ги пренесуваат припадниците на Бену Израил, слаби ставови и мислења и неодредени и слаби преданија). Додека беспредметните мислења за чијашто бесмисленост и немоќ посочува и предупредува авторот – а ги споменува во својот тефсир само за да им ја предочи на читателите нивната бесмисленост и немоќ – Аллах ﷻ да го награди со она што го сочувал кај Себе како награда за Своите добри робови – во потполност ги отстранив, поради моето придржување кон методот, кон којшто се придржував при резимирањето, и поради фактот дека недознавањето за ваквите беспредметни и бесмислени мислења е подобро од нивното познавање, а сметам дека со тоа ја остварив намерата на авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – во однос на неговата неувереност во нив и посочување на читателот да не работи според нив, бидејќи човекот не работи според она што не го знае.

Понекогаш бев принуден да го задржам целиот израз на авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – без да резимирам било што од него, бидејќи самиот автор го составил таквиот израз во поедноставен облик без да

одолговлекува во него, а тоа посебно се согледува во ајетите коишто се однесуваат на верските прописи, а во коишто не постои несогласување меѓу алимите. При таквите и слични ситуации, го пренесувам севкупниот израз на авторот – Аллаh ﷻ да му се смилува – онака како што го составил, макар и да е долг, посакувајќи со тоа стекнување повеќе полза од страна на читателот, или поради фактот дека таквиот израз не може да биде резимиран и покрај неговата должина.

Исто така, ги избрав и задржав најиздржливите и најцврсто поткрепените ставови на алимите, од бројните ставови коишто ги наведува авторот – Аллаh ﷻ да му се смилува – во однос на една содржина и тематика, притоа анулирајќи ги останатите ставови.

Понекогаш додавам одредени надоврзувања и фусноти во долниот дел од страницата во однос на одредени содржини и тематика, за коишто сметам дека треба да бидат дополнително објаснети од критички, поддржувачки или преовладувачки аспект, а посебно при содржините и тематиките за коишто се водела длабока полемика и дијалог, како што се тематиките за расветлување на значењата на ајетите и хадисите коишто се однесуваат на Аллаховите ﷻ атрибути и имиња – каде што се бара целосно расветлување на нивните значења, притоа водејќи според нивното надворешно и автентично сфаќање, без приклучување кон било какво друго сфаќање, проследено со поистоветување, карактеризирање, погрешно интерпретирање, искривување на значењето, екстремно претставување или погрешно антропоморфирање (давање облик и структура), бидејќи Аллаh ﷻ вели: **„Никој не е како Него. Тој слуша сè и гледа сè!“**¹ – како и други проблематики, настојувајќи со тоа: изнаоѓање решение во границите на Куранот и Сунетот,² и методологијата на нашите исправни претходници (селефу салих)

И не внесов ништо во тефсирот на Ибн Кесир – Аллаh ﷻ да му се смилува – од други дела, туку настојував само да го резимирам единствено неговиот тефсир, без да додавам било каков збор или реченица извадена од друг тефсир, освен она што самиот муфесир – Аллаh ﷻ да

¹ Сура Еш-Шура, ајет 11.

² Сунет – законит начин или начини, наредби, чинови на обожување и изјави на Пратеникот ﷺ кои станале пример што го следат муслиманите (Заб. на уред.).

му се смилува – го зел од други муфесири и го споменал во својот тefsир, посочувајќи кон делото од коешто го извадил. Исто така, не внесов ниту еден мој говор во говорот на муфесирот – Аллах ﷻ да му се смилува – а притоа да не посочам кон тоа со поставување симболи или загради, објаснувајќи во него со зборовите: „Ова е од мојот говор, а не од говорот на муфесирот – Аллах ﷻ да му се смилува –...“ – и тоа на многу ретки места во делото.

Ги нумерирав ајетите со редоследни броеви согласно со секоја сура и согласно со поделбата и класификацијата којашто ја извршиле учачите (кариите) на Куранот, и ги обележав со број на џуз и хизб,¹ и со број на џузовите на хизбот. Ги споменав и ајетите каде што треба да се направи сеџда. Исто така, го споменав и местото на секоја сура, согласно со распоредот на објавување, како на пример: „Таа и таа‘ сура... е објавена по ,таа и таа‘ сура...“ – со споменување на бројката на нејзините ајети, и дали таа сура е меканска или мединска, како и обележување на нивните редоследни броеви. При резимирањето го издвоив само оној дел од куранската страница, чијшто тefsир се третира, ставајќи го на самиот врв на страницата од текстот или во средината, согласно со големината на текстот.

Воглавно, ова е мојот метод при резимирањето.

Затоа, Го молам Аллах ﷻ да ми овозможи да го стекнам Неговото задоволство, преку ова мое дело, за коешто не барам надоместок, освен од Аллах ﷻ, Единиот Бог, Кој нема придружник, и сметам дека не сум изоставен од било каква грешка и пропуст, но Господарот мој ﷻ е Тој што не греша, не испушта ништо и не заборава, затоа барам прошка од Него и Го молам да ми ги прости гревовите, да премине преку моите пропусти, да ми помогне во сето добро коешто го правам и да ме спречи од секое зло коешто го преземам. Амин!

Аллаху мој, дај ѝ ја на мојава душа нејзината стравопочит и прости ѝ, бидејќи Ти најубаво простуваш и Ти си нејзиниот Заштитник и Господар! Аллаху мој, прости ми ги гревовите, занемарувањата, претерувањата и пропустиите, коишто Ти ги знаеш подобро од мене!

¹ Џуз е еден од триесетте делови со приближно еднаква големина на кои се дели Куранот. Џузот понатаму се дели на хизби (групи), а тие, пак, се делат на четвртини (Заб. на уред.).

Аллаху мој, прости ми ги моите намерни и ненамерни гревови, моите сериозни и несериозни пропусти, и секое злодело што произлегува од мене! Аллаху мој, прости ми за она што избрзував и за она што одолговлекував, за она што го притајував и за она што јавно го правев, бидејќи Ти си Првиот, Ти си Последниот и Ти си Моќен за сè! Нема друг бог освен Тебе и нема друг Господар покрај Тебе! Аллаху мој, благослови го Мухамед ﷺ и неговото семејство, како што го благослови Ибрахим ؑ и неговото семејство. Ти, навистина, си за благодарност Достоен и Славен! Аллаху мој, дај му берикет на Мухамеда ﷺ и на неговото семејство, како што му даде берикет на Ибрахим ؑ и неговото семејство, низ световите. Ти, навистина, си за благодарност Достоен и Славен! Нашата последна дова е: Благодарноста Му припаѓа само на Аллах ﷻ, Господарот на световите!

Напишано во Халеб, во последната третина од светиот месец Рамазан 1390-та година по хиџретскиот календар – од страна на носителот на исламското мисионерство и нејзин слуга во Халеб

Ебу Газван Мухамед Несиб Ер-Рифаи.

КРАТКА БИОГРАФИЈА НА МУФЕСИРОТ
И АВТОРОТ НА „ТЕФСИРОТ“ ЕБУ ЕЛ-ФИДА’
ИСМАИЛ ИБН ОМЕР ИБН КЕСИР – АЛЛАХ ﷻ
ДА МУ СЕ СМИЛУВА И ДА МУ ПРОСТИ

Тој е шејх, имам, алим и хафиз – Ебу Ел-Фида’ Исмаил, син на шејхот, алимот и хатибот во своето родно место Ебу Хафс Шихабудин Омер ибн Кесир ибн Дау’и ибн Кесир ибн Зер’а Ел-Куреши. По потекло е од Бусра, а по место на израснување и воспитување, од Дамаск. Според својот мезхеб и фикхски правец припаѓал на шафиската правна школа.

Роден е во селото Мецдел во областа Бусра, источно од Дамаск, во 701-та х.г.. Неговиот татко – Аллаx ﷻ да му се смилува – умрел додека тој имал четири години, па одговорноста за неговото воспитување и грижа ја презел неговиот стрико – шејхот Абдулвехаб. Во петтата година од своето детство се доселиле во Дамаск, во 706-та х.г., каде што веднаш започнал со своето учење кај познатиот алим од Шам, во тогашно време, Бехаудин Ел-Касим ибн Асакир (умрел 723 х.г.). Потоа, започнал да учи и кај други познати алими, како што се: Исхак ибн Јахја Ел-Амиди – шејхот на захиriskата правна школа (умрел 725 х.г.) и Шејхул-Ислам Текијудин Ахмед ибн Тејмије (умрел 728 х.г.) – од кого учел со посебен респект и љубов и од кого се здобил со обемно знаење, поради учењето и дружењето со него бил измачуван и искушуван. Други негови познати учители биле: шејхот Бурханудин Ибрахим ибн Абдурахман Ел-Фезари – познат под прекарот Ибн Ел-Ферках (умрел 729 х.г.), Ахмед ибн Ебу Талиб – познат под прекарот Ибн Еш-Шухне (умрел 730 х.г.), Иса ибн Ел-Мут’им, Мухамед ибн Зерад, Џемал Јусуф ибн Ез-Зеки Ел-Мизи – авторот на делото „Техзибул-Кемал“ („Култивирање на делото „Ел-Кемал“) (умрел 742 х.г.) – од него стекнал посебно знаење и се оженил со неговата ќерка, Ибн Ер-Рида, Шемсудин Ез-Зехеби Мухамед ибн Ахмед Кајмаз (умрел 748 х.г.) и други.

Признанија за неговото обемно знаење му доделиле познатите алими од Египет, во тогашно време, како што биле: Ебу Ел-Фетх Ед-

Дебуси, Али ибн Омер Ел-Вани, Јусуф Ел-Хатени, Ебу Муса Ел-Карафи, Ел-Хусејни, како и други познати алими.

Хафизот Ибн Хаџер, во своето дело „Ед-Дурерул-камине фи е’ајанил-миетис-самине“ („Сокриени бисери од животописите на личностите од осмото столетие“), рекол: „Се занимавал со хадис, разгледувајќи ги нивните текстови и преносители. Го составил тефсирот. Започнал со пишување на огромна книга во врска со фикхсите прописи, но не ја довршил... потоа, го напишал своето дело од областа на историјата, коешто го нарекол ‚Ел-Бидаје вен-Нихаје‘ (‚Почетокот и крајот‘). Го напишал и делото за генерациите на најзабележителните правници од шафиската школа (‚Табекатуш-Шафии‘је). Напишал дела во врска со проценката на хадисите, наведени во делото ‚Ет-Тенбих‘ (‚Опомената‘) – во шафискиот фикх – и хадисите наведени во делото ‚Мухтесарул-Хаџиб‘ (‚Резимето на Ел-Хаџиб‘). Започнал со коментирањето на ‚Сахихул-Бухари‘. Се дружел со Ел-Мизи и учел кај него од неговата книга ‚Техзибул-Кемал‘ (‚Култивирање на делото Ел-Кемал‘), а потоа станал негов зет. Учел и од Ибн Тејмије, па бил прогонуван и измачуван поради тоа. Бил познат по неговата ведрина и разборитост. Неговите дела се прошириле низ многу земји додека бил жив, а и по неговата смрт луѓето сè уште се служат со нив. Тој не бил од оние автори кои го следеле правецот на обичните мухадиси при креирањето на своите дела, туку бил од оние кои го следеле правецот на мухадисите-фекихи. И покрај тоа, тој го резимираше делото на Ибн Ес-Салах¹...“ Имамот Ес-Сутјути реплицирал на тврдењето на Ибн Хаџер дека Ибн Кесир не бил од оние што го следеле правецот на обичните мухадиси, туку дека бил од правецот на мухадисите-фекихи, со зборовите: „Главен стожер во хадиското знаење е познавањето на веродостојноста на хадисот, неговата исправност или неисправност, неговите синџири на преданијата, неговите преносители и нивната состојба – а тоа е присутно кај Ибн Кесир.“

Хафизот Шемсудин Мухамед ибн Ахмед Кајмаз Ез-Зехеби во своето дело „Ел-Му’џемул-мухтес“ („Посебен лексикон“), за него рекол: „Тој

¹ Тоа е делото коешто Ибн Кесир го нарекол „Ихтисару улумул-хадис“ („Резиме на знаењето за хадисот“). Ова дело, во денешно време, го искоментирали алимот и шејхот Ахмед Мухамед Шакир – Аллаh ﷻ да му се смилува – во посебно дело и го нарекол „Ел-Ба’исул-хасис – шерху ихтисари улумил-хадис“ („Инспиративен мотив при коментирањето на ‚Резимето на знаењето за хадисот‘“).

бил имам, муфтија, извонреден мухадис, одличен феких и доследен муфесир. Напишал многу корисни дела. Умрел во месецот Шабан 774-та х.г., а пред самата смрт ослепел.“

Шејхот Ебу Абдулах Шемсудин Мухамед ибн Ебу Бекр ибн Насирудин Ед-Димишки (умрел 842 х.г.), во своето дело „Ер-Редул-вафир ала мен зеаме ен-не мен семма Ибне Тејмијете Шејхал-Ислами кафир“ („Доволен одговор на оној кој тврди дека оној што го нарекува Ибн Тејмије ‚Шејхул-Ислам‘ е неверник“), рекол за него: „А од нив е и шејхот, имамот, алимот, хафизот, поддржувачот на верата, доверливиот мухадис, стожерот на историчарите и предводникот на муфесирите Ебу Ел-Фида’ Исмаил, синот на шејхот, алимот и хатибот Ебу Хафс Омер ибн Кесир... Бил роден 701-та х.г. во селото Меџдел, во областа Бусра, додека неговиот татко бил познат хатиб во таа област. Умрел 774-та х.г.. На неговата џеназа присуствувале голем број луѓе и бил погребан, по своја препорака, покрај гробот на Шејхул-Ислам Ибн Тејмије...“

Познатиот историчар Ебу Ел-Мехасин Џемалудин Јусуф ибн Сејфудин, познат под прекарот Ибн Тагри Берди Ел-Ханефи, во своето дело „Ел-Минхелес-сафи вел-мустеуфа минел-вафи“ („Бистар извор и издвојување од доволното“), за него рекол: „Тој е шејх, имам, алим и поддржувач на верата – Ебу Ел-Фида’... постојано зафатен и истраен во пишувањето, и затоа постигнал огромен творечки опус. Бил извонреден во фикхот, тефсирот и хадисот. Бил познат по своето собирање на информации, класифицирање, подучување, ораторство и авторство. Обилувал со огромно знаење од областа на хадисот, тефсирот, фикхот, арапскиот јазик и друго. Бил познат муфтија и говорник, сè до својата смрт.“

Во делото „Ел-Бедруттали“ („Блескавата Месечина“), во однос на неговиот животопис, стои: „Тој е поддржувачот на верата, синот на Исмаил ибн Омер. Бил извонреден во фикхот, тефсирот, граматиката и науката за преносителите на хадисите и нивните недостатоци. Негов најпознат шејх бил Шејхул-Ислам Ибн Тејмије, со којшто најмногу се дружел и го сакал. Бил познат муфтија и мудерис. Напишал бројни круцијални дела, од коишто се издвојува познатиот тефсир (во неколку томови), во којшто збрал и навел бројни мезхеби, мислења, ставови, вести и анегдоти, а го составил со најубав стил и скапоцен говор, и

затоа со право се смета за најдобар тефсир. Умрел 774-та х.г. – Аллах ﷻ да му се смилува.“

Муфесирот Ибн Кесир – Аллах ﷻ да му се смилува – бил познат и по својата прецизност и редактивност при пишувањето. Навистина, во своето време бил предводник во знаењето за историјата, хадисот и тефсирот, но сепак неговата скромност го натерала да ги испее следните стихови:

*„Деновите, еден по друг, ни одминуваат,
а смртните мигови, очите веќе ги насупаат.
Па, никој не може да ја врати младоста што замина,
а ниту може да ја спречи староста што заморува.“*

Овој исламски великан имал бројни ученици, кои исто така биле познати исламски алими. Меѓу нив е и Ибн Хиџи, којшто за својот учител рекол: „Не знаевме дека некој помни повеќе хадиски текстови од него, а ниту дека некој подобро од него ја познава науката за преносителите на хадисите и нивните недостатоци (Ел-Џерх ветта’дил’). Неговите другари и шејхови му оддаваа соодветно признание во однос на тоа. А јас, секојпат кога ќе се двоумев во нешто, откако ќе се состанев со него ќе исчезнеа двоумењата кај мене и се ползував од него со неизмерна корист.“

Ибн Ел-Имад Ел-Ханбели, во своето дело „Шезиратуз-зехеб“ („Златни прачки“), за него рекол: „Бил познат хафиз и поддржувач на верата. Го запомнил делото ‚Ет-Тенбих‘ (Опомената) и ‚Мухтесарул-Хаџиб‘ (Резимето на Ел-Хаџиб‘). Имал цврсто помнење и многу ретко заборава. Поседувал извонредно сфаќање, широко познавање на арапската граматика и прекрасен поетски стил. Ибн Хабиб за него рекол: ‚Слушал, збирал и пишувал. Бил познат по своите фетви (правни решенија) и говорништво, така што неговите испишани листови со фетви продреле далеку низ земјите и станале прочуени по нивната прецизност и редактивност.“

Негови најпознати дела се:

1) „Тефсирул-Куранил-азим“ („Тефсир на возвишениот Куран“) – кој претставува еден од најкорисните тефсири, во однос на својата содржина. Тој претставува тефсир (толкување) на Куранот со Куран,

потоа толкување на Куранот со хадис, потоа толкување на Куранот со говорот на асхабите и табиините. Затоа, Ес-Сујути, со право, рекол: „Нема ниеден друг тефсир обработен на таков начин како што е обработен тефсирот на Ибн Кесир.“

2) „Ет-Тарих“ („Историјата“) – вредно дело, познато уште под називот „Ел-Бидаје вен-нихаје“ („Почетокот и крајот“).

3) „Китабул-хедји вес-сунен фи ехадисил-месаниди вес-сунен“ („Книга за упатствата и правците во однос на хадисите од Муснедите и Сунените“) – во ова дело, авторот направил спој меѓу Муснедите на имамот Ахмед, Ел-Безар, Ебу Ја’ла и Ибн Ебу Шејбе, и меѓу шесте книги (Двата Сахиха и Четирите Сунени), подредувајќи ги според соодветни поглавја.

4) „Китабут-текмили фи ма’рифетис-сикати веддуафаи вел-меџахили“ („Дополнителна книга за дознавањето на доверливите, недоверливите и непознатите лица од хадиските преносители“) – во ова дело авторот направил спој меѓу двете книги на своите два шејхови: Ел-Мизи и Ез-Зехеби – а тоа се двете книги: „Техзибул-Кемали фи есмаир-риџали“ („Култивирање на делото Ел-Кемал за имињата на преносителите“) и „Мизанул-и’тидали фи накдир-риџали“ („Мерило на умереноста при критизирањето на преносителите“), додавајќи во тоа и корисни додатоци од своето исклучително знаење во однос на науката за хадиските преносители и нивните недостатоци.

5) „Табекатуш-Шафијије“ („Генерации на шафиите“) – коешто е составено во еден среден том, и во кое на крајот се придодава делото „Менакибуш-Шафи’и“ („Доблестите на имамот Еш-Шафија“).

6) „Тахриџу ехадисит-Тенбих“ („Изведување на хадисите од делото Ет-Тенбих“) – кое претставува дело од областа на шафискиот фикх.

7) „Тахриџу ехадиси мухтесари Ибнил-Хаџиб“ („Изведување на хадисите од „Резимето на Ибн Ел-Хаџиб““).

8) „Шерхул-Бухари“ („Коментар на „Сахихот од Ел-Бухари““) – дело коешто авторот не го довршил.

9) „Китабул-ахкам“ („Книга за фикхските прописи“) – дело коешто авторот не го довршил, а стигнал до поглавјето за прописите на хаџот.

10) „Ихтисару улумил-хадис“ („Резиме на знаењето за хадиските науки“) – ова дело претставува резиме на воведот од Ибн Ес-Салах. Ова дело подоцна било наречено со називот „Ел-Баисул-хасис – шерху ихтисари улумил-хадис“ („Инспиративен мотив при коментирањето на „Резимето на знаењето за хадиските науки“).

11) „Муснедуш-Шејхајн“ („Муснедот на двајцата шејхови“) – се мисли на: Ебу Бекр ﷺ и Омер ﷺ.

12) „Ес-Сиретун-Небевије“ („Веровесниковиот ﷺ животопис“).

13) „Китабул-мукаддема“ („Книга на воведите“) – во ова дело, авторот направил спој меѓу воведи на бројни автори, меѓу кои спаѓа и „Воведот“ на Ибн Ес-Салах.

14) „Мухтесару Китабил-Медхал лил-Бејхеки“ („Резиме на книгата „Ел-Медхал“ од Ел-Бејхеки“).

15) „Рисалетул-џихад“ („Студија за џихадот“) – ова дело е присутно во печатена форма.

Имамот Ибн Кесир умрел во четврток, 26-от ден од месецот Шабан, 774-та година според хиџретскиот календар, во 74-та година од својот живот. Аллах ﷻ да му се смилува и да биде задоволен со него.¹

Авторот:

Ебу Газван Мухамед Несиб Ер-Рифаи

¹ При пишувањето на биографијата на авторот се послужив со следните дела: „Ед-Дурерул-камине фи е’јанил-миетис-самине“ од хафизот Ибн Хаџер Ел-Аскалани, „Ер-Ред-дул-вафир ала мен зеаме ен-не мен сем-ма Ибн Тејмијете Шејхал-Ислами кафир“ од Ибну Насирудин Ед-Димишки, „Ел-Минхелес-сафи вел-мустеуфа ба’дел-вафи“ од Ебу Ел-Мехасин Џемалудин Ибн Тагри, „Шезиратуз-зехеб“ од Ибнул-Имад Ел-Ханбели, „Ел-Бедруттали“ од Мухамед ибн Али Еш-Шевкани и „Терџемету Ибн Кесир“ од шејхот Мухамед ибн Абдурезак Хамза.

КРАТКА БИОГРАФИЈА НА АВТОРОТ НА
„СКРАТЕНАТА ВЕРЗИЈА НА ТЕФСИРОТ НА ИБН КЕСИР“
МУХАМЕД НЕСИБ ЕР-РИФАИ – АЛЛАХ ﷻ ДА МУ СЕ
СМИЛУВА И ДА МУ ПРОСТИ

Тој е Ебу Газван, Мухамед ибн Абдурезак ибн Мухјидин Ер-Рифаи. Роден е во градот Халеб (Сирија). Потекнува од семејството Ер-Рифаи, коешто според хронологијата влече корени од Веровесниковиот ﷺ род. Затоа и самиот ги испеал следните стихови:

*„Потомството не е причина за гордеене,
ако не се разубави со вера и убаво однесување.
Селман ќе биде вечно во џенетските градини,
а Ебу Лехеб вечно во џехенемските понори.*

*Колку е убаво кога верата и потомството ќе се соединат,
дури тогаш ќе успеат оние што тоа ќе го оправдаат.“*

Започнал со своето учење во родниот град Халеб, учејќи од бројни алими и шејхови, познати нашироко во Шам, како што биле: шејхот Рагиб Ет-Табах, шејхот Мустафа Ез-Зерка, шејхот Мухамед Бехџет Ел-Бејтар и шејхот Насирудин Ел-Албани – Аллах ﷻ да им се смилува на сите. Шејхот Али Ет-Тантави – Аллах ﷻ да му се смилува – опишувајќи ги алимите од Шам, рекол: „Мојата врска со шејхот Бехџет – а тој беше учител на шејхот Ер-Рифаи – предизвика криза меѓу мене и моите шејхови, бидејќи мнозина од шејховите во Шам беа од оние кои искажуваа симпатии кон суфизмот и го избегнуваа ‚вехабиизмот‘. Меѓутоа, не знаеја дека не постои на дуњалукот мезхеб (верски правец) којшто се нарекува ‚вехабиизам‘. И имаше една група на шејхови кои беа етикетирани од другите како ‚вехаби‘, а на чело од нив беше шејхот Бехџет Ел-Бејтар.“

Набргу станал познат даија (исламски мисионер) и познавател на фикхот (исламското право) во Шам и пошироко. Работел како воспитувач и професор во исламскиот факултет во Халеб. Штом Сирија паднала под француска окупација, по Првата светска војна, Мухамед Несиб Ер-Рифаи започнал огромна заложба во борбата против францускиот

окупатор. Неговата положба била слична на положбата на шејхот Текијудин Ел-Хилали од Мароко, кој се борел против окупаторскиот режим на Франција и Шпанија, а посебно се издвојува неговото излегување во германските радио-вести, кога ги открил сите геноциди коишто ги вршеле француско-шпанските окупаторски сили во нивните земји. Затоа, мнозинството од народот започнало да се придружува кон неговото востание. Но, за кратко, бидејќи веднаш бил уапсен и затворен во тврдината Рашил, во западниот дел од Либан. Потоа бил пренесен во логорот Елмаја, јужно од градот Сајда. Во овој логор се запознал со шејхот Мустафа Ес-Сибай и со книжевникот Омер Ебу Ен-Наср, којшто со себе носел некои од книгите на Шејхул-Ислам Ибн Тејмије. Оттогаш го напуштил правецот на Рифаиите и ја прифатил методологијата на автентичното толкување на исламот од првите три генерации (селефизам). Веднаш по излегувањето од логорот започнал со пишување на своите трудови и го основал „Здружението за селефиска да’ва и упатување кон исправниот пат“ во Халеб.

По извесно време, шејхот Мухамед Несиб Ер-Рифаи повторно ја напуштил Сирија и се доселил во Либан (во 1972 г.), каде што започнал со исламското мисионерство (да’ва) и проширување на своите трудови и книги, заедно со тамошниот шејх Зухејр Еш-Шавиш и професорот Сеид Ел-Мијар.

Исто така, шејхот Мухамед Несиб Ер-Рифаи оддржувал постојана комуникација и со здружението „Енсарус-Сун-не“ („Помагачите на Сунетот“) од Египет, во време кога претседател на тоа здружение бил шејхот Абдурахман Ел-Векил.

Шејхот Мухамед Несиб исто така бил современик на бројни исламски алими како што биле: шејхот Абдурезак Афифи, шејхот Ибн Баз, шејхот Ибн Хумејд, шејхот Абдулах Ел-Хајат, како и многу други исламски научници.

Работел едно извесно време и како исламски педагог и предавач во Меканскиот Харем, како што и самиот наведува во предговорот.

Во 1976-та година се преселил во Јордан, каде што се разболел и го загубил видот, а умрел истата година по кратко боледување – Аллах ﷻ да му се смилува и да биде Задоволен со него.

Негови најпознати дела се:

- 1) „Ет-Тефсирул-вадих“ („Јасниот тефсир“);
- 2) „Тејсирул-алиј-јил-кадири лихтисари тефсири Ибни Кесири“ („Олеснување на Возвишениот и Моќниот во поедноставувањето на Тефсирот на Ибн Кесир“);
- 3) „Накду касидетил-Бердети лима фи ба’ди ебјатиха минел-бид’ати вел-куфри вер-риддети“ („Критизика на Бередовата поема“) заради она што е содржано во неа од новотариите, атеистички идеи и отпадничтво“) – ова дело и понатаму е присутно во ракопис и не е отпечатено.
- 4) „Ет-Тевес-сул ила хакикатит-тевес-сул“ („Досег до суштината на тевесулот“);
- 5) „Ел-Бакијатус-салихат фи шерхил-есмаи вес-сифат“ („Добрите дела само остануваат – толкување на Аллаховите имиња и својства“) – ова дело не е довршено, и сè уште е во ракописна форма.
- 6) „Ет-Тефсирул-вадих ала нехџис-Селефус-Салих“ („Јасен тефсир согласно со правецот на Добрите претходници“) – ова дело е обработено согласно со стилот на Ес-Сујути во неговиот тефсир, познат под називот „Ел-Џелалејн“, со прилични проширувања. Ова дело е отпечатено по смртта на авторот.
- 7) „Булугул-муна фи исбати исмети нисаин-Небиј-ји минез-зина“ („Постигнување на целта при утврдувањето на сочуваноста на Веровесниковите ﷺ сопруги од прељуба“) – ова дело е сè уште во ракописна форма.
- 8) „Бид’ату тахдидин-несел“ („Бидатот на ограничување на породот“);
- 9) „Меџмуатур-ресаил“ („Збирка студии“);
- 10) „Ел-Мухтаратул-ветаније“ („Избраниците на татковината“) – ова дело претставува поема.
- 11) „Диванур-Рифаи“ („Збирка поезија за Рифаиите“).¹

Преведувачот:
М-р Вахит Усеиноски

¹ Концептирано од биографијата за Мухамед Несиб Ер-Рифаи, од делото „Ет-Тевес-сул ила хакикатит-тевес-сул“ (публицирано во Бејрут, 1979 година).

Во името на Аллах, Милостивиот, Сомилосниот

РЕЗИМЕ НА ВОВЕДОТ НА АВТОРОТ ИБН КЕСИР – АЛЛАХ ﷻ ДА МУ СЕ СМИЛУВА

Благодарноста Му припаѓа на Аллах ﷻ, Кој ја започнал Својата Книга со благодарност кон Него и Кој го започнал создавањето и го завршил со благодарност кон Него, и затоа Нему му припаѓа благодарноста и на почетокот и на крајот, за сето она што го создал и заради што е Создател.

Искажуваме благодарност кон Аллах ﷻ, бидејќи испраќал пејгамбери:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

„Пејгамбери – носители на радосни вести и опоменувачи – за луѓето да немаат никаков доказ против Аллах, по доаѓањето на пејгамберите.“¹ И како печат на сите пејгамбери, го испратил веровесникот Мухамед ﷺ, кој е испратен до сите созданија, од луѓето и џините, од самото негово испраќање па сè до Судниот ден. Возвишениот Аллах ﷻ рекол:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

„Кажи: „О луѓе, јас, навистина, сум Пратеник Аллахов испратен до сите вас – од Оној кому му припаѓа власта на небесата и на земјата. Нема друг бог освен Него. Тој дава живот и смрт. Па, верувајте

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 165.

во Аллах и во Пратеникот Негов – кој е веровесник и е неук и кој верува во Аллах и во Зборовите Негови – и следете го, за да бидете упатени!“¹ Аллах ﷺ исто така, рекол:

﴿لَا تُذِرْكُم بِهِ وَمَنْ بَلَغَ﴾

„За да ве опоменувам со него, а и оние до кои ќе допре.“² – па, оној до кој ќе допре овој Куран, од Арапите или неарапите, од белите или црните луѓе, од луѓето или џините – тогаш станува негов опоменувач – како што вели Аллах ﷺ:

﴿وَمَنْ يَخْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَأَلْئِنَّهُ مَوْعِدُهُ﴾

„А кој од луѓето нема да верува во него, па Џехенмот ќе биде ветено место негово.“³

Аллах ﷺ ги поттикнува Своите робови да ја разбираат Неговата Книга, велејќи:

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

„Зарем не размислуваат за Куранот?! Ако беше од некој друг, а не од Аллах, тогаш ќе најдеа во него несогласувања многу.“⁴ Аллах ﷺ исто така, рекол:

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

„Книгата благословена, којашто ти ја објавивме, за да размислуваат за ајетите нејзини и за да се опоменуваат оние кои се со разум надарени.“⁵ Аллах ﷺ исто така рекол:

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا﴾

„Зарем не размислуваат за Куранот или на срцата имаат катанци?!“⁶

¹ Сура Ел-Араф, ајет 158.

² Сура Ел-Енам, ајет 19.

³ Сура Худ, ајет 17.

⁴ Сура Ен-Ниса, ајет 82.

⁵ Сура Сад, ајет 29.

⁶ Сура Мухамед, ајет 24.

Затоа, обврска на алимите е: да ги откријат значењата на Аллаховиот Говор, да го протолкуваат, да ја пронајдат неговата суштина, да ја изучуваат и да ги подучуваат другите за тоа – бидејќи Allah ﷻ вели:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ
وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبَيِّنَسَ مَا يَشْتَرُونَ﴾

„И кога Allah зеде ветување цврсто од оние на кои им беше дадена Книгата: „Да им ја објаснувате на луѓето и да не ја сокривате!“ – тие ја фрлија зад себе и ја продаваа за ситна добивка – а колку е само лошо она што го купија!?”¹ Возвишениот Allah ﷻ исто така рекол:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا
يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

„Навистина, оние кои го продаваат Аллаховото ветување и заветите свои за добивка ситна – таквите нема да имаат никаков удел на Ахирет, ниту Allah ќе зборува со нив, ниту ќе погледне кон нив на Денот суден, а ниту ќе ги очисти од гревови, и ним им припаѓа казна болна.“²

Allah ﷻ ги укорува Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) пред нас, поради нивното рамнодушно однесување кон Аллаховата Книга, којашто им била објавена, и поради нивното дејствување спротивно од она што им го наредил во Својата Книга. Затоа, о муслимани! На нас е да престанеме со она поради коешто Allah ﷻ ги укорил нив, и да се поведуваме според она што ни го наредил од: изучување на Аллаховата Книга што ни е објавена, подучување за неа, нејзино разбирање и објаснување на другите, за и тие да ја разберат. Allah ﷻ рекол:

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ. اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ آيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

¹ Сура Али Имран, ајет 187.

² Сура Али Имран, ајет 77.

„Зарем не им е време тие што поверувале, нивните срца скрушено да го спомнуваат Аллах и поради тоа што им се објавува од Вистината, и да не бидат како оние на кои им беше дадена Книгата, претходно, на кои времето им стана предолго, па закоравија срцата нивни, а мноштвото од нив беа грешници. Знајте дека Аллах ја оживува земјата по мртвилото нејзино! Ние веќе ви ги објаснивме ајетите, за да ги сфатите.“¹ – во овој ајет се содржи укажување дека Аллах ﷻ, како што ја оживува земјата по нејзиното мртвило, исто така ги разнежува срцата со иман (верување) и упатство, по нивната закоравеност. Затоа, Го молиме Аллах ﷻ да го стори тоа и со нас, бидејќи Тој е Дарежлив и Благороден!

Најдобри начини на тефсир (толкување):

Најисправни начини на тефсир (толкување) се следните:

1) Толкување на Куранот со Куран – впрочем, она што дошло во воопштена форма на едно место, е конкретизирано и расчленето на друго место во Куранот.

2) Толкување на Куранот со Сунет – бидејќи, Сунетот е толкувач и објаснувач на Куранот. Имамот Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува – рекол: „Начинот на којшто Пратеникот се однесувал ﷺ е резултат на она што го разбрал од Куранот:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴾

„Ние, навистина, ти објавивме Книга со Вистина, за да пресудуваш меѓу луѓето според она што ти овозможил Аллах да го согледаш. И немој да ги браниш изневерувачите!“² – и затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Даден ми е Куранот а со него нешто слично на него.“³* – т.е. Сунетот“.

3) Толкување на Куранот со говорот на асхабите ﷺ – бидејќи, тие се најзапознати со тоа, заради нивното сведочење на околностите и

¹ Сура Ел-Хадид, ајети 16-17.

² Сура Ен-Ниса, ајет 105.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4604; Ет-Тирмизи, бр. 2664; Ибн Маџе, бр. 3193; Ед-Дарими, бр. 586 и Ахмед, во своето дело „Ел-Муснед“ (4/131 стр.).

состојбите во коишто се објавувал Куранот, и заради нивното најпотполно разбирање на Куранот, правилно знаење и исправно постапување според него. Ебу Ел-Е'амеш пренесува од Ебу Ваил, а тој од Ибн Мес'уд ﷺ дека рекол: „Било кој од нас, кога ќе научеше десет ајети, не преминуваше на други, сè додека не го дознаеше нивното значење и сè додека не работеше според нив.“ И така, асхабите ﷺ не преминуваа кон ниеден ајет пред да го разбере претходниот и пред да започнеа да работат според неговото значење. Меѓу нив е и „Толкувачот на Куранот“: Абдулах ибн Абас ﷺ, синот на стрикото на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Аллаховиот Пратеник ﷺ упатил дова за него, велејќи: *„Аллаху мој, овозможи му да ја разбере верата и подучи го во толкувањето на Куранот.“*¹

4) Толкување на Куранот со говорот на табиините – како што се: Муџахид ибн Џебр, Се'ид ибн Џубејр, Икриме – куќниот помошник на Ибн Абас ﷺ, Ата' ибн Ебу Ребах, Ел-Хасен Ел-Басри, Месрук ибн Ел-Ецде'а, Се'ид ибн Ел-Мусејб, Ебу Ел-Алије, Ер-Реби' ибн Енес, Катаде, Ел-Дахак ибн Мезахим и други познати табиини, како и генерациите кои дошле по нив, а и оние кои дошле потоа. Па, доколку од нивното толкување на конкретен ајет се согледува консензус, тогаш нивниот став се смета за непобитен доказ, а доколку нивните толкувања се различни, тогаш не се смета за непобитен доказ, туку само пропратен доказ за одредено мислење и став.

Што се однесува на толкувањето на Куранот со произволно мислење и гледиште, па тоа е забрането, бидејќи Мухамед ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Кој ќе каже нешто за Куранот според своето мислење или според она што не го знае, тогаш нека се подготви за своето место во Огинот.“* Овој хадис го пренесуваат Ет-Тирмизи и Ен-Несаи, од преданието на Суфјан Ес-Севри, а го регистрирал и Ебу Давуд со предание кое достига до говорот на Веровесникот ﷺ. Ет-Тирмизи смета дека овој хадис е хасен (добар). Затоа, мноштво од Селефот (исправните претходници) се воздржувале од тефсир (толкување) на она што не го знаеле, како што пренесува Шу'бе дека Ебу Бекр ﷺ рекол: *„Која земја ќе ме погребва и кое небо ќе ме покрие ако кажам за Аллаховата ﷻ Книга нешто што не знам.“*

¹ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 3756.

А што се однесува на оној кој зборува, согласно со она што го знае, за Аллаховата ﷻ Книга, од јазичното или шеријатското толкување, тогаш тоа не е забрането. А воздржувањето при тефсирот од страна на Селефот се однесува на воздржувањето при толкувањето на Куранот без знаење. Затоа, Ебу Убејд пренесува од Месрук дека рекол: „Внимавајте како ќе го толкувате Куранот бидејќи тој е предание од Аллах ﷻ.“ Истите зборови се пренесуваат од бројни исправни претходници.

Меѓутоа, истовремено се пренесуваат бројни толкувања на куранските ајети од бројни припадници на Селефот, бидејќи тоа е обврска за секој, како што е обврска да молчи оној кој нема знаење за тефсирот, така е и обврска за оној кој ќе биде прашан за она што го знае, да одговори, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿لَتُبَيِّنَنَّ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ﴾

„Да им ја објаснувате на луѓето Книгата и да не ја сокривате!“...¹ – и поради хадисот спомнат по пат на повеќе преданија: *„Кој ќе биде прашан за нешто што го знае, па ќе го сокрие своето знаење, на Судниот ден ќе биде затегнат со уздите на Огинот!“*²

Облици на тефсир:

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Има четири вида на тефсир:

- 1) вид на тефсир којшто Арапите го препознаваат низ призмата на нивниот говор;
- 2) вид на тефсир којшто никој нема оправдување доколку не го знае;
- 3) вид на тефсир којшто го знаат само исламските алими и
- 4) вид на тефсир којшто не го знае никој освен Аллах ﷻ.“

¹ Сура Али Имран, ајет 187.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3658; Ет-Тирмизи, бр. 2649; Ибн Маџе, бр. 261 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“ (2/263, 305, 344, 353 и 495 стр.).

Што се однесува на видот на тефсир којшто Арапите го препознаваат низ призмата на нивниот говор, па тоа е јазичниот тефсир (толкување) на зборовите и термините; додека видот на тефсир којшто никој нема оправдание да не го знае, па тоа е тефсирот (толкувањето) на прописите за халалот и харамот; додека видот на тефсир којшто го знаат само исламските алими, па тоа е тефсирот (толкувањето) којшто целисходно го разбираат алимите при нивното толкување на Куранот со Куран или со Сунет, и она што тоа го содржи во себе, од значењата и пораките, до коишто може да се дојде само со исправно и посветено знаење.¹ Додека видот на тефсир којшто не го знае никој освен Аллах ﷻ, па тоа е тефсирот (толкувањето) на сложените (мутешабих)² ајети – па кој смета дека го знае нивното значење, покрај Аллах ﷻ, таквиот е лажго, бидејќи Аллах ﷻ вели:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

„Тој е Оној кој ти објави Книга во која има ајети јасни – и тие се главнина на Книгата – а и други ајети, помалку јасни. А што се однесува на оние, во чии срца има склоност кон заблуда па тие го следат она што е сложено, посакувајќи со тоа смут за искривено да го толкуваат, а толкувањето негово не го знае никој освен Аллах. А упатените во знаењето велат: ‚Веруваме во него (Куранот), сето тоа е од Господарот наш!‘ Ке се поучат само тие со разум обдарени.“³

Мекански и медински сури:

Од Катаде се пренесува дека рекол: „Во Медина, било објавено од Куранот, следното: Ел-Бекара, Али Имран, Ен-Ниса, Ел-Маида, Берае

¹ Надоврзување од авторот: „И не е дозволено толкувањето, коешто го даваат алимите, да биде поинакво од она кон што посочуваат очигледните значења на Куранот.“

² Мутешабих се ајети чиешто вистинско значење го знае само Аллах или пак, тоа се ајети кои се скоро неразбирливи на прв поглед и потребен е голем научен труд и длабока аргументирана анализа за да се разберат (Заб. на рец.).

³ Сура Али Имран, ајет 7.

(Ет-Теуба), Ер-Рад, Ен-Нахл, Ел-Хаџ, Ен-Нур, Ел-Ахзаб, Мухамед, Ел-Фетх, Ел-Хуџурат, Ер-Рахман, Ел-Хадид, Ел-Муџаделе, Ел-Мумтехина, Ес-Сафф, Ел-Џума, Ел-Мунафикун, Ет-Тегабун, Ет-Талак, Ет-Тахрим, Ез-Зилзал и Ен-Наср. А сите останати сури биле објавени во Мека.“

Забелешка: Ел-Куртуби смета дека во Куранот нема неарапски изрази и термини, освен некои од имињата на пејгамберите. Додека, Ел-Бакилани и Ет-Табири сметаат дека во Куранот, сепак, има некои неарапски изрази и термини, од оние изрази и термини коишто се јавуваат во сите јазици.

﴿سُورَةُ الْفَاتِحَةِ (١)﴾

СУРА „ЕЛ-ФАТИХА“ („Отворање“) (1)

(Меканско поглавје; број на ајети: 7; објавено по поглавјето „Ел-Мудесир“)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَالِكِ يَوْمِ
الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

„Во името на Аллах, Милостивиот, Сомилосниот. (1) Благодарноста Му припаѓа на Аллах, Господарот на световите. (2) Милостивиот, Сомилосниот. (3) Владетелот на Денот суден. (4) Тебе ти робуваме и од Тебе помош бараме. (5) Упати нè на Вистинскиот пат. (6) Кон Патот на оние кои си ги почестил со благодетти, а не кон патот на оние врз кои се разлеа гневот и оние кои се заблудени (7).“

Називи на сурата „Ел-Фатиха“:

Се нарекува „Ел-Фатиха“, бидејќи со неа се почнува Книгата т.е. се започнува при пишувањето и бидејќи со неа се започнува читањето во намазите.

Се нарекува и „Умул-Китаб“ (Мајка на Книгата) или „Умул-Куран“ (Мајка на Куранот), бидејќи значењата на сиот Куран се враќаат кон она што е содржано во оваа сура.

Се нарекува и „Ес-Саб’ул-Месани вел-Куранил-Азим“ („Седумте ајети коишто се повторуваат“ и „Возвишениот Куран“), Ебу Хурејре вели дека Аллаховиот Пратеник ﷺ рекол: „Ел-хамду лил-лахи раб-бил-

алемин' е: „Главнина на Куранот“, „Главнина на Книгата“ и „Седум ајети коишто се повторуваат“ и „Возвишениот Куран““.¹

Се нарекува и „Ел-Хамд“ („Благодарноста“) и „Ес-Салат“ („Намазот“), бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Аллах ﷻ рекол: „Го поделив намазот помеѓу Мене и Мојот роб на два дела“ – па, кога робот ќе изговори: „Ел-хамду лил-лахи рабил-алемин“, Аллах ﷻ вели: „Мојот роб Ми се заблагодари...““²* – до крајот на хадисот. Се нарекува „Ес-Салат“ („Намазот“), бидејќи учењето на оваа сура е од условите на намазот.

Се нарекува и „Еш-Шифа“ („Лекот“), поради хадисот којшто го пренесува Ед-Дарими од Ебу Се'ид رضي الله عنه, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Фатиха (уводник) од Книгата е лек за секој отров.“³*

Се нарекува и „Ер-Рукја“ („Рукја“), поради хадисот од Ебу Сеид Ел-Худри رضي الله عنه, кога еден здрав човек учел рукја врз себе со сурата „Ел-Фатиха“, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: *„Од каде знаеш дека таа е рукја?!“⁴*

Се нарекува и „Есасул-Куран“ („Основа на Куранот“), бидејќи Еш-Шаби пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека оваа сура ја нарекол „Основа на Куранот“, а ја потенцирал и основата на оваа сура, а тоа се зборовите: „Бисмил-лахир-рахманир-рахим“.

Суфјан ибн Ујејне ја нарекол оваа сура и со називот „Ел-Вакије“ („Чуварот“), додека Јахја ибн Ебу Кесир ја нарекол со називот „Ел-Кафија“ („Доволниот“), бидејќи во мурсел-хадис стои: *„Умул-Куран' ги надополнува сите поглавја но, ниедно поглавје не може него да го надополни.“* Исто така, се нарекува и со називите „Суретус-салат“ („Сурата на намазот“) и „Ел-Кенз“ („Ризница“). Овие два назива ги споменал Ез-Зимахшери, во својот тефсир „Ел-Кеш-шаф“.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4427; Ебу Давуд, бр. 1457; Ет-Тирмизи, бр. 3124; Ен-Несаи, бр. 914 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9498.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 598, 395; Ет-Тирмизи, бр. 2953 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7777.

³ Го пренесува Ед-Дарими, бр. 3370.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2156; Муслим, бр. 2201; Ебу Давуд, бр. 3418; Ет-Тирмизи, бр. 2063; Ибн Маџе, бр. 2156 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11080.

Место на објавување:

Поглавјето „Ел-Фатиха“ е објавено во Мека. Така тврдат: Ибн Абас رضي الله عنه, Катаде и Ебу Ел-Алије. Според тоа, се смета дека оваа сура е меканска. Други сметаат дека оваа сура е објавена во Медина. Трети, пак, сметаат дека оваа сура е објавена двапати – еднаш во Мека и еднаш во Медина.¹

Вредноста на сурата „Ел-Фатиха“:

Имамот Ахмед ибн Ханбел – Аллах رضي الله عنه да му се смилува – пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Еднаш, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم отиде до Убеј ибн Ка’б رضي الله عنه, додека тој клањаше, и го повика: ‚О, Убеје!‘ – а тој се заврте и не му одговори. Потоа, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم повторно го повика: ‚О, Убеје!‘ – па, Убеј رضي الله عنه го скрати својот намаз, а потоа се упати кон Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, велејќи: ‚Ес-Селаму алејке, о Аллахов Пејгамбере!‘ – а Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم му возврати: ‚Ве алејкес-салам! Што те спречи, о Убеје, да ми одговориш, кога те повикував?‘ – а Убеј رضي الله عنه одговори: ‚Јас, навистина, токму тогаш клањав‘ – а Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم му рече: ‚Зарем не ги наоѓаш, во она што ми се објавува од Аллах صلى الله عليه وسلم зборовите: Одзвете Му на Аллах и на Пејгамберот кога ве повикуваат кон она што ќе ви дава живот?‘² – а Убеј رضي الله عنه одговори: ‚Да, Аллахов Пејгамбере! И повеќе нема да го повторам тоа!‘ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم му рече: ‚Сакаш ли да те подучам за една сура, на којашто не ѝ е слична ни една сура објавена во Тевратот (Тората), во Инџилот (Евангелието), во Зебурот (Псалмите) и во Фурканот (Куранот)?‘ – а Убеј رضي الله عنه одговори: ‚Да, Аллахов Пејгамбере!‘ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم му рече: ‚Се надевам дека нема да излезам од

¹ Надоврзување од авторот: „Сепак, најисправно е дека оваа сура е објавена во Мека, бидејќи Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: ‚И Ние ти дадовме седум од ајетите коишто се повторуваат...‘ (Сура Ел-Хиџр, ајет 87) – т.е. се повторуваат и се учат во намазот, при секој рекат. А знаеме дека обврската за намазот била пропишана во Мека. Оттука може да се заклучи дека оваа сура е објавена во Мека, според доказот – дека сурата ‚Ел-Фатиха‘ се учи при секој рекат од намазот, од самото пропишување на обврската за намазот. А и поради хадисот: ‚Го поделив намазот помеѓу Мене и Мојот роб на два дела...‘. Оваа сура се состои од седум ајети, без разидување меѓу алимите. Сепак, алимите се несогласни во однос на ‚Бисмил-лахир-рахманир-рахим‘: дали е ајет од оваа сура или не?“

² Сура Ел-Енфал, ајет 24.

оваа врата пред да дознаеш за неа. ‘Убеј ﷺ, понатаму, раскажува, велејќи: ,Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме дофати за раката говорејќи ми, а јас го забавував чекорот, плашејќи се да не стигнеме до вратата пред да го заврши говорот. Штом се приближивме до вратата, му реков: ,Аллахов Пејгамбере, која е сурата што ми ја вети?’ – а тој одговори: ,Што учиш во намазот?’ – тогаш, јас му ја проучив сурата ,Умул-Куран’, а тој рече: ,Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа, Аллах ﷻ не објавил ниту во Тевратот, ниту во Инџилот, ниту во Зебурот, а ниту во Фурканот (Куранот), друга сура слична на неа. Тоа се, навистина, седумте ајети коишто се повторуваат.“¹ Овој хадис го пренесува и Ет-Тирмизи, со додаток: „Тоа се седумте ајети коишто се повторуваат и Возвишениот Куран којшто ми е даден.“² – и смета дека овој хадис е хасен-сахих (добар и веродостоен).

Имамот Ахмед ибн Ханбел – Аллах ﷻ да му се смилува, исто така пренесува хадис во своето дело „Ел-Муснед“, од Ебу Се’ид ибн Ел-Муали ﷺ, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме повика, додека клањав, но не му одговорив сè додека не исклањав, а потоа отидов кај него, а тој ми рече: ,Што те спречи да ми одговориш?’ – а јас одговорив: ,Јас, навистина, клањав.’ – а тој рече: ,Зарем Аллах ﷻ не рекол: Одговорете Му на Аллах и на Пејгамберот кога ве повикуваат кон она што ви дава живот?“³ – а потоа, додаде: ,Ќе те подучам за највеличествената сура од Куранот, пред да излезеш од оваа џамија.’ – па, ме фати за мојата рака, а штом сакаше да излезе од џамијата, му реков: ,О Аллахов Пејгамбере, ти, навистина, рече дека ќе ме подучиш за највеличествената сура од Куранот?’ – а тој рече: ,Да. Тоа е – Ел-хамду лиллахи раб-бил-алемин – тоа се седумте ајети коишто се повторуваат и Возвишениот Куран којшто ми е даден.“ Во ваква форма, го пренесуваат Ел-Бухари, Ебу Давуд, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од поголем број на преданија.

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2875 и Ахмед во своето дело “Ел-Муснед”, бр. 9081.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4204; Ебу Давуд, бр. 1458; Ет-Тирмизи, бр. 2875; Ен-Несаи, бр. 913; Ибн Маџе, бр. 3785 и Ахмед во своето дело “Ел-Муснед”, бр. 17395.

³ Сура Ел-Енфал, ајет 24.

Додатен хадис:

Пренесуваат Муслим, во својот „Сахих“, и Ен-Несаи, во својот „Сунен“, хадис од Ибн Абас رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: *„Во една прилика, додека кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم беше Џебраил جبرائيل عليه السلام, одненадеж се слушна чкрипење од горе. Тогаш Џебраил جبرائيل عليه السلام го подигна својот поглед кон небото и рече: ‚Се отвори врата којашто досега не беше отворена.‘ Тогаш, од таа врата се спушти мелек, дојде до Веровесникот جبرائيل عليه السلام и рече: ‚Радувај им се на двете светла коишто ти се дадени, а не му се дадени на ниеден пејгамбер пред тебе: Фатиха од Книгата и последните ајети од сурата Ел-Бекара. Нема да проучиш ниеден харф (буква) од нив, а притоа да не ти биде дадено она што е содржано во нив.‘“¹ Овој дел од преданието во оваа форма го пренесува и Ен-Несаи, додека Муслим пренесува сличен исказ.*

Додатен хадис:

Муслим пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: *„Кој ќе клања намаз и нема да ја проучи – Умул-Куран – во него, тогаш неговиот намаз е осакатен...‘ – трипати го повторил тоа и додал:... ,непотполн.‘“* Тогаш, на Ебу Хурејре رضي الله عنه му било речено: Кога сме зад имамот, како ќе постапиме? – а тој одговорил: Учи ја во себе, бидејќи го слушнав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, како вели: *„Аллах الله рекол: ‚Го поделив намазот помеѓу Мене и Мојот роб на два дела, а на Мојот роб му припаѓа она што ќе го побара.‘ – па, кога ќе изговори ‚Ел-хамду лил-лахи рабил-алемин‘ – Аллаx الله вели: ‚Мојот роб Ми се заблагодари.‘ – кога ќе изговори ‚Ер-Рахманир-Рахим‘ – Аллаx الله вели: ‚Мојот роб Ме пофали.‘ – кога ќе изговори ‚Малики јеумиддин‘ – Аллаx الله вели: ‚Мојот роб Ме слави...‘“* – во друго предание стои: *„Мојот роб во потполност ми се препушти – кога ќе изговори ‚Иј-јаке на’буду ве иј-јаке нестеин‘ – Аллаx الله вели: ‚Ова е меѓу Мене и Мојот роб, а на Мојот роб ќе му припадне она што го бара.‘ – кога ќе изговори ‚Ихдинес-сиратал-мус-*

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1339, 806 и Ен-Несаи, бр. 912.

текиме. Сиратал-лезине ен'амте алејхим гајрил-магдуби алејхим веледдал-лин' - Аллах ﷻ вели: *„Ова е за Мојот роб, а на Мојот роб ќе му припадне она што го бара.“*¹ Ова предание го пренесува и Ен-Несаи.

Прописот на учење Фатиха во намазот

За ова се познати три ставови на алимите:

1 – учењето Фатиха во намазот е обврска (ваџиб), и за имамот, и за муктедијата², а и кога човекот клања сам, поради воопштеноста на хадисите коишто се споменуваат во врска со ова прашање, а тоа се: 1) *„Нема намаз оној кој нема да ја изучи Фатиха од Книгата.“*³; 2) *„Кој ќе клања намаз и нема да ја изучи „Умул-Куран“ во него, тогаш неговиот намаз е осакатен... – трипати го повторил тоа и додал... и непотполн.“*⁴ и 3) *„Намазот во којшто нема да се прочита „Умул Куран“ е неважечки.“*⁵ – Овој став го зазема имамот Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува.

2 – на муктедијата, воопшто не му е обврска (ваџиб) да ја учи Фатиха или некое друго поглавје или дел од поглавје, ниту во намазите во коишто имамот учи гласно, а ниту во намазите во коишто учи безгласно, поради она што го пренесува имамот Ахмед ибн Ханбел во својот „Муснед“, од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Кога некој клања со имам, та, читањето на имамот е и негово читање.“*⁶ Меѓутоа, во ланецот на преносители на овој хадис постои слабост, додека имамот Малик го пренесува од Вехб ибн Кејсан, а тој од Џабир ﷺ, како негов говор. Овој хадис се пренесува од повеќе преданија од коишто ни едно не е веродостојно – а Аллах ﷻ најдобро знае.

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 395, 598; Ебу Давуд, бр. 821; Ет-Тирмизи, бр. 2953; Ен-Несаи, бр. 909; Ибн Маџе, бр. 838 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7777.

² Муктедија – оној што клања позади имамот (Заб. на. уред.).

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 723; Муслим, бр. 595, 394; Ебу Давуд, бр. 822; Ет-Тирмизи, бр. 247; Ен-Несаи, бр. 911; Ибн Маџе, бр. 837 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22163.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 395, 598; Ебу Давуд, бр. 821; Ет-Тирмизи, бр. 2953; Ен-Несаи, бр. 909; Ибн Маџе, бр. 838 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7777.

⁵ Го пренесуваат Муслим, бр. 395, 598; Ебу Давуд, бр. 821; Ет-Тирмизи, бр. 2953; Ен-Несаи, бр. 909; Ибн Маџе, бр. 838 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7777.

⁶ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 850 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14233.

3 – муктедијата има обврска (ваџиб) да ја учи Фатиха при намазите во коишто имамот учи безгласно, а нема обврска да ја учи во намазите во коишто имамот учи гласно, поради она што е потврдено во веродостоен хадис, којшто го пренесува Муслим од Ебу Муса Ел-Еш'ари رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Имамот е одреден да ве предводи во намазот. Кога ќе каже: Аллаху Екбер, и вие постанете исто. Кога ќе учи, тогаш молчете...“*¹ – до крајот на хадисот. Вака, го пренесуваат авторите на „Сунените“: Ебу Давуд, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе, но тие го пренесуваат од хадисот на Ебу Хурејре رضي الله عنه, а го пренесува и Муслим ибн Ел-Хаџаџ, исто така, и смета дека овој хадис е веродостоен. Оттука, двете преданија упатуваат кон исправноста и автентичноста на овој став. Овој став е и поранешен став на имамот Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува.

Толкување на Истиазата (зборовите ‚Еузубил-лах‘) и нејзините прописи

Аллах ﷻ рекол:

﴿وَأَمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

„Ако шејтанот² измамнички те води во грев, тогаш засолни се кај Аллах, Тој, навистина, слуша сè и знае сè!“³

﴿فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ . إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ . إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ﴾

Аллах ﷻ исто така рекол:

„А кога читаш Куран, засолни се кај Аллах од шејтанот проклет. Тој, навистина, нема никаква власт над оние кои веруваат и кои на Господарот свој се потпираат. Туку, тој има власт само над оние кои го земаат за заштитник свој и кои поради него, на Аллах

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 371; Муслим, бр. 622, 411; Ебу Давуд, бр. 601; Ет-Тирмизи, бр. 361; Ен-Несаи, бр. 832; Ибн Маџе, бр. 1238 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12658.

² Шејтан – ѓавол (Заб. на уред.).

³ Сура Ел-Араф, ајет 200.

придружник Му припишуваат.¹ – т.е. Му прават ширк на својот Господар ﷺ. Поради овој ајет, една група од исламските алими – од учачите (кариите) и од другите – сметаат дека учењето Истиаза треба да биде по завршувањето со читањето Куран, а тоа го потврдуваат со самиот надворешен контекст на ајетот – каде што глаголот „чита“ (قَرَأَ) во ајетот дошол во минато време – и со тврдењето дека човекот треба да се чува од самодопадливоста и восхитот со себеси по завршувањето на ибадетот. Ваквото мислење го отфрлува алимот Ебу Бекр ибн Ел-Ареби, па затоа зазел друг став, којшто гласи дека учењето Истиаза треба да биде пред самото започнување и по завршувањето со учењето Куран. Меѓутоа, она што е општоприфатено во редовите на исламските алими и чијшто став го заговараат мнозинството од нив (ел-џумхур)² е дека: Истиазата треба да се учи пред започнувањето со учењето Куран, заради спречување на „дошепнувачот“ (шејтанот) од неговите дошепнувања и уфрлување зли мисли. Додека, значењето на ајетот: „**А кога читаш Куран, засолни се кај Аллах од шејтанот проклет...**“ – кај нив, гласи: кога сакаш да читаш Куран. Значењето на овој ајет е слично со значењето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ ﴾

„О верници, кога се подготвувате за намаз, тогаш измијте ги лицата ваши...“³ – т.е. кога сакате да станете за да клањате. Друг аргумент за овој став се хадисите од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, меѓу кои се вбројува и хадисот којшто го пренесува Ахмед ибн Ханбел – Аллах ﷻ да му се смилува – од Ебу Се’ид Ел-Худри ؓ, во којшто стои дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога се будеше ноќе, да клања, ќе го започнеше намазот со текбир, а потоа изговараше: ‚Субханеке Ал-лахум-ме ве би хамдике, ве тебарекесмуке, ве те’ала џеддуке, ве ла илахе гајруке‘, а потоа изговараше: ‚Ла илахе ил-лал-лах...‘ – трипати, а потоа додаваше: ‚Еузу бил-лахи-семи’ил-алими минеш-шејтанир-реџими, мин хемезихи*

¹ Сура Ен-Нахл, ајети 98-100.

² Ел-џумхур е синоним за голем број на исламски научници чијшто став доминира по одредено прашање (Заб. на рец.).

³ Сура Ел-Маида, ајет 6.

ве нефехахи ве нефесехи¹.² Овој хадис го пренесуваат и четворицата автори на „Сунените“, според преданието на Џа’фер ибн Сулејман, а тој од Али ибн Али Ер-Рифаи Ел-Бешкери. За овој хадис Ет-Тирмизи рекол: „Овој хадис е најпознат во ова поглавје.“

Имамот Ебу Ханифа – Аллаh ﷻ да му се смилува – и Мухамед ибн Ел-Хасен сметаат дека Истиазата се учи само при учењето Куран, додека Ебу Јусуф смета дека Истиазата се учи и во намазот.

Од убавите придобивки на Истиазата е постигнување на чедност на устата од она што го говорела од беспотребен и погрден говор и нејзино разведрување. Впрочем, Истиазата е потребна при учењето на Аллаховиот ﷻ Говор, бидејќи претставува барање засолниште кај Аллаh ﷻ, а воедно претставува и оддавање признание на Аллаховата ﷻ моќ и изразување на човековата слабост во борбата против невидливиот очигледен непријател – шејтанот, којшто не може да го спречи или оддалечи никој освен Аллаh ﷻ – неговиот Создател. Шејтанот не може да се поткупи ниту, пак, на доброто возвраќа со убаво, за разлика од непријателот од човековиот вид. И бидејќи шејтанот го набљудува човекот од каде што човекот не може да види, тогаш човекот е должен да бара засолниште од Оној кој го набљудува шејтанот, а шејтанот не може Него да го види.

Значењето на зборовите „Еузубил-лахи минеш-шејтанир-раџим“ е следното: се засолнувам кај Аллаh ﷻ од проклетниот шејтан, за да не ми нанесе зло во мојата вера и во мојот живот, или за да не ме одврати од правење на она што ми е наредено, или за да не ме поттикне кон правење на она што ми е забрането, бидејќи шејтанот не може да го спречи никој освен Аллаh ﷻ. Затоа, Аллаh ﷻ му наредува на човекот да бара засолниште кај Него од шејтанот.

Мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека: учењето Истиаза е мустехаб (препорачливо) а не ваџиб. Од таа причина, оставачот на *истиазата* не е грешен. Ибн Сириин рекол: „Доколку

¹ Овие зикрови во превод значат: „Аллаху мој, биди Славен и Тебе ти припаѓа сета благодарност. Нека биде возвишено Твоето величество и нема друг бог освен Тебе... Нема друг бог освен Аллаh ﷻ... Се засолнувам кај Аллаh ﷻ, Кој сè слуша и сè гледа, од проколнатиот шејтан, од неговиот удар, неговата вообразеност и неговите зли стихови.“

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 764; Ет-Тирмизи, бр. 242; Ибн Маџе, бр. 807 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11081.

човекот еднаш во животот побара засолниште кај Аллах, та, тогаш тој во потполност ја исполнил обврската (ваџибот).¹ Аллаховиот Пејгамбер постојано ја повторувал истиазата бидејќи само таа го одбива шејтанот. Па така, доколку некоја верска обврска (ваџиб) може да се спроведе само по пат на некоја постапка која не претставува верска обврска, тогаш и таа постапка станува верска обврска (ваџиб). Имамот Шафија вели дека учењето на истиазата може да биде гласно и безгласно.

Инаку, описот „шејтан“ произлегува од глаголот „шетане“ (شَطَنَ), што значи – оддалечен. Според тоа, шејтанот е оддалечен, поради својата природа и поради својата грешност и противење на секое добро. Додека, придавката „ер-реџим“ (الرَّجِيم) значи: проколнат и отстранет од секое добро.

Толкување на Бесмелата (зборовите ,Бисмил-лахир-рахманир-рахим‘)

Ебу Давуд пренесува со автентичен синџир на предание од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не знаеше за раздвојувањето помеѓу сурите сè додека не му беше објавено: **„Бисмил-лахир-рахманир-рахим.“** Алимите се согласиле дека Бесмелата е дел од ајет во сурата „Ен-Немл“, но, не се согласиле дали таа Бесмела е самостоен ајет на почетокот од секоја сура, или е самостоен ајет единствено во сурата „Ел-Фатиха“, а не и во останатите сури, или постои само поради раздвојување помеѓу Куранските поглавја. Најцврст став од сите ставови е дека: Бесмелата постои само поради раздвојување меѓу Куранските поглавја, како што се наведува во претходниот говор на Ибн Абас ؓ, којшто го пренесува Ебу Давуд. Оние што сметаат дека е самостоен ајет од сурата „Ел-Фатиха“, истовремено сметаат дека треба истиот гласно да се учи во намазот, додека оние што сметаат дека не е самостоен ајет од сурата „Ел-Фатиха“, сметаат дека треба да се учи безгласно

¹ Надоврзување од авторот: „Тоа значи дека треба да каже: ‚Еузубил-лахи минеш-шејтанир-раџим‘ т.е. барам заштита и засолниште кај Аллах ﷻ од злото на шејтанот, оддалечен од Аллаховата ﷻ милост, при секое добро, да не ми наштети во мојата вера и во мојот живот, или да не ме возврати од правење на она што ми е наредено, или да не ме поттикне кон правење на она што ми е забрането, бидејќи никој, освен Аллах ﷻ, не може да го оддалечи шејтанот од човекот.

при намазот. Секој од овие два става го застапуваат по една група од асхабите. Она што се пренесува од четворицата праведни калифи е дека Бесмелата ја учеле безгласно, а истото се пренесува и од група на асхабите, табиините и генерациите по нив. Воедно, таков е ставот и на Ебу Ханифа, Ес-Сеури и Ахмед ибн Ханбел, додека имамот Малик смета дека Бесмелата (во намазот) не треба да се учи ни гласно ни безгласно. Од сето ова може да се резимира дека: исламските алими се согласиле дека од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се пренесува и гласното и безгласното учење на Бесмелата при намазот.

Вредноста на Бесмелата

Имамот Ебу Мухамед Абдурахман ибн Ебу Хатим – Аллах ﷻ да му се смилува – пренесува во својот „Тефсир“, од Осман ибн Афан ؓ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше прашан за ‚Бисмил-лахир-рахманир-рахим‘, па одговори: ‚Тоа е име од Аллаховите ﷻ имиња, а растојанието меѓу него и најголемото Аллахово ﷻ име е блиску колку растојанието меѓу зеницата и белката од окото.“*¹

Веки’ пренесува од Ибн Мес’уд ؓ дека рекол: „Кој сака, Аллах ﷻ да го спаси од деветнаесетте зебани², тогаш нека учи ‚Бисмил-лахир-рахманир-рахим‘, па Аллах ﷻ ќе му одреди за секој проучен харф по еден штит од секој мелек.“ Ова го споменуваат Ибн Атије и Ел-Куртуби, додека Ибн Атије го посочил и поддржал значењето на овој говор со хадисот: *„Забележав триесет и неколку мелеци како се натпреваруваат кој побргу да го запише говорот на човекот: ‚Раб-бена ве лекел-хамд хамден кесирен тај-јибен мубарекен фихи.“*³ – бидејќи, тие зборови се состојат од триесет и неколку харфови, како што Бесмелата се состои од деветнаесет харфови.

Бишр ибн Амаре пренесува од Ед-Дахак, а тој од Ибн Абас ؓ дека рекол: *„Навистина, првото нешто со коешто Џибрил ﷺ се спушти до Мухамед ﷺ беа зборовите: ‚О, Мухамеде, кажи: Барам засолниште кај*

¹ Го пренесува Ел-Хаким, во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 827, 2071.

² Мелеци задолжени да ги стрмоглават луѓето во Џехенем (Заб. на рец.).

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 766; Ебу Давуд, бр. 770; Ен-Несаи, бр. 1062; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18517 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 491.

Оној што сè слуша и сè знае, од проколнатиот шејтан! – а потоа, додаде: „Во името на Аллах, Милостивиот Сомилосниот!“ Пренесуваат Ен-Несаи, во своето дело „Ел-јеуму вел-лејле“ („Ден и ноќ“), и Мердевејх, во својот „Тефсир“, хадис од Халид Ел-Хиза’, со предание од Ел-Хуџејми, а тој од Мелих ибн Усаме ибн Умејр, а тој од неговиот татко дека рекол: „Јававме заедно со Веровесникот ﷺ на магарето започна да скока, а јас извикав: „Нека пропадне шејтанот!“ – тогаш, Веровесникот ﷺ рече: „Немој да велиш така, бидејќи шејтанот расте и станува колку една голема куќа кога го слуша тоа. Туку, кажи Бисмил-лахи, тогаш шејтанот се смалува и станува колку една мала мушичка.“¹ Ова е резултат на влијанието на благословот на зборовите „Бисмил-лахи“.

Изговарањето Бесмела е мустехаб пред влегувањето во тоалет, пред земањето абдест, пред јадењето и при колењето курбан. Некои алими сметаат дека изговарањето Бесмела при колењето курбан е ваџиб. Истото важи и пред интимниот однос, поради хадисот којшто е регистриран во сахиџајн т.е. двете автентични збирки на Бухари и Муслим од Ибн Абас ؓ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога некој од вас сака да изврши интимен однос со својата жена и изговори: „Бисмил-лахи. Ал-лахум-ме џен-нибнеш-шејтане ве џен-нибиш-шејтане ма резактена“² – па, ако биде одредено да добијат дете – тогаш шејтанот никогаш не ќе може да му наштети.“³

Зборот „Аллах“ (الله) е сопствено име на Возвишениот и Севишниот Господар ﷻ. Се смета дека тоа е Неговото највозвишено име, бидејќи ги содржи сите описи и атрибути, како што вели Аллах ﷻ:

﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ . هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ . هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4982 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20068.

² Превод на довата: „Во името на Аллах ﷻ. Аллаху мој, заштити нè од шејтанот и спречи го шејтанот да не може да му наштети на нашиот пород.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 141; Муслим, бр. 2591, 1434; Ебу Давуд, бр. 2161; Ет-Тирмизи, бр. 1092; Ибн Маџе, бр. 1919 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2592.

„Тој е Аллах – нема друг бог освен Него – Зналецот на невидливото и на видливото. Тој е Милостив и Сомилосен. Тој е Аллах – нема друг бог освен Него – Владетелот, Светиот, Кој нема никаков недостаток, Потврдувачот на верувањето, Набљудувачот на сè, Моќниот, Совладувачот на сè, Величествениот... Славен нека е Аллах од она што Му го припишуваат. Тој е Аллах, Создателот, Творецот, Обликувачот! Нему Му припаѓаат најубавите имиња. Него Го велича она што е на небесата и на земјата. Тој е Моќен и Мудар!“¹ Во „Двата Сахиха“ се пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „На Аллах صلى الله عليه وسلم навистина, Му припаѓаат деведесет и девет имиња – сто без едно – па кој ќе ги наброи, ќе влезе во Џенетот.“²³

Зборовите „Милостивиот, Сомилосниот“ се две имиња во суперлативна форма, коишто произлегуваат од зборот „Ер-Рахме“ (الرَّحْمَةُ) – каде што зборот „Милостив“ („الرَّحْمَنُ“) е во позасилена форма од зборот „Сомилосен“ („الرَّحِيمُ“). Сепак, зборот „Милостив“ има свој корен и произлегување, спротивно на мислењето на некои од алимите, кои сметаат дека нема свој корен и произлегување, туку претставува збор сам по себе – ова ќе биде подробно објаснето, иншаллах,⁴ при толкувањето на ајетот: „Милостивиот, Сомилосниот.“ – од сурата „Ел-Фатиха“. Само Аллах صلى الله عليه وسلم дава успех и само на Него се потпираме!

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ (٢)

„Благодарноста Му припаѓа на Аллах, Господарот на световите. (2)“

¹ Сура Ел-Хашр, ајети 22-24.

² Надоврзување од авторот: „Зборовите „... па, кој ќе ги наброи...“ значат: кој ќе ги сфати нивните значења, со вистинско значење, и ќе работи според нив. А постапувањето според нив значи: да го потврдува Тевхидот единствено кон Аллах صلى الله عليه وسلم, и тоа во Неговиот рубубијет (Господаруње), Неговиот улухијет (ибадетот кон Него) и во Неговите имиња и атрибути – без да го измеша со било какво друго значење или влијание, или со дела, зборови и убедувања коишто се спротивни на Тевхидот – дури тогаш, ќе влезе во Џенетот. А што се однесува на сфаќањето на овие зборови – дека тоа означува нивно помнење и набројување напамет – па, навистина, мнозинство од луѓето ги учат напамет и ги повторуваат напамет и набрзина, без да ги разбираат нивните значења, а згора на тоа, постапуваат противречно на она што нивните значења го налагаат. Затоа, таквиот не се смета дека ги наброил Аллаховите صلى الله عليه وسلم имиња сè додека не ги разбере со вистинско разбирање, и сè додека не започне да работи согласно со она што го налагаат нивните значења.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2585; Муслим, бр.4836; Ет-Тирмизи, бр. 3507; Ибн Маџе, бр. 3861 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7568.

⁴ Иншаллах – ако даде Бог (Заб. на уред.).

Зборовите: **„Благодарноста Му припаѓа на Allah...“** – т.е. сета благодарност е само за Allah и за никој друг којшто е обожуван покрај Него. Нему му припаѓа сета благодарност поради она што им го подарил на Своите робови од благодетите коишто се безбројни и не можат да бидат наброени од страна на никој друг освен од Него, и коишто тие, во стварноста, не ги заслужуваат, туку Тој им ги дава од Својата добрина кон нив. Затоа, благодарноста Му припаѓа, единствено, на нашиот Господар ﷻ, на почетокот и на крајот, за сето она што ни го подарил.

Членот „елиф и лам“ (ال) во зборот „Ел-Хамд“ (الْحَمْدُ) алудираат на сеопфатност, односно дека сите видови и облици на хамд (благодарност) Му припаѓаат, исклучиво, на Allah ﷻ, како што стои во хадисот: *„Аллаху мој, Тебе ти припаѓа сета благодарност, и сета власт, и во Твоите раце е сето добро, и кај Тебе сè се враќа...“*¹

Зборовите: **„Господарот на световите.“** – зборот „Господар“ (الرَّبُّ) означува: сопственик, располагаач. И овој термин членуван со „елиф и лам“ (الرب) – не се искажува за никого освен за Allah и не смее да се употребува како назив за никого, покрај Allah, освен како дополнителен опис кон одреден израз, како на пример: господар (сопственик) на куќата, господар (сопственик) на сабјата и слично, додека самостојно членуван изразот „Господар“ се искажува, единствено само за Allah.

Зборот „световите“ (العَالَمِينَ) е множина од зборот „свет“ (العَالَمِ), којшто означува: сè живо што постои освен Allah. Зборот „свет“ е збирна именка која нема чиста еднина. Зборот „светови“ се однесува на сите видови созданија, на небесата и на земјата, на копното и во водата. Според тоа, луѓето се свет, џините се свет, мелеците се свет, итн... Бишр ибн Амаре пренесува од Ибн Абас ؓ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„Благодарноста Му припаѓа на Allah, Господарот на световите“** – рекол: „Т.е. благодарноста Му припаѓа на Allah ﷻ, Кому му припаѓаат сите созданија на небесата и на земјата, и она што е во нив и она што е меѓу нив, од она што го познаваме или не го познаваме.“

﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (3)﴾

„Милостивиот, Сомилосниот. (3)“

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22846.

Зборовите: „**Милостивиот, Сомилосниот.**“ – укажуваат кон двете имиња коишто произлегуваат од зборот „Ер-Рахме“ (الرَّحْمَةُ), во суперлативна форма – каде што зборот „Милостив“ (الرَّحْمَنُ) е во поголема суперлативна форма од зборот „Сомилосен“ (الرَّحِيمُ). Зборот „Милостив“ („Ер-Рахман“) сепак, има свој корен и произлегување, спротивно на мислењето на некои од алимите, кои сметаат дека нема свој корен и произлегување. Доказ за тоа е хадисот којшто го пренесува Ет-Тирмизи – и го смета за веродостоен – од Абдурахман ибн Ауф رضي الله عنه, во којшто стои дека го слушал Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم како вели: „Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: Јас сум Милостивиот (Ер-Рахман) и ја создадов роднинската врска (рехим), чијшто назив го извадив од Моето име. Па, оној кој ќе ја одржува, тогаш и Јас него ќе го одржувам, а кој ќе ја прекине, тогаш и Јас него ќе го прекинам.“¹ Ова е јасен доказ во однос на коренот и произлегувањето на зборот „Милостив“ („Ер-Рахман“), па нема потреба од несогласување и расправа.

Ибн Џерир пренесува дека Ел-Азреми, толкувајќи ги Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „**Милостивиот, Сомилосниот**“, рекол: „Т.е. Милостив (Ер-Рахман) кон сите созданија, а Сомилосен (Ер-Рахим) кон верниците, исклучиво.“² Затоа, Алла صلى الله عليه وسلم рекол:

﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ﴾

„Потоа, над Аршот се воздигна. Милостивиот...“³

Алла صلى الله عليه وسلم исто така рекол:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ﴾

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1694; Ет-Тирмизи, бр. 1907 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1662.

² Надоврзување од авторот: „Милостивиот“ („Ер-Рахман“) означува Милостив кон сите, на дуњалукот и на ахиретот, додека „Сомилосниот“ („Ер-Рахим“) означува Сомилосен посебно кон верниците на Судниот ден. Бидејќи Алла صلى الله عليه وسلم е подеднакво Милостив кон верниците и неверниците на дуњалукот, од аспект на нивните потреби и причини за живот. Оттука, Неговата милост е општа, а ако не беше Неговата милост општа, тогаш немаа да бидат исполнети причините за понесување одговорност (ет-теклиф) во однос на она што им се дарува од: разум (преку којшто ја раздвојуваат вистината од лагата), потчинување на материјата во нивна корист и друго, бидејќи Алла صلى الله عليه وسلم рекол: „Тој е Оној што ви го создаде сето она што е на Земјата...“ (Сура Ел-Бекара, ајет 29). Според тоа, согласно со исполнувањето на причините за понесување одговорност на дуњалукот, ќе биде спроведена пресметката на ахиретот.“

³ Сура Ел-Фуркан, ајет 59.

„Милостивиот над Аршот се воздигна.“¹ – во овие два ајета Аллах ﷻ го споменал воздигнувањето над Аршот, со Своето име „Милостивиот“ („Ер-Рахман“), за да ги опфати со Својата милост сите Свои созданија.

Во друг ајет стои:

﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾

„А кон верниците е Сомилосен.“² – односно кон верниците е Сомилосен со посебна милост. Оттука, терминот „Милостив“ („Ер-Рахман“) е во форма на интензивна милост – којашто произлегува од зборот ер-рахме – бидејќи, се однесува на двата света.³

Ел-Куртуби рекол: „Аллах ﷻ се опишал Себеси со имињата ‚Милостив и Сомилосен‘, по зборовите „Господар на световите“ – за да укаже на влевањето надеж (ет-тергиб) по влевањето страв (ет-терхиб). Впрочем, во зборовите: „Милостивиот, Сомилосниот.“ е содржано влевање надеж, коешто следува веднаш по зборовите: „Господарот на световите.“ во коишто е содржано влевање страв – а тоа се совпаѓа со ајетот:

﴿نَبِيُّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ﴾

„Извести ги робовите Мои дека Јас, навистина, сум Простувач и Сомилосен – и дека казната Моја е казна болна!“⁴ Муслим пренесува хадис, во својот „Сахих“, од Ебу Хурејре ؓ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога би знаел верникот колкава казна има кај Аллах ﷻ, тогаш никој не би копнеел за Џенетот. А кога би знаел

¹ Сура Таха, ајет 5.

² Сура Ел-Ахзаб, ајет 43.

³ Надоврзување од авторот: „Што се однесува на она што стои во познатата дова – којашто е потврдена со веродостоен хадис – : „О Милостив на дуњалукот и на ахиретот, и Сомилосен во нив...“ – па, зборовите: „... Сомилосен во нив (т.е. во дуњалукот и ахиретот)“ се сведуваат кон следното значење: дека Аллах ﷻ е Сомилосен кон верниците на дуњалукот во она што Му се покорни, од иманот (верувањето) во Него и извршувањето на Неговите наредби и избегнувањето на Неговите забрани, со сомилост којашто им го олеснува патот кон имплементирањето на тоа. А ќе биде посебно Сомилосен кон нив на ахирет, кога ќе ги внесе во Џенетот, како награда за она што го работеле, од иманот и покорноста. Впрочем, нивната покорност кон Него на дуњалукот ќе биде причина за Неговата сомилост на ахирет.“

⁴ Сура Ел-Хиџр, ајети 49-50.

неверникот колкава награда има кај Аллах ﷻ тогаш никој не би се разочарал во Неговата милост.“¹

Името „Ер-Рахман“ не е дозволено луѓето да си го припишуваат себеси ниту да се нарекуваат со него, бидејќи ова име и својство е исклучително само за Аллах ﷻ. Кога Мусејлеме Ел-Кезаб (Лажгото) започнал себеси да се нарекува со ова име, па бил наречен „Милостивиот од Јемаме“ (“رَحْمَنُ الْيَمَامَةِ”), Аллах сторил неговата појава да инспирира лага и тој така станал познат по лагата. Од таа причина, не е познат во историјата освен по прекарот Мусејлеме Ел-Кезаб „Лажгото“. Така и луѓето низ земјите почнале да го земаат како синоним на лагата и велат: „Поголем лажго си и од Мусејлеме.“

﴿ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴾ (٤)

„Владетелот на Судниот ден. (4)“

Некои од учачите на Куранот (кариите) го читале овој ајет на следниот начин: „Мелики јеумиддин.“ (مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) – додека останатите учачи (карии) на Куранот го читале на следниот начин: „Малики јеумиддин“ (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ) – и двата начина на читање (кираети) се исправни и веродостојни и спаѓаат меѓу седумте веродостојни начини на читање. А некои од учачите на Куранот го читале на следниот начин: „Милки јеумиддин.“ (مِلِكِ يَوْمِ الدِّينِ) – еднаш со вокалот „кесра“ врз харфот „лам“, а другиот пат со вокалот „сукун“ врз харфот „лам“. Неговата власт и владеењето не се однесува само на Судниот ден. Аллах ﷻ е Владетел и на овој и на идниот свет, затоа што во претходниот ајет стои дека е Господар на световите – а ваквиот опис е општ, и го опфаќа и дуњалукот и ахиретот – а особено се споменува владеењето на Судниот ден, бидејќи тогаш никој нема да му се моли на друг освен на Аллах ﷻ и никој нема да има право да зборува без Аллахова ﷻ дозвола, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أُنزِلَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴾

„На Денот кога Џибрил и мелеците во редови ќе се поредат – никој нема да зборува освен оној кому Милостивиот ќе му одобри

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2755, 4948; Ет-Тирмизи, бр. 3542 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8210.

– а ќе ја зборува само вистината.“¹ Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи ги Аллаховите رضي الله عنه зборови: „Владетелот на Судниот ден.“ рекол: „Т.е. никој нема да поседува власт на тој Ден, како што поседувал власт на дуњалукот, надмено да тврди: ‚Ова е моја сопственост... ова е мој имот...‘ – бидејќи, на тој Ден, односно на Судниот ден, никој нема да поседува власт, а ниту имот.“

Зборовите: „Судниот ден.“ го означуваат Денот на пресметката на созданијата, а тоа е Кијаметскиот ден, кога луѓето ќе бидат наградувани или казнувани согласно со нивните дела – ако работеле добро, тогаш ќе бидат наградени со добро, а ако работеле лошо, тогаш ќе бидат казнети со лошо освен оној кому Аллах رضي الله عنه ќе му прости. Аллаху мој, Ти си Простувач и го сакаш простувањето, па затоа, прости ни!

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (٥)

„Тебе ти робовуваме и од Тебе помош бараме. (5)“

Субјектот „Тебе ти...“ (إِيَّاكَ) стои на почетокот од реченицата со цел да укаже кон точно одредување, односно да ја прикаже сета намера на кажувачот, во она што сака да го искаже. Оттука, значењето на зборовите „Тебе ти робуваме...“ би гласело: не обожуваме друг освен Тебе и не се потпираме на друг освен на Тебе – а тоа претставува потполна потчинетост. Глаголот „...ти робуваме...“ (نَعْبُدُ) – произлегува од зборот „ел-ибаде“ (العِبَادَةُ), којшто во јазична смисла, значи: потчинетост, пониженост – како на пример: изгазен и довршен пат ... потчинета камила... и слично, додека во шеријатската терминологија означува: потполна љубов, потчинетост и стравопочит. Затоа, некои од првите муслимански генерации говореле: „Сурата ‚Ел-Фатиха‘ е тајна на Куранот, а неговата тајна е ајетот: **Тебе ти робуваме и од Тебе помош бараме.**“ Првиот дел од ајетот: „Тебе ти робуваме...“ претставува одрекнување од ширкот, додека другиот дел: „...и од Тебе помош бараме.“ претставува одрекнување од било каква моќ, сила или влијание, и препуштање само на Аллах رضي الله عنه.

Во овој ајет е содржано: премин на говорот од трето лице кон второ лице, а тоа се согледува во зборовите: „Тебе ти...“ – а тоа се совпаѓа со претходниот говор, бидејќи, откако робот Му се благодарил на

¹ Сура Ен-Небе, ајет 38.

Аллах ﷻ, Го величал, се одрекнал од обожувањето (ибадетот) некој друг покрај Аллаx ﷻ, и од барањето помош од друг, покрај Аллаx ﷻ – со ваквата постапка верникот како да се приближил на Аллаx ﷻ и како да стои пред Него, па според тоа, Му се обраќа во второ лице, со зборовите: **„Тебе ти робуваме и од Тебе помош бараме.“**

Ибн Абас ؓ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„Тебе ти робуваме...“** – рекол: „Т.е. Тебе, единствено, те обожуваме и од Тебе, единствено и од никој друг, се надеваме и се плашине. Зборовите: **„И од Тебе помош бараме.“** – т.е. при нашата потчинетост кон Тебе и при сите наши работи.“

Зборовите: **„Тебе ти робуваме...“** - стојат на почетокот од реченицата, пред зборовите: **„И од Тебе помош бараме...“** – бидејќи обожувањето (ибадетот) е целта, додека барањето помош (ел-истиане) е средство за постигнување на целта.“

﴿ اٰهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴾ (٦)

„Упати нè на Вистинскиот пат. (6)“

Откако, во претходните ајети беше нагласено величањето на Аллаx ﷻ – од кого се моли и бара – последователно во овој ајет, е наведена молбата и барањето кон Него – како што стои во хадисот: *„Го поделив намазот помеѓу Мене и Мојот роб на два дела, а на Мојот роб му припаѓа она што ќе го побара...“*¹ Оваа состојба е најсовершената состојба во којашто може да се најде молителот – прво да Го слави и велича Молењот, а потоа да Го моли за своите потреби и за потребите на своите браќа верници, со молбата содржана во зборовите: **„Упати нè на Вистинскиот пат.“** Во овој ајет е содржан аргумент кој поттикнува на упатување молба кон Аллаx ﷻ со посредство на Неговите убави и возвишени имиња и атрибути и со посредство на направените добри дела. Најнапред, му се заблагодарува на Аллаx ﷻ, потоа Го велича и Го слави со Неговите убави атрибути (Господарот на световите, Милостивиот, Сомилосниот, Владетелот на Судниот ден), потоа го сосредоточува своето обожување (ибадет) и барање помош (ел-истиане), единствено, од Него, за на крајот да упати молба за својата потреба – а тоа е бара-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 598, 395; Ет-Тирмизи, бр. 2953 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7777.
58

њето упатство за себе и за своите браќа верници на Правиот пат, којшто ја претставува верата – исламот, без додавање или одземање од него и чист од секакви новотарии и измислици, бидејќи со упатувањето на ваквиот пат – којшто е најисправен пат за стигнување до она што Аллах ﷻ го сака и со што е Задоволен – ќе го постигне она што треба да го применува од наредбите и од она што го доставил Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. А доколку муслиманот добро ги проучи ајетите од Куранот, ќе забележи дека на сите ајети, во коишто е содржана дова (молба), им претходи упатување молба преку спомнување на Аллаховото битие, Неговите убави имиња и возвишени својства или преку спомнување на направените добри дела – со коишто верникот се приближува кон својот Господар ﷻ – било да е тоа молба (дова) на неговите браќа верници за него или негова молба (дова) за нив. Затоа Аллах ﷻ, го подучил Јунус да каже:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

„Нема друг бог освен Тебе! Славен да си! Јас, навистина, бев од неправедните!“¹ – навистина, Зун-нун عليه السلام, штом го голтнала рибата, не нашол ништо повредно кај Аллах ﷻ за посредување, при упатувањето молба до својот Господар ﷻ, од Тевхидот и признавањето дека не постои друг бог освен Аллах ﷻ, и признавањето и потврдувањето на направениот грев и нанесената неправда кон себе. Затоа, ваквото признавање на направениот грев, проследено со каење за стореното, кај Аллах ﷻ се смета за покајување (теуба), а покајувањето, без сомнение, е „глава“ на добрите дела. Со таквото покајание човекот може да ја постигне Аллаховата عليه السلام прошка (магфирет). Ајетите од ваквиот вид во Куранот се многубројни – како што е ајетот што говори за нашиот прататко Адем عليه السلام и нашата прамајка Хава عليه السلام, откако го сториле гревот:

﴿قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

„Рекоа: „Господару наш, ние навистина сами себеси си наште тивме, а ако Ти не ни простиш и не ни се смилуваш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“² Токму ова се зборовите што Адем ги примил од

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 87.

² Сура Ел-Араф, ајет 23.

Неговиот Господар и Тој тогаш му простил. Истото се однесува на зборовите на Возвишениот Аллах: „Господару наш, ние го чувме гласникот кој повикува во вратата: ‚Верувајте во вашиот Господар‘ – па поверувавме...“¹ Без сомнение, иманот во Аллах ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ е врв на сите добри дела – па откако, верниците го изнеле ваквото добро пред Аллах ﷻ – а тоа е верувањето во Неговиот Пејгамбер ﷺ – побрзале да ја изнесат својата потреба и барањето прошка низ куранските зборови:

﴿رَبَّنَا فَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾

„Господару наш, прости ни ги гревовите наши, премини преку лошите дела наши и усмрти нè со добродетелите.“² Во овие ајети, и во други слични на нив, е содржана поука од Господарот ﷻ како треба да упатуваме молба до Него.³

﴿صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ (٧)

„На патот на оние кои си ги почестил со благодети, а не на патот на оние врз кои се разлеа гневот и оние кои се заблудени. (7)“

Зборовите: „На патот на оние кои си ги почестил со благодети...“ - претставуваат толкување на претходниот ајет: „Упати нè на Вистинскиот пат.“ Додека, „оние кои Аллах ﷻ ги почестил со благодети“ (أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) се спомнати во сурата „Ен-Ниса“, во ајетот во кој Аллах ﷻ вели:

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا. ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا﴾

„А тој што му е покорен на Аллах и на Неговиот Пратеник, па тие ќе бидат со оние кои Аллах благодетно ги дарувал, од редот на пејгамберите, праведниците, мачениците и побожните луѓе. А колку убаво дружина се тие!? Тоа е добрината од Аллах! А Аллах е

¹ Сура Али Имран, ајет 193.

² Сура Али Имран, ајет 193.

³ Надоврзување од авторот: „За пошироко објаснување во оваа тематика, погледни во делото ‚Ет-Тевес-сул ила хакикатит-тевес-сул‘ од Мухамед Несиб Ер-Рифаи.“

Доволен Зналец!“¹ Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**На патот на оние кои си ги почестил со благодети...**“ – рекол: „Т.е. си ги почестил со покорноста и ибадетот кон Тебе, а тоа се: мелеците, веровесниците, искрените верници, шехидите и добрите луѓе, а тоа е слично со зборовите од нашиот Господар ﷻ: „**А тој што му е покорен на Аллах и на Неговиот Пратеник па тие ќе бидат со оние кои Аллах благодетно ги дарувал...**“²

Зборовите: „...а не на патот на оние врз кои се разлеа гневот и оние кои се заблудени.“ значат: а не на патот на оние кои го заслужиле разлевањето на гневот врз нив, поради следењето на нивните страсти и каприци при дознавањето на вистината, па скршнале од неа, и не на патот на оние кои се во заблуда бидејќи го загубиле знаењето поради заталканоста во погрешен правец, без да се упатат во Вистината. Честичката за негација „не“ (لَا), во зборовите (وَلَا الضَّالِّينَ) укажува на издвојување, односно дека во овој ајет е содржано споменување на двата извитоперени и погрешни правци, а тоа се: правецот на Евреите и правецот на христијаните. Всушност, правецот на вистинските верници го опфаќа и знаењето за вистината и постапувањето според неа. Евреите не делувале во согласност со Вистината, додека христијаните го загубиле знаењето за истата. И токму поради тоа Евреите го заслужиле разлевањето на гневот врз нив, а христијаните заслужиле да бидат во заблуда, бидејќи оној што знае, но не се придржува кон наученото, заслужува да биде облеан со гнев, за разлика од оној што не знае. Така христијаните сакале да постигнат нешто, но, не пристапиле од главната врата, а тоа е Вистината. Ваквите заслужуваат да талкаат. А воедно и Евреите и христијаните талкаат и над нив е разлеан гневот. Меѓутоа, главно својство на Евреите е разлевањето на гневот врз нив, како што вели Аллах ﷻ:

(مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ)

„**Оние кои Аллах ги проколнал и се разгневил врз нив...**“³ – додека главно својство на христијаните е талкањето во заблуда, како што вели Аллах ﷻ:

¹ Сура Ен-Ниса, ајети 69-70.

² Сура Ен-Ниса, ајет 69.

³ Сура Ел-Маида, ајет 60.

﴿ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴾

„Веќе од порано беа во заблуда и заблудуваа многу луѓе - и со тоа заталкаа од Патот исправен.“¹ Хамад ибн Селеме пренесува од Адиј ибн Хатим رضي الله عنه дека рекол: „Го прашав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم за Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови : „...а не на патот на оние врз кои се разлеа гневот...‘ – а тој одговори: ,Тие се Евреите.‘ – и за зборовите: „...и оние кои се заблудени.‘ – а тој одговори: ,Христијаните... тие се заблудените.“² Со ваков израз е и преданието на Суфјан ибн Ујејне од Адиј ибн Хатим رضي الله عنه. Додека Ибн Мердевејх пренесува од Ебу Зер رضي الله عنه дека рекол: „Го прашав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم за Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови : „...а не на патот на оние врз кои се разлеа гневот...‘ – а тој одговори: ,Тие се Евреите.‘ – и за зборовите: „...и оние кои се заблудени.‘ – а тој одговори: ,Тие се христијаните.“

Заклучок:

Оваа благородна сура – којашто се состои од седум ајети – содржи: опис на благодарноста (хамдот) кон Allah صلى الله عليه وسلم; величање и слава на Allah صلى الله عليه وسلم преку споменување на Неговите прекрасни имиња, од коишто произлегуваат Неговите возвишени својства; споменување на Денот кога ќе му се вратиме, а тоа е Судниот ден; упатство кон Аллаховите صلى الله عليه وسلم робови да се молат со стравопочит кон Него; порекнување на сопствената моќ и сила; сосредоточувањето на нивниот ибадет и обожување, единствено кон Возвишениот Allah صلى الله عليه وسلم и воздржување од правење било каков вид на ширк. Исто така содржи и споменување на молбата на Аллаховите صلى الله عليه وسلم робови за упатување на Вистинскиот пат – а тоа е исправната вера (исламот) – и зацврстување на тој пат сè додека не го постигнат одлучувачкото преминување на Сиратот³ на Судниот ден, коешто потоа доведува до џенетското уживање, во близина на веровесниците, искрените, шехидите и добрите луѓе. Исто така содржи и поттикнување со цел зголемување на добрите дела за да бидат на Судниот ден во друштво со тие што правеле добри дела, и одвраќање и

¹ Сура Ел-Маида, ајет 77.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19838.

³ Сират – Мост во кој се разделуваат праведните од неправедните во задгробниот живот (Заб. на уред.).

предупредување од девијантните правци и патишта, за да не бидат проживеани во друштво со следбениците на заблудата – а тоа се оние врз кои се разлеал гневот и кои постојано талкаат.

Во истакнувањето на вршителот на дејството во однос на глаголот „ги почести“, во Аллаховите ﷻ зборови: **„На патот на оние кои си ги почестил со благодети...“** – се состои убав стил на изразување – за разлика од неистакнувањето на вршителот на дејството во однос на предметот „разлевање на гневот“, во Аллаховите ﷻ зборови: **„...а не на патот на оние врз кои се разлеа гневот...“** – иако се знае дека вршител на дејството од разлевањето на гневот, во стварност е Аллах ﷻ. Ист пример на ваквиот стил на изразување е содржан и во следните ајети:

﴿مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَنْ يُضِلِّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرِيدًا﴾

„Кого Аллах ќе го упати на Вистинскиот пат, тој по Вистинскиот пат ќе оди, а кого во заблуда ќе го остави, ти нема да му најдеш заштитник кој на Вистинскиот пат ќе го упати.“¹ Во друг ајет, Аллах ﷻ вели:

﴿مَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

„Кого Аллах ќе го заблуди, никој не може да го упати . И така, Тој ги остава во неверството нивно, да талкаат.“² Како и во многу други ајети, кои посочуваат кон тоа дека Аллах ﷻ е Единствен во упатувањето и заблудувањето, а не како што сметаат припадниците на кадерииската фракција и оние кои ги поддржуваат: дека луѓето се тие кои избираат – дали ќе бидат упатени или заблудени – поткрепувајќи го тоа со својата новотарија на следење на комплексните ајети од Куранот, а оставање на јасните ајети, коишто воедно се и одговор на нивното тврдење. Ваква е состојбата на оние кои се заблудени и скршнати од вистинскиот пат, бидејќи во веродостоен хадис од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ стои: **„Кога ќе ги забележите оние кои го следат само комплексното од Куранот, тогаш знајте дека тие се оние кои Аллах ﷻ**

¹ Сура Ел-Кехф, ајет 17.

² Сура Ел-Араф, ајет 186.

ги именувал, па затоа, пазете се од нив.“¹ – т.е. оние кои Аллах ﷻ ги опишал во зборовите:

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ ﴾

„А што се однесува на оние, во чии срца има искривеност, па таквите го следат она што е комплексно посакувајќи со тоа да прават смут и произволно да го толкуваат...“² Затоа, благодарение на Аллах ﷻ, не постои во Куранот доказ за новотарот бидејќи Куранот прави дистинкција меѓу вистината и лагата, меѓу упатувањето и заблудата, а во него не постои противречност и неусогласеност, затоа што е Објава од Аллах ﷻ – Мудриот и за благодарност Достојниот.³

Мустехаб (сунет) е за оној кој учи Фатиха, по нејзиното завршување, да изговори „Амин“ – Инаку амин значи: Аллаху мој, Одзви ни се!

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4273; Муслим, бр. 4817, 2665; Ебу Давуд, бр. 4598; Ет-Тирмизи, бр. 2994 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25665.

² Сура Али Имран, ајет 7.

³ Надоврзување од авторот: „Нема сомнеж дека упатувањето и заблудувањето се од Аллах ﷻ. Меѓутоа, не постои ни едно нешто, а притоа да нема своја причина. Штом се јавиле неверувањето и тврдоглавоста од страна на мушриците и неверниците – по објаснувањето на доказите и нивното истакнување пред нив – следувала казната од Аллах ﷻ за нивното неверување и тврдоглавост, согласна на она што го работеле – а тоа е продолжување на нивната заблуденост, како што вели Аллах ﷻ: „А што м скршнаа, и Аллах ги скршна срцата нивни...“ (Сура Ес-Саф, ајет 5) – и како што вели во друг ајет: „А што се однесува на оној кој скржавеше и се сметаше за независен, и не веруваше во Најубавото, таквиот ќе го подготвиме за Тешкотијата.“ (Сура Ел-Лејл, ајети 8-10) – па, казната за нив беше во согласност со она што го работеле. А што се однесува на верниците, па штом се препуштиле на вистината, ја прочистиле својата намера (ниет), со разбирање и размислување, и поверувале, тогаш последователно ќе бидат наградени согласно со нивните дела – па, им бил олеснат патот до упатството и им го проширил видикот на разбирањето, поучното размислување и им го зголемил уверувањето во верата како што вели Аллах ﷻ: „А што се однесува на оној кој даваше и се плашеше, и веруваше во Најубавото, таквиот ќе го подготвиме за Леснотијата.“ (Сура Ел-Лејл, ајети 5-7) – т.е. неговата награда ќе биде согласна на неговото работење. Познато е дека упатувањето и заблудувањето се исклучително право на Аллах ﷻ. Тој е Оној кој ги упатува верниците, поради нивниот одговор кон повикот на иманот и ги заблудува неверниците, поради нивната тврдоглавост и одбивност. Оттука следува дека наградата и казната за нив е согласна на она што го работат – како што веќе наведовме. Ова тврдење е она коешто сака авторот Ибн Кесир – Аллах ﷻ да му се смилува – да ни го потенцира со зборовите: „... а не како што сметаат припадниците на кадериската фракција и оние кои ги поддржуваат: дека луѓето се тие коишто избираат – дали ќе бидат упатени или заблудени –...“ – бидејќи Оној што упатува и Оној што во заблуда остава е, единствено, Аллах ﷻ, додека Неговите робови се тие коишто ги превземаат причините за упатувањето или заблудувањето – а тие причини се: разбирање и делување од страна на верниците, и тврдоглавоста и одбивањето од страна на неверниците. Овие дела се резултат на нивниот личен избор, за којшто потоа следува награда или казна. А што се однесува на самото упатување или заблудување, па тоа доаѓа, неприкосновено и единствено, од Аллах ﷻ. Па, доколку упатувањето доаѓаше од самиот верник и од неговиот избор, тогаш немаше потреба да упатува молба за упатство на Правиот пат, содржана во Аллаховите ﷻ зборови: „Упати нè на Вистинскиот пат.“ (Сура Ел-Фатиха, ајет 6) – и во зборовите: „Господару наш, не скршнувај ги срцата наши откако нè упати.“ (Сура Али Имран, ајет 8). А Аллах ﷻ најдобро знае и упатува во Вистината!“

Исправен став е дека тоа е мустехаб и за оној кој не е во намаз, додека за оној кој е во намаз – било да е поединец, муктедија или имам – изговарањето „Амин“ е посебно потврдено при секоја ситуација, поради хадисот којшто се пренесува во „Двата Сахиха“ од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Кога имамот ќе каже: амин, и вие кажете: амин и доколку вашето амин се совпадне со аминирањето на мелеците, на таквиот (верник) ќе му бидат простени гревовите коишто ги правел.“¹ Во преданието на Муслим стои дека Аллаховиот Пратеник рекол: „Кога некој од вас во намазот ќе каже: амин, а и мелеците на небото велат: амин – и доколку аминирањата се совпаднаат, на таквиот (верник) ќе му бидат простени минатите гревови.“ Од Енес رضي الله عنه се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Дадено ми е изговарањето ‚Амин‘ во намазот и при довата, и не му беше дадено никому пред мене освен на Муса. Кога тој молеше во својата дова, Харун عليه السلام изговараше ‚Амин‘ – затоа, завршувајте ја довата со ‚Амин‘, за Allah عز وجل да ви ја прифати.“²

Оттука некои од исламските алими расправале за аргументот содржан во благородните Аллахови عز وجل зборови:

﴿ وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ . قَالَ قَدْ أُجِيبَتِ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾

„И Муса рече: ‚Господару наш, Ти, навистина, им даде на фараонот и големците негови, украси и имоти во животот на овој свет... Господару наш, за да одвркаат од Твојот пат... Господару наш, уништи ги имотите нивни и закорави ги срцата нивни, па да не веруваат, сè додека не ја согледаат казната болна.‘ Рече: ‚Услишана е молбата на двајцата, па затоа истрајте и не следете го патот на оние кои не знаат.“³ – па, сметале дека довата ја упатил само Муса عليه السلام. Меѓутоа, од контекстот на ајетот се согледува дека Харун عليه السلام изговарал ‚Амин‘, и со тоа добил статус на директен упатувач на довата, бидејќи Allah عز وجل, по упатената дова на Муса عليه السلام, рекол: „...Услишана е молбата

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 748; Муслим, бр. 410, 620; Ен-Несаи, бр. 930 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9608.

² Го пренесува Ел-Харис во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 172.

³ Сура Јунус, ајети 88-89.

на двајцата...“ Ова укажува на фактот: дека оној кој изговара ‚Амин‘ при учењето дова, стекнува ист статус како и учачот на довата. Затоа, поради ваквиот факт некои од исламските алими сметаат дека муктедијата не ја учи Фатиха во намазот позади имамот, бидејќи неговото изговарање ‚Амин‘ по завршувањето на учењето на Фатиха му дава еднаков статус како и нејзиниот учач. Од ова, исто така, може да се согледа дека муктедијата не треба да ја учи Фатиха при намазите во коишто се учи гласно – а Аллах ﷻ најдобро знае!¹

¹ Надоврзување од авторот: „И ова е вистинскиот став во однос на ова прашање, бидејќи е согласен со она што дошло во Куранот, содржано во Аллаховите ﷻ зборови: **‘И кога се учи Куранот, тогаш внимателно слушајте го и молчете, за да бидете помилувани.’** (Сура Ел-Араф, ајет 204). Според овој ајет, слушањето и молчењето при учењето на Куранот е наредба од Аллах ﷻ, за да стекнеме милост. Бидејќи, кога слушаме и молчиме, нашето срце се препушта кон разбирање а токму тоа води кон по според разбраното, а постапувањето според разбраното води кон стекнување на Аллаховата ﷻ милост и награда. Доколку имамот учи гласно, а и ние учиме заедно со него, тогаш не можеме, истовремено, да го разбираме она што го учиме и она што го слушаме – а штом не можеме да разбереме, тогаш не можеме и да работиме според разбраното – а штом не можеме да работиме, тогаш не можеме да ја стекнеме Аллаховата ﷻ милост. Згора на тоа, ова тврдење е согласно и со зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: *‘Имамот е поставен само да се поведувате според него. Па, кога ќе изговори текбир, тогаш и вие изговорете текбир. А кога ќе учи, тогаш вие молчете...’* – до крај на хадисот. Ова се однесува на намазите во коишто се учи гласно, додека при намазите во коишто се учи безгласно, учењето Фатиха е обврска за муктедијата, кој клања позади имамот, дури при ваквата ситуација, се изразува аргументирањето со хадисот: *‘Нема намаз оној кој нема да ја изучи Фатиха од Книгата.’* – а Аллах ﷻ најдобро знае!“

Во името на Аллах, Милостивиот, Сомилосниот

﴿سُورَةُ الْبَقَرَةِ (٢)﴾

СУРА „ЕЛ-БЕКРА“ („Крава“) (2)

(Мединско поглавје; број на ајети: 286; прво поглавје објавено во Медина; објавено е по поглавјето „Ел-Мутафифин“, коешто е последно објавено во Мека, непосредно пред хиџра)

Вредноста на сурата „Ел-Бекра“:

Ахмед, Муслим, Ет-Тирмизи и Ен-Несаи пренесуваат хадис од Сехл ибн Ебу Салих, а тој од татко му, а тој од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Немојте вашите домови да ги претворате во гробови, бидејќи шејтанот не влегува во домот во којшто се учи поглавјето Ел-Бекра.“*¹ Ет-Тирмизи смета дека овој хадис е хасен-сахих (добар и веродостоен).

Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе пренесуваат хадис од Абдулхамид ибн Џа’фер од преданието на Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم испраќаше делегација составена од една група луѓе, на побара секој од нив да изучи нешто од Куранот. Тие започнаа да читаат секој по нешто од Куранот, сè додека не стигна до еден помлад човек, на го праша: „Што знаеш ти напамет од Куранот?“ – а тој одговори: „Го знам тоа и тоа, и ја знам сурата Ел-Бекра.“ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рече: „Го знаеш ли поглавјето Ел-Бекра напамет?“ Овој одговорил: „Да!“ Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рече: „Оди! Ти ќе им*

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 780, 1300; Ет-Тирмизи, бр. 2877 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7762.

бидеш предводникот. 'Тогаш, еден човек, од угледните, рече: ,Се колнам во Аллах ﷻ не ме спречи да го научам поглавјето Ел-Бекара освен стравот дека нема да можам да постапувам според она што го налага.' Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ,Учете го Куранот и читајте го, бидејќи примерот на Куранот за оној кој го учи, чита и постапува според него, е како примерот на миризлива торба исполнета со пријатен мирис којшто допира до сите места. Додека, примерот на оној кој го учи Куранот, а го запоставува, но, добро го знае Куранот, е како примерот на миризливата торба чијшто мирис не се чувствува."¹ Хадисот е хасен (добар).

Ел-Бухари пренесува од Есјед ибн Худајр ؓ дека рекол: „Еднаш во ноќта, додека го читав поглавјето Ел-Бекара, мојата кобила беше врзана до мене. Одеднаш кобилата се вознемири. Штом престанав со гласното читање, кобилата се смири. Потоа, повторно започнав да читам, а кобилата повторно се вознемири. Потоа, повторно започнав со читање, и кобилата повторно се вознемири. Тогаш, тргнав да си одам. Мојот син Јахја беше близу до кобилата која за малку ќе го удреше, но јас ја фатив и ја кренав главата нагоре за да не гледам во кобилата и си отидов. Утрото, му раскажав на Веровесникот ﷺ за тоа што се случило, а тој рече: ,Раскажи, Ибн Худајре!' Реков: ,Се исплашив за син ми Јахја, кој стоеше близу до кобилата, па се кренав и се упатив кон него. Потоа ја кренав главата нагоре и видов нешто како облак со светилки и излегов за да не гледам во тоа нешто.' Веровесникот ﷺ рече: ,Знаеш ли што е тоа?' Одговорив: ,Не', а тој рече: ,Тоа се мелеците кои се доближиле да го слушаат твојот глас! Да продолжеше со читањето, тогаш луѓето ќе ги здогледаа без да се сокријат од нив."²

Некои од исламските алими со право тврдат дека поглавјето Ел-Бекара содржи илјада известувања, илјада заповеди и илјада забрани.

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2876 и Ибн Маџе, бр. 217.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 796, 1327 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11357.

Преданија коишто говорат за посебната вредност на поглавјата „Ел-Бекара“ и „Али Имран“

Во „Двата Сахиџа“ се потврдува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги учел двете сури „Ел-Бекара“ и „Али Имран“ во еден рекат¹ од намазот.

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Умаме رضي الله عنه дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Учете го Куранот, бидејќи на Судниот ден тој ќе се залага за оној што го учел. Учете ги двете светли сури: Ел-Бекара и Али Имран, бидејќи тие ќе дојдат на Судниот ден во облик на два облака, како да се две збиени јата со поредани птици залагајќи се за нивните учачи.“ Потоа, додал: „Учете ја сурата Ел-Бекара, бидејќи придржувањето кон нејзиното учење е благодет, а оставањето на нејзиното учење предизвикува тага. Маѓепсниците (сихирбазите) се немоќни против ова поглавје.“² Овој хадис го регистрирал и Муслим. Значењето на зборовите: „Маѓепсниците се немоќни против ова поглавје.“ – т.е. не можат да ја запомнат оваа сура, или не можат да влијаат врз оној кој ја учи оваа сура за потоа да му наштетат. Аллах ﷻ најдобро знае!

Место на објавување:

Сурата „Ел-Бекара“ е во целост објавена во Медина. Тоа е првата сура од поглавјата објавени во Медина. Меѓутоа се смета дека ајетот:

﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ﴾

„И стравувајте од Денот во кој ќе се вратите кај Аллах...“ – па, до крај на ајетот – е последен објавен ајет од Куранот. Истото се смета и за ајетите коишто говорат за каматата, дека се последни објавени ајети од Куранот.

¹ Рекат – основен дел од молитвата и се состои од едно стоење – наречено кијам, едно поклонување – руку и две паѓања ничкум – наречено сеџде (Заб. на уред.)

² Го пренесуваат Муслим, бр. 804; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21642 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 854, 2115.

Ибн Абас ﷺ, Абдулах ибн Ез-Зубејр ﷺ и Зејд ибн Сабит ﷺ сметаат дека оваа сура е објавена во Медина. Истото го сметаат бројни признаени верски авторитети, алими и муфесири – а тоа алудира на нивниот консензус во однос на ова прашање.

﴿الم (١)﴾

„Елиф-лам-мим. (1)“

Во однос на толкувањето на почетните харфови „Елиф-лам-мим“ од ова поглавје, како и од останатите поглавја, коментаторите на Куранот имаат повеќе мислења:

1 – Некои од нив сметаат дека тие се од комплексните (мутешабих) ајети од Куранот, чиешто значење го знае, единствено, Allah ﷻ;

2 – Други сметаат дека тие претставуваат имиња од Аллаховите ﷻ возвишени имиња;

3 – Трети сметаат дека овие харфови содржат свои значења, бидејќи Allah ﷻ не објавил ништо залудно и безначајно. Постојат незнајковци кои сметаат дека Куранот е средство за обожување на Allah ﷻ кое не содржи никакво значење! Таквите сториле голема грешка. Според тоа, почетните харфови од некои сури, без сомнение, имаат свои значења. Па, доколку дознаеме нешто веродостојно во однос на нивните значења, тогаш го потврдуваме тоа, а доколку не дознаеме, тогаш запираме до каде што сме стигнале и велиме: „Веруваме во сето она што е од нашиот Господар ﷻ!“

4 – Четврти сметаат дека овие почетни харфови се објавени како предупредување за мушриците, да обрнат внимание на Аллаховиот ﷻ Говор. Меѓутоа, ова мислење е неиздржливо, поради фактот дека не постојат почетни харфови во сите сури и поради фактот дека сурата „Ел-Бекара“ и сурата „Али Имран“ – кои започнуваат со овие харфови – се објавени во Медина, а во Медина немало идолопоклоници.¹

¹ Надоврзување од авторот: „Неодржливоста на ова тврдење го докажува и фактот што понекогаш во Куранот аргументацијата може да биде во средината, односно на крајот од некое поглавје, и тоа во зависност од конкретната ситуација или потребата за аргументирање. На таквите места не се наведуваат овие поединечни харфови (букви) кои треба да послужаат како предупредување за идолопоклониците во врска со вистината која се навестува.“

5 – Петти сметаат дека во овие почетни харфови се согледува феноменот (муџизата) на Куранот, фактот дека созданијата не се во можност да се спротивстават на ваквиот феномен. Ова мислење го застапуваат бројни алими и муфесири, меѓу кои спаѓа и Шејхул-Ислам Ибн Тејмије. Нивното мислење го потврдува фактот дека по сите почетни харфови кои што се содржани во Куранот, следува споменување на Куранот и неговото објавување од страна на Господарот ﷺ на световите.

На пример:

﴿ اَلْم . ذٰلِكَ الْكِتٰبُ ﴾

„Елиф-лам-мим. Тоа е Книгата...“¹

Друг пример:

﴿ حَم . وَالْكِتٰبِ الْمُبِينِ ﴾

„Ха-мим. Се колнам во Книгата јасна.“²

Друг пример:

﴿ اَلْم . اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ . نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ ﴾

„Елиф-лам-мим. Аллах! Нема друг бог освен Него – Жив и Вечен! Тебе ти ја објавил Книгата...“³

Друг пример:

﴿ الرَّ كِتٰبَ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ ﴾

„Елиф-лам-ра, Книгата која ти ја објавивме...“⁴

﴿ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴾ (۲)

„Тоа е Книгата во која нема сомнеж – Упатство за богобојазливите. (2)“

Показната замена „тоа“ (ذٰلِكَ) е показна замена за далечина, која што во овој ајет означува блискост, односно значи: оваа. Примената на показна замена за далечина со значење за близина во арапскиот јазик

¹ Сура Ел-Бекара, ајети 1-2.

² Сура Ед-Духан, ајети 1-2.

³ Сура Али Имран, ајети 1-3.

⁴ Сура Ибрахим, ајет 1.

се јавува многу често, а Куранот, којшто претставува единствен толкувач на арапскиот јазик, дава примери на ваквиот стил на изразување, како на пример:

﴿ لَا فَارِضٌ وَلَا بَغْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ ﴾

„Која не е ниту многу стара, а ниту премлада, туку е на возраст помеѓу тоа...“¹

Друг пример:

﴿ ذَلِكَ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ﴾

„Тоа ви е прописот Аллахов, со којшто Тој пресудува меѓу вас...“²

Друг пример:

﴿ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ ﴾

„Тоа ви е Аллах, Господарот ваш...“³

Зборот „Книгата“ (الْكِتَاب) некои од муфесирите го протолкувале дека се однесува на Тевратот и Инџилот, меѓутоа ова толкување е сосема произволно и претставува потполно ненаучна интерпретација. Вистината е дека зборот „Книга“, во овој ајет, децидно се однесува на Куранот.

Зборовите: „...во која нема сомнеж ...“ – т.е. во која не постои дилема и сомневање. Некои од учачите (кариите) на Куранот го читале овој ајет на следниот начин: (ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ) и запирале до тука, а потоа продолжувале со читањето на зборовите: (فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ). Сепак, запирањето кај зборовите: (ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ) – при читањето на овој ајет – а потоа продолжување со зборовите: (هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ) – е подобро, поради фактот дека Упатството е својство на целиот Куран. Додека според првиот начин на читање, значењето на овој ајет би гласело: „...во него има Упатство и има друго...“. Сепак, според вториот начин на читање на ајетот, значењето е повпечатливо, за разлика од неговото значење, според првиот начин на читање.

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 67.

² Сура Ел-Мумтехина, ајет 10.

³ Сура Ел-Енам, ајет 102.

Зборовите: „...**Упатство за богобојазливите.**“ – т.е. светло за богобојазливите, односно за верниците кои стравуваат од тоа да му придружат нешто на Аллах ﷻ, кои само Него го обожуваат, кои работат според потчинетоста кон Него, кои се плашат од Неговата казна, кои се надеваат во Неговата милост и кои се чуваат од Неговите забрани. Ова толкување се совпаѓа со значењето на ајетот којшто следува по него, во којшто се опишуваат својствата на верниците (богобојазливите) со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴾

„Оние кои веруваат во Гајбот (невидливо), кои намаз клањаат и кои, од она што им го дадовме, споделуваат.“¹

„Верувањето“ (иманот) претставува потврдување на вербата со збор, дело и убедување – коешто се зголемува со покорност и побожност, а се намалува со непокорност и грешење. Според ваквиот опис, верувањето (иманот) вродува кај верникот страв од Аллах ﷻ, што значи дека верникот – кој поседува страв од Аллах ﷻ – не прави ни едно дело, не се уверува со никакво уверување и не зборува никаков збор, а притоа со тоа да се спротивставува на Аллаховата ﷻ заповед.

„Верувањето во Гајбот“ значи: човекот да верува во она што не го гледа. Впрочем, човековиот иман претставува потврда, и тоа не обична потврда, туку максимална потврда на вербата во она што му се објавува. Иманот (верувањето) во Гајбот, според шеријатското толкување, претставува: верување во Аллах ﷻ, во Неговите мелеци, во Неговите Книги, во Неговите пејгамбери, во Судниот ден, во Аллаховиот ﷻ кадр (одредба), во оживувањето по смртта, во Џенетот и во Џехенмот – бидејќи, сето ова е Гајб (невидливо и тајно).

Зборовите: „...**кои намаз извршуваат...**“ – зборот „намаз“ (الصلاة) во основа, значи: молба (дова). Додека, во шеријатската терминологија претставува: посебен ибадет којшто се состои од рука, сеџди и други точно определени зборови и дела, и којшто се извршува во точно определени временски периоди, со исполнување на неговите познати услови, на точно определен начин и во точно определени видови. Аллах

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 3.

ﷺ им го пропишал намазот на Своите робови петпати во текот на денот и ноќта. Истовремено, намазот претставува втор рукн (столб) од исламските рукнови. „Извршување на намазот“ означува: негово чување и извршување во неговото одредено време, исполнување на абдес-тот, којшто претставува услов за негово извршување, исполнување на кијамот, рукуто и сецдата, учење Куран во него, учење тешехуд¹ и салавати (благослов) за Веровесникот ﷺ во него – сето ова го означува неговото извршување.

Зборовите: „...и кои, од она што им го дадовме, споделуваат.“ – зборот „споделување“ (النَّفَقَةُ), пред да биде објавена наредбата за зекатот,² се однесувал само кон споделувањето (снабдувањето) на човекот во однос на неговото семејство. Додека, во овој ајет, овој збор означува: давање садака и зекат, притоа, најпрвин кон коишто треба да се насочи ваквото споделување се најблиските роднини и робовите кои ги поседуваат луѓето, а дури потоа подалечните роднини и луѓе. Без сомнение, споделувањето треба да биде, исклучиво, заради стекнување на Аллаховото ﷻ задоволство и заради покорноста кон Него, а не заради стекнување придобивка од луѓето или заради стравот од нив. Впрочем, овие Аллахови ﷻ зборови се однесуваат на секое споделување – било да е фарз (обврска) или нафила (доброволно). Затоа, во хадисот којшто го пренесуваат „Двата Сахиха“ од Ибн Омер ﷺ, стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Исламот се темели врз пет работи: шехадетот (сведоштвото) дека нема друг бог освен Аллах ﷻ и дека Мухамед ﷺ е Аллахов пејгамбер, извршувањето намаз, давањето зекат, постењето на месецот Рамазан и извршувањето хаџ.“ Подетално за зекатот ќе стане збор во понатамошниот тефсир – иншаллах.

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴾ (٤) أَوْلَانِكَ عَلَى
هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأَوْلَانِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

¹ Тешехуд е положба во намазот кога учиме етехијату, салават и дова пред селамот (Заб. на уред.).

² Зекат – Определен, фиксиран дел од богатството и од секаков имот обврзан со зекат на еден муслиман кој се дава за сиромашните во муслиманската заедница. Плаќањето на зекат е задолжително бидејќи тој е еден од столбовите на исламот. Зекатот е главно економско средство за воспоставување социјална правда и го води муслиманското општество кон напредок и сигурност (Заб. на уред.).

„И кои веруваат во она што тебе ти се објавува и во она што беше објавено пред тебе, и кои во Ахиретот се убедени. (4) Тие се на Упатството од Господарот нивни и тие се успешните.(5)“

Зборовите: **„И кои веруваат во она што тебе ти се објавува...“** – т.е. оние кои веруваат во овој Куран, којшто ти се објавува од твојот Господар ﷻ.

Зборовите: **„...и во она што беше објавено пред тебе...“** – т.е. веруваат во она што им било објавено на пејгамберите пред тебе, како што се: Тевратот, Инџилот, Зебурот и другите објави (Сухуфи). Не прават разлика меѓу пејгамберите и не го негираат она со што биле испратени од нивниот Господар ﷻ.

Зборовите: **„...и кои во Ахиретот се убедени...“** – терминот „убеденост“ е антипод на терминот „сомнеж“. Нивната убеденост не е проследена со ниту најмал сомнеж во однос на Ахиретот т.е. оживувањето, Кијаметскиот ден, Џенетот, Џехенмот, пресметката и Вагата. Се нарекува „Ахирет“ (Последен свет), бидејќи го претставува светот по овој свет.

Верниците кои се споменуваат во овој ајет, се верници, како Арапи, така и Следбеници на Книгата (Ехлул-Китаб) кои веруваат во Пејгамберот ﷺ, како и оние – од луѓето и џините – кои веруваат во него и го потврдуваат она што му се објавува и кои ги имплементираат значењата содржани во претходно наведените својства на верниците, во претходните ајети.

Зборовите: **„...Тие се на Упатството од Господарот нивни...“** – т.е. на патот на светлината, на јаснотијата и разборитоста што им се дадени од Аллах.

Зборовите: **„...и тие се успешните.“**, т.е. оние кои ќе успеат во постигнувањето на она што го бараат од Аллах ﷻ – преку нивните дела и нивниот иман во Аллах ﷻ, Неговите Книги и Неговите пејгамбери – со стекнување на успехот, наградата и вечниот престој во џенетските градини, и спасение од казната и измачувањето подготвени за Аллаховите непријатели.

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ (6)

„Навистина, оние кои не веруваат сеедно им е: ќе ги опоменувааш или нема да ги опоменувааш – сепак, нема да веруваат. (6)“

Зборовите: „Навистина, оние кои не веруваат...“ – т.е. оние кои ја сокриваат вистината и ја прекриваат, и кои не веруваат во она што му се објавува на Мухамед ﷺ. Аллах ﷻ знаел за нив дека нема да веруваат, штом ќе им дојдат ајетите, одредувајќи го и запишувајќи го тоа за нив – па, тие никогаш нема да веруваат. Затоа, сеедно е за нив: дали ти, о, Мухамеде, ќе ги опоменувааш или нема да ги опоменувааш!? Бидејќи, тие го сакаат неверувањето повеќе од верувањето и го негираат она што им го предпочува Пејгамберот ﷺ од знаменијата и јасните докази од својот Господар ﷻ. Впрочем, овој ајет претставува утеха и олеснување за Пејгамберот ﷺ, бидејќи тој се стремел да поверуваат сите луѓе и да го следат во Упатството. Меѓутоа, Аллах ﷻ го известува во овие ајети дека нема да верува никој освен оној кому Аллах ﷻ претходно му одредил да биде верник, и кому претходно му запишал дека ќе биде среќен и успешен, и дека нема да остане во неверството никој освен оној кому Аллах ﷻ му одредил да биде неверник и кому му запишал дека ќе биде несреќен и губитник – Аллах ﷻ да чува од тоа. Затоа, о, Мухамеде, немој да очајуваш поради нив, туку само достави им го она што ти се објавува:

﴿فَاتِّمَّا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾

„На тебе е само да доставиш, а пресметката Ни останува Нам.“¹

﴿إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾

„Ти си само опоменувач, а Аллах е Заштитник на сè.“²

﴿حَتَّمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (7)

„Аллах ги запечатил срцата нивни и нивниот слух, а на очите нивни има завеса – и ним им припаѓа казна огромна. (7)“

¹ Сура Ер-Рад, ајет 40.

² Сура Худ, ајет 12.

Катаде, за овој ајет, рекол: „Ги совладал шејтанот, штом започнале да му се покоруваат, па затоа Аллах ﷻ ги запечатил нивните срца и слух, а врз нивниот вид ставил завеса – па, тие ниту гледаат, ниту слушаат, а ниту разбираат.“ Значењето на овој ајет го потврдуваат многубројни ајети на различни места во Куранот, како на пример:

﴿فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ﴾

„А штом скршнаа, и Аллах ги скршна срцата нивни.“¹ Друг пример:

﴿وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾

„И ги превртуваме срцата нивни и погледите нивни, како што не поверуваа првиот пат, и ги оставаме во неверството нивно, да талкаат.“²

Овој ајет, исто така, укажува на тоа дека Аллах ﷻ им ги запечатил нивните срца и ги спречил од Упатството, како резултат на нивната закоравеност во лагата и напуштањето на вистината. Всушност, тоа укажува на Аллаховата ﷻ правда.

Во хадис стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја учел следната дова: „О Ти што ги превртуваш срцата, зацврсти ги нашите срца во Твојата вера!“³ Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе пренесуваат од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Навистина, кога верникот ќе направи грев, во неговото срце се врежува црна точка. Па, ако се покае и се отргне од гребот, тогаш срцето се чисти од црната точка; ако продолжи со грешењето, тогаш црната точка се зголемува сè додека целосно не поцрни неговото срце. Тоа е пречката којашто се споменува во Аллаховите ﷻ зборови: **Не, туку срцата нивни како р’га да ги спречила во она што го работеа.**“^{4“5}

¹ Сура Ес-Саф, ајет 5.

² Сура Ел-Енам, ајет 110.

³ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 199; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17178 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3195.

⁴ Сура Ел-Мутафифин, ајет 14.

⁵ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3334; Ибн Маџе, бр. 4244; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7892 и Ел-Хаким, во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3, 6.

Всушност, Аллаx ﷻ во првите ајети од оваа сура ја спомнува состојбата на верниците. Потоа, во овие два ајета ја спомнува состојбата на неверниците. Потоа, во наредните ајети ја спомнува состојбата на мунафиците (лицемерите) – кои јавно исповедаат вера а во себе кријат атеизам. Бидејќи нивната состојба им е нејасна на многумина, Аллаx ﷻ спомнува повеќе нивни својства и описи, а секое од нив, само по себе, претставува дел од нифакот (лицемерието).

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ﴾ (8) ﴿يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ﴾ (9) ﴿

„А меѓу луѓето има и онакви кои зборуваат: ‚Веруваме во Аллаx и во Денот суден!‘ – но, не се верници. (8) Настојуваат да Го излажат Аллаx и оние кои веруваат – но, не се лажат освен самите себеси, без да почувствуваат. (9)“

Нифакот (лицемерието) претставува привидно истакнување на доброто, а сокривање на злото. Нифакот се јавува во два вида:

1) лажно прикажување на верско доживување кое води во вечен Огин;

2) нифак (лицемерие) во делото. Овој вид на нифак претставува еден од најголемите гревови.

Описите на мунафиците (лицемерите) се објавени во мединските сури, бидејќи во Мека немало мунафици, туку имало луѓе спротивни на нивната состојба – кои привидно и принудно го истакнувале неверувањето (куфрот), но во себе биле искрени верници. Штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ извршил хиџра (преселба) во Медина, во неа имало енсари¹ од племињата Евс и Хазреџ, кои во џахилиетот (предисламското доба) обожувале идоли на истиот начин како што обожувале и арапските идолопоклоници. Имало Евреи од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб), кои сè уште ја практикувале верата на нивните предци и биле поделени во три племиња: 1) Бену Кајнука (кои биле сојузници со племето Хазреџ); 2) Бену Ен-Недир и 3) Бену Курејза (кои биле сојузници со племето Евс). Откако Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дошол во

¹ Енсари – придружници на Пратеникот Мухамед ﷺ од жителите на Медина, кои го прифатиле исламот и го потпомагале и кои ги примиле и ги угостиле муслиманските емигранти од Мека и од другите места (Заб. на уред.).

Медина, исламот го прифатиле голем број припадници на племињата Евс и Хазреџ и само мал број на Евреи, како што бил Абдулах ибн Селам ﷺ. На почетокот, нифакот не постоел ниту во Медина, бидејќи не постоело никаква закана за муслиманите, којашто би ги заплашувала. Туку, Веровесникот ﷺ ги оставил Евреите и многу други арапски племиња да живеат во околината на Медина. Но штом се случила „Големата битка“ на Бедр, и штом исламот и муслиманите започнале да зајакнуваат, со Аллахова ﷺ помош и поддршка, Абдулах ибн Убеј ибн Селул – кој бил племенски старешина на племето Хазреџ и бил поглавар на двете групи во џахилиетот кои сакале да го прогласат за нивен цар. Откако им дошол исламот и го прифатиле (како своја вера), заборавиле на Убеј ибн Селул. Откако останал напуштен од исламот и муслиманите, тогаш рекол: „Оваа борба го одредила правецот!“ Така привидно го најавил своето влегување во исламот со некои негови следбеници и почитувачи, но и некои од припадниците на Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб). Оттогаш, започнала појавата на нифакот меѓу жителите на Медина и арапските племиња околу неа. А што се однесува на мухаџирите, па меѓу нив не постоел ниеден мунафик (лицемер), бидејќи тие не извршиле хиџра (преселба) во Медина под притисок на принуда, туку извршиле хиџра по сопствен избор, секој од нив оставајќи го зад себе својот имот и своето семејство со желба да се здобијат со она што Allah ﷻ го подготвил за нив, на идниот свет. Значи, мунафиците потекнуваат само од двете племиња Евс и Хазреџ и од Евреите. Затоа, Allah ﷻ предупредува на мунафиците, со цел верниците да не се залажуваат во нивното привидно истакнување на исламот и да не паднат во стапицата на погрешното убедување – дека тие се верници – туку, да знаат дека тие, всушност, се неверници. Затоа, предупредениот не смее, во никој случај, да мисли дека во „следбениците на злото“ има некакво добро и корист.

Зборовите: „А меѓу луѓето има и онакви кои зборуваат: ‚Веруваме во Allah и во Денот суден!‘ – но, не се верници...“ – се слични на Allahовите ﷻ зборови:

﴿ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ ﴾

„Кога ти доаѓаат лицемерите, велат: „Ние сведочиме дека ти, навистина, си Аллахов пејгамбер!“ – а Аллах знае дека ти, навистина, си пејгамбер Негов...“¹ – т.е. го велат тоа само со своите усти. Кон крајот на ајетот, Аллах ја обзнанил нивната лага:

﴿وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ﴾

„...а Аллах сведочи дека лицемерите се лажговци.“² – а и кога рекол: „...но, не се верници...“.

Зборовите: „...настојуваат да Го излажат Аллах и оние кои веруваат...“ – т.е. убедени се со своето незнаење дека Го лажат Аллах ﷺ, кога изговориле: „Веруваме!“ – сметајќи дека од тоа ќе имаат некаква корист кај Аллах ﷺ и ќе успеат да Го залажат, како што залажувале некои од верниците, како што вели Аллах ﷺ:

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

„На Денот кога Аллах ќе ги оживее сите, па ќе Му се заколнат, како што ви се колнат вам, сметајќи дека ќе постигнат нешто со тоа. Но, не! Токму тие, навистина, се лажговци!“³ Затоа, Аллах ﷺ им возвратил на нивното погрешно убедување со зборовите: „...но, не се лажат освен самите себеси, без да почувствуваат.“ – т.е. ако ги залажувале верниците на овој свет, тогаш тоа ќе им биде самозалажување на Судниот ден, бидејќи ќе бидат казнети согласно со она што го правеле. Со ваквиот чин, тие ѝ удоволуваат на својата душа, ја појат со чаша на радост од извор што дава сокови на уништување бидејќи тие што пијат од чашата на болката низ призмата на Аллаховиот гнев и Неговата казна, та, никогаш нема да ја згаснат нивната жед! Така лицемерот се мами себеси а убеден е дека прави добро дело! Ова уште еднаш ги потврдува Аллаховите ﷺ зборови: „...но, не се лажат освен самите себеси, без да почувствуваат.“

﴿لَا فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ﴾ (١٠)

¹ Сура Ел-Мунафикун, ајет 1.

² Сура Ел-Мунафикун, ајет 1.

³ Сура Ел-Муцаделе, ајет 18.

„Во срцата нивни има болест, а Аллах уште повеќе им ја зголемува, и нив ги чека казна болна, за она што лажеа. (10)“

Зборовите: **„Во срцата нивни има болест...“** – некои сметаат дека болеста којашто се спомнува во овие зборови значи: сомнеж; други сметаат дека значи: преправање (рија); а трети сметаат дека значи: валканост (на душата). Исправно е дека зборот „болест“ може да ги опфати сите наведени значења, односно дека болеста којашто се наоѓа во срцата на мунафиците е олицетворение на сомнежот, преправањето и расипаноста. Па, тие имаат сомнеж, бидејќи се сомневаат во она што му се објавува на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тие се преправаат, бидејќи јавно го истакнуваат верувањето а во себе го кријат неверувањето. Тие се расипани, бидејќи се неверници во она што го објавува Аллах ﷻ на Својот Пејгамбер ﷺ, а неверувањето, без сомнение, е валканост (на душата).

Зборовите: **„...а Аллах уште повеќе им ја зголемува...“** – т.е. им ги зголеми нивниот сомнеж, преправање и расипаноста, затоа што казната треба да биде согласна со извршеното дело, како што вели Аллах ﷻ:

﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَرَأَدْتُهُمْ إيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ . وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَرَأَدْتُهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ﴾

„...тие што поверувале, та, верувањето нивно се зголеми, а тие среќни и радосни. А тие во чишто срца има болест, тоа само им го зголеми неверувањето кое го имаа...“¹

Зборовите: **„...за она што лажеа.“** – т.е. поради тоа што се обидоа да го излажат Аллах и верниците со зборовите: **„Веруваме!...“** – но, тие сепак не се верници. Аллах ﷻ веќе го известил Својот Пејгамбер ﷺ за лажната заклетва на мунафиците, меѓутоа, го сокрил нивното разоткривање и не го известил за тоа, како што стои во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَمَنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ﴾

¹ Сура Ет-Теуба, ајети 124-125.

„И околу вас, меѓу бедуините, има лицемери, а и меѓу жителите на Медина има истрајни во лицемерието – ти не ги знаеш, туку Ние ги знаеме.“¹

Доколку некој рече: „Зошто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не ги убивал мунафиците, иако знаел за нивните лажни заклетви?“ – одговорот на ова прашање е содржан во хадисот којшто го пренесуваат „Двата Сахи-ха“, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол на Омер ибн Ел-Хатаб ؓ: **„Нема да дозволам Арапите да зборуваат дека Мухамед ги убива своите следбеници.“** – т.е. плашејќи се мнозинството од Арапите да не се одвратат од влегувањето во исламот, бидејќи тие не знаат за нифакот (лицемерието) на тие луѓе, па ќе помислат дека Мухамед ﷺ ги убива, и покрај нивното верување во него, па ќе започнат да велат: „Мухамед ги убива своите другари.“ Имамот Малик рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одбил да ги убива мунафиците, за да му објасни на својот Умет дека владетелот не смее да пресудува само според своето знаење.“²

Имамот Еш-Шафија рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одбил да ги убива мунафиците, бидејќи тие јавно го истакнувале исламот, иако знаел дека се лицемери – а она што јавно го истакнувале, ги спречува последиците од она што претходно го правеле, затоа што Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Наредено ми е да се борам против луѓето сè додека не изговорот ‚Ла илахе ил-лал-лах‘, а штом изговорот³...“⁴* – до крај на хадисот.“ Ова се однесува за оние од мунафиците кои биле познати и чии имиња ги знаел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. А што се однесува на

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 101.

² Надоврзување од авторот: „Во ваквиот говор на имамот Малик – Аллах ﷻ да му се смилува – постои забелешка... а тоа е дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не зборува произволно од својата страст, за разлика од владетелот којшто не е пејгамбер и кому што не му се објавува објава – тогаш, нема потреба да се полемизира во однос на она што Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изнел како причина: зошто не ги убивал мунафиците? А што се однесува на тврдењето дека: владетелот не смее да пресудува според своето знаење, па тоа се однесува за обичните владетели, а не и за пејгамберите, бидејќи нивното знаење не е ништо друго освен објава од Аллах ﷻ и наредба од Него која треба да биде спроведена.“

³ Надоврзување од авторот: „Навистина, од природата на мунафикот е да изговара ‚Ла илахе ил-лал-лах‘, меѓутоа, неговото срце го негира тоа. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се воздржал од убивањето на мунафиците, бидејќи изговарале ‚Ла илахе ил-лал-лах‘, иако добил потврда за нивното негирање на она што го изговарале. Според тоа, нема потреба да се полемизира во однос на причината којашто ја навел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, поради која не ги убивал мунафиците.“

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2786; Муслим, бр. 21, 32; Ебу Давуд, бр. 2640; Ет-Тирмизи, бр. 2606; Ен-Несаи, бр. 3971; Ибн Маџе, бр. 3928 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 68.

оние кои не ги знаел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, затоа што Allah ﷻ не го известил за нивниот нифак, за нив Allah ﷻ вели:

﴿لَئِن لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا . مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا تَقِفُوا أُحْذُوا وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا﴾

„Ако лицемерите и тие чишто срца се болни, и тие кои во Медина шират лаги, не престанат со тоа, Ние власта над нив ќе ти ја препуштиме и тие само кратко време како твои соседи во Медина ќе останат! Проклети да се! Каде и да бидат најдени, нека бидат заробени и со смрт нека бидат казнети...“¹ Во овој ајет е содржан јасен доказ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не ги напаѓал мунафиците, а ниту знаел кои се тие, туку само му биле напоменувани некои од нивните својства, коишто ги забележувал кај некои од нив, како што вели Allah ﷻ:

﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ﴾

„А Ние да сакавме, сигурно ќе ти ги покажевме да ги видиш. Но, ќе ги препознаеш по особините нивни и ќе ги препознаеш по начинот на говорот.“²

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ﴾ (۱۱) أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ﴾ (۱۲)

„А кога им се вели: ‚Не ширете безредие по земјата!‘, велат: ‚Ние само ред воспоставуваме!‘(11) Не! Туку, тие, навистина, се безредници, но не чувствуваат. (12)“

Безредието, во овој ајет, го означува нивното: неверување, лицемерие и грешење. Оттука зборовите: „А кога ќе им се рече: ‚Не ширете безредие по земјата!...“ означуваат: „Не ширете безредие по земјата со вашето неверство, лицемерие и грешење, бидејќи оној кој е грешен кон Allah ﷻ или упатува кон грешење, таквиот е безредник на земјата, затоа што воспоставувањето ред се јавува исклучиво, со покорност кон Allah ﷻ. Впрочем, мунафиците сметале дека со нивното тврдење дека се верници, ќе ги залажат верниците. Меѓутоа, Allah ﷻ го разоткрил

¹ Сура Ел-Ахзаб, ајети 60-61.

² Сура Мухамед, ајет 30.

нивното вистинско лице, за верниците да не се залажуваат во однос на нив, па да ги земаат за свои заштитници и пријатели, покрај другите верници. Всушност, тие се само обични хипокрити и пријателувањето со нив, од страна на верниците, во време кога се токму мунафиците нивни најжестоки непријатели, претставува ширење огромно безредие по земјата. Така мунафиците успеваат во безредието мамејќи ги верниците со зборови далеку од вистината, но истовремено остануваат во пријателски односи со неверниците. Затоа, Аллах ﷻ вели: **„А кога им се вели: ‚Не ширете безредие по земјата!‘ – велат: ‚Ние само ред воспоставуваме!...‘“** – т.е. ние само посакуваме да воспоставиме ред меѓу двете спротивставени групи: верниците од една страна и неверниците од друга страна меѓу кои има и следбеници на книгата (Евреи). Меѓутоа, Аллах ﷻ знаел што криеле нивните срца, па затоа, го негирал нивното тврдење со зборовите: **„... – Не! Туку, тие, навистина, се безредници, но не чувствуваат.“** – т.е. она што тие го сметаат дека е воспоставување ред, во суштина претставува безредие, но поради нивната наивност и неразбирање не чувствуваат дека тоа е вистинско безредие.

„Аллаху мој, зацврсти нè во Твојата вера и во потчинетоста кон Тебе, и стори нè од оние чие надворешно истакнување нема да биде спротивно од внатрешното убедување!“

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمَنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ
وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

„А кога им се вели: ‚Верувајте, како што веруваат луѓето!‘ – велат: ‚Зарем да веруваме како што веруваат малоумните?!‘ Не, туку тие се малоумни, но не знаат. (13)“

Аллах ﷻ нè известува дека, штом ќе им се рече на мунафиците: „Верувајте, како што веруваат другите луѓе!“, т.е. како што веруваат другите луѓе, со вистинско верување во Аллах ﷻ, во Неговите мелеци, во Неговите Книги, во Неговите пејгамбери, во оживувањето, во Џенетот, во Џехенмот итн., и бидете покорни кон Аллах ﷻ и кон Неговиот Пејгамбер ﷺ, преку извршување на наредбите и избегнување на забраните, тогаш тие велат: „Зарем да веруваме како што веруваат малоум-

ните?!“ – мислејќи со тоа на асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, и додаваат: „Зарем да се најдеме на ист степен заедно со малоумните?!“ Меѓутоа, Аллах ﷻ веднаш им возвраќа на нивниот говор со зборовите: **„...Не, туку тие се малоумни, но не знаат.“** – т.е. не ја знаат нивната состојба, којашто укажува на нивната заблуденост и незнаење, бидејќи исчезнувањето на знаењето претставува грда состојба, во вистинска смисла на зборот, којашто го оддалечува незнајкото од правиот пат, а згора на тоа, му се продлабочува неговата заталканост и се зголемува Аллаховиот ﷻ гнев и казна врз него. Казната за него во потполност ќе одговара на она што го работел, без да му биде нанесена неправда.

﴿وَإِذَا لَفُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ﴾ (١٤) ﴿اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ﴾ (١٥) ﴿

„А кога ги среќаваат оние кои веруваат, велат: ‚Веруваме!‘, а штом се осамуваат со шејтаните свои, велат: ‚Ние, навистина, сме со вас! Ние само се исмеваме!‘ (14) Аллах со нив се исмева, и ги остава да талкаат во неверството нивно. (15)“

Аллах ﷻ нè известува дека мунафиците, кога ќе ги пресретнат верниците, велат: „Веруваме!“, и со тоа им истакнуваат верување, љубов и пријателство, но посакувајќи со тоа да ги залажат верниците, и преку тоа, да се здобијат со некаква заштита или придобивка од придобивките коишто ги стекнуваат верниците, особено од воените пленови при битките.

Зборовите: **„... – а штом се осамуваат со шејтаните свои...“** – т.е. штом ќе отидат кај водачите, поглаварите и големците од Евреите, мушриците и мунафиците, велат: **„...Ние, навистина, сме со вас!...“** – т.е. ние сме исти како вас во она во што се наоѓате вие, од неверството (куфрот) и ширкот. А потоа, додаваат: **„...Ние само се исмеваме!...“** – т.е. ние само се поигруваме со асхабите на Мухамед ﷺ. Аллах ﷻ веднаш им возвраќа на она што го правеле со зборовите: **„...Аллах со нив ќе се исмева, и ги остава да талкаат во неверството нивно.“** – т.е. Аллах ﷻ ќе се „поигрува“ со нив, односно ќе им дозволи на дуњалукот Неговите прописи да се однесуваат и на нив укажувајќи на светоста на нивните имоти и крв поради нивното јавно истакнување на верувањето и изговарањето на шехадетот „Ла илахе ил-лал-лах Мухамедур-ресулул-

лах‘ – меѓутоа, на ахиретот им подготвил казна и измачување. Ова толкување го застапува муфесирот Ибн Џерир, бидејќи поигрувањето, измамата и исмејувањето – во облик на игра и забава – е непристојно и неприфатливо како својство на Аллах ﷻ. Тоа е консензусот на исламските алими. Меѓутоа, ако биде во облик на одмазда, спроведување правда и казнување, тогаш тоа е прифатливо. Ова тврдење го потврдуваат и зборовите на Ибн Абас ؓ, коишто ги пренесува Ед-Дахак, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „Аллах со нив ќе се исмева ...“ – кога рекол: „Ќе се ,поигрува‘ со нив, при Неговата одмазда кон нив.“

Во однос на зборовите: „...и ги остава да талкаат во неверството нивно.“ – се пренесува од Ибн Абас ؓ, Ибн Месуд ؓ и други од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека значењето на овие зборови е следното: ги остава да живеат подолго време, додека Муџахид смета дека тоа значи: им го зголемува нивното талкање во неверството. Некои од муфесирите го толкуваат со следното значење: секојпат кога ќе направат некаков престап и грев, Аллах ﷻ им дава некаква благодет, која што во суштина претставува казна за нив, како што стои во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ . فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

„И кога ќе го заборава тоа со што беа предупредувани, Ние портите на сите добри нешта ќе им ги отворевме, а кога на тоа што им е дадено ќе се израдуваа, ненадејно ги казнувавме и тие ќе изгубеа надеж. Па исчезна трагата на народот насилнички и благодарноста Му припаѓа на Аллах, Господарот на световите!“¹ Ибн Џерир смета дека исправно значење на овој ајет е следното: им го зголемуваме нивното времетраење во однос на нивниот живот и во однос на нивната препуштеност кон неверувањето, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوْلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴾

„И ги превртуваме срцата нивни и погледите нивни, како што не поверуваа првиот пат, и ги оставаме во неверството нивно да

¹ Сура Ел-Енам, ајети 44-45.

талкаат.¹ Терминот „талкање“ (العَمَه) тука, означува: заблуда. Додека во очите постои „слепило“ (العَمَى), во срцето постои „талкање“ (العَمَه). Меѓутоа, терминот „слепило“ (العَمَى) може да се употребува и како „слепило на срцето“.

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾ (١٦)

„Тие се оние кои ја прифатија заблудата наместо Упатството, па трговијата нивна не им донесе никаква корист и не беа упатени. (16)“

Т.е. тие се мунафиците, кои го прифатиле неверството и заблудата, а ги оставиле верувањето и упатството, притоа, задоволувајќи се со ваквата постапка. Слично на значењето на овој ајет е и значењето на ајетот:

﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ﴾

„А Семуд, па Ние им укажувавме на Правиот пат, но слепилото им беше помило од вистината...“² И така, тие го занемарија упатството со својата заблуда, го напуштија иманот и го „продадоа“ за куфрот (неверството), без никаква придобивка. Затоа, Аллах ﷻ понатаму вели: **„...па трговијата нивна не им донесе никаква корист и не беа упатени.“** – т.е. нивната трговска зделка не профитирала со никаква добивка и не биле упатени во она што го практикувале, туку излегле од рамките на упатството и влегле во рамките на заблудата, излегле од рамките на заедницата и влегле во рамките на разединетоста, излегле од рамките на безбедноста и влегле во рамките на стравот и излегле од рамките на Сунетот и влегле во рамките на новотарството (бидатите).

﴿مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْفَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ﴾ (١٧) صَمٌّ بِكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾ (١٨)

¹ Сура Ел-Енам, ајет 110.

² Сура Фусилет, ајет 17.

„Нивниот пример е како примерот на оној кој пали оган, па штом ќе се осветли местото околу него, Аллах им го одзема светлото нивно и ги остава во темнините, да не гледаат. (17) Глуви, немни и слепи се, па не можат да се вратат. (18)“

Навистина, примерот на мунафиците, со нивното купување на заблудата во замена за упатството и со нивното преминување од очигледност кон слепило, е како примерот на оној кој пали оган, со цел да го осветли просторот околу себе, за да здогледа што се наоѓа околу него, па штом огнот ќе го осветли просторот околу него, ќе го искористи светлото, накратко, ќе здогледа што се наоѓа на лево и надесно од него и ќе започне да се чувствува безбедно. Одеднаш, огнот ќе згасне и ќе исчезне светлото, па тој ќе остане во длабок мрак, без да гледа и без да може да се насочи. Згора на тоа, тој е глув – не слуша, нем – не зборува, и слеп – не гледа, дури и да има светло – затоа, не може да се врати во состојбата во којашто бил претходно. Таква е состојбата на мунафиците, поради нивната замена на упатството со заблуда и поради нивното давање предност на девијантноста во однос на нормалноста. Токму поради сето ова, мунафиците претставуваат синоним и главен пример на заблудата, девијантноста и слепилото. Во овој курански пример се состои доказ дека мунафиците прво поверувале, а потоа станале неверници, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ﴾

„Тоа е така, бидејќи тие, навистина, веруваа, потоа станаа неверници, па им беа запечатени срцата нивни, и тие ништо не сфаќаат.“¹ Затоа, Аллах ﷻ ја поистоветил состојбата на мунафиците со претходно наведениот пример, бидејќи мунафиците, штом поверувале на почетокот, го заслужиле светлото на верата. Потоа, со својот нифак самите си го уништиле светлото и паднале во безизлезна конфузија – а нема поголема конфузија од збунетоста на човекот во верата.

﴿أَوْ كَصَيْبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ (١٩٠) يَكَادُ الْبَرْقُ يُخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ

¹ Сура Ел-Мунафикун, ајет 3.

لَهُمْ مَثْنُوا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

„Или како примерот на поројните облаци на небото во коишто има темнини, грмотевици и молњи – а тие ги ставаат прстите во ушите свои, плашејќи се од молњите, да не ги усмртат. А Аллах ги опколува неверниците. (19) Молњата како да им го одзела видот нивни. Секојпат кога ќе им севне светло, започнуваат да се движат. А штом повторно ќе им се врати мракот, запираат. Аллах да сакаше, ќе им го одземеше слухот нивни и видот нивни. Аллах, навистина, е Кадар за сè! (20)“

Ова е друг пример, којшто Аллах ﷻ го изнесува, за другата категорија мунафици – а тоа се оние на кои, понекогаш, вистината им станува јасна, а понекогаш, се сомневаат во неа. Срцата нивни, при состојбата на нивниот сомнеж, неверство и колебање, се како примерот на поројните облаци, од коишто паѓа изобилен дожд, во мрачни темнини – а тие се симбол на сомнежот, неверството и лицемерието – се слушаат грмотевици – а тие се симбол на стравот што ги вознемирува срцата, бидејќи од особините на мунафиците е силниот страв и тревога, како што вели Аллах ﷻ:

﴿يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ﴾

„Сметаат дека секој повик е насочен против нив...“¹ – и се гледаат молњи – а тие се симбол на непостојаното светло на иманот коешто понекогаш свети во срцата на оваа категорија мунафици. Затоа, Аллах ﷻ по ова вели: „...а тие ги ставаат прстите во своите уши, плашејќи се од молњите, да не ги усмртат. А Аллах ги опколува неверниците.“ – т.е. нивниот страв не им донесе никаква корист, бидејќи Аллах ﷻ ги опколува со Своето знаење и сила, и тие се постојано под Неговата волја и одредба. Потоа, Аллах ﷻ вели: „...молњата како да им ги одзела видот нивни...“ – т.е. поради моќта и жестината што ја содржи молњата во себе и поради слабоста на нивните погледи којашто се јавува како последица на нивната непостојаност во иманот. Ибн Абас

¹ Сура Ел-Мунафикун, ајет 4.

ﷺ го протолкувал овој ајет со следните зборови: „Јасните курански ајети скоро во потполност го разоткриле лицемерието.“

Во однос на зборовите: „...секојпат кога ќе им севне светло, започнуваат да се движат. А штом повторно ќе им се врати мракот, запираат...“ – Ибн Абас ﷺ рекол: „Ја знаат вистината и говорат според неа – и додека се во таква состојба, тие се на вистинскиот пат. Меѓутоа, штом ќе се насочат кон неверството, запираат, целосно збунети.“ Слично толкување на овој ајет се пренесува и од други асхаби. Ова толкување е најдоследно и најисправно во однос на тефсирот на овој ајет. Таква ќе биде нивната состојба и на Судниот ден, кога на луѓето ќе им се дава светло, согласно со нивниот иман: на некои ќе им биде дадено светло коешто досегнува до далечина од неколку милји, на некои ќе им биде дадено светло коешто досегнува повеќе или помалку од тоа, на некои ќе им биде дадено светло коешто ќе трепка – еднаш ќе свети, а еднаш ќе згаснува – некои ќе поминуваат на Сиратот со непрекинат од – еден чекор ќе одат, а еден ќе запираат – а на некои, пак, светлото ќе им биде целосно одземено – а тоа се закоравените мунафици, за кои Аллах ﷻ вели:

﴿يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا﴾

„На Денот кога мунафиците и мунафичките ќе им речат на оние кои веруваа: ‚Почекајте нè, да зграпчине нешто од светлото ваше!‘ – ќе им биде речено: ‚Вратете се назад, па барајте го светлото ваше!‘“¹

Додека за верниците Аллах ﷻ вели:

﴿يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ﴾

„На Денот кога ќе ги забележиш верниците и верничките, како светлото нивно се движи пред нив и од десните страни нивни...“²

Во друг ајет, Аллах ﷻ вели:

¹ Сура Ел-Хадид, ајет 13.

² Сура Ел-Хадид, ајет 12.

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

„На Денот кога Аллах нема да го понижи Веровесникот и оние кои веруваа со него. Светлото нивно ќе се движи пред нив и од десните страни нивни. Ќе велат: „Господару наш, потполни го светлото наше и прости ни. Ти си, навистина, Семоќен!“¹

Во однос на зборовите: „...А Аллах да сакаше, ќе им ги одземеше слухот нивни и видот нивни. Аллах, навистина, е Семоќен!“ – Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Поради вистината којашто ја напуштите, откако ја дознале. А Аллах ﷻ е Кадар (Моќен) да го оствари она што го сака во однос на Своите робови – или да ги казни или да им прости.“ Ибн Џерир, во однос на овој ајет, рекол: „Аллах ﷻ се опишал Себеси, во ова место од Куранот, со поседување моќ над сè, бидејќи мунафиците се исплашиле од Неговиот гнев и моќ, а ги известил и дека ги опколува со Своето знаење и сила и дека е Семоќен да им го оглуви нивниот слух и да им го ослепи нивниот поглед.“ Аллаховото ﷻ име „Ел-Кадир“ значи: Семоќен, Силен, Способен.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾﴾

„О луѓе, робувајте му на Господарот ваш, Кој ве создаде вас и оние пред вас, за да бидете богобојазливи. (21) Оној кој ви ја одреди Земјата да ви биде простирка, а небото да ви биде здание. Од небото спушта вода со која ви вади плодови, како снабдување за вас. Па затоа, немојте да Му припишувате придружници, притоа знаејќи го тоа!(22)“

Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه, во однос на Аллаховите ﷻ зборови: „О луѓе, робувајте му на Господарот ваш...“, дека рекол: „Ова е говор упатен кон двете групи, истовремено: и кон неверниците и кон мунафиците – кој значи: обожувајте Го, единствено, вашиот Господар ﷻ, Кој ве создаде вас и луѓето пред вас.“ Во овој ајет, Аллах ﷻ започнува со објаснување на Неговата едност во обожувањето, бидејќи

¹ Сура Ет-Тахрим, ајет 8.

Тој е Оној кој им ги дарува благодетите на Своите робови, создавајќи ги од ништо и истите употполнувајќи ги кон нив, било да се тие видливи или невидливи благодети. Меѓу тие благодети спаѓа и одредувањето Земјата да биде простирка и крошна за нив, како еден вид на постела којашто е добро уредена и поставена низ широките полиња и високите планини. Зборовите: „...а небото да ви биде здание.“ т.е. небото претставува покрив, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرَضُونَ﴾

„И небото одредивме да биде покрив заштитен, но тие сепак, знаменијата Наши, ги одбиваат.“¹

Зборовите: „...и од небото спушта вода...“ – т.е. од облаците, во времето кога има потреба за паѓање дожд. А потоа, од таа вода, Аллах ﷻ овозможува, да излегуваат разни видови растенија и плодови, коишто се видливи, како снабдување за луѓето и за нивниот добиток, бидејќи Тој е Создателот, Снабдувачот и Поседувачот на Земјата и сè што е на неа. Затоа, само Тој заслужува да биде обожуван, без да Му биде припишуван било каков придружник. Затоа, по овие зборови, Аллах ﷻ рекол: „...Па затоа, немојте да Му припишувате придружници, притоа знаејќи за тоа!“ – т.е. немојте да Му правите ширк и да сметате дека други можат да бидат слични на Него, од оние кои ниту носат некаква корист, а ниту можат да наштетат, а притоа сте свесни дека Тој е вашиот Господар ﷻ, Кој ве снабдува. Во хадисот од Ибн Месуд رضي الله عنه, кој го пренесуваат „Двата Сахиха“, стои дека рекол: „Реков: „Аллахов Пратенику, кој грев е најголем кај Аллах ﷻ?“ – одговорил: „Да Му припишуваш на Аллах ﷻ придружник, а Тој те создал...“² – до крај на хадисот. Како што стои и во хадисот на Муаз رضي الله عنه: „Знаеш ли која е обврската на Аллах кон Неговите робови?... – Само Него да Го обожуваат и да Не му прават ширк во ништо.“³ Во друг хадис, стои: „Никој од вас нека не вели: „Што сакал Аллах ﷻ и што сакал тој и тој човек!“ – туку, нека вели: „Што сакал Аллах ﷻ, а потоа што сакал тој и тој човек!“⁴ Од Ибн Абас رضي الله عنه се

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 32.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4207; Муслим, бр. 124, 86; Ебу Давуд, бр. 2310; Ет-Тирмизи, бр. 3183; Ен-Несаи, бр. 4041 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4120.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4207; Муслим, бр. 124, 86; Ебу Давуд, бр. 2310; Ет-Тирмизи, бр. 3183; Ен-Несаи, бр. 4041 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4120.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4980 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22828.

пренесува дека во врска со Аллаховите ﷺ зборови: „...па затоа, **немојте да Му припишувате придружници, притоа знаејќи за тоа!**“ – рекол: „Терминот ‚ел-ендад‘ (الأنداد) во овој ајет, значи: прикриен ширк, којшто е потаен и од движењето на мравката во најголемата темница во мрачната ноќ. А тоа значи, човекот да каже: ‚Се колнам во Allah ﷻ и се колнам во твојот живот ... или се колнам во мојов живот.‘ – или да рече: ‚Да не беше песот, ќе ни дојдеа крадци.‘ – или да рече: ‚Да не беа патките во дворот, ќе влезеа крадците.‘ – или да рече: ‚Што сакал Allah ﷻ и што сакаше ти.‘ – или да рече: ‚Да не беше Allah ﷻ и тој и тој човек, ќе се случеше тоа и тоа.‘ – сето ова е ширк.“ Затоа, во хадис стои дека еден човек му се обратил на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со зборовите: „*Како сака Allah а и ти!*“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „*Зарем ме сметаш за придружник на Allah ﷻ?!*“¹ Во друг хадис стои: „*Колку убав народ сте вие, само да не Му припишувате на Allah ﷻ придружник, кога велите: ‚Како сакал Allah и тој и тој човек!*“²

Зборовите: „...**притоа знаејќи за тоа!**“ – т.е. вие знаете дека нема друг господар, покрај Него, кој може да ве снабдува. Во овој ајет е содржан доказ дека ибадетот треба, единствено, да се насочува кон Allah ﷻ и да не Му се припишува во тоа никаков придружник. Во овој ајет, исто така, е содржан очигледен доказ за постоењето на Создателот ﷻ, бидејќи оној кој малку ќе размисли за созданијата коишто постојат, едноставни и сложени, во разни облици, бои, природи и со разни користи – поставени на соодветни места, согласно со мудроста на Создателот ﷻ – ќе забележи дека сето тоа е резултат на Неговата моќ, знаење, мудрост, совршеност и апсолутна власт. Затоа, кога некои од бедуините биле прашани: кој е доказот за постоење на Allah ﷻ? – одговориле: „Субханаллах!³ Навистина, лепешката е доказ дека камилата постои, и трагата е доказ дека стапалото постои. Зарем небото полно со сосвездија, земјата полна со долини и мориња полни со бранови, – не докажуваат за постоењето на Известениот и Создателот?!“

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2117 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1842.

² Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3773 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26553.

³ Субханаллах – слава му на Allah (заб. на уред.).

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَأْتُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾ ﴾

„А ако се сомневате во она што му го објавуваме на робот Наш, тогаш донесете едно поглавје, слично на неговите, и повикајте ги сведоците ваши, кои ги обожувате, покрај Аллах, ако сте искрени. (23) А ако не го сторите тоа – а нема да го сторите – тогаш, стравувајте од Цехенемот, чие гориво ќе бидат луѓето и камењата – подготвен за неверниците.(24)“

Откако Аллах ﷻ во претходните ајети, потврдува дека нема друг бог освен Него, во овие ајети започнува со потврдување на пратеништвото и веровесништвото на Неговиот роб и пејгамбер Мухамед ﷺ. Па, обраќајќи им се на неверниците, рекол: „А ако се сомневате во она што му го објавуваме на робот Наш...“ – т.е. на Мухамед ﷺ, тогаш донесете едно поглавје слично на она што му се објавува, ако сметате дека она што му се објавува е од некој друг, а не од Аллах ﷻ, па спротивставете му се во тоа, а притоа, побарајте помош, ако сакате, и од вашите божества, кои ги обожувате покрај Аллах ﷻ, и од вашите зборлести и елоквентни луѓе, и од вашите големци и водачи, и од било кој друг... од сите нив побарајте помош, ако сте убедени во вашето мислење. Во овој ајет е содржан предизвик од Аллах ﷻ кон неверниците, а Аллах ﷻ веќе ги предизвикува со сличен предизвик, на повеќе места во Куранот, како што вели во сурата „Ел-Касас“:

﴿ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾

„Кажы: „Донесете книга од Аллах, која е поисправна од двете Книги, па ќе ја следам – ако сте искрени!“¹

Во сурата „Субхане“ („Ел-Исра“), исто така, рекол:

﴿ قُلْ لَّيِّنَ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴾

¹ Сура Ел-Касас, ајет 49.

„Кажи: „Да се соберат и луѓето и џините, за да донесат нешто слично на овој Куран – нема да донесат ништо слично на него, макар едни со други да се помагаат!“¹

Во сурата „Худ“, исто така, рекол:

﴿ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَاتُوا بَعْشَرَ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَاَدْعُوا مَنِ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ﴾

„Или велат: „Го измислил!“ – кажи: „Тогаш, донесете десет измислени сури, слични на неа, и повикајте кого можете, освен Аллах, да ви помогне – ако сте искрени!“² Во сурата „Јунус“, исто така, рекол:

﴿ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَاتُوا بِسُوْرَةٍ مِّثْلِهِ وَاَدْعُوا مَنِ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِيْنَ ﴾

„Или велат: „Го измислил!“ – кажи: „Тогаш, донесете ми една сура, слична на неа, и повикајте кого можете, освен Аллах, да ви помогне – ако сте искрени!“³ Сите овие ајети се мекански ајети. Потоа, Аллах ﷻ ги предизвикува неверниците уште еднаш со истиот предизвик во мединскиот ајет, па вели: „А ако се сомневате во она што му го објавуваме на робот Наш, тогаш донесете една сура, слична на неговите, и повикајте ги сведоците ваши, кои ги обожувате, покрај Аллах, ако сте искрени!“ – Аллах ﷻ ги предизвикува сите, поединечно или обединето, писмените и неписмените од нив – а тоа претставува потполен и сеопфатен предизвик, кој ги вклучува сите, без исклучок и без ограничување. Впрочем, предизвикот бил упатен кон нив и во Мека и во Медина, и тоа повеќепати, меѓутоа, и покрај жестокото непријателство и омраза на мушриците и мунафиците кон Веровесникот ﷺ и неговата вера, сепак биле оневозможени да одговорат на предизвикот. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...А ако не го сторите тоа – а нема да го сторите –...“ – т.е. ако не можете да го сторите тоа, а нема никогаш, да можете да го сторите тоа. Тука се согледува муџизата (феноменот) на Куранот, на којшто се предизвикуваат сите неверници – да донесат барем едно поглавје слично на куранските поглавја – макар

¹ Сура Ел-Исра, ајет 88.

² Сура Худ, ајет 13.

³ Сура Јунус, ајет 38.

и да се обидуваат сè до Судниот ден. Силата на оваа муџиза се согледува во тоа што: тие не можеле и никогаш не ќе можат да одговорат на таквиот предизвик. Впрочем, тоа, навистина, се случи, па никој не може, во било кое време, сè до крајот на овој свет, да се спротивстави на ваквиот предизвик, бидејќи Куранот е Аллахов ﷻ Говор, а Аллаховиот ﷻ Говор не е сличен на ниеден од говорите на созданијата – ниту според исказите, а ниту според значењата. Затоа, Аллах ﷻ рекол:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ﴾

„Елиф-лам-ра, Книгата чии ајети се совршени, потоа подробно објаснети од Мудриот и Сознајниот.“¹

Аллах ﷻ им се обраќа со зборовите: „...**А ако не го сторите тоа – а нема да го сторите –...**“ – т.е. никогаш нема да го сторите тоа и никогаш нема да составите нешто слично на Куранот. Затоа, не ви преостанува ништо друго освен да се потчините, по вашата неспособност и немоќ, и да признаете дека Куранот е Аллахов ﷻ Говор, па да поверувате во него и да работите според неговите прописи, и со тоа да се сочувате од Џехенмот кој е подготвен за неверниците.

Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...**тогаш, стравувајте од Џехенмот, чие гориво ќе бидат луѓето и камењата – подготвен за неверниците!...**“ – т.е. чувајте се од џехенемскиот оган, чие гориво на Судниот ден, ќе бидат луѓето кои не верувале во овој Куран и камењата кои тие ги обожувале и им правеле ибадет, покрај Аллах ﷻ. Затоа Аллах ﷻ во друг ајет вели:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ. لَوْ كَانَ هُوَآءِ آلِهَةً مَا وَرَدُوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

„Вие и она што го обожувате, покрај Аллах, навистина, ќе бидете гориво на Џехенмот, во кој ќе бидете доведени. А тие да беа божества, немаше да бидат доведени во него. И сите ќе останете, за навек, во него.“² Истовремено, нема никаква пречка камењата што се спомнуваат во овој ајет да значат: камења од кибрит. Според тоа, џе-

¹ Сура Худ, ајет 1.

² Сура Ел-Енбија, ајети 98-99.

хенемскиот оган ќе се распалува и ќе распламнува со камењата од кибрит, а ќе се разгорува и вжештува со камењата од идолите, за казната да биде пожестока за оние кои ќе бидат во него. Ова толкување се пренесува од Ибн Месуд رضي الله عنه и од други асхаби.

Аллаховите رضي الله عنهم зборови: „...**подготвен за неверниците.**“ – т.е. спремен е и демне над неверниците, кои умреле во неверство. Многумина од исламските алими со овој ајет докажуваат дека Џехенмот веќе постои, бидејќи Аллах ﷻ во овој ајет употребува глагол во минато свршено време. Тоа го поддржуваат и зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „*Се расправале Џенетот и Џехенмот...*“¹ – нивното расправање коешто дошло во минато време е доказ за нивното постоење. Има и други веродостојни докази кои го поддржуваат ова тврдење.

И така, Аллах ﷻ ги предизвикува неверниците да донесат една сура слична на куранските сури, меѓутоа, не можеле и никогаш не ќе можат да го сторат тоа – било да е тоа сура долга или кратка – бидејќи, секоја сура од Куранот е сама по себе муџиза (феномен) за световите и предизвик за нив да состават слична на неа. Се пренесува дека Амр ибн Ел-Ас رضي الله عنه, пред да стане муслиман, отишол кај Мусејлеме „Ел-Кезаб“ Лажгото, па Мусејлеме му рекол: „Што му се објави на вашиот пријател во Мека, во ова време?“ – а Амр رضي الله عنه му одговорил: „Му се објави една кратка сура, но со огромно значење.“ – Мусејлеме го прашал: „Која е тоа сура?“ – Амр رضي الله عنه одговорил: „Тоа се зборовите:

﴿وَالْعَصْرِ . إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ . إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾

„**Се колнам во времето. Човекот, навистина, е во загуба. Освен оние кои веруваат, работат добри дела и меѓусебно си ја препорачуваат Вистината и меѓусебно си ја препорачуваат трпеливоста.**“² – тогаш, Мусејлеме замолчил скоро еден час, потоа ја кренал својата глава и рекол: „И мене ми се објави слична сура.“ – а Амр رضي الله عنه го прашал: „Која е таа?“ – одговорил: „Тоа се зборовите: ‚О глодару, о глодару!‘³ Ти си само две уши и гради. А во сè друго си понижен и презрен!‘ Па, што

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4569; Муслим, бр. 2847, 5083; Ет-Тирмизи, бр. 2557 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27381.

² Сура Ел-Аср, ајети 1-3.

³ Ел-Вебер или глодар е израз којшто најмногу одговара за животно наречено мрмот (Заб. на рец.).

мислиш за ова, о Амр?“ – тогаш, Амр ﷺ му одговорил: „Се колнам во Аллах ﷻ дека ти, навистина, знаеш, дека јас знам дека си лажго.“

﴿لَا وَبَشِيرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ (٢٥) ﴿٥٢﴾

„И израдувај ги оние кои веруваат и кои добри дела прават дека ним ќе им припаднат џенетските градини под кои реки течат. Секојпат кога ќе бидат снабдени во него со плодови, ќе речат: ‚Со ова бевме снабдувани и порано.‘ – а ќе им биде давано само слично на тоа. И во нив ќе имаат жени чисти. И во него, за навек, ќе останат.(25)“

Штом Аллах ﷻ го спомена она што го подготвил за Неговите непријатели – мунафиците и неверниците, од казната и тортурите, следува да го спомне она што е спротивно на нивната состојба, а тоа е состојбата на верниците – кои го потврдиле своето верување со вршење добри дела – и она што Аллах ﷻ го подготвил за нив од трајната награда и уживање. Ваков е куранскиот стил на изразување – којшто на одредени места укажува кон влевањето страв (ет-терхиб), а на други места укажува кон влевањето надеж (ет-тергиб). Затоа Куранот уште се нарекува и „Повторувач“ како што сметаат некои од исламските алими, бидејќи скоро да не ја спомне состојбата на верниците и она што е подготвено за нив од наградата а притоа, веднаш, да не го проследи тоа со споменување на состојбата на неверниците и она што е подготвено за нив од казната и измачувањето. Затоа, Аллах ﷻ во овој ајет вели: „И израдувај ги оние кои веруваат и кои добри дела прават дека ним ќе им припаднат џенетските градини под кои реки течат...“ – опишувајќи ги џенетските градини, под кои течат реки, односно под нивните дрвја и градби, како што стои во преданието, дека реките во Џенетот течат без корита и дека реката Ел-Кевсер има корита од заоблени и шупливи бисери. Во ова не постои никаква противречност, бидејќи земјата во Џенетот е од постојан миск (пријатен мирис), а камчињата и песокот од бисери и скапоцени камења – Го молиме Аллах ﷻ да ни овозможи да влеземе во него, со Неговата милост и добрина!

Во однос на Аллаховите ﷺ зборови: „...Секојпат кога ќе бидат снабдени во него со плодови, ќе речат: „Со ова бевме снабдувани и порано...“ – пренесува Ес-Суди, од мнозинството од асхабите, дека значењето на овие зборови е следното: ќе им биде даден плод во Џенетот, па штом ќе го погледнат, ќе речат: „Ова е она со што бевме снабдувани на дуњалукот.“ – бидејќи, сличноста меѓу плодовите е реална и восприемачка, меѓутоа, ќе бидат слични само во нивната боја и форма, а не и во вкусот.“

Зборовите: „...И во нив ќе имаат жени чисти. И во него, за навек, ќе останат.“ – т.е. чисти жени и прочистени од менструален циклус, нужда, плунка, лигавост, примање сперма и забременување. Зборовите: „...И во него, за навек, ќе останат.“ – укажуваат кон совршената среќа, бидејќи во Џенетот, покрај тоа што ќе уживаат трајно, ќе бидат безбедни и сочувани од смртта и ускратувањето. Нема да им завршуваат нивните животи, ниту да стареат. Туку, ќе бидат во трајно и вечно уживање – затоа, Го молиме Аллах ﷻ да нè оживее во друштвото на џенетлиите, бидејќи Тој е Дарежлив и Благороден!

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ﴾ (٢٦) الَّذِينَ يَتَفَضُّونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٢٧﴾ ﴿٢٧﴾

„Аллах, навистина, не се срами да изнесе пример некаков, како што е комарецот, дури и нешто поситно од него. Тогаш, оние кои веруваат, ќе дознаат дека тоа, навистина, е Вистина од Господарот нивни. Додека, оние кои не веруваат, ќе речат: „Што сака Аллах со овој пример?!“ – преку тој пример, Аллах ќе заблуди многу луѓе, а ќе упати многу луѓе. А нема да ги заблуди преку него освен грешниците! (26) Оние кои го прекршуваат ветувањето кон Аллах, по воспоставувањето негово, кои го раскинуваат она што Аллах заповедал да се одржува и кои сеат безредие по земјата. Тие се, токму, губитниците! (27)“

Ес-Суди при толкувањето на овој ајет, пренесува од Ибн Абас ؓ, Ибн Месуд ؓ и од другите асхаби, дека рекле: „Штом Аллах ﷻ ги изнесе двата примери во зборовите: „Нивниот пример е како примерот на

оној кој пали оган...’ – и во зборовите: **„Или како примерот на поројните облаци на небото...’** – мунафиците рекоа: „Аллах ﷻ е Возвишен и Славен, за да ги изнесува овие примери.“ – тогаш, Аллаh ﷻ го објави следниот ајет: **„Аллаh, навистина, не се срами да изнесе пример некаков...’** – до крајот на ајетот.“ Аллаh ﷻ во овој ајет известува дека не обезвреднува ништо при изнесувањето на примерите, макар тоа нешто да е минијатурно и ситно, како што е комарецот. Бидејќи, Аллаh ﷻ не се срами од она што го создал и поради тоа не се срами да го изнесе како пример, како што ги изнесува примерите за мувата и пајакот, на други места во Куранот. Зборовите: **„...не се срами...“** – т.е. не се оградува, односно не се плаши да изнесе некаков пример на било што, макар тоа да е мало или големо. Придавката „некаков“ (مَا) во овој ајет, означува: нешто ситно и многу мало, како што се вели во јазикот: „Ќе те удрам со некаков удар.“ – т.е. со мал или благ удар. Зборовите: **„...дури и повеќе од него...“** – т.е. помало од него во форма и незабележливост, како што се вели при опишувањето на човекот кој е скржав: „Да, тој е скржав, дури и повеќе од тоа.“ – т.е. дури и повеќе од скржав. Ова толкување го застапуваат Ел-Кесаи, Ебу Убејд, Ер-Рази и други муфесири.

Зборовите: **„...Тогаш, оние кои веруваат, ќе дознаат дека тоа, навистина, е Вистина од Господарот нивни...“** – т.е. верниците веруваат во она што Аллаh ﷻ го изнесува како пример, било да е минијатурен или грандиозен, знаејќи дека тоа е вистина од нивниот Господар ﷻ, и со тоа се зголемува нивната упатеност, бидејќи тоа е Говор на Милостивиот ﷻ.

Зборовите: **„...Додека, оние кои не веруваат, ќе речат: „Што сака Аллаh со овој пример?!...““** – т.е. ќе го изговорат тоа, омаложувајќи ги Аллаховите ﷻ примери, поради нивната заблуденост, како што вели Аллаh ﷻ во сурата „Ел-Мудесир“:

﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَوِيَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَرْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾

„И не одредивме чуварите на Цехенемот да бидат други освен мелеци, и не ја одредивме бројката нивна за ништо друго освен да биде искушение за оние кои не веруваат – за да се уверат оние на кои им е дадена Книгата и да се зголеми верувањето на оние кои веруваат, и да не се сомневаат оние на кои им е дадена Книгата и верниците, а да речат оние во чии срца има болест и неверниците: „Што сака Аллах да изнесе со овој пример?“ – Така, Аллах заблудува кого сака, а упатува кого сака. И никој не ја знае војската на Господарот твој освен Него...“¹ Истото ова, Аллах ﷻ го потврдува и во овој ајет, со зборовите: „...преку тој пример, Аллах ќе заблуди многу луѓе, а ќе упати многу. А нема да ги заблуди преку него освен грешниците!...“ Од Ес-Суди, при толкувањето на овој ајет, се пренесува дека Ебу Малик пренесува од Ибн Абас ؓ, Ибн Месуд ؓ и други од асхабите, дека рекле: „Значењето на зборовите: ‚... ќе заблуди многу луѓе...‘ – се однесува на мунафиците, додека значењето на зборовите: ‚... а ќе упати многу луѓе...‘ – се однесува на верниците.“ Според тоа, на мунафиците ќе им се продлабочи нивната заблуда поради нивното негирање на она што го дознале, со вистина и цврсто убедување, од примерот којшто го изнел Аллах ﷻ. Така, Аллах ﷻ ја зголемува нивната заблуденост, а истовремено, преку тој пример упатува на вистинскиот пат и ја зголемува упатеноста на мнозинството од луѓето кои веруваат, поради нивното потврдување на она што го дознале, со вистина и цврсто убедување, од примерот којшто го изнел Аллах ﷻ. Така, Аллах ﷻ ја зголемува нивната упатеност. Зборовите: „...А нема да ги заблуди преку него освен грешниците!...“ – терминот „грешник“ (الفاسيق) во јазична смисла означува: бунтовен човек, излезен надвор од покорноста – затоа, Арапите велат: „Свежата урма распукнала (фесека).“ – т.е. излегла од својата пупка. Поимот „грешник“ може да ги опфати и неверникот и грешникот, со тоа што гревот на неверството е поголем и поопасен. Според тоа, во овој ајет поимот „грешник“ би значел „неверник“ – а Аллах ﷻ најдобро знае – бидејќи, Аллах ﷻ, во наредниот ајет, рекол: „...Оние кои го прекршуваат заветот кон Аллах, откако е даден, кои го раскинуваат она што Аллах заповедал да се одржува и кои сеат безредие по земјата. Тие се, токму, губитниците!“ – а овие својства се својства на неверниците, спротивни на својствата на верниците.

¹ Сура Ел-Мудесир, ајет 31.

Зборовите: „...**заветот кон Аллах**,...“ – се однесуваат на она што Аллах ﷻ им го доверил и со коешто ги задолжил во Куранот, па го прифатиле, а потоа го прекршиле и станале неверници во него. Зборовите: „...**кои го раскинуваат она што Аллах заповедал да се одржува**...“ – т.е. сето она што Аллах ﷻ наредил да се одржува и да се прави, тие го прекинале и го напуштиле. Зборовите: „...**и кои сеат безредие по земјата**...“ – т.е. сеат безредие со своето неверување, непридржување кон Аллаховите ﷻ наредби, неизбежноста на Аллаховите ﷻ забрани, ширење на ширкот и безверието меѓу луѓето и украсување на лагата спроти луѓето, за луѓето да помислат дека тоа е вистината. Зборовите: „...**Тие се, токму, губитниците!**“ – т.е. губитници на ахиретот. Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Секоја работа којашто Аллах ﷻ ја припишува на немуслиманите со терминот ‚загуба‘ (الْخَسَارَة), означува неверство, додека во однос на муслиманите, означува грешење.“ Зборот „губитници“ е множина од зборот „губитник“, а тој во јазична смисла означува: оној кој себеси си ускратил нешто, поради непослушноста во којашто живее. Во зборовите: „...**Тие се, токму, губитниците!**“ – е содржан доказ кој упатува на тоа дека сите претходно наведени својства се својства на неверниците, бидејќи тие се оние кои го загубиле ахиретот, а ахиретот нема да го загуби никој освен неверникот.

﴿ كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أََمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمَيِّتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ (٢٨)

„Како не верувате во Аллах, кога веќе бевте мртви, па Аллах ве оживеа?! Потоа, повторно ќе ве усмрти. Потоа, повторно ќе ве оживее. А потоа, кај Него ќе се вратите! (28)“

Аллах ﷻ, докажувајќи ја Својата моќ и постоење и Својата сила за создавање и управување со Своите робови, вели: „**Како не верувате во Аллах**...“ – т.е. како можете да го негирате Неговото постоење, Неговата моќ, Неговата сила за создавање и Неговата власт, или како можете да Му припишувате придружник во тоа и да го обожувате, покрај Него. Зборовите: „...**кога веќе бевте мртви, па Аллах ве оживеа?! Потоа, повторно ќе ве усмрти. Потоа, повторно ќе ве оживее**...“ – се протолкувани со Аллаховите ﷻ зборови – како што сметаат Ибн Месуд ؓ, Ибн Абас ؓ и други од асхабите –:

﴿ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ ﴾

„Рекоа: „Господару наш, нè усмрти двапати и нè оживеа двапати...“¹ Првата смрт е кога луѓето беа земја, пред Аллах ﷻ да ги создаде. Потоа, ги создаде, а тоа првиот живот. Потоа, ги усмрти и беа погребани во гробовите, а тоа е втората смрт. Потоа, повторно ќе ги оживее на Судниот ден, а тоа е вториот живот. Тоа се вкупно: две смртти и два живота. Овој ајет ги толкува Аллаховите ﷻ зборови: „**Како не верувате во Аллах...**“ – до крајот на ајетот.

﴿ هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ (٢٩)

„Сè што е на Земјата, Аллах го создаде за вас; потоа се воздигна над небескиот свод и како седум небеса го уреди. Тој е навистина Сознаен!“ (29)

Откако Аллах ﷻ спомнал докази за создавањето на луѓето укажувајќи им на она што го гледаат во самите себеси, во овој ајет спомнува друг доказ од она што луѓето го гледаат секојдневно – а тоа е создавањето на небесата и Земјата, па вели: „**Сè што е на Земјата, Аллах го создаде за вас; потоа се воздигна над небескиот свод и како седум небеса го уреди.**“ – Муџахид при толкувањето на овој ајет, рекол: „Аллах ﷻ ја создал Земјата пред небото, па штом ја создал Земјата, од неа се кренал голем чад, со Аллахова ﷻ дозвола.“ Затоа, Аллах ﷻ вели: „...**потоа се воздигна над небескиот свод...**“ – глаголот „истева“ (اسْتَوَىٰ) во овој ајет значи: одлучи, ја насочи својата одлука, бидејќи по него постои предлог за место, а тоа е предлогот „кон“ (إِلَى). Зборовите: „...и како седум небеса го уреди...“ – т.е. ги создаде седумте небеса. Исламските научници немаат единствен став во однос на тврдењето: кој е прво создаден – небото или Земјата? И двете страни имаат аргументи за тоа што го тврдат, меѓутоа, аргументите на оние кои тврдат дека Земјата е создадена пред небесата се постабилни и поцврсти, токму поради овој ајет, во којшто Аллах ﷻ употребува предлог за време „потоа“ (ثُمَّ), кој во јазикот означува: редослед, односно, Аллах ﷻ прво ја создал Земјата и она што е врз неа, потоа ја управил својата одлука кон небото

¹ Сура Гафир, ајет 11.

и од него создал седум небеса. Додека аргументот на оние кои тврдат дека небесата се создадени пред Земјата, се Аллаховите ﷻ зборови:

﴿أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ السَّمَاءُ بَنَاهَا . رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا . وَأَعْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا . أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا . وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴾

„Зарем вашето повторно создавање е потешко од небото – коешто го создаде, коешто го подигна над вас и го усоврши, коешто го покрива со ноќта и од коешто го вади утрото. А потоа, Земјата, по сето тоа, ја прошири, вадејќи од неа вода и пасишта, а и планини високи.“¹ – ова тврдење го застапуваат Ибн Џерир и Катаде. Меѓутоа, ова тврдење – дека небото е создадено пред Земјата – е неисправно. Исправно е спротивното тврдење – дека Земјата е создадена пред небесата – бидејќи, како што се пренесува во збирката на Бухари, Ибн Абас ﷺ бил прашан директно за ваквото прашање, па одговорил дека Земјата е создадена пред небото, дека Земјата била проширена по создавањето на небото и дека „проширување на Земјата“ (الدَّخِي) – коешто се спомнува во претходно наведениот ајет – значи вадење на она што било сокриено во Земјата, од нејзините води и растенија, во различни видови и со различни бои и облици.

﴿وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا
وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (٣٠)

„И кога Господарот твој им рече на мелеците: ‚Јас, навистина, ќе поставам намесник на Земјата.‘ – рекоа: ‚Ќе го поставиш ли на неа оној кој ќе шири безредие и кој ќе пролева крв, а ние Те славиме, искажувајќи благодарност кон Тебе, и Те величаме!‘ – рече: ‚Јас, навистина, го знам она што вие не го знаете.‘ (30)“

Во овој ајет, Аллах ﷻ известува за посебноста на човекот со спомнување во свето друштво (мелеците), пред да ги создаде, велејќи: „И кога Господарот твој им рече на мелеците...“ – т.е. кажи му го ова, о, Мухамеде, на твојот народ, дека: „...Јас, навистина, ќе одредам намесник на Земјата...“ – т.е. народ кој ќе се наследува, генерација по генерација, век по век, еден по друг, како што вели Аллах ﷻ:

¹ Сура Ен-Назиат, ајети 27-32.

﴿ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ ﴾

„Тој е Оној кој ве одреди за наследници на Земјата...“¹ Ова толкување е исправно толкување на терминот „намесник“ (خَلِيفَةً), а не толкувањето на оној кој смета дека Адем ﷺ е Аллахов ﷺ калиф (намесник, заменик) на Земјата, поткрепувајќи го тоа со зборовите: **„...Јас, навистина, ќе одредам намесник на Земјата...“²**

¹ Сура Ел-Енам, ајет 165.

² Надоврзување од авторот: „Значењето на терминот ‚калиф‘ (намесник, заменик во власта) повлекува со себе целосно или делумно непостоење на ‚махлуфот‘ (заменикот во власта или намесништвото), поради смрт, заминување, самоволно абдицирање, принудно лишување од власта, или други причини, без да може заменикот во власта повторно да се врати на својата власт. Како што се зборовите: ‚Ебу Бекр ﷺ е калиф на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ‘ – т.е. по неговата смрт. Или зборовите: ‚Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го постави Али ﷺ да биде заменик во Медина, при неговото отсуство во една од битките. Доколку ова е јасно и задоволително, тогаш може да се согледа грешката на оној кој тврди дека Аллахов ﷺ го одредил Адем ﷺ да биде Негов калиф (заменик) на Земјата, и тоа поради неколку причини:

1 – Невозможно е отсуство на Аллахов ﷺ од Неговата власт, целосно или делумно, бидејќи Нему не Му е сокриено ни најситно зрнце, на Земјата и на небесата. Тогаш, Аллахов ﷺ нема потреба од Свој калиф, кој ќе го заменува во власта на земјата, бидејќи Тој е Независен од световите.

2 – За Адем ﷺ или неговиот род да бидат способни за хилафет – замена на власта – на Аллахов ﷺ, тогаш мора да поседуваат својства слични на Аллаховите ﷺ својства. Меѓутоа, штом човекот е како сите останати созданија – без да поседува својства слични на Аллаховите ﷺ својства, туку згора на тоа, е маанлив во својствата што ги поседува, за разлика од Аллахов ﷺ, Чии својства се совршени – следува дека е потполно поинаков од Аллахов ﷺ. Тогаш, како е можно да биде калиф (заменик во власта) оној кој е манлив, на Оној кој е Совршен...? Аллахов ﷺ е Возвишен, за да постои некој сличен или еднаков на Него: **‚Никој не е сличен на Него. Тој сè слуша и сè гледа!‘** (Сура Еш-Шура, ајет 11).

3 – Потврдено е дека човекот не е способен да биде Аллахов ﷺ калиф (заменик) или Аллахов ﷺ застапник, туку напротив, Аллахов ﷺ е Тој кој е Заштитник и Владетел, како што стои во Аллаховите ﷺ зборови: **‚Доволен ни е Аллахов а Тој е Прекрасен Заштитник!‘** (Сура Али Имран, ајет 173) и во зборовите: **‚Аллахов е Заштитник на сè!‘** (Сура Ел-Енам, ајет 102) и во зборовите: **‚Кој ќе се потпре на Аллахов, Тој му е Доволен.‘** (Сура Ет-Талак, ајет 3) и во зборовите: **‚А Аллахов е Доволен Заштитник!‘** (Сура Ел-Ахзаб, ајет 3) и во зборовите на Веровесникот ﷺ, при довата за патување: *‚Аллаху, Ти си Сопатник при патувањето и Заштитник во семејството!‘*.

4 – Не постои ниту во Куранот, а ниту во Сунетот, доказ – било да е очигледен, имплицитен или изведен – дека човекот е Аллахов ﷺ калиф (заменик) на Земјата, бидејќи Аллахов ﷺ вели: **‚Јас, навистина, ќе одредам намесник на Земјата!‘**. Од овој ајет, никако не може да се разбере дека Адем ﷺ и Аллахов ﷺ калиф на Земјата, бидејќи Аллахов ﷺ известува дека Тој е Оној кој ќе постави калиф на Земјата, без да каже: Мој калиф или Мој заменик – тогаш, од каде произлегува тврдењето дека Адем ﷺ или човековиот род се Аллахов ﷺ калиф (заменик) на Земјата. Аллахов ﷺ е Возвишен и Голем од сето тоа – Славен нека е од она што Му го припишуваат. Затоа, мнозинството од муфесирите го толкуваат овој ајет на следниот начин: **‚Јас, навистина, ќе одредам народ на Земјата, кои ќе се заменуваат едни со други, век по век, генерација по генерација.‘** А соодветно е и толкувањето на некои од муфесирите: **‚Кои ќе бидат заменици на оние кои биле пред нив, од џините и останатите созданија, за кои се смета дека живееле на Земјата, пред да биде создаден човековиот род на неа.‘** Меѓутоа, првото толкување е несоодветно и поутврдено со Куранот и Сунетот. А што се однесува на оние кои сметаат дека хилафетот во овој ајет означува: хилафет (замена) само за спроведување прописи ... па, ваквото тврдење, исто така, е неодржливо, бидејќи прописите коишто се валидни, доаѓаат, единствено, од Објавата, и тие не се лични прописи, туку се прописи коишто доаѓаат од Аллахов ﷺ, а самото спроведување на Неговите прописи претставува ибадет кон Аллахов ﷺ – а разликата меѓу ибадетот и хилафетот (замената) е огромна. Според тоа, оној кој ги спроведува прописите, всушност,

Абдурезак пренесува од Мамер, а тој од Катаде, дека ги протолкувал Аллаховите ﷺ зборови: „**...Ќе го одредиш ли оној на неа кој ќе шири безредие на неа ...**“ – на следниот начин: „Аллах ﷻ како да ги известил мелеците, претходно, дека, ако на Земјата има создание, тогаш тоа ќе шири безредие на неа и ќе пролева крв, па затоа, мелеците рекле: „Ќе одредиш ли на неа да живее оној кој ќе шири безредие на неа и ќе пролева крв.“ – овие зборови на мелеците не се зборови со кои се искажува противење на Аллаx ﷻ, како што може да се помисли, бидејќи Аллаx ﷻ ги опишал мелеците дека не избрзуваат пред Него со својот говор, односно не Го прашуваат за нешто сè додека Тој не им дозволи.“ Ибн Џурејџ рекол: „Мелеците зборувале согласно со она што биле претходно известени од Аллаx ﷻ – дека ќе одреди создание на Земјата, а тоа е Адем ﷺ – па затоа, рекле: „Ќе го одредиш ли на неа оној кој ќе шири безредие и ќе пролева крв.““ Ибн Џерир рекол: „Некои сметаат дека мелеците го рекле тоа што го рекле, бидејќи Аллаx ﷻ им дозволил да прашаат за тоа, откако ги известил дека ќе го создаде Адем ﷺ, затоа тие рекле: „Ќе одредиш ли на неа да живее оној кој ќе шири безредие на неа и ќе пролева крв.“ Впрочем, мелеците како да сакале да кажат дека од тој вид може да има и такви кои ќе шират безредие и ќе пролеваат крв. Прашањето на мелеците е прашање на разоткривање и дознавање на одговорот. Затоа, Аллаx ﷻ им одговара со зборовите: „**...рече: Јас, навистина, го знам она што вие не го знаете.**“ – т.е. ја знам користа во создавањето на овој вид и ги знам неговите штети коишто ги спомнувате, а вие не го знаете тоа, бидејќи Јас ќе одредам меѓу нив пејгамбери, веровесници, добри луѓе и побожни богоугодници – а во понатамошниот текст, ќе биде наведен говорот на Ибн Месуд ﷺ, Ибн Абас ﷺ и други од асхабите и табиините, во однос на мудроста на Аллаховите ﷻ зборови: „**Јас, навистина, го знам она што вие не го знаете.**““.

го спроведува она што Аллаx ﷻ го одредил, а не претставува Негова замена во пропишувањето. Згора на тоа, застапниците на ова тврдење немаат никаков аргумент од Куранот и од Сунетот за она што го тврдат. Впрочем, и едното и другото тврдење претставуваат само обичен иџтихад (вложен напор во одредено тврдење) или мислење, а познато е дека иџтихадот или мислењето се едно нешто... а Аллаховите ﷻ зборови и зборовите на Веровесникот ﷺ се нешто сосема друго бидејќи не постои иџтихад или мислење, кога постои конкретен доказ. А особено, при ваквите прашања, чиешто решение не може да се одреди освен со доказ од Аллаx ﷻ или Неговиот Веровесник ﷺ. А само Аллаx ﷻ упатува во вистината!¹⁴

﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ (٣١) قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ ﴿

„И го подучи Адем на имињата на сите нешта. Потоа, ги изнесе пред мелеците и рече: „Известете Ме за имињата на овие нешта, ако сте искрени!“ (31) Рекоа: „Биди Славен! Ние не го знаеме тоа освен она кон што Ти нè подучи. Ти, навистина, си Зналец и Мудар!“ (32) Рече: „О Адеме, извести ги за имињата нивни!“ – а штом ги извести за имињата нивни, рече: „Зарем не ви реков дека Јас, навистина, го знам за вас непознатото на небесата и на Земјата, и го знам она што го обелоденувате и она што го сокривате!?“ (33)“

Во ова место, Аллаh ﷻ го спомнува Адем عليه السلام и го облагородува во однос на мелеците, бидејќи Аллаh ﷻ го подучил на она на што не ги подучил мелеците, како што вели: „И го подучи Адем на имињата на сите нешта...“ – т.е. називите на сите созданија, познати и непознати. Ова го потврдува и хадисот којшто говори за „Големиот шефа’ат“ на Судниот ден: „Па, ќе дојдат кај Адем عليه السلام и ќе речат: „Ти си таткото на луѓето. Аллаh ﷻ те создаде со Својата рака, им нареди на мелеците да ти паднат на сејда и те подучи на имињата на сите нешта...“¹ Овој хадис е веродостоен и го пренесува Ел-Бухари. Според тоа, овој хадис упатува на фактот дека Аллаh ﷻ го подучил Адем عليه السلام на имињата на сите нешта. Затоа, Аллаh ﷻ рекол: „...Потоа, ги изнесе пред мелеците и рече...“ – т.е. имињата на тие нешта. Глаголот „ги изнесе“ (عَرَضَهُمْ) се однесува на разумни нешта, меѓутоа ги опфаќа и неразумните нешта, како што вели Аллаh ﷻ во друг ајет:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4206; Муслим, бр. 193, 284; Ет-Тирмизи, бр. 2593; Ибн Маџе, бр. 4312 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11743.

„Аллах го создаде секое живо битие од вода: некои од нив се движат на нивните стомаци, некои се движат со своите две нозе, а некои се движат врз четири делови...“¹

Ес-Суди, при толкувањето на овој ајет, пренесува од Ебу Малик, тој од Ебу Салих, а тој од Ибн Абас ﷺ, од Муре ﷺ, од Ибн Месуд ﷺ и од други од асхабите, дека рекле: „Аллах ﷻ им ги изнесол создадените нешта на мелеците, а потоа им рекол: **„Известете Ме за називите на овие нешта, ако сте искрени!“** – т.е. известете Ме за имињата на она што ви го изнесов од созданијата, а мелеците сметале дека Аллаh ﷻ нема да создаде ни едно создание, а притоа тие да не знаат повеќе од тоа создание, па затоа, ако сметате дека сте искрени, затоа што сметате дека знаете повеќе од секое од Моите созданија, меѓу кои спаѓа и Адем ﷺ, тогаш известете Ме за називите на созданијата коишто ви ги изнесов.“ Ова толкување го застапуваат Ел-Хасен и Катаде. Додека, Ес-Суди, исто така, пренесува од Ебу Салих, а тој од Ибн Абас ﷺ, од Муре ﷺ, од Ибн Месуд ﷺ и од други од асхабите, дека во однос на Аллаховите ﷻ зборови: **„...ако сте искрени!“** – рекле: „Т.е. ако сте искрени во говорот дека сите од Адемовите ﷻ синови ќе шират безредие на Земјата и ќе пролеваат крв.“.

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ﷺ дека овој ајет, го протолкувал со следните зборови: „Зарем ќе одредиш на неа да живее оној кој ќе шири безредие и ќе пролева крв, а ќе биде од нас или од други созданија? Бидејќи, ние Те величаме, искажувајќи благодарност кон Тебе, и Те славиме! – бидејќи, мелеците сметале дека сите тие ќе пролеваат крв и ќе шират безредие по Земјата, без да знаат дека меѓу нив ќе има пејгамбери, побожни богоугодници и добри луѓе.“ Затоа Аллаh ﷻ, потоа, рекол: **„Известете Ме за називите на овие нешта, ...“** – за да укаже на немоќта на мелеците. И рекол: **„...ако сте искрени!“** – т.е. во вашиот говор дека ќе пролеваат крв и дека ќе шират безредие по Земјата. Па, ако вие не ги знаете називите на овие нешта коишто ви ги изнесов, а притоа ги гледате, тогаш другите нешта коишто сè уште не сум ги создал, уште помалку ќе ги знаете.

Зборовите: **„Рекоа: „Биди Славен! Ние не го знаеме тоа освен она на што Ти нè подучи. Ти, навистина, си Зналец и Мудар!“** – т.е.

¹ Сура Ен-Нур, ајет 45.

Ти си Зналец на сè и Мудар во создавањето, владеењето, подучувањето на она што сакаш и одвраќањето од она што не го сакаш. Ти, во тоа, поседуваш совршена мудрост и правда. Зборовите: „**Биди Славен!**“ – означуваат отфрлање на било какво зло од Него. Омер ﷺ го прашал Али ﷺ: „Го знаеме значењето на зборовите ‚Ла илахе ил-лал-лах‘, но што е со зборовите ‚Субханаллах‘? - а Али ﷺ одговорил: „Тие се зборови коишто Аллах ﷻ ги избрал за Себе и е Задоволен да се изговараат.“ Еден човек го прашал Мејмуна ибн Мехран за зборовите „Субханаллах“, а тој одговорил: „Тоа е име со коешто се велича Аллах ﷻ и со коешто се исказува восхит кон Аллах ﷻ.“ И мелеците, во овој ајет, го пренасочиле сето знаење кон Аллах ﷻ, бидејќи само Тој е Зналецот на сите нешта и Мудриот.

Во однос на зборовите: „**Рече: ,О Адеме, извести ги за имињата нивни!’ – а штом ги извести за називите нивни, рече: ,Зарем не ви реков дека Јас, навистина, го знам за вас непознатото на небесата и на Земјата, и го знам она што го обелоденувате и она што го сокривате!?’**“ – се пренесува од Зејд ибн Еслем дека рекол: „Тогаш, Адем ﷺ кажал: ‚Ти си Џебраил. Ти си Микаил. Ти си Исрафил...‘ – сè додека не ги наброил имињата на сите.“ Муџахид, при толкувањето на овој ајет, истакнал: „Ги известил за имињата на сите нешта.“ Истиот став се пренесува од Сеид ибн Џубејр, Ел-Хасен, Катаде и други.

Откако била истакната предноста на Адем ﷺ во однос на мелеците, со неговото наведување на називите за коишто го подучил Неговиот Господар ﷻ, Аллах ﷻ рекол: „**Зарем не ви реков дека Јас, навистина, го знам за вас непознатото на небесата и на Земјата, и го знам она што го обелоденувате и она што го сокривате!?’**“ Ибн Џерир кажал: „Најисправно толкување, во однос на овој ајет, е толкувањето на Ибн Абас ﷺ, а тоа е дека значењето на Аллаховите ﷻ зборови: „**...и го знам она што го обелоденувате...**“ – се однесува на зборовите: „**...Ќе го одредиш ли оној кој ќе шири безредие во неа и кој ќе пролева крв..**“ Мелеците го премолчиле она што го знаеле во врска со Иблисовото¹ спротивставување на Аллаховите наредби, неговата надменост и непокорност кон Него, иако со тие карактеристики Аллах го создал Иблис. Што се однесува на дилемата во врска со Аллаховите зборови:

¹ Иблис – Луцуфер (Заб. на уред.).

„...и тоа што го криете...“ – т.е. дека глаголот тука е спомнат во множина, иако се однесува само на Иблис, кој во себе ја таел непослушноста кон Аллаx, та, може да се каже дека Арапите љубат да кажат: „Војската е побиена и поразена“ – и покрај фактот што е поразена само една чета или само еден нејзин дел. На идентичен начин Куранот се изразува и во некои други ајети како на пример:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنَ الْجُبُرَاتِ ﴾

„Навистина тие што те довикуваат од зад собите...“¹ – глаголот „довикуваат“ (يُنَادُونَ) во овој ајет е во множинска форма, иако довикувачот е само едно лице од племето Бену Темим. Истиот стил на изразување е употребен и во ајетот: „...и го знам она што го обелоденувате и она што го сокривате!?“

﴿ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴾ (٣٤)

„И кога им рековме на мелеците: ‚Поклонете му се на Адем со сецда!‘ – па, сите се поклонија со сецда освен Иблис. Тој одби, се вообрази и стана неверник!(34)“

Во овој ајет е содржано огромно признание на Адем عليه السلام од Аллаx ﷻ, со коешто Аллаx ﷻ го одликувал неговиот род, известувајќи дека им наредил на мелеците да му паднат на сецда на Адем عليه السلام, како што стои и во претходно наведениот хадис на „Големиот шефа’ат“: „...им нареди на мелеците да ти се поклонат со сецда...“² – а тоа им го наредил единствено поради искажување чест, почит и поздрав кон него, како и придржување кон покорноста кон Аллаховата ﷻ наредба, како што вели Катаде: „Покорноста беше кон Аллаx ﷻ, а сецдата беше за Адем عليه السلام.“ Така, мелеците се поклонија со сецда, покорувајќи се на Аллаховата ﷻ наредба, освен Иблис, како што вели Аллаx ﷻ: „...па, сите се поклонија со сецда освен Иблис! Тој одби, се вообрази и стана неверник!“ Во однос на описот на Иблис, пред да стане непослушен, се пренесуваат бројни ставови. Тука ќе наведеме само некои од нив, заради објаснување: некои рекле дека бил од мелеците, а го нарекувале со називот

¹ Сура Ел-Хуџурат, ајет 4.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4206; Муслим, бр. 193, 284; Ет-Тирмизи, бр. 2593; Ибн Маџе, бр. 4312 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11743.

„Џин“ (الجن). Бил главен на сите мелеци. Бил чувар на џенетските градини. Поседувал власт на дуњалучкото небо и поседувал власт на земјата... како и други описи коишто ги наведуваат. Меѓутоа, најисправно е она што го пренесува Ибн Џерир, со предание од Ел-Хасен, дека рекол: „Иблис никогаш не бил од мелеците. Туку, тој е коренот на џините, како што Адем عليه السلام е коренот на луѓето.“ Ова предание од Ел-Хасен е веродостојно.

Штом Аллах ﷻ им наредил на мелеците да паднат на сеџда, а и Иблис бил меѓу нив, тогаш Аллаховата ﷻ наредба важела и за него – а пред да стане бунтовен, бил добар и побожен роб кој правел ибадет на Аллах ﷻ заедно со мелеците. Кога паднале на сеџда сите мелеци, покорувајќи се на Аллаховата ﷻ наредба, освен Иблис, кој одбил и се вообразил да падне на сеџда на Адем عليه السلام, па со тоа станал Аллахов ﷻ непријател, искажувајќи ја, со ваквата постапка, завидливоста којашто ја криел во себе, поради она што Аллах ﷻ го одликувал Адем عليه السلام, па рекол: „Јас сум од огин, а овој е од земја!“ Неговата непокорност и бунтовност биле знак за почеток на неговото грешење, како последица на неговата арогантност и надменост (кибур). Во веродостоен хадис се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Во Џенетот нема да влезе оној во чие срце има колку едно зрнце надменост.“¹ А во срцето на Иблис имало арогантност, неверување и тврдоглавост, коишто биле доволни за негово проколнување и оддалечување од Џенетот. Поради својата непослушност, станал од неверниците. Некои од исламските алими сметаат дека наредбата за сеџдата била упатена само кон мелеците на Земјата, меѓутоа, исправно е дека била упатена кон сите мелеци – мелеците на Земјата и мелеците на небото – бидејќи надворешниот контекст на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ . إِلَّا إِبْلِيسَ﴾

„Па, се поклонија со сеџда сите мелеци заедно – освен Иблис...“² – алудира кон фактот дека сеџда направиле сите мелеци.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 22; Муслим, бр. 270, 184; Ибн Маџе, бр. 4309 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11139.

² Сура Ел-Хиџр, ајети 30-31.

﴿ وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ (٣٥) فَازَلَهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴾ (٣٦) ﴿

„И рековме: ,О Адеме, живејте ти и сопругата твоја во Џенетот и јадете од него во изобилие, од каде што сакате, но не доближувајте се до ова дрво, па да бидете од неправедните!‘ (35) И шејтанот ги наведе кон него и ги извади од она во што се наоѓаа. Тогаш, рековме: ,Симнете се! Едни на други ќе бидете непријатели! И Земјата ќе ви биде засолниште и живеалиште до Рокот определен!‘ (36)“

Аллах ﷻ нè известува за Своето издигнување на Адем عليه السلام, кога им наредил на мелеците да му паднат на сеџда – па му паднале на сеџда сите освен Иблис – и кога му дозволил да живее во Џенетот, каде што сака и да јаде од него колку што сака, во изобилие. Хафизот Ебу Бекр ибн Мердевејх пренесува од Ебу Зер رضي الله عنه дека го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „О Аллахов Пејгамбере, што мислиш... дали Адем عليه السلام бил веровесник?“ – одговорил: „Да. Бил веровесник и пејгамбер, со кого Аллах ﷻ зборувал директно, па му рекол: **Живејте ти и твојата сопруга во Џенетот!**“¹ Постои несогласување во ставовите и мислењата во однос на Џенетот, во којшто живеел Адем عليه السلام: дали се наоѓал на Земјата или се наоѓал на небото? Поголемиот дел од исламските алими сметаат дека се наоѓал на небото, додека мутезилите и кадериите сметаат дека се наоѓал на Земјата. Ова ќе биде подетално објаснето при толкувањето на сурата „Ел-Араф“ – иншаллах. Контекстот на ајетот укажува на тоа дека Хава عليها السلام била создадена пред влегувањето на Адем عليه السلام во Џенетот – како што смета Мухамед ибн Исхак. Но, други муфесири сметаат дека Хава عليها السلام била создадена по влегувањето на Адем عليه السلام во Џенетот – како што смета Ес-Суди, поткрепувајќи го своето мислење со преданието на Ебу Малик, а тој од Ебу Салих, а тој од Ибн Абас رضي الله عنه, од Муре رضي الله عنه, од Ибн Месуд رضي الله عنه и од други луѓе од асхабите, кои рекле: „Адем عليه السلام одел низ Џенетот, осамен, без да има своја партнерка. Откако заспал и се разбудил, покрај својата глава забележал жена, која Аллах ﷻ ја создал од неговото ребро. Тогаш, Адем عليه السلام ја прашал: ,Која си ти?‘ – а таа

¹ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 4271 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 13750.

му одговорила: ‚Жената.‘ Ја прашал: ‚Зошто си создадена?‘ – одговорила: ‚За да се успокојуваш крај мене.‘ Тогаш, мелеците, за да го дознаат тоа што бил подучен Адем ﷺ, го прашале: ‚Кое е нејзиното име, о Адеме?‘ – одговорил: ‚Хава.‘ Го прашале: ‚Зошто се вика Хава?‘ – одговорил: ‚Затоа што е создадено од нешто живо.‘“¹

Што се однесува на зборовите: **„...но не доближувајте се до ова дрво...“** – па, тие претставуваат соопштување од Аллах ﷻ, за испитот којшто го подготвил за Адем ﷺ. Муфесирите немаат единствен став во однос на видот на ова дрво: некои рекле дека тоа дрво е лозјето; други сметаат дека тоа растение е пченицата; трети сметаат дека тоа дрво е смоквата; четврти сметаат дека тоа растение е класјето; петти велат дека тоа дрво е урмината палма... Исправно е дека тоа дрво е дрво во Џенетот, бидејќи во Куранот и Сунетот не се спомнува неговиот вид, а и неговото дознавање или недознавање не носи каква и да е корист или штета. Ова мислење го застапуваат Ибн Џерир и Ер-Рази во својот „Тефсир“.

Зборовите: **„...Па, шејтанот ги наведе кон него...“** – т.е. поради нивното вкусување и консумирање од дрвото, паднаа во грев и станаа непослушни на Аллаховата ﷻ наредба. Тогаш, Аллах ﷻ ги извадил од она во што се наоѓале – од убавините, отмената облека, широките домови, спокојството и уживањата.

Зборовите: **„...Тогаш рековме: ‚Симнете се! Едни на други ќе бидете непријатели! И Земјата ќе ви биде засолниште и живеалиште до Рокот определен!‘“** – т.е. престојувалиште и место на изнаоѓање на вашите снабдувања и одминување на вашите рокови, до Рокот определен, односно до точно утврден временски период, а потоа ќе настапи Судниот ден. Муфесирите различно ја толкуваат местоположбата на Земјата каде што биле спуштени Адем ﷺ Хава ﷺ и шејтанот. Некои сметаат дека Адем ﷺ бил спуштен во Индија, заедно со „Црниот камен“ (Хаџерул-есвед), Хава во градот Џида, а Иблис во местото Дестимисан, во близина на градот Басра. Ова тврдење го застапува Ибн Ебу Хатим. Додека, Абдурезак пренесува од Мамер дека рекол: „Авф ме извести од Ебу Муса ﷺ дека рекол: ‚Кога Аллах го спуштил Адем ﷺ од Џенетот на Земјата, го подучил на изработката на сè и го снабдил со

¹ Ова предание не му се припишува на Аллаховиот Пратеник ﷺ (Заб. на рец.).

плодовите од Џенетот – затоа, вашите плодови на овој дуњалук потекнуваат од плодовите на Џенетот, но се измениле, додека џенетските плодови никогаш не се менуваат.“ Муслим и Ен-Несаи пренесуваат од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Најдобар ден во којшто изгрева сонцето е денот на џума (неток). Во тој ден е создаден Адем عليه السلام. Во истиот ден е воведен во Џенетот и во истиот ден е изваден од него.“*¹ Ер-Рази рекол: „Знај дека во овој ајет е содржана закана за правење било каков грев!“

﴿ فَتَلَقَىٰ آدَمَ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴾ (37)

„Тогаш Адем ги доби Зборовите од Господарот свој, па Тој му прости. Тој, навистина, е Простувач и Сомилосен! (37)“

Некои од муфесириите сметаат дека овој ајет е протолкуван со следниот курански ајет:

﴿ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

„Рекоа: „Господару наш, ние самите себеси неправда си нанесовме, па ако Ти не ни простиш и не ни се смилуваш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“² – ова толкување се пренесува од Муџахид, Сеид ибн Џубејр, Ебу Ел-Алије, Ер-Реби’ ибн Енес, Ел-Хасен, Катаде, Мухамед ибн Каб Ел-Курези, Халид ибн Мидан, Ата’ Ел-Хурасани и Абдурахман ибн Зејд ибн Еслем. Суфјан Ес-Сеури пренесува од Абдулазиз ибн Рефи’, а тој од Муџахид, а тој од Убејд ибн Умејр дека рекол: „Адем عليه السلام кажал: *„Господару мој, гревот којшто го направив е нешто што си ми го запишал пред да бидам создаден или е нешто што јас го започнав од мене?“* – Аллах عز وجل одговорил: *„Не, туку тоа е нешто што јас ти го запишав, пред да те создадам.“* Тогаш, Адем عليه السلام рекол: *„Па, како што ми го запиша, тогаш прости ми.“* На тоа се однесуваат Аллаховите عز وجل зборови: **„Тогаш, Адем ги доби Зборовите од Господарот свој. И, Тој му прости...“** Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Адем عليه السلام истакнал: *„Зарем не ме создаде со Твоите раце?“* – а Аллах عز وجل му одговорил: *„Да, секако!“* Тогаш, Адем عليه السلام повторно кажал: *„Зарем не дувна во мене од дувшата, создадена од Тебе?“* – Аллах عز وجل му одговорил: *„Да, секако!“* Тогаш,

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1410, 854; Ет-Тирмизи, бр. 488; Ен-Несаи, бр. 1373 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10587.

² Сура Ел-Араф, ајет 23.

Адем عليه السلام повторно рекол: „Зарем не ми запиша дека ќе го сторам овој грев?“ – Аллах ﷻ му одговорил: „Да, секако!“ Тогаш, Адем عليه السلام рекол: „Ако се покајам, ќе ме вратиш ли во Џенетот?“ – а Аллах ﷻ одговорил: „Да!“ – ова предание, исто така, го пренесуваат Ел-Ауфи, Се’ид ибн Џубејр, Се’д ибн Ма’бед и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“ – од преданието на Ибн Абас رضي الله عنه. Додека, Ибн Ебу Хатим пренесува хадис којшто достига до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а сличен е на преданието на Ибн Абас رضي الله عنه. Од Муџахид се пренесува дека „Зборовите“ коишто се споменуваат во овој ајет се следните: „Ал-лахум-ме ла илахе ил-ла енте субханеке ве би хамдике. Раб-би ин-ни залемту нефси фагфир ли ин-неке хајрул-гафирин. Ал-лахум-ме ла илахе ил-ла енте субханеке ве би хамдике. Раб-би ин-ни залемту нефси фетуб алеј-је ин-неке ентет-тев-вабур-рахим¹.“²

¹ Превод: „Аллаху, нема друг бог освен Тебе, Ти си Славен и благодарноста е само кон Тебе. Господару мој, јас, навистина, си нанесов неправда врз себеси, затоа прости ми. Ти, навистина, си Најдобар Простувач. Аллаху, нема друг бог освен Тебе, Ти си Славен и благодарноста е само на Тебе. Господару мој, јас, навистина, си нанесов неправда врз себеси, затоа прости ми. Ти, Простувач и Сомилосен.“

² Надоврзување од авторот: Сето што е наведено при толкувањето на овој ајет е поддржано со Аллаховите ﷻ зборови: „**Рекоа: „Господару наш, ние самите себе неправда си нанесовме, па ако Ти не ни простиш и не ни се смилуваш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“**“ (Ел-Араф, ајет 23). Значи, Адем عليه السلام и Хава عليها السلام го признале гревот којшто го сториле и нивното признавање на гревот го употребиле како средство за посредување кај Аллах ﷻ, при довата којашто ја упатиле. Потоа побарале прошка, посредувајќи кај Аллах ﷻ со својата теуба (покајување) – за Аллах ﷻ да им го прими покајанието и да им го прости гревот, па Аллах ﷻ им го примил и им простил, бидејќи Тој е Простувач и Сомилосен.

А што се однесува на она што го пренесува Ел-Бејхеки во своето дело „Делаилун-нубув-ве“ („Знаци на веровесништвото“), од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Штом Адем عليه السلام го сторил гревот, рекол: „Господару мој, Те молам со правото на Мухамед кај Тебе, да ми простиш.“ – тогаш, Аллах ﷻ рекол: „О Адеме, како знаеш за Мухамед, а сè уште не сум го создал?“ – Адем عليه السلام одговорил: „Господару мој, штом ме создаде, јас ја дигнав својата глава нагоре, па забележав дека на столбовите од Твојот Арш е запишано – Ла илахе ил-пал-лах Мухам-медур-ресулуллах – оттука, разбрав дека кон Твоето име го додаваш само она што Ти е најмилото од созданијата.“ Тогаш, Аллах ﷻ рекол: „Така е, о Адеме. Тој, навистина, е најмилото создание кај Мене. Па, ако посредуваш при довата кон Мене со неговото право, тогаш ти простувам. И да не беше Мухамед, немаше да те создадам.“ Овој хадис го пренесува и Ел-Хаким и смета дека е веродостоен. Меѓутоа, во синџирот на преносители на овој хадис се јавува Абдурахман ибн Зејд ибн Еслем, за кого Ел-Хејсеми рекол: „Овој хадис го пренесува и Ет-Таберани, но во неговиот пренос се јавува преносител кој не ми е познат, додека проценката на Ел-Хаким во однос на овој хадис е погрешна, бидејќи во синџирот на преносители се наоѓа лицето по име Абдурахман ибн Зејд ибн Еслем, за кој самиот Ел-Хаким смета дека е слаб преносител, во своето дело „Ед-Дуафа“ („Слабите преносители“), тогаш како може да го проценува овој хадис за веродостоен...?!“ Секако, „Зборовите“ коишто ги добил Адем عليه السلام од својот Господар ﷻ се зборовите: „**Рекоа: „Господару наш, ние самите себе неправда си нанесовме, па ако Ти не ни простиш и не ни се смилуваш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“**“ Додека разидувањето на оние кои тврдат спротивно на ова е неприфатливо, бидејќи аргументот е секогаш на страната на оној кој го потврдува своето мислење со веродостојниот говор од асхабите или добрите претходници и имами – и не е дозволено толкување на Куранот со непознати и искривени толкувања, или со измислени и апокрифни преданија, коишто немаат никаква вредност кај алимите на хадисот. Слично на тоа е хикајето (расказот) коешто се припишува на имамот Малик – Аллах ﷻ да му се смилува – со Ебу Џафер Ел-Менсур, кога го прашал Малик: „О Ебу Абдулах, да се свртам кон Киблата, и

да упатувам дова, или да се свртам кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ? – а Малик му одговорил: „А зошто да го отргнуваш лицето од него, кога тој е твоето посредство во довата и бил посредство на твојот татко Адем ﷺ?! Туку, сврти се кон него и барај да посредува за тебе!“ Ова предание го пренесува Ибн Хумејд од Малик. Меѓутоа, исламските хафиза го одбиле преносот на ова кажување од Ибн Хумејд и споменале дека неговото предание е неисправно, испрекинато и исполнето со додатоци од лице кое се смета за лажго и измислувач на случки и говори. Затоа, некои од алимите рекле: „За Ибн Хумејд прозбореле повеќе од еден исламски имам, сметајќи го за лажго и измислувач.“ Јакуб ибн Ебу Шејбе Ед-Деуси рекол: „Мухамед ибн Хумејд Ер-Рази бил човек кому многу му забележувале.“ Ел-Бухари, за него, рекол: „Неговиот преноси на хадиси се сомнителни.“ Ен-Несаи рекол: „Тој не е доверлив.“ Ел-Џеузеџани рекол: „Имал лош мезхеб (правец) и не бил доверлив.“ Федак Ер-Рази рекол: „Кај мене има педесет илјади преноси од него, но не говорам за ниеден од нив.“ Ебу Ел-Абас Ахмед ибн Мухамед Ел-Езхери рекол: „Го слушнав Исхак ибн Менсур како вели: Сведочам дека Мухамед ибн Хумејд Ер-Рази и Убејд ибн Исхак Ел-Метар ибн Једејил-лах се лажговци.“ Салих ибн Мухамед Ел-Хафиз рекол: „Сè што ќе ни зборуваше Ибн Хумејд, го сметавме за недоверливо и измислено.“ А што се однесува на испрекинатоста во преносот на ова хикаје, Ибн Тејмије – Аллах ﷻ да му се смилува – рекол: „Овој расказ е испрекинат, бидејќи Мухамед ибн Хумејд Ер-Рази не живеел во исто време со Малик, а особено во времето на Ебу Џафер кој умрел 185-та х.г. во Мека, додека Малик умрел 179-та х.г. во Медина, а Мухамед ибн Хумејд Ер-Рази умрел 248-та х.г., кој не излегол од своето родно место во потрага по знаење сè додека не станал возрасен.“ Овој човек се смета за слаб меѓу повеќето од хадиските стручњаци. За лажго го сметале Ебу Зур’а и Ибн Варе, додека Салих ибн Мухамед Ел-Еседи рекол: „Не сум видел ниеден човек толку да се дрзнува во однос на Аллах ﷻ и да биде лажливец.“ Последен преносител на книгата „Ел-Муветта“ од имамот Малик е Ебу Мусааб кој умрел 242-та х.г., додека последно лице кое пренесува директно од имамот Малик е Ебу Хузејфе Ахмед ибн Исмаил Ес-Сехми кој умрел 259-та х.г., а во преданијата коишто ги пренесува тој, не се наоѓа Ибн Хумејд. Згора на тоа, мезхебот на имамот Малик се наоѓа на спротивно гледиште од она што е содржано во овој расказ, бидејќи познато е во мезхебот на имамот Малик, како и во мезхебите на останатите имами, кога човекот го поселамува Веровесникот ﷺ да се сврте кон неговиот гроб и да проучи дова за него, а кога учи дова за себе, тогаш треба да биде свртен кон Киблата.“

Од сето досега наведено, може да се заклучи дека посредувањето кон коешто, Аллах ﷻ го подучил Адема ﷺ при довата – за да му ги прости гревовите – е признавањето на неправдата којашто си ја нанел себеси со направениот грех и покајувањето за тоа. Затоа, Аллах ﷻ вели: „**Рекоа: „Господару наш, ние самите на себе неправда си нанесовме, па ако Ти не ни простиш и не ни се смилуваш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“**“

Друга забелешка во однос на претходно наведениот хадис, во којшто се спомнува земањето на Веровесникот ﷺ како посредник при довата на Адем ﷺ, е фактот дека тој хадис е апокрифен и измислен, а докажувањето со апокрифен хадис е неприфатливо. Туку, човек треба, како посредување при довата, да ги зема Аллаховите ﷻ имиња и својства и добрите дела коишто ги направил, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „**А на човекот му припаѓа само она што сработил.**“ (Сура Ен-Неџм, ајет 39). Според тоа, делата на другите не му користат на човекот и нема никаков удел во нив, и затоа не смее да ги зема за посредство при својата дова. Пример за тоа се: луѓето кои заглавиле во пештерата, чиешто кажување се пренесува во познат хадис, каде што секој од нив упатувал дова и барал посредство при довата, со своето добро дело коешто го направил. Но, не пречи човекот да бара посредство од својот брат – да упати дова за него, бидејќи тоа е дозволено и спаѓа во клаузулата којашто ја споменува Аллах ﷻ во зборовите: „**И помагајте се во добротинството и богобојазливоста, а не помагајте се во гревот и непријателството.**“ (Сура Ел-Маида, ајет 2). Пример од Сунетот за барањето посредство од својот брат – да упати дова за него, е довата на Веровесникот ﷺ кога упатил дова за слепиот, па откако Аллах ﷻ ја примил довата, му се вратил неговиот вид. Друг пример е барањето посредство на верниците од Ебу Ел-Абас ﷺ – да упати дова за дожд, кога владетелот на верниците Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ рекол: „„Аллаху, ние баравме посредство од Твојот Веровесник ﷺ – да упати дова за дожд за нас, додека беше жив, па Ти ни спушташе дожд. Но, тој веќе не е со нас, па сега бараме посредство од неговиот стрико Ел-Абас ﷺ – да упати дова за дожд.“ – тогаш, Ел-Абас ﷺ започнал да упатува дова: „Аллаху, ние знаеме дека Ти спушташ казна само поради гревови и не ја отргнуваш казната освен со теуба (покајување). Па еве, ние Ти се каеме. Аллаху, спушти ни дожд и немој да не сториш од очајните.“ Тогаш, дождот започнал да паѓа.“ Од овој пример може да се заклучи дека

Зборовите: „...Тој, навистина, е Простувач и Сомилосен!“ – т.е. му простува на оној кој се покајува и бара прошка од Него, а тоа е резултат на Неговата сомилост кон Своите робови.

﴿قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (۳۸) وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿۳۹﴾

„Рековме: ,Симнете се од него сите. Ќе ви доаѓа од Мене Упатство, па кој ќе го следи Упатството Мое – таквите нема да се плашат и нема да тагуваат. (38) А тие што не веруваат и ги сметаат за лажни доказите Наши – таквите ќе бидат жители на Цехенемот и во него, за навек, ќе останат. (39)“

Аллах ﷻ во овие ајети, нè известува за предупредувањето со коешто ги предупредил Адем عليه السلام, неговата жена и Иблис, кога ги симнувал од Џенетот – а ова предупредување, истовремено, се однесува на целото човештво. Ги предупредува дека ќе им објавува книги, ќе им испраќа пејгамбери и ќе им испраќа очигледни знаменија и јасни докази. Потоа, Аллах ﷻ вели: „...па кој ќе го следи Упатството Мое...“ – т.е. ќе го прифати она што го објавувам од Книгите, и оние што го испраќам од пејгамберите. Зборовите: „...таквите нема да се плашат и нема да тагуваат...“ – т.е. нема да се плашат од она што ги очекува на ахиретот и нема да тагуваат и да жалат за она што го пропуштиле од дуњалучките работи, како што вели Аллах ﷻ во сурата „Таха“:

﴿قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى﴾

„Рече: ,Симнете се од него, сите! Едни со други ќе бидете непријатели. Па, ќе ви доаѓа Упатство од Мене. А кој ќе го следи Упатството Мое, нема да заталка и нема да биде несреќен.“¹

Зборовите: „...А тие што не веруваат и ги сметаат за лажни доказите Наши – таквите ќе бидат жители на Цехенемот и во него, за

барањето посредство од самите созданија при упатувањето дова е забрането и не постои за него никаков доказ од Куранот и Сунетот. А што се однесува на претходно наведените хадиси и случки коишто говорат за дозволеноста на таквата постапка, како што заклучивме претходно, се апокрифни, измислени и лажни.

¹ Сура Таха, ајет 123.

навек, ќе останат.“ – т.е. ќе бидат вечно во Џехенемскиот оган, и никако, и никогаш, не ќе можат да се избават од него. Ибн Џерир, при толкувањето на овој хадис, наведува хадис со веродостојно предание од Ебу Сеид Ел-Худри رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „А што се однесува на жителите на Џехенемот, кои вечно ќе останат во него, па тие се оние кои нема да умираат во него, а ниту пак ќе бидат живи. Меѓутоа, има луѓе кои ќе се најдат во Огинот поради гревовите каде што ќе бидат умртвени со привидна смрт сè додека не бидат јагленосани и тогаш ќе ми биде дозволено да правам шефа`ат за нив...“¹ Овој хадис го пренесува и Муслим, од преносот на Шу`бе, а тој од Ебу Селеме رضي الله عنه.

﴿ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴾ (٤٠) ﴿ وَأَمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴾ (٤١) ﴿

„О синови Израилови! Спомнувајте ја благодетта Моја која ви ја подарив и исполнете го заветот што Ми го дадовте, па и Јас ќе го исполнам заветот што ви го дадов и плашете се само од Мене! Верувајте во тоа што го објавив потврдувајќи го тоа што е кај вас и не бидете први кои не веруваат во тоа! И не продавајте ги моите ајети за нешто безвредно и плашете се само од Мене!“ (41)

Аллах صلى الله عليه وسلم ги потсетува Евреите со повикот упатен до нив: **„О синови Израилови...“** – т.е. о, синови на покорниот и добар Аллахов صلى الله عليه وسلم роб, бидете како вашиот татко во покорноста на Allah صلى الله عليه وسلم и следењето на Вистината, како што велат некои: „О сине на благородниот, биди благороден како татко ти!“ Пораката на повикот содржан во овој ајет е следната: О синови Израилови верувајте во Мухамед صلى الله عليه وسلم и следете ја Вистината со којашто е испратен. Името „Израил“ е име на Аллаховиот صلى الله عليه وسلم пејгамбер Јакуб عليه السلام.

Зборовите: **„...Спомнувајте ја благодетта Моја која ви ја подарив...“** – т.е. Аллаховата صلى الله عليه وسلم благодет кон вас, кога ве спасил од робувањето на фараонот, кога ја распукнал карпата, кога ви испратил сладок

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 22; Муслим, бр. 267, 182; Ен-Несаи, бр. 1140 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10693.

пијалак и препелици и кога одредил меѓу вас веровесници и пејгамбери.

Зборовите: **„...и исполнете го заветот што Ми го дадовте, па и Јас ќе го исполнам заветот што ви го дадов...“** – т.е. исполнете го ветувањето коешто го зедев од вас, содржано во Тевратот – а тоа гласи: следете го Мухамед ﷺ – па, ако го сторите тоа, тогаш и Јас ќе го исполнам ветувањето кон вас – со простување на вашите гревови коишто ги правевте и ќе ве внесам во Џенетот.

Зборовите: **„...И од Мене плашете се!...“** – т.е. само од Мене плашете се. Овде од влевање надеж се гледа преминување во состојба на застрашување каде што Аллах ﷻ сака да заплаши со она што се случило со нивните предци, кога биле казнети и докрајчени, а тие, притоа, добро биле запознати со тоа – сè со цел враќање во Вистината за да го следат Мухамед ﷺ.

Зборовите: **„...Верувајте во тоа што го објавив потврдувајќи го тоа што е кај вас...“** – т.е. верувајте во Куранот во кој е содржано верувањето во Аллах ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ, како што е содржано и во она што е веќе кај вас од Тевратот, во којшто наоѓате дека Мухамед ﷺ е спомнат и во кој ви се наредува да верувате во него, да го помагате и да се придржувате кон Куранот којшто му е објавен.

Зборовите: **„...и не бидете први кои не веруваат во тоа!“** – т.е. немојте да бидете како оние од Исраиловите синови, кои први не поверуваа во него, во времето кога им беше предочен Куранот, а тоа се Евреите од Медина, на кои најпрво им беше доставен Куранот пред сите останати Евреи. Овој ајет не означува дека Куранот им бил најпрво предочен на Евреите, бидејќи најпрво им бил предочен на арапските идолопоклоници и тие биле првите кои не поверувале во него. Што значи дека, под „први кои не поверувале“, во овој ајет, се мисли на Евреите од Медина.

Зборовите: **„И не продавајте ги Моите ајети за нешто безвредно...“** – т.е. немојте да одвраќате од верувањето во Моите ајети и верувањето во Мојот Пејгамбер ﷺ поради дуњалукот и неговите сладини, бидејќи тие се краткотрајни и минливи, како што вели Абдулах ибн Ел-

Мубарек, во однос на Аллаховите ﷺ зборови: „...**за нешто безвредно...**“: „Под ‚...**нешто безвредно...**‘ се мисли на дуњалукот и на неговите убавини, односно – немојте да го заменуваат она што е во Куранот, од иманот и постапувањето според него, со она што е на дуњалукот, од залажувачките и краткотрајни убавини.“

Зборовите: „...**и плашете се само од Мене!**“ – стравот од Аллах ﷻ значи: постапување според покорноста кон Аллах ﷻ, надевајќи се на Неговата милост и светло, оставајќи ја непослушноста кон Него и плашејќи се од Неговата казна. Тоа значи дека Аллах навистина се заканува поради сè што прават криејќи ја Вистината, истовремено демонстрирајќи непослушност кон Аллах и спротивставување на Неговиот Пратеник ﷺ.

﴿وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (٤٢) وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾

„И не мешајте ја Вистината со лагата, и не сокривајте ја Вистината, притоа знаејќи за тоа. (42) И намаз клањајте и зекат давајте, и правете руку со оние кои прават руку. (43)“

Аллах ﷻ, во овој ајет посочува кон забраната на две битни работи, а тоа се: искривувањето и сокривањето на вистината. Во овој ајет, Аллах ﷻ им наредува да не ја мешаат вистината со лагата и да ја изнесуваат вистината, очигледно. Со други зборови, им наредува да не го мешаат Еврејството и христијанството со исламот, бидејќи тие знаат и убедени се дека Еврејството и христијанството ги измениле и ги претвориле во сосема нешто ново и измислено, додека исламот е вистинската Аллахова ﷻ вера. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека под „сокривање на вистината“, во овој ајет, се мисли на: сокривањето на она што го знаеле Евреите во врска со Мухамед ﷺ и она што му се објавувало, бидејќи тоа го наоѓале запишано во нивниот Теврат и го гледале пред нивните очи.

Зборовите: „...**И намаз клањајте...**“ – т.е. наредувај им да клањаат намаз, по нивното верување во твојата мисија, о Аллахов Пејгамбере, и во она што ти се објавува од твојот Господар ﷻ, бидејќи намазот е невалиден без верување (иман). Истото се однесува и на зекатот, постот

и хаџот, бидејќи верувањето во она што му се објавува на Аллаховиот Пејгамбер Мухамед ﷺ е основа на секое дело.

Зборовите: „...и зекат давајте...“ - т.е. наредувај им и зекат да даваат и истиот да го подмируваат кон тебе, о Аллахов Пејгамбере.

Зборовите: „...и правете руку со оние кои прават руку.“ – т.е. бидете со верниците при нивното најдобро и најпотполно дело – а тоа е намазот. Под „намаз“ во овој ајет се мисли на намазот во џемат (заеднички), односно: клањајте го намазот во џемат. Многумина од исламските алими, овој ајет, го земаат како аргумент за обврската (ваџиб) на клањање намаз во џемат.

﴿ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾ (٤٤)

„Зарем од луѓето ќе барате да прават добри дела а себеси се заборавете а свесни сте за она што го читате во Книгата!? Зарем вие разум немате!“ (44)

Во овој ајет, Аллах ﷻ соопштува: зарем ви доликува, о Следбеници на Книгата, да им наредувате на луѓето да бидат добротвоти, а притоа да заборавете на самите себеси и да не си го наредувате меѓусебно она што им го наредувате на другите?! А притоа ја читате Книгата и знаете што е содржано во неа, како казна за оној кој не ги извршува Аллаховите ﷻ наредби?! Зарем нема да се вразумите...?! Зарем не внимавате на она што го правите!? И зарем нема да се разбудите од вашето слепило и лежерност?! Во овој ајет е содржан прекор од Аллах кон Следбениците на Книгата (Евреите и христијаните), затоа што им наредувале на луѓето да прават добро, а притоа самите не го правеле тоа, и токму поради тоа, заслужиле да бидат прекорени. Всушност, прекорот кон нив не се однесува поради нивното наредување кон добротворство, туку поради нивното оставање на добротворството, бидејќи самото наредување на добротворство е добротворство, и тоа е обврска на учениот човек. Меѓутоа, првенствена обврска на алимот е да биде добротвор, заедно со оние на кои им наредува да бидат добротвори, и не смее да работи спротивно од она што го наредува, како што вели Шуајб عليه السلام:

﴿ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنْهَأَكُمْ عَنْهُ إِنِ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴾

„И јас не сакам да го сторам тоа од кое вас ве одвраќам, туку сакам само да направам добро колку што можам, а успехот мој е само кај Аллах – на Него се потпирам и Нему му се каам.“¹

Сепак, ова не значи дека алимот, доколку прави некое лошо дело, не треба да им забранува на другите да го прават она што тој го прави. Малик ибн Реби’а рекол: „Го слушнав Сеид ибн Џубејр како вели: „Ако човекот не наредувал добро и не одвраќал од лошо, а притоа кај него немало нешто од тоа зло, тогаш, немаше никој да наредува добро и да одвраќа од зло!“ – Малик, понатаму, рекол: „Така е, навистина! Зарем има некој кој со себе нема некакво зло?!“ Оваа состојба – каде што алимот се прекорува поради оставањето на покорноста и правењето грев – е резултат на неговата свест и знаење за гревот што го прави, но сепак работи спротивно од она што го знае, бидејќи не е еднаков оној кој знае со оној кој не знае. Затоа, се пренесуваат бројни хадиси во врска со заканата за ваквата постапка.

Имамот Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, пренесува од Енес ибн Малик رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم кажал: „Во нокта на Исра поминав покрај едни луѓе, чии усни се парчосуваа со вжештени клешти. Реков: „Кои се овие?“ – одговорија: „Тие се говорниците (хатибите) од твојот Умет, заљубеници во дуњалукот, кои им наредуваа на луѓето добро, но себеси се забораваа иако ја читаа Книгата. Зарем нема да се опаметат!“²

Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Ебу Ваил дека кажал: „Додека јававме заедно, на Усама رضي الله عنه му беше речено: „Ќе зборуваш ли со Осман رضي الله عنه...?“ – а тој одговори: „Вие самите гледате дека јас не зборувам со него освен во ваше присуство! Јас со него никогаш не разговарам за нашите односи а да не почнам со она што сакам да го нагласам. Се колнам во Аллах صلى الله عليه وسلم нема да му речам на ниеден човек дека е најдобар меѓу луѓето, макар и да е владетел над мене, откако го слушнав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم што рече: „Луѓето прашаа: „А што е тоа што си го чул од него?“ Тој им одговори: „Го слушнав како вели: На Судниот ден ќе биде доведен човек, па ќе биде фрлен во Џехенмот, пред него ќе се истури неговата

¹ Сура Худ, ајет 88.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11801.

утроба околу која ќе се движи како магарето кога се движи околу воденичкиот камен! Тогаш, ќе се насоберат жителите на Цехенемот околу него и ќе му речат: Што ти се случи тебе човече?! Зарем ти не беше оној кој ни наредуваше добро и нè одвраќаше од зло? – ќе одговори: Јас ви наредував да правите добро, но јас не го правев. И ве одвраќав од зло, но јас го правев.“¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим.

Аллах ﷻ рекол:

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾

„Кажите: „Еднакви ли се оние кои знаат и оние кои не знаат?!“ – навистина, се опоменуваат само оние кои се разумни!“²

Ибн Асакир пренесува во биографијата на Ел-Велид ибн Укбе ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Навистина, некои од жителите на Ценетот ќе погледнат кон жителите на Цехенемот и ќе ги прашаат: „Зошто влеговте во Цехенемот? Се колнеме во Аллаха ﷻ, ние не влеговме во Ценетот освен поради вашето подучување?“ – ќе одговораат: „Ние зборувавме, но не работевме.“³

﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾ (٤٥) الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

„И помагајте се со трпеливост и намаз – а намазот, навистина, е тежок освен за оние кои го клањаат со стравопочит. (45) Оние кои сметаат дека, навистина, ќе се сретнат со Господарот свој и дека, навистина, кај Него ќе се вратат. (46)“

Аллах ﷻ, во овој ајет им заповедува на Своите робови во она што се надеваат од дуњалучките добра – да бараат притоа помош и поддршка во трпеливоста (сабурот) и во намазот. Ибн Ебу Хатим пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ дека рекол: „Сабурот (трпеливоста) е во два вида: сабурот при несреќата е убав, меѓутоа сабурот (воздржаноста) од Аллаховите ﷻ забрани е поубав.“ Ибн Ел-Мубарек пренесува од Сеид ибн Џубејр дека рекол: „Трпеливост е кога човекот му признава на

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3094; Муслим, бр. 2989 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21277.

² Сура Ез-Зумер, ајет 8.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5011; Муслим, бр. 1433, 2588; Ет-Тирмизи, бр. 1118; Ен-Несаи, бр. 3409; Ибн Маџе, бр. 1932 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25364.

Аллах дека она што му се случува е по негова вина и затоа се надева дека Allah ќе го награди. Понекогаш човекот поднесува големи болки поради камшикување но, на него нема да се види ништо друго освен сабурот.“

Што се однесува на Allahовите ﷺ зборови: „...и во намазот...“ – всушност, намазот е најголема помош за зацврстување и стабилност во работата којашто сака да ја изврши човекот. Од Хузејфе ибн Ел-Јеман ؓ се пренесува дека рекол: „Allahовиот Пејгамбер ﷺ кога ќе се најдеше во тешка ситуација, бараше поддршка во намазот.“¹ Од Али ؓ се пренесува дека рекол: „Требаше да нè видиш во ноќта на Бедр! Додека ние спиевме, Allahовиот Пејгамбер ﷺ клањаше и понизно молеше сè до зората.“ Ибн Џерир пренесува од Ујејне ибн Абдурахман, а тој од неговиот татко, а тој од Ибн Абас ؓ дека еднаш, додека се наоѓал на пат, бил известен за смртта на неговиот брат, па веднаш се оддалечил од патот, ја врзал својата јаваница, а потоа клањал два реката, оддолжувајќи го седењето во нив. Потоа, се дигнал кон својата јаваница, велејќи: „И барајте помош во трпеливоста и во намазот – а намазот навистина, е тежок освен за оние кои го клањаат со стравопочит.“ Ибн Џерир смета дека значењето на овој ајет е следното: Барајте помош, о побожни од Следбениците на Книгата, преку насочување на вашите души кон покорноста кон Allah ﷻ и преку извршување на намазот којшто спречува од срамни и погрдни дела, којшто води кон Allahовото ﷻ задоволство и којшто претставува оптоварување освен за оние кои се скромни и смирени во покорноста и стравопочитта кон Allah ﷻ. Меѓутоа, надворешниот контекст на самиот ајет, иако алудира на предупредувањето упатено кон Исраиловите синови, сепак не се однесува само на нив и не ги конкретизира, туку се однесува на нив и на сите останати луѓе и заедници – а Allah ﷻ најдобро знае!

Allahовите зборови: „... – оние кои сметаат дека, навистина, ќе се сретнат со Господарот свој и дека, навистина, кај Него ќе се вратат.“ – претставуваат надоврзување на претходниот ајет, коишто означуваат дека намазот е тежок и макотрпен освен за оние кои го клањаат со стравопочит ... оние кои сметаат дека ќе се сретнат со Господарот ﷻ свој т.е. знаат и уверени се дека ќе бидат собрани кај Него на

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1319 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22788.

Судниот ден и изложени пред Него, и дека кај Него ќе се вратат сите нивни работи за коишто ќе пресудува, согласно со Својата волја и правда. Затоа, штом биле уверени во Денот на конечното враќање, праведноста добри дела и оставањето лоши дела им станало многу полесно. Ибн Џерир пренесува од Муџахид дека рекол: „Глаголот ‚смета‘ (ظَنَّ), којшто се јавува во Куранот, означува цврсто уверување или сигурно знаење.“

Во веродостоен хадис стои дека Аллах ﷻ ќе му се обрати на човека на Судниот ден со следните зборови: „*Нели ти дадов животна сопатничка? Нели те почестив? Нели ти дадов коњи и камили? Нели те оставив да владееш и да предводиш?*“ – ќе одговори: „*Да, така е!*“ Тогаш, Аллах ﷻ ќе му рече: „*Сметаше ли дека ќе се сретнеш со Мене?*“ – ќе одговори: „*Не!*“ Тогаш, Аллах ﷻ ќе му рече: „*Денес, ќе те заборавам како што ти Ме заборава.*“¹ – оваа тематика ќе биде пошироко објаснета при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ﴾

„Го заборавајќи Аллах, па и Тој ги заборава...“²

﴿يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ (٤٧)

„О синови Израилови, сетете се на благодетта Моја која ви ја дарив и кога ве одликував над останатите луѓе.“(47)

Аллах ﷻ ги потсетува Израиловите синови на сите претходни благодети со коишто ги дарувал нивните предци и татковци, и со одликувањето на нив, преку испраќањето пејгамбери и објавувањето книги меѓу нив, и со одликувањето на нив кога одредил да бидат најдобри меѓу народите во нивната доба, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَقَدْ اخْتَرْنَا هُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ عَلَىٰ الْعَالَمِينَ﴾

„И Ние веќе ги избравме, со знаење од Нас, меѓу сите луѓе.“³ Ебу Ел-Алије, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Ги одликувал со она што им

¹ Го пренесува Муслим, бр. 2968, 5270.

² Сура Ет-Теуба, ајет 67.

³ Сура Ед-Духан, ајет 32.

било дадено од власта, пејгамберите и книгите, за разлика од другите народи во нивната доба, бидејќи во секоја доба има по еден избран народ.“ Од Муџахид и од други се пренесува дека рекле: „Значењето на овој ајет мора да се сведе на тоа, бидејќи овој Умет т.е. исламскиот Умет е подобар од нив, затоа што Аллах ﷻ рекол:

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ ﴾

„Виe сте најдобар Умет кој се појавил меѓу луѓето – наредувате добро и одвраќате од зло, и верувате во Аллах – а Следбениците на Книгата да веруваа, ќе беше подобро за нив...“¹

И во никој случај не смее значењето на овој ајет да се сублимира дека одликувањето на Израиловите синови се однесува над сите народи кои постоеле, пред нив и по нив. Ибрахим عليه السلام живеел пред нив, но сепак е подобар пејгамбер од сите пејгамбери испратени кај нив. Додека, Мухамед صلى الله عليه وسلم живеел по нив, а сепак е најдобриот од сите созданија и „предводникот“ на сите Адемови عليهم السلام деца, на дуњалукот и на ахиретот.

﴿ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴾ (٤٨) ﴿

„И плашете се од Денот, во кој ниедна душа нема да ѝ користи на друга душа, во ништо. Нема од неа да се прима никакво посредување, ниту да се зема испкуп, а ниту ќе бидат помогнати. (48)“

Откако Аллах ﷻ ги потштетува Евреите на Своите благодети кон нив... го надоврзува на тоа и предупредувањето од Неговата казна на Судниот ден, велејќи: „И плашете се од Денот,...“ – т.е. од Судниот ден. Зборовите: „...во кој ниедна душа нема да ѝ користи на друга душа, во ништо...“ – т.е. никој нема да може да му користи на друг, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاحْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنِ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَارٌ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا ﴾

¹ Сура Али Имран, ајет 110.

„О луѓе, плашете се од Господарот ваш и плашете се од Денот во кој родителот нема да му биде од корист на детето свое, а ниту детето ќе му биде од корист на родителот свој, во ништо...“¹ – а ова е најочигледно изнесување, бидејќи ниту детето а ниту родителот не ќе можат да си помогнат еден на друг во било што.

Зборовите: **„...Нема од неа да се прима никакво посредување...“** – т.е. од ниедна неверничка душа, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾

„И нема да им користи посредувањето на посредниците!“²

Зборовите: **„...ниту да се зема искуп...“** – т.е. нема да биде примен никаков искуп за спасение, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَرَاءَ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَى بِهِ﴾

„Навистина, оние кои не веруваат и умрат како неверници... од ниеден од нив нема да биде примен искуп, макар и да биде злато колку целата Земја...“³ Аллаh ﷻ, исто така, вели:

﴿فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوَاكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ﴾

„Па Денес, нема да биде земен никаков искуп од вас, а ниту од оние кои не веруваат. Ваше засолниште ќе биде Џехенмот – тој ќе биде ваш ,заштитник...“⁴

Во овие ајети, Аллаh ﷻ известува дека тие не верувале во Него и не го следеле Неговиот Пејгамбер ﷺ, затоа Аллаh ﷻ ќе им го исполни на Судниот ден она што го заслужиле. Притоа, нема да им користи ниту нивното роднинство, ниту посредувањето, а ниту нивниот искуп, макар и да биде злато колку што е земјата. Се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бил прашан што значи зборот „ел-адл“ (العدل) во овој ајет, а тој одговорил: **„Тоа значи искуп.“**

Зборовите: **„...а ниту ќе бидат помогнати.“** – т.е. нема никој да се осмели да им помогне и да ги спаси од Аллаховата ﷻ казна. Ибн Џерир,

¹ Сура Лукман, ајет 33.

² Сура Ел-Мудесир, ајет 48.

³ Сура Али Имран, ајет 99.

⁴ Сура Ел-Хадид, ајет 15.

толкувајќи ги овие Аллахови ﷺ зборови, рекол: „На тој Ден нема никој да им помогне, ниту да посредува за нив, ниту ќе биде примен нивниот испкуп. Тогаш ќе пропадне секаква љубов. Нема да има посредување ниту корумпираност. Меѓусебната помош и поддршка ќе биде одземена од луѓето. Пресудата и крајната одлука ќе Му припаѓаат, единствено, на Праведниот Владетел ﷻ, кој ќе наградува: за лошото со лошо, а за доброто со добро и повеќе од тоа.“ Ова е слично на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿وَقِفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ . مَا لَكُمْ لَا تَنصَرُونَ . بَلْ هُمَ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴾

„Запрете ги! Тие, навистина, ќе одговараат. „Што ви е, зар не можете меѓусебно да си помогнете?!“ Не, туку Денес, ќе бидат потчинети.“¹

﴿وَإِذْ نَجَّيْنَاكَ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكَ سُوءَ الْعَذَابِ يُدَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٍ ﴾ (٤٩) وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴾ (٥٠) ﴿

„И кога ве спасивме од фараонот и неговата војска, која ве казнуваше со казна тешка – убивајќи ги машките ваши, а оставајќи ги во живот женските ваши – во тоа, навистина, имавте искушение големо од Господарот ваш. (49) И кога го раздвоивме морето за вас, па вас ве спасивме, а војската фараонова ја потопивме, додека вие гледавте. (50)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, вели: „О синови Израилови, сетете се на благодетта Моја кон вас – кога ве избавив од фараоновата војска и ве спасив од нивните раце, предводејќи ве Муса ﷺ, додека тие ве казнуваа со најтешка казна.“ Бидејќи, фараонот – Аллах ﷻ нека го проколне – сонил сон којшто го заплашил...! Сонил оган којшто излегол од Бејтул-Макдис (Ерусалим) и влегол во куќите на Коптите во Египет освен во куќите на Израиловите синови. Овој сон означувал крај на неговото владеење, кој ќе биде поставен од раката на еден човек од Израиловите синови. Така му го протолкувале сонот неговите толкувачи на соништа – дека Израиловите синови очекуваат појава на човек од нив, кој ќе им формира држава и ќе им овозможи висок степен меѓу

¹ Сура Ес-Сафат, ајети 24-26.

луѓето. Ова е објаснето во хадисот којшто зборува за фитните (раздорите и искушенијата), а коешто ќе биде подетално објаснет во сурата „Таха“ – иншаллах. Затоа, фараонот наредил да се убиваат машките деца од Исраиловите синови, а женските деца да ги оставаат во живот, истовремено впрегнувајќи ги Исраиловите синови во најмакотрпни и најпонижувачки работи – ова ќе биде подробно објаснето при толкувањето на сурата „Ел-Касас“ – иншаллах.

Зборовите: „...**која ве казнуваше со казна тешка...**“ – т.е. постојано ве казнуваа со тешка казна. Аллах ﷻ, во овој ајет рекол: „... – **убивајќи ги машките ваши а оставајќи ги во живот женските ваши...**“ – а воедно, тоа претставува толкување на она што претходно го изрекол, во зборовите: „**О синови Исраилови, сетете се на благодетта Моја која ви ја дарив...**“ Впрочем, фараонот и неговите следбеници постојано ги измачувале и ги казнувале со неподнослива казна, колејќи ги нивните синови, а оставајќи ги во живот нивните ќерки. Токму поради тоа, Аллах ﷻ, во овој ајет ги потсетува на Својата благодет кон нив – кога ги избавил од таквото макотрпно искушение.

Терминот „фараон“ е израз којшто се употребува за секој владетел од владетелите на Стариот Египет, кои биле неверници во тогашно време. Некои сметаат дека потекнувал од родот „Амалици“ (кои потекнуваат од горостасот познат по името Амлик), чиешто име било: Ел-Велид ибн Мусаб ибн Ер-Рејан – или: Мусаб ибн Ер-Рејан. Како и да се викал, сепак нека биде проклет.¹

¹ Надоврзување од авторот: „Овој фараон велел: „Јас сум вашиот господар, возвишениот!“ Овој фараон сметал дека тој е господар и бог и ги казнувал верниците од Исраиловите синови... Затоа, муслиманите сведочат дека фараонот бил неверник и дека вечно ќе престојува во џехенемскиот оган, без казната да му биде олеснета. Ова е она што го потврдуваат куранските ајети и веродостојните хадиси. Меѓутоа, постои една фракција која смета дека фараонот бил покорен Божји роб!!! Смета дека фараонот ќе биде спасен од Џехенемот и ќе влезе во Џенетот, бидејќи нејзините приврзаници сметаат дека бил верник... Како аргумент за своето мислење го изнесуваат говорот на фараонот при неговото потопување и допирање на душата до неговото грло, учувајќи го она во што, токму дотогаш не верувал – кога го здогледал своето место во Џехенемот – како што стои во Аллаховите ﷻ зборови: „**Верувам во она во што веруваат синовите Исраилови!**“ (Сура Јунус, ајет 90). При ваквата состојба, познато е во Куранот дека не се прима верувањето на оној кој дотогаш, не верувал. А и поради Аллаховите ﷻ зборови – возвраќајќи на изјавата на фараонот дека верува – кога рекол: „**Сега ли...?!**“ (Сура Јунус, ајет 90) – т.е. сега ли, а веќе одмина времето...?! Бидејќи, она што му било наредувано да верува, додека не го гледал, сега му станало јасно и очигледно, па не му било од корист неговото верување. Всушност, тоа нема да му прибави никаква корист, затоа што верувањето во она што е видно е верување коешто се јавува кај сите луѓе. Меѓутоа, вистинскиот иман претставува верување во Гајбот (невидливото) т.е. да верува во она што не го гледа, но како да го гледа. Сепак, ние Го молиме Аллах ﷻ да ги упати на вистината оние кои го застапуваат ова мислење ... а доколку

Ибн Џерир, во однос на Аллаховите ﷺ зборови: „...**во тоа, навистина, имавте искушение големо од Господарот ваш...**“ – рекол: „Т.е. во она што го сторивме со вас, откако ве спасивме од казната којашто врз вас ја спроведуваше војската на фараонот – имавте огромно искушение од вашиот Господар ﷺ, односно голема благодет кон вас.“ Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ и други, како што се: Муџахид, Ебу Ел-Алије, Ебу Малик и Ес-Суди. Основата на зборот „искушение“ (الْبَلَاءُ) означува: ставање на испит и проба – а може да се користи и во позитивен и во негативен контекст, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَنَبِّئُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً﴾

„И Ние ве испробуваме со лошо и добро, како искушение...“¹

Ибн Џерир рекол: „Во однос на искушението со лошо се користи глаголот „искушува“ (بَلَّوْهُ، أَبْلَوْهُ، بَلَاءٌ), додека во однос на искушението со добро се користи глаголот „испробува“ (أَبْلَيْهِ، إِبْلَاءٌ وَ بَلَاءٌ).“

Зборовите: „...**И кога го раздвоивме морето за вас, па вас ве спасивме...**“ – т.е. откако, ве спасивме од фараоновата војска и откако излеговте со Муса ﷺ, тогаш и фараонот излезе во потрага по вас. Тогаш го раздвоивме морето, односно му објавивме на Муса ﷺ да удри со стапот по морето – а штом удри, морето се подели на два дела и секој дел изгледаше како планина огромна. Потоа, Муса ﷺ и оние кои беа со него, тргнаа низ морето, додека фараонот ги следеше по истиот пат. И откако Муса ﷺ и оние кои беа со него, преминаа на другата страна од морето, Аллах ﷻ го урна морето врз фараонот и неговата војска. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...**а војската фараонова ја потопивме, додека вие гледавте.**“ – ова толкување го застапуваат мнозинството од муфесирите. Се пренесува дека денот кога бил потопен фараонот и биле спасени Израиловите синови, бил денот на Ашура, односно десеттиот ден од месецот Мухарем, како што пренесува Ахмед ибн Ханбел од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Откако, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дојде во Медина, забележа како Евреите го постат денот на Ашура, па ги праша: „Кој е овој ден којшто го постите?“ – одговорија: „Ова е благословен ден.“

одбијат... тогаш, Го молиме Аллах ﷻ да ги оживее заедно со фараонот онаму каде што Тој сака. Нека биде проколнат фараонот и неговите поддржувачи, на почетокот и на крајот...!!! Го молиме Аллах ﷻ да нè сочува од неверството, понижувањето и лошиот крај!“

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 35.

Во овој ден, Аллах ﷻ ги спаси Муса عليه السلام и Израиловите синови од нивниот непријател. Оттогаш, Муса عليه السلام го постел овој ден.' Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Ние имаме поголемо право кај Муса عليه السلام од вас.“ – па, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ започна да го пости тој ден и им нареди на другите да го постат.“¹ Овој хадис го пренесуваат и Ел-Бухари, Муслим, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од преносот на Ејуб Ес-Сихтијани.

﴿ وَإِذْ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴾ (٥١) ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٥٣﴾ ﴿٥٣﴾

„И кога Ние се среќававме со Муса во рок одреден, четириесет ноќи. Потоа, започнавте да го обожувате телето – откако тој не беше меѓу вас – нанесувајќи си неправда со тоа. (51) Потоа, Ние ви простивме, по сето тоа, за да бидете благодарни. (52) И кога на Муса му ја дадовме Книгата и да се одвои вистината од неvistината, за да се упатите. (53)“

Аллах ﷻ во овие ајети вели: „Сетете се на Мојата благодет кон вас – кога ви простив, откако започнавте да го обожувате телето, додека Муса عليه السلام беше отсутен од вас, бидејќи замина да разговара со својот Господар ﷻ во период од четириесет дена коишто се споменуваат во сурата „Ел-Араф“, во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ وَوَاَعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ ﴾

„И Ние се сретнувавме со Муса во ист рок, триесет ноќи, а потоа дополнивме уште десет...“² Некои сметаат дека овие ноќи се ноќите од месецот Зул-каде и првите десет ноќи од месецот Зул-хиџе. Ова се случило по избавувањето на Израиловите синови од фараонот и премиот низ морето.

Зборовите: „...И кога на Муса му ја дадовме Книгата...“ – т.е. Тевратот, и „...и да се одвои вистината од неvistината...“ – т.е. Книгата која раздвојува меѓу Вистината и неvistината, меѓу Упатството и за-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1900; Муслим, бр. 1134, 1916; Ебу Давуд, бр. 2445; Ет-Тирмизи, бр. 755 и Ибн Маџе, бр. 1734.

² Сура Ел-Араф, ајет 142.

блудата. Некои сметаат дека сврзникот „и“ (وَ) во овој ајет е вишок, меѓутоа, ова мислење е слабо. Други сметаат дека е самостоен сврзник, но значењето на она што го сврзува е исто, како што стои во стиховите на поетот:

*„Го поставив јадењето пред неа,
па, започна да лаже и излажува.“
Или како што стои во други стихови:
„О Индијо, колку убава земја си ти!
Но, далеку си и далеку...“*

Глаголите „лаже“ и „излажува“ во првите стихови, имаат исто значење и се поврзани со сврзник. Истото се согледува и во вториот пример, каде што предлогот „далеку“ се споменува двапати со сврзник, а има исто значење.

Зборовите: „...за да се упатите.“ – т.е. со Тевратот којшто претставува Одделувач на Упатството од заблудата.

Средбата на Муса عليه السلام со својот Господар عليه السلام, како што наведовме, се случила по спасувањето на Израиловите синови од морето, како што стои во Аллаховите зборови:

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى﴾

„И Ние му ја дадовме на Муса Книгата, откако ги уништивме древните народи пред нив...“¹

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أِنَّمَا ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجَلَ فَتُوبُوا إِلَى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ (٥٤) ﴿٥٤﴾

„И кога Муса му рече на народот свој: „О народе мој, вие, навистина, самите себеси неправда си нанесовте кога почнавте телето да го обожувате. Затоа, покајте се кај Создателот ваш, па самите убијте се. Тоа е подобро за вас кај Создателот ваш, за да ви прости. Тој, навистина, е Простувач и Сомилосен! (54)“

¹ Сура Ел-Касас, ајет 43.

Во овој ајет е опишано покајувањето на Исраиловите синови кон Аллаh ﷻ, поради нивното обожување на телето, при отсуството на Муса ﷺ, додека се наоѓал во точно определената временска средба со својот Господар ﷻ, а притоа биле свесни за големината на гревот којшто го правеле... а тоа бил ширкот кон Аллаh ﷻ и скршнувањето во заблуда. Затоа, откако го сториле тоа, рекле:

﴿ قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

„Рекоа: „Ако не ни се смилува и не ни прости Господарот наш, тогаш ќе бидеме од губитниците!“¹ Тогаш, Муса ﷺ рекол: „...О народе мој, вие, навистина, самите себеси неправда си нанесовте со обожувањето ваше на телето. Затоа, покајте се кај Создателот ваш,...“² Во зборовите: „...кај Создателот ваш...“ – е содржано предудување за големината на гревот којшто го направиле, т.е. затоа, покајте се кај Аллаh ﷻ, Кој ве создал, бидејќи обожувавте друг, покрај Него.

Ен-Несаи, Ибн Џерир и Ибн Ебу Хатим пренесуваат хадис од Језид ибн Харун, а тој од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Тогаш, Аллаh ﷻ рекол: „Нивното покајување, навистина, треба да биде следното: секој од нив треба да убие по еден човек од нив, што ќе го сретне, било да е тој негов родител или дете, убивајќи го со својот меч, без да обрнува внимание кого убива. Тогаш се покајале оние кои го сокривале она што Муса ﷺ и Харун ﷺ не го знаеле, но го знаел Аллаh ﷻ. Го признале гревот којшто го сториле и го направиле она што им било наредено, па Аллаh ﷻ им простил и на убиецот и на убиениот.“

Ибн Џерир рекол: „Ме известил Ел-Касим ибн Ебу Буре дека ги слушнал Сеид ибн Џубејр и Муџахид како ги толкуваат Аллаховите ﷻ зборови: „...па самите убијте се...“ – велејќи: „Се дигнале едни наспрема други со своите ножеви, убивајќи се меѓусебно, без да внимаваат на

¹ Сура Ел-Араф, ајет 149.

² Надоврзување од авторот: „Навистина, обожувањето на телето претставува ширк кон Аллаh ﷻ. А ширкот е најголем зулум (неправда) кај Аллаh ﷻ. Затоа Муса ﷺ им рекол: „Самите на себе неправда си нанесовте.“ – т.е. не се грижевте со вистинска грижа, и покрај фактот дека Аллаh ﷻ е Тој кој ве создал и ве почестил со бројни благодети, а посебно со вашето избавување од фараоновата казна и измачување – тогаш, како можете да обожувате нешто друго, покрај Аллаh ﷻ?! Оној кој создал, почестил со благодети, избавил од неволја... Тој е Оној кој заслужува да Му се прави ибадет, единствено... а Тој е Аллаh ﷻ, нека биде Славен и Величествен, Кој нема придружник и само Нему му припаѓа сета власт и благодарност!!!“

својата блискост или далечност, сè додека Муса عليه السلام не им дал знак со својата облека – да престанат – по Објавата којашто му дошла од Аллах ﷻ. Па, откако го фрлиле она што го држеле во своите раце, забележале дека се убиени седумдесет илјади луѓе.“

Ибн Џерир пренесува со добар пренос од Ез-Зухри дека, при толкувањето на овој ајет, рекол: „Тогаш, Муса عليه السلام и Израиловите синови започнаа да жалат за убиените, па Аллах ﷻ му објавил на Муса عليه السلام: „Зошто жалиш? Што се однесува на оние кои се убиени од нив, па тие се живи и снабдени кај Мене. А што се однесува на оние кои останаа живи, па од нив го примив покајанието.“ Тогаш, Муса عليه السلام и Израиловите синови се израдувале – а тоа се согледува во Аллаховите ﷻ зборови: „...**за да ви прости. Тој, навистина, е Простувач и Сомилосен!**““

﴿ وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾ ﴾

„И кога рековте: ‚О Муса, нема да ти веруваме сè додека не Го видиме Аллах, очигледно!‘ – тогаш, ве погоди молња, додека вие гледавте. (55) Потоа, повторно ве оживеавме по смртта ваша, за да бидете благодарни. (56)“

Аллах ﷻ во овие ајети, вели: „О Израилови синови, сетете се на Мојата благодет кон вас, откако по смртоносната молња бевте повторно оживеани, откако побаравте да Ме здогледате, очигледно – а тоа не можете да го поднесете, ниту вие а ниту луѓето како вас.“ Ибн Абас رضي الله عنه, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „**И кога рековте: ‚О Муса, нема да ти веруваме сè додека не Го видиме Аллах, очигледно!...‘**“ – истакнал: „Тие. побарале да Го видат Аллах ﷻ очигледно и пред нивните очи.“ Од Ер-Реби’ ибн Енес се пренесува дека кажал: „Тие биле седумдесеттемина кои ги избрал Муса عليه السلام, па додека биле со него, слушнале некаков глас, тогаш рекле: ‚**Нема да ти веруваме сè додека не Го видиме Аллах, очигледно!**‘ – тогаш, слушнале силен крик, којшто ги усмртил.“ Мерван ибн Ел-Хакем, додека одржувал хутба на минберот во Мека, истакнал: „Крикот претставувал силен звук којшто доаѓал од

небото.“ Ес-Суди кажал: „Крикот се состоел од оган.“¹ Урве ибн Рувејм, при толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови: „...**додека вие гледавте...**“ – велел: „Едните умреле, додека другите гледале. Потоа, тие умреле, а првите биле оживеани да ја гледаат смртта на другите.“² Ес-Суди рекол: „Па, биле усмртени. Тогаш, Муса ﷺ започнал да плаче и да Го моли Аллах ﷻ, велејќи: „Господару мој, што ќе им речам на Израиловите синови кога ќе се вратам кај нив, а веќе ги уништи нивните избраници.“ – на тоа посочуваат Аллаховите ﷺ зборови:

﴿ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلِ وَآيَايَ أَتَهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا ﴾

„Рече: „Господару мој, ако сакаше ќе ги уништеше од порано, а и мене! Зарем ќе не уништиш за она што го сторија безумните од нас?!...“³ – тогаш, Аллах ﷻ му објавил на Муса ﷺ: „„Овие седумдесеттемина се, навистина, од оние кои го обожуваа телето.“ – потоа, Аллах ﷻ ги оживеал од нивната смрт, кревајќи се еден по еден и гледајќи еден во друг: како се оживуваат?!“⁴ – вели Ес-Суди, понатаму: „На тоа се однесуваат Аллаховите ﷺ зборови: „...**потоа, повторно ве оживеавме по смртта ваша, за да бидете благодарни.**““ Ер-Реби’ ибн Енес рекол: „Нивната смрт била казна за нив, па биле оживеани по нивната смрт (казна), за да ги довршат нивните животни рокови.“

Некои од исламските алими сметаат дека она што го здогледале Израиловите синови – од благодетите и од феномените (муџизите) кон нив – било причина за отпаѓањето на верската обврзаност (тек-лиф) од нив, бидејќи очигледно здогледале многу несекојдневни работи, па затоа биле принудени на верувањето во тоа. Меѓутоа, други исламски алими сметаат дека ваквиот став е неприфатлив, бидејќи нивното јасно согледување на овие феноменални појави не доведува до отпаѓање на верската обврзаност од нив, затоа што Израиловите синови здогледале огромни несекојдневни појави, а истовремено биле верски обврзани. Овие две мислења на исламските алими ги наведува Ел-

¹ Надоврзување од авторот: „Можно е да се спојат двете толкувања на Мерван и Ес-Суди на следниот начин: крикот да бил силен звук, проследен со оган, а и двата доаѓале од небото – а Аллах ﷻ најдобро знае!“

² Надоврзување од авторот: „Ова толкување е недоследно, бидејќи крикот се случил еднаш за сите. Можби толкувањето на Ес-Суди коешто следува е подоследно – а Аллах ﷻ најдобро знае!“

³ Сура Ел-Араф, ајет 155.

⁴ Надоврзување од авторот: „На ова се однесуваат Аллаховите ﷺ зборови: „...**додека вие гледавте...**“ – ова толкување е подоследно од толкувањето на Урве ибн Рувејм – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

Маверди, додека Ел-Куртуби го поддржува второто мислење – коешто е поисправно, за да не може разумниот човек да помисли дека е верски необврзан – а Аллах ﷻ најдобро знае.¹

﴿ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ (٥٧) ﴿

„И Ние ги надвивме облаците над вас и ви спуштивме сладоти-ја и препелици – ,Јадете од добрите работи со кои ве снабдуваме!‘ – па, Нам не Ни нанесоа неправда, туку самите себеси си нанесоа неправда. (57)“

Откако, Аллах ﷻ го спомена во претходните ајети, она што го отстранил од казната врз Исраиловите синови, во овие ајети ги споменува, исто така, благодетите со коишто ги почестил и дарувал, велејќи: **„И Ние ги надвивме облаците над вас...“** Облакот се нарекува облак, бидејќи го облачува небото, т.е. го препокрива. Под „облаци“, во овој ајет, се мисли на белите облаци, со коишто биле покриени Исраиловите синови при нивното талкање, за да се заштитат од жешкото сонце. Ибн Џерир и други сметаат дека тие облаци не биле обични облаци, туку биле ведри и несекојдневни облаци, коишто нам не ни се познати. Ибн Ебу Хатим пренесува од Муџахид дека рекол: „Тоа не биле обични облаци, туку биле облаци слични на облакот во којшто ќе дојде Аллах ﷻ на Судниот ден, и такви облаци не му биле дадени никому освен ним.“ Истото толкување го пренесуваат Ибн Џерир и Ес-Сеури, од Ибн Абас ؓ – дека облакот споменат во овој ајет е сличен на облакот од којшто се спуштиле мелеците при битката на Бедр, и дека бил облак надвиснат над нив, додека талкале по земјата.

¹ Надоврзување од авторот: „Постои уште еден аргумент којшто го зајакнува второто мислење на алимите, а тој е следниот: пејгамберите и нашиот Пејгамбер ﷺ поседувале вистинско знаење и согледувале несекојдневни работи повеќе од она што го согледувале Исраиловите синови, како што се: согледувањето на Џибрил ؑ, известувањето на луѓето дека се Аллахови ﷻ веровесници, добивањето Објава, Аллаховата ﷻ помош и поддршка кон нив, здогледувањето нешта од Гајбот, здогледувањето на високите небеса, зборувањето со Аллах ﷻ и други несекојдневни феномени (муџизи) – сето ова би било причина за отпаѓање на верската обврзаност (теклиф) од нив – според првото мислење – меѓутоа, и покрај сето ова, сепак верската обврзаност не отпаднала од ниеден од нив. Дури, на нашиот Пејгамбер ﷺ му било кажано: *„Аллах ﷻ веќе ти ги прости твоите гревови, тогаш зошто се измачуваш во својот ибадет?“* – а тој одговорал: *„Зарем да не бидам благодарен роб?!“* Истото ова го потврдуваат и Аллаховите ﷻ зборови: **„И обожувај Го Господарот твој сè до смртта.“** (Сура Ел-Хиџр, ајет 99). А согледувањето на таквите несекојдневни појави уште повеќе го зголемувало нивното верување – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

Зборовите: „...и ви спуштивме сладотија и препелици...“ – муфесирите имаат повеќе мислења во однос на толкувањето на зборот „сладотија“ (الْمَنَّ) – којшто во јазична основа ја означува смолата којашто излегува од кората на дрвјата и растенијата – ... што претставува таа? Некои од нив сметаат дека означувала пијалак којшто наликувал на роса, со структура на мармалад. Некои сметаат дека била пијалак сочинет од мраз, побел од млеко и посладок од мед, којшто им се спуштал од излегувањето на зората до заоѓањето на сонцето. Притоа секој човек земал колку што му било потребно за тој ден, ако земал повеќе од тоа, тогаш вишокот се расипувал и не траел, а кога ќе дојдел шестиот ден – петокот, секој човек земал доволно за шестиот и седмиот ден, бидејќи седмиот ден бил неделен празник во којшто ниеден од нив не трагал по своите животни намирници. Меѓутоа, под поимот „сладотија“ се мисли на сето она што Аллах ﷻ им го спуштал од слатките јадења, пијалаци и слично, без да пружат било каков напор или труд во потрагата по нив, а познато е дека сладотијата (смолата), ако се изеде посебно, тогаш претставува слатко јадење, а ако се помеша со вода, тогаш претставува сладок пијалак, а ако се помеша со некој друг состав, тогаш се добива друг вид на сладок пијалак, а Аллах ﷻ најдобро знае. Сепак, во овој ајет сладотијата (смолата) не се однесува само на општо-познатата сладотија. Кон тоа укажуваат и зборовите на Веровесникот ﷺ коишто ги пренесува Ел-Бухари: „Кртолата е од маната (зрнестата храна), а нејзината течност е лек за окото.“¹ Овој хадис го пренесуваат уште и имамот Ахмед и многу други мухадиси во своите дела, освен Ебу Давуд.²

А што се однесува на зборот „препелици“, Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Препелиците се вид на птици слични на еребиците, коишто Исраиловите синови ги јаделе.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Препелиците се еребици.“ – ова толкување го застапуваат Муџахид, Еш-Ша’би, Ед-Дахак, Ел-Хасен, Икриме и Ер-Реби’ ибн Енес, Аллах ﷻ да им се смилува. Додека, Катаде

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4208; Муслим, бр. 2049, 3818; Ет-Тирмизи, бр. 2067; Ибн Маџе, бр. 3454 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1628.

² Надоврзување од авторот: „Од Веровесниковите ﷺ зборови: ‚Габата е од смолата...‘ – може да се согледа дека смолата не е само еден вид, туку се јавува во повеќе видови, а меѓу нив спаѓаат и габите – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

рекол: „Препелиците биле вид на птици слични на ластовиците, коишто се собирале со јужниот ветар. Секој припадник од Исраиловите синови фаќал од тие птици доволно за прехрана во тој ден. А кога ќе дојдел петок, фаќал доволно за тој ден и за сабота, затоа што сабота бил ден на ибадет, во којшто не фаќале ништо и не трагале по ништо.“

Зборовите: „... **Јадете од добрите работи со кои ве снабдуваме!**...“ – т.е. хранете се од добрите работи коишто ви ги дадовме. Заповедта во овој ајет алудира на дозволеност, упатство и одликување.

Зборовите: „...**па, Нам не Ни нанесе неправда, туку самите себеси си нанесе неправда.**“ – т.е. им наредивме да јадат од она што им го дадовме и им наредивме да прават ибадет, како што вели Аллах ﷻ:

﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ﴾

„Јадете од снабдувањето на Господарот ваш и бидете Му благодарни...“¹ – затоа што, благодарноста кон Аллах ﷻ е ибадет, како што Тој заповедал, но тие се противеле и станале неверници, па со тоа си нанеле неправда самите себеси – преку нивното прифаќање на куфрот и оставањето на иманот, и покрај сето она што го училе од знаменијата, јасните докази, муџизите, несекојдневните појави и сл., – токму поради тоа, ја заслужиле Аллаховата ﷻ казна. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**па, Нам не Ни нанесе никаква неправда, туку самите себеси си нанесе неправда.**“ Тука, се согледува вредноста на асхабите на Мухамед ﷺ во однос на сите асхаби (другари и поддржатели) на другите пејгамбери. Нивната вредност, којашто се состои од нивната трпеливост, цврстина и непоколебливост при тешките ситуации, посебно се согледуваа при битката на Тебук, кога се нашле во макотрпна и неиздржлива состојба, изморени од гладот, горештината и пешачењето, но не побарале од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да им се случи никаква несекојдневна појава, иако знаеле дека тоа било лесно за Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, освен во една ситуација кога побарале од него храната и водата коишто ги поседувале да се зголемат и удвојат, не можејќи повеќе да ја издржат гладта и жедта коишто ги исцрпувале. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ упатил дова, па нивната храна и вода се зголемиле. А при друга ситуација, Го замолил Аллах ﷻ да спушти дожд од небото, па над

¹ Сура Себе, ајет 15.

нив се вивнал облак од којшто започнал да паѓа дожд, од којшто се напоиле луѓето и добитокот. Ваквата постапка претставува облик на најпотполно следење на Пејгамберот ﷺ, преку помирување и прифаќање на сето она што Аллах ﷻ го одредил при нивното следење на Пејгамберот ﷺ.

﴿ وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْبَلَدَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴾ (58) ﴿فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴾ (59) ﴿

„И кога им рековме: ‚Влезете во оваа населба и хранете се од неа, изобилно, од каде што сакате. И влезете низ вратата, паѓајќи на сецда, и речете: Прости ни! – тогаш, ќе ви ги простиме гревовите ваши, а на добродетелите ќе им дадеме уште повеќе.‘ (58) Тогаш, оние кои нанесоа неправда, го заменија зборот со друг, поинаков од оној што им беше кажан. Затоа, врз оние кои нанесоа неправда, Ние спуштивме казна од небото, заради што грешеа. (59)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, нè известува за презирот на Израиловите синови кон борбата, па затоа, им наредил да влезат во светата земја, откако излегле од регионите на Египет, предводени од Муса عليه السلام. Им било наредено да влезат во светата земја којашто им била одредена, како наследство од нивниот татко Израил (Јакуб) عليه السلام, притоа, наредувајќи им да стапат во борба со тамошните невернички борци-колоси. Меѓутоа, Израиловите синови одбиле да стапат во борба со нив и се понижиле. Тогаш, Аллах ﷻ ги казнил со талкање по земјата.

Муфесирите различно мислат во однос на одредувањето на „светата земја“... која била таа? Некои од нив рекле: „Таа е земјата Ериха (Палестина).“ Други велат дека таа земја е Египет. Меѓутоа, за најисправен став се зема мислењето на оние коишто рекле дека таа земја е Бејтул-Макдис (Ерусалим), потврдувајќи го тоа со Аллаховите عليه السلام зборови во сурата „Ел-Маида“:

﴿ يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴾

„О народе мој, влезете во земјата света, која Аллах ви ја одреди, и не вртете ги грбовите свои, па да станете губитници!“¹ – ова

¹ Сура Ел-Маида, ајет 21.

се случило штом завршило нивното талкање коешто траело четириесет години. А кога меѓу нив бил испратен Јуша ибн Нун رضي الله عنه, како пејгамбер, Аллах ﷻ им ја ослободил оваа земја, но пред да влезат во неа, им наредил со зборовите: „**...И влезете низ вратата, паѓајќи на сецда...**“ – т.е. низ капијата на Бејтул-Макдис, паѓајќи на сецда, искажувајќи со тоа благодарност кон Аллах ﷻ, затоа што им овозможил да влезат во неа, да победат и да се спасат од долготрајното талкање по земјата. Тогаш, Аллах ﷻ, исто така, им наредил да речат: „Прости ни!“ – т.е. Господару наш, прости ни го сето она што досега го правевме од гревовите и премини преку сите наши зли постапки.¹

Меѓутоа, Исраиловите синови наместо да влезат низ капијата на светата земја, правејќи сецда и заблагодарувајќи се на Аллах ﷻ, тие влегле ползејќи со нивните задници и исмејувајќи се. И наместо да речат: „(хита) Прости ни!“, тие започнале да се исмеваат и рекле: „(хинта) Зрна од јачмен!“

Абдурезак пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ им рекол на Исраиловите синови: *„И влезете низ вратата, паѓајќи на сецда, и речете: Прости ни (хита)! – тогаш, ќе ви ги простиме гревовите ваши. ‘ – но, тие го замениле тоа, па влегле низ вратата ползејќи со нивните задници и велејќи: „Зрно од јачмен (хинта)!“*² Овој хадис е веродостоен, бидејќи го пренесуваат Ел-Бухари од преданието на Исхак ибн Наср, Муслим од преданието на Мухамед ибн Рафи и Ет-Тирмизи од преданието на Абдурахман ибн Хумејд.

Зборовите: „**...Тогаш, оние кои нанесоа неправда го заменија зборот со друг, поинаков од оној што им беше кажан...**“ – т.е. ја заменија Аллаховата ﷻ наредба да бидат потчинети кон Него со своите зборови и дела, и започнаа да се исмеваат!!! Ова е максимален приказ на противењето и тврдоглавоста. Затоа, Аллах ﷻ го истурил Својот гнев врз нив и ја спуштил Својата казна врз нив, токму поради нивното преминување на сите граници во грешењето. Затоа, Аллах ﷻ рекол:

¹ Надоврзување од авторот: „Во овој ајет се согледува уште еден доказ за дозволеноста на човекот да посредува со признавањето на своите гревови, при упатувањето дова до Аллах ﷻ, бидејќи Аллах ﷻ побарал од нив да ги признаат своите гревови, со цел нивното признавање да биде средство со коешто ќе посредуваат при барањето прошка за гревовите.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3222; Муслим, бр. 5330, 3015 и Ет-Тирмизи, бр. 2956.

„...Тогаш, врз оние кои нанесоа неправда, Ние спуштивме казна од небото, поради нивното постојано грешење.“ Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: Зборот „ер-риџз“ (الرَّجْزُ) во Аллаховата ﷻ Книга значи: „казна“. Овој збор може да значи и епидемија, како што смета Ибн Ебу Хатим, кој пренесува предание со непрекинат синџир на пренесувачи од Са’д ибн Малик ﷺ, Усама ибн Зејд ﷺ и Хузејме ибн Сабит ﷺ дека рекле: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Епидемијата е казна, со којашто Аллах ﷻ ги казнувал народите кои биле пред вас.“¹

وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرِبَهُمْ كُتُوبًا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْنُوا فِي الْأَرْضِ مُمْسِدِينَ ﴿٦٠﴾

„И кога Муса се помоли за вода за својот народ, Ние рековме: „Удри со стапот твој по карпата!“ – па, од неа се распукнаа дванаесет извори. Секој род си го знаеше изворот свој. – „Јадете и пијте од снабдувањето Аллахово и не претерувајте правејќи неред по земјата!“ (60)“

Аллах ﷻ ги потсетува Израиловите синови за Својата благодет кон нив кога му ја примил на Муса ﷺ молбата за вода за својот народ, па Аллах ﷻ им го олеснал добивањето вода, преку нејзино вадење од карпата, којашто ја распукнал на дванаесет извори, при што секој род од родовите на Израиловите синови добил сопствен извор од којшто пиел вода, и им рекол: „...Јадете и пијте...“ – т.е. јадете од сладотијата и препелиците и пијте од овој извор на вода, којшто Аллах ﷻ ви го извади, без да вложите било каков напор, затоа само Нему ибадет правете Му.

Зборовите: „...и не претерувајте правејќи неред по земјата!“ – т.е. немојте на благодетите да возвраќате со непослушност, па да ви бидат одземени.

Муфесирите имаат спротивставени мислења во однос на видот на карпата од којашто се распукнале дванаесетте извори: дали бил оби-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3286; Муслим, бр. 4108, 2218; Ет-Тирмизи, бр. 1065; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21256 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1656.

чен камен или бил посебен вид на камен? Па така се пренесуваат бројни толкувања... Ел-Хасен рекол: „Не му било наредено на Муса عليه السلام да удри во карпа позната по извирање вода, за да биде муџизата поочигледна и повпечатлива во својата феноменалност. Затоа, Муса عليه السلام кога ќе удрил по карпата со својот стап излегувала вода, а кога повторно ќе удрел, водата пресушувала.“ Ова толкување е поблиску до исправното значење на овој ајет – а Аллах عز وجل најдобро знае!

﴿ وَإِذْ قُلْنَا يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاجِدِ لَنَا رَبِّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِئُ الْأَرْضُ مِنْ بَاطِنِهَا وَقُنَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِيهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مِمَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذَّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾ ﴾

„И кога рековте: ,О Муса, не можеме повеќе да јадеме само една иста храна, затоа замоли Го Господарот твој да ни даде од она што никнува од земјата, од: `рдоквите, краставичките, класјето, леќите и кромидите.‘ – рече: ,Зарем она подброто ќе го замените со она што е полошо!? Одете во некоја земја, па ќе го добиете, навистина, она што го барате.‘ И ги снајде понижување и беда, и го предизвикаа гневот Аллахов врз себе, бидејќи не веруваа во знаменијата Аллахови, ги убиваа веровесниците, неправно, беа непослушни и претеруваа. (61)“

Аллах عز وجل, во претходните ајети, ги потсетува Исраиловите синови на Своите благодети кон нив – кога им спуштил сладоти и препелици, како вкусни и убави јадења – додека, во овој ајет, ги потсетува на нивната нетрпеливост во однос на ваквото лесно и пријатно снабдување, кога побарале од Муса عليه السلام, сето тоа да им биде заменето, велејќи: „О Муса, не можеме повеќе да јадеме само една иста храна, затоа замоли Го Господарот твој да ни даде од она што никнува од земјата, од: `рдоквите, краставичките, класјето, леќите и кромидите....““ Не можеле да издржат повеќе да ја консумираат едновидната храна, која што им здодеала и започнале да ја презираат. Тогаш се сетиле на поранешниот начин на живот – пред да започнаат да талкаат по земјата – а биле народ познат по консумирањето леќи, кромид, `рдокви и слични зеленчуци, затоа посакале да ја променат својата исхрана и да пробаат

од она што претходно го конзумирале од зеленчуците коишто никнуваат од почвата и коишто тие ги одгледувале. Што се однесува на: 'рдоквата, кромидот, краставичките и леќата – па, тие се познати зеленчуци. Но, што се однесува на зборот „класјето“ којшто се споменува во овој ајет, муфесирите не се на единствен став во однос на неговото значење. Некои од нив сметаат дека тоа е познатиот зеленчук – лукот, бидејќи во кираетот на Ибн Месуд رحمته на овој ајет стои: (وَتَوْمَهَا), со харфот „са“ (ث), а тоа значи: лук. Ова толкување го застапуваат Муџахид и Ер-Реби' ибн Енес. Доколку овој кирает е исправен, тогаш во ајетот би била содржана замена на харфот „фа“ (ف) со харфот „са“ (ث), а ваквата замена меѓу овие два харфови е позната во арапската граматика, поради блискиот изговор на двата харфови – а Аллах ﷻ најдобро знае. Други сметаат дека под „класје“, во овој ајет се мисли на пченицата. Ова толкување го застапува Ибн Абас رحمته, кој рекол: „Навистина, зборот ‚ел-фум‘ (الفوم), кој се јавува во овој ајет, значи пченица, во дијалектот на Бену Хашим.“ Трети сметаат дека под „класје“ во овој ајет се мисли на сите житарки од коишто се прави леб. Ова толкување го застапува Ел-Бухари, кој рекол: „Некои рекле: Житарките коишто се јадат се нарекуваат ‚ел-фум‘ (класје).“¹

Зборовите: „**Одете во некоја земја...**“ – во овој дел од ајетот, зборот „земја“ (مِصْرًا) дошол во форма поддржана со два вокала „ен“ (ет-тенвин َ). Така е запишан (مِصْرًا) во сите примероци на Османовите رحمته Мусхафи,² и тоа е кираетот на мнозинството учачи (карии). Затоа, Ибн Џерир рекол: „Не дозволувам никому да го чита овој збор поинаку, поради консензусот на сите Мусхафи во однос на тоа.“ Овој ајет би значел:

¹ Надоврзување од авторот: „Толкување на зборот ‚ел-фум‘ со значењето: пченица или сите житарки од коишто се прави леб... е поблиску до исправното толкување, за разлика од толкувањето со значењето: лук – и тоа поради две причини:

1) Од редоследот на споменување на работите во овој ајет може да се согледа дека: Аллах ﷻ го споменува кромидот и краставичките, едно по друго, поради блиската сродност помеѓу нив, бидејќи и двете никнуваат од семиња. Потоа, ги спомнува класјето и леќите, коишто се слични по својата сродност, бидејќи и двете никнуваат од зрна. А доколку „класјето“ значи „лук“, тогаш би требало да биде редоследно спомнато по „кромидот“, поради блиската сродност помеѓу двата зеленчука и поради сличните својства коишто ги содржат.

2) Пченицата и сите житарки од коишто се добива леб (како што се: јачменот, пченката и др.) се од главните намирници, коишто имаат поголема потреба во исхраната на луѓето од лукот – а Аллах ﷻ најдобро знае.

² Мусхаф – пишан примерок на Куранот (Заб. на уред.).

„Симнете се во земјата од земјите – тука не се мисли на земјата на фараонот – Египет (مصر), туку се мисли на било која земја – бидејќи Муса ﷺ им рекол: „Ова што го барате, не е тешка и неостварлива работа, бидејќи тоа ќе го најдете во било кој предел да се најдете. Затоа што она што го барате е распространето насекаде, бидејќи е презрено и безвредно за да барам од Аллах ﷻ да ви го даде.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Зарем она подобро тоа ќе го замените со она што е полошо!? Одете во некоја земја, па ќе го добиете, навистина, она што го барате.“** – т.е. ќе го стекнете она што го барате, бидејќи вашето барање е резултат на вашето претерување и арогантност, па нема потреба да упатувам молба до Аллах ﷻ, затоа што и онака нема да биде примена – а Аллах ﷻ најдобро знае!

Аллах ﷻ, понатаму, рекол: **„...И ги снајде понижување и беда,...“** – т.е. ги снајде понижување, коешто постојано ги проследува, бидејќи им беше шеријатски и кадарно (судбински) одредено¹ – и тие постојано ќе бидат понижени... Секој кој ќе ги најде и сретне ќе ги понижува, обезвреднува и потчинува, а воедно ќе бидат бедни во своите души, поради гревовите коишто ги правеле. Ел-Хасен рекол: „Аллах ﷻ ги понижил и никој не може да го спречи тоа. И одредил да бидат под нозете на муслиманите.² Дури ги затекнаа како им плаќаат порез и арач на меџусиите т.е. поклониците на огинот.“

Зборовите: **„...и го предизвикаа гневот Аллахов врз себе,...“** – т.е. се вратија кон гревовите коишто ги правеа претходно, и со тоа го предизвикаа Аллаховиот ﷻ гнев и лутина врз себе, противејќи се кон она

¹ Надоврзување од авторот: „Ним било шеријатски одредено, поради гревовите коишто ги правеле, од неверувањето и останатите гревови – па, откако станале неверници, следува да бидат постојано понижувани и угнетувани. Исто така им било кадарно (судбински) одредено, бидејќи Аллах ﷻ одредил со Својот Кадр (одредба), дека по сè што ќе забележат, сепак, да го изберат неверувањето, и поради тоа да станат понижени и бедни.“

² Надоврзување од авторот: „Да! Аллах ﷻ одредил да бидат под нозете на муслиманите – тие, а и другите народи – тогаш, кога муслиманите поседуваа држава којашто се раководеше според шеријатските стандарди и кога беа способни да ја понесат пораката на исламот. Па, го сторија тоа придржувајќи се исклучиво кон Аплаховата ﷻ Книга и кон Сунетот на Неговиот Пејгамбер ﷺ, без да се осврнуваат лево и десно од нив. Но, штом го оставија Куранот и Сунетот позади својот грб и го заменија со законите на непријателите на исламот и муслиманите, Аллах ﷻ ги понижил и одредил земјата на муслиманите – Палестина – да биде под нозете на Евреите, иако Евреите до вчера беа под нозете на муслиманите – и тоа не поради заслугата на Евреите, туку поради осквернувањето на одговорноста во носењето на пораката на исламот од страна на муслиманите и поради нивното управување спротивно од она што Аллах ﷻ го објавил. Затоа, муслиманите треба да се вратат кон она што Аллах ﷻ го објавил, за да им се врати нивната слава и чест и за да се вратат Евреите во она што биле претходно – под власта на муслиманите!!!“

што им се наредува и враќајќи се кон својата првобитна состојба на грешење.

Зборовите: „...бидејќи не веруваа во знаменијата Аллахови, ги убиваа веровесниците, бесправно...“ – т.е. понижувањето, бедата и Аллаховиот ﷻ гнев коишто ги снашле, биле последица на нивното вообразување кон следењето на вистината и омаловажувањето на носителите на Шеријатот – а тоа се пејгамберите – и неследењето на она што им го наредувале. Толку многу го омаловажувале и обезвреднувале правото на пејгамберите кај нив, така што дури започнале, бесправно, да ги убиваат. Нема поголем и појасен куфр (неверство) од ова. Имамот Ахмед пренесува од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Најтешко казнувани на Судниот ден ќе бидат: човекот кој бил убиен од пејгамбер или убил пејгамбер; човекот кој предводел кон заблуда и човекот кој остарил имитирајќи други луѓе.“¹ Во друг веродостоен хадис стои: „Вообразеноста (кибурут) претставува отфрлање на вистината и омаловажување на луѓето.“² – т.е. неприфаќање на вистината и понижување и издигнување над луѓето. Затоа, Аллах ﷻ ги казнил Исраиловите синови со трајно понижување на дуњалукот, а и на ахиретот, бидејќи ја отфрлиле вистината и ги омаловажувале луѓето ... па, „наградата“ за нив била согласна на она што го работеле.

Зборовите: „...беа непослушни и претеруваа.“ – т.е. и поради уште една причина – а тоа е нивното кршење на Аллаховите ﷻ забрани и нивното претерување и преминување на сите граници коишто Аллах ﷻ ги одредил – а Аллах ﷻ најдобро знае!

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (٦٢) ﴿٥﴾

„Навистина, оние кои веруваат, и оние Евреи, христијани и сабејци кои верувале во Аллах и во Денот суден, и правеле добри дела – ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни, и нема да се плашат и нема да тагуваат. (62)“

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3858 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1728.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 131, 91; Ет-Тирмизи, бр. 1999 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3779.

Откако Аллах ﷻ во претходните ајети ја објасни состојбата на неверниците, мунафиците, Евреите и сите останати кои се противеле на Неговите наредби и претерувале во она во што немале добиено дозвола да го прават, и го објасни она што ги снашло од казната – во овој ајет објаснува дека сепак, меѓу поранешните народи имало и луѓе кои биле добротвори и покорни кон Аллаховите ﷻ наредби, и затоа ним ќе им припадне убава награда на Судниот ден. Секој оној кој го следел Аллаховиот ﷻ пејгамбер и веровесник испратен до него ќе добие вечна среќа, нема воопшто да се плаши од она што му следува на ахирет и нема воопшто да тагува за она што го оставил или пропуштил на дунјалукот. Зборовите: **„Навистина, оние кои веруваат...“** – а тие се од Уметот на Мухамед ﷺ. Овој Умет исто така е наречен и со терминот „верници“ (мумини), поради присуството на верувањето (иманот) кај мнозинството од нив, поради нивното цврсто убедување и поради нивното верување во сите претходни пејгамбери и во сето она што следува од работите на Гајбот.¹

Зборовите: **„...и оние Евреи, христијани и сабејци – кои верувале во Аллах и во Денот суден,...“** – т.е. оние кои верувале од Евреите, христијаните и сабејците², од нивните претходници, кои верувале во

¹ Надоврзување од авторот: „Во тое се еднакви сите: и оние кои поверувале во Мухамед ﷺ пред да се појави, а и оние кои поверувале во него по неговата појава, како што биле: Кас ибн Саиде Ел-Ејади, Зејд ибн Омер ибн Нуфејл, Верека ибн Неуфел, Ел-Бера Еш-Шини, Ебу Зер Ел-Гафари, Селман Ел-Фариси, свештеникот Бехира, владетелот Ен-Неџаши и други. Некои од нив го дочекале Веровесникот ﷺ и го следеле, но некои од нив не го дочекале... Сите тие се вбројуваат во Уметот на Мухамед ﷺ и тие се оние на кои укажува Аллах ﷻ во овој ајет – а Аллах ﷻ најдобро знае!“

² Надоврзување од авторот: „Евреите и христијаните – како што е познато – се два умета коишто датираат од пејгамберите Муса ﷺ и Иса ﷺ. Овие два назива се однесуваат на Евреите и на христијаните, за време на Муса ﷺ и Иса ﷺ, и додека се придржувале и останале доследни на следењето на вистината – како што називот „муслимани“ се однесува на припадниците на исламот од Уметот на Мухамед ﷺ. Меѓутоа, што се однесува на „сабејците“, муфесирите се разминале во однос на нивното одредување на повеќе мислења... Некои од нив сметаат дека тие се народ кои останале на она што биле создадени, без да имаат било каква вера и без да им биде доставена објава за да ја следат. Затоа, мушриците цинички се исмејувале со оние кои го прифаќале исламот и ги нарекувале „сабејци“ (оние кои излегле од сите постоечки вери). Други сметаат дека тие се луѓето до кои не допрел повикот на ниеден пејгамбер. Трети сметаат дека тие се луѓе кои веруваат и ги обожуваат ѕвездите и планетите. Четврти сметаат дека тие се народ кои излегле од верата на Евреите и започнале да ги обожуваат мелеците и планетите. Додека Ибн Тејмије – Аллах ﷻ да му се смилува – смета поинаку, па ќе го наведат неговото мислење извадено од делото „Ер-Ред-ду алелментикиј-јин“ („Одговор на логичарите“), бидејќи сметам дека е најисправно – а Аллах ﷻ најдобро знае –. Тој рекол: „Градот Харан (Турција) бил живеалиште на сабејците, во кој имале неколку храмови: храмот на болестите, храмот на разумот, храмот на душата, храмот на Сатурн, храмот на Јупитер, храмот на Марс, храмот на Сонцето, храмот на Венера, храмот на Меркур и храмот на Месечината. Нивната вера постоела пред појавата на христијанството, а откако се појавило христијанството, некои од нив и понатаму останале

пејгамберите испратени до нив и во Книгите објавени кон нив, без да променат или искриват нешто од нив, и кои умреле на таквата вера. Тука спаѓаат и оние кои го дочекале Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како што се: Абдулах ибн Селам ﷺ, Ен-Неџаши ﷺ, Селман Ел-Фариси ﷺ и други – кои поверувале во Allah ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ и кои работеле добри дела. Ним им припаѓа наградата којашто ја заслужиле и ќе ја добијат кај Господарот ﷻ свој, и нема да се плашат од ништо и нема да тагуваат за ништо. Бидејќи Allah ﷻ нема да прифати ниедно дело од никого освен ако делото коешто го правел е согласно со Шеријатот (верозаконот) на Неговиот Пејгамбер ﷺ, затоа што Allah ﷻ рекол:

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

„А кој бара друга вера, покрај исламот, нема да биде примена од него, и на Ахирет ќе биде од губитниците!“¹

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ (٦٣) ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾

„И кога од вас заветот го зедевме и над вас планината Тур ја кренавме: „Одлучно прифатете го тоа што ви го даваме и нека ви е на ум тоа што е во Книгата, за да се сочувате од казната! Потоа вие отстапивте; а да не беше Аллаховата добрина и милост кон вас, вие навистина ќе настрадавте.“ (64)“

Allah ﷻ ги потсетува Израиловите синови на ветувањата и цврсто дадените зборови и спогодби во однос на следењето на Тевратот и она што е содржано во него, од обожувањето на Allah ﷻ, единствено, и од прописите коишто им се пропишани. Но, штом одбиле да се покорат кон Аллаховата ﷻ заповед, Allah ﷻ му заповедал на ридот да се урне врз нив. Па, ридот се дигнал над нив, како облак, а откако се увериле

на својата првобитна вера – многубоштвото. Живееле во областа на Дамаск, каде што изградиле бројни храмови. Сабејците се делат на две категории: 1) чисти верници во Аллаховиот ﷻ тевхид и 2) сабејци-многубошци. Првата категорија од нив се оние кои се споменуваат во овој ајет. Allah ﷻ ги пофалува и издвојува од другите поради нивното верување во Allah ﷻ и во Судниот ден и поради нивното чинење добри дела.“

¹ Сура Али Имран, ајет 85.

дека ќе падне врз нив, паднале на сеџда, покајувајќи се на Аллах ﷻ. Тогаш, Аллах ﷻ го спречил ридот да се урне врз нив. Кон тоа укажуваат Аллаховите ﷻ зборови: „...и над вас планината Тур ја кренавме...“. Сепак, Исраиловите синови повторно го прекршиле дадениот договор и збор, и покрај сето она што го забележале од очигледните знаменија.

Зборовите: „...а да не беше Аллаховата добрина и милост кон вас, вие навистина ќе настрадавте...“ – т.е. да не беше Аллаховата ﷻ добрина и милост кон вас преку примање на вашето покајување и преку испраќање пејгамбери и веровесници до вас – поради вашето прекршување на цврсто дадените договори и ветувања – ќе бевте од губитниците на дуњалукот и на ахиретот.

﴿وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدُوا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ﴾ (٦٥) فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (٦٦) ﴿

„И веќе дознавте за оние од вас, кои се огрешија во сабота, па им рековме: „Станете мајмуни презрени!“ (65) Тоа го сторивме како опомена за современите и за нивните поколенија и поука за богобојазливите. (66)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, вели: „О Евреи, веќе дознавте за казната и пропаста што ги снајде жителите на Ила, кои беа непослушни кон Аллаховата ﷻ наредба: да го величаат саботниот ден и да не работат ништо во него. Па, започнале да коваат итрини и планови: како да продолжат со својот риболов во саботниот ден, кога рибите надоаѓале во најголеми количества? Тогаш започнале да ги ставаат своите јадици, мамки и мрежи во ноќта од петок, а ги ваделе ноќта од недела, притоа во денот на сабота не правеле ништо. Меѓутоа, Аллах ﷻ - Зналецот на сè – знаел за нивната итрина којашто ја применувале, па ги казнил поради таквата постапка, претворајќи ги во вистински мајмуни.“

Луѓето од оваа населба биле поделени на два дела: едниот дел од нив ковале итрини, додека другиот дел од нив воопшто не го правеле тоа. Оние кои не го правеле тоа биле поделени, исто така, во две групи: едната група од нив го забранувале риболовот во сабота, додека другата група не го забранувале тоа. Штом настапила Аллаховата ﷻ казна, ги опфатила: оние кои ковале итрини и оние кои не го забранувале ри-

боловот во сабота – како казна за нивното непридржување и ненаредување на Аллаховата ﷺ забрана. Од казната се спасиле само оние кои го забранувале риболовот во сабота. Ата’ Ел-Хурасани рекол: „Биле повикани со зборовите: „О жители на населбата! Бидете презрени мајмуни!“ – тогаш, оние кои им го забранувале тоа, влегувале во домовете на оние кои ја прекршувале Аллаховата ﷺ забрана, велејќи им: „Зарем не ви го забранувавме тоа?!“ – а тие им одговарале, мавтајќи со главите: „Да!“ Откако, биле преобразени во мајмуни, не останале да живеат подолго од три дена. Останале како мајмуни три дена, без да јадат, без да пијат и без да се размножуваат, а потоа умреле.“ Ибн Абас ؓ рекол: „А Аллах ﷻ да не спомнал дека ги избавил оние кои го забранувале злото, тогаш ќе беше казнета сета населба.“

Зборовите: „...Тоа го сторивме како опомена...“ – повратната заменка се однесува на населбата, додека некои сметаат дека се однесува на казната. Меѓутоа, исправно е дека се однесува на населбата. Така, значењето на овој ајет би било: Аллах ﷻ одреди жителите на оваа населба, поради нивното непочитување на светоста на саботниот ден, да бидат поука, односно ги казнил со казна и одредил да бидат поука за другите населби околу неа, но и за Евреите кои дошле по нив, за да не го прават истото што го правеле тие. Зборовите: „...поука за богобојазливите“ – т.е. опомена за богобојазливите по нив, сè до Судниот ден. Затоа, богобојазливите треба да внимаваат да не го прават она што го правеле другите, за да не ги снајде она што ги снашло нив. Се смета дека тоа се случило за време на пејгамберот Давуд ﷺ, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ . كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴾

„Оние кои не веруваа од синовите Израилови беа проколнати со јазикот на Давуд и Иса, синот на Мерјем, бидејќи беа непослушни и претеруваа. Не си го забрануваа меѓусебно злото коешто го правеа. Колку лошо беше она што го правеа!?“¹

Ибн Бета пренесува предание од Ебу Хурејре ؓ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не правете го она што го правеле Евреите, па да

¹ Сура Ел-Маида, ајети 78-79.

ги дозволуваат Аллаховите ﷺ забрани со подли итрини.¹ Ова предавање е добро, а меѓу преносителите се наоѓа човек по име Ахмед ибн Мухамед ибн Муслим, за кого хафизот Ебу Бекр Ел-Хатиб Ел-Багдади смета дека е доверлив, додека останатите преносители на овој хадис се познати и прифатливи според условите на веродостојните хадиси – а Аллах ﷻ најдобро знае.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبُحُوا بَقْرَةَ بَقْرَةٍ قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُؤًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بَكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فافعلوا مَا تُمَرُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْثُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ صَفْرَاءٌ فَاقْع لَوْثُهَا تَسُرُّ النَّاطِرِينَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقْرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقْرَةٌ لَا دَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلِّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبِّحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧١﴾ ﴿٧١﴾

„И кога Муса му рече на народот свој: ,Аллах, навистина, ви наредува да заколите крава!‘ – рекоа: ,Зарем нè исмеваш?!‘ – рече: ,Аллах да ме чува да бидам од незнајковците!‘ (67) Рекоа: ,Замоли го Господарот твој за нас, да ни објасни каква треба да биде?’ – рече: ,Кравата, навистина, треба да биде ниту престара, а ниту премлада, туку на возраст помеѓу тоа. Па, сторете го она што ви се наредува!‘ (68) Рекоа: ,Замоли го Господарот твој за нас, да ни објасни каква боја треба да биде?’ – рече: ,Кравата, навистина, треба да биде со чиста жолта боја, за гледачите да се восхитуваат од неа!‘ (69) Рекоа: ,Замоли го Господарот твој да ни објасни каква треба да биде, бидејќи кравите ни се слични, па ќе бидеме упатени – иншаллах?’ (70) Рече: ,Тој, навистина, вели дека кравата не треба да биде исцрпена од орање по земјата и да не биде напојувана од полињата – да биде сочувана и без било каква мана или белег.‘ – рекоа: ,Конечно зборуваш како треба!‘ – па, ја заклаа, но двај го сторија тоа. (71)“

Ибн Ебу Хатим пренесува со неиспрекинат пренос од Мухамед ибн Сириин, а тој од Убејде Ес-Силемани дека рекол: „Постоел еден човек од Израиловите синови којшто немал пород, но поседувал огромен имот,

¹ Го пренесува Ибн Бета во своето дело „Ибталул-хијел“, бр. 58.

и имал син од брат кој требало да го наследи по неговата смрт. Меѓутоа, синот од брат му одлучил да го убие. Потоа, го кренал неговиот мртов труп ноќе, и го оставил пред вратата од домот на друг човек од Израиловите синови. Утрото започнал да го обвинува за убиство, а човекот ги собрал своите блиски, се наоружале и се упатиле да се пресметаат со оној кој го обвинувал за убиство. Тогаш угледните и интелигентните луѓе од нив рекле: „Зошто да се убивате едни со други, кога Аллаховиот пејгамбер Муса ﷺ е присутен меѓу вас?“ – тогаш, отишле кај Муса ﷺ, па му раскажале за тоа што се случило, а тој им рекол: „... **Аллах, навистина, ви наредува да заколете крава! – рекоа: Се играш ли ти со нас?! – рече: Аллах да ме чува да бидам од незнајковците?!**“ – а да не се противеле, понатаму, ќе им било доволно да заколат било каква крава. Меѓутоа, тие се распрашувале, па Аллах ﷻ им отежнувал, сè додека не го добиле конечниот опис на кравата којашто потоа ја пронашле кај еден човек кој не поседувал друга крава освен таа. Откако ја побарале од него, тој им рекол: „Се колнам во Аллах ﷻ нема да ви ја дадам освен ако платите злато колку што изнесува нејзината кожа.“ – па, ја купиле од него со злато колку што побарал. Потоа ја заклале и со еден дел од кравата го удриле мртваиот кој се дигнал, а тие го прашале: „Кој те уби?“ – одговорил: „Овој ме уби...“ – покажувајќи кон синот од брат му, а потоа повторно паднал мртов. Тогаш на синот од брат му не му било дадено ништо од неговиот имот. И оттогаш, започнала праксата: на убиецот не му следува ништо од оставината.“ Според содржината, може да се согледа дека овој расказ е земен од книгите на Израиловите синови – а тоа е дозволено да се пренесува и прераскажува под услов: ниту да се смета за вистинито а ниту пак да се смета за лажно. Затоа, во нашиот Шеријат не се придржуваме кон ништо од ваквите кажувања и раскази освен ако тоа се совпаѓа со она што е објавено во Шеријатот... а Аллах ﷻ најдобро знае!

Аллах ﷻ во овие ајети ги потсетува Израиловите синови на Своите благодети кон нив, коишто се состоеле од несекојдневни појави, како што е кравата и откривањето на убиецот, кога започнале да се жалат кај Муса ﷺ во однос на она што им се случило, па тој им рекол: „**Аллах, навистина, ви наредува да заколете крава!** – **рекоа: ,Се играш ли ти со нас?!...“** – т.е. се исмејуваш ли ти со нас?... Зборовите: „... – **рече:**

„Аллах да ме чува да бидам од незнајковците?!...“ – т.е. барам заштита кај Аллах ﷻ да не бидам од исмејувачите и незнајковците, бидејќи јас сум пејгамбер, а пејгамберот не прави така... Штом се убедиле во сериозноста на она што им го зборувал Муса ﷺ, рекле: **„...Замоли го Господарот твој за нас, да ни објасни каква треба да биде?...“** – а Аллах ﷻ на почетокот им наредил да заколат крава, каква и да е... меѓутоа, тие биле тврдоглави и започнале да се распрашуваат, бидејќи таков бил нивниот обичај во однос на нивните пејгамбери – многу да ги испрашуваат и да се инаетат со нив. Зборовите: **„... – рече: ,Кравата, навистина, треба да биде ниту престара, а ниту премлада, туку на возраст помеѓу тоа. Па, сторете го она што ви се наредува!“** – т.е. да не биде престарена, а ниту премлада, којашто сè уште не е отелена, бидејќи таквата возраст на кравата е најсилна. Но сепак, тие не се задоволиле со ваквиот опис, па побарале од Муса ﷺ уште подробно да им ја опише, велејќи: **„... ,Замоли го Господарот твој за нас, да ни објасни каква боја треба да биде? – рече: ,Кравата, навистина, треба да биде со чиста жолта боја, за гледачите да се восхитуваат од неа!...“** Ел-Ауфи, во својот „Тефсир“, пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Под чиста жолта боја“ се мисли на многу жолта боја, којашто од премногу жолтеникавост, наликува на белата боја, која ќе предизвикува восхит и чудење кај тие што ја гледаат.“

Зборовите: **„...Рекоа: ,Замоли го Господарот твој да ни објасни каква треба да биде, бидејќи кравите ни се слични, па ќе бидеме упатени – иншаллах?...“** – тука уште еднаш се докажува нивната тврдоглавост и разидување.

Зборовите: **„...Рече: ,Тој, навистина, вели дека кравата треба да не биде исцрпена од орање по земјата...“** – т.е. да не била воопшто впрегнувана во орање на земјиштата.

Зборовите: **„...и да не биде напојувана од полињата –...“** – т.е. да не биде одрасната со напојување од водата насобрана во полињата, туку да биде одрасната со домашно напојување.

Зборовите: **„... ,да биде сочувана и без било каква мана и белег...“** – т.е. да биде здрава, без било каква мана и болест, и да биде со иста боја на кожата, без да има врз неа некаква друга боја или шара т.е. белег.

Зборовите: „...рекоа: **Конечно зборуваш како треба!**“ – т.е. тоа ни требаше, бидејќи таквиот опис го најдовме кај кравата од сопственикот.

Зборовите: „...па, ја заклаа, но одвај го сторија тоа.“ Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Скоро да не го сторееа тоа ... и тоа не било она што го посакувале ... бидејќи, тие посакувале да не ја заколат кравата, т.е. по сето ова образложување, по сите прашања и одговори, по сето објаснување... сепак, тие ја заклале, но по долготрајно инаетење – а тоа претставува прекор за нив – бидејќи, нивната цел била: одолговлекување и инаетење. Затоа, Аллах ﷻ рекол дека одвај ја заклале кравата.“

Ибн Цурејџ кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Им било наредено само да заколат било каква крава, но тие си отежнувале, па и Аллах ﷻ им отежнувал. Да не престанеле да се распрашуваат, откако им било целосно објаснето, тогаш Аллах ﷻ ќе им отежнувал до бескрај.*“¹

Корист: Она што е содржано во овие ајети, од утврдување на својствата на кравата и нејзиното конкретизирање по воопштениот приказ, некои од исламските алими го земаат како аргумент во докажувањето на дозволеноста на авансираната купопродажба (ес-селем) на добиток. Овој став го застапуваат имамот Малик, Ел-Евзаи, Ел-Лејс, Еш-Шафија, Ахмед и уште многу други од исламските алими. Нивниот став уште го поткрепуваат и со хадисот којшто го пренесуваат „Двата Сахиња“, во којшто стои дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Жената нека не му опишува друга жена на својот сопруг, па да помисли како да гледа во неа.“*² Својот став го поткрепуваат, исто така, и со Веровесниковиот ﷺ опис на камилите коишто се даваат како крвнина при убиството по грешка или при убиството без умисла, како што се наведува во веродостоен хадис. Додека, Ебу Ханифа, Ес-Сеури и останатите алими од Куфа сметаат дека: авансираната купопродажба на добиток не е дозволена, бидејќи добитокот поседува својства коишто не можат прецизно да

¹ Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 10834.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4942; Ебу Давуд, бр. 2150; Ет-Тирмизи, бр. 2792 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4381.

се одредат. Овој став се пренесува и од: Ибн Месуд ﷺ, Хузејфе ибн Ел-Јеман ﷺ, Абдурахман ибн Семуре ﷺ и други.

﴿ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَاذَارَ أُنْفُكُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴾ (۷۲) فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا
كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۷۳﴾ ﴿﴾

„И кога убивте човек, па се расправавте за тоа – а Аллах го изнесе она што го сокривавте. (72) Тогаш, рековме: „Удрете го со еден дел од неа!“ – ете така Аллах ги оживува мртвите и ви ги предочува знаменијата Свои, за да се вразумите! (73)“

Зборовите: **„И кога убивте човек, па се расправавте за тоа...“** – т.е. сетете се на денот кога убивте човек, па започнавте да се расправавте за тоа. Ел-Бухари, толкувајќи ги зборовите: **„...па, се расправавте за тоа...“** – рекол: „Т.е. се поделивте меѓусебно на повеќе мислења.“ Ибн Џурејџ, толкувајќи ги зборовите: **„...па, се расправавте за тоа...“** – рекол: „Т.е. започнавте едни на други да си велите: „Вие го убивте!“ – „Не, туку вие го убивте!“ – секоја група ја отфрлала вината од себе за злосторството.“ Зборовите: **„...а Аллах го изнесе она што го сокривавте...“** – Муџахид рекол: „Т.е. она што не го знаевте и го сокривавте меѓусебно.“ Зборовите: **„...Тогаш, рековме: „Удрете го со еден дел од неа!...““** – односно, го удриле мртвиот со дел од кравата, па оживеал ... во ова е содржано укажување на Аллаховата ﷻ моќ во однос на оживувањето на мртвите ... каде што Аллах ﷻ преку оживувањето на убиениот им изнел јасен доказ дека, исто така, ќе бидат оживеани на денот на враќањето кај Аллах, и со тоа ја прекинал расправата меѓу нив. Ебу Давуд Ет-Тајалиси пренесува од Ебу Ризин Ел-Акли ﷺ дека рекол: *„Реков: „О Аллахов Пејгамбере, како Аллах ﷻ ги оживува мртвите?“ – рече: „Зарем не си поминал низ мртва долина, која потоа станала жива?!“ – реков: „Да!“ Тогаш, кажа: „Исто така ќе биде и оживувањето.““* – а во друго предание стои: *„Ете така, Аллах ﷻ ги оживува мртвите.“¹*

Следбениците на маликиската правна школа зборовите или изјавата на смртно ранет човек ги сметаат за доказ: „Тој и тој човек ме уби!“. „Кој те уби?“ – а тој одговорил: „Тој и тој човек ме уби.“ – тоа е

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15763 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 8725.

изјава којашто не може да биде ништо друго освен вистина, во тој случај и не може да биде обвинет друг освен посочениот. Ова мислење го потврдува и хадисот на Енес رضي الله عنه, во којшто стои дека еден Евреин убил едно девојче, поради сребрените украси коишто ги носело на себе, згмечувајќи ја главата на девојчето меѓу две камења. Тогаш девојчето било прашано пред самата смрт: „Кој ти го стори ова? Дали ти го стори тој и тој човек?“ – па, откако го спомнале убиецот, девојчето дало знак со својата глава дека е тој. Тогаш, Евреинот бил фатен и доведен кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а потоа бил испрашуван сè додека не признал, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ наредил да биде убиен со гмечење на неговата глава меѓу две камења.“¹

Според мислењето на имамот Малик, ако доказот не е потполн тогаш е потребно застапниците на убиениот да дадат заедничка заклетва, додека мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека говорот и знакот даден од убиениот или повредениот, пред неговата смрт, не се смета како показател за разоткривање на убиецот.

﴿ تُمْ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ (٧٤)

„Потоа, срцата ваши, и покрај сето тоа, стврднаа и беа како камен, дури и потврди. А од камењата, навистина, има онакви од кои се распукуваат реки. А има и онакви кои се расцепуваат, па од нив излегува вода. А има и онакви кои се ронат поради страв од Аллах. Аллах не е немарен кон она што го правите! (74)“

Аллах ﷻ во овој ајет, прекорувајќи ги и осудувајќи ги постапките на Израиловите синови – и покрај сето она што го согледувале од Неговите знаменија, како што е оживувањето на мртвите – рекол: **„Потоа, срцата ваши, и покрај сето тоа, стврднаа...“** – т.е. станаа тврди како камењата коишто по својата природа не можат да бидат меки

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2282; Муслим, бр. 3165, 1672; Ебу Давуд, бр. 4529; Ет-Тирмизи, бр. 1394; Ибн Маџе, бр. 2666 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12694.

и нежни. Затоа Аллах ﷻ им забранува на верниците да земаат пример од нивната состојба, велејќи:

﴿ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴾

„Зарем не им приличи на оние што поверуваа срцата нивни да омекнат кога се спомнува Аллах а и Вистината која се објавува, и да не бидат како оние од порано, на кои им беше дадена Книгата, па времето им се одолжи, а срцата нивни стврднаа и мнозинството од нив беа грешници!“¹

Зборовите: „...и беа како камен, дури и потврди...“ – т.е. срцата на Израиловите синови, по одолжувањето на времето, станаа тврди и оддалечени од земањето поука од она што согледуваа од знаменијата и муџизите. Па, нивните срца се тврди како камења и не може да се најде лек за нивно омекнување. Зборовите: „...дури и потврди...“ – т.е. дури и потврди од камењата.

Зборовите: „...А од камењата, навистина, има онакви од кои се распукнуваат реки. А има и онакви кои се расцепуваат, па од нив излегува вода. А има и онакви кои се ронат поради страв од Аллах. Аллах не е немарен кон она што го правите!“ – се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا
تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴾

„Седумте небеса и земјата и она што е во нив, Го слават. И секое нешто што постои Го слави, искажувајќи Му благодарност, но вие не го разбирате величањето нивно. Тој, навистина, е многу благ и многу простува!“²

Муџахид, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Секој камен од којшто се распукнува вода, којшто се расцепува и дава вода и којшто се тркала од високите карпи – го прави тоа од страв кон Аллах ﷻ. Тоа го потвр-

¹ Сура Ел-Хадид, ајет 16.

² Сура Ел-Исра, ајет 44.

дува Куранот. Овие камења се понежни за разлика од срцата на Исраиловите синови, бидејќи не верувале во вистината, иако ја согледале.“ Други муфесири овие зборови ги протолкувале со следните зборови: „Она што дошло за описот на камењата во овој ајет, се сведува на метафора.“ Меѓутоа, Ер-Рази, Ел-Куртуби и други од исламските имами рекле: „Нема потреба овој ајет да се сведува на метафорично значење, бидејќи Аллах ﷻ, навистина, ги создал ваквите својства во камењата, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا ﴾

„Ние, навистина, им го понудивме аманетот на небесата, на Земјата и на планините, па одбија да го понесат стравувајќи да го прифатат...“¹

Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ تَسْبِخُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ﴾

„Седумте небеса и земјата и она што е во нив, Го величаат...“²

Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ﴾

„И ѕвездите и дрвјата Му прават сецда.“³

Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ﴾

„А да го објавивме овој Куран на некоа планина, ќе го видеше како се плаши и како се рони од страв кон Аллах...“⁴

Во веродостоен хадис стои: „Ова е ридот (Ухуд) кој нè сака и ние го сакаме.“⁵ Потоа, случката со трупецот, врз којшто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одржувал хутба, па откако бил направен минберот, трупецот започнал да плаче. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се приближил до него

¹ Сура Ел-Ахзаб, ајет 72.

² Сура Ел-Исра, ајет 44.

³ Сура Ер-Рахман, ајет 6.

⁴ Сура Ел-Хашр ајет 21.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1411; Муслим, бр. 1392, 4230 и Ебу Давуд, бр. 3079.

и го прегрнал, па трупецот се смирил и престанал да плаче. Оваа случка се пренесува во веродостојни и бројни хадиси.

На крајот од овој ајет Аллах ﷻ рекол: „...Аллах не е немарен кон она што го правите!“¹

﴿ أَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ (٧٥) وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بِغُسْطِهِمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٧﴾ ﴿٧٧﴾

„Се стремите ли да ви поверуваат, а веќе имаше една група од нив која го слушаше Говорот Аллахов. Па, откако ќе го сфатеа го искривуваа, притоа знаејќи за тоа! (75) А кога ќе ги сретнеа оние кои веруваа, велеа: ‚Веруваме!‘ – а што ќе се осамеа едни со други, велеа: ‚Зарем им зборувате за она што Бог вам ви го објавил, за да имаат доказ против вас кај вашиот Господар?! Не разбирате ли?!‘ (76) Зарем не знаат дека Аллах, навистина, го знае она што го сокриваат и она што го обелоденуваат!? (77)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, вели: „Зарем се стремите и очекувате, о верници, да ви поверуваат и да бидат покорни, како што сте покорни вие.....!!? Не!... Тие, навистина, се заблудена група од Евреите, чии предци согледаа очигледни знаменија, меѓутоа, нивните срца се закоравија, иако една група од нив го слушаа Аллаховиот ﷻ Говор, но сепак го искривуваа, односно го толкуваа со погрешно толкување. Иако претходно добро го сфатија, но сепак, работеа спротивно. Иако знаеја и беа убедени дека тоа што го прават е погрешно. Затоа, Аллах ﷻ во друг ајет рекол:

﴿ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ ﴾

¹ Надоврзување од авторот: „Аллах ﷻ не е невнимателен и немарен кон она што го прават тие, од нивните очигледни и неочигледни престапи... а како да биде невнимателен, кога ниту колку едно зрно, на небесата и на земјата, не може да му избегне, без да знае за тоа. Садик Хасен Хан – Аллах ﷻ да му се смилува – при толкувањето на овој ајет, рекол: ‚Во овој ајет е содржана закана и заплашување од страна на Аллах ﷻ кон Своите робови, дека Нему ништо не Му е скриено. Па, ако Аллах ﷻ е Зналец на она што го работат и постојано ги набљудува, без да биде невнимателен, тогаш ќе биде таков во однос на нив и при нивното пресметување на Судниот ден.‘ – а Аллах ﷻ најдобро знае!“

„Па, поради прекршувањето нивно на ветувањето цврсто, ги проколнавме и направивме срцата нивни да бидат закоравени. Го искривуваа Говорот од значењата негови...“¹

Ес-Суди, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„...Па, откако ќе го сфатеа го искривуваа, притоа знаејќи за тоа!...“** – рекол: „Тоа е Тевратот, којшто го искривуваа и само го вадеа од неговиот контекст.“ Кагаде, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Тие се Евреите, кои го слушале Аллаховиот ﷻ Говор, потоа го искривувале, откако добро ќе го сфателе и добро ќе го интерпретирале, а посебно она што говорело за описот на Мухамед ﷺ. Го искривувале халалот и харамот, и вистината ја искривувале во невистина, и обратно.“

Ибн Абас ؓ, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„...А кога ќе ги сретнеа оние кои веруваа, велеа: ‚Веруваме!...‘“** – рекол: „Т.е. кога ќе го сретнеле Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а посебно неговите асхаби-верници, им кажувале: ‚Ние веруваме!‘ – меѓутоа, кога ќе се осамеле едни со други, кажувале: ‚Немојте на Арапите да им зборувате за ова, бидејќи се гордеевте со него во нивен инает, но излезе дека е од нив.‘ – тогаш, Аллах ﷻ го објавил овој ајет, кој значи: кога ќе го сретнете Аллаховиот Пејгамбер ﷺ признавате дека е пејгамбер, и веќе знаевте дека Аллах ﷻ зеде од вас цврсто ветување во Тевратот дека ќе го следите, штом ќе се појави, а и тој самиот ве известува дека е Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, меѓусебно си кажувале: ‚Овој е тој пејгамбер кој го очекувавме и кој ни беше соопштен во нашата Книга, затоа игнорирајте го и не признавајте го!‘ Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил следните зборови, како одговор на подмолноста што ја сокривале: **„... Зарем не знаат дека Аллах, навистина, го знае она што го сокриваат и она што го обелоденуваат!?’** – Ебу Ел-Алије, толкувајќи ги овие зборови, рекол: Она што го сокривале од неверувањето во Мухамед ﷺ и негирањето на она што му се објавувало, иако истиот бил соопштен и запишан во Книгата којашто ја имале кај себе.“

﴿ وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَانِيَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴾ (٧٨) فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ
 الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسْتَ تَرَوُا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ
 أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴾ (٧٩)

¹ Сура Ел-Маида, ајет 13.

„И меѓу нив има неуки кои не знаат за Книгата, туку следат само лаги и лошо расудуваат. (78) Па, тешко на оние кои ја испишуваат Книгата со рацете свои, а потоа велат: ‚Ова е од Аллах!‘ – за да прибават со тоа ситна корист. Тешко ним, поради она што го пишуваат рацете нивни. И тешко ним, поради нивната заработка. (79)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, вели: **„И меѓу нив има неуки...“** – т.е. од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб). Под „неук“ (أُمِّي) во арапскиот јазик се подразбира: човекот кој не знае да пишува, да чита и да пресметува. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Ние сме неук Умет. Не пишуваме и не пресметуваме, туку месецот кај нас е вака, вака и вака (покажувајќи трипати со испружени дланки и прсти, односно триесет денови) ...“¹* – т.е. немаме потреба при нашите ибадети и временски одредници од белешки и пресметки. Оттука, значењето на овој ајет би било: меѓу Следбениците на Книгата има неуки луѓе кои не знаат да читаат и да пишуваат.

Зборовите: **„...туку следат само лаги и лошо расудуваат...“** – т.е. туку следат само зборови и кажувања коишто ги изговараат со своите усти, свесно лажејќи, и кои зборуваат според својот каприц и мислење, без да знаат што е содржано во Аллаховата ﷻ Книга. А тука спаѓа и нивното лаичко и наивно негирање на Пејгамберлакот на Мухамед ﷺ, иако тој со сигурност е спомнат во нивната Книга.

Зборовите: **„...Па, тешко на оние кои пишуваат книги со рацете свои, а потоа велат: ‚Ова е од Аллах!‘ – за да прибават со тоа ситна корист...“** – во овој ајет се споменува втората категорија на Евреи, а тоа се нивните рабини и свештеници, кои ги повикувале своите следбеници кон заблудата преку фабрикување лаги и измислици, и кои имале единствена цел: бесправно придобивање и трошење на имотите на луѓето. Ес-Суди, толкувајќи го овој ајет, рекол: *„Меѓу Евреите имало луѓе кои составале книги од своите глави, а потоа им ги продавале на Арапите, говорејќи им дека се книги објавени од Аллах ﷻ, и со тоа заработувале ситна заработка.“* Во хадисот којшто го пренесува Ел-Бухари од Ез-Зухри, а тој од повеќе преданија коишто датираат до Ибн Абас ؓ ...

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1814; Муслим, бр. 1080, 1806; Ебу Давуд, бр. 2319; Ен-Несаи, бр. 2141 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4997.

дека Следбениците на Книгата ја замениле Аллаховата ﷻ Книга со друга, којашто ја напишале со сопствени раце, и рекле: „Ова е Божја книга!“ – само да придобијат ситна дуњалучка придобивка.

Зборовите: „...Тешко ним, поради она што го пишуваат рацете нивни. И тешко ним, поради она што го придобиваат.“ – т.е. тешко ним поради лагите, измамите и погрешните информации коишто ги пишуваат, и тешко ним поради она што го јадат и трошат, иако е харам и нечиста заработка.

﴿ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (٨٠) ﴿

„И рекоа: ‚Нема да нè допира Џехенмот освен неколку дена!‘ – кажи: ‚Зедовте ли за тоа ветување кај Аллах, па Тој нема да го прекрши ветувањето Свое!? Не, туку го зборувате за Аллах она што не го знаете! (80)“

Во овој ајет стои дека Евреите сметале дека Џехенмот нема да ги допре повеќе од деновите во коишто го обожувале телето – а тоа се вкупно четириесет денови. Па, Аллах ﷻ им возвратил со зборовите: „...Зедовте ли за тоа ветување кај Аллах...“ – т.е. за тоа што го тврдите, па ако навистина, се случило тоа, тогаш Аллах ﷻ нема да го изневери Своето ветување. Меѓутоа, никогаш не се случило нешто такво. Сврзникот „ем“ (أَمْ), во овој ајет, е со значење „не, туку“ (بَلَى) т.е.: „...**Не, туку го зборувате за Аллах она што не го знаете!**“ – од лаги, измислици и клевети. Ебу Бекр ибн Мердевејх пренесува хадис со неиспрекинато предание од Ебу Хурејре ؓ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им поставил на Евреите одредени прашања, на денот на освојувањето на Хајбер, а меѓу тие прашања било прашањето: „*Кои ќе бидат во Џехенмот?*“ – одговориле: „*Ние ќе бидеме во него само краток период но, потоа вие ќе нè замените!*“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рекол: „*Пропаднавте! Се колнам во Аллах ﷻ ќе бидете вечно во него!*“¹

﴿ بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ (٨١) ﴿
﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ (٨٢) ﴿

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5441; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27231 и Ед-Дарими во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 69.

„Не, туку оној кој правел лоши дела и го совладале гревовите негови – па, тие ќе бидат жители на Џехенмот и во него, за навек ќе останат! (81) А оние кои верувале и работеле добри дела – тие ќе бидат жители на Џенетот и во него, за навек, ќе останат! (82)“

Аллах ﷻ во овие ајети им возвраќа на Евреите кои сметале дека нема да останат во Џехенмот освен неколку денови... дека она што го тврдат не е така, како што тврдат и како што, впрочем, посакуваат да биде. Тој што ќе направи некакво зло, та, таквиот ќе го стигне неговиот грев; тој што ќе се појави на Судниот ден а со себе нема никакво добро, туку сите дела му се лоши, таквиот ќе биде жител на Џехенмот. А што се однесува на оние кои верувале и правеле добри дела т.е. верувале во Аллаха ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ и работеле добри дела, согласно со шеријатските стандарди и постулати – тогаш, тие ќе бидат жителите на Џенетот. Ибн Абас ؓ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„Не, туку оној кој правел лоши дела...“** – рекол: „Т.е. правел исто како што сте правеле вие и не верувал како што не сте верувале вие, така што неверството го опкружило од сите страни, па не успеал да направи ни едно добро дело.“ Имамот Ахмед пренесува од Ибн Месуд ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Внимавајте на малите гревови, бидејќи тие се насобираат кај човекот сè додека не го упропастат!“**¹

Ибн Абас ؓ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...А оние кои верувале и правеле добри дела – тие ќе бидат жители на Џенетот и во него, за навек, ќе останат!“** – рекол: „Т.е. оние кои верувале во она, во што вие не сте верувале, и го работеле од верата она што вие сте го оставале, ним им припаѓа Џенетот и во него вечно ќе останат.“ Во овој ајет е содржан доказ дека наградата или казната на ахирет ќе биде вечна, без да прекинува – а Аллаха ﷻ најдобро знае!

﴿ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا
مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ (٨٣) ﴿٤﴾

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3808; Ел-Бејхеки, бр. 20153 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџмеу’з-зевайд“, бр. 17459.

„И кога зе доведе ветување цврсто од синовите Исраилови: „Немојте да обожувате друг освен Аллах, и кон родителите добро-творство правете, и кон блиските роднини, и кон сираците, и кон сиромавите, и зборувајте им на луѓето само добро, и намаз клањајте и зекат давајте!“ – потоа, го свртите грбот освен малкумина од вас, одбивајќи го тоа. (83)“

Аллах ﷻ ги потсетува Исраиловите синови на она што им го заповедал од заповедите, притоа земајќи цврсто ветување и спогодба од нив во однос на нивното извршување. Но тие свесно го одбиле сето тоа, притоа знаејќи и сеќавајќи се на сето тоа. Прво што им заповедал Аллах ﷻ е заповедта да Го обожуваат само Него и да не Му прават ширк во ништо. Тоа е заповед којашто Аллах ﷻ ја заповедал кон сите созда-нија. Всушност, целта на нивното создавање е токму тоа, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

„И Ние не испративме пред тебе ни еден пејгамбер, а притоа да не му објавевме дека нема друг бог освен Мене, па Мене робувајте Ми!“¹ Ова е Аллаховото ﷻ право кај Неговите робови: да Го обожуваат само Него и да не Му прават ширк.

Потоа следува правото на созданијата, а првото и основно право е правото на родителите кај човекот. Затоа Аллах ﷻ ги спојува Своето право и правото на родителите во овој ајет, како и во други курански ајети, како што се Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ﴾

„И Господарот твој одреди само Него да Го обожувате, и кон родителите добротворство да правите ...“² „Двата Сахиха“ пренесуваат хадис од Ибн Месуд رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: *„Реков: „О Аллахов Пејгамбере, кое дело е најдобро?“ – одговори: „Намазот во неговото точно одредено време.“ Прашав: „Потоа, кое?“ – одговори: „Добротворството*

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 25.

² Сура Ел-Исра, ајет 23.

кон родителите. 'Прашав: ,Потоа, кое?' – одговори: ,Борбата на Аллаховиот ﷺ пат.'"¹ Во друг веродостоен хадис стои дека еден човек го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „,Кому треба да му прави најмногу добро-творство?' – одговорил: ,На твојата мајка.' Потоа, повторно прашал: ,Потоа, кому?' – одговорил: ,На твојата мајка.' Повторно прашал: ,Потоа, кому?' – одговорил: ,На твојата мајка.' Повторно прашал: ,Потоа, кому?' – одговорил: ,Твојот татко. Потоа на твојот најблизок па потоа на поблискиот.'"²

Зборовите: „...и кон сираците...“ – т.е. сирачињата, кои го загубиле својот татко, па немаат кој да ги снабдува.

Зборовите: „...и кон сиромавите...“ – т.е. оние кои не можат да обезбедат снабдување за себе и за своите семејства.

Ел-Хасен Ел-Басри, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: „...и зборувајте им на луѓето само добро...“ – рекол: „Добриот говор значи: наредување кон добро и одвркање од зло, нежност, простување, преминување преку грешките на луѓето и воопшто, говорење само добро на луѓето, како што вели Аллах ﷻ.“ Впрочем „добриот говор“ претставува добро однесување, морал и карактер, со којшто Аллах ﷻ е Задоволен. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Зер ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Не потценувај ништо од добротворството, макар и да го сретнеш твојот брат со ведро лице.“³ Овој хадис го пренесува и Муслим.

Откако Аллах ﷻ им заповедал да бидат добротвори кон луѓето со дело, а потоа ги споил двете страни на добротворството: со дело и со збор, па им заповедал да им зборуваат на луѓето само добро. Потоа го проследил обожувањето кон Него и добротворството кон луѓето, со зборовите: „...и намаз клањајте и зекат давајте...“.

А потоа известува дека Израиловите синови ги свртиле нивниот грб од сето тоа, односно го напуштиле и не обрнувале внимание на тоа, свесно одбивајќи го тоа, освен малкумина од нив. Ова е состојбата на уметот од Израиловите синови, а што се однесува на состојбата на овој Умет – исламскиот Умет, па Аллах ﷻ им заповедал слични работи, но

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 504; Муслим, бр. 85, 122 и Ибн Маџе, бр. 1255.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 504; Муслим, бр. 85, 122 и Ибн Маџе, бр. 1255.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 4760, 2626; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21008; и Ел-Бејхеки, бр. 7630.

тие започнале да го извршуваат она што Евреите не го извршувале. Затоа, благодарноста Му припаѓа на Аллах ﷻ – а Аллах ﷻ најдобро знае!¹

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾ ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِنْ يَأْتِوكُمْ أُسَارَىٰ تَفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾

„И кога зедовме ветување цврсто од вас: ‚Немојте да ја пролевате крвта ваша и немојте да се протерувате од домовите ваши!‘ – потоа, го потврдивте тоа, сведочејќи. (84) Потоа се убивавте меѓу-себно, и протеравте една група од вас од домовите нивни, истакнувајќи пред нив жестокост и непријателство. А ако ви дојде заробеници, тогаш настојувавте да ги откупите, иако ви беше забрането да ги протерувате. Зарем ќе верувате во еден дел од Книгата, а во другиот нема да верувате!? А казната за оној од вас, кој го прави тоа, е понижување во животот дуњалучки. Додека, на Судниот ден ќе бидат ставени во пожестока казна. А Аллах не е немарен кон она што го правите! (85) Тоа се оние што животот на овој свет го поставиле пред животот на идниот свет. Па, казната нема да им биде олеснета, ниту ќе им се помогне. (86)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, ја негира постапката на Евреите кои живееле во времето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во Медина, кога војувале

¹ Надоврзување од авторот: „ Да. Состојбата на Исламскиот Умет била како што наведува авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – на почетокот од Исламот, кога Исламскиот Умет се раководел според она што Аллах ﷻ го објавил. Меѓутоа, како што одминувало времето, припадниците на Исламскиот Умет се одалечувале од Аллаховите ﷻ наредби – па колку повеќе се дистанцирале, толку повеќе Аллах ﷻ ги дистанцирал од нивната харизма и цврсто управување – сè додека состојбата на овој Умет не стигнала до ова што стигнала денес – четиринаесетиот век – каде што Исламскиот Умет се расцепкал на повеќе државички, поданички настроени и необединети...!!! Повеќето или скоро сите од нив се раководени од неверничките системи на управување, посредно или непосредно. И Исламскиот Умет нема да се врати кон состојбата во којашто се наоѓал на почетокот – како што наведува авторот – Аллах ﷻ да му се смилува – сè додека не се врати кон раководење според она што Аллах ﷻ го објавил. Бидејќи, главната цел и мисија на муслиманот е да го спроведува Аллаховиот ﷻ Шеријат, прво врз себе, врз своето општество, а потоа, и врз сиот свет – за да ја оствари главната Аллахова ﷻ препорака кон дуњалукот – спроведување на Неговиот Шеријат. А доколку се откаже од ваквата обврска, тогаш Аллах ﷻ ќе го понижи, ќе го одземе раководството од него и ќе го предаде на друг кој ќе го раководи до Аллаховата ﷻ одредба.“

заедно со племето Евс против племето Хазреџ, за време на цахилиетот. Во тогашно време и двете племиња биле идолопоклоници и војувале меѓусебно со жестоки војни. Евреите кои живееле во Медина се состоеле од три племиња: Бену Кајнука и Бену Ен-Недир (кои биле сојузници на племето Хазреџ), и Бену Курејза (кои биле сојузници на племето Евс). Па, кога ќе се разгорела борбата меѓу двата сојуза, секое сојузничко племе од Евреите се борело против другото сојузничко племе, убивајќи се меѓусебно, иако тоа им било забрането во нивната вера и во текстовите на нивната Книга. Се протерувале меѓусебно од своите домови, ограбувајќи се меѓусебно и узурпирајќи си ги своите имоти. А кога ќе завршела војната, настојувале да ги ослободат заробениците заробени од другата страна, работејќи според прописите на Тевратот. И токму поради тоа, Аллах ﷻ вели: **„...Зарем ќе верувате во еден дел од Книгата, а во другиот нема да верувате!?”**

Зборовите: **„И кога зе доведе ветување цврсто од вас: „Немојте да ја пролевате крвта ваша и немојте да се протерувате од домовите ваши!“ ...“** – т.е. не убивајте се едни со други, не протерувајте се од вашите домови и не изразувајте јавно непријателство меѓу вас, бидејќи вие сте припадници на една вера и треба да бидете како едно тело.

Зборовите: **„...потоа, го потврдете тоа, сведочејќи...“** – т.е. потврдете дека знаевте за цврстото ветување коешто го дадовте и за неговата исправност, а воедно, сте сведоци за тоа.

Зборовите: **„...Потоа се убивавте меѓусебно и протеравте една група од вас од домовите нивни...“** – т.е. поради стекнување некое дуњалучко добро, а Арапите им забележувале за тоа, велејќи им: „Како можете да се борите против нив, а потоа да ги откупувате заробениците од нив?“ – а тие им одговарале: „Ние, навистина, се срамиме да бидеме понижени, а и нашите сојузници!“ – всушност, тие посакувале нешто друго а тоа е стекнување дуњалучко добро.

Она на што укажува овој ајет е прекорот кон Евреите при нивното спроведување на Тевратот, којшто го сметале за исправен, но сепак работеле спротивно од неговите налози, иако знаеле за тоа и сведочеле

за неговата исправност.¹ Затоа, тие се сметаат за неверливи во она што го кажуваат и во она што го пренесуваат, а ниту им се верува во она што го сокривале во однос на описот на Мухамед ﷺ: неговите својства, неговото доаѓање, неговата појава и слично – од она што ги известувале нивните пејгамбери. Евреите – нека бидат проклети – се народ познат по нивното сокривање на вистината, затоа Аллах ﷻ рекол: **„...А казната за оној од вас кој го прави тоа е понижување во животот дуњалучки...“** – т.е. поради вашето противење кон Аллаховиот ﷻ Верозакон, на Судниот ден ќе бидете изложени на жестока казна, како резултат на вашето противречно прифаќање на Тевратот.

Зборовите: **„...Аллах не е немарен кон она што го правите! Тоа се оние што животот на овој свет го поставиле пред животот на идниот свет...“** – т.е. му дадоа предност на дуњалучкиот живот и го сакаа повеќе во однос на ахиретскиот живот. Зборовите: **„...Па, казната нема да им биде олеснета...“** – т.е. казната нема да им биде отстранета ниту за миг. Зборовите: **„...ниту ќе им се помогне.“** – т.е. ниту ќе имаат помошник и поддржувач кој ќе ги избави од она во што ќе бидат на Судниот ден, односно од постојаната и вечната казна, а ниту, пак, ќе може некој да ги засолни и заштити од неа – а Аллах ﷻ најдобро знае!

﴿ وَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَفَقَيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴾ (٨٧)

„И Ние веќе му ја дадовме Книгата на Муса, а и по него испраќавме пејгамбери. И на Иса, синот Мерјемин, му дадовме докази јасни и го поддржавме со Џибрил. Зарем не се вообразувавте секогаш кога ќе ви дојдеше пејгамбер со она што не се совпаѓаше со страстите ваши?! Па, некои од нив ги сметавте за лажни, а некои ги убивавте. (87)“

¹ Надоврзување од авторот: „Затоа, Аллах ﷻ се разгневил на нив – бидејќи ја знаеле вистината и биле сведоци за неа, но работеле спротивно од неа. Токму поради тоа го заслужиле Аллаховиот ﷻ гнев и проклетство. И затоа ќе бидат вечно во Џехенмот, без казната да им биде олеснета и без да добијат било каква помош и поддршка.“

Аллах ﷻ во овој ајет ги опишува Израиловите синови со претерување, тврдоглавост, противење и вообразеност кон пејгамберите, следејќи ги своите страсти и волји. Затоа, Аллаh ﷻ споменува дека на Муса ﷺ му го дал Тевратот, па го искривиле, го замениле и се противеле на неговите наредби. А и по Муса ﷺ континуирано испраќал пејгамбери и веровесници, кои пресудувале меѓу луѓето според шеријатот (веро-законот) којшто им се објавувал, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ ﴾

„Ние, навистина, го објавивме Тевратот, во кој има упатство и светло. Со него пресудуваат веровесниците...“¹

Аллаh ﷻ исто така рекол:

﴿ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ ﴾

„А и по него испраќавме пејгамбери...“²

Аллаh ﷻ исто така вели:

﴿ ثُمَّ أَرْسَلْنَا رَسُولَنَا تَتْرَى ﴾

„Потоа ги испраќавме пејгамберите Наши, еден по друг...“³ Сè додека Аллаh ﷻ не го испратил последниот пејгамбер до Израиловите синови, а тој е Иса ﷺ, синот на Мерјем ﷺ, кој дошол со одредени прописи, спротивни на Тевратот. Затоа Аллаh ﷻ му дал очигледни знаменија и муџизи, како што се: оживување на мртвите; обликување птица од кал која станала вистинска птица, со Аллахова ﷻ дозвола, откако Иса дувнал во неа, исцелување на болестите; известување за детали од Гајбот; добивање поткрепа од Џибрил ﷺ, кој го поддржувал во она што му се објавувало. Меѓутоа, овие работи уште повеќе ги терале Израиловите синови да не веруваат во него и се зголемувале нивната тврдоглавост и завидливост, поради новите прописи, со коишто дошол Иса ﷺ, а коишто биле различни и спротивни на нивниот Теврат. Затоа, Аллаh ﷻ за Иса ﷺ рекол:

﴿ وَلَا جِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حَرَّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ ﴾

¹ Сура Ел-Маида, ајет 44.

² Сура Ел-Бекара, ајет 87.

³ Сура Ел-Муминун, ајет 44.

„И за да ви дозволам некои работи кои ви беа забранети. И ви дојдов со знаменија од Господарот ваш...“¹

Исраиловите синови се однесувале кон пејгамберите на најлош начин – некои од нив ги сметале за лажни, а некои од нив ги убивале – затоа што им доаѓале со работи спротивни на нивните каприци и мислења, и спротивни на „Тевратот“ којшто го искривиле, а не вистинскиот Теврат. Сето ова им отежнувало во нивниот секојдневен живот, па затоа ги сметале за лажни и ги убивале. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...Зарем не се вообразувавте секогаш кога ќе ви дојдеше пејгамбер со она што не се совпаѓаше со страстите ваши?! Па, некои од нив ги сметавте за лажни, а некои ги убивавте.“**

Под „Светиот Рух“ (رُوحُ الْقُدُسِ), во ајетот, се мисли на Џибрил ﷺ. Тоа го потврдуваат и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ . عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ﴾

„Кој го спушти Доверливиот Рух, врз твоето срце, за да бидеш од опоменувачите.“² – т.е. Доверливиот Џибрил ﷺ. Ибн Хибан пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Навистина, Светиот Рух (Џибрил) ﷺ ми вдахна во моето срце дека ниедна душа нема да умре сè додека не го исполни своето снабдување (ризк) и својот животен рок (еџел). Затоа, плашете се од Аллах ﷻ и барајте го своето снабдување на најдобар начин.“³* Од Аиша ﷺ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му поставил на Хасан ибн Сабит ﷺ минбер во џамијата, бидејќи го бранел и штител Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, затоа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја учел следната дова за него: *„Аллаху, помогни го Хасан ﷺ со Светиот Рух (Џибрил ﷺ)“⁴* Како и стиховите на Хасан ﷺ, кога отпеал:

„Џибрил е Аллахов мелек до нас испратен,

а и Светиот Рух е негов прекар, нам несокриен.“

¹ Сура Али Имран, ајет 50.

² Сура Еш-Шуара, ајети 193-194.

³ Го пренесуваат Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 874, 2181 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 4987.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3040; Муслим, бр. 4539; Ебу Давуд, бр. 5015 и Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 6112.

Ибн Џерир рекол: „Најисправно толкување на ‚Рухот‘, којшто се споменува во овој ајет, е дека се однесува на Џибрил عليه السلام.“ Бидејќи, Аллах ﷻ известува дека го помогнал Иса عليه السلام со него, како што вели Аллах ﷻ, во друг ајет:

﴿إِذْ أَيْدِيكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ﴾

„Кога те поддржав со Светиот Рух, зборувајќи им на луѓето додека беше во колевка, а и кога стана возрасен. И кога те подучив за Книгата и за Мудроста, и за Тевратот и за Инџилот...“¹ – под „Светиот Рух“ во овој ајет, не се мисли на Инџилот – како што сметаат некои од муфесирите – туку се мисли на Џибрил عليه السلام, бидејќи Аллах ﷻ на почетокот од овој ајет го споменува Светиот Рух, а потоа на крајот го споменува Инџилот, издвоено. Па, доколку значењето на „Светиот Рух“ би било: Инџилот, тогаш во ајетот би постоело бесполезно повторување, а Аллаховиот ﷻ Говор е чист од бесполезни повторувања² – а Аллах ﷻ најдобро знае.

﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ﴾ (٨٨)

„И велеа: ‚Нашите срца се закоравени!‘ – Не, туку Аллах ги проколнал поради неверувањето нивно. Па, само малкумина од нив веруваат. (88)“

Исраиловите синови за своите срца кажувале дека се закоравени, односно веќе исполнети со она што претходно го осознале, па во нив повеќе нема место за она со што дошол Мухамед ﷺ. Впрочем, со самото нивно исполнување станале закоравени и запечатени со она што било во нив, и не допирало до нив ништо од она што Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им го кажувал, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ﴾

¹ Сура Ел-Маида, ајет 110.

² Надоврзување од авторот: „Светиот Рух е создание од Аллаховите ﷻ созданија, додека Инџилот е Аллахов ﷻ Говор кој не е создаден. Исто така и зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во однос на Хасан ибн Сабит رضي الله عنه: ‚Аллаху, помогни го Хасан رضي الله عنه со Светиот Рух...‘ – не би значеле: помогни го со Инџилот...?! Сето ова го потврдува толкувањето дека под ‚Светиот Рух‘ се мисли на: Светиот Џибрил عليه السلام.“

„И велеа: ,Во нашите срца има глувост кон она во што нè повикувате...“¹

Ова толкување го застапува и Ибн Џерир, коешто го потврдува со преносот на Амр ибн Муре Ел-Хаџели, а тој од Хузејфе ﷺ, дека рекол: „Срцата се четири видови...“ – и го споменал меѓу нив: закоравеното срце, коешто го предизвикало Аллаховиот ﷻ гнев врз себе, а тоа е срцето на неверникот. Затоа Аллах ﷻ во продолжение на овој ајет рекол: **„...Не, туку Аллах ги проколнал, поради неверувањето нивно. Па, само малкумина од нив веруваат.“** – т.е. не е онака како што сметаат, туку нивните срца се проколнати и запечатени, како што вели Аллах ﷻ во сурата „Ен-Ниса“:

﴿ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾

„И говорот нивни: ,Срцата наши се закоравени!‘ – не, туку Аллах ги запечати, поради неверувањето нивно, па не веруваат освен малку.“² – т.е. не веруваа освен малкумина од нив – а Аллах ﷻ најдобро знае!

﴿ وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴾ (٨٩) ﴿

„И штом им дојде Книгата од Аллах, како потврда на она што веќе беше при нив, а претходно им се закануваа со победа на оние кои не веруваа. Но, штом им дојде она што го препознаа, станаа неверници во него. Па, проклетството Аллахово нека биде врз неверниците! (89)“

Аллах ﷻ во овој ајет вели: **„И штом им дојде...“** – т.е. штом им дојде на Евреите. Зборовите: **„...Книгата од Аллах...“** – а таа книга е Куранот, којшто му е објавен на Мухамед ﷺ. Зборовите: **„...како потврда на она што веќе беше при нив...“** – т.е. од Тевратот. Зборовите: **„...А претходно, им се закануваа со победа на оние кои не веруваа...“** – т.е. пред појавата на овој Пејгамбер ﷺ, со оваа Книга им говорела на своите непријатели од мушриците дека ќе ги победат, штом ќе дојде тоа, докол-

¹ Сура Фусилет, ајет 5.

² Сура Ен-Ниса, ајет 155.

ку војуваат против нив, велејќи им: „Ќе се појави Пратеник во Последното време, па со него ќе ве убиваме, како што беа убивани Ад и Ирем.“ Како што вели Мухамед ибн Исхак со пренос од Икриме и од Сеид ибн Џубејр, а тие од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Евреите, навистина, им се заканувале со победа, кога ќе се појави Аллаховиот Пратеник, на Евс и на Хазреџ. Но, штом Allah ﷻ одредил да биде од Арапите, станале неверници во него и го негирале она што го кажувале за него пред тоа. Тогаш, Муаз ибн Џебел ﷺ, Бишр ибн Ел-Бера' ибн Ма'рур ﷺ и Давуд ибн Селеме ﷺ им рекле: „О Евреи, плашете се од Allah ﷻ! Ни се заканувајте дека ќе нè совладате кога ќе се појави Мухамед ﷺ, а ние, тогаш, бевме мушрици. И ни говоревте дека ќе биде испратен и ни го опишувајте со неговите описи и својства.“ Тогаш, Селам ибн Мешкем, братот од Бену Недир, рекол: „Тој не ни дојде со нешто препознатливо и тој не е оној кој ви го спомнувавме.“ Тогаш, Allah ﷻ го објавил овој ајет.

﴿بِنَسَمَاتِهِمْ أَن يَكْفُرُوا بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ بَغِيًّا أَنْ يُنَزِّلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاءُوا بَعْضٌ عَلَىٰ غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ﴾ (٩٠) ﴿٥٤﴾

„Колку е лошо она за што се продадоа!? – Да не веруваат во она што го објави Allah, презирајќи Allah да ја спушта добрината Своја кому сака од робовите Свои. Па, од еден гнев преминаа во друг – а на неверниците им припаѓа казна понижувачка! (90)

Ес-Суди, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Колку е лошо она кон што ги насочиле своите души, па станале задоволни со него и се упатиле кон него – а тоа е неверувањето во она што Allah ﷻ го објавил на Мухамед ﷺ. Кон сето тоа ги навеле нивниот презир и завидливост – затоа што, Allah ﷻ ја спуштил Својата добрина кому сакал од Своите робови. И нема поголема завидливост од оваа.“ Ибн Абас ﷺ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „...**Па, од еден гнев преминаа во друг...**“ – рекол: „Првиот гнев кон нив се јавил кога го оставиле Тевратот, иако го поседувале. Додека, вториот гнев се однесува на нивното неверување во Веровесникот ﷺ, кој е испратен за нив. И затоа заслужиле да бидат трајно под Аллаховиот ﷻ гнев.“ Зборовите: „...**а на неверниците им припаѓа казна понижувачка!**“ – т.е. штом нивното неверување беше резултат на нивниот презир, завидливост и ароганција, тогаш следува нивната казна да биде понижување и омаловажување на дуњалукот и на ахиретот, како што вели Allah ﷻ:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾

„Оние кои се вообразуваа да Ме обожуваат, навистина, ќе влезат во Цехенемот, понижени!“¹

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾ (٩١) وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿٩٢﴾ ﴿٩٢﴾

„И кога им се рече: ‚Верувајте во она што го објавил Аллах!‘ – рекоа: ‚Веруваме во она што нам ни се објавува!‘ – а не веруваа во она што им дојде по тоа, иако беше Вистина која го потврдуваше она што веќе беше при нив. Кажи: ‚Па, зошто ги убивавте веровесниците Аллахови, претходно, ако сте, навистина, верници?! (91) А и Муса веќе ви дојде со знаменија јасни, потоа телето го обожуваат, по него, и бевте неправедни! (92)“

Аллах ﷻ рекол: „И кога им се рече...“ – т.е. на Евреите и на сличните на нив од Следбениците на Книгата. Им било речено: „Верувајте во она што го објавил Аллах ﷻ на Мухамед ﷺ, бидете искрени и следете го!“ – тогаш, тие одговориле: „...рекоа: ‚Веруваме во она што нам ни се објавува!‘“ – т.е. доволно ни е верувањето во она што нам ни се објавува од Тевратот и од Инџилот, и не признаваме ништо друго. Зборовите: „...а не веруваа во она што им дојде по тоа...“ – т.е. во она што им се објави по она што веќе им било објавено. Зборовите: „...иако беше Вистина која го потврдуваше она што веќе беше при нив...“ – т.е. иако знаеја дека она што му се објавува на Мухамед ﷺ е Вистина, којашто го потврдува она што веќе им беше објавено ним, од порано. Ова е противдоказ кон нив, затоа Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...Кажи: ‚Па, зошто ги убивавте веровесниците Аллахови, претходно, ако сте, навистина, верници?!...““ – т.е. ако сте искрени во вашето тврдење дека верувате во она што ви е објавено, тогаш зошто ги убивавте веровесниците кои ви доаѓаа со потврда на Тевратот, кој се наоѓа во вашите раце, и ви наредуваа да пресудувате според него и да не го искривувате, а притоа вие бевте свесни дека тие ја зборуваат вистината. Не, туку ги убивавте поради презирот, тврдоглавоста и ароганцијата

¹ Сура Гафир, ајет 50.

кон нив, и не следевте ништо друго освен вашите желби, потреби и каприци.

Зборовите: **„...А и Муса веќе ви дојде со знаменија јасни...“** – т.е. со јасни докази и неприкосновени муџизи, кои потврдуваа дека нема друг бог освен Аллах ﷻ и дека тој е Аллахов ﷻ пејгамбер. Тие јасни докази се: поплавата, скакулците, вошките, жабите, крвта, стапот¹, раката², расцепувањето на морето, вивнувањето на облакот, сладотиите и препелиците, распукнувањето на карпата и други докази коишто ги согледавте. Зборовите: **„...потоа телето го обожувавте, по него...“** – т.е. откако, Муса ﷺ отиде на планината Тур за да зборува со Аллах ﷻ, тогаш, вие започнавте да го обожувате телето, покрај Аллах ﷻ. Зборовите: **„...и бевте неправедни!“** – т.е. бевте неправедни поради ваквата постапка, бидејќи знаевте дека нема друг бог освен Аллах ﷻ.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾

„И кога зе довме од вас ветување цврсто и ја кренавме планината Тур над вас: ‚Одлучно прифатете го она што ви го дадовме и слушајте!‘ – рекоа: ‚Слушаме, но не сме послушни!‘, и срцата нивни беа опиени од телето, поради неверувањето нивно. Кажете: ‚Колку е лошо она што ви го наредува верувањето ваше, ако, навистина, сте верници!?!‘ (93)“

Аллах ﷻ во овој ајет ги набројува грешките на Евреите, како и нивното прекршување на цврстиот договор којшто го дале, одбивајќи го, така што Аллах ﷻ ја кренал планината над нив сè додека не се согласи, а потоа, повторно се спротивставиле, велејќи: **„Слушаме, но не сме послушни!...“** – толкувањето на овој ајет веќе е објаснето претходно.³

Зборовите: **„...и срцата нивни беа опиени од телето, поради неверувањето нивно...“** – Абдурезак пренесува од Катаде дека рекол: „Во

¹ Се мисли на стапот на Муса ﷺ кој, со Аллахова дозвола, се претворал во змија (Заб. на рец.).

² Раката на Муса ﷺ која во одредени моменти, кога ја завлекувал во неговата облека, станувала сјајно бела, но, никако поради болест или мана, туку како доказ за Аллаховата моќ и сила (Заб. на рец.).

³ Надоврзување од авторот: „Погледни во толкувањето на 63-от и 64-от ајет од оваа сура.“

нив се влеала љубовта за обожувањето на телето.“ Ова толкување го застапуваат уште и Ебу Ел-Алије и Ер-Реби’ ибн Енес. Ахмед пренесува од Ебу Ед-Дерда ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Твојата љубов кон нешто заслепува и оглузува.“¹ Овој хадис го пренесува и Ебу Давуд.

Зборовите: „...**Кажи: „Колку е лошо она што ви го наредува верувањето ваше, ако, навистина, сте верници!?”**“ – т.е. колку е лошо она во што сте уверени од порано, а и сега, од вашето неверување во Аллаховите ﷻ знаменија и од вашето противење кон веровесниците, а посебно вашето уверување во неверувањето во Мухамед ﷺ. А ова е најголемиот и најлошиот грев од ваша страна, бидејќи не верувате во печатот на сите пејгамбери и најизбраниот од сите веровесници, кој е испратен до севкупното човештво. Тогаш, како се повикувате дека сте верници, а веќе ги сторивте вашите грди дела и веќе го прекршивте она на што цврсто се заветивте, па не верувајте во Аллах ﷻ и го обожувајте телето?!!

﴿ قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (٩٤) وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٩٥﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْحَزِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ ﴿٩٤﴾

„**Кажи: „Ако Домот ахиретски е само за вас, а не и за другите луѓе, тогаш посакајте ја смртта, ако сте искрени!”** (94) И нема никогаш да ја посакаат, заради она што го прават рацете нивни. А Аллах ги знае неправедните! (95) И ќе ги забележиш дека се луѓе кои најмногу копнеат по животот, дури и повеќе од многубошциите. Секој од нив посакува да живее илјада години – но, и да живее илјада години, сепак нема да биде оддалечен од казната. Аллах го гледа она што го работат! (96)“

Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**Кажи: „Ако Домот ахиретски е само за вас, а не и за другите луѓе, тогаш посакајте ја смртта, ако сте искрени!”**“ – рекол: „Т.е. повикајте ја смртта, да ја стигне онаа од двете групи која

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 5130 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21186.

лаже, па одбиле да го сторат тоа.“ Зборовите: „...И нема никогаш да ја посакаат, заради она што го прават рацете нивни. А Аллах ги знае неправедните!...“ – т.е. Аллах ﷻ го знае она што свесно го кријат кај нив, па дури и не веруваат во него. А да ја посакаа смртта на денот кога им беше речено да ја посакаат, немаше да остане ниеден жив Евреин на земјата. Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Да ја посакаа смртта, Евреите ќе умреа и ќе го видеа нивното место во пеколот. А тие што го колнеа Аллаховиот Пратеник, доколку беа излезени и доколку се вратеа, тогаш немаше да ги најдат своите блиски, ниту, пак, своите имоти!“¹ На ова потполно одговараат Аллаховите зборови во поглавјето „Ел-Џума“:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ . وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْت أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ . قُلْ إِن الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾

„Кажи: ,О Евреи, ако сметате дека навистина сте штитеници Аллахови, покрај другите луѓе, тогаш посакајте ја смртта, ако сте искрени?!“ – Нема никогаш да ја посакаат, заради она што го работеа рацете нивни. А Аллах ги знае неправедните. Кажи: ,Навистина, смртта од која бегате, ќе ве стигне. Потоа, ќе се вратите кај Тој што го познава невидливото и видливото, па Тој ќе ве извести за она што го работевте.“²

Па, Евреите – нека биде Аллаховото ﷻ проклетство врз нив – штом започнале да се сметаат себеси за Аллахови ﷻ „деца“ и за Аллахови ﷻ „миленици“, и штом рекле: „Нема да влезе во Џенетот никој освен оној кој е Евреин или христијанин!“ – биле повикани да предизвикаат проклетство врз оној што лаже од двете групи: Евреите и муслиманите. Но, штом одбиле да го сторат тоа, секој од нив дозна дека се неправедни, бидејќи ако, навистина, биле уверени во она што го тврделе, тогаш ќе пристапеле кон тоа и немале воопшто да се колебаат и да одолговлекуваат. Впрочем, тоа било само потврда на нивните лаги и измислици. Истото се случило и меѓу Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и христијанската делегација од Неџран, кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им изнел

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2226 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 13873.

² Сура Ел-Џума, ајети 6-8.

очигледен доказ и ги повикал да пристапат кон јавно предизвикување проклетство врз оној што лаже. За тоа Аллах ﷻ вели:

﴿فَمَنْ حَاجَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ آبَاءَنَا وَأَبْنَاكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾

„А кој се расправа со тебе за него, откако ти дојде Знаењето, тогаш кажи: „Дојдете да ги повикаме децата наши и децата ваши, и жените наши и жените ваши, и ние самите и вие самите, а потоа да се помолиме потчинето и да го повикаме проклетството Божје да биде врз лажговците!“¹ Кога го виделе ова, едните од нив им рекле на другите: „Се колнеме во Аллах ﷻ, ако го сторите тоа кон овој пејгамбер, тогаш нема да остане ниту трепка од вас.“ – тогаш, побарале склучување примирје и плаќање џизја, како потчинет народ. Истото ова се случило и со Евреите – нека бидат проклети до Судниот ден – кои одбиле да го предизвикаат врз себе Аллаховото ﷻ проклетство, бидејќи животот кај нив претставувал нешто скапоцено и недопирливо, затоа што знаеле што ги очекува по смртта. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...И нема никогаш да ја посакаат, заради она што го правеа рацете нивни...“

Зборовите: „...И ќе ги забележиш дека се луѓе кои најмногу копнеат по животот...“ – т.е. посакуваат да живеат што подолго, бидејќи знаат што ги очекува по смртта и каква пропаст им се назира. Затоа, дуњалукот претставува затвор за верникот, а уживање за неверникот. Токму поради тоа тие настојуваат што е можно повеќе да го одложат она што ги очекува на ахирет. Меѓутоа, не можат ништо да постигнат со своите стремежи, бидејќи она што им е подготвено ќе ги снајде, без сомнение! Дури се стремат кон животот на дуњалукот повеќе и од мушриците, на кои не им е објавена Книга. Во овој ајет е содржано стилско изразување, каде што конкретниот предмет се надоврзува на воопштениот. Зборовите: „...Секој од нив посакува да живее илјада години...“ – т.е. секој Евреин посакува да живее илјада години. Ибн Абас ؓ рекол: „Се вљубиле во гревовите низ сиот свој живот, затоа посакувале да живеат подолго.“ Зборовите: „...но, и да живее илјада години, сепак нема да биде оддалечен од казната...“ – т.е. нема да се

¹ Сура Али Имран, ајет 61.

спаси од казната. Затоа, мушрикот посакува да не биде оживеан по смртта, туку посакува да живее што подолго. А и Евреинот веќе дознал што го очекува на ахирет, од понижувачката казна, поради намерното напуштање на вистината. Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, при толкувањето на овој ајет, рекол: „Тие се оние кои биле непријатели на Џибрил عليه السلام.“ Ебу Ел-Алије и Ибн Омер رضي الله عنهما рекле: „Сепак, тоа нема да го спаси од казната и да го избави од неа.“ Зборовите: „...**Аллах сигурно го гледа она што го работат!**“ – т.е. **Аллах** عليه السلام е Известен и го гледа сето она што го работат Неговите робови, од доброто и од злото, и секој ќе биде награден или казнет согласно со она што го работел.

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ (97) مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِّلْكَافِرِينَ ﴿98﴾

„**Кажи: ,Кој му е непријател на Џибрил?!‘ – па, тој го спушти Куранот врз срцето твое, со одобрение Аллахово, како Потврда на она што било пред него, како Упатство и како радосна вест за верниците. (97) Кој му е непријател на **Аллах**, на мелеците Негови, на пејгамберите Негови, на Џибрил и на Микал – па **Аллах**, навистина, е непријател на неверниците! (98)**“

Аллаховите عليه السلام зборови: „**Кажи: ,Кој му е непријател на Џибрил?!‘ – па, тој го спушти Куранот врз срцето твое, со одобрение Аллахово...**“ – т.е. кој му е непријател на Џибрил عليه السلام, тогаш нека знае дека тој е Доверливиот Рух, кој го спушти Мудриот Куран врз твоето срце, о, Мухамеде عليه السلام, со Аллахова عليه السلام дозвола за тоа. Па, тој е мелек-пратеник од Аллаховите عليه السلام мелеци. А оној кој е непријател на еден мелек, тогаш тој е непријател на сите мелеци, како оној кој верува во еден пејгамбер, тогаш мора да верува во сите пејгамбери, бидејќи **Аллах** عليه السلام рекол:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ﴾

„Навистина, оние кои не веруваат во Аллах и во Пејгамберот Негов, и сакаат да ги раздвојат Аллах и пејгамберите Негови, велејќи: „Веруваме во едни, а не веруваме во други!“¹ Аллах ﷻ ги нарекува неверници бидејќи веруваат во некои од пејгамберите, а не веруваат во други. Затоа, оној кој е непријател на Џибрил عليه السلام, тој е непријател и на Аллах عليه السلام, бидејќи Џибрил عليه السلام не се спушта со ништо свое, туку се спушта по наредба од својот Господар عليه السلام, како што вели Аллах عليه السلام:

﴿وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ﴾

„И ние не се спуштаме без наредба од Господарот твој...“² Ел-Бухари пренесува во својот „Сахих“ хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Аллах عليه السلام кажал: „Кој се однесува непријателски кон мојот миленик, таквиот Мене ми објавил војна!“³ Затоа, Аллах عليه السلام се разгневил врз оној кој е непријател кон Џибрил عليه السلام, велејќи: „...**Кажи: „Кој е непријател кон Џибрил?!“ – Па, тој го спушти Куранот врз срцето твое, со одобрение Аллахово, како Потврда на она што било пред него...“** – т.е. како потврда на она што било објавено пред него, од поранешните Книги. Зборовите: „...**како Упатство и како радосна вест за верниците...“** – т.е. упатство за нивните срца и радосна вест за нив со Џенетот, а ова не се однесува на никого друг освен на верниците, како што вели Аллах عليه السلام:

﴿قُلْ هُوَ الَّذِيْنَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً﴾

„Кажи: „Тој е Упатство и Лек за оние кои веруваат...“⁴

Зборовите: „...**Кој е непријател на Аллах, на мелеците Негови, на пејгамберите Негови, на Џибрил и на Микал – па Аллах, навистина, е непријател на неверниците!**“ – т.е. Аллах عليه السلام е високо над оној што непријателува со Него, со Неговите мелеци и со Неговите пејгамбери. Поимот „пејгамбери“ (пратеници) ги опфаќа: пратениците од мелеците и од луѓето – како што вели Аллах عليه السلام:

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 150.

² Сура Мерјем, ајет 64.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6137 и Ел-Бехеки, бр. 20381.

⁴ Сура Фусилет, ајет 44.

﴿اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ﴾

„Аллах избира пратеници од мелеците, а и од луѓето...“¹

Зборовите: **„...кон Џибрил и кон Микал...“** – тука е содржано стилско изразување, каде што конкретниот предмет се надоврзува на воопштениот, бидејќи Џибрил عليه السلام и Микал عليه السلام се мелеци кои се вбројуваат во првиот поим (пратениците), а потоа се споменуваат поединечно, бидејќи контекстот на ајетот говори за истакнување на Џебраил عليه السلام – кој е посредник меѓу Allah ﷻ и Неговите пејгамбери – а потоа кон него го надоврзува Микаил عليه السلام, со споменување на неговото име, бидејќи Евреите сметале дека Џибрил عليه السلام е нивен непријател, додека Микаил عليه السلام е нивен заштитник!! Затоа, Allah ﷻ ги известува дека: оној кој е непријател на еден од нив, истовремено, е непријател на другиот и на Allah ﷻ.

Зборовите: **„...па Аллаx, навистина, е непријател на неверниците!“** – во овој дел од ајетот е содржано истакнување на именката „Allah ﷻ“, без користење замена, иако е можно тоа. Allah ﷻ не вели: „...па Тој, навистина, е...“ – туку вели: **„...па Аллаx, навистина, е...“** – како што отпеал еден поет:

*„Не гледам дека смртта нешто изостава,
туку смртта, и богатиот и сиромавиот, ги усмртува.“*

Целта на истакнувањето на именката во овој ајет е потврдување и истакнување на значењето и соопштување коешто гласи: *„Кој се однесува непријателски кон мојот миленик, таквиот Мене ми објавил војна!“* – како што стои во друг хадис: *„Allah ﷻ рекол: Јас ќе ги осветам моите миленици како што гневниот херој напаѓа во војна.“²* Во веродостоен хадис стои: *“На кого сум му Јас непријател, сигурно го совладувам.“³*

Имамот Ебу Џафер ибн Џерир Ет-Табири – Allah ﷻ да му се смилува – рекол: „Исламските алими се согласиле при толкувањето: дека овој ајет е објавен како одговор на Евреите, кои сметале дека Џибрил

¹ Сура Ел-Хаџ, ајет 75.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2114; Ибн Маџе, бр. 2442 и Ел-Бејхеки 11328.

ﷺ е нивен непријател, додека Микаил ﷺ е нивен заштитник. Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил овие ајети.“

﴿٩٩﴾ وَأَوْكَلْنَا عَاهِدُوا عَهْدًا نَّبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٠﴾ وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠١﴾ وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمَانَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يَعْلَمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ وَلَبِئْسَ مَا شَرُّوا بِهِ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِنَ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٣﴾ ﴿١٠٣﴾

„И Ние веќе ти објавивме знаменија јасни, а во нив не веруваат само грешниците. (99) Секогаш, кога се заветуваат со завет, една група од нив го отфрла ... Не, туку мнозина од нив не веруваат. (100) А штом им дојде Пејгамберот од Аллах, потврдувајќи им го она што веќе беше при нив, тогаш една група од оние на кои им беше дадена Книгата, ја фрлија Книгата Аллахова позади себе, како воопшто да не знаеја. (101) И го следеа она што им го проповедаа шејтаните, за власта на Сулејман. Но, Сулејман не беше неверник, туку шејтаните беа неверници, подучувајќи ги луѓето за магиите (сихр). А ниту она што им беше објавено на двата мелека во Вавилон – Харут и Марут, кои не подучуваа никого, а притоа да не му речеа: ‚Ние сме само искушение и ти немој да бидеш неверник!‘ Па, го учеа од нив она со што ги разединуваа мажот и жената. И не можеа да наштетат никому со тоа, без одобрение Аллахово. И го учеа она што им штетеше, а не им користеше. И веќе дознаа дека оној кој ќе го купи тоа, нема да има никаква среќа на идниот свет. А колку лошо беше она што го купуваа душите нивни, само да знаеја!? (102) А да веруваа и да беа богобојазливи, навистина ќе беа наградени од Аллах со добро, само да знаеја!? (103)“

Аллаховите ﷻ зборови: „И Ние веќе ти објавивме знаменија јасни, а во нив не веруваат само грешниците...“ – т.е. ти објавивме, о,

Мухамеде ﷺ, јасни покази и очигледни докази за вистинитоста на твојот Пејгамберлак, а меѓу нив спаѓа и она што го содржи Куранот од тајните и вестите за Евреите, коишто не ги знаеле освен нивните рабини и свештеници, а посебно искривувањето на Тевратот од страна на првите и на последните генерации од нив. Па, Аллах ﷻ му ги открил на Својот пејгамбер Мухамед ﷺ сите нивни тајни и не постоело ништо, за што ќе бил прашан од страна на Евреите во врска со Тевратот, а притоа Аллах ﷻ да не му објавел одговор за она што го прашувале. И така, тој се расправал со нив, а штом ќе забележале дека го знае она што тие не го знаат, велеле: „Овој е поучен од нас за она што ни е објавено, а овие знаменија коишто му се објавени се неприкосновени.“ Без сомнение, секој човек, со здрава природа, го потврдува она со што дошол Мухамед ﷺ, без да биде подучен со тоа од било кого од луѓето. А посебно, кога знаеле дека Мухамед ﷺ бил неук, бидејќи не знаел ни да чита ни да пишува. Па, таквите јасни знаменија, без сомнение, биле јасни докази за нив, но тие ги одбиле и не верувале во нив.

Ибн Абас ؓ рекол: „Ибн Сурија Ел-Кутвини му се обратил на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со зборовите: „О, Мухамеде! Ти не ни донесе нешто што не го знаеме, а и Аллах ﷻ не ти објави јасно знамение, па да го следиме!“ – тогаш, Аллах ﷻ го објави следниот ајет: „И Ние веќе ти објавивме знаменија јасни, а во нив не веруваат само грешниците.““ Малик ибн Ес-Сајф, откако се појавил Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и ги потсетил на дадениот завет којшто Аллах ﷻ го зел од нив и кон она што им го објавил во однос на Мухамед ﷺ, рекол: „Се колнам во Аллах ﷻ! Аллах ﷻ не зеде од нас никаков завет и не ни објави ништо во однос на Мухамед ﷻ!“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: „**Секогаш, кога се заветуваат со завет, една група од нив го отфрла...**“ Ел-Хасен, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**Не, туку мнозина од нив не веруваат...**“ – рекол: „Да! Не постоело ниеден договор на земјата, за којшто ќе се заветеле дека ќе се придржуваат кон него, а притоа да не го прекршеле и да не го отфрлеле. Денес се договарале, утредента го прекршувале договорот.“ Затоа, тие се народ кого Аллах ﷻ го прекорил, поради нивното отфрлање на цврсто дадените ветувања и поради нивното негирање на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ – дека е испратен до нив и до сите останати луѓе – а тој е оној чие име го наоѓале запишано во нивните

Книги, со сиот негов опис и својства, и им било наредено да го следат, да го помагаат и да го поддржуваат, како што вели Аллах ﷺ:

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ﴾

„Кои го следат Пејгамберот и Веровесникот, кој е неук и кој го наоѓаат запишан кај нив во Тевратот и во Инџилот...“¹

Зборовите: **„...А штом им дојде Пејгамберот од Аллах, потврдувајќи им го она што веќе беше при нив, тогаш една група од оние на кои им беше дадена Книгата, ја отфрлија Книгата Аллахова зад себе, како воопшто да не знаеја...“** – т.е. една група од нив ја отфрлаа Аллаховата ﷻ Книга, којашто беше кај нив, а во којашто беше содржана радосна вест за доаѓањето на Мухамед ﷺ, оставајќи ја позади својот грб, како да не знаат воопшто што се наоѓа во неа! Тогаш, започнаа да се приклонуваат кон ковање сплетки и интриги, да го изучуваат сихрот (маѓијата) и да го практикуваат. Затоа, во една прилика, правејќи му сихр на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, го ставиле во чешел обвиткан со палмова кора, ставајќи го во бунарот Ерван. Сето тоа го сторил нивниот човек по име Лубејд ибн Ел-Е’асам – нека биде Аллаховото ﷻ проклетство врз него. Тогаш, Аллах ﷻ му ја открил на Својот Пејгамбер ﷺ маѓијата (сихрот) којашто му ја направиле и го избавил од неа – како што стои во преданието од Аиша ؓ – мајката на верниците – коешто го пренесуваат „Двата сахиха“.

Зборовите: **„...И го следеа она што им го проповедаа шејтаните, за власта на Сулејман. Но, Сулејман не беше неверник, туку шејтаните беа неверници, подучувајќи ги луѓето за магиите...“** – Ес-Суди, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Шејтаните се кревале кон небото, па запоседнувале одредени места, за да слушаат. Па, наслушнувале од говорот на мелеците во врска со случувањата на земјата, како што се: смртните мигови, скриените работи од Гајбот, Аллаховите ﷻ наредби кон нив и друго. Потоа, доаѓале кај гатачите и им го соопштувале она што ќе го наслушнеле. Тогаш, гатачите им го претскажувале тоа на луѓето, а откако ќе се случело нешто од тоа, луѓето ќе поверувале во нивниот говор. Штом гатачите започнале целосно да им се доверуваат на шејтаните, шејтаните започнале да ги лажат и да им внесуваат лаги во она

¹ Сура Ел-Араф, ајет 157.

што го наслушнувале, додавајќи кон секој збор што ќе го наслушнеле по седумдесет лаги. Па, луѓето започнале да го запишуваат нивниот говор во книги. Потоа, тие книги се прошириле меѓу Израиловите синови, и тие се убедиле дека џините го знаат Гајбот. Тогаш, Сулејман عليه السلام испратил пратеници кај луѓето, да ги соберат таквите книги, па ги ставил во ковчег, а потоа ги закопал под својот престол. Потоа, ниеден од шејтаните не можел да се доближи до престолот, бидејќи ако се доближил веднаш бил усмртуван со оган. Тогаш, Сулејман عليه السلام рекол: „Не сакам да слушнам никого, да рече дека шејтаните го знаат Гајбот. А ако го слушнам дека го вели тоа, тогаш ќе го убијам.“ Откако, Сулејман عليه السلام умрел, а умреле и оние од учените луѓе кои знаеле за наредбата на Сулејман عليه السلام, и откако, по нив дошле други генерации, шејтанот се преобразил во човечки облик, а потоа се упатил кон една група од Израиловите синови и им рекол: „Сакате ли да ве упатам кон богатство кое никогаш не исчезнува?“ – одговорило: „Да!“ Рекол: „Тогаш, ископајте под престолот!“ – и отишол заедно со нив да им го покаже местото. Кога стигнале таму, запрел настрана, а тие му рекле: „Приближи се!“ – а тој им одговорил: „Не! Јас ќе стојам тука, пред вас, а ако не го најдете, тогаш убијте ме!“ Тогаш, тие ископале на тоа место и ги пронашле книгите. Штом, ги извадиле надвор, шејтанот им рекол: „Сулејман, навистина, ги управуваше луѓето, шејтаните и птиците со овие магии!“ – а потоа, одлетал од нив и заминал. Тогаш, се проширила веста меѓу луѓето дека Сулејман عليه السلام бил маѓепсник, а Израиловите синови ги прифатиле книгите. Штом се појавил Аллаховиот пејгамбер Мухамед صلى الله عليه وسلم, започнале да се расправаат со него во врска со тоа, тогаш Allah عز وجل ги објавил следните зборови: **„Но, Сулејман не беше неверник, туку шејтаните беа неверници...“**

Ибн Ебу Хатим пренесува од Сеид ибн Џубејр, а тој од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Човекот по име Асиф, бил писар на Сулејман عليه السلام и го знаел највозвишеното Аллахово عز وجل име, бидејќи пишувал сè што му заповедал Сулејман عليه السلام и го закопувал под неговиот престол. Откако, Сулејман عليه السلام умрел, шејтаните го извадиле сето она што било закопано под престолот и помеѓу секои два реда испишале магии и невернички зборови., велејќи: „Ова го работел Сулејман عليه السلام.“ Тогаш, незнајковците од луѓето започнале да го пцујат, додека учените од нив се воздржале. И не престанале да го пцујат Сулејман عليه السلام сè додека Allah عز وجل не му ги

објавил на Мухамед ﷺ следните зборови: **„И го следеа она што им го проповедаа шејтаните, за време власта на Сулејман. Но, Сулејман не беше неверник, туку шејтаните беа неверници, подучувајќи ги луѓето за магиите...“**

Се пренесуваат и други слични ставови од муфесирите во однос на поводот за објавувањето на овој ајет, и не постои никакво несовапаѓање и колизија меѓу нив кај оној кој поседува здрав интелект и разборитост – а само Аллах ﷻ упатува во Вистината.

Од сето ова може да се заклучи дека: Евреите, на кои им била дадена Книгата, откако ја отфрлиле Книгата којашто им била дадена и се спротивставиле кон Аллаховиот пејгамбер Мухамед ﷺ, започнале да го следат она што го проповедале шејтаните, односно она што шејтаните го пренесувале и зборувале за време на владеењето¹ на Сулејман عليه السلام, и да го сметаат за нешто величествено и божествено, бидејќи тоа им било проповедано, т.е. биле залажувани со тоа, затоа што таквите проповеди биле само шејтански говор, а шејтанскиот говор е лага.

Зборовите: **„...А ниту она што им беше објавено на двата мелека во Вавилон – Харут и Марут, кои не подучуваа никого, а притоа да не му речеа: ‚Ние сме само искушение и ти немој да бидеш неверник!‘ Па, го учеа од нив она со што ги разединуваа мажот и жената...“** – Евреите сметале дека Џибрил عليه السلام и Микаил عليه السلام се двата мелека кои му го објавувале сихрот (магиите) на Сулејман عليه السلام. Па, Аллах ﷻ ја поништил нивната лага и го известил Својот пејгамбер Мухамед ﷺ дека Џибрил عليه السلام и Микаил عليه السلام не објавувале сихр и го очистил Сулејман عليه السلام од она што му го припишувале од сихрот. Потоа, ги известил дека сихрот е шејтанска работа и дека луѓето го изучувале сихрот во Вавилон, од рацете на две лица кои се викале: Харут и Марут. Според ваквото толкување, зборот „ма“ (مَا) во Аллаховите عليه السلام зборови: (وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ) (الْمَلَكَيْنِ) претставува негација, а не претставува односен сврзник „она“ (الَّذِي) со кој се поврзува претходната реченица.

¹ Надоврзување од авторот: „Под владеењето на Сулејман عليه السلام се подразбира: луѓето со кои владеел, а посебно од нив се издвојуваат гатачите од Израиловите синови, кои проповедале т.е. лажеле, – како што смета авторот Ибн Кесир. Според ова, значењето на овој ајет би било следното: ‚И Израиловите синови ги следеле лагите на шејтаните за луѓето со кои владеел Сулејман عليه السلام и она што го наоѓале од магиите. И Сулејман عليه السلام не бил неверник – а и не му доликувало да биде неверник, бидејќи бил пејгамбер, сочуван од неверството – туку, шејтаните биле неверници, поради ширењето на магиите и лагите.“

Ел-Куртуби рекол: „Зборот ,ма‘(مَا), во овој ајет, означува негација и се надоврзува на зборовите:(وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ) – „**Но, Сулејман не беше неверник...**“ – а потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**туку шејтаните беа неверници, подучувајќи ги луѓето за магиите. А ниту она што им беше објавено на двата мелека...**“ – бидејќи Евреите сметале дека мелеци кои ги објавувале магиите биле Џибрил ﷺ и Микаил ﷺ, па Аллах ﷻ го побил нивниот говор, а зборовите: „...**Харут и Марут...**“ – одредил да бидат заменски удел на зборот „шејтаните“. Ова толкување може да биде исправно поради три причини: 1) бидејќи множинската форма на зборот опфаќа две нешта па нагоре, како што стои во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ﴾

„**А ако има браќа...**“¹ (т.е. два брата па нагоре); или 2) поради тоа што имале свои следбеници; или 3) поради тоа што биле едни од побунтовните шејтани, па се споменуваат одвоено според нивните имиња. Значи, значењето на овој ајет би било: „Туку, шејтаните ги подучувале луѓето за магиите во Вавилон – а тоа биле Харут и Марут...“ Ова толкување е поисправно, бидејќи на него алудира контекстот на ајетот, и нема потреба од поинакво толкување.“

Ибн Џерир пренесува од Ел-Ауфи, а тој од Ибн Абас ؓ, дека при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „...**А ниту она што им беше објавено на двата мелека...**“ – рекол: „Аллах ﷻ не го објавил сихрот преку мелеците.“ Ибн Џерир исто така пренесува од Ер-Реби' ибн Енес, дека при толкувањето на овој ајет, рекол: „Аллах ﷻ не им објавил на двата мелека сихр.“ Ибн Џерир, при толкувањето на овој ајет, понатаму вели: „Според ова, толкувањето на овој ајет би било следното: „И го следеа она што го проповедаа шејтаните од сихрот (магиите), за време на владеењето на Сулејман ﷺ, а Сулејман ﷺ не беше неверник, а ниту Аллах ﷻ им објави сихр на двата мелека, туку шејтаните беа неверници, подучувајќи ги луѓето кон сихрот во Вавилон – а тоа беа Харут и Марут.“ – според ова толкување, зборовите: „...**во Вавилон, Харут и Марут...**“ – претставуваат задоцнет исказ чиешто значење е претходно објаснето во зборовите: „...**туку шејтаните беа неверници...**“ .“

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 11.

Постојат и други толкувања на овие Аллахови ﷺ зборови. Така, некои од муфесирите ги толкуваат на следниот начин: „А ниту она што им беше објавено на двајцата кралеви...“ (وما أنزل على الملكين) – се мисли на Давуд ﷺ и Сулејман ﷺ – ако се смета дека зборот „ма“ (مَا) претставува негација. Според ова толкување, значењето на ајетот би било следното: „Аллах ﷻ не го објавил сихрот и ниту ги подучил за него двајцата кралеви: Давуд ﷺ и Сулејман ﷺ.“

Други муфесири сметаат дека: Харут и Марут биле две племиња од цините.

Трети сметаат дека биле двајца луѓе кои се викале Харут и Марут. Според ова толкување, значењето на овој ајет би се однесувало на луѓе, а не на шејтани. Меѓутоа, поисправно толкување е претходно наведеното толкување на Ел-Куртуби според коешто Харут и Марут се заменски удел од зборот „шејтаните“ и на тоа, впрочем, алудира контекстот на ајетот.¹

Четврти сметаат дека Харут и Марут биле два мелека од мелеците, и при своето толкување го пренесуваат расказот за планетата Венера и двата мелека Харут и Марут!! Затоа, тие сметаат дека Харут и Марут биле два мелека кои Аллах ﷻ ги спуштил од небото на земјата, внесувајќи во нив човечки страсти. Потоа, им била предочена најубавата жена на земјата... Па, посакале да ја имаат за себе, а таа се согласила да биде нивна, но под услов: да Му направат ширк на Аллах ﷻ, но тие одбиле да го сторат тоа. Потоа, повторно ја забележале, па ја посакале за

¹ Надоврзување од авторот: „Го поддржувам Ибн Кесир во неговиот став за толкувањето на Ел-Куртуби, освен при тврдењето на Ел-Куртуби дека Харут и Марут се заменски удел на зборот ‚шејтани‘, бидејќи не е од природата на шејтаните да ги советуваат луѓето, како што стои во овој ајет: **Ние сме само искушение и ти немој да бидеш неверник!** – туку, главна улога на шејтаните е да ги заведуваат и заблудуваат луѓето, а не да им укажуваат на исправниот пат. Затоа, сметам дека Харут и Марут се заменски удел од ‚луѓето‘, а не од ‚шејтаните‘. Според тоа, толкувањето на овој ајет би било следното: ‚И Сулејман ﷺ не беше неверник, а ниту на мелеците им се објавуваше сихр, туку шејтаните беа неверници, бидејќи ги подучуваа луѓето кон сихрот (магиите), а меѓу нив и двајцата луѓе Харут и Марут, кои потоа ги подучуваа другите луѓе за сихрот. И не подучуваа никого, а притоа да не му речеа: – Ние сме искушение за тебе, па немој да не веруваш! – ...‘ – оттука, Харут и Марут биле две лица од луѓето, од чијашто природа е меѓусебно советување. Според ова толкување, Аллах ﷻ го одрекнува објавувањето на сихрот кон Своите мелеци и го одрекнува од нив подучувањето на луѓето за сихрот, бидејќи сихрот, во основа, претставува куфр (неверство) и не може никој да подучува за сихрот, а притоа да остане верник, а ниту оној кој настојува да го изучува сихрот, а притоа да остане верник – а мелеците се чисти од неверството и не поттикнуваат кон него, бидејќи Аллах ﷻ не е Задоволен од Своите робови да проповедаат неверство и она што води кон него.“

себе, но таа повторно им поставила услов: да убијат човек, но тие одбиле да го сторат тоа. Потоа, повторно ја забележале, па ја посакале за себе, но таа повторно им поставила услов: да направат ширк кон Аллах ﷻ, да убијат човек или да се напијат вино – тогаш, тие избрале да се напијат вино, мислејќи дека тоа е најмал грев. Откако го испиле виното се опијаниле, а потоа направиле ширк, убиле човек и извршиле блуд со жената. Штом се отрезниле од пијанството, жената ги известила за она што го сториле, па се каеле за тоа што го направиле. Тогаш, посакале да се вратат кон небото, но не можеле, поради гревот којшто го сториле. Тогаш, Аллах ﷻ им оставил избор: да бидат казнети на дуњалукот или да бидат казнети на ахирет – а тие избрале да бидат казнети на дуњалукот, бидејќи знаеле дека казната на дуњалукот е минлива, додека казната на ахиретот е вечна. А што се однесува на жената, таа ги прашала за зборот којшто го изговарале кога сакале да се кренат или да се спуштат од небото, а тие ја известиле за тој збор. Тогаш, таа го изговорила зборот, а откако се кренале кон небото, била претворена во звезда... Таа е планетата Венера...!!?

Овој расказ се пренесува во повеќе од дваесет преноси, меѓутоа и покрај нивната бројност, сепак ниеден од нив не се смета дека е говор од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Дури мнозина од мухадисите, хафизите и муфесирите го отфрлаат овој расказ и сметаат дека е неисправен. Подетално за ова, зборуваат нивните тврдења во однос на расказите од Исраиловите синови, бидејќи меѓу нив не постои хадис чијшто пренос доспева до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Според надворешниот контекст на ајетот, се согледува дека кажувањето содржано во него е прикажано на концизен и содржаен начин, а ние веруваме во она што е содржано во Куранот, со сета негова содржина и она што Аллах ﷻ сака да ни го каже, онака како што само Нему му доликува – а Аллах ﷻ најдобро знае.¹

¹ Надоврзување од авторот: „Овој расказ нема никаква основа и воопшто не е исправен, како што сметаат мнозинството од мухадисите и муфесирите, бидејќи не се пренесува ниеден веродостоен хадис којшто го потврдува. Впрочем, овој расказ е неприфатлив ниту според неговиот пренос, а ниту според неговата содржина, и тоа од неколку аспекти: 1 – Според овој расказ, оние кои го пренесуваат сметаат дека Аллах ﷻ им објавил на мелеците сихр, а сихрот е неверство, тогаш како е можно Аллах ﷻ да им дозволи на Своите мелеци да не веруваат, и згора на тоа, да ги подучуваат другите луѓе за неверството? А Аллах ﷻ не е Задоволен Неговите робови да бидат неверници; 2 – Претворањето на човекот во звезда е невозможно, бидејќи тоа не се среќава во Аллаховиот ﷻ сунет; 3 – Овој расказ е од расказите на Исраиловите синови

Зборовите: „...кои не подучуваа никого, а притоа да не му речеа: ,Ние сме само искушение и ти немој да бидеш неверник!...“ – Ебу Џафер Ер-Рази пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Кога ќе им дојдел некој, посакувајќи од нив да го подучат за сихрот (магиите), му го забранувале тоа со жестока забрана и му велеле: ,Ние сме само испит, па немој да бидеш неверник! – бидејќи, тие го знаеле доброто и злото, го знаеле иманот и куфрот, па знаеле дека сихрот е куфр. Па, кога некој ќе дојдел кај нив, му наредувале да отиде во одредено место, а кога ќе дојдел во тоа место, му излегувал шејтан и го подучувал за сихрот, излегувајќи од него светлина којашто се крвала кон небото. Тогаш, човекот воздивнувал и изговарал: ,О тешко мене! О тешко мене! Што направи овој?!“ Ес-Суди рекол: „Кога ќе им дојдел некој човек, посакувајќи сихр, го советуваале, велејќи му: ,Немој да бидеш неверник! Ние сме само испит! – ако човекот го одбиел нивниот совет, тогаш тие му велеле: ,Оди до тоа ѓубриште и измокри врз него!‘ Кога човекот ќе измокрел врз него, од ѓубриштето излегувало светло коешто се крвало кон небото, а тоа бил иманот којшто излегувал од него. Потоа, му се доближувала црна фигура од чад којашто влегувала во сите негови сетила, а тоа бил Аллаховиот ﷻ гнев. Па, откако ќе му се случело тоа и се врател кај нив да ги извести за она што му се случило, тогаш тие го подучувале за сихрот.“

и митовите на нивните рабини и свештеници и 4 – Според содржината на овој расказ, Харут и Марут избрале да бидат казнети на дуњалукот. Оттука, следува дека тие треба да останат живи сè до Судниот ден, за да може да им се исполни нивната казна на дуњалукот, и дека треба да бидат сè уште во бунарот во Вавилон и да ги подучуваат луѓето за сихрот. Но, ова е неприфатливо поради неколку причини:

1) Поради зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „*Не останува на земјата по сто години оној кој денес е присутен на неа.*“ – па, доколку се претпоставува дека се живи и биле живи до времето на Мухамед ﷺ, тогаш следува дека умреле по сто години од неговата појава, како што се наведува во овој хадис на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Ако е така, тогаш тоа е спротивно на дуњалучката казна којашто им била преодредена – да останат на земјата до нејзиното постоење.

2) Ако тие се сè уште присутни во бунарот во Вавилон, казнувајќи се и подучувајќи ги луѓето за сихрот, тогаш неминовно следува да бидат споменати од страна на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ или да бидат споменати од страна на некој од нивните ученици, доколку и понатаму се живи...!!!

3) Ако е познато нивното место на наоѓање, тогаш тоа треба да се знае дека е во Вавилон, а Вавилон се наоѓал во денешен Ирак. Меѓутоа, досега не ни дошла никаква информација или вест за откривање на нивното место и бунарот во којшто се наоѓале.

Затоа, мнозинството од муфесирите и алимите сметаат дека овој расказ нема основа и дека е апокрифен и измислен, како што сметаат: Ел-Хатиб Ел-Багдади, шејхот Ибн Хаџер Ел-Хејсеми, Ел-Куртуби, Ел-Хафаџи и други од исламските алими. И недозволиво е расказите, како што е овој, да се пренесуваат и да се препишуваат, освен како предупредување за она што е содржано во нив од лагите и измислиците, како што наведува авторот во овој дел.“

Зборовите: „...Па, го учеа од нив она со што ги разединуваа мажот и жената...“ – т.е. луѓето ги учеле знаењата за сихрот (магиите) од Харут и Марут, со коишто тие располагале, а коишто се состоеле од грозни и валкани дела. А посебно, од нив учеле како да ги раздвојат сопружниците од нивниот заеднички живот и љубов. Ова дело е дело на шејтанот, како што стои во хадис којшто го пренесува Муслим во својот „Сахих“ од Џабир ибн Абдулах رضي الله عنه, во којшто стои дека Веровесникот ﷺ рекол: „Шејтанот, навистина, го става својот престол на водата, потоа испраќа свои чети меѓу луѓето. Најблизок до него е шејтанот кој ќе направи најголем раздор. Кога ќе му дојде еден од нив и му рече: „Без постојано со тој и тој човек, сè додека не го натерав да го каже тоа и тоа.“ – тогаш, Иблис му вели: „Не, се колнам во Аллах ﷻ! Ништо не си направил.“ Потоа, ќе му дојде друг шејтан и ќе му рече: „Не го оставив тој и тој човек сè додека не го раздвоив од неговото семејство.“ – тогаш, Иблис ќе го доближи кон себе и ќе му рече: „Да! Ти си направил нешто!“¹ А како главна причина за раздвојувањето на мажот од жената бил сихрот којшто предизвикувал халуцинации кај мажот, да ја гледа жената во облик на грда физиономија, и обратно, кај жената, да го гледа мажот во лош изглед и во грда претстава.

Зборовите: „...И не можеа да наштетат никому со тоа, без одобрение Аллахово...“ – Суфјан Ес-Сеури рекол: „Без Аллаховата ﷻ одредба.“ Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Да! Кому Аллах ﷻ сакал, му давал сила во однос на нив, а кому не сакал, не му давал никаква сила.“

Зборовите: „...И го учеа она што им штетеше, а не им користеше...“ – т.е. што им штетело во нивната вера и не им користело со корист, пропорционално на штетата. **Зборовите: „...И веќе дознаа дека оној кој ќе го купи тоа, нема да има никаква среќа на идниот свет...“** – т.е. веќе дознале Евреите, кои го замениле следењето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со сихрот, дека кој ќе го прави тоа дело, нема да поседува никаков удел и нема да стекне никаква награда на ахирет. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас رضي الله عنه, Муџахид и Ес-Суди.

Зборовите: „...А колку лошо беше она што го купуваа душите нивни, само да знаеја! А да веруваа и да беа богобојазливи, навистина ќе беа наградени од Аллах со добро, само да знаеја!?“ – т.е.

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2813, 5032 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13968.

колку лоша замена беше сихрот којшто го заменија за иманот и следењето на Пејгамберот ﷺ, само да земеа поука од она со што беа советувани, да веруваа во Аллах ﷻ, во Неговиот Пејгамбер ﷺ и во сите останати пејгамбери, и да се чуваа од Аллаховите ﷻ забрани – ќе ја стекнеа убавата награда кај Аллах ﷻ, којашто е подобра од она со што ги задоволиле своите души и кон што целосно се потчиниле.

Во Аллаховите ﷻ зборови: **„А да веруваа и да беа богобојазливи...“** – е содржан аргумент со којшто се потврдува неверството на маѓепсникот. Затоа, Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ за време на својот хилафет наредил да се убива секој маѓепсник (гатач) или маѓепсничка (гатачка). Ова предание го пренесува Ел-Бухари во својот „Сахих“. Исто така, се пренесува веродостоен пренос од Хафса ﷺ – мајката на верниците – дека нејзината слугинка ѝ подметнала маѓија (сихр), па откако дознала за тоа, наредила да ја убијат. А и од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се пренесува дека рекол: *„Казната за сихирбазот е да се убие со сабја.“*¹ Овој хадис го пренесува Ет-Тирмизи. Сличен хадис пренесува и Ет-Таберани, но од преносот на Ел-Хасен, а тој од Џундуб ﷺ.

Сихрот не може да биде спречен и отстранет со сихр сличен на него, туку единствено што користи во спречувањето и отстранувањето на сихрот е она што го објавил Аллах ﷻ на Својот Пејгамбер ﷺ - од Куранот и Сунетот, а посебно двете последни сури од Куранот – „Ел-Фелек“ и „Ен-Нас“ – кои уште се нарекуваат „Двете засолништа“ („Ел-Муав-везетан“), бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Нема подобра заштита од нив двете за оние кои бараат да бидат заштитени.“*² Исто така, учењето „Ајетул-Курси“ (255-от ајет од сурата „Ел-Бекара“) го брка и прогонува шејтанот.

Во стварност, сихрот, навистина, постои, додека мутезилите и други фракции сметаат дека сихрот не постои во стварност.

Сихрот е неверство. Подучувањето за него и неговото изучување се, исто така, неверство. Маѓепсникот е неверник. Подучувачот и изучувачот на сихрот се неверници. Единствено, во што се разликувале

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1460 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 8137.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1463 и Ел-Бејхеки, бр. 3954.

исламските алими е прашањето: дали на маѓепсникот му се дава можност да се покае, откако ќе биде откриен, или веднаш треба да биде убиен? – Некои од нив сметаат дека му се дава можност да се покае, а ако не го стори тоа, тогаш се убива. Други сметаат дека не му се дава можност да се покае, туку веднаш се убива, поради бројните докази коишто посочуваат на тоа, како што се: претходниот хадис на Веровесникот ﷺ: „Казната за маѓепсникот е да се убие со сабја.“ Постапката на Хафса ؓ, кога заповедала да се убие нејзината слугинка, без да ѝ се даде можност за покајување и говорот на Омер ибн Ел-Хатаб ؓ, кога заповедал да се убива секој маѓепсник и маѓепсничка.¹

Сихрот има повеќе видови и облици, а сите се зло, било да станува збор за сихр со посредство на шејтани или со користење амајлии и талисмани, или со користење врзопци и јазли, или со нешеридјатски и забранети рукји и учења, или со разни медикаменти, експерименти и хемии – сето тоа е ништовно и забрането – а Аллах ﷻ најдобро знае!

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (۱۰۴) مَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿۱۰۵﴾ ﴿

„О верници, не велете: ‚Раина!‘ – туку, велете: ‚Унзурна!‘ – и бидете послушни! А на неверниците им припаѓа казна болна! (104) Оние кои не веруваа, од Следбениците на Книгата и од многубошците, не посакуваа да ви биде спуштено добро од Господарот ваш. А Аллах ја спушта милоста Своја кому сака. Аллах е неизмерно Добар и обилно дава! (105)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, им забранува на Своите робови-верници да се однесуваат исто како што се однесуваат неверниците. Овој ајет особено се однесува на Евреите кои биле двосмислени во својот говор, посакувајќи со тоа да го омаловажат Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Впрочем, Евреите – нека бидат проклетии – кога сакале да му се обратат на

¹ Надоврзување од авторот: „И јас, исто така, сметам дека на маѓепсникот не треба да му се дава можност за покајување, туку треба веднаш да се убие, од повеќе причини, меѓу кои се издвојуваат следните: 1) содржината на ајетите и хадисите, којашто алудира на тоа и 2) затворање и спречување на сите канали за изучување, подучување и ширење на сихрот меѓу луѓето. Затоа, згрешиле сите оние кои сметаат дека е дозволено да се изучува сихрот, со намера за негово спречување и спротивставување. Бидејќи, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не подучил како треба да се спротивставиме на сихрот.“

Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со зборовите: „Слушни нè!“ – тогаш, му се обраќале со зборот: „Раина!“ (رَاعِنًا) – имајќи на ум со тоа, омаловажување, бидејќи зборот „раина“ (رَاعِنًا) има и друго погрдно значење, коешто потекнува од зборот „ер-реуне“ (الرُّغُونَةُ), што значи: лекомисленост и малоумност. Истото го правеле и кога сакале да го поздрават со селам, тогаш велеле: „Ес-сам алејкум!“ – а зборот „ес-сам“ (السلام) значи: смрт, т.е. „Нека е смртта врз вас!“ Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни наредил кога ќе нè поздрават со селам да им возвраќаме со зборовите: „Ве алејкум!“ („И врз вас исто!“), бидејќи нашето пожелување кон нив ќе биде примено, додека нивното пожелување кон нас нема да биде примено. Целта на овој ајет е: укажување на верниците да не наликуваат на неверниците, при нивните зборови и дела. Имамот Ахмед пренесува хадис од Ибн Омер ؓ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Испратен сум пред Судниот час со сабја за само на Allah да му се робува и ништо да не му се придружува. Моето снабдување е под сенката на моето копје. Понижени и омаловажени ќе бидат тие што ќе ми се спротивстават. Тие што наликуваат на одредена група луѓе, та, исти се како нив!‘.“*¹ Овој хадис го пренесува и Ебу Давуд. Во овој хадис е содржана строга забрана и жестока закана кон поистоветувањето со неверниците, при нивните состојби и работи, коишто не се пропишани во исламот. Ата’ рекол: „Зборот ‚раина‘ бил од секојдневниот јазик на енсариите, но Allah ﷻ ги забранил во овој ајет.“ Слични толкувања се пренесуваат и од други муфесири. Така, Ибн Џерир рекол: „Она што го сметам за исправно, во однос на толкувањето на овој ајет, е дека Allah ﷻ им забранил на верниците да му се обраќаат на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со зборовите ‚раина‘ бидејќи биле зборови коишто Allah ﷻ презирал да му се кажуваат на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Слично на ова е содржано и во хадисот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во којшто стои: *„Немојте за грозјето да велите ‚благородни гранки‘, туку велете ‚лозја‘. И немојте да велите ‚мојот роб‘, туку велете ‚мојот помошник‘.“*²

Зборовите: „...Оние кои не веруваа, од Следбениците на Книгата и од многубошците, не посакуваа да ви биде спуштено добро од

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4031; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5094 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџмеуз-зевайд“, бр. 9379.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2248, 4175 и Ед-Дарими во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 2114.

Господарот ваш...“ – во овој ајет, Аллах ﷻ го објаснува жестокото непријателство на мушриците и Следбениците на Книгата (Евреите и христијаните) кон верниците, кои Аллах ﷻ, во претходниот ајет, ги предупредил да не се поистоветуваат со нив, со цел да прекине љубовта и пријателувањето меѓу двете групи. Потоа, Аллах ﷻ ги потсетува верниците на кои им подарил целосен Шеријат, којшто му го пропишал на нивниот пејгамбер Мухамед ﷺ, кога рекол: **„...А Аллах ја спушта милоста Своја кому сака. Аллах е неизмерно Добар и обилно дава!“**

﴿ مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ (١٠٦) ﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴾ (١٠٧) ﴿

„Ние не укинуваме ниеден ајет, или не одредуваме да биде заборавен, а притоа да не објавиме подобар од него или сличен на него. Зарем не знаеш дека Аллах, навистина, е Кадар за сè!? (106) Зарем не знаеш дека Аллах, навистина, ја поседува власта на небесата и на Земјата, и дека немате друг заштитник и помагач, покрај Аллах!? (107)“

Поимот „укинување“ (النسخ), во јазична смисла, означува: модифицирање на напишаното, односно пренесување од едно место во друго. Додека, според шеријатската терминологија, под „укинување“ се подразбира: укинување на прописот со шеријатски доказ, којшто се јавил подоцна. Укинувањето (несхот) може да се јави во два облика: 1) опстојување на текстот, а укинување на прописот – како на пример: укинување на обврската за давање садака доколку се крене гласот врз Пратеникот ﷺ; укинување на обврската еден муслиман сам да се спротивстави на десет неверници во воени услови и наместо тоа, бројот да се сведе на двајца непријатели; укинување на прописите од харамот и нивно преиначување во халал, и обратно т.е. укинување на прописите од забрането и нивно преиначување во дозволено, и 2) опстојување на прописот, а укинување на текстот – како на пример: укинатиот ајет, чијшто пропис и понатаму важи, содржан во зборовите на Аллаховиот

Пејгамбер ﷺ: **„И старецот и старицата, ако направат блуд, тогаш каменувајте ги до смрт...“**¹ А што се однесува на кажувањата и вестите, во нив не се јавува преиначување и укинување.²

Зборовите: **„Ние не укинуваме ниеден ајет ...“** – т.е. не го заменуваме неговиот пропис. Зборовите: **„...или не одредуваме да биде заборавен...“** – овој дел од ајетот бил читан на два кираета (начини на читање): 1) бил читан со кираетот: (نُسَيْبًا), и 2) бил читан со кираетот: (نُسَاہًا). Според првиот кирает, значењето на овој ајет гласи: Аллах ﷻ прави Неговиот Пејгамбер ﷺ да го заборава она што му било објавено. Додека, според вториот кирает, значењето на овој ајет гласи: Аллах ﷻ го одложува она што му го објавувал на Неговиот Пејгамбер ﷺ, за да биде заборамено.“

Абдурезак пренесува од Мамер, а тој од Катаде, дека при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„Ние не укинуваме ниеден ајет ...“** – рекол: „Аллах ﷻ му овозможувал на Својот Пејгамбер ﷺ да го заборава она што сакал и го укинувал она што сакал.“ Додека, Абд ибн Умејр, Муџахид и Ата’ сметаат дека изразот „одредување да биде заборавен“ во овој ајет, означува: задоцнување и одолговлекување. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ рекол: „Омер ؓ ни држеше говор, па рече: „Аллах ﷻ вели: – **Ние не укинуваме ниеден ајет, или не одредуваме да биде заборавен ...** – т.е. го одлагаме.““

Зборовите: **„...а притоа да не донесеме подобар од него или сличен на него...“** – т.е. подобар пропис во однос на користа и интересот на обврзаните. Катаде рекол: „Во овој ајет е содржано олеснување и привилегија за верниците, бидејќи во него се содржани наредба и забрана.“

Зборовите: **„...Зарем не знаеш дека Аллах, навистина, е Кадар за сè!? Зарем не знаеш дека Аллах, навистина, ја поседува власта на небесата и на земјата и дека немате друг заштитник и помагач, покрај Аллах!?“** – во овој ајет, Аллах ﷻ ги упатува Своите робови на фактот дека Тој располага со создавањето, како што сака. Нему му припаѓа

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2553 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1560.

² Надоврзување од авторот: „Исто така, и во ајетите на Тевхидот – во нив нема преиначување и укинување, бидејќи Аллах ﷻ е Еден и Единствен во Своето Господаруње (рубубијет), во обојувањето кон Него (улухијет) и во Своите имиња и својства (ел-есамау вес-сифат).“

создавањето и наредбата. Како што Тој ги создал, онака како што сака, усреќил кого сакал, го онесреќил кого сакал, го оздравил кого сакал, го разболил кого сакал, го направил успешен кого сакал и го направил неуспешен кого сакал... исто така, Тој одлучува што сака, па дозволува што сака, а забранува што сака... Тој е Оној кој одлучува што сака и никој не му забележува на Неговата одлука... Тој не одговара за она што го прави, а сите Негови созданија се одговорни. Тој ги става на испит Своите робови и нивната покорност кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, преку преиначувањето и укинувањето на одредени прописи – па, еднаш, им наредува нешто, знаејќи ја користа и интересот во тоа, а потоа, им го забранува тоа нешто, согласно со Своето знаење и моќ. Сета покорност се состои во потчинетоста кон Неговите наредби и следењето на Неговиот Пејгамбер ﷺ – преку потврдување на она што го зборува и покорување на она што го наредува, односно забранува. Во овој ајет е содржан извонреден одговор за неверството на Евреите – нека бидат проклетии – и нивните длабоки сомнежи во однос на неприфаќањето на преиначувањето и укинувањето – за коешто сметаат дека е невозможно. Затоа што, тие негираат и отфрлаат било какво преиначување и укинување на прописите содржани во Тевратот. Токму поради тоа, одбија да веруваат во пејгамберот Иса ﷺ и во пејгамберот Мухамед ﷺ. Затоа, Allah ﷻ им соопштува, во овие ајети, дека Нему му припаѓа власта на небесата и на земјата, и дека главната задача на Неговите созданија е да Му се потчинуваат и да бидат послушни кон Неговите наредби и забрани, и дека Тој одлучува што сака, па укинува или преиначува што сака, а утврдува што сака.

Евреите го негираат преиначувањето и укинувањето поради своето неверување и тврдоглавост. Впрочем, разумот не ја спречува можноста за преиначување и укинување на прописите, бидејќи Allah ﷻ прави што сака и одлучува што сака. Преиначувањето и укинувањето било присутно и во претходно објавените Книги, како на пример: дозволата на Адем ﷺ со која меѓусебно можел да ги мажи и жени своите ќерки и синови, којашто подоцна била укината; дозволата кон Нух ﷺ да јаде од животните по нивното симнување од бродот, којашто подоцна била укината во однос на некои од животните; дозволата за стапување во брак со две сестри, истовремено, кон Јакуб ﷺ, којашто подоцна била укината со прописите на Тевратот; наредбата кон Ибрахим ﷺ

да го заколе својот син Исмаил عليه السلام, којашто била укината пред да го стори тоа... сите овие случки, Евреите ги признаваат, но и понатаму го негираат преиначувањето и укинувањето на прописите. Додека, муслиманите се согласиле дека преиначувањето и укинувањето на прописите е возможно и дозволено, поради истакнувањето на Аллаховата عليه мудрост и знаење во она што го пропишува.

﴿ أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴾ (١٠٨) ﴿٥﴾

„Или пак, сакате да го прашувате Пејгамберот ваш, како што беше прашуван Муса, од порано. А кој верувањето го заменува со неверување, веќе скршнал од правиот Пат. (108)“

Аллах عليه, во овој ајет, им забранува на верниците премногу испрашување на Веровесникот عليه во однос на работите, пред нивното случување, како што вели Аллах عليه во друг ајет:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبَدَّلَ لَكُمْ ﴾

„О верници, не прашувајте за работите кои, ако ви се изнесат, тогаш тоа нема да ви се допадне. А ако прашувате за нив додека ви се објавува Куранот, тогаш ќе ви бидат објаснети...“¹ – т.е. ако прашувате за нивните детали, откако ќе ви бидат објавени, тогаш ќе ви бидат објаснети. Но, немојте да прашувате за нешто, пред да се случи, коешто можеби ќе биде забрането поради вашето распрашување. Затоа, во веродостоен хадис стои: *„Најголем злосторник врз муслиманите е оној кој ќе праша за нешто, коешто не било забрането, па ќе стане забрането поради неговото прашување за него.“²* Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ел-Мугире ибн Шу’бе رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер عليه забранил: озборување, беспотребно трошење на имотот и прекумерно прашување.³ Муслим пренесува хадис во својот „Сахих“, во којшто стои: *„Оставете ме на она што ви го оставив,*

¹ Сура Ел-Маида, ајет 101.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6859; Муслим, бр. 2358, 4349 и Ебу Давуд, бр. 4610.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2277; Муслим, бр. 593, 3239 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17681.

*бидејќи навистина, оние кои биле пред вас, пропаднале само поради прекумерното прашување и разидување со нивните пејгамбери. Па, кога ќе ви наредам нешто, тогаш извршете го колку што можете, а кога ќе ви забранам нешто, тогаш, избегнувајте го!*¹

Зборовите: **„Или пак, сакате да го прашувате Пејгамберот ваш, како што беше прашуван Муса, од порано...“** – овој говор ги опфаќа и верниците и неверниците, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ е пејгамбер испратен до сите, како што вели Аллах ﷻ:

﴿يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرَنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ﴾

„Те прашуваат Следбениците на Книгата да им спуштиш Книга од небото. Па, тие веќе побараа од Муса поголемо од тоа, велејќи: „Покажи ни го Аллах, очигледно!“ – па, ги погоди смртта, поради неправдата нивна...“²

Значи, Аллах ﷻ го прекорува оној кој го прашува Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со намера да отежнува или да предложува, како што правеле Израиловите синови, кои го прашувале Муса (عليه السلام), имајќи намера со тоа отежнување, инаетење и неверување.

Аллах ﷻ, понатаму, вели: **„...А кој верувањето го заменува со неверување...“** – т.е. кој го купува неверувањето со верувањето. Зборовите: **„...веќе скршнал од правиот Пат.“** – т.е. излегол од Вистинскиот пат и се насочил кон незнаењето и заблудата.

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْتَفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهَ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (١٠٩) وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ (١١٠) ﴿١١٠﴾

„Многумина од Следбениците на Книгата посакуваат да вратат во неверувањето, по вашето верување, поради завидливоста нивна, откако им беше објаснета Вистината. Затоа, простувајте

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6858; Муслим, бр. 2380, 1337; Ет-Тирмизи, бр. 2679; Ен-Несаи, бр. 2619; Ибн Маџе, бр. 2 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10229.

² Сура Ен-Ниса, ајет 153.

и преминувајте преку тоа, сè додека не ви дојде одредбата Аллахова. Аллах, навистина, е Кадар за сè! (109) И намаз клањајте и зекат давајте. А она што ќе го направите од доброто за вас, ќе го најдете кај Аллах. Аллах, навистина, гледа сè што правите! (110)“

Аллах ﷻ ги предупредува верниците да не одат по патот на неверниците од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб), и им соопштува за нивното непријателство кон нив, коешто е јавно и тајно, а посебно нивната завидливост кон нив, којашто доаѓа од нивното знаење за вредноста на верниците и нивниот Пејгамбер ﷺ. Воедно, Аллах ﷻ им наредува да простуваат, да преминуваат и да го поднесуваат сето тоа, сè додека не дојде Аллаховата ﷻ наредба за помош и победа. Исто така, Аллах ﷻ им наредува да клањаат намаз и да даваат зекат.

Се смета дека овој ајет е објавен по повод Хујеј ибн Ахтаб и Ебу Јасир ибн Ахтаб, кои биле Евреи и кои најмногу им завидувале на Арапите, откако Аллах ﷻ одредил Пејгамберот ﷺ да биде Арап. Впрочем, Аллах ﷻ известува во овие ајети дека Евреите посакувале и копнееле муслиманите да се вратат во неверувањето, поради завидливоста која што ја негувале во себе, откако дознале дека Објавата му се доставува на Мухамед ﷺ, кој бил означен во Тевратот и во Инџилот, па не верувале во него, поради својата завидливост, бидејќи не бил од нивниот народ.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Затоа, простувајте и преминувајте преку тоа ...“** – т.е. во однос на оној, чиешто непријателство го чувствувате. Оваа наредба била на почетокот, а потоа била укината со наредбата за борба, содржана во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَاقتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾

„И убивајте ги многубошците каде и да ги најдете...“¹ Со овој ајет бил укинат прописот во претходниот ајет. Ова мислење го застапуваат Ебу Ел-Алије, Ер-Реби’ ибн Енес, Катаде и Ес-Сири. Ова мислење го потврдуваат со Аллаховите ﷻ зборови: **„...сè додека не ви дојде одредбата Аллахова. Аллах, навистина, е Кадар за сè!“** – т.е. сè додека не ви дозволи Аллах ﷻ да се борите.

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 5.

Зборовите: „...И намаз клањајте и зекат давајте. А она што ќе го направите од доброто за вас, ќе го најдете кај Аллах...“ – Аллах ﷻ, во овој ајет, ги поттикнува верниците да се занимаваат со она што ќе им користи на дуњалукот и на ахиретот, како што се клањањето намаз и давањето зекат, со цел да им биде овозможен триумф во дуњалучкиот и ахиретскиот живот. Затоа, Аллах ﷻ вели: „...Аллах, навистина, гледа сè што правите!“ – т.е. Аллах ﷻ не е невнимателен кон она што го прави човекот и не го занемарува, било да е добро или зло, бидејќи, Тој, навистина, ќе ги наградува или казнува луѓето, согласно со она што го работеле. Ибн Џерир рекол: „Аллах ﷻ им соопштува на луѓето дека ги гледа сите нивни дела, за да се активираат што е можно повеќе во покорноста кон Него и да се чуваат што е можно повеќе од непокорноста кон Него.“

﴿ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (۱۱۱) ﴿ بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (۱۱۲) ﴿ وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴾ (۱۱۳) ﴿

„И рекоа: ,Нема да влезе во Џенетот освен оној кој е Евреин или христијанин!‘ – такви се желбите нивни. Кажи: ,Дајте го доказот ваш, ако сте искрени!? (111) Не, туку оној кој ќе го потчини лицето свое кон Аллах, и е добротвор, нему му припаѓа наградата негова кај Господарот негов – тие не ќе стравуваат и не ќе тагуваат. (112) Евреите велат: ,Христијаните се на ништо!‘ – а и христијаните велат: ,Евреите се на ништо!‘ – иако ја читаат Книгата. Истото го велеа и оние кои не знаеја. Па, Аллах ќе пресуди меѓу нив на Денот суден, за она што се разидуваа. (113)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, ја објаснува самоизмамата на Евреите и христијаните во она на што се наоѓаат, каде што секоја група од нив смета дека другата нема да влезе во Џенетот освен ако биде од нивната вера, како што известува Аллах ﷻ за нив во сурата „Ел-Маида“, дека рекле:

﴿ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ ﴾

„Ние сме деца Аллахови и миленици Негови...“¹ – но, Аллах ﷻ го негира нивното тврдење, бидејќи известува дека ќе бидат казнети поради гревовите нивни, а ако, во стварност, е како што тврдат, тогаш немаше да бидат казнувани.

Зборовите: **„...такви се желбите нивни...“** – Ебу Ел-Алије рекол: „Такви беа нивните желби, коишто ги посакуваа дека ќе се остварат кај Аллах ﷻ, без никаков доказ за тоа.“

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Кажите: „Дајте го доказот ваш, ако сте искрени!?...“** – т.е. дајте го вашето објаснување и аргумент за тоа што го тврдите, ако сте искрени во она што го тврдите.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Не, туку оној кој ќе го потчини лицето свое кон Аллах, и е добротвор...“** – Сед ибн Џубејр рекол: „Не, туку секој оној кој ќе биде искрен кон Аллах ﷻ и кој е добротвор, односно го следи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во добротворството. Бидејќи, секое примено дело мора да ги исполни двата услови: 1) да е искрено само заради Аллах ﷻ и 2) да е исправно и согласно со шеријатските прописи. Па, ако делото е искрено, но не е исправно, тогаш нема да биде примено, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Кoj ќе стори дело, коешто не е од нашата вера, ќе му биде одбиено.“*² Овој хадис го пренесува Муслим од преданието на Аиша رضي الله عنها. Аллах ﷻ рекол:

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴾

„И Ние ќе пристапиме кон она што го правеа од делата и ќе го претвориме во прашина расфрлана.“³

А ако делото биде исправно и согласно со шеријатските прописи, но без искреност, тогаш тоа дело, исто така, нема да биде примено од делотворецот – а таква е состојбата на мунафиците и преправачите. Затоа, Аллах ﷻ рекол:

﴿ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا ﴾

¹ Сура Ел-Маида, ајет 18.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2550; Муслим, бр. 1718, 3243; Ебу Давуд, бр. 4606; Ибн Маџе, бр. 14 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25659.

³ Сура Ел-Фуркан, ајет 23.

„А кој се надева на средбата со Господарот свој, тогаш нека прави исправни дела и нека не придружува никого во обожувањето на Господарот свој!“¹

Со зборовите: **„...нему му припаѓа наградата негова кај Господарот негов – тие не ќе стравуваат и не ќе тагуваат...“** – Аллах ﷻ им гарантира награди и целосна безбедност, доколку го остварат тоа, па нема да се плашат од она што ги очекува и нема да се жалат за она што го пропуштите.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Евреите велат: „Христијаните се на ништо!“ – а и христијаните велат: „Евреите се на ништо!“ – иако ја читаат Книгата...“** – во овој ајет, Аллах ﷻ ги објаснува нивната меѓусебна омраза, непријателство, нетрпеливост и конфронтаност, како што пренесува Ибн Исхак од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Штом христијанската делегација од Неџран дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, истовремено кај него дојдоа и еврејските рабини, па започнаа да се расправаат во присуство на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, рабинот Рафи’ ибн Хармела рекол: „Вие сте на ништо!“ – негирајќи го Иса ﷺ и Инџилот. Тогаш, еден човек од Неџранската делегација му возврати со зборовите: „Вие сте на ништо!“ – негирајќи го Муса ﷺ и Тевратот. Тогаш, Аллах ﷻ го објави следниот ајет: **„Евреите велат: – Христијаните се на ништо! – а и христијаните велат: – Евреите се на ништо! – иако ја читаат Книгата.“** – иако секој од нив го читаше во својата Книга она што го негираше.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Истото го велеа и оние кои не знаеја...“** – муфесирите не се на ист став во однос на толкувањето на овој ајет – на кого се однесува. Така, Ата’ смета дека се однесува на народите кои живееле пред Евреите. Ес-Суди смета дека се однесува на Арапите, бидејќи тие велеле: „Мухамед ﷺ е на ништо!“ Додека, Ибн Џерир смета дека известувањето во овој ајет е општо и се однесува на сите, бидејќи не постои конкретен доказ, со којшто се одредува на кого се однесуваат овие Аллахови ﷻ зборови.²

¹ Сура Ел-Кехф, ајет 110.

² Надоврзување од авторот: „Што се однесува на Аллаховите ﷻ зборови: **„... Истото го велеа и оние кои не знаеја...“** – сметам дека се однесува – а Аллах ﷻ најдобро знае – на Арапите, бидејќи тоа се совпаѓа со контекстот на ајетот во којшто Аллах ﷻ прво ги споменува Евреите и христијаните – а тие се Следбениците на Книгата, кои знаат од своите Книги дека работат спротивно на она со што дошол Аллаховиот

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Па, Аллах ќе пресуди меѓу нив на Денот суден, за она што се разидуваа.**“ – т.е. ќе пресуди меѓу нив со Својата праведна пресуда на Судниот ден.

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ (١١٤)

„Зарем има поголем неправедник од оној кој спречува во џамиите Аллахови да се спомнува името Негово и кој настојува да се срушат!? Ним нема да им биде дозволено да влегуваат во нив без стравопочит. Ним им припаѓа понижување на дуњалукот, а на Ахирет им припаѓа казна голема! (114)“

Муфесирите се разминале во однос на одредувањето: кои се тие, кои ги забранувале Аллаховите ﷺ џамии и настојувале да ги срушат – на два става: 1) едните сметаат дека тоа биле христијаните кои му помогнале на кралот Набукодоносор да го уништи Бејтул-Макдис; 2) другите сметаат дека тоа се мушриците кои го спречиле Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и неговите асхаби да влезат во Мека, на денот на Худејбије. Па така, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и асхабите биле приморани да ги заколат своите хаџски курбани во местото Зу Тува и да склучат примирје со мушриците. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рекол: „*Никој не спречуваше да се влезе во оваа Куќа, па дури и кога човекот го сретнувал убиецот на неговиот татко и брат!*“ – тогаш, мушриците рекле: „*Нема да влезе во неа оној кој ги уби нашите татковци на денот на Бедр, сè додека сме ние во неа.*“ Според овој став, зборовите: „...и кој настојува да се срушат...“ – се метафоричен исказ за нивното спречување на оној кој сака да изврши умра или хаџ во Светата Куќа во Мека.

Ибн Џерир го избрал првиот став на муфесирите, поддржувајќи го својот став со следното образложение: „Курејшите не настојувале да ја урнат Кабата. А што се однесува на Византијците, па тие настојувале да го урнат Бејтул-Макдис.“

Пејгамбер ﷺ и дека не веруваат во него – додека Арапите не се следбеници на книга, тогаш би било последователно да се оние кои не знаат. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „... **Истото го велеа и оние кои не знаеја...**“ – т.е. велеа: „Мухамед не е на ништо!“ А што се однесува на мислењето на оној кој смета дека овој ајет се однесува на народите кои живееле пред Евреите, па сметам дека ова мислење е далеку од исправното значење на овој ајет, бидејќи не постои причина за нивно споменување во контекстот на овој ајет.“

Меѓутоа, ставот којшто преовладува – а Аллах ﷻ најдобро знае – е вториот став, бидејќи тој став го зазема Ибн Абас ؓ. Бидејќи, ако христијаните ги спречеа Евреите да извршуваат молитва во Бејтул-Макдис, тогаш нивната вера ќе беше поисправна од верата на Евреите и ќе беа поблиску од нив, а во тоа време не се примаше споменувањето на Аллах ﷻ од Евреите, затоа што беа претходно, проколнати од јазикот на Давуд ؑ и Иса ؑ, поради нивната непослушност и претерување. Додека, мушриците, навистина, го протераа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и неговите асхаби од Мека, и ги спречија да клањаат намаз во Месцидул-Харам. А што се однесува на тврдењето дека Курејшите не се стремеле кон уривање на Кабата ... па, зарем има поголемо „уривање“ од она што го правеа тие...?! Ги протераа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и асхабите, ги истакнуваа идолите во Мека, го пропагираа ширкот и неверувањето – како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَمَا لَهُمْ إِلَّا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّفِقُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾

„А зошто да не бидат казнети кога веќе одвраќаат од Месцидул-Харам и не Го обожуваа Аллах!? Него го обожуваат само богобојазливите, но мноштвото од нив не знаат.“^{1 2} Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِم بِالْكَفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ . إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ ﴾

„Не смеат многубошците да градат џамии Аллахови, сведочејќи за себе дека се неверници. Тие се оние чии дела се ништожни, и кои ќе бидат вечно во Џехенмот. Џамиите Аллахови, навистина, ги градат само оние кои веруваат во Аллах и во Денот суден, и кои

¹ Сура Ел-Енфал, ајет 34.

² Надоврзување од авторот: „Со овој ајет уште еднаш се потврдува значењето на Аллаховите ﷻ зборови: „Истото го велеа и оние кои не знаеја...“ – коешто се однесува на арапите-мушрици, а не на византијците или народите кои живееле пред Евреите, поради карактеристиката којашто се наведува во овој ајет, а тоа е: спречувањето од Месцидул-Харам – а оние кои спречувале, без сомненине, се арапите-мушрици.“

намаз клањаат и зекат даваат, и кои не се плашат освен од Аллах...“¹

Оттука, ако состојбата на оној кој е протеран и спречен од Мека е таква, тогаш постои ли поголемо „уривање“ на Мека од тоа!?! Всушност, градењето, разубавувањето и живеењето во неа не означува нејзино одржување, туку нејзиното одржување е со спомнувањето на Аллах ﷻ и спроведувањето на Неговиот Шеријат во неа, преку негово издигнување над сите ширкови и нечисти верувања.²

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Ним нема да им биде дозволено да влегуваат во нив без страхопочит...**“ – во овој ајет е содржано барање до верниците т.е. не дозволувајте им, кога ќе ги совладате, да влегуваат во Мека освен под услови на примирје или џизија. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога ја ослободил Мека, наредната година (9-та година), додека се наоѓал на Мина, наредил да се огласи: *„Да не доаѓа на хаџ, по оваа година, ниеден мушрик! Да не прават таваф околу Кабата голи! А кој поседува рок определен, тогаш неговиот рок трае сè до неговото одминување!“*³ Овој говор на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги потврдува Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا ﴾

„О верници, многубошците, навистина, се само нечистотија, па нека не се доближуваат до Месџидул-Харам, по оваа година...“⁴ Ова ветување било остварено, како што се наведува во претходниот хадис, во којшто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им забранил на мушриците да влегуваат во Месџидул-Харам. Исто така, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ препорачал на Арапскиот полуостров да не постојат две вери, а Евреите и христијаните да бидат протерани од него – благодарение на Аллах ﷻ. Всушност, во тоа има величање на Месџидул-Харам и очистување на околината, во којашто бил испратен Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, како опоменувач и носител на радосни вести до сите луѓе.

¹ Сура Ет-Теуба, ајети 17-18.

² Надоврзување од авторот: „Ова образложение на авторот уште еднаш, го потврдува значењето на претходниот ајет – дека се однесува на арапите-мушрици – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

³ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4.

⁴ Сура Ет-Теуба, ајет 28.

Сето ова ги објаснува Аллаховите ﷺ зборови: „...**Ним им припаѓа понижување на дуњалукот...**“ – бидејќи, казната секогаш е согласна на видот на делото. Како што ги спречиле верниците од Месцидул-Харам, исто така, и тие биле спречени од него. Како што ги отстраниле верниците од Мека, исто така, и тие биле отстранети од неа. Зборовите: „...**а на Ахирет им припаѓа казна голема!**“ – т.е. на ахирет ќе добијат уште поголема казна, поради нивното осквернување на Светиот Харем во Мека, поради нивното омаловажување на Светиот Харем преку поставување и обожување идоли во него, поради нивното правење таваф околу Кабата, голи без облека и друго.

﴿ وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ (115)

„И Истокот и Западот Му припаѓаат на Allah! Па, каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата¹ Аллахова! Allah, навистина, е Голем и Сознаен! (115)“

Во овој ајет – а Allah ﷻ најдобро знае – е содржана утеха за Пејгамберот ﷺ и неговите асхаби, кои биле протерани од Мека и се разделиле од нивната џамија и место на клањање. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека бил во Мека, клањал насочен кон Бејтул-Макдис (Палестина), иако Кабата стоела пред него. Но, штом стигнал во Медина – по шестнаесетмесечното насочување кон Бејтул-Макдис – Allah ﷻ му наредил, при намазот, да се насочува кон Кабата. Затоа, Allah ﷻ вели во овој ајет: **„И Истокот и Западот Му припаѓаат на Allah! Па, каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!...“** – Ебу Убејд Ел-Касим ибн Селам, во својата книга „Ен-Насих вел-менсух“ („Укинувачите и укинатите прописи“), рекол: – Ел-Хаџа ибн Мухамед ни кажуваше дека Ибн Абас ؓ рекол: „Прво што ни беше укинато од прописите, од Куранот, беше прописот за Киблата. Allah ﷻ рекол: **И Истокот и Западот Му припаѓаат на Allah! Па, каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!**“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се насочи кон Бејтул-Макдис, оставајќи го насочувањето кон Месцидул-Харам. Потоа, Allah ﷻ му нареди да се насочи кон Месцидул-Харам, велелејќи:

¹ Кибла – правецот кон кој верниците се свртуваат при извршувањето на намазот (Заб. на уред.).

﴿ وَمَنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ﴾

„И каде било да се најдеш, сврти го лицето твое кон Месцидул-Харам. И каде било да се најдете, свртете ги лицата ваши кон него...“¹.

Муџахид, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„...Па, каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!“** – рекол: „Каде било да се најдете, па вие имате Кибла кон којашто треба да се насочувате, а тоа е Кабата.“ Ибн Џерир рекол: „Некои од муфесирите сметаат дека Аллах ﷻ, овој ајет, го објавил пред да биде пропишано насочувањето кон Кабата. Додека, други сметаат дека овој ајет Аллах ﷻ го објавил како дозвола за Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да клања нафила-намаз, насочен во било кој правец – кон исток или кон запад – додека се движи при патувањето или при голем страв².“ Ебу Курејб пренесува од Ибн Омер ؓ дека клањал свртен каде што ќе се свртела неговата јаваница, споменувајќи дека го забележал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како го прави тоа, и толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...Па, каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!“** – со постапката на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Ова предание го пренесуваат Муслим, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи, Ибн Ебу Хатим и Ибн Мердевејх, од преданието на Абдулмелик ибн Ебу Сулејман. Основата на овој пренос е содржана во „Двата сахиха“ од хадисот на Ибн Омер ؓ и Амир ибн Реби’а ؓ, без спомнување на ајетот.

Некои од муфесирите сметаат дека овој ајет бил објавен во врска со луѓето кои не знаеле каде се наоѓа Киблата, па не знаеле во кој правец да се насочат, туку клањале свртени кон различни насоки. Мухамед ибн Исхак Ел-Ехвази пренесува од Амир ибн Реби’а, а тој од неговиот татко дека рекол: *„Патувавме со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во една мрачна ноќ, па отседнавме во едно место. Тогаш, еден човек зеде камења и започна да оградува место за клањање. Утредента кога се разбудивме, забележавме дека сме клањале во друг правец, а не во правецот на Киблата, па рековме: ‚О Аллахов Пејгамбере, синоќа клањавме во друг правец, а не кон Киблата.‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објави следниот ајет: **„И Истокот и Западот Му припаѓаат на Аллах! Па, каде било да се***

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 150.

² Таков е случајот со намазот во услови на војна (Заб. на рец.).

насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!¹“ Овој хадис го пренесуваат Ет-Тирмизи и Ибн Ебу Хатим, со слаби преданија. Исто така, се пренесува и од други преданија, во коишто постои слабост, меѓутоа нивната бројност доведува до зајакнување на преданието.

А што се однесува на повторувањето на намазот на оној кој ја сфатил грешката во однос на правецот на Киблата, по извршениот намаз, па исламските правници и тука не заземаат идентичен став. (Сепак, претходно наведените аргументи: ајетот и хадисите – алудираат на неповторување на намазот – а Allah ﷻ најдобро знае!)

Ибн Џерир пренесува од Муџахид дека рекол: „Откако, биле објавени Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ اذْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ﴾

„Мене молете ме, Јас ќе ви се одзвам...“² – асхабите рекле: „Каде да се насочуваме при довите?!“ – тогаш, Allah ﷻ го објавил следниот ајет: **„Каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова!“**“

Ибн Џерир, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „...**Аллах, навистина, е Голем и знае сè!**“ – рекол: „Аллаховата ﷻ добрина, дарезливост и грижливост се големи и ги опфаќаат сите Негови созданија. И Тој ги знае нивните дела, ништо не е сокриено и незабележано од Неговото знаење, туку Тој знае сè.“

﴿ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانُونٌ ﴾ (١١٦) ﴿ يَدْبَعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ (١١٧) ﴿

„И рекоа: „Аллах има дете!“ – Славен нека е! Не, туку Нему му припаѓа она што е на небесата и на земјата. Сè Нему му се потчинува! (116) Создателот на небесата и на земјата! Кога ќе одреди нешто, Тој само вели: „Биди!“ – и тоа бидува! (117)“

Овој ајет и ајетот којшто следува по него, содржат одговор на христијаните, на оние кои имаат слични убедувања на нив, како некои од Евреите, и на арапските идолопоклоници, кои веруваат дека мелеците

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 345; Ибн Маџе, бр. 1020 и Ел-Бејхеки, бр. 2172.

² Сура Гафир, ајет 60.

се Аллахови ﷺ ќерки. Аллах ﷻ им возвраќа на сите нив и ги негира нивните тврдења и убедувања, а посебно нивното тврдење дека Аллах ﷻ има дете.

Аллах ﷻ вели: „...Туку, Нему му припаѓа она што е на небесата и на земјата...“ – т.е. не е онака како што тие клеветат, туку Нему му припаѓа власта на небесата и на земјата, и на она што е во нив. Тој е Управувачот со нив. Тој е нивниот Создател. Тој е нивниот Снабдувач. Тој е нивниот Одредувач. Тој е нивниот Располагач. Тој е нивниот Двигател. Тој раководи со нив како што сака, а сите созданија се Негови робови. Сета власт Му припаѓа, единствено, Нему. Тогаш, како е можно да има дете од Своите робови, бидејќи детето се јавува како плод на раѓање од спој меѓу два пола. Но, Аллах ﷻ нема сличен на Себе, а ниту придружник во Својата величественост и возвишеност. Ниту има сопруга, тогаш како е можно да има дете!!? Како што вели Аллах ﷻ:

﴿بَدِيعَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةً وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

„Создателот на небесата и Земјата! Како да има дете, кога нема Своја сопруга!? Тој создаде сè и Тој е Зналец на сè!“¹ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا . لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا . تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَّقَطِرْنَ مِنْهُ وَتَنْشِقُ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا . أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا . وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا . إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا . لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا . وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا﴾

„И рекоа: ‚Милостивиот има дете!‘. Веќе рековте нешто грозно. Небесата поради тоа за малку ќе се расцепкаа, Земјата за малку ќе се распарчеше и планините за малку ќе се здробеа бидејќи Му припишуваа дете на Милостивиот. А на Милостивиот не Му доликува да има дете. Секој кој е на небесата и на Земјата ќе дојде кај Милостивиот, потчинет. Тој веќе ги наброил и ја знае нивната бројка. И секој од нив ќе дојде кај Него, на Денот суден, поединечно.“² Аллах ﷻ, исто така, рекол:

¹ Сура Ел-Енам, ајет 101.

² Сура Мерјем, ајети 88-95.

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ. لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾

„Кажи: ,Тој е Аллах, Единствениот! Аллах е Независен, а сите се зависни од него! Не родил и не е роден. И никој не Му е рамен.“¹ Во овие величествени ајети, Аллах ﷻ потврдува дека е Единствен Господар, Кому никој не Му е сличен и еднаков. А сите други битија, покрај Него, се Негови созданија и Негови поданици, тогаш како е можно да има дете!!?

Затоа, Ел-Бухари, во своето толкување на овој ајет од сурата „Ел-Бекара“, пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, при толкувањето на овој ајет, го изнел хадисот на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم: *„Аллах ﷻ рекол: „Адемовиот عليه السلام син излажа за Мене, а не му требаше тоа. И Ме омаловажи, а не му требаше тоа. Што се однесува на неговото лажење за Мене, па тој смета дека Јас не можам да го вратам како што бил, откако ќе умре. А што се однесува на неговото омаловажување кон Мене, па кога рече дека Јас имам дете. Славен нека сум, зарем Јас да имам сопруга или дете!?“²* „Двата сахиха“ пренесуваат хадис, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Никој не е повеќе трпелив за она што го слуша во навредите, од Аллах ﷻ. Му припишуваат дете, а Тој ги снабдува и убаво се однесува кон нив.“³*

Зборовите: **„...Сè Нему му се потчинува!...“** – Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Му се потчинува т.е. Му се клања.“ Икриме и Ебу Малик рекле: „Т.е. сè што постои го признава ибадетот кон Него.“ Муцахид рекол: **„Сè Нему му се потчинува!...“** – т.е. Му се покорува.“

Зборовите: **„...Создателот на небесата и на Земјата!...“** – т.е. Творецот на небесата и на Земјата, коишто ги создал без претходно да постои нешто слично на нив. Ибн Џерир рекол: „Значењето на овие зборови е: Славен нека е Аллах ﷻ! Зарем да има дете, а Тој е Сопственикот на небесата и на Земјата, коишто сведочат, со своите показатели, дека Тој е Единствен Господар, и коишто му се потчинуваат. Тој е нивниот Соз-

¹ Сура Ел-Ихлас, ајети 1-4.

² Го пренесува Ел-Бухари, бр. 4212.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6943; Муслим, бр. 2804, 5017 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19136.

дател и Творец, Кој ги создал од ништо и без претходно, да постои нешто слично на нив. Во овој ајет, е содржано известување од Аллах ﷺ за Неговите робови дека меѓу оние кои го сведочат сето ова, спаѓа и Меси-хот Иса عليه السلام – кого го сметаат дека е син на Аллах ﷺ – и им соопштува дека Оној кој ги создал небесата и земјата од ништо и без постоење претходен примерок, Тој е и Оној кој го создал Месихот, без татко, и го создал со Својата моќ.“

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿١١٨﴾ ﴾

„И рекоа оние кои не знаат: „Аллах треба со нас да зборува или да ни дојде некаков јасен доказ!?“ – Истото го зборуваа и оние кои беа пред нив. Срцата нивни се слични. Веќе ги објаснивме знаме-нијата на луѓето кои веруваа. (118)“

Ел-Куртуби, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: „...Аллах треба со нас да зборува...“ – рекол: „Т.е. да ни кажеше директно, за твојот Пејгамберлак, о, Мухамеде. Ова го зборувале арапските неверници.“

Зборовите: „...Истото го зборуваа и оние кои беа пред нив...“ – т.е. Евреите и христијаните.

Според ова толкување, овие зборови ги изрекле арапските идоло-поклоници, а тоа го потврдуваат бројни ајети. Како што вели Аллах ﷺ во друг ајет:

﴿ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴾

„И рекоа: „Нема да ти веруваме сè додека не ни распукнеш од земјата извори!...“¹ – а потоа, кажал:

﴿ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴾

„Кажи: „Славен биди, Господару мој! Дали јас сум нешто друго освен човек-пејгамбер?!“² Аллах ﷺ, исто така, рекол:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا ﴾

¹ Сура Ел-Исра, ајет 90.

² Сура Ел-Исра, ајет 93.

„И оние кои не се надеваа во средбата со Нас, рекоа: „Камо да ни се симнеа мелеци или да го видевме Господарот наш!?!...“¹ Како и многу други ајети коишто упатуваат кон неверството на арапските идолопоклоници – кон нивното претерување, тврдоглавост и беспотребно распрашување – чија состојба била слична на состојбата на претходните умети (народи) од Следбениците на Книгата и останатите, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً﴾

„Те прашуваат Следбениците на Книгата да им спуштиш книга од небото!? Па, веќе го прашаа Муса за нешто поголемо од тоа, веќејќи: „Покажи ни го Аллаh, очигледно!...“²

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Срцата нивни се слични...“** – т.е. срцата на арапските идолопоклоници наликуваат на срцата на оние што живееле пред нив во неверство, тврдоглавост и претерување.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Веќе ги објаснивме знаменијата на луѓето кои веруваа.“** – т.е. веќе им ги обелоденивме јасните докази за автентичноста на пејгамберите на оние кои беа уверени и веруваа.

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ﴾ (١١٩) ﴿٥﴾

„Ние, навистина, те испративме со Вистината, како носител на радосни вести и опоменувач, па нема да бидеш прашан за жителите на Џехенмот. (119)“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ, дека Веровесникот ﷺ рекол: **„Ми се објавија Аллаховите ﷻ зборови: „Ние, навистина, те испративме со Вистината, како носител на радосни вести и опоменувач...“ – како носител на радосни вести за Џенетот, а како опоменувач од Џехенмот.“³**

Аллаховите ﷻ зборови: **„...па нема да бидеш прашан за жителите на Џехенмот.“** – мнозинството од учачите на Куранот (кариите) го учеле овој ајет на наведениот начин: (وَلَا تُسْأَلُ) – т.е. нема да те прашааме

¹ Сура Ел-Фуркан, ајет 21.

² СураА Ен-Ниса, ајет 153.

³ Го пренесува Ебу Давуд, бр. 1260.

за неверувањето на оној кој не верувал во тебе. Кон ова, посочуваат и Аллаховите ﷺ зборови:

(فَاتِمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ)

„Па, ти си должен само да пренесеш, а пресметката е кај Нас.“¹
Аллах ﷻ, исто така, рекол:

(فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ. لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ)

„А ти си само опоменувач. Не ти е дозволено да ги принудуваш!“²

Додека, некои од учачите на Куранот (кариите) го читале овој ајет, на следниот начин: (وَلَا تَسْأَلْ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ) – со вокалот „фетха“ врз харфот „та“. Според овој начин на читање, значењето би било следното: „Немој да прашуваш за состојбата на жителите на Џехенмот.“ – како што пренесува Абдурезак од Мухамед ибн Ка’б Ел-Курези дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Камо да знаев што се случува сега со моите родители? Камо да знаев што се случува сега со моите родители? Камо да знаев што се случува сега со моите родители?...‘ Тогаш, Аллаx ﷻ го објавил следниот ајет: **Па, немој да прашуваш за жителите на Џехенмот.**‘ – оттогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не ги спомна своите родители сè до смртта.“³ А што се однесува на хадисот којшто се пренесува за животот на родителите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, всушност таков хадис не се пренесува во книгите на Сунетот, а ниту во другите книги. Тој хадис е слаб и неверодостоен – а Аллаx ﷻ најдобро знае! А можно е тој хадис да означува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ барал прошка за своите родители, пред да дознае за нивната состојба, па штом дознал за тоа, се одрекнал од нив и известил дека ќе бидат од жителите на Џехенмот, како што се наведува во „Сахихот“.⁴

¹ Сура Ер-Рад, ајет 40.

² Сура Ел-Гашија, ајети 21-22.

³ Го пренесува Ебу Давуд, бр. 1260

⁴ Надоврзување од авторот: Муслим пренесува во својот „Сахих“ од Енес ﷺ дека еден човек му рекол на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Каде ќе биде татко ми?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му одговорил: „Во Џехенмот.“ Штом човекот се свртил да си оди, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „Навистина, и татко ми и татко ти ќе бидат во Џехенмот.“ Муслим, исто така, пренесува во својот „Сахих“ од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го посети гробот на својата мајка, па започна да плаче и ги расплака луѓето околу него, а потоа рече: „Барав дозвола од Господарот мој, да барам прошка за неа, но Тој не ми дозволи. Па, побарав дозвола од Него да го посетам нејзиниот гроб, па ми дозволи. Затоа,

﴿ وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ
 وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ
 ﴿١٢٠﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْخَاسِرُونَ ﴿١٢١﴾ ﴾

„Евреите и христијаните никогаш нема да бидат задоволни со тебе, сè додека не ја следиш верата нивна. Кажи: „Упатството на Аллах е, навистина, вистинско Упатство!“ – а ако ги следиш страстите нивни, по она што ти дојде од Знаењето, тогаш нема да имаш од Аллах, ни заштитник ни поддржувач. (120) Оние на кои им ја дадовме Книгата, ја читаат со вистинито и исправно читање. Тие веруваат во неа. А кој нема да верува во неа – таквите ќе бидат губитници! (121)“

Ибн Џерир рекол: „Зборовите на Возвишениот Аллах ﷻ: „Евреите и христијаните никогаш нема да бидат задоволни со тебе, сè додека не ја следиш верата нивна...“ – значат: О, Мухамеде, Евреите и христијаните нема никогаш да бидат задоволни со тебе сè додека не започнеш да го следиш она со што тие се задоволни и што се совпаѓа со нивните желби. Затоа, ти барај го Аллаховото ﷻ задоволство во она со што те испратил Аллах ﷻ од Вистината.“

Зборовите: „Кажи: „Упатството на Аллах е, навистина, вистинско Упатство!...““ – т.е. кажи, о, Мухамеде: „Упатството од Аллах ﷻ, со кое ме испрати, е вистинско Упатство, а тоа е исправната вера.“

Зборовите: „...а ако ги следиш страстите нивни, по она што ти дојде од Знаењето, тогаш нема да имаш од Аллах, ни заштитник ни поддржувач...“ – во овие зборови е содржана жестока закана упатена кон Уметот, да не го следат патот на Евреите и христијаните, откако веќе очигледно ги дознале вестите за нив од Куранот и Сунетот. Говорот во овој ајет е насочен кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, поединечно, но се однесува и на сиот негов Умет.¹

посетувајте ги гробовите, бидејќи ве потсетуваат на смртта.“ Постојат и други хадиси коишто говорат за оваа тематика, но сметам дека се доволно овие два веродостојни хадиса од Сахихот на Муслим – од коишто се согледува дека родителите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ умреле како мушрици – и нема ниту сила, а ниту моќ освен кај Аллах ﷻ, Возвишениот и Големиот!“

¹ Надоврзување од авторот: „Во овој ајет е содржана жестока закана кон муслиманите да не ги следат невериците и да не се однесуваат како нив во своите верувања, ибадети и постапки... и да не ги земаат

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Оние на кои им ја дадовме Книгата, ја читаат со вистинито и исправно читање...**“ – Сеид и Катаде рекле: „Тие се асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Ибн Месуд ﷺ рекол: „Се колнам во Оној во Чи раце е мојава душа, навистина, под ‚вистинито читање на Книгата‘ се подразбира живеење по она што е халал и чување од она што е харам, и читање на Книгата онака како што Аллах ﷻ ја објавил, без искривување на значењата на нејзините зборови и без погрешно толкување на нејзините значења.“ И од Ибн Абас ﷺ се пренесува сличен исказ. Од Веровесникот ﷺ се пренесува дека кога ќе прочитал некој ајет, во којшто се спомнува милоста, молел за милост, а кога ќе прочитал некој ајет во којшто се спомнува казната, молел да биде заштитен од неа.¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Тие веруваат во неа...**“ – тука е содржан опис на „оние кои ја читаат **со вистинито и исправно читање** “. Значењето на овие зборови е следното: „Кој се придржувал, со исправно придржување, кон својата Книга, од Следбениците на Книгата, која што била објавена на нивните пејгамбери, тогаш тој верува и во она што тебе ти се објавува, о, Мухамеде.“ – како што вели Аллах ﷻ:

﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُفِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ﴾

„**Кажи: ,О Следбеници на Книгата, вие сте на ништо сè додека не се придржувате исправно кон Тевратот и Инџилот и кон она што ви се објавува од Господарот ваш...**“² – т.е. ако се придржувате кон Тевратот и Инџилот со вистинско придржување и верувате во нив со вистинско верување, и ги потврдите вестите за појавата на Мухамед ﷺ коишто ви дошле во нив – од неговите описи и својства и од наредбата за негово следење и поддржување – со вистинско потврдување, тогаш тоа ќе ве наведе кон Вистината и кон стекнување на доброто на дуњалукот и на ахиретот, како што вели Аллах ﷻ:

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ﴾

за пример по којшто ќе се поведуваат, како што е состојбата во денешно време – Аллах ﷻ да чува од тоа – а посебно во управувањето спротивно од она што Аллах ﷻ го објавил, притоа знаејќи за прописите коишто се содржани во Куранот и Сунетот. Па, кој ќе го прави тоа, нема да има свој заштитник или спасител од Аллаховата ﷻ казна.“

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 772 и Ебу Давуд, бр. 873.

² Сура Ел-Маида, ајет 68.

„Оние кои го следат Пејгамберот и Веровесникот, неукитот, кого го наоѓаат запишан кај себе, во Тевратот и Инџилот...“¹ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِالْعِبَادِ﴾

„А ако се покорат, тогаш ќе бидат упатени. А ако одбијат... па, ти си должен да доставиш, а Аллах добро ги гледа Своите робови.“²

Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...А кој нема да верува во неа – таквите ќе бидат губитници!“ – како што вели во друг ајет:

﴿وَمَنْ يَخْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ﴾

„А кој од луѓето нема да верува во Книгата, тогаш Џехенмот ќе биде одредиште негово...“³ Во веродостоен хадис стои: „Се колнам во Оној во чишто раце е мојата душа, секој од овој народ што ќе слушне за мене, Евреин или христијанин, а нема да поверува во мене, сигурно ќе влезе во пеколниот Огин.“⁴

﴿يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ (١٢٢) ﴿وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾ (١٢٣) ﴿

„О синови Израилови, сетете се на благодетта Моја која ви ја дарив и кога ве одликував над народите. (122) И плашете се од Денот во кој ниедна душа нема да ѝ користи на друга душа, ниту од неа ќе биде примен откуп, ниту ќе ѝ користи посредување, а ниту ќе бидат помогнати! (123)“

Толкувањето на сличните ајети на овие веќе беше претходно споменато. Тука се повторуваат овие ајети со цел: потврдување на искажаното и поттикнување кон следењето на Мухамед ﷺ, без да им завидуваат на Арапите, кои се синови од нивниот стрико Исмаил عليه السلام, поради она што ги одликувал Аллах ﷻ со Своето испраќање пејгамбер меѓу

¹ Сура Ел-Араф, ајет 157.

² Сура Али Имран, ајет 20.

³ Сура Худ, ајет 17.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 153, 218; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27420; Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“ 3362 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 13960 и 13961.

нив – да биде последен пејгамбер ... но, тие не обрнувале внимание на тоа, туку не верувале во него.¹

﴿ وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴾ (١٢٤) ﴿

„И кога Ибрахим беше испушан од Господарот негов со некои зборови, и кога во потполност ги исполни, тогаш му рече: „Јас, навистина, ќе сторам да им бидеш предводник на луѓето!“ – тој рече: „И од моите наследници!“ – „Ветувањето мое нема да го добијат неправедните!“ – рече Тој“ (124)

Т.е. о, Мухамеде, потсети ги мушриците и Следбениците на Книгата, кои датираат од верата на Ибрахим ﷺ, но не се придржуваат кон неа, бидејќи оној кој се придржува кон неа, таквиот е исправен. Затоа, ти и оние кои се со тебе од верниците, споменете им го Аллаховиот ﷻ испит кон Ибрахим ﷺ, кога му заповедал одредени заповеди и забрани, па тој доследно ги исполнил, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى ﴾

„И Ибрахим, кој доследно ги исполнувал обврските!“² – т.е. го исполни сето она што Аллах ﷻ му го пропишал, работејќи доследно според тоа. Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ . إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴾

„Ибрахим не беше ни Евреин ни христијанин, туку беше вистински верник и не беше идолопоклоник. Најблиски луѓе до Ибрахим се оние кои го следеа, а и овој Пејгамбер (Мухамед) и оние кои веруваат. А Аллах е Заштитник на верниците!“³

Аллаховите ﷻ зборови: „... со некои зборови...“ – т.е. со прописи – наредби и забрани. Под поимот „зборови“ се подразбираат две значења: 1) зборови на кадрот (одредбата), како што вели Аллах ﷻ за Мерјем ﷺ:

¹ Надоврзување од авторот: „Погледни во толкувањето на ајетот под број (40, 41 и 42) од оваа сура.“

² Сура Ен-Неџм, ајет 37.

³ Сура Али Имран, ајет 68.

﴿ وَصَدَقْتَ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا مِنَ الْقَاتِلِينَ ﴾

„И веруваше во Зборовите на Господарот нејзин и во Книгите Негови, и беше од искрените што долго стоеја пред Господарот.“¹
– и 2) шеријатски зборови, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ﴾

„И се исполни Зборот на Господарот твој, вистинито и праведно...“² – т.е. Неговите шеријатски зборови, а тие се: или вистинска вест или праведно барање (доколку содржи наредба и забрана). Пример на ваквото значење на „зборовите“ е содржано и во овој ајет: **„И кога Ибрахим беше испушан од Господарот негов со некои зборови, и кога во потполност ги исполни...“** – т.е. ги изврши и спроведе.

Зборовите: **„...Јас, навистина, ќе сторам да им бидеш предводник на луѓето!“** – т.е. како награда за она што го правел, бидејќи ги исполнил наредбите и ги оставил забраните, па Аллаh ﷻ одредил да биде пример и олицетворение на поведение, според коешто ќе се поведуваат луѓето.

Муфесирите имаат спротивставени ставови во однос на именувањето на зборовите со коишто Ибрахим عليه السلام бил ставен на испит. Така, Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Зборовите со коишто Аллаh ﷻ го ставил Ибрахим عليه السلام на испит, па тој ги исполнил, се следните: напуштањето на својот народ, кога му било наредено да го стори тоа; дискусијата со Немруд, во името на Аллаh, иако бил свесен за големата опасност бидејќи му се спротивставил; трпението кога бил фрлен во огнот, иако тоа било тешко искушение; извршувањето хиџра (преселба) од својата татковина и земја, по сето што го преживеал; дочекувањето на гостите-мелеци и воздржаноста којашто се јавила кај него во тие мигови; наредбата да го заколе својот син, на којашто се потчинил и истата ја прифатил – откако ги извршил сите наредби и успешно го завршил својот испит, Аллаh ﷻ му рекол:

﴿ أَسْلِمَ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾

¹ Сура Ет-Тахрим, ајет 12.

² Сура Ел-Енам, ајет 115.

„Потчини се!’ – рече: ,Се потчинувам кон Господарот на световите!’¹.“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Ебу Неџих, а тој од Муџахид, кој при толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови: **„И кога Ибрахим беше искушан од Господарот негов со некои зборови, и кога во потполност ги исполни...“** – рекол: „Аллах ﷻ му рекол на Ибрахим عليه السلام: ‚Јас, навистина, ќе те ставам на испит...‘ – тогаш, Ибрахим عليه السلام кажал: ‚Ќе ме сториш ли да бидам предводник на луѓето?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Да.‘ – Ибрахим عليه السلام рекол: ‚И од моето поколение?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Неправедните нема да имаат никаков удел во тоа.‘ – Ибрахим عليه السلام рекол: ‚Ќе ја одредиш ли Куќата (Ќаба) да биде свето место за луѓето?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Да.‘ – Ибрахим عليه السلام рекол: ‚И да биде безбедно место?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Да.‘ – Ибрахим عليه السلام рекол: ‚Ќе нè одредиш ли да ти бидеме потчинети а и нашето поколение да ти биде потчинето Тебе?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Да.‘ – Ибрахим عليه السلام рекол: ‚Ќе ги снабдиш ли неговите жители со плодови, оние кои веруваат од нив?‘ – Аллах ﷻ одговорил: ‚Да.‘“

Ибн Џерир рекол: „Она што може да се заклучи е: дека овој ајет, може да биде протолкуван со значење: дека ‚зборовите‘ се однесуваат на сè што го споменал Аллах ﷻ во наредните ајети; а може да биде протолкуван со значење: дека ‚зборовите‘ се однесуваат само на нешто од тоа што го споменал Аллах ﷻ во наредните ајети. Меѓутоа, не е дозволено да се зема дециден став во однос на именувањето на ‚зборовите‘ со конкретно нешто, коешто се споменува во нив, освен ако претходно, таквото конкретизирање, е поткрепено со хадис или иџма (консензус на исламските алими). Не е доволно, при нивното именување, предавање на еден или неколкумина од толкувачите на Куранот, па да може неговото толкување да стане обврзувачко.“

Зборовите: **„... и од моите наследници!?!“ – ,Ветувањето мое нема да го добијат неправедните!’ – рече Тој.**“ – штом Аллах ﷻ одредил Ибрахим عليه السلام да биде пример, Ибрахим عليه السلام побарал од Аллах ﷻ и од неговите наследници да има примери како него. Па, Аллах ﷻ го известил дека од неговото поколение ќе има и неправедни, кои нема да се здо-

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 131.

бијат со Аллаховото ветување, затоа и нема да бидат примери по коишто ќе се поведуваат луѓето. Доказ за Аллаховиот ﷺ одговор на Ибрахимовото ﷺ барање, се Аллаховите ﷺ зборови во сурата „Ел-Анкебут“:

﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾

„И сторивме меѓу неговите наследници да има веровесништво и Книга.“¹ – па, секој пејгамбер од Аллах ﷺ и секоја Книга од Аллах ﷺ, по Ибрахим ﷺ, била испратена и објавена во неговото поколение.

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (١٢٥) وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُم بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ (١٢٦) وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (١٢٧) رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ (١٢٨)﴾

„И кога одредивме Каба да биде свето место за луѓето, и безбедно. Местото на кое стоеше Ибрахим нека ви биде простор каде што ќе клањате. И им заповедавме на Ибрахим и на Исмаил: „Очистете ја Кабата Моја за оние кои ќе прават таваф, кои ќе престојуваат во неа и кои ќе прават руку и сеџда.“ (125) И кога Ибрахим рече: „Господару мој, одреди оваа населба да биде безбедна и снабди ги жителите нејзини со плодовите – оние од нив, кои веруваат во Аллах и во Денот суден.“ Рече: „А кој нема да верува ... ќе го оставам накратко да ужива, а потоа ќе го присилам да влезе во пеколниот Огин, а каков ли грозен завршеток е тоа!?“ (126) И додека Ибрахим и Исмаил ги подигнуваа темелите на Кабата, велеа: „Господару наш, прими го ова од нас, Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш! (127) Господару наш, одреди да Ти бидеме потчинети, а и поколението наше, одреди да Ти бидат народ потчинет. И покажи ни ги обредите наши и прости ни. Ти, навистина, си Простувач и Сомилосен!“ (128)“

¹ Сура Ел-Анкебут, ајет 27.

Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас ﷺ дека при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „**И кога одредивме Каба да биде свето место за луѓето, и безбедно..**“ – рекол: „Кога ќе сакаат да извршат некој обред, ќе доаѓаат на тоа место, потоа ќе се враќаат, па повторно ќе доаѓаат на тоа место.“ Ибн Церир пренесува од Абде ибн Ебу Лубабe дека при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „**И кога одредивме Куќата да биде свето место за луѓето, и безбедно...**“ – рекол: „Нема да заминe ниeден човек од тоа место, а притоа да не ги завршил своите обреди во него.“ Еден поет отпеал убави стихови, објаснувајќи го значењето на овие зборови, чии стихови ги пренесува Ел-Куртуби:

„Куќата за свето место им ја одреди,
да не ја напуштаат без извршени обреди.“

Толкувањата на овој ајет укажуваат на споменувањето на вредноста на Аллаховата ﷻ Куќа (Кабата) и нејзиниот опис – да биде свето место за луѓето т.е. место кон коешто ќе копнеат душите, ќе доаѓаат во него и нема да го напуштаат сè додека не ги извршат своите обреди, макар и да го повторуваат тоа секоја година, како резултат на Аллаховото ﷻ примање на молбата од својот избран пејгамбер Ибрахим ﷺ, содржана во Неговите зборови:

﴿فَجَعَلْنَا أَفْنِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ﴾

„И одреди срцата на луѓето да копнеат по нив...“¹ – сè до зборовите, кога рекол:

﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾

„Господару наш, прими ја довата!“²

Аллах ﷻ, исто така, го опишува ова место дека е безбедно место – кој ќе влезе во него, ќе биде безбеден. Дури и ако го сторил она што го сторил, ако влезе во него, тогаш ќе биде безбеден. Аллах ﷻ рекол:

﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ . فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مِّمَّا يُرَاهِمُ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾

¹ Сура Ибрахим, ајет 37.

² Сура Ибрахим, ајет 40.

„Навистина, првата Куќа која е поставена за луѓето е онаа во Мека, која е благословена и упатство за световите. Во неа има знаменија јасни – местото на Ибрахим – кој ќе влезе во неа, ќе биде безбеден...“¹

Во овој ајет, Аллах ﷻ го споменува „Местото на Ибрахим ﷺ“ („Мекаму Ибрахим“) и наредува да се клања во тој простор, велејќи: „Местото на кое стоеше Ибрахим нека ви биде простор каде што ќе клањате...“ Муфесирите се различно размислуваат во однос на толкувањето на „Местото на Ибрахим ﷺ“: кое е тоа? Така, Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Местото на Ибрахим ﷺ е сиот Свет Харем во Мека.“ Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „А што се однесува на Местото на Ибрахим ﷺ, коешто се спомнува во овој ајет, е она место коешто е означено во Месцидул-Харам.“ Некои муфесири сметаат дека под тоа место се мисли на хаџските обреди. Но, исправно е дека тоа место го означува каменот позади којшто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ клањал два реката по тавафот. Ел-Бухари пренесува од Енес ибн Малик ؓ, а тој од Омер ибн Ел-Хатаб ؓ дека рекол: „Бев инспириран од мојот Господар ﷻ при три случаи: кога реков: ,О Аллахов Пејгамбере, зошто не го земеш *Местото на Ибрахим ﷺ* како место за клањање?’ – па, се објави Аллаховиот ﷻ ајет: **Местото на кое стоеше Ибрахим нека ви биде простор каде што ќе клањате...**“² – до крај на хадисот. Ова предание го пренесува и Муслим од Омер ؓ, дека рекол: „*Ја погодив Аллаховата ﷻ одредба во три случаи: при објавувањето на прописот за хиџабот, при објавувањето на прописот за затворениците од Бедр и при објавувањето на прописот за Местото на Ибрахим ﷺ.*“³ Ибн Џуреџ пренесува од Џабир ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ трчал при првите три кругови од тавафот, додека во другите четири кругови се движел нормално, а штом завршил со тавафот, се упатил кон *Местото на Ибрахим ﷺ* и склањал два реката позади него, а потоа, го изучил

¹ Сура Али Имран, ајети 96-97.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 394; Муслим, бр. 2399, 4412; Ет-Тирмизи, бр. 2960 и Ибн Маџе, бр. 1009 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 161.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 394; Муслим, бр. 2399, 4412; Ет-Тирмизи, бр. 2960 и Ибн Маџе, бр. 1009 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 161.

ајетот: „Местото на кое стоеше Ибрахим нека ви биде простор каде што ќе клањате.“¹

Сето што досега е наведено алудира на фактот дека под „Местото на Ибрахим ﷺ“ се мисли на каменот врз којшто стоел Ибрахим ﷺ, додека ја градел Кабата – секојпат кога ќе сидал некој од сидовите, го туркал каменот до тоа место. Така правел сè додека не ги сосидал сите сидови од Кабата – како што ќе биде наведено при изнесувањето на случката на Ибрахим ﷺ и Исмаил ﷺ при градењето на Кабата. Овој камен порано бил припоен кон сидовите на Кабата. Денес неговата позиција е позната и се наоѓа во близина на вратата од Кабата, од страната каде што се наоѓа „Црниот камен“ („Хаџерул-есвед“), во точно утврдено и издвоено место. Оваа позиција на „Местото на Ибрахим ﷺ“ ја одредил Омер ибн Ел-Хатаб ؓ, вториот од четворицата праведни калифи, кои ни е наредено да ги следиме, а на тоа не се спротивставил ниеден од асхабите.²

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И им заповедаме на Ибрахим и на Исмаил: ,Очистете ја Куќата Моја за оние кои ќе прават таваф, кои ќе престојуваат во неа и кои ќе прават руку и сеџда...“** – т.е. им објавивме со заповед да ја очистат Мојата Куќа од секаков ширк, за да можат луѓето да прават таваф околу неа. Описот на тавафот е познат. Од Сеид ибн Џубејр се пренесува дека рекол: „Оние кои ќе прават таваф околу неа се оние кои ќе доаѓаат од далеку и ќе кружат околу неа.“ Зборовите: **„...кои ќе престојуваат во неа...“** – т.е. кои ќе живеат во нејзината близина. Некои од муфесирите сметаат дека овие зборови се однесуваат на оние кои ќе доаѓаат често во Кабата, па ќе останат да живеат во нејзина близина. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Оној кој седи во Кабата се смета дека е престојувач во неа, па дури и оние кои спијат и се одмараат во неа се сметаат дека се престојувачи во неа.“ Од Ибн Омер ؓ се пренесува дека спиел во џамијата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека бил неженет. Зборовите: **„...и кои ќе прават руку и**

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2137, 1218; Ебу Давуд, бр. 1905; Ет-Тирмизи, бр. 856; Ен-Несаи, бр. 2961; Ибн Маџе, бр. 3074 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14031.

² Надоврзување од авторот: „Може да се претпостави дека причината поради којашто Омер ибн Ел-Хатаб ؓ го издвоил каменот на Ибрахим ﷺ и го поставил на тоа место каде што се наоѓа и денес е неговото забележување на турканицата и гужвата којашто ја предизвикувале луѓето, собирајќи се околу овој камен, посебно при нивниот таваф. Затоа, тој го издвоил каменот од Кабата и го поставил на одредена дистанца, а притоа, ниеден од асхабите негативно не реагирал на неговата постапка.“

сеџда...“ – рекол Ибн Абас رضي الله عنه: „Оној кој клања во Кабата се смета од оние кои прават руку и сеџда.“ Исламските алими различно размислуваат во однос на вредноста: што е повредно – намазот или тавафот околу Кабата? Имамот Малик смета дека тавафот е повреден за оние кои не се жители на Кабата. Додека, поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека намазот во Кабата е, воопшто, повреден од тавафот.

Според тоа, значењето на овој ајет би гласело: „И им заповедаваме на Ибрахим عليه السلام и на Исмаил عليه السلام, со Објава, да ја очистат Мојата Куќа од ширкот и сомнежот, и да ја изградат, исклучиво, заради Аллах ﷻ, посакувајќи со тоа луѓето да доаѓаат во неа и да прават таваф, да престојуваат во неа и да прават руку и сеџда т.е. да клањаат во неа.“ Од овој ајет може да се извлече прописот и сунетот за чистење и одржување на џамиите, а истото, се извлекува и од следните Аллахови ﷻ зборови:

﴿ فِي بُيُوتِ الَّذِينَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴾

„Во џамиите, кои со Аллахова волја се градат, да се споменува името Негово во нив, во нив Го слават, наутро и навечер.“¹ А од Сунетот се пренесуваат бројни хадиси, во коишто се изнесува наредбата за намирисување и чистење на џамиите, од нечистотии и отпадоци, и слично на тоа. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *“Џамиите се изградени само за она за што се изградени.”*²

Муфесирите имаат различно мислење во однос на првиот градител на Кабата. Така, некои од нив сметаат дека први градители на Кабата се мелеците. Други сметаат дека прв градител на Кабата е Адем عليه السلام. Трети сметаат дека прв градител на Кабата е Шис عليه السلام. Оние кои ги спомнуваат овие толкувања, претежно ги земаат своите информации од книгите на Следбениците на Книгата, а тоа се информации коишто не треба да се сметаат за лажни, а ниту да се сметаат за вистинити, а ниту да се земаат како цврст доказ сè додека не се утврди нивната валидност со веродостоен хадис. Дури тогаш може да се земе како цврст доказ.

¹ Сура Ен-Нур, ајет 36.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 569, 881; Ибн Маџе, бр. 765 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22535.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И кога Ибрахим рече: „Господару мој, одреди оваа населба да биде безбедна...“ – т.е. одреди ова место да биде безбедна и сигурна населба, велејќи го тоа, пред да започне со изградбата на Кабата. Меѓутоа, во сурата „Ибрахим“ стои:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا﴾

„И кога Ибрахим рече: „Господару мој, одреди оваа населба да биде безбедна...“¹ – оваа дова, како да ја изрекол Ибрахим ﷺ двапати – а Allah ﷻ најдобро знае –: еднаш пред градбата на Кабата и еднаш по нејзината изградба и по населувањето на своето семејство во нејзината близина, откако се родил неговиот син Исхак ﷺ, кој е помал од Исмаил ﷺ за тринаесет години. Затоа, на крајот од Ибрахимовата ﷺ дова стои:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾

„Сета благодарност му припаѓа само на Allah кој во староста ми ги подари Исмаил и Исхак; Господарот мој, навистина ги прифаќа молбите.“²

Зборовите: „...и снабди ги жителите нејзини со плодовите – оние од нив кои веруваат во Allah и во Денот суден.“...“ – Ибн Абас ﷺ рекол: Ибрахим ﷺ, во оваа дова којашто ја упатил, ги наумил само верниците, а не и останатите луѓе. Тогаш, Allah ﷻ ги објавил следните зборови: „Рече: „А кој нема да верува ... ќе го оставам накратко да ужива, а потоа ќе го присилам да влезе во пеколниот Огин, а каков ли грозен завршеток е тоа!?““ – коишто значат: „И оној кој не верува, исто така, ќе го снабдам, како што ќе ги снабдам верниците. Зарем да создадам создание и да не го снабдам?! Ќе го оставам да ужива кратко време, а потоа, ќе го изложам на казната на Џехенмот, а колку лош крај е тоа!?“ Односно, ќе го снабдам и неверникот, исто така, и ќе му овозможам да ужива накратко во дуњалучкиот живот, а потоа ќе го ставам во џехенемската казна, поради неговото неверство, како казна во согласност со она што го работел. Зборовите: „...а каков ли грозен завршеток е тоа!?“ – т.е. колку лошо место на враќање и конечно престојувалиште е Џехенмот. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Енес

¹ Сура Ибрахим, ајет 35.

² Сура Ибрахим, ајет 39.

ибн Малик رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم му рече на Ебу Талха رضي الله عنه: *Побарај ми едно момче, од вашите момчиња, да ме послужува.* Тогаш, Ебу Талха رضي الله عنه ме стави позади него на јаваницата и ме доведе кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم. Оттогаш, го служев Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم каде и да беше.“¹ Во овој хадис понатаму стои: „Потоа, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم тргна да оди, а штом ридот Ухуд се појави пред него, рече: *Овој рид нè сака, а и ние го сакаме.* – а штом влезе во Медина, рече: *Аллаху, јас го одредувам за Харем (свето место) она што е меѓу двете нејзини планини, како што одреди Ибрахим عليه السلام Мека да биде Харем. Аллаху, дај им бериќет во нивните грстови и во нивните саани.*“^{2,3} Во друго предание, коешто го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим, стои: „Аллаху, дај им бериќет во нивните мерења, и дај им бериќет во нивните саани, и дај им бериќет во нивните грстови.“⁴ – Ел-Бухари, додава на крајот: „Се мисли на жителите на Медина.“ Од Абдулах ибн Зејд ибн Асим رضي الله عنه се пренесува дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: „**Навистина Ибрахим веруваше дека Мека е свето место и го молеше Аллах за тој град. И јас исто како него Медина ја сметам за свето место и го молам Аллах да ја обезбеди во сè, па дури и во најмалиот муд и са’а**“.^{5,6} Овој хадис го пренесува Ел-Бухари.

Овие хадиси ги изнесовме со цел: да ги надоврземе кон докажувањето на светоста (Харемот) на Мека. Се смета дека Мека е Харем, откако е создадена земјата. Ова мислење е појакно и поадекватно на доказите – а Аллах عز وجل најдобро знае –. Бидејќи, се пренесуваат бројни хадиси, во коишто стои дека Аллах عز وجل одредил Мека да биде Харем, кога ги создал небесата и Земјата. Така, во „Двата Сахиха“ се пренесува од Абдулах ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „*На денот на ослободувањето на Мека, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рече: Аллах сторил овој град да биде свет уште од денот кога ги создал небесата и Земјата и тој е свет, со Аллахова волја, сè до Судниот ден. Пред мене на никого не му беше дозволена борба во*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5109; Муслим, бр. 1365, 2428 и Ел-Бејхеки, бр. 9734.

² Саан – бакарна чинија со обем од 2 грста (Заб. на уред.).

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5109; Муслим, бр. 1365, 2428 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12205.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5109 и Муслим, бр. 1365, 2428.

⁵ Муд и са’а се единици за мерка користени во времето на Пратеникот صلى الله عليه وسلم. Еден муд изнесува грст пченка; еден са’а изнесува четири грста пченка (Заб. на рец.).

⁶ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2022; Муслим, бр. 2422, 1360 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16011.

него, а ниту мене не ми е дозволена, освен еден одреден период во еден ден. Па така, со Аллахова волја, овој град е свет сè до Судниот ден и во него не смее да се исече ниту грмушка, не смее да се лови, ниту, пак, е дозволено да се земе она што ќе се најде наземи а да не се огласи и не смее да се корнат растенија!“ – тогаш, Ел-Абас رضي الله عنه рече: „О Аллахов Пејгамбере, освен миризливата трева (изхир) бидејќи ковачите ја употребуваат за потпалување на огин и луѓето ја употребуваат во нивните домови!“¹ Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рече: „Освен камилската трева (изхирот).“¹ Овој исказ го пренесува Муслим, а и Ел-Бухари и Муслим пренесуваат сличен исказ од преносот на Ебу Хурејре رضي الله عنه.

Што се однесува на прашањето: кој е повреден град – Мека или Медина? – одговорот на ова прашање ќе биде образложен понатаму – иншаллах.

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„И додека Ибрахим и Исмаил ги подигнуваа темелите на Кабата, велеа: „Господару наш, прими го ова од нас, Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш!“** – Зборот „темели“ (القواعد) е множина од зборот „темел“ (القاعدة), којшто означува: основа или фундамент на нешто. Аллах صلى الله عليه وسلم во овој ајет вели: „О, Мухамеде, спомени им го на твојот народ градењето на Кабата од страна на Ибрахим عليه السلام и Исмаил عليه السلام, кога ги подигнуваа неговите темели, велејќи: **„Господару наш, прими го ова од нас, Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш!“** – молејќи го Аллах صلى الله عليه وسلم да им го прими нивното дело. На тоа посочуваат и следните зборови: **„Господару наш, одреди да Ти бидеме потчинети, а и поколението наше, одреди да Ти бидат народ потчинет.“** Па, тие правеле добро дело и истовремено упатувале молба до Аллах صلى الله عليه وسلم, преку доброто дело коешто го правеле, да им го прими – а тоа било подигнувањето на темелите на Кабата – додека нивните срца биле целосно предадени и исполнети со побожност, плашејќи се делото коешто го прават да не биде примено. Таква е состојбата на искрените верници, како што ја опишува Аллах صلى الله عليه وسلم во друг ајет:

(وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجَلَةٌ)

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3017; Муслим, бр. 2412, 1353; Ебу Давуд, бр. 2017; Ен-Несаи, бр. 2892 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2349.

„И кои го даваат она што го даваат, додека срцата им стравуваат...“¹ – т.е. се плашат дали ќе им биде примено делото коешто го прават?

Ел-Бухари – Аллах ﷻ да му се смилува – пренесува во својот „Сахих“ хадис од Ибн Абас ؓ, во којшто стои дека рекол: „Првата жена која ставила појас врз својата половина, од порано, била мајката на Исмаил ؑ сокривајќи ја својата бременост, за да не предизвика љубомора кај Сара. Потоа, Ибрахим ؑ ги однел неа и нивниот син Исмаил ؑ, додека таа сè уште го доела, во регионот на Кабата, во близина на изворот Земзем, а тогаш во Мека не живеел никој и немало никаква вода. Потоа, Ибрахим ؑ ја оставил на тоа место и им оставил торба со урми и мешина со вода. Натаму, Ибрахим ؑ се свртел да си оди, додека мајката на Исмаил ؑ тргнала по него, велејќи му: ‚О Ибрахиме, каде одиш? За рем ќе нè оставиш во оваа долина во којашто не живее никој и во којашто нема ништо?‘ – повторувајќи му го тоа неколкупати... Но, Ибрахим ؑ не се свртувал кон неа. Тогаш, таа рекла: ‚Аллах ﷻ ли ти нареди?‘ – а Ибрахим ؑ одговорил: ‚Да.‘ Таа му рекла: ‚Тогаш, Аллах ﷻ нема да нè напушти.‘ – а потоа, се вратила. Ибрахим ؑ продолжил да оди сè додека не стигнал на една височинка, а потоа, се свртил кон Кабата и со подигнати раце започнал да ги упатува следните дови:

﴿ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْنِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴾

„Господару наш, јас, навистина, населив од моето поколение во долината без посеви, покрај Светата Куќа Твоја, Господару наш, за да клањаат намаз, затоа одреди срцата на луѓето да се стремат кон нив и снабди ги од плодовите, за да се заблагодаруваат!“² Тогаш, мајката на Исмаил ؑ продолжила да го дои Исмаил ؑ, пијејќи од водата којашто ѝ ја оставил Ибрахим ؑ. Но, откако водата се истрошила целосно, и двајцата ожеднеле, па таа не можела да гледа како нејзиното дете се мачи и започнала да трча. Се искачила на најблиското ритче Сафа до нив, а потоа се свртела кон долината, гледајќи наоколу: дали има некој во таа долина? Но, штом забележала дека нема никој, се

¹ Сура Ел-Муминун, ајет 60.

² Сура Ибрахим, ајет 37.

спуштила од ритчето Сафа. Откако, се симнала во долината, ги запрегнала краевите на својата облека и започнала да се движи, како што се движи еден изморен човек, сè додека не ја преминала долината и сè додека не стигнала до другото ритче Мерва. Потоа, се искачила на него и започнала да набљудува: дали има некој во долината? Но, не забележала ниеден жив човек. Го сторила истото движење седумпати. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Поради тоа, луѓето прават сај (нешачење) меѓу двете ритчиња.*“ Штом завршила со последното движење врз ритчето Мерва, слушнала глас и рекла: „Слушај!“ – мислејќи на себе, па повторно продолжила да се движи. Повторно слушнала глас, па рекла: „Те слушнав, ќе ми помогнеш ли!“ – тогаш, се појавил мелек на местото на изворот Земзем и започнал да го движи своето крило, небаре бара нешто сè додека не се појавила водата. Тогаш, се доближила до водата и започнала да прави корито околу неа и започнала со дланките да ја полни мешината со вода, којашто извираше сè повеќе и повеќе. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Аллах ﷻ да ѝ се смилува на мајката на Исмаил ﷺ! Камо да го оставеше изворот Земзем да тече!?*“ – или рекол: „*Да не грабаше од водата, Земзем ќе беше изобилен извор!?*“ Тогаш, таа се напила од изворот и започнала повторно да го дои своето дете. А мелекот ѝ рекол: „Не плаши се! Нема да бидеш напуштена. Во ова место ќе има Аллахова ﷻ Куќа, којашто ќе ја изградат ова дете и татко му. Аллах ﷻ нема да го напушти неговото семејство!“ Местото на Куќата се наоѓало на височинка, и секогаш, кога ќе надојдела водата, еродирало земјиштето околу неа. Тоа се случувало така, сè додека низ долината не поминала една група луѓе од племето Џурхум, кои случајно се насочиле кон тој правец... тогаш, забележале водна птица, и рекле: „Оваа птица кружи околу вода, а ние знаеме дека во оваа долина нема вода...!“ Испратиле еден или двајца луѓе да извидат. А кога се вратиле, носеле мешини полни со вода и ги известиле за водата којашто ја нашле. Така сите се упатиле кон водата, а крај неа стоела мајката на Исмаил ﷺ, па ја прашале: „Ќе ни дозволиш ли да отседнеме кај тебе?“, – одговорила: „Да, но немате никакво право да ја присвоите водата.“ Рекле: „Добро.“ Затоа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Тоа ја изградувало мајката на Исмаил ﷺ, бидејќи таа сакала друштво.*“ Тогаш, луѓето отседнале кај неа и испратиле луѓе да ги доведат и нивните семеј-

ства да живеат со нив. Штом започнале да креваат куќи, Исмаил عليه السلام израснал во момче и го научил арапскиот јазик од нив, па дури станал и најугледното момче меѓу нив. Штом станал возрасен, го ожениле со една нивна девојка. По некое време, умрела неговата мајка. Тогаш, Ибрахим عليه السلام дошол да ги посети, откако Исмаил عليه السلام се оженил, но не го нашол својот син во неговиот дом. Ја прашал неговата жена за него, а таа му рекле: „Излезе да бара снабдување за нас.“ Потоа ја прашал за нивниот живот и состојба, а таа одговорила, жалејќи се: „Во лоша состојба сме. Сиромашни сме и немаме ништо.“ Тогаш, Ибрахим عليه السلام ѝ рекол: „Кога ќе дојде мажот ти, пренеси му селам од мене и речи му да го смени куќниот праг.“ Кога се вратил Исмаил عليه السلام, како да почувствувал дека некој бил присутен во неговиот дом, па рекол: „Дали дојде некој кај нас?“ – жената одговорила: „Да. Дојде еден старец ,таков и таков‘, па праша за тебе, а јас му кажав. Потоа, праша како живееме, а јас му реков дека сме во тешка состојба и сиромаштија. Исмаил عليه السلام рекол: „Дали ти препорача нешто?“ – одговорила: „Да. Ми рече да ти пренесам селам од него и да го смениш твојот куќен праг.“ Тогаш, Исмаил عليه السلام рекол: „Тој е татко ми и ми наредува да те разведам. Затоа, оди си кај твоето семејство!“ Потоа, Исмаил عليه السلام ја развел и се оженил со друга девојка. По извесно време, Ибрахим عليه السلام повторно наминал. Кога дошол до нивниот дом, повторно не го нашол својот син Исмаил عليه السلام присутен, но неговата жена била присутна, па ја прашал за Исмаил عليه السلام, а таа му одговорила дека е излезен во потрага по снабдување. Тогаш, ја прашал: „Како живеете? Каква е вашата состојба?“ – одговорила: „Живееме добро и во изобилие, благодарение на Аллах سبحانه.“ Тогаш, ја прашал: „Што јадете?“ – одговорила: „Месо.“ Ја прашал: „Што пиете?“ – одговорила: „Вода.“ Потоа, Ибрахим عليه السلام рекол: „Аллаху, подари им берикет во нивното месо и вода.“ Затоа, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Тогаш, тие немале посеви и зрна, а да имале, тогаш Ибрахим عليه السلام ќе упател дова и за тоа.“ – Натаму, Ибрахим عليه السلام ѝ рекол: „Кога ќе се врати мажот ти, пренеси му селам од мене и речи му да го зацврсти својот куќен праг.“ Штом Исмаил عليه السلام се вратил, прашал: „Дали некој дојде во нашиот дом? – рекла: „Да. Дојде еден старец со убав изглед, па ме праша за тебе, а јас му кажав. Потоа, ме праша како живееме, а јас му одговорив дека живееме добро.“ Исмаил عليه السلام рекол: „Ти препорача ли нешто?“ – одговорила: „Да. Ми рече да

ти пренесам селам од него и ми препорача да го зацврстиш твојот куќен праг.“ Рекол: „Тој е татко ми, а куќниот праг си ти. Ми нареди да те задржам.“ Ибрахим عليه السلام, по извесно време, повторно наминал кај нив, и го сретнал Исмаил عليه السلام додека ги острел своите стрели за лов, покрај изворот Земзем. Штом Исмаил عليه السلام го забележал, станал и започнал да го прегрнува, како што синот го прегрнува својот татко. Потоа, Ибрахим عليه السلام рекол: „О Исмаиле, Аллах عز وجل, навистина, ми заповеда една заповед.“ Исмаил عليه السلام рекол: „Тогаш, изврши го она што ти го заповедал Господарот твој!“ Ибрахим عليه السلام му рекол: „Ќе ми помогнеш ли?“ – одговорил: „Ќе ти помогнам.“ Ибрахим عليه السلام рекол: „Аллах عز وجل, навистина, ми заповеда да изградам Куќа во ова место.“ – покажувајќи кон едно издигнато место околу куќите. Тогаш, двајцата започнале да ги издигнуваат темелите на Куќата. Исмаил عليه السلام му носел камења, додека Ибрахим عليه السلام сидал. Штом, сидовите започнале да се издигнуваат, Исмаил عليه السلام му го донел овој камен¹ и му го поставил, а Ибрахим عليه السلام се качил врз него и продолжил со градбата. И така, Исмаил عليه السلام носел камења, а Ибрахим عليه السلام сидал, а двајцата говореле: „Господару наш, прими го од нас ова дело! Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш!“ Продолжиле со градбата сè додека не ја завршиле, притоа не престанувајќи да изговараат: „Господару наш, прими го од нас ова дело!! Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш.“²

Исламските алими и муфесири се разминале во однос на темелите на Куќата: дали тие се истите оние темели коишто ги поставил Ибрахим عليه السلام или веќе постоеле од порано, а на Ибрахим عليه السلام му било заповедано само да ги возобнови и да изгради градба врз нив? Преовладувачко мислење – а Аллах عز وجل најдобро знае – во однос на ова прашање, е дека темелите биле присутни пред Ибрахим عليه السلام, додека му било само укажано на нив, да изгради градба, како што вели Аллах عز وجل:

(وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ)

¹ Надоврзување од авторот: „Се мисли на каменот врз којшто стоел Ибрахим عليه السلام додека ја градел Кабата, а тоа е каменот познат под името „Мекаму Ибрахим“ (Местото на Ибрахим عليه السلام).“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3184; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3240 и Ел-Бејхеки, бр. 9154.

„И кога му укажавме на Ибрахим кон местото на Куќата...“¹ – значи, Куќата била присутна од порано, додека на Ибрахим عليه السلام само му било укажано кон нејзината позиција.

Ибн Џерир рекол: Ханад ибн Ес-Сири нè извести, со пренос од Халид ибн Ар'аре дека рекол: Еден човек, навистина, дојде кај Али عليه السلام и рече: „Ќе ме известиш ли за Куќата: дали таа е Првата Куќа поставена на земјата?“ – а Али عليه السلام одговори: „Не, туку таа е првата Куќа којашто е поставена со бериќет. Во неа се наоѓа ‚Мекаму Ибрахим‘. Кој ќе влезе во неа, ќе биде безбеден. А ако сакаш, тогаш ќе те известам како е изградена: Аллах عليه السلام, навистина, му објавил на Ибрахим عليه السلام: **„Изгради Ми храм на Земјата!“** Ибрахим عليه السلام почувствувал дека не му дораснал на тој предизвик и тогаш, Аллах عليه السلام го успокоил со ветер-развигорец, којшто дувал два ветерни вртежа. Ибрахим عليه السلام се упатил кон правецот на едниот ветерен вртеж, кој завршил во Мека, вртејќи се околу местото на Куќата, во вид на длабока вангла. Тогаш, му било заповедано на Ибрахим عليه السلام да го изгради храмот на местото каде што ќе се смири ветрот. Па, Ибрахим عليه السلام го изградил, но, останало место за еден камен. Тогаш, момчето (Исмаил عليه السلام) тргнало да бара камен, а Ибрахим عليه السلام му рекол: „Чекај! Донеси ми камен каков што јас ќе ти кажам!“ Момчето се упатило да бара и донело еден камен, меѓутоа, кога се вратило кај Ибрахим عليه السلام, забележало дека Ибрахим عليه السلام веќе имал поставено еден црн камен кај своето место. Тогаш, прашало: „О татко, кој ти го донесе овој камен?“ Одговорил: „Ми го донесе оној кој нема потреба од твојот камен. Ми го донесе Џибрил عليه السلام од небото.“ Па, со тоа, ја завршиле градбата.

Се смета дека „Црниот камен“ („Ел-Хаџерул-есвед“) бил бел и скапоцен камен, којшто бил спуштен заедно со Адем عليه السلام од Џенетот, но потоа, поцрнел од гревовите на луѓето.

Исто така, се смета дека Кабата била изградена од камења, коишто потекнувале од четирите планини: планината Хира, планината Синај, планината Зејта и планината Ел-Џудиј – а Аллах عليه السلام најдобро знае.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Сеид ибн Ел-Мусејб, а тој од Сеид дека рекол: Али ибн Ебу Талиб عليه السلام ни раскажуваше дека Ибрахим عليه السلام тргнал од земјата Арменија, следејќи горазвигорецот којшто го упатувал

¹ Сура Ел-Хаџ, ајет 26.

кон местото на Куќата, како што пајакот ја следи својата пајажина. Па, наишол на камења – едниот од нив не можеле да го дигнат дури триесет мажи. Тогаш, го прашале: „О Ебу Мухамеде, зарем Аллах ﷻ не рекол: **„И кога Ибрахим и Исмаил ги подигнуваа темелите на Куќата.“**‘ Одговорил: „Тоа се случило потоа.“¹

Изградбата на Кабата од страна на Курејшите, по Ибрахим ﷺ а пред Мухамед ﷺ

Пет години пред да се појави Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, Курејшите се согласиле да ја урнат Кабата поради нестабилноста на нејзината градба, и повторно да ја изградат. Меѓусебно се согласиле да не внесуваат нечиста заработка при нејзината изградба, како што се: заработката од блудот, заработката од камата, заработката од нанесување неправда и нечесно работење и слично. Во тогашно време, Кабата била поделена меѓу племињата на Курејшите, каде што секое племе поседувало одреден дел или агол од Кабата, дури ги поделиле и нејзините камења и нејзиниот плафон.

Но, истовремено се плашеле од уривањето на Кабата, па започнале меѓусебно да се расправаат. Тогаш, Ел-Велид ибн Ел-Мугире рекол: „Прво јас ќе започнам со уривањето.“ – потоа, зел копач, застанал врз Кабата и започнал да изговара: „Боже, ние не сакаме освен добро!“ – па, започнал да урива од едната страна. Тогаш, луѓето се исплашиле и чекале што ќе се случи ноќта, велејќи: „Да видиме... ако го снајде нешто, тогаш нема да ја уриваме и ќе ја вратиме како што беше, а ако не го

¹ Надоврзување од авторот: „Од општиот контекст на куранските текстови и наведените преноси – и покрај тоа што некои од мухадисите ги сметаат за неиздржливи и неверодостојни – од нивната севкупност, срцето се наклонува кон мислењето дека темелите на Куќата биле присутни пред Ибрахим ﷺ, а на тоа посебно, алутира Аллаховиот ﷻ ајет: **„И кога му укажавме на Ибрахим кон местото на Куќата...“** (Сура Ел-Хаџџ, ајет 26) – којшто укажува кон фактот дека Аллах ﷻ само му укажал на Ибрахим ﷺ кон позицијата на Куќата. Додека, под значењето на зборовите: **„И кога Ибрахим и Исмаил ги подигнуваа темелите на Куќата...“** – се подразбира: сидовите на Куќата, а не нејзините фундаменти. А како што се наведува во еден од преносите, дека камењата од нејзините темели не можеле да ги подигнат дури триесет мажи, додека камењата со коишто биле сидани сидовите, ги подигнувале Ибрахим ﷺ и Исмаил ﷺ. Ова тврдење го поддржуваат и зборовите: **„Покрај Светата Куќа Твоја...“** (Сура Ибрахим, ајет 37) – овие зборови ги изрекол Ибрахим ﷺ многу години пред да ја изгради Куќата, а тоа укажува на фактот дека Куќата била присутна и нејзината позиција била позната од порано. Исто така, невозможно е да постоела Куќата без нејзините темели. Додека, некои од кажувањата за Куќата потврдуваат дека Куќата постоела и изгледала како една црвена урнатина, којашто подоцна ја променила својата боја во темно-сива – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

снајде нешто, тогаш тоа е знак дека Аллах ﷻ е Задоволен со она што го правиме.“ Утредента, Ел-Велид станал порано и се упатил кон својата работа, па продолжил со уривањето, а и луѓето му се придружиле во тоа, сè додека не ја срамниле до темели – до темелите на Ибрахим عليه السلام, каде што забележале огромни зелени камења, поврзани едни со други.

Мухамед ибн Исхак рекол: „Ми раскажуваа некои од луѓето за еден хадис, во којшто стои дека еден човек од Курејшите, од оние кои ја уривале Кабата, го ставил својот железен лост меѓу два камена од камењата на темелите, за да го издвои едниот од нив. Штом каменот започнал да се движи, започнале краевите на Мека да се тресат. Тогаш, престанале да ги уриваат темелите.“

Сите луѓе учествувале во прибирањето камења и изградбата сè додека не стигнале до местото на „Црниот камен“ („Ел-Хаџерул-ес-вед“), тогаш започнале да се расправаат. Секое племе посакувало да ја добие честа за поставување на „Црниот камен“ во неговото место – дурри состојбата се заострила и стигнала до меѓусебна пресметка. Тогаш, Ебу Умеје ибн Ел-Мугире Ел-Махзуми станал и рекол: „О Курејши, одредете меѓу вас, бидејќи не се согласувате, да ви пресуди првиот човек кој ќе влезе низ вратата на овој храм!“ – па, првиот човек кој влегол низ вратата бил Мухамед ﷺ. Штом го забележале, рекле: „Ова е ‚Доверливиот‘... се согласуваме тој да пресуди!“ – откако, му го раскажале проблемот, Мухамед ﷺ рекол: „*Дајте ми едно платно!*“ – па, му било донесено платно. Тогаш, го зел „Црниот камен“ и го ставил со својата рака во платното, потоа рекол: „*Секое племе нека фати по еден крај од платното, а потоа заеднички нека го дигнат.*“ – па, го сториле тоа. А кога го довеле до неговото место, тогаш Мухамед ﷺ го поставил „Црниот камен“ лично, со својата рака. Оттогаш, Кабата постоела на градбата од Курејшите сè додека не била запалена до темели за време на хилафетот на Абдулах ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه (60-та х.г., на крајот од хилафетот на Језид ибн Муавија) откако војската ја опседнала Мека, додека Абдулах ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه се наоѓал во неа. Тогаш, Абдулах ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه, откако ја погодиле Кабата, ја урнал до земја и ја изградил повторно врз темелите на Ибрахим عليه السلام, внесувајќи колку пет подлактици од Исмаиловиот عليه السلام хиџр (соба) во неговата градба и оставајќи две врати – источна и западна врата – на самото приземје од Кабата, поведувајќи се

во сето тоа, според она што го слушнал од својата тетка Аиша ﷺ – мајката на верниците – која му го пренесла тоа од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, Кабата останала на таа градба сè до убиството на Абдулах ибн Ез-Зубејр ﷺ од страна на Ел-Хаџаџ, кога Кабата била повторно урната и била реставрирана нејзината градба врз темелите на Курејшите, по наредба на калифот Абдулмелик ибн Мерван – како што пренесува Муслим во својот „Сахих“ од преносот на Ата’.¹

Сунетот го поддржува она што го сторил Абдулах ибн Ез-Зубејр ﷺ, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ посакувал да го стори истото. Меѓутоа, овој сунет бил непознат за калифот Абдулмелик ибн Мерван, затоа кога дознал дека тој хадис го пренесувала Аиша ﷺ, рекол: „Камо да ја оставевме на она врз што беше.“

Муслим пренесува од Ебу Куз’а дека рекол: Додека, Абдулмелик ибн Мерван правеше таваф околу Кабата, рече: „Нека биде проклет Ибн Ез-Зубејр, бидејќи лаже за ‚Мајката на верниците‘, велејќи: ‚Ја слушнав како вели дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *О Аиша, да не беа од твојот народ штотуку излезени луѓе од неверството, тогаш ќе ја срушев Кабата и ќе ја продолжев нејзината градба кон Хиџрот, бидејќи твојот народ ја скрати неговата градба.*“² Тогаш, Ел-Харис ибн Абдулах ибн Ебу Реби’а рекол: „О владетелу на верниците, не зборувај така! Бидејќи, јас ја слушнав ‚Мајката на верниците‘ како зборува за тоа.“ Потоа Абдулмелик рекол: „Да го знаев тоа пред да ја урнам Кабата, ќе ја оставев врз градбата на Ибн Ез-Зубејр.“ Овој хадис се пренесува од Аиша ﷺ од повеќе преноси, коишто ја потврдуваат исправноста на постапката на Абдулах ибн Ез-Зубејр ﷺ. Па, калифот Абдулмелик да ја оставел Кабата врз градбата на Абдулах ибн Ез-Зубејр ﷺ, ќе било под добро. Малик ибн Енес им забранил на калифот Ер-Решид и неговиот татко Ел-Мехди повторно да ја урнат Кабата и да ја вратат нејзината градба кон старите темели на Ибрахим ﷺ, со цел да не премине нејзиното уривање и градење во игра и натпревар меѓу владетелите, каде што секој владетел, кој ќе посака да ја урне и да ја изгради, да може да го стори тоа.

¹ Го пренесува Муслим, бр. 1333, 2371.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1509; Муслим, бр. 1333, 2371; Ен-Несаи, бр. 2910; Ибн Маџе, бр. 2955 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24527.

Кабата ќе остане сè до последните времиња од дуњалукот, кога ќе биде урната од Зи Сувакатејн (човекот со тенките потколеници) од Етиопија, како што се пренесува во веродостоен хадис во „Двата сахи-ха“, од преносот на Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто вели дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Кабата ќе ја урне, човекот со тенките потколеници‘ од Абисинија.“*¹ Во преносот на Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас رضي الله عنه стои: Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم како вели: *„Кабата ќе ја урне, човекот со тенките потколеници‘ од Абисинија, кој ќе ги извади нејзините украси и ќе ги одвои од нејзината прекривка. А јас небаре гледам во неговите витки и искривени нозе како удира врз Кабата со својот копач и лопата.“*² Ова ќе се случи – а Аллах سبحانه وتعالى најдобро знае – по појавата на Је’џуџ и Ме’џуџ, бидејќи во „Сахихот“ на Ел-Бухари се забележува хадис од Ебу Сеид Ел-Худри رضي الله عنه, во којшто вели дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم кажал: *„Ќе се извршува хаџ и умра во Куката и по појавата на Је’џуџ и Ме’џуџ.“*³

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„...Господару наш, одреди да Ти бидеме потчинети, а и поколението наше, одреди да Ти бидат народ потчинет. И покажи ни ги обредите наши и прости ни. Ти, навистина, си Простувач и Сомилосен!“** – Ибн Џерир рекол: „Всушност, со тоа сакале да кажат: „Направи да бидеме покорни кон Твојата заповед и да бидеме потчинети во ибадетот кон Тебе, без да Ти припишуваме придружник во покорноста и во ибадетот кон Тебе.““ Зборовите: **„...а и поколението наше, одреди да бидат народ потчинет кон Тебе...“** – Ес-Суди кажал: „Со тоа мислеле на Арапите.“ – додека Ибн Џерир смета дека нивните зборови ги опфаќале Арапите и останатите народи, бидејќи од поколението на Ибрахим عليه السلام се и Исраиловите синови. Ова што го тврди Ибн Џерир, Ес-Суди не го негира, бидејќи прецизирањето на нивните зборови дека се однесуваат само на Арапите истовремено

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1514; Муслим, бр. 2909, 5180; Ен-Несаи, бр. 2904 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7013.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1514; Муслим, бр. 2909, 5180; Ен-Несаи, бр. 2904 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7013.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1516; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10833 и Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 8446.

не го издвојува вклучувањето и на другите народи во тоа. Додека, самиот контекст на ајетот укажува на Арапите. Затоа, Аллах ﷻ, по овие ајети, рекол:

﴿ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ ﴾

„Господару наш, испрати меѓу нив пејгамбер, од нив...“¹ – овој ајет не ја негира неговата испратеност до сите луѓе – и до црните и до црвените, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾

„Кажи: ,О луѓе, јас, навистина, сум Пејгамбер Аллахов испратен до сите вас...“² – како што стои и во многу други курански ајети.

Зборовите: „...И покажи ни ги обредите наши...“ – т.е. објасни ни ги и подучи нè на нив. Са’д ибн Менсур пренесува од Муџахид дека рекол: „Џибрил ﷺ му кажал на Ибрахим ﷺ: ,Подигни ги темелите!“ – па, Ибрахим ﷺ ги подигнал. Потоа, му ги покажал сите обреди на хаџот. Тогаш, Иблис посакал да вметне нешто во хаџот, но не можел да го стори тоа, па Џибрил ﷺ му наредил на Ибрахим ﷺ да го каменува трипати, по седум камчиња кај трите џемерати³, а Ибрахим ﷺ го сторил тоа. Потоа, го довел кај Меш’арил-Харам, сè додека не стигнале до Арафат. Тогаш, Џибрил ﷺ му рекол: „Го научи ли она што ти го покажав?“ – одговорил: „Да.“

﴿ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ (۱۲۹)

„Господару наш, испрати меѓу нив пејгамбер, од нив, да им ги кажува ајетите Твои, да ги подучува за Книгата и Мудроста и да ги очистува. Ти, навистина, си Моќен и Мудар. (129)“

Довата на Ибрахим ﷺ за жителите на Харемот – да се појави пејгамбер меѓу нив, од нив самите – била целосно усогласена со Аллаховата ﷻ одредба за одредување на Мухамед ﷺ да биде пејгамбер, испра-

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 129.

² Сура Ел-Араф, ајет 158.

³ Џемре или џемерат се трите места каде што аџиите симболично фрлаат со камчиња токму на местата каде Ибрахим го гаѓал со камења проколнатиот Иблис (Заб. на рец.).

тен до неуките луѓе (Арапите) и до сите суштества на двата света: луѓето и џините, како што пренесува имамот Ахмед од Ел-Ирбад ибн Саррије ﷺ дека рекол: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: „Јас сум кај Аллах печат¹ на сите веровесници уште додека Адем лежеше наземи (сè уште не беше оживеан). Ќе ве известам за толкувањето на тоа (ова што ви го кажувам). Довата на мојот прататко Ибрахим; радосното наговестување на Иса дека ќе се појавам; сонитата на мојата мајка како и на мајките на другите веровесници.“²

Под зборовите: „...радосното наговестување на Иса дека ќе се појавам;...“ – се мисли на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾

„И радосно да ви наговестам Пратеник кој ќе дојде по мене, чие име е Ахмед...“³ – а што се однесува на зборовите: „...А и сонитата на мојата мајка, коишто ги сонила...“ – па, нив ги објаснува хадисот којшто го пренесува Ахмед, во којшто стои: „Мајка ми сонила како од неа излегува светло коешто ги осветлило палатите на Шам.“⁴ – т.е. неговата мајка сонила сон, кога останала бремена, којшто им го раскажала на своите блиски, па веста за тоа се проширила меѓу нив. Што се однесува на спомнувањето на Шам и појавата на светлото во него, е знак којшто укажува дека Шам, во последните времиња од овој дуњалук, ќе биде место на собир на муслиманите, бидејќи во него ќе се спушти Иса ﷺ. Затоа, во веродостоен хадис којшто го пренесуваат „Двата сахиха“

¹ Надоврзување од авторот: „Запишано е кај Аллах ﷻ, во „Главнината на Книгата“, дека последен пејгамбер и печат на сите пејгамбери е Мухамед ﷺ. Некои од припадниците на екстремните дервишки верски сфаќања сметаат дека овој хадис е доказ дека Веровесникот ﷺ е првото создание. Сепак, овој хадис од никаков аспект не укажува на тоа, туку тој претставува информација од Објавата (во Алаховото вечно знаење) дека Пратеникот ﷺ е најавен како последен Пратеник, а никога не може да се заклучи дека тој е првото создано суштество. А во однос на научното постоење, сите созданија се еднакви, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ навистина, знаел за нештата, педест илјади години пред да бидат создани небесата и земјата.“ А Аллаховото ﷻ знаење е Аллахово ﷻ својство, коешто не е создано и коешто не се претекнува едно со друго. А што се однесува на првото создание, според постоењето, па тоа е перото, како што рекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Првото нешто коешто го создал Аллах ﷻ било перото. Тогаш, Аллах ﷻ му рекол: „Пишувај“ – а перото рекло: „Господару мој, што да пишувам?“ Рекол: „Пишувај го она што ќе биде до Судниот ден.“

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16700 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3619.

³ Сура Ес-Сафф, ајет 6.

⁴ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16712; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 4231 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 13845.

стои: „Постојано во мојот Умет ќе има група која ќе биде на вистината. Нема да им наштети оној што ќе им спротивстави или пак оној што ќе ги понижува, сè додека не стигне Аллаховата ﷺ одредба, додека тие, и понатаму, ќе останат доследни на своето..“¹ – а во преносот на Ел-Бухари стои: „...и ќе бидат во Шам.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...да ги подучува за Книгата...“ – т.е. за Куранот. Зборовите: „...и Мудроста...“ – т.е. Сунетот.

Аллаховите ﷺ зборови: „...и да ги очистува...“ – т.е. да ги поттикнува на покорноста и искреноста кон Аллах ﷻ.

Зборовите: „...Ти, навистина, си Моќен и Мудар.“ – т.е. Моќниот, Кого никој не може да го спречи, и Мудриот во Своите дела и зборови, Кој секогаш ги става нештата каде што припаѓаат.

وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي
الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَصَّيْ
بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبَ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمْ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾

„И само малоумниот ја отфрла верата на Ибрахим. А Ние веќе го избравме на дуњалукот, а на Ахиретот, навистина, ќе биде од добрите луѓе. (130) Кога Господарот негов му рече: ‚Потчини се!‘ – рече: ‚Се потчинувам кон Господарот на световите!‘ (131) И Ибрахим им препорачуваше на синовите свои, а и Јакуб: ‚О синови мои, Аллах, навистина, ви ја избра верата ваша, па немојте да умираете освен како понизно предани верници!‘ (132)“

Во овие ајети Аллах ﷻ им возвраќа на неверниците во однос на она што го измислиле од ширкот кон Аллах ﷻ, којшто е спротивен на Ибрахимовата ﷺ вера – кој воедно е Аллахов ﷻ избраник (Халилулах) и предводник на искрените верници (имамул-хунефа). Тој, навистина, искрено го потврдил Аллаховиот ﷻ Тевхид и не обожувал друго нешто, покрај Аллах ﷻ, одрекнувајќи се од сè она коешто се обожувало, покрај Аллах ﷻ, во своето време. Му се спротивставил на сиот својот народ, па дури му се спротивставил и на својот татко...! Аллах ﷻ рекол:

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3544, 1920; Ебу Давуд, бр. 4252; Ет-Тирмизи, бр. 2229; Ибн Маџе, бр. 3952 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21897.

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ . إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴾

„И кога Ибрахим му рече на татко му и на народот свој: „Јас се одрекувам од тие коишто ги обожувате, јас му робувам само на Оној што ме создаде, па Тој, навистина, ќе ме упати!“¹ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴾

„А тоа што Ибрахим бараше прошка за својот татко, беше само заради ветувањето кое му го даде... А штом, му стана јасно дека е непријател Аллахов, се откажа од него. Ибрахим, навистина, многу сочувствуваше и беше благ.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...И само малоумниот ја отфрла верата на Ибрахим...“ – т.е. оној кој самиот врз себеси нанел неправда, со својата неразумност и лошо расудување при оставањето на Вистината и раководењето според заблудата, којашто е спротивна на патот од „избраниците“ на дуњалукот – да упатуваат на Правиот пат, иако биле сè уште млади – како што бил Ибрахим عليه السلام – Аллаховиот عليه السلام избраник – кој на Ахирет ќе биде меѓу добрите и среќните луѓе. Зарем има поголема малоумност од оставањето на патот на Ибрахим عليه السلام и неговата вера, и следењето на заблудата и неисправниот пат?!!

Аллаховите ﷻ зборови: „...Кога Господарот негов му рече: „Потчини се!...“ – т.е. кога Аллах عليه السلام му заповеда да биде искрен и да се потчини и предаде целосно, кон Него, па Ибрахим عليه السلام се одзвал на тоа.

Аллаховите ﷻ зборови: „...И Ибрахим им препорачуваше на синовите свои, а и Јакуб...“ – т.е. им ја препорачуваше оваа вера – а тоа е исламот. Некои од кариите (учачите) на Куранот го читале овој ајет на следниот начин: (وَيَعْتُوبُ), со вокалот „фетха“ врз крајот од зборот „Јакуб“, според чиешто читање, зборот „Јакуб“ се смета за дополнителен подмет од вршителот на дејството. Со други зборови, Ибрахим عليه السلام како да им препорачувал на своите синови, а и на синот од својот син Јакуб

¹ Сура Ез-Зухруф, ајети 26-27.

² Сура Ет-Теуба, ајет 114.

ибн Исхак عليه السلام, којшто бил присутен во тоа време. Според ова толкување, Јакуб عليه السلام, синот на Исхак عليه السلام, бил веќе роден, додека Ибрахим عليه السلام и Сара биле сè уште живи. Ова го потврдуваат и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَبَشِّرْنَاَهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ﴾

„И ја израдувавме со Исхак, а по Исхак, и со Јакуб.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „... **О синови мои, Аллах, навистина, ви ја избра верата ваша, па немојте да умираете освен како муслимани!**“ – т.е. однесувајте се добро, додека сте живи и придржувајте се кон ова, за Аллах ﷻ да ви обезбеди убав завршеток, бидејќи човекот, претежно, умира врз она што живеел, и ќе биде оживеан врз она што умрел. Ова не е во колизија со хадисот: „И човекот, навистина, ќе стори дело од жителите на Ценетот, сè додека не остане меѓу него и Ценетот колку една подлактица, тогаш ќе го претекне Одредбата, па ќе започне да прави дело од жителите на Цехенемот и ќе влезе во него...“² (до крајот на хадисот) – бидејќи, овој хадис се јавува во друг пренос, со зборовите: „...ќе прави дело од жителите на Ценетот, во очиглед на луѓето, и ќе прави дело од жителите на Цехенемот, во очиглед на луѓето.“³ А Аллах ﷻ рекол:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى . وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى . فَسَنِيَرُهُ لِلْيُسْرَى . وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى . وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى . فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى﴾

„А што се однесува на оној кој дава милостина и е богобојазлив, и кој верува во Најдоброто, нему ќе му укажеме на доброто. А што се однесува на оној кој скржави и се смета за независен, и кој не верува во Најдоброто, нему ќе му укажеме на злото.“⁴

﴿أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَاللَّهُ أَبَانُكَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ (۱۳۳) تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۱۳۴) ﴿

¹ Сура Худ, ајет 71.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3154; Муслим, бр. 4781, 2643; Ебу Давуд, бр. 4708; Ет-Тирмизи, бр. 2137; Ибн Маџе, бр. 76 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3924.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3154; Муслим, бр. 4781, 2643; Ебу Давуд, бр. 4708; Ет-Тирмизи, бр. 2137; Ибн Маџе, бр. 76 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3924.

⁴ Сура Ел-Лејл, ајети 5-11.

„Или, пак, бевте сведоци кога смртта му се приближи на Јакуб – кога им рече на синовите свои: ‚Што ќе обожувате по мене?‘ – рекоа: ‚Ќе Го обожуваме твојот Бог а и на твоите татковци – Ибрахим, Исмаил и Исхак – Богот Единствен, и ќе бидеме кон Него потчинети!‘ (133) Тоа беше народ кој замина. Ним им припаѓа она што го спечалија, а вам ви припаѓа она што го спечаливте, и нема да бидете прашани за она што тие го работеа. (134)“

Аллах ﷻ, во овие ајети им се обраќа на арапските идолопоклоници – синовите на Исмаил عليه السلام – а и на неверниците од Израиловите синови – синовите на Јакуб ибн Исхак عليه السلام – докажувајќи им дека Јакуб عليه السلام, штом ја почувствувал блискоста на својата смрт, им препорачал на своите синови: да Му прават ибадет само на Аллаx ﷻ и да не Му прават ширк, велејќи им: **„... Што ќе обожувате по мене? – рекоа: ‚Ќе Го обожуваме Богот твој и на твоите татковци – Ибрахим, Исмаил и Исхак...“** – во овие зборови, Исмаил عليه السلام се нарекува како нивен татко, иако тој во стварност, им бил стрико, затоа што во арапскиот јазик, како што тврди Ен-Нехас, стрикото може да биде наречен и како татко. Според тоа, некои од исламските алими, го земаат овој ајет како доказ при докажувањето дека дедото се симнува на степен од татко и ги спречува браќата од оставината при наследно-правните односи. Овој став го застапувал Ебу Бекр Ес-Сидик رضي الله عنه, како што пренесува Ел-Бухари од преносот на Ибн Абас رضي الله عنه и Ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه. Овој став, исто така, го застапувал и Ебу Ханифа. Ова прашање ќе биде подетално обработено на друго место.

Зборовите: **„...Богот Единствен...“** – т.е. само Него ќе Го обожуваме и ништо нема да Му припишуваме за придружник. Зборовите: **„...и ќе бидеме кон Него потчинети!“** – т.е. покорни и предадени кон Него. Исламот е уникатна вера, којашто ја практикувале сите пејгамбери, иако се разликувале нивните верозакони. Ајетите и хадисите коишто говорат за тоа се многубројни.

Зборовите: **„...Тоа беше народ кој замина...“** – т.е. кој веќе не постои. Зборовите: **„...Ним им припаѓа она што го спечалија, а вам ви припаѓа она што го спечаливте...“** – т.е. нема да ви користи вашето припишување кон пејгамберите, како што се: Ибрахим عليه السلام, Исмаил عليه السلام, Исхак عليه السلام, Јакуб عليه السلام и поколенијата по нив, ако не правите добри дела –

тогаш, ним им припаѓаат нивните дела, а вам ви припаѓаат вашите дела. Зборовите: „...и нема да бидете прашани за она што тие го работат.“ – затоа, во еден хадис стои: „Кој ќе го остави делото, нема да му користи потеклото.“¹¹

﴿ وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (١٣٥) ﴾

„И рекоа: ‚Бидете Евреи или христијани, ќе бидете упатени!‘ – кажи: ‚Не, туку чистата вера Ибрахимова, а тој не беше од многубошците.‘ (135)“

Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Слепиот Абдулах ибн Сурија му рекол на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Упатството е само она на што се наоѓаме ние, затоа следи нè, ќе бидеш упатен, о, Мухамеде.“ – а и христијаните говореле слично на тоа. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: „И рекоа: ‚Бидете Евреи или христијани, ќе бидете упатени!‘.“

Зборовите: „...кажи: ‚Не, туку чистата вера Ибрахимова...“ – т.е. не го сакаме она во што нè повикувате, од еврејството и христијанството, туку ние ја следиме чистата вера на Ибрахим عليه السلام, односно исправната вера. Ебу Килабе рекол: „Зборот ‚чист верник‘ (ел-ханиф) означува: оној кој верува во сите пејгамбери, од првиот до последниот.“

﴿ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (١٣٦) ﴾

„Кажете: ‚Ние веруваме во Аллах и во она што ни се објавува и што му беше објавено на Ибрахим, на Исмаил, на Исхак, на Јакуб и на поколенијата, и во она што му беше дадено на Муса, на Иса и на пејгамберите, од Господарот нивни. Ние не правиме разлика меѓу било кој од нив и ние сме кон Него потчинети!“ (136)“

¹¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 4867, 2699; Ет-Тирмизи, бр. 1945; Ибн Маџе, бр. 225 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7379.

Аллах ﷻ им посочува на Своите робови-верници на верувањето во она што го објавил за нив, подетално, со посредство на Својот пејгамбер Мухамед ﷺ, и во она што им го објавил на поранешните пејгамбери, воопштено. Во овој ајет се споменуваат некои имиња на пејгамберите, додека останатите пејгамбери се споменуваат воопштено. Аллаh ﷻ, исто така, им наредува да не прават разлика меѓу ниеден од пејгамберите, туку да веруваат во сите нив, и да не бидат како оние, за кои Аллаh ﷻ рекол:

﴿ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنُكْفِرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا . أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا . ﴾

„...сакаат помеѓу Аллаh и пратениците Негови разлика во верувањето да направат, велат: ‚Во некои веруваме, а во некои не веруваме‘, и сакаат да постигнат нешто помеѓу тоа. Тие навистина се прави неверници...“¹

Ебу Ел-Алије, Ер-Реби’ и Катаде рекле: „Под ‚поколенијата‘ во овој ајет, се мисли на синовите на Јакуб عليه السلام, кои биле вкупно дванаесетмина, па од секој од нив потекнува по еден народ, затоа се нарекуваат поколенија. Во овој ајет, под ‚поколенијата‘ се мисли на народите од Исраиловите синови и она што Аллаh ﷻ им го објавил на пејгамберите кои биле испраќани меѓу нив.“ Како што вели Муса عليه السلام:

﴿ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا ﴾

„Сетете се на благодетта Аллахова кон вас, кога одреди меѓу вас пејгамбери и одреди да бидете владетели...“² Ибн Ебу Хатим пренесува од Ма’кил ибн Јесар رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: ‚Верувајте во Тевратот, во Зебурот и во Инџилот, но Куранот нека надвлее во вашето верување.“³

﴿ فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ (١٣٧) صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾ ﴿٥٢﴾

¹ Сура Ен-Ниса, ајети 150-151.

² Сура Ел-Маида, ајет 20.

³ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 19087 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2133.

„А ако веруваат во она, во што вие верувате, тогаш ќе бидат упатени. А ако одбијат, тогаш ќе бидат во заблуда. А Аллах ти е Доволен во однос на нив. И Тој слуша сè и знае сè. (137) Верата Аллахова! А има ли подобра од Аллаховата вера!? И ние сме робови Негови! (138)“

Аллах ﷻ рекол: **„А ако веруваат во она, во што вие верувате, тогаш ќе бидат упатени. А ако одбијат, тогаш ќе бидат во заблуда...“** – т.е. неверниците од мушриците и Следбениците на Книгата, ако не веруваат во она, во што вие верувате, од верувањето во Аллах ﷻ и во Неговите пејгамбери, без да прават разлика меѓу нив, тогаш ќе бидат упатени на Вистинскиот пат, а ако одбијат да ја следат Вистината и тргнат по патот на неvistината, иако ги уочиле јасните докази, тогаш ќе бидат во далечна заблуда. Зборовите: **„...А Аллах ти е Доволен во однос на нив...“** – т.е. ќе те помогне во однос на нив и ќе ти овозможи да триумфираш над нив.. Зборовите: **„...И Тој сè слуша и сè знае...“** – т.е. сè слуша и сè знае.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Верата Аллахова!...“** – т.е. придржувајте се кон Аллаховата ﷻ вера. Зборовите: **„...А има ли подобра од верата Аллахова!? И ние сме робови Негови!“** – т.е. покорни сме кон Него.

﴿ قُلْ أَتَحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ﴾ (١٣٩) أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَعْلَمُ أَمَّ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن كَتَمَ شَهَادَةَ عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

„Кажи: „Ќе се справате ли со нас за Аллах, а Тој е Господарот наш и Господарот ваш. Нам ни припаѓаат делата наши, а вам ви припаѓаат делата ваши. А ние сме кон Него искрени! (139) Или зборувате дека Ибрахим, Исмаил, Исхак, Јакуб и поколенијата, навистина, беа Евреи и христијани.“ – кажи: „Вие ли знаете повеќе од Аллах!? Зарем има поголем неправедник од оној кој го сокрива сведоштвото од Аллах кај себе!? А Аллах не е немарен кон она што го правите!“ (140) Тоа беше народ кој замина. Ним им припаѓа она што го спечалија, а вам ви припаѓа она што го спечаливте, и нема да бидете прашани за она што тие го работеа. (141)“

Аллах ﷻ во овие ајети, му укажува на Својот Пејгамбер ﷺ да ја остави расправијата со мушриците, велејќи му: **„Кажите, ќе се расправате ли со нас за Аллах...“** – т.е. ќе дискутирате ли со нас за Аллаховите ﷻ Тевхид и за искреноста и предаденоста кон Него, преку следење на Неговите наредби и избегнување на Неговите забрани. Зборовите: **„...а Тој е Господарот наш и Господарот ваш...“** – т.е. Тој располага со нас и со вас како што сака и Тој е Единствениот Бог, Кој нема придружник. Зборовите: **„...Нам ни припаѓаат делата наши, а вам ви припаѓаат делата ваши...“** – т.е. ние сме чисти од вас и од она што го обојувате, а и вие сте чисти од нас. Зборовите: **„...А ние сме кон Него искрени!...“** – т.е. во ибадетот и поведувањето.

Потоа, Аллах ﷻ го негира нивното тврдење дека Ибрахим عليه السلام и пејгамберите кои се споменуваат по него, биле со еврејска или христијанска вероисповед. Затоа, рекол: **„...Вие ли знаете повеќе од Аллах!?!...“** – т.е. не, туку Аллах ﷻ знае повеќе и подобро од вас, а Тој веќе извести дека тие не биле Евреи и христијани.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Зарем има поголем неправедник од оној кој го сокрива сведоштвото од Аллах кај себе!?!...“** – Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Читаа во Аллаховата ﷻ Книга којашто им беше дадена, дека вистинската вера е исламот и дека Мухамед ﷺ е Аллахов ﷻ пејгамбер, и дека Ибрахим عليه السلام, Исмаил عليه السلام, Исхак عليه السلام, Јакуб عليه السلام и поколенијата биле чисти од еврејството и христијанството – па, го сведочеле и го признавале тоа, но сепак, го сокривале своето сведоштво за тоа.“

Аллахови ﷻ зборови: **„А Аллах не е немарен кон она што го правите!“** – во овие зборови е содржана жестока закана и предупредување кон нив, т.е. дека Аллаховото ﷻ знаење ги опфаќа нивните дела и дека ќе бидат казнети поради тоа.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Тоа беше народ кој замина...“** – т.е. кои повеќе не постојат. Зборовите: **„...Ним им припаѓа она што го спечалија, а вам ви припаѓа она што го спечаливте...“** – т.е. нивните дела, а вам вашите дела. Зборовите: **„...и нема да бидете прашани за она што тие го работеле.“** – т.е. вашето припишување кон нив, без следење, нема да ви користи во ништо. Затоа, немојте да се залажувате со своето потекло, сè додека не се потчините на Аллаховите ﷻ наредби и сè додека не ги следите Аллаховите ﷻ пејгамбери – кои се испратени

како радосници и опоменувачи, а посебно печатот на сите пејгамбери Мухамед ﷺ.

(Оттука започнува вториот џуз од Куранот)

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ
وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا
شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَنْ يَتَّبِعَ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُضِلَّ إِيْمَاتِكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَعُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾ ﴿١٤٣﴾

“Некои малоумници ќе кажат: ‚Што ги одврати од Киблата нивна кон која се насочуваа?‘ Кажи: ‚Истокот и Западот Му припаѓаат на Аллах! Тој упатува кого сака кон Патот исправен!‘ (142) И така, Ние ве одредивме да бидете народ средишен, за да им бидете сведоци на луѓето и за Пејгамберот вам да ви биде сведок. И Ние ја сменивме киблата кон која претходно се насочуваше само за да укажеме кој ќе го следи Пејгамберот, а кој ќе се врати кон стапки-те свои. А тоа навистина им беше тешко на сите освен на тие на кои Аллах им укажал на Вистинскиот пат. А Аллах нема да го занемари намазот ваш. Аллах, навистина, е Милосрден и Сомилосен кон луѓето. (143)“

Под „малоумници“ во овој ајет, се мисли на арапските идолопокло-ници, рабините од Евреите и мунафиците (лицемерите). Се однесува на сите нив, бидејќи ајетот е во општа форма. На Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му било наредено, додека бил во Мека, да се сврти кон Бејтул-Мак-дис, при намазот. Па така, тој клањал меѓу двата агла на Кабата,¹ насо-чен кон Бејтул-Макдис, додека Кабата се наоѓала пред него.² Штом из-вршил хиџра во Медина, не можел да направи спој меѓу двете кибли, па Аллах ﷻ му заповедал да се насочува кон Бејтул-Макдис. Ова мисле-ње го застапуваат Ибн Абас ؓ и мнозинството од исламските алими

¹ Надоврзување од авторот: ‚Т.е. застанувал од јужната страна, каде што денес се наоѓа вратата ‚Ел-Веда‘, и се насочувал северно кон правецот на Бејтул-Макдис, па и Кабата доаѓала во неговиот правец, пред него. Така што, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, истовремено, стоел свртен кон Кабата и кон Бејтул-Макдис.“

² Надоврзување од авторот: ‚Тоа се двата агла на Кабата: Јеманскиот и Шамскиот агол.“

(ел-џумхур). Потоа, исламските алими не се усогласиле во однос на прашањето: дали наредбата за свртување кон Бејтул-Макдис била заповедана во Куранот или според нешто друго? – Според мислењето на Икриме, Ебу Ел-Алије и Ел-Хасен Ел-Басри, насочувањето кон Бејтул-Макдис било резултат на иџтихадот (сопственото мислење) на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

Значи, по доаѓањето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во Медина, свртувањето во намазот било кон Бејтул-Макдис. Тоа траело десет или повеќе месеци, додека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ упатувал дови и се молел побожно, Allah ﷻ да му нареди да се сврти кон Кабата, бидејќи таа била Киблата на Ибрахим ؑ, па Allah ﷻ му ја примил довата и му наредил да се насочува кон Кабата. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги известил луѓето за тоа. Првиот намаз во којшто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ клањал насочен кон Кабата, бил икиндија-намазот, како што се наведува во хадисот на Ел-Бера' ؓ, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, а во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ клањаше насочен кон Бејтул-Макдис, дури шеснаесет месеци или седумнаесет месеци. Но, тој посакуваше негова кибла да биде Кабата. Па, првиот намаз којшто го искања насочен кон Кабата, беше икиндија-намазот, а и луѓето клањаа заедно со него. Тогаш, еден човек, од луѓето кои клањаа со него, излезе и помина покрај една џамија, во којашто клањачите се наоѓаа на руку, и извика: „Сведочам со Allah ﷻ дека клањав заедно со Веровесникот ﷺ свртен кон Мека!“ – тогаш, луѓето се свртеа кон Кабата, додека беа во намазот.“¹ Во преносот на Ен-Несаи стои дека тој намаз бил пладне-намазот, додека луѓето од Бену Селеме клањале во својата џамија. Така, во хадисот на Нувејла бинт Муслим ؓ стои: „Им дојде веста за тоа, додека тие се наоѓаа во пладне-намазот. Тогаш, мажите ги променија своите места и дојдоа на местата од жените, а жените дојдоа на местата од мажите.“²

А што се однесува на мештаните од Куба, па до нив не дошла веста за промената на Киблата сè до сабах-намазот, кога им дошол гласник и им рекол: „Навистина, синоќа, на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му се објави Објава, во која му се наредува да се насочи кон Кабата, па затоа, и

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 41; Муслим, бр. 818, 525; Ет-Тирмизи, бр. 340; Ен-Несаи, бр. 489 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18026.

² Го пренесува Ен-Несаи, бр. 489.

вие насочете се кон неа.¹ – додека, тие биле свртени при намазот кон Шам, веднаш се свртеле кон Кабата.² Во овој хадис е содржан аргумент којшто укажува дека укинувачот и преименувачот на прописот не стапува на сила сè додека не се дознае за него, макар тој и да биде веќе објавен и пренесен, бидејќи, на мештаните од Куба не им било наредено да ги повторат икиндија, акшам и јација намазот – а Аллах ﷺ најдобро знае.

Кога се случила ваквата промена на Киблата, кај некои од мушриците, мунафиците и Следбениците на Книгата се појавил сомнеж, дилема, застранување и лоша предрасуда³, па рекле: „...Што ги одврати од Киблата нивна кон која се насочуваа?“ – т.е. што ли се случува со овие: еднаш се вртат кон Бејтул-Макдис, а другпат се вртат кон Кабата?! Тогаш, Аллах ﷺ ги објавил следните зборови: „...**Истокот и Западот Му припаѓаат на Аллах!...**“ – т.е. Нему му припаѓаат сите работи и сите одредби. Затоа, Аллах ﷺ рекол:

﴿فَأَيْنَمَا تُولُوا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾

„А каде било да се насочите, таму се наоѓа Киблата Аллахова...“⁴ Аллах ﷺ, исто така, рекол:

﴿لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ﴾

„Не е добротворство да ги насочувате лицата ваши кон Истокот и кон Западот, туку добротвор е оној кој верува во Аллах...“⁵ – т.е. кон каде да се насочиме, ќе се насочиме, бидејќи целосната покорност

¹ Надоврзување од авторот: „Без сомнение, постапката на свртување кон Киблата при намазот е ибадет. Правецот на Киблата, покрај останатите правци, е Киблата на муслиманите при нивниот намаз, и во тоа не се разидува никој и сите сметаат дека тоа е дел од акидата (верувањето). А веќе авторот наведува во горниот текст дека клањачите во џамијата веднаш поверувале во веста којашто ја слушнале, иако им била доставена од поединец, па ја промениле својата Кибла од Бејтул-Макдис кон Кабата, додека сè уште биле во намазот. Според тоа, самото нивно верување во веста на поединецот којшто ги известил за новата наредба, претставува акида, без сомнение. Згора на тоа, оваа случка е веродостојна според својот пренос, што значи дека, навистина, се случила. Сето ова, се смета за дел од возвратните одговори кон оние кои сметаат дека веста и преносот на поединецот не треба да се прифаќа во однос на акидетските прашања. Згора на тоа, сметаат дури и дека оној кој ја гради својата акида врз вести и преноси на поединец, е грешник поради тоа!!! Аллах ﷺ да чува од понижувањето и лошиот крај!“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 395; Муслим, бр. 526, 820; Ен-Несаи, бр. 745; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5898 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 458.

³ Надоврзување од авторот: „Сето тоа било присутно кај нив и од порано.“

⁴ Сура Ел-Бекара, ајет 115.

⁵ Сура Ел-Бекара, ајет 177.

се согледува во потчинетоста кон Аллаховите ﷺ наредби, па дури и секојдневно да се насочуваме кон различни правци, затоа што ние сме Аллахови ﷺ робови и се наоѓаме под Аллахова ﷺ управа. А од Аллаховата ﷺ возвишена грижа кон Уметот на Мухамед ﷺ е и нивното насочување кон Киблата на Својот избраник – Ибрахим عليه السلام, затоа рекол: „...кажи: **Истокот и Западот Му припаѓаат на Аллах! Тој упатува ко-го сака кон Патот исправен!...**“ Имамот Ахмед пренесува од Аиша رضي الله عنها дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол за Следбениците на Книгата: „Тие, навистина, не ни завидуваат за ништо, како што ни завидуваат за денот на џума-намазот кон којшто Аллах ﷻ нè упати, а нив ги стави во заблуда поради него; за Киблата кон којашто Аллах ﷻ нè упати, а нив ги стави во заблуда поради неа и за „Аминот“ којшто го изговараме позади имамот при намазот.“¹

Аллаховите ﷺ зборови: **„И така, Ние ве одредивме да бидете народ средишен, за да им бидете сведоци на луѓето и за Пејгамберот вам да ви биде сведок.“** – под „средишен народ“ во овој ајет, се подразбира „избран народ“, како што се вели: „Мухамед е средишен меѓу својот народ“ – т.е. најугледниот меѓу нив; како што се Курејшите средишен народ од Арапите т.е. најизбран народ од нив поради своето потекло и место на живеење. Истото се подразбира и под „средишниот намаз“ т.е. најдобриот намаз, а тоа е икиндија-намазот. Така, и за овој Умет, е одредено да биде „средишен Умет“, т.е. најдобар Умет, бидејќи Аллах ﷻ им дал совршен Шеријат, најисправен правец и најочигледна вера, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مَلَّةَ اِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ ﴾

„Тој ве избра и не ви одреди во верата никаква потешкотија – верата на таткото ваш Ибрахим. Тој ве нарече муслимани од порано, а и во овој Куран, за Пејгамберот да биде сведок против вас, а и вие да бидете сведоци против луѓето...“²

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24508 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’у-з-зеваид“, бр. 1979.

² Сура Ел-Хаџџ, ајет 178.

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Нух ﷺ ќе биде повикан на Судниот ден и ќе му биде речено: „Дали достави?“ – ќе одговори: „Да.“ Тогаш, ќе биде доведен неговиот народ и ќе им биде речено: „Дали ви достави?“ – ќе одговорот: „Не ни дојде никаков опоменувач. Никој не ни дојде.“ – Тогаш, на Нух ﷺ ќе му биде речено: „Кој ќе ти посведочи?“ – ќе одговори: „Мухамед ﷺ и неговиот Умет.“ Затоа, Allah ﷻ рекол: „И така, Ние ве одредивме да бидете народ средишен...“ – т.е. праведен народ. Па, ќе бидете повикани и ќе посведочите за Нух ﷺ дека доставил, а потоа јас ќе посведочам за вас.“¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од бројни преноси на Ел-Еамеш. Понатаму, во хадисот од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „...И ќе биде повикан Мухамед ﷺ и неговиот Умет, па ќе им биде речено: „Дали овој му достави на својот народ?“ – ќе одговорот: „Да.“ Тогаш, ќе биде речено: „Кој е вашиот доказ?“ – ќе одговорот: „Ни дојде нашиот Пејгамбер ﷺ и нè извести дека пејгамберите веќе доставиле.“ – затоа, Allah ﷻ рекол: „И така, Ние ве одредивме да бидете народ средишен, за да бидете сведоци за луѓето и за Пејгамберот да биде сведок за вас...“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...И Ние ја сменивме киблата кон која претходно се насочуваше само за да укажеме кој ќе го следи Пејгамберот, а кој ќе се врати кон стапките свои. А тоа навистина им беше тешко на сите освен на тие на кои Allah им укажал на Вистинскиот пат.“³ – т.е. Ние, навистина, о, Мухамеде, ти го пропишавме првото насочување кон Бејтул-Макдис, а потоа, те пренасочивме кон правецот на Кабата, за да се обелодени состојбата: кој ќе те следи и ќе биде покорен на тебе, па ќе се насочи заедно со тебе кон Киблата кон којашто ти ќе се насочиш; а кој нема да те следи и не ќе биде покорен на тебе, па ќе се врати кон своите претходни стапки, односно ќе ја напушти својата вера (т.е. ќе стане муртед)!? Зборовите: „...А тоа беше огромна работа...“ – т.е. ваквата постапка, а тоа е пренасочувањето од

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 4284 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11164.

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 4284 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11164.

³ Надоврзување од авторот: „Во овој ајет е содржан аргумент којшто потврдува дека наредбата кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да се насочи кон Бејтул-Макдис била Аллахова ﷻ, односно дека неговото насочување кон Бејтул-Макдис не било резултат на неговиот личен иџтихад и мислење, како што сметаат некои од исламските алими.“

Бејтул-Макдис кон Кабата беше огромна и тешка за душите, освен за оние чии срца Аллах ﷻ ги упати, и кои беа уверени во она што му се објавуваше на Пејгамберот ﷺ – дека сето тоа е само вистина, во којашто нема никаков сомнеж и дека Аллах ﷻ прави што сака, одредува што сака, ги обврзува Своите робови со што сака, укинува и преиначува од прописите што сака и само Тој ја знае целосната мудрост во сето тоа. За разлика од нив, оние во чии срца има болест, тие секојпат кога ќе се објави некој нов пропис, во нивните срца се јавува нов сомнеж, исто онака како што во срцата на оние кои веруваат се зголемува верувањето и увереноста, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا﴾

„И Ние објавуваме од Куранот, лек и милост за верниците, а на неправедните само им ја зголемува пропаста.“¹

Некои од муфесирите сметаат дека првенците од мухаџирите и енсариите биле тие кои клањале кон двете кибли. Ова уште еднаш ја потврдува целосната потчинетост и покорност на Мухамедовиот ﷺ Умет кон наредбите на Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ – Аллах ﷻ да биде Задоволен со сите нив.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А Аллах нема да го занемари намазот ваш...“** – т.е. намазот којшто го клањавте насочени кон првата кибла, поради вашето верување и следење на вашиот Пејгамбер ﷺ, кога ви нареди да се насочите кон другата кибла, и Аллах ﷻ ќе ве награди за сиот намаз. Затоа, Аллах ﷻ, потоа, рекол: **„...Аллах, навистина, е Милосрден и Сомилосен кон луѓето.“** Во веродостоен хадис стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ здогледал една заробена жена, чиешто дете било одвоено од неа, па секојпат кога ќе најдела на некои од заробените деца, го прегрнувала кон своите гради, мислејќи дека е нејзиното дете... сè додека не наишла на своето вистинско дете, па веднаш, го прегрнала и го ставила врз својата дојка да го дои. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Што мислите за оваа жена, ќе го фрли ли своето дете во оган, иако може да не го фрли?“** Асхабите одговориле: *„Не, о*

¹ Сура Ел-Исра, ајет 82.

Аллахов Пејгамбере!“ – а тој рекол: „Се колнам во Аллах ﷻ дека Аллах ﷻ е Помилостив кон Своите робови од оваа жена кон своето дете.“¹

﴿ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴾ (١٤٤)

„Ние веќе го гледаме вртењето на лицето твое кон небото, затоа ќе те насочиме кон Киблата со која ќе бидеш задоволен. Па, насочи го лицето твое кон Месцидул-Харам, и каде било да се најдете, насочете ги лицата ваши кон него. И, навистина, оние на кои им е дадена Книгата ќе дознаат дека тоа е Вистината од Господарот нивни. А Аллах не е немарен кон она што го прават! (144)“

Али ибн Талха пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Првиот пропис којшто беше укинат од Куранот беше прописот за Киблата, и тоа откако Аллаховиот Пејгамбер ﷺ изврши хиџра во Медина, додека повеќето од нејзините жители беа Евреи, Аллах ﷻ му нареди да се врти кон Бејтул-Макдис, тогаш Евреите се израдуваа. Па, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се насочуваше кон таа кибла во времетраење од една година, а ја посакуваше Киблата на Ибрахим عليه السلام, упатувајќи дова до Аллах ﷻ, со лице свртено кон небото. Тогаш, Аллах ﷻ го објави следниот ајет: **„Ние веќе го гледаме вртењето на лицето твое кон небото...“** – до зборовите: **„... насочете ги лицата ваши кон него...“** – т.е. кон правецот на Кабата.“ Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кабата е кибла за оние што се наоѓаат во Месцидул-Харам а тој е кибла за оние кои се наоѓаат во Харемот додека Харемот, пак, е кибла за жителите на целата Земја, за мојот умет на Истокот и на Западот.“² Во хадисот на Нувејла бинт Муслим ﷺ стои: „Штом луѓето беа во џамијата на Бену Харисе и се пренасочија кон Кабата, откако беа насочени кон Бејтул-Макдис, и тоа, откако им дојде гласник со наред-

¹ Се пренесува: Ел-Бухари, бр. 5653; Муслим, бр. 2754, 9497 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 12754.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 342 и Ибн Маџе, бр. 1011.

бата за промена на Киблата кон Кабата, тогаш еден човек од Бену Харисе ми пренесе дека Веровесникот ﷺ рекол: „Тие се луѓе кои веруваат во Гајбот.“^{1 2}

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и каде било да се најдете, насочете ги лицата ваши кон него...“** – т.е. насочете се кон Киблата на било која страна од земјата да се најдете, источно или западно, северно или јужно. Од ова не се исклучува ниеден намаз, освен нафила-намазот при патувањето, при што е дозволено човекот да го клања насочен во било кој правец, додека неговото срце и понатаму, е поврзано со Кабата. Истото се однесува и при борбата, при што е дозволено човекот да клања свртен во било кој правец. Истото се однесува и за оној кој не го знае правецот на Киблата, при што е дозволено да клања по сопствено гледиште, макар и да погреша, бидејќи Аллах ﷻ не го оптоварува човекот со она што не може да го поднесе.

Забелешка: Застапниците на маликискиот мезхеб од ајетот: **„...насочете ги лицата ваши кон него...“** – извлекуваат доказ дека: клањачот при намазот треба да гледа напред, а не во местото на сецдата, бидејќи во тоа постои наведнување коешто е спротивно на потполноста на кијамот (стоењето во намазот). Додека, мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека клањачот треба да гледа во местото на сецдата, бидејќи тоа повеќе укажува на потчинетоста и стравопочитта во намазот, а веќе се пренесува и хадис којшто го потврдува тоа.³

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И, навистина, оние на кои им е дадена Книгата ќе дознаат дека тоа е Вистината од Господарот нивни...“** – т.е. Евреите кои го негираа вашето насочување кон Кабата и вашето отргнување од правецот на Бејтул-Макдис, знаеја дека Аллах ﷻ ќе ти

¹ Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 1978.

² Надоврзување од авторот: „Во овој хадис е содржан уште еден противаргумент кон оние кои сметаат дека оној кој ја гради својата акида со преноси од поединец е грешник...!? Бидејќи, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги нарекол оние кои поверувале во преносот на гласникот, кој бил поединец, дека се луѓе кои веруваат во Гајбот. А зарем тоа не е акида!?!“

³ Надоврзување од авторот: „Тоа се следните хадиси: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога клањаше, својата глава ја наведнуваше надолу и со својот поглед гледаше во подот.“* – и *„И штом влезе во Кабата, не го отргна погледот од местото на својата сецда сè додека не излезе од неа.“* Овој хадис го пренесуваат Ел-Бејхеки и Ел-Хахим, кој смета дека овој хадис е веродостоен. Овој хадис го потврдуваат преноси на десетмина од асхабите.“

укаже кон правецот на Кабата, поради описот и својствата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и неговиот Умет коишто ги наоѓале во своите Книги. Меѓутоа, Следбениците на Книгата секогаш ги сокриваат таквите информации меѓусебно, поради својата завидливост, тврдоглавост и неверство. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од овој ајет, им се заканува и вели: „...А Аллах не е немарен кон она што го прават!“

﴿ وَلَئِن آتَيْنَا الَّذِينَ أُوْتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِن اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ (١٤٥)

„И да им дојдеш на оние на кои им е дадена Книгата со секакво знамение, сепак, нема да ја следат киблата твоја. А и ти не ја следиш киблата нивна. А и тие едни со други нема да ги следат киблите свои. А ако ги следиш желбите нивни, откако ти дојде Знаењето, тогаш, навистина, ќе бидеш од неправедните! (145)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, го известува Својот Пејгамбер ﷺ дека: и да им ги предочи сите докази коишто укажуваат на исправноста на она што му се објавува, сепак Евреите нема да го следат, поради нивното неверување, тврдоглавост и постапување спротивно од она што го знаат. Аллаховите ﷻ зборови: „...А и ти не ја следиш киблата нивна...“ – т.е. ти не ја следеше киблата нивна поради нивните желби, односно не беше свртен кон Бејтул-Макдис, затоа што тоа е киблата на Евреите, туку заради Аллаховата ﷻ наредба кон тебе.¹ Аллаховите ﷻ зборови: „...А ако ги следиш желбите нивни, откако ти дојде Знаењето, тогаш, навистина, ќе бидеш од неправедните!“ – во овој дел од ајетот е содржана жестока закана кон постапувањето спротивно од Вистината, по нејзиното дознавање, бидејќи доказот секогаш е поисправен од практиката на луѓето. Говорот во овој ајет, иако е насочен кон Пејгамберот ﷺ, сепак, се однесува на сиот негов Умет.

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ (١٤٦) الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (١٤٧)

¹ Надоврзување од авторот: „Во овој ајет е содржан доказ дека Веровесникот ﷺ не се вртел кон Бејтул-Макдис за да ги придобие срцата на Евреите или поради сопствениот иџтихад, туку тоа го правел по Аллахова ﷻ наредба. Според тоа, овој ајет е пресудувач меѓу муфесирите кои не се согласни во однос на ова прашање.“

„Оние на кои им ја дадовме Книгата, го знаат Пејгамберот како што ги знаат синовите свои, но сепак, една група од нив, навистина, ја сокриваат Вистината, знаејќи ја. (146) Вистината е од Господарот твој, затоа немојте да бидете од тие што се сомневаат! (147)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, известува дека свештениците од Следбениците на Книгата знаеле за исправноста на Пејгамберлакот на Мухамед ﷺ, како што ги знаеле и препознавале своите деца од децата на другите луѓе, бидејќи никој не се сомнева и не се двоуми во познавањето на своето дете, кога ќе го здогледа меѓу другите деца. Потоа, Аллаh ﷻ известува дека, и покрај остварувањето на знаењето, сепак, тие ја сокривале вистината од луѓето, односно го сокривале од луѓето она што се наоѓало во нивните Книги од описите на Веровесникот ﷺ, иако знаеле за тоа. Потоа, Аллаh ﷻ ги зацврстува Веровесникот ﷺ и верниците, известувајќи ги дека она со што дошол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ е само вистина, во којашто нема никаков сомнеж, велејќи: **„...Вистината е од Господарот твој, затоа немојте да бидете од тие што се сомневаат!“**

﴿ وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ مُوَلِّيٰهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِالْكُلِّ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ (١٤٨) ﴿

„И секој си има правец кон кој се управува. Затоа, натпреварувајте се во добрите дела. Каде и да сте, Аллаh ќе ве доведе сите. Аллаh, навистина, е Кадар за сè! (148)“

Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас ؓ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„И секој си има правец кон кој се управува...“** – рекол: „Се мисли на припадниците на верите, односно секој народ си има своја кибла со којашто е задоволен, но сепак, Аллаховата ﷻ Кибла е она кон коешто се насочуваат верниците.“ Ебу Ел-Алије рекол: „Евреите имаат своја кибла кон којашто се управуваат, а и христијаните имаат своја кибла кон којашто се управуваат. Но, Аллаh ﷻ вас ве упати, о Умете, кон вистинската Кибла.“ Овој ајет е сличен на Аллаховиот ﷻ ајет:

﴿ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لَيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ﴾

„За секој од вас, Ние одредивме верозакон и правец, а да сакаше Аллаh, ќе ве стореше една заедница да бидете, но, да ве испроба

со она што ви го дава. Затоа, натпреварувајте се во добрите дела! Кај Аллах ќе се вратите сите!“¹ Како што вели Аллах ﷺ, на крајот од овој ајет: „...Каде и да сте, Аллах ќе ве доведе сите. Аллах, навистина, е Кадар за сè!“ – т.е. Аллах ﷺ е Моќен да ве збере од земјата, макар и да се раздвојат и оддалечат вашите мртви трупови.

﴿ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا لِلَّهِ بِعَاقِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ (١٤٩) وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ ﴿

„И каде било да се најдеш, тогаш сврти го лицето твое кон Месцидул-Харам. И тоа е, секако, Вистината од Господарот твој. А Аллах не е немарен кон она што го правите. (149) И каде било да се најдеш, та, сврти го лицето твое кон Месцидул-Харам. И каде било да се најдете, та, свртете ги лицата ваши кон него, за луѓето да немаат никаков доказ против вас, освен оние кои се насилни од нив. Па, немојте да се плашите од нив, туку од Мене плашете се, за благодетта Своја кон вас да ја потполнам и за да бидете на Вистинскиот пат. (150)“

Во овие ајети е содржана третата наредба од Аллах ﷺ за насочување кон Месцидул-Харам, од сите страни на светот. Муфесирите се разминале во однос на мудроста на трикратното повторување на оваа наредба... од чии мислења, најистакнато – а Аллах ﷺ најдобро знае – е мислењето на муфесирот Ер-Рази, според кое: првата наредба се однесува на оние кои ја гледаат Кабата; втората наредба се однесува на оние кои живеат во Мека, далеку од Кабата и третата наредба се однесува на жителите на сите останати места на земјата. Според друго толкување: првата наредба претставува одговор на молбата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, бидејќи Аллах ﷺ рекол: „...затоа, ќе те насочиме кон Киблата со која ќе бидеш задоволен...“; втората наредба претставува објаснување на вистината со којашто Аллах ﷺ е Задоволен и третата наредба претставува спречување на доказот на оној кој се противи од: Евреите – кои дискутирале за Пејгамберовото ﷺ насочување кон нивната кибла – и од мушриците – штом Пејгамберот ﷺ бил пренасочен од

¹ Сура Ел-Маида, ајет 48.

киблата на Евреите кон Киблата на Ибрахим ﷺ, којашто е поблагородна – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Зборовите: **„...за луѓето да немаат никаков доказ против вас...“** – т.е. за Следбениците на Книгата да не докажуваат пред луѓето, поради усогласувањето на муслиманите со нив, во однос на насочувањето кон Бејтул-Макдис. Зборовите: **„...освен оние кои се насилни од нив...“** – т.е. мушриците од Арапите. Некои од муфесирите сметаат дека доказот на „насилните“ во овој ајет, значи: да не речат дека овој човек смета дека ја следи верата од Ибрахим ﷺ, па ако неговото насочување кон Бејтул-Макдис е поради неговата вера од Ибрахим ﷺ, тогаш зошто се пренасочи од него? – Одговорот на тоа е: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, навистина, е покорен кон Аллах ﷻ при сите ситуации и не излегува од Аллаховата ﷻ наредба ни колку трепка од окото, а неговиот Умет го следи во тоа. Па, штом Аллах ﷻ му нареди да се насочи кон Бејтул-Макдис, тој се покори на Неговата наредба, потоа му нареди да се насочи кон Кабата, па повторно, се покори на тоа. Зборовите: **„...Па, немојте да се плашите од нив, туку од Мене плашете се...“** – т.е. не плашете се од сомнежите коишто ви ги дофрлуваат насилниците, туку плашете се, единствено, од Мене. Зборовите: **„...за да ја употполнам благодетта Моја кон вас...“** – т.е. преку она што ви го пропишувам, а тоа е насочувањето кон Киблата. Зборовите: **„...и за да бидете упатени.“** – т.е. вас ве упативме, но многу од народите се заблудија поради тоа. Затоа, овој Умет се смета за најблагороден, најугледен и најдобар од сите умети – а благодарноста Му припаѓа само на Аллах!

﴿ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴾ (١٥١) فَأذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

„Така испративме меѓу вас Пејгамбер, од вас, за да ви ги чита ајетите Наши, да ве очисти, да ве подучи за Книгата и Мудроста и да ве подучи за она што не го знаевте. (151) Па, споменувајте Ме, и Јас ќе ве споменувам, и заблагодарувајте Ми се, и не бидете неблагодарни! (152)“

Аллах ﷻ ги потсетува Своите робови-верници за она со што посебно ги почестил, а тоа е испраќањето на пејгамберот Мухамед ﷺ меѓу

нив, да им ги кажува јасните ајети, да ги очисти од лошите и валкани постапки, да ги извади од ширкот кон Тевхидот, да ги подучи за Куранот и за Сунетот (Мудроста) и да ги подучи за она што не го знаеле дотогаш. Па откако биле во тотално незнаење, џахилиет и избезуменост, преминале, со Аллахов ﷻ благослов, во состојба на вистински побожници, разборити алими и искрени добротвори, гордеејќи се со Аллаховиот ﷻ благодет кон нив – испраќањето на Мухамед ﷺ меѓу нив. Затоа, Аллах ﷻ ги поттикнува верниците на постојано признавање на оваа благодет, преку постојано споменување (зикр) и искажување благодарност кон Аллах ﷻ. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Па, споменувајте Ме, и Јас ќе ве споменувам, и заблагодарувајте Ми се, и не бидете неблагодарни!**“ – т.е. како што ве дарив со испраќањето на Мухамед ﷺ меѓу вас, па и вие споменувајте Ме. Од Зејд ибн Еслем се пренесува дека Муса ﷺ кажал: „Господару мој, како да ти се заблагодарувам?“ – Аллах ﷻ му рекол: „Споменувај Ме и немој да Ме забораваш, бидејќи ако Ме споменуваш, всушност Ми се заблагодаруваш. А ако не Ме споменуваш, тогаш не Ми се заблагодаруваш.“ Ел-Хасен Ел-Басри и други рекле: „Аллах ﷻ, навистина, се сеќава на оној кој Го споменува и му дава повеќе на оној кој Му се заблагодарува, а го казнува оној кој не Му се заблагодарува.“ Некои од Селефот (исправните претходници), при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ ﴾

“Плашете се од Аллах со богобојазливост вистинска...”¹ – рекле: „Тоа значи: покорност а не непослушност, споменување а не заборавање, благодарност а не неблагодарност.“ Ел-Хасен Ел-Басри, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**Па, споменувајте Ме, и Јас ќе ве споменувам...**“ – рекол: „Споменувајте Ме преку она со што ве обврзав (т.е. преку извршување на фарзовите), тогаш и Јас ќе ве споменувам при вашите права кон Мене.“ Во веродостоен хадис стои: „**Аллах ﷻ рекол: ,Кoj ќе Ме спомене во себе, тогаш и Јас ќе го спомена во Себе. А кој ќе Ме спомене меѓу друштво, тогаш и Јас ќе го спомена во друштво по-добро од неговото.**“²

¹ Сура Али Имран, ајет 102.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6970; Муслим, бр. 4832, 2675; Ет-Тирмизи, бр. 3603; Ибн Маџе, бр. 3822 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7374.

Зборовите: „...и заблагодарувајте Ми се, и не бидете неблагодарни!“ – Аллах ﷻ во овој дел од ајетот, наредува на искажување благодарност кон Него и ветува стекнување повеќе добра за оној кој се заблагодарува, како што вели во друг ајет:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾

„И кога Господарот ваш обзнани: „Ако Ми се заблагодарувате, тогаш само ќе ви зголемувам повеќе. А ако сте неблагодарни, тогаш казната Моја, навистина, е жестока!“¹ Ахмед пренесува од Реџа Ел-Атариџи дека рекол: Имран ибн Хусајн ؓ, во една прилика, излезе пред нас, а на себе носеше волнена наметка, дотогаш не го имавме забележано да ја носи, а потоа, рече: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кому Аллах ﷻ му дарил некаква благодет, па Аллах ﷻ навистина, сака да ги гледа трагите на Својата благодет на Своите созданија.“ – а во друго предание стои: „...на Својот роб.“²

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (١٥٣) وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أحيَاءٌ وَلَكِن لَّا تَشْعُرُونَ﴾ (١٥٤)

„О верници, барајте помош во трпението и намазот. Аллах, навистина, е со трпеливите. (153) И не велете за оние кои загинале на патот Аллахов: „Мртви се!“ – не, туку живи се, но вие не чувствувате! (154)“

Откако Аллах ﷻ заврши со објаснувањето на искажувањето благодарност кон Него, во овие ајети, започнува да го објаснува трпението (сабурот) и барањето помош во трпението и намазот, бидејќи робот се наоѓа во благосостојба, па се заблагодарува, или се наоѓа во искушение, па трпи. Аллах ﷻ објаснува дека најдобра поддршка кон којашто може човекот да се обрати при тешките ситуации се трпението (сабурот) и намазот, како што стои во хадис: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ навистина, кога ќе се најдеше во тешка состојба, клањаше.“³ Сабурот е во три облици: 1) сабур при оставањето на забраните и гревовите; 2) сабур при извршувањето на обврските и ибадетите (вториот облик на сабурот носи со себе поголема награда, бидејќи тоа е целта на сабурот)

¹ Сура Ибрахим, ајет 7.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19432.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1319 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22788.

и 3) сабурот при искушенијата и тешкотиите (овој облик на сабурот е сличен на истигфарот – барањето прошка – при гревовите). Али ибн Ел-Хусејн, познат под прекарот „Зејнул-Абидин“ („Украсот на побожните“) рекол: „Кога Аллах ﷻ ќе ги збере првите и последните, тогаш ќе повика повикувач: „Каде се трпеливите, да влезат во Џенетот пред полагањето на сметката...?!“ Ова го потврдуваат Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ إِنَّمَا يُؤَفِّي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾

„Трпеливите, навистина, ќе ги добијат наградите свои, без пресметка.“¹ Сеид ибн Џубејр рекол: „Трпението (сабурот) претставува признавање на робот кон Аллах ﷻ во она што го снашло од искушенијата, очекувајќи и надевајќи се во Аллаховата ﷻ награда за тоа. Можеби човекот ќе вика, додека го камшикуваат, но сепак, на него не ќе се забележува ништо друго освен трпение.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И не велете за оние кои загинале на патот Аллахов: ‚Мртви се!‘ – не, туку живи се...“** – Аллах ﷻ известува во овој ајет, дека шехидите се живи и се наоѓаат во Берзахот (задгробниот живот), целосно снабдени, како што стои во „Сахихот“ на Муслим: *„Навистина, душите на шехидите се наоѓаат во утробите на зелените птици кои летаат во Џенетот, каде што сакаат, а потоа, се засолнуваат под светилките коишто се закачени под Аршот. Тогаш, нивниот Господар погледнува кон нив, со поглед, и вели: ‚Што сакате?‘ – одговараат: ‚Господару наш, а што можеме да сакаме, кога веќе ни го даде она што не си го дал никој од Твоите созданија!?’* Потоа, повторно ќе ги праша со истото прашање... па, штом ќе почувствуваат дека постојано ќе ги прашува со истото прашање, ќе речат: *‚Сакаме да се вратиме на дуњалукот, па повторно да се бориме, додека загинеме на Твојот пат.‘* – поради огромната награда за смртта на Аллаховиот ﷻ пат – тогаш, Аллах ﷻ ќе рече: *‚Јас одредив дека никој нема да се врати на дуњалукот!‘*² Во друг хадис, којшто го пренесува Ахмед од Каб ибн Малик ﷺ стои дека кажал: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Душата на верникот ќе биде претворена во птица којашто ќе ледби низ дрвјата во Џенетот сè додека Аллах ﷻ не ја врати во нејзиното тело, на Денот*

¹ Сура Ез-Зумер, ајет 10.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 3500, 1887; Ет-Тирмизи, бр. 3011 и Ибн Маџе, бр. 2801.

на оживувањето.¹ Контекстот на овој хадис е општ и ги опфаќа сите верници, иако шехидите се споменуваат со посебно споменување во Куранот, а тоа е поради нивниот степен и почест коишто им се дадени.

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ﴾ (١٥٥) الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾

„И ќе ве испробуваме, сигурно, со страв, глад, губење на имоти, губењето на душите и плодовите – а израдувај ги трпеливите! (155) Оние кои, кога ќе ги погоди искушение, велат: ‚Ние, навистина, сме Аллахови и кај Него се враќаме!‘ (156) Врз нив се благословите од Господарот нивни, и милоста. И тие се упатените! (157)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, соопштува дека ќе ги испробува Своите робови, т.е. ќе ги става на испит: еднаш со изобилие, а другиот пат со немаштија, страв и глад, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ﴾

„Па, Аллаh ги натера да осетат глад и страв...“² – бидејќи, трагите на искушението се согледуваат и кај гладниот и кај уплашениот. Затоа, Аллаh ﷻ во овој ајет, рекол: „И ќе ве испробуваме, сигурно, со нешто од стравот, гладта...“ – т.е. со нешто мало од нив. Зборовите: „...губење на имоти...“ – т.е. со губење на материјалните добра. Зборовите: „...губењето на душите...“ – т.е. со смртта на некои пријатели или блиски роднини. Зборовите: „...и плодовите...“ – т.е. градините и нивите нема да даваат род, како што давале вообичаено. Па, кој ќе биде трпелив на сето тоа, ќе биде награден, а кој нема да биде трпелив и ќе се разочара, ќе ја заслужи Аллаховата ﷻ казна. Затоа, Аллаh ﷻ на крајот од ајетот, вели: „...а израдувај ги трпеливите!...“ – а тие се оние: „...Оние кои, кога ќе ги погоди искушение, велат: ‚Ние, навистина, сме Аллахови и кај Него се враќаме!‘“ – т.е. се самоутешуваат со овие зборови, поради несреќата којашто ги подогила, па уште повеќе се уве-

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 2073; Ибн Маџе, бр. 1449; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15350 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 566.

² Сура Ен-Нахл, ајет 112.

руваат дека се Аллахова ﷺ сопственост, а Тој постапува со Своите робови како што сака, и дознаваат дека кај Аллах ﷻ ништо не се занемарува, макар и да биде колку пченкарно зрно, сепак ќе биде изнесено на Судниот ден. Тоа уште повеќе им го зголемува нивното признание дека се Аллахови ﷻ робови и дека кај Него ќе се вратат во Ахиретскиот дом. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, известува за она што им го дал како награда: „...**Врз нив се благословите од Господарот нивен, и милоста...**“ – т.е. Аллаховата ﷻ почест кон нив. Зборовите: „...**И тие се упатените!**“ – Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ рекол: „Колку убави два надоместока и колку убава премија!? Аллаховите ﷻ зборови: **Врз нив се благословите од Господарот нивен, и милоста...**‘ – се двата убави надоместока, додека Аллаховите ﷻ зборови: **И тие се упатените!**‘ – се убавата премија. Така, ним ќе им биде дадена наградата, како надоместок, и ќе им биде дадено повеќе од тоа.“

Наградата за искажаните зборови: „Ние сме од Аллах ﷻ и кај Него се враќаме“, при несреќите, ја потврдуваат и опишуваат бројни хадиси. Така, Муслим пренесува во својот „Сахих“ од Уму Селеме ﷺ дека рекла: Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „*Нема ниеден роб да го погоди некоја несреќа, па рече: Ние сме Аллахови и кај Него се враќаме. Аллаху, награди ме поради мојава несреќа и дај ми подобро од неа!*‘ – а притоа, Аллах ﷻ да не го награди за несреќата и да не му даде подобро од неа.“ – па, кога умре Ебу Селеме ﷺ, реков како што ми нареди Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а Аллах ﷻ ми даде подобар од него, а тоа е Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“¹ Имамот Ахмед пренесува од Ел-Хусејн ибн Али ﷺ, а тој од Веровесникот ﷺ дека рекол: „*Нема ниеден муслиман или муслиманка да биде погоден/а со некоја несреќа, а потоа да се потсети на неа, макар и по долг период, па рече: Ние сме Аллахови и кај Него се враќаме.*‘ – а притоа, Аллах ﷻ да не му (ù) ја обнови неговата награда и да не му (ù) даде, во тој миг, како што му (ù) дал на денот кога го (ја) погодила несреќата.“²

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Синан дека рекол: Го погребав син ми и уште додека стоев во гробот, за раката ме дофати Ебу Талха Ел-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 918, 1526; Ебу Давуд, бр. 3119; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26129 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 558.

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1600 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1736.

Хаулани и ме повлече нагоре, а потоа ми рече: „Сакаш ли да те израдувам?“ – реков: „Секако.“, а тој рече: „Ед-Дахак ибн Абдурахман ибн Аузуб му раскажуваше дека го слушал Ебу Муса رضي الله عنه како вели: Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: „О Мелеку на смртта, го усмрти детето на Мојот роб, ја усмрти неговата радост и плодот на неговото срце!?” – ќе одговори: „Да.’* Тогаш, *Аллах صلى الله عليه وسلم ќе рече: „А Мојот роб што рече?” – ќе одговори: „Ти се заблагодари и рече: – Ние сме Аллахови и кај Него се враќаме!” – тогаш, Аллаh صلى الله عليه وسلم ќе рече: „Изградете му куќа во Ценетот и наречете ја – Куќата на благодарноста – ‘.”¹*

﴿ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴾ (١٥٨) ﴿٤﴾

„Навистина, Сафа и Мерва се Аллахови обредни места. Па тој што ќе ја посети Каба за хаџ или умра, не прави никаков престап ако се движи меѓу нив. А тој што доброволно ќе стори добро дело, та, тоа е уште подобро за него. Аллаh е Благодарен и Сознаен! (158)“

Имамот Ахмед пренесува од Урве, а тој од Аиша رضي الله عنها дека рекла: „Што мислиш за Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: *Навистина, Сафа и Мерва се Аллахови обредни места. Па тој што ќе ја посети Каба за хаџ или умра, не прави никаков престап ако се движи меѓу нив...*“ – Урве одговори: „Се колнам во Аллаh صلى الله عليه وسلم човекот нема грев ако не оди меѓу Сафа и Мерва.’ Тогаш, Аиша رضي الله عنها рекла: „Лошо мислење е тоа, о сине на мојата сестра. Ако е така, како што протолкува, тогаш нема грев и оној кој нема да оди меѓу Сафа и Мерва. Туку, овој ајет е објавен за енсариите, кои пред да го прифатат исламот, го обожувале идолот Менат, па кој ќе дојдел во посета на овој идол, за време на џахилиетот, по посетата, му било тешко да оди помеѓу Сафа и Мерва. Затоа, Аллаh صلى الله عليه وسلم го објавил овој ајет: *Навистина, Сафа и Мерва се Аллахови обредни места. Па тој што ќе ја посети Каба за хаџ или умра, не прави никаков престап ако се движи меѓу нив...*“ Потоа, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم го про-

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1021; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19226 и Ел-Бејхеки, бр. 6992.

пиша са'јот (пешачењето) меѓу Сафа и Мерва, и никому не му е дозволено да го остави тоа."¹ Ова предание го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим во своите „Сахихи“.

Во долгиот хадис на Џабир رضي الله عنه, којшто го пренесува Муслим, стои: „Штом, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم заврши со тавафот околу Кабата, се врати кон аголот и го допре. Потоа, излезе од вратата ‚Ес-Сафа‘, изговарајќи: ‚Сафа и Мерва, навистина, се од светите Аллахови обележја. Па, оној кој прави хаџ или умра во Куќата, тогаш нема никаков грев ако оди меѓу нив...‘ – потоа, рече: ‚Започнувам од она со што започнал Аллах صلى الله عليه وسلم во ајетот...‘“² Додека, во преносот на Ен-Несаи стои: „Започнете со она со што започнал Аллах صلى الله عليه وسلم“³ Ахмед пренесува од Хабиба бинт Туџаре رضي الله عنها дека рекла: „Го забележав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم како прави са'ј помеѓу Сафа и Мерва, додека луѓето беа пред него, а тој се движеше позади нив... како да гледам во неговите колена, поради неговото брзо движење, ихрамот се вееше а тој говореше: ‚Одете трчајќи бидејќи Аллах ви пропишал пешачење (с'ај)!“⁴ Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Сафија бинт Шејбе дека една жена ја известила дека го слушнала Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, како изговара меѓу Сафа и Мерва: „Аллах صلى الله عليه وسلم ви го пропиша са'јот, затоа правете са'ј!“⁵ Со овој хадис, некои од исламските алими докажуваат дека са'јот меѓу Сафа и Мерва претставува рукн од рукновите на хаџот. Овој став го застапуваат припадниците на шафискиот мезхеб, а воедно, тоа е еден од ставовите на имамот Ахмед и познат став од имамот Малик. Додека, некои исламски алими сметаат дека са'јот е ваџиб, а не рукн, па кој ќе го остави намерно или од заборава, тогаш може тоа да го надомести со курбан. Трети исламски алими сметаат дека са'јот е мустехаб (сунет) – тоа е ставот на имамот Ебу Ханифа и други – бидејќи, овој став се пренесува од некои од асхабите, како што се: Енес رضي الله عنه, Ибн Омер رضي الله عنه и Ибн Абас رضي الله عنه. Ел-Куртуби рекол: „Оние кои го застапуваат овој став, го потврдуваат со Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови:

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1561; Муслим, бр. 2239, 1277; Ебу Давуд, бр. 2965; Ен-Несаи, бр. 2968; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24588 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 838.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1693; Муслим, бр. 2137, 1218; Ебу Давуд, бр. 1905; Ет-Тирмизи, бр. 856; Ен-Несаи, бр. 2963; Ибн Маџе, бр. 3074; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14031 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 836.

³ Го пренесува Ен-Несаи, бр. 2963.

⁴ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26821; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7028 и Ел-Бејхеки, бр. 9150.

⁵ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26917 и Ел-Бејхеки, бр. 9151.

„А кој е доброволно покорен...“: Меѓутоа, првиот став е најисправен, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ правел са’ј меѓу Сафа и Мерва и велел: **„Земајте ги од мене вашите обреди!“**¹ – а сето она што го правел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во својот хаџ претставува обврска којашто мора да се изврши при хаџот, освен она што се иззема од тие обврски, со претходен доказ – а Аллах ﷻ најдобро знае. А веќе, претходно беа наведени Пејгамберовите ﷺ зборови: *„Правете са’ј, бидејќи Аллах ﷻ ви го пропиша са’јот.“* А Аллах ﷻ, исто така, објаснил дека тавафот (са’јот) меѓу Сафа и Мерва е од светите обележја т.е. од обележјата коишто му ги пропишал на Ибрахим عليه السلام, при хаџските обреди.

Веќе претходно беше наведено во хадисот на Ибн Абас رضي الله عنه дека коренот на овој обред датира од движењето на Хаџер (мајката на Исмаил عليه السلام), која го повторила своето движење меѓу Сафа и Мерва седумпати, барајќи вода за своето дете, со целосна предаденост, исцрпеност и побожност, и искажувајќи ја својата зависност од Аллах ﷻ, сè додека Аллах ﷻ не ѝ овозможил излез од тешката ситуација во којашто се наоѓале заедно со синот, а потоа ѝ испратил друштво и ѝ овозможил пријатно опкружување, посебно преку извирањето на водата Земзем, којашто е најпиток напојувач и најдобар излекувач. Затоа, оној кој прави са’ј меѓу двете ритчиња Сафа и Мерва треба да се потсети на оваа случка и да ја истакне својата зависност и потреба од Аллах ﷻ, посакувајќи да биде упатен, да биде од добрите луѓе и да стекне прошка за своите гревови.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А кој е доброволно покорен...“** – т.е. прави са’ј меѓу нив при доброволниот (нафила) хаџ или при доброволната (нафила) умра. Ова толкување го застапува Ер-Рази. Зборовите: **„...па Аллах обилно дава и знае сè!“** – т.е. за малку, наградува со многу, и знае точно колкава награда треба да даде, без да ускрати, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2286, 1297; Ебу Давуд, бр. 1970; Ен-Несаи, бр. 3062 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14208.

„Аллах, навистина, не нанесува неправда ни колку зрно. А ако е добро дело, тогаш го удвојува и дава од кај Себе, награда огромна!“¹

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴾ (١٥٩) ﴿ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُ فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴾ (١٦٠) ﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾ (١٦١) ﴿ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴾ (١٦٢) ﴿

„Оние кои, навистина, го сокриваат она што им го објавивме, од доказите јасни и Упатството, откако им го објаснивме на луѓето во Книгата. Тие се проколнати од Allah и од тие што имаат право да колнат. (159) Освен тие што ќе се покажат и што ќе се поправат, и што тоа јавно ќе го манифестираат; на таквите Јас ќе им простам, бидејќи Јас сум Тој што го прима покајанието и Милостив сум. ! (160) Оние, навистина, кои не веруваат и умираат како неверници – врз нив ќе биде проклетството од Allah, од мелеците и од сите луѓе. (161) Во него вечно ќе бидат. Нема да им се олеснува казната и нема да им се прекине. (162)“

Ова претставува жестока закана кон оној кој го сокрива она што им е објавено на пејгамберите, од јасните докази кои укажуваат на исправните принципи и корисното упатство за срцата, и тоа, откако Allah ﷻ им ја објаснил на Своите робови, преку Книги коишто ги објавувал на Своите пејгамбери. Ебу Ел-Алије рекол: „Овој ајет е објавен за Следбениците на Книгата, кои го сокриваа описот на Мухамед ﷺ.“ Потоа, Allah ﷻ соопштува дека нив ги проколнува секое нешто, поради ова дело коешто го правеле – како што за алимот бараат прошка сите нешта, дури и рибата во водата и птицата на небото – за нив, спротивно од алимите, ги проколнува сè што постои. Од Ебу Хурејре ؓ и други се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој ќе биде прашан за знаење, па го сокрие, на Судниот ден ќе биде затегнат со узди од неколниот Огин.“² Во „Сахихот“ се пренесува хадис од Ебу Хурејре ؓ, во којшто стои дека рекол: „Да не беше Аллаховиот ﷻ ајет во Куранот:

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 40.

² Го пренесува Ибн Маџе, бр. 264.

„Оние кои, навистина, го сокриваат она што им го објавивме од доказите јасни и Упатството...“ – немаше никому да му кажувам од знаењето.“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ел-Бера ибн Азиб رضي الله عنه дека рекол: Бевме заедно со Веровесникот صلى الله عليه وسلم при една ценаза, па рече: „*Навистина, неверникот се удира со удар меѓу неговите очи, чијшто звук го слуша секое животно, освен луѓето и џините, а потоа секое животно коешто ќе го слушне тоа, го проколнува. Затоа, Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: **„Тие се проколнати од Аллах и од проколнувачите!“** – т.е. животните на Земјата.“¹ Потоа, Аллах صلى الله عليه وسلم, во наредниот ајет, ги иззема оние кои се покајуваат кај Него, велејќи: „**...Освен оние кои се покајуваат, се поправаат и објаснуваат – ним Јас ќе им простам. А Јас сум Простувач и Сомилосен!...**“ – т.е. оние кои ќе се вратат од она во што се наоѓале, ќе ги поправат своите дела и ќе им го обелоденат на луѓето она што го сокривале од нив. Затоа, Аллах صلى الله عليه وسلم ќе им прости, бидејќи Тој е Простувач и Сомилосен. Потоа, Аллах صلى الله عليه وسلم соопштува за оној кој не верувал во Него и останал такков сè до својата смрт, велејќи: „**...врз нив ќе биде проклетството од Аллах, од мелеците и од сите луѓе...**“ – т.е. ќе бидат проклети сè до Судниот ден, а и понатаму, во џехенемската казна, која: „**...Нема да им се олеснува казната и нема да им се прекине.**“ – т.е. нема да им се отргне ниту за еден час, а ниту ќе им биде прекината, туку ќе бидат во постојана и трајна казна – Аллах صلى الله عليه وسلم да нè чува од тоа.*

Исламските алими не заземата единствен став во однос на прашањето: дали е дозволено проколнување конкретен неверник или не? Според тоа, еден дел од исламските алими сметаат дека не треба да се проколнува, бидејќи ние не знаеме каков крај му одредил Аллах صلى الله عليه وسلم. Додека, другиот дел од исламските алими сметаат дека проколнувањето на конкретен неверник е дозволено – овој став го избрал фекихот Ебу Бекр ибн Ел-Ареби Ел-Малики, докажувајќи го својот став со хадис, во којшто постои слабост. Додека, другите застапници на овој став, докажуваат со случката на „пијаниот“, чија шеријатска казна му била извршена неколку пати, тогаш еден човек рекол: „*Аллах صلى الله عليه وسلم нека го проколне! Колку пати ли го стори ова!?*“ – тогаш, *Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ре-*

¹ Го пренесува Ебу Давуд, бр. 4753.

кол: „Не проколнувај го, бидејќи тој ги сака Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ“¹ Контекстот на овој хадис укажува дека оној кој не ги сака Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ, дозволено е да биде проколнуван – а Аллах ﷻ најдобро знае.

﴿ وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴾ (١٦٣) ﴿

„Богот ваш е Еден Бог. Нема друг бог освен Него – Милостивиот, Сомилосниот. (163)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, укажува на Својата единственост како Бог, Кој нема придружник и истоветник. Туку, Тој е Аллах ﷻ. Нема друг бог освен Него. Славен нека е! Тој, навистина, е Милостив и Сомилосен. Претходно веќе беше наведено толкувањето на Аллаховите ﷻ имиња „Милостив и Сомилосен“, на почетокот од сурата „Ел-Фатиха“. Потоа, во наредниот ајет, Аллах ﷻ споменува доказ којшто укажува на Неговата единственост како Бог – а тоа е создавањето на небесата и земјата, и она што е во нив и меѓу нив, од созданијата кои се упатени кон спознавањето на Аллаховата ﷻ единственост.² Затоа, рекол:

﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ (١٦٤) ﴿

„Навистина, во создавањето на небесата и земјата, во размената на ноќта и денот, во бродот кој плови по морето со она што им користи на луѓето, во водата која Аллах ја спушта од небото и со неа ја оживува земјата по мртвилото нејзино, во распространувањето на разни животни по неа, во управувањето на ветровите и во облаците потчинети меѓу небото и земјата – има знаменија за луѓето кои разбираат! (164)“

Аллах ﷻ вели: **„Навистина, во создавањето на небесата и земјата...“** – т.е. во создавањето на небесата, нивното издигнување, нивната

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6398 и Ел-Бејхеки, бр. 16949.

² Надоврзување од авторот: „Тоа значи дека стожерниот доказ којшто укажува на обожувањето единствено на Аллах ﷻ, е Неговото создавање на небесата и земјата, и она што е во нив и она што е меѓу нив. Затоа, Оној кој создал, овозможил и дарил – само Тој, единствено, заслужува да биде Обожуван, без да Му се припишува придружник во тоа.“

структура, нивната широчина, нивните планети коишто се движат и не се движат, нивните орбити и нивното движење – и во создавањето на земјата, нејзината збиеност, нејзината сплотеност, нејзините планини, нејзините мориња, нејзината структура, нејзиното исконско постоење и сите нејзини убавини – во размената на ноќта и денот: кога ноќта ќе дојде, денот заминува, а кога денот ќе дојде, ноќта заминува, без да задоцнат ни за миг, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾

„Ниту на сонцето му е дозволено да ја престигне месечината, а ниту ноќта да го претекне денот. И сè плови во орбитата своја.“¹ – некојпат ноќта е подолга од денот, а некојпат денот е подолг од ноќта, а некојпат и двата се еднакви, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾

„Ноќта ја вовлекува во денот, и денот го вовлекува во ноќта...“² – т.е. одзема од денот и го става на ноќта, и одзема од ноќта и го става во денот.

Зборовите: **„...во бродот кој плови по морето со она што им користи на луѓето...“** – т.е. во прилагодувањето на морето, да можат бродовите да пловат по неговата површина, патувајќи од еден брег кон друг и трагајќи по животните намирници, преку искористување на суровините во една област и пренесување на истите, една област кон друга, согласно со потребите на луѓето. Зборовите: **„...во водата која Аллаh ја спушта од небото и со неа ја оживува земјата по мртвило-то нејзино...“** – како што вели Аллаh ﷻ во друг ајет:

﴿وَأَيَّةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ﴾

„И знамение за нив е земјата мртва, која ја оживуваме и од неа вадиме зрна од кои јадат.“³

Зборовите: **„...во распространувањето на разни животни по неа...“** – т.е. животни кои се разликуваат во многу видови, а Аллаh ﷻ ги

¹ Сура Јасин, ајет 40.

² Сура Фатир, ајет 13.

³ Сура Јасин, ајет 33.

знае сите тие животни, бидејќи Тој ги снабдува. Ниедно од нив не Му е сокриено, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾

„И нема ниедно животно на земјата, а притоа Аллах да не го снабдува и да не го знае живеалиштето негово и умирачката негова. Сè е забележано во Книгата јасна.“¹

Зборовите: **„...во управувањето на ветровите...“** – т.е. понекогаш доаѓаат со милост, а понекогаш доаѓаат со казна, а понекогаш навестуваат дожд, дувајќи од различни правци и извори. Зборовите: **„...и во облаците потчинети меѓу небото и земјата...“** – т.е. коишто се движат меѓу небото и земјата и коишто се упатуваат согласно со Аллаховата ﷻ волја, кон земјите и покраините. Зборовите: **„...има знаменија за луѓето кои разбираат!“** – т.е. знаменија кои упатуваат на единственоста на Аллах ﷻ, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَبْصَارِ ﴾

„Навистина, во создавањето на небесата и земјата, и во размената на ноќта и денот – има знаменија за луѓето со разум надарени!“²

Хафизот Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас ؓ дека кажал: *„Курејшите побараа од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, Аллах ﷻ нека ни го претвори ритчето Сафа во злато, па ќе веруваме во тебе и ќе се бориме со тебе.“* Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: *„Ми давате ли цврст збор дека ако Го замолам мојот Господар ﷻ, па ви го претвори ритчето Сафа во злато, дека тогаш, ќе верувате во мене?“* – одговорија: *„Да.“* Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ започна да упатува дова кон својот Господар ﷻ, па му дојде Џибрил ؑ и му рече: *„Твојот Господар ﷻ ќе им го претвори ритчето Сафа во злато, но ако не веруваат потоа, тогаш ќе ги казни со казна, со којашто никогаш досега не казнил никој од световите.“* Тогаш, Мухамед ﷺ рече: *„Господару мој, немој...! Остави ме да го по-*

¹ Сура Худ, ајет 6.

² Сура Али Имран, ајет 190.

викувам мојот народ, ден по ден.’ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Навистина, во создавањето на небесата и земјата...“**¹ Овој хадис го пренесува и Ибн Ебу Хатим, во којшто се додава дека Џибрил عليه السلام рекол: „Како може да бараат од тебе ритчето Сафа да им биде претворено во злато, кога веќе гледаат знаменија коишто се поголеми од тоа?“ Веки’ ибн Ел-Џерах пренесува од Ибн Ед-Духиј дека рекол: „Штом се објавил Аллаховиот ﷻ ајет: **„Богот ваш е Еден Бог...“** – мушриците рекле: „Ако е така, тогаш нека ни донесе некакво знамение?“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил наредниот ајет: **„Навистина, во создавањето на небесата и земјата...“**“

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يُرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ (١٦٥) إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ (١٦٦) وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا كُنَّا نَدْرَأُ مَا كُنَّا نَدْرَأُ مِنْكَ بِرِيهِمْ اللَّهُ أَعْمَالُهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ (١٦٧) ﴿١٦٧﴾

„Има меѓу луѓето кои наместо Аллах обожуваат идоли, ги сакаат како што Аллах се сака! Но, вистинските верници уште повеќе Го сакаат Аллах. А само кога би знаеле насилниците – кога ќе ја доживеат казната, ќе видат дека само на Аллах сета моќ му припаѓа и дека Аллах стравотно казнува. Кога тие што беа следени ќе се откажат од своите следбеници и кога врските што ги врзувале ќе бидат прекинати и тие казната ќе ја видат; тогаш нивните следбеници ќе извикаат: „Да можеме само за еден момент да се вратиме, па и ние да се откажеме од нив како што и тие се откажаа од нас!“ Ете, така Аллах ќе им ги прикаже нивните дела, погубни за нив, и тие од огнот нема да излезат. (167)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, ја опишува состојбата на мушриците на дуњалукот, а и она што ги очекува на Ахирет од казната, поради нивното припишување истоветници на Аллах ﷻ, кои ги обожувале и ги сакале како што треба Аллах ﷻ да се сака, бидејќи Тој е Богот, Кој нема сопарник и нема придружник. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Абдулах ибн Месуд رضي الله عنه дека рекол: „Реков: *„О Аллахов Пејгамбере, кој грев е*

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2167; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 179; Ел-Бехеки, бр. 17175 и Ел-Хејсеми, во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 17469.

најголем?’ – одговори: „Да сметаш истоветник на Аллах ﷻ а Тој те создал.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Но вистинските верници уште повеќе Го сакаат Аллах...**“ – затоа, тие не Му прават ширк, туку само Него го обожуваат, на Него се потпираат и кај Него, постојано, се засолнуваат. Потоа, Аллах ﷻ им се заканува на мушриците, велејќи: „...**А само кога би знаеле насилниците – кога ќе ја доживеат казната, ќе видат дека само на Аллах сета моќ му припаѓа...**“ – т.е. кога ќе ја уочат казната, тогаш ќе дознаат дека сета моќ Му припаѓа само на Аллах ﷻ и дека сите нешта ќе бидат под Неговата власт и сила. Зборовите: „...и **дека Аллах стравотно казнува.**“ – т.е. кога би знаеле што ги очекува на идниот свет и каква казна ќе ги снајде, поради нивниот ширк и куфр, тогаш веднаш би престанале со нивната заблуда и она што го прават. Потоа, Аллах ﷻ известува за нивното оградување од идолите коишто ги обожувале, односно за одрекнувањето на следените од нивните следбеници, велејќи: „...**Кога тие што беа следени ќе се откажат од своите следбеници...**“ – тогаш, ќе се одрекнат од нив мелеците кои го сметале за божества и ги обожувале на дуњалукот, па ќе речат:

﴿ تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴾

„Ние се одрекнуваме од нив кај Тебе. Нив не им требаше да нè обожуваат.“² – а и џините, исто така, ќе се одрекнат од нив и ќе се оградат од нивното обожување кон нив, велејќи:

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ . وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾

„Зарем има позаблуден од оној кој се моли на оној, покрај Аллах, што никогаш нема да му се одзве па макар до Судниот ден; нивната молба никогаш нема да ја слушнат! А кога луѓето ќе се зберат, ќе имаат непријатели свои и ќе го негираат обожувањето нивно кон нив.“³ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5655; Муслим, бр. 86, 125; Ебу Давуд, бр. 2310; Ет-Тирмизи, бр. 3182; Ен-Несаи, бр. 4014 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3601.

² Сура Ел-Касас, ајет 63.

³ Сура Ел-Ахкаф, ајети 5-6.

﴿ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعَدَكُمْ وَعَدَ الْحَقُّ وَوَعَدْتُمْ فَأَخْلَفْتُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنتم بِمُصْرِخِيَّ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

„И кога се ќе биде решено, шејтанот ќе рече: „Аллах, навистина, ви вети ветување вистинско, а и јас ви ветив, но ве изневерив. И јас немав никаква власт врз вас, освен што ве повикав, а вие ми се одзвавте. Затоа, немојте да ме прекорувате, туку самите себеси прекорумајте се. Јас не можам ништо да ви помогнам, а и вие не можете ништо да ми помогнете. Јас се одрекнувам од она што претходно изедначувавте со Него!“ – На неправедните, навистина, им припаѓа казна болна.“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...кога врските што ги врзувале ќе бидат прекинати и тие казната ќе ја видат...“ – т.е. ќе ја уочат Аллаховата ﷺ казна, и тогаш, ќе прекинат нивните итрини и вештини за избегнување и избавување од казната. Ибн Абас ﷺ рекол: „Ќе прекине љубовта меѓу нив.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...тогаш нивните следбеници ќе извикаат: „Да можеме само за еден момент да се вратиме, па и ние да се откажеме од нив како што и тие се откажаа од нас!““ – т.е. камо да можеме уште еднаш да се вратиме на дуњалукот, за да се одрекнеме од овие и единствено да Го обожуваме Аллах ﷻ. Сепак, нивниот говор е неискрен, бидејќи ако се вратат на дуњалукот, тогаш повторно ќе се вратат на она што биле претходно. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, вели: „...Ете, така Аллах ќе им ги прикаже нивните дела, погубни за нив, и тие од огнот нема да излезат...“ – т.е. нивните дела ќе исчезнат и ќе бидат ништовни, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنثُورًا ﴾

„И Ние ќе се доближиме кон она што го правеа од делата и ќе го претвориме во прашина расфрлана.“² Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од овој ајет, рекол: „...И тие нема да излезат од Цехенемот!“

¹ Сура Ибрахим, ајет 22.

² Сура Ел-Фуркан, ајет 23.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴾ (١٦٨) إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦٩﴾ ﴿١٦٩﴾

„О луѓе, јадете од она што е на земјата, дозволено и пријатно, и немојте да ги следите стапките на шејтанот. Тој, навистина, ви е непријател јасен! (168) Тој само ви наредува на зло и бесчесност, и да го зборувате за Аллах она што не го знаете. (169)“

Откако Аллах ﷻ објасни дека нема друг бог освен Него, во овие ајети објаснува дека Тој е Снабдувачот (Ер-Реззак) на сите Свои созданија, дарувајќи им разни благодети коишто одредил да бидат халал (дозвољени) и пријатни за јадење, а некои работи им забранил и одредил да бидат харам (недозвољени), како што стои во „Сахихот“ на Муслим, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ рекол: *„Сите имоти им ги подарив на Моите робови, па тие им се дозвољени. И Јас, навистина, ги создадов Моите робови, чедни, но им доаѓаа шејтаните кои ги оддалечуваа од нивната чиста вера и сега им е забрането тоа што Јас им го дозволив.“*¹ Хафизот Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Овој ајет: **„О луѓе, јадете од она што е на земјата, дозволено и пријатно...“** – беше споменат пред Аллаховиот Пејгамбер ﷺ тогаш се дигна Са’д ибн Ебу Векас ؓ и рече: „О Аллахов Пејгамбере, замоли го Аллах ﷻ да ми ја прими мојата дова!“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „О Са’де, твојата храна нека биде чиста и дури тогаш, ќе биде примена твојата дова. Се колнам во Оној во Чи и раце е Мухамедовата ﷻ душа, четириесет дена нема да биде прифатена довата на човекот којшто во својата уста ставил харам залак. Човекот што се храни со недозвољена храна и камата, та, таквиот е од оние кои се најблиску до Огинот.“²

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и немојте да ги следите стапките на шејтанот...“** – секоја непокорност, секоја бунтовност, секоја грешка и секој грев кон Аллах ﷻ се од стапките на шејтанот, а во нив спаѓа и заветувањето на грев и непослушност. Еш-Ша’би рекол: „Еден човек се

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 5109, 2865; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17030; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7088 и Ел-Бејхеки, бр. 19534.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 18101 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-Еусат“, бр. 6491.

завети дека ќе го заколе својот син, тогаш Месрук му даде решение (фетва) да заколе овен, и рече: „Ова е од стапките на шејтанот.“ Абд ибн Хумејд пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Секој завет и заклетва при гнев е од стапките на шејтанот, а искупот (кефаретот) за тоа е искупот за заклетвата.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...Тој, навистина, ви е непријател ја-сен!...“ – укажуваат на оддалечување и предупредување од него, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ﴾

„Шејтанот, навистина, ви е непријател, затоа сметајте го за непријател...“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...Тој само ви наредува зло и бесчестност, и да го зборувате за Аллах она што не го знаете.“ – т.е. вашиот непријател шејтанот само ви наредува да правите злодела, а посебно кон најсрамните и најбесчестните од нив, како што е блудот (зиналукот). Сепак, најлошо дело од сето тоа е зборувањето за Аллах ﷻ без знаење – тука спаѓа секој неверник и секој новотар (бидатчија), исто така.

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴾ (170) وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّ بُحْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿171﴾ ﴿

„И кога ќе им се рече: „Следете го она што ви го објави Аллах!“ – велат: „Не, туку го следиме она на што ги затекнавме предците наши!“ – а што ако предците нивни не сфатиле ништо и не биле упатени!? (170) А примерот на оние кои не веруваат е како примерот на оној што вика но и самиот не слуша ништо освен повик и лелек. Тие се глуви, неми и слепи – и никако не разбираат! (171)“

Аллах ﷻ рекол: „Кога ќе им се рече на мушриците: „Следете го она што Аллах ﷻ го објавил на Својот Пејгамбер ﷺ и оставете ги заблудата и незнаењето!“ – одговараат: „Не, туку ќе останеме на она што го наследивме од нашите предци, ширкот и неверувањето.“ Тогаш, Аллах ﷻ им

¹ Сура Фатир, ајет 6.

возвраќа, негирајќи го нивното тврдење: „...а што ако предците нивни не сфатиле ништо и не биле упатени!?!...“ – т.е. ако не поседувале разбирање и упатство. Од Ибн Исхак се пренесува дека Ибн Абас ﷺ рекол: „Овој ајет е објавен за Евреите. Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги повика, па рекоа: „Не, туку ќе останеме на она што го наследивме од нашите предци!“ – тогаш, Аллах ﷻ го објави овој ајет.“ Потоа, Аллах ﷻ го изнесува нивниот пример, велејќи: „...А примерот на оние кои не веруваат...“ – т.е. нивниот пример во она, во што се наоѓаат од заблуденоста и незнаењето, е како примерот на добитокот кој тргнува по гласот којшто го слуша, но не го разбира, туку само го слуша она што го извикува неговиот чувар. Зборовите: „...Глуви, неми и слепи се...“ – т.е. глуви се и не ја слушаат вистината, неми се и не ја изговараат вистината, и слепи се и не го гледаат вистинскиот пат. Зборовите: „...па ништо не разбираат!“ – т.е. ништо не сфаќаат и ништо не восприемаат.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾ (۱۷۲) إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿۱۷۳﴾ ﴿

„О верници, јадете од јадењата пријатни со кои ве снабдуваме и заблагодарувајте Му се на Аллах, ако само Нему Му робувате!?! (172) Аллах, навистина, ви ги забрани мршата, крвта, свинското месо и она што е заклано во нечие друго а не во Аллахово име. А кој ќе биде принуден, без да посакува и без да претерува, тогаш нема грев. Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен! (173)“

Аллах ﷻ им наредува на Своите робови-верници да јадат и консумираат од пријатните и убави работи, со коишто ги снабдил, а воедно, да Му се заблагодаруваат на сето тоа, бидејќи тие се Негови робови. Консумирањето халал е причина за примање на довата и ибадетот, како што консумирањето харам е причина за непримањето на довата и ибадетот, како што стои во хадисот којшто го пренесува Ахмед ибн Ханбел од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: „О луѓе, Аллах ﷻ е Дobar и не прима освен добро. И Аллах ﷻ навистина, им го наредил на верниците она што им го наредил на пејгамберите, велејќи: „О пејгамбери, јадете од јадењата пријатни и работете добри

дела. Јас, навистина, го знам она што го работите!¹ – и рекол: „**О верници, јадете од јадењата пријатни со кои ве снабдуваме...**“² – потоа, го спомена човекот, чие патување се одолжило, сиот се разбушавил и испрашил, па ги испружил своите раце кон небото, велејќи: „Господару мој, Господару мој!...“ – притоа, неговата прехрана е харам, неговиот пијалак е харам, неговата облека е харам и користи само харам – па, како да му биде примена довата?!“³ Овој хадис го пренесуваат и Муслим во својот „Сахих“ и Ет-Тирмизи, од преносот на Фудајл ибн Мерзук.

Аллах ﷻ, во овој ајет, споменува дека не им забранил ништо од Своите благодети, освен мршата – а тоа е животното коешто умира без колење, било да е тоа: удавено, удирано до смрт, прободено од друго животно или нападнато од дива зверка и усмртено. Но, од ова се исклучува мршата од морските животни, поради Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ أَجَلٌ لَّكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ ﴾

„**Дозволен ви е ловот од морето и храната негова...**“⁴ – оваа тема ќе биде подетално обработена при споменувањето на хадисот за китот (ел-анбер) којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, додека во „Муснедот“, „Муветтата“ и „Сунените“ се пренесуваат Пејгамберовите ﷺ зборови во врска со морето: „Неговата вода е чиста, а и мртвото од него е халал.“⁵ Од Ибн Омер ؓ, исто така, се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Две мрши и две крвишта ни се дозволени, а тоа се: рибата и скакулецот; џигерот и слезината.*“⁶ – сето ова ќе биде подетално обработено при толкувањето на сурата „Ел-Маида“.

Прашање: Според мислењето на имамот Еш-Шафија и други, млекото од мртвото животно и јајцата припоени кон неговото тело се нечисти. Додека, според еден пренос од имамот Малик, тие се чисти, но стекнуваат пропис на нечистота поради допир и блискост со телото на

¹ Сура Ел-Муминун, ајет 51.

² Сура Ел-Бекара, ајет 172.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 1015, 1686; Ет-Тирмизи, бр. 2989 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8148.

⁴ Сура Ел-Маида, ајет 96.

⁵ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 83; Ет-Тирмизи, бр. 69; Ен-Несаи, бр. 59; Ибн Маџе, бр. 386; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8855 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 43.

⁶ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 3218; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5690 и Ел-Бејхеки, бр. 18418.

мртвото животно. Истото се однесува и на сурутката од мртвото животно, во однос на којашто се споменува несогласување меѓу исламските алими. Па, препознатливо е од нивните ставови дека и тоа е нечисто. Меѓутоа, во делот на нивното аргументирање пренесуваат дека асхабите го јаделе сирењето на идолопоклониците.¹ Ибн Маџе пренесува од Селман رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم беше прашан за лојот, сирењето и крзното, па одговори: „Халал е она што Аллах ﷻ го дозволил, а харам е она што Аллах ﷻ го забранил. А што се однесува на премолченото, па тоа е дозволено.“²

Аллах ﷻ, исто така, им го забранил на верниците свинското месо, било да е заклано или едноставно пцовисано. Во свинското месо се вбројува и свинското сало, бидејќи месото го опфаќа и салото. Исто така, на верниците им е забрането јадењето од животното коешто е заклано за друг, односно е заклано поради некој друг а не Аллах ﷻ и е заклано во друго име а не во Аллаховото ﷻ име, како што се животните принесени како жртва за идолите, и слични дела од џахилиетот. Ел-Куртуби пренесува од Аиша رضي الله عنها дека била прашана за она што го колат немуслиманите за своите празници и им подаруваат од месото на муслиманите – дали е дозволено да се јаде? – одговорила: „Она што е заклано за тие празници, немојте да јадете од него, а јадете од нивните растенија.“

Сето претходно наведено е дозволено да се консумира во крајна нужда, како што вели Аллах ﷻ: „...**А кој ќе биде принуден, без да посакува и без да претерува...**“ – т.е. без волја и без да зема повеќе од потребното. Зборовите: „...**тогаш нема грев...**“ – т.е. доколку го стори тоа, бидејќи Аллах ﷻ е Простувач и Сомилосен. Според друго толкување, зборовите: „...**без да посакува и без да претерува...**“ – значат: без да смета дека тоа е халал, земајќи од него онолку колку му е потребно, за да ја задоволи својата потреба, и дозволено му е да понесе со себе од тоа, за да ги задоволи своите потреби сè додека не се здобие со халал

¹ Надоврзување од авторот: „Сирењата од Меџусиите биле обработувани од сурутка, којашто ја ваделе од чкембињата на овците, претходно заклани. Асхабите ги јаделе овие сирења, иако знаеле дека закланото животно од Меџусиите не смее да се јаде и дека неговиот пропис е ист како прописот на мршата. Но сепак, тие ги консумирале. Оттука, може да се заклучи дека сурутката претставува исклучок од забраната и од работите коишто Шеријатот ги премолчува, а тоа укажува на нивната дозволеност.“

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1726; Ибн Маџе, бр. 3367; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7197 и Ел-Бејхеки, бр. 18790.

замена, а штом ќе се здобие со халал, тогаш она што го понесол со себе треба веднаш да го фрли.

Прашање: Не постои разидување меѓу исламските алими во однос на дозволеноста за консумирање на она што е забрането, доколку човекот се најде во тешка и принудна состојба, туку исламските алими немаат единствен став во однос на прашањето: дали она што го консумирал треба или не треба да го искупи со нешто, бидејќи направил престап. Исправно мислење е дека: „Не треба да се искупи за престапот којшто го сторил, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол на човекот, којшто спречил друг гладен човек да понесе во својата облека од лушпите на класјето, удирајќи го и одземајќи му ја облеката: „Не го нахрани кога беше гладен и бараше храна, и не го подучи кога не знаеше!“ – потоа, му наредил да му ја врати облеката на човекот и му наредил да подели еден осмак¹ или половина осмак со пченица.“² Овој хадис го пренесува Ибн Маџе, а неговиот пренос е веродостоен, стабилен и добар.

Аллаховите ﷺ зборови: „...тогаш нема грев. Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен!“ – т.е. во она што го консумирал, додека се наоѓал во принудна состојба. Друг доказ којшто укажува на дозволеноста за консумирање на овие забранети работи, при принудна состојба, е фактот дека тоа претставува цврста наредба, а не едноставна дозвола, како што пренесува Веки’ од Месрук дека рекол: „Кој ќе се најде во принудна состојба, и нема да јаде или да пие од она што е забрането, а потоа, умре поради тоа, ќе влезе во Цехенемот.“ Ебу Ел-Хасен Ет-Табери рекол: „Ова е исправниот став кај нас, бидејќи тоа е слично на непостењето од страна на болниот поради својата состојба, и слично.“ – а Аллах ﷻ најдобро знае!

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (١٧٤) أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابُ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ (١٧٥) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾ ﴿١٧٦﴾

¹ Осмак – мерка за жито – 50 кгр., два шиника (Заб. на уред.).

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2620; Ибн Маџе, бр. 2298; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17067; Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7264 и Ел-Бежеки, бр. 19042.

„Навистина, оние кои го сокриваат она што Аллах го објавил од Книгата, и купуваат со него ситна добивка – тие не внесуваат во стомаците свои освен оган. Аллах нема да зборува со нив на Денот суден, ниту ќе им прости, и ним им припаѓа казна болна. (174) Тие се оние кои ја купуваат заблудата со Упатството, и казната со прошката... па, и нема да можат трпеливо да го издржат Огнот! (175) Тоа е, бидејќи Аллах, навистина, ја објави Книгата со Вистина, а оние кои се разидоа во Книгата, навистина, се во раскол далечен. (176)“

Аллах ﷻ вели: **„Навистина, оние кои го сокриваат она што Аллах го објавил од Книгата...“** – т.е. Евреите кои го сокривале описот на Мухамед ﷺ, објавен во Книгите коишто се наоѓале во нивните раце, сведочејќи за неговиот Пејгамберлак и веровесништво, и намерно прарејќи го тоа, за да не пропадне нивното предводништво и придобивките коишто ги стекнувале од Арапите, поради нивното овековечување на нивните предци. Затоа, Евреите – нека е Аллаховото ﷻ проклетство врз нив – се исплашиле, ако го обелоденат тоа на луѓето, дека луѓето ќе започнат да го следат него, а да ги остават нив. Токму поради тоа ја сокривале вистината, за да постигнат ситна придобивка од дуњалучките придобивки, но ги загубиле и дуњалукот и ахиретот. Што се однесува на нивната загуба на дуњалукот, па Аллах ﷻ ја истакнал вистинитоста на Својот Пејгамбер ﷺ, преку муџизите (феномените) коишто му ги овозможил, по коишто луѓето започнале да веруваат во него и да го помагаат во борбата против Евреите, кои се преместуваа од еден гнев кон друг. Затоа, Аллах ﷻ ги прекорил во овој ајет, велејќи: **„Навистина, оние кои го сокриваат она што Аллах го објавил од Книгата, и купуваат со него ситна добивка – тие не внесуваат во стомаците свои освен оган...“** – т.е. она што го придобиваат поради нивното сокривање на вистината, е само оган којшто ќе се распламува во нивните стомаци на Судниот ден. Зборовите: **„...Аллах нема да зборува со нив на Денот суден, ниту да ги очисти, и ним им припаѓа казна болна...“** – т.е. поради Неговиот гнев врз нив, заради нивното сокривање на вистината, иако биле уверени во неа. Затоа, Аллах ﷻ нема да гледа во нив, ниту ќе ги почести, туку напротив, ќе ги казни со болна и неподнослива казна.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Тие се оние кои ја купуваат заблудата со Упатството...**“ – ова се однесува на она што е запишано во нивните Книги, во однос на описот на Пејгамберот ﷺ, неговата појава, радосната вест за неговиот Пејгамберлак и неговото следење и верување од страна на верниците – сето тоа, тие го замениле за заблудата, преку нивното неверување во него и сокривање на неговиот опис, присутен во нивните Книги. Зборовите: „...**и казната со прошката...**“ – т.е. ја „купила“ огромната казна во замена за прошката. Зборовите: „...**и нема да можат трпеливо да го издржат Огнот!**“ – т.е. колку се само постојани врз чинењето лоши дела, коишто ги водат кон Џехенмот!? Колку ли е само чудна нивната истрајност кога се спомнува Џехенмот, иако знаат дека ќе се најдат во него, поради нивните гревови!? Зборовите: „...**Тоа е, бидејќи Аллах, навистина, ја објави Книгата со Вистина...**“ – т.е. тие, навистина, го заслужиле тоа, поради нивното исмејување со Аллаховите ﷻ ајети. Па, не ја истакнувале вистината, содржана во нивните Книги, а ниту верувале во Пејгамберот ﷺ, туку напротив, го негирале неговиот опис и не верувале во него, иако тој ги повикувал во Вистината, наредувајќи им добротворство и забранувајќи им злосторство. Со тоа, ја заслужиле Аллаховата ﷻ казна и одмазда. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, вели: „...**а оние кои се разидоа во Книгата, навистина, се во раскол далечен.**“

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا
عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ﴾ (١٧٧) ﴿٥﴾

„Не е добротворство да ги управувате лицата ваши кон Истокот и Западот, туку добротвор е оној кој верува во Аллах, во Денот суден, во мелеците, во Книгата и во пејгамберите; кој дава од имотот, иако и самиот го посакува, на блиските, сираците, сиромавите, патниците, просјациите и робовите; кој клања намаз и дава зекат; кои ги исполнуваат ветувањата кога ќе ги дадат и кои се трпеливи при немаштија и тешкотија, и за време на борбата. Тие се оние кои веруваат! И тие се богобојазливите! (177)“

Овој благороден ајет ги содржи општите бази на исправната исламска акида (верување), како што пренесува Ибн Ебу Хатим од Ебу Зер ﷺ дека го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Што е иманот?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му го изучил следниот ајет: **„Не е добротворство да ги управувате лицата ваши...“** – до крајот на ајетот. Повторно го прашал: „Што е иманот?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ повторно му го изучил истиот ајет. Го прашал и по третпат, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „Кога правиш некое дело, тогаш твоето срце го сака тоа. А кога правиш некое лошо дело, тогаш твоето срце го мрази тоа.“¹ Во овој хадис има испрекинатост, бидејќи преносителот Муџахид не се сретнал со асхабот Ебу Зер ﷺ, кој умрел многу порано.

Значењето на овој ајет е: откако Аллах ﷻ им наредил на верниците да се насочат кон Бејтул-Макдис, а потоа им наредил да се пренасочат кон Кабата, кај некои од Следбениците на Книгата и муслиманите се јавило тесноградие во однос на тоа. Тогаш, Аллах ﷻ ја објавил мудроста на тоа, а тоа е: дека суштината на ваквата промена е истакнување на покорноста кон Него, потчинетоста кон Неговите наредби и следење на Неговите прописи – тоа е добротворство, богобојазливост и потполен иман – а самото насочување кон Истокот и Западот не претставува никакво добротворство и покорност, сè додека не биде со Аллахова ﷻ наредба. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Не е добротворство да ги управувате лицата ваши кон Истокот и Западот, туку добротвор е оној кој верува во Аллах, во Денот суден...“** – Ес-Сеури, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...туку добротвор е оној кој верува во Аллах...“** – рекол: „Овие се сите облици на добротворството.“ Вистината ја рекол – Аллах ﷻ да му се смилува – бидејќи, оној кој се придржува кон она што е содржано во овој ајет, навлегол во јадрото на исламот и се накитил со сите облици на добротворството – а посебно, со иманот (верувањето) дека не постои друг бог освен Аллах ﷻ; со иманот во постоењето на мелеците, кои се носители на Објавата од Аллах ﷻ кон Своите пејгамбери; со иманот во Книгата – а тоа се однесува на сите објавени Книги на пејгамберите, а посебно во последната Книга (Куранот) објавена до последниот Пејгамбер ﷺ, во којашто се содржани сите добри работи за човекот, на дуњалукот и на ахиретот, и со којашто е дерогирано сето

¹ Го пренесува Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3131.

она што е објавено во претходните Книги и со иманот во сите пејгамбери – од првиот до последниот (Мухамед ﷺ) од нив.

Зборовите: „...кој дава од имотот, иако и самиот го посакува...“ – т.е. споделува од својот имот, иако и самиот го посакува за себе, како што се пренесува во „Двата сахиха“ хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Веровесникот ﷺ рекол: „Најдобра садака е да поделиш, додека си здрав и скржав, копнеејќи по богатството и плашејќи се од сиромаштијата.“¹ Аллах ﷻ рекол:

﴿ وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴾

„И нахрануваат со храна сиромав, сирак и заробеник, иако и самите ја посакуваат.“² Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ لَن تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ﴾

„Нема да го постигнете добротворството сè додека не поделите од она што го сакате...“³ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ﴾

„...и сакаат повеќе за нив отколку за себе, иако и на нив самите им е потребно...“ – овој ајет укажува на уште поголем степен од оној којшто веќе го поседувале, а тоа е дека: им споделувале од своите имоти на другите, иако и самите се наоѓале во тешка материјална состојба – давајќи им на другите и нахранувајќи ги, и покрај нивната љубов кон своите имоти.

Аллаховите ﷻ зборови: „...на блиските...“ – бидејќи блиските роднини имаат повеќе право кај човекот, при делењето садака од својот имот, како што стои во хадис: „Садаката кон сиромавите е само садака, додека кон роднината е садака и роднинско добротворство. Затоа, роднините имаат повеќе право кај тебе – во твоето добротворство и споделување.“⁴

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2597; Муслим, бр. 1032, 1714; Ебу Давуд, бр. 2865; Ен-Несаи, бр. 3611 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7119.

² Сура Ел-Инсан, ајет 8.

³ Сура Али Имра, ајет 92.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 658; Ен-Несаи, бр. 2582; Ибн Маџе, бр. 1844 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15792.

Зборовите: **„...сираците...“** – тие се оние деца чиишто татковци умреле, додека сè уште биле малолетни и слаби и не можеле да се грижат самите за себе, како што пренесува Абдурезак од Али ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не е сирак, оној кој е возрасен.“*¹

Зборовите: **„...сиромавите...“** – овој дел од ајетот го толкува хади-сот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ебу Хурејре ﷺ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не е сиромав оној кој кружи околу луѓето и добива една или две урми, еден или два залаци – туку бедно сиромав е тој кој нема со што да се прехрани но (поради неговата скромност луѓето) не се свесни дека треба да му се даде милостина!“*²

Зборовите: **„...патниците...“** – т.е. оние кои излегле на пат, со цел да стигнат до одредено место, чие материјално снабдување завршило во текот на патот, па ним им се дава доволно за да стигнат до своето одредиште или до своето родно место. Истиот пропис се однесува и на гостинот.

Зборовите: **„...просјациите...“** – т.е. оние кои се принудени да бараат и просјачат од луѓето. Па, ним им се дава од садаките (зекатот и општи-те садаки), како што пренесува Ахмед од Абдурахман ибн Хусејн ибн Али дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Просјакот има право да му се даде, макар и да јава на коњ.“*³ Зборовите: **„...и робовите...“** – т.е. на робовите кои настојуваат да ја откупат својата слобода, но не поседуваат доволно имот за да се откупат. Ова ќе биде подетално објаснето при објаснувањето на прописите за садаките во сурата „Берае“ („Ет-Теуба“) – иншаллах.

Зборовите: **„...кој клања намаз...“** – т.е. го клања намазот во него-вото време, исполнувајќи ги сите негови делови: рукуата, сеџдите, смиреноста, стравопочитта и друго – онака како што е пропишано. Зборовите: **„...и дава зекат...“** – т.е. зекатот на својот имот. Според тоа, давањето од имотот на претходно споменатите категории на лица е од

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2873; Ел-Бејхеки, бр. 11011 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 7757.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1409; Муслим, бр. 1722, 1039; Ебу Давуд, бр. 1631; Ен-Несаи, бр. 2572; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27232 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1713.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1665; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1732 и Ел-Бејхеки, бр. 12837.

обликот на доброволна садака, добротинство и одржување на роднинските односи. Затоа, во хадисот на Фатима бинт Кајс ﷺ стои: „Во имотот на богатите има уште права за другите а не само во зекатот.“¹

Зборовите: „...кои ги исполнуваат ветувањата кога ќе ги дадат...“ – како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ﴾

„Оние кои ги исполнуваат ветувањата кон Аллах и кои не го прекршуваат договорот.“² Спротивно на ова својство е нифакот (лицемерието), како што стои во веродостојниот хадис: „Знаците на мунафиците се три: кога зборува, лаже; кога ветува, прекршува и кога му се доверува нешто, изневерува.“³

Зборовите: „...и кои се трпеливи при немаштија и тешкотија, и при загорување на борбата...“ – т.е. при немаштија, односно сиромаштија; при тешкотија, односно болест и при загорување на борбата, односно при жестоките мигови во борбата при соочувањето со непријателот. Зборот „трпеливи“ (الصَّابِرِينَ) се наоѓа во предикативна форма, со цел: укажување на нивната почест и висок степен, заради нивниот сабур (трпеливост) при тешките мигови.

Зборовите: „...Тие се оние кои веруваат!...“ – т.е. оние кои се наскитени со ваквите својства, всушност, тие се оние кои се искрени во своето верување, бидејќи ги исполниле сите три облици на верување: со срце, со зборови и со дела. Зборовите: „...И тие се богобојазливите!“ – бидејќи, се чувале од забраните и ги изршувале наредбите.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى بِالْأُنثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ (١٧٨) وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (١٧٩)﴾

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 659; Ибн Маџе, бр. 1789 и Ел-Бејхеки, бр. 7073.

² Сура Ер-Рад, ајет 20.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 33; Муслим, бр. 59, 89; Ет-Тирмизи, бр. 2631; Ен-Несаи, бр. 5021 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8470.

„О верници, ви се пропишува одмазда за убиените, и тоа: слободен за слободен, роб за роб, жена за жена. А тој на кого роднината на убиениот ќе му прости, тогаш тоа нека биде проследено со добрина а и тој со добро нека им возврати. Тоа ви е олеснување од Господарот ваш, и милост. А кој ќе претера, по тоа, нему му припаѓа казна болна. (178) Во одмаздата е вашиот опстанок, о вие кои сте со разум надарени, за да бидете богобојазливи! (179)“

Аллах ﷻ вели: „О верници, ви се пропишува праведност при одмаздата, и тоа: слободен човек за слободен човек од вас; роб за роб од вас; женско лице за женско лице од вас – и немојте да претерувате, како што правеа престапниците пред вас, променувајќи ги Аллаховите ﷻ прописи во тоа.“ Како што правеле припадниците на племето Бену Недир, кога ќе ги нападнале припадниците на племето Курејзе, и доколку некој припадник од племето Бену Недир убиел некој припадник од племето Курејзе, не му се извршувало крвна одмазда, туку се искупувал за убиството со крвнина од сто осмаци со урми. А доколку, некој припадник од племето Курејзе убиел некој припадник од племето Бену Недир, тогаш врз него се извршувало крвна одмазда, а доколку одлучеле да се искупи, тогаш плаќал двојно повеќе, за разлика од припадникот на племето Бену Недир, односно плаќал крвнина во износ од двесте **осмаци** со урми. Тогаш, Аллаh ﷻ наредил да се постапува праведно при крвната одмазда. Затоа, им заповедал на верниците да не ги менуваат Неговите прописи, негирајќи ги и претерувајќи во нив, велејќи: **„О верници, ви се пропишува одмазда за убиените, и тоа: слободен за слободен, роб за роб, жена за жена...“** Ебу Малик смета дека прописот во овој ајет е укинат со прописот содржан во Аллаховиот ﷻ ајет:

﴿النَّفْسَ بِالنَّفْسِ﴾

„И душа за душа...“¹ – според којшто, слободните луѓе се еднакви при одмаздата меѓу нив, при убиството со умисла, и мажите и жените од нив, и при одмаздата со убиство и при одмаздата со помалку од тоа. А и робовите, исто така, одредил да се еднакви при одмаздата меѓу

¹ Сура Ел-Маида, ајет 45.

нив, при убиството со умисла, и мажите и жените од нив, и при одмаздата со убиство и при одмаздата со помалку од тоа.

Прашање: Ебу Ханифа смета дека врз слободниот човек не се извршува крвна одмазда поради убиениот роб, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот од сурата „Ел-Маида“: **„И душа за душа...“**. Истиот став го заземаат и Ес-Сеури, Ибн Ебу Лејла и Давуд. Овој став се пренесува и од некои од асхабите и табиините, како што се: Али ؑ, Ибн Месуд ؑ и Ибн Ел-Мусејб. Застапниците на овој став, исто така, својот став го поткрепуваат и со општиот контекст на хадисот којшто го пренесува Ел-Хасен од Семуре ؑ: **„Кој ќе го убие својот роб, тогаш и ние ќе го убиеме. Кој ќе отсече некој дел од својот роб, тогаш и ние ќе отсечеме дел од него. Кој ќе го кастрира својот роб, тогаш и ние ќе го кастрираме.“**^{1 2} Додека, мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) заземаат спротивен став, па сметаат дека врз слободниот човек не се извршува крвна одмазда поради убиениот роб, бидејќи робот е сопственост, доколку биде убиен по грешка, тогаш за него не се плаќа крвнина (дије), туку се плаќа неговата вредност.

Прашање: Мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека врз муслиманот не се извршува крвна одмазда поради убиениот неверник, поради хадисот којшто го пренесува Ел-Бухари од Али ؑ, во којшто стои дека кажал: *„Аллаховиот Пејгамбер ؐ рекол: „Муслиманот не се убива поради неверникот.“*³ – и овој хадис не смее, покрај неговата јаснотија, да се толкува поинаку. Додека, Ебу Ханифа смета дека

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4515; Ет-Тирмизи, бр. 1414; Ен-Несаи, бр. 4736; Ибн Маџе, бр. 2663 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19685.

² Надоврзување од авторот: „Сметам дека овој пропис се однесува само на односот на сопственикот кон својот роб, за сопственикот да не си земе за право да прави со својот роб што сака само поради својата сопственост врз него. Значи, ако еден слободен човек убие роб од друг човек, тогаш не се извршува врз него крвна одмазда, заради Аллаховите ؑ зборови: „...слободен за слободен, роб за роб...“. Според тоа, хадисот се однесува само на конкретен однос, а тоа е односот меѓу робот и сопственикот, при состојбите кога робот не заслужува да биде убиен... а ако робот изврши злосторство за коешто следува шеријатска казна, тогаш врз него се применува друг пропис, и во тој случај робот е еднаков со останатите верници, во однос на примената на прописите. Ова е она што го сфаќам од овој хадис, па ако сум ја погодил вистината, тогаш тоа е од Аллаха ؑ, а ако сум погрешил, тогаш тоа е од мене, и барам од Аллаха ؑ да ми прости – а Аллаха ؑ најдобро знае.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 111; Ен-Несаи, бр. 4744; Ибн Маџе, бр. 2658 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 600.

врз муслиманот се извршува крвна одмазда поради убиениот неверник, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот од сурата „Ел-Маида“.

Прашање: Ел-Хасен и Ата’ сметаат дека врз машкото лице не се извршува крвна одмазда поради убиеното женско лице. Додека, мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) сметаат спротивно од нивното мислење, потпирајќи се врз општиот контекст на ајетот од сурата „Ел-Маида“ и врз зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: *„Крвта на муслиманите е еднаква.“*¹

Прашање: Според мезхебот на четирите имами и мнозинството од исламските алими (ел-џумхур) врз групата убијци се извршува крвна одмазда при убиството на едно лице. Омер رضي الله عنه им извршил крвна одмазда на седуммината убијци кои убиле едно момче, а потоа рекол: „Доколку сите жители на Сан’а се нафрлеа врз него, тогаш ќе им извршев крвна одмазда.“ – притоа, никој од асхабите, кои биле присутни во негово време, не се спротивставиле на неговиот став, а тоа укажува на нивниот консензус.

Аллаховите رضي الله عنه зборови: **„...А тој на кого роднината на убиениот ќе му прости, тогаш тоа нека биде проследено со добрина а и тој со добро нека им возврати.“** – ова се однесува на земањето крвнина од убиецот, откако ќе му биде простено. Според тоа, барателот на крвнината треба да го проследи земањето на крвнината со добротинство, додека убиецот треба да ја исполни својата крвнина кон него, без било какво спротивставување и противење.

Прашање: Малик, Ебу Ханифа и неговите современици, Еш-Шафија и Ахмед во еден од своите ставови, сметаат дека: страните на убиениот немаат право на простување и помилување, и прифаќање на крвнина (дије), без претходна согласност од убиецот. Додека, останатиот дел од исламските алими сметаат дека тие имаат право на простување и помилување, без претходна согласност од убиецот.

Прашање: Еден дел од исламските алими сметаат дека женските лица не спаѓаат меѓу носителите на простувањето и помилувањето од

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2127; Ен-Несаи, бр. 4746; Ел-Бејхеки, бр. 9727 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2670.

страната на убиениот, додека останатиот дел од исламските алими сметаат спротивно од тоа.

Аллаховите ﷺ зборови: „**...Тоа ви е олеснување од Господарот ваш, и милост...**“ – т.е. за разлика од оние пред вас, на кои им беше пропишан стриктен пропис во однос на убиството и простувањето и помилувањето. Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „На Израиловите синови им беше пропишана крвната одмазда за убиените, но не им беше пропишано простување и помилување. Па, Аллах ﷻ му заповедал на овој Умет со зборовите: **„О верници, ви се пропишува одмазда за убиените, и тоа: слободен за слободен, роб за роб, жена за жена. А тој на кого роднината на убиениот ќе му прости... ‘** – под ‚простување‘ во овој ајет се мисли на прифаќањето крвнина при убиството со умисла. Тоа е олеснување, за разлика од она што им било пропишано на Израиловите синови пред вас – па, тоа треба да биде проследено со добротинство и исполнето со добродетелство.“ Катаде рекол: „Аллах ﷻ му се смилувал на овој Умет и ги ‚нахранил‘ со дије (крвнина), а тоа не беше дозволено на ниеден умет од порано.“ Зборовите: „**...А кој ќе претера, по тоа, нему му припаѓа казна болна...**“ – т.е. кој ќе изврши крвна одмазда и по земената или прифатената крвнина, тогаш нему му припаѓа болна, тешка и неподнослива казна од Аллах ﷻ, бидејќи тој станува убиец по прифатената крвнина, како што пренесува Сеид ибн Ебу Арубе од Семуре ﷺ дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Нема да го помилувам човекот, кој убил по земената крвнина.‘*“¹ – т.е. не примам од него крвнина, туку ќе му извршам крвна одмазда.

Зборовите: „**...Во одмаздата е вашиот опстанок...**“ – а тоа се согледува во убивањето на убиецот, бидејќи во тоа има огромна мудрост, а тоа е – одржување и превенција на вистинскиот правец, бидејќи кога убиецот ќе дознае дека ќе биде убиен, тогаш веднаш престанува со континуирано вршење на злосторството коешто го практикува, а со тоа се продолжува и зачувува животот на останатите луѓе. Зборовите: „**...о вие кои сте со разум надарени, за да бидете богобојазливи!**“ – т.е. о, вие кои поседувате разум, можеби ќе се заплашите од Аллаховите ﷻ забрани. Под „богобојазливост“ се подразбира: општ поим кој означува извршување на наредбите, а избегнување на забраните.

¹ Го пренесува Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 18200.

﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْأَقْرَبِينَ
بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴾ (١٨٠) ﴿ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَأْتَمَّا إِنَّمَا عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ (١٨١) ﴿ فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِنَّم عَلَيْهِ إِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (١٨٢) ﴿

„Ви се пропишува, кога некому од вас ќе му се приближи смртта, ако остава имот – да остави тестамент за родителите и најблиските, со добротинство. Тоа е обврска на богобојазливите! (180) А кој ќе го измени тестаментот, откако ќе го слушне, па гревот им припаѓа само на оние кои го менуваат. Аллах, навистина, слуша сè и знае сè! (181) А оној кој се плаши дека оставителот на тестаментот нанел неправда или згрешил, тогаш нема грев ако поправи меѓу нив. Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен! (182)“

Пред да се објави ајетот за наследните прописи, претсмртната препорака (васиетот) важела само за родителите и за најблиските. Овој пропис бил обврска (ваџиб), според поисправниот став на исламските алими. Меѓутоа, кога бил објавен ајетот за наследните удели, којшто одредил наследните односи да бидат обврска (фарз) за нивните носители, без било каква претсмртна препорака или одредување, од страна на препорачателот, во нивна корист. Во хадисот којшто се пренесува во „Сунените“ и другите хадиски книги, од Амр ибн Хариџе ؓ, стои дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одржувајќи хутба, како вели: „Аллах ﷻ навистина, му го дал правото секому кому му припаѓа, па повеќе нема васиет за наследникот.“¹ Ахмед пренесува од Ибн Абас ؓ дека ја читал сурата „Ел-Бекара“, сè додека не стигнал до ајетот: „**Ви се пропишува, кога некому од вас ќе му се приближи смртта, ако остава имот – да остави тестамент за родителите и најблиските...**“ – а потоа, рекол: „Прописот од овој ајет е укинат.“ Други сметаат дека прописот од овој ајет е укинат за наследникот, додека за ненаследникот и понатаму важи. Меѓутоа, според мислењето на овие, ваквата постапка не се нарекува укинување (дерогација) пропис, според подоцнежната дефиниција кај нас, бидејќи ајетот којшто говори за прописот на наследните односи го укинал прописот којшто се однесува само на некои од субјектите кон коишто укажува општиот контекст на ајетот

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3565; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21791 и Ел-Бејхеки, бр. 7661.

за претсмртното препорачување, затоа што во „најблиските“ спаѓаат и оние кои се наследници и оние кои не се наследници. Според тоа, се укинува само прописот на оние кои се наследници, во однос на она што му се одредува со васиетот, додека врз останатите, прописот од овој ајет, и понатаму важи. Ова тврдење се изнесува само во однос на тврдењето на некои од муфесирите дека: васиетот бил сунет, на почетокот од исламот, сè додека не бил укинат. А што се однесува на оние кои сметаат дека бил ваџиб – а тоа се согледува од надворешниот контекст на ајетот – тогаш, стриктно се утврдува дека прописот во овој ајет е укинат со прописот од ајетот за наследните односи, како што сметаат поголемиот дел од муфесирите и исламските правници (фекихи). Значи, обврската за претсмртната препорака (васиетот) за родителите и за најблиските од наследниците е укината со консензусот (иџмата) на исламските алими, дури се смета и за забранета постапка, поради зборовите на Веровесникот ﷺ: *„Аллах ﷻ навистина, му го дал правото секому кому му припаѓа, па повеќе нема васиет за наследникот.“* Според тоа, ајетот за наследните односи содржи независен пропис, којшто укажува на обврската од Аллаx ﷻ за носителите на одредените наследни удели (фард) и носителите на неопределените наследни удели (та’сиб), и со којшто целосно се укинува прописот содржан во овој ајет. Остануваат само блиските роднини, кои немаат право на учество во наследството. Меѓутоа, пожелно е препорачувачот да остави претсмртна препорака со којашто им доделува дел од својот имот, а којшто не смее да изнесува повеќе од третина, земајќи го предвид укажувањето и општиот контекст содржани во ајетот за претсмртната препорака (васиет), а и хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ибн Омер رضي الله عنهما, во којшто стои дека кажал: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „На муслиманот не му доликува, ако сака да остави васиет за нешто, да преноќи две ноќи, а притоа да не го оставил својот васиет, напишан кај себе.“*¹ – тогаш, Ибн Омер رضي الله عنهما рекол: *„Откако го слушнав тоа од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, не ми поминуваше ни една ноќ, а притоа кај мене да немаше запишан васиет.“*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2587; Муслим, бр. 3074, 1627; Ебу Давуд, бр. 2862; Ет-Тирмизи, бр. 974; Ен-Несаи, бр. 3619; Ибн Маџе, бр. 2699; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5487 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1492.

Аллаховите ﷺ зборови: „...ако остава имот...“ – т.е. имотнина, како што сметаат Ибн Абас ﷺ и други. Некои од исламските алими сметаат дека васиетот е пропишан при било која состојба, односно било да е имотот мал или голем. Други сметаат дека васиетот е пропишан само при поседување изобилен имот. Потоа, исламските алими не се согласни во однос на количината на имот доволна за оставање васиет. Па така, Ибн Ебу Хатим пренесува од Хишам ибн Урве, а тој од неговиот татко, дека рекол: Али ﷺ бил прашан за еден човек од Курејшите, кој умрел и оставил имот од тристотини или честиристотини динари¹ (златници), без да остави васиет? – а Али ﷺ одговорил: „Тоа не е ништо, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „...ако остава имот...““ Од Али ﷺ, исто така, се пренесува дека отишол кај еден болен човек, од неговиот народ, да го посети, па човекот рекол: „Да оставам ли васиет?“ – а Али ﷺ му одговорил: „Аллах ﷻ, навистина, рекол: „...ако остава имот...“, а ти оставаш само малку имот, затоа остави го на твоето дете.“ Катаде рекол: „Се сметаше за имот ако изнесува илјада, па нагоре.“ Некои сметаат дека треба да биде шеесет динари, додека други сметаат дека треба да биде осумдесет динари.

Зборовите: „...со доброчинство...“ – т.е. со добрина и добродетелство, како што вели Ел-Хасен: „Убавиот васиет е право кај секој муслиман: да остави препорака кога ќе му се приближи смртта, со доброчинство, а не со лошо.“ Под „доброчинство“ се мисли на: оставањето васиет за своите блиски роднини, без да им наштети на своите наследници, без претерување и без скржавене, како што се пренесува во „Двата сахиха“ дека Са’д ﷺ рекол: „О Аллахов Пејгамбере, јас, навистина, поседувам имот, а немам кој да ме наследи освен една ќерка, смеам ли да оставам васиет со две третини од мојот имот?“ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: „Не.“ Повторно прашал: „А со половина?“ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: „Не.“ Повторно прашал: „А со третина?“ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: „Со третина, но и третина е многу. Да ги оставиш твоите наследници богати е подобро, отколку да ги оставиш сиромашни, па да питаат по луѓето.““²

¹ Динар – златник (Заб. на уред.).

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3721; Муслим, бр. 3076, 1628; Ебу Давуд, бр. 2864; Ет-Тирмизи, бр. 2116; Ен-Несаи, бр. 3626; Ибн Маџе, бр. 2708; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1527 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1495.

Зборовите: „А кој ќе го измени тестаментот, откако ќе го слушне, па гревот им припаѓа само на оние кои го менуваат. Аллах, навистина, слуша сè и знае сè!“ – т.е. кој ќе го измени васиетот, ќе го искриви или ќе го промени запишаното во него, или ќе додаде или одземе од него, или уште полошо, ќе го сокрие, тогаш гревот го заслужува оној кој ќе го стори тоа. Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Умрениот ќе ја стекне наградата кај Аллах ﷻ за оставениот васиет, додека гревот ќе им припадне на оние кои го менувале.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...Аллах, навистина, слуша сè и знае сè...“ – т.е. Аллах ﷻ веќе го знае и го слуша она што умрениот го препорачал, а ја знае и ја слуша измената што ја извршил оној, кај кого се наоѓа васиетот.

Зборовите: „...А оној кој се плаши дека оставителот на тестаментот нанел неправда или згрешил...“ – Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Под, нанесување неправда‘ се мисли на сите видови грешки“, како што се додавање наследник со некакво посредство, како на пример: да препорача продавање на нешто конкретно поради пристрасност, или да препорача од својот имот за синот од својата ќерка, со цел неа да ѝ остане повеќе од имотот, или слично на тоа – било да го сторил тоа намерно или ненамерно – во секој случај, препорачувачот се смета за грешник. При ваквите и слични ситуации, на поседувачот на васиетот му се дозволува да ја поправи грешката, согласно со рамките на Шеријатот, поправајќи го она што смета дека препорачателот го имал за намера, меѓутоа погрешил. Ваквата поправка не се смета за никаква измена на васиетот. Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека Веровесникот ﷺ рекол: „Неправдата при васиетот се смета за голем грев.“¹ Во крвањето на овој хадис до говорот на Веровесникот ﷺ постои забелешка...

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (۱۸۳) أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيفُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامٍ مَّسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۱۸۴) ﴾

„О верници, ви се пропишува постот како што им беше пропишан на оние кои беа пред вас, за да бидете богобојазливи. (183) Одреден број денови. А оној од вас кој е болен или на пат, тогаш

¹ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 12249 и Ед-Дарекутни, бр. 4216.

нека напости толку денови, од другите денови. А оние кои не се способни да постат, тогаш нека се искупат со нахранување сиромав. А кој ќе даде доброволно, па тоа е подобро за него. А да постиете е подобро за вас, ако знаете!?! (184)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, им наредува на верниците да постат. Постот претставува воздржување од јадење, пиене и интимен однос, со искрен ниет, само за Аллаh ﷻ. Во постот има прочистување на душите од лошите навики и непристојното однесување. Во овој ајет, Аллаh ﷻ споменува дека постот, како што им го пропишал на верниците од овој Умет, исто така, им го пропишал и на луѓето кои живееле пред нив, и во тоа има убав пример за нив, затоа верниците нека настојуваат во извршувањето на оваа обврска, подобро и поисправно од нив, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ﴾

„За секој од вас, Ние одредивме верозакон и правец, а да сакаше Аллаh, ќе ве одредеше да бидете една заедница, туку да ве испроба со она што ви го дава. Затоа, побрзајте со добрините!...“¹ – затоа, Аллаh ﷻ во овој ајет, рекол: „О верници, ви се пропишува постот како што им беше пропишан на оние кои беа пред вас, за да бидете богобојазливи...“ – бидејќи, во постот има прочистување за организмот и стеснување на патеките на шејтанот, како што стои во хадис којшто го пренесуваат „Двата сахиха“: „О вие насобрани момчиња, кој има можност од вас да се ожени, тогаш нека се ожени, а кој нема можност, тогаш нека пости, бидејќи со тоа ќе се сочува.“²

На почетокот од исламот, постот бил обврска само три дена од секој месец, потоа таквата обврска била укината со постот на месецот Рамазан. Од Муаз رضي الله عنه и Ибн Месуд رضي الله عنه се пренесува дека рекле: „Овој пост, навистина, бил пропишан уште од времето на Нух عليه السلام сè додека не бил укинат со обврската за постење на месецот Рамазан. Постот беше пропишан на следниот начин: кога некој ќе го искалаше јација-намазот

¹ Сура Ел-Маида, ајет 48.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4778; Муслим, бр. 2485, 1400; Ебу Давуд, бр. 2046; Ет-Тирмизи, бр. 1081; Ен-Несаи, бр. 3211; Ибн Маџе, бр. 1845 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3581.

и заспиеше, оттогаш му стануваа забранети јадењето, пиењето и жените.“ Потоа, Аллах ﷺ го објаснува прописот на постот при првиот стадиум на неговата пропишаност, велеејќи: **„...А оној од вас кој е болен или на пат, тогаш нека напости толку денови, од другите денови...“** – т.е. болниот и патникот не постеле, туку напостувале онолку денови колку што испуштиле од другите денови, надвор од месецот Рамазан. Додека, здравиот и присутниот (оној што не патува) имале избор: ако сакале постеле, а ако сакале не постеле и нахранувале за секој ден по еден сиромав. Но, постот бил подобар од нахранувањето, како што сметаат Ибн Месуд ؓ, Ибн Абас ؓ и други, поради Аллаховите ﷺ зборови: **„...А оние кои не се способни да постат, тогаш нека се искупат со нахранување сиромав...“** Потоа, Аллах ﷺ го објавил наредниот ајет:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾

„Месецот Рамазан, во него е објавен Куранот, како Упатство за луѓето и докази јасни од Упатството и Разделувачот на вистината од неvistината. Па, оној од вас кој ќе го дочека месецот, тогаш нека го пости...“¹ – со овој ајет, Аллах ﷺ го утврдил постот за здравиот и присутниот, а ја оставил дозволата за болниот и патникот и го оставил прописот за нахранување од страна на стариот човек кој не е способен да пости. Ел-Бухари пренесува хадис од Селеме ибн Ел-Екве’а ؓ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот: **„...А оние кои не се способни да постат, тогаш нека се искупат со нахранување сиромав...“** – оној кој сакаше да непости, тогаш се искупуваше... сè додека не беше објавен ајетот по него, којшто го укина неговиот пропис.“ Од Ибн Омер ؓ, исто така, се пренесува дека прописот од овој ајет е укинат. Додека, Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ؓ дека прописот од овој ајет не е укинат, туку и понатаму важи, а се однесува на: стариот маж или жена, кои не се способни да постат, па нахрануваат за секој испуштен ден, по еден сиромав. Значи, укинувањето на прописот од овој ајет се однесува само на прописот за здравиот и присутниот, според коешто се укинува нивното право на избор, а постот станува строга обврска за нив. Така, во „Сахихот“ на Ел-Бухари се пренесува дека Енес ؓ, откако влегол во длабока старост, не постел и нахранувал за испуштениот пост, правејќи го

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 185.

тоа една или две години и нахранувајќи по еден сиромав, со леб и месо. Овој пренос го пренесува Ел-Бухари како додаток, додека хафизот Ебу Ја’ла Ел-Мусили го пренесува во својот „Муснед“, како самостоен пренос. Кон овој пропис се припојуваат и бремената жена и доилката, доколку се плашат од наштетување себеси и на своето дете, ако постат.

﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ (١٨٥)

„Во месецот Рамазан започна објавувањето на Куранот, кој е патоказ за луѓето, јасен доказ за Вистинскиот пат и разликување на доброто од злото. Кој од вас ќе биде дома во тој месец, нека пости, а кој ќе биде болен или ќе биде на пат, нека го испости истиот број денови. Аллах сака да ви олесни, а не да имате потешкотии, одреден број денови да испостите и Аллах да го величате за милоста која ви ја даде и благодарни да бидете. (185)“

Аллах ﷻ, во овој ајет го издвојува месецот Рамазан, почестувајќи го над сите останати месеци, бидејќи го избрал за објавување на Величествениот Куран во него. А во хадис се забележува дека месецот Рамазан бил месец во којшто се објавувале сите Аллахови ﷻ Книги на пејгамберите. Имамот Ахмед ибн Ханбел – Аллах ﷻ да му се смилува – пренесува од Ваиле ибн Ел-Еске’а ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Сахифите на Ибрахим عليه السلام биле објавени во првата ноќ од Рамазан. Тевратот бил објавен во шестата ноќ од Рамазан. Инџилот бил објавен во тринаесеттата ноќ од Рамазан. Додека, Куранот бил објавен дваесет и четвртата ноќ од Рамазан.“*^{1 2} Што се однесува на Сахифите, Тевратот, Зебурот и Инџилот, па тие биле објавени на пејгамберите, на кои им биле објавени, и тоа одеднаш во една ноќ. Додека, Куранот бил

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16536; Ел-Бејхеки, бр. 18080 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 959.

² Надоврзување од авторот: „Аллах ﷻ рекол: **„Ние, навистина, го објавивме во Ноќта на Кадр.“** (Сура Ел-Кадр, ајет 1) – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Барајте ја Ноќта на Кадр во последните десет дена од Рамазан.“** – во друг хадис стои: **„Барајте ја во непарните денови...“** – во трет хадис стои: **„...барајте ја во дваесет и седмата ноќ од Рамазан.“** Според тоа, хадисот којшто е наведен тука, е со спортивно значење од значењето на Куранските и хадиските текстови, бидејќи Ноќта на Кадр била во дваесет и седмата ноќ, а не во дваесет и четвртата ноќ од месецот Рамазан – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

спуштен, сиот одеднаш, од најгорното небо кон дуњалучкото небо, во Ноќта на Кадр во месецот Рамазан – како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ ﴾

„Ние, навистина, го објавивме во ноќ благословена...“¹ Аллаh ﷻ, исто така, рекол:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾

„Ние, навистина, го објавивме во ноќта на Кадр.“² – а потоа, Куранот бил објавуван, постепено, согласно со случувањата. Во преносот на Икриме од Ибн Абас ؓ стои дека рекол: „Куранот беше спуштен во ме

сецот Рамазан, во Ноќта на Кадр, до ова дуњалучко небо, и тоа сиот одеднаш. И Аллаh ﷻ одредуваше да му се случува на Неговиот Пејгамбер ﷺ, она што сакаше да му се случува. А кога мушриците ќе дојдеа да се расправаат кај него, Аллаh ﷻ веднаш му објавуваше одговор. Затоа, Аллаh ﷻ рекол:

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا
وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴾

„И оние кои не веруваа рекоа: ‚Камо да му беше објавен Куранот одеднаш!?’ – така ти беше објавуван, за да го зацврстиме срцето твое и да ти го објавуваме, со објавување правилно. А тие нема да ти дојдат со пример некаков, а притоа Ние да не ти објавиме Вистина и најдобро толкување.“³

Аллаховите ﷻ зборови: „...кој е патоказ за луѓето, јасен доказ за Вистинскиот пат и разликување на доброто од злото...“ – во овој дел од ајетот, е содржано искажување почест кон Куранот, којшто Аллаh ﷻ го објавил како упатување за срцата на Неговите робови, а посебно за оние кои веруваат во него и ги следат неговите препораки. Зборовите: „...и докази јасни...“ – т.е. јасни показатели за исправноста на она што

¹ Сура Ед-Духан, ајет 3.

² Сура Ел-Кадр, ајет 1.

³ Сура Ел-Фуркан, ајети 32-33.

е содржано во Куранот, од упатувањето и светлото, и којшто претставува разделувач на вистината од неvistината (ел-фуркан), на дозволеното од недозволеното.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...Кој од вас ќе биде дома во тој месец, нека пости..“** – тука е содржана строга обврска за оној кој ќе го забележи и дочека влегувањето на месецот Рамазан, а притоа се наоѓа во своето место на живеење и е здрав и способен со своето тело, тогаш е обврзан да пости. Со овој ајет е укинат прописот содржан во претходниот ајет, според којшто, на здравиот и присутниот (оној што не патува) му се дозволува да не пости и да се искупи за своето непостење со нахранување по еден сиромав, за секој испуштен ден – како што беше претходно објаснето. По ваквата промена, Аллах ﷻ повторно ја задржал дозволата за болниот и патникот да не постат, под услов, испуштениот број денови, да ги напостат, велејќи: **„...а кој ќе биде болен или ќе биде на пат, нека го испости истиот број денови..“** – т.е. на оној кој е болен од болест, врз којашто постот влијае негативно и отежнувачки, и на оној кој се наоѓа на пат – им се дозволува да не постат и да ги напостат испуштените денови. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Аллах сака да ви олесни, а не да имате потешкотии..“** – т.е. Аллах ﷻ им дозволил на болниот и на патникот да не постат, како олеснување и милост кон нив.

Прашање: Некои од исламските алими сметаат дека непостењето не е дозволено освен за оној кој ќе го дочека настапувањето на месецот, додека се наоѓа на пат, а не за оној кој се наоѓа во своето место на живеење, при настапот на месецот, а потоа патувал во текот на месецот, потврдувајќи го својот став со Аллаховите ﷺ зборови: **„...Па, оној од вас кој ќе го дочека месецот, тогаш нека го пости..“**. Меѓутоа, ваквиот став е неодржлив, бидејќи во ајетот не постои никаков доказ којшто го поткрепува нивниот став. Напротив, се пренесува хадис во „Двата сахиха“ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ штом стигнал до местото

Ел-Кудејд, при патувањето за ослободувањето на Мека, во месецот Рамазан, го прекинал својот пост и им наредил на луѓето да го сторат истото.¹

Прашање: Некои од исламските алими сметаат дека човекот кога се наоѓа на пат, должен е да не пости, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „...**тогаш нека напости толку денови, од другите денови...**“. Меѓутоа, ова мислење е спротивно на хадисот на Ебу Ед-Дерда ﷺ, во којшто стои дека рекол: „Излеговме на пат заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во месецот Рамазан, при голема горештина, така што секој од нас ја ставаше својата дланка врз главата, штитејќи се од жештината, а притоа никој од нас не постеше освен Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и Абдулах ибн Руваха ﷺ.“²

Прашање: Некои од исламските алими сметаат дека постот при патувањето е подобар. Друг дел од исламските алими сметаат дека непостењето при патувањето е подобро, потврдувајќи го својот став со општото придржување кон шеријатските дозволи, како што рекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Придржувајте се кон Аллаховите ﷻ дозволи, коишто ви ги определил.“³ Трет дел од исламските алими сметаат дека: ако постот при патувањето му отежнува на постачот, тогаш за него е подобро непостењето, поради хадисот на Џабир ﷺ: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ забележа еден човек, како го покриваат со облеките, правејќи му ладовина, па рече: „Што е ова?“ – рекоа: „Ова е постач.“ Тогаш, рече: „Кога се патува, постот не е добротворство.“⁴ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим. Сепак, исправно мислење е мислењето на поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур), според кое: постот при патувањето се остава на избор и не претставува стриктна определба, бидејќи асхабите излегувале на пат заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во месецот Рамазан, па како што стои во хадис: „Некои од нас пос-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4026; Муслим, бр. 1875, 1113; Ебу Давуд, бр. 2404; Ен-Несаи, бр. 2314; Ибн Маџе, бр. 1661; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3079 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 653.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1843; Муслим, бр. 1122, 1892; Ебу Давуд, бр. 2409; Ибн Маџе, бр. 1663 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21189.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1844; Муслим, бр. 1115, 1879; Ебу Давуд, бр. 2407; Ен-Несаи, бр. 2258 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14001.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1946 и Муслим, бр. 1115, 1879.

теа, а некои од нас не постеа. Па, постачите не им забележуваа на непостачите, а ниту непостачите им забележуваа на постачите.“¹ А што се однесува на оној кој не сака да се придржува кон Сунетот и смета дека непостењето при патувањето е мекрух (непожелно), тогаш непостењето му станува стрикна обврска и не му е дозволено да пости, поради хадисот којшто го пренесува Ахмед од Ибн Омер رضي الله عنه и Џабир رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој не ја прифаќа Аллаховата ﷻ дозвола, ќе понесе грев тежок колку ридовите на Арафат.“²

Прашање: При напостувањето на испуштените денови од постот, со оправдание, редоследот не е обврска, односно на човекот му е дозволено да ги пости редоследно (еден по друг) или поединечно. Ова е став на исламските научници, како од првите генерации, така и од подоцнежните. Впрочем, редоследот во деновите на постот е обврска само во месецот Рамазан, бидејќи обврската се однесува на постењето на сите негови денови, додека по завршувањето на неговите денови, ако човекот испуштил некој од деновите на постот, тогаш е должен да напости само толкав број на денови колку што испуштил. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...тогаш нека напости толку денови, од другите денови...“

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Аллах ви сака олеснување, а не ви сака отежнување...“ – имамот Ахмед пренесува од Амир ибн Урве, а тој од татко му, дека кажал: „Луѓето започнаа да го прашуваат Аллаховиот Пејгамбер ﷺ „Дали имаме грев во тоа?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговори: „Аллаховата ﷻ вера, навистина, е олеснување.“³ Ахмед, исто така, пренесува од Енес ибн Малик رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ истакнал: „Олеснувајте, а не отежнувајте, и смирувајте, а не предизвикувајте кавга!“⁴ Овој хадис го пренесуваат и „Двата сахиха“.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1845; Муслим, бр. 1118, 1884; Ебу Давуд, бр. 2405 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 655.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5369.

³ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20146 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 215.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5774; Муслим, бр. 1734, 3264 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11924.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И за да го исполните одредениот број денови...“ – т.е. Аллах ﷻ, навистина, им дозволил на болниот, на патникот и на сличните на нив, да не постанат, поради нивните оправданија, посакувајќи им со тоа олеснување, но им наредил да ги напостат непостените денови, и со тоа да го исполнат одредениот број денови од месецот. Зборовите: „...за да Го величате Аллах за она што ве упатил...“ – т.е. за да Го споменуваат Аллах ﷻ, при завршувањето на вашиот ибадет, како што вели Аллах ﷻ:

﴿فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾

„А кога ќе ги завршите обредите ваши, тогаш споменувајте Го Аллах како споменувањето на предците ваши или уште повеќе...“¹ Ибн Абас ؓ рекол: „Не знаевме за завршувањето на намазот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ освен по текбирите.“ Според тоа, голем дел од исламските алими ја потврдуваат пропишаноста на учењето текбири при рамазанскиот бајрам, додека Давуд Ез-Захири смета дека учењето текбири е ваџиб, поткрепувајќи го својот став со надворешната императивна форма на ајетот. Спротивно од него е ставот на Ебу Ханифа – Аллах ﷻ да му се смилува – кој смета дека учењето текбири при рамазанскиот бајрам не е пропишано. Сепак, поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека нивното учење е мустехаб.

Зборовите: „...и за да се заблагодарувате.“ – т.е. ако сте ги извршиле наредбите коишто ви ги дал Аллах ﷻ, преку извршување на Неговите фарзови (обврски), избегнување на Неговите харамии (забрани) и чување на Неговите шеријатските одредби, тогаш можеби, ќе станете од благодарните кон Аллах ﷻ.

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (١٨٦) ﴿٥٤﴾

„А ако робовите Мои те прашуваат за Мене, па Јас, навистина, сум блиску и одговарам на молбата од молителот, кога Ме моли. Затоа, нека Ме молат и нека веруваат во Мене, за да бидат упатени! (186)“

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 200.

Самото споменување на овој ајет, којшто поттикнува на довата, меѓу прописите на постот, укажува на посебно ангажирање на човекот во упатувањето дова, особено при завршувањето на постот на одредени-от број денови. И не само при таа ситуација, туку и при секојдневниот ифтар, како што пренесува имамот Ебу Давуд Ет-Тајалиси во својот „Муснед“ од Абдулах ибн Амр ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *Довата на постачот, при неговиот ифтар, не се одбива.*“^{1 2}

Ибн Ебу Хатим пренесува од Муавија ибн Хајде Ел-Кушејри ﷺ дека рекол: Еден бедуин рече: „*О Аллахов Пејгамбере, нашиот Господар блиску ли е, па да Го молиме со шепот, или далеку е, па да Го молиме со викот?*“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ замолчи. Потоа, Аллах ﷻ го објави следниот ајет: **„А ако робовите Мои те прашуваат за Мене, па Јас, навистина, сум блиску и одговарам на молбата од молителот кога Ме моли...“** Т.е. кога ќе им наредам да Ми упатуваат дова, па ќе ја послушаат Мојата наредба, тогаш ќе им одговорам. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Муса Ел-Еш’ари ﷺ дека рекол: „*Бевме заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ при една битка, па не искачувавме ни една висорамнина и не се спуштавме низ ни една долина, а притоа да не ги подигнувавме нашите гласови, изговарајќи текбири. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се приближи до нас и рече: „О луѓе, стивнете ги вашите гласови, бидејќи вие не повикувате глум и отсутен, туку Го повикувате Оној кој слуша и гледа. Навистина, Оној кого Го повикувате е поблиску до вас од вратот на вашата јаваница.*“³ О Абдулах ибн Кајс, сакаш ли да

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1753 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1575.

² Тука вреди да се спомене дека во прашање е севкупната ситуација во која се наоѓа постачот т.е. не се прифаќа неговата дова само непосредно пред ифтарот бидејќи не постои веродостоен хадис на таа тема. Напротив, бидејќи постачот цел ден пости, клања, чита Куран и му упатува дова на Возвишениот Аллах, логично е пред ифтар со прекинувањето на тој вид ибадет, неговата искреност да биде крунисана и наградена со тоа што Господарот ќе му ја прифати неговата дова по сите тие добри дела кои ги правел во текот на денот (Заб. на рец.).

³ Надоврзување од авторот: „Во овие наши времиња, мнозинството од луѓето – освен оние на кои Аллах ﷻ им се смилувал – паднале во една многу опасна и ризична работа, а тоа е упатувањето дова кон друг, покрај Аллах ﷻ, како што се: пејгамберите, евлиите и добрите луѓе – упатувајќи дова кон нив за работите во коишто не можат да помогнат, доколку би биле живи, а камоли по нивната смрт?! Довата е работа во којашто не може да помогне никој друг освен Аллах ﷻ. Денес, можеш да забележиш мноштво од луѓето како прават ибадет на жителите на гробовите, правејќи таваф околу нив по седум кругови, молејќи ги да им ги острнат искушенијата и маките, како што се простување на гревовите, упатување, отстранување на искушението, барање ризк (снабдување), подарување на своите деца – машки и женски – во нивна служба, изговарање разни зборови, како што се: „О филан, јас сум со тебе! О филан, јас ќе бидам до тебе! О филан,

те подучам за еден збор, кој претставува богатство од ценетските богатства?... Ла хавле ве ла кув-вете ил-ла бил-лахи!¹”² Овој хадис го пренесуваат и „Двата сахиха“, како и други од преносителите на хадисите. Имамот Малик пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Довата се прима сè додека човекот не избрзува, велејќи: „Упатувач дова, но нема одговор.“³ Овој хадис, исто така, го пренесуваат, Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Малик. Од Енес ибн Малик ﷺ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Робот ќе биде постојано во благосостојба, сè додека не избрза.“ – рекле: „А како да избрза?“

доближи се до мене и помогни ми! О филан, ти подобро ја знаеш мојата мака! – и слично на тоа. Сите овие работи се облици на големиот ширк...!! А ако твојата исправна акида те натера да започнеш да ги советуваш и да им ја објаснуваш вистинската акида на ваквите луѓе, објаснувајќи им дека работите коишто ги прават се ибадети, а ибадетот не смее да се прави кон друг освен кон Аллах ﷻ, тогаш веднаш, меѓу нив се креваат ‚бранителите‘ на нивните постапки, а што е најлошо, меѓу нив спаѓаат и некои од ‚исламските великани‘, кои автоматски реагираат на твојата добронамерност и велат: ‚О брате, нивните ниети (намери) се добри. Тие немаат намера за упатување дова до жителите на гробовите, туку тоа го прават само поради недостаток на знаење, па не знаат како да ја искажат својата намера, и тие посакуваат само тие да посредуваат за нив до Аллах ﷻ при упатувањето на нивните дови.‘ Па, ако ти му возвратиш со зборовите: ‚Добро, о ваша екселенцијо, тогаш дигни се ти и подучи ги и исправи ги нивните искази, за да не паѓаат во замките на големиот ширк. Ова што мене ми го кажуваш, кажи им го ним.‘ – тогаш, тој веднаш се разгневува и во налет на своите страсти, вели: ‚Не! Не...! Брате мој, остави ги на нивните ниети! Тие немаат лоши намери!‘ – а потоа, не превзема никаков чекор во однос тоа да ги советува. А ако ти продолжиш и понатаму да ги советуваш, тогаш тие уште повеќе се дрзнуваат да те спречат во твоите постапки. Но, брате, ти немој да престануваш со ширењето на Вистината. Бори се за вистината, а Аллах ﷻ ќе те помогне и поддржи, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„А Аллах ќе го помогне оној кој Него го помага. Аллах, навистина, е Силен и Моќен!“** (Сура Ел-Хаџ, ајет 40). И ти, навистина, ќе забележиш, исто така, од нивните кружоци на танцување коишто ги нарекуваат ‚кружоци на зикр‘, клеветејќи и лажејќи – а сето тоа е од погрешните работи во исламот, бидејќи се состојат од правење ибадети кон друг, а не кон Аллах ﷻ. А што е уште потрогательно, доколку ваквите призори ги забележат непријателите на исламот, тогаш стануваат иронични и саркастични, гледајќи како некои од ‚припадниците‘ на исламот потскокнуваат и извикуваат разни неартикулирани звуци, како танцуваат и се виткаат, како удираат на дајре, тарабука и тапан, како пеат разни песни и поезии, како се удираат и измачуваат по своите тела, нарекувајќи го сето тоа – зикр на Аллах ﷻ!!! Аллаховиот ﷻ зикр (споменување) е чист од сите вакви грозни и понижувачки работи. Нашата вера е чиста од нивните ширкови, а посебно нивниот ширк на упатување дова кон мртвите шејхови, велејќи им: ‚О шејху мој! О Рифаи! Избави ме од мојава несреќа! Ако ти не ме избавиш, тогаш кој може да ме избави?!‘ – и слични искази. И знајте дека шејхот Рифаи е чист од она што му го припишуваат. Доволен доказ против нив се Аллаховите ﷻ зборови: **„А ако робовите Мои те прашуваат за Мене, па Јас, навистина, сум блиску и одговарам на молбата од молителот кога Ме моли...“** – и зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: ‚О луѓе, стивнете ги вашите гласови, бидејќи вие не повикувате глум и отсутен, туку Го повикувате Оној кој слуша и гледа...‘ Затоа, ние постојано упатуваме дова до Аллах ﷻ, да ги упати ваквите луѓе и да ги извади од мракот на нивната заблуда кон светлото на Аллаховото ﷻ упатство. Амин!“

¹ Во превод значи: „Нема сила ниту моќ освен кај Аллах ﷻ!“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6236; Муслим, бр. 4873, 2704; Ебу Давуд, бр. 1526 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19102.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5981; Муслим, бр. 2735, 4918; Ебу Давуд, бр. 1484; Ет-Тирмизи, бр. 3387; Ибн Маџе, бр. 3853; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8903 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 495.

Одговорил: „Да каже: Упатував дова кон Господарот мој, но не ми одговори.“¹ Овој хадис го пренесува имамот Ахмед.

Ибн Мердевејх пренесува од Ел-Килби, а тој од Ебу Салих, а тој од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Џабир ибн Абдулах ﷺ ми кажуваше дека Веровесникот ﷺ го изучил следниот ајет: **„А ако робовите Мои те прашуваат за Мене, па Јас, навистина, сум блиску и одговарам на молбата од молителот кога Ме моли...“** – а потоа, рекол: „Аллаху, ти нареди да се упатува дова и одговараш на истата. Затоа, Аллаху, Тебе ти се одзивам, Нема друг бог освен Тебе и само Тебе ти се одзивам. Навистина, благодарноста, благодетта и власта само Тебе ти припаѓаат. Сведочам дека Ти си Еден, Единствен и Независен од никого, а сите се зависни од Тебе. Не си родил и не Си роден и никој не Ти е рамен. Сведочам дека Твоето ветување е вистина, и средбата со Тебе е вистина, и Ценетот е вистина, и Цехенемот е вистина, и Часот ќе дојде без сомнение, а потоа ќе го оживееш погребаниот во гробот.“² Хафизот Ебу Бекр Ел-Безар пренесува од Енес ﷺ дека Веровесникот ﷺ кажал: „Аллах ﷻ рекол: **„О Адемове сине, една работа е за Мене, една е за тебе, а една е поделена меѓу Мене и тебе. Што се однесува на работата која е за Мене, па таа е: само Мене да Ме обожуваш и да не Ми правиш ширк во ништо. Што се однесува на работата која е за тебе, па таа е: нема да направиш ниедно дело, а притоа да не ти ја исполнам наградата за тоа. А што се однесува на работата која е меѓу Мене и тебе, па таа е: довата е од тебе, а одговорот е од Мене.“**³

Самото споменување на овој ајет меѓу прописите на постот, коешто поттикнува на довата, укажува на посебно ангажирање на човекот во упатувањето дова при завршувањето на постењето на одредениот број денови. И не само при таа ситуација, туку и при секојдневниот ифтар, како што пренесува имамот Ебу Давуд Ет-Тајалиси во својот „Муснед“ од Абдулах ибн Амр ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Довата на постачот, при неговиот ифтар, не се

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12596.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1474; Муслим, бр. 2029, 1184; Ебу Давуд, бр. 1812; Ет-Тирмизи, бр. 825; Ен-Несаи, бр. 2747; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4443 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 738.

³ Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 151.

одбива.¹ Затоа, Абдулах ибн Амр رضي الله عنه, кога ќе приближувало времето на ифтарот, го повикувал своето семејство и ги терал да учат дова. Во „Муснедот“ на имамот Ахмед и „Сунените“ на Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе се пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه во којшто стои: Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Од тројца не се одбива нивната дова: од праведниот владетел, од постачот при ифтарот и од оној кому му е нанесена неправда, чија дова се крева до Аллах عز وجل, без никаква пречка, и ѝ се отвораат вратите на небото, тогаш Аллах عز وجل вели: „Се колнам во Мојата гордост, ќе ти помогнам, макар и по некое време!“²

﴿ أَجَلَ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنْكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾ ﴾

„Ви се дозволува во ноќите од постот, да вршите интимен однос со жените ваши. Тие ви се облека ваша, а и вие сте облека нивна. Аллах знае дека вие, навистина, ви беше тешко и себеси се мамевте, па ви прости и ви се смилува. Затоа сега, вршете интимен однос со нив и барајте го она што Аллах ви го запишал. И јадете и пијте сè додека не ви стане јасно белилото од денот од црнилото на ноќта, од зората. Потоа, исполнувајте го постот до ноќта. И не вршете интимен однос со жените ваши, додека сте во итикаф во џамиите. Тоа се границите Аллахови, затоа не приближувајте се до нив. Ете така, Аллах ги објаснува ајетите Свои на луѓето, за да бидат богобојазливи. (187)“

Во овој ајет е содржана дозвола од Аллах عز وجل за муслиманите и укинување на наредбата кон којашто се придржувале на почетокот од исламот, односно кога некој од нив ќе ифтарел, тогаш му било дозволено да јаде, пие и врши интимен однос сè до јација-намазот или сè додека не заспиел, макар да било тоа и пред јација-намазот. Па, откако ќе зас-

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1753 и Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1575.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2525; Ибн Маџе, бр. 1752; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7983 и Ел-Бејхеки, бр. 19536.

пиел или ќе го искаќал јација-намазот, јадењето, пиенето и интимниот однос му станувале забранети сè до наредната ноќ. Тоа претставувало големо отежнување за нив. Под „интимен однос“ (ер-рефес) во овој ајет се мисли на половиот однос меѓу мажот и жената, како што сметаат Ибн Абас ﷺ и други табиини. Зборовите: **„...Тие ви се облека ваша, а и вие сте облека нивна...“** – Ибн Абас ﷺ и други, ги протолкувале овие зборови на следниот начин: „Тие се спокој за вас, а и вие сте спокој за нив.“ Затоа што, и мажот и жената се помешуваат еден со друг, се допираат еден со друг и се прегрнуваат еден со друг. Оттука, произлегува и дозволата за нивното меѓусебно вршење интимен однос во текот на ноќите од месецот Рамазан, со цел да не им биде тешко и да не се чувствуваат непријатно. Затоа, еден поет отпеал:

*„И за да не прерасне во кавга голема,
жената се прибра и стана облека негова.“*

Повод за објавување на овој ајет е следниот: кога некој од асхабите – по пропишувањето на постот – ќе постел, а потоа ќе заспиел пред да ифтари, тогаш не смеел да јаде сè до наредната ноќ. *„Асхабот по име Кајс ибн Сурме Ел-Енсари ﷺ, додека постел, во текот на денот макотрпно работел во своето земјиште, па кога се приближило времето за ифтарот, дошол кај својата жена и ѝ рекол: „Има ли нешто за јадење?“ – одговорила: „Не, но ќе излезам да ти побарам нешто за јадење.“ Откако излегла, сонот го совладал, па заспал. Штом неговата жена се вратила, го забележала заспан, па рекла: „Штета за тебе! Заспа ли!“ Наредниот ден кога се разбудил, се влошила неговата состојба, па се онесвестил. Сето тоа му било напоменато на Веровесникот ﷺ, и тогаш, бил објавен Аллаховиот ﷻ ајет: **„Ви се дозволува во ноќите од постот, да вршите интимен однос со жените ваши...“** – сè до зборовите: **„...И јадете и пијте сè додека не ви стане јасно белилото од денот од црнилото на ноќта, од зората...“** – тогаш, асхабите многу се израдувале.“¹*

А воедно, и некои од асхабите се „мамеле“ самите себеси т.е. вршеле интимен однос со своите жени по јација-намазот или откако ќе заспиле, во текот на месецот Рамазан. Меѓу нив бил и Омер ибн Ел-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1816; Ебу Давуд, бр. 2314; Ет-Тирмизи, бр. 2968 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18137.

Хатаб رضي الله عنه. Иако таквата постапка им била забранета – како наведовме претходно – односно, кога муслиманите ќе го исклањале јација-намазот, тогаш јадењето, пиењето и интимниот однос со жените им станувале забранети сè до наредната ноќ. Па, се пожалиле кај Веровесникот رضي الله عنه на тоа, тогаш Аллах ﷻ ги објавил следните ајети: **„...Аллах знае дека, навистина, ви беше тешко и себеси се мамевте...“**¹ – т.е. дека вие вршите интимен однос, јадете и пиете по јација-намазот. Зборовите: **„...па ви прости и ви се смилува. Затоа сега, вршете интимен однос со нив...“** – т.е. полов однос меѓу вас и вашите жени. Зборовите: **„...и барајте го она што Аллах ви го запишал...“** – т.е. да добиете деца од тоа. Тоа било простување и милост од Аллах ﷻ кон нив, па Аллах ﷻ им ги дозволил јадењето, пиењето и интимниот однос во текот на целата ноќ. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...барајте го она што Аллах ви го запишал...“** – т.е. настојувајте кон дозволата којашто Аллах ﷻ ви ја пропишал. Меѓутоа, првото толкување на овие зборови е поисправно. Зборовите: **„...И јадете и пијте сè додека не ви стане јасно белилото од денот од црнилото на ноќта, од зората...“** – т.е. сè додека не ви стане јасно и очигледно белилото на зората од црнилото и мракот на ноќта. И за да се спречи било какво недоразбирање и недореченост, Аллах ﷻ, на крајот од овие зборови, вели: **„...од зората...“**. Ел-Бухари, пренесува од Адиј ибн Хатим رضي الله عنه дека кажал: *„Реков: ,О Аллахов Пејгамбере, што значат црниот конец и белиот конец? Дали тоа се вистински конци? – одговори: ,Ти, навистина, имаш широка перница, па не можеш да ги забележиш двата конца.‘ – а потоа, додаде: ,Не, туку тоа значи црнилото од ноќта и белилото од денот.“*²

Во Аллаховата ﷻ дозвола за јадење и пиење до излегувањето на зората се состои доказ за пожелноста на сехурот, бидејќи тоа е дозвола, а придржувањето кон Аллаховите ﷻ дозволи е препорачливо, а истовремено, и Сунетот поттикнува на сехурот. Така, во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Енес رضي الله عنه, дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: ,Сехурајте, бидејќи во сехурот има берикет.“*³ „Двата сахиха“, исто така, пренесуваат хадис од преносот на Ел-Касим, а тој од Аиша رضي الله عنها, дека

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2313 и Ел-Бејхеки, бр. 7707.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4240; Муслим, бр. 1824, 1090; Ебу Давуд, бр. 2349; Ет-Тирмизи, бр. 2971; Ен-Несаи, бр. 2169 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18880.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1823; Муслим, бр. 1835, 1095; Ет-Тирмизи, бр. 708; Ен-Несаи, бр. 2146; Ибн Маџе, бр. 1692 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11539.

Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Нека не ве спречува од вашиот сехур езанот на Билал, бидејќи тој учи езан во текот на ноќта. Затоа, јадете и пијте сè додека не го слушнете езанот на Ибн Уми Мектум, бидејќи тој не учи езан сè додека не излезе зората.“¹

Прашање: Од самото Аллахово ﷻ одредување на зората да биде крај на дозволеноста за јадење, пиене и интимен однос, за оној кој сака да пости, исламските алими извлекуваат доказ за дозволеноста на оној кој ќе се разбуди џунуб², да се искапи, а потоа да пости, без да има грев за тоа. Овој став го застапуваат четворицата имами и мноштвото од претходните и подоцнежните алими, поткрепувајќи го својот став и со хадисот којшто го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим од Аиша ﷺ и Уму Селеме ﷺ, во којшто стои дека рекле: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се будеше џунуб, од извршениот интимен однос, без да ејакулира во сон, а потоа се капеше и постеше.“³ А во хадисот на Уму Селеме ﷺ, којшто се пренесува во „Двата сахиха“, стои: „А потоа, постеше и не го напостуваше тој ден.“⁴

Зборовите: „...**Потоа, исполнувајте го постот до ноќта...**“ – според овој ајет, постот трае до заоѓањето на сонцето, и тоа е главниот пропис којшто се извлекува од него, како што стои во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од „владетелот на верниците“ Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ, во којшто стои дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Кога ноќта ќе дојде од вamu, а денот ќе си замине од таму, тогаш постајте ифтари.*“⁵ Од Сехл ибн Са’д Ес-Са’иди ﷺ се пренесува дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Луѓето ќе бидат постојано во благосостојба сè додека брзаат со ифтарот.*“⁶ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 592; Муслим, бр. 1092, 1829; Ет-Тирмизи, бр. 203; Ен-Несаи, бр. 638; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5401 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 164.

² Џунуб – Состојба по извршен интимен однос (Заб. на уред.).

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1830; Муслим, бр. 1109, 1866; Ебу Давуд, бр. 2389; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23554 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 643.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1830; Муслим, бр. 1109, 1866; Ебу Давуд, бр. 2389; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23554 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 643.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1853; Муслим, бр. 1841, 1100; Ебу Давуд, бр. 2351; Ет-Тирмизи, бр. 698 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 340.

⁶ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1856; Муслим, бр. 1098, 1838; Ет-Тирмизи, бр. 699; Ибн Маџе, бр. 1697; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22352 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 638.

Потоа, во веродостојни хадиси се потврдува забраната за продолжување на постот, а тоа значи: продолжување на постот од ден во ден, без човекот да јаде нешто во текот на двата дена. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не продолжувајте го постот!“* Рекле: *„О Аллахов Пејгамбере, ти, навистина, го продолжуваш постот!“* – одговорил: *„Јас, навистина, не сум како вас. Јас, навистина, преноќувам, а Господарот мој ме нахранува и напојува.“* Но, асхабите и понатаму го практикувале продолжувањето на постот. Тогаш, Веровесникот ﷺ го продолжи постот два дена и две ноќи. Потоа, ја забележаа новата месечина (хилалот), а Веровесникот ﷺ рече: *„Ако задоцнеште новата месечина, тогаш ќе го продолжев постот и понатаму.“* – како санкција за нив.¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим во своите „Сахиhi“ од преносот на Ез-Зухри. Значи, забраната за продолжување на постот од ден во ден, истовремено, претставува посебна дозвола само за Веровесникот ﷺ, кој бил зајакнуван и поткрепуван за издржливоста во тоа. А под „нахранување и напојување“ не се мисли на вистинско нахранување и напојување, туку се мисли на суштинско зајакнување и поткрепа, бидејќи ако тоа претставува вистинско нахранување и напојување, тогаш во стварност, тој не би можел да го поврзува постот. Сепак, во продолжувањето на постот до сехурот не постои никаква пречка, бидејќи во хадисот на Ебу Се’ид Ел-Худри ﷺ се пренесува дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не продолжувајте го постот! А кој сака да го продолжи, тогаш нека го продолжи до сехурот.“*“² Го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим, во своите „Сахиhi“.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...И не вршете интимен однос со жените ваши, додека сте во итикаф во џамиите...“** – на почетокот на исламот, оние кои се наоѓале во итикаф во џамиите, ако сакале, тогаш излегувале од џамиите и се состанувале со своите жени, сè додека не бил објавен овој ајет. Тогаш, им било забрането да го прават тоа во текот на денот и ноќта, сè додека не го завршат својот итикаф. Овој ајет значи: не приближувајте им се на жените ваши додека сте во итикаф во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1864; Муслим, бр. 1103, 1846 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7728.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1866; Ебу Давуд, бр. 2361 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10671. 310

џамиите. Според тоа, на мутекифот му се забранува контактот со жената, додека е во итикаф во џамијата, макар и да отиде во својот дом поради вршење нужда, каде што не смее да се задржува предолго од потребата за вршење нужда или поради јадење, и не смее да ја гушка и прегрнува својата жена или да превзема други домашни работи. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Аиша رضي الله عنها, дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ја доближуваше својата глава кон мене, па му ја чешлав косата, иако бев во месечен циклус. И тој не влегуваше во домот освен за физиолошка потреба.“ – Аиша رضي الله عنها, понатаму, рекла: „И во домот имаше болен човек, а јас минувајќи покрај него прашував за неговата здравствена состојба.“¹

Во Аллаховото صلى الله عليه وسلم споменување на итикафот, веднаш, по постот, е содржано упатство и напомена дека итикафот се извршува за време на постот, и тоа на крајот од месецот Рамазан, како што се потврдува во Сунетот на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم правел итикаф во последните десет дена од месецот Рамазан сè додека Allah صلى الله عليه وسلم не го усмртил. А по него, итикаф правеле неговите сопруги.“² Ова предание го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим.

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...**Тоа се границите Аллахови...**“ – т.е. ова што го објаснивме, пропишавме и одредивме од прописите на постот, односно она што го дозволивме и забранивме во него, она што го споменавме како негова цел и суштина и она што го споменавме од привилегиите и стриктните правила – сите тие работи претставуваат Аллахови صلى الله عليه وسلم граници, коишто Allah صلى الله عليه وسلم лично ги пропишал, објаснил и утврдил. Зборовите: „...**затоа не приближувајте се до нив...**“ – т.е. не преминувајте ги и не пречекорувајте ги. Зборовите: „...**Ете така, Allah ги објаснува ајетите Свои на луѓето...**“ – т.е. како што ги објасни прописите, правилата и деталите за постот, исто така ги објаснува и останатите прописи преку јазикот на Својот роб и пејгамбер – Мухамед صلى الله عليه وسلم. Зборовите: „...**за да бидат богобојазливи.**“ – т.е. за да знаат каде да се упатат и како да бидат покорни, како што вели Allah صلى الله عليه وسلم:

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 295; Муслим, бр. 445, 297; Ебу Давуд, бр. 2467; Ет-Тирмизи, бр. 804; Ибн Маџе, бр. 1776; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25729 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 693.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1922; Муслим, бр. 1172, 2006; Ебу Давуд, бр. 2462 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24092.

﴿هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

„Тој е Оној кој му објави на Пратеникот Свој ајети јасни, за да ве извади од темнините кон светлината, и Allah, навистина, е кон вас, Милосрден и Сомилосен.“¹

﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتُدُلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِيَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِإِثْمٍ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (١٨٨)

„И не јадете ги меѓусебно имотите ваши, неправно. Да покре-
нувате поради нив спорови кај пресудниците, за да изедете дел од
имотите на луѓето, неправно, иако знаете. (188)“

Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Ова се однесува на човекот кој должи пари, а нема никаков доказ, потоа го порекнува својот долг и дигнува спор пред пресудниците, знаејќи дека долгот е врз него и знаејќи дека е грешник и приграбувач на харам имот.“ Некои од Селефот (исправните претходници) рекле: „Немој да се спориш, знаејќи дека си неправедник.“ „Двата сахи-ха“ пренесуваат од Уму Селеме رضي الله عنها дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Јас сум само човек, а ми доаѓаат парничари, па можеби некои од вас ќе бидат поубедливи со своите докази од другите, тогаш ќе пресудам во нивна корист. А кому ќе му пресудам со одземање некакво право од муслиманот, тогаш тоа е само парче од џехенемскиот оган, па ако сака нека го земе или нека го остави.“² Значи, ајетот и хадисот упатуваат на фактот дека пресудата на пресудникот не менува ништо во истата работа, бидејќи неговата пресуда не го дозволува она што е забрането и не го забранува она што е дозволено, туку само претставува принудно придржување кон она што е содржано во неа. Па, доколку пресудата се совпаѓа со реалноста, тогаш тоа е добро, а доколку не се совпаѓа, тогаш пресудникот ќе си ја добие наградата за својот труд, додека оној кој поставувал замки и измами, ќе се здобие со грев и казна. Затоа, Allah

¹ Сура Ел-Хадид, ајет 9.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2326; Муслим, бр. 1713, 3232; Ебу Давуд, бр. 3583; Ен-Несаи, бр. 5401; Ибн Маџе, бр. 2317; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26177 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1424.

ﷺ, на крајот од ајетот, рекол: „...иако знаете.“ – т.е. знаете и сте свесни за она што лажете и ги преправате во вашите зборови.

﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (١٨٩)

„Те прашуваат за младите месечини. Кажи: ,Тие се временски одредници за луѓето и за хаџот. И не е добротворство да влегувате во домовите од задната страна, туку добротвор е оној кој е богобојазлив. Затоа, влегувајте во домовите од вратите нивни. И плашете се од Аллах, за да успеете!‘ (189)“

Некои од луѓето го прашале Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за „младите месечини“, велејќи: „О Аллахов Пејгамбере, зошто се создадени младите месечини?“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: **„Те прашуваат за младите месечини. Кажи: Тие се временски одредници за луѓето...“** – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ ги одредил да бидат временски одредници за одредување на времето на постот и ифтарот за муслиманите, за одредување на женските периоди и за други временски одредувања во нивната вера.“¹ Абдурезак пренесува од Ибн Омер ؓ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ ги одредил младите месечини да бидат временски одредници за луѓето. Затоа, постете кога ќе ја здогледате младата месечина и престанете со постот кога повторно ќе ја забележите. А ако ви се ,сокрие‘, тогаш дополнете го месецот триесет дена.“² Овој хадис го пренесува Ел-Хаким од преносот на Ибн Ебу Рувад, за кого смета дека е доверлив, побожен, учен и благороден човек, и смета дека овој хадис е веродостоен, иако Ел-Бухари и Муслим не го пренесуваат.

Зборовите: „...И не е добротворство да влегувате во домовите од задната страна, туку добротвор е оној кој е богобојазлив. Затоа, влегувајте во домовите од вратите нивни...“ – Ел-Бухари пренесува од Ел-Бера’ ؓ дека рекол: „За време на џахилиетот, кога луѓето биле во ихрами, влегувале во своите домови од крововите. Тогаш, Аллах ﷻ го

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15859 и Ед-Дарекутни, бр. 2149.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15859; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1579 и Ед-Дарекутни, бр. 2149.

објавил следниот ајет: „**И не е добротинство да влегувате во домовите од задната страна...**“ Ата’ ибн Ребах рекол: „Жителите на Јесриб (Медина), кога се враќале по празниците, влегувале во нивните домови од задната страна, сметајќи го тоа за добротинство, тогаш, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: „**И не е добротинство да влегувате во домовите од задната страна...**“

Аллаховите ﷻ зборови: „...**И плашете се од Аллах, за да успеете!**“ – т.е. плашете се од Судниот ден, кога ќе застанете пред Аллах ﷻ, па ќе ве наградува или казнува, потполно и праведно.

﴿ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴾ (١٩٠) ﴿ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجْتُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَوْكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلَوْكُمْ فَأَقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴾ (١٩١) ﴿ فَإِنْ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (١٩٢) ﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴾ (١٩٣) ﴿

„**И борете се на патот Аллахов против оние кои се борат против вас, и не претерувајте. Аллах, навистина, не ги сака оние што претеруваат! (190) И убивајте ги, каде што ќе ги пресретнете. И протерувајте ги од каде што тие ве протеруваа. А смутот е полош од убивањето. И не борете се против нив во Месцидул-Харам, сè додека тие не започнат да се борат против вас, а ако започнат да се борат против вас, тогаш убивајте ги. Ете таква е казната за неверниците! (191) А ако престанат, па Аллах е Простувач и Сомилосен! (192) И борете се против нив сè додека не исчезне смутот и сè додека верата не биде Аллахова. Па, ако престанат, тогаш непријателството е само кон неправедните! (193)“**

Ебу Ел-Алије, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**И борете се на патот Аллахов против оние кои се борат против вас...**“ – рекол: „Ова е првиот ајет којшто бил објавен за борбата, во Медина. Откако бил објавен, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се борел против оној, кој се борел против него, а се воздржувал од оној, кој се воздржувал од него, сè додека не била објавена сурата „Берае“. Аллаховите ﷻ зборови: „...**И убивајте ги, каде што ќе ги пресретнете. И протерувајте ги од каде што тие ве протеруваа...**“ – т.е. нека ве поттикнат вашите амбиции

кон бобрата против нив, како што нив ги поттикнуваа нивните амбиции во борбата против вас, а и кон нивното протерување од местата нивни, од коишто ве протеруваа, како реванш и одмазда кон нив.

Зборовите: „... **и не претерувајте. Аллах, навистина, не ги сака оние што претеруваат!**“ – т.е. борете се на Аллаховиот ﷺ пат и не претерувајте во тоа, а во тоа влегува и прекршувањето на забраните, како што се: геноцид, сокривање на воениот плен, убивање на жените, децата и старите луѓе, кои не се вклучени во борбата, убивање на свештениците и калуѓерите, додека се наоѓаат во нивните молитвени места, палење на дрвјата, убивање на животните, без потреба, и друго – како што сметаат Ибн Абас ؓ, Омер ибн Абудлазиз и други. Затоа, во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Бурејде ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Тргнете во битка на Аллаховиот пат. Борете се против оние што не веруваат во Аллах. Борете се, но, не пљачкосувајте, не мамете, не злоставувајте, не убивајте деца ниту, пак, калуѓери во нивните манастири!“¹*

Штом борбата (џихадот) претставува одземање на душите и убивање на луѓето, Аллах ﷻ напоменува, во наредниот ајет, дека оние кои се неверници во Него, кои прават ширк и кои одвраќаат од Неговиот пат, заслужуваат да бидат почесто и пожестоко убивани и угнетувани. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А смутот е полош од убивањето...“** – т.е. големиот ширк е поголем и полош грев од убивањето.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И не борете се против нив во Месцидул-Харам...“** – како што стои во хадис којшто го пренесуваат „Двата сахиха“: *„Оваа населба, навистина, Аллах ﷻ одредил да биде света, на денот кога ги создал небесата и земјата. Па, таа е света со Аллаховото ﷻ осветување кон неа сè до Судниот ден. И не ми беше дозволена борба во неа освен еден час од денот, а тоа е овој час. Таа е света со Аллаховото ﷻ осветување и тоа сè до Судниот ден. Не треба да се уништуваат нејзините дрвја и нејзините пасишта. А ако некој настојува да ја дозволи борбата во неа со борбата на Аллаховиот Пејгамбер*

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3261, 1731; Ет-Тирмизи, бр. 1617; Ибн Маџе, бр. 2858 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22521.

ﷺ тогаш речете му: „Аллах, навистина, му дозволил на Својот Пејгамбер ﷺ, а не ви дозволил вам.“¹ – ова го рекол на денот на ослободувањето на Мека, по краткотрајната борба.

Аллаховите ﷻ зборови: „...сè додека тие не започнат да се борат против вас, а ако започнат да се борат против вас, тогаш убивајте ги. Ете таква е казната за неверниците!...“ – Allah ﷻ известува во овој ајет, дека верниците не смеат да се борат против неверниците во Месџидул-Харам сè додека неверниците не започнат да се борат против нив. Дури тогаш им се дозволува на верниците да се борат против нив, давајќи отпор кон нивните напади. Зборовите: „...А ако престанат, па Allah е Простувач и Сомилосен!...“ – т.е. ако престанат да се борат против вас, во Месџидул-Харам, и се покајат и вратат во исламот, тогаш Allah ﷻ ќе им ги прости гревовите и ќе им се смилува.

Потоа, Allah ﷻ уште еднаш, ја повторува наредбата за борба, велјќи: „...И борете се против нив сè додека не исчезне смутот...“ – т.е. сè додека не исчезне ширкот – според толкувањето на Ибн Абас ﷺ и други. Зборовите: „...и сè додека верата не биде Аллахова...“ – т.е. сè додека Аллаховата вера не биде, единствено, истакната и надвисната над сите други вери. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Наредено ми е да се борам против луѓето сè додека не изговорат ‚Ла илахе ил-лал-лах‘. А ако го изговорат тоа, тогаш нивната крв и имоти стануваат заштитени од мене, освен со право, а пресметката нивна е кај Allah ﷻ“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...Па, ако престанат, тогаш непријателството е само кон неправедните!“ – т.е. ако престанат со ширкот и борбата против верниците, тогаш и вие воздржете се од борбата против нив, бидејќи оној кој ќе се бори против нив, по тоа, ќе биде насилник и неправедник. Меѓутоа, непријателството, и понатаму, продолжува кон неправедниците. Ова се совпаѓа со зборовите на луѓето: „Нема борба освен против оној кој се бори.“ Или овој ајет може да значи потврда дека: ако престанат, тогаш ќе се откажат и од неправдата, а тоа е

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3017; Муслим, бр. 2412, 1353; Ен-Несаи, бр. 2892 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2349.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 385; Ебу Давуд, бр. 2641; Ет-Тирмизи, бр. 2608; Ен-Несаи, бр. 3967 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12935.

ширкот. Во тој случај, непријателството кон нив прекинува. Под „непријателство“ во овој ајет, се подразбира: одмазда и борба, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ﴾

„А ако се одмаздувате, тогаш одмаздувајте се онолку колку што ви е нанесена неправда...“¹ Затоа, Икриме рекол: „Неправедник е оној кој одбива да изговори „Ла илахе ил-лал-лах“.“

﴿الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ (١٩٤) ﴿٥﴾

„Светиот месец е за светиот месец, а и во светите месеци вреди одмаздата. На тие што ќе ве нападнат возвратете им со иста мерка и плашете се од Аллах и знајте дека Аллах, навистина, е со богобојазливите! (194)“

Икриме пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ тргна да изврши умра, во шестата година по хиџрата, и штом мушриците го спречија да стигне до Кабата, спречувајќи го него и оние кои беа со него од муслиманите, во месецот Зул-каде – а тој е свет месец –, и согласувајќи се со нив дека ќе му биде дозволен влезот во Кабата дури наредната година, а потоа, наредната година влезе во Мека, тој и оние кои беа со него од муслиманите, тогаш Аллах ﷻ му овозможи да им се реваншира на мушриците, објавувајќи го следниот ајет: „Светиот месец е за светиот месец, а и во светите месеци вреди одмаздата...““ Имамот Ахмед пренесува од Џабир ибн Абдулах ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не водеше битка во светите месеци, освен ако беше нападнат. Па, кога ќе влезеа светите месеци, мируваше од борбата сè до нивното завршување.“² Овој пренос е веродостоен. Затоа, штом Веровесникот ﷺ бил известен, додека се наоѓал во својот табор во местото Худејбије, дека Осман ؓ е убиен, побарал од своите асхаби – чија бројка изнесувала илјада и четиристотини – да му дадат заклетва под дрвото, за борба против мушриците. Меѓутоа, откако бил известен дека Осман ؓ не е убиен, се воздржал од борбата и

¹ Сура Ен-Нахл, ајет 126.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14173 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 9937.

се согласил да стапи во примирје со нив. Па, се случило тоа што се случило... Истото го применил и при завршувањето на битката против племето Хевазин, на денот на Хунејн, кога се наоѓал во Таиф, па повторно се вратил кај нив и им извршил опсада. Тогаш, навлегол месецот Зул-каде, додека тој сè уште ги држел под опсада. Опсадата ја продолжил дури четириесет дена – како што се пренесува во „Двата сахиха“ од Енес ﷺ – а штом бројката на убиени од неговите асхаби започнала да се зголемува, се откажал од опсадата и борбата. Потоа, повторно се упатил кон Мека, правејќи умра, од местото Ел-Џи`ране, каде што им го поделил на асхабите пленот којшто го заплениле при опсадата на денот на Хунејн. Умрата којашто ја извршил била во месецот Зул-каде, во осмата година по хиџрата.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**На тие што ќе ве нападнат возвратете им со иста мерка...**“ – Allah ﷻ во овие зборови, наредува праведност, па дури и кон мушриците, како што вели Allah ﷻ:

﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا﴾

„**И казната за злоделото е злодело колку него...**“¹ Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „Аллаховите ﷺ зборови: „...**На тие што ќе ве нападнат возвратете им со иста мерка...**“ – беа објавени во Мека, кога не беше пропишана борбата. Потоа, овој пропис беше укинат со објавувањето на ајетот за пропишување на борбата во Медина.“ Додека, Ибн Џерир пренесува од Муџахид дека рекол: „Не, туку овој ајет е објавен во Медина, по извршената умра, по завршувањето на примирјето.“ Аллаховите ﷺ зборови: „...**И плашете се од Allah и знајте дека Allah, навистина, е со богобојазливите!**“ – т.е. бидете покорни на Allah ﷻ и плашете се од Него, па Allah ﷻ ќе биде со оние кои се богобојазливи, помагајќи им и поддржувајќи ги, на дуњалукот и на ахиретот.

﴿وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ (١٩٥)

¹ Сура Еш-Шура, ајет 40.

„И давајте на патот Аллахов и не фрлајте се со рацете свои во пропаст. И бидете добротвори. Аллах, навистина, ги сака добротворите! (195)“

Ел-Бухари пренесува од Хузејфе رضي الله عنه дека, толкувајќи ги Аллаховите رضي الله عنه зборови: **„И давајте на патот Аллахов и не фрлајте се со рацете свои во пропаст...“** – рекол: „Овој ајет е објавен за трошењето на имотот.“ Истото толкување се пренесува и од Ибн Абас رضي الله عنه и група од табините. Ел-Лејс ибн Са’д пренесува од Еслем Ебу Имран дека кажал: *„Еден човек од мухаџирите, при битката за Константинопол (Истанбул), беше префрлен во непријателските редови сè додека не се проби меѓу нив, а меѓу нас се наоѓаше и Ебу Ејуб Ел-Енсари رضي الله عنه. Затоа, луѓето рекоа: ‚Се фрли со своите раце во пропаст.‘ Тогаш Ебу Ејуб رضي الله عنه рече: ‚Ние знаеме подобро од вас за овој ајет. Тој, навистина, беше објавен за нас. Впрочем, се дружевме со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и учествувавме со него во бројни битки, помагајќи го. Но штом, исламот започна да се шири и да се зголемува бројот на неговите припадници, а веќе им дадовме предност на нашите семејства, имоти и деца, оставајќи ја борбата, стивнувајќи го нејзиниот налет, враќајќи се меѓу нашите семејства и деца и долго останувајќи меѓу нив, Аллах ﷻ го објави овој ајет: **И давајте на патот Аллахов и не фрлајте се со рацете свои во пропаст...** – значи, пропаста беше во останувањето со своето семејство и имот и оставањето на џихадот (борбата).“* Овој хадис го пренесуваат Ебу Давуд, Ет-Тирмизи и Ен-Несаи. Ебу Бекр ибн Ајаш пренесува од Ел-Бера’ ибн Азиб رضي الله عنه дека еден човек му рекол: „Ако осамен, се јурнам кон непријателот, па ме убијат, тогаш дали со тоа, сум се фрлил со своите раце во пропаст?“ Одговорил: „Не, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ﴾

„И бори се на патот Аллахов, и не оптоварувај никого освен себе...“¹ – туку, овој ајет се однесува на трошењето на имотот.“ Овој хадис го пренесуваат Ибн Мардевејх и Ел-Хаким во својот „Мустедрек“, велејќи: „Овој пренос е веродостоен според условот на „Двата шејха“, иако тие не го пренесуваат.“ Додека, Ет-Тирмизи го пренесува истиот

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 84.

хадис, од преносот на Кајс ибн Ер-Реби', а тој од Исхак, а тој од Ел-Бера' رضي الله عنه, со додаток на крајот: „...Туку, пропаста значи човекот да направи грев, а потоа се убеди дека нема да му биде простено, па се упропасти самиот себеси со своите раце.“ – т.е. продолжува со правењето гревови уште повеќе, па со тоа, самиот себеси се упропастува.

Контекстот на ајетот упатува на наредбата за споделување на имотот на Аллаховиот ﷻ пат, во сите облици на добротворство и ибадет, а истовремено упатува и на оставање на немарноста во споделувањето на имотот на Аллаховиот ﷻ пат, бидејќи тоа е причина за пропаст и уништување на оној кој го прави тоа. Потоа, Аллах ﷻ, таквата наредба ја сврзува со наредбата за добротворство, а тоа е највисокиот степен на покорност кон Аллах ﷻ, велејќи: „...И бидете добротвори. Аллах, навистина, ги сака добротворите!“

﴿وَاتِمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَخَلِّفُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَن تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ لِّذَلِكَ لِمَن لَّمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ (١٩٦) ﴿٥٢﴾

„Хаџот и умрата заради Аллах извршете ги! Ако бидете спречени, тогаш курбаните кои ќе ви се најдат при рака заколете ги, а главите свои, додека курбаните не стигнат до местото обележано, не бричете ги! Ако некој од вас се разболи или главоболка го мачи, со пост, со милостина или со курбан нека се искупи! Кога ќе бидете безбедни, кој ќе изврши умра со хаџот, та, нека заколе курбан до кој може да дојде! А тој што не може да го најде, нека пости три дена на хаџот и седум дена откако ќе се врати, полни десет дена. Тоа е за тој чиешто семејство не е присутно во Месцидул Харам. И плашете се од Аллах и знајте дека Тој жестоко казнува!“ (196)

Откако Аллах ﷻ ги спомена прописите за постот, потоа ги надоврза на нив прописите на џихадот, во овој ајет, ги споменува прописите на обредите, наредувајќи на исполнување на хаџот и умрата. Според надворешниот контекст на ајетот, под „исполнување на хаџот и умрата“ се мисли на употполнување на обредите содржани во нив, по навлегувањето во нив. Затоа, по наредбата, рекол: „...Ако бидете спречени...“ –

т.е. ако сте спречени да стигнете до Аллаховата ﷺ Куќа во Мека и ако сте спречени да ги довршите обредите. Затоа, исламските алими се согласиле дека навлегувањето во обредите на хаџот и умрата го обврзува човекот да ги доврши докрај, иако некои од исламските алими сметаат дека умрата е мусетхаб (сунет) – како што подетално споменавме во книгата „Ел-Ахкам“ („Прописите“). Од Али ﷺ се пренесува дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„Хаџот и умрата заради Аллах извршете ги!“** – рекол: „Тоа значи човекот да започне со ихрамот од кругот на своето семејство.“ Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ, Се’ид ибн Џубејр и Тавус. Додека, Суфјан рекол: „Исполнувањето на хаџот и умрата значи: човекот да го започне својот ихрам од своето семејство, без да посакува нешто друго освен хаџот и умрата, потоа да занieti (да одлучи) од микатот, без во себе да има намера за трговија или друга потреба, така што кога ќе се приближи до Мека, повторно да рече: „Да извршам хаџ или умра.“ – тоа е доволно. Меѓутоа, најпотполно е да тргне од својот дом, посакувајќи, единствено, извршување хаџ или умра, а не нешто друго.“ Мекхул рекол: „Исполнувањето на хаџот и умрата значи започнување со нив, одеднаш¹, од микатот.“ Абду-резак пренесува од Ез-Зухри дека рекол: „Ни беше пренесено дека Омер ﷺ, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„Хаџот и умрата заради Аллах извршете ги!“** – рекол: „Под, исполнување на хаџот и умрата‘ се мисли на извршување на секој од нив, посебно од другиот, и извршување умра надвор од месеците на хаџот.“² Кон овој став се посочува забелешка, бидејќи се потврдува дека сите свои умри Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги извршил во месеците на хаџот, односно во месецот Зул-каде. Така, умрата од Худејбије ја извршил во месецот Зул-каде (шестата година по хиџрата), умрата по примирјето ја извршил во месецот Зул-каде (седмата година по хиџрата), умрата од Ел-Џи’ране ја извршил во месецот Зул-каде (осмата година по хиџрата), и умрата којашто ја извршил за време од хаџот, ја извршил во месецот Зул-каде (десеттата година по хиџрата), правејќи хаџ и умра, одеднаш³, и не извршил

¹ Надоврзување од авторот: „Ова е мислење на оние од исламските алими кои сметаат дека киран-хаџот е подобар обред.“

² Надоврзување од авторот: „Ова е мислење на оние од исламските алими кои сметаат дека ифрад-хаџот е подобар обред.“

³ Надоврзување од авторот: „Се пренесува од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека рекол: „Да го знаев од порано, она што го дознав сега, немаше да го носам хаџскиот курбан со мене и ќе направев умра.“ Од овој хадис, може да се согледа дека теметту-хаџот е подобар.“

ниедна умра, по хиџрата, покрај овие умри. Меѓутоа, на Уму Хани ﷺ ѝ рекол: „Умрата во Рамазан е иста како хаџот со мене.“¹ – велејќи ѝ го тоа, знаејќи за нејзината одлука да изврши хаџ со него, меѓутоа била спречена поради нејзиното месечно чистење. Потврдено е дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во својот ихрам, направил спој меѓу обредите на хаџот и умрата. А во веродостоен хадис се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, исто така, рекол: „Умрата влегува во хаџот сè до Судниот ден.“²

„Двата сахиха“ пренесуваат хадис од Ја’ла ибн Умеје ﷺ дека еден човек го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, додека се наоѓал во местото Ел-џи’ране, велејќи: „Што мислиш за човекот кој влегол во ихрам за умра, а врз себе носи наметка и се намирисал со мирис?“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ замолчил. Па откако, му дошла Објава, ја дигнал главата и рекол: „Каде е прашувачот?“ Човекот одговорил: „Еве сум!“ Рекол: „Што се однесува на наметката, соблечи ја. А што се однесува на мирисот што е врз тебе, измиј го. Потоа, она што го правеше при твојот хаџ, прави го и при твојата умра.“³

Аллаховите ﷺ зборови: „...Ако бидете спречени, тогаш курбаните кои ќе ви се најдат при рака заколете ги...“ – се споменува дека овој ајет бил објавен шестата година, односно годината на Худејбије, кога мушриците го спречиле Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во неговото стигнување во Мека. Тогаш, Аллах ﷻ ја објавил целата сура „Ел-Фетх“ и им ја објавил дозволата за колење на курбаните, коишто ги носеле со себе – а коишто изнесувале седумдесет камили – и потоа, да ги избричат главите и да се ослободат од своите ихрами. Меѓутоа, асхабите не го сториле тоа, очекувајќи Објава којашто ќе го укине дотогашниот пропис. Па откако Аллаховиот Пејгамбер ﷺ излегол пред нив и ја избричил својата глава, тогаш и асхабите го сториле истото. Меѓу нив имало и такви кои само ја потстрижиле главата, без да ја избричат. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ им се смилувал на тие

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1764; Муслим, бр. 1256, 2202; Ебу Давуд, бр. 1990; Ен-Несаи, бр. 2110; Ибн Маџе, бр. 2994 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2804.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1241, 2182; Ебу Давуд, бр. 1790 и Ет-Тирмизи, бр. 932.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4700; Муслим, бр. 1180, 2019; Ебу Давуд, бр. 1819; Ет-Тирмизи, бр. 835; Ен-Несаи, бр. 2668; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17488 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 728.

со избричени глави.’ – рекле: *„И на потстрижените, о Аллахов Пејгамбере!?”* – дури по третпат, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„И на потстрижените.”*¹ Притоа, асхабите учествувале во своите хаџски курбани, и тоа во секоја камила по седуммина, а нивната бројка изнесувала илјада и четиристотини, додека се наоѓале во местото Худејбије, коешто се наоѓа надвор од границите на Харемот. Некои од исламските алими сметаат дека се наоѓале на самиот крај од Харемот.

Исламските алими не се согласни во однос на прашањето: дали спречувањето (ел-хаср) се однесува само на спречувањето од страна на непријателот, а не и од болест или слично – па, човекот не може да се ослободи од ихрамот освен ако биде спречен од непријателот – или има пошироко значење? – на два става. Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: *„Нема спречување освен спречувањето од страна на непријателот. А што се однесува на она што го снаоѓа човекот, од болест, изнемоштеност и заталкување, па тоа не значи ништо, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„Кога ќе бидете безбедни...”*** – а безбедноста не е спречување.“ Овој став го поддржуваат мнозинството од асхабите, меѓу нив и Ибн Омер ﷺ и некои од табиините. Додека, според вториот став на мнозинството од исламските алими (ел-џумхур): спречувањето е воопштено и во него спаѓа спречувањето од: непријателот, болеста, заталканоста при патот, и слично на тоа. Имамот Ахмед пренесува од Ел-Хаџац ибн Омер Ел-Енсари ﷺ дека кажал: *„Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Кого ќе го снајде скршеница или болка или искривување, тогаш нека се ослободи од ихрамот, а потоа нека изврши друг хаџ.”*² Овој пренос им бил споменат на Ибн Абас ﷺ и Ебу Хурејре ﷺ, па рекле: *„Така е.”* Од Ибн Мес’уд ﷺ, Ибн Ез-Зубејр ﷺ, Алкаме, Се’ид ибн Ел-Мусејб и други се пренесува дека рекле: *„Спречувањето може да биде од непријателот, од болест или од скршеница.”*

Во *„Двата сахиха“* се пренесува хадис од Аиша ﷺ дека рекла: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ влезе кај Дуба’а бинт Ез-Зубејр ибн Абдулму-*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1640; Муслим, бр. 1301, 2294; Ебу Давуд, бр. 1979; Ет-Тирмизи, бр. 913; Ен-Несаи, бр. 3044; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5483 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 901.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 940; Ен-Несаи, бр. 2861; Ибн Маџе, бр. 3077 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15304.

талиб ﷺ, а таа рече: „О Аллахов Пејгамбере, јас, навистина, сакам да извршам хаџ, но имам болки.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Направи ниет за хаџ и постави услов: Моето ослободување од ихрамот ќе биде каде што ќе бидам спречена.“¹ Некои од исламските алими го поддржуваат условувањето при хаџот и умрата, додека имамот Еш-Шафија го условил прифаќање на условувањето при хаџот и умрата, со потврдувањето на веродостојноста на хадисот, во којшто се пренесува тоа. Ел-Бејхеки и други од преносителите на хадисот сметаат дека овој хадис е веродостоен – а благодарноста Му припаѓа само на Аллах ﷻ!

Зборовите: „...тогаш курбаните кои ќе ви се најдат при рака заколете ги...“ – Али ﷺ рекол: „Тоа е овца.“ – а и Ибн Абас ﷺ рекол, исто така. Овој став го поддржуваат мнозинството од табиините и мезхебите на четворицата имами. Додека, друг дел од исламските алими сметаат дека хаџскиот курбан (хедјот) не може да биде освен од камили и крави, поткрепувајќи го својот став со случката од Худејбије, во којашто не се пренесува дека некој од асхабите заклал овца, при неговото ослободување од ихрамот, туку заклале камили и крави, учествувајќи по седуммина во една крава, како што се пренесува во „Двата сахиха“ од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни нареди да учествуваме во камилите и кравите, по седуммина од нас во една крава.“² Ибн Абас ﷺ рекол: „Согласно со неговата можност, ако се наоѓа во тешка материјална состојба, тогаш нека заколе од камилите, или од кравите, или од овците.“ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Аиша ﷺ – мајката на верниците – дека рекла: „Еднаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ закла од овците, како хаџски курбан.“³

Зборовите: „...а главите свои, додека курбаните не стигнат до местото обележано, не бричете ги...“ – овие зборови се надоврзуваат на почетните зборови од ајетот: „Хаџот и умрата заради Аллах извршете ги...“ – бидејќи, не е дозволено колење на хаџскиот курбан освен во Харемот, при безбедна состојба. А што се однесува на она што се случило во Худејбије, па нивното колење на курбаните се случило надвор од Харемот, а ваквата нивна постапка ја оправдува спречувањето од

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4801; Муслим, бр. 1207, 2102; Ен-Несаи, бр. 2768 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24780.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1213, 2128 и Ел-Бејхеки, бр. 9969.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1614 и Муслим, бр. 1321, 2338.

страна на Курејшите да влезат во Харемот. Зборовите: „... **додека курбаните не стигнат до местото обележано...**“ – т.е. откако вршителот на обредите ќе заврши со обредите на хаџот и умрата – доколку извршува киран-хаџ – или откако ќе заврши со обредите на едниот од нив – доколку извршува ифрад-хаџ или теметту-хаџ, како што се пренесува во „Двата сахиха“ од Хафса ﷺ дека рекла: „*О Аллахов Пејгамбере, што е со луѓето, се ослободија од ихрамите по умрата, а ти не се ослободи по твојата умра?*“ – одговорил: „*Јас ја намачкав својата глава и го одвоив својот махтум¹ курбан, па нема да се ослободам од ихрамот сè додека не го заколам.*“²

Зборовите: „...**Ако некој од вас се разболи или главоболка го мачи, со пост, со милостина или со курбан нека се искупи...**“ – Ел-Бухари пренесува од Абдулах ибн Ма’кил дека рекол: Седнав покрај Ка’б ибн Уџре ﷺ, во оваа џамија – односно во џамијата во Куфа – па, го прашав за фидјата (искупот) со пост, а тој рече: „*Бев доведен кај Веровесникот ﷺ додека вошките се спуштаа врз моето лице, а тој рече: „Не знаев дека твојата мака стигнала до овој степен. Можеш ли да најдеш овца?“* – одговорил: „*Не.*“ Рече: „*Тогаш, пости три дена или нахрани шест сиромаси – секој сиромав по еден саан храна – , и избричи ја твојата глава.*“ – тогаш, беше објавен овој ајет, поради мене, а неговиот пропис важи за сите вас.“³ Ахмед пренесува од Ка’б ибн Уџре ﷺ дека рекол: „*Веровесникот ﷺ дојде кај мене, додека јас се наоѓав во состојба, кога вошките се спуштаа врз моето лице или врз моите веѓи, па рече: „Ти штети ли тоа што е во твојата глава?“* – одговорил: „*Да.*“ Тогаш, рече: „*Избричи ја главата и пости три дена или нахрани шест сиромаси или заколи курбан.*“^{4 5}

Ставот на мезхебите на четворицата имами и најголемиот дел од исламските алими е оставањето на избор при фидјата (искупот): ако

¹ Махтум – тоа е посебен вид на узда со која се запрегнувале понапредните и поиздржливи животни од стадото (Заб. на рец.).

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1491; Муслим, бр. 1229, 2162; Ебу Давуд, бр. 1806; Ен-Несаи, бр. 2682; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25885 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 897.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4254; Муслим, бр. 1201, 2085; Ебу Давуд, бр. 1860; Ибн Маџе, бр. 3079 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17643.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3954; Муслим, бр. 2080, 1201; Ебу Давуд, бр. 1860; Ет-Тирмизи, бр. 2973; Ен-Несаи, бр. 2851; Ибн Маџе, бр. 3079; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17643.

⁵ Надоврзување од авторот: „Т.е. како искуп (фидја) за бричењето на косата, пред да достаса времето за колењето на хаџскиот курбан, доколку човекот има нечистотија во својата коса.“

сака може да пости, ако сака може да нахрани, поделувајќи три саани со храна по половина саан на секој сиромав (вкупно шест сиромаси), а ако сака може да заколе овца и да ја подели на сиромасите – било која од овие три работи, ако ја изврши, тогаш ја исполнил фидјата. Во куранскиот исказ, овие три работи се подредени од полесно кон потешко: **„...со пост, со милостина или со курбан нека се искупи!“** – бидејќи станува збор за дозвола. Додека, во наведениот хадис на Ка’б ибн Уџре رضي الله عنه, овие три работи се подредени според вредноста, бидејќи претставува наредба од Веровесникот ﷺ – прво, е колењето курбан, или нахранувањето сиромаси, или постењето три дена. Сепак, доколку човекот сака да се искупи со било која од овие три работи, па секоја од нив е добра и задоволителна – благодарение на Allah ﷻ! Хишам рекол: „Лејс нè извести од Тавус дека кажал: „Секој курбан од фидјата, треба да биде заклан во Мека. Додека, секое нахранување или постење може да се изврши било каде.“

Зборовите: **„...Кога ќе бидете безбедни, кој ќе изврши умра со хаџот, та, нека заколе курбан до кој може да дојде!...“** – т.е. кога ќе можете да ги извршите обредите, па оној од вас кој извршува умра и хаџ – а тоа се однесува на киран-хаџот, во којшто се врши спој меѓу обредите од умрата и хаџот, и се однесува на теметту-хаџот, којшто претставува извршување умра во месеците од хаџот, потоа ослободување од ихрамот, и повторно стапување во ихрам кога ќе започне хаџот – тогаш, нека заколе хаџски курбан (хедј) од она што ќе смогне – најмалото од тоа е овца, а може да заколе и крава, бидејќи од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се пренесува дека за своите сопруги, заклал крави. Ел-Буза’и пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за своите сопруги, закла крави, додека тие извршуваа теметту-хаџ.“*¹ Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Имран ибн Хусајн رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Ајетот во којшто се пропишува теметту-хаџот беше објавен во Аллаховата ﷻ Книга, па го извршивме со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Потоа, не беше објавено ништо од Куранот да го забрани тоа, сè до неговата смрт. Човекот кажал по свое мислење, што мислел.“²

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1751; Ибн Маџе, бр. 3133; Ел-Бејхеки, бр. 8564 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1760.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1497; Муслим, бр. 1226, 2153; Ен-Несаи, бр. 2723; Ибн Маџе, бр. 2978 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19340.

Овој исказ го пренесува Ел-Бухари. Се смета дека човекот, кој се споменува на крајот од хадисот од Имран رضي الله عنه, бил Омер رضي الله عنه. Затоа, во преносот на Ел-Бухари, јасно стои дека Омер رضي الله عنه бил тој, кој им забранувал на луѓето да прават теметту-хаџ, велејќи: „Треба да се придржуваме кон Аллаховата صلى الله عليه وسلم Книга, којашто укажува на извршување.“ – односно, мислел на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„Хаџот и умрата заради Аллах извршете ги.....“** Значи, Омер رضي الله عنه, истовремено, немал за цел, целосна забрана на теметту-хаџот¹, туку имал за цел: луѓето да имаат намера што е можно повеќе да вршат обреди во Аллаховата صلى الله عليه وسلم Куќа (Кабата), извршувајќи хаџ и умра. Тоа се согледува од неговиот говор.

Зборовите: **„...А тој што не може да го најде, нека пости три дена на хаџот и седум дена откако ќе се врати, полни десет дена...“** – т.е. оној кој не може да најде хаџски курбан (хедј), тогаш нека пости три дена за време на хаџот, односно во деновите на обредите. Исламските алими сметаат дека подобро е да ги пости трите дена пред настапувањето на денот на Арафат, однос во првите денови од месецот Зул-хиџ-џе. А што се однесува на нивното постење во деновите на тешрикот (11-ти, 12-ти и 13-ти од месецот Зул-хиџ-џе), па исламските алими се

¹ Надоврзување од авторот: „Славен нека е Оној кој ги сочувал своите пејгамбери од големи грешки и гревови. Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم им наредил на сите асхаби да го преиначат нивниот хаџ во умра, но иттом забележал како се двоумат за неговата наредба, се налутил и влегол кај Аиша رضي الله عنها, а таа му рекла: „Кој те налутил, па Го налутил и Аллах صلى الله عليه وسلم“ – тогаш, еден асхаб го прашал: „Дали умрата и хаџот ќе се извршуваат вака, само оваа година?“ – а тој одговорил: „Не, туку секогаш! Секогаш...!“ – говорејќи и вкрстувајќи ги своите прсти.“ Исто така, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Да го знаев од порано, она што го дознав сега, тогаш немаше да го носам курбанот со мене и ќе го преиначев во умра.“ Сите овие докази алудираат на фактот дека: теметту-хаџот и понатаму важи, и секогаш ќе важи... Меѓутоа, говорот на Омер رضي الله عنه – Аллах صلى الله عليه وسلم да му се смилува, да му прости и да биде Задоволен со него – во однос на теметту-хаџот, го искривиле и дегенерирале Рафидиите (Шиите), со максимално искривување, притоа знаејќи ја својата лага во тоа, и велејќи: „Мут’а-бракот беше присутен за време на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم и за време на хилафетот на Ебу Бекр رضي الله عنه, а не го забрани освен Омер رضي الله عنه.“ – поткрепувајќи го своето тврдење со нивната „игра на изрази“, каде што изразот „теметту“ го промениле во „мут’а“, бидејќи имаат ист јазичен корен. Говорот на Омер رضي الله عنه се однесува кон теметту-хаџот – којшто претставува извршување умра, а потоа хаџ – додека, нивниот искривен говор се однесува кон мут’а-бракот – кој претставува привремено стапување во брак – а овој облик на брак Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم го забранил, еднаш за време на битката на Хајбер, потоа повторно го дозволил при ослободувањето на Мека, потоа повторно го забранил, во истото време, во Мека, велејќи: „О луѓе, јас, навистина, ви го дозволив привремениот брак со жените, но сега, Аллах صلى الله عليه وسلم го забрани сè до Судниот ден.“ Овој хадис го пренесува Муслим од Себуре Ел-Џухени رضي الله عنه, кој рекол: „Го забележав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم како стои меѓу аголот и вратата од Кабата, велејќи го тоа.“ Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ни го дозволи привремениот брак при освојувањето на Мека, кога влегувавме во неа, а потоа не излеговме од неа сè додека повторно, не ни го забрани.“ Затоа, замисли, драги брате-муслимане, како Рафидиите го искривуваат говорот на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, користејќи ја секоја сличност и двосмисленост на изразите, за да ги изнесат на виделина своите лаги и клевети – Аллах صلى الله عليه وسلم да ги упати на Правиот пат.

разминале по два става: 1) дека тоа е дозволено, поради хадисите на Аиша ﷺ и Омер ﷺ коишто се пренесуваат во „Сахихот“ на Ел-Бухари: „Во деновите на тешрикот не беше дозволен постот освен за оној кој не можеше да најде хаџски курбан.“¹ Од Али ﷺ, исто така, се пренесува дека рекол: „Кој не ќе успее да ги пости трите дена за време на хаџот, тогаш нека ги пости во деновите на тешрикот.“ Овој став се пренесува од Икриме, Ел-Хасен и Урве ибн Ез-Зубејр, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот: „...нека пости три дена на хаџот...“ Овој став го застапува и имамот Еш-Шафија, во своето поранешно гледиште, додека според неговото ново гледиште: 2) не се дозволува постењето на трите денови во деновите на тешрикот, поткрепувајќи го своето ново гледиште со хадисот којшто го пренесува Муслим од Кутејбе Ел-Хезели ﷺ, во којшто стои дека рекол: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: „Деновите на тешрикот се денови на јадење, пиење и споменување на Allah ﷻ“² Зборовите: „...и седум дена откако ќе се врати...“ – т.е. кога ќе се врати во своето родно место и меѓу своето семејство, поради зборовите на Веровесникот ﷺ, коишто ги пренесува Ел-Бухари, од Ибн Омер ﷺ: „А кој не може да најде хаџски курбан, тогаш нека пости три дена за време на хаџот и седум дена откако ќе се врати кај своето семејство.“^{3 4} Овој хадис го пренесува и Муслим. Зборовите: „... полни десет дена...“ – ова е потврда на претходниот пропис за постење на три и седум дена. Во овој дел од ајетот е содржана наредба за нивното постење и исполнување на нивната бројка.

Аллаховите ﷻ зборови: „...Тоа е за тој чиешто семејство не е присутно во Месџидул Харам...“ – сите толкувачи на овие зборови се согласиле во своето толкување дека прописот во овој хадис се однесува на жителите на Мека, и дека за нив нема извршување теметту-хаџ. Катаде рекол: „Ни беше споменато дека Ибн Абас ﷺ рекол: ‚О жители на Мека, за вас нема теметту-хаџ. Тој им е дозволен само на луѓето од другите места, а вам ви е забранет. Впрочем, некој од нив поминува низ

¹ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 1894.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1926, 1141; Ен-Несаи, бр. 4230 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20198.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1606; Муслим, бр. 2159, 1227; Ебу Давуд, бр. 1805 и Ен-Несаи, бр. 2732.

⁴ Надоврзување од авторот: „Овој хадис содржи општ пропис, којшто е конкретизиран со посебните прописи содржани во двата претходно наведени хадиса: ‚Во деновите на тешрикот не беше дозволен...‘ и ‚Кој не ќе успее да ги пости трите дена...‘“

долги долини, додека стигне до Харемот, правејќи ниет за извршување умра.“ Од Тавус се пренесува дека рекол: „Теметту-хаџот е за сите луѓе, освен за жителите на Мека, односно за оние кои не се жители на Харемот.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...И плашете се од Аллах...“ – т.е. во она што ви го наредува и во она што ви го забранува. Зборовите: „... и знајте дека Тој жестоко казнува!“ – т.е. го казнува оној кој се противи на Неговите наредби и ги прекршува Неговите забрани.

﴿ الْحَجَّ أَشْهَرُ مَعْلُومَاتٍ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفْتٍ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَبْصَارِ ﴾ (١٩٧)

„Хаџот е во познати месеци. Па, кој сака да изврши хаџ во нив, тогаш нема интимен однос, ниту грешење, а ниту кавга, за време на хаџот. А она што го правите од доброто, па Аллах го знае. И снабдете се, а најдобро снабдување е богобојазливоста. Па, од Мене плашете се, о вие со разум надарени! (197)“

Исламските алими се разминуваат во однос на толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови: „Хаџот е во познати месеци...“ – така, некои од нив го толкуваат со значењето дека хаџот е точно определени месеци – па, според ова толкување, стапувањето во ихрам за хаџот во тие месеци е поцелосно, за разлика од стапувањето во ихрам за хаџот, надвор од тие месеци, иако и тоа е исправно. Ставот за исправноста на стапување во ихрам за хаџот во текот на целата година го застапуваат мезхебот на: Ебу Ханифа, Малик, Ахмед ибн Ханбел и други... поткрепувајќи го својот став со Аллаховите ﷺ зборови:

﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ ﴾

„Те прашуваат за младите месечини. Кажи: „Тие се временски одредници за луѓето и за хаџот...“¹ – и со тврдењето дека хаџот е еден од двата обреда, па се дозволува стапувањето во ихрамот за него во текот на целата година, аналогно на умрата. Додека, Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува – смета дека стапувањето во ихрам за хаџот не е дозволено освен во месеците на хаџот, па доколку човекот стапи

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 189.

во ихрам за хаџот пред да започнат неговите месеци, тогаш неговото стапување во ихрам е невалидно. Овој став се пренесува и од Ибн Абас رضي الله عنه и Џабир رضي الله عنه. Истиот став го застапуваат и Ата', Тавус и Муџахид – Аллах ﷻ да им се смилува –. Застапниците на овој став, својот став го поткрепуваат со Аллаховите ﷻ зборови: **„Хаџот е во познати месеци...“** – значи, стапувањето во ихрам пред тие месеци е неисправно, аналогно на временските одредници за намазот. Еш-Шафија - Аллах ﷻ да им се смилува – пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Никој не смее да стапува во ихрам за хаџот освен во месеците на хаџот, поради Аллаховите ﷻ зборови: **„Хаџот е во познати месеци...“**“ Ибн Мардевејх, во својот „Тефсир“, пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека Веровесникот رضي الله عنه рекол: *„Од Сунетот е човекот да не стапува во ихрам за хаџот освен во месеците на хаџот.“*¹ Ибн Хузејме пренесува во својот „Сахих“ од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Не е дозволено стапување во ихрам за хаџот освен во месеците на хаџот, бидејќи од сунетот на хаџот е да се стапува во ихрам за хаџот во месеците на хаџот.“ Овој пренос е веродостоен. А доколку некој од асхабите рече: „Од Сунетот е ова и ова...“ – тогаш, неговиот говор стекнува статус на подигнат хадис до говорот на Веровесникот رضي الله عنه – според мислењето на поголемиот дел од исламските алими – а посебно, ако станува збор за говорот на Ибн Абас رضي الله عنه при толкувањето на Куранот, бидејќи тој е познат по прекарот „толкувач на Куранот“. Ибн Мардевејх пренесува хадис, којшто се крева до говорот на Веровесникот رضي الله عنه, од Џабир رضي الله عنه, во којшто стои дека Веровесникот رضي الله عنه рекол: *„Никој не смее да стапува во ихрам за хаџот освен во месеците на хаџот.“*² Што се однесува на преносот на овој хадис, па во него нема никаква пречка. Меѓутоа, Еш-Шафија го пренесува овој хадис од преносот на Џабир ибн Абдулах رضي الله عنه, во којшто стои дека бил прашан: „Дали смее да се стапува во ихрам за хаџот, пред месеците на хаџот?“ – одговорил: „Не.“ – значи, сметањето на овој хадис како негов говор е поисправно, за разлика од неговото кревање до говорот на Веровесникот رضي الله عنه. Според тоа, овој говор само го зајакнува претходниот говор на Ибн Абас رضي الله عنه: „Никој не смее да стапува во ихрам за хаџот освен во месеците на хаџот.“ – а Аллах ﷻ најдобро знае.

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 932 и Ел-Бејхеки, бр. 8515.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 932 и Ел-Бејхеки, бр. 8515.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**познати месеци...**“ – Ел-Бухари пренесува од Ибн Омер ﷺ дека рекол: „Тие месеци се: Шевал, Зул-каде и првите десет дена од Зул-хиџ-џе.“ Овој пренос го пренесува Ел-Бухари, како додаток, со цел да укаже на својот став. Додека, Ибн Џерир го пренесува со интегрален и веродостоен пренос од Ибн Омер ﷺ и други. Исто така, го пренесува и Ел-Хаким, велејќи: „Овој хадис се совпаѓа со условите на Ел-Бухари и Муслим.“ Овој став се пренесува од бројни асхаби и табиини, а тој воедно, е став на мезхебот на Еш-Шафија, Ебу Ханифа, Ахмед и други. Ибн Џерир рекол: „Изразувањето со множина, за две работи и дел од третата, во арапскиот јазик, е исправно, поради преовладување на множината, како што велат Арапите: ‚Го видов во текот на годината.‘, или: ‚Го видов во текот на денот.‘ – мислејќи со тоа дека го видел во дел од годината и во дел од денот.“ Или како што стои во Аллаховите ﷺ зборови:

﴿فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ﴾

„**Па, кој ќе побрза во два дена, тогаш нема грев...**“¹ – иако тој избрзал во еден ден или половина ден.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Па, кој сака да изврши хаџ во нив...**“ – Ибн Џерир рекол: „Исламските алими се согласиле дека под ‚извршување‘ (ел-ферд) во овој ајет, се мисли на извршувањето на обврска за хаџот и придржувањето кон неа.“ – односно со своето стапување во ихрамот ја презема обврската за извршување на хаџот. Додека, Ата’ смета дека под ‚извршување“, во овој ајет, се мисли на ихрамот. Истото го сметаат и некои други од муфесирите. Затоа, Ибн Абас ﷺ рекол: „Не е дозволено човекот да стапи во ихрам за хаџот, а потоа да остане во своето место.“ Зборовите: „...**тогаш нема интимен однос, ниту грешење, а ниту кавга, за време на хаџот...**“ – Ата’ рекол: „Под ‚интимен однос‘ се мисли на половиот однос, а и помалку од тоа, како што се бесрамните зборови.“ Зборовите: „...**ниту грешење...**“ – т.е. правење гревови во Харемот и пцуење, како што се пренесува во веродостоен хадис: „*Навредувањето на муслиманот е одвратен грев а неговото убиство е невество.*“² Затоа, под „грешење“ во овој ајет, се мисли на сите гревови.

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 203.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 48; Муслим, бр. 97, 64; Ет-Тирмизи, бр. 1983; Ен-Несаи, бр. 4108; Ибн Маџе, бр. 69 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4250.

Така, во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Кој ќе изврши хаџ во оваа Куќа, без да вршел интимен однос и без да грешел, ќе излезе чист од своите гревови, како во денот кога го родила неговата мајка.“*¹ Зборовите: „...а ниту кавга, за време на хаџот...“ – т.е. дистанцирање од било каква расправија и кавга во однос на обредите на хаџот, бидејќи Аллах ﷻ ги објаснил со најпотполно објаснување и ги образложил со најдетално образложување. Се пренесува дека таква кавга се случувало меѓу Курејшите и останатите Арапи, бидејќи Курејшите стоеле при хаџот, во местото Меш’арил-Харам во Музделифа, додека другите Арапи стоеле на Арафат, а потоа се расправале меѓусебно, сметајќи секој од нив дека неговото стоење е поисправно и дека тоа било стоењето на Ибрахим عليه السلام, при неговиот хаџ. Па, Аллах ﷻ ја прекинал секоја кавга во однос на обредите на хаџот и нивните временски одредници, преку нивното детално објаснување. Некои од муфесирите сметаат дека под „кавга“ во овој ајет се мисли на: караницата, расправијата, пцуењето, омразата и гневот – освен во случај на дисциплинирање на својот роб, без удирање. Меѓутоа, сметам дека удирањето во такви ситуации, е дозволено и прифатливо, бидејќи се пренесува од Ебу Бекр رضي الله عنه дека го удрил својот роб, откако ја загубил камилата врз којашто се наоѓале нивното патно снабдување и вода, додека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم го набљудувал она што го сторил Ебу Бекр رضي الله عنه, насмевнувајќи се и велејќи: *„Погледни кон овој мухрим, што стори!“*² – искажувајќи со тоа благ прекор. Но сепак, оставањето на удирањето е подобро – а Аллах ﷻ најдобро знае. Од преносот на Ахмед, резимирано, од Џабир رضي الله عنه стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Кој ќе ги изврши своите обреди, а притоа муслиманите биле безбедни од неговиот јазик и рака, тогаш ќе му бидат простени гревовите коишто ги правел претходно.“*

Аллаховите ﷻ зборови: „...А она што го правите од доброто, па Аллах го знае...“ – откако, Аллах ﷻ, во претходните зборови, забранува правење лоши и погрдни зборови и дела, во овие зборови, поттикнува кон правењето добри дела, известувајќи дека Тој знае за секое

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1723; Муслим, бр. 1350, 2404; Ет-Тирмизи, бр. 811; Ен-Несаи, бр. 2627; Ибн Маџе, бр. 2889 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7334.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1818; Ибн Маџе, бр. 2933; Ел-Бејхеки, бр. 8958 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 239.

добро дело и дека ќе наградува за него со избилна награда на Судниот ден.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**И снабдете се, а најдобро снабдување е богобојазливоста...**“ – Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Жителите на Јемен тргнуваа на хаџ, без да се снабдат, велејќи: *„Ние се потпираме на Аллаха ﷻ – тогаш, Аллаха ﷻ го објави ајетот: „И снабдете се, а најдобро снабдување е богобојазливоста...”*“ – па, тоа им беше забрането и им беше наредено да се снабдуваат... и тоа со: брашно, тарана и бисквити.“ Од Муџахид се пренесува дека рекол: „Ибн Омер ﷺ условуваше при патувањето да го придружува дарешлив човек.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...**а најдобро снабдување е богобојазливоста...**“ – откако, Аллаха ﷻ им наредува на луѓето да се снабдуваат при своето патување на дуњалукот, со овие зборови им наредува да се снабдуваат и со снабдување за ахиретот, а најдобро снабдување за ахиретот е богобојазливоста (таквалукот), како што вели Аллаха ﷻ во друг ајет:

﴿وَرِيثًا وَلِبَاسِ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ﴾

„**И отмена облека, а облеката на богобојазливоста е подобра...**“¹ – а тоа е побожноста, покорноста и стравопочитта – најдоброто снабдување за ахирет. Мекатил ибн Хајан пренесува дека, откако бил објавен овој ајет, еден човек од сиромашните муслимани станал и рекол: „*О Аллахов Пејгамбере, немаме ништо за да се снабдиме!?*“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Снабди се онолку колку што ти е доволно да не бараш од луѓето. А најдобро нешто со коешто можете да се снабдите е богобојазливоста.*“² Овој хадис го пренесува Ибн Хатим.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Па, од Мене плашете се, о вие со разум обдарени!**“ – т.е. плашете се од Мојата казна и одмазда кон оној кој се противи кон Моите наредби, о вие кои сте со памет и разум обдарени.

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِّنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِّن قَبْلِهِ لَمِن الضَّالِّينَ﴾ (١٩٨) ﴿٥﴾

¹ Сура Ел-Араф, ајет 26.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми, бр. 18220 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 2271.

„Немате грев ако ја барате добрината од Господарот ваш. Па, кога заминувате од Арафат, тогаш споменувајте Го Аллах, кај Меш’арил-Харам. И споменувајте Го како што ве упати, а претходно, бевте заблудени! (198)“

Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Пазарите Указ, Миџене и Зул-Меџаз беа познати пазари во џахилиетот, па кога луѓето ќе се наоѓаа во сезоната на хаџот, пазарувањето во нив го сметаа за грев. Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Немате грев ако ја барате добрината од Господарот ваш...“**“ Ахмед пренесува од Ебу Умаме Ет-Тејми дека рекол: „Му реков на Ибн Омер رضي الله عنه: *„Ние, навистина, издаваме под кирија, па дали нашиот хаџ е исправен?“* – рече: *„Зарем не правите таваф околу Кабата, зарем не правите добротинство, зарем не фрлате камчиња на Џемератите, зарем не ги бричете вашите глави...?“* Одговоривме: *„Да.“* Тогаш, Ибн Омер رضي الله عنه рече: *„Еден човек дојде кај Веровесникот رضي الله عنه и го праша за истото, за што ти мене ме праша, но тој не му одговори сè додека не му дојде Џебраил عليه السلام со овој ајет: **Немате грев ако ја барате добрината од Господарот ваш...“**“*¹ Ибн Џерир пренесува од Ебу Салих, ослободениот на Омер رضي الله عنه, дека рекол: „Реков: *„О владетелу на верниците, зарем тргувавте за време на хаџот?“* Одговори: *„А зарем тие можеа да обезбедат животни приходи во друго време освен во времето на хаџот?“*“

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Па, кога заминувате од Арафат, тогаш споменувајте Го Аллах кај Меш’арил-Харам...**“ – Арафат е местото на стоење за време на хаџот, а стоењето во ова место е од главните обреди на хаџот. Затоа, имамот Ахмед и сопствениците на „Сунените“ пренесуваат од веродостоен пренос од Абдурахман ибн Ја’мер Ед-Дејли رضي الله عنه дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Хаџот е Арафат“* – трипати – *„па, кој ќе стигне на Арафат, пред да излезе зората, тогаш успеал да го исполни овој обред. А деновите на Мина се три, па кој ќе остане два дена, нема грев, а и оној кој ќе остане три дена, нема грев.“*“² Времето на стоењето на Арафат започнува од пладнето (т.е. от-

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1733; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6398; Ел-Бејхеки, бр. 11331 и Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1689.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1949; Ет-Тирмизи, бр. 889; Ен-Несаи, бр. 3044; Ибн Маџе, бр. 3015 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18475.

како сонцето ќе го премине зенитот) на денот на Арафат, и трае до излегувањето на втората зора од денот на курбан-бајрам. Бидејќи, Веровесникот ﷺ започнал да стои на Арафат, при извршувањето на својот хаџ, по клањањето на пладне-намазот, стоејќи сè до зајдисонце, а потоа рекол: „Земајте ги вашите обреди од мене!“¹ – а во претходниот хадис стои: „Па, кој ќе стигне на Арафат, пред да излезе зората, тогаш успеал да го исполни овој обред.“ Овој став го застапуваат мезхевите на Малик, Ебу Ханифа и Еш-Шафија – Аллах ﷻ да им се смилува. Додека, имамот Ахмед – Аллах ﷻ да му се смилува – смета дека времето на стоењето на Арафат започнува од почетокот на денот на Арафат, поткрепувајќи го својот став со хадисот на Харисе ибн Лам Ет-Таи ﷺ, во којшто стои дека рекол: „Отидов кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека се наоѓаше на Музделифа, кога излегуваше да клања намаз, па реков: „О Аллахов Пејгамбере, јас, навистина, доаѓам од планината Тај. Ја изморив мојата јаваница, а и самиот се изморив. Се колнам во Аллах ﷻ не оставив ни една планина, а да не ја преминам. Дали ми се важи мојот хаџ?“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Кој ќе биде присутен при овој наш намаз и ќе остане со нас сè додека не тргнеме, а претходно, веќе стоел на Арафат, ноќе или дење, тогаш неговиот хаџ е исполнет и неговите обреди се извршени.“²

Арафат уште се нарекува и со називите: Ел-Меш’арил-Харам (Светото место), Ел-Меш’арил-Акса (Најдалечното свето место) и Илал. Додека, ридот којшто се наоѓа во средината на Арафат се нарекува Џебелур-рахме (Ридот на милоста).

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: “Луѓето, за време на џахилиетот, стоеле на Арафат сè додека сонцето не се симнело врз врвовите од планините, како да е чалма врз врвовите од планините, а потоа заминувале. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го задоцнил заминувањето од Арафат сè до заоѓањето на сонцето.”³ Ибн Мардевејх го пренесува хадисот на Зум’а ибн Салих, во којшто има додатоци од

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2286, 1297; Ебу Давуд, бр. 1970; Ен-Несаи, бр. 3062 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14208.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1950; Ет-Тирмизи, бр. 891; Ен-Несаи, бр. 3041; Ибн Маџе, бр. 3016 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17836.

³ Го пренесува Ибн Хузејме во своето дело „Ес-Сахих“, бр. 2838.

него и во којшто стои дека рекол: „Потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ запрел на Музделифа и клањал сабах-намаз во мугрите, па останал сè до појавата на белилото од зората – а тоа е последното време – а потоа, заминал.“ Овој пренос е најдобриот пренос на овој хадис.

Ебу Исхак Ес-Себи’и пренесува од Омер ибн Мејмун дека рекол: „Го прашав Абдулах ибн Амр ﷺ за Меш’арил-Харам, а тој замолчи сè додека не стигнавме со нашите јаваници до Музделифа, а потоа рече: „Каде е оној кој прашуваше за Меш’арил-Харам...? Ова е Меш’арил-Харам.““

Во долгиот хадис на Џабир ибн Абдулах ﷺ, којшто го пренесува Муслим во својот „Сахих“, стои дека рекол: „Па, остана да стои – т.е. на Арафат – сè до заоѓањето на сонцето и сè до појавата на црвенилото, по заоѓањето на сонцето. Потоа, го седна Усама ﷺ врз својата јаваница, позади себе, и тргна, држејќи ја камилата за оглавникот, додека камилата ја подигна својата глава високо до самарот врз неа, а потоа рече: **О луѓе, смирете се! Смирете се!** – секојпат кога ќе најдеше на некој рид, се симнуваше накратко од камилата сè додека камилата не се искачеше врз ридот. Така правеше сè додека не стигна до Музделифа. Тогаш, ги исклања акшам и јација-намазот, со еден езан и два икамета, без да изучува тесбих меѓу нив. Потоа, легна сè до излегувањето на зората. Потоа, исклања сабах-намаз, кога забележа дека зората веќе излегла, со еден езан и еден икамет. Потоа, повторно се качи врз својата камила сè додека не стигна до Меш’арил-Харам, па се насочи кон Киблата, учејќи дова, текбири и шехадети, и останувајќи така сè до излегувањето на белилото од денот. А потоа тргна, пред да изгрее сонцето.“¹ Од Ибн Омер ﷺ се пренесува дека рекол: „Меш’арил-Харам е сета Музделифа.“

Поимот „меш’ар“ (المشعر) значи: свето и истакнато место. Според тоа, Музделифа се нарекува „Меш’арил-Харам“ („Светото место на Харемот“), бидејќи се наоѓа во границите на Харемот.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И споменувајте Го како што ве упати...“** – претставуваат напомена од Allah ﷻ за луѓето, за она што им го подарил од Упатството, објаснувањето и указот кон светите места и

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2137, 1218 и Ебу Давуд, бр. 1905.

обреди на хаџот, исто онака како што го упатил и му укажал на Ибра-хима عليه السلام. Затоа, на крајот од ајетот, рекол: „...а претходно, бевте заб-лудени!“ – т.е. пред ова Упатство, или пред овој Куран, или пред овој Пејгамбер ﷺ – а сите три толкувања се блиски, взаемни и исправни.

﴿ ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ (١٩٩) ﴾

„Потоа тргнете од онаму од каде што тргнуваат луѓето, и ба-рајте прошка од Аллах. Аллах, навистина, е Простувач и Сомило-сен! (199)“

Предлогот „потоа“ (ثُمَّ), на почетокот од овој ајет, претставува свр-зник на претходната реченица, а воедно, означува и редослед. Впро-чем, како Аллах ﷻ да му наредува на вршителот на обредите да стои на Арафат, потоа да тргне кон Музделифа, за да Го споменува Аллах ﷻ во Меш’арил-Харам, а потоа му наредува да стои на Арафат со мнош-твото луѓе. Бидејќи, мноштвото од луѓето го правеле тоа, односно сто-еле на Арафат, освен Курејшите кои не излегувале од границите на Хар-ремот, туку стоеле на самата граница од Харемот и велеле: „Ние сме Аллаховите ﷻ жители на Неговата населба и слуги на Неговата Куќа.“ Ел-Бухари пренесува од Аиша رضي الله عنها дека рекла: „Курејшите и оние кои ја следеле нивната вероисповед, стоеле на Музделифа, нарекувајќи го тоа место ‚Ел-Хумс‘ (Сувата земја), додека останатите арапски племиња стоеле на Арафат. Но, штом се појави исламот, Аллах ﷻ му заповеда на Својот Пејгамбер ﷺ да оди на Арафат, а потоа да стои таму, а по-тоа да замине оттamu. На тоа се однесуваат Аллаховите ﷻ зборови: **„Потоа, тргнете од онаму од каде што тргнуваат луѓето...“**¹ Ис-тото се пренесува и од Ибн Абас رضي الله عنه, Муџахид, Ата’ и други. Ова толкува-ње го застапува и Ибн Џерир, пренесувајќи го во својот „Тефсир“ и на-ведувајќи консензус на исламските муфесири во однос на ова толкува-ње.

Имамот Ахмед пренесува од Мухамед ибн Џубејр ибн Мут’им, а тој од неговиот татко, дека рекол: „Ја загубив мојата камила на Арафат, па тргнав да ја барам, тогаш го забележав Веровесникот ﷺ како стои.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4248; Муслим, бр. 1219, 2141; Ебу Давуд, бр. 1910; Ет-Тирмизи, бр. 884 и Ен-Несаи, бр. 3012.

– тогаш, си реков: Ова место е „Ел-Хумс“, па зошто тој стои тука?“¹ Овој хадис го пренесуваат „Двата сахиха“. Потоа, Ел-Бухари го пренесува, поединечно, од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Според овој говор, под „тргнувањето на луѓето“ се мисли на тргнувањето на луѓето од Музделифа кон Мина, заради фрлање на камчињата на Џемератите.“ Од Мезахим се пренесува дека рекол: „Под „луѓе“ во ајетот, се мисли на Ибрахим عليه السلام.“ Ибн Џерир рекол: „Да не беше консензусот главен аргумент, којшто алудира на спротивното, тогаш неговиот став (т.е. ставот на Ибн Абас ﷺ) ќе беше преовладувачки.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...и барајте прошка од Allah. Allah, навистина, е Простувач и Сомилосен!“ – барањето прошка, Allah ﷻ, често го споменува по завршувањето на ибадетите. Затоа, во „Сахихот“ на Муслим се пренесува хадис во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ откако ќе завршел со намазот, изучувал истигфар („Естагфируллах“)² трипати.³ Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ изучувал по намазот: тесбиx („Субханаллах“), тахмид („Ел-хамду лил-лахи“) и текбир („Ал-лаху Екбер“)⁴, по триесет и три пати.⁵ Ел-Бухари пренесува од Шедад ибн Евс ﷺ дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Главата на истигфарот (барањето прошка) е робот да рече: „Ал-лахум-ме енте раб-би, ла илахе ил-ла Енте, халактени ве ене абдуке ве ене ала ахдике ве ва`дике местета`ту. Еузу бике мин шер-ри ма сана`ту, ебу`у леке би ни`метике алеј-је ве ебу`у би зенби, фагфир ли фе ин-неху ла јагфируз-зунубе ил-ла Енте.“⁶ Кој ќе ја изучи во ноќта, па умре во таа ноќ, тогаш ќе влезе во Џенетот, а кој ќе ја изучи во денот, па умре во тој ден, тогаш ќе влезе во Џенетот.“⁷ Во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1581; Муслим, бр. 1220, 2142; Ен-Несаи, бр. 3013 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16295.

² Оваа дова во превод значи: „Аллаху, прости ми!“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6862; Муслим, бр. 593, 933; Ебу Давуд, бр. 1505; Ен-Несаи, бр. 1341 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17673.

⁴ Овие зикови во превод значат: 1) Славен нека е Allah ﷻ (Субханаллах); 2) Благодарноста Му припаѓа на Allah ﷻ (Ел-Хамдулил-лах); 3) Allah ﷻ е Најголем (Ал-лаху Екбер) (Заб. на прев.).

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6862; Муслим, бр. 597, 939; Ет-Тирмизи, бр. 3410 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6871.

⁶ Оваа дова во превод значи: „Аллаху, Ти си Господарот мој, нема друг бог освен Тебе, Ти ме создаде, јас сум Твојот роб и ги исполнувам Твоите заповеди и тежнеам кон Твоето ветување колку што можам. Се засолнувам кај Тебе од злото што сум го направил, се враќам кај Тебе за благодетта што ми ја подари и за мојот грев. Па, прости ми, бидејќи никој не ги простува гревовите освен Тебе.“ (Заб. на прев.).

⁷ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5947; Ет-Тирмизи, бр. 3393; Ен-Несаи, бр. 5522 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16681.

„Двата сахиха“ се пренесува од Абдулах ибн Омер ﷺ дека Ебу Бекр ﷺ рекол: „О Аллахов Пејгамбере, подучи ме за некоја дова која што ќе ја учам во мојот намаз!?“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кажу: Ал-лахум-ме ин-ни залемту нефси зулмен кесирен ве ла јагфируз-зунубе ил-ла Енте, фагфир ли магфиретен мин индике верхамни. Ин-неке Ен-тел-Гафурур-Рахим¹.“ А хадисите коишто говорат за истигфарот се многубројни.

﴿ فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ ﴾ (٢٠٠) وَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴾ (٢٠١) أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾ (٢٠٢)

„А кога ќе ги завршите обредите ваши, споменувајте Го Аллах, како што ги споменувате предците ваши, па уште повеќе. А од луѓето има кои велат: ‚Господару наш, дај ни на дуњалукот!‘ – таквиот на Ахиретот нема да има никаков удел. (200) А некои од нив велат: ‚Господару наш, дај ни на дуњалукот добро и на Ахиретот добро, и сочувај нè од казната на Џехенмот!‘ (201) Ним им припаѓа уделот во она што го заработија, а Аллах брзо пресметува. (202)“

Аллах ﷻ, во овие ајети наредува Негово често споменување, по завршувањето на обредите и ослободувањето од обврските. Аллаховите ﷻ зборови: „...како што ги споменувате предците ваши...“ – Ибн Абас ﷺ рекол: „Некои од луѓето во џахилиетот, кога ќе навлезела сезоната на хаџот, велеле: ‚Татко ми ги нахрануваше хаџиите, им овозможуваше преместување низ светите места, плаќаше крварини...‘ – и слично на тоа. Не правеле ништо друго освен што ги споменувале делата на нивните татковци, тогаш Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: **Споменувајте Го Аллах, како што ги споменувате предците ваши, па уште повеќе...**“ Ова толкување се пренесува и од Енес ﷺ и мноштво од табиините, а го пренесува и Ибн Џерир од мноштво од муфесирите – а Аллах ﷻ најдобро знае. Сврзникот „па“ (أَوْ) во овој ајет означува: остварување

¹ Оваа дова во превод значи: „Аллаху, јас, навистина, си нанесов голема неправда самиот на себе, а гревовите не ги простува никој освен Тебе, па прости ми со прошка од Тебе и смилувај ми се. Ти, навистина, си Простувач и Сомилосен!“ (Заб. на прев.).

на сличност помеѓу двете работи коишто ги сврзува, како што вели
Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً﴾

„А, тие се како камења, па уште потврди...“¹ – и како што вели
Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً﴾

„Се плашат од луѓето како стравот од Аллаx, па уште повеќе од
него...“² Значи, сврзникот „па“ во овој ајет, не означува двоумење, туку
означува остварување на известениот предмет, а и повеќе од тоа.

Потоа, Аллаx ﷻ посочува на упатувањето дова до Него, по изуче-
ниот зикр (споменување на Аллаx ﷻ), бидејќи тоа е причина за прима-
ње на довата, и го прекорува оној кој не упатува дова до Него освен ако
бара некоја дуњалучка работа, без да бара од ахиретските работи. За-
тоа, Аллаx ﷻ рекол: „...А од луѓето има кои велат: „Господару наш,
дај ни на дуњалукот!“ – таквиот на Ахиретот нема да има никаков
удел...“ – т.е. никаква награда и удел, како на пример човекот да рече:
„Аллаху, една година давај ни дожд, а една година суша. Една година
давај ни добар пород...“ – и слично на тоа, без да споменува нешто од
ахиретските работи. Токму поради тоа, Аллаx ﷻ го објавил овој ајет.
Затоа, Аллаx ﷻ во наредниот ајет ја споменува состојбата на вистин-
ските верници кои велат: „... „Господару наш, дај ни на дуњалукот
добро и на Ахиретот добро, и сочувај нè од казната на Џехенмот!““
– а потоа, Аллаx ﷻ рекол: „...Ним им припаѓа уделот во она што го
заработија, а Аллаx брзо пресметува.“ Значи, Аллаx ﷻ ги пофалува
оние кои упатуваат дова до Него, барајќи го дуњалукот и ахиретот, ве-
лејќи: „...А некои од нив велат: „Господару наш, дај ни на дуњалукот
добро и на Ахиретот добро, и сочувај нè од казната на Џехене-
мот!...““ – оваа дова ги соединува во себе сите добра на дуњалукот, а ги
отфрла сите зла, бидејќи под „добро“ се мисли на секое добро барање
и потреба од страна на човекот на дуњалукот, како што се: здравје, ку-
ќа, жена, снабдување, корисно знаење, добро дело, убава јаваница, убав

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 74.

² Сура Ен-Ниса, ајет 77.

спомен меѓу луѓето и други убави работи на дуњалукот. Всушност, сето тоа влегува во поимот „добро“ на дуњалукот. А што се однесува на „доброто“ на ахиретот, па тоа опфаќа: влегување во Џенетот, сочуваност од големиот ужас и страв на Судниот ден, олеснување на пресметката, избавување од Џехенмот, избегнување на причините коишто можат да го упропастат човекот на дуњалукот, избегнување на харамите, гревовите и сомнителните работи и друго... Ел-Касим ибн Ебу Абдурахман рекол: „Кому ќе му биде дадено благодарно срце, јазик којшто Го споменува Аллах ﷻ и трпеливо тело, тогаш нему му е дадено доброто на дуњалукот, а и на ахиретот ќе му биде дадено доброто, па ќе биде сочуван од џехенемската казна. Затоа, во Сунетот се јавува поттик кон оваа дова.“

Имамот Ахмед пренесува од Енес ؒ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го посетил еден човек од муслиманите, додека бил болен и бил премногу ослабнат, па му рекол: „*Го молиш ли Аллах ﷻ за нешто и бараш ли од Него?*“ – човекот одговорил: *Изговарам: Аллаху, ако би ме казнувал на ахиретот, тогаш побрзај ја твојата казна врз мене на дуњалукот.*“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Славен нека е Аллах ﷻ! Ти тоа не можеш да го поднесеш! Затоа, изговарај: Раб-бена атина фиддунја хасенетен ве фил-ахирети хасенетен ве кина азабен-нари.*¹“ – потоа, човекот започнал да ја учи оваа дова, па Аллах ﷻ го излекувал од неговата болест.² Овој хадис го пренесува и Муслим.

Имамот Еш-Шафија пренесува од Абдулах ибн Ес-Саиб ؒ дека го слушнал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, додека стоел меѓу двата агла на Кабата – аголот на „Црниот камен“ и аголот на Бену Џумех („Јеманскиот агол“) – како вели: *„Раб-бена атина фиддунја хасенетен ве фил-ахирети хасенетен ве кина азабен-нари.“*³ Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас ؒ дека кажал дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не поминав ниту еднаш покрај аголот, а притоа да не забележав врз него мелек, како изговара: „Амин!“ – затоа, кога поминувате покрај него, речете:*

¹ Оваа дова во превод значи: „Господару наш, дај ни на дуњалукот добро и на Ахиретот добро, и сочувај нè од казната на Џехенмот!“ (Заб. на прев.).

² Го пренесуваат Муслим, бр. 4853, 2688; Ет-Тирмизи, бр. 3487 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11638.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1892; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14972; Ел-Бејхеки, бр. 9072 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1716.

„Раб-бена атина фиддунја хасенетен ве фил-ахирети хасенетен ве кина азабен-нар.“¹

﴿ وَادْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴾ (٢٠٣) ﴿

„И споменувајте Го Аллах во одредените денови. Па, кој ќе побрза во два дена, нема грев. А кој ќе задоцни, нема грев. За оној кој се плаши. И плашете се од Аллах и знајте дека, навистина, кај Него ќе бидете збрани. (203)“

Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Одредените денови се деновите на тешрикот, додека познатите денови се десетте дена.“ Икриме, толкувајќи ги Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„И споменувајте Го Аллах во одредените денови...“** – рекол: „Т.е. учете текбири во деновите на тешрикот, по сите пропишани намази (фарзови), изговарајќи: „Ал-лаху Екбер! Ал-лаху Екбер!“ Имамот Ахмед пренесува од Укбе ибн Амир رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم кажал: „Денот на Арафат, денот на курбан-бајрам и деновите на тешрикот се наш празник – припадниците на исламот – и тие се денови на јадење и пиење.“² Ибн Џерир пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم го испратил Абдулах ибн Хузафе رضي الله عنه, да кружи низ Мина и да извикува: „Не постете ги овие денови, бидејќи тие се денови на јадење, пиење и споменување на Аллах صلى الله عليه وسلم!“³ – а во преносот на Ез-Зухри стои: „Освен оној кој пости наместо хаџскиот курбан!“⁴ Овој пренос е добар, меѓутоа е испрекинат. Од Аиша رضي الله عنها се пренесува дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم забрани да се постат деновите на тешрикот и тие се денови на јадење, пиење и споменување на Аллах صلى الله عليه وسلم“⁵ Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Одредените денови се деновите на тешрикот, а тоа се четири дена: денот на курбан-бајрам и трите дена по него.“ Кон ова укажува надворешниот контекст на ајетот, во којшто Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: **„Па, кој ќе побрза во два**

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2957 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-еусат“, бр. 8395.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2419; Ет-Тирмизи, бр. 773; Ен-Несаи, бр. 3004 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16928.

³ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1719; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10286 и Ед-Дарекутни во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 2255.

⁴ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 4230 и Ел-Бејхеки, бр. 18634.

⁵ Го пренесува Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 844.

дена, нема грев. А кој ќе задоцни, нема грев...” Значи, овој ајет укажува на три дена, по денот на курбан-бајрам, и се надоврзува на претходните зборови: „И споменувајте Го Аллах во одредените денови...” – т.е. споменувајте Го при колењето на вашите курбани. А кон ова се додава периодичното споменување на Аллах ﷻ, по пропишаните намази во овие денови, а и споменувањето на Аллах ﷻ при секоја состојба и околност. Најпознат став на исламските алими во однос на ова прашање е: праксата на исправните претходници кои Го споменуваа Аллах ﷻ од сабах-намазот на денот на Арафат до икиндија-намазот од последниот ден од деновите на тешрикот. Овој ајет, исто така, го опфаќа и изговарањето текбири и зикрот при фрлањето камчиња на Џемератите, во секој ден од деновите на тешрикот. Во хадис којшто го пренесуваат Ебу Давуд и други стои: „Навистина, тавафот околу Кабата, сајот меѓу Сафа и Мерва и фрлањето камчиња на Џемератите се одредени само за споменување на Аллах ﷻ”¹

Откако, Аллах ﷻ го споменува првото и второто заминување на луѓето, а тоа значи: заминувањето на луѓето од хаџот кон своите родни краишта и места, по нивното собирање во светите места и престојот во нив, во понатамошниот дел од ајетот вели: „...И плашете се од Аллах и знајте дека, навистина, кај Него ќе бидете збрани.” – како што вели во друг ајет:

﴿هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

„Тој е Оној кој ве распространи низ земјата и кај Него ќе се зберете.”²

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهَ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ﴾ (٢٠٤) وَإِذَا تَوَلَّىٰ سَعَىٰ فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفٰسَادَ (٢٠٥) وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْإِثْمِ فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلَبِئْسَ الْأَمَهُادَ (٢٠٦) وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ (٢٠٧) ﴿٢٠٧﴾

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1888; Ет-Тирмизи, бр. 902 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23830.

² Сура Ел-Мулк, ајет 24.

„Меѓу луѓето има онаков, чиј говор те воодушевува во животот дуњалучки, земајќи Го Аллах за сведок, за она што е во срцето негово. А тој е најжесток противник. (204) А кога заминува, настојува низ земјата безредие да шири, уништувајќи ги посевите и стоката. А Аллах не го сака безредието. (205) А кога му се вели: „Плаши се од Аллах!“ – тогаш, го обзема гордоста на гревот. Доволен му е Џехенмот, а колку лошо престојувалиште е тоа!? (206) А меѓу луѓето има и онакви кои ја продаваат душата своја, настојувајќи кон задоволството Аллахово. А Аллах е Милосрден кон робовите! (207)“

Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Овој ајет е објавен за една група од мунафиците, кои зборуваа за Хубејб رضي الله عنه и неговите другари, кои биле убиени со животински измет и омаловажување. Тогаш, Аллах ﷻ го објави овој ајет, укорувајќи ги мунафиците, а пофалувајќи ги Хубејб رضي الله عنه и неговите другари: **„А меѓу луѓето има и онакви кои ја продаваат душата своја, настојувајќи кон задоволството Аллахово...“** Некои сметаат дека овие ајети се општи и се однесуваат на сите мунафици и кон сите верници – ова толкување го застапуваат Катаде, Муцахид, Ер-Реби’ ибн Енес и други – и ова толкување е поисправно. Ибн Џерир пренесува од Неуф – чиј прекар е „Ел-Бекали“, и бил од оние кои ги познавале и читале претходно објавените Книги – дека рекол: „Јас, навистина, среќавам опис на некои од луѓето од овој Умет во Книгите објавени од Аллах ﷻ: Тие се луѓе кои ја заменуваат верата со дуњалучкот. Нивните јазици се послатки од медот. Во нивните срца воопшто, нема трпеливост. Пред луѓето се преправаат како најкротки јагниња, а нивните срца се волчи. Аллах ﷻ ним им вели: „Зарем Мене ли Ми се дрзнуваат!? Зарем Мене ли настојуваат да Ме излажат!? Се колнам во Себе, дека ќе им испратам казна, така што и најдобриот од нив ќе остане збунет.“ Ел-Курези рекол: „Размислував за Куранот, па забележав ајет којшто говори за мунафиците: **„Меѓу луѓето има онаков, чиј говор те воодушевува во животот дуњалучки, земајќи Го Аллах за сведок, за она што е во срцето негово...“** Се’ид ибн Хилал рекол: „Дознав за кого бил објавен овој ајет. Тогаш, Мухамед ибн Ка’б рече: „Ајетот, навистина, бил објавен за еден човек, а се однесува за сите, по него.“ Толкувањето на Ел-Курези е добро и исправно.

А што се однесува на Аллаховите ﷺ зборови: „...земајќи Го Аллах за сведок, за она што е во срцето негово...“ – каријата (учачот на Куранот) Ибн Мухајсин го читал овој ајет со вокалот „фетха“ врз харфот „ја“ и со вокалот „дамма“ врз возвишениот израз „Аллах“ (يَشْهَدُ اللَّهُ). Според овој начин на читање, значењето на овој ајет е следното: па тој, иако пред вас се преправа и изгледа поинаку, сепак Аллах ﷻ го знае и го гледа она што е во неговото срце од злото и расипаноста коишто ги крие. Како што вели Аллах ﷻ во сурата „Ел-Мунафикун“:

﴿ إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴾

„Кога ти доаѓаат лицемерите, велат: ‚Сведочиме дека ти, навистина, си Пејгамбер Аллахов!‘ – а Аллах знае дека ти, навистина, си Пејгамбер Негов. И Аллах сведочи дека лицемерите, навистина, се лажговци.“¹ Додека, поголемиот дел од кариите на Куранот, овој ајет го читале со вокалот „дамма“ врз харфот „ја“ и со вокалот „фетха“ врз возвишениот израз „Аллах“ (يَشْهَدُ اللَّهُ). Според овој начин на читање, значењето на ајетот гласи: тој пред луѓето го истакнува исламот, при тоа изложувајќи се себеси пред Аллах ﷻ, со неверството и лицемерието коишто ги крие во своето срце. Како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ يَسْتَحْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفُونَ مِنَ اللَّهِ ﴾

„Се сокриваат од луѓето, а не се сокриваат од Аллах...“² Додека, некои од муфесирите го толкуваат со следното значење: тој се колне во Аллах ﷻ и Го повикува за Сведок, дека она што е во неговото срце е согласно со неговиот јазик. Ова толкување е најисправно.

Аллаховите ﷻ зборови: „...А тој е најжесток противник...“ – т.е. најжесток во својот говор и искривен јазик, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَتَنْذِرُ بِهِ قَوْمًا لُدًّا ﴾

„И да го опоменуваш со него, народот изопачен.“³ Таква е неговата состојба кога се расправа, кога лаже, кога ја искривува вистината и кога не се поведува по неа, туку клевети и греша, како што стои во

¹ Сура Ел-Мунафикун, ајет 1.

² Сура Ен-Ниса, ајет 108.

³ Сура Мерјем, ајет 97.

веродостоен хадис од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Знаците на мунафиците се три: кога зборува, лаже; кога ветува, изневерува и кога се расправа, греша.“¹ Ел-Бухари пренесува хадис од Аиша ؓ, којшто достига до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Навистина, најомразени луѓе кај Аллах ﷻ се оние кои жестоко и криво расправаат.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...А кога заминува, настојува низ земјата безредие да шири, уништувајќи ги посевите и стоката. А Аллах не го сака безредието...“ – т.е. тој поседува најкрив говор и прави најлоши дела. Под „настојување“ (السَّعْيُ) во овој ајет, се подразбира намерата – како што вели Аллах ﷻ за фараонот:

﴿ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى﴾

„Потоа, се сврте и започна да настојува.“³ – или како што вели:

﴿فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ﴾

„Па, побрзајте да го споменувате Аллах...“⁴ – т.е. имајте намера и одлучете да тргнете кон џума-намазот. А под „настојување“ во овој ајет не се подразбира растревоженото движење кон намазот, бидејќи тоа е забрането со Сунетот на Веровесникот ﷺ: „Кога одите на намаз, тогаш не одете настојувајќи, туку одете со смиреност и сталоженост.“⁵ Значи, мунафикот нема друга амбиција и намера освен ширење неред низ земјата, уништување на посевите – а тоа се земјиштата и почвите во коишто се огледуваат житарките и плодовите – и породот – а тоа се однесува на родот од добитокот – бидејќи, овие две работи се главни животни намирници на луѓето, без коишто луѓето не можат да живеат. Муџахид рекол: „Кога тој настојува да шири безредие по земјата, тогаш Аллах ﷻ го спречува дождот, а со тоа се уништуваат посевите и породите.“ Зборовите: „...А Аллах не го сака безредието...“ – т.е. не го сака

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2536; Муслим, бр. 59, 89; Ет-Тирмизи, бр. 2631; Ен-Несаи, бр. 5021 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8470.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2325; Муслим, бр. 4821, 2668; Ет-Тирмизи, бр. 2976; Ен-Несаи, бр. 5423 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25176.

³ Сура Ен-Назиат, ајет 22.

⁴ Сура Ел-Џума, ајет 9.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 866; Муслим, бр. 602, 945; Ебу Давуд, бр. 572; Ет-Тирмизи, бр. 327; Ен-Несаи, бр. 861; Ибн Маџе, бр. 775; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10466 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 152.

оној кој го поседува кај себе ова својство или од кого потекнува тоа својство.

Аллаховите ﷺ зборови: „... **А кога му се вели: “Плаши се од Аллах!” – тогаш, го обзема гордоста на гревот...**“ – т.е. штом овој грешник и ништожник ќе биде советуван, со зборовите: „Престани со она што го зборуваш и со она што го правиш, и врати се во вистината!“ – тогаш, тој станува одбивен и го опфаќа гневот и восхитеноста со својата постапка, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَإِذَا تَتَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ﴾

„И кога им се кажуваат ајетите јасни, тогаш забележуваш врз лицата на оние кои не веруваат, негодување...“¹ Затоа, Аллах ﷻ на крајот од овој ајет, вели: „...**Доволен му е Џехенмот, а колку лошо престојувалиште е тоа!?**...“ – т.е. Џехенмот е доволна казна за него поради она што го правел.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А меѓу луѓето има и онакви кои ја продаваат душата своја, настојувајќи кон задоволството Аллахово...**“ – откако, Аллах ﷻ, во претходните ајети, известува за мунафиците и нивните погрдни својства, во овој ајет ги споменува прекрасните својства на верниците. Ибн Абас ؓ и мноштво од табиините сметаат дека овој ајет е објавен за асхабот Сухејб ибн Синан Ер-Руми ؓ, откако го примил исламот во Мека и сакал да изврши хиџра, луѓето го спречувале да замине со својот имот, поставувајќи му услов: ако сака да замине, тогаш треба да го остави сиот свој имот. Тогаш, тој се согласил со нив и им го оставил сиот свој имот, па Аллах ﷻ го објавил овој ајет за него. Кога тргнал да оди, го пресретнале Омер ибн Ел-Хатаб ؓ и други од асхабите, велејќи му: „Твојата продажба ти донесе профит.“ – а тој рекол: „А вие, загубивте ли во вашата трговија? Што значи тоа?“ Тогаш, го известиле дека Аллах ﷻ го објавил за него следниот ајет: **„А меѓу луѓето има и онакви кои ја продаваат душата своја, настојувајќи кон задоволството Аллахово...“** Ибн Мардевејх пренесува од Осман Ен-Нехди, а тој од Сухејб ؓ дека рекол: „Штом сакав да извршам хиџра од Мека кон Веровесникот ﷺ Курејшите ми рекоа: „О Сухејбе, ти кога дојде кај нас немаше никаков имот, а сега сакаш да заминеш со твојот

¹ Сура Ел-Хаџџ, ајет 72.

имот!? Се колнеме во Аллах ﷻ дека никогаш нема да го сториш тоа!’
Тогаш, им реков: .Што мислите, ако ви го дадам сиот мој имот, тогаш
ќе ми дозволите ли да си одам?’ Одговорија: „Да.’ Тогаш, им го дадов си-
от мој имот, па ми дозволија да заминам, па тргнав сè додека не стиг-
нав во Медина. Откако Веровесникот ﷺ дозна за мојата хиџра, рече:
„Сухејб заработи! Сухејб заработи!“ – велејќи го тоа двапати.“¹
Поголемиот дел од муфесирите сметаат дека овој ајет се однесува на
секој муџахид (борец) на Аллаховиот ﷻ пат, како што вели Аллах ﷻ:

﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ﴾

„Аллах, навистина, ги купи од верниците, душите нивни и имо-
тите нивни...“² Затоа, кога Хишам ибн Амир бил доведен меѓу борбе-
ните редови, некои од луѓето започнале да се противат на тоа, тогаш
Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ и Ебу Хурејре ﷺ започнале да им возвраќаат на
луѓето, учејќи им го овој ајет: „А меѓу луѓето има и онакви кои ја про-
даваат душата своја, настојувајќи кон задоволството Аллахово. А
Аллах е Милосрден кон робовите!“

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ﴾ (٢٠٨) فَإِن زَلَلْتُمْ مِّن بَعْدِ مَا جَاءتْكُمْ الْبَيِّنَاتُ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ﴾ (٢٠٩) ﴿٥٢﴾

„О верници, влезете во исламот, потполно, и не следете ги
стапките на шејтанот. Тој, навистина, ви е очигледен непријател!
(208) Па, ако скршнете, откако ви дојдоа јаснотиите, тогаш знајте
дека Аллах, навистина, е Моќен и Мудар! (209)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, им се обраќа на Своите робови – верниците
во Неговиот Пејгамбер ﷺ – наредувајќи им да се придржуваат кон сите
стожери на исламот и неговите прописи, работејќи според сите негови
наредби и оставајќи ги сите негови забрани, согласно со своите мож-
ности. Од Ибн Абас ﷺ и група од табиините се пренесува дека рекле:
„Аллаховите ﷻ зборови: „...влезете во исламот, потполно...“ – значат:

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12073; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2241; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 15791 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 763.

² Сура Ет-Теуба, ајет 111.

влезете во верата – исламот, преку потчинување на сите негови наредби, согласно со вашите можности при нивното извршување. Зборовите: **„...и не следете ги стапките на шејтанот...“** – т.е. избегнувајте го она што шејтанот ви го наредува:

﴿ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴾

„Тој, навистина, само ви наредува кон злото и срамното дело, и да го зборувате за Аллах она што не го знаете!“¹ – и:

﴿ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴾

„Тој, навистина, само ги повикува следбениците свои, за да бидат од жителите на Огнот!“² Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: **„...Тој, навистина, ви е очигледен непријател!...“** Матреф рекол: „Најголем заводник на Аллаховите ﷻ робови од Аллаховите ﷻ робови е шејтанот.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Па, ако скршенете, откако ви дојдоа јаснотиите...“** – т.е. ако скршнете од Вистината, откако ви беа предложени јасни докази. Зборовите: **„...тогаш знајте дека Аллах, навистина, е Моќен и Мудар!“** – т.е. Тој е Моќен во Својата одмазда и казна, и никој не може да побегне од Него и никој не може да Го совлада. И Тој е Мудар во Своите прописи, во нивното воспоставување и укинување.

﴿ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴾ (٢١٠)

„Очекуваат ли нешто друго, освен да им дојде Аллах од сенката на облакот, а и мелеците, и да биде донесена Пресудата. А работите се враќаат кај Аллах! (210)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, им се заканува на неверниците, велејќи: **„Очекуваат ли нешто друго, освен да им дојде Аллах од сенката на облакот, а и мелеците...“** – т.е. на Судниот ден, за пресудување меѓу првите и последните луѓе, наградувајќи секого што работел добро и

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 169.

² Сура Фатир, ајет 6.

казнувајќи секого што работел лошо. Затоа, Аллах ﷻ на крајот од ајетот, рекол: „...и да биде донесена Пресудата. А работите се враќаат кај Аллах!“ – како што вели Аллах ﷻ:

﴿كَأَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا . وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا . وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى﴾

„Но, не! Кога земјата ќе се расцепи, со расцеп целосен! И кога ќе дојде Господарот твој и мелеците, во редови поредени! И на тој Ден, Цехенмот ќе биде доведен. На тој Ден, човекот ќе се сети, но зарем тогаш да се сети!“¹

При толкувањето на овој ајет, Ибн Џерир го споменува долгиот хадис на Рогот, од преносот на Ебу Хурејре رضي الله عنه, а тој е познат хадис, којшто го пренесуваат повеќемина од авторите на „Муснедите“, како и други автори. Во него стои дека Веровесникот ﷺ рекол: „Навистина, луѓето кога ќе се загрижат за својата макотрпна состојба на Судниот ден, ќе настојуваат да посредуваат кај нивниот Господар ﷻ преку пејгамберите, еден по еден, започнувајќи од Адем عليه السلام, па натаму. Меѓутоа, сите пејгамбери ќе го избегнуваат посредувањето, сè додека не дојдат до Мухамед ﷺ. А откако, ќе дојдат кај него, тој ќе рече: „Јас ќе преземам! Јас ќе преземам!... – тогаш, ќе отиде и ќе направи сеџда под Аршот на Аллах ﷻ посредувајќи кај Аллах ﷻ – да дојде и да пресуди меѓу робовите. Па, Аллах ﷻ ќе го прифати неговото посредување и ќе дојде во сенката на облакот, откако небесата и земјата ќе се расцепат, а и сите мелеци коишто се на небесата ќе се спуштат, од второто небо, од третото небо... сè до седмото небо. Потоа, ќе се спуштат мелеците-носители на Аршот и огромните мелеци. Тогаш, ќе се спушти и Возвишениот Владетел ﷻ во сенката на облакот и мелеците, додека тие ќе изговараат: „Славен нека е Владетелот и Господарот! Славен нека е Силниот и Моќниот! Славен нека е Живиот и Вечниот! Славен нека е Усмртувачот на созданијата, Кој никогаш не умира! Славен нека е Величаниот и Славниот, Господарот на мелеците и на Џибрилот! Славен нека е Севишниот Господар! Славен нека е Поседувачот на сета власт! Славен нека е и Славен нека е, засекогаш и вечно!“²

¹ Сура Ел-Фецр, ајети 21-23.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2434; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9340 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 18504.

﴿ سَلَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ آيَةٍ بَيِّنَةٍ وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾ (٢١١) ﴿ زَيْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوْقَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ (٢١٢) ﴿

„Прашај ги синовите Израилови: колку знаменија јасни им дадовме?! (211) На оние кои не веруваат им се разубавува животот на дуњалукот, и се исмејуваат со оние кои веруваат. А оние кои се богобојазливи ќе бидат над нив, на Денот суден. А Аллах снабдува кого сака, без пресметка. (212)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за Израиловите синови, за тоа: колку јасни и очигледни знаменија училе, додека биле со Муса ﷺ. Училе неприкосновени докази и аргументи, коишто сведочеле за автентичноста и вистинитоста на она што му се објавувало, но сепак биле непослушни кон него, иако го забележале морето како се распределува, како карпата се распукнува, како облаците ги препокриле, шти-тејќи ги од жешкото сонце, како им се спуштале сладоти и препелици, и уште многу други очигледни знаменија, коишто неминовно сведочат за постоењето на Управителот и Креаторот на сето тоа, и за вистинитоста на пејгамберот испратен со таквите знаменија. Меѓутоа, тие биле тврдоглави и упорни во нивното неверување, па мноштвото од нив ги одбиле сите тие знаменија и Аллаховата ﷻ благодет ја замениле со неверство. Зборовите: „...А кој ја заменува благодетта Аллахова, откако ќе му дојде, па Аллах, навистина, жестоко казнува...“ – како што вели Аллах ﷻ, известувајќи за неверниците од Курејшите:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ . جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَيَنْسَوْنَ الْقُرْآنَ ﴾

„Зарем не гледаш кон оние кои ја заменија благодетта Аллахова со неверство, туркајќи го народот нивни кон Куќата на пропа-ста. Кон Цехенмот, во кој ќе влезат – а колку лошо престојували-ште е тоа!“¹

Потоа, Аллах ﷻ известува за разубавувањето на дуњалучкиот жи-вот за неверниците, кои се задоволни и спокојни во него, натрупувајќи имоти, без да ги поделуваат на целите, со коишто Аллах ﷻ е Задоволен,

¹ Сура Ибрахим, ајети 28-29.

исмејувајќи се и изигрувајќи се со оние кои веруваат, кои го оставија дуњалучкиот живот и ги споделуваа своите имоти во покорноста кон Својот Господар ﷺ, стремејќи се со тоа кон стекнување на Аллаховото ﷻ задоволство. Затоа, тие ќе успеат на Судниот ден, и ќе бидат над оние кои се изигрувале со нив при оживувањето и собирањето на тој Ден, стоејќи на високите и возвишени степени, додека исмејувачите со нив ќе стојат во најдолните и најомразените степени. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, вели: „...А Аллах снабдува кого сака, без пресметка.“ – т.е. снабдува кого сака од Своите созданија и им дава безбројна награда и дарови. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Билал رضي الله عنه подели, затоа нека не се плаши од Владетелот на Аршот дека ќе му намали.“¹ Аллах ﷻ, исто така, вели:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾

„И нема ништо да поделите, а притоа Тој да не ве награди за тоа. А Тој е Најдобар Снабдувач!“² Во веродостоен хадис стои: „Навистина, секое утро, два мелека се спуштаат од небото. Едниот од нив вели: „Аллаху, дај му награда на тој што дели!“ – а другиот вели: „Аллаху, дај му пропаст на скржавиот!“³ Во друг веродостоен хадис стои: „Адемовиот عليه السلام син вели: „Мојот имот! Мојот имот!“ – а твојот имот е само она што ќе го изедеш, па ќе се истроши, и она што ќе го облечеш, па ќе се истроши, а она што ќе го поделиш како садака, тоа ќе остане, а останатиот дел од имотот ќе го напуштиш и препуштиш на другите.“⁴

﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ (٢١٣) ﴿٥﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 4095 и Ет-Таберани, во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 2953.

² Сура Себе, ајет 39.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1374; Муслим, бр. 1678, 1010 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27294.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 2985, 5258; Ет-Тирмизи, бр. 2342 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15870.

„Луѓето беа една заедница, па Аллах испраќаше пејгамбери – радосници и опоменувачи, и им објавуваше Книги со Вистината, за да пресудуваат меѓу луѓето во она, во што се разидуваат. А не се разидуваа во тоа освен оние на кои им беше дадена Книгата, откако им доаѓаа јаснотиите, поради завидливоста во нив. Па, Аллах ги упати оние кои веруваа во однос на она во што тие се разидуваа, со одобрението Свое. А Аллах упатува кого сака на Патот исправен! (213)“

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Меѓу Нух عليه السلام и Адем عليه السلام поминале десет векови, во сите нив, луѓето се владееле според Аллаховиот صلى الله عليه وسلم Шеријат и Вистина. А потоа, започнале да се разидуваат... па, Аллах صلى الله عليه وسلم започнал да испраќа пејгамбери, како радосници и опоменувачи.“ Се пренесуваат и други ставови во однос на толкувањето на овој ајет, меѓутоа ставот на Ибн Абас رضي الله عنه е најисправен според преносот и значењето, бидејќи луѓето се владееле според верата на Адем عليه السلام сè додека не започнале да обожуваат идоли. Тогаш, Аллах صلى الله عليه وسلم го испратил до нив Нух عليه السلام, кој бил првиот пејгамбер, испратен до жителите на земјата. Затоа, Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: „...и им објавуваше Книги со Вистината, за да пресудуваат меѓу луѓето во она, во што се разидуваат. А не се разидуваа во тоа освен оние на кои им беше дадена Книгата, откако им доаѓаа јаснотиите, поради завидливоста во нив...“ – т.е. откако им беа истакнати јасните докази. А притоа, до таквото нивно однесување не ги довела освен завидливоста и омразата којашто ја поседувале едни наспрема други. Зборовите: „...Па, Аллах ги упати оние кои веруваа во однос на она, во што тие се разидуваа, со одобрението Свое. А Аллах упатува кого сака на Патот исправен!“ Абдурезак пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم за Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„Па, Аллах ги упати оние кои веруваа во однос на она, во што тие се разидуваа, со одобрението Свое...“** – рекол: *„Ние сме последните луѓе, а првите на Судниот ден. Ние сме првите луѓе кои ќе влезат во Џенетот, иако ним им беше дадена Книгата пред нас, а нам ни е дадена по нив. Па, Аллах صلى الله عليه وسلم не упати во однос на она, во што тие се разидуваа од Вистината, со Своето одобрение. Затоа, овој ден (џума) е денот поради којшто тие се разминале, а Аллах صلى الله عليه وسلم нас не упати кон него. Затоа, луѓето се позади нас: утрешниот ден е за Евреите, а*

*задутрешниот ден е за христијаните.*¹ Ер-Реби' ибн Енес, при толкувањето на овој ајет, рекол: „Оние кои верувале, пред овој Умет, биле на она што им се објавувало на пејгамберите, пред да се случи разидувањето. Биле искрени кон Аллаx ﷻ во нивниот ибадет, без да Му прават ширк. Клањале намаз и давале зекат. Постојано се држеле кон првобитниот Шеријат, пред да се случи разидувањето. Затоа, тие ќе бидат сведоци против луѓето на Судниот ден – дека нивните пејгамбери им ја доставиле Објавата, но тие ги сметале за лажни и не верувале во нив.“ Ебу Ел-Алије рекол: „Во овој ајет е содржан единствен спас и излез од сомничавоста, заблудата и раздорот.“ Зборовите: „...со одобрението Свое...“ – т.е. со Своето знаење за нив и за она кон што ги упатил. Ова толкување го застапува Ибн Џерир. Зборовите: „...А Аллаx упатува кого сака...“ – т.е. од Своите созданија. Зборовите: „...на Патот исправен!“ – т.е. кон крајната мудрост и неприкосновениот доказ. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Аиша ؓ во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кога се кривал во ноќта да клања, изговарал: „Ал-лахуме, Раб-бу Џебраиле ве Микаиле ве Исрафиле, Фатирис-семавати вел-ерди, Алимил-гајби веш-шехадети. Енте тахкуму бејне ибадике фима кану фихи јактелифун. Ихдина лимактелефе фихи минел-хак-ки би изнике. Ин-неке техди мен теша'у ила сиратим-мустеким.²“³

﴿ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْتُمُ النَّبَأَاءِ وَالضَّرَاءِ وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصُرَ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴾ (٢١٤)

„Сметате ли дека ќе влезете во Џенетот, а сè уште не ви дошол примерот на оние кои беа пред вас, кои ги снаоѓаше немаштија и болест, и кои беа потресувани, сè додека Пејгамберот и оние кои веруваа со него не речеа: „Кога ќе дојде помошта Аллахова?!“ – а зарем помошта Аллахова не е блиску!?! (214)“

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 856; Муслим, бр. 855, 1413, Ен-Несаи, бр. 1368 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7649.

² Во превод оваа дова значи: „Аллаху, Господару на Џебраил, на Микаил и на Исрафил, Создателу на небесата и на земјата, познавачу на скриеното и на видливото. Ти пресудуваш меѓу Твоите робови во она во што се разидуваат. Упати нè во однос на она за што се разидуваат од Вистината, со Твоето одобрение. Ти, навистина, упатуваш кого сакаш на Исправниот пат.“ (Заб. на прев.).

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 770, 1289; Ебу Давуд, бр. 767; Ет-Тирмизи, бр. 3420; Ен-Несаи, бр. 1625; Ибн Маџе, бр. 1357 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24699.

Аллах ﷻ, во овој ајет, вели: „Сметате ли дека ќе влезете во **Ценетот...**“ – пред да бидете ставени на искушение и испит, како што беа ставени на искушение и испит оние пред вас. Затоа, Аллаh ﷻ, понатаму, вели: „...а сè уште не ви дошол примерот на оние кои беа пред вас, кои ги снаоѓаше немаштија и болест...“ – а тоа се тешките болести и макотрпната беда. Ибн Месуд رضي الله عنه, Ибн Абас رضي الله عنه и група од табиините, зборот „немаштија“ (البأساء), сметаат дека значи: сиромаштија и беда; додека зборот „болест“ (الضراء), значи: тешка болест и изнемоштеност. Зборовите: „...и кои беа потресувани...“ – т.е. заплашувани и тероризирани од страна на непријателите, и беа ставани на огромно и неподносливо искушение, како што стои во веродостоен хадис од Хабаб ибн Ел-Ерет رضي الله عنه дека рекол: „Рековме: ,О Аллахов Пејгамбере, ќе побараш ли помош за нас!? Ќе Го замолиш ли Аллах ﷻ за нас!?!“ – а тој одговори: ,Навистина, оние кои беа пред вас – на некој од нив главата му била ставена под пила, којашто го пресекувала на два дела, од главата па до стапалата, а притоа, воопшто не се одрекнувал од својата вера; или бил гребан со железна гребалка, така што месото се одделувало од неговите коски, а притоа, воопшто не се одрекнувал од својата вера. Се колнам во Аллах ﷻ дека Аллах ﷻ ќе ја исполни оваа вера, така што еден јавач ќе тргне од Сан’а до Хадрамеут, без да се плаши освен од Аллах ﷻ и од волкот за своето стадо, но вие сте народ кој избрзува.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...примерот на оние кои беа пред вас...“ – т.е. искуството на оние пред вас, како што вели Аллах ﷻ:

(فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾)

„Па, ги уништивме оние кои беа помоќни од нив, а веќе помина примерот на првите луѓе.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...и кои беа потресувани, сè додека Пејгамберот и оние кои веруваа со него не речеа: ,Кога ќе дојде помошта Аллахова?!...“ – т.е. барајќи победа врз нивните непријатели и упатувајќи молба за што поскоро избавување од искушението и тешката ситуација во којашто се наоѓале. Зборовите: „...а зарем помошта Аллахова не е блиску!?!“ – се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6544; Ебу Давуд, бр. 2649 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26675.

² Сура Ез-Зухруф, ајет 8.

﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا . إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾

„Па, навистина, со тешкотијата доаѓа олеснување. Навистина, со тешкотијата доаѓа олеснување.“¹ Значи, колку поголемо е искушението, исто толкаво избавување следува. Во еден хадис стои дека Веровесникот ﷺ рекол: „Аллах ﷻ се чуди на разочарувањето на Своите робови, иако избавувањето е сосема блиску. Па, гледа кон нив, како се разочаруваат, и се смее, знаејќи дека нивното избавување е сосема блиску.“²

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ
وَإِنَّ السَّبِيلَ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (٢١٥)

„Те прашуваат што да споделуваат? – Кажи: „Од доброто што го споделувате, па нека биде за родителите, за најблиските, за сираците, за сиромавите и за патниците. А нема да направите ни едно добро, а Allah, навистина, да не знае за тоа.“ (215)“

Те прашуваат како да го трошат својот имот, па Allah ﷻ им го објаснува тоа, односно: „Трошете го својот имот во следните намени...“ – како што стои во хадисот: „Твојата мајка и твојот татко, твојата сестра и твојот брат, а потоа најблиските, па најблиските...“³ Мејмун, во една прилика, го прочитал овој ајет, а потоа рекол: „Овие се намени-те за трошење на имотот. Не споменал во нив тапан, ниту свирка, ниту дрвени слики, ниту прекривки на сидовите.“ Потоа, Allah ﷻ рекол: „... А нема да направите ни едно добро, а Allah, навистина, да не знае за тоа.“ – т.е. секојпат кога од ваша страна ќе биде направено добро дело, Allah ﷻ знае за тоа и ќе ја исполни наградата за него, со најубаво исполнување, бидејќи Тој не нанесува неправда никому, ни колку едно зрно.

﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا
شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (٢١٦)

¹ Сура Еш-Шерх, ајети 5-6.

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 181; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15768 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-му’џемул-кебир“, бр. 469.

³ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 2532 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 2377.

„Ви се пропишува борбата, иако ви е омразена. А можеби, нешто ќе мразите, но во тоа има добро за вас. А можеби, нешто ќе сакате, но во тоа има зло за вас. И Аллах знае, а вие не знаете! (216)“

Во овој ајет е содржана обврската за борбата на Аллаховиот пат ﷺ, со цел муслиманите да го спречат злото на непријателите на исламот. Ез-Зухри рекол: „Џихадот (борбата) е обврска (ваџиб) за секој кој се бори или мирува. Оној кој мирува, доколку биде побарана помош од него, тогаш мора да помогне, а доколку му биде заповедано да тргне во борба, тогаш мора да тргне во борба, а доколку нема потреба од него, тогаш може да мирува.“ Затоа, во веродостоен хадис стои: „*Кој ќе умре, без да излегол во борба и без да ја поттикнувал својата душа за борба, тогаш умрел со цахилиетска смрт.*“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...иако ви е омразена...“ – т.е. ви е тешка и макотрпна. Потоа, рекол: „...А можеби, нешто ќе мразите, но во тоа има добро за вас...“ – т.е. затоа што крајот на борбата е победата и триумфот врз непријателите на исламот и освојување на нивните земји, имоти и семејства. Зборовите: „...А можеби, нешто ќе сакате, но во тоа има зло за вас...“ – како што е мирувањето од борбата и седењето во своите домови, затоа што тоа може да доведе до надвладување на непријателот, освојување на вашите земји и имот и воспоставување на нивниот систем на владеење врз вас. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...И Аллах знае, а вие не знаете!“ – т.е. Тој подобро го знае завршетокот на сите работи од вас, затоа ве известува за она во што е содржана вашата благосостојба на дуњалукот и на ахиретот, па одсвијте се на Неговиот повик и потчинете се кон Неговите наредби, за да бидете упатени.

﴿ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَرَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ
فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1737; Муслим, бр. 2412, 1353; Ебу Давуд, бр. 2480; Ет-Тирмизи, бр. 1590; Ен-Несаи, бр. 4170; Ибн Маџе, бр. 2773 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2891.

خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾

„Те прашуваат за светите месеци и борбата во нив? – Кажи: Борбата во нив е голем грев. Но, одвраќањето од Патот Аллахов, неверувањето во Него, спречувањето од Месцидул-Харам и протерувањето на луѓето од него – е поголем грев кај Аллах. А раздорот е поголем грев од убивањето. И тие нема да престанат да се борат против вас сè додека не ве одвратат од верата ваша, ако можат. А оној од вас кој ќе се одврати од верата своја, а потоа умре како неверник – па, делата нивни се пропаднати на дуњалукот и на ахиретот. И тие ќе бидат жители на Џехенмот и во него, за навек, ќе останат. (217) Навистина, оние кои веруваат, кои хиџра извршуваат и кои се борат на Патот Аллахов – тие, токму, се надеваат во милоста Аллахова, а Аллах е Простувач и Сомилосен.“ (218)“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Џундуб ибн Абдулах ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ испрати една група, а со нив го испрати Ебу Убејде Ел-Џерах ﷺ. Штом започна да се движи, Субабе ﷺ започна да плаче кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го задржа, а како негова замена, го испрати со нив Абдулах ибн Џахш ﷺ, и му напиша писмо, наредувајќи му да не го чита, сè додека не стигнат до тоа и тоа' место, и му заповеда: „Немој никого да присилуваш на движење со тебе, од твоите другари...“¹ Во преносот на Ибн Месуд ﷺ стои дека биле седуммина, чиј водач бил Абдулах ибн Џахш Ел-Еседи ﷺ, а меѓу нив биле: Амар ибн Јасир ﷺ, Ебу Хузејфе ибн Утбе ибн Ребиа ﷺ, Са'д ибн Ебу Векас ﷺ, Утбе ибн Газван Ес-Салими ﷺ – сојузникот од племето Бену Неуфел – Сухејл ибн Бејда' ﷺ, Амир ибн Фухејре ﷺ и Вакид ибн Абдулах Ел-Јербуи ﷺ – другарот на Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му напишал писмо на Ибн Џахш ﷺ и му заповедал да не го отвора и чита сè додека не стигнат до Долината на палмите. Штом, стигнале до Долината на палмите, го отворил писмото, а во него пишувало: „Оди сè додека не стигнеш до Долината на палмите...“ – тогаш, Ибн Џахш ﷺ им рекол на своите другари: „Кој од вас ја

¹ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 17188; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме'уз-зевайд“, бр. 10336 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-кебир“, бр. 1670.

посакува смртта, тогаш нека продолжи и нека остави претсмртна порака, бидејќи јас ќе оставам претсмртна порака и ќе продолжам, по заповед на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“

Абдулмелик ибн Хишам, авторот на „Сирата“ („Животописот“), пренесува од Мухамед ибн Исхак...: „Штом Абдулах ибн Џахш ﷺ поминал два дена пешачење, го отворил писмото, па погледнал во него. А во него пишувало: *„Кога ќе погледнеш во ова мое писмо, продолжи, сè додека не стигнеш до Долината на палмите, меѓу Мека и Тауиф, потоа набљудувај ги Курејшите и пренеси ни ги вестите за нив.“*¹ Откако Абдулах ибн Џахш ﷺ погледнал во писмото рекол: „Слушам и се покорувам!“ – а потоа, им рекол на своите другари: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми нареди да одам во Долината на палмите, за да ги набљудувам Курејшите и да донесам вести за нив, а истовремено ми забрани да принудувам кон тоа било кој од вас. Затоа, кој од вас се стреми кон шехадетот и посакува да го стекне, тогаш нека тргне со мене, а кој не го посакува, тогаш нека се врати. А јас ќе тргнам кон наредбата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Тогаш, тој тргна, а по него тргнаа сите негови другари, без да се противи било кој од нив. Па, тргнале по патот за Хиџаз, а кога стигнале до местото Ма’ден, во близина на Фер’а – коешто уште се нарекува и Неџран – Са’д ибн Ебу Векас ﷺ и Утбе ибн Газван ﷺ ги загубиле своите камили, иако оделе еден позади друг. Тогаш, се издвоиле од дружината, трагајќи по камилите. Абдулах ибн Џахш ﷺ и останатите продолжиле по патот сè до нивното пристигнување во Долината на палмите. Тогаш, низ долината поминал караванот на Курејшите, носејќи со себе масло, храна и друга трговска стока, од она со што тргувале Курејшите. Во караванот се наоѓале: Амр ибн Ел-Хадрами, Осман ибн Абдулах ибн Ел-Мугире, неговиот брат Неуфел ибн Абдулах Ел-Махзумијани и Ел-Хакем ибн Кејсан – ослободениот на Хишам ибн Ел-Мугире. Штом дружината ги погледнала луѓето од караванот, започнале да се плашат од нив, бидејќи се наоѓале блиску до нив... Тогаш, почнале да се расправаат меѓусебно, а тоа било во последниот ден од месецот Реџеб², па некои од нив рекле: „Се колнеме во Аллах ﷻ, ако ги

¹ Го пренесува Ел-Бејхеки, бр. 17436.

² Надоврзување од авторот: „Во преносот на Џундуб ибн Абдулах ﷺ стои: „Не знаеле: дали тој ден е последен ден од месецот Реџеб или прв ден од месецот Џумаде...?“

оставиме оваа ноќ, тогаш ќе влезат во Харемот и ќе продолжат со своето уживање. А ако ги нападнеме, тогаш ќе ги убиеме во светиот месец.“ – започнале да се колебаат и се плашеле да ги нападнаат. Одеднаш, почнале да се бодрат самите себеси и одлучиле да убијат колку што можат од нив и да одземат од нив колку што можат. Тогаш, Вакид ибн Абдулах Ет-Темими ﷺ го погодил со стрела Амр ибн Ел-Хадрами и го убил, додека Осман ибн Абдулах и Ел-Хакем ибн Кејсан биле заробени, а Неуфел ибн Абдулах се спасил и им побегнал. Потоа, Абдулах ибн Џахш ﷺ и неговата дружина го зеле пленот и двајцата заробеници, па тргнале кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во Медина...” Ибн Исхак, понатаму, вели: „...Штом стигнале кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, рекол: „*Не ви наредив да се борите во светиот месец.*“¹ – па, го запрел пленот и двата заробеника, не сакајќи да земе ништо од тоа. Откако, ги слушнале овие зборови на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, рацете на луѓето од дружината започнале да се тресат, помислувајќи дека се упропастиле самите себеси. Останатите муслимани почнале грубо да се однесуваат кон нив, поради постапката што ја презеле, а Курејшите започнале да зборуваат: „Мухамед и неговите асхаби ги осквернуваат светите месеци, пролевајќи крв во нив, заплenuвајќи имоти и заробувајќи луѓе...“ – откако, ваквата вест започнала масовно да се шири, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: „**Те прашуваат за светите месеци и борбата во нив? – Кажете: Борбата во нив е голем грев. Но, одвраќањето од Патот Аллахов, неверувањето во Него, спречувањето од Месџидул-Харам и протерувањето на луѓето од него – е поголем грев кај Аллах...**“ – т.е. ако вие ги убивате во светиот месец, па тие веќе ве одвраќаа од Аллаховиот ﷻ пат, неверувајќи во Него, ве спречуваа од Месџидул-Харам и ве протеруваа од него, иако бевте негови жители. Таквиот грев е поголем и полош кај Аллах ﷻ од убиството на оние кои ги убивте. Зборовите: „...**А раздорот е поголем грев од убивањето...**“ – т.е. правеа раздор меѓу муслиманите, нафрлувајќи им сомнежи во нивната вера, со цел да ги вратат во неверството, по нивното верување. Тоа е поголемо и полошо кај Аллах ﷻ од убиството. Зборовите: „...**И тие нема да престанат да се борат против вас сè додека не ве одвратат од верата ваша, ако можат...**“ – т.е. и понатаму, истрајуваат кон она што

¹ Го пренесува Ел-Бехеки, бр. 17436.

е позлобно и поголемо од тоа, без најмалку да се каат и да се колебаат во она што го прават.

Ибн Исхак, понатаму, вели: „...Откако, се објавил ајетот, говорејќи за тоа, и откако Аллах ﷻ ги избавил муслиманите од незавидната состојба во којашто се наоѓале, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го прифатил пленот и двата заробеника. Тогаш, Курејшите испратиле делагати за откуп на Осман ибн Абдулах и Ел-Хакем ибн Кејсан од заробеништвото, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Нема да ги откупите сè додека не се вратат нашите двајца асхаби: Са’д ибн Ебу Векас ﷺ и Утбе ибн Газван ﷺ бидејќи ние се плашме за нив од вас. Па, ако вие ги убиете нив, тогаш и ние ќе ги убиеме вашите луѓе.* Тогаш, Са’д ﷺ и Утбе ﷺ се вратиле, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го прифатил откупот на двајцата заробеници. Што се однесува на Ел-Хакем ибн Кејсан, па тој го примил исламот, станал добар муслиман и останал да живее кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ сè додека не бил убиен како шехид во битката кај бунарот ‚Меуне‘. А што се однесува на Осман ибн Абдулах, па тој се вратил во Мека и умрел во неа како неверник...“

Ибн Исхак, понатаму, вели: „...Откако, Абдулах ибн Џахш ﷺ и неговата дружина разбрале за ајетот, посакале уште повеќе да ја стекнат наградата за борбата на Аллаховиот ﷻ пат, па рекле: ‚О Аллахов Пејгамбере, ќе учествуваме ли во друга битка, за да ја стекнеме наградата на муџахиди?‘ – тогаш, Аллах ﷻ го објавил наредниот ајет: **Навистина, оние кои веруваат, кои хиџра извршуваат и кои се борат на Патот Аллахов – тие, токму, се надеваат на милоста Аллахова, а Аллах е Простувач и Сомилосен.**“ Абдулах ибн Џахш ﷺ, во битката којашто ја извршиле, возвраќајќи им на Курејшите, откако рекле: ‚Мухамед и неговите асхаби ги осквернуваат светите месеци, пролевајќи крв во нив, запленувајќи имоти и заробувајќи луѓе.‘ – ги отпеал следните стихови:

*„Убиството во светиот месец за голем грев го сметате,
но поголемо од тоа е она што го правите.
Вашето одвраќање од Мухамед, велејќи,
и вашето неверување во Аллах, стремејќи.
Го протерувате од Аллаховиот месџид жителот,
не можејќи да го гледате на сеџдата.
А ние, иако не омаловажувате за убиството,*

*сепак, во исламот го наоѓаме единството.
Нашите копја од крвта на Ибн Ел-Хадреми ги напоивме,
во Долината на палмите кога ве нападнавме.
И Ибн Абдулах, Осман го заробивме,
водејќи го во окови, го донесовме.“*

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ﴾ (٢١٩) فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَبْتُمْ إِنْ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ (٢٢٠)

„Те прашуваат за виното и за коцката? – Кажи: ‚Во нив имате грев голем, но и добивки за луѓето. Меѓутоа, гревот нивни е поголем од добивката нивна.‘ И те прашуваат што да споделуваат? – Кажи: ‚Вишокот!‘ Ете така, Аллах ви ги објаснува ајетите за да размислувате. (219) На дуњалукот и на ахиретот. И те прашуваат за сираците? – Кажи: ‚Во поправањето нивно има добро, па и ако се здружите со нив, тие се браќа ваши. А Аллах го знае расипникот и го знае добродетелот. А Аллах да сака ќе ви отежни. Аллах, навистина, е Моќен и Мудар! (220)“

Аллаховите ﷺ зборови: „Те прашуваат за виното и за коцката?...“ – што се однесува на „виното“ (الْخَمْرُ), како што вели владетелот на верниците Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ: „Тоа е сето она што го опива човековиот ум.“ Ова ќе биде подетално објаснето при толкувањето на сура-та „Ел-Маида“. Додека, под „коцка“ (الْمَيْسِرُ) се мисли на коцкањето и комарот. Зборовите: „...Кажи: ‚Во нив имате грев голем, но и добивки за луѓето...“ – што се однесува на гревот од нив, па тој е во верата, а што се однесува на добивката од нив, па тоа е дуњалучката добивка, како што се заработката од продажбата на алкохолот и стекнувањето добивка од коцката, коишто потоа човекот ги троши за себе и за своето семејство. Меѓутоа, овие интереси и придобивки не значат ништо во однос на нивната штетност, којашто се однесува на нивниот разум и вера. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...Меѓутоа, гревот нивни е поголем од добивката нивна.“ Затоа, овој ајет се смета за вовед во конечното заб-

ранување на алкохолот, бидејќи во него не се јавуваат непосредни искази, туку само предложни искази. Затоа, од Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ се пренесува дека, откако го слушал овој ајет, рекол: „Аллаху, објасни ни го прашањето за алкохолот, со доволно објаснување.“¹ Сè додека не биле објавени ајетите од сурата „Ел-Маида“ за конечната забрана на алкохолот:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَتْنَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ . إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴾

„О верници, навистина, виното, коцката, идолите и стрелките за гатање се нечисто дело од шејтанот, затоа избегнувајте го, за да успеете. Шејтанот само сака да ви уфрли меѓу вас непријателство и омраза преку виното и коцката, и да ве одврати од споменувањето на Allah и намазот, па ќе престанете ли!“² Подетално објаснување за ова ќе следува при толкувањето на сурата „Ел-Маида“ – иншаллах. Кога бил објавен овој ајет, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одредил повикувач да повикува меѓу луѓето: „*Пијаниот нека не се приближува до нашиот намаз!*“

Аллаховите ﷺ зборови: **„И те прашуваат што да споделуваат?“** – Ибн Ебу Хатим пренесува од Јахја, дека му било пренесено од Муаз ибн Џебел ﷺ и Са’лебе ﷺ, дека дошле кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рекле: „*О Аллахов Пејгамбере, ние, навистина, имаме робови и семејства, па што да трошиме од имотите наши за нив?* – тогаш, Allah ﷻ го објавил следниот ајет: **„И те прашуваат што да споделуваат?...“** – тоа е така, за сопственикот на имотот да не го потроши сиот свој имот, а потоа да започне да бара од луѓето.“ На ова упатува и хадисот којшто го пренесува Ибн Џерир од Ебу Хурејре ﷺ дека тој рекол: „*Еден човек рече: „О Аллахов Пејгамбере, јас имам еден динар.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Потроши го за себе.“ Човекот, повторно, рече: „Имам уште еден.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Потроши го за твоето семејство.“ Човекот, повторно, рече: „Имам уште еден.“ – а Аллаховиот*

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3670; Ет-Тирмизи, бр. 3049; Ен-Несаи, бр. 5540 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 380.

² Сура Ел-Маида, ајети 90-91.

Пејгамбер ﷺ му рече: „Потроши го за твојот помошник.“ Човекот, повторно, рече: „Имам уште еден.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Потроши го за она што мислиш дека е подобро.“¹ Овој хадис го пренесува и Муслим во својот „Сахих“. Во „Сахихот“ на Муслим, исто така, се пренесува хадис од Ебу Хурејре ؓ, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Најдобра садака е онаа која се дава при богатство, а горната рака е подобра од долната рака, и започни со твоето семејство.““²

Аллаховите ﷺ зборови: „...ете така, Аллах ви ги објаснува ајетите за да размислувате. На дуњалукот и на ахиретот...“ – т.е. како ‘што ви ги објасни овие прописи и ви ги образложи, исто така ќе ви ги објасни и другите ајети коишто се однесуваат на прописите, на Неговото ветување и на Неговата закана, со цел правилно да размислувате и да расудувате на дуњалукот и на ахиретот. Ибн Абас ؓ рекол: „Т.е. да размислувате за минливоста на дуњалукот и неговото исчезнување, и за доаѓањето на ахиретот и неговата вечност.“ Од Катаде се пренесува дека рекол: „Т.е. за да му дадете предност на ахиретот во однос на дуњалукот.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...И те прашуваат за сираците? – Кажи: „Во поправањето нивно има добро, а ако ги здружите со вас, па тие се браќа ваши. А Аллах го знае нередникот и го знае поправателот. А Аллах да сака ќе ви отежни...“ – Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Откако, беа објавени ајетите:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾

„И не приближувајте се до имотот на сиракот освен со она што е најдобро...“³ – и:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1663, 997; Ебу Давуд, бр. 1691; Ен-Несаи, бр. 2535; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9736.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1361; Муслим, бр. 1034, 1716; Ен-Несаи, бр. 2543 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14902.

³ Сура Ел-Енам, ајет 152.

„Навистина, оние кои го трошат имотот на сираците, неправедно – тие само внесуваат во стомаците свои оган и ќе бидат ставени во Џехенемот.“¹ – тогаш оние кои имаа сираци под свое старателство, започнаа да ја издвојуваат храната и пијалакот на сираците од нивната храна и пијалак, а вишокот од храната и пијалакот на сираците го оставаа и го чуваа сè додека сираците не го изедеа или сè додека не се расипеше. Ваквата постапка им стана тешка, па му го споменаа тоа на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, Allah ﷻ го објави ајетот: **„И те прашуваат за сираците? – Кажи: Во поправањето нивно има добро, па и ако се здружите со нив, тие се браќа ваши...“** – оттогаш започнаа да ги мешаат храната и пијалакот на сираците со нивната храна и пијалак.² Овој хадис го пренесуваат Ебу Давуд, Ен-Несаи, Ибн Ебу Хатим, Ибн Мардевејх и Ел-Хаким, од повеќе извори коишто завршуваат до пренесувањето на Ата ибн Ес-Саиб, додека Ес-Суди го пренесува од Ибн Абас ؓ и Ибн Месуд ؓ со сличен текст. Веки’ ибн Ел-Џерах пренесува од Аиша ؓ дека рекла: „Јас, навистина, мразам имотот на сиракот да стои кај мене, без да ја помешувам неговата храна со мојата храна, и неговиот пијалак со мојот пијалак.“ Според тоа, зборовите: **„...Кажи: Во поправањето нивно има добро...“** – т.е. во чувањето на нивниот имот, издвоено, има добро. Додека, зборовите: **„...па и ако се здружите со нив, тие се браќа ваши...“** – т.е. ако ја помешате нивната храна со вашата храна и нивниот пијалак со вашиот пијалак, тогаш во тоа нема никаква пречка.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А Allah го знае расипникот и го знае добродетелот...“** – т.е. го знае оној кој има намера и умисла да врши неред или да поправа. Зборовите: **„...А Allah да сака ќе ви отежни. Allah, навистина, е Моќен и Мудар!“** – т.е. ако Allah ﷻ сака, тогаш ќе ви отежне во вашиот живот, но тој ви олесна со тоа што ви овозможи да се здружувате со сираците и да ги интегрирате во вашето секојдневие. При толкувањето на сурата „Ен-Ниса“, односот кон сираците ќе биде подетално и подробно објаснет – иншаллах.

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 10.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2871; Ен-Несаи, бр. 3669; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2993; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3157 и Ел-Бејхеки, бр. 10704.

﴿ وَلَا تَتَّخِذُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ وَلَأَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُتَّخِذُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ (٢٢١) ﴿

„И не женете се со многубошките, сè додека не поверуваат. А робинката-верничка е подобра од многубошката, макар таа и да ви се допаѓа. И не мажете ги жените за многубошците, сè додека не поверуваат. А робот-верник е подобар од многубожецот, макар тој и да ви се допаѓа. Тие повикуваат кон Цехенемот, а Аллах повикува кон Џенетот и прошката, со одобрението Свое, и им ги објаснува ајетите Свои на луѓето, за да ги опомене. (221)“

Во овој ајет е содржана забрана од Аллах ﷻ за верниците, да се женат за жените-мушрички, кои обожуваат идоли, но Аллах ﷻ ги издвоил од оваа забрана жените од Следбениците на Книгата, со зборовите:

﴿ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ ﴾

„И чесните жени од оние на кои им беше дадена Книгата пред вас, доколку им ги дадете венчалните дарови нивни, посакувајќи честност, а не блуд...“¹ Ибн Абас ؓ рекол: „Аллах ﷻ ги издвоил од ваквата забрана, жените од Следбениците на Книгата.“ Омер ибн Ел-Хатаб ؓ рекол: „Муслиманот смее да се ожени за христијанка, но христијанин не смее да се ожени за муслиманка.“ Од Џабир ибн Абдулах ؓ се пренесува дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Дозволено ни е да се жениме со жените од Следбениците на Книгата, а ним не им е дозволено да се женат со нашите жени.“² Ова предание, иако во неговото пренесување има недостаток, сепак сиот исламски Умет го прифаќа и се сложува со тоа.

За зборовите: „...А робинката-верничка е подобра од многубошката, макар таа и да ви се допаѓа...“ – Ес-Суди рекол: „Овој ајет е објавен за Абдулах ибн Руваха ؓ, кој поседувал црна робинка, па се налу-

¹ Сура Ел-Маида, ајет 5.

² Го пренесува Ед-Дарекутни, бр. 4012.

тил на неа и ѝ удрил шлаганица. Потоа се вознемирил од својата постапка и се упатил кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па го известил за тоа што го сторил, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го прашал: „**Што е таа?**“ Одговорил: „Пости и клања, зема абдест на најубав начин и сведочи дека нема друг бог освен Аллах ﷻ и дека ти си Аллахов пејгамбер.“ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „**О Ебу Абдулах, па таа е верничка.**“ Тогаш, Абдулах ﷺ рекол: „Се колнам во Оној кој те испрати со Вистината, ќе ја ослободам од ропството и ќе се оженам со неа.“ Па откако го сторил тоа, некои од луѓето започнале да зборуваат за него, велејќи: Ја ожени својата робинка, сакаат да се женат со мушриците, а и да се мажат за нив, посакувајќи да ги задржат своите положби. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил овој ајет.“ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Жената ја мажат четири работи: нејзиниот имот, нејзиното потекло, нејзината убавина и нејзината вера. Затоа, држи се за онаа со верата, ќе ги добиеш сите други.*“¹ Муслим пренесува сличен исказ од Џабир ﷺ. Тој, исто така, пренесува од Ибн Омер ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Дуњалукот е уживање, а најдобро уживање во него е добрата сопруга.*“²

Аллаховите ﷻ зборови: „**...И не мажете ги жените за многубошците, сè додека не поверуваат...**“ – т.е. не дозволувајте мажите од мушриците да стапуваат во брак со жените од верниците, како што велат Аллах ﷻ:

﴿ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ ﴾

„**Верничките не им се дозволени ним, а и многубошците не им се дозволени ним...**“³

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**...А робот-верник е подобар од многубожецот, макар тој и да ви се допаѓа...**“ – т.е. мажот-верник, макар и да биде абисински роб, е подобар од мушрикот, макар и да е поглавар и угледен. Зборовите: „**...Тие повикуваат кон Џехенмот...**“ – т.е. здру-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4802; Муслим, бр. 2661, 1466; Ебу Давуд, бр. 2047; Ен-Несаи, бр. 3230; Ибн Маџе, бр. 1858 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9237.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2668, 1467; Ен-Несаи, бр. 3232; Ибн Маџе, бр. 1855 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6531.

³ Сура Ел-Мумтехина, ајет 10.

жувањето и заедничкиот живот со нив доведува до вљубување во дуњалукот и во неговите убавини, а оставање на ахиретот, а крајот на тоа е брутален и незавиден и води до Џехенмот. Зборовите: „...а Аллах повикува кон Џенетот и прошката, со одобрението Свое...“ – т.е. со Својот Шеријат, составен од Неговите наредби и забрани. Затоа, на крајот од овој ајет, Аллах ﷻ рекол: „...и им ги објаснува ајетите Свои на луѓето, за да ги опомене.“

﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْتَزِلُوا النَّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾ (٢٢٢) نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ وَقَدِمُوا لِأَنفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مَلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ (٢٢٣) ﴿

„Те прашуваат за месечниот циклус? – Кажи: „Тоа е нечисто. Затоа, избегнувајте ги жените додека се наоѓаат во месечниот циклус, и не приближувајте им се сè додека не се исчистат. А кога ќе се исчистат, тогаш приоѓајте им од онаму од каде што ви наредил Аллах. Аллах, навистина, ги сака покајниците и ги сака чистите. (222) Жените ваши се ниви ваши, затоа приоѓајте кон нивите ваши од каде што сакате. И правете добри дела за вас. И плашете се од Аллах и знајте дека, навистина, ќе Го сретнете. И израдувај ги верниците. (223)“

Имамот Ахмед пренесува од Енес ؓ дека кога жената на некој од Евреите ќе навлезела во месечниот циклус, тој не ја дел заедно со неа, ниту се здружувал со неа во домот. Тогаш, асхабите го прашале Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за тоа, па Аллах ﷻ го објавил ајетот: „Те прашуваат за месечниот циклус?...“ – а кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил овој ајет, рекол: „Правете што сакате, освен интимен однос.‘ Кога ваквата вест допрела до Евреите, тие рекле: ‚Овој човек не остави ништо од нашата вера, а притоа да не заповеда спротивно од неа.‘ Тогаш, Есјед ибн Худајр ؓ и Абад ибн Бишр ؓ дошле кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рекле: ‚О Аллахов Пејгамбере, Евреите рекоа – вака и вака – , па зошто да не вршиме интимен однос со нашите жени?‘ – тогаш, лицето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се променило, така што помислиле дека се разгневил врз нив, па заминале од кај него. Тогаш, Аллаховиот Пејгам-

бер ﷺ испратил до нив подарок од млеко, од кај себе, по човек кој ги стигнал и ги напоил со млекото. Тогаш, двајцата сфатиле дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не се разгневил врз нив.¹

Ебу Давуд пренесува од Икриме, а тој од некои од сопругите на Веровесникот ﷺ дека рекле: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога сакаше нешто од жената, додека таа се наоѓаше во менструален циклус, фрлаше облека врз нејзиниот полов орган.“²

Зборовите: „...Затоа, избегнувајте ги жените, додека се наоѓаат во месечниот циклус...“ – т.е. избегнувајте ги нивните полови органи, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Правете што сакате, освен интимен однос.“ Затоа мноштво од исламските алими (ел-џумхур) или поголемиот дел од нив сметаат дека е дозволено задоволување со својата жена, додека се наоѓа во менструален циклус, освен во нејзиниот полов орган. Исто така, дозволено е легнувањето со неа во заедничка постела и јадењето со неа на заедничка трпеза – без разидување меѓу исламските алими. Аиша ﷺ рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми наредуваше, па му ја миев главата додека бев во месечен циклус, и легнуваше во мојата прегратка, учејќи Куран, додека бев во месечен циклус.“³ Во веродостоен хадис, исто така, од Аиша ﷺ, стои дека рекла: „Гризнував од месото, додека бев во месечен циклус, а потоа му го подавав на Веровесникот ﷺ, а тој ја ставаше својата уста врз месото, онаму каде што гризнував. И пиев од пијалакот, па му го подавав, а тој ја ставаше својата уста врз садот, онаму од каде што пиев.“⁴

Вршењето интимен однос со својата жена, додека таа се наоѓа во менструален циклус, е грев, за којшто човекот треба да бара прошка од Allah ﷻ и да се покае кај Него. Но, дали е потребен искуп (кефарет) за направениот грев или не? – Исламските алими се поделиле околу двата става: 1) Покрај покајувањето, потребен е и искуп, бидејќи имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол, за оној кој

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 302, 455; Ебу Давуд, бр. 2165; Ет-Тирмизи, бр. 2977; Ен-Несаи, бр. 369; Ибн Маџе, бр. 644 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13164.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 272 и Ел-Бејхеки, бр. 1437.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 293; Муслим, бр. 301, 454; Ебу Давуд, бр. 260; Ен-Несаи, бр. 381; Ибн Маџе, бр. 634 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23876.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 300, 453; Ебу Давуд, бр. 259; Ен-Несаи, бр. 380; Ибн Маџе, бр. 643 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25066.

врши интимен однос со својата жена додека се наоѓа во месечен циклус, дека треба да подели садака во вредност од еден или половина динар.¹ и 2) Овој став го застапуваат поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур) и тоа е новото стојалиште на мезхебот на имамот Еш-Шафија, според кого е доволно покажувањето и барањето прошка од Allah ﷻ и нема потреба од искуп (кефарет) за тоа, бидејќи застапниците на овој став сметаат дека хадисот којшто говори за тоа не се смета за веродостоен во однос на статусот на неговото подигнување до говорот на Веровесникот ﷺ. Некои од исламските алими сметаат дека е дозволено задоволување со жената додека се наоѓа во месечниот циклус, само од нејзината половина па нагоре, бидејќи во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Мејмуна бинт Ел-Харис Ел-Хилалије ﷺ, која рекла: *„Веровесникот ﷺ кога сакаше да се задоволи со некоја од своите сопруги, додека таа се наоѓаше во месечен циклус, ѝ наредуваше да се покрие од половината надолу.“*² Овој исказ го пренесува Ел-Бухари, а и двајцата – Ел-Бухари и Муслим – пренесуваат сличен исказ од Аиша ﷺ.

Значи, Аллаховите ﷻ зборови: **„...и не приближувајте им се сè додека не се исчистат...“** – всушност, ги толкуваат претходните Аллахови ﷻ зборови: **„...Затоа, избегнувајте ги жените, додека се наоѓаат во месечниот циклус...“** – т.е. не приближувајте им се со интимен однос, додека се наоѓаат во месечниот циклус. Од ова може да се извлече дозволата за воспоставување интимен однос по завршување на месечниот циклус. Затоа, имамот Ахмед, во едно од неговите дела, рекол: **„Аллаховите ﷻ зборови: ,Те прашуваат за месечниот циклус? – Кажи: ,Тоа е нечисто. Затоа, избегнувајте ги жените додека се наоѓаат во месечниот циклус, и не приближувајте им се сè додека не се исчистат. А кога ќе се исчистат, тогаш приоѓајте им од онаму од каде што ви наредил Allah...“** – укажуваат на фактот дека чистењето (завршувањето на циклусот) означува дозвола за приближување кон жената.“ Додека, од Мејмуна ﷺ и Аиша ﷺ се пренесува дека рекле: *„Кога некоја од нас ќе добиеше месечен циклус, се затегаше со наметка од половината надолу и влегуваше кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во неговото*

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2168; Ен-Несаи, бр. 289; Ибн Маџе, бр. 650 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2033.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 297; Муслим, бр. 294, 442; Ебу Давуд, бр. 267; Ен-Несаи, бр. 287 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26279.

„катче“.¹ Значи, овој хадис укажува на фактот дека овие зборови се однесуваат на интимниот однос.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...А кога ќе се исчистат, тогаш приоѓајте им од онаму од каде што ви наредил Аллах...“** – во овој дел од ајетот е содржано упатство за воспоставување интимен однос со жените по нивното капење. Впрочем, исламските алими се согласиле дека жената, откако ќе ѝ престане менструалната крв, не смее да стапи во интимен однос сè додека не се искапе со вода или тејемум, доколку има оправдание и по исполнувањето на условите за тоа – освен Ебу Ханифа – Аллах ﷻ да му се смилува – кој смета дека, доколку менструалната крв престане кај жената до најдолгиот период – а тоа се десет дена, тогаш, според неговото мислење, жената нема потреба од капење пред интимниот однос – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Ибн Абас ؓ толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„...сè додека не се ичистат...“** – рекол: „Односно, сè додека не се исчистат од крвта -: **„...А кога ќе се исчистат...“** – т.е. со вода.“ Ова толкување го застапуваат и мноштво од табиините.

За Аллаховите ﷺ зборови: **„... од онаму од каде што ви наредил Аллах...“** Ибн Абас ؓ рекол: „Т.е. во половиот орган, и не претерувајте во друго, а кој ќе направи нешто друго, тогаш таквиот претерал.“ Значи, во дел од ајетот е содржан доказ за забраната на вршење на односот во аналниот отвор – а ова ќе биде подетално објаснето во понатамошното толкување – иншаллах. Зборовите: **„...Аллах, навистина, ги сака покајниците...“** – т.е. оние кои се каат за своите гревови, макар и да им се случува тоа. Зборовите: **„...и ги сака чистите.“** – т.е. оние кои се чуваат себеси од гнасотиите и нечистите работи, а посебно се чуваат од забраната за стапување во интимен однос со жената, при нејзиниот менструален циклус или во она што е забрането.

Аллаховите ﷺ зборови: **„... Жените ваши се ниви ваши...“** – под „нива“ (الْحَرْث) се мисли на местото во коешто се зачнува родот. Зборовите: **„...затоа приоѓајте кон нивите ваши од каде што сакате...“** – т.е. како што сакате, однапред или одзади, но во еден отвор, како што

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 269; Ен-Несаи, бр. 284; Ел-Бејхеки, бр. 1435 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-еусат“, бр. 7552.

се потврдува во бројни хадиси. Ел-Бухари пренесува од Џабир رضي الله عنه дека рекол: „Евреите велеа: *‘Кога човекот врши полов чин со својата жена одзади, тогаш ќе се роди криво дете.‘* Па, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Жените ваши се ниви ваши, затоа приоѓајте кон нивите ваши од каде што сакате...“**“ Овој хадис, исто така, го пренесуваат Муслим и Ебу Давуд. Ибн Ебу Хатим пренесува од Џабир رضي الله عنه дека рекол: „Евреите им велеа на муслиманите: *‘Кој ќе врши полов чин со својата жена, свртена одзади, ќе му се роди манливо дете.‘* Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Жените ваши се ниви ваши, затоа приоѓајте кон нивите ваши од каде што сакате...“**“ Ибн Џурејџ пренесува во еден хадис дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Однапред или одзади, ако е во половиот орган.*“¹ Постојат и многу други хадиси коишто ја дозволуваат разновидноста при стапувањето во интимен однос, под услов да биде во едниот отвор, а тоа е женската вагина. Истовремено, во бројни хадиси се наведува забраната за вршење полов чин со жените во нивните анални отвори. Така, Омер ибн Шуајб пренесува од својот татко, а тој од својот татко, дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Вршењето интимен однос со жената во нејзиниот анален отвор е мала педерастичка.*“² Имамот Ахмед пренесува од Али ибн Талк رضي الله عنه дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ забрани да се врши интимен однос со жените во нивните анални отвори, бидејќи Аллах ﷻ навистина, не се срами од вистината.*“³ Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Навистина, оној кој врши интимен однос со својата жена во нејзиниот анален отвор Аллах ﷻ нема да го погледне.*“⁴ А што се однесува на преданијата, во коишто се наведува дозволата за тоа, тие се неправилни и неверодостојни. Така, нашиот шејх, хафизот Абдулах Ез-Зехеби ги издвоил сите овие преданија во едно мало дело и навел дека сите се слаби и неетаблирани. Како што се пренесуваат и непотврдени ставови од Ибн Омер رضي الله عنه, имамот Малик, имамот Еш-Шафија и Ет-Тахави – дека вршењето полов чин во аналниот отвор е дозволено. Меѓутоа, ваквиот став не се потврдува од нив – Аллах ﷻ да биде Задоволен со нив. Така, Ен-Наср Ес-Сабаг рекол: „Ер-Реби‘ се колнеше, велејќи: *‘Се колнам во*

¹ Го пренесува Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 3307.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6928.

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1164; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 657; Ел-Бејхеки, бр. 3281 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 1256.

⁴ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7627.

Аллах ﷻ, нема друг бог освен Него, дека Ибн Ел-Хакем излажал за Еш-Шафја во врска со тоа, бидејќи Еш-Шафија навел во шест од неговите книги дека тоа е забрането – а Аллаx ﷻ најдобро знае.“ Исто така, и за Ибн Омер ﷺ се вели дека го забранувал тоа, како што пренесува Ед-Дарими од Сеид ибн Јесар (Ебу Ел-Хабаб), дека тој рекол: „Го прашав Ибн Омер ﷺ: „Што мислиш за робинките-девојки, смее ли да се врши половчин со нив одзади?“ Праша: „Што значи одзади?“ Реков: „Аналниот отвор.“ Одговори: „А зарем некој од муслиманите го прави тоа!““ Овој пренос е веродостоен и јасен исказ од Ибн Омер ﷺ за забраната на тоа. Оттука, секое предание од него, и покрај веројатноста и двосмисленоста во значењето, сепак се смета за неправилно, во однос на претходно наведеното веродостојно предание од него. Исто така, Мамер ибн Иса пренесува од имамот Малик дека тоа е забрането. Така, Ебу Бекр ибн Зијад Ен-Нејсабури пренесува од Исраил ибн Рух дека го прашал имамот Малик ибн Енес: „Што мислиш за вршењето интимен однос со жените во нивните анални отвори?“ Одговорил: „Вие сте Арапи, затоа ве прашувам: дали под *нива* се подразбира нешто друго освен место на плод. Затоа, не претерувајте повеќе од половиот орган.“ Повторно го прашал: „О Ебу Абдулах, некои од луѓето велат дека ти тврдиш, дека тоа е дозволено?“ Одговорил: „Лажат за мене! Лажат за мене!““ Овој е правилниот став од имамот Малик, а воедно тоа е ставот на имамот Ебу Ханифа, имамот Еш-Шафија и имамот Ахмед ибн Ханбел, а и на нивните ученици. Воедно, таков е ставот и на табиините и на другите од Селефот, кои сметаат дека тоа е забрането. Дури некои од нив сметаат дека практикувачот на ова валкано дело се смета за неверник.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**И правете добри дела за вас...**“ – т.е. бидете покорни и избегнувајте го она што ви го забранувам од харамите. Затоа, во понатамошниот дел од ајетот, рекол: „...**И плашете се од Аллах и знајте дека, навистина, ќе Го сретнете...**“ – т.е. ќе ги пресметува сите ваши дела. Зборовите: „...**И израдувај ги верниците.**“ – т.е. оние кои се покорни кон Аллаховите ﷻ наредби и кои ги почитуваат Неговите забрани. Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**И правете добри дела за вас самите...**“ – рекол: „Тоа значи, човекот да изговори ‚Бисмил-лах‘ при интимниот однос.“ Така, во „Сахихот“ на Ел-Бухари се пренесува хадис од Ибн Абас ﷺ дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Кога некој од вас*

сака да има интимен однос со својата жена, па изговори: „Бисмил-лах. Ал-лахум-ме цен-нибнеш-шејтане ве цен-нибиш-шејтане ма резактена¹ – па, ако биде одредено да се зачне дете од тоа, тогаш шејтанот не ќе може никогаш да му наштети.“²

﴿ وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ (224) لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِالْعُغُوبِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿225﴾

„И заклетвите во Аллах нека не ви бидат пречка да правите добро, од Аллах да се плашите и луѓето да ги помирувате. Аллах слуша сè и знае сè. (224) Аллах нема да ве казни ако се заколнете ненамерно, но ќе ве казни ако под заклетва направите нешто намерно. А Аллах е Простувач и Благ. (225)“

Аллах ﷻ вели: „Немојте да ги земата вашите заклетви во Аллах ﷻ како пречка за вашето добродетелство и за одржувањето на роднинските односи – доколку се заколнете дека ќе ги прекинете, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ ﴾

„Чесните и богатите што се меѓу вас нека не се колнат дека нема да им даваат на блиските роднини, на сиромавите и на мухацирите на патот Аллахов. Нека простуваат и нека преминуваат! Не сакаат ли Аллах да им прости!?!...“³ Значи, истрајувањето во заклетвата претставува поголем грев за заколнувачот отколку избавувањето од неа со преземање искуп (кефарет). Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Се колнам во Аллах, ако некој од вас истрае во својата заклетва во врска со неговото семејство (на нивна штета), тоа кај Аллах е поголем

¹ Оваа дова во превод значи: „Во името на Аллах ﷻ. Аллаху, сочувај нè од шејтанот и сочувај го од шејтанот она со што ќе нè снабдиш.“ (Заб. на прев.).

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6025; Муслим, бр. 2591, 1434; Ебу Давуд, бр. 2161; Ет-Тирмизи, бр. 1092; Ибн Маџе, бр. 1919 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр.2592.

³ Сура Ен-Нур, ајет 22.

грев отколку испупот со кој Аллах го обврзува таквиот човек.“¹ Овој хадис го пренесуваат Муслим и Ахмед.

Ибн Абас ؓ, при објаснувањето на значењето на овој ајет, рекол: „Немој да ја земаш твојата заклетва како пречка за добродетелта, туку испупи се за твојата заклетва и биди добротвор.“ Ова толкување, исто така, го застапуваат мноштвото од табиините. Ова толкување го потврдуваат бројни хадиси коишто се пренесуваат во „Двата сахиха“, како што е хадисот на Ебу Муса Ел-Еш’ари ؓ во којшто стои дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Јас, навистина, се колнам во Аллах ﷻ. Ако Аллах ﷻ сака, тогаш нема да се заколнам со заклетва, за потоа да согледам дека друго нешто е подобро од неа, а притоа да не го сторам другото нешто и да се ослободам од мојата заклетва.“² Муслим пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој ќе се заколне со заклетва, а потоа согледа дека друго нешто е подобро од неа, тогаш нека се испупи од својата заклетва и нека го стори подоброт.“³ Се пренесуваат и други хадиси, во чишто искази не се споменува испупот (кефаретот). Меѓутоа, поверодостојни се хадисите во чишто искази се содржани зборовите: „...тогаш, нека се испупи за својата заклетва.“

Аллаховите ﷻ зборови: „... Аллах нема да ве казни ако се заколнете ненамерно...“ – т.е. Аллах ﷻ нема да ги пресметува, да ве казнува и да ве обврзува поради она што излегува од вашите усти, од ненамерните и лапсузните заклетви – а тоа се оние заклетви, во коишто заколнувачот не се стреми и не го замислува она во што се заколнува, туку тоа излегува од неговата уста како навика или лапсуз, без да биде уверен во тоа и без да го намислил тоа – како што се пренесува во „Двата сахиха“ од Ебу Хурејре ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој ќе се заколне во Лат или во Уз-за, тогаш нека изговори „Ла илахе ил-лаллах“.“⁴ Ова го изрекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека асхабите биле

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6250; Муслим, бр. 3127, 1655; Ибн Маџе, бр. 2114 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27427.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2964; Муслим, бр. 1649, 3111; Ибн Маџе, бр. 2107 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19094.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 1650, 3114; Ет-Тирмизи, бр. 1530 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1034.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4579; Муслим, бр. 3107, 1647; Ебу Давуд, бр. 3247; Ет-Тирмизи, бр. 1545; Ен-Несаи, бр. 3775; Ибн Маџе, бр. 2096 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8026.

штотуку излезени од цахилиетските навикни, бидејќи откако го при-миле исламот, нивните јазици и понатаму останале навикнати на нив-ните постојани заклетви во Лат, без да помислуваат на тоа, па затоа им наредил веднаш потоа тоа да ги изговараат зборовите на шехадетот, со цел да го заменат она што го изговориле со зборовите на шехаде-тот.¹ Ебу Давуд во поглавјето за ненамерноста при заклетвата, во сво-јот „Сунен“ пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Ненамерноста во заклетвата, тоа значи човекот да рече во својот дом: ‚Не, се колнам во Allah!‘... ‚Секако, се колнам во Allah!‘.“² Ибн Џерир пренесува од Ел-Хасен ибн Ебу Ел-Хасен дека рекол: „Аллахови-от Пејгамбер ﷺ поминал покрај едни луѓе кои стрелале, а со Аллахови-от Пејгамбер ﷺ бил еден од неговите асхаби. Тогаш еден од луѓето се кренал и извикал: ‚Погодив, се колнам во Allah! А ти промаши, се колнам во Allah!‘ Тогаш човекот кој бил со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Чо-векот ја прекрши својата заклетва, о Allahов Пејгамбере!‘ А Аллахови-от Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Не! Заклетвите на стрелците се ненамерни и нема искуп за нив, ниту казна.“³ Во пренесувањето на овој хадис има прескокнување и преставува директен пренос на табиин од Аллахови-от Пејгамбер ﷺ. Ибн Ебу Хатим пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Тоа значи, човекот да рече: ‚Не, се колнам во Allah! Секако, се колнам во Allah!‘ – притоа, смета дека е искрен, но тој не е таков.“ Ибн Абас ﷺ рекол: „Ненамерноста во заклетвата значи човекот да си го забрани се-беси она што Allah ﷻ му го дозволил, затоа таквата заклетва не го об-врзува со искуп (кефарет).“

Ебу Давуд во поглавјето за заклетвата при гнев, во својот „Сунен“, пренесува од Се’ид ибн Ел-Мусејб дека рекол: „Двајца браќа од енса-риите имаа наследство коешто требаше да го поделат меѓусебно. То-гаш, едниот од нив го прашал својот брат за поделбата, а тој му рекол: ‚Ако уште еднаш ме прашаш за поделбата, сиот мој имот ќе оди кај пор-

¹ Надоврзување од авторот: Во зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „...тогаш нека изговори ‚Ла илахе ил-лал-лах‘.“ – е содржан доказ дека заклетвата во друг, покрај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, претставува ширк, затоа што ако тој грев не претставувал ширк, тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не би му наредил да изговори ‚Ла илахе ил-лал-лах‘ – бидејќи, тоа укажува на обновувањето на иманот и негирањето на ибадетот кон друг, освен кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3254 и Ел-Бейхеки, бр. 19306.

³ Го пренесуваат Ет-Таберани, во своето дело „Ел-Му’џемус-сагир“, бр. 1105 и Ел-Хејсеми, во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 6946.

тата од Кабата! Тогаш Омер ﷺ рекол: „Кабата нема потреба од сопственик, затоа искупи се за твојата заклетва и зборувај со брат ти, бидејќи го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Не можеш да се заколнеш, ниту да дадеш завет за грев кон Возвишениот Господар, ниту за прекинување на роднинските врски, ниту, пак, за она што не е во твоја сопственост.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...но ќе ве казни ако под заклетва направите нешто намерно...“ – Ибн Абас ﷺ и други, при толкувањето на овој ајет, рекле: „Тоа значи човекот да се заколне во нешто, а притоа да е свесен дека лаже.“ Муџахид и други рекле: „Овој ајет сличен со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ﴾

„Туку ве казнува за она што го намислувате во заклетвите...“² Зборовите: „...А Аллах е Простувач и Благ.“ – т.е. им простува на Своите робови и благо се однесува кон нив.

﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِن فَاءُوا فَإِنَّ اللّٰهَ عَفُوٌّ رَّحِيمٌ﴾ (۲۲۶) وَإِن عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ (۲۲۷) ﴿

„За оние кои се колнат дека нема да вршат полов чин со жените свои, има чекање од четири месеци, па ако се вратат – па, Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен! (226) А ако се одлучат за развод, па Аллах, навистина, слуша сè и знае сè! (227)“

Под поимот „ел-ила“ (الإيلاء), којшто се споменува во овој ајет, се подразбира: заколнување или заклетва. Па, ако мажот се заколне дека нема да стапи во интимен однос со својата сопруга во одреден период, тогаш тој период може да изнесува помалку или повеќе од четири месеци. Па, доколку е помалку од четири месеци, тогаш човекот може да чека да помине тој период, додека на неговата сопруга не ѝ останува ништо друго освен да биде трпелива, без да бара од него да се премисли, т.е. да се врати кон интимниот однос во текот на тој период – како што се пренесува хадис, во „Двата сахиха“, од Аиша ﷺ, во којшто стои

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3272; Ел-Бејхеки, бр. 19233 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7893.

² Сура Ел-Маида, ајет 89.

дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се заколнал дека нема да стапува во интимен однос со своите сопруги во период од еден месец, па кога поминале дваесет и девет дена, се вратил кај нив и рекол: „Месеџот е дваесет и девет дена.“¹ Меѓутоа, доколку периодот изнесува повеќе од четири месеци, тогаш сопругата е должна да бара од својот сопруг да ѝ се врати, односно да воспостави интимен однос со неа или да ја разведе. А доколку не го стори ни едното ни другото, тогаш судијата (владетелот или кадијата) треба да го принуди сопругот кон развод на бракот, со цел да не ѝ наштетува на својата сопруга. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**Зание кои се колнат дека нема да вршат полов чин со жените свои...**“ – т.е. се колнат дека нема да вршат полов чин со своите сопруги. Во овој ајет е содржан аргумент дека ваквиот вид на заклетва се однесува само кон сопругите, а не и кон робинките. Зборовите: „**...има чекање од четири месеци...**“ – т.е. сопругот чека да изминат четири месеци од моментот на заклетвата, а потоа се спречува во тоа, па се бара од него: да се врати кон стапување во интимен однос со сопругата или да се разведе од неа. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**...па ако се вратат...**“ – т.е. ако се премислат и се вратат кон она што биле, а „враќањето“ во овој ајет претставува метафоричен израз на интимниот однос – според толкувањето на Ибн Абас ؓ и мноштво од табиините. Зборовите: „**... па, Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен!...**“ – т.е. за она што произлегло од него, од ускратувањето на правото на неговата сопруга врз него, поради неговата заклетва², за којашто, според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), е потребно да се искупи (кефарет), поради општата обврска за искуп при прекршување на заклетвата од страна на заколнувачот, како што беше наведено во претходните веродостојни хадиси – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови: „**...А ако се одлучат за развод...**“ – укажуваат кон доказот дека разводот не настапува со самото изминување на периодот од четири месеци – овој став го застапуваат мноштвото од

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4905 и Муслим, бр. 1813, 1083.

² Надоврзување од авторот: „Во овој ајет е содржано укажување од Аллах ﷻ дека заклетвата за настапување во интимен однос со сопругата претставува грев, бидејќи заколнувачот ѝ ускратува едно од најважните права на сопругата кај него, а тоа е стапувањето во интимен однос во одредениот период. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**...па, Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен!...**“ – а да не постоеше грев, тогаш ќе немаше потреба и од прошка. Исто така, во овој ајет е содржано укажување од Аллах ﷻ дека откажувањето од таквата заклетва е подобро.“

исламските алими (ел-џумхур). Друг дел од исламските алими сметаат дека разводот настапува со самото изминување на периодот од четири месеци и се смета за еднократно разведување. Некои од исламските алими сметаат дека тој развод е повратен развод, додека други од исламските алими сметаат дека тој развод е неповратен и конечен развод. Сите оние кои сметаат дека по изминувањето на периодот од четири месеци настапува развод, истовремено сметаат дека жената е должна да го помине периодот на чекање (ел-идде) за тоа, освен ставот којшто се пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه и Ебу Еш-Ша'са, кои сметаат дека, доколку на жената ѝ поминале три менструални циклуси во текот на периодот од четири месеци, тогаш таа не е должна да го помине периодот на чекање за тоа. Меѓутоа, ставот на мноштвото од подоцнежните исламски алими е следниот – од заколнувачот се бара, по периодот од четири месеци, или да се врати кон интимниот однос со својата сопруга или да ја разведе и не настапува разводот со самото изминување на периодот од четири месеци. Малик пренесува од Ибн Омер رضي الله عنه дека рекол: „Кога мажот ќе се заколне дека нема да стапи во интимен однос со својата жена, тогаш не настапува разводот, макар и да помине периодот од четири месеци, сè додека човекот не биде повикан: или да ја разведе својата жена или да се врати кон интимниот однос со неа.“ Ова предание го пренесува Ел-Бухари. Овој став го застапуваат, исто така, и Омер رضي الله عنه, Ибн Омер رضي الله عنه, Аиша رضي الله عنها, Осман رضي الله عنه, Зејд ибн Сабит رضي الله عنه, и уште некои од асхабите на Веровесникот ﷺ, како и мноштво од табиините и исламските правници (фекихите), кои сметаат дека ако мажот не се врати кон интимниот однос со жената или не сака да ја разведе, тогаш правото на развод го презема судијата (кадијата), и ја разведува жената од него со повратен развод, каде што мажот има право да ја врати својата жена по таквиот развод, додека жената сè уште се наоѓа во периодот на чекање.

Исламските правници и други, во однос на одредувањето период од четири месеци за заколнувачот, споменуваат предание, коешто го пренесува Малик ибн Енес во својата „Муветта“, од Абдулах ибн Динар дека рекол: „Една ноќ, Омер رضي الله عنه излегол низ Медина и слушнал една жена, како цитира стихови:

*„Оваа ноќ стана предолга и темна,
а придружникот мој го нема, со него да си легнам.“*

*Се колнам во Аллах, да беше сега крај мене,
ке ја растурев постелата со тебе.'*

Тогаш Омер ﷺ ја праша својата ќерка Хафса ﷺ: „Колку може жената да биде трпелива во однос на нејзиниот сопруг?“ Одговорила: „Шест или четири месеци.“ Тогаш, Омер ﷺ рекол: „Тогаш, нема да држам ни еден војник повеќе од тоа време.““

Од Ес-Саиб ибн Џубејр – ослободениот на Ибн Абас ﷺ – се пренесуваат подолги стихови, коишто ги отпеал во врска со ова:

*„Оваа ноќ стана предолга и темна,
а придружникот мој го нема, со него да си легнам.
Да си легнам со него неколку пати,
како месечина која блеска низ ноќните темнини.
Се радувам кога лежам во неговите прегратки,
нема ништо поубаво од неговите бакнежги.
Се колнам во Аллах, да беше сега крај мене,
ке ја растурев постелата со тебе.
Сепак, стравот од мелеците поставени,
на кои ни еден здив не им се губи,
и срамот кој постојано ме спречува,
и помислата кон високите степени ме одвлекува.““*

Овие стихови се пренесуваат од повеќе извори и од познати преносители.

وَالْمُطَلَقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنْنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (٢٢٨) ﴿٥٢﴾

„Разведените жени нека чекаат три месечни циклуси. И не им е дозволено да го сокриваат она што Аллах го создал во утробите нивни, доколку веруваат во Аллах и во Денот суден. А сопрузите нивни имаат повеќе право во тоа да ги вратат, доколку сакаат поправка на односите. И на жените им припаѓа исто онолку колку

што им припаѓа на мажите во однос на нив, со добродетелта. А мажите, сепак, се над нив за еден степен. А Аллах е Моќен и Мудар. (228)“

Во овој ајет е содржана наредба од Аллах ﷻ кон разведените жени, кои веќе стапиле во интимен однос и кои сè уште добиваат месечен циклус – да чекаат за себе три месечни циклуси, односно која било од нив, по разводот од страна на нејзиниот сопруг, да чека да ѝ изминат три месечни циклуси, а потоа, ако сака, може да се омажи. А што се однесува на робинката, исламските алими имаат различни ставови во врска со нејзиниот развод. Така, некои од нив сметаат дека доколку робинката биде разведена, тогаш нејзиниот период на чекање изнесува два месечни циклуси, затоа што нејзиниот период изнесува половина од оној на слободната жена, а бидејќи еден месечен циклус не може да се подели, таа е должна да чека два месечни циклуси, како што стои во хадисот: *„Разводот на робинката е двапати, а нејзиниот период на чекање (идде) е два менструални циклуса.“*¹ Меѓутоа, овој хадис се смета за неверодостоен, бидејќи Ед-Дарекутни смета дека овој хадис е говор на Ел-Касим ибн Мухамед. Потоа, во синџирот на преносители се наоѓа лицето по име Мезахир ибн Еслеи Ел-Махзуми Ел-Медени, кој се смета за целосно слаб и неверлив при пренесувањето. Исто така, овој хадис се пренесува како говор од Ибн Омер رضي الله عنه, без да биде подигнат до говорот на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم. Застапниците на овој став го поткрепуваат својот став со зборовите: „Не се пренесува од ниеден од асхабите дека се разидува во однос на овој став, а истовремено, тоа е ставот и на четворицата имами. Додека, пак, според ставот на некои од Селефот, периодот на чекање на разведената робинка е еднаков на периодот на чекање на слободната разведена жена, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот и со тврдењето дека тоа е во врска со природата на жената, а слободните жени и робинките во тоа се еднакви. Овој став го пренесува шејхот Ебу Омер ибн Абдулбер од Муха-

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2189; Ет-Тирмизи, бр. 1182; Ибн Маџе, бр. 2080; Ед-Дарекутни, бр. 3937, 3938; Ел-Бејхеки, бр. 14691 и Ел-Хакии во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2876.

мед ибн Сири и од некои од застапниците на „површниот“ (захирискиот) мезхеб, а потоа возвраќа на нивните аргументи и нивниот став го смета за слаб.¹

Поранешните и подоцнежните алими и четворицата имами се разминале во однос на прашањето: Што претставуваат месечните циклуси (الأقراء) коишто се споменуваат во овој ајет? Се поделиле околу два става 1) Тие претставуваат месечните чистења, бидејќи од Аиша رضي الله عنها се пренесува дека рекла: „Навистина, месечните циклуси се месечните чистења.“ Од Ибн Омер رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Кога мажот ќе ја разведе својата жена, а потоа таа ќе навлезе во циклусот од третата менструација, тогаш таа е слободна од него и тој е слободен од неа.“ Имамот Малик рекол: „Тоа е нашиот став, бидејќи се пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه, Зејд ибн Сабит رضي الله عنه, мноштвото од табиините и од седумте исламски фекихи.“ Воедно, тоа е ставот на мезхебот на имамот Малик и имамот Еш-Шафија, како и на Давуд, и Ебу Сеур, и претставува еден од ставовите на имамот Ахмед. Застапниците на ваквото мислење својот став го аргументираат со Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови:

﴿فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾

„Па, разведете ги, за да ги дочекаат нивните периоди на чекање...“² – т.е. нивните месечни чистења. И штом месечното чистење во месецот кога е разведена жената се пресметува, тогаш тоа укажува на фактот дека под месечните циклуси се мисли на месечните чистења. Затоа, застапниците на овој став рекле: „Жената, која се наоѓа во период на чекање (идде), го завршува својот период на чекање и станува целосно разведена од својот маж со самото навлегување во третата менструација.“; 2) Тие претставуваат месечните циклуси. Според овој став, периодот на чекање на жената не завршува сè додека не изминат три месечни циклуси. Некои од застапниците на овој став додаваат: сè додека не се искапе од менструацијата. Овој став се пренесува од бројни великани од асхабите, меѓу кои спаѓаат четворицата калифи, како

¹ Надоврзување од авторот: „Кога хадисот: „Разводот на робинката е двапати, а нејзиниот период на чекање (идде) е два менструални циклуса.“ би се сметал за веродостоен, тогаш: „Слушаме и се покоруваме!... Но, доколку тој е неверодостоен, тогаш ставот дека слободната жена и робинката се еднакви во ваквиот случај би бил поисправен, бидејќи се совпаѓа со општиот контекст на ајетот и се совпаѓа со природниот метаболизам на жената.“

² Сура Ет-Талак, ајет 1.

и бројни великани од табиините. Овој став е став на мезхебот на Ебу Ханифа, кој воедно е поправилниот од двата става на Ахмед ибн Ханбел. Таков е ставот и на Ес-Сеури, Ел-Еузаи, Ибн Ебу Лејла и други исламски правници (фекихи). Застапниците на овој став го аргументираат својот став со хадисот којшто го пренесуваат Ебу Давуд и Ен-Несаи, од преносот на Ел-Мунзир ибн Ел-Мугире, а тој од Урве ибн Ез-Зубејр, а тој од Фатима бинт Ебу Хубејш رضي الله عنها дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ѝ рекол: „Оставај го твојот намаз за време на твоите менструални циклуси.“¹ Да беше овој хадис веродостоен, тогаш ќе претставуваше конкретен доказ кој укажува дека поимот „месечен циклус“ (الْقُرْء) означува менструација. Меѓутоа, Ел-Мунзир смета дека овој хадис е неверодостоен, бидејќи во синџирот на преносителите се наоѓа лицето со име Ебу Хатим, кој се смета за непознат преносител. Додека Ибн Хибан смета дека тој е доверлив преносител. Шејхот Ебу Омер ибн Абдулбер рекол: „Исламските алими и правници не се разидуваат во однос на значењето на зборот ‚месечен циклус‘ (الْقُرْء) од јазичен аспект, бидејќи од јазичен аспект може да значи месечно чистење (односно периодот од една менструација до друга), а може да значи и месечна менструација (односно периодот на излегување на менструалната крв), туку се разидуваат во однос на неговото конкретно значење во ајетот.“

Аллаховите ﷻ зборови: „...И не им е дозволено да го сокриваат она што Allah го создал во утробите нивни...“ – т.е. бременоста или менструацијата. Во зборовите: „...доколку веруваат во Allah и во Денот суден...“ е содржана закана кон нив да не ѝ се противат на реалноста, бидејќи тоа е работа којашто е интимна и се јавува само кај нив, па не може да биде позната освен преку објаснување од нивна страна. Затоа, честопати, изнесувањето докази во однос на таквата работа се одбива. Значи, објаснувањето за тоа се однесува исклучиво на нив и тие во никој случај не смеат да известуваат спротивно од реалноста.

Аллаховите ﷻ зборови: „... А сопрузите нивни имаат повеќе право во тоа да ги вратат, доколку сакаат поправка на односите...“ – т.е. нејзиниот сопруг, кој ја развел, има поголемо право да ја врати кај себе, додека се наоѓа во периодот на чекање (идде), доколку посакува и има за цел, со нејзиното враќање кај себе, да ги поправи односите

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 282; Ен-Несаи, бр. 359 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25723.

меѓу нив и да направи добрина. Овој пропис се однесува исклучиво на жените разведени со повратен развод. Впрочем, објавувањето на овој ајет не се однесувало на жената разведена со неповратен и конечен развод, бидејќи тоа се јавува во трикратниот развод, туку се однесувало на мажот кој ја враќал својата жена, иако претходно можеби ја развел дури стопати. Па штом започнале да се придржуваат кон прописот на трикратниот развод, објаснет во ајетот којшто следува по овој ајет, сфатиле дека разведените жени се делат на две категории: разведена жена со неповратен развод и разведена жена со повратен развод.

Аллаховите ﷻ зборови: **„... И на жените им припаѓа исто онолку колку што им припаѓа на мажите во однос на нив, со добродетелта...“** – т.е. жените имаат во однос на мажите исто онолку права колку што имаат мажите во однос на жените, затоа секој од нив треба да ги исполнува, со добродетел, правата на другиот врз себе. Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Џабир رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, во својата хутба при прошталниот хаџ, рекол: *„И плашете се од Аллах ﷻ во однос на жените, бидејќи вие ги зедевите со Аллахов صلى الله عليه وسلم аманет и ви станаа дозволени нивните полови органи со Аллаховиот صلى الله عليه وسلم збор. А вашето право над нив е да не дозволуваат да седне врз вашиот кревет некој кој вие го презирате, а ако го сторат тоа, тогаш удрете ги со благ удар. А нивното право над вас е да ги снабдувате и облекувате со добродетелта.“¹*

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А мажите, сепак, се над нив за еден степен...“** – т.е. имаат предност поради својата природа и се наоѓаат на повисок степен, бидејќи тие се грижат за снабдувањето и за спроведувањето на заедничките интереси, и заземаат посебна положба на дуњалукот и на ахиретот. Зборовите: **„...А Аллах е Моќен и Мудар.“** – т.е. Моќен при Својата казна и одмазда кон непослушниот во однос на Неговите наредби, и Мудар во Своите наредби, одредби и прописи.

﴿الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ (٢٢٩) فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2137, 1218 и Ебу Давуд, бр. 1905.

عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٣٠﴾

„Разводот е двапати, па задржете ги со добро, или пуштете ги со добро. И не ви е дозволено да земате нешто од она што сте им го дале, освен ако и двајцата се плашат дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови. Па, ако се плашите дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови, тогаш нема грев за нив двајцата, во она што жената ќе го даде како испкуп. Тоа се прописите Аллахови, затоа не прекршувајте ги. А кој ги прекршува прописите Аллахови – па тие се неправедните! (229) А ако ја разведе уште еднаш, тогаш таа не му е дозволена, по тоа, сè додека не се омажи за друг маж. А ако тој ја разведе, тогаш нема грев ако тие повторно се вратат еден кон друг, доколку сметаат дека ќе ги исполнуваат прописите Аллахови. Тоа се прописите Аллахови, кои ги објаснува на луѓето кои знаат. (230)“

Овој ајет го укинува прописот којшто бил застапен меѓу муслиманите на почетокот од исламот – кога мажот имал поголемо право да ја врати својата жена, макар и да ја развел стопати, сè додека се наоѓала во нејзиниот период на чекање (идде). Штом во ваквата постапка се јавило нанесување штета врз жените, Аллах ﷻ одредил разводот да биде само трипати, дозволувајќи го правото на враќање на жената при првото и второто разведување, а забранувајќи го целосно правото на враќање на жената по третото разведување. Аллах ﷻ рекол: „**Разводот е двапати, па задржете ги со добро, или пуштете ги со добро...**“ Ебу Давуд во поглавјето за укинување на враќањето на жената по третото разведување, во својот „Сунен“, пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Аллаховите ﷻ зборови: **Разведените жени нека чекаат три месечни циклуси. И не им е дозволено да го сокриваат она што Аллах го создал во утробите нивни...**‘ се однесуваат на мажот кој имал поголемо право да ја врати својата жена, иако ја разведувал повеќе од трипати. Но овој пропис е укинат со Аллаховите ﷻ зборови: „**Разводот е двапати...**“ Според тоа, разводот е ограничен на трипати, а потоа нема враќање на жената, по третото разведување, сè додека таа не се омажи за друг маж, па ако и тој ја разведе, дури тогаш може да се врати кај првиот маж.

Зборовите: „...па задржете ги со добро, или пуштете ги со добро...“ – т.е. ако мажот ја развел со едно или две разведувања, тогаш тој има право на избор, додека таа се наоѓа во периодот на чекање (идде): или да ја врати кај себе, посакувајќи со тоа поправање на односите и добродетел кон неа, или да ја остави да заврши нејзиниот период на чекање, па да се разведе од него со конечен развод и да ја остави да си оди со добродетел, без да ѝ нанесе каква било неправда, а и без да си наштетува себеси поради неа. Ибн Ебу Хатим пренесува од Исмаил ибн Семи’ дека рекол: Го слушнав Ебу Ризин ﷺ како вели: „Еден човек дојде кај Веровесникот ﷺ и рече: „О Аллахов Пејгамбере, каде е третото разведување во Аллаховите ﷺ зборови: – ...па задржете ги со добро, или пуштете ги со добро... –? Одговори: „Пуштањето со добро.““¹ А во пренесувањето на Абд ибн Хумејд, во неговиот „Тефсир“, стои: „...Пуштањето со добро‘ е третото разведување.“²

Аллаховите ﷺ зборови: „...И не ви е дозволено да земате нешто од она што сте им го дале...“ – т.е. не ви е дозволено да ги вознемирувате и да им отежнувате на вашите жени, за да се искупат со она што сте им го дале од венчалните дарови или со дел од нив, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ﴾

„И не спречувајте ги жените да си одат со дел од она што им го дадовте, освен ако ви дојдат со срамно дело...“³ А она што ќе му го даде жената, од она што го добила со чиста совест, тоа на мажот му е дозволено да го земе, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿فَإِنْ طَبِنَ لَكُمْ عَنِ نَفْسِهِ مِنَّهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِينًا مَرِينًا﴾

„Па ако ви дадат нешто од тоа, по своја волја, тогаш трошете го тоа, пријатно и убаво!“⁴ Но доколку двата сопружника се наоѓаат во меѓусебно несогласување, кога жената не ги исполнува правата на мажот, или доколку жената не може да го поднесе, го мрази и не може

¹ Го пренесува Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 11091.

² Го пренесуваат Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 2029 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 11091.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 19.

⁴ Сура Ен-Ниса, ајет 4.

да го издржи заедничкиот живот со него, тогаш на жената ѝ е дозволено да се искупи со она што ѝ го дал, од венчалниот дар, и таа нема грев доколку му го врати тоа, а и тој нема грев да го прими назад тоа што ѝ го дал. Затоа Аллах ﷻ рекол: „...**И не ви е дозволено да земате нешто од она што сте им го дале, освен ако и двајцата се плашат дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови. Па, ако се плашите дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови, тогаш нема грев за нив двајцата, во она што жената ќе го даде како испкуп...**“ Меѓутоа, ако жената нема никаква причина и оправдание, а притоа бара од мажот да се искупи, во хадисот којшто го пренесува Ибн Џерир од Сеубан ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*На секоја жена која бара од својот сопруг да ја разведе, без оправдание, ќе ѝ биде забранет мирисот на Џенетот.*“¹ Во изворот којшто го пренесува Ахмед се наведува сличен исказ од Ебу Килабе, а тој од Сеубан ﷺ. Додека Ибн Џерир пренесува извор со додаток: „*Жените кои бараат отпуст од бракот се мунафички.*“²

Мноштвото од првите и подоцнежните генерации сметаат дека на жената не ѝ е дозволено да бара отпуст од бракот (الخلع) освен ако постои проблем и несогласување во секојдневниот живот меѓу мажот и жената, или доколку жената е непослушна кон мажот. Во таков случај, на мажот му се дозволува да го прими отпустот од жената. Својот став го поткрепуваат со Аллаховите ﷻ зборови: „...**И не ви е дозволено да земате нешто од она што сте им го дале, освен ако и двајцата се плашат дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови...**“ – значи, отпустот од бракот (ел-хул’а) не е дозволен, освен при оваа ситуација, и не се дозволува во други ситуации освен со доказ. А основата секогаш е непостоењето сè додека не се докаже постоењето. Овој став го застапуваат Ибн Абас ﷺ, една група од табиините и мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), така што имамот Малик и Ел-Еузай рекле: „Доколку мажот земе од жената нешто, на неправеден начин, тогаш е должен да ѝ го врати, а отпустот од бракот се смета за повратен развод.“ Имамот Малик рекол: „Таквата постапка ја сретнав кај многу од луѓето кои ги доживеав.“

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2226; Ет-Тирмизи, бр. 1187; Ибн Маџе, бр. 2055 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21934.

² Го пренесува Ет-Тирмизи, бр. 1186.

Додека, имамот Еш-Шафија – Аллах ﷺ да му се смилува – смета дека отпустот од бракот се дозволува при постоењето несогласување меѓу мажот и жената, но се дозволува и при постоењето соживот и согласност меѓу нив. Овој став го застапуваат сите припадници на шафискиот мезхеб, без разидување. Својот став го поткрепуваат со хадисот којшто го пренесува Ел-Бухари од Ибн Абас ﷺ, во којшто стои дека рекол: „Жената на Сабит ибн Кајс ибн Шемас ﷺ отишла кај Веровесникот ﷺ и рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, јас не го омаловажувам во однос на неговата природа и вера, туку презирам да бидам грешна во исламот.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **‘Ке му ја вратиш ли неговата градина?’** Рече: ‚Да.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол на маж ѝ: **‘Зем ја градината и разведи ја со разведување.’**“¹

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Икриме го прашал: „Дали отпустот од бракот има основа?“ Ибн Абас ﷺ одговорил: „Првиот отпуст од бракот во исламот се случи од страна на сестрата на Абдулах ибн Убеј ﷺ, која дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, мојата глава и неговата глава никогаш нема да се доближат. Јас кога ја дигнав завесата и го забележав како доаѓа кон мене, забележав дека е многу црн, многу низок и многу грд.‘ Тогаш, нејзиниот маж рече: ‚О, Аллахов Пејгамбере, јас навистина ѝ го дадов најдобриот имот, а тоа е мојата градина, па ако ми ја врати...?‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ѝ се обратил на жената: **‘Што велиш на тоа?’** Таа одговорила: **‘Ке му ја вратам, а ако сака ќе му дадам и повеќе од тоа.’** Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги раздвои.“

Во преносот на имамот Ебу Абдулах ибн Бета стои дека Ибн Абас ﷺ рекол: „Џемила бинт Селул ﷺ дојде кај Веровесникот ﷺ и рече: ‚Се колнам во Аллах ﷻ нема да го омаловажувам Сабит ибн Кајс ﷺ во однос на неговата вера и природа, туку само презирам да бидам непослушна во исламот. Јас не можам да го поднесам и не го сакам.‘ Тогаш, Веровесникот ﷺ ѝ рече: **‘Ке му ја вратиш ли неговата градина?’** Одговорила: **‘Да.’** Тогаш, Веровесникот ﷺ му нареди на Сабит ﷺ да го земе она што ѝ го дал и да не бара повеќе од тоа.“²

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4971; Ен-Несаи, бр. 3463 и Ибн Маџе, бр. 2056.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4971; Ен-Несаи, бр. 3463 и Ибн Маџе, бр. 2056.

Прашање: Мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека на мажот му е дозволено да бара искуп за бракот од жената, поголем од венчалниот дар којшто ѝ го дал, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот: „...тогаш нема грев за нив двајцата, во она што жената ќе го даде како искуп...“; со зборовите на Омер ибн Ел-Хатаб ؓ, кога му рекол на мажот од непослушната жена: „Земи го од неа искупот, дури земи ги и нејзините обетки.“ А во друг пренос стои: „...земи ги дури и нејзините нишки од косата.“ Ел-Бухари рекол: „Осман ؓ дозволувал искупот за бракот да изнесува повеќе, но не и земањето на нишките од косата на жената.“ Тоа значи дека на мажот му се дозволува да земе од жената сè што поседува, помалку или повеќе, и да не ѝ остава ништо освен нишките со коишто ја врзува косата. Овој став го застапуваат Ибн Омер ؓ, Ибн Абас ؓ и мноштвото од табиините. Воедно, тоа е ставот на мезхебот на имамот Малик, имамот Еш-Шафија, Ел-Лејс и Ебу Сеур, а овој став го избрал и Ибн Џерир.

Додека, пак, Ебу Ханифа и неговите ученици сметаат дека ако оштетувањето го направила жената, тогаш на мажот му се дозволува да го земе од неа она што ѝ го дал, без да бара повеќе од тоа, а може да добие повеќе само со пресуда, а ако оштетувањето го направил мажот, тогаш не му се дозволува да земе ништо од она што ѝ го дал, а може да земе од она што ѝ го дал само со пресуда.

Од друга страна, Ахмед, Ебу Убејд и Исхак ибн Рахавејх сметаат дека мажот не смее во никој случај да земе повеќе од она што ѝ го дал на жената. Овој став го застапуваат Сеид ибн Ел-Мусејб и други од табиините. Мамер и Ел-Хакем рекле: „Али ؓ велеше: „Не смее да се зема од жената, која се отпушта од бракот, повеќе од дадениот венчален дар.““ Ел-Еузаи рекол: „Кадииите не дозволуваат мажот да земе од жената, повеќе од она што ѝ го дал како венчален дар.“ Застапниците на овој став го поткрепуваат својот став со преносот на Катаде од Икриме, а тој од Ибн Абас ؓ во однос на случката со Сабит ибн Кајс ؓ, кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му наредил да ја земе бавчата и да не бара повеќе. Исто така, го поткрепуваат и со преносот на Абд ибн Хумејд, кој пренесува од Ата дека рекол: „Веровесникот ﷺ презирал да одземе од жената повеќе од она што ѝ го дал мажот.“, односно од жената која сакала да се искупи за бракот од својот маж. Воедно, застапниците на овој став сметаат дека значењето на Аллаховите ﷻ зборови: „...тогаш нема грев за

нив двајцата, во она што жената ќе го даде како искуп...“ е следното, т.е. од она што ѝ го дал, бидејќи Аллах ﷻ претходно, рекол: **„...И не ви е дозволено да земате нешто од она што сте им го дале, освен ако и двајцата се плашат дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови. Па, ако се плашите дека нема да ги исполнуваат прописите Аллахови, тогаш нема грев за нив двајцата, во она што жената ќе го даде како искуп...“** – т.е. од тоа што им го дале. А потоа, на крајот од ајетот, рекол: **„...Тоа се прописите Аллахови, затоа не преминувајте ги. А кој ги преминува прописите Аллахови – па тие се неправедните!“**

Прашање: Ибн Абас ﷺ смета дека отпустот од бракот (ел-хул’а) не се смета за развод на бракот, туку се смета за поништување на бракот. Така, Еш-Шафија пренесува од Ибн Абас ﷺ дека во однос на мажот кој ја развел својата жена со две разведувања, а потоа таа се искупила од него за бракот, рекол: „Ако сака може да се ожени повторно за неа, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„Разводот е двапати...“** – го изучил овој ајет сè до зборовите: **„...ако тие повторно се вратат еден кон друг...“** Еш-Шафија пренесува од Икриме дека рекол: „Секоја брачна работа којашто се искупува со пари не се смета за развод.“ Овој став се пренесува и од бројни асхаби, како што се владетелот на верниците Осман ибн Афан ﷺ и Ибн Омер ﷺ. Воедно, таков е ставот и на Тавус, Ахмед ибн Ханбел, Исхак ибн Рахавејх, Ебу Сеур и Давуд Ез-Захири. Со овој став се совпаѓа и поранешното стојалиште на имамот Еш-Шафија, а кон него алудира и надворешниот контекст на ајетот.

Другиот дел од исламските алими сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) се смета за конечен развод на бракот, а ако мажот имал ниет (намера) за едно или повеќе разведувања, тогаш се пресметува согласно со неговиот ниет. Овој став го застапуваат Малик, Ебу Ханифа и неговите ученици, Ес-Сеури, Ел-Еузаи, Ебу Осман Ел-Бити и Еш-Шафија преку своето ново стојалиште. Припадниците на ханефискиот мезхеп сметаат дека ако мажот има ниет за едно разведување или две разведувања или го воопшти разведувањето, тогаш настапува само едно разведување, а ако има ниет за три разведувања, тогаш настапува трикратниот развод. Од имамот Еш-Шафија, исто така, се пренесува и друг став, а тој е следниот – ако отпустот од бракот не биде со исказ за

развод и не може да се докаже тоа, тогаш таквата постапка не се смета за ништо.“¹

Прашање: Исламските алими не се согласни во однос на прашањето за периодот на чекање на жената (идде), која се отпушта од бракот: дали тој изнесува колку периодот на чекање на разведената жена, односно три месечни циклуси – доколку жената и понатаму добива менструални циклуси – или изнесува само една менструација. Првиот став го застапуваат Омер ؓ, Али ؓ, Ибн Омер ؓ и мноштвото од табиините. Својот став го поткрепуваат со тврдењето дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува развод, затоа жената има ист период на чекање како и разведената жена. Додека останатиот дел од исламските алими го застапуваат вториот став. Од Ибн Омер ؓ се пренесува дека се придржувал кон првиот став и издавал правни решенија (фетва) на луѓето, согласно со тој став, сè додека не разбрал дека Осман ؓ издава фетва за тоа, согласно со вториот став, тогаш и Ибн Омер ؓ започнал да се придржува кон вториот став, велејќи: „Осман ؓ е подобар и познаен од нас.“ Така, Абде ибн Убејдулах пренесува од Нафи’, а тој од Ибн Омер ؓ дека рекол: „Периодот на чекање на жената која отпушта од бракот е

¹ Надоврзување од авторот: „Поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур) сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува конечен развод на бракот поради хадисот: „...Зем ја бавчата и разведи ја со разведување.“ и не пречи да се поништи бракот. Додека некои од исламските алими сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува поништување на бракот, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „**Разводот е двапати, па задржете ги со добро, или пуштете ги со добро...**“ сè до зборовите: „... **А ако ја разведе уште еднаш, тогаш таа не му е дозволена, по тоа, сè додека не се омажи за друг маж...**“ отпустот од бракот се смета за разведување на бракот, тогаш третото разведување – по коешто жената повеќе не може да се врати кај мажот освен со мажење за друг и повторно разведување од него, коешто се споменува во ајетот – би било четврто разведување!!!? А Аллах ﷻ не пропишал четирикратно разведување. Ибн Ел-Кажим рекол: „Она што укажува на фактот дека отпустот од бракот (ел-хул’а) не претставува развод е тоа што Аллах ﷻ во овие ајети подредил три прописи коишто не се однесуваат никако на откупот од бракот, а тоа се: 1) Мажот има поголемо право да ја врати својата жена при повратниот развод; 2) Секое разведување се пресметува во трикратниот развод, па доколку мажот ги исполни сите три разведувања, тогаш жената конечно се разведува од него и не смее да се мажи повторно за него, освен по мажењето за друг маж и вршењето интимен однос со него и 3) Периодот на чекање на жената (идде) изнесува три месечни циклуси. Со текст и со консензус на исламските алими (иџма) се потврдува дека при испупот за бракот (ел-хул’а) нема враќање на жената. Исто така, во Сунетот и говорот на асхабите се потврдува дека периодот на чекање на жената по отпустот од бракот (ел-хул’а) изнесува еден менструален циклус. Исто така, со текст се потврдува дека отпустот од бракот се дозволува по второто разведување, како и настапување на третото разведување потоа. Сето ова укажува на фактот дека отпустот од бракот (ел-хул’а) не претставува развод. Затоа, отпустот од бракот (ел-хул’а) се смета за поништување на бракот, макар и да биде со каков било исказ, дури и да биде со исказ на развод. Според наведеното досега, очигледно може да се согледа дека отпустот од бракот (ел-хул’а) не претставува развод, туку претставува поништување на бракот – и благодарение на Аллах ﷻ, Господарот на световите.“

една менструација.“ Ист говор се пренесува и од Ибн Абас رضي الله عنه, Икриме, Ибан ибн Осман и многу други од оние исламски алими кои сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува поништување на бракот. Застапниците на овој став тоа го поткрепуваат со хадисот којшто го пренесуваат Ебу Давуд и Ет-Тирмизи од Ибн Абас رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: *„Жената на Сабит ибн Кајс رضي الله عنه доби отпуст од бракот од својот сопруг за време на Веровесникот رضي الله عنه па Веровесникот رضي الله عنه ѝ нареди да чека една менструација.“*¹ Ет-Тирмизи смета дека овој хадис е хасен-гариб (хадис со добар и единствен пренос). Ет-Тирмизи, исто така, пренесува од Ер-Реби’ бинт Муавез ибн Афра’ رضي الله عنه дека била отпуштена од нејзиниот брак за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ѝ наредил да чека една менструација. Ет-Тирмизи во однос на овој хадис, рекол: *„Правилно е дека ѝ било наредено да чека еден менструален циклус.“*² Ибн Маџе пренесува од Ер-Реби’ бинт Муавез ибн Афра’ رضي الله عنه дека му рекла на Убаде ибн Ел-Велид ибн Убаде ибн Ес-Самит, штом ја прашал да му раскаже еден хадис: *„Ме отпушти од бракот мојот сопруг, а потоа отидов кај Осман رضي الله عنه и го прашав: „Колкав е мојот период на чекање?“ Рече: „За тебе нема период на чекање освен ако си била штотуку мажена за него, тогаш остани кај него сè додека не добиеш една менструација.“*“ Таа, понатаму, рекла: *„Се поведе во тоа, според одлуката на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кон Мерјем Ел-Мегалије رضي الله عنها, која беше жена на Сабит ибн Кајс رضي الله عنه, па доби отпуст од бракот од него.“*³⁴

Прашање: На мажот не му се дозволува да ја врати својата жена која ја отпуштил од бракот, додека таа се наоѓа во периодот на чекање, без нејзино задоволство и согласност, според ставот на четворицата имами и мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) – бидејќи, жената повеќе не се наоѓа во неговиот брак, откако му го дала она што веќе му го дала. Суфјан Ес-Сеури рекол: *„Доколку отпустот од бракот (ел-хул’а) биде проследен со исказ којшто не укажува на развод, тогаш*

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2229; Ет-Тирмизи, бр. 1185; Ел-Бејхеки, бр. 2879 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 15120.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1185; Ен-Несаи, бр. 3498; Ибн Маџе, бр. 2058 и Ел-Бејхеки, бр. 15122.

³ Надоврзување од авторот: „Овој доказ е јасен аргумент за оние кои сметаат дека периодот на чекање на жената која била отпуштена од бракот изнесува еден менструален циклус. Ова уште еднаш го потврдува ставот на оние кои сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) не претставува развод, бидејќи кога би бил развод, тогаш периодот на чекање на жената би бил три месечни циклуси.“

⁴ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3498 и Ибн Маџе, бр. 2058.

тој претставува раздвојување меѓу мажот и жената, при што мажот нема никакво брачно право над жената. Меѓутоа, доколку биде проследен со исказ којшто укажува на развод, тогаш мажот има поголемо право да ја врати својата жена додека таа се наоѓа во нејзиниот период на чекање (идде).“ Овој став го застапува и Давуд Ез-Захири.¹ Исто така, исламските алими се согласиле дека на мажот му се дозволува да стапи во нов брак со жената која отпуштил од бракот, додека се наоѓа во нејзиниот период на чекање (идде).

Прашање: Исламските алими не се согласни во однос на прашањето дали на мажот му се дозволува да го проследи отпустот од неговиот брак со друго разведување на жената која ја отпуштил, додека таа се наоѓа во периодот на нејзиното чекање (идде). Тие се разминале во трите ставови – за најправилен од нив се смета ставот дека не му се дозволува тоа, бидејќи жената веќе се ослободила од сите брачни права врз него и се раздвоила од него со целосно раздвојување.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...Тоа се прописите Аллахови, затоа не прекршувајте ги. А кој ги прекршува прописите Аллахови – па тие се неправедните!...“** – т.е. овие прописи коишто ги пропишал Аллах ﷻ претставуваат граници за вас, коишто не смеете да ги преминувате, како што се пренесува во веродостојниот хадис: *„Аллах ﷻ навистина, поставил граници, затоа не преминувајте ги, и пропишал фарзови, затоа не занемарувајте ги, и одредил забрани, затоа не прекршувајте ги, и некои работи ги премолчил, од милост кон вас, а не од заборав, затоа не прашувајте за нив.“*²

Аллаховите ﷺ зборови: **„...А ако ја разведе уште еднаш, тогаш таа не му е дозволена, по тоа, сè додека не се омажи за друг маж...“** – т.е. ако мажот ја разведе својата жена по третпат, а веќе претходно ја

¹ Надоврзување од авторот: „Сметам дека ставот на Суфјан Ес-Сеури е најисправен – а Аллах ﷻ најдобро знае – во однос на мажот, кога посакува да ја врати жената која ја отпуштил од бракот, бидејќи отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува раздвојување меѓу мажот и жената, при што мажот нема никакво брачно право над жената, освен ако жената повторно се согласи и биде задоволна со него, односно со склучување на нов брачен договор, бидејќи во отпустот од бракот (ел-хул’а) нема враќање на жената. А во другиот дел од својот говор, Суфјан Ес-Сеури како да сака да им возврати на оние кои сметаат дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува развод, односно како да сака да каже: „Доколку сметате дека отпустот од бракот (ел-хул’а) претставува развод, тогаш разведувачот (мажот) има поголемо право да ја врати својата жена додека се наоѓа во периодот на чекање (идде).“

² Го пренесуваат Ед-Дарекутни, бр. 4316; Ел-Бејхеки, бр. 19107; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 796 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 589.

развел двапати, тогаш таа станува забранета за него сè додека не се омажи за друг маж, односно сè додека не изврши полов чин со друг маж, во нов и правилен брак. Според тоа, ако некој стапил со неа во вонбрачен интимен однос, макар и интимниот однос да биде поради сопственост (односно жената да била робинка), тогаш таа и понатаму не му станува дозволена на првиот маж, бидејќи оној кој стапил во интимен однос со неа, во ваквиот случај, не претставува нејзин сопруг. Истото се однесува и доколку жената се премажи за друг, а притоа тој не стапи во интимен однос со неа и ја разведе, тогаш таа повторно не му е дозволена на првиот маж. Се пренесува меѓу исламските правници (фекихи) познато предание од Сеид ибн Ел-Мусејб – Аллаx ﷻ да му се смилува – во коешто стои дека рекол: „Со самиот брачен договор со другиот маж се постигнува смислата за ослободување на жената во однос на првиот маж.“ Сепак, во ваквото предание постои забелешка, бидејќи од Сеид ибн Ел-Мусејб се пренесува спротивен став на овој говор. Така, Ебу Џа’фер ибн Џерир – Аллаx ﷻ да му се смилува – пренесува од Сеид ибн Ел-Мусејб, а тој од Ибн Омер ﷺ дека Веровесникот ﷺ – во однос на мажот кој се оженува за жена која ја разведува веднаш по склучувањето на брачниот договор, без да стапи во интимен однос со неа, а потоа со неа се оженува друг маж кој, исто така, ја разведува веднаш по склучувањето на брачниот договор, без да стапи во интимен однос со неа – рекол: „Не, сè додека таа не го проба, а и тој не ја проба неа.“¹ Имамот Ахмед пренесува од Салим ибн Абдулах ибн Омер, а тој од Сеид ибн Ел-Мусејб, а тој од Ибн Омер ﷺ, дека Веровесникот ﷺ – во однос на мажот кој ја развел својата жена, потоа со неа се оженил друг маж, а потоа ја развел, без да изврши полов чин со неа, па дали може да му се врати на првиот маж? – рекол: „Не, сè додека таа не го проба.“² Затоа, далеку е тврдењето дека Сеид ибн Ел-Мусејб можел да се спротивстави на овој став, покрај бројните извори коишто ги пренесува – а Аллаx ﷻ најдобро знае.

Ибн Џерир пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Еден човек ја разведе својата сопруга трипати, потоа таа се омажи за друг човек, а и тој ја разведе, пред да изврши полов чин со неа. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2496; Муслим, бр. 2587, 1433; Ет-Тирмизи, бр. 1118; Ен-Несаи, бр. 3407; Ибн Маџе, бр. 1932 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23629.

² Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3414; Ибн Маџе, бр. 1933 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4762.

ﷺ беше прашан: *„Дали таа жена му стана дозволена на првиот човек?“* Одговори: *„Не, сè додека и тој не ја проба, како што ја пробал првиот маж.“*¹ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари, Муслим и Ен-Несаи од бројни извори од Убејдулах ибн Омер Ел-Амри.

Всушност, вториот маж треба да ја посакува жената и да има намера да живее постојан заеднички живот со неа, бидејќи тоа е целта на брачниот живот, а не да живее со неа само поради половиот однос, иако и тоа е една од целите на брачниот живот, како што пренесуваат имамот Ахмед и Ен-Несаи од Аиша ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Меѓусебната проба значи полов однос.“*² Но, доколку вториот маж има намера со својот брак само да ја ослободи жената за првиот маж, тогаш тој се смета за маж кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж (ел-мухал-лил), на чиешто проколнување и прекор се пренесуваат бројни хадиси, а доколку при склучувањето на брачниот договор се изјасни дека тоа му е намерата, тогаш брачниот договор се смета за ништовен – според ставот на мноштвото од исламските алими и имами (ел-џумхур).

Хадиси коишто говорат за мажот кој стапува во брак со жената со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж (ел-мухал-лил) и за мажот за кого се прави тоа (ел-мухал-лел леху)

1) Од Ибн Месуд ﷺ се пренесува дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Аллах ﷻ ги проколнал жената која тетовира и онаа на која ѝ се прави тоа; жената која ја продолжува косата и онаа на која ѝ се прави тоа; мажот кој стапува во брак со жената со намера да се разведе и да му ја*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5456; Муслим, бр. 1433, 2588; Ебу Давуд, бр. 2309; Ет-Тирмизи, бр. 1118; Ен-Несаи, бр. 3411; Ибн Маџе, бр. 1932 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24130.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23810; Ед-Дарекутни, бр. 3563 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 7798.

*препушти на првиот маж и оној за кого се прави тоа и оној кој зема камата и застапникот во каматата.*¹

2) Од Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ги проколна оној кој зема камата, неговиот застапник, неговите сведоци и неговиот писар; жената која тетовира и онаа на која ѝ се прави тоа, заради забавување; оној кој ја спречува садаката и мажот кој стапува во брак со жена, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж и оној за кого се прави тоа. А ги забрануваше и тажалките за мртвиот.”² Овој хадис го пренесува Ахмед.

3) Од Џабир رضي الله عنه се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ги проколнал мажот кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж и оној за кого го прави тоа.³ Овој хадис се смета за слаб, а го пренесува Ет-Тирмизи.

4) Од Укбе ибн Амир رضي الله عنه се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Сакате ли да ве известам за „изнајмениот јарец“? Одговориле: „Секако, о Аллахов Пејгамбере!“ Рекол: „Тој е мажот кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж. Аллах صلى الله عليه وسلم ги проколнал мажот кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж, и оној за кого го прави тоа.”⁴ Овој хадис го пренесува Ибн Маџе.

5) Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ги проколнал мажот кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж и оној за кого го прави тоа.⁵ Овој хадис го пренесува Ибн Маџе.

6) Ебу Бекр ибн Ебу Шејбе пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه дека рекол: „Нема да ми биде доведен мажот кој стапува во брак со жената, со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж, а ниту оној

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4604; Муслим, бр. 2125, 3966; Ебу Давуд, бр. 4169; Ет-Тирмизи, бр. 2782; Ен-Несаи, бр. 5102; Ибн Маџе, бр. 1989 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4271.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2076; Ет-Тирмизи, бр. 1119; Ен-Несаи, бр. 5103; Ибн Маџе, бр. 1935 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 662.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2076; Ет-Тирмизи, бр. 1119; Ибн Маџе, бр. 1935 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 662.

⁴ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1936; Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2858 и Ед-Дарекутни, бр. 3562.

⁵ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2076; Ет-Тирмизи, бр. 1119; Ибн Маџе, бр. 1935 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 662.

за кого се прави тоа, а притоа да не ги каменувам и двајцата.“ Од Осман ибн Афан ﷺ се пренесува дека кај него бил покренат спор за еден маж кој се оженил со жена, со намера да му ја препушти на првиот маж, па пресудил со раздвојување меѓу нив. Истиот став се пренесува и од Али ﷺ, Ибн Абас ﷺ и многу други од асхабите.

Аллаховите ﷺ зборови: „...А ако тој ја разведе...“ – т.е. вториот сопруг, откако ќе изврши полов чин со неа. Зборовите: „...тогаш нема грев ако тие повторно се вратат еден кон друг...“ – т.е. жената и нејзиниот прв сопруг. Зборовите: „... доколку сметаат дека ќе ги исполнуваат прописите Аллахови...“ – т.е. доколку сметаат дека ќе живеат заеднички живот со добротинство. Муџахид рекол: „Доколку сметаат дека нивниот повторен брак не претставува меѓусебна измама и преправање.“ Зборовите: „...Тоа се прописите Аллахови...“ – т.е. Аллаховите ﷺ прописи и укази. Зборовите: „...кои ги објаснува на луѓето кои знаат.“ – односно ги образложува за луѓето кои имаат знаење.

Прашање: Исламските алими – Аллах ﷻ да им се смилува – не се на ист став во однос на прашањето ако жената се омажи по вторпат, по едно или две разведувања од првиот маж и по завршувањето на нејзиниот период на чекање (идде), потоа вториот маж ја разведе, и откако поминал нејзиниот период на чекање, повторно се омажила за првиот маж, тогаш таа дали се враќа кај првиот маж со преостанатиот дел од трите разведувања, како што сметаат имамот Малик, имамот Еш-Шафија и имамот Ахмед – или пак, нејзиното мажење за вториот маж ги поништило претходните разведувања од првиот маж, па доколку се врати кај него, тогаш се враќа со три разведувања, без да биде пресметувано нешто од претходните разведувања на првиот маж – како што сметаат имамот Ебу Ханифа и неговите ученици, Аллах ﷻ да им се смилува. Застапниците на вториот став, тоа го поткрепуваат со тврдењето дека ако вториот маж ги поништува трите разведувања од првиот маж, со својот брак, тогаш поништувањето на помалку од трите разведувања е поприоритетно, а Аллах ﷻ најдобро знае.

﴿ وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوعًا وَأَذْكُرُوا

نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ
اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾ ﴿٥٢﴾

„А кога ќе ги разведете жените, па го дочекаат периодот свој, тогаш задржете ги со добро или пуштете ги со добро. И немојте да ги задржувате, наштетувајќи им, за да претерате. А кој ќе го стори тоа, веќе си нанел неправда врз себе. И не земајте ги ајетите Аллахови за игра. И сетете се на благодетта Аллахова кон вас и на она што ви го објави од Книгата и Мудроста, со која ве советува. И плашете се од Allah и знајте дека Allah, навистина, е Зналец на сè! (231)“

Allah ﷻ, во овој ајет, им наредува на мажите да бидат добродетелни, кога некој од нив ја разведува својата жена, со повратен развод. Кога се приближува крајот на периодот на чекање од страна на жената и кога на мажот не му преостанува освен малку период да ја врати својата жена – тогаш, да ја задржи кај себе, односно да ја врати под закрила на својот брак, со добročинство, преку земање сведоци при нејзиното враќање, и со добронамерност за продолжување на заедничкиот живот, или да ја пушти, односно да ја остави да го доврши нејзиниот период на чекање, а потоа да ја испрати од својот дом на најубав начин. Allah ﷻ рекол: „...И немојте да ги задржувате, наштетувајќи им, за да претерате...“ Ибн Абас ؓ и други од табиините, толкувајќи ги овие Аллахови ﷻ зборови, рекле: „Тоа значи кога ќе се приближи завршувањето на периодот на чекање (идде) од страна на жената, мажот повторно да ја врати со цел да ѝ наштети, за да не може таа да се омажи за друг. Потоа, повторно да ја разведе и така натаму... со цел да се продолжува нејзиниот период на чекање.“ Затоа, Allah ﷻ им забранил на верниците да го прават тоа и им се заканил со зборовите: „...А кој ќе го стори тоа, веќе си нанел неправда врз себе...“ – т.е. со своето противење и спротивно постапување од Аллаховата ﷻ наредба.

Аллаховите ﷻ зборови: „...И не земајте ги ајетите Аллахови за игра...“ – од Убаде ибн Ес-Самит ؓ се пренесува дека, толкувајќи ги овие Аллахови ﷻ зборови, рекол: „Во време на Веровесникот ﷺ, некој човек ќе му речеше на друг: ‚Те оженив за мојата ќерка!‘, а потоа ќе му речеше: ‚Не, туку само се играм!‘, – или ќе речеше: ‚Го ослободив мојот роб!‘ – а потоа, ќе речеше: ‚Не, туку само се играм!‘. Тогаш, Allah ﷻ го

објави овој ајет.“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Три работи, кој ќе ги изговори, играјќи се или не играјќи се, стануваат неминовни за него: разводот, ослободувањето од ропство и бракот.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...И сетете се на благодетта Аллахова кон вас...“ – т.е. којашто се состои во испраќањето на Неговиот Пејгамбер ﷺ кон вас, со Упатство за вас. Зборовите: „...и на она што ви го објави од Книгата и Мудроста...“ – т.е. од Куранот и од Сунетот. Зборовите: „...со која ве советува...“ – т.е. преку коишто ви наредува и ви забранува. Зборовите: „... И плашете се од Allah...“ – т.е. при она што го правите и при она што го оставате. Зборовите: „...и знајте дека Allah, навистина, е Зналец на сè!“ – односно Нему ништо не Му е скриено од вашите работи, било да се тајни или јавни, па ќе ве наградува или казнува, согласно со она што сте го правеле.

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ أَزْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (٢٣٢) ﴿٥﴾

„А кога ќе ги разведете жените, па ќе го дочекаат периодот свој, тогаш не спречувајте ги да се омажат за мажите свои, ако меѓусебно се задоволни, со добротинство. Со ова се советува оној од вас, кој верува во Allah и во Денот суден. Тоа е попријатно и почисто за вас. А Allah знае, а вие не знаете. (232)“

Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Овој ајет е објавен за мажот кој ја разведува својата жена со едно или две разведувања, па откако завршил нејзиниот период на чекање (идде), мажот согледал дека е добро повторно да се ожени за неа и да ја врати, а и жената го посакува истото, меѓутоа нејзините старатели ја спречуваат да се врати кај него. Затоа, Allah ﷻ им забранил да ја спречуваат и одвраќаат од тоа.“ Ова толкување го застапуваат и мноштво од табиините. Во овој ајет е содржан доказ дека жената не може самата да се омажи, туку потребно е да ја омажи нејзиниот старател (велиј), како што

¹ Го пренесуваат Ебу Даву, бр. 2194 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 10243.

стои во едно предание: „Нема брак без разумен старател и двајца праведни сведоци.“¹ Во однос на ова прашање, исламските алими не се на ист став, а тоа веќе го објаснивме во книгата „Прописите“ (الأحكام) – благодарение на Аллах ﷺ.

Во хадисот којшто го пренесува Ет-Тирмизи, за којшто смета дека е веродостоен и чијшто исказ го пренесува од Ма'кил ибн Јесар ﷺ стои дека ја оженил својата сестра за еден муслиман за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па живеела со него колку што живеела, потоа тој ја развел со едно разведување и не ја вратил кај себе сè до завршувањето на нејзиниот период на чекање (идде), по што, тој повторно ја посакал за себе, а и таа го посакала. Потоа, испратил стројници до неа, да ја побараат да му се врати, а Ма'кил ﷺ му рекол: „О неранимајко еден, јас веќе те почестив со неа и те оженив за неа, а ти ја разведе. Се колнам во Аллах ﷻ, нема никогаш да се врати кај тебе. Ова е последен збор.“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „**А кога ќе ги разведете жените, па ќе го дочекаат периодот свој...**“ – до зборовите: „**....а вие не знаете.**“ – кога Ма'кил ﷺ го слушнал овој ајет, рекол: „Слушам и се покорувам кон Господарот мој!“ Потоа, го повикал човекот и му рекол: „Те оженувам и те почестувам!“ Во преносот на Ибн Мардевејх се додава: „...и се искупувам за мојата заклетва.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „**....Со ова се советува оној од вас, кој верува во Аллах и во Денот суден...**“ – т.е. о, старатели, вам не ви се дозволува да ги спречувате жените кои се под ваше старателство да се вратат и да се омажат за своите мажи, ако повторно се сложат меѓусебно, со цел да бидат добротвори – ако верувате во Аллах ﷻ и во Неговиот Шеријат, и ако се плашите од казната на Судниот ден. Зборовите: „**....Тоа е попријатно и почисто за вас...**“ – т.е. вашето следење и придржување кон Аллаховиот ﷻ Шеријат, во однос на враќањето на жените, кои се под ваше старателство, кон нивните мажи, и вашето напуштање на тврдоглавоста и упорноста во тоа, е попријатно и почисто за вашите срца. Зборовите: „**....А Аллах знае...**“ – т.е. го знае она што го

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2085; Ет-Тирмизи, бр. 1101; Ибн Маџе, бр. 1881 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19247.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2981; Ел-Бејхеки, бр. 13372 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-кебир“, бр. 477.

правите и она што не го правите. Зборовите: „...а вие не знаете.“ – т.е. вие не знаете за тоа.

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُم بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾ ﴾

„И мајките нека ги дојат децата нивни две полни години – за оној кој сака да се исполни доењето. А таткото е должен да ги снабдува и да ги облекува, со вообичаеното. Човекот нека не се оптоварува повеќе од можностите свои. А мајката нека не наштетува поради детето свое, а и таткото поради детето свое. А и наследникот е должен да го прави истото. А ако двајцата сакаат да го одбијат детето од доењето, по согласноста и заедничкиот збор меѓу нив, тогаш немаат грев. А и да барате друга доилка за децата ваши, немате грев, ако им го дадете она што сте се договориле, со добротинство. И плашете се од Аллах и знајте дека Аллах, навистина, добро гледа што правите! (233)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, им укажува на мајките да ги дојат своите деца со полно доење, коешто изнесува две години, а по тоа, доењето не се зема предвид. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...за оној кој сака да се исполни доењето...“ Токму поради тоа, поголемиот дел од исламските имами и алими сметаат дека доењето не повлекува забрана (махремлук) освен ако доенчето е помало од две години, а доколку детето што се дои е поголемо од две години, тогаш таквото доење не повлекува забрана (махремлук). Ет-Тирмизи, во поглавјето за доењето, коешто не повлекува забрана (махремлук) освен ако детето е помало од две години, во својот „Сунен“, пренесува хадис од Уму Селеме ؓ, во којшто стои дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Доењето не повлекува забрана освен со цицање млеко од дојката и пред престанувањето на доењето.“¹ Овој хадис се смета за добар и веродостоен, а и ставот на мноштвото од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и другите бил дека

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1152 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 7513.

доењето не повлекува забрана (махремлук), освен ако доенчето е помало од две години, додека доењето по две полни години не повлекува никаква забрана (махремлук). Единствено Ет-Тирмизи го пренесува овој хадис, а неговите преносители ги исполнуваат условите на преносителите од „Двата сахиха“. Значењето на овој хадис е следното: доењето не повлекува забрана (махремлук) освен со цицање на млекото содржано во дојката, односно за време на доењето, пред детето да наполни две години, како што стои во хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед од Ел-Бера’ ибн Азиб رضي الله عنه, дека рекол: „Штом умре Ибрахим, синот на Веровесникот رضي الله عنه тој رضي الله عنه рече: „Син ми, навистина, умре како доенче. За него, навистина, ќе има доилка во Џенетот.“¹ Овој хадис го пренесува и Ел-Бухари од преносот на Шу’бе. Значи, Ибрахим, синот на Веровесникот رضي الله عنه, умрел додека имал една година и десет месеци, затоа Веровесникот رضي الله عنه рекол: „...За него, навистина, ќе има доилка...“ – т.е. ќе биде исполнето неговото доење. Ед-Дарекутни пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Доењето не повлекува забрана, освен ако доенчето е помало од две години.“² А за тоа уште поконкретно укажува ајетот:

﴿وَفَصَالُهُ فِي عَامَيْنِ﴾

„И доењето во текот на две години...“³ – и ајетот:

﴿وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾

„И бременоста негова и доењето негово, триесет месеци...“⁴ Ставот дека доењето не повлекува забрана (махремлук) по две години, се пренесува од Али رضي الله عنه, Ибн Абас رضي الله عنه, Ибн Месуд رضي الله عنه, Џабир رضي الله عنه, Ебу Хурејре رضي الله عنه, Ибн Омер رضي الله عنه, Уму Селеме رضي الله عنه, Сеид ибн Ел-Мусејб, Ата’ и мноштвото од исламските алими и имами, меѓу кои спаѓаат: Еш-Шафија, Ахмед, Исхак, Ес-Сеури, Ебу Јусуф, Мухамед ибн Ел-Хасен и Малик во едно од своите стојалишта. Додека, познатиот став на имамот Малик е следниот: „Доколку доенчето помало од две години биде одвикнато од доењето, а потоа повторно биде доено од друга жена, по завршувањето на

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3082 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18189.

² Го пренесуваат Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1280 и Ел-Бејхеки, бр. 15190.

³ Сура Лукман, ајет 14.

⁴ Сура Ел-Ахкаф, ајет 15.

доењето, тогаш второто доење не повлекува забрана (махремлук), бидејќи не се смета за млеко, туку се смета за храна.“ Истиот став се пренесува и од Ел-Еузаи. А од Омер رضي الله عنه и Али رضي الله عنه се пренесува дека рекле: „Нема доење по одвикнувањето“. Нивниот говор може да се однесува на доењето од две години, сеедно дали детето било одвикнувано од доењето или не било одвикнувано во текот на двете години – како што сметаат поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур) – а може да значи и навистина, како што кажале, односно како говорот на имамот Малик – а Аллах سبحانه најдобро знае.

Што се однесува на ставот на Аиша رضي الله عنها, која смета дека доењето повлекува забрана (махремлук) и кај возрасен човек, па нејзиниот став го потврдува хадисот на Салим رضي الله عنه – ослободениот на Ебу Хузејфе رضي الله عنه – кога Веровесникот صلى الله عليه وسلم ѝ нареди на жената од Ебу Хузејфе رضي الله عنه да го дои, иако бил возрасен, а потоа влегувал кај неа, поради доењето.¹ Меѓутоа, останатите сопруги на Веровесникот صلى الله عليه وسلم се противеле на ваквиот став на Аиша رضي الله عنها и сметале дека оваа случка претставува специфичен случај, којшто не може да служи како доказ за другите. Ваков е ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), а тоа се четворицата имами, седумтемина исламски правници (фекихи), поголемиот дел од асхабите и сите сопруги на Веровесникот صلى الله عليه وسلم освен Аиша رضي الله عنها, а нивниот доказ за тоа е хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Аиша رضي الله عنها дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „*Погледнете – кои се вашите браќа? Бидејќи, доењето е само поради гладотија.*“² Прашањата за доењето ќе бидат подетално образложени, а посебно прашањето за доењето на возрасниот, при толкувањето на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови:

﴿وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ﴾

„И мајките ваши кои ве доеле...“³

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...**А таткото е должен да ги снабдува и да ги облекува, со вообичаеното...**“ – т.е. родителот на детето е должен да ја снабдува мајката и да ѝ обезбедува облека, со вообичаеното,

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2636, 1453; Ебу Давуд, бр. 2061; Ен-Несаи, бр. 3319; Ибн Маџе, бр. 1943; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23588 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1288.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2504; Муслим, бр. 2642, 1455; Ебу Давуд, бр. 2058; Ен-Несаи, бр. 3312 и Ибн Маџе, бр. 1945.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 23.

односно како што вообичаено се снабдуваат и облекуваат останатите жени во околината во којашто живеат, без претерување и без скржавенје во тоа, и согласно со неговите можности и способности, како што вели Аллах ﷻ:

﴿لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قَدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكْفِلُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾

„За да снабдува поседникот на имот од својот имот, а кому снабдувањето му е ограничено, тогаш нека снабдува од она што Аллах му го дал. Аллах не оптоварува никого повеќе од она што му го дал. Аллах ќе одреди по тешкотијата, олеснување.“¹ Ед-Дахак рекол: „Кога мажот ќе ја разведе својата жена, а притоа има дете со неа, и жената продолжи да го дои неговото дете, тогаш мажот е должен да ѝ обезбедува снабдување (нафака) и облека, во вообичаено количество.“

Аллаховите ﷻ зборови: „...мајката нека не наштетува поради детето свое...“ – т.е. со одбивање на детето од себе и неговото препуштање на таткото, за тој да се грижи за неговиот одгој и воспитување. Меѓутоа, не ѝ е дозволено да го одбива детето од себе, откако ќе го роди, сè додека доволно не го издои од своето мајчино млеко, без коешто детето, претежно, не може да живее. А потоа ѝ се дозволува да го одбие детето од себе, кога ќе посака, но со намера да не му нанесе штета на таткото. Исто така, и на таткото не му се дозволува да го оттргне детето од мајката, со намера само да ѝ наштети на мајката. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...а и таткото поради детето свое...“ – т.е. доколку таткото има намера и посакува да го оттргне детето од мајката, и со тоа да ѝ нанесе штета на мајката. Ова толкување го застапуваат поголема група од табиините и други муфесири.

Аллаховите ﷻ зборови: „...А и наследникот е должен да го прави истото...“ – т.е. тој е должен исто како и родителот на детето, да обезбеди снабдување за мајката на детето, да ги исполнува нејзините права и да не ѝ нанесе штета – ова е ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур). Овој ајет го зеле како доказ за потврдување на својот став припадниците на ханефискиот и ханбелискиот мезхеб, кои

¹ Сура Ет-Талак, ајет 7.

сметаат дека: снабдувањето на блиските роднини, едни со други, е ваџиб (должност). Истиот став се пренесува и од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه и мноштвото од Селефот. Овој став го потврдува и хадисот на Семуре رضي الله عنه, во којшто стои дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: „*Кој поседува близок роднина како роб или махрем, тогаш тој станува слободен.*“¹

Се споменува дека доењето по две години, можеби е штетно за организмот на детето и за неговиот разумен развој. Така, од Алкаме се пренесува дека забележал жена како го дои своето дете по две години, па ѝ рекол: „*Не дој го повеќе!*“

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...**А ако двајцата сакаат да го одбијат детето од доењето, по согласноста и заедничкиот збор меѓу нив, тогаш немаат грев...**“ – т.е. ако заеднички се согласат за одвикнувањето на детето пред завршувањето на двете години, и ако сметаат дека тоа е покорисно за детето, тогаш немаат никаков грев за тоа што ќе го сторат. Меѓутоа, за тоа не смее да одлучува едниот од нив или да го преземе тоа, без претходен разговор со другиот сопружник. Во овој ајет, очигледно се истакнува користа на детето и согледувањето на она што е најдобро за него, а со тоа уште еднаш се потврдува Аллаховата صلى الله عليه وسلم милост кон Своите робови – кога им напоменува на родителите и им укажува на она што е најдобро за нив и за нивните деца – како што вели во сурата „Ет-Талак“:

﴿فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآوِهْنَ أَجُورَهُنَّ وَأَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسْتَزِغْ لَهُ
أُخْرَى﴾

„**А ако ви ги дојат децата ваши, тогаш дајте им ги надоместочите нивни, и наредувајте си добротинство, меѓусебно. А ако тоа ви е тешко, тогаш нека ви го дои детето друга доилка.**“²

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...**А и да барате друга доилка за децата ваши, немате грев, ако им го дадете она што сте се договориле, со добротинство...**“ – т.е. ако таткото и мајката се согласат за препуштање на детето на таткото, поради некоја причина или оправдание, тогаш немаат грев и двајцата, ако го сторат тоа, под услов таткото да ѝ

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3949; Ет-Тирмизи, бр. 1365; Ибн Маџе, бр. 2524 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19692.

² Сура Ет-Талак, ајет 6.

го дал на мајката надоместокот којшто го заслужува за дотогашното доење, на убав начин. Дури тоагш, таткото може да изнајми друга доилка за своето дете, на која, исто така, ќе ѝ даде надоместок за доењето, на убав начин.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И плашете се од Аллах...“ – т.е. при сите ваши состојби. Зборовите: „...и знајте дека Аллах, навистина, добро гледа што правите!“ – т.е. Нему ништо не Му е сокриено од вашите состојби и од вашите дела.

﴿ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٣٤﴾ ﴾

„А оние од вас кои ќе умрат и ќе остават жени, тогаш жените нивни треба да чекаат четири месеци и десет дена. А кога ќе го завршат периодот нивни, тогаш немате грев за она што ќе го направат за себе, со добротинство. А Аллах е Известен за она што го работите! (234)“

Во овој ајет е содржана наредба од Аллах ﷺ за жените, чии мажи умреле, да чекаат четири месеци и десет дена. Овој пропис, според консензусот на исламските алими (иџма), ги опфаќа сопругите со кои нивните мажи извршиле интимен однос, а и оние сопруги со кои нивните мажи не извршиле интимен однос. Прописот во однос на сопругите, со кои мажите не извршиле интимен однос, го потврдува општиот контекст на овој ајет и хадисот којшто го пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“ – за којшто Ет-Тирмизи смета дека е веродостоен – и во којшто стои дека Ибн Месуд رضي الله عنه бил прашан за мажот кој се оженил, а потоа умрел, без да изврши интимен однос со жената и без да ѝ одреди венчален дар. Поставувајќи му го ова прашање неколку пати, тој возвратил: „*Ќе ви одговорам на ова прашање според моето мислење, па, ако е исправно, тогаш тоа е од Аллах ﷻ, а ако не е исправно, тогаш тоа е од мене и од шејтанот, а Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ немаат ништо со тоа.*“ Потоа, рекол: „*Нејзе ѝ припаѓа венчалниот дар, целосно.*“ Во друг исказ стои: „*Нејзе ѝ припаѓа вообичаен венчален дар, без ускратување и без лажење. Таа е должна да го исполни периодот на*

чекање. *И таа има право на наследство.*‘ Потоа, се дигнал Ма’кил ибн Јесар Ел-Ешце`и ﷺ и рекол: *„Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како пресуди со истата одлука во прашањето на Берва бинт Вашик ﷺ.“* Затоа, Абдулах ﷺ многу се израдувал за тоа.¹ Во друг пренос стои: *„Тогаш, се дигнаа едни луѓе од племето Ешце и рекоа: „Сведочиме дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ пресуди со истата пресуда, при спорот на Берва бинт Вашик ﷺ.“*² Од овој пропис не се иззема ни една жена, освен бремената жена, чиј маж умрел, чиј период на чекање (идде) изнесува сè до нејзиното породување, макар и да се породила жената по неколку мигови од смртта на својот маж. Тоа се потврдува со општиот контекст на ајетот:

﴿ وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ﴾

„А за бремените жени, периодот нивни е до породувањето...“³

– и со хадисот на Субеј’а Ел-Еслемије ﷺ, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од повеќе преноси, а во којшто стои дека нејзиниот сопруг Са’д ибн Хауле ﷺ умрел, додека таа била бремена, и не поминало многу време од неговата смрт, а таа се породила... Во друг пренос стои дека се породила по неколку ноќи... Штом се очистила од нејзиниот нифас (постпородилно чистење), започнала да се разубавува за новиот свршеник. Тогаш, кај неа влегол Ебу Ес-Сенабил ибн Ба’кек ﷺ и рекол: *„Што е со тебе? Те гледам како се разубавуваш? Како да сакаш да се омажиш? Се колнам во Аллах ﷻ нема да се омажиш сè додека не ти поминат четири месеци и десет дена.“* Субеј’а ﷺ понатаму, рекла: *„Откако, ми го рече тоа, ги собрав моите алишта и ноќта се упатив кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па го прашав за тоа, а тој ми даде решение: дека јас веќе сум станала слободна со самото мое породување, и ми нареди да се омажам, ако имам намера за тоа.“*⁴ Од овој пропис, исто така, се издвојува и жената-робинка, бидејќи нејзиниот период на чекање (идде) изнесува половина од периодот на чекање на слободната же-

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1145; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4264 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2791.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2114; Ен-Несаи, бр. 3358; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4264 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2791.

³ Сура Ет-Талак, ајет 4.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 3527, 1905; Ебу Давуд, бр. 2382; Ен-Несаи, бр. 3137 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8078.

на, односно нејзиниот период на чекање изнесува два месеца и пет дена – според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), кои својот став, го поткрепуваат со аналогното тврдење дека ако шеријатската казна врз жената-робинка изнесува половина од слободната жена, тогаш и нејзиниот период на чекање (идде), исто така, треба да изнесува половина од периодот на чекање на слободната жена.¹² Некои од исламските алими, како што се Мухамед ибн Сири, некои од застапниците на „површинскиот мезхеб“ (захирискиот мезхеб) и други, сметаат дека периодот на чекање на слободните жени и робинките е еднаков при ваквиот случај, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот и со тврдењето дека периодот на чекање (идде) е од природните работи, во коишто се еднакви сите жени.

Сеид ибн Ел-Мусејб и други сметаат дека мудроста во одредување на периодот на чекање (идде) на жената, чиј сопруг умрел – да изнесува четири месеци и десет дена – е поради веројатноста од зачнување во женската утроба, бидејќи по одминувањето на толкав временски период, ако жената е бремена, тогаш нејзината бременост се истакнува очигледно, како што стои во хадисот на Ибн Месуд رضي الله عنه, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“: *„Навистина, создавањето на било кој од вас се збира во стомакот на мајката четириесет дена, како семена течност, потоа се преобразува во згрутчена крв, исто толку дена, потоа се пре-*

¹ Надоврзување од авторот: „Ако шеријатската казна врз робинката изнесува половина од шеријатската казна врз слободната жена, тогаш тоа не мора да значи дека и нејзиниот период на чекање (идде) треба да изнесува половина од периодот на чекање (идде) на слободната жена... бидејќи состојбата на слободната жена во однос на шеријатската казна се разликува од состојбата на робинката во тоа, додека утробата на слободната жена и нејзиниот метаболизам не се разликуваат од утробата и метаболизмот на робинката, и кога на мелекот му се наредува да ја дувне душата во ембрионот кај слободната жена, тогаш на истиот му се наредува, во исто време, да ја дувне душата во ембрионот и кај робинката. Потоа, стадиумите на развој на ембрионот се еднакви и кај слободната жена и кај робинката. А целта на Шеријатот е да се одреди татковството на детето – односно чие е детето...? Според тоа, ако стадиумите на развој на детето не се разликуваат кај никој од луѓето, тогаш нема потреба и од разликување на периодите на чекање кај слободната жена и кај робинката. А притоа знаеме дека Аллах ﷻ не одредил ништо во однос на тоа, а и Неговиот Пејгамбер ﷺ, исто така, тогаш, врз што се базираат застапниците на ставот дека меѓу нивните периоди на чекање има разлика!? А што се однесува на аналогното тврдење (кијасот) дека периодот на чекање треба да изнесува исто како и шеријатската казна, па таквата аналогија се смета за погрешна, бидејќи е аналогија за нешто што, всушност, се разликува.“

² Надоврзување од авторот: „Сметам дека слободната жена и робинката никогаш не може да се разликуваат во однос на периодот на чекање (идде). Ако робинката е жена на роб или мајка на дете, тогаш нејзиниот период на чекање е ист како слободната жена, бидејќи нивната природа е еднаква, затоа сметам дека нивниот период на чекање (идде) треба да биде еднаков.“

образува во парче месо, исто толку дена, потоа кон него се испраќа мелек и ја вдахнува душата во него...“¹ Значи, по овие три периоди од четириесет дена и по уште десет дена може да се забележи движење на новосоздадена душа кај жената. Поради овој хадис, имамот Ахмед смета дека периодот на чекање (идде) на „мајката на детето“, во овој случај, изнесува исто колку кај и слободната жена, бидејќи е можно робинката да останала бремена како и слободната жена.² Затоа, имамот Ахмед пренесува од Амр ибн Ел-Ас ﷺ дека рекол: „Немојте да ни го замрсувате Сунетот на нашиот Пејгамбер. Периодот на чекање на ‚мајката на детето‘, чиј сопственик умрел, изнесува четири месеци и десет дена.“ Исто така, ова предание го пренесуваат и Ебу Давуд и Ибн Маџе.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А кога ќе го завршат периодот нивни, тогаш немате грев за она што ќе го направат за себе, со добротинство. А Аллах е Известен за она што го работите!**“ Од овој ајет се извлекува обврската за оставање на украсувањето и разубавувањето од страна на жената (ил-ихдад), чиј маж умрел, додека трае нејзиниот период на чекање. Истата обврска се утврдува и во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, од повеќе преноси коишто завршуваат до Уму Хабиба ﷺ и Зејнеб бинт Цахш ﷺ, мајките на верниците, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Не ѝ е дозволено на жената која верува во Аллах ﷻ и во Судниот ден да го избегнува украсувањето и разубавувањето*³ *поради умрениот повеќе од три дена, освен поради умрениот сопруг – четири месеци и десет дена.*“⁴ Во „Двата сахиха“, исто така, се пренесува од Уму Селеме ﷺ дека рекла: „*Една жена рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, на ќерка ми, навистина, ѝ умре нејзиниот сопруг, а*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 7061; Муслим, бр. 4781, 2643; Ебу Давуд, бр. 4708; Ет-Тирмизи, бр. 2137; Ибн Маџе, бр. 76 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3617.

² Надоврзување од авторот: „Слободната жена и робинката никогаш не може да се разликуваат во однос на периодот на чекање (идде). Ако робинката е жена на роб или ‚мајка на дете‘, тогаш нејзиниот период на чекање е ист како и кај слободната жена, бидејќи нивната природа е еднаква, па дали ропството ја менува природата на жената...!“

³ Надоврзување од авторот: „Избегнувањето на украсувањето и разубавувањето (ел-ихдад) не значи жената да облекува единствена и посебна облека, туку значи да ја облекува својата секојдневна и вообичаена облека, со целосно избегнување на украсувањето. А што се однесува на убедувањето дека жената мора да носи црна облека, додека жали за својот починат сопруг, па тоа се смета за харам (забрането).“

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1221; Муслим, бр. 2730, 1486; Ебу Давуд, бр. 2299; Ет-Тирмизи, бр. 1195; Ен-Несаи, бр. 3533; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26225 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1269.

таа се жали на нејзините очи, па дали смее да става сурма?¹ Одговори: „Не!“ – двапати или трипати го повтори тоа, а потоа додаде: „Навистина, тоа трае четири месеци и десет дена. А за време на цахилиетот, ако ѝ се случеше тоа на некоја од вас, тогаш таа остануваше, дури цела година.“²

Суштината на избегнувањето на украсувањето и забавувањето (ел-ихдад), со разни украси, мириси и слично, од страна на жената, е да не предизвикува восхит и привлечност кај мажите, па да настојуваат кон стапување во брак со неа, додека се наоѓа во периодот на чекање (идде).

Ваквата постапка е ваџиб (должност) за жената чиј сопруг умрел, додека трае нејзиниот период на чекање, со едногласен став на исламските алими. Исто така, ваквата постапка не претставува ваџиб (должност) за жената, додека се наоѓа во периодот на чекање при повратниот развод, со едногласен став на исламските алими. А што се однесува на облигативноста на ваквата постапка при периодот на чекање од страна на жената, која е разведена со конечен развод, исламските алими се поделиле на два става.

Придржувањето кон ваквата постапка е должност за сите сопруги, чиј сопруг умрел, било да се малолетни или возрасни, слободни или робинки, муслиманки или невернички – поради општиот контекст на ајетот. Додека, Ес-Сеури и Ебу Ханифа ги издвојуваат од ваквата должност сопругата-неверничка – поради нејзиното неверување – и малолетната сопруга – поради нејзината малолетност и необврзаност со шеријатските прописи.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А кога ќе го завршат периодот нивни...“** – т.е. кога ќе го дочекаат крајот на својот период на чекање (идде). Зборовите: **„...тогаш немате грев...“** – т.е. нивните старатели немаат грев. Зборовите: **„...за она што ќе го направат за себе, со добротинство...“** – т.е. од нивното забавување и украсување, и понудување за брак со друг маж, бидејќи тоа се смета за добро и пожелно – како што смета Ибн Абас ﷺ.

¹ Сурма – тоа е средство со кое се мачкаат очите и кое е корисно за нив (Заб. на уред.).

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5025; Муслим, бр. 1489, 2732; Ебу Давуд, бр. 2299; Ет-Тирмизи, бр. 1197; Ибн Маџе, бр. 2084 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26112.

﴿ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خُطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرَمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجْلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴾ (٢٣٥)

„И немате грев во она што го изнесувате, како веридба со жените или во она што го сокривате во вас. Аллах знае дека ќе им го споменете тоа, но не ветувајте им тајно, освен ако им кажувате учтиви зборови. И не одлучувајте за брак сè додека не се исполни пропишаниот период. И знајте дека Аллах, навистина, го знае она што е во вас, затоа од Него плашете се. И знајте дека Аллах, навистина, е Простувач и Благ! (235)“

Аллах ﷻ вели: „И немате грев во она што го изнесувате како веридба со жените...“ – т.е. додека трае периодот на чекање на жените, по смртта на нивните сопрузи, без тоа изнесување да биде директно и јасно. Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека, при толкувањето на изразот „изнесување“ (التَّعْرِيضُ), рекол: „Тоа значи, мажот да ѝ рече: ‚Сакам да се женам.‘“ – или: ‚Јас ја сакам таа жена, па што е со неа?‘ – да ѝ го изнесе она за што има намера со добри и учтиви зборови, без тоа директно да ѝ го искажува, додека се наоѓа во нејзиниот период на чекање (идде).“ Истиот пропис се однесува и на жената разведена со конечен развод, кога на другите мажи им се дозволува индиректно да ја изнесуваат својата желба кон бракот со неа, додека таа се наоѓа во периодот на чекање (идде) – како што ѝ наредил Веровесникот ﷺ на Фатима бинт Кајс ﷺ, кога нејзиниот сопруг Ебу Амр ибн Хафс ﷺ ја развел со три разведувања, да го заврши својот период на чекање во домот на Ибн Уму Кулсум ﷺ, велејќи ѝ: „Кога ќе се ослободиш, извести ме!?“ – па, штом го завршила периодот на чекање, му наредил на Усама ибн Зејд ﷺ да се вери со неа, а потоа го оженил за неа.“¹ А што се однесува на жената разведена со повратен развод, па меѓу исламските алими не постои несогла-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2709, 1480; Ебу Давуд, бр. 2284; Ет-Тирмизи, бр. 1135; Ен-Несаи, бр. 3222 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26782.

сување дека не се дозволува никому, покрај нејзиниот сопруг, да настојува да се вери за неа или да ѝ ја изнесува својата желба за стапување во брак со неа – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...или во она што го сокривате во вас...“** – т.е. она што го сокривате во вас, од желбата да се верите со нив и да ги побарате за брак, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾

„И Господарот твој го знае она што го кријат градите нивни и она што го обелоденуваат.“¹ Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, рекол: **„...Аллах знае дека ќе им го споменете тоа...“** – т.е. дека ќе им го споменете тоа што го сокривате во вас, затоа го отстрани гревот од вас, за тоа. Потоа, вели: **„...но не ветувајте им тајно...“** – Ибн Абас ﷺ рекол: „Немој да ѝ велиш: ‚Јас, навистина, те сакам, затоа вети ми дека нема да се омажиш за друг, покрај мене.‘ – или слично на тоа, додека трае нејзиниот период на чекање (идде), бидејќи тоа Аллах ﷻ го забранил.“ Зборовите: **„...освен ако им кажувате учтиви зборови...“** – т.е. од зборовите коишто се дозволени при изнесувањето на желбата кон неа или кон нејзиниот старател, како на пример да му рече: „Не дозволувај друг да ме претекне кај неа.“ – или: „Не мажи ја за друг, додека не ме известеш.“ – или слично на тоа.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И не одлучувајте за брак сè додека не се исполни пропишаниот период...“** – т.е. не склучувајте брак со неа, додека трае нејзиниот период на чекање (идде). Исламските алими се согласиле дека брачниот договор, склучен за време на периодот на чекање, се смета за невалиден. Исто така, се согласиле дека ако мажот склучи брачен договор со жената, за време на нејзиниот период на чекање, а потоа изврши интимен однос со неа, нивниот брак се поништува и двајцата се раздвојуваат – но, се разминале во однос на прашањето дали жената, по тоа, му станува забранета за брак засекогаш, или не? – на два става: 1) според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), жената не му станува забранета, засекогаш, туку нему му се дозволува да ѝ понуди веридба, откако ќе заврши нејзиниот период на чекање (идде) и 2) од друга страна, пак, имамот Малик смета

¹ Сура Ел-Касас, ајет 69.

дека жената му станува забранета засекогаш, поткрепувајќи го својот став со ставот на Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه. Меѓутоа, во преносот на ставот на Омер رضي الله عنه се јавува испрекинатост меѓу преносителот на преносот и говорот на Омер رضي الله عنه. А и Ес-Сеури, истовремено, пренесува тврдење дека Омер رضي الله عنه го отповикал таквиот став, и го променил со тоа што на жената, во таквиот случај, ѝ го оставил венчалниот дар (мехр) којшто ѝ припаѓал, а на мажот му дозволил и понатаму да живее во брак со неа.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И знајте дека Аллах, навистина, го знае она што е во вас, затоа од Него плашете се...“ – укажуваат на заканата на Аллах ﷻ кон мажите, да не сокриваат во себе зли намери во однос на жените, туку да сокриваат добри намери и да не очајуваат во Неговата милост, затоа Аллах ﷻ, на крајот од овој ајет, вели: „...И знајте дека Аллах, навистина, е Простувач и Благ!“

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرَهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾ (٢٣٦) ﴿٥٢﴾

„Немате грев ако ги разведете жените, пред да извршите полов чин со нив или пред да им го одредите венчалниот дар. Тогаш, снабдете ги, и тоа имотниот согласно со својата можност, а неимотниот согласно со својата можност – со снабдување од добротворство. Тоа е право на добротворите. (236)“

Аллах ﷻ во овој ајет го дозволува разводот на жената по склучувањето на брачниот договор, а пред вршењето интимен однос со неа. Ибн Абас رضي الله عنه и други сметаат дека под „вршење однос“, во овој ајет, се подразбира половиот однос. Сепак, жената и покрај разводот го заслужува венчалниот дар (мехр), доколку била венчана без одреден венчален дар. Затоа, Аллах ﷻ наредува во овој ајет жената да биде снабдена, како надоместок за она што била зафатена, со снабдување коешто ѝ го дава нејзиниот сопруг, согласно со неговата материјална состојба: имотниот човек согласно со неговата материјална состојба, а и неимотниот човек согласно со неговата материјална состојба. Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Најголемото снабдување по разводот е подарениот слуга, а помалку од тоа е дел од имотот, а помалку од тоа е облеката.“

Прашање: Исламските алими се разминале во однос на прашањето дали снабдувањето е обврска кон секоја разведена жена или само кон жената која е разведена пред да биде извршен интимен однос со неа и на којашто не ѝ е одреден венчален дар? Изделени се неколку ставови: 1) Некои од исламските алими сметаат дека тоа е мустехаб кон секоја разведена жена; 2) Други сметаат дека тоа се однесува само на разведената жена, пред вршењето интимен однос со неа, макар и да ѝ бил одреден венчалниот дар (мехр) и 3) Трети сметаат – овој став се смета за најисправен, а Аллах ﷻ најдобро знае – дека тоа е обврска само кон разведената жена, со која не е извршен интимен однос и на која не ѝ е одреден венчалниот дар (мехр). Во таков случај, доколку мажот изврши интимен однос со неа, а притоа не ѝ го одредил нејзиниот венчален дар, тогаш нејзе ѝ припаѓа вообичаен венчален дар. Доколку ѝ го одредил нејзиниот венчален дар, а потоа ја развел пред да изврши интимен однос со неа, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од одредениот венчален дар (мехр). Доколку, пак, изврши интимен однос со неа, тогаш нејзе ѝ припаѓа сиот венчален дар (мехр) – а тоа се смета како надоместок за снабдувањето. Значи, прописот, во овој ајет, се однесува само на разведената жена, со која не бил извршен интимен однос и на којашто не ѝ бил одреден нејзиниот венчален дар (мехр), според кој, снабдувањето на жената, при таква ситуација, претставува обврска за мажот, затоа Аллах ﷻ на крајот од овој ајет, рекол: „... Тоа е право на добротворите.“

﴿ وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾ (٢٣٧)

„А ако ги разведете, пред да извршите полов чин, а веќе сте им го определиле нивниот венчален дар, тогаш ним им припаѓа половина од она што сте им го определиле, освен ако ви го простат тоа или ако ви го прости оној во чија рака се наоѓа одлуката за бракот. А да им го простите, па тоа е поблиску до богобојазливоста. И не заборавајте на добрината меѓу вас. Аллах, навистина, гледа што правите! (237)“

Овој ајет уште еднаш потврдува дека прописот во претходниот ајет се однесува само во конкретно споменатата ситуација, бидејќи во овој

ајет е содржан пропис за обврската на доделување на половина од одредениот венчален дар (мехр) на жената, која ја развел мажот, пред да изврши интимен однос со неа. Впрочем, ако во овој ајет беше содржан пропис на друга обврска (ваџиб), односно на обврската за снабдување, тогаш Аллах ﷻ би го објаснил таквиот пропис во овој ајет, туку прописот од овој ајет само го надоврзал на прописот од претходниот ајет, а тоа алудира на посебноста на секој од двата прописа – а Аллах ﷻ најдобро знае. Воедно, исламските алими се согласиле во однос на овој пропис: кога мажот ќе ѝ го одреди венчалниот дар (мехр) на жената, а потоа ја разведе пред да изврши полов чин со неа, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од венчалниот дар. Меѓутоа, тројцата имами (Малик, Ебу Ханифа и Ахмед) сметаат дека на жената ѝ припаѓа сиот венчален дар доколку мажот се осамне со жената, макар и да не изврши полов чин со неа, бидејќи така пресудувале праведните калифи. Додека, имамот Еш-Шафија пренесува од Ибн Абас ﷺ дека за човекот кој се оженил, потоа се осамнал со неа без да изврши полов чин, а потоа ја развел, рекол: „Нејзе не ѝ припаѓа освен половина од венчалниот дар (мехр), бидејќи Аллах ﷻ рекол: **А ако ги разведете, пред да извршите полов чин, а веќе сте им го определиле нивниот венчален дар, тогаш ним им припаѓа половина од она што сте им го определиле...**“¹ Тогаш, Еш-Шафија рекол: „Ова е мојот став, бидејќи на тоа посочува контекстот на Куранот.“

Аллаховите ﷻ зборови: „...**освен ако тие ви го простат тоа...**“ – т.е. ако жените ви го простат она што е обврска ваша кон нив, тогаш отпаѓа обврската ваша. Зборовите: „...**или ако ви го прости оној во чија рака се наоѓа одлуката за бракот...**“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Леџа, а тој од Омер ибн Шуајб, а тој од неговиот татко, а тој од неговиот татко, дека Веровесникот ﷺ рекол: „**Носителот на одлуката за бракот е сопругот.**“¹ Ибн Ебу Хатим, исто така, пренесува од Иса ибн Асим дека кажал: Го слушнав Шурејх како вели: „Али ибн Ебу Талиб ﷺ ме праша за ,оној во чија рака се наоѓа одлуката за бракот‘, па рекол: ,Тој е старателот на жената.‘ А тој рече: ,Не, туку тој е сопругот.“ Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ, Џубејр ибн Мут’им, Сеид ибн Ел-Мусејб и мноштво од табиините. Според друго толкување, под „носителот на

¹ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 13996; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 10866 и Ет-Табери во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 6355.

одлуката за бракот“ се мисли на таткото, братот или друг старател на жената, без чие одобрение не може да се склучи бракот. Меѓутоа, некои од застапниците на ова толкување сепак сметаат дека поисправно толкување е дека тоа се однесува на сопругот.

Аллаховите ﷺ зборови: „...А да им го простите, па тоа е поблиску до богобојазливоста...“ – т.е. поблиску од нив двајцата, односно од мажот или жената, до богобојазливоста е оној кој го простува тоа. Муџахид рекол: „Тука вредноста ќе ја стекне жената ако му ја прости на мажот половината од венчалниот дар којшто ѝ го одредил, или мажот ако ѝ го прости на жената сиот венчален дар којшто ѝ го одредил. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...И не заборавајте на добрината меѓу вас...“ – т.е. на добротинството, односно не занемарувајте го тоа и употребете го меѓу вас. Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Али ибн Ебу Талиб ؓ дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„На луѓето, сигурно, ќе им дојде време на зграпчување, кога верникот ќе го зграпчува она што го држи во своите раце, а ќе заборава на добрината. А Аллах ﷻ рекол: – И не заборавајте на добрината меѓу вас... – и злосторници кои ќе купуваат од оној што е присилен.“* Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја забрани купопродажбата со оној што е присилен и купопродажбата во која постои измама. Па, ако имаш доволно имот, тогаш купи го од твојот брат, а немој уште повеќе да го упропаствуваш, бидејќи муслиманот е брат на муслиманот, не го растажува и не го спречува од доброто.“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...Аллах, навистина, гледа што правите!“ – т.е. Нему ништо не Му е сокриено од вашите работи и состојби, и ќе го награди или казни секого, согласно со неговите дела.

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَىٰ وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾ (۲۳۸) فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَدْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿۲۳۹﴾ ﴿۲۳۹﴾

„Чувајте ги намазите и средишниот намаз, и стојте пред Аллах, потчинето! (238) А ако се плашите, тогаш пешачејќи или јавајќи, клањајте. А кога сте сигурни, тогаш споменувајте Го Аллах, како што ве подучи на она што не го знаевте. (239)“

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3382; Ел-Бејхеки, бр. 11323 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 939. 416

Аллах ﷻ во овие ајети наредува чување на намазите во нивните времиња и извршување според нивните прописи, како што се потврдува во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Го прашав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ „Кое дело е најдобро?“ Одговори: „Намазот во неговото време.“ Реков: „Потоа, кое?“ Одговори: „Борбата на Аллаховиот ﷻ пат.“ Реков: „Потоа, кое?“ Одговори: „Доброчинството кон родителите.“ Понатаму, Ибн Месуд ﷺ додал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми кажа за нив, а да го прашував и натаму, ќе ми кажуваше уште повеќе.“¹

Аллах ﷻ особено го споменал „средишниот намаз“, а првите и подоцнежните генерации се разминале во однос на одредувањето за кој намаз се работи. Па, се пренесуваат бројни ставови коишто главно се враќаат кон дилемата дали тоа е сабах-намазот или икиндија-намазот? Меѓутоа, во Сунетот се потврдува дека тоа е икиндија-намазот. Според тоа, дилемата станува разрешена. Доказот за тоа е хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед од Али ﷺ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, на денот на битката против Сојузниците (Ел-Ахзаб) рекол: „Ни го одвлекоа вниманието од средишниот намаз – икиндија-намазот, Аллах ﷻ да им ги исполни нивните срца и куќи со оган.“ Потоа, го исклањал меѓу акшам-намазот и јација-намазот.² Овој хадис, исто така, го пренесува и Муслим, од преносот на Ебу Муавија Мухамед ибн Хазим Ед-Дарир, а и од преносот на Шу’бе, а тој од Али ибн Ебу Талиб ﷺ. Покрај Муслим, овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари, Ебу Давуд, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и други од авторите на „Сунените“, „Муснедите“ и „Сахихите“, со долги преноси, претежно од Убејде Ес-Селмани, а тој од Али ﷺ.

Имамот Ахмед пренесува од Семуре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го проучил ајетот: „**Чувајте ги намазите и средишниот намаз...**“ – а потоа, им го именувал „средишниот намаз“, велејќи: „Тоа е икиндија-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2630; Муслим, бр. 85, 120 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8225.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6033; Муслим, бр. 627, 996; Ебу Давуд, бр. 409; Ет-Тирмизи, бр. 2984; Ен-Несаи, бр. 473; Ибн Маџе, бр. 684 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 913.

намазот.“¹ Ибн Џерир пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Средишниот намаз е икундија-намазот.*“²

Аллаховите ﷺ зборови: „...и стојте пред Аллах, потчинето!...“ – т.е. со стравопочит, предадено и сталожено, пред Него. Оваа наредба, сама по себе, повлекува оставање на говорот при намазот, бидејќи тоа е спротивно на потчинетоста. Затоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се воздржал од возвраќање на Ибн Месуд ﷺ, кога го поселамил, додека се наоѓал во намазот, велејќи му: „Навистина, човекот е зафатен во намазот.“³ Додека, во „Сахихот“ на Муслим се пренесува хадис, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол на Муавија ибн Ел-Хакем Ес-Салими ﷺ, кога прозборел во намазот: „Навистина, во овој намаз нема место за нешто од говорот на луѓето. Тој, навистина, е само тесби-хи, текбири и споменување на Аллах ﷻ“⁴ Имамот Ахмед ибн Ханбел пренесува од Зејд ибн Еркам ﷺ дека рекол: „За време на Веровесникот ﷺ човекот зборуваше за своите потреби, со својот другар, во текот на намазот, сè додека не се објави ајетот: **И стојте пред Аллах, потчинето!...**‘ – тогаш, ни нареди да молчине.“⁵ Овој хадис го пренесуваат бројни автори освен Ибн Маџе.

Хафизот Ебу Ја’ла пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Се поселамувавме едни со други во намазот, па еднаш, поминав покрај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека клањаше, па го поселамив, но тој не ми возврати. Тогаш, помислив дека можеби, му се објавило нешто во врска со

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19587 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусаннеф“, бр. 957.

² Го пренесува Ет-Тирмизи, бр. 181.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1158; Муслим, бр. 538, 837; Ебу Давуд, бр. 923; Ибн Маџе, бр. 1019 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3553.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 836, 537; Ебу Давуд, бр. 930; Ен-Несаи, бр. 1218 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23250.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1142; Муслим, бр. 539, 838; Ебу Давуд, бр. 949; Ет-Тирмизи, бр. 2986; Ен-Несаи, бр. 1219 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18792.

мене, но штом, тој го заврши намазот, рече: „Ве алејкес-салам ве рахметул-лахи! Аллах ﷻ навистина, објавува што сака од Себе, затоа кога сте во намазот, бидете потчинети и не зборувајте“¹.²

Аллаховите ﷻ зборови: „... ако се плашите, тогаш пешачејќи или јавајќи, клањајте. А кога сте сигурни, тогаш споменувајте Го Аллах, како што ве подучи кон она што не го знаевте.“ Откако, Аллах ﷻ им наредува на Своите робови да го чуваат намазот, исполнувајќи ги неговите прописи и внимавајќи на неговото извршување, во овој ајет ја споменува состојбата во којашто може да се најде човекот кога не може да го изврши намазот на најпотполн начин, а тоа е состојбата при борбата и жестоката битка – велејќи: „...А ако се плашите, тогаш пешачејќи или јавајќи, клањајте...“ – т.е. клањајте во било која состојба да се најдете, пешачејќи или јавајќи, односно свртени кон Киблата и несвртени кон неа, како што вели Малик ибн Нафи’: „Навистина, Ибн Омер ﷺ кога ќе беше прашан за намазот при страв, го опишуваше, а потоа велеше: „Ако стравот е многу жесток, тогаш клањајте пешачејќи или јавајќи врз вашите јаваници, свртени кон Киблата или несвртени кон неа.“ Потоа, Нафи’ додал: „Сметам дека Ибн Омер ﷺ го спомена тоа од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.““ Овој исказ го пренесува Ел-Бухари, додека во исказот на Муслим стои дека, штом Веровесникот ﷺ го испратил Абдулах ибн Унејс Ел-Џухени ﷺ кон Халид ибн Суфјан, за да го убие, па штом се приближил до местото Арафат и се соочил со него, дошло времето на икиндија-намазот, тогаш започнал да го клања намазот со давање знаци и мимики, плашејќи се да не измине неговото време. Овој хадис е подолг, а го пренесуваат Ахмед и Ебу Давуд со добар пренос. Овој пропис претставува дозвола од Аллаховите ﷻ дозволи, коишто им ги овозможил на Своите робови, со цел да им олесни при тешките ситуации. Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека, при толкувањето

¹ Надоврзување од авторот: „Се потврдува од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека, кога клањал, па ако некој го поселамел, тогаш возвраќал со давање знак. Така, од Ибн Омер ﷺ се пренесува дека рекол: Го прашав Бишар ﷺ: „Како ви возвраќаше Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога ќе го поселамевте, додека клањаше намаз?“ – а тој ми одговори: „Даваше знак со раката.““ Овој хадис го пренесуваат авторите на „Сунените“ и имамот Ахмед. Ел-Бејхеки, исто така, пренесува од Нафи’ дека го слушнал Ибн Омер ﷺ како вели: „Веровесникот ﷺ излезе кон џамјата Куба, да клања во неа. Тогаш, кај него дојдоа енсариите и го поселамија, додека тој клањаше...“ – до крај на хадисот. Со сличен исказ го пренесува и Ебу Давуд, додавајќи дека преносителот Џафер ибн Аун покажувал како Веровесникот ﷺ давал знак, испружувајќи ја дланката со внатрешниот дел кон напред, а надворешниот кон назад.“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2630; Муслим, бр. 85, 120 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8225.

на овој ајет, рекол: „Јавачот клања врз својата јаваница, а пешакот клања на нозе.“ Од имамот Ахмед се пренесува дека рекол: „Намазот при стравот, во екстремни ситуации кога ќе се соочат два борбени табора, се клања само еден рекат.“ Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Аллах ﷻ го пропиша намазот при престој, четири рекати; при патување, два реката; а при страв, еден рекат.“ Истото се пренесува и од Ел-Хакем, Хамад и Катаде, кога биле прашани за намазот при разгорувањето на битката, па рекле: „Еден рекат.“

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А кога сте сигурни, тогаш споменувајте Го Аллах...**“ – т.е. извршувајте го намазот, како што ви е наредено, со исполнување на рукуата, сецдињата, кијамот, седењата и стравопочитта кон Аллах ﷻ. Зборовите: „...**како што ве подучи на она што не го знаевте.**“ – т.е. како што ве снабди со Своите благодети, ве упати кон иманот и ве подучи на она што ви користи на дуњалукот и на ахиретот, затоа возвратете Му со благодарност и постојано споменување.

﴿ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٤٠﴾
وَلِلْمُطَلَّقاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿٢٤١﴾ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٤٢﴾ ﴾

„А оние од вас кои ќе умрат и ќе остават жени, должни се да остават препорака за жените свои: да бидат снабдувани една година, без да се оддалечуваат од домот. Ако излезат, тогаш немате грев за она што ќе го направат за себе, од добротинството. А Аллах е Моќен и Мудар! (240) На разведените жени им припаѓа снабдување со добротинство. Тоа е право на богобојазливите. (241) Ете така, Аллах ви ги објаснува ајетите Свои, за да ги сфатите. (242)“

Повеќето од муфесирите сметаат дека прописот содржан во овој ајет е укинат и преиначен со прописот содржан во претходниот ајет, а тоа се Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذُرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ﴾

„А оние од вас кои ќе умрат и ќе остават жени, тогаш жените нивни треба да чекаат четири месеци и десет дена...“¹ Ел-Бухари пренесува од Ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه дека рекол: „Му реков на Осман ибн Афан رضي الله عنه, додека ги пишуваше Аллаховите قرآن зборови: **„А оние од вас кои ќе умрат и ќе остават жени...“**: „Овој ајет е укинат со другиот ајет, тогаш ќе го напишеш ли или ќе го оставиш?“ Одговори: „О сине на мојот брат, нема ништо да променам од Куранот.“ Навидум, ова што го изрекол Ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه на Осман ибн Афан رضي الله عنه изгледа проблематично, односно како да сакал Ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه да каже: „Ако прописот во овој ајет е укинат со прописот за чекање четири месеци и десет дена, тогаш во што се состои мудроста на задржување на пишаната форма на ајетот, кога веќе неговиот пропис не е валиден, бидејќи неговото задржување, по укинувањето на прописот содржан во него, може да предизвика и понатамошно важење на неговиот пропис?“ Тогаш, владетелот на верниците му одговорил: „Тоа е Објава, а јас го најдов овој ајет, задржан во Мусхафот, а и по него, па затоа, ќе го задржам онака како што сум го нашол.““

Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека кажал: „Кога еден маж ќе умреше и ќе ја оставеше по себе својата жена, тогаш неговата жена чекаше период (идде) од една година, престојувајќи во неговиот дом и снабдувајќи се од неговиот имот, сè додека Аллах ﷻ не го објави следниот ајет: **„А оние од вас кои ќе умрат и ќе остават жени, тогаш жените нивни треба да чекаат четири месеци и десет дена...“²**“ Значи, ова е периодот на чекање (идде) на жената чиј сопруг умрел, освен ако е бремена, тогаш нејзиниот период на чекање трае сè до породувањето. И Аллах ﷻ рекол:

﴿وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ﴾

„И на жените им припаѓа четвртина од она што ќе го оставите, ако немате дете. А ако имате дете, тогаш на жените им припаѓа осмина од она што ќе го оставите...“³ – па, со тоа го објаснил наследниот удел на жената и го укинал прописот на оставање васиет (препорак) и снабдување на жената, по смртта на мажот.

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 234.

² Сура Ел-Бекара, ајет 234.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 12.

Некои од исламските алими, согласно со овој ајет, извлекуваат обврска за жената да чека една година. Додека, други сметаат – меѓу кои спаѓаат Муџахид и Ата’ – дека овој ајет не укажува на обврската за чекање во период од една година, туку укажува дека прописот се однесува само на оние кои оставиле претсмртна препорака (васиет) за своите сопруги – да им се овозможи престој во нивните домови, по нивната смрт, во период од една година, доколку жените го изберат тоа, затоа Аллах ﷻ рекол: **„...должни се да остават препорака за жените свои...“** – т.е. Аллах ﷻ ви препорачува да оставате претсмртна препорака (васиет) во однос на жените ваши и не ускратувајте им го тоа, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„...без се оддалечуваат од домот...“** – а ако го завршат периодот на чекање (идде) од четири месеци и десет дена или со породувањето, а потоа изберат да излезат од домот и да си заминат во друг дом, тогаш не смее да им се оневозможува тоа, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„...А ако излезат, тогаш немате грев за она што ќе го направат за себе, од добротинството...“**. Ова толкување и став има своја поткрепа, бидејќи и самиот ајет го потврдува тоа. Затоа, мноштвото од исламските муфесири и алими го застапуваат овој став, меѓу кои и имамот Ебу Ел-Абас ибн Тејмије. Додека, други заземаат спротивен став и толкување, а во нив спаѓа и шејхот Ебу Омер ибн Абдулбер. Додека, според мислењето на Ата’ и оние кои го застапуваат неговото мислење, прописот од овој ајет е укинат со прописот од ајетот за наследство – па, ако тие посакуваат да им овозможат престој на жените во нивните домови, повеќе од четири месеци и десет дена, тогаш тоа може да го сторат, а ако посакуваат престој во нивните домови во период од четири месеци и десет дена, тогаш снабдувањето за нив не е облигтивно да се обезбедува од оставината на умрениот. Сепак, и по ова прашање постои различно мислење кај исламските алими. Оние кои сметаат дека престојот на жената во домот на нејзиниот умрен сопруг претставува обврска (ваџиб), нивниот став го потврдуваат со хадисот којшто го пренесува имамот Малик во својата „Муветта“, во којшто стои дека Ел-Фуреј’а бинт Малик ибн Синан ؓ – која била сестра на Ебу Сеид Ел-Худри ؓ – дошла кај Веровесникот ﷺ да го праша дали смее да се врати кај своето семејство во Бону Худре, бидејќи нејзиниот сопруг излегол во потрага по едни луѓе, па кога ги стигнал, го

убиле – велејќи: „О Аллахов Пејгамбере, смеам ли да се вратам кај мое-то семејство во Бену Худре, бидејќи мојот сопруг не ме остави во дом којшто го поседува, а не ми остави ни снабдување?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми рече: „Да!“ Тогаш, јас заминав, но штом стигнав во мојата соба, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме повика или нареди да ме повикаат кај него, а потоа ми рече: „Како рече?“ Јас му ја повторив мојата случка, во врска со мојот маж, а тој рече: „Остани во твојот дом сè додека не го завршиш периодот на чекање.“ Потоа, останав да чекам четири месеци и десет дена.“ Таа, понатаму, раскажува и вели: „И штом Осман ибн Афан ؓ испрати кај мене луѓе да ме прашуваат за тоа, го известив, а тој потоа го следеше тоа и пресудуваше според тоа.“¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ебу Давуд, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од преносот на Са’д ибн Исхак, а Ет-Тирмизи смета дека овој хадис е добар и веродостоен.

Аллаховите ﷻ зборови: „...А на разведените жени им припаѓа снабдување со добротворство. Тоа е право на богобојазливите...“ – застапниците на ставот за обврската за снабдување на секоја разведена жена го поткрепуваат својот став со овој ајет, и сметаат дека овој ајет го конкретизира општиот пропис содржан во ајетот:

﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ﴾

„Немате грев ако ги разведете жените пред да извршите полов чин со нив или пред да им го одредите венчалниот дар. Тогаш, снабдете ги, и тоа имотниот согласно со својата можност, а неимотниот согласно со својата можност – со снабдување од добротворство. Тоа е право на добротворите.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...Ете така, Аллах ви ги објаснува ајетите Свои...“ – т.е. во Своето дозволување и забранување, во Своето пропишување и одредување – сите Свои наредби и забрани ви ги објасну-

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2300; Ет-Тирмизи, бр. 1204; Ен-Несаи, бр. 3532; Ибн Маџе, бр. 2031; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26817 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1254.

² Сура Ел-Бекара, ајет 236.

ва, образложува и деталзира, без да остави нешто апстрактно и нејасно, бидејќи вие имате крајна потреба за тоа. Зборовите: „...за да ги сфатите.“ – т.е. да ги разбирате и да размислувате за нив.

﴿الْم تَر إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾ (۲۴۳) وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۲۴۴﴾ مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿۲۴۵﴾ ﴿

„Зарем не ги гледаш оние кои излегоа од домовите свои, а беа илјадници, плашејќи се од смртта. Па, Аллах им рече: ‚Умрете!‘ – а потоа, ги оживеа. Аллах, навистина, поседува добрина кон луѓето, но мноштво од луѓето не се заблагодаруваат. (243) И борете се на Патот Аллахов и знајте дека Аллах, навистина, сè слуша и сè знае. (244) Кој е оној кој ќе му даде на Аллах заем убав, па Аллах ќе му го удвои со многу удвојувања. А Аллах ускратува и дава обилно, и кај Него ќе се вратите. (245)“

Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Тие беа четири илјади луѓе, кои излегоа од своите домови, бегајќи од епидемијата и велејќи: ‚Ќе отидеме во земја, во којашто нема смрт.‘ – а штом стигнале до едно место, Аллах ﷻ им рекол: ‚Умрете!‘ – па, умреле. Тогаш, покрај нив поминал еден пејгамбер од пејгамберите, па го замолил својот Господар ﷻ, да ги оживее. Тогаш, Аллах ﷻ повторно ги оживеал. За тоа говорат Аллаховите ﷻ зборови: „Зарем не ги гледаш оние кои излегоа од домовите свои, а беа илјадници, плашејќи се од смртта...“ – а во нивното повторно оживување е содржана поука и неприкосновен доказ за повторното отелотворување и оживување на луѓето на Судниот ден.“ Аллаховите ﷻ зборови: „...Аллах, навистина, поседува добрина кон луѓето...“ – т.е. во однос на она што им го предочува од огромните знаменија, неприкосновените докази и непобитните факти. Зборовите: „...но мноштво од луѓето не се заблагодаруваат...“ – т.е. не ја исполнуваат обврската на исказување благодарност кон Аллах ﷻ, за она што им го подарил на дуњалукот и на ахиретот. Од овој настан и кажување може да се извлече поука и доказ дека стравот не може да се спротивстави на Аллаховата ﷻ одредба и дека нема засолниште освен кај Аллах ﷻ. Бидејќи,

тие луѓе излегле, бегајќи од епидемијата и трагајќи по долготраен живот, затоа биле казнети со она од што стравувале – а тоа е смртта, која што им дошла брзо и во еден миг. Сличен на овој ајет е и веродостојниот хадис којшто го пренесува имамот Ахмед од Абдулах ибн Абас ﷺ, во којшто стои дека Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ се упатил кон Шам, па штом стигнал до местото Серг, го пресретнале војсководците на Ебу Убејде ибн Ел-Церах ﷺ и го известиле дека во Шам се проширила епидемија. Тогаш, кај Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ дошол Абдурахман ибн Ауф ﷺ, сиот загрижен, и му рекол: *„Јас, навистина, поседувам знаење за тоа. Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Кога во некоја земја, додека вие се наоѓате во неа, ќе настапи епидемија, тогаш не излегувајте од неа, бегајќи. А ако слушнете дека во некоја земја се раширила епидемија, тогаш не одете таму.“ Тогаш, Омер ﷺ се заблагодарил на Allah ﷻ и се вратил назад.“*¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим, во своите “Сахихи”, од преносот на Ез-Зухри.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И борете се на Патот Аллахов и знајте дека Allah, навистина, сè слуша и сè знае...“** – односно, како што стравот не променува ништо во однос на Аллаховата ﷻ одредба, така и бегањето од борбата и нејзиното напуштање не го одолжува смртниот час, туку смртниот час е веќе одреден и снабдувањето веќе е одредено, и не може ниту да се зголеми а ниту да се намали, како што вели Allah ﷻ:

﴿الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قَاتَلُوا قُلَّ فَأَدْرَعُوا عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾

„Оние кои им рекоа на браќата свои, и останаа: „Да нè слушаа нас, немаше да погинат.“ – кажи: „Спречете ја од вас смртта, ако сте искрени !?“² Allah ﷻ, исто така, рекол:

﴿أَيُّمًا تَكُونُوا يُدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ﴾

„Каде и да сте, смртта ќе ве стигне, макар и да сте во кули високи...“³

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5397; Муслим, бр. 2219, 4114; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3103 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1657.

² Сура Али Имран, ајет 168.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 78.

Аллаховите ﷺ зборови: „...Кој е оној кој ќе му даде на Аллах заем убав, па Аллах ќе му го удвои со многу удвојувања...“ – со овие зборови, Аллах ﷻ ги поттикнува Своите робови на споделување на Аллаховиот ﷻ пат. Ибн Ебу Хатим пренесува од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Откако, беше објавен овој ајет, Ебу Ед-Дахдах Ел-Енсари ﷺ рече: „О Аллахов Пејгамбере, зарем Аллах ﷻ бара од нас заем?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговори: „Да, о Ебу Ед-Дахдах!“ Тогаш, Ебу Ед-Дахдах ﷺ рече: „Покажи ми ја твојата рака, о Аллахов Пејгамбере.“ – потоа, ја дофати неговата рака и рече: „Јас, навистина, Му ја давам на Аллах ﷻ на заем мојата бавча.“ Во неговата бавча имаше шестотини палми, а во неа живееше и неговата сопруга Уму Ед-Дахдах ﷺ со своите деца. Тогаш, Ебу Ед-Дахдах ﷺ отиде кај своето семејство и ја повика својата сопруга: „О Уму Ед-Дахдах!“ – таа рече: „Ти се одбивам!“ Тој кажа: „Излези! Веќе ја дадов нашава бавча на заем, на мојот Господар ﷻ“¹ Аллаховите ﷻ зборови: „...заем убав...“ – се пренесува од Омер ﷺ и други од Селефот дека под „заем“ се мисли на споделувањето од имотот на Аллаховиот ﷻ пат. Аллаховите ﷻ зборови: „...па Аллах ќе му го удвои со многу удвојувања...“ – како што вели Аллах ﷻ:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾

„Примерот на оние кои ги споделуваат имотите свои на Патот Аллахов, е како примерот на семето од коешто никнат седум класја, во секој клас по сто зрна. А Аллах удвојува кому сака. Аллах е Голем и Зналец!“² Толкувањето на овој ајет ќе следува. А во еден хадис којшто го пренесува Ибн Ебу Хатим од Ебу Хурејре ﷺ стои дека рекол: „Се колнам во Оној во Чии раце е мојава душа, дека го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Аллах, навистина, го удвојува доброто дело со илјада илјади добри дела.“³ Аллаховите ﷻ зборови: „...А Аллах ускратува и дава обилно...“ – т.е. споделувајте од вашите имоти и воопшто не грижете се, бидејќи Аллах ﷻ е Снабдувачот (Ер-Реззак) – ус-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2630; Муслим, бр. 85, 120 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8225.

² Сура Ел-Бекара, ајет 261.

³ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10381 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 17188 и 17189.

кратува кому сака, а дава обилно кому сака – и Нему му припаѓа целокупната мудрост во тоа. Аллаховите ﷺ зборови: „...и кај Него ќе се вратите.“ – т.е. на Судниот ден.

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلِئِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَانِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴾ (٢٤٦) ﴿٥٢﴾

„Зарем не гледаш големците од Израиловите синови, по Муса, кога му рекоа на пејгамберот нивни: ‚Испрати ни крал, за да се бориме на Патот Аллахов!‘ – рече: ‚Можеби, ако ви се пропише борбата, нема да се борите?‘ – рекоа: ‚А како да не се бориме на Патот Аллахов, кога веќе сме протерани од домовите наши и родовите наши!?‘ – а штом им се пропиша борбата, одбија да се борат, освен малкумина од нив. А Allah ги знае неправедните! (246)“

Израиловите синови биле истрајни на вистинскиот пат некој временски период, потоа започнале да воведуваат нови работи во својата вера. Некои од нив започнале да обожуваат дури и идоли. Меѓутоа, испраќањето на пејгамберите до нив, од нив самите, не престанало – кои им наредувале добро и одвраќале од зло, а се раководеле според Тевратот, сè додека Израиловите синови не започнале да го прават тоа што започнале да го прават. Тогаш, Allah ﷻ го испратил непријателот нивни кон нив, кој започнал да ги убива, со масовни убиства, да заробува мноштво од нив и да ги окупира нивните земји, иако претходно биле моќни и не постоел ниеден непријател кој војувал против нив, а притоа да не го совладале, бидејќи кај нив се наоѓал Тевратот и Ковчегот од поранешните – којшто го наследиле од нивните предци и којшто датирал од времето на Муса ﷺ. Меѓутоа, како последица на нивната закоравеност во заблудата, Ковчегот им бил одземен од страна на некои кралеви, при борбите против нив, а и Тевратот, исто така, им бил одземен од нивните раце, а меѓу нив имало само малкумина кои го помнеле. Престанало и испраќањето пејгамбери меѓу нивните родови. Така, од родот Лави – од којшто биле испраќани пејгамберите – не останал ниеден човек освен една бремена жена, која останала бремена

од нејзиниот маж кој умрел при борбите. Тогаш, Исраиловите синови ја зеле и ја затвориле во една куќа, чувајќи ја да не настрада при борбите и надевајќи се дека можеби, Аллах ﷻ ќе ја снабди со дете, кое ќе биде пејгамбер, испратен до нив. Тогаш, жената започнала постојано да упатува дова до Аллах ﷻ да ѝ подари дете, па Аллах ﷻ ја послушал нејзината дова и ѝ подарил дете, кое го нарекла Шемвил (име коешто значи: „Аллах ﷻ ми ја послуша довата.“), а некои од нив сметаат дека се викал Шем’ун – а и двете имиња имаат исто значење. Аллах ﷻ овозможил тоа дете да израсне во чедно и искрено верско опкружување. Па, штом израснал доволно за да може да биде испратен како пејгамбер, Аллах ﷻ му објавил, наредувајќи му да повикува кон Неговиот Тевхид. Па, тој започнал да ги повикува Исраиловите синови, а тие побарале од него да им избере крал со кого ќе се борат против нивните непријатели. Тогаш, нивниот пејгамбер им рекол: „Ако Аллах ﷻ ви одреди крал, можеби нема да се борите и нема да го исполните вашиот даден збор, за борбата со него!? – а тие рекле: „...**А како да не се бориме на Патот Аллахов, кога веќе сме протерани од домовите наши и родовите наши!?!**...“ – т.е. кога веќе ни се окупирани нашите земји и ни се заробени нашите семејства. Аллаховите ﷻ зборови: „...а штом им се пропиша борбата, одбија да се борат, освен малкумина од нив. **А Аллах ги знае неправедните!**“ – т.е. не го исполнија ветувањето коешто го дадоа, туку повеќето од нив започнаа да ја избегнуваат борбата, а Аллах ﷻ најдобро ја знае нивната состојба.

﴿ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلَكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ (٢٤٧) ﴿

„И пејгамберот нивни им кажа: ‚Аллах веќе ви го одреди Талут за крал.‘ – рекоа: ‚Како може тој да биде крал над нас, а ние имаме поголемо право на власт од него, и нему не му е даден многу имот.‘ Рече: ‚Аллах, навистина, го избра за вас и му даде сила во знаењето и во снагата. А Аллах ја дава власта Своја кому сака. И Аллах е Голем и Зналец!‘ (247)“

Па, Аллах ﷻ одредил Талут да биде крал на Исраиловите синови, а бил само обичен војник од нивните војници, и не бил од родот на Јехуза. Тогаш, Исраиловите синови рекле: „...**Како може тој да биде крал**

над нас, а ние имаме поголемо право на власт од него, и нему не му е даден многу имот.“ – т.е. тој не е од родот на кралевите, а воедно е и сиромав, без имот, за да може да биде крал. Ова претставува противење кон нивниот пејгамбер и вообрзување спрема него, иако било по-добро за нив да бидат покорни и добро да се однесуваат кон пејгамберот. Тогаш, пејгамберот им одговорил со зборовите: **„...Аллах, навистина, го избра за вас...“** – т.е. Аллах ﷻ знае подобро за него од вас, и не сум јас тој кој го значи, туку Аллах ﷻ ми нареди да ви го одредам, кога вие го побаравте тоа од мене. Зборовите: **„...и му даде сила во знаењето и во снагата...“** – т.е. тој, и покрај сето што го наведувате за него, при борбата поседува поголема вештина, сила и издржливост од вас. Според тоа, тој треба да биде ваш крал, бидејќи поседува знаење, има убава става и поседува силна и цврста снага. Зборовите: **„... Аллах ја дава власта Своја кому сака...“** – т.е. поради Својата мудрост и милосрдност кон Своите робови. Затоа, на крајот од ајетот, рекол: **„...И Аллах е Голем и Зналец!“** Тој поседува огромна добрина и знае кој од Неговите робови, повеќе ја заслужува власта.

﴿ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤٨﴾ ﴾

„И пејгамберот нивни им рече: „Навистина, знакот на власта негова е тоа што ќе ви го донесе Ковчегот, во кој има спокој од Господарот ваш и остатоци од она што го остави семејството Мусаово и семејството Харуново, кој ќе го носат мелеците. Во тоа, навистина, има знамение за вас, ако сте верници!?! (248)“

Нивниот пејгамбер им рекол: „Знак на берикетот во власта на Талут врз вас, ќе биде тоа што, Аллах ﷻ ќе ви го врати Ковчегот, којшто беше одземен од вас, и во којшто има спокој од вашиот Господар ﷻ, односно во него има сталоженост и слава.“ Ата’ казал: „Ќе ги дознаете Аллаховите ﷻ знаменија во тоа, а потоа ќе се сталожите и успокоите.“ Аллаховите ﷻ зборови: **„...и остатоци од она што го остави семејството Мусаово и семејството Харуново...“** – Ибн Абас ؓ рекол: „Мусаовиот ﷻ стап и парчиња од Плочите.“ – а Икриме додал: „...и сладотијата.“ Аллаховите ﷻ зборови: **„...кој ќе го носат мелеците...“** – Ибн Абас ؓ рекол: „Дошле мелеци, меѓу небото и земјата, носејќи го Ковчегот, сè додека не го спуштиле пред

Талут, а луѓето го гледале тоа, па поверувале.“ Поверувале во вистинитоста на Пејгамберлакот на Шем’ун и се покориле на Талут.

﴿ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنْ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ ﴾

„И штом Талут тргна со војската своја, рече: „Аллах, навистина, ќе ве стави на искушение со една река. Па, кој ќе се напие од неа, тој не е од мене, а кој нема да се напие од неа, тој е од мене, освен она што ќе го зграпчи со дланката своја.“ Тогаш, се напија од неа, освен малкумина од нив. А штом ја преминаа, тој и оние кои веруваа со него, рекоа: „Денес, немаме сила против Џалут (Голијат) и војската негова!“ – а оние кои сметаа дека ќе се сретнат со Allah, рекоа: „Колку само малубројни групи совладале многубројни групи, со одобрението Аллахово!? А Allah е со трпеливите!“ (249)“

Во овој ајет, Allah ﷻ известува за Талут – кралот на Израилевите синови – кога излегол со својата војска, чијашто бројка изнесува осумдесет илјади – а Allah ﷻ најдобро знае – и кога рекол: „... **Allah, навистина, ќе ве стави на искушение со една река...**“ – т.е. ќе ве стави на проба и испит со една река. Ибн Абас ﷺ рекол: „Тоа е реката Шерија.“ – којашто се наоѓа меѓу Јордан и Палестина. Зборовите: „...**Па, кој ќе се напие од неа, тој не е од мене...**“ – т.е. нека не доаѓа со мене и нека не ме придружува. Зборовите: „...**а кој нема да се напие од неа, тој е од мене, освен она што ќе го зграпчи со дланката своја...**“ – т.е. тоа не му штети ништо и во тоа нема никаква пречка. Зборовите: „...**тогаш, се напија од неа, освен малкумина од нив...**“ – Ибн Абас ﷺ рекол: „Кој зграпчил само со својата дланка од водата, ја изгасил својата жед, а кој се наведнал да пие од неа, не ја изгасил својата жед. Па, се наведнале да пијат од водата седумдесет и шест илјади, а тоа не го сториле само четири илјади.“ Од Ел-Бера’ ибн Азиб ﷺ се пренесува дека рекол: „Зборувавме за асхабите на Мухамед ﷺ, чијашто бројка на денот на Бедр изнесуваше тристотини и неколкумина, исто колку што изнесувала и бројката на војниците на Талут, кои ја преминале реката со него, а не ја преминале реката со него освен верниците.“ Овој хадис го пренесува

Ел-Бухари. Затоа, Аллах ﷺ рекол: „...А штом ја преминаа, тој и оние кои веруваа со него, рекоа: „Денес, немаме сила против Џалут и војската негова!...“ – тогаш, учените луѓе од нив започнале да ги охрабруваат, кажувајќи им дека Аллаховото ﷺ ветување е вистина и дека победата не доаѓа со бројност и борбени средства, затоа рекле: „...Колку само малубројни групи совладале многубројни групи, со одобрението Аллахово!? А Аллах е со трпеливите!“

﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ (٢٥٠) فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾ ﴿٢٥٢﴾

„И штом се соочија со Џалут и војската негова, рекоа: „Господару наш, подари ни трпеливост, зацврсти ги нозете наши и помогни ни против народот невернички.“ (250) Па, ги поразија, со одобрението Аллахово. И Давуд го уби Џалут. И Аллах му даде власт и мудрост, и го подучи на она што сакаше. А да не беше Аллаховото бодрење на луѓето едни наспрема други, тогаш ќе настапеше неред на земјата. Туку, Аллах поседува добрина кон световите. (251) Тоа се знаменијата Аллахови, кои ти ги кажуваме, со Вистина, и ти, навистина, си од пејгамберите. (252)“

Штом војниците-верници на Талут, кои биле малубројни, се соочиле со војниците-неверници на Џалут, кои биле многубројни, рекле: „...Господару наш, подари ни трпеливост...“ – односно спушти ни трпеливост и издржливост од кај Тебе. Зборовите: „...зацврсти ги нозете наши...“ – т.е. при соочувањето со непријателот и сочувај нè од дезертирањето од бојното поле и беспомошноста. И на крајот од својата дова, рекле: „...и помогни ни против народот невернички.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...Па, ги поразија, со одобрението Аллахово...“ – т.е. ги совладаа и триумфираа над нив, со Аллаховата ﷺ помош и поддршка кон нив. Зборовите: „...И Давуд го уби Џалут...“ – т.е. власта падна во рацете на Давуд ﷺ, а воедно, Аллах ﷺ му подари и Пејгамберлак, затоа Аллах ﷺ рекол: „...И Аллах му даде власт...“ – т.е.

власта којашто дотогаш, беше во рацете на Талут. Зборовите: „...и мудрост...“ – т.е. и одреди да биде пејгамбер по Шемвил. Зборовите: „...и го подучи на она што сакаше...“ – т.е. со знаење на коешто само него го подучил. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...А да не беше Аллаховото бодрење на луѓето едни наспрема други, тогаш ќе настапеше неред на земјата...“ – односно да не беше Аллаховото ﷻ бодрење на еден народ против друг, како што ги избодри Израиловите синови да се борат со Талут, и како што го охрабри Давуд عليه السلام, да извојуваат победа против Џалут и неговата војска.

Аллаховите ﷻ зборови: „...Туку, Аллах поседува добрина кон световите...“ – т.е. милост кон нив, со тоа што дозволува едни од луѓето да ги совладаат други, со цел да не настане неред и анархија на земјата. И Нему му припаѓа пропишувањето, мудроста и изнесувањето докази на Своите созданија, при сите нивни зборови и дела.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Тоа се знаменијата Аллахови, кои ти ги кажуваме, со Вистина, и ти, навистина, си од пејгамберите.“ – т.е. овие Аллахови ﷻ ајети, коишто ти ги кажуваме, за оние коишто ги споменавме, се вистина, односно се совпаѓаат со она што се наоѓа во рацете на Следбениците на Книгата, од вистината којашто ја знаат учените луѓе од Израиловите синови. И ти, о, Мухамеде, навистина, си пејгамбер испратен до сите. Врз предлогот „од“ (مِنْ) е поврзан харфот „лам“ (ل), којшто означува потврда и потенцирање на искажаното.

(Оттука започнува третиот џуз од Куранот)

﴿ تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴾ (٢٥٣)

„Тоа се пејгамберите – некои од нив ги одликувавме во однос на други, а меѓу нив има и онакви, со кои Аллах зборуваше, а на некои од нив им ги издигна степените. А на Иса, синот Мерјемин, му дадовме знаменија јасни и го поддржавме со светиот Џибрил. А да сакаше Аллах, немаше да се испоубијат оние кои дојдоа по нив,

откако им дојдоа знаменијата јасни. Меѓутоа, се разидоа, па некои од нив веруваа, а некои не веруваа. А да сакаше Аллах немаше да се испоубијат, туку Аллах прави што сака. (253)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, известува дека одликувал едни пејгамбери во однос на други, како што вели во друг ајет:

﴿وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا﴾

„И веќе одликувавме едни пејгамбери врз други. И на Давуд, Зебурот му го дадовме.“¹ А во овој ајет рекол: **„Тоа се пејгамберите – некои од нив ги одликувавме во однос на други, а меѓу нив има и онакви со кои Аллах зборуваше...“** – т.е. Муса ﷺ и Мухамед ﷺ, а и со Адем ﷺ, како што стои во хадисот којшто го пренесува Ибн Хибан, во својот „Сахих“, од преносот на Ебу Зер رضي الله عنه. Зборовите: **„...а на некои од нив им ги издигна степените...“** – како што се потврдува во хадисот за Исрата (Нокното патување), кога Веровесникот ﷺ ги забележал пејгамберите на небесата, согласно со нивната различност во степените кај Аллах ﷻ. Во веродостоен хадис, којшто го пренесуваат „Двата сахи-ха“, од Ебу Хурејре رضي الله عنه, стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Немојте да ме одликувате над пејгамберите...“** – според тоа, усогласувањето меѓу ајетот и овој хадис, може да се утврди само со согледување на причините за искажувањето на хадисот. Според тоа, причина за изрекување на овој хадис е: расправата којашто се случила меѓу еден муслиман и еден Евреин, кога Евреинот рекол, колнејќи се: „Не, се колнам во Оној кој го избра Муса عليه السلام над световите!“ Тогаш, муслиманот се налутил и му удрил шлаканица, велејќи му: „Никаквец! Дури и над Мухамед ﷺ!“ Потоа, Евреинот се пожалил кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ на тоа, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не одликувајте ме над пејгамберите! Бидејќи, луѓето ќе бидат оживеани на Судниот ден, а јас ќе бидам првиот кој ќе биде оживеан. Тогаш, ќе го најдам Муса عليه السلام потпрен врз ногалките од Аршот... па, не знам дали бил оживеан пред мене или воопшто не го усмртил Рогот?! Затоа, не одликувајте ме над пејгамберите.“²* Одговорот на ова прашање се гледа од неколку аспекти: 1) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не знаел за одликувањето – во овој одговор

¹ Сура Ел-Исра, ајет 55.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3227; Муслим, бр. 2737, 4376; Ебу Давуд, бр. 4671; Ет-Тирмизи, бр. 3245 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7532.

постои забелешка; 2) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изрекол ова поради својата скромност; 3) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го забранил тоа при караница и препирка; 4) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го забранил тоа, бидејќи сметал дека се случило само поради култ кон сопствената национална припадност;¹ и 5) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како да сакал, со овој исказ, да им укаже на луѓето дека одликувањето не е во нивни раце, туку е во рацете на Аллах ﷻ, и дека тие треба само да се покорат и да веруваат во тоа.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А на Иса, синот Мерјемин, му дадовме знаменија јасни...**“ – т.е. очигледни и неприкосновени аргументи и факти кои ја потврдуваат автентичноста на неговото испраќање до Израилските синови, а особено, укажуваат дека тој е само Аллахов ﷻ роб и пејгамбер, испратен до нив. Зборовите: „...**и го поддржавме со светиот Џибрил...**“ – т.е. со најизбраниот и најсветиот мелек Џибрил ﷺ. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**А да сакаше Аллах, немаше да се испоубијат оние кои дојдоа по нив, откако им дојдоа знаменијата јасни. Меѓутоа, се разидоа, па некои од нив веруваа, а некои не веруваа. А да сакаше Аллах немаше да се испоубијат...**“ – односно сето тоа се случувало со Аллахова ﷻ одредба и волја. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот, рекол: „...**туку Аллах прави што сака.**“

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ (٢٥٤) ﴿٥﴾

„**О верници, споделувајте од она што ве снабдуваме, пред да дојде Денот во кој нема купопродажба, ниту пријателство, ниту посредување. А неверниците се, токму, неправедните! (254)**“

Аллах ﷻ, во овој ајет, им наредува на Своите робови да споделуваат на Неговиот пат, од она што ги снабдил, со цел да заработат награда за

¹ Надоврзување од авторот: „Сметам дека најисправен аспект за забрана на одликувањето на пејгамберите едни врз други е одликувањето базирано врз националната и расната припадност, според коешто, секој поединец му дава предност и го одликува пејгамберот кој потекнува од неговиот народ и раса, или поради својата приврзаност и следење на тој пејгамбер. А што се однесува на одликувањето коешто се базира врз шеријатски докази и потврдени текстови од Куранот и Сунетот, како што се Аллаховите ﷻ зборови: **„И Ние не те испративме освен како милост до световите.“** (сура Ел-Енбија, ајет 107) – и како што се зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: **„Јас сум предводникот на децата на Адем ﷺ...“** – и како хадисот за „Големиот шефа’ат“. Значи, ова одликување е реалност, потврдено со аргументи, и не претставува лаичко одликување, засновано врз национализам и расизам.“

тоа, кај Него. Зборовите: „...пред да дојде Денот...“ – т.е. Судниот ден. Зборовите: „...во кој нема купопродажба, ниту пријателство, ниту посредување...“ – т.е. кога човекот нема да може да се откупи себеси, макар и да го плати сето злато коешто се наоѓа на земјата. Нема да му бидат од корист ниту неговите пријатели и блиски роднини, и нема да му користи посредувањето од посредувачите.¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...А неверниците се, токму, неправедни-те!“ – т.е. нема поголема неправда, односно поголем неправедник, од оној кој ќе дојде кај Аллах ﷻ, на Судниот ден, како неверник (кафир).

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ (٢٥٥) ﴿٥٢﴾

„Аллах, нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот! Не го обзема дремка, а ниту сон. Нему му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата. Кој може да посредува кај Него, без одобрение Негово. Го знае она што било пред нив и она што ќе биде по нив. И тие не поседуваат ништо од знаењето Негово, освен она за што Тој сака. Престолот Негов е колку небесата и земјата. Одржувањето нивно не Му отежнува. И Тој е Севишниот и Големиот! (255)“

Овој ајет се нарекува „Ајетул-Курси“, и поседува огромно значење, бидејќи се потврдува во веродостоен хадис од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека овој ајет е најдобриот ајет во Аллаховата ﷻ Книга. Имамот Ахмед ибн Ханбел пренесува од Убеј ибн Ка’б ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер го прашал: „Знаеш ли кој ајет од Аллаховата ﷻ Книга е највозвишен?“ Убеј ﷺ одговорил: „Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ најдобро знаат.“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му го повторувал тоа неколку пати, а потоа рекол: „Ајетул-Курси!“ – а потоа, додал: „О Ебу Ел-Мунзире, ќе ти оддаваат чест на знаењето! Се колнам во Оној во Чии раце е мојава душа, навистина, тој ајет има јазик и две усни, и Го слави Владетелот, покрај

¹ Надоврзување од авторот: „Ако не бил верник.“

столбовите од Аршот.¹ Овој хадис го пренесува и Муслим, но без исказот: „Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа...“ Во друг хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед, од Ебу Зер Џундуб ибн Џунаде ﷺ, стои дека кажал: „Реков: ,О Аллахов Пејгамбере, која објава ти е највозвишена?’ Одговори: ,Ајтул-Курси: **Аллах, нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...**“² Овој хадис го пренесува и Ен-Несаи.

Ел-Бухари пренесува во својот „Сахих“ хадис од Ебу Хурејре ﷺ, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме задолжи да го чувам зекатот од Рамазан. Тогаш, ми дојде еден човек и започна да краде од храната, а јас го фатив и реков: ,Ќе те одведам кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ!‘ А тој рече: ,Остави ме, бидејќи јас имам потреба за мене и за моето семејство. Навистина, имам голема потреба од храна.‘ – па, го пуштив. Утрото кога се разбудив, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми рече: ,О Ебу Хурејре, што стори твојот заробеник, синоќа?’ Одговорив: ,О Аллахов Пејгамбере, се жалеше дека се наоѓа во тешка состојба и сиромаштија, па се смилував кон него и го пуштив да си оди.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ,Тој те излажа и повторно, ќе се врати.‘ Затоа, знаев сигурно, дека повторно ќе се врати, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ така ми рече. Вечерта, започнав да набљудувам, а тој повторно дојде и започна да зема од храната, тогаш го фатив и му реков: ,Ќе те одведам кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ!‘ – а тој рече: ,Остави ме, бидејќи јас имам потреба за мене и за моето семејство, и повеќе нема да ми се повтори ова.‘ Јас повторно, се сожалив на него и го пуштив да си оди. Утредента, кога се разбудив, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми рече: ,О Ебу Хурејре, што стори твојот заробеник, синоќа?’ Одговорив: ,О Аллахов Пејгамбере, се жалеше дека се наоѓа во тешка состојба и сиромаштија, па се смилував кон него и го пуштив да си оди.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ,Тој те излажа и повторно, ќе се врати.‘ Тогаш, по третпат, останав да набљудувам, а тој повторно дојде и започна да зема од храната, па го фатив и му реков: ,Ќе те одведам кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ! Ова ти е третпат и последен, бидејќи ветуваше дека нема да се враќаш, а ти повторно се враќаш.‘ – а тој рече:

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 810, 1343; Ебу Давуд, бр. 1460 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20771.

² Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 5507; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21036 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 726.

„Дозволи ми да те подучам за зборови, коишто ќе ти бидат од корист?“ Реков: „Кои се тие зборови?“ – рече: „Кога сакаш да легнеш во твојата постела, изучи го Ајетул-Курси: **Аллах, нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...** – до крајот на ајетот. Тогаш, врз тебе постојано ќе бдее чувар од Аллах ﷻ и шејтанот нема да ти се приближи сè додека не се разбудиш.“ – а јас повторно, му дозволив да си оди. Утрото, кога се разбудив, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Што стори твојот заробеник, синоќа?“ Одговорив: „О Аллахов Пејгамбере, тој сакаше да ме подучи за зборови коишто ќе ми користат, од почетокот па до крајот на ајетот: **Аллах, нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...** – а потоа, ми рече: Тогаш, врз тебе постојано ќе бдее чувар од Аллах ﷻ и шејтанот нема да ти се приближи сè додека не се разбудиш.“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Што се однесува на него, па тој ти ја кажал вистината, иако тој е лажго. О, Ебу Хурејре, знаеш ли со кого си зборувал овие три ноќи?“ Одговорив: „Не.“ – а тој рече: „Тоа е шејтанот.“¹

Од Ебу Умаме ؓ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Највозвишеното Аллахово ﷻ име – со коешто, ако биде Замолен, тогаш ја прима молбата – се наоѓа во три сури: Ел-Бекара, Али Имран и Таха.“²

Овој ајет содржи десет независни реченици

Така, Аллаховите ﷻ зборови: „**Аллах, нема друг бог освен Него!...**“ – содржат соопштување дека Аллах ﷻ е Единствениот Бог на сите созданија. Зборовите: „**...Живиот и Вечниот!...**“ – т.е. Живиот со живот како што Нему му доликува и Кој никогаш не умира, и Вечниот, од Кого зависат сите созданија, а Тој не зависи од ништо. Зборовите: „**...Не го обзема дремка, а ниту сон...**“ – т.е. не го совладува дремка и поспаност, а ниту сон. Аллах ﷻ, во овој ајет, прво ја споменува дрежката, а потоа сонот, бидејќи сонот е посилен и поголем од дрежката. Во веродостоен хадис, од Ебу Муса ؓ се пренесува дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се дигна меѓу нас, говорејќи четири реченици: „Аллах ﷻ на-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3101 и Ибн Хузејме во своето дело „Ес-Сахих“, бр. 2424.

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 3856; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1909 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 7758.

вистина, не спие и нема потреба од сон; ја олеснува Вагата и ја отежнува; го дигнува кај Себе делото, направено во текот на денот, пред делото, направено во текот на ноќта, а и делото, направено во текот на ноќта, пред делото, направено во текот на денот и Неговата преграда е од светло (нур)...“ – а во друг пренос стои: „...од оган...“ – „...доколку би се открило тоа, тогаш блесокот од Неговото лице би изгорел сè што ќе допре од созданијата.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...Нему му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата...“ – во овие зборови е содржано соопштување од Аллаx ﷻ дека сите созданија се Негови робови, Негов посед и се наоѓаат под Неговата власт и моќ, како што вели во друг ајет:

﴿إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا﴾

„И сè што е на небесата и на земјата, ќе дојде кај Милостивиот, потчинето.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...Кој може да посредува кај Него, без одобрение Негово...“ – како што вели Аллаx ﷻ во друг ајет:

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى﴾

“И нема да посредуваат освен оној, со кого Тој ќе биде Задоволен...“³ Ова укажува на величината, славата и големината на Аллаx ﷻ, бидејќи никој не смее да се осмели да посредува кај Него, без Негово одобрение за посредување, како што стои во хадисот за шефа’атот (посредувањето): „Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе дојде под Аршот и ќе падне на сеџда, молејќи за она што ќе моли. А потоа, ќе му биде речено: **„Крени ја главата! Кажу, ќе биде сослушано! Посредувај, ќе биде примено!“** Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Па, ќе ми биде одредена количина од луѓето, и тогаш ќе ги внесам во Џенетот...“⁴

Аллаховите ﷻ зборови: „...Го знае она што било пред нив и она што ќе дојде по нив...“ – во овие зборови е содржан доказ за целокуп-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 263, 179 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19135.

² Сура Мерјем, ајет 93.

³ Сура Ел-Енбија, ајет 28.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4206; Ибн Маџе, бр. 4312 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11743.

ното и суперлативното знаење на Аллах ﷻ во однос на сите битија коишто егзистираат – од поранешните, сегашните и идните – како што вели Аллах ﷻ за мелеците:

﴿ وَمَا نُنزِّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴾

„И ние не се спуштаме без наредба од Господарот твој – и пред нас и по нас, а и помеѓу тоа – а Господарот твој не заборава.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И тие не поседуваат ништо од знаењето Негово, освен она за што Тој сака...“** – т.е. никој не може да дознае за нешто од Аллаховото ﷻ знаење освен она, за што Тој ќе го подучи и ќе му го предочи.²

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Престолот Негов е колку небесата и земјата...“** – Ед-Дахак пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Доколку седумте небеса и седумте земји се рашират, потоа се поврзат едни со други, во однос на големината на Престолот, ќе бидат како една алка фрлена во пустината.“ Ебу Зер ؓ рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Престолот во однос на Аршот е како една железна алка, фрлена низ пустината на земјата.“*³ Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Ебу Зер Ел-Гафари ؓ дека го прашал Веровесникот ﷺ за Престолот, а Веровесникот ﷺ рекол: *„Се колнам во Оној во Чии раце се наоѓа мојава душа, седумте небеса и седумте земји не се ништо во однос на Престолот, освен како една алка, фрлена во пустината. А големината на Аршот во однос на Престолот е како Големината на таквата пустина, во однос на алката.“*⁴

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Одржувањето нивно не Му отежнува...“** – т.е. не Му отежнува и не Му претставува отежнување одржувањето и чувањето на небесата и на земјата, на она што е во нив и на она што е меѓу нив, туку тоа е лесно и едноставно за Него. И Тој го чува сето она што човекот го прави и ги набљудува сите нешта. Ништо не може

¹ Сура Мерјем, ајет 64.

² Надоврзување од авторот: „Ова се однесува само на веровесниците и пејгамберите, а тоа го потврдуваат Аллаховите ﷻ зборови: **„Зналецот на Гајбот и видливото, и не укажува никому од Гајбот Свој – освен на оној кого сака од пејгамберите...“** (сура Ел-Џин, ајети 26-27).“

³ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 404 и Ибн Хибан во своето дело „Ес-Сахих“, бр. 213.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 404 и Ибн Хибан во своето дело „Ес-Сахих“, бр. 213.

да избегне од Него и ништо не е сокриено од Него. А впрочем, сите нешта се потчинети пред Него, понижени и потценети во однос на Неговата величина и моќ, зависни од Неговата добрина и богатство, бидејќи Тој е Богатиот и за благодарност Достојниот. Тој прави што сака и не прашува за она што го прави, додека Неговите созданија ќе бидат прашани за она што го прават. Тој е Совладувач на сè. Тој е Пресметувач на сè. Тој е Набљудувачот, Севишниот и Големиот. Нема друг бог освен Него. И нема друг бог, покрај Него. И нема друг Господар освен Него.

Аллаховите ﷻ зборови: „...И Тој е Севишниот и Големиот!“ – се исти како Аллаховите ﷻ зборови:

(الْكَبِيرُ الْمُتَعَالَى)

„Големиот и Севишниот!“¹

Овие зборови, а и веродостојните хадиси коишто укажуваат на истите значења, се најисправни во однос на значењето на коешто укажуваат, а воедно, тоа е и најисправниот правец на првите генерации – кои ги читале и сфаќале овие текстови, онака како што дошле и биле искажани, без да им одредуваат квалитет и без да ги поистоветуваат.²

﴿ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ (٢٥٦) ﴿

„Нема принуда во верата. Упатството е веќе разјаснето од заблудата. Па, кој не верува во Тагутот и верува во Аллах, таквиот веќе се дофатил за најцврстиот јазол, кој не се раскинува. А Аллах сè слуша и сè знае! (256)“

Аллах ﷻ вели: „Нема принуда во верата...“ односно не принудувајте никого да влезе во верата-исламот, бидејќи неговите докази се јасни и очигледни, и нема потреба некој да се принудува за да влезе во него. Туку, кого Аллах ﷻ ќе го упати кон исламот, ќе ги прошири него-

¹ Сура Ер-Рад, ајет 9.

² Надоврзување од авторот: „Т.е. не ги толкувале согласно со мислењата и потребите на луѓето, туку верувале во нив и се чувале себеси од сквернавање и искривување на нивните значења, а посебно се чувале од поистоветувањето на Создателот ﷻ со Своите созданија.“

вите гради и ќе го осветли неговиот поглед, тогаш тој ќе влезе во исламот со убедување.¹ А кому Аллах ﷻ ќе му го ослепи срцето и ќе го запечати неговиот слух и вид, тогаш неговото принудно влегување во исламот е бескорисно и маанливо.

Се споменува дека повод за објавување на овој ајет било тоа што некоја од жените од енсариите пред исламот, во Медина, се заветувала дека ако нејзиното дете живее, тогаш ќе го поевреи. Па, штом се појавило племето Бену Недир, тогаш меѓу нив имало и деца од енсариите. Тогаш, енсариите рекле: „Не ги оставаме децата наши.“ Потоа Аллах ﷻ го објавил ајетот: „**Нема принуда во верата...**“. Ова предание го пренесува Ибн Џерир од Ибн Абас ؓ, а го пренесуваат и Ебу Давуд и Ен-Несаи, од преносот на Бендар. Додека, Ибн Хибан и Ибн Ебу Хатим го пренесуваат од преносот на Шу’бе. Ова предание се споменува и од Муџахид и други – дека овој ајет бил објавен поради тоа. Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас ؓ дека овој ајет бил објавен поради човекот од племето Бену Салим Бену Ауф, кој се викал Ел-Хусајни ؓ, кога неговите два сина станале христијани, додека тој бил муслиман. Тогаш, дошол кај Веровесникот ﷺ и рекол: „*Да ги принудам ли да се вратат во исламот, бидејќи тие го прифатија христијанството.*“ – тогаш, Аллах ﷻ го објавил овој ајет, поради него.

Прописот во овој ајет се смета дека е укинат со прописот, содржан во ајетите за борбата:

(سَتَذَعُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولِيٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ)

¹ Надоврзување од авторот: „Односно, на вас е да го изнесувате и образложувате исламот, да ја истакнете неговата акида и трајно упатство за луѓето, а другиот дел од обврската спаѓа на луѓето – да размислуваат за тоа и да настојуваат да ги согледаат неговите докази и факти, коишто се компатибилни со нивниот степен на интелект и разбирање. Бидејќи, Аллах ﷻ одредил исламот да биде лесна и пријатна вера, а на тоа укажува и самото доловување на неговите постулати од страна на разумот, којшто Аллах ﷻ им го подарил на луѓето, и покрај нивниот спектар и различност на способности и интелекти... освен ако човекот е избезумен и луд, или ментално ретардиран, па не може да го сфати тоа, а впрочем тој и не е обврзан да го сфати тоа. Што се однесува на останатите – луѓе и џини – па, тие се должни да ја разбираат верата и да размислуваат за неа, онака како што Аллах ﷻ наредил. Па, ако се придржуваат кон верата, којашто Тој ја пропишал, тогаш Аллах ﷻ ќе им олесни во тоа и ќе им помогне. Но, ако човекот биде тврдоглав и продолжи со својата закоравеност во лагата и заблудата, и покрај согледувањето на очигледните докази, и одбива да се упати кон исламот, тогаш Аллах ﷻ ќе го казни со тоа што ќе му го ослепи неговото срце и ќе му ги запечати неговиот слух и вид – како казна согласна на она што го правел.“

„Ќе бидете повикани кон народот кој поседува жестока сила, да се борите против нив или да се потчинат...“¹

Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ﴾

„О пејгамбере, бори се против неверниците и лицемерите, и биди суров кон нив...“²

Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَعَلِّمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴾

„О верници, борете се против оние кои се околу вас од неверниците, и нека наидат на суровост од вас. И знајте дека Аллаx, навистина, е со богобојазливите.“³

Според тоа, должност е да се повикаат сите народи во исламот, а ако некој од нив одбие да влезе во исламот или нема да плаќа џизија, тогаш против него се покренува борба сè додека не биде поразен – ова значи принудување. Во веродостоен хадис стои: „Твојот Господар се чуди на народот кој се води кон Џенетот во окови.“⁴ – т.е. се доведуваат како заробеници во земјите на исламот, а потоа го прифаќаат исламот и започнуваат да работат добри дела, јавно и тајно, и така ќе станат жители на Џенетот.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Па, кој не верува во Тагутот⁵ и верува во Аллаx, таквиот веќе се дофатил за најцврстиот јазол, кој не се раскинува. А Аллаx сè слуша и сè знае!**“ – т.е. кој не верува во идолите и киповите, кон коишто повикува шејтанот – да се обожуваат, покрај Аллаx ﷻ – и Го обожува, единствено, Аллаx ﷻ, сведочејќи дека нема

¹ Сура Ел-Фетх, ајет 16.

² Сура Ет-Тахрим, ајет 9.

³ Сура Ет-Теуба, ајет 123.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2848; Ебу Давуд, бр. 2677 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9018.

⁵ Надоврзување од авторот: „Во овој ајет, прво се споменува неверувањето во Тагутот, а потоа се споменува верувањето во Аллаx ﷻ, бидејќи во тоа е содржано благо укажување кон обврската за прочистување на срцата и отстранување на сите остатоци од верувањето во Тагутот во нив, сè додека не бидат целосно прочистени од тоа, а дури потоа, треба да започнат да се исполнуваат со иманот во Аллаx ﷻ. Кога ќе се случи тоа, Единствен Заштитник на тие срца ќе биде Аллаx ﷻ, и никој не ќе може да го отстрани иманот од нив, и дури тогаш човекот ќе се придржува на најцврстиот јазол.“

друг бог освен Него. Поимот „Тагут“ го означува шејтанот, бидејќи тој е симбол на секое зло, а најголемо од тоа е злото на обожувањето идоли, барањето решенија од нив и барањето помош од нив.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**таквиот веќе се дофатил за најцврстиот јазол...**“ – т.е. веќе се дофатил за верата со најцврстата причина. Опишувањето на таквата причина со „најцврст јазол“, којшто никогаш не се раскинува, укажува на фактот дека таа причина е најкомплетна, најсилна и најстабилна – а тоа, всушност, е иманот и исламот. Меѓу ваквото толкување на значењето на „најцврстиот јазол“, толкувањето дека тоа се зборовите „Ла илахе ил-лал-лах“, толкувањето дека тоа се однесува на Куранот и толкувањето дека тоа се однесува на љубовта во името на Аллах ﷻ и омразата во името на Аллах ﷻ – не постои никаква колизија, бидејќи сите овие толкувања се исправни и се совпаѓаат едно со друго. Муаз ибн Џебел ﷺ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „...**кој не се раскинува...**“ – кажал: „Сè до влегувањето во Џенетот.“ Имамот Ахмед пренесува од Мухамед ибн Кајс ибн Убаде дека рекол: *„Бев во џамија, тогаш дојде еден човек, врз чие лице се забележуваше побожност. Па, исклања смирено два реката, тогаш луѓето рекоа: ‚Овој човек е од џенетлиите.‘ Штом излезе, се упатив по него, сè до неговиот дом. Па, откако влезе во неговиот дом, побарав дозвола и јас да влезам со него, а потоа му реков: ‚Штом влезе во џамијата, луѓето рекоа за тебе вака и вака.‘ Тој рече: ‚Славен нека е Аллах ﷻ! Не му доликува нико-му да зборува за она што не го знае. А ќе ти кажам, зошто...? Јас, навистина, сонив зелена градина...“* – Ибн Аун¹, понатаму, рекол: *„Па, човекот споменал од зеленилото и убавините на градината, во чијашто средина се наоѓал еден железен столб, чијшто стожер се наоѓал на земјата, а крајот високо во небото, на чијшто крај се наоѓал јазол. Тогаш, на човекот му било речено: ‚Качи се на столбот!‘ – а тој одговорил: ‚Не можам.‘ Потоа, му дошло едно момче да му помогне, па му ја дигнало облеката од позади и му рекло: ‚Качи се сега!‘ па, човекот се искачил сè додека не го дофатил јазолот. Тогаш, момчето му рекло: ‚Држи се за јазолот!‘ Тогаш, човекот се разбудил од сонот, а во неговата рака се наоѓал јазолот. Тогаш, човекот отишол кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и*

¹ Надоврзување од авторот: „ Тој е еден од преносителите на преданието.“

му го раскажал тоа, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „Што се однесува на градината, па тоа е градината на исламот. А што се однесува на столбот, па тоа е столбот на исламот. А што се однесува на јазолот, па тој е најцврстиот јазол. Ти ќе бидеш во исламот сè до твојата смрт.“¹ Човекот кој се споменува во ова предание бил Абдулах ибн Селам ﷺ. Ова предание, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим во своите „Сахихи“.

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ (٢٥٧) ﴿٥٢﴾

„Аллах е Заштитник на оние кои веруваат – ги вади од темните кон светлината. А оние кои не веруваат, заштитник нивни е Тагутот, кој ги вади од светлината кон темнините. Тие се, токму, жители на Џехенмот, и во него, за навек, ќе останат. (257)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, известува дека Тој е Оној кој упатува кон Своето задоволство и Својот исправен пат. Тој е Оној кој ги вади Своите робови-верници од темнините на неверството (куфрот), сомнежот и дилемата, и ги изведува кон светлината на вистината и верувањето. А што се однесува на неверниците, па нивен заштитник и покровител е шејтанот, кој им го разубавува она во што се наоѓаат, од незнаењето и заблуденоста, вадејќи ги од патот на вистината и изведувајќи ги кон патот на неверството и лагата. Зборовите: **„...Тие се, токму, жители на Џехенмот, и во него, за навек, ќе останат.“** – затоа, Аллаh ﷻ светлото го споменува во еднина, а темнините во множина, бидејќи вистината е една, а неверството се јавува во повеќе облици, и сите се кобни за човекот – како што вели Аллаh ﷻ:

﴿وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

„И овој пат Мој е исправен! – затоа, одете по него, и не следете ги патиштата други, па да ве оддалечи од Патот Негов. Ете, тоа е она што ви го препорачува, за да бидете богобојазливите.“²

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3602; Муслим, бр. 2484, 4536; Ибн Маџе, бр. 3920 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23275.

² Сура Ел-Енам, ајет 153.

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ (٢٥٨) ﴿

„Зарем не го гледаш оној кој расправаше со Ибрахим, за Господарот негов – кому Аллах му подари власт – кога Ибрахим рече: ‚Господарот мој е Оној кој оживува и усмртува!‘ – рече: ‚Јас оживувам и усмртувам.‘ – Ибрахим рече: ‚Аллах, навистина, одредува сонцето да излезе од исток, тогаш одреди да излезе од запад!‘ Тогаш, се збуни оној кој не веруваше, а Аллах не го упатува народот неправеден. (258)“

Оној кој расправал со Ибрахим ﷺ, за неговиот Господар ﷻ, бил вавилонскиот крал Немруд ибн Кен’ан ибн Куш ибн Сам ибн Нух. Зборовите: „Зарем не го гледаш оној кој расправаше со Ибрахим, за Господарот негов...“ – т.е. за Неговото постоење, бидејќи тој негирал дека постои друг бог освен него, а кон тоа го насочила неговата ароганција, препотентност и долготрајно владеење. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...кому Аллах му подари власт...“ – бидејќи тој барал од Ибрахим ﷺ да му изнесе доказ за постоењето на Господарот ﷻ, кон Кого повикувал. Ибрахим ﷺ рекол: „...Господарот мој е Оној кој оживува и усмртува!“...“ – т.е. Тој создава нешта од ништо и претвора нешта во ништо. Ова е аргумент за постоењето на Создателот, Кој прави што сака по Својата волја, бидејќи нештата не можат да се создадат сами од себе. Значи, потребно е да постои Создател, Кој ги создава – а тоа е Господарот кон Кого повикувам да се обожува, единствено, без да Му се припишува придружник. Тогаш, Немруд рекол: „...Јас оживувам и усмртувам.“...“ – па, довел двајца луѓе, од оние кои заслужувале да бидат убиени, и тогаш, наредил едниот да биде убиен, а на другиот му простил и не го убил. Ова толкување го застапуваат Катаде и други. Меѓутоа, надворешниот контекст на ајетот укажува дека тој не го посакувал тоа, бидејќи во тоа не се содржи одговор кон Ибрахим ﷺ. Туку, Немруд посакувал да си припише на себе целосно господарство, поради својата тврдоглавост и вообразеност, замислувајќи дека тој, всушност, го прави тоа, односно оживува и усмртува. Затоа, Ибрахим ﷺ, по тоа, му рекол: „...Аллах, навистина, одредува сонцето да излезе од исток, тогаш

одреди да излезе од запад!“ ...“ – т.е. ако си ти тој, кој оживува и усмртува, тогаш Оној кој оживува и усмртува има моќ да располага со Своите созданија како што сака, па Тој ги движи планетите како што сака, а ова сонце е само мал дел од нив, коешто секојдневно излегува од исток... па, ако ти, навистина, си бог, како што сметаш, тогаш одреди тоа да излезе од запад!? Кога Немруд ја сфатил својата немоќ и запрел со својата вообразеност, се збунил и останал вкочанет... бидејќи, доказот којшто го барал, веќе му бил изнесен. Зборовите: **„...а Аллах не го упатува народот неправеден.“** – т.е. не добиваат никаква инспирација, и покрај предочениот доказ. Напротив, нивните докази и тврдења се ништовни, и токму поради тоа, тие го заслужуваат гневот и жестоката казна. Некои од логичарите сметаат дека преминувањето на Ибрахим عليه السلام од едното образложение на другото претставува премин од еден доказ кон друг доказ, појасен од првиот... но, тоа не е така... туку, првото образложение е само вовед во второто и целосно негирање на она што го тврдел Немруд, при изнесувањето на првото и на второто образложение – а благодарноста Му припаѓа само на Аллах ﷻ. Што се однесува на Немруд, па тој продолжил со својата тврдоглавост, и покрај тоа што се вкочанил при одговорот, и не верувал во Аллах ﷻ, Кој оживува и усмртува, затоа Аллах ﷻ ги казнил него и неговиот народ, со испраќање комарци, коишто им го оневозможиле погледот кон сонцето и започнале да ги јадат нивните меса и крв, оставајќи ги само нивните коски да се разложуваат. А еден од комарците влегол во една од ноздрите на Немруд, па започнал некое време да се удира со своето луле по главата сè додека не умрел – таква била Аллаховата ﷻ казна за него.¹

﴿ أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى

¹ Надоврзување од авторот: „Оној кој сметал дека оживува и усмртува, не можел да усмрти само еден ситен комарец, којшто му создавал голема болка, којашто не можел да ја олесни освен со удирање со луле по главата – а некои сметаат дека се удирал со наланот сè до неговата смрт. Во ова има поука за оние кои се поучуваат. Секако, тој не можел да усмрти само еден комарец, којшто го докрајчил неговиот живот, а камолите да оживее еден комарец, или уште помалку од тоа, да оживее едно крило од комарецот...!? Славен биди Господару наш, колку си само Величествен и Возвишен!!“

الْأَعْيُنُ كَيْفَ نُنشِرُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾

„Или како оној кој помина покрај населба, која беше опустошена до темели. Рече: „Како Аллах ќе ја оживее оваа населба, по мртвилото нејзино?“ Тогаш, Аллах го усмрти сто години, потоа го оживеа и рече: „Колку остана?“ – кажа: „Останав еден ден или дел од денот.“ Одговори: „Не, туку остана сто години. Погледни кон храната твоја и пијалакот твој, сè уште не застареле. А погледни кон магарето твое – за да одредиме да бидеш знамение за луѓето – погледни кон коските, како ги спојуваме, а потоа ги обвиваме со месо.“ – а штом, му стана јасно, рече: „Знам дека Аллах, навистина, е Кадар за сè!“ (259)“

Пред овој ајет се Аллаховите ﷺ зборови: „Зарем не го гледаш оној кој расправаше со Ибрахим, за Господарот негов...“¹ – а овој ајет претставува надоврзување и потврдување на она што се докажува во претходниот ајет – а тоа е моќта за оживување и усмртување. Затоа, Аллах ﷻ го започнал овој ајет со сврзникот „или“ (أَمْ), и вели: „Или како оној кој помина покрај населба, која беше урната до темели...“ – муфесирите се разминале во однос на прашањето: кој е тој...? Дали тој е Узејр, или Хидр, или Еремија ибн Халкија, или Хезакил ибн Бевар, или тој е само обичен човек од Исраиловите синови? Се смета дека тој бил Узејр عليه السلام. А што се однесува на населбата, па најистакнато мислење на муфесирите е дека таа населба била населбата на Бејтул-Макдис, додека тој поминувал покрај неа, по нејзиното опустошување од страна на владетелот Набукододносор. Зборовите: „...која беше опустошена...“ – т.е. немаше ништо живо во неа. Зборовите: „...до темели...“ – т.е. со урнати покриви и сидини, срамнети до земја, размислувајќи во тие моменти: што се случило со оваа населба, којашто претходно беше изградена и убава!? Тогаш, рекол: „...Како Аллах ќе ја оживее оваа населба, по мртвилото нејзино?“ ...“ – тоа го рекол, кога ја забележал нејзината целосна уништеност и безживотност. Аллаховите ﷻ зборови: „...тогаш, Аллах го усмрти сто години, потоа го оживеа...“ Откако поминале седумдесет години од неговото усмртување, населбата пов-

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 258.

торно заживеала и се исполнила со нејзините жители, односно со Израиловите синови, кои повторно се вратиле во неа да живеат. А штом Аллах ﷻ го оживеал по сто години од неговото усмртување, првото нешто што го оживеал кај него биле неговите очи, за да гледа како Аллах ﷻ повторно го оживува неговото тело. А штом, се исправил целосно, Аллах ﷻ, со посредство на мелек, му рекол: „...**Колку остана?**“ – **кажа: ,Останав еден ден или дел од денот....“** – рекол така, бидејќи кога Аллах ﷻ го усмртил бил почеток на денот, а кога го оживеал по сто години, бил крајот на денот. Па, кога го забележал сонцето како сè уште грее, помислил дека е сонцето од денот кога бил усмртен, затоа рекол: „...**Останав еден ден или дел од денот...**“ . – тогаш, Аллах ﷻ му рекол: „...**Не, туку остана сто години. Погледни кон храната твоја и пијалакот твој, сè уште не застареле...**“ – кај него имало грозје, смокви и сок, па забележал дека воопшто не биле изменети. Зборовите: „...**А погледни кон магарето твое...**“ – т.е. како Аллах ﷻ го оживува, додека ти гледаш. Зборовите: „...**за да одредиме да бидеш знамение за луѓето...**“ – т.е. доказ дека постои повторно оживување на Судниот ден. Зборовите: „...**погледни кон коските, како ги спојуваме...**“ – т.е. како ги исправуваме и издигнуваме, составувајќи ги една со друга. Во друг кират на овој ајет, стои (تَنْشُرُهَا) – т.е. како ги оживувавме. Зборовите: „...**а потоа ги обвиваме со месо...**“ – откако, коските биле расфрлани налево и надесно, Аллах ﷻ испратил ветер којшто ги збрал на едно место, а потоа секоја коска ја поставил на местото каде што припаѓала, така што се оформил целокупниот скелет на магарето, необвиен со месо. Потоа, Аллах ﷻ го обвил со месо, мускули, вени и кожа. Натаму, испратил мелек, кој ја дувнал душата во него, низ ноздрите на магарето, па магарето започнало да рика. Сето тоа се случило со Аллахово ﷻ одобрение, додека Узејр عليه السلام го набљудувал сето тоа. А штом му станал јасен начинот на оживување, рекол: „...**Знам дека Аллах, навистина, е Кадар за сè!**“ – т.е. јас веќе го дознав тоа, бидејќи го видов со моите очи, и затоа јас знам подобро за тоа од луѓето во моево време.

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَٰئِمُتُؤْمِنٌ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾ ﴾

„И кога Ибрахим рече: ‚Господару мој, покажи ми како ги оживувааш мртвите?‘ – рече: ‚Зарем не верувааш?‘ – кажа: ‚Секако! Но, за да се смири срцево мое.‘ Одговори: ‚Зем четири од птиците и распарчи ги, потоа секој дел од нив стави го на ридовите. Натаму, повикај ги, ќе ти дојдат, движејќи се. И знај дека Аллах е Моќен и Мудар! (260)“

Се споменуваат повеќе причини за ова прашање на Ибрахим عليه السلام, меѓу кои се споменува и дискусијата со Немруд, кога Ибрахим عليه السلام рекол: **„Господарот мој е Оној кој оживува и усмртува!“**...¹ – бидејќи, посакал да се увери со своите очи во тоа, иако претходно веќе бил уверен со своето срце, а човекот по својата природа е љубопитен. Затоа, кажал: **„...Господару мој, покажи ми како ги оживувааш мртвите?‘ – рече: ‚Зарем не верувааш?‘ – кажа: ‚Секако! Но, за да се смири срцево мое...“** Што се однесува на хадисот, којшто го пренесува Ел-Бухари, при споменувањето на овој ајет, од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: **„Ние треба повеќе да се сомневаме од Ибрахим عليه السلام, кога рекол: ‚Господару мој, покажи ми како ги оживувааш мртвите?‘ – рече: ‚Зарем не верувааш?‘ – кажа: ‚Секако! Но, за да се смири срцево мое...“**² Овој хадис, исто така, го пренесува и Муслим. Исламските алими се согласиле дека под „сомнеж“, во овој хадис, не се мисли на сомнежот којшто се јавува кај оној кој не знае. Затоа, во одговорот на овој хадис се наведуваат неколку одговори на исламските алими...³

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: **„... рече: ‚Зем четири од птиците и распарчи ги...“** – т.е. врзи ги, заколи ги и распарчи ги на делови. А штом ги врзал и заклал, Ибрахим عليه السلام секој нивен дел го ставил на посебен

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 258.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3192; Муслим, бр. 216, 151; Ибн Маџе, бр. 4026 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8129.

³ Надоврзување од авторот: „Тука постои празно место, означено со симболот (...), и муфесирот и хафизот Ибн Кесир, не ги споменува одговорите. Но, за да се исполни суштината на неговото изнесување, тука ќе го споменам она што го споменал Ел-Бегави во својот „Тефсир“, пренесувајќи од Мухамед ибн Исхак ибн Хузејме, а тој од Ебу Ибрахим Исмаил ибн Јахја Ел-Музени дека, во врска со овој хадис, рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم не се сомневал, а ниту Ибрахим عليه السلام – во однос на моќта на Аллах صلى الله عليه وسلم – да ги оживува мртвите, туку нивниот сомнеж се состоел во однос на прашањето дали Аллах صلى الله عليه وسلم ќе им одговори, ако Го прашаат да им го покаже тоа? А воедно, од прашањето на Ибрахим عليه السلام може да се согледа дека тој не го побарал тоа, поради сомнежот во себе, туку го побарал тоа за да го зголеми своето убедување и знаење, бидејќи учувањето уште повеќе го зголемува знаењето и ја смирува душата, по што човекот повеќе не бара да му биде предочено истото.“

рид, откако претходно ги распарчил и ги помешал нивните делови едни со други. Ибн Абас ﷺ рекол: „И ги зел нивните отсечени глави во својата рака, а потоа Аллах ﷻ му наредил да ги повика. Па, тој ги повикал, како што му наредил Аллах ﷻ, а потоа започнал да гледа како еден пердув лета кон друг, како една крв лета кон друга, како едно месо лета кон друго, и како деловите на една птица се составуваат еден со друг, сè додека секоја птица не била целосно составена. Потоа, птиците започнале да се движат, летајќи кон него – за тоа да му биде уште поистакнато, при уочувањето на она што барал да го уочи. Потоа, секоја птица доаѓала кај него да ја земе својата глава од неговата рака. Па, ако тој ѝ понудел на птицата друга глава, тогаш таа одбивала сè додека не ја добиела својата глава, а потоа главата се составувала со своето тело, со Аллаховата ﷻ моќ и сила.“ Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: **„...И знај дека Аллах е Моќен и Мудар!“** – т.е. Моќен, Кого никој не може да Го спречи и да Му се спротивстави и она што го сака, тоа и ќе биде, бидејќи Тој е Владетелот на сè. И Тој е Мудриот во Своите зборови и дела, во она што го пропишува и во она што го одредува. Абдурезак рекол: „Нè извести Мамер, од Ејуб, дека Ибн Абас ﷺ при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„Но, за да се смири срцево мое...“** – рекол: „Според мене, не постои ајет во Куранот којшто влева повеќе надеж од овој ајет.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Ел-Мункедир дека рекол: „Се сретнаа Абдулах ибн Абас ﷺ и Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас ﷺ, па Ибн Абас ﷺ му рече на Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас ﷺ: „Кој ајет од Куранот влева најмногу надеж, според тебе?“ – а Ибн Амр ибн Ел-Ас ﷺ рече: „Аллаховите ﷻ зборови“:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ﴾

„Кажи: ,О вие робови, кои претеравте самите врз себеси, не губете надеж во милоста Аллахова...“¹ – до крај на ајетот. А Ибн Абас ﷺ рекол: „А јас сметам дека тоа се Аллаховите ﷻ зборови“: **„И кога Ибрахим рече: ,Господару мој, покажи ми како ги оживуваш мртвите?“ – рече: ,Зарем не веруваш?“ – кажа: ,Секако!...“** – а посебно, одговорот на Ибрахим ﷺ, кога рекол: **„Секако!...“** – бидејќи, тоа се јавува во душите и шејтанот настојува да го уфрли во нив.“ Ова предание го пренесува и Ел-Хаким и смета дека е веродостојно.

¹ Сура Ез-Зумер, ајет 53.

﴿ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ (٢٦١) ﴿

„Примерот на оние кои ги споделуваат имотите свои на Патот Аллахов, е како примерот на семето од кое никнуваат седум класа, во секој клас по сто зрна. А Аллах удвојува кому сака. А Аллах е Голем и Зналец! (261)“

Аллах ﷺ го изнесува овој пример на удвојување на наградата за оној кој споделува на Неговиот пат, посакувајќи го Аллаховото ﷺ задоволство, односно дека едно добро дело се удвојува до десетпати, па дури и до седумстотини пати. Затоа, Аллах ﷺ рекол: **„Примерот на оние кои ги споделуваат имотите свои на Патот Аллахов...“** – т.е. ги споделуваат во покорност кон Аллах ﷻ, како што е споделувањето при борбата на Аллаховиот ﷻ пат, за нејзините подготовки, како што се подготовката на коњи за борба, оружје и слично. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Поделениот дирхем¹ за џихадот и хаџот се удвојува до седумстотини пати.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...е како примерот на семето од кое никнуваат седум класа, во секој клас по сто зрна...“** Овој пример остава поголем впечаток и импресија во срцата на луѓето од самото споменување на бројката од седумстотини пати, бидејќи овој пример укажува дека Аллах ﷻ ги репродуцира и удвојува добрите дела на нивните чинители, како што се репродуцира семето на оној кој го всадил во убавата и корисната почва, а и Сунетот, исто така, го потврдува удвојувањето на добрите дела до седумстотини пати. Така, имамот Ахмед пренесува од Ибн Месуд ؓ дека еден човек ја споделил својата махтум камила како садака на Аллаховиот ﷻ пат, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„На Судниот ден ќе дојдеш, сигурно, со седумстотини махтум камили.“*² Овој хадис го пренесуваат уште и Муслим и Ен-Несаи.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...А Аллах удвојува кому сака...“** – т.е. согласно со неговата искреност во делото. А веќе претходно беше наведен

¹ Дирхем – сребреник (Заб. на уред.).

² Го пренесуваат Муслим, бр. 3508, 1892; Ен-Несаи, бр. 3187 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16645.

хадисот на Ебу Осман Ен-Нехди, а тој од Ебу Хурејре ﷺ, во врска со удвојувањето на доброто дело до илјада илјади добри дела, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾

„Кој е оној кој ќе му даде на Аллах заем убав, па Аллах ќе му го удвои со многу удвојувања. А Аллах ускратува и дава обилно, и кај Него ќе се вратите.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...А Аллах е Голем и Зналец!“ – т.е. Неговата добрина е огромна, поголема дури и од Неговите созданија. И Тој е Зналецот на оној кој го заслужува тоа од Него или не го заслужува тоа – Славен нека е и благодарноста Му припаѓа само Нему!

﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَدَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (٢٦٢) قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَدَىٰ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ﴾ (٢٦٣) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَدَىٰ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ (٢٦٤) ﴿

„Оние кои ги споделуваат имотите свои на Патот Аллахов, потоа не го проследуваат она што го поделиле, со приговарање или навреда, Ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни. И тие нема да се плашат и нема да тагуваат. (262) Учтиввиот збор и прошката се подобри од садаката која е проследена со навреда. А Аллах е Богат и Благ. (263) О верници, не уништувајте ги садаките ваши со приговарање и навреда – како оној кој го споделува имотот свој, преправајќи се пред луѓето, а не верува во Аллах и во Денот суден. Па, примерот негов е како примерот на карпата врз која се наоѓа прашина, а врз која заврнал пороен дожд, па ја излеал пращината од неа. Тие нема да добијат ништо од она што го сработија. А Аллах не го упатува народот невернички. (264)“

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 245.

Во овие ајети, Аллах ﷻ ги пофалува оние кои споделуваат на Неговиот пат, а потоа, поделеното од садаките и добрата, не го проследуваат со надзборување кон оној кому го поделиле тоа, ниту со збор а ниту со дело, а ниту настојуваат, со своето споделување, да му наштетат и да го повредат оној кому му го поделиле тоа, со цел да не си го упропастрат и уништат добротинството коешто го прават. Потоа, Аллах ﷻ им ветува огромна награда за тоа, велеејќи: **„...Ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни...“** – т.е. нивната награда е само кај Аллах ﷻ, и кај никој друг, покрај Него. Зборовите: **„...И тие нема да се плашат...“** – т.е. од она што ги очекува од ужасите на Судниот ден. Зборовите: **„...и нема да тагуваат...“** – т.е. за она што го оставиле зад себе, од дуњалучкиот живот и неговите убавини.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Учтивиот збор...“** – т.е. убавиот збор, упатен кон братот-муслиман и довата упатена за него. Зборовите: **„...и прошката...“** – т.е. простувањето и преминувањето преку неговите зли постапки. Зборовите: **„...се подобри од садаката која е проследена со навреда...“**. Зборовите: **„... А Аллах е Богат и Благ.“** – т.е. Аллах ﷻ е Независен од Своите созданија и Благ е во однесувањето кон нив, бидејќи е Милостив кон нив и им простува. Во однос на забраната за приговарање за поделената садака се пренесуваат бројни хадиси. Така, во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Ебу Зер رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Со тројца, Аллах ﷻ нема да зборува на Судниот ден, ниту да погледне кон нив, ниту да ги очисти, и ним им припаѓа болна казна: оној што приговара за садаката што ја дал, оној што ја спушта својата облека под глуждовите и оној што ја продава својата стока со лажна заклетва.“¹

Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, вели: **„...О верници, не уништувајте ги садаките ваши со приговарање и навреда...“** – па, во овој ајет, известува дека садаката може да биде уништена со приговарањето и навредувањето. Значи, гревот на приговарањето и навредувањето ја уништува наградата од садаката. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...како оној кој го споделува имотот свој, преправајќи се пред луѓето...“** – т.е. немојте

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 154, 106; Ебу Давуд, бр. 4087; Ет-Тирмизи, бр. 1211; Ен-Несаи, бр. 2564; Ибн Маџе, бр. 2208 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20970.

да си ги уништувате вашите садаки со приговарањето и навредувањето, како што си ја уништува својата садака оној кој ја споделува, преправајќи се пред луѓето – истакнувајќи пред нив дека се стреми кон Аллаховото ﷻ задоволство, а тој, впрочем, се стреми само кон стекнување на пофалбата од луѓето, или се стреми кон остварување на други дуњалучки цели, без воопшто, да обрне внимание на својот однос кон Аллах ﷻ и посакувањето на Неговото задоволство. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...а не верува во Аллах и во Денот суден...“**. Потоа, Аллах ﷻ го изнесува примерот на тој што споделува, а се преправа во своето споделување, велејќи: **„...Па, примерот негов е како примерот на карпата...“** – под „карпа“ (صَفْوَان), во овој ајет, се мисли на огромна и рамна карпа. Зборовите: **„...врз која се наоѓа прашина, а врз која заврнал пороен дожд...“** – т.е. изобилен и силен дожд. Зборовите: **„...па ја излеал прашина од неа...“** – т.е. ја оставил карпата мазна и сува, без да остане нешто врз неа од претходната прашина. Таков е примерот на делата на преправачите, чии дела се ништовни и минливи кај Аллах ﷻ, иако може да се уочи нешто од нив, како примерот на прашина во очите на луѓето. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: **„...Тие нема да добијат ништо од она што го сработија. А Аллах не го упатува народот невернички.“**

﴿ وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيْتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٦٥﴾ ﴾

„А примерот на оние кои ги споделуваат имотите свои, посакувајќи го задоволството Аллахово, и од свое цврсто уверување, е како примерот на градината која се наоѓа на височинка, врз која заврнал пороен дожд, па ги дала плодовите свои, двојно. А ако не заврне пороен дожд врз неа, тогаш доволна е и росата. А Аллах добро го гледа тоа што го правите! (265)“

Во овој ајет се изнесува примерот на верниците, кои споделуваат од своите имоти, посакувајќи да го стекнат Аллаховото ﷻ задоволство со тоа. Зборовите: **„...и од свое цврсто уверување...“** – т.е. кои се цврсто уверени дека Аллах ﷻ ќе ги награди и ќе им надомести за тоа, со огромна награда и надоместок. Слични на овие зборови се зборовите на Веровесникот ﷺ, коишто се веродостојни и ги пренесуваат Ел-Бухари 454

и Муслим во своите „Сахихи“, а тоа се зборовите: „*Кој ќе го пости Рамазан со иман и очекување...*“¹ – т.е. верувајќи во неговата пропишаност и очекувајќи ја наградата од Аллах ﷻ за тоа.

Аллаховите ﷻ зборови: „**...е како примерот на градината, која се наоѓа на височинка...**“ – т.е. како примерот на бавчата којашто е издигната над земјата, низ којашто течат реки. Зборовите: „**...врз која заврнал пороен дожд...**“ – т.е. силен и обилен дожд, како што беше претходно објаснето. Зборовите: „**...па ги дала плодовите свои, двојно...**“ – т.е. за разлика од другите обични градини и бавчи. Зборовите: „**...А ако не заврне пороен дожд врз неа, тогаш доволна е и росата...**“ – т.е. ситниот дожд, којшто никогаш нема да прекине и ќе врне врз неа. Впрочем, и било каков дожд да заврне врз неа, тој е доволен. Таков е примерот на делото на верникот, никогаш не се упропастува, туку Аллах ﷻ ќе го прими и ќе го удвои со многу удвојувања. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: „**...А Аллах добро го гледа тоа што го правите!**“ – т.е. ништо не е сокриено од Него, од делата на Неговите робови.

﴿ أَيَوَّدُ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴾ (٢٦٦) ﴿٥٢﴾

„Посакува ли некој од вас да има градина со палми и лозја, под која реки течат, и во која има секакви плодови за него, а веќе го погодила длабока старост и има слаб пород, а потоа ја погодил силен ветар со оган, па се запалила!? Ете така, Аллах ви ги објаснува знаменијата, за да размислувате. (266)“

Ел-Бухари, при изнесувањето на тефсирот на овој ајет, пренесува од Убејд ибн Умејр дека рекол дека еден ден, Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ им рече на асхабите од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Што мислите, за кого е објавен овој ајет – **Посакува ли некој од вас да има градина со палми и лозја...** – одговорија: ‚Аллах ﷻ најдобро знае.‘ Тогаш, Омер ﷺ се налути и рече: ‚Кажете Знаеме или Не знаеме!‘ Тогаш, Ибн Абас ﷺ рече: ‚Кај мене има нешто во врска со тоа, о владетелу на верниците!‘ Тогаш,

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 38; Муслим, бр. 760, 1268; Ебу Давуд, бр. 1327 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7130.

Омер رضي الله عنه му рече: „О сине на брат ми, кажи го тоа и не потценувај се себеси!“ Затоа, Ибн Абас رضي الله عنه кажа: „За богатиот човек кој е покорен кон Аллах ﷻ, потоа Аллах ﷻ му го испратил шејтанот, па започнал да биде непокорен, сè додека не ги уништил своите дела.“ Во овој хадис е содржано доволно толкување на значењето на овој ајет и доволно објаснување на изнесениот пример во него, за оној кој чини добри дела, на почетокот... потоа, се променил неговиот животен пат, па тој започнал да си ги уништува своите сработени добри дела, на крајот. И кога веќе сфатил дека е упропастен, почувствувал потреба сработеното да го избави од тешката состојба во којашто се нашол, меѓутоа не наишол на ништо од тоа и тоа го изневерило, кога имал најголема потреба од него. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...а веќе го погодила длабока старост и има слаб пород, а потоа ја погодил силен ветар...“ – т.е. силен виор. Зборовите: „...со оган, па се запалила...“ – т.е. се запалиле нејзините плодови и се уништиле нејзините стебла, тогаш на што личи неговата состојба!? Таква ќе биде состојбата на неверникот на Судниот ден, кога ќе се врати кај Аллах ﷻ, без да поседува ни едно добро дело, па ќе биде прекоруван поради тоа, како што човекот, во овој пример, не поседува никаква сила за да ја спаси својата градина. И не ќе најде ништо што може да му се врати со помош, од она што го подготвил за себе, како што породот на човекот, во овој пример, не може да му помогне во ништо. И со тоа си ја забранил наградата, самиот себеси, кога му е најпотребна, како што човекот во овој пример не може да искористи ништо од својата градина, кога има најголема потреба за тоа, при неговата длабока старост и при неговиот слаб и изнемоштен пород. Затоа, Аллах ﷻ на крајот од ајетот, рекол: „...Ете така, Аллах ви ги објаснува знаменијата, за да размислувате.“ – т.е. да земате поука од нив и да ги сфаќате нивните пораки и значења, а потоа да ги применувате во вашиот секојдневен живот, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالَمُونَ ﴾

„Тоа се примерите кои им ги изнесуваме на луѓето, а ги разбираат само учените.“¹

¹ Сура Ел-Анкебут, ајет 43.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا
الْحَبِيبَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِأَخِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَنِّي حَمِيدٌ
(۲۶۷)﴾ الشَّيْطَانُ يَعِدُّكُمْ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُّكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ (۲۶۸)﴾ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ
إِلَّا أَوْلُو الْأَلْبَابِ (۲۶۹)﴾

„О верници, делете од добрата кои сте ги сработиле и од она што ви го вадиме од земјата. И не заменувајте ги со лошото, па од него да споделувате, а притоа и самите не го земате тоа, освен со замижени очи. И знајте дека Аллах, навистина, е Богат и за благодарност Достоен! (267) Шејтанот ве заплашува со сиромаштија и ви наредува срамно дело. А Аллах ви ветува прошка од Него, и добрина. А Аллах е Голем и Зналец! (268) Ја дава мудроста кому сака. А кому му е дадена мудроста, веќе му е дадено големо добро. А со тоа не се опоменуваат освен надарените со разбирање! (269)“

Аллах ﷻ им наредува на Своите робови-верници да споделуваат, а споделувањето, во овој ајет, се однесува на зекатот. Ибн Абас ؓ рекол: „Од добрата со коишто Аллах ﷻ ве снабдил, односно од имотите коишто сте ги спечалиле и сработиле.“ Од него, исто така, се пренесува дека кажал: „Аллах ﷻ им наредува да споделуваат од најдобриот, најквалитетниот и најдрагоцениот имот, а воедно, забранува споделување од најлошиот, најрасипаниот и безвредниот имот, бидејќи Аллах ﷻ е Дobar и не прима освен добро.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...И не заменувајте ги со лошото...“ – т.е. не намеравајте да го поделите најлошото и неубавото. Зборовите: „...па од него да споделувате, а притоа и самите не го земате тоа...“ – т.е. доколку ви биде дадено тоа, тогаш нема да го примите, освен безволно и со замижени очи, а Аллах е Независен од вас, од она што го споделувате, затоа не споделувајте го во името на Аллах ﷻ она што и самите го презирате. Се смета дека овој ајет е објавен поради една група од енсариите кои делеле садака од најлошите урми.

Аллаховите ﷻ зборови: „...освен со замижени очи...“ – т.е. ако вие поседувате некое право кај друг, па тој ви врати со право коешто не е еднакво на вашето право, тогаш нема да го прифатите без целосно подмирување, за да не ви биде нанесена неправда... Тогаш, како можете да

биде задоволни да го споделувате за вашиот Господар ﷺ, она со што и самите не сте задоволни!? А Моето право над вас се наоѓа во најдобриот и најдрагоцениот имот кај вас!? Ова толкување го пренесува Ибн Ебу Хатим од Ибн Абас رضي الله عنه, а исто така, го пренесува и Ибн Џерир, додавајќи ги во него Аллаховите ﷺ зборови:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

„Нема да постигнете добротинство сè додека не споделувате од она што го сакате...“¹

Аллаховите ﷺ зборови: **„...И знајте дека Аллах, навистина, е Богат и за благодарност Достоен!“** – т.е. и покрај тоа што ви наредува да давате садака, и тоа од најдобриот имот, сепак Тој е Независен од тоа, туку ви го наредува тоа за да се оствари еднаквост меѓу богатиот и сиромавиот, како што вели Аллах ﷻ:

﴿لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَائُهَا وَلَكِنَّ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ﴾

„До Аллах не стигнува месото нивно и крвта нивна, туку стигнува богобојазливоста од вас...“² – и Аллах ﷻ е Независен од сите Свои созданија, додека Неговите созданија се зависни од Него. И Тој поседува огромна добрина, којашто никогаш не се истрошува. Затоа, оној кој дели садака од својот убав имот, тогаш нека знае дека Аллах ﷻ, навистина, е Богат и поседува голема добрина и дарување – Благодарниот и Дарежливиот, кој наградува и удвојува при наградувањето со мноштво удвојувања. Затоа, оној кој Му дава заем, нема да загуби и нема да биде оштетен. И Тој е Достојниот за благодарност, за сите Свои дела и зборови и за сите Свои прописи и одредби. Нема друг бог освен Него и нема друг господар, покрај Него.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...Шејтанот ве заплашува со сиромаштија и ви наредува срамно дело. А Аллах ви ветува прошка од Него, и добрина. А Аллах е Голем и Зналец!...“** – Ибн Ебу Хатим пренесува од Абдулах ибн Месуд رضي الله عنه дека кажал: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, шејтанот му дошепнува на Адемовиот عليه السلام син, а и мелекот*

¹ Сура Али Имран, ајет 92.

² Сура Ел-Хаџџ, ајет 37.

му дошепнува на Адемовиот ﷺ син. Што се однесува на дошепнувањето од шејтанот, па тоа упатува кон зло и неверување во вистината. А што се однесува на дошепнувањето на мелекот, па тоа упатува кон добро и верување во вистината. Затоа, оној кој ќе го почувствува тоа во себе, тогаш нека знае дека тоа е од Аллах ﷻ и нека се заблагодари на Аллах ﷻ. А ако го почувствува во себе другото, тогаш нека побара засолниште од шејтанот.’ – а потоа, го изучи ајетот: **„Шејтанот ве заплашува со сиромаштија и ви наредува срамно дело. А Аллах ви ветува прошка од Него, и добрина...“**¹ Овој хадис го пренесуваат Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Хибаи во својот „Сахих“.

Зборовите: **„...Шејтанот ве заплашува со сиромаштија...“** – т.е. ви влева страв со сиромаштијата, за да го задржувате кај себе она што го поседувате и да не го споделувате, за да го стекнете Аллаховото ﷻ задоволство. Зборовите: **„...и ви наредува срамно дело...“** – т.е. покрај тоа, истовремено, ви наредува да правите гревови, да ги прекршувате Аллаховите ﷻ забрани и да се противите на вашиот Создател. Зборовите: **„... А Аллах ви ветува прошка од Него...“** – т.е. спротивно од она што ви го наредува шејтанот од срамните дела. Зборовите: **„...и добрина...“** – т.е. спротивно од она, со што ве заплашува шејтанот, со сиромаштијата. Зборовите: **„...А Аллах е Голем и Зналец!...“**.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Ја дава мудроста кому сака...“** – т.е. спознавањето на Куранот, она што е укинато и она што е понатаму важечко од него, она што е јасно и она што е сложено од него, она што е споменато прво и она што е споменато последно од него, она што е забрането и она што е дозволено во него, и слично на тоа. Ова толкување се пренесува од Ибн Абас ؓ. Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Месуд ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Врвот на мудроста е стравот од Аллах ﷻ“*² Муџахид рекол: „Мудроста значи човекот да ја погоди вистината со својот говор.“ Лејс ибн Сулејм рекол: „Мудроста е знаењето, разбирањето и Куранот.“ Ебу Ел-Алије рекол: „Мудроста е стравот од Аллах ﷻ.“ Некои сметаат дека под „мудрост“ (الحكمة), во овој ајет, се мисли на Сунетот. Додека, други сметаат дека се мисли на разумот. Според мислењето на имамот Малик, тоа се однесува на фикхот (сфаќањето)

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2988 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2027.

² Го пренесува Ел-Бејхеки, бр. 729.

во верата и она што Аллах ﷻ го внесува во срцата од Својата милост и добрина. Ес-Суди рекол: „Мудроста е веровесништвото.“ Сепак, исправно толкување е толкувањето на мноштвото од муфесирите, кои сметаат дека мудроста не се однесува само на веровесништвото, туку е многу поопширна од него, врз чијшто врв стои веровесништвото и Објавата. Сепак, на следбениците на веровесниците им припаѓа дел од доброто, поради нивното следење, како што стои во некои хадиси. Така, имамот Ахмед пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Нема завидливост освен во два случаи: завидливоста кон човекот кому Аллах ﷻ му дал имот и му овозможил да го троши на вистинскиот пат и завидливоста кон човекот кому Аллах ﷻ му дал мудрост, па тој пресудува според својата мудрост и ги подучува другите за неа.“¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари, Муслим, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од повеќе преноси, сите од Исмаил ибн Ебу Халид.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А со тоа не се опоменуваат освен надарените со разбирање!**“ – т.е. не се окористуваат од советот и опомената освен оние кои поседуваат разум и разбирање, односно го разбираат Говорот и неговите значења и пораки.

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (۲۷۰) ﴿إِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَبِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفَوْهَا وَتُؤْتَوْهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ (۲۷۱) ﴿

„И нема да поделите милостина или да се заветите, а Аллах, навистина, да не знае за тоа. А на неправедните им нема помошник! (270) Ако ги истакнувате садаките, па тоа е убаво, а ако ги за тајувате и им ги давате на сиромавите, па тоа е подобро за вас, и ќе ви прости од гревовите ваши. А Аллах е Известен за она што го работите! (271)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува дека знае за сето она што го прават луѓето со добрите дела, од споделувањата на своите имоти и од заветите на своите имоти. Затоа, Тој ќе им надомести за тоа со обилна награда, доколку тие го посакуваат Аллаховото ﷻ задоволство со тоа,

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1343; Муслим, бр. 816, 1352; Ибн Маџе, бр. 4208 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3643.

и доколку се надеваат на средбата со Него на Судниот ден. А истовремено, во овој ајет, им се заканува на оние кои не се покорни кон Него, туку се противат на Неговата наредба, ги сметаат за лажни Неговите известувања и обожуваат друг, покрај Него, велејќи: **„...А на неправедните им нема помошник!...“** – т.е. на Судниот ден, не ќе може никој да ги спаси од Аллаховата ﷻ казна и одмазда.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Ако ги истакнувате садаките...“** – т.е. ако се појави и истакне нивниот плод, па тоа се убави садаки. Зборовите: **„...а ако ги затајувате и им ги давате на сиромавите, па тоа е подобро за вас...“** – во овие зборови е содржан доказ дека затајувањето на садаката е подобро од нејзиното истакнување, бидејќи со тоа давателот стои подалеку од преправањето (рија), освен ако посакува со својата постапка да им изнесе пример на луѓето, по којшто ќе се поведуваат. Во таков случај, јавното споделување на садаката е подобро. А нормално, тајното споделување на садаката е подобро, затоа што во хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, од Ебу Хурејре ؓ, а тоа е хадисот којшто говори за „Седумтемина кои ќе бидат под Аллаховата ﷻ ладовина на Судниот ден“, меѓу нив се споменува: *„...и човекот кој поделил садака, па ја сокрил, така што неговата лева рака не знае што поделила неговата десна рака...“*¹ Во друг хадис стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Оној кој јавно го учи Куранот е како оној кој јавно дели садака. А оној кој тајно го учи Куранот е како оној кој тајно дели садака.“*² А и ајетот, воопшто, укажува на фактот дека затајувањето на садаката е подобро, било да станува збор за пропишана или доброволна садака. Меѓутоа, Ибн Џерир, во своето толкување на овој ајет, пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Аллах ﷻ одредил затајувањето на доброволната садака да биде повредна од нејзиното јавно споделување и истакнување, за седумдесет пати. Додека, јавното споделување на пропишаната (фарз) садака одредил да биде подобро од нејзиното затајување, за дваесет и пет пати.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и ќе ви прости од гревовите ваши...“** – т.е. како надоместок за вашите садаки, а особено, за тајно поделените

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 629; Муслим, бр. 1712, 1031; Ет-Тирмизи, бр. 2391; Ен-Несаи, бр. 5380; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9373 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1777.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1333; Ет-Тирмизи, бр. 2919; Ен-Несаи, бр. 2561 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16917.

садаки. Тоа ќе ви донесе големо добро, ќе ги воздигне вашите степени и ќе биде причина за простување на вашите гревови. Зборовите: „...А Аллах е Известен за она што го работите!“ – т.е. ништо не Му е сокрито од тоа и ќе ви надомести за тоа.

﴿لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا تُنْفِسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤْتِ الْيَتِيمَ وَأَنْتُمْ لَا تظَلُمُونَ﴾ (٢٧٢) ﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَحْصَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِحْثَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ﴾ (٢٧٣) ﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (٢٧٤) ﴿

„На тебе не е упатството нивно, туку Аллах упатува кого сака. И она што го споделувате од доброто, па тоа е за вас. И не го споделувате освен, посакувајќи го лицето Аллахово. И она што ќе го споделите од доброто, ќе ви биде исполнето и нема да ви биде нанесена неправда. (272) На сиромавите, кои се зафатени на Патот Аллахов и не можат да трагаат по земјата. Оној кој не ги знае, ќе помисли дека се богати, поради воздржувањето. Ќе ги препознаеш по обележјата нивни: не бараат од луѓето, додевајќи им. А она што ќе го поделите од доброто, па Аллах е Зналец на тоа! (273) Оние кои ги споделуваат имотите свои, дење и ноќе, тајно и јавно, ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни, и нема да се плашат и нема да тагуваат. (274)“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека Веровесникот ﷺ наредувал да не се дели садака освен на припадниците на исламот, сè додека не бил објавен ајетот: „На тебе не е упатството нивно...“ – тогаш, наредил да се споделува садака на секој кој проси, од било која вера.¹ Аллаховите ﷺ зборови: „...туку Аллах упатува кого сака. И она што го споделувате од доброто, па тоа е за вас...“ – се слични со зборовите:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 7647; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3182; Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-кебир“, бр. 12453 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 1194.

„Кој прави добро дело, па за себеси го прави...“¹ – сличните ајети на овој ајет, во Куранот се многубројни.

Аллаховите ﷻ зборови: **„... И не го споделувате освен, посакувајќи го лицето Аллахово...“** – Ата’ Ел-Хурасани рекол: „Ако ти дадеш, посакувајќи го Аллаховото ﷻ лице, тогаш не те засега какви дела прави тој.“ Ова толкување е добро, бидејќи давателот на садаката, кога ја дава својата садака, посакувајќи го со тоа Аллаховото ﷻ задоволство, неговата награда за тоа се утврдува кај Аллах ﷻ, и тој нема потреба да се грижи дали ја поделил на добротвор или грешник, на оној кој ја заслужува или не ја заслужува, затоа што тој ќе биде награден според својата намера. Ова го потврдува и самиот крај на ајетот: **„...И она што ќе го поделите од доброто, ќе ви биде исполнето и нема да ви биде нанесена неправда...“** На ова укажува и хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ебу Хурејре ؓ дека кажал: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Еден човек кажал: ‚Вечерва, ќе поделам садака!‘ – па излегол и својата садака ја ставил во раката на една блудничарка. Тогаш, луѓето започнале да зборуваат: ‚Ја даде својата садака на блудничарка!‘ – а човекот рекол: ‚Аллаху, Тебе ти благодарам, што поделив на блудничарка! Вечерва, ќе поделам садака!‘ – па излегол и својата садака ја ставил во раката на еден богаташ. Утредента, луѓето започнале да зборуваат: ‚Синоќа подели садака на богаташ!‘ – а тој рекол: ‚Аллаху, Тебе ти благодарам, што поделив на богаташ! Вечерва, ќе поделам садака!‘ - па излегол и својата садака ја ставил во раката на еден крадец. Утредента, луѓето започнале да зборуваат: ‚Синоќа подели садака на крадец!‘ – а тој рекол: ‚Аллаху, Тебе ти благодарам, што поделив на блудничарка, на богаташ и на крадец!‘ Тогаш, му било речено: ‚Што се однесува на твојата садака, па таа е примена. А што се однесува на блудничарката, па можеби, ќе се чува од блудот поради садаката. А што се однесува на богаташот, па можеби, тој ќе земе поука и ќе започне и тој да споделува од богатството коешто му го дал Аллах ﷻ. А што се однесува на крадецот, па можеби, тој ќе се воздржи од крадењето поради садаката.“*²

¹ Сура Ел-Џасије, ајет 15.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1355; Муслим, бр. 1698, 1022; Ен-Несаи, бр. 2523 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8083.

Аллаховите ﷺ зборови: „...**На сиромавите, кои се зафатени на Патот Аллахов...**“ – т.е. мухаџирите кои оставија сè, правејќи хиџра (преселба) заради Allah ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ, и се доселија во Медина, притоа не носејќи со себе никаков имот и никакви средства, за да обезбедат намирници за своите животни потреби. Зборовите: „...и не можат да трагаат по земјата...“ – т.е. не можат да патуваат низ земјата, трагајќи по животните намирници. Под „трагање по земјата“ (الضَّرْبُ فِي الْأَرْضِ) се мисли на патувањето по неа, како што вели Allah ﷻ во друг ајет:

﴿ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ ﴾

„А кога патувате по земјата, тогаш немате грев да го скратите намазот...“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...**Оној кој не ги знае, ќе помисли дека се богати, поради воздржувањето...**“ – т.е. оној кој не ја познава нивната состојба ќе помисли дека се богати поради нивното воздржување, коешто се согледува во нивната облека, состојба и говор. Ова значење го потврдува и хадисот којшто го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим од Ебу Хурејре ؓ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не е сиромав оној кој кружи наоколу и добива една или две урми, еден или два залаци, едно или две јадења, туку сиромав е оној кој нема доволно богатство за своите потреби и кој не е способен да сработува, па нему му се дава садака, без да бара нешто од луѓето.“*² Овој хадис го пренесува и имамот Ахмед. Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Абдрурахман ибн Ебу Сеид, а тој од неговиот татко дека рекол: „*Ме пушти мајка ми да отидам кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и да барам од него, па седнав кај него, а тој ме дочека и рече: „Кој ќе стане независен, Allah ﷻ ќе го збогати. Кој ќе се воздржи, Allah ﷻ ќе го сочува. Кој ќе се задоволи, Allah ﷻ ќе му даде доволно. А оној кој бара, а притоа поседува вредни дирхеми, таквиот станал здодевен.“* Тогаш, си реков во себе: *„Мојата камила Јакута вреди многу дирхеми.“* – а потоа, си заминав и не побарав ништо.“³ Аллаховите ﷺ зборови: „...**А она што ќе го поделите од доброто, па**

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 101.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1409; Муслим, бр. 1722, 1039; Ебу Давуд, бр. 1631; Ен-Несаи, бр. 2572; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27232 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1713.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1628; Ен-Несаи, бр. 2595 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10676.

Аллах е Зналец на тоа! – т.е. ништо не е сокриено од Него и Тој ќе надоместува за сè, со изобилна награда на Судниот ден.

Аллаховите ﷺ зборови: „... **Оние кои ги споделуваат имотите свои, дење и ноќе, тајно и јавно, ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни, и нема да се плашат и нема да тагуваат.**“ – во овој ајет е содржана пофалба од Аллаx ﷻ кон оние што споделуваат на Аллаховиот ﷻ пат, посакувајќи го Неговото задоволство во секое време, па дури и при своето снабдување за семејството... дури и тоа влегува во оваа пофалба, како што пренесува имамот Ахмед од Ебу Месуд¹ ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Навистина, муслиманот кога обезбедува снабдување за своето семејство, очекувајќи награда од тоа, како да дели садака.*“² Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Шу’бе. Аллаховите ﷺ зборови: „...**ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни...**“ – т.е. на Судниот ден, за она што споделувале, покорувајќи се на Аллаx ﷻ. Аллаховите ﷻ зборови: „...**и нема да се плашат и нема да тагуваат.**“ – толкувањето на овие зборови беше претходно наведено.

﴿ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾ (٢٧٥) ﴿٥٢﴾

„Тие што се хранат од камата, не се дигнуваат освен како што се дигнува оној кој е совладан од допирот шејтанов. Тоа е така, бидејќи велат: **„Купопродажбата е како каматата!**“ – а Аллаx ја дозволил купопродажбата, а ја забранил каматата. А кому ќе му дојде Поуката од Господарот негов, па престане, тогаш нему му припаѓа она од порано, а одредбата за него е кај Аллаx. А кој ќе се врати, па тие се, токму, жители на Цехенемот и во него, за навек, ќе останат! **(275)“**

Откако во претходните ајети, Аллаx ﷻ ги спомена добротворите, кои споделуваат од своите имоти, ги даваат своите зекати и им делат

¹ Надоврзување од авторот: „Неговото име е Укбе ибн Амр Ел-Бедри ﷺ.“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5036; Муслим, бр. 1002, 1669; Ет-Тирмизи, бр. 1965; Ен-Несаи, бр. 2545 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16634.

садаки на оние кои имаат потреба од тоа и на своите блиски роднини, во секоја ситуација и во секое време, во овој ајет, Аллах ﷻ ги споменува тие што се хранат од каматата и имотите на луѓето, бесправно и сомнително. Па, известува за нив, на Денот кога ќе излезат од своите гробови и ќе се дигнат, упатувајќи се кон собирањето и пресметката. Аллах ﷻ рекол: **„Тие што се хранат од камата, не се дигнуваат освен како што се дигнува оној кој е совладан од допирот шејтанов...“** – т.е. нема да се дигнат од своите гробови на Судниот ден освен како што се дигнува соборениот од шејтановиот допир, при неговото соборување. Ибн Абас ؓ рекол: *„Оној што се храни од камата, на Судниот ден, ќе биде оживеан како лудак, кој се дави.“* Ова предание го пренесува Ибн Ебу Хатим, а и од мноштво од табиините се пренесува слично предание. Ибн Церир пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: *„На Судниот ден, на оној што се храни од камата ќе му биде речено: ‚Земи го твоето оружје да се бориш...‘¹ – а потоа, го изучил ајетот: **„Тие што се хранат од камата...“** – до крај на ајетот, а потоа додал: *„А тоа ќе се случи, кога ќе се дигне од својот гроб.“* Ел-Бухари пренесува од Семуре ибн Џундуб ؓ, во долгиот хадис, којшто се состои од сонот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во којшто се споменува: *„...Потоа, дојдовме до една река...“* – мислам дека рече: *„... црвена како крв... – ...кога во реката се наоѓаше еден пливач кој пливаше, а на коритото од реката стоеше друг човек, кој имаше насобрано многу камења кај себе. И така, пливачот пливаше сè додека не стигнеше до човекот кој имаше насобрани камења кај себе, а потоа ја отвораше својата уста, а човекот фрлаше во него со камењата...“²* – се споменува во толкувањето на овој хадис, дека тој човек се хранел од камата.*

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Тоа е така, бидејќи велат: ‚Купопродажбата е како каматата!‘ – а Аллах ја дозволил купопродажбата, а ја забранил каматата...“** – т.е. ја сметаат каматата за дозволена по-

¹ Надоврзување од авторот: „Овој говор посочува кон Аллаховите ﷻ зборови: **„О верници, плашете се од Аллах и оставете го она што преостанува од каматата, ако сте верници? А ако не го сторите тоа, тогаш објавувате борба против Аллах и Пејгамберот Негов...“** (Сура Ел-Бекара (277-278) ајет) – а кое оружје може да го понесе во тоа време...?! Одговорот е: Никое!... Никаков доказ не вреди!... Каква ќе биде неговата состојба, тој Ден, кога ќе излезе во борба против Аллах ﷻ?! Господару наш, сочувај нè од Твојата казна! Амин!“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6640; Муслим, бр. 2275, 4220); Ет-Тирмизи, бр. 2294 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19590.

ради нивното противење кон Аллаховите ﷺ прописи и Неговиот Шеријат. Зборовите: „...а Аллах ја дозволил купопродажбата, а ја забранил каматата...“ – претставува дополнување на Аллаховиот ﷺ говор како одговор на нивното тврдење, односно на она што го рекле како спротивставување на Аллаховиот ﷺ пропис, иако знаеле дека Аллах ﷻ направил разлика помеѓу двете нешта во Својот пропис, а Тој е Зналецот и Мудриот, Кој одредува неприкосновени прописи, Кој не полага сметка за она што го прави, а тие полагаат сметка, Кој е Познавател на стварноста и суштината на сите работи и она што е корисно за Неговите робови, Кој им го дозволува она што е корисно за нив, а им го забранува она што е штетно за нив, Кој е Милостив кон нив, повеќе од милоста на мајката кон своето дете... Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...А кому ќе му дојде Поуката од Господарот негов, па престане, тогаш нему му припаѓа она од порано, а одредбата за него е кај Аллах...“ – т.е. до кого ќе допре Аллаховата ﷻ забрана за каматата, па ќе престане со неа, штом ќе дознае за тоа, тогаш нему му припаѓа она што претходно го стекнал, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

(عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ)

„Аллах го простува она што поминало...“¹ – и како што рекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ на денот на Ослободувањето на Мека: „И секоја камата од џахилиетот е ставена под моите стапала. А првата камата што ја ставам под нив е каматата на Ел-Абас.“² – и не му наредил на Ел-Абас ﷺ да го врати вишокот што го стекнал од каматата за време на џахилиетот, туку му простил во однос на она што поминало. И како што вели Аллах ﷻ, во овој ајет: „...тогаш нему му припаѓа она од порано, а одредбата за него е кај Аллах...“ – т.е. она што го консумирал и стекнал од каматата, пред да настапи забраната за неа. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ел-Алије бинт Ебке‘а дека Уму Бахне ﷺ – „мајката на детето“ на Зејд ибн Еркам ﷺ – ѝ рекла на Аиша ﷺ, сопругата на Веровесникот ﷺ: „О Мајко на верниците, го знаеш ли Зејд ибн Еркам ﷺ?“ – одговорила: „Да.“ Рекла: „Јас му продадов роб, на почек, за осумстотини, па кај него се јави потреба за враќање на сумата, тогаш јас го откупив

¹ Сура Ел-Маида, ајет 95.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6803; Муслим, бр. 2137, 1218; Ебу Давуд, бр. 1905; Ен-Несаи, бр. 2673; Ибн Маџе, бр. 3074; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14031 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 836.

од него за шестотини.' Тогаш, Аиша ﷺ рекла: „Колку лошо е тоа што го откупи!? Колку лошо е тоа што го откупи!? Пренеси му на Зејд дека џихадот со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе му пропадне, ако не се покае!' Тогаш, Уму Бахне ﷺ рекла: „Што мислиш, ако му оставам двесте и земам шестотини' – а Аиша ﷺ рекла: „Да... **А кому ќе му дојде Поуката од Господарот негов, па ќе престане, тогаш нему му припаѓа она од порано...**“ – ова предание е познато, а воедно претставува главен аргумент на оние кои ја забрануваат купопроајбата на почек, а потоа, откупувајќи за пониска сума, пред да заврши одредениот рок на почекот – како и бројни аргументи од хадисите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**А кој ќе се врати...**“ – т.е. кон каматата, и продолжи да ја применува во своето работење, и покрај дознавањето на веста за нејзината забрана, тогаш тој веќе ја заслужува казната и си изнесува против себе очигледен доказ. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „...**па тие се, токму, жители на Џехенмот и во него, за навек, ќе останат!**“ Ебу Давуд пренесува од Џабир ﷺ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот: „**Тие што се хранат од камата...**“ – до крајот на ајетот, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „*Кој нема да го остави условеното изнајмување на земјиштето за обработка, тогаш таквиот објавил борба против Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ*“¹ Овој хадис го пренесува и Ел-Хаким, во својот „Мустедрек“, и смета дека е веродостоен, бидејќи одговара на условите на Муслим, иако и двајцата не го пренесуваат.

Под „условеното изнајмување на земјиштето за обработка“ (ел-мухабера) се подразбира изнајмување на земјиштето на друг да го обработува, под услов изнајмувачот да добие дел од она што ќе произлезе од него. Под „условената купопродажба на урми“ (ел-музабена) се подразбира купопродажбата (размената) на свежите урми, додека се наоѓаат на палмата, со други зрели и набрани урми. Под „условената купопродажба на зрна“ (ел-мухакала) се подразбира купопродажба (размена) на зрната, додека се наоѓаат во нивните класја во нивата, со други ожнеани и набрани зрна. Сите овие постапки се забранети, а и слични на нив, поради постоењето на камата во нив, бидејќи не може да се знае точната вредност на двете нешта при купопродажбата (размената), пред да созреат и да бидат набрани. Затоа, исламските правници

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3406 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3183.

(фекихите) настојуваат да ги стеснат и спречат сите патишта коишто водат кон каматата, и сите средства преку коишто човекот може да заработи камата, бидејќи она што води кон харамот и самото е харам, аналогно на шеријатското правило: она без коешто ваџибот (обврската) не може да биде исполнет, тогаш и тоа се смета за ваџиб.

Поглавјето за каматата е едно од најпроблематичните поглавја за мноштвото од исламските алими, а основа во Шеријатот е чувањето од сомнителните работи. Така, во „Двата сахиха“ се пренесува од Ен-Нуман ибн Бешир ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Навистина, халалот е јасен и харамот е јасен, а помеѓу нив има сомнителни работи. Па, кој ќе се сочува од сомнителните работи, ја сочувал својата вера и углед. А кој ќе падне во сомнителните работи, паднал во харам. Како овчарот, кој го паси своето стадо покрај меѓата, и скоро да влезе со своето стадо во нивата...“*¹ А во „Сунените“, од Ел-Хасен ибн Али ﷺ се пренесува дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Остави го она што ти е сомнително, за она што не ти е сомнително.“*² А во друг хадис стои: „Грев е она што се јавува во твоето срце и за коешто се колеба душата, а притоа презираш луѓето да го дознаат тоа.“³

Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „Последно што му беше објавено на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше ајетот за каматата.“ Ова предание го пренесува Ел-Бухари. Додека, Ахмед пренесува од Омер ﷺ дека рекол: „Од последното што беше објавено на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше ајетот за каматата, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ умре пред да ни ја образложи. Затоа, оставете ги каматата и сомнителните работи.“

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Ќе дојде време, кога луѓето ќе се хранат од камата.“* Беше прашан: *„Сите луѓе ли?“* Одговори: *„И оној кој нема да јаде од неа, сепак ќе биде допрен од нејзината прашина.“*⁴ Овој хадис, исто така, го

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 52; Муслим, бр. 2996, 1599; Ебу Давуд, бр. 3329; Ет-Тирмизи, бр. 1205; Ен-Несаи, бр. 4453; Ибн Маџе, бр. 3984 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17917.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2518; Ен-Несаи, бр. 5711 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27819.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 4632, 2553; Ет-Тирмизи, бр. 2389 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17179.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3331; Ен-Несаи, бр. 4455; Ибн Маџе, бр. 2278 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10038.

пренесуваат и Ебу Давуд, Ен-Несаи и Ибн Маџе. Слични на ова се и хадисите коишто говорат за средствата коишто доведуваат до забранетите работи. Така, имамот Ахмед пренесува од Аиша رضي الله عنها дека рекла: „Кога се објавија последните ајети од сурата ‚Ел-Бекара‘, коишто говорат за каматата, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم излезе (од своите одаи) во џамијата, па ги изучи ајетите, а потоа ја забрани и трговијата со виното.“¹ Овој хадис го пренесуваат повеќето автори, со исклучок на Ет-Тирмизи, од преносот на Ел-Е’амеш, а сличен е и исказот на Ел-Бухари. Од Али رضي الله عنه и Ибн Месуд رضي الله عنه се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Аллах ﷻ го проколна оној што се храни од каматата, застапникот при каматата, двата сведока при каматата и писарот на каматата.“²

﴿يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيهِ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ﴾ (٢٧٦) إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٧٧﴾ ﴿

„Аллах ја упропастува каматата, а ги размножува садаките. А Allah не сака ниту еден неблагодарник и грешник. (276) Навистина, оние кои веруваат и работат добри дела, и кои намаз извршуваат и кои зекат даваат – ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни, и нема да се плашат и нема да тагуваат. (277)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува дека каматата ја упропастува, односно ја уништува целосно, од рацете на оној кој ја поседува или му го спречува бериќетот во неговиот имот, па тој не стекнува никаква корист од тоа, туку ја губи на дуњалукот, а на ахиретот ќе биде казнет поради тоа, како што вели Allah ﷻ:

﴿وَمَا آتَيْتُمْ مِّن رَّبًّا لَّيْرَبُو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ﴾

„Она што го давате како камата, за да се зголемува во имотот на луѓето, па тоа кај Allah, не се зголемува...“³ Ахмед пренесува од

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4267; Муслим, бр. 1580, 2959; Ебу Давуд, бр. 3490; Ен-Несаи, бр. 4665; Ибн Маџе, бр. 3382 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23673.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2994, 1597; Ебу Давуд, бр. 3333; Ет-Тирмизи, бр. 1206; Ен-Несаи, бр. 5102; Ибн Маџе, бр. 2277 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3799.

³ Сура Ер-Рум, ајет 39.

Ибн Месуд ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Навистина, каматата колку и да се зголемува, сепак нејзиниот крај е загуба.*“¹ Така се постапува кон човекот, кој посакува корист од харамот, па го добива спротивното од неговата волја.

Аллаховите ﷻ зборови: „**....а ги размножува садаките...**“ – повеќето од кариите (учачите) на Куранот го читале овој ајет, со вокалот „дамма“ врз харфот „ја“, и без удвојување на харфот „ба“ со вокалот „шедда“ (وَيُزِي) од глаголот „ерба, јурби“ (أَرْبَى يُزِي), што значи: размножува, зголемува. Додека, некои од кариите го читале со вокалот „дамма“ врз харфот „ја“ и со удвојување на харфот „ба“ со вокалот „шедда“ (يُزِي), од глаголот „реб-ба јуреб-би“ (رَبَّى يُزِي), што значи: воспитува, дисциплинира. Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека кажал: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кoj ќе сподели садака колку една урма, од својата добра заработка – а Allah ﷻ не прима освен добро – навистина, Allah ﷻ ја прима во Својата десна рака, а потоа ја размножува за оној што ја дели, како што некој од вас го размножува своето стадо, сè додека не се зголеми колку една планина.*“² Аллаховите ﷻ зборови: „**....А Allah не сака ниту еден неблагодарник и грешник....**“ – т.е. не ја сака неблагодарноста на срцето и грешноста на јазикот и делото. Причината за завршувањето на ајетот со овој опис е тоа што каматарот не е задоволен со она што Allah ﷻ му го одредил од дозволениот имот, туку настојува да се храни од имотите на другите луѓе со неправда и бесправно, влегувајќи во разни нечисти зделки и заработки, и со тоа тој го искажува своето негирање и незадоволство кон благодетта која што му е подарена, а воедно е и неправедник и грешник, бидејќи бесправно се храни од имотите на луѓето.

Потоа, Allah ﷻ ги пофалува верниците во Него, кои се покоруваат на Неговата наредба, кои се благодарни кон Него, кои се добродетели во однос на Неговите созданија, кои намаз извршуваат и кои зекат даваат, известувајќи за она што им го подготвил од почеста и безбедноста од стравотиите на Судниот ден: „**....Навистина, оние кои веруваат**

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2279; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3745 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2309.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1344; Муслим, бр. 1684, 1014; Ет-Тирмизи, бр. 661; Ен-Несаи, бр. 2525; Ибн Маџе, бр. 1842; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8181 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1874.

и работат добри дела, и кои намаз извршуваат и кои зекат даваат – ним им припаѓа наградата нивна кај Господарот нивни, и нема да се плашат и нема да тагуваат.“

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (٢٧٨) فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلُمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ (٢٧٩) وَإِن كَانَ دُوْ عُسْرَةٌ فَنظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٨٠) وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (٢٨١) ﴿

„О верници, плашете се од Аллах и оставете го она што преостанува од каматата, ако сте верници!? (278) А ако не го сторите тоа, тогаш подгответе се за војна против Аллах и Неговиот Пратеник. А ако се покаете, тогаш вам ви припаѓаат основите на имотите ваши. Нема да нанесете неправда и нема да ви биде нанесена неправда. (279) А ако се наоѓа во немаштија, тогаш почекајте го до олеснувањето. А ако му го дадете како садака, па тоа е подобро за вас, ако знаете!? (280) И плашете се од Денот во кој ќе се вратите кај Аллах, а потоа секому ќе му биде исполнето она што го сработил и нема да им биде нанесена неправда. (281)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, им наредува на Своите робови-верници да бидат богобојазливи и им забранува да се приближуваат до она што го предизвикува Неговиот гнев и ги оддалечува од Неговото задоволство, велејќи: „О верници, плашете се од Аллах...“ – т.е. плашете се од Него и имајте постојано на ум дека Тој ве набљудува врз она што го правите. Зборовите: „...и оставете го она што преостанува од каматата...“ – т.е. оставете им ги на луѓето нивните имоти и не земајте повеќе од главнината на имотот, којашто сте им ја дале како долг, по ова предупредување. Зборовите: „...ако сте верници!?...“ – т.е. ако верувате во она што Аллах ﷻ ви го пропишал, од дозволувањето на купопродајбата а забранувањето на каматата, и друго. Зејд ибн Еслем ؓ и други споменуваат дека овој ајет е објавен поради Бену Амр ибн Умејр од племето Секиф и Бену Ел-Мугире од племето Бену Махзум, кои работеле меѓусебно со камата за време на цахилиетот, па штом се појавил исламот, го прифатиле. Тогаш, племето Секиф побарало од племето Бену

Махзум да ја земе својата камата од нив, па откако се состанале, од племето Бену Ел-Мугире рекле: „Нема да даваме камата во исламот, на сметка од исламот.“ Тогаш, човекот по име Атаб ибн Есјед ﷺ – заменикот на Мека – напишал писмо до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, за тоа, па Аллах ﷻ го објавил овој ајет. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му го напишал ајетот во писмо: **„О верници, плашете се од Аллах и оставете го она што преостанува од каматата, ако сте верници? А ако не го сторите тоа, тогаш подгответе се за војна против Аллах и Неговиот Пратеник...“** – а тие рекле: „Се покајваме кај Аллах ﷻ и го оставаме она што преостанува од каматата.“ – па, ја оставиле сета камата.“ Во овој ајет е содржана жестока закана кон оној кој продолжува да работи со камата и по ова предупредување. Ибн Џерир рекол: „Ибн Абас ﷺ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „...тогаш подгответе се за војна...“ – рекол: „Т.е. влегувате во сигурна војна со Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ.““ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ел-Хасен и Ибн Сирин дека рекле: „Се колнам во Аллах ﷻ дека овие разменувачи на пари се хранат од камата и дека веќе објавиле војна на Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ. А луѓето да имаа праведен владетел, тогаш тој ќе побараше од нив да се покајат за тоа што го прават. А ако не се покајат, тогаш ќе ги убиеше.“ Катаде рекол: „Аллах ﷻ им се заканува со убивање, како што слушаат, и одредил да бидат безвредни, каде и да се најдат. Затоа, пазете се од мешањето на овие трговии со камата, бидејќи Аллах ﷻ го прошири халалот и одреди да биде добар. Затоа, нека не ве одвлекува каматата кон кобното грешење.“

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А ако се покаете, тогаш вам ви припаѓаат основите на имотите ваши. Нема да нанесете неправда...“** – т.е. со земање повеќе од даденото. Зборовите: **„...и нема да ви биде нанесена неправда...“** – т.е. со земање на главнината од имотот којшто сте го дале, бидејќи само тоа ви припаѓа и тоа е ваше, без да земате повеќе или помалку од тоа. Зборовите: **„...А ако се наоѓа во немаштија, тогаш почекајте го до олеснувањето. А ако му го дадете како садака, па тоа е подобро за вас, ако знаете!?!...“** – Аллах ﷻ, во овој ајет, нарекува на трпеливост кон оној кој се наоѓа во тешка материјална состојба, па не може да го исполни својот долг, и да не постапуваат како луѓето за време на цахилиетот: кога давателот на долгот му велел на примателот на долгот: „Кога ќе дојде времето за враќање на долгот:

или ќе го вратиш или камата ќе дадеш!“ Потоа, Аллах ﷻ поттикнува кон простување на долгот од него, нарекувајќи го тоа добро дело, за коешто следува обилна награда, па рекол: „...**А ако му го дадете како садака, па тоа е подобро за вас, ако знаете!?**...“ – т.е. ако му го простите сиот долг и го ослободите од обврската за враќање. За оваа вредна постапка се пренесуваат бројни хадиси од повеќе преноси. Така, Ет-Таберани пренесува од Ебу Умаме Ес’ад ибн Зираре ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Кој посакува да биде ставен под ладовината на Денот кога нема да има друга ладовина освен Аллаховата ﷻ ладовина, тогаш нека му олесни на оној кој се наоѓа во неволја или нека му го прости долгот.“*¹ Имамот Ахмед пренесува од Сулејман ибн Бурејде, а тој од неговиот татко дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „ – Потоа го слушнав како вели: *„Кој ќе му го одложи рокот на должникот, за секој ден ќе му биде впишана дупла награда!“* – реков: *„О Аллахов Пратенику, те слушнав како велиш: Кој ќе му го одложи рокот на должникот којшто не е во состојба да го врати долгот, за секој ден на одлагањето нему ќе му биде запишана садака во вредноста на тој долг, а кој ќе му го одложи рокот на должникот, за секој ден ќе му биде впишана дупла награда!“* – а тој рече: *„Ќе му се впише садака за секој ден во вредност на тој долг пред да дојде денот на одложениот рок. Ако и по тоа му го одложи долгот, тогаш за секој ден ќе има дупла награда.“*² Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Еден трговец им давал долгови на луѓето, па кога ќе забележел дека некој не може навреме да го врати долгот, им се обраќал на своите чираци: „Простете му, можеби Аллах ﷻ нам ќе ни прости.“* – па, Аллах ﷻ му простил.“³

Потоа, Аллах ﷻ, советувајќи ги Своите робови и потсетувајќи ги на минливоста на дуњалукот и доаѓањето на ахиретот и пресметката за сето она што го работеле, со награда за она што го правеле од добрите дела и со казна за она што го правеле од лошите дела, рекол: **„И плашете се од Денот во кој ќе се вратите кај Аллах, а потоа секому ќе**

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1563, 2923; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22117 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 4589.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2418; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22537 и Ел-Бејхеки, бр. 10677.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1972; Муслим, бр. 1562, 2922; Ен-Несаи, бр. 4694 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8513.

му биде исполнето она што го сработил и нема да им биде нанесена неправда.“ По објавувањето на овој ајет, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ живеел уште само девет ноќи, а потоа умрел во понеделник, во ноќите од месецот Реби’ул-евел, како што пренесува Ибн Ебу Хатим. Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Последниот ајет којшто беше објавен е: „И плашете се од Денот во кој ќе се вратите кај Аллах...“ Ибн Цурејџ рекол: „Велат дека Веровесникот ﷺ по овој ајет живеел уште само девет ноќи, а во денот сабота се разболел, а умрел во денот понеделник.“ Ова предание го пренесува Ибн Џерир.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِن تَفَعَّلُوا فإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾ ﴾

„О верници, кога се задолжувате меѓусебно со долгови, до одреден рок, тогаш запишувајте го тоа. И меѓу вас нека запишува писар праведен. И писарот нека не одбива да запишува како што го подучил Аллах. Па, нека запишува со изјава на должникот, и нека се плаши од Аллах, Господарот свој, и нека не скратува ништо од тоа. А ако должникот е спречен или е слаб или не може да даде изјава, тогаш за него нека даде изјава старателот негов, праведно. И побарајте двајца сведоци да посведочат, од мажите ваши. А ако нема двајца мажи, тогаш еден маж и две жени, од оние за кои се сложувате да бидат сведоци – за едната жена од нив да не се збуни, па другата да ја потсети. И сведоците нека не одбиваат да посведочат, кога ќе бидат повикани. И нека не ви здодева запишувањето на малото и на големото, до рокот одреден. Тоа ви е поправедно кај Аллах и поисправно за сведочењето, и доведува до најмал сомнеж – освен ако е трговија моментална, која ја вршите меѓу вас, тогаш немате грев ако не ја запишувате. И посведочете кога вршите

меѓусебна купопродажба. И нека не се оштетува писарот и сведокот. А ако го сторите тоа, па тоа е престап од вас. И плашете се од Аллах. А Аллах ве подучува. Аллах добро знае сè. (282)“

Аллаховите ﷺ зборови: „ **О верници, кога се задолжувате меѓусебно со долгови, до одреден рок, тогаш запишувајте го тоа...**“ – претставуваат упатство од Аллах ﷻ за Своите робови-верници, кога стапуваат во меѓусебни односи до одредени рокови, тогаш да го запишуваат и забележуваат тоа, за тоа да биде поисправно во однос на количината и времето, а воедно им укажува и на земањето сведок за таквата постапка. Суштината на сето ова е содржана при крајот на ајетот, каде што Аллах ﷻ вели: „...**Тoa ви е поправедно кај Аллах и поисправно за сведочењето, и доведува до најмал сомнеж...**“. Суфјан Ес-Сеури пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**О верници, кога се задолжувате меѓусебно со долгови, до одреден рок, тогаш запишувајте го тоа...**“ – рекол: „Овој ајет е објавен за авансираната купопродажба (ес-селем) до точно определен рок.“ Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „Сведочам дека загарантираниот долг до одреден рок го дозволил Аллах ﷻ и ја дозволил неговата примена.“ – а потоа, го изучил ајетот: „**О верници, кога се задолжувате меѓусебно со долгови, до одреден рок...**“ Ова предание го пренесува Ел-Бухари. Во „Двата сахиха“ се пренесува, исто така, од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Веровесникот ﷺ кога дојде во Медина, луѓето работеа според авансираната купопродажба на плодовите, и тоа до една, две или три години, а тој рече: „**Кој го прави тоа, тогаш нека го прави во точно определена количина и во точно определена тежина и до точно определн рок.**“¹ Аллаховите ﷻ зборови: „...**тогаш запишувајте го тоа...**“ – тука е содржана наредба од Аллах ﷻ за запишување, со цел утврдување и чување. А наредбата во овие зборови е наредба на упатство, а не задолжителна (ваџиб) наредба. Од Ебу Сеид, Еш-Ша’би, Ер-Реби’ ибн Енес и други, се пренесува дека рекле: „Тoa беше обврска (ваџиб), а потоа се укина со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ ﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2126; Муслим, бр. 3010, 1604; Ебу Давуд, бр. 3463; Ет-Тирмизи, бр. 1311; Ен-Несаи, бр. 4616; Ибн Маџе, бр. 2280 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3360.

„А кога едни со други имате доверба, тогаш оној кому му е доверен аманетот, нека го исполни...“^{1 2} Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Еден човек од Исраиловите синови побарал од друг човек од Исраиловите синови да му даде долг во износ од илјада динари, а тој му рекол: „Доведи ми сведоци, да посведочат!“ – рекол: „Аллах ﷻ ми е Доволен Сведок!“ – рекол: „Тогаш, донеси ми гарант.“ – рекол: „Аллах ﷻ ми е Доволен Гарант!“ Тогаш, човекот рекол: „Така е!“ – па, му го дал бараниот износ, до одреден рок. Потоа, човекот заминал да патува низ морето, а откако ја завршил својата потреба, почнал да бара брод да се врати назад, за да го стигне одредениот рок, меѓутоа не можел да најде брод. Тогаш, зел еден трупец и го издлабил и во него ставил илјада динари и писмо до другиот човек. Потоа, ја затворил длабнатината во трупецот и го пуштил низ морето, велејќи: „Аллаху, Ти, навистина, знаеш дека јас зедев долг од тој и тој човек во износ од илјада динари, па тој побара од мене гарант, а јас му реков: „Аллах ﷻ ми е Доволен Гарант!“ – и побара од мене сведок, а јас му реков: „Аллах ﷻ ми е Доволен Сведок!“ – па, тој се согласи со тоа. А јас веќе се изморив, барајќи брод, за да стигнам кај него и да му го вратам она што ми го даде, но не најдов ниеден брод. И затоа, ова го оставам под Твоја заштита. Потоа, човекот си заминал и продолжил да бара брод за да стигне до своето место. Тогаш, другиот човек излегол покрај брегот од морето, гледајќи дали, можеби, пристигнал некој брод, носејќи ги неговите пари, па одеднаш, забележал еден трупец и го зел со себе, за да направи од него дрва за огрев за своето семејство. Штом го расцепил трупецот, ги забележал парите и писмото. Потоа, се вратил и човекот кој зел од него долг, носејќи кај него сума од илјада динари и велејќи: „Се колнам во Аллах ﷻ, постојано барав брод за да се вратам и да дојдам кај тебе со парите, но не најдов сè досега.“ – а другиот човек му рекол: „Дали испрати нешто до мене?“ Човекот одговорил: „Зарем не ти кажав дека не можев да најдам брод за да стигнам кај тебе!?“ – Другиот човек рекол: „Аллах ﷻ веќе го исполни она што го должеше преку трупецот којшто го испрати до мене. Затоа, сега оди си и

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 283.

² Надоврзување од авторот: „Со овој ајет е укината обврската за запишување, а не и самото запишување. А запишувањето е подобро.“

земи ги со себе твоите илјада динари.“¹ Овој пренос е веродостоен, а го пренесува и Ел-Бухари како припоен хадис, со цврст исказ.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...И меѓу вас нека запишува писар праведен...“** – т.е. со праведност и вистина, и да не нанесува неправда никому при запишувањето, и да не го запишува освен она за што изјавувачите ќе се сложат, без да одзема или да додава нешто во тоа. Аллаховите ﷺ зборови: **„...И писарот нека не одбива да запишува како што го подучил Аллах. Па, нека запишува...“** – т.е. нека не се воздржува оној кој знае да пишува, кога ќе биде повикан да им запишува на луѓето, но тоа не го обврзува. Па, како што Аллах ﷻ него го подучил во она што не го знаел, тогаш и тој нека ја понуди својата услуга на друг, кој не знае да пишува, и нека запишува наместо него – како што стои во хадисот: *„Навистина, садака е да му помогнеш на човекот кога прави нешто или да му направиш на оној кој не е способен.“*² Аллаховите ﷺ зборови: **„...со изјава на должникот, и нека се плаши од Аллах...“** – т.е. оној кој зел долг нека му диктира на писарот да го запише она што е должен да го врати, плашејќи се од Аллах ﷻ притоа. Аллаховите ﷺ зборови: **„...и нека не скратува ништо од тоа...“** – т.е. нека не сокрива ништо од долгот којшто го зел. Аллаховите ﷺ зборови: **„...А ако должникот е спречен...“** – односно оној кому му се одзема правото на тоа, поради своите недолжни постапки и неконтролирано трошење на имотот, или слично на тоа. Зборовите: **„...или е слаб...“** – т.е. малолетен (малечок) или луд (не може трезвено да размислува). Зборовите: **„...или не може да даде изјава...“** – т.е. поради неговата маана при изјаснувањето или поради незнаењето на вистината и точноста. Зборовите: **„...тогаш за него нека даде изјава старателот негов, праведно...“** Аллаховите ﷺ зборови: **„...И побарајте двајца сведоци да посведочат, од мажите ваши...“** – Аллах ﷻ, во овие зборови, наредува на сведочење, покрај запишувањето, со цел за целосно утврдување и зголемување на довербата. Зборовите: **„...А ако нема двајца мажи, тогаш еден маж и две жени...“** – се однесуваат само при сведочењата за имотите или при она што се однесува на имотите. Сведочењето на две жени е еднакво на сведочењето на еден маж, поради слабоста на женскиот интелект, како што стои во хадисот којшто го пренесува Муслим во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1957; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8381 и Ел-Бејхеки, бр. 11097.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2382 и Муслим, бр. 84, 119.

својот „Сахих“, од Ебу Хурејре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „О групо на жени, давајте садака и барајте често прошка, бидејќи јас, навистина, забележав дека вие ќе бидете најмногу од жителите на Цехенемот!“ Тогаш, една жена се дигна и рече: „О Аллахов Пејгамбере, зошто да бидеме најмногу од жителите на Цехенемот?“ А тој одговори: „Често колнете и непослушни сте кон мажите! И не сум видел созданија со послаб интелект и вера од вас, а притоа да влијаат толку многу врз оној кој има појак интелект.“ Жената, повторно, рече: „О Аллахов Пејгамбере, зошто жената е со послаб интелект и вера?“ А тој одговори: „Што се однесува на слабоста на нејзиниот интелект, па тоа се согледува во сведочењето на две жени, коешто изнесува колку сведочењето на еден маж – па тоа е слабоста на интелектот. И жената поминува ноќи без да клања и без да пости во Рамазан, па тоа е слабоста во верата.“¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...од оние за кои се сложувате да бидат сведоци...“ – укажуваат на тоа дека еден од условите на сведоците е да бидат праведни. Со овој ајет, оние кои сметаат дека сведочењето на сокриениот сведок е неисправно, го потврдуваат своето гледиште, бидејќи овој ајет посочува на фактот дека сведокот треба да биде праведен и да се сложат двете страни за него. Аллаховите ﷺ зборови: „...за едната жена од нив да не се збуну...“ – т.е. од двете жени, ако едната од нив заборава на своето сведочење. Зборовите: „...па другата да ја потсети...“ – т.е. другата која се сеќава на сведоштвото коешто го дале, да ја потсети на тоа.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И сведоците нека не одбиваат да посведочат, кога ќе бидат повикани...“ – некои од муфесирите сметаат дека овие зборови значат: кога ќе бидат повикани да посведочат за одреден случај, тогаш се должни да одговорат на повикот. Оттука произлегува и прописот на одговорот на повикот за сведочење – а тоа е фардул-кифаје (обврска за доволното мнозинство). Додека, мноштвото од муфесирите сметаат дека овие зборови значат потврдување на даденото сведоштво. Така, од Муџахид и други се пренесува дека рекле: „Кога ќе бидеш повикан да посведочиш, тогаш ти имаш избор. А кога

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1393; Муслим, бр. 114, 80; Ен-Несаи, бр. 1576; Ибн Маџе, бр. 4003 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5321.

ќе посведочиш и бидеш повикан, тогаш си должен да одговориш.“ Додека, од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека овие зборови се однесуваат и на двете состојби: кога ќе биде повикан да сведочи и кога ќе биде повикан да го потврди своето сведочење.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...И нека не ви здодева запишувањето на малото или големото, до рокот одреден...“** – т.е. нека не ви станува досадно запишувањето на правото, било да е мало или големо, до определениот рок. Аллаховите ﷺ зборови: **„...Тоа ви е поправедно кај Аллах и поисправно за сведочењето, и доведува до најмал сомнеж...“** – т.е. ова што ви го наредуваме Ние е поправедно за вас и поисправно за сведочењето, односно поцврст доказ за сведокот, кога ќе го забележи својот ракопис, се потсетува на сведоштвото коешто го дал, а доколку не го запише тоа, тогаш може да го заборави, и тоа може да доведе до сомнеж и колебање. А доколку постои запис, тогаш сета расправија може да се пренасочи кон него и со тоа да се реши сомнежот и колебањето.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...освен ако е трговија моментална, која ја вршите меѓу вас, тогаш немате грев ако не ја запишувате...“** – т.е. доколку купопродажбата се одвива на лице место, од рака в рака, тогаш не пречи, ако тоа не се запише, бидејќи не постои причина за вознемиреност, доколку тоа не биде запишано.

А што се однесува на сведочењето при купопродажбата, па за тоа Аллах ﷻ рекол: **„...И посведочете кога вршите меѓусебна купопродажба...“** – т.е. побарајте сведочење за вашите права, кога тоа го правите до одреден рок или не го правите до одреден рок. Според ставот на поголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур), наредбата во овој ајет се сведува на прописот на упатство и сунет, а не на прописот на должност и ваџиб. Доказ за тоа е и хадисот којшто се пренесува од Хузејме ибн Сабит Ел-Енсари ﷺ, којшто го пренесува имамот Ахмед, од преносот на Амаре ибн Хузејме, а тој од неговиот стрико – кој бил еден од асхабите на Веровесникот ﷺ – дека рекол: *„Веровесникот ﷺ купи коњ од еден бедуин, па Веровесникот ﷺ тргна по него да му го даде износот за коњот, и додека Веровесникот ﷺ одеше брзо, бедуинот запре, па луѓето започнаа да се збираат околу бедуинот и да се пазарат за неговиот коњ, без да знаат дека Веровесникот ﷺ веќе го купил коњот од него.“*

Така, некои од луѓето му ја зголемија цената на коњот при пазарењето, повеќе од цената по којашто го купи Веровесникот ﷺ. Тогаш, бедуинот го повика Веровесникот ﷺ и му рече: „Ако веќе го сакаш коњот, тогаш купи го, или ќе го продадам на друг!“ Тогаш, Веровесникот ﷺ се сврте, откако го слуша неговиот повик, и рече: „Зарем веќе не го купив од тебе!?“ – а бедуинот рече: „Не, се колнам во Аллах ﷻ! Не ти го продадов!“ Тогаш, Веровесникот ﷺ рече: „Не, туку јас веќе го купив од тебе!“ – па, луѓето започнаа да се собираат околу Веровесникот ﷺ и бедуинот, додека и едниот и другиот настојуваа да го докажат своето тврдење. Тогаш, бедуинот рече: „Донеси сведок, кој ќе посведочи дека ти го продадов коњот!“ – а секој од муслиманите кои беа присутни, му се обраќаа на бедуинот: „Тешко тебе! Веровесникот ﷺ не говори освен вистина!“ – сè додека не дојде Хузејме ﷺ, па рече: „Јас ќе посведочам дека му го продаде!“ Тогаш, Веровесникот ﷺ се доближи до него и му рече: „А со што ќе посведочиш?“ – а тој одговори: „Со потврдување на твоето говорeње на вистината, о Аллахов Пејгамбере!“ Тогаш, Веровесникот ﷺ одреди сведочењето на Хузејме ﷺ да биде еднакво колку сведочењето на двајца мажи.¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ебу Давуд и Ен-Несаи.

Аллаховите ﷻ зборови: „...И нека не се оштетува писарот и сведокот...“ – Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Тоа се однесува на човекот кој повикува други двајца, писар и сведок, па му велат: „Ние имаме друга потреба!“ – а тој им вели: Вам, навистина, ви се наредува да се одсвиете.“ – а нему не му е дозволено да им наштетува на ваков начин.“ Слично толкување се пренесува и од Икриме, Муџахид, Тавус и други муфесири. Аллаховите ﷻ зборови: „...А ако го сторите тоа, па тоа е престап од вас...“ – т.е. ако се спротивставите на она што ви се наредува и го сторите она што ви се забранува, тогаш тоа се смета за грев и престап, којшто постојано ќе ве следи и нема да се одвои од вас. Аллаховите ﷻ зборови: „...И плашете се од Аллах...“ – т.е. стравувајте од Него и постојано имајте на ум дека Тој ве набљудува, затоа следете ги Неговите наредби и оставајте ги Неговите забрани. Зборовите: „...А Аллах ве подучува...“ – се слични на зборовите:

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3607; Ен-Несаи, бр. 4647 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21376.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ ﴾

„О верници, плашете се од Аллах и верувајте во Пејгамберот Негов – Тој ќе ви даде двојно од милоста Своја и ќе ви одреди светло по кое ќе се движите...“¹

Аллаховите ﷺ зборови: **„...И Аллах е Зналец на сè.“** – т.е. Зналецот на реалноста на сите нешта, нивните интереси и нивните краевии, и ништо не е сокриено од Него, туку Неговото знаење ги опфаќа сите постоечки битија.

﴿ وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آتِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾ ﴾

„А кога се наоѓате на пат и не најдете писар, тогаш земете залог задржан. А ако еден на друг нешто си доверите, тогаш оној кому му е доверен аманетот, нека го исполни, и нека се плаши од Аллах, Господарот свој. И не сокривајте го сведочењето. А оној кој го сокрива, па тој е со грешно срце. А Аллах е Зналец на она што го работите. (283)“

Аллах ﷻ рекол: **„А кога се наоѓате на пат...“** – т.е. кога сте патници, а притоа се задолжувате меѓусебно до одреден рок. Зборовите: **„...и не најдете писар...“** – т.е. писар за да ви запишува. Ибн Абас ﷺ рекол: „Или пак, ќе најдат писар, но нема да најдат хартија, или мастило, или перо, тогаш нека се земе залог, кој ќе се задржи во раката на сопственикот на правото.“ Една група од Селефот сметаат, согласно со овој ајет, дека залогот (ер-рехн) е пропишан само во случај на патување. Меѓутоа, во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Енес ﷺ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ умрел, а неговиот оклоп останал заложен кај Евреинот, поради триесетте осмаци со јачмен коишто ги зел од него,

¹ Сура Ел-Хадид, ајет 28.

како прехрана за своето семејство.¹ А во друг пренос стои: „...што ги зел од Евреите во Медина.“²

Аллаховите ﷺ зборови: „...А ако еден на друг нешто си доверите, тогаш оној кому му е доверен аманетот, нека го исполни...“ – Ибн Ебу Хатим пренесува со добар пренос, од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ дека рекол: „Овие зборови го укинуваат претходниот пропис.“³ Односно, кога имате доверба едни во други, тогаш не постои никаква пречка, да не го запишете тоа и да не повикате сведоци за тоа. Зборовите: „...и нека се плаши од Аллах, Господарот свој...“ – т.е. оној кому му е доверен аманетот, како што стои во хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед и авторите на „Сунените“, од Ел-Хасен ﷺ и Семуре ﷺ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Раката, на којашто ѝ е доверено нешто е должна да го чува, сè додека не го врати.*“⁴

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2759; Муслим, бр. 1603, 3009; Ен-Несаи, бр. 4650; Ибн Маџе, бр. 2463) и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25467.

² Надоврзување од авторот: „Во овој хадис е содржан доказ дека залогот (ер-рехн) се дозволува и при нормални услови, односно при непатување. Меѓутоа, постои еден ризичен проблем, а тоа е превртувањето на значењето на шеријатскиот залог кон дозволување на каматата, нарекувајќи ја со називот залог или хипотека. Тоа би изгледало со следниот приказ: на пример, да ја оставиш твојата куќа под хипотека (залог) или твоето земјиште, или друга сопственост, кај Зејд, поради одреден износ на пари којшто си го зел како долг од него, а притоа тој, како да станува сопственик на твојот залог, користејќи го за живеење во него или издавање под наем – ако е куќа – или за обработка или издавање под наем – ако е земјиште – или било што друго, без да ти надоместува за тоа што го искористува од залогот, додека трае хипотеката, а износот којшто си го зел од неко како долг, и понатаму си должен да го вратиш, без да се смалува нешто од него поради искористувањето на хипотеката. Со други зборови, тој наместо, да земе од тебе камата на парите, во овој случај зема корист од твојот залог – а и тоа, се смета за очигледна камата, и покрај промената на неговиот назив од „камата“ во „залог“, или „продажба на довереното“ – како што го нарекуваат некои од подоцнежните ханефи и издаваат фетва за неговата дозволеност. А што се однесува на шеријатски дозволеност залог (ер-рехн), неговиот приказ е следниот: да ја заложеш својата куќа или земјиште или слично, на друго лице, од коешто си зел долг, без тоа лице да го искористува дадениот залог или да располага со него како што сака. А ако го стори тоа, тогаш тебе ти е дозволено да бараш од него вообичаен надомест за тоа, којшто се издвојува од износот на долгот којшто си го зел од него, сè додека не се подмири долгот целосно, бидејќи шеријатскиот залог претставува само гарант за долгот, така што, ако ти не го вратиш долгот кај него, тогаш залогот се продава и се враќа износот на долгот кај лицето коешто ти дало долг. Сето ова се однесува само на случајот кога давателот на залогот се смета за способен да го врати долгот, но не го прави тоа, а ако се смета за неспособен да го врати долгот, тогаш давателот на долгот не смее да го продава залогот којшто му го дал, туку е должен да го почека, додека давателот на залогот не стекне погодна материјална состојба за да може да го врати долгот. Ваков е приказот на шеријатскиот залог (хипотека), а сето друго коешто излегува надвор од рамките од неговиот приказ се смета за камата.“

³ Надоврзување од авторот: „Т.е. прописот содржан во Аллаховите ﷺ зборови: „... тогаш запишувајте го тоа...“ – односно, се укинува прописот на обврзаност (ваџиб) на запишувањето, и од ваџиб преминува во сунет. А што се однесува на самото запишување, па тоа не е укинато.“

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3561; Ет-Тирмизи, бр. 1266; Ибн Маџе, бр. 2400 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19643.

Аллаховите ﷺ зборови: „...И не сокривајте го сведочењето...“ – т.е. не затајувајте го. Зборовите: „...А оној кој го сокрива, па тој е со грешно срце...“ – т.е. неговото срце е грешно, како што вели Аллаx ﷺ во друг ајет:

﴿وَلَا تَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذَا لَمِنَ الْآتِمِينَ﴾

„И не го сокривааме сведочењето Аллахово, бидејќи тогаш, навистина, ќе бидеме од грешниците!“¹ – Аллаx ﷺ, исто така, рекол:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلَوُوا أَوْ تَعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾

„О верници, бидете истрајни во правдата, сведочејќи за Аллаx, макар и против самите себеси, или против родителите, или против блиските. Ако е богат или сиромав, па Аллаx, сепак, е над секој од нив. И не следете ги страстите, за да бидете неправедни. А ако скршнете или одбиете, па Аллаx, навистина, е Известен за она што го работите!“² Така, Аллаx ﷺ вели и во овој ајет: „...И не сокривајте го сведочењето. А оној кој го сокрива, па тој е со грешно срце. А Аллаx е Зналец на она што го работите.“

﴿لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِن تُبَدُّوا مَا فِي أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفَوهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (٢٨٤) ﴿٥٢﴾

„На Аллаx му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата. А ако го истакнувате она што е во вас, или го сокривате, па Аллаx ќе ве пресметува за тоа. Па, ќе прости кому сака, а ќе казни кого сака. А Аллаx е Кадар за сè! (284)“

Аллаx ﷺ, во овој ајет, известува дека власта на небесата и на земјата, и на она што е во нив и меѓу нив, Му припаѓа единствено, Нему, и дека Тој го гледа сето она што е во нив, без ништо да Му биде сокриено од јавните и тајните работи, макар и колку да бидат ситни и притаени. Исто така, известува дека ќе ги пресметува Своите робови за она што

¹ Сура Ел-Маида, ајет 106.

² Сура Ен-Ниса, ајет 135.

го правеле јавно и за она што го криеле во своите гради. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот: *„На Аллаx му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата. А ако го истакнувате она што е во вас, или го сокривате, на Аллаx ќе ве пресметува за тоа. Па, ќе прости кому сака, а ќе казни кого сака. А Аллаx е Кадар за сè!“* – тогаш, тоа им стана тешко на асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ па отидоа кај него, а потоа паднаа на колена и рекоа: *„О Аллахов Пејгамбере, обврзани сме со делата коишто можеме да ги правиме, како што се: намазот, постот, џихадот и садаката, а веќе ти се објави овој ајет, којшто ни отежна.“* Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: *„Сакате ли да кажете како што кажаа Следбениците на Книгата, пред вас: Слушаме, но не се покоруваме! – Не, туку кажете: Слушаме и се покоруваме! Прости ни, Господару наш, и кај Тебе е крајот.“* Па, штом луѓето започнаа да го прифаќаат овој ајет и да го изговараат со своите јазици, Аллаx ﷻ, веднаш по него, го објави ајетот:

﴿ أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾

„Пејгамберот верува во она што му се објавува од Господарот негов, а и верниците. Секој верува во Аллаx, во мелеците Негови, во Книгите Негови, во пејгамберите Негови – : „Ние не правиме разлика меѓу ниеден од пејгамберите Негови.“ – и рекоа: *„Слушаме и се покоруваме! Прости ни, Господару наш, и кај Тебе е крајот.“*¹ – па, штом луѓето го сторија тоа, Аллаx ﷻ го укина тоа и ги објави зборовите:

﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا ﴾

„Аллаx не го оптоварува човекот повеќе од способноста негова. Нему му припаѓа она што ќе го сработи за себе и она што ќе го сработи против себе. – „Господару наш, не казнувај нè, ако забораваме или згрешиме!...“² Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: *„Да!“* – :

﴿ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا ﴾

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 285.

² Сура Ел-Бекара, ајет 286.

„Господару наш, не отежнувај ни, како што им отежна на оние кои беа пред нас!...“¹ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Да!“ – :

﴿ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴾

„Господару наш, не отежнувај ни со она што не можеме да го поднесеме. И премини преку тоа, и прости ни, и смилувај ни се! Ти си Заштитникот наш, па помогни ни против народот невернички!“

² – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Да!“³ А во преносот на Ибн Абас رضي الله عنه стои: „Веќе го стори тоа!“

Ел-Бухари пренесува од еден од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, којшто сметам дека бил Ибн Омер رضي الله عنه, дека, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „...А ако го истакнувате она што е во вас, или го сокривате...“ – рекол: „Овој ајет е укинат со ајетот којшто следува по него.“ А ова тврдење е веќе, потврдено, и се пренесува од: Али رضي الله عنه, Ибн Месуд رضي الله عنه, Ка`б Ел-Ахбар, Еш-Ша`би, Ен-Нехаи, Мухамед ибн Ка`б Ел-Курези, Икриме, Сеид ибн Џубејр, Катаде и други, кои тврдат дека овој ајет е укинат со ајетот којшто следува по него.

Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ рекол: **„Кога Мојот роб ќе се одлучи на лошо дело, Јас не му впишувам ништо, а ако го стори, тогаш му впишувам едно лошо дело. А кога ќе се одлучи на добро дело, па нема да го стори, Јас му впишувам едно добро дело, а ако го стори, тогаш му впишувам десет добри дела.“**“⁴ Додека, во исказот на Муслим стои: „Аллах ﷻ рекол: **„Кога Мојот роб ќе одлучи да направи добро дело и нема да го направи, Јас ќе му впишам едно добро дело. А ако го направи, тогаш ќе му впишам десет добри дела, до седумстотини пати. А кога ќе одлучи да направи лошо дело и нема да го направи, Јас нема да му впишам ништо, а ако го направи, тогаш ќе му впишам едно лошо дело.“**“⁵ Муслим, исто така, пренесува од Абдулах ибн Месуд

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 286.

² Сура Ел-Бекара, ајет 286.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 179, 125 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27904.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 7062; Муслим, бр. 128, 184; Ет-Тирмизи, бр. 3073 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7254.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 7062; Муслим, бр. 128, 184; Ет-Тирмизи, бр. 3073 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7254.

ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше прашан за дошепнувањето (весвесето), па рече: „Тоа е очигледноста на иманот.“¹

﴿ أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴾ (٢٨٥) لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَاتَّصِرْنَا عَلَى الْفُجُورِ الْكَافِرِينَ ﴾ (٢٨٦) ﴿

„Пејгамберот верува во она што му се објавува од Господарот негов, а и верниците. Секој верува во Аллах, во мелеците Негови, во Книгите Негови, во пејгамберите Негови – : „Ние не правиме разлика меѓу ниеден од пејгамберите Негови.“ И рекоа: „Слушаме и се покоруваме! Прости ни, Господару наш, и кај Тебе е крајот.“ (285) Аллах не го оптоварува човекот повеќе од способноста негова. Нему му припаѓа она што ќе го сработи за себе и она што ќе го сработи против себе. – „Господару наш, не казнувај нè, ако заборавиме или згрешиме! Господару наш, не отежнувај ни, како што им отежна на оние кои беа пред нас! Господару наш, не отежнувај ни со она што не можеме да го поднесеме. И премини преку тоа, и прости ни, и смилувај ни се! Ти си Заштитникот наш, па помогни ни против народот невернички!“ (286)“

Споменување на хадисите коишто се пренесуваат за вредноста на овие два благородни ајети

Ел-Бухари пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој ќе ги изучи двата ајета од крајот на сурата Ел-Бекара, во текот на ноќта, доволни му се.“² Овој хадис го пренесува и Муслим.

¹ Го пренесува Муслим, бр. 133, 189.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4764; Муслим, бр. 807, 1340; Ебу Давуд, бр. 1397; Ет-Тирмизи, бр. 2881; Ибн Маџе, бр. 1369 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16642.

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Зер ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Последните ајети од сурата Ел-Бекара ми се дадени од богатството под Аршот.“¹

Ебу Иса Ет-Тирмизи пренесува од Ен-Нуман ибн Бешир ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Навистина, Allah ﷻ напиша запис две илјади години, пред да ги создаде небесата и земјата. Од тој запис се објавени два ајета, на крајот од сурата Ел-Бекара. И нема да бидат изучени во еден дом, во текот на три ноќи, а притоа шејтанот да не побегне од него.“² А потоа, рекол: „Овој хадис е гариб (непознат).“ Го пренесува и Ел-Хаким во својот „Мустедрек“, тврдејќи дека е веродостоен, согласно со условот на Муслим, иако тој не го пренесува.

Ибн Мардевејх пренесува од Ма'кил ибн Јесар ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Дадени ми се Фатиха од Книгата и последните ајети од сурата Ел-Бекара од под Аршот, а и кратките сурри.“³

Аллаховите ﷻ зборови: „**Пејгамберот верува во она што му се објавува од Господарот негов...**“ – содржат известување за Веровесникот ﷺ, кога му бил објавен овој ајет, Веровесникот ﷺ рекол: „И му доликува нему да верува.“⁴ Овој хадис го пренесува Ел-Хаким и смета дека е со веродостоен пренос, иако Ел-Бухари и Муслим не го пренесуваат.

Аллаховите ﷻ зборови: „**...а и верниците...**“ – претставуваат надоврзување на зборот „пејгамберот“. А потоа, Allah ﷻ известува за сите, велејќи: „**...Секој верува во Allah, во мелеците Негови, во Книгите Негови, во пејгамберите Негови – : ,Ние не правиме разлика меѓу ниеден од пејгамберите Негови.'...**“ – па, верниците веруваат дека Allah ﷻ е Едниот и Единствениот, Независниот од другите, а другите се зависни од Него, нема друг бог освен Него и нема друг Господар, покрај Него. Истовремено, веруваат и во сите пејгамбери и веровесници,

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20837.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2882; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3085 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 1382.

³ Го пренесуваат Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2096 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-кебир“, бр. 12255.

⁴ Го пренесува Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3188.

во сите Книги објавени од небото, на Аллаховите ﷺ робови-пејгамбери и веровесници, без да прават разлика меѓу било кој од нив, па да веруваат во едни а да не веруваат во други, туку напротив, сите пејгамбери и веровесници ги сметаат за искрени, добротвори, упатени и упатувачи кон патот на доброто, иако шеријатот на некој од нив го укинува шеријатот на оној кој бил пред него, со Аллахово ﷻ одобрение, сè додека не биле целосно укинати со доаѓањето на Мухамед ﷺ, како печат на сите пејгамбери и веровесници, чијшто Шеријат ќе трае сè до настапувањето на Последниот час, а една група од неговиот Умет, постојано ќе се придржуваат кон него, сè до тоа време. Аллаховите ﷻ зборови: **„...и рекоа: ‚Слушаме и се покоруваме!‘...“** – т.е. го слушнаваме Твојот Говор, о Господару наш, го разбравме, го спроведуваме и се потчинуваме кон него во нашите дела. Зборовите: **„...Прости ни, Господару наш...“** – т.е. бараме од Тебе прошка, милост и благод, Господару наш. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Кога верниците рекоа: ‚Прости ни, Господару наш...‘ – Allah ﷻ рекол: **„Веќе ви простив!“** Зборовите: **„...и кај Тебе е крајот.“** – т.е. враќањето и конечниот крај ќе биде на Денот на пресметката кај Тебе. Ибн Џерир пренесува од Џабир ﷺ дека рекол: *„Штом на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му беше објавен ајетот: ‚Пејгамберот верува во она што му се објавува...‘ – до зборовите: ‚...и кај Тебе е крајот.‘ – Џибрил ﷺ рекол: ‚Навистина, Allah ﷻ ве пофали со убава пофалба, тебе и твојот Умет, па побарај што сакаш, ќе ти биде дадено.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го побара ајетот: ‚Allah не го оптоварува човекот повеќе од способноста негова...‘ – до крајот на ајетот.“¹*

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Allah не го оптоварува човекот повеќе од способноста негова...“** – т.е. не оптоварува никого повеќе од неговата можност и способност, а тоа е резултат на Неговата благод и добрина кон нив. Овој ајет е укинувач на претходниот ајет, кога асхабите се пожалиле кај Веровесникот ﷺ, откако бил објавен ајетот: **„Ако го истакнувате она што е во вас, или го сокривате, па Allah ќе ве пресметува за тоа...“** – т.е. иако Тој пресметува и прашува, сепак не казнува освен за она што човекот го понесува како грев и за лошото дошепнување и мисли во неговиот иман (верување). Аллаховите ﷻ

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27904.

зборови: „...**Нему му припаѓа она што ќе го сработи за себе...**“ – т.е. од доброто. Зборовите: „...**и она што ќе го сработи против себе...**“ – т.е. од лошото. А сето тоа, во границите на обврзаноста со она што може човекот да го поднесе. Потоа, Аллах ﷻ, упатувајќи ги Своите робови кон барање, вели: „...**Господару наш, не казнувај нè, ако заборавиме или згрешиме!**...“ – т.е. ако оставиме некој фарз, од заборав, или ако направиме некој харам, поради грешка, и ако не ја погодиме исправноста на нашите дела, поради незнаење од нас.¹ Ибн Маџе пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, Аллах ﷻ не го казнува мојот Умет поради грешка, заборав или она кон што се принудени.“*“² Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ибн Хибан, Ел-Бузаи и Ет-Таберани.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Уму Ед-Дерда ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Навистина, Аллах ﷻ му простил на мојот Умет три работи: грешката, заборавот и принудата.*“³ Ебу Бекр рекол: „Па, му го споменав тоа на Ел-Хасен, а тој рече: „Така е! Не го читаш ли Куранот за тоа: **Господару наш, не казнувај нè, ако заборавиме или згрешиме!**...!?“

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Господару наш, не отежнувај ни, како што им отежна на оние кои беа пред нас!**...“ – т.е. не обврзувај нè со тешки и неподносливи дела, бидејќи ние нема да можеме да ги поднесеме, како што им пропишуваше на претходните умети, кои живееле пред нас, од тешки и макотрпни дела, со коишто беа обврзани, а потоа нам ни го испрати Твојот пејгамбер Мухамед ﷺ, со милост, да нè ослободи од сето тоа.

Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Па, Аллах ﷻ рече: „Да!*“ А од Ибн Абас се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Аллах ﷻ рече: „Веќе*

¹ Надоврзување од авторот: „Освен за Тевхидот и неговото спознавање, па за тоа не постои оправдание со незнаење, бидејќи врз тоа се базира целокупниот иман (верување), односно куфр (неверување).“

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2045; Ел-Бејхеки, бр. 16525 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 2158.

³ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2045; Ел-Бејхеки, бр. 16525 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 2158.

⁴ Надоврзување од авторот: „Во преносот на овој хадис се наоѓа лицето по име Ибн Хушеб, кој се смета за слаб преносител.“

го сторив тоа!“ Во друг хадис, којшто се пренесува од повеќе преноси, од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, стои дека рекол: „Испратен сум со толерантната и чиста вера.“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Господару наш, не отежнувај ни со она што не можеме да го поднесеме...**“ – т.е. од обврските, искушенијата и тешките ситуации. Немој да нè ставаш на проба со она што не можеме да го издржиме. Аллаховите ﷻ зборови: „...**И премини преку тоа...**“ – т.е. во она што е помеѓу нас и Тебе, од она што го знаеш во однос на нашите грешки и недостатоци. Зборовите: „...**и прости ни...**“ – т.е. во она што е меѓу нас и Твоите робови. Немој да го откриеш она што го правиме од погрдните и злобните дела, во очиглед на другите. Зборовите: „...**и смилувај ни се...**“ – т.е. во однос на она што нè очекува. Затоа, не дозволувај да паднеме во многу гревови. Затоа, се рекло: „Грешникот, навистина, има потреба од три нешта: да му прости Аллах ﷻ во она што е меѓу него и Аллах ﷻ, да му ги сокрие неговите зли и погрдни постапки, и да не го осрамотува пред другите Негови робови и да го сочува и да не дозволува да продолжи со правењето на истите гревови. А веќе претходно, беше наведено во хадисот дека Аллах ﷻ рекол: „**Да!**“ – и рекол: „**Веќе го сторив тоа!**““

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Ти си Заштитникот наш...**“ – т.е. Ти си Чуварот наш и Помагачот наш, а ние на Тебе се потпираме и само од Тебе помош и поддршка бараме, и нема ниту сила а ниту моќ, освен кај Тебе! Зборовите: „...**па помогни ни против народот невернички!**“ – т.е. против оние кои ја одбиваат Твојата вера, го негираат Твојот Тевхид, го негираат испраќањето на Твојот Пејгамбер ﷺ и обожуваат друг, покрај Тебе. Затоа, помогни ни против нив и одреди нам да ни припадне убавиот крај и на дуњалукот и на ахиретот. А Аллах ﷻ рекол: „**Да!**“ – и рекол: „**Веќе го сторив тоа!**“ Ибн Џерир пренесува од Муаз ибн Џебел ﷺ дека кога ќе ја завршел оваа сура и зборовите: „...**па помогни ни против народот невернички!**“ – изговарал: „Амин!“ Истојто го пренесува и Веки’ од него, односно кога ќе ја завршел сурата „Ел-Бекара“, изговарал „Амин“.

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21788 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 7868.

Крај на резимираниот тефсир на сурата „Ел-Бекара“, а благодарноста Му припаѓа само на Allah ﷻ!

Во името на Аллах, Милостивиот, Сомилосниот

﴿سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ (٣)﴾

СУРА „АЛИ ИМРАН“ („Семејството Имраново“) (3)

(Мединска сура; број на ајети: 200; објавена е по сурата „Ел-Енфал“)

﴿الم (١) اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ (٢) نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ (٣) مِنْ قَبْلُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ (٤)﴾

„Елиф-лам-мим! (1) Аллах! Нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот! (2) Ти ја објави Книгата со Вистина, како потврда на она што беше пред него, и го објави Тевратот и Инџилот. (3) Пред тоа, како Упатство за луѓето. И го објави Одделувачот на вистината од неvistината. Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Аллахови – ним им припаѓа казна жестока. А Аллах е Моќен и жестоко се одмаздува. (4)“

Веќе го споменавме хадисот којшто говореше за Аллаховото ﷻ највозвишено име, коешто се наоѓа во овие два ајета: Ајетул-Курси:

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾

„Аллах! Нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...“¹ – и овој ајет: „Елиф-лам-мим! Аллах! Нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...“ – а толкувањето на зборовите: „Елиф-лам-мим!...“ – ве-

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 255.

ќе беше споменато претходно, при толкувањето на првиот ајет од сурата „Ел-Бекара“, и затоа нема потреба од повторување. Исто така, беше споменато и толкувањето на зборовите: „...**Аллах! Нема друг бог освен Него! Живиот и Вечниот!...**“ – при толкувањето на Ајетул-Курси.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Ти ја објави Книгата со Вистина...**“ – т.е. ти го објави Куранот, о, Мухамеде, со Вистина, односно без никаков сомнеж и колебање. Зборовите: „...**како потврда на она што беше пред него...**“ – т.е. од Книгите коишто беа објавени пред него, коишто го потврдуваат она што го известува тој и ја донесуваат радосната вест, уште од многу порано, содржана од Аллаховото ﷻ ветување за испраќањето на Мухамед ﷺ и објавувањето на Куранот нему. Зборовите: „...**и го објави Тевратот...**“ – т.е. на Муса ибн Имран عليه السلام. Зборовите: „...**и Инџилот...**“ – т.е. на Иса ибн Мерјем عليه السلام. Зборовите: „...**Пред тоа...**“ – т.е. пред овој Куран. Зборовите: „...**како Упатство за луѓето...**“ – т.е. во времињата во коишто биле објавени. Зборовите: „...**И го објави Одделувачот на вистината од неистината...**“ – т.е. којшто го одделува упатството од заблудата, со она што Аллах ﷻ го споменува во него од доказите, фактите и знаменијата, и ги објаснува и образложува на луѓето. Катаде и Ер-Реби’ ибн Енес сметаат дека под „Одделувач на вистината од неистината“ („Ел-Фуркан“) во овој ајет, се мисли на Куранот. Зборовите: „...**Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Аллахови...**“ – т.е. оние кои ги одбиваат и лажно ги негираат. Зборовите: „...**ним им припаѓа казна жестока...**“ – т.е. на Судниот ден. Зборовите: „...**А Аллах е Моќен и жестоко се одмаздува.**“ – т.е. на оној кој ги смета за лажни, односно не верува во Неговите знаменија и се противни на Неговите пејгамбери.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴾ (٥) هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾ ﴿٥﴾

„Навистина, на Аллах ништо не Му е сокриено на земјата и на небесата. (5) Тој е Оној кој ве обликува во утробите, како што сака. Нема друг бог освен Него – Моќниот и Мудриот! (6)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, соопштува дека Тој е Зналецот за нас скриеното и непознато и на видливото, дека ништо не Му е сокриено на небесата и на земјата и дека Тој ве создава во мајчините утроби, како што сака, машки и женски, убави и неубави, среќни и несреќни. Зборовите: „...**Нема друг бог освен Него – Моќниот и Мудриот!**“ – т.е. бидејќи Тој е Креаторот, тогаш заслужува само Тој да биде Обожуван, без да Му биде припишуван придружник во обожувањето. Нему му припаѓа севкупната слава и гордост, и севкупната мудрост и правото за пропишување верозаконските прописи. Во овој ајет, очигледно се учува дека Иса عليه السلام, синот на Мерјем, е само Аллахов ﷻ роб и создание, како останатите созданија, бидејќи Аллах ﷻ и него го обликувал во утробата на неговата мајка, како што сакал, па како може да биде бог, како што сметаат христијаните!? А тој веќе беше создаден, преминувајќи од стадиум во стадиум, од состојба во состојба.

﴿ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ (٧) رَبَّنَا لَا تَرُغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴾ (٨) رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴾ (٩) ﴿

„Тој ти ја објавува Книгата во која се јасните ајети; тие се сржта на Книгата, а останатите се помалку јасни. Тие во чишто срца е скршнувањето ги следат нејасните ајети тежнеејќи кон смут и самоволно толкување. Толкувањето на тие ајети го знае само Аллах! Тие што се вдлабочени во знаењето, велат: „Ние веруваме во нив, сите тие се од Господарот наш!“ А само разумните разбираат! „Господару наш, не скршнувај ги срцата наши откако веќе си не упатил и подари ни ја Твојата милост! Ти си, навистина, Тој што обилно дарува! Господару наш, Ти ќе ги собереш сите луѓе во Денот во кој нема никаков сомнеж. Аллах, навистина, не го прекршува Своето ветување!“ (9)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува дека во Куранот има јасни ајети – коишто се основа на Книгата – односно, очигледни и образложени ајети, во коишто не постои никаква нејасност за оној кој ги чита. Но, во нив има и други ајети, во коишто постои сложеност во укажувањето и

тешко можат да ги сфатат повеќето или некои од луѓето. Основата при тоа, е навраќање на сложените ајети кон јасните ајети, па кој ќе го стори тоа, се упатил кон вистинскиот правец, а кој ќе постапи спротивно од тоа, тогаш скршнал во заблуда. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „... **тие се основа на Книгата...**“ – т.е. основата кон којашто се навраќа при сложеноста. Зборовите: „... **а и други ајети кои се сложени...**“ – т.е. во коишто постои веројатност дека содејствуваат со јасните ајети, или во коишто постои нешто сложено, поради исказите или речениците содржани во нив, а не поради суштината.

Муфесириите се разминале во однос на дефинирањето на јасните (ел-мухкемат) и сложените (ел-мутешабихат) ајети. Така, Ибн Абас ﷺ рекол: „Јасните ајети (ел-мухкемат) се: ајетите коишто укинуваат прописи од други ајети, ајетите коишто говорат за халалот и харамот, ајетите коишто говорат за шеријатските казни, ајетите коишто говорат за прописите и ајетите во коишто се содржани наредби за чинење на одредени дела.“ Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „Јасните ајети се Аллаховите ﷻ зборови:

﴿قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ عَلَيْهِ إِلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

„Кажите: „Дојдете да ви го кажам она што го забрани Господарот ваш: да не Му припишувате придружник во ништо...“¹ – и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَقَضَىٰ رَبِّيَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ﴾

„И Господарот твој одреди: да не обожувате друг освен Него...“² – а и ајетите по него.“³ Јахја ибн Ја’мер рекол: „Јасните ајети се ајетите коишто говорат за фарзовите, наследните удели, наредбите, забраните, халалот и харамот.“

А што се однесува на сложените ајети (ел-мутешабихат), па Ебу Фахита рекол: „Сложените ајети се почетните ајети од сури.“⁴ Други сметаат дека тие се ајетите, чишто прописи се укинати и преиначени,

¹ Сура Ел-Енам, ајет 151.

² Сура Ел-Исра, ајет 23.

³ Надоврзување од авторот: „Односно од 23-от ајет од сурата „Ел-Исра“ до 39-от ајет.“

⁴ Се мисли на поглавјата коишто започнуваат со испрекинати харфови како н.пр.: елиф лам мим, ха мим, каф и слично. (Заб. на рец.).

ајетите, во чишто реченици е содржана инверзија, ајетите во коишто се изнесуваат примери и поделби, и ајетите во коишто се верува, но не се работи по нив.“ Ова тврдење го пренесува Ебу Талха од Ибн Абас ؓ. Мухамед ибн Исхак рекол: „Јасните ајети (ел-мухкемат) се неприкосновените докази од Господарот ﷻ и основната превенција на робовите, со коишто се разрешуваат погрешните расправи и во коишто не постои застранување и искривување во однос на значењето кон коешто упатуваат. А сложените ајети (ел-мутешабихат) се оние во чијашто автентичност не постои застранување, ниту искривување, а ниту толкување, и коишто претставуваат Аллахово ﷻ искушение за робовите, како што претставуваат искушение халалот и харамот, затоа не треба да се преиначуваат кон невината и да се искривуваат од вистината.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Тие во чишто срца е скршнувањето...**“ – т.е. излегување од вистината кон невината. Зборовите: „...**ги следат нејасните ајети...**“ – т.е. се придржуваат само кон она што е сложено од Куранот, коешто потоа, ги води кон искривување и преиначување на неговата автентична суштина кон лажна суштина, поради постоењето веројатност во значењето на исказите. А што се однесува на јасното, па тие не можат во него да ги остварат своите намери, бидејќи претставува неприкосновен доказ против нив. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**тежнејќи кон смут...**“ – т.е. за да ги одведуваат во заблуда своите следбеници, изнесувајќи им дека всушност, своите бидати (новотариј), кон коишто ги повикуваат, ги докажуваат со докази од Куранот. А всушност, тоа е доказ против нив, а не за нив. Тоа е слично со аргументирањето на христијаните, со Куранот, којшто говори дека Иса ﷺ е Аллахово ﷻ дух и збор којшто Аллах ﷻ го вдахнал во Мерјем, притоа оставајќи го очигледното аргументирање на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

„**Навистина, примерот на Иса, кај Аллах, е како примерот на Адем, кого Аллах го создал од земја, потоа му рекол: „Биди!“ – и бидна.**“¹ – како и други јасни ајети, коишто се очигледни во докажувањето дека тој е само создание од Аллаховите ﷻ созданија, и роб и пејгамбер од Аллаховите ﷻ робови и пејгамбери.

¹ Сура Али Имран, ајет 59.

Зборовите: „... и самоволно толкување...“ – т.е. да го искривуваат кон значењата коишто тие ги имаат за цел. Како на пример, со тоа да тврдат за она што ќе се случува во иднина и каков ќе биде крајот на нештата. Ел-Бухари, Муслим и Ебу Давуд пренесуваат од Ел-Акбени... од Аиша ﷺ дека рекла: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Овој ајет: „Тој ти ја објавува Книгата...” – до зборовите: „...А само разумните разбираат!” – па, кога ќе ги погледнете оние кои го следат она што е сложено од Куранот, тогаш знајте дека тие се оние кои Аллах ﷻ ги означил во овој ајет, па пазете се од нив.*“¹

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Умаме ﷺ дека Веровесникот ﷺ, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „*Тој ти ја објавува Книгата...*‘ – рекол: „*Тие се Хариџиите.*“² Овој хадис, најмалку што може да претставува, е говор на некој од асхабите, а неговото значење е исправно, бидејќи првиот бид’ат (новотарија) којшто се појавил во исламот бил раздорот на Хариџиите. Нивната генеза била дуњалучка причина, кога Веровесникот ﷺ го делел воениот плен по битката на Хунејн, па некои од нив си замислиле во своите девијантни умови дека тој не бил праведен при поделбата, па го изненадиле со следниот исказ... кога главниот од нив, по име Зул-Хувејсире, рекол: „*Биди праведен во поделбата, бидејќи ти не делиш праведно!*“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Ако јас не сум праведен тогаш за мене нема надеж и пропаднав! Аллах ми ги доверил сите жители на Земјата а вие не ми верувате!?*“ Штом човекот се свртил да си оди, Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ побарал дозвола од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да го убие, а тој му рекол: „*Остави го... бидејќи од р’бетот на овој човек ќе произлезат луѓе кои ќе бидат толку побожни што вие својот намаз ќе го потценувате во споредба со нивниот, вашето учење на Куранот со нивното, но, ќе излегуваат од исламот како што излегува стрелата која го пробива телото на животното! Каде и да ги сретнете, убивајте ги бидејќи во нивната ликвидација има награда за оној што ќе ги убива!*“³ Потоа, нивната конечна по-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4273; Муслим, бр. 4817, 2665; Ебу Давуд, бр. 4598; Ет-Тирмизи, бр. 2994; Ибн Маџе, бр. 47 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23690.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21756 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џе-мул-кебир“, бр. 8046.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3414; Муслим, бр. 1064, 1765; Ебу Давуд, бр. 4764; Ен-Несаи, бр. 2578 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11227.

јава се случила за време на хилафетот на Али ибн Ебу Талиб ﷺ, кој водел битка против нив во Нехреван. Тогаш, од нив се издвоиле народи и племиња, со разни сфаќања и предиспозиции, со разни ставови и тврдења. Потоа, по нив се појавиле Кадериите, потоа Му'тезилите, потоа Цехмиите, а по нив и многу други носители на бид'ати, за коишто извистил Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кога рекол: „И овој Умет ќе се подели на седумдесет и три групи, сите ќе бидат во Цехенемот освен една.' Тогаш, асхабите рекле: ‚Која е таа, о Аллахов Пејгамбере?' Рекол: ‚Оние кои ќе бидат на она, на што сум јас и моите асхаби.'“¹ Овој хадис го пренесува Ел-Хаким, во својот „Мустедрек“, со додатокот на крајот.

Зборовите: „...Толкувањето на тие ајети го знае само Аллах!...“ – кариите (учачите) на Куранот се поделиле во однос на запирањето при читањето на овој ајет. Некои од нив сметаат дека запирањето треба да биде по возвишеното име на Аллах ﷻ, како што беше претходно наведено од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Тефсирот е во четири облици: облик на тефсир којшто го спознаваат Арапите од нивниот говор; облик на тефсир којшто никој нема оправдание да не го знае; облик на тефсир којшто го знаат само исламските алими и облик на тефсир којшто не го знае никој освен Аллах ﷻ.“ Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, Куранот не е објавен за да се негира самиот себеси. Па, она што ќе го спознаете од него, тогаш работете по него. А она што ви е сложено од него, тогаш верувајте во него.“² Абдурезак пренесува од Ибн Тавус, а тој од неговиот татко дека рекол: „Ибн Абас ﷺ го читаше ајетот: ‚Толкувањето на тие ајети го знае само Аллах!' – тука запираше, а потоа продолжуваше: „...Тие што се вдлабочени во знаењето, велат: ‚Ние веруваме...'“ Истото го пренесува и Ибн Џерир од Омер ибн Абдулазиз и Малик ибн Енес – дека верувале во тоа, иако не го знаеле неговото толкување. Од Ибн Џерир, исто така, се пренесува дека и во киратот на Ибн Месуд ﷺ стоело дека неговото толкување е кај Аллах ﷻ, а оние кои биле упатени во знаењето, само изговарале: „Веруваме во него!“ Истиот став се пренесува и од Убеј ибн Ка'б ﷺ, а овој став го избрал Ибн Џерир.

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12070; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 8374 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 7836.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6663; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме'уз-зеваид“, бр. 793 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 3019.

Мухамед ибн Исхак пренесува од Мухамед ибн Џафер ибн Ез-Зубејр дека рекол: „Не го знае неговото толкување оној кој го посакува она што го посакува, освен Аллах ﷻ, а оние кои се упатени во знаењето, велат: ‚Веруваме во него!‘ – а потоа, неговото толкување го навраќаат кон она што го спознале од толкувањето на јасните ајети (ел-мухкемат), во коишто нема друго толкување освен едно толкување. Па, со тоа се совпаѓа нивниот говор со Куранот, се потврдува соодветноста на неговите делови, едни со други, се остварува неприкосновеното аргументирање, се истакнува оправданието, се докрајчува лагата и се отстранува неверувањето. А во хадисот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ стои дека упатил дова за Ибн Абас ؓ: *„Аллаху, овозможи му да ја сфати верата и подучи во толкувањето.“*¹“

Потоа, Аллах ﷻ известува за нив дека велат: **„...Веруваме во тоа!“** – т.е. во сложеното. Зборовите: **„...Сето е од Господарот наш...“** – т.е. сите ајети: и јасните и сложените – се Вистина, и секој од нив го потврдува другиот и сведочи за него, бидејќи сите доаѓаат од Аллах ﷻ, и ништо од она што доаѓа од Аллах ﷻ не е различно и противречно, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْقَانَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾

„Зарем не размислуваат за Куранот!? А да беше од некој друг, а не од Аллах, ќе најдеа во него несогласувања многу.“² Затоа, Аллах ﷻ на крајот од ајетот, рекол: **„...а со тоа не се опоменуваат освен надарените со разум...“** – т.е. ги сфаќаат, ги прифаќаат и размислуваат за нивните значења, онака како што треба, само оние кои поседуваат здрав разум и исправни гледишта. Имамот Ахмед пренесува од Омер ибн Шуајб, а тој од неговиот татко, а тој од неговиот татко дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ слушал некои луѓе како се расправат, па рече: ‚Навистина, оние кои беа пред вас пропаднаа само поради ова: ги судираа значењата на Аллаховата ﷻ Книга, едни со други, а Аллаховата ﷻ Книга е објавена само да се потврдуваат значењата, едни со други. Затоа, немојте да негирате нешто од неа со друго нешто.“*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 143; Муслим, бр. 4562, 2477; Ибн Маџе, бр. 166 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2393.

² Сура Ен-Ниса, ајет 82.

Она што ќе го спознаете од неа, тогаш кажувајте го, а она што не ќе го спознаете, тогаш обратете им се на оние кои го знаат.”¹

Потоа, Аллах ﷻ известува дека оние кои биле упатени во знаењето, ја изучиле следната дова, велејќи: „**Господару наш, не скршнувај ги срцата наши, откако нè упати...**“ – т.е. не одвркај ги од Упатството, откако веќе ги упати кон него, и не одредувај да бидеме како оние во чии срца има скршнување, па го следат она што е сложено од Куранот, туку зацврсти нè на Твојот исправен пат. Зборовите: „**...подари ни ја Твојата милост!**“ – т.е. со неа зацврсти ги нашите срца, соедини ги нашите срца и зголеми ја нашата увереност и верување. Зборовите: „**...Ти си, навистина, Тој што обилно дарува!**“ Ибн Мардевејх пренесува од Аиша رضي الله عنها дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ многу често, ја учеше следната дова: *„Ја мукал-либел-кулуб себ-бит калби ала динике.“² – реков: „О Аллахов Пејгамбере, многу често ја учиш оваа дова.“ – а тој рече: „Секое срце се наоѓа меѓу два прста од прстите на Милостивиот. Па, ако Тој сака да го упати, тогаш го упатува, а ако сака да го скршне, тогаш го скршнува. Зарем не си ги слушнала Аллаховите ﷻ зборови: **Господару наш, не скршнувај ги срцата наши, откако нè упати. Ти си, навистина, Тој што обилно дарува!**“³* Овој пренос е непознат, меѓутоа основата на овој хадис се забележува во „Двата сахиха“ и во други дела, од повеќе преноси, без додавање на ајетот.

Аллаховите ﷻ зборови: „**Господару наш, Ти ќе ги собереш сите луѓе во Денот во кој нема никаков сомнеж.**“ – т.е. велат во својата дова: “Господару наш, Ти, навистина, ќе ги збереш сите Твои созданија на Денот на конечното враќање, ќе пресудиш меѓу нив за она во што се разидувале и секого ќе го наградиш согласно со делата коишто ги правел на дуњалукот – од доброто и од злото.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمُ وَقُودُ النَّارِ ﴾ (١٠) كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ (١١)

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6702; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 11853 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 3019.

² Оваа дова во превод значи: „О Ти кој ги превртуваш срцата, зацврсти го моево срце во Твојата вера.“

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3522; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26036 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 17831.

„Навистина, оние кои не веруваат нема да им бидат од корист имотите нивни и децата нивни, кај Аллах, и тие се, токму, гориво на Џехенмот! (10) Како постапката на фараонот и неговите поддржатели и оние кои беа пред нив – ги сметаа за лажни знаменијата Наши, па Аллах ги казни поради гревовите нивни. А Аллах жестоко казнува! (11)“

Зборовите: **„Навистина, оние кои не веруваат...“** – т.е. во Аллаховите ﷻ ајети и во Неговите пејгамбери, и кои се противат на налозите од Неговата Книга. Зборовите: **„...нема да им бидат од корист имотите нивни и децата нивни, кај Аллах, и тие се, токму, гориво на Џехенмот!...“** – т.е. гориво од коешто ќе се распламнува џехенемскиот оган и од коешто ќе станува пожесток и посилен, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ إِنْتُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ ﴾

„Виe, навистина, и она што го обожувате, покрај Аллах, ќе бидете гориво џехенемско...“¹ Ибн Мардевејх пренесува од Уму Ел-Фадл ﷺ дека рекла: *„Една вечер, додека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше во Мека, стана и рече: „Ви доставив ли!?“ – велејќи го тоа трипати, тогаш стана и Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ, кој го слушна сето тоа, и рече: „Да, се колнам во Аллах! Се стремеше, се трудеше и советуваше, затоа биди трпелив!“ Тогаш, Веровесникот ﷺ рече: „Иманот ќе се истакне толку многу, така што куфрот ќе се врати во своето место, а луѓето ќе го пренесуваат исламот преку морето. И ќе дојде време кога луѓето ќе го читаат Куранот – ќе го читаат и ќе го знаат, па ќе велат: Веќе го прочитавме и веќе го знаеме, па има ли некој подобар од нас!? – а во нив нема да има никакво добро.“ Рекоа: О Аллахов Пејгамбере, кои се тие?“ – а тој рече: „Тие ќе бидат од вас. Тие ќе бидат гориво на Џехенмот.“*²

Зборовите: **„...Како постапката на фараон и неговите поддржатели...“** – т.е. како што правеа фараоновите луѓе. Значењето на овој ајет е: на неверниците нема да им користат ниту нивните имоти, а ниту нивните деца, туку ќе бидат уништени и казнети, како што се случи со фараоновата династија и оние кои живеешеја пред нив, кои не веруваа во

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 98.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 878 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-кебир“, бр. 13019.

пејгамберите, кои им ги доставуваа знаменијата и доказите. Зборовите: „...А Аллах жестоко казнува!“ – т.е. казнува со тешка и болна казна, и никој не може да биде спасен од тоа. Тој е Оној кој го прави она што сака и Кој е Совладувач на сè. Нема друг бог освен Него и нема друг господар, покрај Него.

﴿ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْتُغْيُوبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴾ (١٢) قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَهُمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١٣﴾ ﴿١٣﴾

„Кажи им на оние кои не веруваат: „Ке бидете совладани и збрани во Цехенемот, а колку грозно престојувалиште е тоа!?“ (12) Веќе имавте знак во двете групи кои се судрија: едната се бореше на Патот Аллахов, а другата беше неверничка, на која ѝ се причинуваше дека пред себе има двапати повеќе противници. Аллах со Својата помош помага кого сака! Во тоа, навистина, има поука за тие што гледаат далеку. (13)“

Мухамед ибн Исхак пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, штом се здобил со она што се здобил на денот на битката на Бедр, и се вратил во Медина, ги собрал Евреите и им се обратил со зборовите: „О Евреи, прифатете го исламот, пред да ве снајде она што ги снајде Курејшите.“ – а тие рекле: „О, Мухамеде, нека не те восхитува тоа што се бореше против неколкумина од Курејшите, кои беа неспособни и не знаеја што е борба. Ти, навистина, доколку се бориш против нас, тогаш ќе дознаеш дека ние сме мажи и ќе сфатиш дека не си се соочил досега со слични на нас.“ Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил следните зборови: „**Кажи им на оние кои не веруваат: Ке бидете совладани и збрани во Цехенемот, а колку грозно престојувалиште е тоа!?**“ – сè до зборовите: „**Во тоа, навистина, има поука за тие што гледаат далеку.**“¹ – т.е. кажи им, о, Мухамеде, на неверниците дека ќе бидат совладани на дуњалукот, а на Судниот ден ќе бидат собрани во Цехенемот, а колку само лошо свратилиште е тоа. Затоа, Аллах ﷻ во наредниот ајет вели: „**Веќе имавте знак во двете групи кои се судрија.**“ – т.е. поука. Зборовите: „... во двете групи...“ – т.е. во двете групи. Зборовите: „...кои се судрија...“ – т.е. во борба. Зборовите: „...едната се бореше на Патот Аллахов, а

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3001 и Ел-Бейхеки, бр. 18061.

другата беше неверничка, на која ѝ се причинуваше дека пред се-бе има двапати повеќе противници... – т.е. муслиманите им се гледаа на мушриците, на денот на битката на Бедр, дека се двојно повеќе од нив, и тоа било причина за победата на муслиманите против нив. Ова толкување го пренесува Ибн Џерир од некои од муфесирите. Како што пренесува Мухамед ибн Исхак од Урве ибн Ез-Зубејр дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, штом го прашал црниот роб од Бену Ел-Хаџаџ, за бројката на Курејшите, рекол: „*Многу се!*“ *Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го прашал: „Колку животни колат во еден ден?“ – одговорил: „Еден ден, по девет, а друг ден, по десет.“* *Потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Значи, нивната бројка е помеѓу деветстотини и илјада.“*¹

Според надворешниот контекст на ајетот, Аллах ﷻ ја смалил бројката на мушриците во очите на муслиманите, а ја зголемил бројката на муслиманите во очите на мушриците, а тоа се случило во моментот кога се поредале борбените редови, за да тргнат еден против друг. Тоа го потврдуваат и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ التَّفَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ﴾

„И кога ви ги предочи, кога се соочивте, во вашите очи да изгледаат малку, а ве сметаа за малку во очите нивни...“² – и штом се судриле двете чети, муслиманите и понатаму ги гледале мушриците, во своите очи, малубројни. Ебу Исхак пренесува од Абдулах ибн Месуд ؓ дека рекол: „Ни се намали нивната бројка во нашите очи, така што на еден човек, кој стоеше покрај мене, му реков: „Мислам дека се седумдесет!?“ – а тој рече: „Јас мислам дека се сто!“ Тогаш, заробивме еден од нив и го прашавме: „Колку е вашата бројка?!“ – одговори: „Илјада.““ А што се однесува на мушриците, па тие ги гледале муслиманите како да се двојно повеќе од нив, со цел да се оствари страв и вознемиреност во нивните срца. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...и им се гледаа двојно повеќе во очите нивни...“ – т.е. ги гледаа со своите очи дека нивната бројка изнесува две илјади, како поддршка за муслиманите. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „**Аллах со Својата помош помага кого сака! Во тоа,**

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 951 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 719.

² Сура Ел-Енфал, ајет 44.

навистина, има поука за тие што гледаат далеку.“ – т.е. ги воздигнува верниците, а ги понижува неверниците – а во тоа има поука за оној кој поседува знаење и бистро видување, за да му стане јасно она што Аллах ﷻ го одредува и пропишува со Својата одредба и дела, меѓу кои спаѓа: помошта кон Своите робови-верници во животот на дуњалукот, а и на Денот кога ќе бидат изведени сведоците.

﴿ زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ ﴾ (١٤) ﴿ قُلْ أَوْتَيْنَاكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ دَلِكُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴾ (١٥) ﴿

„Им се разубави на луѓето копнежот кон страстите, жените, децата, ковчезите полни со злато и сребро, расните коњи, добитокот и посевите. Тоа се насладувањата на дуњалукот, а кај Аллах е убавиот крај. (14) Кажите: „Да ве известам ли за она што е подобро за вас од тоа!? За оние кои се богобојазливи, кај Господарот нивни, има градини, под кои реки течат, и во нив, за навек, ќе останат, и има жени чисти и задоволство од Аллах. Аллах, навистина, ги гледа робовите Свои! (15)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за она што им се разубавува на луѓето на дуњалукот, од убавите и пријатни работи, како што се жените и децата... Аллах ﷻ започнал со спомнување на „жените“, пред „децата“, бидејќи искушението со нив е поголемо, како што се пренесува во веродостоен хадис: *„По мене не сум им оставил на луѓето поштетно искушение од жените.“*¹ ²А доколку намерата на љубовта кон жените е чување на својата чест и размножување на својот пород, па тоа е пожелно и се бара од човекот да го прави, како што рекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: *„Дуњалукот е уживање, а најдобро уживање во него е добрата жена. Кога мажот ќе погледне кон неа, го радува. Кога ќе ѝ побара*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4808; Муслим, бр. 2741, 4924; Ет-Тирмизи, бр. 2780; Ибн Маџе, бр. 3998 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21239.

² Пратеникот ﷺ немал никакво влијание во спречувањето на тој природен процес на верски неоправдано флертување помеѓу мажот и жената што може да доведе до чин на блуд. Поради тоа треба да се избегнуваат сите можни патишта кои водат кон тој чин. Во тој контекст се и зборовите на Пратеникот ﷺ од тематскиот хадис. (Заб. на рец.).

нешто, се покорува. А кога ќе биде отсутен од неа, се чува себеси и неговиот имот.“¹ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, исто така, рекол: „Женете се од љубов и поради раѓање деца, бидејќи јас ќе се гордеам со вашата бројност, меѓу народите на Судниот ден.“² Истото се однесува и на имотот – понекогаш љубовта кон него, поради надменост и арогантност, е нежелна, а понекогаш љубовта кон него поради обезбедување трошоци за своите блиски, одржување на роднинските односи и делење во добротворни цели, е пожелна и се бара од човекот. Муфесирите се разминале во однос на одредувањето на количината на „полните ковчези“ (القَنَاطِير), а најисправно толкување е дека означува огромен имот. Ибн Ебу Хатим пренесува од Енес ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Ковчегот содржи илјада динари.“³

Додека, љубовта кон коњите се дели на три вида: прво, ако љубовта кон нив е проследена со намера подготовка за борба на Аллаховиот ﷺ пат – па кој има таква намера, тогаш ќе биде награден за тоа; второ, ако љубовта кон нив е проследена со намера гордеење и вообразување пред муслиманите – па кој има таква намера, тогаш стекнува грев и трето, ако љубовта кон нив е проследена со намера нивно одгојување и чување на нивната раса, притоа не заборавајќи го Аллаховото ﷺ право во нив (зекат) – па кој има таква намера, тогаш тие ќе бидат негова заштита, како што ќе биде наведено во хадисот, којшто ќе го споменеме подоцна – иншаллах – при толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾

„И подгответе против нив колку што можете сила, а и од коњите за бој...“⁴

А што се однесува на „расните коњи“ (المُسَوَّمَة), се мисли на одгледуваните коњи. Додека, според друго толкување, се мисли на шарените и расни коњи. А се споменуваат и други толкувања. Имамот Ахмед пренесува од Сувејд ибн Хубејре ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Најдобар

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2668, 1467; Ен-Несаи, бр. 3232; Ибн Маџе, бр. 1855 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6531.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2050; Ен-Несаи, бр. 3227; Ел-Бејхеки, бр. 13098 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2732.

³ Го пренесува Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2785.

⁴ Сура Ел-Енфал, ајет 60.

имот за човекот се кобилата којашто многу раѓа и палмата којашто е калемена.¹

Аллаховите ﷺ зборови: „...**добитокот...**“ – т.е. камилите, кравите и овците. Зборовите: „...**и посевите...**“ – т.е. земјиштата коишто се обработуваат со орање и садење. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Тоа се насладувањата на дуњалукот...**“ – т.е. ова е само украс во дуњалучкиот живот, којшто е минлив и краткотраен. Зборовите: „...**а кај Аллах е убавиот крај...**“ – т.е. убавото враќање и награда. Ибн Џерир пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб ؓ дека, штом бил објавен ајетот: „**Им се разубави на луѓето копнежот кон страстите...**“ – рекол: „Сега, Господару наш, кога ни ги разубави!?!“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил следниот ајет: „**Кажи: Да ве известам ли за она што е подобро за вас од тоа!?!...**“ – т.е. кажи им, о, Мухамеде, на луѓето: „Сакате ли да ве известам за она што е подобро од она што Аллах ﷻ им го разубавил на луѓето во животот на овој дуњалук, од неговите уживања коишто се минливи, без сомнение... – а потоа, известил за тоа: „...**За оние кои се богобојазливи, кај Господарот нивни, има градини, под кои реки течат...**“ – т.е. реки коишто продираат низ нивните страни и краеве, со различни пијалаци од мед, млеко, вино и вода, како и многу други прекрасни работи, коишто окошто не ги видело, ниту увото слушнало за нив, а ниту некојпат на човекот му паднало на ум за нив. Зборовите: „...**и во нив, за навек, ќе останат...**“ – т.е. вечно ќе останат во нив и засекогаш. Зборовите: „...**и има жени чисти...**“ – т.е. од секакви нечистотии, менструации и постпородилни чистења. Зборовите: „...**и задоволство од Аллах...**“ – т.е. врз нив ќе се разлее Аллаховото ﷻ задоволство, па нема никогаш да се разлуту на нив, по тоа, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾

„**А задоволството од Аллах е поголемо...**“² – односно поголемо од она што им го дал, од трајното уживање. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Аллах, навистина, ги гледа робовите Свои.**“ – т.е. дава секому од Својата дарежливост, согласно со заслугата.

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15418; Ел-Бејхеки, бр. 19401 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-кебир“, бр. 6470.

² Сура Ет-Теуба, ајет 72.

﴿ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴾ (١٦) الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ
وَالْقَانِتِينَ وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾ ﴿١٧﴾

„Оние кои велат: „Господару наш, ние, навистина, веруваме, па прости ни ги гревовите наши и сочувај нè од казната во пеколниот огин!“ (16) Трпеливите, искрените, побожните, кои од имотот свој даваат и барателите на прошката при мугрите. (17)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, ги опишува Своите робови-побожници, на кои им ветил изобилна награда, па рекол: **„Оние кои велат: „Господару наш, ние, навистина, веруваме...“** – т.е. веруваме во Тебе, во Твојата Книга и во Твојот Пејгамбер ﷺ. Зборовите: **„...па прости ни ги гревовите наши...“** – т.е. поради нашиот иман (верување) во Тебе и во она што ни го пропишуваш¹, затоа прости ни ги нашите гревови и нашите пропусти, со Твојата добрина и милост. Зборовите: **„... и сочувај нè од казната во пеколниот огин!...“**

Зборовите: **„...Трпеливите...“** – т.е. при извршувањето на наредбите и оставањето на забраните. Зборовите: **„...искрените...“** – т.е. во она што го изнесуваат од иманот. Зборовите: **„...побожните...“** – т.е. потчинетите и покорните. Зборовите: **„...кои од имотот свој даваат...“** – т.е. кои споделуваат од своите имоти во сето она, кон што им се наредува да споделуваат, како што е одржувањето на роднинските односи и збогатувањето на оние кои се сиромашни и имаат потреба. Зборовите: **„...и барателите на прошката при мугрите.“** – упатуваат кон вредноста на барањето прошка (истигфар) во последните часови од ноќта. Така, во „Двата сахиха“, „Муснедите“ и „Сунените“ се пренесува од мноштво од асхабите дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Секоја ноќ, Аллах ﷻ се спушта кон дуњалучкото небо, кога ќе настапи последната третина од ноќта, и вели: „Има ли некој да бара, па да му дадам? Има ли некој кој моли, па да му одговорам на молбата? Има ли некој кој бара прошка,*

¹ Надоврзување од авторот: „Т.е. посредуваме кај Тебе со нашиот иман во Тебе, во Твојата Книга и во Твојот Пејгамбер ﷺ.“ Ова барање посредство е шерјатски дозволено и пропишано, бидејќи претставува барање посредство со добри дела, а посебно со највозвишеното од тие дела – а тоа е иманот во Аллах ﷻ, во Неговата Книга и во Неговиот Пејгамбер ﷺ. Меѓутоа, постои и барање посредство (тевесул) коешто е забрането, и кон кое нè подучил Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ, а тоа е следниот облик: барање посредство од самите созданија, сметајќи дека тие можат да го приближат барателот кон Аллах ﷻ, како што правеле мушриците за време на џахилиетот, па Аллах ﷻ не го прифаќал од нив тоа, туку напротив, го забранил и нè подучил кон она што е подобро од тоа.“

па да му простам?'.¹ Од Абдулах ибн Омер ﷺ се пренесува дека клањал во ноќта, па рекол: „О Нафи' дали настапи задната третина од ноќта? – па ако тој му одговорел: „Да!‘ тогаш, Ибн Омер ﷺ започнувал да упа-тува дови и истигфар сè до појавата на зората. Ова предание го прене-сува Ибн Ебу Хатим.“ Ибн Џерир пренесува од Хатиб дека рекол: „Го слушнав еден човек во мугрите, во еден агол од џамијата, како вели: „Господару мој, ми наредуваш, па се покорувам кон Тебе, а сега се муг-рите, па затоа, прости ми!‘ а кога погледнав, забележав дека тоа е Аб-дулах ибн Месуд ﷺ.“ Ибн Мардевејх пренесува од Енес ибн Малик ﷺ де-ка рекол: „Ни беше наредувано, ако клањаме во текот на ноќта, тогаш да бараме прошка при последните мугри од ноќта, и тоа седумдесет пати.“

﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَانِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ (١٨) إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَعْثًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسَلَّمْتُ وَجْهِي لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَسَلَّمْتُمْ فَإِنْ أَسَلَّمُوا فَقَدْ أَهْتَدُوا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾ ﴿

„Аллах сведочи дека нема друг бог освен Него, а и мелеците и учените. Одржувачот на правдата. Нема друг бог освен Него – Моќниот и Мудриот! (18) Навистина, верата кај Аллах е исламот. А оние на кои им беше дадена Книгата не се расколија освен по она што им дојде од Знаењето, завидувајќи си меѓусебно. А кој не верува во ајетите Аллахови, па Аллах, навистина, брзо се пресметува со нив. (19) А ако се расправаат со тебе, тогаш речи им: „Јас му се покорив единствено на Аллах, а и оние кои ме следат.‘ – и речи им на оние на кои им е дадена Книгата и на неучените: „Се потчинивте ли?!‘ – па, ако се потчинат, тогаш ќе бидат упатени, а ако одбијат, тогаш на тебе е само да доставиш. Аллах добро ја знае состојбата на луѓето. (20)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ сведочи – а Аллах ﷻ е Доволен Сведок и Тој е Најисправниот и Најправедниот Сведок и Говорник – дека: „... нема

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5962; Муслим, бр. 758, 1262; Ебу Давуд, бр. 1315; Ет-Тирмизи, бр. 446; Ибн Маџе, бр. 1366 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7538.

друг бог освен Него... – т.е. дека Тој е Единствен Бог за сите созданија, како што вели во друг ајет:

﴿لَكِنَّ اللَّهَ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ﴾

„А Аллах сведочи за она што ти го објави...“¹ А потоа, Своето сведоштво го поврзува со сведоштвото на Неговите мелеци и учените луѓе, велејќи: **„Аллах сведочи дека нема друг бог освен Него, а и мелеците и учените...“** – во овие зборови е содржана најголемата одлика на исламските научници, поради нивното спомнување на ова место. Зборовите: **„...Одржувачот на правдата...“** – т.е. Тој е Праведен во секоја ситуација. Зборовите: **„...Нема друг бог освен Него...“** – претставуваат потврда на претходно изнесеното. Зборовите: **„...Моќниот и Мудриот!...“** – т.е. Моќниот, Кој поседува огромна моќ, и Мудриот во Своите зборови, дела, прописи и одредби. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ез-Зубејр رضي الله عنه дека рекол: *„Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم откако го прочита овој ајет: „Аллах сведочи дека нема друг бог освен Него, а и мелеците и учените...“ – како вели: „И јас сведочам, Господару мој!“*² Ебу Ел-Касим Ет-Таберани, во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, пренесува од Галиб Ел-Катан дека рекол: „Отидов во Куфа да тргувам, па престојував блиску до домот на Ел-Е’амеш, па кога дојде ноќта, сакав да го посетам, а тој клањаше ноќен намаз. Па, кога стигна до ајетот: **„Аллах сведочи дека нема друг бог освен Него...“** – до зборовите: **„Навистина, верата кај Аллах е исламот...“** – го слушнав како изговара: „А и јас сведочам за она што сведочи Аллах صلى الله عليه وسلم. Аллах صلى الله عليه وسلم го остави ова сведоштво во аманет, па јас ќе го чувам како аманет. – повторувајќи го тоа неколку пати. Потоа, си реков во себе: Можеби знае нешто во врска со овој ајет. Затоа, утредента се упатив кај него, а воедно и да се збогувам, па му реков: „О Ебу Мухамеде, синоќа, те слушнав како го повторуваш овој ајет.“ – а тој рече: „Зарем не знаеш што е содржано во него?!“ – одговорив: „Јас сум тука, скоро еден месец, и ништо не си ми кажал.“ – а тој рече: „Се колнам во Аллах صلى الله عليه وسلم, нема да ти кажам за него, цела година.“ Тогаш, останав една година, стоејќи покрај вратата на неговиот дом. Па, откако помина една година, му реков: „О Ебу Мухамеде, веќе

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 166.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1424 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 250.

помина една година.¹ – тогаш, тој рече: „Ми кажуваше Ебу Ваил од Абдулах ﷺ дека рекол: Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Ќе биде доведен оној кој го учел овој ајет, на Судниот ден, а Allah ﷻ ќе рече: Мојот роб Ми даде збор, а Јас морам да му го исполнам тој збор. Затоа, внесете го Мојот роб во Џенетот.“*“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Навистина, верата кај Allah е исламот...**“ – претставуваат соопштување од Allah ﷻ дека Тој нема да прифати друга вера кај Себе, освен исламот, а тој претставува следење на пејгамберите во она со што биле испратени, сè до последниот од нив – Мухамед ﷺ, кој со својата појава, ги затворил сите други патишта, па кој ќе дојде кај Allah ﷻ, на Судниот ден, со друга вера, покрај неговата вера, тогаш Allah ﷻ нема да му ја прифати, како што вели во друг ајет:

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

„А кој посакува друга вера, покрај исламот, нема да му биде прифатена од него, а на Ахиретот ќе биде од губитниците.“²

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А оние на кои им беше дадена Книгата не се расколија освен по она што им дојде од Знаењето, завидувајќи си меѓусебно...**“ – поради непријателството и завидливоста едни наспрема други, па се разминале во однос на вистината, поради меѓусебната завидливост и омраза. Па, сето тоа ги довело до меѓусебно разидување во сите ставови и дела, макар и да биле вистина. Потоа, Allah ﷻ рекол: „...**А кој не верува во ајетите Аллахови, па Allah, навистина, брзо се пресметува со нив...**“ – т.е. во Своето казнување, поради неверувањето во Него.

Потоа, Allah ﷻ рекол: „...**А ако се расправаат со тебе...**“ – т.е. ако се расправаат со тебе за Тевхидот. Зборовите: „...**тогаш речи им: „Јас му се покорив единствено на Allah...“**“ – т.е. кажи им: „Јас го насочив мојот ибадет, единствено, кон Allah, Кој нема придружник.“ Зборовите: „...**а и оние кои ме следат...**“ – т.е. во мојата вера. Натаму, Allah ﷻ му се обраќа на Својот роб и пејгамбер Мухамед ﷺ, да ги повика Следбениците на Книгата и мушриците во исламот, велејќи: „...**и речи им**

¹ Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевaid“, бр. 10890 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 10453.

² Сура Али Имран, ајет 85.

на оние, на кои им е дадена Книгата и на неучените: **„Се потчинивте ли?!“** – па, ако се потчинат, тогаш ќе бидат упатени, а ако одбијат, тогаш на тебе е само да доставиш...“ – односно кај Аллах ﷻ е нивната пресметка и нивното конечно враќање, а Тој е Оној кој заблудува и упатува кого сака и Нему му припаѓа неприкосновениот доказ. Зборовите: **„Аллах добро ја знае состојбата на луѓето.“** – т.е. Тој е Зналецот за тоа кој заслужува да биде упатен, а кој да биде заблуден? Овој и нему сличните ајети, се најочигледните докази за испраќањето на Веровесникот ﷺ кон сите созданија, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾

„Кажи: ,О луѓе, јас, навистина, сум Пејгамбер Аллахов до сите вас...“¹ А во „Двата сахиха“ и други книги, се потврдува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во многу пригоди, испраќал писма до кралевите во сите региони, повикнувајќи ги во исламот, од Арапите и неарапите, од писмените и неписмените, покорувајќи се, со таквата постапка, кон Аллаховата ﷻ наредба.

Абдурезак пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Се колнам во Оној во Чи раце се наоѓа мојава душа, нема да слушне ниеден од овој Умет – Евреин или христијанин – а потоа умре и не поверува во она со што сум испратен, а притоа да не биде жител на Цехенемот.“*² Овој хадис го пренесува и Муслим. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, исто така, рекол: *„Испратен сум до секој црвен и црн човек.“*³ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, исто така, рекол: *„Секој пејгамбер беше испраќан само до својот народ, додека јас сум испратен до сите луѓе.“*⁴

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (٢١) *أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نَّاصِرِينَ﴾ (٢٢)*

¹ Сура Ел-Араф, ајет 158.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 153, 218 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27420.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 521, 810 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13852.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 328; Муслим, бр. 521. 810; Ен-Несаи, бр. 432 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13852.

„Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Аллахови, ги убиваат пејгамберите, неправно, и ги убиваат оние од луѓето, кои наредуваат кон добро – па, израдувај ги со казна болна! (21) Тие се оние, чии дела пропаднаа, на дуњалукот и на ахиретот, и нема да имаат помошник. (22)“

Во овие ајети е содржан прекор од Аллах ﷻ кон Следбениците на Книгата, за гревовите коишто ги извршиле, не верувајќи во Аллаховите ﷻ ајети, во поранешно и во сегашно време. Иако пејгамберите им ги доставувале, сепак го правеле тоа, вообразувајќи се, противејќи се и не следејќи ја Вистината. Згора на тоа, ги убивале веровесниците, без никаква причина, туку само поради нивниот повик кон Вистината. Зборовите: **„...и ги убиваат оние од луѓето, кои наредуваат кон добро...“** – а ова претставува кулминација на нивната арогантност, како што рекол Веровесникот ﷺ: *„Вообразеноста значи одбивање на вистината и омаловажување на луѓето.“*¹ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Убејде Ел-Џерах ﷺ дека кажал: *„Реков: ,О Аллахов Пејгамбере, кои луѓе ќе бидат најжестокито казнувани на Судниот ден?’ – а тој рече: ,Човекот кој убил пејгамбер или убил човек кој наредува кон добро и одврка од зло.’ – потоа, го изучи следниот ајет: **„Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Аллахови, ги убиваат пејгамберите, неправно, и ги убиваат оние од луѓето, кои наредуваат кон добро – па, израдувај ги со казна болна!“** – потоа, рече: ,О Ебу Убејде, Израелиќаните убиле четириесет и три веровесници за само еден час на почетокот на денот. Потоа седумдесет Израелиќани станале да ги одвратат убијците и да ги повикаат кон добро и да ги отргнат од злото. На крајот од денот и нив ги убиле. Возвишениот Аллах укажал на тие луѓе.“*² Затоа, Аллах ﷻ, нивната постапка, ја проследил со понижување и омаловажување на дуњалукот, а на ахиретот ги очекува срамотна казна, велејќи: **„...Тие се оние, чии дела пропаднаа, на дуњалукот и на ахиретот, и нема да имаат помошник.“**

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴾ (٢٣) ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 131, 91; Ет-Тирмизи, бр. 1999 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3779.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 12166 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1285.

فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا
كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ ﴿٢٥﴾

„Зарем не ги гледаш оние на кои им беше даден удел од Книгата, како се повикуваат на Книгата Аллахова, за да им се пресуди меѓу нив. Потоа, една група од нив одбиваат, противејќи се. (23) Тоа е, поради тоа што велеа: ‚Нема да нè допре Џехенмот освен неколку дена.‘ – а во нивното верување ги залажуваат лагите што самите ги измислуваа. (24) Па, како ќе биде кога ќе ги збереме на Денот, во кој нема сомнение, и кога секому ќе му биде исполнето она што го сработил, и нема да им биде нанесена неправда (25)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, го негира придржувањето на Евреите и христијаните во она што сметаат дека е Теврат и Инџил. Па, кога ќе бидат повикани да им се пресуди меѓу нив, според она што е содржано во нив – а тоа е следењето на Мухамед ﷺ, тогаш тие одбиваат. Воедно, ова претставува кулминација на укор упатен на нивна сметка, поради нивното спротивставување и тврдоглавост. Потоа, Аллаh ﷻ рекол: „...Тоа е, поради што велеа: ‚Нема да нè допре Џехенмот освен неколку дена.‘“ – т.е. клевета на Аллаh ﷻ дека ќе ги казнува во Џехенмот само седум дена – а ова веќе беше претходно протолкувано во сурата „Ел-Бекара“.¹ Потоа, Аллаh ﷻ рекол: „...а во нивното верување ги залажуваат лагите што самите ги измислуваа...“ – т.е. ги зацврстува нивната лага, она со што самите себеси се залажуваа, односно нивното тврдење дека нема да останат во Џехенмот освен неколку дена, а тоа е само нивна измислица. Затоа, Аллаh ﷻ, понатаму, им се заканува: „...Па, како ќе биде кога ќе ги збереме на Денот, во кој нема сомнение...“ – т.е. каква ќе биде нивната состојба на Судниот ден, кога ќе стојат пред Аллаh ﷻ, а притоа не верувале во Неговите пејгамбери и веровесници, а уште ги убивале, а ги убивале и добрите луѓе меѓу нив. Кога Тој ќе ги праша за тоа и ќе казни со жестока казна за тоа, во којашто нема никакво сомнение дека ќе се случи. Затоа, на крајот од ајетот, Аллаh ﷻ рекол: „...и кога секому ќе му биде исполнето она што го сработил, и нема да им биде нанесена неправда.“

¹ Надоврзување од авторот: „При толкувањето на 80-от ајет од сурата Ел-Бекара.“

﴿ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُنْزِلُ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ (٢٦) ﴿ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ (٢٧) ﴿

„Кажи: „Аллаху, Поседувателе на власта! Ти ја даваш власта кому сакаш и ја одземаш од кого сакаш! Ти воздигнуваш кого сакаш и понижуваш кого сакаш! Во раката Твоја е сето добро! И Ти, навистина, си Семоќен! (26) Ти ја вовлекуваш ноќта во денот и го вовлекуваш денот во ноќта. Ти го вадиш живото од мртвото и го вадиш мртвото од живото. И ти снабдуваш кого сакаш, без полагање сметка! (27)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, вели: „Кажи...“ – т.е. о, Мухамеде, величајќи Го твојот Господар ﷻ, заблагодарувајќи Му се само Нему, препуштајќи ја сета работа во Неговите раце и потпирајќи се само врз Него. Зборовите: „...Аллаху, Поседувателе на власта!...“ – односно Ти раководиш со Твоите созданија и правиш што сакаш, и само Тебе ти припаѓа сета власт. Зборовите: „...и ја даваш власта кому сакаш и ја одземаш од кого сакаш! Ти воздигнуваш кого сакаш и понижуваш кого сакаш!...“ – т.е. Ти даваш и Ти одземаш. Она што сакаш, тоа ќе биде, а она што не сакаш, тоа нема да биде. Во овој ајет има опомена за овој Умет: да се заблагодаруваат на Аллаховите ﷻ благодети, коишто им ги подарил, а посебно, Неговото пренасочување на Пејгамберлакот од Исраиловите синови кон нив, преку испраќање на веровесник-Арап од Курејшитите во Мека, да биде печат на сите дотогашни пејгамбери и веровесници, кои биле испраќани до луѓето и џините, кому воедно, му дал одредени специфики, коишто не му ги дал на ниеден пејгамбер и веровесник пред него, како што е проширувањето на неговиот Умет низ сите краеве на светот, преку истакнување на неговата вера и Шеријат над сите други вери и верозакони – нека е Аллаховиот ﷻ салават и селам врз него. Така, Allah ﷻ го дава Пејгамберлакот кому сака, како што вели во друг ајет:

﴿ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ﴾

„Аллах најдобро знае кому му ја дава Објавата Своја...“¹

Аллаховите ﷺ зборови: **„...Ти ја вовлекуваш ноќта во денот и го вовлекуваш денот во ноќта...“** – односно Ти земаш од траењето на едниот и префрлаш кон траењето на другиот, па кога повторно ќе се изедначат, тогаш Ти повторно, земаш од траењето на едниот и префрлаш во траењето на другиот, и повторно се изедначуваат – така се одвива нивната промена во текот на четирите годишни времиња.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...Ти го вадиш живото од мртвото и го вадиш мртвото од живото...“** – т.е. Ти го вадиш растението од семето, а семето го вадиш од растението. Така, палмата ја вадиш од една семка, а семката ја вадиш од палмата. Така, верникот го вадиш од неверникот, а неверникот го вадиш од верникот. Така, кокошката ја вадиш од јајцето, а јајцето го вадиш од кокошката – и сето тоа се однесува на сите живи созданија. Зборовите: **„...И ти снабдуваш кого сакаш, без полагање сметка!“** – т.е. даваш изобилно кому сакаш, а даваш помалку кому сакаш, сето тоа, поради Твојата крајна мудрост и волја. Ет-Таберани пренесува од Ибн Абас ؓ дека Веровесникот ﷺ кажал: *„Аллаховото ﷺ највозвишено име, со коешто, ако биде Замолен, тогаш одговара на молбата, се наоѓа во овој ајет од сурата Али Имран: „Кажу: „Аллаху, Поседувателе на власта ...““²*

﴿ لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيَحْذَرُكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴾ (٢٨)

„Верниците не ги земаат неверниците за заштитници, покрај верниците. А кој го прави тоа, тогаш нема ништо кај Allah, освен доколку со тоа се штитат од нив. А Allah ве предупредува со Себеси. И крајот е кај Allah. (28)“

Allah ﷻ, во овој ајет, им забранува на верниците да ги земаат неверниците за свои заштитници, па да им се доверуваат, покрај верниците, поради љубовта кон нив. А потоа, Allah ﷻ се заканува со зборо-

¹ Сура Ел-Енам, ајет 124.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 17263 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 12792.

вите: „...А кој го прави тоа, тогаш нема ништо кај Аллах...“ – т.е. таквиот нема ништо во однос на Аллах ﷻ, а и Аллах ﷻ нема ништо во однос на него, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلَا تَعْلَمُونَ أَنَّ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴾

„О верници, не земајте ги неверниците за заштитници, покрај верниците! Зарем на Аллах му пружате јасен доказ против самите себе!“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...освен доколку со тоа се штитат од нив.“ – т.е. освен оној кој се плаши од нивното зло, во некои од земјите и во некое време, тогаш нему му е дозволено да се плаши од нив, надворешно а не и внатрешно, во својата намера, како што пренесува Ел-Бухари од Ебу Ед-Дерда ؓ дека рекол: „Ние навистина сме љубезни со некои луѓе, но, нашите срца ја проколнуваат нивната дрскост.“² Ес-Сеури пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Стравот не треба да се искажува со дело, туку само со јазик.“ Ова го потврдуваат и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ ﴾

„Кој нема да верува во Аллах, по верувањето негово, освен оној кој е принуден, а притоа срцето негово е спокојно во верувањето...“³ Ел-Бухари пренесува од Ел-Хасен дека рекол: „Стравот ќе трае до Судниот ден.“ Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Аллах ве предупредува со Себеси...“ – односно ве предупредува со Својата одмазда, доколку се противите на Неговите наредби, и со Својата казна кон оној кој ги зема неверниците за заштитници, а се противи на верниците. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...И крајот е кај Аллах.“ – т.е. конечното враќање и одредиште е кај Него, за Тој да надомести секому, согласно со делата коишто ги правел. Ибн Ебу Хатим пренесува од Мејмун ибн Мехран дека рекол: „Еднаш, Муаз ؓ се дигна, додека стоеше меѓу нас, и рече: „О Бену Еуд, јас, навистина, сум пратеник до вас од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, за да

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 144.

² Ја проколнуваме нивната дрскост поради нивната желба да ни наштетат во верата, нè убиваат поради исламот и секојдневно не напаѓаат поради тоа што сме муслимани. (Заб. на рец.).

³ Сура Ен-Нахл, ајет 106.

дознаете дека конечното враќање е кај Аллах ﷻ, во Џенетот или во Џехенмот.“

﴿ قُلْ إِنْ تَخْشَوْنَ مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَيَعْلَمَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ (٢٩) يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيَحْذَرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ﴾ (٣٠)

„Кажи: „Ако го сокривате она што е во градите ваши или го истакнувате, па Аллах го знае тоа. И го знае она што е на небесата и она што е на Земјата. Аллах е Семоќен! (29) На Денот, кога секој ќе го најде она што го сработил од доброто, изнесено пред него, а и она што го сработил од лошото, ќе посака да има меѓу него и тоа, далечина огромна. А Аллах ве предупредува со Себеси. Аллах е Милосрден кон робовите. (30)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за Своите робови, дека Тој ги знае нивните тајни и јавни работи, и дека Нему ништо не Му е сокриено. Туку, Неговото знаење е сеопфатно и присутно во секоја ситуација и во секое време. И на небесата и на земјата, ништо не Му е сокриено, ни колку најмало зрно, па дури и помало од тоа. Зборовите: „...И Аллах е Семоќен!“ – т.е. Неговата моќ и сила се спроведува во секој миг и кон сите. Во овие зборови е содржано предупредување од Аллах ﷻ кон Неговите робови - да се плашат и да стравуваат од Него, за да не го направат она што ќе Го разгневи. Тој е Зналецот на она што го прават. Тој е Силен да побрза со казната кон нив, а ако им ја одложи, па сепак, Неговата казна е казна на Моќниот и Силниот. Затоа, по овие зборови, рекол: „... На Денот, кога секој ќе го најде она што го сработил од доброто, изнесено пред него...“ – т.е. на Судниот ден, на човекот ќе му биде изнесено сето она што го сработил од делата, од добрите и од лошите. Па, ако забележи повеќе добри дела, тогаш ќе се радува, а ако забележи повеќе лоши дела, тогаш ќе тагува и ќе посака да се одрекне од нив или да постои меѓу него и нив огромна дистанца. Потоа, Аллах ﷻ, потврдувајќи и заканувајќи се, рекол: „...А Аллах ве предупредува со Себеси.“ – т.е. ве заплашува со Својата казна. Потоа, Аллах ﷻ, влевајќи надеж во срцата на Своите робови, за да не очајуваат и да не губат надеж, рекол: „...И Аллах е Милосрден кон робовите.“ – т.е. Милостив

кон Своите созданија и им посакува да се движат по Неговиот вистински пат и да го следат Неговиот благороден Пејгамбер ﷺ.

﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ (٣١) قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴾ (٣٢)

„Кажи: „Ако Го сакате Аллах, тогаш мене следете ме, и Аллах вас ќе ве сака и ќе ви ги прости гревовите ваши.“ – А Аллах е Простувач и Сомилосен. (31) Кажи: „Покорувajte се на Аллах и на Пејгамберот.“ – а ако одбијат, па Аллах, навистина, не ги сака неверниците. (32)“

Овој благороден ајет е пресудувач за секој оној кој смета дека Го сака Аллах ﷻ, а истовремено, не се движи по Мухамедовиот ﷺ правец. Впрочем, тој се смета за лажго во своето тврдење, сè додека не започне да го следи Мухамедовиот ﷺ Шеријат, при сите свои зборови и дела, како што се пренесува во веродостоен хадис од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека рекол: „Кој ќе сработи некакво дело кое не е во согласност со нашата вера, та, тоа се отфрлува.“¹ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...Ако Го сакате Аллах, тогаш мене следете ме, и Аллах вас ќе ве сака...“ – т.е. поради вашата љубов кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, ќе добиете и повеќе од она што се бара од вас, а тоа е Аллаховата ﷻ љубов кон вас. А тоа е повозвишено од првото, како што рекле некои мудреци: „Не е битно да сакаш, туку битно е да бидеш сакан.“ Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...и ќе ви ги прости гревовите ваши.“ – А Аллах е Простувач и Сомилосен...“ – т.е. поради вашето следење на Пејгамберот ﷺ, ќе ја заработите Аллаховата ﷻ прошка и благослов. Потоа, Аллах ﷻ, наредувајќи им на сите, рекол: „...Кажи: „Покорувajte се на Аллах и на Пејгамберот.“ – а ако одбијат...“ – т.е. ако се спротивстават на Неговата наредба. Зборовите: „...па Аллах, навистина, не ги сака неверниците.“ – укажуваат дека спротивставувањето на неговиот Сунет е патот на неверството, а Аллах ﷻ не го сака оној, кој се опишува со такво својство, макар и да се повикува и да се смета себеси дека Го сака Аллах ﷻ и дека Му прави

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2550; Муслим, бр. 1718, 3243; Ебу Давуд, бр. 4606; Ибн Маџе, бр. 14 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25659.

ибадет, сè додека не го следи Веровесникот ﷺ, кој е испратен како печат на сите Аллахови ﷺ пејгамбери и веровесници, и кој е испратен до луѓето и џините. А доколку сите пејгамбери и веровесници, дури и “избраниците” (“Улул-азми”) од нив, би живееле во неговото време, тогаш би морале да се покорат на оваа наредба и да станат негови следбеници и следбеници на неговиот Шеријат – како што ќе биде објаснето при толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ﴾

„И кога Аллах зеде ветување цврсто од веровесниците...“¹ – иншаллах.

﴿إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ (۳۳) ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۳۴﴾

„Аллах, навистина, ги избра Адем, Нух, семејството Ибрахимово и семејството Имраново во световите. (33) Породот, едни од други – а Аллах сè слуша и сè знае! (34)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува дека ги избрал овие семејства над другите семејства на земјата. Така, Адем ﷺ го избрал, со тоа што го создал со Својата рака, дувнал во него со душата којашто му ја создал, им наредил на Своите мелеци да му паднат на сеџда, го подучил кон називите на сите нешта и го сместил во Својот Џенет, потоа го извадил од него и го спуштил на земјата, поради Својата мудрост. И го избрал Нух ﷺ, да биде прв пејгамбер, испратен до жителите на земјата, кога луѓето започнале да обожуваат идоли и да Му прават ширк на Аллах ﷻ. И го избрал Ибрахимовото ﷺ семејство, а од него, посебно го избрал предводникот на човештвото и печатот на пејгамберите – Мухамед ﷺ. И го избрал Имрановото семејство – а тоа се однесува на таткото на Мерјем бинт Имран ﷺ, мајката на Иса ﷺ, а и Иса ﷺ потекнува од породот на Ибрахим ﷺ, како што ќе биде наведено.

﴿إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَدَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ (۳۵) فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ

¹ Сура Али Имран, ајет 81.

وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذَرَيْتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٣٦﴾ ﴿٣٦﴾

„Кога жената Имранова рече: „Господару мој, јас, навистина, Ти го заветив она што е во стомаков мој – да ти служи, затоа прими го од мене. Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш!“ (35) А штом го роди, рече: „Господару мој, јас, навистина, родив женско!“ – а Аллах најдобро знае што роди. А машкото не е како женското. – „И јас, навистина, ја нареков Мерјем. И јас, навистина, ја засолнувам кај Тебе и породот нејзин, од шејтанот проклет!“ (36)“

Жената на Имран, која се споменува во овој ајет, е всушност, мајката на Мерјем عليها السلام, која упатила дова до Аллах ﷻ – да ѝ подари дете, па Аллах ﷻ одговорил на нејзината дова, и откако, нејзиниот сопруг извршил однос со неа, таа забременила. Штом бременоста започнала да се истакнува, таа се заветила дека нејзиното дете ќе го препушти само кон ибадет и служење во Бејтул-Макдис. Па, рекла: „...**Господару мој, јас, навистина, Ти го заветив она што е во стомаков мој – да ти служи, затоа прими го од мене. Ти, навистина, сè слушаш и сè знаеш!**...“ – т.е. Ти ја слушаш мојата молба и ја знаеш мојата намера. Зборовите: „...**А штом го роди, рече: „Господару мој, јас, навистина, родив женско!“ – а Аллах најдобро знае што роди. А машкото не е како женското...**“ – т.е. во однос на силата и способноста за ибадет и служење во Месџидул-Акса. Зборовите: „...**И јас, навистина, ја нареков Мерјем...**“ – укажуваат на дозволеноста за именување на детето на денот на раѓањето, како што се согледува од надворешниот контекст на ајетот, бидејќи тој е пропис на оние кои живееле пред нас, а притоа е потврден и во нашиот Шеријат, како што стои во Сунетот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, дека рекол: „*Синоќа, ми се роди дете и му го ставив името на мојот татко Ибрахим.*“¹ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим. Исто така, и двајцата пренесуваат дека Енес ибн Малик رضي الله عنه, го зел својот брат, откако го родила неговата мајка, и се упатил кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги намачкал неговите непца со изцвакана урма и му го ставил името Абдулах. А што

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1241; Муслим, бр. 1279, 2315; Ебу Давуд, бр. 3126 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12602.

се однесува на хадисот на Ел-Хасен, пренесувајќи од Семуре ибн Џундуб رضي الله عنه, дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „*Секое дете е зависно од својата акика (курбан), којашто се коле за него на седмиот ден, му се става име и му се бричи косата.*“¹ – па, ова предание го пренесуваат Ахмед и авторите на „Сунените“, а Ет-Тирмизи смета дека е веродостојно, а воедно ова предание, се пренесува и со терминот: „...се пролева крв (курбан) за него...“ – којшто се смета за поисправен и позастапен – а Allah صلى الله عليه وسلم најдобро знае.

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...И јас, навистина, ја засолнувам кај Тебе и породот нејзин, од шејтанот проклет!“ – т.е. за неа и за нејзиното дете – а тоа е Иса عليه السلام – барам засолниште кај Тебе. Па, Allah صلى الله عليه وسلم одговорил на нејзината дова, како што пренесува Абдурезак од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Нема ниедно дете да се роди, а притоа шејтанот да не го допре, додека се раѓа, тогаш детето започнува да плаче, поради неговиот допир освен Мерјем и нејзиниот син.“ – а Ебу Хурејре رضي الله عنه додавал: „Читајте ги ако сакате Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...И јас, навистина, ја засолнувам кај Тебе и породот нејзин, од шејтанот проклет!“.“² Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим.

﴿ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولِ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ (٣٧)

„Па, Господарот нејзин ја прими со примање убаво и израсна убаво, а Зекерија се грижеше за неа. Секогаш кога влегуваше кај неа, во местото за молитва, наоѓаше кај неа снабдување. Велеше: „О Мерјем, од каде ти е ова?!“ – велеше: „Тоа е од Allah. Allah, навистина, снабдува кого сака, без полагање сметка.“ (37)

Нашиот Господар صلى الله عليه وسلم, во овој ајет, соопштува дека го примил нејзиниот завет и дека ѝ овозможил да израсне со убаво израснување, така што живеела меѓу добри луѓе од Неговите робови, учејќи ги од нив:

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2837; Ет-Тирмизи, бр. 1522; Ен-Несаи, бр. 4220; Ибн Маџе, бр. 3165 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19579.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3248; Муслим, бр. 4363, 2366 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8597.

знаењето, добрите дела и верата. Затоа, Аллах ﷺ рекол: „... а Зекерија се грижеше за неа...“ – т.е. Аллах ﷺ одредил Зекерија ﷺ да биде нејзин старател, за да биде среќна при нејзиното растење, за да зема од неговото знаење и за да се поведува по неговите добри дела, бидејќи бил сопруг на нејзината сестра, како што се наведува во веродостоен хадис: „...и кога таму, Јахја и Иса, а тие се деца од две сестри.“¹

Потоа, Аллах ﷺ известува за нејзиниот углед и ангажман во местото каде што правела ибадет, велејќи: „...Секогаш кога влегуваше кај неа, во местото за молитва, наоѓаше кај неа снабдување...“ – Муџахид, Икриме, Сеид ибн Џубејр и други, рекле: „Тоа значи дека, кај неа, наоѓал летно овошје во зимен период, и зимско овошје во летен период.“ Други сметаат дека наоѓал знаење или листови испишани со знаење. Ова толкување го застапува Ибн Ебу Хатим, меѓутоа првото толкување е поисправно. Во овие зборови е содржан доказ за вистинитоста на некои чуда (керамети) дадени на Аллаховите ﷺ избрани робови (евлии), а истото се потврдува и во многубројни хадиси од Сунетот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ... Па, кога Зекерија ﷺ ќе го здогледал тоа кај неа, велел: „...О Мерјем, од каде ти е ова?!...“ – т.е. ја прашувал од каде ѝ е тоа? А таа му одговарала: „...Тоа е од Аллах. Аллах, навистина, снабдува кого сака, без полагање сметка.“

﴿ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴾ (٣٨) فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي لَأَكْفُرُ بِالْغُلَامِ وَكَأَنِّي كُنْتُ مِنَ الْمَكِيدِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْرًا وَادُّعُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾ ﴿

„Тогаш, Зекерија упати молба кон Господарот свој, велејќи: „Господару мој, дај ми од Тебе, потомство чедно. Ти, навистина, ги прифаќаш молбите!“ (38) Па, мелеците го повикаа, додека стоеше, клањајќи на своето место за молење: „Аллах, навистина, те израдува со Јахја, кој ќе го потврди Зборот од Аллах, и ќе биде угледник, чесен и пејгамбер од добрите луѓе.“ (39) Рече: „Господару мој, како

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3207 и Муслим, бр. 164.

да имам дете, кога веќе староста ме обзеде, а и жена ми е неротка!?’ – рече: ‚Така! Аллах прави што сака!’ (40) Кажа: ‚Господару мој, дај ми некаков знак!?’ – рече: ‚Знакот ќе ти биде да не зборуваш со луѓето три дена освен гестикулативно. И споменувај го Господарот твој често, и слави Го, навечер и наутро!’ (41)“

Откако, Зекерија عليه السلام забележал како Аллах ﷻ ја снабдува Мерјем عليها السلام со зимски овошја во лето, а со летни овошја во зима, кај него се јавила желбата за дете, иако бил остарен и изнемоштен, а веќе неговата коса била обелена, а и неговата сопруга била старица и неротка. Тогаш тивко и скрушено упатил дова до својот Господар ﷻ, велејќи: **„...Господару мој, дај ми од Тебе...“** – т.е. од кај Тебе. Зборовите: **„...потомство чедно...“** – т.е. добро дете. Зборовите: **„...Ти, навистина, ги прифаќаш молбите!...“**

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Па, мелеците го повикаа, додека стоеше, клањајќи на своето место за молење...“** – т.е. му проговорија и му се обратија, додека тој стоеше, клањајќи во своето место на ибадет (михраб)¹, односно во своето место на престој и клањање. Потоа, Аллах ﷻ известува за радосната вест, којашто му ја пренесле мелеците: **„...Аллах, навистина, те израдува со Јахја...“** – т.е. со дете од твојот р’бет, кое ќе се вика Јахја عليه السلام. Зборовите: **„...кој ќе го потврди Зборот од Аллах...“** – т.е. Иса ибн Мерјем عليه السلام, бидејќи тој бил првиот, кој поверувал во него и се раководел според неговиот сунет и правец.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и ќе биде угледник...“** – т.е. угледник во знаењето, учтивоста, побожноста и моралот. Аллаховите ﷻ зборови: **„...чеден...“** – некои рекле дека тоа значи: дека не можел да врши полов однос со жените, или дека не ејакулирал. Меѓутоа, кадијата Ијад, во своето дело „Еш-Шифа“ („Лекот“) рекол: „Знај, дека Аллаховата ﷻ пофалба кон Јахја عليه السلام дека бил ‚чеден‘ не означува, како што сметаат некои... туку напротив, некои од муфесирите и алимите го негираат тоа,

¹ Надоврзување од авторот: „Под ‚михраб‘ се мисли на сета џамија, а не се мисли на вдлабнатиот дел кон Киблата, на предниот ѕид од џамијата, бидејќи тоа се смета за новотарија (бидат) при изградбата на џамиите, затоа што тоа не било присутно за време на Пејгамберот ﷺ, а ниту за време на неговите асхаби. Туку, првиот којшто го сторил тоа бил калифот Ел-Велид ибн Абдулмелик.“

велејќи: „Ова е недостаток и маана, а тоа не им доликува на пејгамберите. Туку, неговото значење е: дека тој е сочуван од гревовите, како да е чесен и ненавикнат на нив.“

Неспособноста за вршење полов однос се смета за маана, сепак доколку тоа се најде кај некого, привидно, тогаш тој, или се совладува себеси од тоа, како што правел Иса عليه السلام, или поради Аллаховата عليه дарба кон него, како што бил Јахја عليه السلام. А што се однесува на оној, кај кого се јавува таквата способност, а потоа се грижи да ја исполни обврската за тоа, без тоа да го одврати од ибадетот кон Allah عليه, тогаш таквиот стекнува поголем степен. Таков бил степенот на нашиот Пејгамбер عليه, кој, и покрај бројноста на неговите сопруги, сепак тоа не го одвраќало од ибадетот кон својот Господар عليه, туку напротив, тоа уште повеќе го поттикнувало кон ибадетот, притоа одржувајќи ја нивната чедност и исполнувајќи ги нивните потреби, обезбедувајќи им снабдување и дарувајќи ги, а истовремено, известил дека тоа не е негова амбиција на дуњалукот, туку известува дека тоа е амбиција на другите луѓе, велејќи: „Во животот на овој свет ми се допаѓа...“¹ Ова е неговиот исказ, а од пофалбата кон Јахја عليه السلام не може да се заклучи дека тој бил неспособен да врши полов однос со жени, туку неговото значење е дека тој е сочуван од срамни и валкани дела. И тоа не укажува на фактот дека тој не се оженил воопшто, или дека не извршил интимен однос со жена, или дека не поседувал семејство, туку напротив, од довата на Зекерија عليه السلام: „Господару мој, дај ми од Тебе, потомство чедно.“ – може да се заклучи дека постоело потомство од него, односно Зекерија عليه السلام како да рекол: „Подари ми дете, од кое ќе излезе добро потомство и род.“ – па Allah عليه му ја послушал довата – а Allah عليه најдобро знае.

Аллаховите عليه зборови: „...и пејгамбер од добрите луѓе...“ – претставуваат втора радосна вест за Пејгамберлакот на Јахја عليه السلام, по радосната вест за неговото раѓање, а таа вест е подобра од претходната, како што вели Allah عليه за мајката на Муса عليه السلام:

﴿ إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴾

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3939; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13623 и Ел-Бејхеки, бр. 13077.

„Ние, навистина, ќе ти го вратиме кај тебе и ќе одредиме да биде од пејгамберите.“¹ Откако, на Зекерија عليه السلام му се остварила оваа радосна вест, се вчудоневидил од таквото наговестување по толкава старост, па рекол: „...Кажа: „Господару мој, како да имам дете, кога веќе староста ме обзеде, а и жена ми е неротка!?“...“ Тогаш, мелекот рекол: „...Така! Аллах прави што сака!“...“ – т.е. таква е Аллаховата عليه السلام наредба и Него не може ништо да го спречи. Зборовите: „...Рече: „Господару мој, дај ми некаков знак!“...“ – т.е. дај ми знак со којшто ќе докажувам дека детето е мое. Зборовите: „...рече: „Знакот ќе ти биде да не зборуваш со луѓето три дена освен гестикултивно...“ – т.е. знакот твој е дека не ќе можеш да зборуваш со луѓето, иако ќе бидеш здрав и читав. Потоа, Аллах عليه السلام му наредува на Зекерија عليه السلام многу да Го спомнува, да го велича и слави, додека се наоѓа во таквата состојба, велејќи: „...И спомнувај го Господарот твој често, и слави Го, навечер и наутро!“ – а ова ќе биде подробно и подетално протолкувано при тефсирот на почетните ајети од сурата „Мерјем“ – иншаллах.

﴿ وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴾ (٤٢) يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴾ (٤٣) ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴾ (٤٤)

„И кога мелеците рекоа: „О Мерјем, Аллах, навистина, те избра, те очисти и те истакна над жените од световите. (42) О Мерјем, биди побожна кон Господарот твој, со сецда понизно наземи моли се и клањај Му се со тие што Му се клањаат!“ (43) Тоа се некои од непознатите вести што ти ги објавуваме, а ти не беше меѓу нив, кога ги фрлаа перата нивни: кој да ја земе Мерјем под старателство, и не беше меѓу нив, кога се расправаа. (44)“

Аллах عليه السلام, во овие ајети, известува за она што ѝ го рекле мелеците на Мерјем бинт Имран عليها السلام, од она што им го наредил да ѝ го речат – а тоа било нејзината избраност, поради нејзиниот чест ибадет и чистота од лоши дела и мисли, и нејзината истакнатост во однос на останатите жени во световите, поради нејзиниот висок степен. Муслим пренесува од Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер

¹ Сура Ел-Касас, ајет 7.

ﷺ како вели: *Најдобра жена тогаш била Мерјем бинт Имран, а најдобра жена сега е Хатиџа бинт Хувејлид.*¹ Ет-Тирмизи пренесува од Енес ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Доволни од жените низ световите се четири: Мерјем бинт Имран ﷺ, Хатиџа бинт Хувејлид ﷺ, Фатима бинт Мухамед ﷺ и Асја, фараоновата жена.“*² Овој хадис го пренесува, единствено, Ет-Тирмизи и го смета за веродостоен. Ибн Џерир пренесува од Ебу Муса Ел-Еш’ари ﷺ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Од мажите постигнале огромна вредност многумина, но од жените постигнале огромна вредност само Мерјем бинт Имран ﷺ и Асја, фараоновата жена.“*³ А во исказот на Ел-Бухари стои: *„Од мажите постигнуваат огромна вредност многумина, но од жените тоа го постигнале само Мерјем бинт Имран ﷺ и Асја, фараоновата жена. А вредноста на Аиша ﷺ во однос на жените е како вредноста на чорбата во однос на другите јадења.“*⁴

Аллах ﷻ, во овие ајети, веќе известил дека мелеците ѝ наредиле на Мерјем ﷺ да прави повеќе ибадет, да биде повеќе побожна, да прави повеќе руку и сеџда и да прави повеќе добри дела, како подготовка за она што Allah ﷻ го одредил за неа како искушение, а воедно и воздигнување на нејзиниот степен во двата животи, коешто се согледува во истакнувањето на Аллаховата ﷻ огромна моќ при создавањето на детето во неа, без татко. Затоа, Allah ﷻ рекол: **„...О Мерјем, биди побожна кон Господарот твој и со сеџда понизно наземи моли се и клањај Му се со тие што Му се клањаат...“** – што се однесува на „побожноста“ или *ел-кунут* означува: целосна покорност и предаденост при извршувањето на ибадетот. Муџахид рекол: „Мерјем ﷺ клањала сè додека не ѝ отекувале зглобовите на нејзините нозе.“ А „побожноста“, во овој ајет, може да значи и долго стоење при рукуто во намазот. Зборовите: **„...и клањај Му се со тие што Му се клањаат...“** – т.е. биди од нив. Потоа, Allah ﷻ му се обраќа на Својот Пејгамбер ﷺ, откако му го предочил целокупното кажување: **„...Тоа се некои од непознатите**

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3249; Муслим, бр. 4458, 2430; Ет-Тирмизи, бр. 3877 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 641.

² Го пренесува Ет-Тирмизи, бр. 3878.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3251; Муслим, бр. 2431, 4459; Ет-Тирмизи, бр. 1834; Ен-Несаи, бр. 3947; Ибн Маџе, бр. 3280 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19029.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3230; Муслим, бр. 2431, 4459; Ет-Тирмизи, бр. 1834; Ен-Несаи, бр. 3947; Ибн Маџе, бр. 3280 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19029.

вести што ти ги објавуваме...“ – т.е. коишто ти ги кажуваме. Зборовите: **„...а ти не беше меѓу нив...“** – т.е. не беше кај нив, о, Мухамеде, па да ги известуваш за тоа, туку Аллах ﷻ ти го укажа тоа, како да си бил присутен меѓу нив и да си го гледал она што се случувало меѓу нив – кога фрлаа ждреб меѓусебно: кој да ја земе Мерјем عليها السلام под старателство, поради нивната желба за стекнување награда.

Ибн Џерир пренесува од Икриме дека рекол: „Потоа, мајката на Мерјем عليها السلام излегла, носејќи ја Мерјем عليها السلام во пелена, кон луѓето од Бену Ел-Кахин ибн Харун, братот на Муса عليه السلام, кои живееле околу Бејтул-Макдис, на страната од правецот на Кабата, па им рекла: ‚Вам ви праѓа овој завет, бидејќи јас се заветив да служи на Бејтул-Макдис, но таа е женско, а тука не влегува жена, додека се наоѓа во месечен циклус, а јас не ја враќам во мојот дом.‘ Тогаш, тие рекле: ‚Оваа е ќерка на нашиот имам (предводник)... – бидејќи Имран бил нивен имам при намазот –... и сопственикот на нашите курбани.‘ Тогаш, Зекерија عليه السلام рекол: ‚Препуштете ми ја мене, бидејќи нејзината тетка по мајка е моја жена.‘ – а тие рекле: ‚Сепак, таа е ќерка на нашиот имам, и сите сакаме да ја преземеме.“ Потоа фрлиле меѓусебен ждреб, фрлајќи ги своите пера со коишто го пишувале Тевратот, па ждребот паднал на Зекерија عليه السلام, и тој ја зел под свое старателство и грижа. А воедно, Зекерија عليه السلام бил најугледниот, највозрасниот и најучениот меѓу нив, бидејќи бил нивен предводник и пејгамбер – нека биде Аллаховиот ﷻ салават и селам врз нашиот Пејгамбер и врз сите други пејгамбери.“

﴿ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴾ (٤٥) وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ ﴿٤٧﴾

„Кога мелеците рекоа: ‚О Мерјем, Аллах, навистина, те израдува со Зборот од Него, кој ќе се вика Месихот Иса, синот Мерјемин, и ќе биде угледен на дуњалукот и на Ахиретот, и ќе биде од блиските. (45) И ќе им зборува на луѓето, додека се наоѓа во лулката, а и кога ќе стане возрасен, и ќе биде од добрите.‘ (46) Рекла: ‚Господару мој, како да имам дете, кога ниеден маж не ме допрел?‘ –

рече: ,Ете така, Аллах создава што сака. Кога ќе одлучи за нешто, само вели: Биди! – и ќе бидне.’ (47)“

Во овие ајети е содржана радосната вест за Мерјем عليها السلام, којашто ја донеле мелеците – дека од неа ќе произлезе вредно дете, со огромен степен и углед. Аллах ﷻ рекол: „**Кога мелеците рекоа: ,О Мерјем, Аллах, навистина, те израдува со Зборот од Него...“** – т.е. со дете кое ќе биде создадено со Аллаховиот ﷻ збор: „Биди!“ – и тоа ќе бидне. Овие зборови ги толкуваат претходните зборови:

﴿ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ ﴾

„Кој ќе го потврди Зборот од Аллах...“¹ – како што сметаат мноштвото од муфесирите, чиешто толкување беше претходно наведено. Зборовите: **„...кој ќе се вика Месихот Иса, синот Мерјемин...“** – т.е. со сродство кон неговата мајка, бидејќи тој нема татко. Зборовите: **„...и ќе биде угледен на дуњалукот и на Ахиретот, и ќе биде од блиските...“** – т.е. тој ќе поседува углед и посебен степен кај Аллах ﷻ, и тоа на дуњалукот, со она што Аллах ﷻ ќе му го објавува, ќе му објави Книга и ќе му даде други предности и особини, а и на ахиретот, ќе му овозможи да посредува кај Него, со Негово одобрение, и ќе го прифати неговото посредување, бидејќи тој е еден од Неговите „избрани пејгамбери“ (Улул-азми) – нека биде Аллаховиот ﷻ салават и селам врз сите нив. Зборовите: **„...И ќе им зборува на луѓето, додека се наоѓа во лулката, а и кога ќе стане возрасен...“** – т.е. ќе повикува кон обожување само на Аллах ﷻ, без правење ширк кон Него, и тоа кога ќе биде мал – како муџиза и знамение – а и кога ќе биде возрасен – кога Аллах ﷻ ќе започне да му објавува. Зборовите: **„...и ќе биде од добрите...“** – т.е. во неговите зборови и дела, и ќе поседува исправно знаење и ќе работи исправни дела.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Тројца прозбореле, уште во лулката: Иса عليه السلام, детето за време*

¹ Сура Али Имран, ајет 39.

на Цурејџ и уште едно друго дете^{1...}“² Откако, Мерјем عليها السلام ја слушнала радосната вест од мелеците, рекла: „...Господару мој, како да имам дете, кога ниеден маж не ме допрел?“... – т.е. како може да се наоѓа во мене дете, а јас немам маж и немам намера да се омажам. Па, мелекот ѝ рекол: „...Ете така, Аллах создава што сака...“ – т.е. таква е Аллаховата عليه наредба и ништо не може да го спречи во она што го сака. Тука, Аллах عليه рекол: „...создава што сака...“ – а не рекол: „...прави што сака...“ – како што се наведува во кажувањето за Зекерија عليه السلام, со цел да не се јави сомнение кај оној кој сака да расправа. А потоа, го потврдил тоа со зборовите: „... Кога ќе одлучи за нешто, само вели: Биди! – и ќе бидне.“ – т.е. ништо не задоцнува, туку веднаш се создава по тој збор и наредба, како што вели Аллах عليه:

﴿وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ﴾

„А наредбата Наша е само еден збор, како трепкање на окото.“³ – т.е. Ние наредуваме само еднаш, и не по вторпат, а потоа, тоа нешто ќе бидне, толку брзо, како што е брзо трепкањето на очите.

﴿وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ﴾ (٤٨) ﴿وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي أَخْلَقْتُ لَكُمْ مِّنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ﴾ (٤٩) ﴿وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَلَا حِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حَرَّمَ عَلَيْنَا وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا﴾ (٥٠) ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ﴾ (٥١) ﴿

„И ќе го подучи кон Книгата и Мудроста, кон Тевратот и Инџилот. (48) И ќе одреди да биде пејгамбер до синовите Израилови –: Јас, навистина, веќе ви дојдов со знамение од Господарот ваш. Јас, навистина, ќе изработам нешто од глина во облик на птица и ќе дувнам во него, па ќе стане птица, со одобрението Аллахово. И ќе го лекувам слепиот и лепрозниот, и ќе ги оживувам мртвите, со

¹ Надоврзување од авторот: „Сметам дека тоа дете било детето кое ѝ рекло на својата мајка: „Биди трпелива, о мајко, бидејќи ти си на вистинскиот пат!“ – а кое се споменува во кажувањето за Сопствениците на јамата, кога неговата мајка сакала да се откаже од своето верување поради своето дете, пред да ја фрлат во јамата со оган.“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3253; Муслим, бр. 2550, 4626 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8010.

³ Сура Ел-Камер, ајет 50.

одобрението Аллахово. И ќе ве известувам за она што го јадете и што го складирате во домовите ваши. Во тоа, навистина, има знамение за вас, ако сте верници!? (49) И ќе го потврдам она што беше објавено пред мене од Тевратот, и ќе ви дозволам нешто од она што ви беше забрането. И ви дојдов со знамение од Господарот ваш, па плашете се од Аллах и покорувајте ми се. (50) Аллах, навистина, е Господарот мој и Господарот ваш, па обожувајте Го! Ова е Патот вистински!’ (51)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ зборува за потполноста на радосната вест на мелеците кон Мерјем عليها السلام, со нејзиниот син Иса عليه السلام – дека Аллах ﷻ ќе го подучи кон Книгата, односно кон пишувањето и писменоста, и кон Мудроста, чиешто толкување беше претходно наведено.¹ Зборовите: **„...кон Тевратот...“** – т.е. кон Книгата којашто била објавена на Муса عليه السلام. Зборовите: **„...и Инџилот...“** – т.е. кон Книгата којашто била објавена на Иса عليه السلام. Значи, Иса عليه السلام ги знаел напамет и Тевратот и Инџилот.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И ќе одреди да биде пејгамбер до синовите Исраилови...“** – т.е. кој ќе им вели: **„...Јас, навистина, веќе ви дојдов со знамение од Господарот ваш. Јас навистина, ќе изработам нешто од глина во облик на птица и ќе дувам во него, па ќе стане птица, со одобрението Аллахово...“** – Иса عليه السلام им обликувал од глина, фугури во облик на птица, а потоа дувал во нив и пролетувале, со Аллахово ﷻ одобрение, додека луѓето го гледале тоа со своите очи. Зборовите: **„...И ќе го лекувам слепиот...“** – т.е. оној кој се родил слеп. Оваа постапка била повлијателна и оставала повеќе импресии кај оние кои ја уочувале. Зборовите: **„...и лепрозниот...“** – т.е. шугавиот во својата кожа. Зборовите: **„...и ќе ги оживувам мртвите, со одобрението Аллахово...“** Поголемиот дел од исламските алими и муфесири сметаат дека Аллах ﷻ го испраќал секој пејгамбер со феномени (муџизи), коишто се совпаѓале со времето во коешто живееле. Така, во времето на Муса عليه السلام најзастапено било маѓепсништвото (сихрот), затоа Аллах

¹ Надоврзување од авторот: „Изразот ‚Мудрост‘ се споменува во сурата ‚Ел-Бекара‘ на неколку места, чиешто значење воглавно, е спознавање на вистината во секое нешто и поставување на нештото онаму каде што припаѓа, како и придржување кон исправноста при владеењето и управувањето. Значи, настојувањето во спознавањето на вистинското знаење и разбирањето во верата, со цел правилно да се сфатат и интерпретираат Аллаховите ﷻ прописи, претставува вистинска и крајна мудрост. А воедно, тоа е нешто коешто Аллах ﷻ го воспоставува во срцата на опфатените со Неговата милост и добрина.“

ﷺ му дал муџиза преку неговиот стап, којшто ги голтнал змиите на маѓепсниците, коишто не биле ништо друго, освен обични стапови и јажиња. А во времето на Иса ﷺ најзастапена била медицината и хемијата, затоа Аллах ﷻ му подарил муџизи коишто дотогаш, не ги имале забележано, како што е оживувањето на мртвите и излекувањето на слепиот и лепрозниот. Истото се однесува и за времето на Мухамед ﷺ, кој бил испратен меѓу народот на вешти говорници и поети, па Аллах ﷻ му ја објавил Книгата којашто била предизвик за сите нив. Притоа, сите луѓе и џини да се соберат, сепак не можат да донесат ниту една сура, слично на сурите содржани во Куранот, макар и да се потпомагаат едни со други, никогаш не ќе можат да го постигнат тоа.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...И ќе ве известувам за она што го јадете и што го складирате во домовите ваши...“** – т.е. за она што моментално го јадете и складирате, а и за она што ќе го јадете и складирате утредента. Зборовите: **„...Во тоа, навистина, има знамение за вас...“** – т.е. коешто ја докажува вистиноста на она, со што сум испратен до вас. Зборовите: **„...ако сте верници!? И ќе го потврдам она што беше објавено пред мене од Тевратот...“** – т.е. како потврдувач и поддржувач на Тевратот. Зборовите: **„...и ќе ви дозволам нешто од она што ви беше забрането...“** – укажуваат на фактот дека Иса ﷺ укинал и преиначил нешто од прописите коишто биле содржани во Тевратот, според поисправното мислење на муфесирите. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...И ви дојдов со знамение од Господарот ваш...“** – т.е. со јасен доказ и показател кон мојата автентичност и вистинитост на она што ви го говорам. Зборовите: **„...па плашете се од Аллах и покорувајте ми се. Аллах, навистина, е Господарот мој и Господарот ваш, па обожувајте Го!...“** – т.е. мене и вам, подеднакво, ни е наредено да Го обожуваме само Аллах ﷻ, со вистинска побожност и предаденост кон Него. Затоа, на крајот рекол: **„...Ова е Патот вистински!“**

﴿ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴾ (٥٢) رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتَبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴾ (٥٣) وَمَكْرُوهًا وَمَكْرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴾ (٥٤) ﴿

„А штом Иса почувствува дека тие не веруваат, рече: ‚Кој ќе ми биде помошник во верата Аллахова?!‘ – поддржатели рекоа: ‚Ние ќе бидеме помошници на верата Аллахова! Веруваме во Аллах! И

посведочи дека ние, навистина, сме муслимани! (52) Господару наш, веруваме во она што го објави и го следиме пејгамберот, затоа впиши нè меѓу сведоците!’ (53) И сплетки ковеа, а Аллах ги оневозможуваше. Аллах најдобро ги оневозможува сплетките нивни! (54)“

Аллах ﷺ рекол: „**А штом Иса почувствува...**“ – т.е. почувствува дека кај нив сè уште се наоѓаат траги од неверството и заблудата. Зборовите: „...**рече: Кој ќе ми биде помошник во верата Аллахова?!“**...“ – т.е. кој ќе ми помогне во повикувањето кон Аллаховата ﷺ вера. Зборовите: „...**подржателите рекоа: Ние ќе бидеме помошници на верата Аллахова! Веруваме во Аллах! И посведочи дека ние, навистина, сме муслимани! Господару наш, веруваме во она што го објави и го следиме пејгамберот...**“ – поимот „подржатели“ (الخَوَارِئُونَ) е множина од поимот „подржател“ (الخَوَارِي), којшто значи: помошник, како што се пренесува во „Двата сахиха“ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, штом повикал на денот на битката против „Сојузниците“ („Ел-Ахзаб“), па на неговиот повик одговорил Ез-Зубејр ؓ, па повторно повикал, и повторно на неговиот повик одговорил Ез-Зубејр ؓ, тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Секој пејгамбер имаше свој помошник, а мојот помошник е Ез-Зубејр ؓ*“¹ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: „...**затоа впиши нè меѓу сведоците!’**...“ – рекол: „Т.е. меѓу Уметот на Мухамед ﷺ.“ Ова предание е со добар пренос.

Потоа, Аллах ﷻ известува за големците од Израиловите синови, кои ковале тајни планови и интриги во однос на Иса ﷺ, посакувајќи му зло и распнување, па затоа, започнале со спроведување на својот таен план, клеветејќи го кај кралот во тогашно време, кој бил неверник, велејќи му дека меѓу нив има еден човек кој ги заблудува луѓето, ги одвраќа од потчинетоста кон кралот и шири безредие меѓу неговите поданици, и клеветејќи го дека е дете на блудничарка, сè додека не го распламнале гневот кај кралот, кој потоа, испратил свои војници да трагаат по него. Штом стигнале до неговиот дом и го опколиле, помис-

Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2692; Муслим, бр. 2415, 4436; Ет-Тирмизи, бр. 3745; Ибн Маџе, бр. 122 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14519.

лиле дека веќе го фатиле, меѓутоа Аллах ﷻ го избавил од тоа и го дигнал кај Себе, притоа фрлајќи го неговиот лик врз едниот од нив. Тогаш, тие помислиле дека тој е Иса عليه السلام, па го заробиле, потоа започнале да го омаловажуваат и на крајот го распале, ставајќи му ореол од боцки врз главата. Така Аллах ﷻ ја оневозможи нивната сплетка и го спаси Својот роб и пејгамбер, воздигнувајќи го кон Себе и оставајќи ги во нивната заблуда, и понатаму да талкаат. За тоа говорат зборовите: **„...И сплетки ковеа, а Аллах ги оневозможуваше. Аллах најдобро ги оневозможува сплетките нивни!“**

﴿ إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ خُذْ هَذَا الصَّلَافَ الَّذِي كَفَرُوا بِكَ وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴾ (٥٥) فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذَّبْنَاهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٥٧﴾ ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ﴿٥٨﴾ ﴿٥٨﴾

„Кога Аллах рече: „О Иса, Јас, навистина, ќе те усртам и ќе те воздигнам кај Мене, и ќе те очистам од оние кои не веруваат. И ќе одредам оние кои те следат, да бидат над оние што не веруваат во Денот суден. Потоа, кај Мене е враќањето ваше, па ќе пресудам меѓу вас за она, за што се разидувавте. (55) А што се однесува на оние кои не веруваат, па нив ќе ги казнам со казна жестока на дуњалукот и на ахиретот, и тие нема да имаат помошник. (56) А што се однесува на оние кои веруваат и кои прават добри дела, па ним ќе им ги исполнам наградите нивни. А Аллах не ги сака неправедните! (57) Ова што ти го кажуваме е од ајетите и Опомената мудра! (58)“

Муфесирите немаат заеднички став во однос на Аллаховите عليه السلام зборови: **„...О Иса, Јас, навистина, ќе те усртам и ќе те воздигнам кај Мене...“** – така, Катаде и други сметаат дека во овој ајет има инверзија според којашто, значењето на овој ајет би гласело: „Јас, навистина, ќе те воздигнам кај Мене, а потоа ќе те усртам.“ Според друго толкување, овој ајет значи: „Јас ќе те усртам од дуњалукот, но не со вистинска смрт.“ Според друго толкување, глаголот „усррти“ (تَوَفَّى), во овој ајет,

значи: воздигнува. Додека, според мислењето на мноштвото од муфесирите, под „усмртување“ (الْوَفَاةُ), во овој ајет се мисли на сонот, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُمْ بِاللَّيْلِ ﴾

„И Тој е Оној кој ве усмртува (ви дава сон) во ноќта...“¹ - Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ﴾

„Аллах ги усмртува душите при смртта нивна, а и оние кои не умираат при сонот нивни...“² - а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога се будел од спиење, изговарал: „Ел-хамду лил-лахил-лези ахјана ба’де ма ематена ве илејхин-нушур“^{3,4} Додека, други сметаат дека под „усмртување“ се мисли на неговото воздигнување додека спиел.⁵ Аллах ﷻ рекол:

﴿ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا . بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ﴾

„И не го убија, сигурно. Туку, Аллах го воздигна кај Себе...“⁶ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لِيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴾

„И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова. А на Денот суден ќе биде сведок против нив...“⁷ - а заменската придавка „негова“ во зборовите: „...пред смртта негова...“ - се однесува на Иса عليه السلام, а тоа ќе се случи, кога повторно, ќе се симне на земјата, пред Судниот ден - како што ќе биде објаснето понатаму - иншаллах. Зборовите: „...И ќе одредам оние кои те следат, да бидат над оние кои не веруваат во Денот суден...“ -

¹ Сура Ел-Енам, ајет 60.

² Сура Ез-Зумер, ајет 42.

³ Оваа дова во превод значи: „Фала Му на Аллах ﷻ, Кој нè оживеа, откако нè усмрти, и кај Него е повторното собирање.“

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5953; Ебу Давуд, бр. 5049; Ет-Тирмизи, бр. 3417; Ибн Маџе, бр. 3880 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22775.

⁵ Надоврзување од авторот: „Според мене, преовладувачко толкување е толкувањето на Катаде и други од муфесирите, кои сметаат дека во овој ајет има напредно истакнување и задоцнување на изрази, според коешто, значењето би гласело: „Јас, навистина, ќе те дигнам кај Мене, а потоа ќе те усмртам.“

⁶ Сура Ен-Ниса, ајети 155-156.

⁷ Сура Ен-Ниса, ајет 159.

впрочем, и така се случило, откако Иса ﷺ бил воздигнат. Тогаш, неговите следбеници се поделиле на повеќе фракции. Некои од нив верувале во она што Аллах ﷻ му го објавил, односно дека тој е само Негов роб, пејгамбер и син на Неговата робинка. Додека, други од нив претерале и започнале да го сметаат за Аллахов ﷻ син. Додека, трети од нив претерале до максимална крајност, па се дрзнале и рекле: „Тој е Бог!“ Додека, четврти од нив рекле: „Тој е третиот од Тројцата!“ Аллах ﷻ ги споменува сите нивни тврдења во Куранот, притоа возвраќајќи на секоја група од нив. Во таква состојба се наоѓале скоро тристотина години, кога над нив завладеал кралот на Грција, кој се викал Константин и кој го прифатил христијанството – некои сметаат дека го сторил тоа од политички намери, со цел да го докрајчи. Меѓутоа, тој продолжил да живее во него, додавајќи и одземајќи што сака од христијанските учења, а истовремено воспоставувајќи нови канони, како што е дозволувањето на свинското месо. Тогаш, новокомпонираното христијанство започнало да се проширува надалеку, преку изградба на разни цркви, катедрали и манастири, воведувајќи им поинаков пост, којшто траел десет дена, со намера искуп на гревот којшто го направил Иса ﷺ. Всушност, „верата на Месихот“ (односно верата на Константин) започнала општо да се прифаќа. Воедно, Константин го изградил и својот град Константинопол (Истанбул), во којшто изградил бројни катедрали исполнети со негови фрески и икони. Низ сето тоа време, тој и неговите поданици владееле над Евреите – а сите тие се сметаат за неверници.

А штом Аллах ﷻ го испратил Мухамеда ﷺ, секој оној кој верувал во него, истовремено верувал и во Аллах ﷻ, во Неговите мелеци, во Неговите Книги и во Неговите пејгамбери, со вистинско верување. Всушност, следбениците на Мухамед ﷺ се сметаат и за следбеници на секој пејгамбер, кој бил испратен на земјата, бидејќи тој повикувал кон верување во сета вистина, и токму поради тоа, тие се сметаат за следбеници на секој пејгамбер, дури и повеќе од народот до којшто бил испратен, којшто сметал дека ја следат неговата вера и правец. Така, штом христијаните сфатиле дека муслиманите се поголеми и повистински верници во Месихот од нив, ги напуштиле земјите на Шам и се засолниле во земјите на Византија, а посебно во нивниот град Константинопол. Сепак, исламот бил и ќе биде над нив, постојано, сè до

Судниот ден. А веќе искрениот Пејгамбер ﷺ известил дека неговиот Умет, на крајот, ќе го освојат Константинопол¹ и ќе ги запленаат неговите богатства, ќе остварат голема победа против Византијците каква што луѓето не виделе ниту, пак, ќе видат. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...И ќе одредам оние кои те следат, да бидат над оние што не веруваат во Денот суден. Потоа, кај Мене е враќањето ваше, па ќе пресудам меѓу вас за она за што се разидувавте. А што се однесува на оние кои не веруваат, па нив ќе ги казнам со казна жестока на дуњалукот и на ахиретот, и тие нема да имаат помошник...“ Аллах ﷻ еднакво постапил и со оние од Евреите кои не верувале и претерувале во верата – ги казнил на дуњалукот со убивање и заробеништво од страна на робовладетелите, а на ахиретот ги чека пожестока и потешка казна. Зборовите: „...А што се однесува на оние кои веруваат и кои прават добри дела, па ним ќе им ги исполни наградите нивни...“ – т.е. на дуњалукот со помош и триумф, а на ахиретот со високите џенетски градини. И на крајот од ајетот, Аллах ﷻ рекол: „...А Аллах не ги сака неправедните!...“

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Ова што ти го кажуваме е од ајетите и Опомената мудра!“ – т.е. ова што ти го објавуваме, о, Мухамеде, за Иса عليه السلام: за неговиот почеток, за неговото раѓање и за неговото битие – во сето тоа, не постои никаков сомнеж, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ . مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَہٗ
إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

„Тоа е Иса, синот Мерјемин, Зборот на Вистината, поради кој се расправаат. Не Му доликува на Аллах да има дете. Славен нека е! Кога ќе одлучи за нешто, само вели: „Биди!“ – и тоа ќе бидне.“²

¹ Надоврзување од авторот: „И навистина, се исполни говорот на нашиот Пејгамбер ﷺ, кој уште еднаш, потврдува дека тој, навистина, е Аллахов ﷻ пејгамбер. Муслиманите го освоија Константинопол (Истанбул), и неговите предели, откако беа немуслимански, станаа муслимански. Згора на тоа, стана дури и метропола и средиште на исламскиот хилафет. А подоцна, се упатија кон Европа, и освоија дури една третина од неа. И само што не го освоија Рим, а декаденцијата и внатрешниот раскол го спречија нивното понатамошно продирање и проширување на Аллаховата ﷻ вера. Оттогаш, започнало нивното слабеење од секаков аспект, а посебно од верски, бидејќи муслиманите започнале да го напуштаат раководенето според својата вера и верозакон (Шеријат). Затоа, Го молиме Аллах ﷻ да ја поправи состојбата на муслиманите и да ја врати кон првобитната состојба – Амин!“

² Сура Мерјем, ајети 134-135.

﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ (٥٩) الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٠﴾ فَمَنْ حَاجَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ﴿٦١﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٢﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٦٣﴾ ﴿

„Навистина, примерот на Иса, кај Аллах, е како примерот на Адем, кого го создаде од земја, а потоа рече: ‚Биди!‘ – и бидна. (59) Тоа е Вистината од Господарот твој, па немој да бидеш од тие што се сомневаат. (60) А кој се расправа со тебе, за него, откако ти дојде Знаењето, тогаш кажи: ‚Дојдете да ги повикаме децата наши и децата ваши, и жените наши и жените ваши, и ние самите и вие самите, а потоа ќе се проколнеме едни со други и да одредиме проклетството Аллахово да биде врз лажговците!‘ (61) Навистина, овие се кажувања вистински. И нема друг бог освен Аллах. И Аллах, навистина, е Моќен и Мудар! (62) А ако одбијат, па Аллах, навистина, е Зналец на безредниците! (63)“

Аллах ﷻ рекол: „Навистина, примерот на Иса...“ – т.е. во истакнувањето на Аллаховата ﷻ моќ, кога го создал без татко. Зборовите: „...е како примерот на Адем...“ – т.е. кого го создал без татко и без мајка, туку: „...кого го создаде од земја, а потоа рече: ‚Биди!‘ – и бидна...“ – па, Оној кој го создал Адем ﷻ без татко, тогаш создавањето на Иса ﷻ, на истиот начин, е посвојствено за Него. Па, ако се дозволува Иса ﷻ да се припишува како Негов син, тогаш припишувањето на Адем ﷻ како Негов син е попрво – но, сето тоа е лага и неисправно. Значи, припишувањето на Иса ﷻ дека е Аллахов ﷻ син е понеисправно и повеќе лажно. Туку, Аллах ﷻ, преку неговиот пример, сака да ја истакне Својата сила за создавање, кога го создал Адема ﷻ, без татко и без мајка, кога ја создал Хава ﷻ без мајка и кога го создал Иса ﷻ без татко, а потоа сите останати созданија ги создал од мајка и од татко. Затоа, Аллах ﷻ, во сурата „Мерјем“, рекол:

﴿ وَنَجَعْنَاهُ آيَةً لِلنَّاسِ ﴾

„И да одредиме да биде знамение за луѓето...“¹ – а на ова место, рекол: **„...Тоа е Вистината од Господарот твој, па немој да бидеш од тие што се сомневаат...“** – т.е. ова е вистината за Иса ﷺ, за кој се разидуваат и полемизираат, и нема друга вистина освен таа – а по вистината не следува ништо друго освен заблуда.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А кој се расправа со тебе, за него, откако ти дојде Знаењето, тогаш кажи: „Дојдете да ги повикаме децата наши и децата ваши, и жените наши и жените ваши, и ние самите и вие самите...“** – т.е. да ги доведеме сите нив, при ова наше понизно молење. Зборовите: **„...а потоа да се проколнеме едни со други...“** – т.е. да го повикаме врз нас проклетството. Зборовите: **„...и да одредиме проклетството Аллахово да биде врз лажговците!...“** – т.е. на оние кои лажат од нас и од вас.

Повод за објавување на овој ајет и на претходните ајети, од почетокот на сурата дотука, е доаѓањето на христијанската делегација од Неџран кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Впрочем, христијаните, штом дошле кај него и започнале да дискутираат за Иса ﷺ, сметајќи го она што го сметале за него – дека е божји син и бог – тогаш, Аллах ﷻ ги објавил почетните ајети од оваа сура, како одговор кон нив, како што наведува имамот Мухамед ибн Исхак ибн Јесар, во своето дело „Ес-Сира“ („Животописот“) дека штом, христијанската делегација од Неџран стигнала кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а се состоела од шеесет јавачи, меѓу кои четиринаесетмина биле мажи од нивните угледници, чија што конечна одлука се враќала кај нив, а тоа биле: Ел-Акиб, кој се нарекувал уште и Абдулмесих (Роб на Месихот), а воедно бил и нивниот водач, одлучувач и главен говорник; Ес-Сејид, кој се викал уште и Ел-Ејхем, кој воедно бил нивниот најучен човек и носител на нивните општествени норми и Ебу Харисе ибн Алкаме, кој бил нивниот главен писател, предводник во нивните молитви и основоположник на нивните школи, и кој на почетокот не бил христијанин, туку го примил христијанството, а потоа Византијците започнале да го величаат и да му даваат посебен углед и удостојување, иако тој знаел за Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, за неговиот опис и својства, извлекувајќи го тоа од нивните

¹¹ Сура Мерјем, ајет 21.

книги, меѓутоа, неговата угодна состојба во којашто се наоѓал, го тера-ла и понатаму, да опстојува во христијанството. Откако стигнале кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во Медина, влегле кај него во џамијата, додека тој клањал икиндија-намаз, обвиени во своите мантии и наметки, а тогаш, дошло и времето на нивната молитва, па започнале да се молат. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Оставете ги!*“ – па, ја извршиле својата молитва, насочени кон исток. Тогаш, тројцата од нив започнале да дискутираат со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за Иса ﷺ – дека тој е бог, божји син и третиот од светото тројство – Возвишен нека е Аллах ﷻ од она што Му го припишуваат! Своето тврдење дека е бог, го поткрепувале со способноста на Иса ﷺ да ги оживува мртвите, да ги лекува слепиот, лепрозниот и другите болни, да ги известува за скриените работи од Гајбот и други способности. Своето тврдење дека е божји син, го поткрепувале со неговото постоење без татко, зборувајќи им на луѓето уште додека се наоѓал во лулката. Додека, своето тврдење дека бил третиот од светото тројство, го потврдувале со Аллаховите ﷻ изрази: „Направивме!“, „Создадовме!“, „Наредивме!“, „Одлучивме!“, и слично – велејќи: „Ако Тој е Еден, тогаш ќе велеше: ‚Направив!‘, ‚Создадов!‘, ‚Наредив!‘, ‚Одлучив!‘ и слично, туку во тоа се присутни и Иса ﷺ и неговата мајка Мерјем ﷺ.“ – а Аллах ﷻ е Возвишен и Славен од она што неправедниците Му го припишуваат! За сето тоа што го тврделе, се објавени ајети од Куранот. А штом, започнале двата свештеника од нив да зборуваат, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рекол: „*Примете го исламот!*“ – а тие рекле: „*Ние веќе го примивме!*“ – а тој им рекол: „*Вие не сте го примиле сè уште, затоа примете го исламот!*“ Рекле: „*Не, туку ние веќе го примивме, пред тебе!*“ – а тој им рекол: „*Лажете! Кон исламот ве спречува само вашето припишување дете на Аллах ﷻ, вашето обожување на крстот и вашето јадење свинско месо.*“ Тогаш, тие рекле: „*А кој е неговиот татко, о, Мухамеде?!*“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ замолчил и не им одговорил. Потоа, Аллах ﷻ го објавил почетниот дел од сурата „Али Имран“, составен од осумдесет и неколку ајети, коишто претставувале одговор на нивните тврдења и несогласувања. Па откако, на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му дошла таквата Објава, во којашто се наоѓала и наредбата за повикување на Аллаховото ﷻ проклетство врз оној кој лаже од нив, тие рекле: „*О Ебу Ел-Касиме, остави нè да размислиме за тоа, а потоа ќе ти дојдеме со она што го бараш од нас и кон*

што нè повикуваш. 'Потоа, заминале од кај него. Па, се состанале со Ел-Акиб, чиешто мислење посебно го третираше, и рекле: 'О Абдулмесихе, што мислиш ти?' А тој рекол: 'Се колнам во Аллах ﷻ о христијани! Веќе дознавте дека Мухамед е испратен пејгамбер, бидејќи ви донесе пресуда од истиот извор на вашиот другар (Иса ﷺ), и веќе дознавте дека секој народ кој влегол во повикување проклетство со некој пејгамбер, останал без своите возрасни и малолетни, а тоа ќе се случи и со вас, ако го сторите тоа. А ако одбиете, тогаш не ви преостанува друго освен да продолжите со вашата вера и да го спроведувате она што го знаете од вашиот другар (Иса ﷺ).' Тогаш, испратиле човек до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да го извести за нивното откажување, а потоа се вратиле во своето место. Воедно, побарале од Веровесникот ﷺ да им испрати човек од неговите асхаби, по негов избор, за да им пресудува меѓу нив во работите во коишто ќе се раздикуваат при нивните имотно-правни односи, сложувајќи се за тоа. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: 'Дојдете вечерва! Ќе испратам со вас силен и доверлив човек!' Тогаш, Омер ибн Ел-Хатаб рекол: 'Никогаш не ја посакав власта, како што посакав тој ден, да бидам избраниот. Затоа, истиот ден, побрзав да отидам на пладне-намазот, па штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го исклања пладне-намазот, погледна налево и надесно, а јас се поддигнував, за да ме забележи. Но, тој продолжи со својот поглед, да гледа наоколу, сè додека не го забележа Ебу Убејде ибн Ел-Џерах ﷺ, па го повика и му рече: 'Излези со нив и пресудувај меѓу нив, со Вистината, во она во што ќе се раздикуваат.' – па, Ебу Убејде ﷺ беше избраниот, кој замина со нив."¹

Оваа делегација дошла кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ деветтата година, бидејќи Ез-Зухри рекол: „Жителите на Неџран биле првите луѓе кои плаќале џизија на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а ајетот за џизијата бил објавен по 'Ослободувањето на Мека', а тоа се Аллаховите ﷻ зборови:

﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ﴾

,Борете се против оние кои не веруваат во Аллах и во Денот суден, и кои не го забрануваат она што Аллах и Пејгамберот Негов го забраниле, и кои не ја проповедаат верата вистинска, од оние на

Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4119 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 5565.

кои им е дадена Книгата, сè додека не даваат цизија од своите раце, послушно и понизно!¹

Џабир رضي الله عنه, толкувајќи ги Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „**...и ние самите...**“ – рекол: „Тоа се однесува на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم и Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه. Додека, зборовите: „**...децата наши...**“ – се однесуваат на Ел-Хасен رضي الله عنه и Ел-Хусејн رضي الله عنه. А зборовите: „**...и жените наши...**“ – се однесуваат на Фатима رضي الله عنها.“

Потоа, Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: „**...Навистина, овие се кажувања вистински...**“ – т.е. ова што ти го објавуваме, о, Мухамеде, за Иса عليه السلام е вистина, којашто е неприкосновена и во којашто не постои никакво искривување. Зборовите: „**...И нема друг бог освен Аллах. И Аллах, навистина, е Моќен и Мудар! А ако одбијат, па Аллах, навистина, е Зналец на безредниците!**“ – т.е. оној кој скршнува од вистината кон заблудата се смета за безредник, а Аллах صلى الله عليه وسلم знае за него и ќе го казни за тоа, со најлоша казна, бидејќи Тој е Моќен и со ништо не може да се избави од Него – Славен нека е Тој, Нему му припаѓа благодарноста и кај Него бараме засолниште од Неговата казна и одмазда!

﴿ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴾ (٦٤)

„Кажи: ,О Следбеници на Книгата, дојдете кон Зборот кој ни е соединувачки, нам и вам: Да не обожуваме друг освен Аллах и да не Му припишуваме придружник во ништо! И едни со други, покрај Аллах, да не се сметаме за богови!“ – а ако одбијат, тогаш кажете: ,Посведочете дека ние, навистина, сме муслимани!’ (64)“

Овој говор се однесува на сите Следбеници на Книгата (Ехлул-Китаб), на Евреите и христијаните, и оние кои се вбројуваат во нив: „**Кажи: ,О Следбеници на Книгата, дојдете кон Зборот...**“ – а со поимот „збор“ (الكلمة), не се мисли само на еден збор, туку на цела корисна реченица. Потоа, Аллах صلى الله عليه وسلم го опишува „Зборот“, велејќи: „**...кој ни е соединувачки, нам и вам.**“ – т.е. кој одредува да бидеме заедно во она што го содржи. А потоа, Аллах صلى الله عليه وسلم објаснил: кој е „Зборот“? – велејќи: „**...Да**

¹ Сура, Ет-Теуба, ајет 29.

не обожуваме друг освен Аллах и да не Му припишуваме придружник во ништо!...“ – т.е. на ниеден идол, на ниеден крст, на ниеден кип, на ниеден тагут, на ниеден оган, и ниту на било што друго, туку само Нему, единствено, да Му правиме ибадет, и да не Му правиме ширк. Овој повик, всушност, бил повикот на сите пејгамбери, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

„И Ние веќе испративме до секој народ, пејгамбер, велејќи им: „Аллах обожувајте Го и избегнувајте го Тагутот!“¹ Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...И едни со други, покрај Аллах, да не се сметаме за богови!“** – Ибн Џурејд рекол: „Т.е. да се покоруваме едни наспрема други во непослушноста кон Аллах ﷻ.“ Зборовите: **„...а ако одбијат, тогаш кажете: „Посведочете дека ние, навистина, сме муслимани!“** – т.е. ако одбијат да се придружат кон оваа правичност и кон овој повик, тогаш вие посведочете дека и понатаму, ќе продолжите да живеете во Исламот, којшто ви го пропишал Аллах ﷻ.

При коментирањето на хадисите на Ел-Бухари, го споменаваме преносот од Ез-Зухри, а тој од Ебу Суфјан ؓ, кој раскажувал за миговите кога влегол кај владетелот Херакле, па тој го прашал за потеклото на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, за неговиот опис и одлики и за она кон што повикува. Тогаш, Ебу Суфјан ؓ јасно го известил за тоа, иако сè уште бил мушрик и не бил влезен во исламот... а тоа се случило по Спогодбата на Худејбије и пред Ослободувањето на Мека, како што се наведува во хадисот... Потоа, Херакле го извадил писмото од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и започнал да го чита: **„Во името на Аллах ﷻ Милостивиот, Сомилосниот! Од Мухамед Аллаховиот Пејгамбер, до Херакле, владетелот на Византија. Нека е спокојот врз оној кој го следи Упатството а потоа... Прифати го исламот, ќе бидеш спасен. Прифати го исламот, Аллах ﷻ ќе ти ја даде твојата награда, двојно. А ако одбиеш, тогаш ќе го понесеш гревот на сите твои поданици: „Кажу: О Следбеници на Книгата, дојдете кон Зборот кој ни е соединувачки, нам и вам. И едни со други, покрај Аллах, да не се сметаме за богови, да не обожуваме друг освен Аллах и да не Му припишуваме придружник во**

¹ Сура Ен-Нахл, ајет 36.

ништо! А ако одбијат, тогаш кажете: “Посведочете дека ние, навистина, сме муслимани!”¹

Ибн Исхак споменува од повеќе преносители, дека првиот дел од сурата „Али Имран“, до осумдесет и некој ајет од него, се објавени по повод христијанската делегација од Неџран. Ез-Зухри рекол: „Тие се првите кои давале џизија.“ А притоа, не постои разидување меѓу муфесирите дека ајетот за џизијата е објавен по Ослободувањето на Мека. Тогаш, како може да се направи спој меѓу запишувањето на овој ајет во писмото до Херакле, коешто било испратено до него пред Ослободувањето на Мека, и она што го наведуваат Ибн Исхак и Ез-Зухри? Одговорот на овој проблем се согледува од неколку аспекти: 1) Постои веројатност дека ајетот бил објавен двапати: еднаш пред Спогодбата на Худејбије, а вторпат по Ослободувањето на Мека; 2) Постои веројатност дека првиот дел од сурата „Али Имран“ е објавен по повод христијанската делегација од Неџран, сè до овој ајет, додека овој ајет бил објавен пред тоа; 3) Постои веројатност дека доаѓањето на христијанската делегација од Неџран било пред Спогодбата на Худејбије, и дека било воспоставено примирје по случката на повикувањето на Аллаховото ﷻ проклетство, без христијаните од Неџран да плаќаат џизија и 4) Постои веројатност дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ наредил да се запишат тие зборови во писмото до Херакле, пред да биде објавен ајетот, а потоа, бил објавен ајетот со текст којшто се совпаднал со неговите зборови.²

﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴾ (٦٥) هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 7; Муслим, бр. 3322, 1773; Ебу Давуд, бр. 5136; Ет-Тирмизи, бр. 2717 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2366.

² Надоврзување од авторот: „Најочигледно е – а Аллах ﷻ најдобро знае – втората веројатност којашто ја наведува авторот Ибн Кесир, Аллах ﷻ да му се смилува, а тоа е дека првиот дел од сурата „Али Имран“ е објавен по повод христијанската делегација од Неџран, сè до овој ајет, додека овој ајет бил објавен пред тоа.“

„О Следбеници на Книгата, зошто расправате за Ибрахим, кога веќе Тевратот и Инцилот се објавени по него – зарем не разбирате!? (65) Ете ве, како расправате за она што имате знаење, тогаш, зошто расправате за она, за што немате знаење!? А Аллах знае, а вие не знаете! (66) Ибрахим не беше ни Евреин ни христијанин, туку беше вистински верник во Бога предаден (муслиман) и не беше идолопоклоник. (67) Најблиски на Ибрахим му се оние кои го следеа, а и овој Пејгамбер и оние кои искрено поверуваа. А Аллах е Заштитник на верниците! (68)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ ја негира расправијата на Евреите и христијаните во однос на Ибрахим ﷺ, бидејќи секој од нив сметал дека тој бил од нивната вера, како што пренесува Мухамед ибн Исхак ибн Јесар од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Христијанските свештеници од Неџран и рабините од Евреите се собраа кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па започнаа да се расправаат кај него. Па, рабините рекле: ‚Ибрахим ﷺ беше Евреин.‘ – а христијанските свештеници рекле: ‚Ибрахим ﷺ беше христијанин.‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **‚О Следбеници на Книгата, зошто расправате за Ибрахим...‘**“ - Т.е. како можете, о Евреи, да сметате дека Ибрахим ﷺ бил Евреин, а и вие, о христијани, како можете да сметате дека Ибрахим ﷺ бил христијанин, кога веќе живеел многу години пред вас, односно пред да се појават јудеизмот и христијанството. Затоа, Аллах ﷻ на крајот од ајетот, рекол: **„...зарем не разбирате!?...“**.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Ете ве, како расправате за она што имате знаење, тогаш, зошто расправате за она, за што немате знаење!?...“** – овие зборови се однесуваат на двете страни, кои расправале за Ибрахим ﷺ, без да поседуваат знаење за тоа. Па, доколу би се расправале за она за што поседуваат знаење од својата вера, тогаш тоа би било побитно и поприоритетно. Затоа, Аллах ﷻ го изнегирал сето тоа што го тврделе и им наредил, при знаењето да се враќаат кај Него. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А Аллах знае, а вие не знаете!...“**.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Ибрахим не беше ни Евреин ни христијанин, туку беше вистински верник во Бога предаден (мусли-**

ман)...“ – т.е. го избегнуваше ширкот со целосно избегнување, и се насочуваше кон иманот и Тевхидот. Потоа, Аллах ﷻ го потврдува тоа со зборовите: „...и не беше идолопоклоник.“

Натаму, Аллах ﷻ рекол: „...Најблиски на Ибрахим му се оние кои го следеа, а и овој Пејгамбер и оние кои искрено поверуваа. А Аллах е Заштитник на верниците!“ – т.е. поголемо право да зборуваат за Ибрахим عليه السلام имаат оние кои ја следеле неговата вера, во неговото време, а и веровесникот Мухамед ﷺ и неговите асхаби и следбеници, по нив. Сеид ибн Менсур пренесува од Ибн Месуд رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Секој веровесник имал свој заштитник-помошник од редовите на веровесниците. Мојот заштитник-помошник е мојот праотец Ибрахим и пријател на мојот Возвишен Господар عليه السلام.“ Потоа, го изучил ајетот: „Најблиски на Ибрахим му се оние кои го следеа, а и овој Пејгамбер и оние кои искрено поверуваа.“¹ Зборовите: „...А Аллах е Заштитник на верниците!“ – т.е. сите оние кои веруваат во Неговите пејгамбери и веровесници.

﴿ وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴾ (٦٩) يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴾ (٧٠) يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبَسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ (٧١) وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمَنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجَهَ النَّهَارِ وَكَفَرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ (٧٢) وَلَا تَوْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَن يُؤْتَىٰ أَحَدٌ مِّثْلَ مَا أُوتِيتُمْ أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴾ (٧٣) يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴾ (٧٤)

„Една група од Следбениците на Книгата посакуваат да ве заблудат, а се заблудуваат само самите себеси, без да почувствуваат. (69) О Следбеници на Книгата, зошто не верувате во знаменијата Аллахови, иако сведочите за нив!? (70) О Следбеници на Книгата, зошто Вистината ја мешате со лагата, и свесно ја сокривате!? (71) И една група од Следбениците на Книгата рекоа: Верувајте во она што им се објавува на оние кои веруваат, во текот на денот, а при

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2995; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4077; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3205 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1973.

крајот, не верувајте, можеби и тие така ќе ја напуштат нивната вера!? (72) И не верувајте никому освен на оној кој ја следи верата ваша! – кажи: **„Вистинското Упатство, навистина, е Упатството Аллахово!“** – **„За да не му биде дадено некому, исто како она што ви е дадено вам, или за да не ве поразат пред Господарот ваш!?“** – кажи: **„Добрината, навистина, е во раката Аллахова. Тој ја дава кому сака. А Аллах е Голем и Зналец! (73) Ја дава милоста Своја кому сака. А Аллах поседува добрина огромна!“ (74)“**

Во овие ајети, Аллах ﷻ соопштува за завидливоста на Евреите кон верниците, кои постојано, посакувале да ги заблудат, но не знаеле дека сплетките им се враќаат и дека пропаста неминовно ќе ги снајде, не чувствувајќи воопшто, за она што ги очекува. Потоа, Аллах ﷻ ја негира нивната постапка, велејќи: **„...О Следбеници на Книгата, зошто не верувате во знаменијата Аллахови, иако сведочите за нив!?“** – т.е. знаете за нивната вистинитост и автентичност. Зборовите: **„...О Следбеници на Книгата, зошто Вистината ја мешате со лагата, и свесно ја сокривате!?“** – т.е. ја сокривате вистината, којашто се наоѓа во вашите Книги, од описот на Мухамед ﷺ, а притоа, знаете за тоа и веќе сте го провериле. Зборовите: **„...И една група од Следбениците на Книгата рекоа: „Верувајте во она што им се објавува на оние кои веруваат, во текот на денот, а при крајот, не верувајте...“** – укажуваат на интригата и стапицата којашто ја применувале Евреите, во однос на луѓето со слаб иман, преправајќи им се, по меѓусебната согласност, дека се верници, при почетокот на денот, клањајќи сабах-намаз со нив. А кога ќе дојдел крајот на денот, повторно се враќале кон својата вера, со цел да им укажат на неучените и слабо уверените луѓе дека тоа го прават бидејќи пронашле некаков недостаток и маана во верата на муслиманите. Затоа, рекле: **„...можеби и тие така ќе ја напуштат нивната вера!?“** – т.е. не би ли се откажале од нивната вера. Зборовите: **„...И не верувајте никому освен на оној кој ја следи верата ваша!...“** – т.е. не успокојувајте се и не истакнувајте им го на муслиманите она што се наоѓа кај вас од Тевратот, во којшто се споменува Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и обврската за неговото следење, за да не расправаат со вас. Затоа, не истакнувајте го тоа освен кон следбениците на вашата вера. Зборовите: **„...кажи: „Вистинското Упатство, навистина, е Упатство Аллахово!“...“** – т.е. Аллах ﷻ ги упатува срцата на верниците кон

најпотполниот иман. Зборовите: „...за да не му биде дадено некому, исто како она што ви е дадено вам, или за да не ве поразат пред Господарот ваш!?“ – т.е. плашејќи се, им велеле: „За да не станат еднакви како вас, во знаењето, или да го земат тоа како доказ против вас, на дуњалукот и на ахиретот. Затоа, не истакнувајте го она што го поседувате!“ Зборовите: „...кажи: „Добрината, навистина, е во раката Аллахова. Тој ја дава кому сака...“ – т.е. Тој располага со добрината – ја дава кому сака, а ја спречува од кого сака. Кому сака му подарува иман и знаење, а кого сака го остава во заблуда, со ослепување на неговиот вид и одземање на знаењето од него. Нему му припаѓа неприкосновениот доказ и крајната мудрост. Зборовите: „...А Аллах е Голем и Зналец! Ја дава милоста Своја кому сака. А Аллах поседува добрина огромна!“ – т.е. о, верници, вас ве избра, со Својата добрина, ве упати кон најпотполниот Шеријат и ве направи да бидете следбеници на најблагородниот Пејгамбер ﷺ.

﴿ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ (٧٥) بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾

„Има следбеници на Книгата на кои доколку им довериш товар богатство, ќе ти го вратат, а има и такви кои нема да ти вратат ако им довериш само еден динар, освен ако постојано го бараш од нив. Тоа е така бидејќи говорат: „Нам не ни е грев тоа што ќе им го сториме на неуките!“ И за Аллах свесно и намерно говорат лаги! Меѓутоа, кој си ја исполнува својата обврска и ги избегнува гревовите, та, Аллах, ги сака богобојазливите. (76)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за Евреите и нивната недоверливост, предупредувајќи ги верниците да не се залажуваат во нив, бидејќи меѓу нив има: „...на кои доколку им довериш товар богатство...“ – т.е. од поседот. Зборовите: „...ќе ти го вратат...“ – т.е. она што е помалку од тоа, ќе ти го исполни сигурно. Зборовите: „...а има и такви кои нема да ти вратат ако им довериш само еден динар, освен ако постојано го бараш од нив...“ – т.е. ако постојано го бараш од него, за да си го вратиш своето право од него. Па, ако неговата постапка во однос

на еден динар е таква, тогаш каква ќе биде неговата постапка во однос на поголем имот, односно во таков случај, воопшто нема да ти го исполни и врати. Што се однесува на поимот „товар богатство“ (القنطار), па веќе беше наведено неговото значење при толкувањето на почетните ајети од оваа сура.¹ А што се однесува на поимот „динар“ (الدينار), па неговото значење е познато и општоприфатено. Би било добро тука, да се спомене хадисот, којшто го пренесува Ел-Бухари, како додаток, на повеќе места во својот „Сахих“, а посебно во делот којшто зборува за „Гарантот“ (Ел-Кефале), а го пренесува и имамот Ахмед. Овој хадис веќе беше споменат при тефсирот на сурата „Ел-Бекара“, затоа нема потреба од повторување.²

Аллаховите ﷻ зборови: **„Тоа е така бидејќи говорат: Нам не ни е грев тоа што ќе им го сториме на неуките!“** – т.е. кон одбивањето на вистината ги наведувало само нивното тврдење: „Во нашата вера, нема никаков грев за оној кој го троши имотот на неписмените, односно Арапите, бидејќи Аллах ﷻ нам ни го дозволи тоа.“ Зборовите: **„...и за Аллах свесно и намерно говорат лаги!...“** – т.е. го искривија тоа што го тврдат и измислуваа лаги, со цел да ги заблудуваат луѓето. Всушност, Аллах ﷻ им забранил да ги трошат имотите на другите освен со право. Но, тие се народ кој лаже и припишува лаги на друг. Ибн Ебу Хатим пренесува од Сеид ибн Џубејр дека рекол: *„Штом Следбениците на Книгата рекле: **Нам не ни е грев тоа што ќе им го сториме на неуките!** – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Лажат, Аллаховите ﷻ непријатели! Не постои ништо од цахилиетот, а притоа да не е под моите две стапала, освен аманетот, бидејќи тој мора да биде исполнет и кон добриот и кон лошиот!*“*³

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Не, туку оној кој ја исполнува обврската Негова и се плаши...“** – т.е. меѓутоа, оној од вас, о Следбеници на

¹ Надоврзување од авторот: „Односно, при толкувањето на 14-от ајет од сурата „Али Имран“.“

² Надоврзување од авторот: „Тоа се споменува во последниот дел од тефсирот на сурата „Ел-Бекара“, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„...па запишувајте го...“** (сура Ел-Бекара, ајет 282.), чијшто пропис, потоа, бил укинат со Аллаховите ﷻ зборови: **„...а ако имате доверба едни со други...“** (сура Ел-Бекара, ајет 283).“

³ Надоврзување од авторот: „Голема е разликата меѓу еврејството, коешто повикува во трошење и приграбување на имотите на другите луѓе, без право и со лажни факти, и исламот кој повикува на спротивното. Затоа, Ибн Абас ﷺ рекол: „Ако ви даваат џизија, тогаш не ви се дозволуваат нивните имоти, освен со право.“ А и горенаведениот хадис говори за тоа.“

Книгата, кој ги исполнува Аллаховите ﷺ обврски и се плаши од Аллах ﷻ, следејќи го она со што дошол Мухамед ﷺ, избегнувајќи ги Аллаховите ﷻ забрани и покорувајќи се кон Аллаховиот ﷻ Шеријат и пропи- си... за нив Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: „...па Аллах, навистина, ги сака богобојазливите!“

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (٧٧) ﴿

„Навистина, оние кои со ветувањето Аллахово и заклетвите свои, купуваат ситна корист, нема да имаат никаква среќа на Ахиретот, ниту Аллах ќе зборува со нив, ниту ќе Ги погледне на Денот суден, а ниту ќе им ги прости гревовите, и ним им припаѓа казна болна. (77)“

Аллах ﷻ рекол: „Навистина, оние кои го осквернуваат зборот којшто го дале во Аллаховото ﷻ име, во однос на следбениците на Мухамед ﷺ – да им го споменат неговиот опис и да им ја објаснат вистината за него, содржана во нивните Книги – и ги прекршуваат своите лажни заклетви, со цел да придобијат некоја минорна и минлива дуњалучка корист. Зборовите: „...Тие нема да поседуваат никаков удел на Ахиретот...“ – т.е. нема да добијат ништо за тоа што го правеле. Зборовите: „...ниту Аллах ќе зборува со нив, ниту ќе погледне кон нив на Денот суден...“ – т.е. не ќе им зборува со благ и учтив говор, ниту ќе ги опфати со Својата милост. Зборовите: „...а ниту ќе ги очисти...“ – т.е. од гревовите и валканите дела коишто ги правеле, туку ќе заповеда да ги стават во Џехенемот. Зборовите: „...и ним им припаѓа казна болна...“.

Се пренесуваат бројни хадиси коишто се однесуваат кон овој благороден ајет. Тука, ќе наведеме некои од нив:

1) Ел-Бухари и Муслим пренесуваат хадис од Ел-Е'амеш, а тој од Шекик, а тој од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Кој ќе се заколне со заклетва, иако знае дека лаже, за да одземе дел од имотот на некој муслиман, ќе Го сретне Аллах ﷻ а Тој ќе биде гневен на него.‘ Тогаш, Ел-Еш'ас ﷺ рекол: ‚Се колнам во Аллах ﷻ овој ајет е објавен поради мене. Меѓу мене и еден Евреин постоеше зем-

јиште, па тој ми го присвои. Тогаш, јас го тужев пред Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а тој рече: „Имаш ли јасен доказ?“ – реков: „Не.“ Тогаш, му рече на Евреинот: „Заколни се!“ – а јас реков: „О Аллахов Пејгамбере, ако тој се заколне, јас ќе останаам без мојот имот!“ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: „Навистина, оние кои со ветувањето Аллахово и заклетвите свои, купуваат ситна корист...“¹

2) Имамот Ахмед пренесува од Адиј ибн Умејре Ел-Кинди ﷺ дека рекол: „Еден човек од Кинда, кој се викаше Имре Ел-Кајс ибн Амир ﷺ, се расправаше со еден човек од Хадрамеут кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за едно земјиште. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ побара од човекот од Хадрамеут да донесе докази, но тој немаше докази, па пресуди земјиштето да му припадне на Имре Ел-Кајс ﷺ, по неговата заклетва. Тогаш, човекот од Хадрамеут рече: „О Аллахов Пејгамбере, му го овозможи тоа само со заклетва!/? Се колнам во Господарот на Кабата, замина моето земјиште!“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Кој ќе се заколне со лажна заклетва, за да одземе дел од нечиј имот, ќе Го сретне Аллах ﷻ, а Тој ќе биде гневен врз него.“ Тогаш, Реџа’ додал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил ајетот: **Навистина, оние кои со ветувањето Аллахово и заклетвите свои, купуваат ситна корист...**“ А Имре Ел-Кајс ﷺ рекол: „А што ќе добие оној кој ќе го остави тоа, о Аллахов Пејгамбере?“ – одговорил: „Ценет.“ Тогаш, Имре Ел-Кајс ﷺ рекол: „Посведочи дека јас му го оставам сето земјиште.“²

﴿ وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ (٧٨)

„И навистина, една група од нив ја искривуваат Книгата со јазиците свои, за да сметате дека тоа е од Книгата. Но, тоа не е од Книгата. И велат: „Тоа е од Аллах!“ – а тоа не е од Аллах, туку тие зборуваат лага, знаејќи за тоа. (78)“

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2285; Муслим, бр. 138, 197; Ебу Давуд, бр. 3243; Ет-Тирмизи, бр. 1269; Ибн Маџе, бр. 2323 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3586.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17263; Ел-Бејхеки, бр. 20615; Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 265 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 6903.

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за Евреите – нека биде Аллаховото ﷻ проклетство врз нив – дека меѓу нив има една група, кои ги искривуваат значењата на Аллаховите ﷻ зборови, го менуваат Аллаховиот ﷻ Говор и ја заменуваат неговата суштина, со цел, луѓето кои не знаат многу, да помислат дека тоа, навистина, се наоѓа во Аллаховата ﷻ Книга. Исто така, припишуваат кон Аллах ﷻ нови и измислени зборови, коишто претставуваат нивна лага, а притоа знаејќи дека со сето тоа лажат и клеветат. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**туку тие зборуваат лага, знаејќи за тоа.**“ Муџахид и други, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „...**ја искривуваат Книгата со јазиците свои...**“ – рекле: „Т.е. го искривуваат нејзиното значење.“ Според тоа, не постои никакво сомнение, дека го искривиле и она што се наоѓа во нивните раце од Тевратот, додавајќи и одземајќи од него. Притоа, тврдејќи: „...**Тоа е од Аллаx!**“ – а тоа не е од Аллаx...“.

﴿ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبُوءَةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴾ (٧٩) وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾

„Не му е дозволено на оној кому Аллаx му дал Книга, власт и веровесништво, да им вели на луѓето: ‚Бидете робови мои, покрај Аллаx!‘ – туку, им вели: ‚Бидете побожни робови, бидејќи подучувате кон Книгата и бидејќи учите од неа!‘ (79) А ниту ви наредува мелеците и пејгамберите да ги сметате за божеста. Зарем да ви наредува неверство, откако станавте муслимани!? (80)“

Аллаховите ﷻ зборови: „Не му е дозволено на оној кому Аллаx му дал Книга, власт и веровесништво...“ – т.е. не му доликува на ни еден пајгамбер и веровесник да им вели на луѓето: „Обожувајте ме, заедно со Аллаx ﷻ!“ – па, ако ова не му доликува на ни еден пејгамбер и веровесник, тогаш на другите од луѓето уште повеќе не им доликува да го пропагираат тоа. Бидејќи, некои од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) се обожувале меѓусебно, едни со други, односно ги обожувале нивните рабини и свештеници, како што вели Аллаx ﷻ во друг ајет:

﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾

„Ги земаа рабините нивни и свештениците нивни за божества, покрај Аллах...“¹ А во „Муснедот“ и „Суненот“ на Ет-Тирмизи стои дека Адиј ибн Хатим ﷺ рекол: „О Аллахов Пејгамбере, тие не ги обожуваа нив. – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **Да, ги обожуваат! Бидејќи, тие им го дозволуваат она што е забрането, а им го забрануваат она што е дозволено, а тие ги следат во тоа, ете токму на тој начин го обожувале.**“² Во овој прекор влегуваат сите незнајковци од: рабините, свештениците, заблудените шејхови³ и сите слични на нив. Додека, пејгамберите и нивните следбеници од алимите не влегуваат во тоа, бидејќи тие насочуваат кон она што Аллах ﷻ наредува и кон она што им го доставиле пејгамберите, а истовремено, го забрануваат она што Аллах ﷻ и Неговите пејгамбери го забрануваат. Всушност, пејгамберите се доверливи намесници меѓу Аллах ﷻ и Неговите созданија. Затоа, ја исполнувале својата должност со потполна свест, советувајќи ги созданијата и пренесувајќи им ја Вистината. Аллаховите ﷻ зборови: **„...туку, им вели: ,Бидете побожни робови, бидејќи подучувате за Книгата и бидејќи учите од неа!‘...“** – т.е. туку пејгамберот им се обраќа на луѓето со зборовите: „Бидете искрени и побожни робови!“ – односно, бидете учени, благонамерни и разборити обожуватели на Аллах ﷻ, и плашете се од Него. Ед-Дахак, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...бидејќи подучувате за Книгата и бидејќи учите од неа!“** – рекол: „Така што ќе ги упатите луѓето да го разберат значењето и да ги подучувате во неговите прописи, наредби или забрани, а не само по автоматизам да се учи напамет.“⁴

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...а ниту ви наредува мелеците и веровесниците да ги сметате за божества...“** – т.е. пејгамберот не им наредува на луѓето да обожуваат друг, покрај Аллах ﷻ. Им наредува да не обожуваат ниеден пејгамбер или веровесник, а ниту некој благороден мелек. Зборовите: **„...Зарем да ви наредува неверство, откако ста-**

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 31.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3095 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 218.

³ Водачи на дервишки секти. (Заб. на прев.).

⁴ Надоврзување од авторот: „Во денешно време, учењето на Куранот напамет стана само помнење на изрази, коешто се истакнува само при одредени прилики, како што се разни прослави и собири, посакувајќи со тоа стекнување награда, без да размислуваат за она што го рецитираат. Воедно, нарекувајќи ги неговите рецитатори за карији... а карија е оној човек, кој го чита Куранот, а истовремено, ги разбира неговите значења, работи според нив и се грижи да ги подучува другите кон нив – а тоа не е никој друг освен алимите...“

навте муслимани!?” – односно ниеден пејгамбер не наредува неверство и обожување друг, покрај Аллаh ﷻ, туку наредува верување и обожување на Аллаh ﷻ, единствено, без да се прави ширк во ибадетот кон Него, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ إِنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾

„И не испративме, пред тебе, ниеден пејгамбер, а притоа да не му објавевме дека нема друг бог освен Мене, па Мене обожувајте Ме!“¹ Аллаh ﷻ, исто така, рекол:

﴿ وَمَنْ يُقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكِ نَجْرِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴾

„А кој од нив ќе рече: „Јас, навистина, сум бог, покрај Него!“ – па него ќе го казниме со Цехенем. Ете така, ги казнуваме неправедните!“² А ова се однесува на мелеците.

﴿ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴾ (٨١) ﴿فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ (٨٢) ﴿

„И кога Аллаh зеде ветување цврсто од пејгамберите: „Кога ќе ви дадам Книга и Мудрост, потоа кога ќе ви дојде Пејгамберот, како потврдувач на она што е при вас, да верувате во него и да го помагате.“ – рече: „Го потврдувате ли тоа и земате ли за тоа одговорност?“ Рекоа: „Потврдуваме!“ – рече: „Па, посведочете, а и Јас со вас, ќе посведочам!“ (81) А кој ќе одбие по тоа, па тие се, токму, грешниците! (82)“

Аллаh ﷻ, во овие ајети, известува дека зел цврст збор и ветување од секој пејгамбер кој го испратил, од Адем ﷺ до Иса ﷺ, давајќи им Книги и Мудрост, со цел да им доставуваат на луѓето, а потоа бил испратен Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, по нив, да веруваат во него и да го помагаат, без да ги спречува во тоа, нивното знаење и Пејгамберлак. Затоа, Аллаh ﷻ рекол: **„И кога Аллаh зеде ветување цврсто од пејгамберите: „Кога ќе ви дадам Книга и Мудрост...“** – т.е. за мисијата и должноста којашто им е доделена, од објавените Книги и Мудроста.

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 25.

² Сура Ел-Енбија, ајет 29.

Зборовите: „...потоа кога ќе ви дојде Пејгамберот, како потврдувач на она што е при вас, да верувате во него и да го помагате.“ – рече: „Го потврдувате ли тоа и ја понесувате ли обврската Моја?“...“ – Ибн Абас ﷺ и други рекле: „Т.е. одговорноста за дадениот збор кон Мене.“ Зборовите: „...рекоа: ,Потврдуваме!‘ – рече: ,Па, посведочете, а и Јас со вас, ќе посведочам!‘ А кој ќе одбие по тоа...“ – т.е. ќе одбие по овој цврст збор и ветување. Зборовите: „...па тие се, токму, грешниците!“ – Али ﷺ и синот на неговиот стрико, Ибн Абас ﷺ рекле: „Аллах ﷻ не испратил ниеден пејгамбер од пејгамберите, а притоа да не зел од него цврст збор – ако го испрати Мухамед ﷺ, додека е тој жив, тогаш да верува во него и да го поддржува.“ Тавус, Ел-Хасен Ел-Басри и Катаде рекле: „Аллах ﷻ зел цврсто ветување од пејгамберите – да се потврдуваат едни со други.“ Ова толкување не е спротивно на толкување на Али ﷺ и Ибн Абас ﷺ, а ниту го негира нивното толкување, туку влегува во нивното толкување и се совпаѓа со него. Имамот Ахмед пренесува од Абдулах ибн Сабит ﷺ дека рекол: „Омер ﷺ дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рече: ,О Аллахов Пејгамбере, јас му наредив на брат ми, кој е Евреин од племето Курејзе, на тој ми напиша писмо со исечоци од Тевратот, сакаш ли да ти ги покажам?‘ Тогаш, лицето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја промени бојата, на му реков на Омер ﷺ: ,Не го гледаш ли лицето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ?‘ Тогаш, Омер ﷺ рече: ,Задоволен сум Аллах ﷻ да ми е Господар, исламот да ми е вера и Мухамед ﷺ да ми е пејгамбер.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се разведри и рече: ,Се колнам во Оној во Чии раце е мојава душа, Муса ﷺ да беше меѓу вас, па да го следевте, а мене да ме оставевте, тогаш ќе бевте во заблуда. Навистина, вие сте мојот посебен удел меѓу народите, а јас сум вашиот посебен удел меѓу пејгамберите.“¹ Хафизот Ебу Ја’ла пренесува од Џабир ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ,Не прашувајте ги Следбениците на Книгата за ништо, бидејќи тие не можат да ве упатат, кога веќе се заблудени... бидејќи тогаш, или ќе поверувате во лагата или ќе ја негирате вистината. Се колнам во Аллах ﷻ доколку Муса ﷺ беше жив меѓу вас, не ќе имаше друг избор, освен да ме следи.“²

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17871; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 806 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 10164.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14220; Ел-Бејхеки, бр. 2169; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 808 и Ед-Дарими во своето дело „ЕС-Сунен“, бр. 435.

Впрочем, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ е најголемиот предводник. Единствениот пејгамбер кој заслужува покорност од сите и кој стои на чело на сите пејгамбери. Тој ги предводел пејгамберите како имам при намазот, во ноќта на „Исра“ („Ноќното патување“) во Бејтул-Макдис. Тој го поседува големиот шефа’ат (Големото посредување) на Судниот ден. Тој го поседува Ел-Мекамул-махмуд (Почесното место) на Судниот ден – нека е Аллаховиот ﷺ салават и селам врз него.

﴿ أَفَعَيَّرَ دِينَ اللَّهِ يَبْعُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴾ (٨٣) قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾

„Зарем друга вера, покрај Аллаховата, посакувате, а Нему му е потчинето она што е на небесата и на Земјата, сакајќи или не сакајќи, и сè кај Него се враќа!? (83) Кажите: ‚Веруваме во Аллах и во она што ни е објавено, и во она што е објавено на Ибрахим, на Исмаил, на Исхак, на Јакуб и на поколенијата, и во она што им е дадено на Муса и на Иса и на пејгамберите, од Господарот нивни. Ние не правиме разлика меѓу ниеден од нив и покорни сме кон Него.‘ (84) А кој посакува друга вера, покрај исламот, нема да му биде прифатена, а на Ахиретот ќе биде од губитниците! (85)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, негира било каква вера, од оној кој настојува да ја следи покрај Аллаховата ﷻ вера, којашто ја потврдувал во Неговите Книги и со којашто ги испраќал Неговите пејгамбери – а тоа е: обожувањето само на Аллах ﷻ и неправедно ширк кон Него – бидејќи, Нему му се потчинува она што е на небесата и на земјата, сакајќи или не сакајќи, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا ﴾

„И на Аллах му прави сеџда она што е на небесата и на земјата, сакајќи и не сакајќи...“¹ Значи, верниците се потчинети на Аллах ﷻ со своите срца и волја, додека неверникот е потчинет на Аллах ﷻ, без својата волја, бидејќи се наоѓа под Аллаховото ﷻ управување, надзор и

¹ Сура Ер-Рад, ајет 15.

располагање, затоа што Аллах ﷻ е Неприкосновениот Владетел над сите, Кој не може да биде спречен и Чија власт не може да биде избегната. Веки’ пренесува од Муџахид дека, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„...а Нему му е потчинето она што е на небесата и на Земјата, сакајќи или не сакајќи...“** – рекол: „Овие зборови се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَلَيْنِ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ﴾

„А ако ги прашаш: ‚Кој ги создаде небесата и Земјата?‘ – ќе речат: ‚Аллах!‘...“¹ Според друго толкување, се смета дека овие зборови Аллах ﷻ ги рекол во моментот кога земал цврст збор од пејгамберите. Ова толкување се пренесува од Ибн Абас ؓ. Зборовите: **„...и сè кај Него се враќа!?!...“** – т.е. на Денот на конечното враќање, кога Тој секому ќе му надомести, согласно со неговите дела.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Кажите: ‚Веруваме во Аллах и во она што ни е објавено...“** – т.е. во Куранот. Зборовите: **„... и во она што е објавено на Ибрахим, на Исмаил, на Исхак, на Јакуб...“** – т.е. од Сухуфите² и Објавите. Зборовите: **„...и на поколенијата...“** – т.е. на родовите од Исраиловите синови, кои потекнуваат од децата на Исраил, односно Јакуб ؑ, кои се вкупно, дванаесет родови. Зборовите: **„... во она што им е дадено на Муса и на Иса...“** – т.е. Тевратот и Инџилот. Зборовите: **„...и на пејгамберите...“** – ги опфаќаат сите пејгамбери. Зборовите: **„... Ние не правиме разлика меѓу ниеден од нив...“** – т.е. туку веруваме во сите нив. Зборовите: **„...и покорни сме кон Него...“** Значи, верниците од овој Умет веруваат во секој пејгамбер и веровесник, и во секоја објавена Книга. Не негираат ништо од тоа, туку се уверени во сето она што е објавено од Аллах ﷻ и во секој оној кој е испратен од Аллах ﷻ.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А кој посакува друга вера, покрај исламот, нема да му биде прифатена...“** – т.е. кој ќе тргне по друг пат, покрај патот којшто го пропишал Аллах ﷻ, тоа нема да биде прифатено од него. Зборовите: **„...а на Ахиретот ќе биде од губитниците!“** – како

¹ Сура Лукман, ајет 25.

² Сухуф е книгата објавена на Ибрахим ؑ (Заб. на рец.).

што рекол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во веродостоен хадис: „*Кoj ќе стoри дело, коешто не е од нашата верa, ќе биде одбиено.*“¹

﴿ كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ (٨٦) أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (٨٧) خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ (٨٨) إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٨٩﴾

„Како Аллах да упати еден народ, кои не веруваат, по верувањето нивно, а притоа, сведочат дека Пејгамберот е вистина, а веќе им дојдоа докази јасни!? А Аллах не го упатува народот неправеден. (86) Казната нивна ќе биде проклетството Аллахово врз нив, а и од мелеците и од сите луѓе. (87) Во него ќе бидат, за навек. Нема да им биде олеснета казната, а ниту прекината. (88) Освен оние кои ќе се покајат, по тоа, и ќе се поправат, бидејќи Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен! (89)“

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Еден човек од ен-сариите го прифатил исламот, а потоа се одметнал и се припоил кон ширкот. Потоа, се каел за тоа што го сторил, па испратил луѓе од своето племе, да го прашаат Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за неговиот случај, дали има покајување за него? Па, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „**Како Аллах да упати еден народ, кои не веруваат, по верувањето нивно, а притоа, сведочат дека Пејгамберот е вистина, а веќе им дојдоа докази јасни...**“ – т.е. веќе им биле уочени докази и аргументи за вистинитоста на она со што дошол Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и за очигледноста на неговиот Пејгамберлак, а потоа се одметнале кон мракот на ширкот. Тогаш како може, таквите луѓе да заслужуваат упатеност, откако веќе заталкале низ мрачното слепило. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**...А Аллах не го упатува народот неправеден...**“. Зборовите: „**...Казната нивна ќе биде проклетството Аллахово врз нив, а и од мелеците и од сите луѓе...**“ – т.е. нив ги проколнува Аллах ﷻ, а ги проколнуваат и Неговите созданија. Зборовите: „**...Во него ќе бидат, за навек...**“ – т.е. во проклетството. Зборовите: „**...Нема да им биде олеснета казната, а ниту прекината...**“ – т.е. нема да им биде намалена казната ниту за еден час.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2550; Муслим, бр. 1718, 3243; Ебу Давуд, бр. 4606; Ибн Маџе, бр. 14 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25659.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Освен оние кои ќе се покајат, по тоа, и ќе се поправат, бидејќи Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен!**“ – а ова укажува на Неговата благод, добрина и милосрдие кон Неговите созданија, односно кој ќе се покае, Аллах ﷻ ќе му го прими покајанието и ќе му прости.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ زَادُوا كُفْرًا لَنْ نُقْبَلَ تَوْبَتَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ ﴾ (۹۰) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفْرًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَىٰ بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿۹۱﴾ ﴿

„**Навистина, оние кои не веруваат, по верувањето нивно, потоа го зголемуваат неверувањето свое – нема да им биде примено покајувањето нивно, и тие се, токму, заблудените. (90) Навистина, оние кои не веруваат и умрат како неверници, нема да им биде примен испкупот нивни, макар и да биде злато колку Земјата. Ним им припаѓа казна болна и никој нема да им помогне! (91)“**

Во овие ајети, Аллах ﷻ им се заканува на оние кои не веруваат, по верувањето нивно, а згора на тоа продолжуваат со своето неверување сè до нивната смрт, дека нема да им го прими нивното покајување пред самата смрт, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ ﴾

„**А покајувањето не е за оние кои прават лоши дела сè додека не им дојде смртта...**“¹ Затоа, Аллах ﷻ, во овој ајет, рекол: „...**нема да им биде примено покајувањето нивно, и тие се, токму, заблудените...**“ – т.е. тие се оние кои ја оставаат вистината и се упатуваат кон лагата. Ел-Безар пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „*Навистина, некои од луѓето го прифатија исламот, потоа се одметнаа од него, потоа повторно, го прифатија, потоа повторно, се одметнаа од него, па испратија гласник од нивното племе до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ прашувајќи го за нивниот случај. Тогаш, Аллах ﷻ го објави овој ајет: „Навистина, оние кои не веруваат, по верувањето нивно, потоа го зголемуваат неверувањето свое – нема да им биде примено покајувањето нивно...“*“ Овој пренос се смета за добар.

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 18.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Навистина, оние кои не веруваат и умрат како неверници, нема да им биде примен искупот нивни, макар и да биде злато колку Земјата...**“ – т.е. кој ќе умре како неверник, нема да биде примено ни едно добро дело од него, макар и да угостувал гостин, да ослободувал роб, да нахранувал сиромав... сето тоа нема да му биде од корист, дури и да потрошил злато колку што е земјата, сметајќи дека тоа е добротинство, како што стои во хадис дека Веровесникот ﷺ бил прашан за Абдулах ибн Џед’ан, кој бил познат по неговото угостување гости, ослободување робови, нахранување сиромаси – дали од сето тоа ќе има корист? Одговорил: „*Не! Бидејќи, тој никогаш не рекол: „Господару мој, прости ми ги моите гревови на Судниот ден!*““¹ Исто така, и да посака да се искупи за своите злодела на Судниот ден, макар и да има злато колку што е Земјата, нема да му биде прифатено, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ﴾

„**Нема да биде примен од него никаков искуп, а ниту ќе му користи некакво посредување...**“² Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...**Навистина, оние кои не веруваат и умрат како неверници, нема да им биде примен искупот нивни, макар и да биде злато колку Земјата...**“ – од овие зборови се согледува дека ништо нема да може да го избави од Аллаховата ﷻ казна, макар и да поделил злато колку што е Земјата.

Имамот Ахмед пренесува од Енес ибн Малик ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*На Судниот ден, ќе биде прашан жителот на Џехенмот: „Што мислиш, да имаше нешто од она што беше на земјата, дали ќе посакаше да се искупиш со тоа?“ – ќе одговори: „Да!“ Тогаш, Аллах ﷻ ќе рече: „Јас барав нешто што е полесно од тоа, а веќе го прифатив тоа како ветување од твојот татко Адем ؑ: да не Ми правиш ширк во ништо, но ти одби, па правеше ширк.“*“³ Овој хадис, со ист исказ, го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим.

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 315, 214 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24371.

² Сура Ел-Бекара, ајет 123.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3156; Муслим, бр. 5018, 2805 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11880.

Затоа, Аллах ﷺ рекол: „...**Ним им припаѓа казна болна и никој нема да им помогне!**“ – т.е. никој нема да ги избави од Аллаховата ﷺ казна, а ниту да ги засолни од Неговата жестока одмазда.

﴿ لَنْ نَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّىٰ نُتَفَقُوا مِنَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِن شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴾ (٩٢)

„Нема да го достигнете добротворството сè додека не давате од она што го љубите. А што и да дадете, Аллах сигурно знае за тоа. (92)“

Во „Двата сахиха“ се пренесува од Омер رضي الله عنه дека рекол: „*О Аллахов Пејгамбере, не сум стекнал поскапоцен имот во мојов живот, од она што го стекнав од пленот на Хајбер, па што ми заповедаш?*“ – рече: „*Овакуфи¹ ја неговата основа, а плодовите подели ги како садака.*“^{2,3}

Ел-Безар пренесува од Хамза ибн Абдулах ибн Омер дека рекол: Абдулах ибн Омер رضي الله عنه рекол: „*Кога слушнав за Аллаховиот ﷺ ајет: **Нема да го достигнете добротворството сè додека не давате од она што го љубите...***“ – се присетив на она што ми го дал Аллах ﷺ па не најдов ништо посакано кај мене од една византиска робинка, па реков: „*Ќе ја ослободам, посакувајќи го Аллаховото ﷺ задоволство. А да сакав да се вратам кон нешто што сум го дал за Аллах ﷺ, тогаш ќе се оженев за неа.*“

¹ Вакуф – јавно добро кое е сопствеништво на сите членови од една заедница (Заб. на уред.).

² Надоврзување од авторот: „Овој хадис е основа на пропишаноста на вакуфот во Шеријатот.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2586; Муслим, бр. 3085, 1633; Ебу Давуд, бр. 2878; Ет-Тирмизи, бр. 1375; Ен-Несаи, бр. 3597; Ибн Маџе, бр. 2396 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4594.

(Оттука започнува четвртиот џуз од Куранот)

﴿ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنزَّلَ التَّوْرَةُ ۚ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴾ (٩٣) ﴿ فَمَنْ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴾ (٩٤) ﴿ قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾ (٩٥) ﴿

„Секоја храна им беше дозволена на синовите Израилови, освен она што Израил си го забрани самиот себеси, пред да биде објавен Тевратот. Кажите: „Донесете го Тевратот и читајте го, ако сте искрени!“ (93) А кој измислува за Аллах лаги, по тоа, па тие се, токму, неправедните! (94) Кажите: „Аллах ја кажа Вистината, па затоа, следете ја верата Ибрахимова, чиста. А тој не беше од многубошците. (95)“

Имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Една група од Евреите дојдоа кај Аллаховиот Веровесник عليه السلام и рекоа: „Говори ни за посебните работи. Те прашуваме за нив, бидејќи нив не ги знае никој освен пејгамбер.“ – а тој рече: „Прашајте ме што сакате, но дајте ми збор, како што Јакуб عليه السلام зеде збор од неговите синови, ако ви кажам за нешто и го препознаете, тогаш да бидете мои следбеници во исламот?“ Рекоа: „Во ред!“ – а потоа, кажиа: „Извести нè за четирите работи: извести нè за храната којашто Израил عليه السلام си ја забранил себеси? Извести нè за водата на жената и за водата на мажот, и како се добива машко, а како се добива женско од тоа? Извести нè за овој неук пејгамбер, и каква му е состојбата кога спие? И извести нè за мелекот кој му доаѓа?“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم зеде од нив збор, дека, ако ги известите за сето тоа, тогаш ќе го следат, сигурно. Па, рече: „Ве преколнувам со Оној кој му го објави Тевратот на Муса عليه السلام, дали знаете дека Израил عليه السلام се разболел со тешка болест, којашто се одолговлекла, па се заветил кај Аллах عز وجل дека ако го излекува од болеста, тогаш ќе си ја забрани себеси најсаканата храна и пијалак, а најсакана храна му била камилското месо, а најсакан пијалак му бил камилското млеко.“ Тогаш, рекоа: „Навистина, така е!“¹

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2510; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеватид“, бр. 10837 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 13012.

Ибн Џерир, во својот „Тефсир“, рекол: „Па, неговите синови го следеа во таквата забрана, поведувајќи се по неговото поведење и насочувајќи се кон неговиот правец.“ Аллаховите ﷺ зборови: „...**пред да биде објавен Тевратот...**“ – т.е. си го забранил тоа, самиот себеси, пред објавувањето на Тевратот. Контекстот содржан во овој ајет има две предиспозиции: 1) Исраил ﷺ си ги забранил, самиот себеси, најсаканите нешта, оставајќи ги заради Аллах ﷻ – а тоа било дозволено во нивниот шеријат (верозакон) – затоа, овој ајет се споменува по Аллаховите ﷺ зборови: „**Нема да го достигнете добротворството сè додека не давате од она што го љубите.**“¹ – коишто алудираат на пропишаноста на тоа во нашиот Шеријат, односно споделување на имотот во покорноста кон Аллах ﷻ, од она што човекот го сака и копнее по него – како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَأَتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ﴾

„И кој дава од имотот, кој го сака...“² Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ﴾

„И даваа храна иако на самите им беше потребна...“³ – 2) Откако, претходно беше споменат одговорот кон христијаните, за нивното погрешно убедување во однос на Месихот Иса ﷺ и неговата мајка, и истакнувањето на вистината за тоа, во овој ајет Аллах ﷻ започнува со одговорот кон Евреите – проклети нека бидат – укажувајќи им дека укинувањето на нивниот верозакон, чиешто настапување го негирале, веќе настапило. Аллах ﷻ веќе споменал во нивниот Теврат дека Нух ﷺ, штом излегол од бродот, Аллах ﷻ му дозволил да се храни од сите животни коишто постоеле на земјата. По тоа, Исраил ﷺ си го забранил самиот себеси камилското месо и млеко, па неговите синови го следеле во тоа. А потоа, дошол Тевратот, забранувајќи го тоа, а и други работи, повеќе од тоа. Аллах ﷻ му дозволи на Адем ﷺ неговите синови да се женат за неговите ќерки, а потоа, го забранил тоа. Аллах ﷻ го дозволил вонбрачниот живот во Ибрахимовиот ﷺ верозакон, а тоа го практикувал и Ибрахим ﷺ, кога ја зел Хаџер за вонбрачна жена,

¹ Сура Али Имран, ајет 92.

² Сура Ел-Бекара, ајет 177.

³ Сура Ел-Инсан, ајет 8.

додека бил женет за Сара, а потоа, им го забранил тоа во Тевратот. Исто така, бил дозволен бракот со две сестри одеднаш, а тоа го практикувал Јакуб عليه السلام, оженувајќи се со две сестри истовремено, а потоа тоа им било забрането во Тевратот. Сето ова е означено во Тевратот. Зарем ова не претставува укинување и преиначување на некои верски прописи!? Исто така, и она што Аллах ﷻ му го пропишал на Месихот Иса عليه السلام, преку дозволување на некои од работите коишто им биле забранети во Тевратот... тогаш, зошто не го следеле него, туку го сметале за лажен и се му се противеле! Исто така, и она со што бил испратен Мухамед ﷺ, со исправната вера и вистинскиот пат – со верата на неговиот татко Ибрахим عليه السلام ...тогаш, зошто не вееруваат во него?! Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Секоја храна им беше дозволена на синовите Израилови, освен она што Израил си го забрани самиот себеси, пред да биде објавен Тевратот...“** – т.е. им беа дозволени сите видови храна, освен она што Израил (Ја`куб) عليه السلام си го забранил самиот себеси, пред објавувањето на Тевратот. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Кажите: „Донесете го Тевратот и читајте го, ако сте искрени!“** – т.е. бидејќи сето тоа е запишано во него. Зборовите: **„...А кој измислува за Аллах лаги, по тоа, па тие се, токму, неправедните!...“** – т.е. кој лаже за Аллах ﷻ и смета дека Аллах ﷻ им ја пропишал саботата, им наредил постојано да се придржуваат кон Тевратот, ги известил дека нема да испрати друг пејгамбер, кој ќе им доаѓа со јасни и очигледни докази и ги известил дека нема да настапи никакво укинување и дерогирање на нивниот верозакон – па, тие, навистина, се сметаат за вистински неправедници и насилници. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Кажите: „Аллах ја кажа Вистината...“** – т.е. о, Мухамеде, кажи дека Аллах ﷻ ја изнесол само Вистината, во она што известил и што го пропишал во Куранот. Зборовите: **„...па затоа, следете ја верата Ибрахимова, чиста. А тој не беше од многубошците.“** – т.е. оваа вера којашто ја пропишал Аллах ﷻ во Куранот, преку јазикот на Мухамед ﷺ, е впрочем, правецот со којшто дошол секој пејгамбер, и не постои поисправен, поцелосен и појасен правец од него, како што вели Аллах ﷻ:

﴿قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيمًا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

„Кажи: ,Навистина, Господарот мој ме упати кон Патот исправен, кон верата исправна – верата на Ибрахим, чиста. А тој не беше од многубошците!“¹

﴿ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ﴾ (٩٦) فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ
إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ
فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ (٩٧)

„Навистина, првиот храм поставен за луѓето е оној во Бека, која е благословена и патоказ е за световите. (96) Во неа има знаменија јасни – местото Ибрахимово. Кој ќе влезе во него, ќе биде безбеден. А луѓето се должни, за Аллах да извршуваат хаџ во Куќата, кој има можност за тоа. А кој нема да верува, па Аллах, навистина, е Независен од световите! (97)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, соопштува дека првата куќа, којашто е поставена за луѓето, да прават ибадет во неа и да извршуваат обреди, како што се тавафот околу неа, намазот во неа и престојот во неа: „...е онаа во Бека...“ – т.е. Кабата, којашто ја изградил Ибрахим عليه السلام, за кого и двете групи, Евреите и христијаните, сметаат дека се наоѓаат во нивната вера, но сепак, не извршуваат хаџ во Куќата којашто ја изградил тој, по Аллахова ﷻ наредба, по чијашто изградба повикал меѓу луѓето да доаѓаат и да извршуваат хаџ во неа. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...која е благословена...“ – т.е. поставена е со благослов и светост. Зборовите: „...и упатство за световите...“ – имамот Ахмед пренесува од Ебу Зер رضي الله عنه дека рекол: „Реков: ,О Аллахов Пејгамбере, која џамија е првоизградена?‘ Одговори: ,Месџидул-Харам.‘ Реков: ,Потоа, која?‘ – а тој рече: ,Месџидул-Акса.‘ Реков: ,Колкав период помина меѓу нив?‘ Одговори: ,Четириесет години.‘ Реков: ,Потоа, која?‘ Одговори: ,Потоа, каде што ќе те затекне намазот, клањај, бидејќи секое место е џамија.“² Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Халид ибн Урве дека рекол: „Еден човек се дигна во присуство на Али رضي الله عنه, па рече: ,Ќе ми раскажеш ли за Ку-

¹ Сура Ел-Енам, ајет 161.

Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3186; Муслим, бр. 520, 809; Ен-Несаи, бр. 690; Ибн Маџе, бр. 753 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20875.

ќата, дали таа е првата куќа којашто е поставена на земјата?’ – а тој рече: ‚Не, туку таа е првата куќа во којашто е поставен благословот – тоа е местото на Ибрахим عليه السلام (Мекаму Ибрахим), а кој ќе влезе во неа, ќе биде безбеден...’ – а потоа, го наведува сето кажување за Ибрахимовата عليه السلام изградба на Куќата.“¹

Аллаховите عليه السلام зборови: „...е онаа во Бека...“ – Бека е еден од називите на Мека. А Мека се нарекува со повеќе имиња, меѓу кои се издвојуваат: Мека, Бека, Древниот Храм, Светата Куќа, Безбедниот Град, Мајката на градовите, и други називи.

Аллаховите عليه السلام зборови: „...Во неа има знаменија јасни...“ – т.е. јасни показатели и докази коишто сведочат дека нејзината градба ја извршил Ибрахим عليه السلام и коишто сведочат за нејзиното величање и вреднување од страна на Allah عليه السلام. Потоа, Allah عليه السلام рекол: „... местото Ибрахимово...“² – односно каменот којшто бил припоен кон сидовите на Кабата, сè додека Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه не го оддалечил, за време на својот хилафет, поставувајќи го кон источниот дел, со цел да се ослободи тавафот и да не им пречи на клањачите, да клањаат позади него, по извршениот таваф, бидејќи Allah عليه السلام ни наредил да клаѓаме кај него, велејќи:

﴿ وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى ﴾

„И земајте го местото Ибрахимово за клањање...“³ Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Ибрахимовото عليه السلام место (Мекаму Ибрахим) е од знаменијата и светите места.“ Муџахид рекол: „Трагите од неговите стапала врз тоа место се очигледно знамение.“ Истото толкување се пренесува од Омер ибн Абдулазиз и други. Ебу Талиб во својата позната поема, го отпеал следниот стих:

*„Трагите на Ибрахим врз карпата се уште свежи,
од стапалата негови, без налани.“*

¹ Надоврзување од авторот: „Погледни во толкувањето на 127-от ајет од сурата ‚Ел-Бекара‘.“

² Надоврзување од авторот: „Тоа се однесува на каменот врз којшто стоел Ибрахим عليه السلام, додека ја градел Кабата. А денес, тој камен се наоѓа на позицијата каде што го поставил Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه, поставувајќи го на таа позиција поради гужвата којашто се создавала околу Кабата, па затоа ја оддалечил неговата позиција на одредена далечина од самата градба на Кабата.“

³ Сура Ел-Бекаре, ајет 125.

Аллаховите ﷺ зборови: „...Кој ќе влезе во неа, ќе биде безбеден...“ – т.е. во Харемот на Мека. Доколку влезе во него, плашејќи се, тогаш станува безбеден од секакво зло. Таков бил случајот за време на цахилиетот, како што вели Аллах ﷻ:

(فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ . الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ)

„Па, нека Го обожуваат Господарот на оваа Куќа, Кој ги нахрани од гладот и ги осигура од стравот.“¹ Во „Двата сахиха“ – а исказот е од Муслим – се пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, на денот на Ослободувањето на Мека, рекол: „Аллах сторил овој град да биде свет уште од денот кога ги создал небесата и Земјата и тој е свет со Аллахова волја сè до Судниот ден. Пред мене на никого не му беше дозволена борба во него, а ниту мене не ми е дозволена, освен еден одреден период во еден ден. Па така, со Аллахова волја, овој град е свет сè до Судниот ден и во него не смее да се исече ниту грмушка, не смее да се лови, ниту, пак, е дозволено да се земе она што ќе се најде наземи а да не се огласи и не смее да се корнат растенија!‘ Тогаш, Ел-Абас ؓ рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, освен миризливата трева (изхир) бидејќи ковачите ја употребуваат за потпалување на огин и луѓето ја употребуваат во нивните домови!?’ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Освен камилската трева (изхирот).“² Од Џабир ؓ се пренесува дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: ‚Никому не му е дозволено да носи оружје во Мека.“³ Овој хадис го пренесува Муслим. Од Абдулах ибн Адиј ибн Ел-Хамра Ез-Зухри ؓ се пренесува дека го слушнал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, додека стоел во пазарот Харура во Мека, како вели: „Се колнам во Аллах ﷻ ти, навистина, си најдобрата Аллахова ﷻ земја и најсаканата земја кај Аллах ﷻ“⁴ Овој хадис го пренесуваат имамот Ахмед, Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе. Додека, Ет-Тирмизи рекол: „Овој хадис е хасен-сахих (добар и веродостоен).“⁵

¹ Сура Курејш, ајети 3-4.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3017; Муслим, бр. 2412, 1353; Ебу Давуд, бр. 2017; Ен-Несаи, бр. 2892 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2349.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 2416, 1356 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14327.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3925; Ибн Маџе, бр. 3108 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18240.

⁵ Надоврзување од авторот: „Овој доказ го игнорира тврдењето на некои претерувачи и незнајковци, кои пренесуваат говор, сметајќи го дека е говор од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, во којшто стои: „Аллаху, извади ме од најсаканото место кај мене, и насели ме во најсаканото место кај Тебе.“ Па, Аллах ﷻ го населил во Медина. Затоа, тие сметаат дека Медина е подобро место од Мека, но исправно е дека Мека е најсаканото

Аллаховите ﷺ зборови: „...А луѓето се должни за Аллах да извршуваат хаџ во Куќата, кој има можност за тоа...“ – укажуваат на обврската за хаџот, според мислењето на мноштвото од исламските алими. Додека, според мислењето на некои од исламските алими, обврската за хаџот е содржана во зборовите:

(وَأَتَمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ)

„И исполнувајте ги хаџот и умрата за Аллах...“¹ Меѓутоа, првото мислење е поучливо и поистакнато. Патем, се пренесуваат бројни хадиси коишто говорат дека хаџот е рукн од исламските рукнови и столб од неговите столбови, а воедно, и муслиманите се согласиле, утврдувајќи го тоа со неприкосновен консензус. Хаџот е обврска за верски задолженото лице (мукел-леф), еднаш во својот живот, согласно со текстовите и исламскиот консензус (иџма). Имамот Ахмед – Аллах ﷺ да му се смилува – пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни држеше говор (хутба), па рече: ‚О луѓе, хаџот ви е обврска, затоа извршувајте го!‘ Тогаш, еден човек рече: ‚Секоја година ли, о Аллахов Пејгамбере?!‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ замолчи, сè додека човекот не повтори трипати, а потоа рече: ‚Ако речам – Да –, тогаш ќе ви стане обврска секоја година, па не ќе можете да го поднесете тоа. Затоа, доволно ви е она што ви го оставам, бидејќи оние кои беа пред вас, пропаднаа само поради нивното често распрашување и несогласување со нивните пејгамбери. А кога ќе ви заповедам нешто, тогаш извршувајте го колку што можете. А кога ќе ви забранам нешто, тогаш тргнете се од тоа.“² Овој хадис го пренесува и Муслим.

Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ибн Џурејџ, а тој од Ата’, а тој од Џабир ؓ, а тој Сурака ибн Малик ؓ дека рекол: „О Аллахов Пејгамбере, нашиот теметту-хаџ, којшто го извршивме, важи само за оваа година или засекогаш?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: „Не,

место кај Аллах ﷻ, од сите места на земјата, како што стои во овој веродостоен хадис. А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не се противи во својата љубов кон љубовта на Аллах ﷻ. Значи, Мека е најсакано место кај Аллах ﷻ и кај Неговиот Пејгамбер ﷺ.“

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 196.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2380, 1337; Ен-Несаи, бр. 2619; Ибн Маџе, бр. 2 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10229.

туку засекогаш!“ – а во друг пренос стои: „...Не, туку засекогаш, засекогаш!“¹ Ебу Иса Ет-Тирмизи пренесува од Ибн Омер ﷺ дека рекол: „Еден човек се дигна, во присуство на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рече: „Кој е хаџија, о Аллахов Пејгамбере?“ Одговори: „Испрашениот и испотениот човек.“ Тогаш, друг човек рече: „Кој хаџ е најдобар, о Аллахов Пејгамбере?“ Одговори: „Високиот глас на телбијето² и пролевањето на крвта од курбанот.“ Тогаш, друг човек рече: „Што е услов за хаџот, о Аллахов Пејгамбере?“ Одговори: „Патното снабдување и јаваница.“³ Со ваков исказ го пренесува и Ибн Маџе од преносот на Ибрахим ибн Зејд Ел-Џеузи, за кого Ет-Тирмизи рекол: „Овој хадис не достига до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ освен од овој пренос, додека некои од исламските алими сметаат дека во овој пренос има недостаток. Меѓутоа, овој пренос го проследуваат бројни други преноси. Така, Ибн Ебу Хатим пренесува друг пренос од Ибн Абас ﷺ, Енес ﷺ, Ел-Хасен ﷺ, Муџахид, Ата’, Сеид ибн Џубејр, Ер-Реби’ ибн Енес и Катаде.“ „Ел-Хаким пренесува од Енес ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бил прашан за Аллаховите ﷻ зборови: „...кој има можност за тоа...“ – што значи тоа „можност“? – на одговори: „Тоа е патното снабдување и јаваницата.“⁴ Потоа, Ел-Хаким рекол: „Овој хадис е веродостоен, според условот на Муслим, иако не го пренесуваат.“

Ахмед ибн Ханбел пренесува од Ибн Абас ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Побрзајте со хаџот – т.е. со извршувањето на обврската – бидејќи, никој од вас не знае што може да го снајде.“⁵ Ахмед, исто така, пренесува од Ибн Абас ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: „Кој сака да изврши хаџ, тогаш нека побрза.“⁶ Овој хадис го пренесува и Ебу Давуд.

Аллаховите ﷻ зборови: „...А кој нема да верува, па Аллах, навистина, е Независен од световите!“ – т.е. кој ќе ја негира обврската за хаџот, тој станал неверник, а Аллах ﷻ е Независен од него. Сеид ибн Менсур

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6803; Муслим, бр. 2137, 1218; Ебу Давуд, бр. 1787; Ибн Маџе, бр. 2980 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14031.

² Телбије е изговарање на зборовите „лебејкал-лахуме лебејке“ или „Ти се одзивам Аллаху мој, Ти се одзивам!“ Со овие зборови се започнуваат сите хаџски обреди. (Заб. на прев.).

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2998 и Ибн Маџе, бр. 2896.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2998 и Ибн Маџе, бр. 2896.

⁵ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1732; Ибн Маџе, бр. 2883 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2864.

⁶ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1732; Ибн Маџе, бр. 2883 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2864.

пренесува од Икриме дека рекол: „Штом се објавил ајетот: ‚А кој посакува друга вера, покрај исламот, нема да му биде прифатена...‘ – Евреите рекле: ‚Ние сме муслимани!‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рекол: ‚Навистина, Аллах ﷻ ги обврза муслиманите со хаџ во Кабата, кој има можност за тоа.‘ – а Евреите рекле: ‚Нас не нè обврза со тоа.‘ – па, одбиле да се покорат, тогаш Аллах ﷻ го објавил ајетот: ‚А кој нема да верува, па Аллах, навистина, е Независен од световите!‘ – побивајќи го нивното тврдење.“¹

﴿ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴾ (٩٨) قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبِعُونَهَا عَوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

„Кажи: ‚О Следбеници на Книгата, зошто не верувате во ајетите Аллахови, а Аллах е Сведок на она што го правите!?‘ (98) Кажи: ‚О Следбеници на Книгата, зошто го одвраќате од Патот Аллахов оној кој верува, посакувајќи да скршне, иако сте сведоци на тоа!? А Аллах не е немарен кон она што го правите. (99)“

Во овие ајети е содржан жесток укор на Аллах ﷻ кон неверниците од Следбениците на Книгата, поради нивната закоравеност кон прифаќањето на Вистината, поради нивното неверување во Аллаховите ﷻ ајети и поради нивното одвраќање на верниците од Аллаховиот ﷻ пат, притоа знаејќи ја вистинитоста на она со што бил испратен Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, спознавајќи го тоа од она што им го оставиле нивните пејгамбери, од радосните вести и соопштувања за неукиот Веровесник ﷺ, кој воедно ќе биде печат на сите пејгамбери, испратени од Господарот ﷻ на световите. Сепак, тие го негирале сето тоа, противејќи се. Затоа, Аллах ﷻ известил дека не е немарен кон нивните дела и дека ќе ги казни за тоа на Судниот ден.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴾ (١٠٠) وَكَيفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾

„О верници, ако се покорувате кон една група од оние на кои им е дадена Книгата, тогаш ќе ве одвраќаат, по верувањето ваше,

¹ Го пренесува Ел-Бехеки, бр. 8395.

кон неверството. (100) А како не верувате, кога веќе ви се читаат ајетите Аллахови, а и Пејгамберот Негов е меѓу вас!? А кој цврсто се држи кон Аллах, веќе се упатил на Патот вистински! (101)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ ги предупредува верниците од покорноста кон некои од Следбениците на Книгата, кои им завидуваат на верниците поради нивниот иман, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا﴾

„Многумина од Следбениците на Книгата посакуваат да ве вратат во неверувањето, по вашето верување, поради завидливоста нивна...“¹

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А како не верувате, кога веќе ви се читаат ајетите Аллахови, а и Пејгамберот Негов е меѓу вас!?...“** – т.е. вие сте далеку од неверството, додека меѓу вас сè уште, се објавуваат Аллахови ﷻ ајети на Неговиот Пејгамбер ﷺ, и тоа деноноќно, како што стои во хадисот, кога еден ден, Веровесникот ﷺ им рекол на своите асхаби: *„Кои верници најповеќе ви се допаѓаат поради нивното верување? Асхабите рекоа: „Мелецител!“ Тој им рече: „Како да не веруваат кога преку нив доаѓа објавата!“ Тие прашале: „А ние?“ Тој им одговори: „Како да не верувате кога јас сум меѓу вас!?“ Потоа повторно прашаа: „Кои се тие луѓе чиешто верување предизвикува најголемо восхитување?“ „Луѓето коишто ќе дојдат по вас и ќе веруваат во објавеното по вас!“²*

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...А кој цврсто се држи кон Аллах!“** – т.е. покрај сето тоа, сепак, придржувањето кон Аллах ﷻ и потпирањето врз Него се главни столбови на упатеноста и главно средство за стекнување на правиот пат и успехот.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ (١٠٢) **وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾ (١٠٣)**

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 109.

² Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 16691.

„О верници, плашете се од Аллах со богобојазливост вистинска и не умирајте освен како муслимани! (102) И држете се кон јажето Аллахово, сите! И не разединувајте се! И сетете се на благодетта Аллахова кон вас, кога бевте непријатели, па Аллах ги соедини срцата ваши, па станавте, со благодетта Негова, браќа. И се наоѓавте на работ од бездната на пеколниот Огин, па ве спаси од него. Ете така, Аллах ви ги објаснува знаменијата Негови, за да се упатите! (103)“

Ибн Ебу Хатим пренесува од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: **„...плашете се од Аллах со богобојазливост вистинска...“** – рекол: „Тоа значи покорност кон Аллах ﷻ, а не непокорност кон Него; споменување на Аллах ﷻ, а не заборавање на Него и благодарност кон Аллах ﷻ, а не неблагодарност кон Него.“ Ова предание е веродостојно, како говор од асхаб, а досега и до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Но, неговото запирање до говорот на асхаб е поверодостојно. Од Енес ﷺ се пренесува дека рекол: „Никој нема да се плаши од Аллах ﷻ со вистинска богобојазливост сè додека не го чува својот јазик.“ Според мислењето на Сеид ибн Џубејр и други, овој ајет е дерогиран со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾

„И плашете се од Аллах, колку што можете...“¹ Додека, според мислењето на Ибн Абас ﷺ овој ајет не е дерогиран, туку дека значењето на зборовите: **„...со богобојазливост вистинска...“** – е следното: борење во името од Аллах ﷻ со вистинска борба, и на тој пат да не им пречи никаков укор, и спроведување на правдата, против самиот себе, против своите татковци и своите деца.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и не умирајте освен како муслимани!...“** – т.е. чувајте го исламот при секоја ситуација, за да умрете со него. Според Аллаховиот закон, кој живее на нешто, умира на истото, а кој умира на нешто, ќе биде оживеан на истото – а Аллах ﷻ да чува од спротивното! Имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: **„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил ајетот: ,О верници, плашете се од Аллах со богобојазливост вистинска и не умирајте освен како**

¹ Сура Ет-Тегабун, ајет 16.

муслимани! – а потоа, рекол: „Доколку една капка од Зекумот капне на дуњалукот, тогаш ќе им се расипа животот на жителите на дуњалукот... тогаш, што ќе биде со оној, кој нема да има друга храна освен Зекумот!?“¹ Овој хадис го пренесува и Ет-Тирмизи и смета дека е добар и веродостоен. А го пренесуваат и Ен-Несаи, Ибн Маџе, Ибн Хибан, во својот „Сахих“, и Ел-Хаким, во својот „Мустедрек“, и смета дека е веродостоен според условите на Ел-Бухари и Муслим, иако не го пренесуваат. Имамот Ахмед пренесува од Абдулах ибн Омер ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој сака да се оддалечи од Џехенмот и да влезе во Џенетот, тогаш нека ја дочека смртта како верник во Аллах ﷻ и во Судниот ден, и со луѓето нека постапува така како што сака да постапуваат со него.““²

Аллаховите ﷻ зборови: „...И држете се кон јагето Аллахово, сите! И не разединувајте се!“ – т.е. кон Аллаховите ﷻ зборови кон вас, како што вели во ајетот којшто следува:

﴿ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ أَيْنَ مَا تَفَقَّوْا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ﴾

„Тие се понижени каде и да се наоѓаат, освен ако се држат до јагето од Аллах и до јагето од луѓето...“³ – т.е. кон Аллаховата ﷻ заштита и кон заштитата на луѓето. Некои од муфесириите сметаат дека под „Аллахово ﷻ јаже“ во овој ајет, се мисли на Куранот, како што стои во хадисот на Ел-Харис Ел-Е’авер од Али ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, опишувајќи го Куранот, рекол: „Тој е Аллаховото ﷻ цврсто јаже и Неговиот исправен пат.“⁴ А се пренесува и посебен хадис со ова значење, којшто го пренесува Ет-Табири од Ебу Сеид ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: „Аллаховата ﷻ Книга е Аллаховото ﷻ растегнато јаже, од небото кон земјата.““⁵

Аллаховите ﷻ зборови: „...И не разединувајте се!“ – т.е. држете се во заедница (џемат). Во овие зборови, Аллах ﷻ им забранува на верниците да се разединуваат, а воедно, се пренесуваат бројни хадиси

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2585; Ибн Маџе, бр. 4325; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2730 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3212.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1844, 3431; Ебу Давуд, бр. 4248; Ен-Несаи, бр. 4191; Ибн Маџе, бр. 3956 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6754.

³ Сура Али Имран, ајет 112.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2906 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 706.

⁵ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3788 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10747.

коишто говорат за тоа. Така, во „Сахихот“ на Муслим се пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Навистина, Аллах ﷻ е Задоволен со три ваши работи, а е гневен на три ваши работи. Задоволен е со вас: да Го обожувате само Него и да не Му припишувате придружник во ништо; сите да се придржувате кон Неговото јаже и да не се разединувате и да се советувате со оној што Аллах го поставил за ваш претпоставен. А гневен е на вас: да зборувате ‚рекла-кажала‘; многу да прашувате и беспотребно да го трошите имотот.“¹ А веќе им се гарантира заштитеност од паѓање во грешка, сè додека се сложни и единствени. Додека, при нивната разединетост и неединство им се заканува обратното. Тоа веќе се случи во овој Умет, кој се подели на седумдесет и три групи, само една од нив е исправната и ќе биде спасена од Џехенемската казна и воведена во Џенетот – а тоа се оние кои го практикуваат она што го практикувале Веровесникот صلى الله عليه وسلم и неговите асхаби.²

Аллаховите ﷻ зборови: „...И сетете се на благодетта Аллахова кон вас, кога бевте непријатели, па Аллах ги доближи срцата ваши, па станавте, со благодетта Негова, браќа...“ – до крајот на ајетот. Овој контекст се однесува на проблемот којшто постоел меѓу двете племиња Евс и Хазреџ, коишто за време на џахилиетот воделе трајни меѓусебни борби. А штом го прифатиле исламот, станале браќа, сакајќи се, почитувајќи се меѓусебно и помагајќи се во доброто и побожноста. Затоа, Аллах ﷻ во друг ајет, рекол:

﴿ هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ . وَأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ ﴾

„Тој е Оној кој те поддржа со помошта Своја, и со верниците. И ги зближи срцата нивни. А ти да потрошеше сè што е на земјата, сепак, немаше да ги зближиш срцата нивни, туку Аллах ги зближи...“³ А тие се наоѓаа на самиот раб од Џехенемската бездна, па Аллах ﷻ ги избави од тоа и ги упати кон исправниот пат. Мухамед ибн Исхак

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3236, 1715; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8501 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1863.

² Надоврзување од авторот: „Затоа, секој од нас, кој смета дека го следи правецот на Селефот, треба да настојува и да се стреми, колку што може и согласно со својата способност, да биде од ‚спасената група‘, а Аллах ﷻ дава успех и упатува кон најдоброто, затоа на Него се потпираме и од Него помош бараме.“

³ Сура Ел-Енфал, ајети 62-63.

споменува дека овој ајет е објавен за проблемот меѓу племињата Евс и Хазреџ, кога еден Евреин поминал покрај големците од двете племиња, па посакал никогаш да не се сплотат и да не се договорот. Тогаш, испратил друг човек да седне меѓу нив и да ги потсетува на борбите коишто се воделе меѓу нив, па тој го сторил тоа, и секојдневно одел меѓу нив, сè додека не ја разгорел кај нив омразата и желбата за продолжување на борбите. Тогаш, започнале да го истураат гневот едни врз други, повикувајќи ги своите поддржувачи и барајќи од нив борбена поткрепа од луѓе и оружје, сè додека не излегле на борбеното поле, да се соочат едни против други. Тогаш, таквата вест допрела до Веровесникот ﷺ, па отишол кај нив и започнал да ги помирува, велејќи им: „Зарем пак, ќе се повикувате на цахилиетот, а јас сум меѓу вас!“ – а потоа, го изучил овој ајет. Тогаш, тие се каеле за тоа што го сториле, па започнале да се помируваат и да се прегрнуваат, фрлајќи го оружјето на земја.

﴿وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (١٠٤) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَدُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿١٠٦﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٠٧﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٠٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿١٠٩﴾

„И нека од вас има луѓе кои повикуваат кон доброто, наредуваат добротинство и одвраќаат од злото. Тие се, токму, успешните! (104) И не бидете како оние кои се разединија и се поделија, откако им дојдоа доказите јасни. И ним им припаѓа казна голема! (105) На Денот кога едни лица ќе побелат, а други лица ќе поцрнат. А што се однесува на оние, чии лица ќе поцрнат -: ‚Зарем станавте неверници, по верувањето ваше?! Па, вкусете је казната, затоа што не верувавте!‘ (106) А што се однесува на оние чии лица ќе побелат, па тие ќе бидат во милоста Аллахова, и во неа, за навек, ќе останат! (107) Тоа се ајетите Аллахови кои ти ги кажуваме, со Вистина. А Аллах не посакува неправда кон световите. (108)

Аллахово е она што е на небесата и она што е на Земјата, и само Него му се враќаат нештата. (109)“

Аллах ﷻ вели: „Постојано нека има од вас, една група луѓе кои ќе ја преземат одговорноста за носење на товарот на исламското мисионерство и повик кон доброто, кои ќе наредуваат на добро и ќе одвраќаат од зло, па тие впрочем, ќе бидат оние кои ќе успеат, со целосен успех – а тоа се борците и алимите. Ебу Џа’фер Ел-Бакир рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил ајетот: **„И нека од вас има луѓе кои повикуваат кон доброто...“** – а потоа, рекол: „Доброто значи следење на Куранот и мојот Сунет.““ Овој хадис го пренесува Ибн Мардевејх. Суштина-та на овој ајет укажува на фактот дека треба, константно, од овој Умет, да постои една група којашто ќе го понесе товарот на оваа обврска. Иако тоа се смета за обврска на секој поединец, согласно со неговите можности, како што стои во хадисот којшто го пренесува Муслим во својот „Сахих“, од Ебу Хурејре ؓ, дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога некој од вас ќе забележи зло, тогаш нека го оттргне со својата рака, а ако не може, тогаш со својот јазик, а ако не може, тогаш со своето срце, а тоа е најслабиот иман.“¹ А во друг пренос стои: „... и не останува, по тоа, од иманот, ни колку едно зрно.“² Имамот Ахмед пренесува од Хузејфе ибн Ел-Јеман ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа, ќе наредувате добро и ќе забранувате зло, или пак, Аллаx ﷻ ќе испрати врз вас казна од кај Себе, а потоа, ќе упатувате дови кон Него, но нема да ви се одзвез!“ Овој хадис го пренесуваат уште и Ибн Маџе и Ет-Тирмизи, кој смета дека е добар. Хадисите коишто говорат за оваа тематика се многубројни.

Потоа, Аллаx ﷻ рекол: „...**И не бидете како оние кои се разединија и се поделија, откако им дојдоа доказите јасни...**“ – т.е. Аллаx ﷻ ни забранува да се поведоуваме кон патот на оние кои се разединуваат и го напуштаат наредувањето кон добро и одвраќањето од зло, и покрај очигледниот доказ којшто го согледале. Аллаховите ﷻ зборови: „...**На Денот кога едни лица ќе побелат, а други лица ќе поцрнат...**“

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 70, 49; Ебу Давуд, бр. 1140; Ет-Тирмизи, бр. 2172; Ен-Несаи, бр. 5009; Ибн Маџе, бр. 4013 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10689.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 70, 49; Ебу Давуд, бр. 1140; Ет-Тирмизи, бр. 2172; Ен-Несаи, бр. 5009; Ибн Маџе, бр. 4013 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10689.

– т.е. на Судниот ден, кога ќе обелат и ќе блескаат лицата на следбениците на Сунетот и џематот (Ехлис-Сун-не вел-џема’а), а ќе поцрнат лицата на следбениците на новотариите и поделеноста (Ехлул-бид’а вел-фирка). Ова толкување го застапува Ибн Абас رضي الله عنه. Зборовите: „... што се однесува на оние, чии лица ќе поцрнат –: „Зарем станавте неверници, поверувањето ваше?!...“ – т.е. мунафиците. Зборовите: „...Па, вкусете је казната, затоа што не верувавте!...“ – а ова се однесува на секој неверник. Зборовите: „...А што се однесува на оние, чии лица ќе побелат, па тие ќе бидат во милоста Аллахова, и во неа, за навек, ќе останат!...“ – т.е. во Џенетот, и нема да посакуваат да бидат извадени од него.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Тоа се ајетите Аллахови кои ти ги кажуваме...“ – т.е. овие ајети се Аллахови ﷻ ајети и Негови очигледни докази и знаменија, коишто ти ги кажуваме тебе, о, Мухамеде. Зборовите: „...со Вистина...“ – т.е. преку нив ја откриваме Вистината и суштината на дуњалукот и на ахиретот. Зборовите: „...А Аллах не посакува неправда кон световите...“ – т.е. не е неправеден кон нив, туку Тој е Праведен Судија, кој не нанесува неправда никому, бидејќи Тој е Моќен за сè и Зналец на сè, па нема потреба да нанесува неправда никому од Своите созданија. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „... Аллахово е она што е на небесата и она што е на Земјата...“ – т.е. сè е Негова сопственост и сите се Негови робови. Зборовите: „...и само Него му се враќаат нештата.“ – т.е. Тој е Владетелот и Располагачот со дуњалукот и ахиретот.

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِّنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾ (١١٠) لَنْ يَضُرَّكُمْ إِلَّا أَدَىٰ وَإِنْ يَفَاتِلُوكُمْ يُولُوكُمْ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ ﴾ (١١١) ضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الدِّلَّةَ آيْنَ مَا تَقْفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةَ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴾ (١١٢)

„Вие сте најдобар народ, кој се појави меѓу луѓето – наредувате добро и одвраќате од зло, и верувате во Аллах. А Следбениците на Книгата да веруваа, ќе беше подобро за нив. Меѓу нив има верни-

ци, но повеќето од нив се грешници. (110) Нема да ви наштетат освен со навреди. А ако се борат против вас, тогаш ќе го свртат грбот, бегајќи, и нема да бидат помогнати. (111) Тие се понижени каде и да се наоѓаат, освен ако се држат до јажето на Аллах и ако бараат заштита од луѓето. И се враќаат кон гневот на Аллах. И бедата ќе биде постојано врз нив. Тоа е така, бидејќи не веруваа во знаменјата Аллахови и ги убиваа пејгамберите, бесправно. Тоа е така, бидејќи беа непослушни и претеруваа. (112)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за овој Умет, дека е најдобриот од сите умети (народи), велејќи: „**Вие сте најдобар народ, кој се појави меѓу луѓето...**“. Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека, толкувајќи ги овие зборови, рекол: „Вие сте најдобри меѓу луѓето и за луѓето, бидејќи ги доведувате заробени со окови околу нивните вратови, а потоа го прифаќаат исламот.“ Ова толкување го застапуваат уште и Ибн Абас ؓ и мноштво од табиините. Значи, овој Умет е најдобар меѓу сите умети, а воедно и најкорисниот за нив. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**...наредувате добро и одвраќате од зло, и верувате во Аллах...**“ Имамот Ахмед пренесува од Дура бинт Ебу Лехеб ؓ дека рекла: „Еден човек се дигна, додека Веровесникот ﷺ стоеше на минберот, па рече: „О Аллахов Пејгамбере, кои луѓе се најдобри?“ – а тој рече: „Најдобри луѓе се оние кои најмногу го читаат Куранот, најмногу се плашат од Аллах ﷻ, најмногу наредуваат добро, најмногу одвраќаат од зло и најмногу ги одржуваат роднинските односи.“¹ Овој ајет се однесува на сиот Умет. Секоја генерација има своја вредност над останатите генерации. Така, најдобра од сите генерации се асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а потоа оние кои следуваат по нив... како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ﴾

„И така, Ние ве одредивме да бидете народ средишен, за да бидете сведоци против луѓето...“² – т.е. Ние ве избравме да бидете избран народ.

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26888 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусаннеф“, бр. 3492.

² Сура Ел-Бекара, ајет 143.

Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ез-Зухри, а тој од Сеид ибн Ел-Мусејб, а тој од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: ‚Од мојот Умет ќе влезе во Џенетот група од седумдесет илјади, чии лица ќе сјаат како што сјае полната месечина.‘ Тогаш, се дигна Укаше ибн Михсан Ел-Еседи ﷺ, покриен со својата црнобела наметка, и рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, замоли го Allah ﷻ да ме направи од нив.‘ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Аллаху, направи го од нив.‘ Потоа, се дигна друг човек од енсариите и го рече истото, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Укаше веќе те претекна.‘“¹

Имамот Ахмед пренесува од Абдурахман ибн Ебу Бекр ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Мојот Господар ﷻ ми овозможи седумдесет илјади да влезат во Џенетот, без пресметка.‘ Тогаш, Омер ﷺ рекол: ‚О Аллахов Пејгамбере, камо да побараше повеќе?‘ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Побарав повеќе, па ми овозможи со секоја илјада од нив, по седумдесет илјади.‘ Тогаш, Омер ﷺ рекол: ‚О Аллахов Пејгамбере, камо да побараше повеќе?‘ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Побарав повеќе, па ми овозможи со секој човек од нив, по седумдесет илјади.‘ Тогаш, Омер ﷺ рекол: ‚О Аллахов Пејгамбере, камо да побараше повеќе?‘ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Побарав повеќе, па ми даде олку.‘ Тогаш, Абдурахман ибн Ебу Бекр ﷺ ги раширил своите раце, покажувајќи. А Абдулах рекол: ‚И ги рашири неговите раце.‘ – а во друг пренос стои: ‚...ги испружи неговите раце.‘ А Хашим рекол: ‚Тоа е од Allah ﷻ и никој не знае колкава е нивната бројка.‘“²

Ет-Таберани пренесува од Имран ибн Хусајн ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Од мојот Умет, ќе влезат во Џенетот седумдесет илјади луѓе, без пресметка и без казна.‘ – беше речено: ‚Кои се тие?‘ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кажал: ‚Тие се оние кои не бараат да им се учи рукја, не бараат да бидат лекувани со вжештено железо³,

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6176; Муслим, бр. 216, 318 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8949.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1708; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 18713 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2268.

³ Овој начин на народно лекување сè уште постои во некои афрички земји. Имено, со вжештени железни прачки од челото на болните од жолтица тие ја „цицаат“ заразената слуз. Ова навистина успева и дава резултати. (Заб. на рец.).

не се суеверни и само на Аллаx ﷻ се потпираат.¹ Овој хадис го пренесува и Муслим, од преносот на Хишам ибн Хасан.

Муслим пренесува од Хусајн ибн Абдурахман дека рекол: „Бев кај Сеид ибн Џубејр, а тој рече: „Кој од вас ја здогледа ѕвездата која што падна синоќа?“ – реков: „Јас.“ Потоа, додадов: „А што се однесува на мене, па јас не клањав ноќта, туку бев гризнат од скорпија?“ – а тој рече: „И што направи?“ Реков: „Изучив рукја.“ – а тој рече: „Што те наведе на тоа?“ Одговорив: „Хадисот којшто му го раскажа Еш-Ша‘би.“ А тој рече: „А што ти раскажал Еш-Ша‘би?“ Одговорив: „Ми раскажа од Бурејде ибн Ел-Хасиб Ел-Еслеми ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: Нема рукја, освен од урок и убуд.“ – а тој рече: „Убаво постапува оној кој престанува, кога ќе слушне.“ Меѓутоа, Ибн Абас ﷺ ни раскажа од Веровесникот ﷺ дека рекол: „Ми беа предочени народите, па забележав пејгамбер, а со него само неколкумина, и забележав пејгамбер, а со него само еден или двајца луѓе, и забележав пејгамбер, без ни еден човек со него. Потоа, пред мене се појави огромна маса на народ, па помислив дека се мојот Умет, па ми беше речено: „Ова е Муса ﷺ и неговиот народ. Но, погледни кон хоризонтот.“ – па, погледнав и здогледав огромна маса на народ. Тогаш, ми беше речено: „Погледни кон другиот хоризонт!“ – па, здогледав уште една огромна маса на народ. Потоа, ми беше речено: „Ова е твојот Умет!“ – а меѓу нив имаше седумдесет илјади кои влегуваа во Џенетот без полагање сметка и без казна.“ Потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се дигна и влезе во својот дом, а луѓето започнаа да разговараат меѓусебно за луѓето кои ќе влезат во Џенетот, без пресметка и без казна. Некои од нив рекоа: „Можеби, тие се оние кои се дружиле со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Други рекоа: „Можеби тие се оние кои се родиле во исламот и никогаш не направиле ширк.“ – и споменаа други работи. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ повторно, излезе и рече: „**За што разговарате?**“ – па, го известиле за она што разговараа, а тој рече: „**Тие се оние кои не бараат да им се учи рукја, не бараат да бидат лекувани со вжештено жезло не се суеверни и само на Аллаx ﷻ се потпираат.**“ Тогаш, се дигна Укаше ибн Михсан ﷺ и рече: „Замоли го Аллаx ﷻ да ме направи од нив.“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „**Ти си од нив.**“ Тогаш, се дигна друг човек

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6107; Муслим, бр. 220, 323; Ет-Тирмизи, бр. 2446 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2444.

и рече: „Замоли го Аллах ﷻ да ме направи од нив.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Укаша веќе те претекна.“¹ Овој хадис го пренесува и Ел-Бухари, без изразот: „...они кои не учат рукја...“.

Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни рече: „Ќе бидете ли задоволни ако сте четвртина од жителите на Џенетот?“ – па, зголеми уште повеќе и рече: „Ќе бидете ли задоволни ако сте третино од жителите на Џенетот?“ – па, зголеми уште повеќе и рече: „Јас, навистина, се надевам дека ќе бидете половина од жителите на Џенетот.“²

Ет-Таберани пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот:

﴿ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَثَلَاثَةٌ مِنَ الْآخِرِينَ﴾

„Мноштво од првите, и мноштво од последните.“³ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Вие ќе бидете четвртина од жителите на Џенетот. Вие ќе бидете третино од жителите на Џенетот. Вие ќе бидете половина од жителите на Џенетот. Вие ќе бидете два третини од жителите на Џенетот.“⁴

Абдурезак пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Ние сме последни, но, ќе бидеме први на Судниот ден; ние ќе влеземе први во Џенетот иако нив Книгата им беше дадена порано а нас подоцна. Аллах нè упатил кога тие веќе се расколија во поглед на вистината (денот на џума) и така се зад нас. Евреите празнуваат ден потоа, а христијаните два дена потоа.“⁵

Сите овие хадиси се однесуваат на значењето на Аллаховите ﷻ зборови: „**Вие сте најдобар народ, кој се појави меѓу луѓето – наредувате добро и одвраќате од зло, и верувате во Аллах...**“ – па, кој ќе се накити со овие особини, тогаш ја заслужува пофалбата којашто се

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5420; Муслим, бр. 220, 223; Ет-Тирмизи, бр. 2446 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2444.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6163; Муслим, бр. 324, 221; Ет-Тирмизи, бр. 2547; Ибн Маџе, бр. 4283 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4239.

³ Сура Ел-Вакиа, ајети 39-40.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3170; Муслим, бр. 327, 222 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10892.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 856; Муслим, бр. 855, 1413, Ен-Несаи, бр. 1368 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7649.

наведува во овој ајет, како што рекол Катаде: „Ни беше пренесено дека Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه, при извршувањето на својот хаџ, забележал едни повлечени луѓе, па го изучил ајетот: **„Виe сте најдобар народ, кој се појави меѓу луѓето...“** – а потоа, рекол: „Кој се радува да биде од овој Умет, тогаш нека го исполни Аллаховиот رضي الله عنه услов содржан во овој ајет.“ Ова предание го пренесува Ибн Џерир. А кој не се одликува со овие особини, тогаш таквиот наликува на Следбениците на Книгата, кои Аллах رضي الله عنه ги прекорил со зборовите:

﴿ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ ﴾

„Не го забрануваа меѓусебно, злото кое го правеа...“¹ Затоа, Аллах رضي الله عنه, понатаму, рекол: **„...А Следбениците на Книгата да веруваа...“** – т.е. во она што му е објавено на Мухамед رضي الله عنه. Зборовите: **„...ќе беше подобро за нив. Меѓу нив има верници, но повеќето од нив се грешници...“** – т.е. малкумина од нив се верници, а повеќето од нив се неверници-грешници.

Потоа, Аллах رضي الله عنه ги известува Своите робови-верници, радувајќи ги со победа над Следбениците на Книгата и безбожниците, со зборовите: **„...Нема да ви наштетат освен со навреди. А ако се борат против вас, тогаш ќе ви го свртат грбот бегајќи, и нема да бидат помогнати...“** И така, навистина, се случило, бидејќи Аллах رضي الله عنه ги понижил на денот на битката на Хајбер, а пред нив и племињата Бену Кајнука, Ен-Недир и Курејзе – сите нив Аллах رضي الله عنه ги понижил и потчинил. Истото се случило и со христијаните од Шам, кога асхабите ги поразиле, одземајќи ја власта од нивните раце. Муслиманите, ќе владеат во Шам сè до повторното доаѓање на Иса ибн Мерјем عليه السلام,² кој ќе пресудува според ислам-

¹ Сура Ел-Маида, ајет 79.

² Надоврзување од авторот: „Ова е убаво мислење на авторот и муфесирот Ибн Кесир – Аллах رضي الله عنه му се смилува – но тој не знаел дека исламот во Шам не продолжил да владее во Шам, како што владеел во неговото време. Впрочем, тогашните луѓе оставиле по себе генерација којашто започнала безгрижно да се однесува кон исламските норми, а и кон сиот ислам, воопшто. Па, се изгубило владеењето според исламските норми и исчезнала одговорноста и чувството за тоа. Муслиманите, не само во Шам, туку и пошироко во муслиманските земји, започнале полека да се откажуваат од своите исламски корени, и поради тоа, неверниците започнале да надвладуваат, спроведувајќи ги своите измислени прописи и закони и демнејќи врз нив постојано, со своите оружја и војски. А потоа, тие си заминале од тие места, но ги оставиле своите продолжени раце и понатаму, да го одржуваат она што тие го воспоставиле во овие земји. Па, муслиманите започнале да го губат својот вистински идентитет и да преминуваат во слаб и неспособен народ, а што е најглавно од сето тоа, напуштен од Аллаховата رضي الله عنه помош, бидејќи Аллах رضي الله عنه го помага оној народ, кој Него

ската вера и Шеријатот, којшто го оставил Мухамед ﷺ, кршејќи го крстот, убивајќи ја свињата, не прифаќајќи ја џизијата и не прифаќајќи друга вера освен исламот. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**Тие се понижени каде и да се наоѓаат, освен ако се држат до јажето од Аллах и до јажето од луѓето...**“ – т.е. Аллах ﷻ постојано ги доведува во ситуација на понижување и потчинетост, каде било да се најдат, и нема да бидат безбедни, освен ако се придржуваат кон Аллаховата ﷻ заштита, односно договорот за штитеништво, со плаќање на џизија и придржување кон исламските прописи, и ако се придржуваат кон заштитата дадена од луѓето, како нивни штитеници. Зборовите: „**...И се враќаат кон гневот Аллахов...**“ – т.е. постојано врз нив ќе биде Аллаховиот ﷻ гнев, бидејќи го заслужуваат. Зборовите: „**...И бедата ќе биде постојано врз нив...**“ – т.е. тоа им е неминовно одредено и константно ќе ги снаоѓа. Затоа, Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „**...Тоа е така, бидејќи не веруваа во знаменијата Аллахови и ги убиваа пејгамберите, бесправно...**“ – т.е. кон тоа ги наведувале нивната арогантност, насилие и завидливост, па затоа, Аллах ﷻ ги казнил со постојано понижување, потчинетост и бедност, коишто потоа, ќе бидат проследени со пожестока казна на ахиретот. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**...Тоа е така, бидејќи беа непослушни и претеруваа.**“ – т.е. тоа ги навело кон неверувањето во Аллаховите ﷻ знаменија, убивањето на Аллаховите ﷻ пејгамбери, прекумерното грешење и непокорност и постојаното непријателство. Ибн Ебу Хатим пренесува од Абдулах ибн Месуд ؓ дека рекол: „Исраиловите синови убивале дури по триста пејгамбери, дневно, а потоа, се собирале на својот пазар за зеленчук, како ништо да не се случило.“

﴿ لَيْسُوا سَوَاءً مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتَّبِعُونَ آيَاتِ اللَّهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ﴾ (١١٣) يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١١٤﴾ وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿١١٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾ مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

го помага. Затоа, и покрај нивната бројност и моќ, сепак, Арапите ја загубија војната против минорната еврејска држава – бидејќи, заборавиле на Господарот ﷻ на световите, на Неговиот Куран, на Неговиот Шеријат... откако, го напуштиле сето тоа, тогаш ги снашла неминовна казна, како последица на нивната постапка. Да, така се случи со нив! Со цел да земат поука од тоа и да се вратат кон она што биле претходно, не губејќи ја надежта во Аллаховата ﷻ помош и поддршка... А ние навистина, го очекуваме тој светол ден!!! Го кажувам ова, додека моево срце се кине од болка – а сите сме од Аллах ﷻ и кај Него ќе се вратиме!“

كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكْتَهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَٰكِن
 أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾

„Не се еднакви оние од Следбениците на Книгата, кои се издржливи во верата и ги читаат ајетите Аллахови, во текот на ноќта, додека паѓаат на сецда. (113) Веруваат во Аллах и во Денот суден, наредуваат кон добро и одвраќаат од зло, побрзуваат со добрите дела, и тие се, токму, добрите! (114) А доброто кое го прават нема да им биде занемарено. Аллах добро ги знае богобојазливите. (115) Навистина, на оние кои не веруваат нема да им бидат од корист имотите нивни а ниту децата нивни, кај Аллах, во ништо. И тие ќе бидат жители на Џехенмот, и во него, за навек, ќе останат. (116) Примерот на она што го споделуваат во овој живот дуњалучки е како примерот на виорот кој го погодува посебот на луѓето кои самите себеси си нанесле неправда, па го уништил. А Аллах не им нанесе неправда, туку самите себеси си нанесоа неправда. (117)“

Најпознато толкување на повеќето мufесири е она што го споменуваат Мухамед ибн Исхак и други, а го пренесува и Ел-Ауфи од Ибн Абас ؓ – дека овие ајети се објавени поради свештениците и побожниците од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб), како што биле: Абдулах ибн Селам ؓ, Есед ибн Убејд ؓ, Са’лебе ибн Шу’бе ؓ и други – т.е. не се еднакви во прекорот, оние од Следбениците на Книгата кои се споменуваат во претходните ајети, со оние од нив кои го прифатиле исламот. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Не се еднакви оние од Следбениците на Книгата...“** – т.е. не се сите, односно на исто ниво и степен, туку меѓу нив има верници и има грешници. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...од Следбениците на Книгата, кои се издржливи во верата...“** – т.е. се грижат за Аллаховата ﷻ вера, се потчинуваат кон Неговиот Шеријат и го следат Неговиот Пејгамбер ﷺ. Па, тие, навистина, се наоѓаат на вистинскиот пат. Зборовите: **„...и ги читаат ајетите Аллахови, во текот на ноќта, додека паѓаат на сецда...“** – т.е. клањаат ноќе и го читаат Куранот при нивниот намаз. Зборовите: **„...Веруваат во Аллах и во Денот суден, наредуваат кон добро и одвраќаат од зло, побрзуваат со добрите дела, и тие се, токму, добрите!...“** – тие се оние кои се споменуваат на крајот од оваа сура:

﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ﴾

„И навистина, од Следбениците на Книгата има кои веруваат во Аллаx и во она што ви се објавува вам и во она што им беше објавено ним, плашејќи се од Аллаx...“¹ Затоа, Аллаx ﷺ, на ова место, вели: „...добро то кое го прават нема да им биде занемарено.“ – т.е. нема да биде занемарено кај Аллаx ﷺ, туку ќе бидат наградени за тоа, со обилна награда. Зборовите: „...Аллаx добро ги знае богобојазливите...“ – т.е. ни едно дело не е сокриено од Него и Тој нема да ја занемари наградата на оној кој работел добри дела.

Потоа, Аллаx ﷺ известува за мушриците-неверници, велејќи: **„...Навистина, на оние кои не веруваат нема да им бидат од корист имотите нивни а ниту децата нивни, кај Аллаx, во ништо...“** – т.е. нема да го одврати Аллаховиот ﷻ гнев и казна, кога Тој ќе посака да ги казни. Зборовите: **„...И тие ќе бидат жители на Цехенемот, и во него, за навек, ќе останат...“**. Потоа, Аллаx ﷺ го изнесува примерот на она што неверниците го споделуваат на овој свет, велејќи: **„...Примерот на она што го споделуваат во овој живот дуњалучки е како примерот на виорот...“** – т.е. со своето силно дување и студ. Зборовите: **„...кој го погодува посевет на луѓето кои самите себеси си нанесле неправда, па го уништил...“** – т.е. го изгорел со своите секавици и молњи и го опустошил со својата сила, чијашто жетва и берба веќе се приближиле. Но, потоа не останало ништо од него, ниту еден плод и ниту едно зрно, па неговиот сопственик го загубил сето што го поседувал, кога имал најголема потреба за него. Таков ќе биде случајот со неверниците на Судниот ден, кога Аллаx ﷻ ќе ја упропасти сета нивна награда и сите остатоци од нивните дела коишто ги правеле на дуњалукот, и нема да добијат никаква корист и придобивка од тоа, како што сопственикот на уништениот посев ја загубил неговата жетва. Бидејќи, нивните дела ги правеле и ги граделе спротивно од основата, на којашто се бара да се градат делата. Затоа, Аллаx ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: **„...А Аллаx не им нанесе неправда, туку самите себеси си нанесоа неправда.“**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةَ مَنْ دُونَكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُومًا مَا عَنْتُمْ قَدْ بَدَتِ
الْبُغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

¹ Сура Али Имран, ајет 199.

هَآ أَنْتُمْ أَوْلَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَفُوقُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا
عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَئَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُؤْتُوا بَعِيثِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ إِنْ
تَمَسَّسْتُمْ حَسَنَةً تَسَوْهُمْ وَإِنْ تَصَبَّحْتُمْ سَيِّئَةً يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصَبَّرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ
شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ ﴿١٢٠﴾

„О верници, не земајте довереници од другите, кои копнеат по вашата пропаст. Одвај чекаат маки да ве погодат. Омразата веќе произлегува од устите нивни, а она што го кријат градите нивни е поголемо. Веќе ви ги објаснивме јасните докази, ако разбирате!?! (118) Ете, вие ги сакате, но, тие не ве сакаат, а вие верувате во сите Книги, целосно. А кога ќе ве сретнат, велат: ‚Веруваме!‘ – а кога ќе се осамнат, ги гризат врвовите на прстите, од омраза. Кажите: ‚Умрете од омразата ваша!‘ Аллах, навистина, го знае она што е во градите! (119) Ако ве снајде некое добро, тогаш очајуваат. А ако ве снајде некое зло, тогаш се радуваат на тоа. А ако сте трпеливи и се плашите, тогаш сплетките нивни нема да ви наштетат во ништо. Аллах, навистина, го опфаќа она што го работат. (120)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, известува за Својата забрана кон Своите робови-верници, да ги земаат мунафиците (лицемерите) за свои довереници, односно да им ги доверуваат своите тајни и скриени планови на нивните непријатели. А мунафиците, со сите свои напори и со сиот свој капацитет, копнеат кон пропаста на верниците, односно постојано настојуваат да се разидуваат со нив и да им нанесат штета што е можно повеќе, преку преземање разни сплетки и ковење на разни планови. А кога ги забележуваат верниците како се измачуваат и се наоѓаат во макотрпна состојба, тогаш се радуваат на тоа и уште повеќе им наштетуваат. Зборовите: „...не земајте довереници од другите...“ – т.е. од припадниците на другите вери. А под „довереник“ се мисли на оној човек, кому друг човек му ги доверува сите свои тајни и скриени работи, коишто ги знае само тој и неговите блиски. Ел-Бухари и Ен-Несаи пренесуваат хадис од Ебу Сеид رضي الله عنه, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах не прати ниеден Пејгамбер, ниту поставил намесник-владетел а да немале двајца кои постојано ги следеле. Едниот ги водел кон доброто а другиот ги водел кон злото. Заштитен е оној што Аллах

го сочувал од грев.¹ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Ебу Ед-Дехкане дека рекол: „На Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ му беше речено: ‚Тука има едно момче од жителите на Хира, кое многу помни и добро пишува, па зошто не го земеш за свој писар?‘ – а тој одговори: ‚Тогаш, би зел за свој довереник некој што не е верник!‘“ Од ова предание, покрај ајетот, се согледува јасен доказ дека не е дозволено земање некој од штитениците (немуслиманите) во исламската држава како писар, бидејќи во тоа има откривање на муслиманите и нивните тајни планови, коишто доколку тој ги дознае, можно е да ги сподели со непријателите, при воената стратегија. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...кои копнеат кон вашата пропаст...“** – т.е. мунафиците посакуваат да ве гледаат како се измачувате и како претрпувате штета.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Омразата веќе произлегува од устите нивни, а она што го кријат градите нивни е поголемо...“** – т.е. непријателството веќе се забележува во нивните лица и јазици, додека она што го сокриваат во нивните гради, од омразата кон вас, е уште поголемо, и тоа не е сокриено во очите на паметниот и остроумниот од вас, затоа Аллах ﷻ рекол: **„...Веќе ти ги објаснивме јасните докази, ако разбирате!?!...“**

Аллаховите ﷻ зборови: **„...Ете, вие ги сакате, но, тие не ве сакаат...“** – т.е. ги сакате, бидејќи пред вас, го истакнуваат иманот, но тие не ве сакаат, ни внатрешно ни надворешно. Зборовите: **„... а вие верувате во сите Книги, целосно...“** – т.е. не постои кај вас никаков сомнеж и колебање во однос на Куранот. Ибн Абас ﷺ рекол: „Верувате во вашата Книга и во нивната Книга, а и во претходните Книги, иако тие не веруваат во вашата Книга, па вие треба да ги мразите нив, повеќе од нивната омраза кон вас. Зборовите: **„...А кога ќе ве сретнат, велат: ‚Веруваме!‘ – а кога ќе се осамнат, ги гризат врвовите на прстите, од омраза...“** – под „врвовите на прстите“ се мисли на јаболкцата на прстите. Таква е состојбата на мунафиците кои го истакнуваат иманот и љубовта, но го сокриваат куфрот и омразата, затоа Аллах ﷻ рекол: **„...а кога ќе се осамнат, ги гризат врвовите на прстите, од омраза...“** – а ова е најзлобниот вид на омраза и непријателство. Зборовите: **„...Кажи: ‚Умрете од омразата ваша!‘ Аллах, навистина, го знае она**

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6237; Ен-Несаи, бр. 4202 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10949.

што е во градите!...” – т.е. ако иманот на верниците ве нервира, тогаш знајте дека Аллах ﷻ ќе го воздигне Својот збор и ќе ја истакне Својата вера преку рацете на верниците. Затоа, умрете од омраза, бидејќи Аллах ﷻ го знае она што го сокривате од омразата кон верниците, па ќе ве казни со понижување и триумф на верниците врз вас на дуњалукот, а на ахиретот ви припаѓа огнена казна, во којашто вечно ќе останете.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...Ако ве снајде некое добро, тогаш очајуваат. А ако ве снајде некое зло, тогаш се радуваат на тоа...”** – поради огромното непријателство кон верниците: ако ги снајде добро и победа, тогаш очајуваат, а ако ги снајде зло и пораз, како резултат на Аллаховата ﷻ мудрост во тоа, како што се случило во битката на Ухуд, тогаш мунафиците се радуваат. Потоа, Аллах ﷻ им се обраќа на верниците со зборовите: **„...А ако сте трпеливи и се плашите, тогаш сплетките нивни нема да ви наштетат во ништо...”** – т.е. ако се потпрете на Аллах ﷻ, тогаш нивните интриги нема да допрат до вас, бидејќи ќе се наоѓате под Аллахова ﷻ заштита, и ништо не бидува без Негова одредба и волја, а кој ќе се потпре на Него, па тој Му е Доволен. Потоа, Аллах ﷻ започнува со наведување на случката при битката на Ухуд, кога верниците биле ставени на испит, кога се обелоденила разликата меѓу верниците и мунафиците и кога трпеливите биле посебно истакнати. Затоа Аллах ﷻ рекол:

﴿ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾ إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ ﴾

„И кога ти излезе рано од семејството свое, за да им ги одредиш на верниците, позициите за борба. А Аллах сè слуша и сè знае. (121) Кога двете групи од вас помислија дека нема да успеат, а Аллах е Заштитникот нивни, затоа на Аллах нека се потпираат верниците! (122) И Аллах веќе ве помогна на Бедр, иако бевте слаби, па плашете се од Аллах, за да бидете благодарни. (123)“

Овие ајети, според мислењето на поголемиот дел од муфесирите, се однесуваат на битката на Ухуд. Ова мислење го застапуваат Ибн

Абас ﷺ и други. Оваа битка се случила во сабота, во месецот шевал, третата година по хиџрата. Причина за оваа битка била: желбата за одмазда на мушриците кон муслиманите, поради поразот на битката на Бедр. Еден дел од трговскиот караван, којшто успеал да биде избавен на денот на битката на Бедр, заедно со Ебу Суфјан ﷺ, мушриците го вложиле во подготовките за новата битка против Мухамед ﷺ, бидејќи тоа го посакувале синовите и роднините на убиените поради битката на Бедр. Затоа, започнале да собираат Абисински борци и оружје, и тргнале со бројка од три илјади борци, сè додека не стигнале во близина на планината Ухуд, во правецот на Медина. А штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ завршил со џума-намазот, започнал да се советува со своите асхаби дали да излезат кон нив или да се соочат со нив во Медина? Тогаш, Абдулах ибн Убеј настојувал да останат во Медина, додека другите, од оние кои не учествувале во битката на Бедр, настојувале да излезат кон нив. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ влегол во својот дом, го облекол својот оклоп и излегол пред нив. Тогаш, некои од нив се каеле за ваквата одлука, па рекле: „Да го наговориме Аллаховиот Пејгамбер ﷺ – па рекле: „О Аллахов Пејгамбере, ако сакаш, тогаш да останеме тукa. ‘А тој им рекол: „Не му доликува на пејгамбер, кога ќе го облече својот оклоп, да се врати, сè додека не го стекне она што Аллах ﷻ му го одредил.““¹

Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ тргнал со својата војска од илјада луѓе, а кога стигнале до местото Шеут, Абдулах ибн Убеј се издвоил од нив со третина од војската, лутејќи се на одлуката да излезат, без да се согласат со неговото мислење. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ продолжил со останатиот дел од војската сè додека не стигнале во местото Ши’б, во подножјето на планината Ухуд, на самиот раб од долината, и ја поставил својата војска да стојат пред самата планина, велејќи им: „Никој од вас не смее да се бори, сè додека не му наредиме да се бори!“ Неговата војска броела седумстотини борци, а за командант на стрелците го одредил Абдулах ибн Џубејр ﷺ, а нивната бројка изнесувала педесетмина. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им заповедал на стрелците, велејќи

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14373; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 10057; Ед-Дарими во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 2159 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусаннеф“, бр. 9735.

им: „Чувајте нè од коњицата, да не ни пријде од вашата страна. И држете се на вашите позиции, како што ви е наредено, макар и да зебележите како птиците клукаат од нашите тела, сепак вие не мрдајте од вашите позиции!“¹ За знаменосец го одредил Мус’аб ибн Умејр ﷺ, а им дозволил и на некои малолетни момчиња да се борат, а некои ги вратил назад.

Тогаш, Курејшите застанале на борбеното поле, а нивната бројка изнесувала три илјади борци, меѓу кои имало сто коњаници, кои стоеале затскриени, а командант на нивното десно крило бил Халид ибн Ел-Велид ﷺ, а на нивното лево крило Икриме ибн Ебу Џехл ﷺ. Знамето им го одредиле на припадниците од племето Абдуддар да го носат, а потоа меѓу двете чети започнала битка, којашто ќе биде подетално објаснета во понатамошниот текст – иншаллах.

Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„И кога ти излезе рано од семејството свое, за да им ги одредиш на верниците, позициите за борба...“** – т.е. да им ги одредиш нивните места при борбата: кој ќе стои на левото, а кој на десното крило. Зборовите: **„...А Аллах сè слуша и сè знае...“** – т.е. на она што го изговарате со своите јазици и на она што го сокривате во своите души. Зборовите: **„...Кога двете групи од вас помислија дека нема да успеат...“** – Ел-Бухари пренесува од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека рекол: „Поради нас беше објавен ајетот: **„Кога двете групи од вас помислија дека нема да успеат...“** – ние бевме две групи од племињата Бену Харисе и Бену Селеме.“ Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...а Аллах е Заштитникот нивни...“**.

Потоа, Аллах ﷻ кажал: **„...И Аллах веќе ве помогна на Бедр...“** – т.е. на денот на битката на Бедр, којашто се случила во петок, седумнаесеттиот ден од месецот Рамазан, втората година по хиџрата. Тој ден уште се нарекува „Денот на двоењето помеѓу вистината и лагата“. На тој ден, Аллах ﷻ го воздигна исламот и неговите припадници, а го порази ширкот и неверството, дотолчувајќи ги неговите следбеници и поддржувачи. Така се случило, и покрај малубројноста на муслиманите. На тој ден, чијашто бројка изнесувала тристотини и тринаесет борци, меѓу кои имало само двајца коњаници и седумдесет камили, додека

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2847; Ебу Давуд, бр. 2662 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18120. 590

останатиот дел од војската биле пешадија, а поседувале и малку оружје. Додека, бројката на нивниот непријател изнесувала од деветстотини до илјада борци, наоружани со железни оклопи, разни оружја и борбени коњи. Но сепак, Аллах ﷻ го воздигнал Својот Пејгамбер ﷺ, овозможувајќи му триумф над нив, а го понижил шејтанот и неговата војска, поразувајќи го и дотолчувајќи го. Затоа, Аллах ﷻ, изнесувајќи ја Својата добрина кон верниците, рекол: **„...И Аллах веќе ве помогна на Бедр, иако бевте слаби...“** – т.е. бевте малубројни, за да дознаете дека победата доаѓа само од Аллах ﷻ, а не доаѓа од вашата бројност и подготвеност. Затоа, Аллах во друг ајет рекол:

﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحَبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ. ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ. ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„Аллах веќе ве помогна при многу битки, и на денот на Хунејн, кога ве восхитуваше бројноста ваша, но тоа не ви користеше во ништо, па земјата ви стана тесна, иако е пространа, потоа се свртевте, бегајќи. Потоа, Аллах го спушти спокојот Свој врз Пејгамберот Негов и врз верниците, и спушти војска која не ја гледавте, и ги казни оние кои не веруваа. Таква е казната за неверниците. Потоа, Аллах простува, по тоа, кому сака, а Аллах е Простувач и Сомилосен!“¹

Аллаховите ﷻ зборови: **„...па плашете се од Аллах, за да бидете благодарни.“** – т.е. за да бидете покорни кон Него.

Местото Бедр се наоѓа меѓу Мека и Медина, и е познато по неговите бунари, коишто се нарекуваат по човекот којшто ги ископал и се викал Бедр.

﴿إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنَزَّلِينَ﴾ (١٢٤) ﴿بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمِدِّدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ﴾ (١٢٥) ﴿وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ (١٢٦) ﴿لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا

¹ Сура Ет-Теуба, ајети 25-27.

خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾ لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ
ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

„Кога им велеше на верниците: ‚Зарем не ви е доволно, Господарот ваш да ве поддржи со три илјади мелеци, кои ќе се симнат!? (124) Не, туку, ако сте трпеливи и се плашите, па ако ви дојдат што побрзо, сепак, Господарот ваш ќе ве поддржи со пет илјади мелеци, обележани. (125) А Аллах го одреди тоа да биде радосна вест за вас, за да се смират срцата ваши со тоа. А помошта е само кај Аллах, Моќниот и Мудриот! (126) За да докусури една група од оние кои не веруваат или да ги понижи, па да се вратат поразени. (127) Од тебе не зависи дали Тој покајанието нивно ќе го прифати или ќе ги казни, бидејќи тие се вистински насилници! (128) И на Аллах му припаѓа она што е на небесата и она што е на Земјата. Простува кому сака, а казнува кого сака. И Аллах простува и е Милостив! (129)“

Муфесирите се разминале во однос на ветувањето содржано во овие ајети – дали се случило на денот на битката на Бедр или на денот на битката на Ухуд? Поисправно мислење е дека тоа се случило на денот на битката на Бедр, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„Кога им велеше на верниците...“** – а овие зборови се надоврзување на претходниот ајет: **„И Аллах веќе ве помогна на Бедр, иако бевте слаби...“**¹ Ова мислење го застапуваат Ел-Хасен Ел-Басри и други, а го избрал и Ибн Џерир. Ер-Реби’ ибн Енес рекол: „Аллах ﷻ ги помогнал со илјада, потоа со три илјади, а потоа со пет илјади мелеци.“ А мелеците учествувале во денот на битката на Бедр – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Ел-Хасен Ел-Басри, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...Зарем не ви е доволно, Господарот ваш да ве поддржи со три илјади мелеци, кои ќе се симнат!?...“** – рекол: „Ова се случило на денот на Бедр.“ Зборовите: **„...Не, туку, ако сте трпеливи и се плашите...“** – т.е. ако сте трпеливи при соочувањето со вашиот непријател и ако се плашите од Мене и се покорувате кон Мојата наредба. Зборовите: **„...па ако ви дојдат што побрзо...“** – Ед-Дахак рекол: „Т.е. поради нивниот гнев и желба

¹ Сура Али Имран, ајет 123.

за соочување со вас.“ Зборовите: „**...сепак, Господарот ваш ќе ве поддржи со пет илјади мелеци, обележани...**“ – т.е. имаат обележја и симболи на страните од нивните коњи. Катаде и Икриме рекле: „Обележани“ значи обележани со симболи за борба.“ А симболите на мелеците биле белите турбани со краеви испуштени врз нивните грбови и странични симболи од бела волна врз нивните коњи. Од Ебу Хурејре رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Од црвена волна.“ Зборовите: „**...А Аллах го одреди тоа да биде радосна вест за вас, за да се смират срцата ваши со тоа...**“ – т.е. Аллах ﷻ ги спушти мелеците и ви соопшти за нивното спуштање со цел да ве израдува и да ги разведри и успокои вашите срца, бидејќи сепак, победата е само кај Аллах ﷻ, а Тој ако сака, тогаш ќе ги совлада Своите непријатели и без вашата борба против нив, како што рекол Аллах ﷻ:

﴿ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْغِضَ﴾

„Тоа е така. А Аллах да сака, ќе ги совлада, но за да ве стави на испит, едни наспрема други...“¹ Затоа, Аллах ﷻ во овој ајет рекол: „**...А Аллах го одреди тоа да биде радосна вест за вас, за да се смират срцата ваши со тоа. А помошта е само од Аллах, Моќниот и Мудриот!...**“ – т.е. Тој поседува моќ на која ништо не ѝ е рамно и Тој поседува мудрост во Својата одредба и прописи.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „**...За да докусури една група од оние кои не веруваат...**“ – т.е. Аллах ﷻ ви наредува да се борите и да бидете сурови во борбата против нив, поради Својата мудрост и одредба. Затоа, во овој ајет Аллах ﷻ ги споменува сите можни видови штети врз борците од неверниците, велејќи: „**...За да докусури една група...**“ – т.е. да уништи еден народ велејќи: „**...од оние кои не веруваат или да ги понижи, па да се вратат...**“ – т.е. да се повлечат и велејќи: „**...поразени...**“ – т.е. уништени во нивните имоти.

Потоа, Аллах ﷻ спомнува одделна реченица која укажува на фактот дека севкупната одредба на дуњалукот и на ахиретот Му припаѓаат само Нему, Кој нема собрат, велејќи: „**...Од тебе не зависи дали...**“ – т.е. сета одредба се враќа кај Мене, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

¹ Сура Мухамед, ајет 4.

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

„Ти, навистина, не упатуваш кого сакаш, туку Аллах упатува кого сака...“¹, односно ти не поседуваш ништо во однос на одредбата кон Моите робови, освен она што ти го наредувам за нив. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...покајанието нивно ќе го прифати...“ – т.е. па, да ги упати по нивната заблуда. Зборовите: „...или ќе ги казни...“ – т.е. на двата света, поради нивното неверување. Затоа Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „...бидејќи тие се вистински насилници!...“ – т.е. тие го заслужуваат тоа. Ел-Бухари пренесува од Салим, а тој од неговиот татко дека го слушнал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како изговарал, додека се крвал од рукуто во вториот рекат од сабах-намазот: „Аллаху, проколни го тој и тој! Аллаху, проколни го Ел-Харис ибн Хишам! Аллаху, проколни го Сухејл ибн Амр! Аллаху, проколни го Сафван ибн Умеје!“ Потоа, бил објавен ајетот: „Од тебе не зависи дали Тој покајанието нивно ќе го прифати или ќе ги казни, бидејќи тие се вистински насилници!“ – па, им било простено на сите нив.“²

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...И на Аллах му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата...“ – т.е. сè е Аллахова ﷻ сопственост и сите созданија, коишто постојат на небесата и на земјата, се Негови робови. Зборовите: „...Простува кому сака, а казнува кого сака...“ – т.е. Тој располага како што сака и никој не може да му се спротивстави во тоа, бидејќи Тој не полага сметка за она што го прави, а другите полагаат: „...И Аллах простува и е Милостив!“.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (١٣٠) وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾ وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظِ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُم مَّغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿١٣٦﴾ ﴿١٣٦﴾

¹ Сура Ел-Касас, ајет 56.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3842; Ен-Несаи, бр. 1078 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6313.

„О верници, не јадете ја каматата двократно и повеќекратно зголемена и плашете се од Аллах за да бидете спасени! (130) И чувајте се од Џехенмот, кој е подготвен за неверниците! (131) И покорувајте му се на Аллах и на Пејгамберот, за да бидете помилувани! (132) И побрзајте кон прошката од Господарот ваш и кон Џенетот, чија ширина е колку небесата и земјата, и кој е подготвен за богобојазливите! (133) Оние кои споделуваат, и кога се во изобилие и кога се во немаштија, кои го совладуваат гневот и кои им простуваат на луѓето. А Аллах ги сака добротворите. (134) И оние кои, кога ќе сторат некое срамно дело или самите себеси неправда ќе си нанесат, се сеќаваат на Аллах и бараат прошка за гревовите свои. А кој ги простува гревовите освен Аллах!? А потоа, не истрајуваат на она што го правеле, знаејќи за тоа. (135) Наградата нивна е прошката од Господарот нивни и џенетските градини, под коишто реки течат. Во нив, за навек, ќе останат. А колку е убава наградата за трудољубивите!? (136)“

Аллах ﷻ во овие ајети им забранува на Своите робови-верници да работат земајќи камата и да ги трошат нејзините удвојувања, како што практикувале за време на џахилиетот, кога едниот му се обраќал на другиот со зборовите: „Кога ќе стигне рокот на долгот, или ќе го исполниш или ќе дадеш камата“ – па, ако не го исполнил долгот, тогаш му го одолжувал рокот, но му го зголемувал износот на долгот. Така се зголемувала каматата па мал долг можел да прерасне во голем имот, поради удвојувањата. Аллах ﷻ, исто така, во овие ајети им наредува на Своите робови да бидат богобојазливи, со цел да успеат на дуњалукот и на ахиретот. Потоа, им се заканува со Џехенмот и ги предупредува за него, велејќи: **„...И чувајте се од Џехенмот, кој е подготвен за неверниците! И покорувајте му се на Аллах и на Пејгамберот, за да бидете помилувани!“**

Потоа Аллах ﷻ ги поттикнува да побрзаат со правењето добрини и стекнувањето награда кај Него, велејќи: **„...И побрзајте кон прошката од Господарот ваш и кон Џенетот, чија ширина е колку небесата и земјата, и кој е подготвен за богобојазливите!...“** – т.е. како што Џехенмот е подготвен за неверниците. Во однос на Аллаховите ﷻ збо-

рови „...чија ширина е колку небесата и земјата...“ е речено дека нивното значење е потврда за неговата уште поголема должина, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет, опишувајќи го Џенетот:

(بَطَانِهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ)

„Постелнината ќе биде од кадифе...“¹ Ако е таква неговата внатрешност, тогаш каква е неговата надворешност?! Додека, според друго мислење на муфесирите, широчината на Џенетот е колку неговата должина, бидејќи Џенетот има тркалезна форма, под Аршот. А на она што е со тркалезна форма широчината му изнесува исто колку и неговата должина. Ова го потврдува веродостојниот хадис: *„Кога барате Џенет од Аллах ﷻ барајте го Фирдевсот, бидејќи тој е највисокиот дел од Џенетот и најсредниот дел од Џенетот, од него се распукнуваат реките на Џенетот, а над него се наоѓа Аршот на Милостивиот.“*²

Имамот Ахмед пренесува во својот „Муснед“ дека императорот Херакле напишал писмо до Веровесникот ﷺ, во коешто стоело: *„Ти, навистина, ми напиша дека ме повикуваш кон Џенетот, чијашто ширина е колку небесата и земјата. Тогаш, каде е Џехенмот?“* Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Славен нека е Аллах ﷻ Па, каде е ноќта кога ќе дојде денот?!“*³ Ел-Безар пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: *„Еден човек дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рече: „Што мислиш за Аллаховите ﷻ зборови: Џенетот, чија ширина е колку небесата и земјата... – тогаш, каде е Џехенмот?“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Ја гледаш ли ноќта, кога ќе настапи мракот, тогаш каде се наоѓа денот?“* човекот одговори: *„каде што сака Аллах ﷻ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Исто така, и Џехенмот, е онаму каде што сака Аллах ﷻ“*⁴ Како што нашето негледање на ноќта, кога ќе дојде денот, не значи дека денот не се наоѓа никаде, иако ние не го знаеме тоа, така и Џехенмот се наоѓа онаму каде што сака Аллах ﷻ. Ова толкување на хадисот на Ебу Хурејре е најсоодветно, коешто го пренесува Ел-Безар.

¹ Сура Ер-Рахман, ајет 54.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2637 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8269.

³ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15228.

⁴ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16252.

Потоа, Аллах ﷻ го споменува описот на ценетлиите, велејќи: **„...Оние кои споделуваат, и кога се во изобилие и кога се во немаштија...“** – т.е. кога се наоѓаат во погодна, но и во непогодна материјална состојба, и кога се здрави, но и кога се болни, при сите ситуации, како што вели Аллах ﷻ:

﴿الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً﴾

„Оние кои ги делат од имотите свои, дење и ноќе, тајно и јавно...“¹ – односно, ништо не ги спречува во покорноста кон Аллах ﷻ и делењето од своите имоти, посакувајќи го Аллаховото ﷻ задоволство.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...кои го совладуваат гневот и кои им простуваат на луѓето...“** – т.е. кога ќе ги обземе гневот, настојуваат да го совладаат и да го сокријат, без да го изнесат, а наедно му простуваат и на оној кој постапил лошо кон нив. Во едно предание стои: **„Аллах ﷻ рекол: ,О сине Адемов, кога ќе се разгневиш, сети се на Мене, тогаш и Јас ќе се сетам на тебе, кога ќе се разгневам, па нема да те уништам заедно со оние кои ќе ги уништам!“** Ова предание го пренесува Ибн Ебу Хатим. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Не е силен оној кој се бори, туку силен е оној кој се совладува себеси при гневот.“*² Овој хадис го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим.

Имамот Ахмед пренесува од Харисе ибн Кудаме Ес-Са’ди ﷺ дека тој го прашал Веровесникот ﷺ, велејќи: *„О Аллахов Пејгамбере, кажи ми еден збор кој ќе ми користи, но нека биде кус, за да го запомнам.“* Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: *„Немој да се лутиш!“* Му го повторувал тоа повеќепати, велејќи му: *„Немој да се лутиш!“*³

Имамот Ахмед пренесува од Атије ибн Са’д Ес-Са’ди ﷺ, кој бил еден од асхабите, **„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ,Навистина, гневот е од шејтанот, а шејтанот е создаден од оган, а огнот го гасне водата, па**

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 274.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5763; Муслим, бр. 2609, 4724; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7584 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1681.

³ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19844; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 6637 и Ел-Бејхеки, бр. 19652.

кога некој од вас ќе се разгневи, тогаш нека земе абдест.“¹ Овој хадис, исто така, го пренесува и Ебу Давуд.

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „...кои го совладуваат гневот...“ – рекол: „Веровесникот ﷺ рекол: „Кој ќе го совлада својот гнев, иако има можност да го истакне, Аллах ﷻ ќе ја исполни неговата душа со заштита и иман.“²

Ибн Мардевејх пренесува од Ибн Омер ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллаховиот роб нема да голтне ‚голтка‘ потешка од гневот којшто го совладува во себеси поради копнежот кон Аллах.“³

Аллаховите ﷻ зборови: „...и кои им простуваат на луѓето...“, т.е. му простуваат на оној кој им нанел неправда, без да му забележуваат за тоа, па забораваат на нанесената неправда. Ова е кулминација на учтивоста и на добриот морал. Затоа Аллах ﷻ, на крајот, рекол: „...А Аллах ги сака добротворите...“ Ова се високите степени на добротворството. Во еден хадис стои: „Во три работи се колнам: садаката не го намалува имотот; Аллах му го зголемува авторитетот на Својот роб, кога овој му простува некому; а кој е скроман поради Аллах ﷻ, Аллах ﷻ ќе го воздигне.“⁴

Ел-Хаким пренесува во својот „Мустедрек“ од Муса ибн Укбе, а тој од Убаде ибн Ес-Самит ﷺ, а тој од Убеј ибн Ка’б ﷺ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој посакува да има што поубава градба и што повисок степен, нека му прости на оној кој му нанел неправда, нека му дава на оној кој не му дал нему и нека ги одржува роднинските односи со оној кој ги прекинал односите со него.“⁵ Ел-Хаким смета дека овој хадис е веродостоен и соодветен на условите на Ел-Бухари и на Муслим, иако тие не го пренесуваат.

Аллаховите ﷻ зборови: „...И оние кои, кога ќе сторат некое срамно дело или самите себеси неправда ќе си нанесат, се сеќаваат на

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4784 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17524.

² Го пренесува Ибн Ебу Хатим во своето дело „Ел-Илеп“, бр. 2351.

³ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 4189 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6079.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 4689, 2588; Ет-Тирмизи, бр. 2029; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8182 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1885.

⁵ Го пренесуваат Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3215; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 13696 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 2600.

на „Сунените“, Ибн Хибан во својот „Сахих“, Ел-Безар и Ед-Дарекутни, од повеќе преноси од Осман ибн Ел-Мугире. Додека, Ет-Тирмизи рекол: „Овој хадис е добар (хасен).“ Сè на сè, овој хадис се смета за добар, а се пренесува од владетелот на верниците Али ибн Ебу Талиб ﷺ и од калифот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, Ебу Бекр Ес-Сидик ﷺ.

Веродостојноста на овој хадис го потврдува и хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од владетелот на верниците Осман ибн Афан ﷺ, дека зел абдест на начинот како што земал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а потоа рекол: „Го слушнав Веровесникот ﷺ како вели: „Кој ќе земе абдест како мојов абдест, а потоа ќе исклања два реката, без да има друга намера, ќе му бидат простени претходните гревови.“¹ Овој хадис се пренесува од четворицата имами и праведни калифи, кои го пренесуваат од Пејгамберот ﷺ на Господарот ﷺ на световите, а ова го потврдува и Јасната Книга, во којашто стои дека барањето прошка за гревот им користи на грешниците.

Имамот Ахмед пренесува од Ебу Сеид ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Иблис рекол: *„О Господару мој, се колнам во Твојата гордост, нема да престанам да ги заблудувам Адемовите ﷺ синови сè додека нивните души се во нивните тела!“* Аллах ﷻ рекол: **„Се колнам во Мојава гордост и слава дека нема да престанам да им простувам сè додека бараат прошка од Мене!“**²

Аллаховите ﷺ зборови „**А кој ги простува гревовите освен Аллах!?**“ – т.е. не ги простува друг освен Тој, како што пренесува имамот Ахмед од Ел-Есвед ибн Сер’ ﷺ: „*Кај Веровесникот ﷺ беше доведен еден заробеник, па рече: „Аллаху, јас, навистина, Тебе ти се каам а не му се каам на Мухамед!“* Веровесникот ﷺ рече: „*Го спозна правото на Оној кому Му припаѓа!*“³ Аллаховите ﷺ зборови: „**А потоа не истрајуваат на она што го правеле...**“ – т.е. се покајуваат и не продолжуваат со гревот, а ако им се повтори тоа, тогаш повторно се покајуваат и настојуваат да не продолжат, така пренесува и хафизот Ебу Ја’ла Ел-Мусили во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 158; Муслим, бр. 331, 226; Ебу Давуд, бр. 106; Ен-Несаи, бр. 84; Ибн Маџе, бр. 285 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 461.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27627 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 17573.

³ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15160; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7729 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 17523.

својот „Муснед“ од ослободениот на Ебу Бекр ﷺ, а тој од Ебу Бекр ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не се смета дека продолжил со гревот оној кој бара прошка, дури и да се врати кон гревот седумдесет пати дневно.“¹ Овој хадис се смета за добар (хасен). Аллаховите ﷺ зборови: „...знаејќи за тоа.“ – т.е. кој ќе се покае Аллах ﷻ ќе му го прими покајувањето, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ﴾

„Зарем не знаат дека Аллах, навистина, е Оној кој го прима покајувањето од робовите Свои...“² Ајетите, коишто се слични на овој, се многубројни. Аллаховите ﷺ зборови „Наградата нивна е прошката од Господарот нивни...“ – т.е. наградата за нив, поради накитувањето со претходно наведените особини. Зборовите: „... и џенетските градини, под коишто реки течат...“ – т.е. со различни видови пијалаци. Зборовите: „Во нив, за навек, ќе останат...“ – т.е. вечно ќе престојуваат. Зборовите: „А колку е убава наградата за трудољубивите!?“ – претставуваат пофалба за џенетлиите.

﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ﴾ (۱۳۷) هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ (۱۳۸) وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۱۳۹) إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ (۱۴۰) وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ (۱۴۱) أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ (۱۴۲) وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ (۱۴۳) ﴿

„Пред вас многу народи постоеја и исчезнаа, па патувајте низ земјата и погледнете каков беше крајот на неверниците!? (137) Ова е Објаснување за луѓето, Упатство и Поука за богобојазливите. (138) И не очајувајте и не растажувајте се бидејќи вие ќе бидете победници, ако сте верници. (139) Ако ве снајде некаква загуба, па и нив ги снаоѓа исто толкава загуба. Тие денови Ние ги определивме за луѓето, за да се истакне она што Аллах го знаеше за оние кои

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1514; Ет-Тирмизи, бр. 3559 и Ел-Бејхеки, бр. 20156.

² Сура Ет-Теуба, ајет 104.

веруваат и да ги земе од нив шехидите. А Аллах не ги сака неправедните! (140) И за да ги издвои оние кои веруваат, а да ги уништи неверниците! (141) Сметате ли дека ќе влезете во Џенетот пред Аллах да ги истакне оние кои се борат и оние кои се трпеливи!? (142) Веќе ја посакувавте смртта пред да се соочите со неа, па ете, со очите ваши ја видовте. (143)“

Аллах ﷻ преку овие ајети им влева утеха на Своите робови-верници, поради она што ги погодило на денот на битката на Ухуд, кога биле убиени седумдесетмина од нив, велејќи: **„Пред вас многу народи постоеја и исчезнаа...“** – т.е. веќе истото им се случуваше на народите пред вас, кои беа следбеници на пејгамберите. Меѓутоа, убавиот крај секогаш им припаѓаше ним, додека лошиот крај им припаѓаше на неверниците. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...па патувајте низ земјата и погледнете каков беше крајот на неверниците!?“**.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Ова е Објаснување за луѓето...“** – т.е. во овој Куран има јасни вести за оние коишто преживеале макотрпни мигови од своите непријатели. Зборовите: **„...Упатство и Поука за богобојазливите.“** – т.е. во Куранот, исто така, има и упатство за вашите срца и поука, односно опомена за забранетите работи и гревовите. Потоа Аллах ﷻ им се обраќа на верниците, охрабрувајќи ги: **„И не очајувајте...“** – т.е. не ослабувајте и не губете ги вашата сила и елан поради она што се случи. Зборовите: **„...и не растажувајте се, бидејќи вие ќе бидете победници, ако сте верници.“** – т.е. крајот и триумфот ви припаѓаат вам, о верници. Зборовите: **„Ако ве снајде некаква загуба, па и нив ги снаоѓа исто толкава загуба.“** – т.е. вам ви се зададе рана и беше убиена една група од вас, но и на вашиот непријател, исто така, му се зададе рана и тој имаше жртви. Зборовите: **„Тие денови Ние ги определивме за луѓето...“** – т.е. Аллах ﷻ одреди вашиот непријател да ве совлада, но сепак крајот ви припаѓа вам, поради мудроста којашто ја знае само Аллах ﷻ. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...за да се истакне она што Аллах го знаеше за оние кои веруваат...“** Ибн Абас ؓ рекол: „Во вакво нешто се гледа кој ќе биде издржлив во однос на непријателот.“¹

¹ Надоврзување од авторот: „Кога Аллах ﷻ вели: **„...го знаеше...“**, тоа не значи ‚за да го дознае тоа‘, како резултат на истакнувањето на нивните дела. Не, туку Аллах ﷻ нив ги создал и знае сè за нив. Аллах ﷻ рекол: **„Зарем не знае оној кој создал, а Тој е Благ и известен за сè!?“** (сура Ел-Мулк, ајет 14). Но, со цел да им изнесе доказ, поради делата коишто ги прават, согласно на тоа дали правеле добро или лошо, 602

Зборовите: „...и да ги земе од нив шехидите.“ – т.е. оние кои ќе бидат убиени на Неговиот пат, положувајќи ги своите животи за да го стекнат Неговото задоволство. Зборовите: „А Аллах не ги сака неправедните! И за да ги издвои оние кои веруваат...“ – т.е. за да им ги прости нивните гревови и за да им ги издигне нивните степени, согласно со шехадетот кој го стекнале. Зборовите: „...а да ги уништи неверниците!“ – т.е. бидејќи ако тие победат, тогаш ќе се вообразат и ќе почнат да вршат насилство, а тоа ќе биде причина за нивното уништување и искоренување.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „Сметате ли дека ќе влезете во Џенетот пред Аллах да ги истакне оние кои се борат од вас и оние кои се трпеливи!?“ – т.е. сметате ли дека ќе влезете во Џенетот без да бидете искушувани во борба и низ тешките ситуации. Аллах ﷻ ги знае храбрите борци на Неговиот пат и ги знае издржливите во отпорот кон непријателот. Зборовите: „Веќе ја посакувавте смртта пред да се соочите со неа, па ете, со очите ваши ја видовте.“ – т.е. посакувавте да се соочите со непријателот и копнеевте да го совладате, па еве, ви дојде тоа што го баравте, затоа истакнете се сега, борејќи се и издржувајќи. Во „Двата сахиха“ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не посакувајте соочување со непријателот, туку барајте од Аллах ﷻ да ви прости. А кога ќе се соочите со него, тогаш бидете издржливи и знајте дека Џенетот е под сенката на сабјите.“¹ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...па ете, со очите ваши...“ – т.е. при судирот на борбените редови. Зборовите: „...ја видовте.“ – т.е. гледајќи го тоа со вашите очи.

﴿ وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴾ (٤٤ : ١) وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴾ (٥٥ : ١) وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيِّ قَاتَلَ مَعَهُ رَبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴾ (٦٤ : ١)

тие го заслужуваат она што им следува. Тој е Оној кој ги знае тајните и скриените работи. Тој е Оној кој знае што ќе биде, што било и што е – уште пред педесет илјади години од создавањето на небесата и земјата.“

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2840; Муслим, бр. 1742, 3276 и Ебу Давуд, бр. 2631.

أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾ فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ
وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

„Мухамед е само пејгамбер, а и пред него имаше пејгамбери. Па ако умре или биде убиен, тогаш ќе се вратите ли по стапките ваши!? А кој ќе се врати по стапките свои, нема да Му наштети на Аллах во ништо. А Аллах ќе ги награди благодарните. (144) Ниедна душа нема да умре без одобрение Аллахово, во часот одреден. А кој посакува награда на дуњалукот, Ние ќе му дадеме од неа, а кој посакува награда на Ахиретот, Ние ќе му дадеме од неа. А ќе ги наградиме благодарните. (145) А колку ли имаше пејгамбери покрај кои многу богоугодници се бореа, па не отстапија поради тоа што ги снајде на Аллаховиот пат, ниту волјата им слабееше, ниту пак се предаваа? А Аллах ги сака трпеливите. (146) И не велеа ништо, освен: „Господару наш, прости ни ги гревовите наши и неумереноста наша во постапките наши, зацврсти ги нозете наши и помогни ни против народот невернички!“ (147) Па Аллах им даде награда на дуњалукот, а на Ахиретот е поубавата награда. А Аллах ги сака добротворите. (148)“

Штом беа поразени оние кои беа поразени од муслиманите, на денот на битката на Ухуд, и штом беа убиени оние кои беа убиени од нив, се пренесува дека шејтанот извикал: „Мухамед е убиен!“. Тоа влијаело негативно врз срцата на мноштвото од луѓето, кои се убедиле во таквата вест и сметале дека е можно тоа да се случило, бидејќи Аллах ﷻ веќе ги известил дека тоа се случило со мноштво од претходните пејгамбери. Сето тоа довело до појава на слабост во муслиманските борбени редови и повлекување од борбата. За овој настан Аллах ﷻ ги објавил овие ајети, велејќи: **„Мухамед е само пејгамбер, а и пред него имаше пејгамбери.“** – т.е. тој е пример за сите нив во пејгамберлакот, но можно е да биде убиен. Ибн Џурејџ пренесува од неговиот татко дека рекол: „Еден човек од мухаџирите поминал покрај друг човек од енсариите, додека тој бил сиот облеан во крв, и му рекол: „О *филан*, слушна ли дека Мухамед ﷺ е веќе убиен?“ Енсаријата му одговорил: „Ако Мухамед ﷺ е веќе убиен, тогаш тој веќе ја достави верата, затоа борете се за вашата вера!“ Ова предание го пренесува Ел-Бејхеки во своето дело „Делаилун-нубув-ве“ („Показатели на Пејгамберлакот“).

Потоа, Аллах ﷻ се обраќа кон оние кои ослабиле, велејќи: **„Па, ако умре или биде убиен, тогаш ќе се вратите ли по стапките ваши!?“** – т.е. ќе се повлечете ли назад?! Зборовите: **„А кој ќе се врати по стапките свои, нема да Му наштети на Аллах во ништо. А Аллах ќе ги награди благодарните.“** – т.е. оние кои се покорни кон Него и кои се борат за Неговата вера, следејќи го Неговиот Пејгамбер ﷺ, и жив и мртвов.

Ел-Бухари пренесува од Ибн Шихаб, а тој од Ебу Селеме дека Аиша ؓ го известила за Ебу Бекр ؓ, кој се упатил со својот коњ од својот дом сè до џамијата, и прозборел со ниеден човек сè додека не влегол кај Аиша ؓ, каде го забележал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ покриен со памучна облека. Тогаш го открил неговото лице, па се наведнал кон него и почнал да плаче, велејќи: „Како татко и мајка ми беше ти! Се колнам во Аллах ﷻ Аллах ﷻ нема да ти даде двапати да умреш. Што се однесува до смртта која што ти беше пропишана, ти веќе ја вкуси.“ Ез-Зухри, понатаму, вели: „Ми раскажуваше Ебу Селеме од Ибн Абас ؓ дека Ебу Бекр ؓ излегол во моментот кога Омер ؓ им зборувал на луѓето, и рекол: „Седни Омере!“ Потоа рекол: „Луѓе, кој го обожувал Мухамед ﷺ нека знае дека Мухамед ﷺ умре! А кој Го обожувал Аллах ﷻ, Аллах ﷻ е Жив и не умира. Аллах ﷻ рекол: **Мухамед е само пејгамбер, а и пред него имаше пејгамбери. Па, ако умре или биде убиен, тогаш ќе се вратите ли по стапките ваши!? А кој ќе се врати по стапките свои, па нема да Му наштети на Аллах во ништо. А Аллах ќе ги награди благодарните.**“ Ибн Абас ؓ, понатаму, рекол: „Се колнам во Аллах ﷻ, луѓето дотогаш како да не знаеја за овој ајет, сè додека не го изучи Ебу Бекр ؓ. Тогаш, започнаа и присутните луѓе да го учат овој ајет, и секој од нив кој ќе го слушнеше, го учеше.“ Ез-Зухри, понатаму, рекол: „Сеид ибн Ел-Мусејб ме извести дека Омер ؓ рекол: „Се колнам во Аллах ﷻ, се случи така, сè додека не го слушнав Ебу Бекр ؓ како го учи овој ајет, па сиот се испотив и ми се пресекоа нозете, паѓајќи на земја.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„Ниедна душа нема да умре без одобрение Аллахово, во часот одреден.“** – т.е. никој нема да умре без Аллахова ﷻ одредба и по истекување на времето кое Аллах ﷻ му го одредил. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...во часот одреден...“** – а тоа е слично на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ﴾

„И никому не му се продолжува животот ниту скратува, освен со одредба...“¹ – во овој ајет има охрабрување на слабите во борбата: нивното настојување или избегнување на борбата не влијае на скратувањето или продолжувањето на нивниот живот.

Аллаховите ﷺ зборови: **„А кој посакува награда на дуњалукот, Ние ќе му дадеме од неа, а кој посакува награда на Ахиретот, Ние ќе му дадеме од неа.“** – т.е. кој работи само за дуњалукот и ништо повеќе, ќе го стекне она што Аллах ﷻ му го одредил на дуњалукот, но на ахиретот нема да добие никаков дел. А кој работи за ахиретот, Аллах ﷻ ќе му го даде на ахиретот, а и на дуњалукот она што му го одредил, како што вели Аллах ﷻ:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ﴾

„Кој посакува од добрата на Ахиретот, ќе му ги зголемиме, а кој посакува од доброто на дуњалукот, ќе му дадеме од него, а на Ахиретот нема да му припадбе никаков дел...“² Затоа Аллах ﷻ рекол: **„А ќе ги наградиме благодарните.“** – т.е. ќе им дадеме од Нашата добрина и милост и на дуњалукот и на ахиретот, согласно со нивниот степен на благодарност и дела.

Потоа Аллах ﷻ утешувајќи ги верниците за она што ги снашло во битката на Ухуд, рекол: **„А колку ли имаше пејгамбери покрај кои многу богоугодници се бореа...“** Се смета дека значењето на овие зборови е дека мнозина пејгамбери беа убиени, а со нив и мноштво од нивните побожни следбеници. Ова толкување се согледува во кираетот: (قُتِلَ مَعَهُ رِبِّيُونَ كَثِيرٌ) – т.е. со нив беа убивани мнозина побожни луѓе. Застапниците на ова толкување своето тврдење го темелат врз фактот дека Аллах ﷻ, со овој ајет и со претходните, ги прекорил оние кои биле поразени на денот на битката на Ухуд, оставајќи ја борбата. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„Па, ако умре или биде убиен...“** – о верници, тогаш ќе

¹ Сура Ел Фатир, ајет 11.

² Сура Еш-Шура, ајет 20.

се одметнете ли од вашата вера и ќе се вратите ли кон вашите поранешни стапки. Меѓутоа, толкувањето на Ибн Исхак во своето дело „Ес-Сира“ („Животописот“), се совпаѓа со вистинското значење на овој ајет (а Аллах ﷻ најдобро знае), коешто гласи: „Колку пејгамбери беа убиени, а со нив имаше мнозина побожни луѓе, кои не отстапија по смртта на нивните пејгамбери, не ослабуваа во однос на нивниот непријател и не прекинуваа со борбата за својата вера, и покрај она што ги снаоѓаше – а тоа е вистинската трпеливост и издржливост: **„А Аллах ги сака трпеливите.“** Според ова толкување, Аллаховите ﷻ зборови: **„... покрај кои многу богоугодници се бореа...“** – претставуваат означување на состојбата на субјектот во реченицата. Ова толкување го поддржува и Ес-Сухелџи, којшто додава дополнително насочување на субјектот со зборовите: **„...па не отстапија поради тоа што ги снајде на Аллаховиот пат...“**. Ова толкување го пренесува и Ел-Емеви во своето дело „Ел-Мегази“ („Битките“) од преносот на Мухамед ибн Ибрахим, а не и од други освен него. Зборовите: **„...па не отстапија поради тоа што ги снајде на Аллаховиот пат, ниту волјата им слабееше, ниту пак се предаваа?“** – Катаде и Ер-Реби’ рекле: „Не им слабееше волјата и уверувањето поради загинавањето на нивниот пејгамбер и не се предаваа сè додека не ја постигнаа победата за својата вера, борејќи се против оној кој се борел против нивниот пејгамбер, сè до својата смрт.“

Аллаховите ﷻ зборови: **„А Аллах ги сака трпеливите. И не велеа ништо, освен: „Господару наш, прости ни ги гревовите наши и неумереноста наша во постапките наши, зацврсти ги нозете наши и помогни ни против народот невернички! Па, Аллах им даде награда на дуњалукот...“** – т.е. помошта, триумфот и завршетокот им припаднаа ним. Зборовите **„...а на Ахиретот е поубавата награда.“** змачат дека им го соединил тоа со претходното. И на крајот Аллах ﷻ рекол: **„А Аллах ги сака добротворите.“**

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴾ (١٤٩) ﴿ بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴾ (١٥٠) ﴿ سَنَلْقَىٰ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَىٰ الظَّالِمِينَ ﴾ (١٥١) ﴿ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِ حَتَّىٰ إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَزَّاعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِمَّن بَعْدَ مَا أَرَاكُمْ مَا تَحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ

صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ (١٥٢) إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَتَابَكُمْ عَمَّا بَعِمَ لَكِيلًا تَحَزَّنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

„О верници, ако им се покорувате на оние кои не веруваат, тогаш тие ќе ве вратат по стапките ваши, па ќе станете губитници! (149) Не, туку Аллах е Заштитникот ваш, Тој е Најдобриот Помагач! (150) Ние ќе внесеме во срцата на оние кои не веруваат страв, бидејќи Му припишуваа придружник на Аллах, за што не им беше објавен доказ. И престојувалиштето нивно ќе биде Цехенемот, а колку лошо престојувалиште е тоа за неправедните!? (151) Аллах веќе го потврдил ветувањето Свое, кога веќе ги уништувавте, со волјата Негова, додека не го доживеавте неуспехот и за наредбата не се сложивте, и останавте непокорни, откако ви го покажа тоа што го сакате: едните од вас го сакаат овој свет, а другите оној свет! Тогаш Тој ве одвои од нив за да ве искуша! И ви прости, бидејќи Аллах е неизмерно добар кон верниците! (152) Кога се искачувавте и не се вртевте кон никого, додека Пејгамберот ве повикуваше одзади. Па, ве снајде грижа над грижа, за да не тагувате по она што ви помина и за она што ве снајде. А Аллах е Известен за она што го правите. (153)“

Аллах ﷻ ги предупредува Своите робови-верници да не им бидат покорни на неверниците и мунафиците, бидејќи покорноста кон нив предизвикува потчинување на дуњалукот и на ахиретот, затоа Аллах ﷻ рекол: „О верници, ако им се покорувате на оние кои не веруваат, тогаш тие ќе ве вратат по стапките ваши, па ќе станете губитници!“ Потоа Аллах ﷻ им наредува да бидат покорни кон Него, од Него да бараат заштита и помош и само врз Него да се потпираат. Затоа Аллах ﷻ рекол: „Не, туку Аллах е Заштитникот ваш, Тој е Најдобриот Помагач!“ Потоа, ги известува дека ќе влее страв во срцата на нивните непријатели, а и ќе ги понижи, поради нивното неверство и ширк, и покрај она што ги очекува на ахиретот, затоа Аллах ﷻ рекол: „Ние ќе внесеме во срцата на оние кои не веруваат страв, бидејќи Му припишуваа придружник на Аллах, за што не им беше објавен доказ. И престојувалиштето нивно ќе биде Цехенемот, а колку лошо престојувалиште е тоа за неправедните!? “

Во „Двата сахиха“ се пренесува од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Дадени ми се пет работи коишто не му се дадени на ниеден пејгамбер пред мене: потпомогнат сум со влевање страв на растојание од еден месец пешачење; целата земја ми е чиста и погодна за клањање; дозволени ми се борбените пленови; даден ми е шефа'ат и секој пејгамбер беше испраќан само до својот народ, а јас сум испратен до сите луѓе.“*¹

Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови **„... Ние ќе внесеме во срцата на оние кои не веруваат страв...“** – рекол: „Аллах ﷻ влеа страв во срцето на Ебу Суфјан ﷺ, па се врати во Мека. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: *„Навистина, Ебу Суфјан побегна со еден дел и се врати назад, а Аллаx ﷻ фрли страв во неговото срце.“* Овој хадис го пренесува Ибн Ебу Хатим. За зборовите **„Аллах веќе го потврдил ветувањето Свое, кога веќе ги уништувавте, со волјата Негова...“** – Ибн Абас ﷺ рекол: „Аллах ﷻ им ветил победа.“ Штом муслиманите се соочиле со мушриците, триумфот и победата се насирале уште на почетокот од денот. Но, штом се случило тоа што се случило, односно непокорноста на стрелците и неуспехот на некои од борците, задоцнило ветувањето коешто било условено со покорност и истрајност. Затоа Аллаx ﷻ рекол: **„...кога веќе ги уништувавте...“** – т.е. ги совладувавте. Зборовите **„...со волјата Негова...“** – т.е. со Аллаховото ﷻ одобрување да ги совладате. Зборовите **„...додека не го доживеавте неуспехот...“** – т.е. сè додека не се обесхрабривте. Ибн Абас ﷺ рекол: „Грешката значи кукавичлак.“ Зборовите **„...и за наредбата не се сложивте, и останавте непокорни...“** – т.е. она што се случило со стрелците. Зборовите **„...откако ви го покажа тоа што го сакате...“** – т.е. триумфот којшто се насираше на почетокот од денот. Зборовите **„...едните од вас го сакаат овој свет...“** – тие се оние кои копнееле за пленот, кога започнале да го гледаат поразот на мушриците. Зборовите **„...а другите оној свет! Тогаш Тој ве одвои од нив за да ве искуша!“** – т.е. потоа Аллаx ﷻ им овозможи да ве совладаат, за да ве стави на испит. Зборовите **„И ви прости...“** – т.е. ви ја прости таквата

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 328; Муслим, бр. 521, 810; Ен-Несаи, бр. 432 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13852.

постапка.¹ Зборовите „...**бидејќи Аллах е неизмерно добар кон верниците!**“ – т.е. не ве уништи целосно, поради вашето прекршување на наредбата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па ви прости за тоа, бидејќи Аллах ﷻ е добар кон верниците, ја спушта Својата милост врз нив и одредува само тие да бидат носители на иманот во Него и во Неговиот Пејгамбер ﷺ.

Ел-Бухари пренесува од Ел-Бера' ﷺ дека рекол: „Тој ден се соочивме со мушриците, а Веровесникот ﷺ им заповеда на стрелците да стојат на својата позиција, поставувајќи го Абдулах ибн Џубејр ﷺ да биде нивен командант, велејќи им: „Не мрдајте оттука! Ако здогледате дека ги совладуваме, не мрдајте оттука! А ако здогледате дека не совладуваат, тогаш не помагајте ни! штом се соочивме со нив, тие започнаа да бегаат, дури забележав како нивните жени се искачуваа по ридовите, кревајќи ја облеката од своите потколеници и истакнувајќи ги своите белезии врз нозете. Тогаш почнаа да велат: „Пленот! Пленот!“ Абдулах ибн Џубејр ﷺ рече: „Веровесникот ﷺ ни заповеда да не мрдаме, но стрелците одбија. А штом одбија и ја прекршија наредбата, беа погодени со пораз и здобивање штета од седумдесет мртви. Тогаш Ебу Суфјан ﷺ се приближи и рече: „Дали меѓу луѓето е Мухамед?“ А а тој рече: „Не одговарајте му!“ Повторно Ебу Суфјан рече: „Дали меѓу луѓето е Ибн Ебу Кухафе?“ А веровесникот рече: „Не одговарајте му!“ Повторно праша: „Дали меѓу луѓето е Ибн Ел-Хатаб?“ Веровесникот рече: „Не одговарајте му!“ Тогаш Ебу Суфјан рече: „Тие се убиени! Ако беа живи, тогаш ќе одговореа!“ Тогаш Омер ﷺ не можеше да се воздржи, па му рече: „Лажеш, Аллахов непријателе! Аллах ﷻ го остави она што ќе те растажи.“ На тоа Ебу Суфјан ﷺ одговори: „Славен нека е Хубел!“ Веровесникот ﷺ рече: „Одговорете му!“ Рекоа: „Што да му кажеме?“ Рече: „Кажете му: Аллах ﷻ е Најголем и Најславен!“ Тогаш Ебу Суфјан ﷺ рече: „Ние го имаме Узза, а вие го немате!“ А Веровесникот ﷺ рече: „Одговорете му!“ Рекоа: „Што да му кажеме?“ Рече: „Кажете му: Аллах ﷻ е нашиот Заштитник, а вие немате заштитник!“ Тогаш Ебу Суфјан ﷺ рече: „Овој ден е за денот на

¹ Надоврзување од авторот: „Преку непослушноста на стрелците кон Пејгамберовата ﷺ наредба се дава јасен доказ за придржување кон наредбите на сочуваниот од грешки (Пејгамберот ﷺ), без какво било вложување напор за изнаоѓање решение (иџтихад) притоа. Во следењето на неговите наредби е содржано сето добро, а во измислувањето нови работи (бидати) се наоѓа сето зло.“

Бедр! А борбата е итрина! А ќе најдете на одмазда, којашто јас не сум ја наредил, но тоа нема да ме растажи.”¹

Ел-Бухари пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Кога се случи битката на Ухуд, мушриците беа поразени, но тогаш Иблис повика: ,О Аллахови ﷻ робови! Свртите се назад!’ Тогаш, предниот дел од муслиманите се вратија нанзад, па се судрија со задниот дел. Хузејфе ﷻ погледнал и го забележал својот татко Ел-Јеман ﷻ, па повикал: ,О Аллахови ﷻ робови! Тоа е татко ми! Тоа е татко ми!’ Аиша ﷺ, понатаму, рекла: ,Па, се колнам во Аллах ﷻ, не сопреа сè додека не го убија. Тогаш Хузејфе рекол: ,Аллах ﷻ да ви прости!’ Урве – преносителот на овој хадис – рекол: ,Па, се колнам во Аллах ﷻ, Хузејфе постојано размислуваше добро сè додека не се пресели кај Аллах ﷻ”

Ибн Исхак рекол: Ми раскажуваше Ел-Касим ибн Абдурахман ибн Рафи’, еден од припадниците на Бену Адиј ибн Ен-Неџар, велејќи: „Енес ибн Ен-Надр ﷻ – стрикото на Енес ибн Малик ﷻ – се приближил кон Омер ибн Ел-Хатаб ﷻ и Талха ибн Убејдуллах ﷻ, како и кон други луѓе од мухаџирите и енсариите, кои веќе ги имале фрлено оружјата од своите раце, па им рекол: ,Што ве натера да го сторите тоа?’ Рекле: ,Аллаховиот Пејгамбер ﷺ е убиен.’ Тој им рекол: ,Тогаш, зошто ви е животот по него?! Кренете се и загинете за она за што тој загинал!’ Потоа, журнал кон мушриците и се борел, сè додека не загинал.“

Ел-Бухари пренесува од Енес ибн Малик ﷻ дека неговиот стрико Енес ибн Ен-Надр ﷻ не учествувал во битката на Бедр, но рекол: „Не учествувал во првата битка на Веровесникот ﷺ, но доколку Аллах ﷻ ми овозможи во друга пригода да се борам заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, тогаш ќе видите што можам да сторам.“ На денот на Ухуд, кога луѓето беа поразени, рекој: „Аллаху, јас Ти се извинувам за она што го сторија овие – односно муслиманите – и јас сум чист од она што го прават мушриците.“ Потоа тој ја засукал својата сабја и излегол напред. Тогаш го сретнал Са’д ибн Му’аз ﷻ, па му рекол: „Каде, о Са’де? Јас, навистина, го чувствувам мирисот на Џенетот од Ухудот!“ Тргнал кон непријателот и загинал. Никој не можеше да го препознае неговиот труп,

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3817; Ебу Давуд, бр. 2662 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18120.

освен неговата сестра, која го препозна по неговата бемка или по неговите јаболкца на прстите. На неговото тело имаше осумдесет и неколку убоди, удари и рани од стрела.“ Ова предание го пренесува Муслим.

Имамот Ахмед пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „На денот на Ухуд, жените стоеја зад муслиманите, грижејќи се за ранетите од мушриците. Да се заколнев тој ден, ќе се надевав дека погодив оти секој од нас го посакува дуњалукот, сè додека Аллах ﷻ не го објави ајетот: **„...едните од вас го сакаат овој свет, а другите оној свет! Тогаш Тој ве одвои од нив за да ве искуша!**“ Па штом беше прекршена наредбата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со тоа што беа непослушни кон она што им го нареди, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се издвои со деветмина: седуммина од енсариите и двајца од Курејшите, а десеттиот од нив беше тој. Па штом ги заобиколија, рече: „Аллах ﷻ да му се смилува на човекот кој ќе ги спречи од нас!“ Тогаш се крена еден човек од енсариите и се бореше еден час со нив, сè додека не беше убиен. Повторно ги заобиколија, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ исто така, рече: „Аллах ﷻ да му се смилува на човекот кој ќе ги спречи од нас!“ Продолжи да вели така сè додека не беа убиени сите седуммина од енсариите. Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рече на своите двајца другари: „Не ни создадоа можност нашите асхаби!“ Тогаш дојде Ебу Суфјан ﷺ и рече: „Славен нека е Хубел!“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Речете му: Славен нека е Аллах ﷻ и Величествен!“ Тие рекоа: „Славен нека е Аллах ﷻ и Величествен!“ Тогаш, Ебу Суфјан ﷺ рече: „Ние го имаме Узза, а вие го немате!“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Речете му: Аллах ﷻ е нашиот Заштитник, а неверниците немаат свој заштитник!“ Тогаш Ебу Суфјан ﷺ рече: „Денес ви е за денот на Бедр! Денес е нашиот ден! Еден ден жалевме, а денес се радуваме! Горчина за горчина! Филан за филан!“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Не се исти! Нашите загинати се живи и снабдени, а вашите загинати се во Цехенемот и ги казнуваат!“ Тогаш Ебу Суфјан ﷺ рече: „Народот веќе копнее за одмазда. А да немаше кај нас болка, тогаш немаше да наредам ниту да забранам, ниту да посакам ниту да мразам, ниту да тагувам ниту да се радувам.“ Тогаш сите погледнаа кон Хамза ﷺ, а неговиот стомак беше распорен, Хинд го имаше извадено неговиот џигер и го џвакаше, но не можеше да го голтне. Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Изде ли нешто од него?“ Рекоа: „Не.“ Тој рече: „Аллах ﷻ не дозволи нешто од Хамза ﷺ да влезе во Цехенемот!“ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ

го постави Хамза ﷺ и му клањаше ценаза-намаз. Па, беше доведен уште еден човек од енсариите и беше ставен покрај него, па и за него клањаше. Потоа, нареди да го тргнат Енсаријата, а да го остават Хамза ﷺ. Потоа, доведоа друг човек од енсариите, па го стави покрај Хамза ﷺ и за него клањаше. Потоа, нареди да го тргнат енсаријата, а да го остават Хамза ﷺ сè додека не клањаше за него седумдесет пати.¹ Ова предание го пренесува Ахмед.

Аллаховите ﷻ зборови „**Кога се искачувавте и не се вртевте кон никого...**“ – т.е. Аллах ﷻ ве оттргна од нив, па се искачувавте на планината, бегајќи од вашиот непријател и не обрнувавте внимание кон никого, поради стресот, стравот и тревогата. Зборовите „...**додека Пејгамберот ве повикуваше одзади...**“ – т.е. кога веќе бевте непослушни кон Пејгамберот ﷺ, додека тој остана зад вас и ве повикуваше да не бегате од непријателот и повторно да се вратите и да нападнете, повикувајќи ве со зборовите: „*Кон мене, о Аллахови ﷻ робови! Кон мене, о Аллахови ﷻ робови!*“ Ибн Абас ﷺ рекол: „*И не останаа со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ освен дванаесетмина, кои се бореа покрај него, а меѓу нив беше и Талха ﷺ, кој остана по загнувањето на другите, па побара дозвола од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да се бори. Почна да се бори онака како што се бореа претходните борци, па беше ранет во неговите прсти и рече: „Ах!!“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Да речеше Бисмиллах и да го споменеше Аллаховото ﷻ име, тогаш мелеците ќе те кренеа додека луѓето те гледаат, сè додека не те внесеа во небото.“*² Потоа, тој се искачил кон своите асхаби, кои биле насобрани на едно место. Ел-Бухари пренесува од Кајс ибн Ебу Хазим ﷺ дека рекол: „*Ја видов повреде-ната рака на Талха ﷺ, како го штити Веровесникот ﷺ на денот на Ухуд.*“ Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Му’темер ибн Сулејман, а тој од неговиот татко, а тој од Ебу Осман Ен-Нехди дека рекол: „*Не останале други со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во некои од тие денови во коишто се борел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ освен двајца: Талха ﷺ и Са’д ибн Ебу Векас ﷺ.*“³ Ел-Хасен ибн Урфе пренесува од Сеид ибн Ел-Мусејб

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4400.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3149 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 3857.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3517 и Муслим, бр. 4435, 2414.

дека рекол дека го слушал Са'д ибн Ебу Векас ﷺ како вели: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми ја препушти својата стрела, на денот на Ухуд, и ми рече: ‚Стрелај! Би ги жртвувал и татко ми и мајка ми за тебе!‘“¹

Ел-Бухари пренесува од Са'д ибн Ебу Векас ﷺ дека на денот на Ухуд стрелал во близина на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па рекол: „Го забележав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како ми подава стрели, велејќи: ‚Стрелај! И татко ми и мајка ми би ги дал за тебе!‘ Дури ми подаваше и стрели без шилци, па стрелав со нив.“²

Ебу Ел-Есвед пренесува од Урве ибн Ез-Зубејр дека рекол: „Убеј ибн Халеф – братот од Бену Џумех – додека бил во Мека, се заколнал дека ќе го убие Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. А кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дознал за неговата заклетва, рекол: ‚Не, туку јас ќе го убијам – иншаллах!‘ Кога дошол денот на Ухуд, Убеј дошол облечен во својот железен оклоп, сиот вообразен, велејќи: ‚Нема да се спасиш, ако се спаси Мухамед!‘ Тргнал кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за да го убие, но го пресретнал Мус'аб ибн Умејр ﷺ – братот на Бену Абдудар – бранејќи го Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со своето тело. Убеј го убил Мус'аб ﷺ. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја забележал клучната коска на Убеј ибн Халеф, откриена помеѓу шлемот и панцирот и токму таму го погодил со своето оружје. Убеј паднал од својот коњ на земјата, а од неговата рана воопшто не излегувала крв. Тогаш се приближиле неговите другари и го кренале, носејќи го, додека тој рикал со глас на прободен јунец, па му рекле: ‚Што те растревожило толку многу!? Па, ова е само мал убод!‘ Тогаш тој им го споменал горвот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, ‚Не, туку јас ќе го убијам – иншаллах!‘ Потоа додал: ‚Се колнам во оној во чии раце е мојава душа, да ги снајдеше жителите на Зул-Меџаз ова што ме снајде мене, ќе умреа сите.‘ Тој умрел по некое време, и ќе биде во Џехенмот, далеку нека бидат жителите на Џехенмот!“³

Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Аллаховиот ﷻ гнев е пожесток во однос на оние кои Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги убил

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2749; Муслим, бр. 2411, 4429; Ет-Тирмизи, бр. 2829; Ибн Маџе, бр. 129 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1151.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2749; Муслим, бр. 2411, 4429; Ет-Тирмизи, бр. 2829; Ибн Маџе, бр. 129 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1151.

³ Го пренесува Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 9731.

со своја рака на Аллаховиот ﷺ пат. Аллаховиот ﷻ гнев е жесток во однос на оние кои го раскрвавиле лицето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ¹

Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: Аллаховиот гнев е жесток кон оној кого го убил Неговиот Пратеник ﷺ на Аллаховиот пат. Жесток е и Неговиот гнев кон луѓето кои го раскрваваја лицето на Аллаховиот Пратеник ﷺ“²

Ибн Исхак рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бил погоден во предните заби, бил повреден во неговата вилица и била прободена неговата усна. Човекот кој му ги нанел овие повреди бил Утбе ибн Ебу Векас. Затоа, Салих ибн Кејсан ми раскажуваше од оние кои нему му раскажувале, дека Са’д ибн Ебу Векас ؓ рекол: „Никогаш не посакав толку многу да убијам некого, колку што посакав да го убијам Утбе ибн Ебу Векас, а притоа знаев дека е со грда става и омразен меѓу својот народ, но се задоволив со зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Жесток е и Неговиот гнев кон луѓето кои го раскрварија лицето на Аллаховиот Пратеник ﷺ“³

Аллаховите ﷻ зборови „**Па, ве снајде грижа над грижа...**“ – т.е. ве казни со една грижа врз друга. Прилогот за место „би“ (ب) во овој ајет, е со исто значење како прилогот за место „фи“ (في) во ајетот:

﴿وَأَصْلَبْنَاكُمْ فِي جُدُوعِ النَّخْلِ﴾

„**И ќе ве распнам врз стеблата палмини...**“⁴ Под „прва грижа“ се мисли на неосвојувањето на пленот од мушриците и триумфот над нив, како и она што ги погодило муслиманите во текот на убивањето и ранувањето, на тој ден, откако се насираше победата, на почетокот од тој ден, којашто на крајот ја загубиле поради непослушноста кон Аллаховата ﷻ наредба и наредбата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Под „втора грижа“ се мисли на нивното убедување дека Веровесникот ﷺ е

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3845; Муслим, бр. 3348, 1793 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27435.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3845; Муслим, бр. 3348, 1793 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27435.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3848 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2604.

⁴ Сура Таха, ајет 71.

убиен и дозволувањето на непријателот да ги измами и да им дојде од за планината.

Аллаховите ﷺ зборови „...за да не тагувате по она што ви поми-на...“ – т.е. за пленот со којшто ви дојде вашиот непријател и со триумфот над него. Зборовите „...и за она што ве снајде.“ – т.е. од повредите и убивањето. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ, Абдурахман ибн Ауф ﷺ и други. Зборовите „А Аллах е Известен за она што го правите.“ – Славен нека е! Благодарноста Му припаѓа само Нему! Нема друг бог освен Него, Возвишениот и Величествениот!

﴿ ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَائِفَةً مِّنكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِن شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٥٥﴾ ﴾

„Потоа, по неволјата спокојство ви влеа. Некои од вас сон ги фати, додека другите се грижеа само за себе мислејќи за Аллах нешто неvistинито со невернички мисли говорејќи: ‚Имаме ли ние некаков удел во победата!?’ Кажи: ‚Сета победа му припаѓа само на Аллах!’ Тие во себе го кријат тоа што тебе не ти го покажуваат. Велат: ‚Да имавме некаков удел во победата, немаше тука да изгинеме!’ Кажи: ‚И во куќите свои да бевте, повторно на тие на кои им е судено да загинат, на местата на своите погибии би излегле, за Аллах да го искуша тоа што е во градите ваши и за да го испита тоа што е во вашите срца! Аллах добро знае што е во градите сечии!’ (154) Навистина, оние кои се повлекоа на денот кога се соочија двете чети – нив само шејтанот ги натера да згрешат, поради нешто од она што го правеа. А Аллах веќе им прости, Аллах, навистина, простува и Благ е! (155)“

Аллах ﷻ во овие ајети го истакнува давањето предност на Своите робови, преку спуштањето на спокојот и безбедноста врз нив, во облик на дремка којашто ги обзела, додека тие ги собирале своите оружја,

кога биле загрижени и замислени. Дремката во таквата состојба претставува доказ за безбедноста и смиреноста, како што вели Аллах ﷺ во сурата „Ел-Енфал“, опишувајќи ја битката на Бедр:

﴿إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ﴾

„Кога ве фати дремка, како спокој од Него...“¹ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Дремката пред борбата е од Аллах ﷻ, додека пред намазот е од шејтанот.“ Ел-Бухари пренесува од Енес ﷺ, а тој од Ебу Талха ﷺ дека рекол: „Бев меѓу оние кои ги обзеде дремката на денот на Ухуд, така што сабјата падна од моите раце неколкупати. Додека ми паѓаше, јас ја фаќав. Тоа се случи неколкупати.“ Ел-Бухари го пренесува исказот на ваков начин, како додаток во поглавјето за „Битките“ („Ел-Мегази“) Додека, во поглавјето за „Толкувањето“ („Ет-Тефсир“) го дава од преносот на Шејбан, а тој од Катаде, а тој од Енес ﷺ, а тој од Ебу Талха ﷺ дека рекол: „Нè обзеде дремка додека стоевме во редовите на денот на Ухуд. Тогаш, мојата сабја паѓаше од моите раце, а јас ја фаќав. Повторно ми паѓаше, а јас повторно ја фаќав.“ За ова, Аллах ﷻ рекол: **„Потоа, по неволјата спокојство ви влеа. Некои од вас сон ги фати...“** – т.е. врз носителите на иманот, убедувањето, истрајноста и искрената поткрепа од Аллах ﷻ. Оние кои беа цврсто уверени дека Аллах ﷻ ќе го помогне Својот Пејгамбер ﷺ и ќе му ги оствари неговите надежи и цели. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...додека другите се грижеа само за себе...“** – т.е. оние кои не ги обзела дремката, поради нивната вознемиреност, грижа и страв. Зборовите **„...мислејќи за Аллах нешто неvistинито со невернички мисли...“** – како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَّنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا﴾

„Не, туку помислувавте дека Пејгамберот и верниците нема никогаш да се вратат кај своите семејства...“² – до крајот на ајетот. Тие се убедиле во победата на мушриците и во поразот на Исламот и муслиманите. Таков е примерот на оние кои се сомневаат, кај кои се јавуваат вакви непристојни сомнежи и колебања. Потоа, Аллах ﷻ из-

¹ Сура Ел-Енфал, ајет 11.

² Сура Ел-Фетх, ајет 12.

вестува дека, при таквата состојба, тие изговарале: **„Имаме ли ние некаков удел во победата!?“** – затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Кажии, Сета победа му припаѓа само на Аллах!“** Тие во себе го кријат тоа што тебе не ти го покажуваат. – го сокриваат во себе, она што не ти го истакнуваат...“ Потоа, Аллах ﷻ го објаснил она што го сокривале во нив, преку зборовите: **„Велат: „Да имавме некаков удел во победата, немаше тука да изгинеме!“** – т.е. го сокривале овој исказ од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

Ибн Исхак пренесува од Ез-Зубејр رضي الله عنه дека рекол: *„Бев со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога се засили стравот во нас, па Аллах ﷻ испрати сон врз нас, и секој од нас ја наведна својата муцка кон градите, спиејќи. Се колнам во Аллах ﷻ додека бев во сон го слушнав гласот на Му’тиб ибн Кушејр како вели: „Да имавме некаков удел во победата, немавме тука да изгинеме!“ – Го запомнив тоа од него, а за тоа беше објавен ајетот: „Да имавме некаков удел во победата, немавме тука да изгинеме!“* Ова предание го пренесува Ибн Ебу Хатим.

Аллаховите ﷻ зборови **„Кажии, И во куќите свои да бевте, повторно на тие на кои им е судено да загинат, на местата на своите погибии би излегле.“** – т.е. тоа е одредба којашто Аллах ﷻ ја одредил и пропис којшто го пропишал, па мора да се оствари, без сомнение. Аллаховите ﷻ зборови **„...за Аллах да го искуша тоа што е во градите ваши и за да го испита тоа што е во вашите срца!“** – т.е. за да ве стави на испит со она што ви се случи, со цел да се издвои добриот од лошиот, верникот од мунафикот, преку нивните зборови и дела. Зборовите **„Аллах добро знае што е во градите сечии!“** – т.е. она што се вовлекува во градите, тајните и скриените мисли.

Потоа Аллах ﷻ рекол: **„Навистина, оние кои се повлекоа на денот кога се соочија двете чети – нив само шејтанот ги натера да згрешат, поради нешто од она што го правеа.“** – т.е. поради некои од нивните поранешни гревови, како што рекле некои од Селефот: „Плодот на доброто дело е доброто дело по него. А плодот на лошото дело е лошото дело по него.“

Потоа Аллах ﷻ рекол: **„А Аллах веќе им прости...“** – т.е. за она што се случи поради нив, поради бегството на денот на битката. Зборовите: **„...Аллах, навистина, простува и Благ е!“** – т.е. ги простува гревовите

и благо се однесува кон Своите созданија, преминувајќи преку нивните грди постапки.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾ وَلَئِن قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿١٥٧﴾ وَلَئِن مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾ ﴾

„О верници, немојте да бидете како оние кои не веруваат и им велат на браќата свои, кога излегуваат на пат по земјата или одат во битка: „Да беа со нас, немаше да умрат и да загинат.“ Аллах одреди тоа да биде страдањето во срцата нивни. А Аллах оживува и усмртува. А Аллах го гледа она што го правите. (156) А ако загинете на Патот Аллахов или умрете, прошката од Аллах и милоста се подобри од она што тие го собираат. (157) А ако умрете или загинете, па кај Аллах сигуно ќе бидете собрани. (158)“

Аллах ﷻ им забранува на Своите робови-верници да бидат слични на неверниците во нивното погрешно убедување, кога им се обраќале на своите браќа, кои умреле при нивните патувања и борби, со зборовите: „Да го оставеа тоа, немаше да ги снајде она што ги снајде.“ Затоа Аллах ﷻ рекол: „О верници, немојте да бидете како оние кои не веруваат и им велат на браќата свои, кога излегуваат на пат по земјата...“ – т.е. патуваат поради трговија и слично. Зборовите „...или одат во битка...“ – т.е. во борба. Зборовите: „Да беа со нас...“ – т.е. да останеа во нашите места. Зборовите „...немаше да умрат и да загинат.“ – т.е. при патувањето или при борбата. Зборовите „...Аллах одреди тоа да биде страдањето во срцата нивни.“ – т.е. го создаде таквото убедување во нивните души, за да им се зголеми нивното страдање и жал по нивните мртви и загинати. Потоа, Аллах ﷻ им одговара на нивното убедување со зборовите: „А Аллах оживува и усмртува.“ – т.е. во Неговата рака е создавањето и кај Него сè се враќа. Па, не живее и не умира никој без Неговата волја и одредба, и ничиј живот не се продолжува или скратува освен со Неговата одредба и пропишување. Зборовите „А Аллах го гледа она што го правите!“ – т.е. го знае и го гледа тоа. Тој

е Набљудувачот над сите Свои созданија и ништо не Му е сокриено од нивните работи и секојдневие. Зборовите „А ако загинете на Патот Аллахов или умрете, прошката од Аллах и милоста се подобри од она што тие го собираат.“ – т.е. загинувањето и смртта на Аллаховиот ﷺ пат се средство за постигнување на Аллаховата ﷻ милост, прошка и задоволство, а тоа е подобро од престојот на дуњалукот и од неговите минливи добра. Сепак, сврталиштето на секој кој умира повторно е кај Аллах ﷻ, па Тој ќе го награди за доброто или ќе го казни за злото. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „А ако умрете или загинете, па кај Аллах сигуно ќе бидете собрани.“

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾ (١٥٩) ﴿إِنْ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ (١٦٠) ﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يُغَلَّ مِنْ يَوْمٍ بِمَا عَلَّ يَوْمَ الْفِيَامَةِ ثُمَّ تَوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ (١٦١) ﴿أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ (١٦٢) ﴿هُم دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ﴾ (١٦٣) ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ (١٦٤) ﴿

„Поради Аллаховата милост ти си благ кон нив. А да беше груб и со сурово срце, ќе се разотидеа од тебе. Па простувај им, барај прошка за нив и советувај се со нив во работата. А кога ќе одлучиш за нешто, потпри се на Аллах. А Аллах, навистина, ги сака оние кои се потпираат на Него. (159) Ако Аллах ви помогне, тогаш никој не може да ве совлада, а ако ве понижи, тогаш кој може да ви помогне, освен Него?! А на Аллах нека се потпираат верниците. (160) На Веровесникот не му е дозволено да сокрива од пленот. А кој сокрива од пленот, на Судниот ден ќе дојде со она што го сокривал, а потоа секому ќе му биде дадено она што го сработил, и нема да му биде нанесена неправда. (161) Зарем оној кој го следи задоволството Аллахово е како оној кој се наоѓа под гневот Аллахов, чие престојувалиште ќе биде Џехенмот – а колку лош крај е тоа!? (162) Тие се на различни степени кај Аллах. А Аллах го гледа она

што го прават. (163) Аллах веќе ги одликувал верниците кога испрати меѓу нив Пејгамбер, еден од нив, да им ги кажува ајетите Негови, да ги прочисти и да ги подучи за Книгата и Мудроста, а претходно беа во очигледна заблуда. (164)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, им се обраќа на Својот Пејгамбер ﷺ и на верниците, за нивното одликување од Него, кога овозможил неговото срце да биде меко и нежно кон припадниците на неговиот Умет и следбениците на неговите наредби и оставачите на неговите забрани, и му овозможил неговиот говор да биде пријатен и учтив Па, Аллах ﷻ рекол: **„Поради Аллаховата милост ти си благ кон нив.“** – т.е. како милост од Аллах ﷻ кон тебе. Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Ова е моралот на Мухамед ﷺ, со којшто Аллах ﷻ го испратил.“ Овој ајет е сличен на ајетот:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

„Веќе ви дојде Пејгамбер, еден од вас, кому му е тешко она што го претрпувате и кој настојува да ви биде добро. А кон верниците е милосрден и милостив.“¹ Потоа Аллах ﷻ рекол: **„А да беше груб и со сурово срце, ќе се разотидеа од тебе.“** – т.е. да беше со лош говор и сурово срце во однесувањето кон нив, тогаш ќе се разбегаа од твојата близина и ќе те напуштеа. Туку, Аллах ﷻ ги собра околу тебе и те разнежни, за да ги придобиеш нивните срца, како што рекол Абдулах ибн Амр ؓ: „Јас забележав во претходните Книги, при описот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека не е груб ниту суров, дека не се развивува по пазарите, ниту враќа на лошото со лошо, туку простува и преминува преку тоа.“

Аллаховите ﷻ зборови **„Па простувај им, барај прошка за нив и советувај се со нив во работата.“** значат дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ секогаш се консултирал со своите асхаби, при секоја работа којашто ги затекнувала, со цел да ги освежи нивните срца, за да бидат поактивни во она што го работат, исто како што се консултирал со нив пред битката на Бедр, во однос на нападот врз караванот. Асхабите рекле: „О, Аллахов Пејгамбере, да тргнеш кон морето и ние ќе тргновме со тебе. И да отидеше кон суровата пустина и ние ќе отидевме со тебе. И

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 128.

ние не ти велиме, како што му рече народот на Муса ﷺ: „Одете ти и твојот Господар, борете се, а ние ќе останеме тука!“, туку ние ти велиме: „Оди, а и ние ќе дојдеме со тебе, од напред и од назад, од лево и од десно, борејќи се со тебе.“¹ А и при битката на Ухуд, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се консултирал со нив околу тоа дали да останат во Медина или да тргнат кон непријателот? Мноштвото од асхабите биле за излегување кон непријателот, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го послушал нивното мислење и тргнале кон нив. Исто така, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се консултирал со нив и при битката против „Сојузниците“ („Ел-Ахзаб“) – да склучи примирје со нив, давајќи им третина од плодовите на Медина, но Са`д ибн Муаз ﷺ и Са`д ибн Убаде ﷺ не се согласувале со тоа, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го одбил склучувањето примирје со нив. Исто така, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се консултирал со нив и на денот на Худејбије околу тоа дали да ги нападнат семејствата на мушриците. Ебу Бекр Ес-Сидик ﷺ рекол: „Ние, навистина, не дојдовме да се бориме против ниеден од нив, туку дојдовме да извршиме умра.“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го послушал неговото мислење. Исто така, и при „Случката со клеветата“ („Ел-Ифк“), Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Укажете ми, о групо муслиман, на она што го зборуваат и клеветат луѓето. Се колнам во Аллах ﷻ јас не знам ништо лошо за моето семејство, а тие зборуваат за оној, за кого – се колнам во Аллах ﷻ – не знам ништо освен добро.“² Тој се консултирал со нив при сите битки и слични настани. Ибн Маџе пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Оној од кого се бара совет е доверлив.“³ Исто така, се пренесува од Џабир ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога некој од вас ќе побара совет од својот брат, тој нека му даде совет.“⁴ Аллаховите ﷻ зборови „**А кога ќе одлучиш за нешто, потпри се на Аллах.**“ – т.е. откако ќе се советуваш со нив и ќе одлучиш, потпри се на Аллах ﷻ притоа. Зборовите „**А Аллах, навистина, ги сака оние кои се потпираат на Него.**“

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3330, 1779 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12542.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 4974, 2770 и Ет-Тирмизи, бр. 3180.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 5128; Ет-Тирмизи, бр. 2369 и Ибн Маџе, бр. 3745.

⁴ Го пренесува Ибн Маџе, бр. 3747.

Аллаховите ﷺ зборови „Ако Аллах ви помогне, тогаш никој не може да ве совлада, а ако ве понижи, тогаш кој може да ви помогне, освен Него?! А на Аллах нека се потпираат верниците.“ – овој ајет е сличен на претходниот ајет:

﴿وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾

„А помошта е само од Аллах, Моќниот и Мудриот!“¹ Потоа, Аллах ﷻ им наредува на верниците да се потпираат на Него, велејќи: „А на Аллах нека се потпираат верниците.“

Во врска со Аллаховите ﷺ зборови „На Веровесникот не му е дозволено да сокрива од пленот...“, Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „На денот на Бедр недостасуваше едно парче свилена ткаенина, па рекоа: „Можеби го зел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ?‘ Тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот: „На Веровесникот не му е дозволено да сокрива од пленот.“ – т.е. да изневерува. Овие зборови се доказ за сочуваноста на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ од сите облици на изневерување, при одржувањето на аманетот, поделбата на борбениот плен и друго. Потоа Аллах ﷻ рекол: „А кој сокрива од пленот, на Судниот ден ќе дојде со она што го сокривал, а потоа секому ќе му биде дадено она што го сработил, и нема да му биде нанесена неправда.“ Овие зборови претставуваат жестока и сигурна закана кон оној кој го прави тоа. А и во Сунетот, исто така, се потврдува забраната за тоа, во многубројни хадиси. Така, имамот Ахмед пренесува од Ебу Малик Ел-Ешџеи ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Најголемо затајување од пленот за Аллах ﷻ е земјиште колку една подлактица. Ќе најдете на двајца луѓе кои се расправаат за земјиште или за куќа, па едниот одзема од делот на другиот колку една подлактица. Па, кога ќе го одземе тоа од него, на Судниот ден ќе биде обвиткан со седум земји.“²

Во друг хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед од Ел-Мустеврид ибн Шедад ؓ, стои: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Кој презема од нашите служби а притоа нема дом, тогаш нека земе дом; ако нема жена, тогаш нека се ожени; ако нема слуга, тогаш нека земе

¹ Сура Али Имран, ајет 126.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16804 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 6879.

слуга; ако нема животно, тогаш нека земе животно. А оној кој зема повеќе од тоа, се смета за измамник.”¹

Во еден хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед од Ебу Хумејд Ес-Са`иди رضي الله عنه, стои дека тој рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го задолжи еден човек од племето Ел-Езд, кој се викаше Ибн Ел-Лутебије, да ги збира садаките. Тој дојде кај него и рече: ‚Ова е за вас, а ова мене ми го подарија.‘ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се качи врз минберот и рече: ‚Што е со работникот кој го испраќаме да изврши некоја работа, а потоа вели: Ова е за вас, а ова мене ми го подарија!? Зошто не останал во својот дом, кај татко му и мајка му па да чека дали ќе му биде подарено нешто? Се колнам во Оној во Чи и раце е мојава душа, никој од вас нема да понесе нешто од тоа, а притоа да не биде доведен на Судниот ден со тоа нешто обесено врз неговиот врат: ако била камила, тогаш таа ќе завива; ако била крава, тогаш таа ќе рика; а ако била овца, тогаш таа ќе блее.‘ Потоа ги крена своите раце, при што ја забележавме кожата од неговите пазуви, па рече: ‚Аллаху, дали доставив!?‘ – трипати повторувајќи го тоа.”² Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Суфјан ибн Ујејне.

Во хадисот кој го пренесува имамот Ахмед од Ебу Хурејре رضي الله عنه, стои: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се крена меѓу нас и го спомена сокривањето од воениот плен, зголемувајќи го гревот од таквата постапка, а потоа рече: „Ќе сретнам некого од вас, на Судниот ден, а врз својот врат тој ќе носи камила којашто ќе завива, па ќе рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, помогни ми!‘ Јас ќе му речам: ‚Јас не можам да ти помогнам ништо кај Allah ﷻ Јас веќе ти доставив.‘ Потоа, ќе сретнам друг од вас, на Судниот ден, кој врз својот врат ќе носи коњ, којшто ќе завива, па ќе рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, помогни ми!‘ Јас ќе му речам: ‚Јас не можам да ти помогнам ништо кај Allah ﷻ Јас веќе ти доставив.‘ Потоа ќе сретнам друг, на Судниот ден, кој врз својот грб ќе носи товар богатство, па ќе рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, помогни ми!‘ Јас ќе му речам: ‚Јас не можам да ти помогнам ништо кај Allah ﷻ Јас веќе ти доставив.”³ Овој хадис,

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2945 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17554.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6578; Муслим, бр. 1832, 3414; Ебу Давуд, бр. 2946 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23087.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2908; Муслим, бр. 1647, 987 и Ен-Несаи, бр. 2448.

исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Ебу Хајан.

Во друг хадис, којшто го пренесува Омер ибн Шуајб од својот татко, а тој од својот татко, се вели: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Откријте ги и иглата и конецот, бидејќи затајувањето од пленот е нечесност, оган и срамота на Судниот ден, за оној кој го прави тоа.“*¹

Во хадисот од Ебу Бекр ибн Мердевејх, кој го пренел од Бурејде ﷺ, стои дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Навистина, еден камен се фрла во Цехенемот и паѓа седумдесет години, и повторно не доспева до неговото дно. Така затајувачот на пленот ќе биде доведен и ќе биде фрлен со еден камен, а потоа ќе му биде речено: „Донеси го каменот назад!“ Затоа Аллах ﷻ рекол: „А кој сокрива од пленот, на Судниот ден ќе дојде со она што го сокривал...“*²

Ебу Давуд пренесува од Семуре ибн Џундуб ﷺ дека рекол: *„Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе запленише плен, му наредуваше на Билал ﷺ да ги повика луѓето, па им ги доделуваше дел од пленот, делејќи го на пет делови и давајќи им го на оние на кои им припаѓаше. Еден ден дојде еден човек, по повикот за поделба на пленот, носејќи со себе еден огламеник од влакна, па рече: „О Аллахов Пејгамбере, ова го добивме со пленот!“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Не го слушна ли Билал ﷺ како повикува?“ Тоа му го повтори трипати, а човекот рече: „Да.“ –Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Тогаш, што те спречи да дојдеш?“ Човекот почна да објаснува, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Не! Ти ќе дојдеш на Судниот ден со тоа, а јас нема да го прифатам од тебе.“*³

Аллаховите ﷻ зборови **„Зарем оној кој го следи задоволството Аллахово е како оној кој се наоѓа под гневот Аллахов, чие престолјувалиште ќе биде Цехенемот – а колку лош крај е тоа!“** значат дека оној кој ги следи Аллаховите ﷻ прописи и со тоа го заслужува Аллаховото ﷻ задоволство и награда па заслужува да биде сочуван од Аллаховата ﷻ казна не е еднаков со оној кој го заслужува Аллаховиот ﷻ гнев, којшто постојано ќе биде излеан врз него и никогаш нема да се

¹ Го пренесуваат Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 994; Ел-Бејхеки, бр. 17648 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3419 и 3420.

² Го пренесува Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 5455.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2712; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6957 и Ел-Бејхеки, бр. 16995.

избави од него, и чиешто прибежиште ќе биде Џехенемот, а тоа е многу лош крај! Овие зборови се слични на зборовите:

﴿ أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى ﴾

„Зарем оној кој знае дека она што ти се објавува од Господарот твој е Вистина, е како оној кој е слеп.“¹

Потоа Аллаh ﷻ рекол: **„Тие се на различни степени кај Аллаh.“** – т.е. оние кои прават добро и оние кои прават зло поседуваат различни позиции – високи степени во Џенетот односно ниски слоеви во Џехенемот – како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِمَّا عَمِلُوا ﴾

„И за сите има степени за она што го прават...“² Затоа, Аллаh ﷻ рекол: **„А Аллаh го гледа она што го прават.“** – т.е. ќе им го даде она што го сработиле.

Аллаховите ﷻ зборови **„Аллаh веќе ги одликувал верниците, кога испрати меѓу нив Пејгамбер, еден од нив...“** – т.е. од нивниот вид, за да можат да му се обраќаат, да го прашуваат, да се дружат со него и да имаат корист од него, како што вели Аллаh ﷻ:

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ ﴾

„Кажи: Јас сум само човек како вас. Ми се објавува дека вашиот Бог е само Еден Бог...“³ Во овие зборови е содржано крајно одликување: пејгамберот испратен до нив да биде еден од нив, за да можат да му се обраќаат и да го прашуваат за она што не го разбираат од Аллаховиот Говор. Затоа Аллаh ﷻ рекол: **„...да им ги кажува ајетите Негови...“** – т.е. Куранот. Зборовите: **„...да ги прочисти...“** – т.е. да им наредува кон добро и да ги одвраќа од зло, за да ги исчистат своите души од валканите и грди дела, коишто ги правеле кога биле мушрици и за време на џахилиетот. Зборовите: **„...да ги подучи за Книгата и Мудроста...“** – т.е. Куранот и Сунетот. Зборовите: **„...а претходно беа**

¹ Сура Ер-Рад, ајет 19.

² Сура Ел-Енам, ајет 132.

³ Сура Ел-Кехф, ајет 110.

во очигледна заблуда.“ – т.е. пред овој Пејгамбер ﷺ беа во очигледна заблуда и незнаење.

﴿ أَوْلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكَفَرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ﴿١٦٧﴾ الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أِطَاعُونَا مَا قَاتَلُوا قُلْ فَادْرَءُوا عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾ ﴾

„Зарем не рековте, кога ве снајде неволјата, која вие на нив двократно им ја нанесовте: ‚Од каде е ова?!‘ – Кажи: ‚Тоа е од вас самите!‘ Аллах, навистина, е Кадар за сè. (165) Она што ве погоди на денот на соочувањето на двете чети беше со одобрение Аллахово, за Тој да ги истакне верниците. (166) И за да ги истакне оние кои беа лицемерни. Им беше речено: ‚Дојдете и борете се на Патот Аллахов или поддржете нè!‘ Рекоа: ‚Да знаеме дека ќе има борба, би ве следеле!‘ Тие, тој ден, беа поблиску до неверувањето отколку до верувањето. Го кажуваа со устите свои она што не беше во срцата нивни. А Аллах најдобро го знае она што го сокриваат. (167) Тие што не се бореа а за браќата нивни говореа: ‚Да останеа со нас немаше да загинат!‘ Кажи: ‚Спречете ја вашата смрт, ако сте искрени!?!‘ (168)“

Аллах ﷻ рекол: „Зарем не рековте, кога ве снајде неволјата...“ – т.е. она што ги погоди некои од вас, на денот на битката на Ухуд, кога некои од вас загинаа, а некои беа ранети. Зборовите „...која вие на нив двократно им ја нанесовте...“ – т.е. на денот на битката на Бедр, кога убивте од мушриците седумдесетмина и заробивте уште толку. Зборовите: „Од каде е ова?!“ значат т.е. од каде ни дојде ова, како ни се случи? Зборовите „Кажи: ‚Тоа е од вас самите!‘“ – т.е. поради вашата непослушност кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кога ви нареди да не мрдате од вашите позиции, а вие ја прекршивте неговата наредба – тоа се однесува на стрелците. Зборовите „Аллах, навистина, е Кадар за сè.“ – т.е. прави што сака и одлучува како што сака, па никој не може да Му забележи за Неговата одлука.

Потоа Аллах ﷻ рекол: **„Она што ве погоди на денот на соочувањето на двете чети беше со одобрение Аллахово...“** – т.е. вашето бегство од непријателот, загинавањето на една група од вас и ранувањето на другите – сето тоа беше Аллахова ﷻ одредба и мудрост. Зборовите **„...за Тој ги истакне верниците.“** – т.е. оние кои беа истрајни и цврсти, без да се потресат од борбата. Зборовите **„И за да ги истакне оние кои беа лицемерни. Им беше речено: „Дојдете и борете се на Патот Аллахов или поддржете нè!“** Рекоа: **„Да знаеме дека ќе има борба, би ве следеле!“** – т.е. да се дознае кои се следбениците на Абдулах ибн Убеј ибн Селул, кои се вратија заедно со него од патот до Ухуд, а сочинуваа третина од војската. Тогаш Абдулах ибн Убеј рекол: „Ги послушав нив и излезе, а не ме послуша мене. Се колнам во Аллах ﷻ, не знам за што треба дагинеме тука, о луѓе!“ Тој се вратил заедно со оние кои му биле послушни, од неговото племе и од неговиот вид, односно мунафиците и сомневачите. Тогаш, кон нив се упатил Абдулах ибн Амр ибн Харам ﷺ од племето Бену Селеме и им рекол: „О луѓе, ве потсетувам на Аллах ﷻ, за да не го понижите вашиот Пејгамбер ﷺ и вашиот народ, кога ќе ви дојде непријателот.“ Тие му одговориле: „Да знаеме дека навистина ќе се борите, би ве послушале, но сметаме дека нема да има борба.“ Не го послушале неговиот совет и одбиле да се вратат. Тогаш тој рекол: „Аллах ﷻ да ве оддалечи, о Аллахови непријатели! Аллах ﷻ нема потреба од вас!“ – и тргнал кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

Аллаховите ﷻ зборови **„Тие, тој ден, беа поблиску до неверувањето отколку до верувањето.“**, како и: **„Го кажуваа со устите свои она што не беше во срцата нивни.“** – т.е. кажуваат еден говор, но не се уверени во неговата правилност. А во тој говор спаѓаат и нивните зборови: **„Да знаеме дека ќе има борба, би ве следеле!“** – бидејќи, тие се увериле дека мушриците доаѓаат од далечно место, со намера да им се одмаздат на муслиманите за она што ги снашло нивните големци на денот на битката на Бедр, па знаеле сигурно дека ќе има борба. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„А Аллах најдобро го знае она што го сокриваат.“**

Потоа Аллах ﷻ рекол: **„Тие што не се бореа а за браќата нивни говореа: „Да останеа со нас немаше да загинат!“** – т.е. доколку слушнеа за нашите тајни советувања и разговори (да останеме и да не влеземе во борба), немаше да загинат со оние кои загинаа. Зборовите:

„Кажи: „Спречете ја вашата смрт, ако сте искрени!“ – т.е. ако останувањето и одбивањето на борбата е причина за човекот да се спаси од смртта, тогаш вие нема да умрете. Но сепак, смртта ќе ве стигне, макар и да сте во највисоките кули. Затоа спречете ја и одвратете ја смртта од вас, ако сте искрени во тоа што го тврдите. Муџахид пренесува од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека рекол: „Овој ајет е објавен за Абдулах ибн Убеј ибн Селул и неговите другари.“

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧١﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٢﴾ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمَسْسَهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾ إِنَّمَا دُلُّكُمُ الشَّيْطَانَ يُخَافُ أَوْلِيَائَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾ ﴾

„И не сметајте дека оние кои загинале на Патот Аллахов, се мртви. Не, тие се живи и снабдени се кај Господарот. (169) Радосни поради она што им го дал Аллах, од добрината Своја, и се радуваат за оние кои сè уште не им се придружиле, а кои нема да стравуваат и нема да тагуваат. (170) Се радуваат на благодетта Аллахова и на добрината, и на тоа што Аллах, навистина, не ја занемарува наградата за верниците. (171) За оние кои се обсрнаа кон Аллах и кон Пејгамберот, откако ги погоди несреќата; за оние кои прават добрини и се богобојазливи – им припаѓа голема награда. (172) Оние, на кои луѓето им велеа: „Луѓето, навистина, се собираат против вас, па плашете се од нив!“ – а тоа им го зголеми верувањето и рекоа: „Доволен ни е Аллах, Тој е прекрасен Заштитник!“ (173) Па се вратија со Аллаховите благодети и изобилство, никакво зло не ги снашло и успеаја Аллах да биде Задоволен со нив. Аллах е навистина неизмерно добар. (174) Тоа е само шејтанот, кој ве заплашува со следбениците свои. Не плашете се од нив, туку од Мене плашете се, ако сте верници! (175)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за шехидите, кои иако загинале на овој дуњалук, сепак нивните души и понатаму се живи и убаво снабдени на ахиретот.

Мухамед ибн Џерир пренесува од Исхак ибн Ебу Талха дека рекол: „Енес ибн Малик ﷺ ми раскажуваше за асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ кои Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги испратил до сопствениците на „Обилниот бунар“ (‘Би’рил-меуне’), па рече: „Не знам дали беа четириесетмина или седумдесетмина. Сопственикот на бунарот бил Амир ибн Ет-Туфејл Ел-Џа’фери. Па тргнала таа група од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ сè додека не стигнале до една висока пештера, покрај водата, па отседнале во неа. Потоа едните на другите им рекле: „Кој од вас ќе го достави писмото на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ до сопствениците на оваа вода?“ Тогаш – сметам дека бил Ебу Мелхан Ел-Енсари ﷺ – кој рекол: „Јас ќе им го доставам писмото на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Излегол и одел сè додека не стигнал во близина на нивните куќи, па запрел пред нив и извикал: „О сопственици на бунарот! Јас, навистина, сум пратеник до вас од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Јас, навистина, сведочам дека нема друг бог освен Аллах ﷻ и дека Мухамед ﷺ е Негов роб и пејгамбер, затоа верувајте во Аллах ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ.“ Тогаш пред него излегол еден човек од позади кошот на една распадна куќа, со копје во раката и го прободел странично, така што копјето излегло на другата страна, а потоа повикал: „Успеав! Се колнам во Господарот на Кабата!“ Убиецот се упатил по неговите траги сè додека не стигнал кај неговите другари во пештерата, па ги убил сите нив, а тоа бил Амир ибн Ет-Туфејл.“ Ибн Исхак, понатаму, рекол: „Ми раскажуваше Енес ибн Малик ﷺ дека Аллах ﷻ објавил за нив курански ајет: „Пренесете им за нас, на нашиот народ, дека го сретнавме Господарот наш, Тој е задоволен со нас, а и ние сме задоволни со Него.“ Потоа, овој ајет беше дерогиран и воздигнат, иако го читавме долго време. А наместо него, Аллах ﷻ го објави ајетот: „**И не сметајте дека оние кои загинале на Патот Аллахов, се мртви. Не, тие се живи и снабдени се кај Господарот.**“¹

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3864; Муслим, бр. 677, 1085 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12783.

Муслим пренесува во својот „Сахих“, од Месрук дека тој рекол: Го прашавме Абдулах ﷺ за овој ајет: **„И не сметајте дека оние кои загинале на Патот Аллахов, се мртви. Не, тие се живи и снабдени се кај Господарот.“**, а тој рече: „И ние го прашавме Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за него, а тој рече: *„Нивните души се во стомакот на зелена птица, која има светилки обесени врз Аршот и лета низ Џенетот каде што сака, а потоа се засолнува во тие светилки. Тогаш, нивниот Господар ﷻ погледнува кон нив со еден поглед и им вели: ‚Сакате ли нешто?‘ А тие одговараат: ‚Што може да посакуваме, кога веќе летаме низ Џенетот каде што сакаме?‘ А Аллах ﷻ ќе го стори тоа трепати, па штом тие ќе забележат дека нема да престане да ги прашува, ќе речат: ‚Господару, сакаме да ни ги вратиш нашите души во нашите тела, за да уште еднаш загинеме на Твојот пат.‘ Штом Аллах ﷻ ќе забележи дека немаат никаква потреба, ќе бидат оставени.“¹*

Во друг хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед од Енес ﷺ, стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Секоја душа која ќе умре и ќе го постигне доброто за неа кај Аллах ﷻ нема никогаш да посака да се врати на дуњалукот, освен шехидот, бидејќи тој ќе посака да се врати на дуњалукот и да загине уште еднаш, поради вредноста на шехадетот, којашто ја дознал.“²*

Во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ и други дела, стои дека таткото на Џабир ﷺ, кој се викал Абдулах ибн Амр ибн Харам Ел-Енсари ﷺ загина на денот на Ухуд како шехид.³

Во хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед од Џабир ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: *„Дознав дека Аллах ﷻ го оживеал татко ти и му рекол: ‚Посакај!‘ А тој рекол: ‚Врати ме на дуњалукот да загинам уште еднаш за Тебе.‘ А Аллах ﷻ рекол: ‚Јас, навистина, одлучив дека никој нема да се врати на дуњалукот.“⁴*

Во друг хадис, којшто го пренесува Ел-Бухари од Ибн Ел-Мункедир, стои дека Џабир ﷺ рекол: *„Кога загина татко ми, плачев и му го*

¹ Го пренесува Муслим, бр. 3500, 1887.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2642; Муслим, бр. 3488, 1877; Ет-Тирмизи, бр. 1643; Ен-Несаи, бр. 3160 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11864.

³ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 3852.

⁴ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14467 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 15757.

открив лицето. Асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ме спречуваа во тоа но, не и тој кога ми се обрати: „Не жали го – односно не плачи – бидејќи мелеците го прекрија со нивните крилја сè додека не го кренаа“¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Муслим и Ен-Несаи, од други преноси.

Во хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед од Ибн Абас رضي الله عنه, стои: Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Кога вашите браќа загинаа на денот на Ухуд, Аллах ﷻ одреди нивните души да бидат во стомаците на зелени птици коишто пијат вода од џенетските реки и се хранат од џенетските плодови, а потоа се засолнуваат во златните светилки под сенката на Аршот. Па штом ги здогледале убавата храна и пијалак и убавиот престој, рекле: „Камо нашите браќа да знаат што направи Аллах ﷻ со нас, па никогаш да не се откажуваат и од борбата!“ Тогаш, Аллах ﷻ рекол: „Јас ќе им пренесам за вас.“ – па го објави ајетот: **„И не сметајте дека оние кои загинале на Патот Аллахов, се мртви. Не, тие се живи и снабдени се кај Господарот.“** како – и другите ајети по него.“²

Во друг хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед од Мухамед ибн Идрис Еш-Шафија, а тој од Малик ибн Енес Ел-Асбехи, а тој од Ез-Зухри Абдурахман ибн Ка`б ибн Малик, а тој од својот татко Ка`б ибн Малик رضي الله عنه дека стои: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Душата на верникот е птица, којашто стои на џенетското дрво, сè додека Аллах ﷻ не ја врати во неговото тело на Денот кога ќе го оживее.“³

Во овој хадис е содржана радосна вест за секој верник, дека неговата душа ќе биде во Џенетот и ќе лета низ него, јадејќи од неговите плодови, гледајќи ја неговата убавина и она што Аллах ﷻ го подготвил во него од благородните и прекрасните работи. Овој хадис е огромен и величествен, бидејќи при неговото пренесување се јавуваат тројца од „Четворицата имами“ и втемелувачите на четирите правни школи. А што се однесува на душите на шехидите, тие ќе бидат како блескави ѕвезди во однос на душите на верниците. Затоа, Го молиме Аллах ﷻ да нè одликува со иман.

¹ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 3852.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2520 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2384.

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1641; Ен-Несаи, бр. 2073; Ибн Маџе, бр. 1449; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15350 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 566.

Аллаховите ﷺ зборови „**Радосни за она што им го дал Аллах, од добрината Своја...**“ се однесуваат на благодетите и прекрасните дарови. Зборовите „**...и се радуваат...**“ – т.е. се радуваат на скорешното пристигнување на браќата нивни кај нив, по нивното загинување во цихадот, за заедно да уживаат во она што Аллах ﷻ им го подготвил како награда за нив. Сеид ибн Џубејр рекол: „Штом влегле во Џенетот и го здогледале она што е во него, од благородниот пречек за шехидите, рекле: „Камо нашите браќа, кои се сè уште на дуњалукот, да го знаат она што ние го дознавме, од преубавата награда, за којашто нè извести Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Тогаш, Аллах ﷻ им рекол: „Јас, навистина, му објавив на вашиот Пејгамбер ﷺ и го известив за вас и за она каде се наоѓате, затоа радувајте се на тоа.“ Тоа се Аллаховите ﷻ зборови: „**Радосни поради она што им го дал Аллах, од добрината Своја, и се радуваат за оние кои сè уште не им се придружиле...**“ . А веќе претходно беше наведена случката со асхабите, кои отишле кај сопствениците на „Обилниот бунар“.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**...а кои нема да стравуваат и нема да тагуваат.**“ – т.е. дека нема да стравуваат од она што им претстои, ниту да тагуваат за она што го оставиле зад себе.

„**Се радуваат на благодетта Аллахова и добрината, и дека Аллах, навистина, не ја занемарува наградата за верниците...**“ Мухамед ибн Исхак рекол: „Т.е. пресреќни се, штом го училе исполнувањето на ветувањето и обемната награда.“ Аллаховите ﷻ зборови: „**За оние кои се обрпаа кон Аллах и кон Пејгамберот, откако ги погоди несреќата...**“ – тоа се случило на денот кај Хамраул-Есед, кога мушриците го заплениле од муслиманите она што го заплениле на денот на Ухуд, а потоа се дале во бегство кон своите места. А штом продолжиле по својот пат, се предомислиле: зошто да не ги нападнат и жителите на Медина и да ги испоубијат? Штом ваквата вест допрела до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, муслиманите посакале да тргнат кон нив и да ги заплашат, со цел да им покажат дека поседуваат сила и строгост. Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им одобри да тргнат кон нив, особено на оние кои учествувале на денот на битката на Ухуд, освен на Џабир ибн Абдулах ﷺ, кому му дозволил да остане меѓу своите седум сестри, меѓу кои немало ни едно машко лице. Тогаш муслиманите тргнале кон нив, иако меѓу нив имало и ранети и неспособни за борба, покорувајќи

му се на Аллах ﷻ и на Неговиот Пејгамбер ﷺ. Ибн Ебу Хатим пренесува од Икриме дека рекол: „Штом мушриците се вратиле, по битката на Ухуд, рекле: ‚Не го убивте Мухамеда! Ниту донесовте плен! Ништо не сторивте! Затоа, враќајте се назад!‘ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ слушнал за тоа, а муслиманите започнале да се собираат и тргнале по нив сè додека не стигнале до местото ‚Хамраул-Есед‘. Тогаш Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„За оние кои се обрснаа кон Аллах и кон Пејгамберот, откако ги погоди несреќата; за оние кои прават добрини и се богобојазливи – им припаѓа голема награда.“**“

Штом Ебу Суфјан ﷺ разбрал дека Веровесникот ﷺ испратил потера по него, Аллах ﷻ влеал страв во неговото срце, па пресретнал еден караван и им рекол: „Спречете го Мухамед и ќе добиете голема награда! И известете го дека јас сум собрал огромна војска и дека ќе им се вратам назад!“ Тогаш трговците дошле кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и го известиле за тоа, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Доволен ни е Аллах, Тој е прекрасен Заштитник!“**

Ибн Хишам пренесува од Ебу Убејде ﷺ: „Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дозна за нивното враќање, рече: *„Се колнам во Оној во Чи и раце е мојава душа, за нив веќе беа подготвени камења. Ако останат со таа умисла, пак ќе бидат вратени како вчера!“*

Аллаховите ﷻ зборови: **„Оние, на кои луѓето им велеа: ‚Луѓето, навистина, се собираат против вас, па плашете се од нив!‘ – а тоа им го зголеми верувањето...“** – т.е. оние кои им се закануваа со собирање на луѓето против нив и со заплашување преку нивната бројност... Но, тоа не ги потресе, туку напротив, се потпреа на Аллах ﷻ и побараа помош од Него, велејќи: **„Доволен ни е Аллах, Тој е прекрасен Заштитник!“** Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Ибрахим عليه السلام кога бил фрлен во огинот рекол: **„Доволен ни е Аллах, Тој е прекрасен Заштитник!“**, а и Мухамед ﷺ го рекол истото, кога луѓето му рекле: **„Луѓето, навистина, се собираат против вас, па плашете се од нив!“** Им се зголемил нивниот иман и рекле: **„Доволен ни е Аллах, Тој е прекрасен Заштитник!“**. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„Па се вратија со Аллаховите благодети и изобилство, никакво зло не ги снашло...“** – т.е. штом се потпреа на Аллах ﷻ, Аллах ﷻ ги спречи мушриците и она

што тие намислија да го направат, па се вратија на своите места. Зборовите: „...Аллаховите благодети и изобилство, никакво зло не ги снашло.....“ – т.е. она што го намислил нивниот непријател против нив. Зборовите: „...и успеаја Аллах да биде Задоволен со нив. Аллах е навистина неизмерно добар...“. Муџахид, во врска со толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „Оние, на кои луѓето им велеа: „Луѓето, навистина, се собираат против вас, па плашете се од нив!“ – рекол: „Тоа бил Ебу Суфјан ﷺ, кој му рекол на Мухамед ﷺ, „Вашето место на соочување е Бедр, каде што ги убивте нашите другари.“ А Мухамед ﷺ рекол: „Нека биде така!“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ тргнал кон Бедр. Стигнале до тамошниот пазар, па започнале да купуваат – на тоа се однесуваат Аллаховите ﷻ зборови: „Па се вратија со Аллаховите благодети и изобилство, никакво зло не ги снашло...“ – а тоа се смета за „Малата битка“ на Бедр.“ Ова предание го пренесува Ибн Џерир.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „Тоа е само шејтанот, кој ве заплашува со следбениците свои.“ – т.е. ве заплашува со своите следбеници и ви дава погрешна претстава за нивиот бес и заостреност кон вас. Зборовите: „ Не плашете се од нив, туку од Мене плашете се, ако сте верници!“ – бидејќи, Јас ви сум Доволен и Јас сум вашиот Помагач, како што рекол Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ ﴾

„Зарем Аллах не е Доволен за робот Свој, иако те заплашуваат со оние, покрај Него...“ – до зборовите:

﴿ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴾

„Кажи: „Доволен ми е Аллах, на Него се потпираат оние кои бараат потпирач.“¹

﴿ وَلَا يَحْزَنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِزًّا فِي الْأَخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ (١٧٦) إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوْا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ (١٧٧) وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرٌ لَأَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيُزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴾ (١٧٨) مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِنْ

¹ Сура Ез-Зумер, ајети 36-39.

رُسُلِهِ مَن يَشَاءُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ
الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

„И нека не те растажуваат оние кои брзаат кон неверство. Тие, навистина, не можат да Му наштетат на Аллах во ништо. Аллах сака да им одреди да немаат никаков удел на Ахиретот. И ним им припаѓа огромна казна. (176) Навистина, оние кои го купуваат неверувањето со верување, нема да Му наштетат на Аллах во ништо. И ним им припаѓа болна казна. (177) И не сметајте дека е добро за оние кои не веруваат тоа што ги оставаме да живеат. Ние само ги оставаме да живеат за да го зголемуваат гревот нивни. Ним им припаѓа понижувачка казна. (178) Аллах нема да ги остави верниците на она што се тие, сè додека не го издвои лошиот од добриот. И Аллах не открива од скриеното никому од вас, туку Аллах избира од пејгамберите Свои, кого сака. Па верувајте во Аллах и во пејгамберите Негови. А ако верувате и се плашите, ќе ви припадне огромна награда. (179) И нека не сметаат оние кои се скржави заради она што им го дал Аллах, од добрината Своја, дека тоа е подобро за нив. Не, туку тоа е полошо за нив. Ќе бидат оковани со она поради што беа скржави, на Денот суден. Наследството на небесата и на земјата Му припаѓа на Аллах. А Аллах е Известен за она што го правите. (180)“

Аллах ﷻ му се обраќа на Својот Пејгамбер ﷺ: „И нека не те растажуваат оние кои брзаат кон неверство.“ – поради постојаното настојување на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, бидејќи се растажувал кога забележувал како луѓето се стремат да му се противат, да бидат тврдоглави и да внесуваат раздор меѓу нив. Затоа Аллах ﷻ му се обраќа на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да не жали и да не очајува поради тоа. Зборовите „Тие, навистина, не можат да Му наштетат на Аллах во ништо. Аллах сака да им одреди да немаат никаков удел на Ахиретот.“ – т.е. поради Својата мудрост кон нив. Зборовите: „И ним им припаѓа огромна казна.“ – т.е. исто така, ним им припаѓа неподнослива казна.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „**Навистина, оние кои го купуваат неверувањето со верување...**“ – т.е. оние кои го промениле тоа со тоа. Зборовите „...**нема да Му наштетат на Аллах во ништо.**“ – т.е. само себеси си нанесуваат штета. Зборовите „**И ним им припаѓа болна казна.**“

Потоа Аллах ﷻ рекол: „**И не сметајте дека е добро за оние кои не веруваат тоа што ги оставаме да живеат. Ние само ги оставаме да живеат за да го зголемуваат гревот нивни. Ним им припаѓа понижувачка казна.**“ Овие зборови се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُمِدُّهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَيْنٍ . نَسَارِعَ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾

„Сметаат ли дека со тоа што им го даваме од имот и деца брземе да им дадеме добрини?! Не, туку тие не чувствуваат.“¹ И Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴾

„**Нека не те восхитуваат имотите нивни и децата нивни. Аллах само сака да ги казни со тоа уште во животот дуњалучки, и да излезат душите нивни како неверници.**“²

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**Аллах нема да ги остави верниците на она што се тие, сè додека не го издвои лошиот од добриот.**“ – т.е. мора да ве снајде некакво искушение, со цел да се дознае трпеливиот верник од лицемерниот грешник. Ова се однесува на битката на Ухуд, кога Аллах ﷻ ги стави на испит верниците, па се истакна нивниот иман, сабур (трпеливост), издржливост и покорност кон Аллах ﷻ и кон Неговиот Пејгамбер ﷺ, а се подигнаа завесите на мунафиците и се откри нивната недоверба и предавство кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Ес-Сири рекол: „*Говорат: „Ако Мухамед е навистина искрен, тогаш нека каже: кој од нас верува во него а кој не верува!?” Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „Аллах нема да ги остави верниците на она што се тие, сè додека не го издвои лошиот од добриот.*“ – т.е. сè додека не се издвои верникот од неверникот. Ова предание го пренесува Ибн Џе-рир.

¹ Сура Ел-Муминун, ајети 55-56.

² Сура Ет-Теуба, ајет 55.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „И Аллах не открива од скриеното никому од вас...“ – т.е. вие, навистина, не го знаете Гајбот, сè додека не се издвои верникот од неверникот. Зборовите „...туку Аллах избира од пејгамберите Свои, кого сака.“ се слични на зборовите:

(عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا . إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ)

„Само Тој го знае скриеното-гајбот, и никому не му открива од Гајбот Свој, освен на пејгамберот, со кого е Задоволен...“¹ Потоа Аллах ﷻ рекол: „Па, верувајте во Аллах и во пејгамберите Негови.“ – т.е. покорувајте се кон Аллах ﷻ и кон Неговиот Пејгамбер ﷺ, и следете го во она што ви го пропишал. Зборовите: „А ако верувате и се плашите, тогаш ќе ви припадне награда огромна...“.

Аллаховите ﷻ зборови: „И нека не сметаат оние кои се скржави заради она што им го дал Аллах, од добрината Своја, дека тоа е подобро за нив. Не, туку тоа е полошо за нив.“ – т.е. не сметајте дека скржавиот, кој го натрупал својот имот, ќе има некаква корист од тоа. Не, туку тоа ќе биде штетно за неговата вера, а можеби и за неговиот дуњалук. Потоа Аллах ﷻ известува за крајот на неговиот имот на Судниот ден, велејќи: „**Ќе бидат оковани со она поради што беа скржави, на Денот суден.**“ Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека рекол: Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Ако Аллах ﷻ му дал некому имот, а тој не го дава неговиот зекат, таквиот имот, на Судниот ден, ќе му биде преобразен во змија со две црни бемки, којашто ќе се обвитка околу него и ќе го гризе со нејзините отровни заби, велејќи му: „Јас сум твојот имот! Јас сум твоето богатство!“ Потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил ајетот: „И нека не сметаат оние кои се скржави заради она што им го дал Аллах, од добрината Своја, дека тоа е подобро за нив. Не, туку тоа е полошо за нив.“ – до крајот на ајетот.“²

Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас ؓ дека овој ајет е објавен за Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб), кои бижави заради она што го поседувале во своите раце, од објавените Книги до нив, па не им го обелоденувале и соопштувале на луѓето. Ова толкување го пренесува Ибн

¹ Сура Ел-Џин-н, ајети 26-27.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4289; Муслим, бр. 1647, 987; Ебу Давуд, бр. 1658; Ен-Несаи, бр. 2448; Ибн Маџе, бр. 1786; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8754 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 596.

Џерир. Меѓутоа, поисправно е претходното толкување, иако и ова толкување се вбројува во значењето на овој ајет.

Аллаховите ﷺ зборови „**Наследството на небесата и на земјата Му припаѓа на Аллах.**“ – т.е. споделувајте од она што ви го подарил и одредил да го наследите, бидејќи крајот на сите работи е кај Аллах ﷻ. Затоа, давајте од вашите имоти, бидејќи тоа ќе ви користи на Судниот ден. Зборовите „**А Аллах е Известен за она што го правите.**“ – т.е. за вашите намери и скриени тајни.

﴿لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُمِبُ مَا قَالُوا وَقَتَلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾ (١٨١) ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ (١٨٢) الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَاهَدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٨٣) فَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ (١٨٤) ﴿

„Аллах веќе го слушна говорот на оние кои рекоа: ‚Аллах, навистина, е сиромашен, а ние сме богати!‘ Ќе го запишеме она што го рекоа, а ги убиваа и пејгамберите, неправедно, па ќе им речеме: ‚Вкусете ја казната на Џехенмот!‘ (181) Тоа ви е заради она што го подготвија рацете ваши, а Аллах, навистина, не е неправеден кон робовите. (182) Оние кои рекоа: ‚Аллах, навистина, нè обврза да не веруваме во ниеден пејгамбер сè додека не ни дојде со курбан, кој ќе биде земен од оган.‘ Кажите: ‚Веќе ви дојдоа пејгамбери, пред мене, со јасни показатели, а и со она што го рековте, тогаш зошто ги убивавте, ако сте искрени!?’ (183) Па, ако те сметаат за лажен, тогаш ги сметаат за лажни и пејгамберите, пред тебе, кои им дојдоа со јасни знаменија, со Книги објавени и со Книга светла. (184)“

Сеид ибн Џубејр пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот:

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾

, Кој е оној кој ќе му даде на Аллах заем убав, па Аллах ќе му го удвои со многу удвојувања.¹, Евреите рекоа: „О, Мухамеде, твојот Господар осиромаша, па побара од вас заем?“ Тогаш Аллах ﷺ го објави ајетот: **, Аллах веќе го слуша говорот на оние кои рекоа: ,Аллах, навистина, е сиромашен, а ние сме богати!“** Зборовите „**Ќе го запишеме она што го рекоа...**“ претставуваат закана, затоа Аллах ﷺ ги поврзал со зборовите: **„...а ги убиваа и пејгамберите, неправедно...“** – т.е. ова е нивното мислење за Аллах ﷻ и таква беше нивната постапка кон Аллаховите ﷻ пејгамбери, затоа Тој ќе ги казни со најжестока казна за тоа. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...па ќе им речеме: ,Вкусете ја казната на Цехенемот!“** Зборовите: **„Тоа ви е заради она што го подготвија рацете ваши, а Аллах, навистина, не е неправеден кон робовите.“** – т.е. ќе им биде речено тоа, прекорувајќи ги, понижувајќи ги и срамотејќи ги.

Аллаховите ﷻ зборови: **„Оние кои рекоа: ,Аллах, навистина, нè обврза да не веруваме во ниеден пејгамбер сè додека не ни дојде со курбан, кој ќе биде земен од оган.“** означуваат дека тие го негираат тврдењето дека Аллах ﷻ ги обврзал во нивните Книги да не веруваат во ниеден пејгамбер, сè додека не им дојде со муџиза (чудо): за оној кој ќе подели садака, од неговиот Умет, знакот на нејзината прифатеност да биде огнот којшто ќе се спушти од небото, па тој ќе ја земе садаката којашто ја поделил. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас رضي الله عنه и други.

Аллаховите ﷻ зборови **„Кажете: ,Веќе ви дојдоа пејгамбери, пред мене, со јасни показатели...“** – т.е. со јасни и неприкосновени докази. Зборовите **„...а и со она што го рековте...“** – т.е. со оган којшто ги зема прифатените курбани. Зборовите **„...тогаш зошто ги убивавте...“** – т.е. им возвраќавте на тоа со неверување, противење и убивање. Зборовите **„...ако сте искрени!?“** – т.е. ако сметате дека ја следите Вистината и дека сте покорни на пејгамберите.

Потоа Аллах ﷻ рекол, влевајќи утеха кај Својот пејгамбер Мухамед صلى الله عليه وسلم: **„Па, ако те сметаат за лажен, тогаш ги сметаат за лажни и пејгамберите, пред тебе, кои им дојдоа со јасни знаменија, со Книги**

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 245.

објавени и со Книга светла.“ – т.е. нека не те разочарува нивното неверување во тебе, бидејќи ти си пример за пејгамберите кои беа пред тебе, кои беа сметани за лажни, иако им доаѓаа со јасни докази и неприкосновени аргументи. Зборовите „...со Книги објавени...“ – т.е. со Книги објавени од небото, како што биле Сахифите коишто им се објавувале на некои од пејгамберите. Зборовите „...и со Книга светла.“ – т.е. јасна и очигледна.

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ﴾ (۱۸۵) لَتَتَّبِعُونَ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا وَإِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿۱۸۶﴾ ﴿

„Секој ќе ја вкуси смртта. И вашите награди ќе ги добиете на Денот суден. Па, оној кој ќе се оддалечи од Џехенмот и ќе биде воведен во Џенетот, веќе успеал. А животот дуњалучки е само лажно уживање. (185) Ќе бидете искушувани со имотите ваши и со животите ваши, и ќе слушате многу навреди од оние на кои им беше дадена Книгата, пред вас, и од оние кои му припишуваат придружник на Аллах. А ако издржите и се плашите само од Аллах, па тоа, навистина, е доблест голема. (186)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува дека сите Негови созданија ќе ја вкусат смртта, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ. وَيَبْقَى وَجْهَ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ﴾

„Сè што е на неа е минливо. Останува само лицето на Господарот твој, возвишено и племенито.“¹ Аллах ﷻ е Единствениот и Живиот, Кој никогаш не умира, додека џините и луѓето умираат. Исто така, и мелеците и носителите на Аршот. Останува само Живиот, Едниот и Владетелот, засекогаш и вечно. Тој ќе биде Последниот, како што бил и Првиот. Во овој ајет е содржано сочувство кон сите луѓе, бидејќи никој нема да остане жив на земјата. Па, кога ќе пројдат сите живи созданија, Аллах ﷻ ќе одреди да се случи Судниот ден, кога ќе ги суди созданијата со праведна пресметка. Затоа Аллах ﷻ рекол: „И вашите награди ќе ги добиете на Денот суден. Па, оној кој ќе се оддалечи од

¹ Сура Ер-Рахман, ајети 26-27.

Џехенмот и ќе биде воведен во Џенетот, веќе успеал.“ Зборовите „**Па, оној кој ќе се оддалечи од Џехенмот и ќе биде воведен во Џенетот, веќе успеал.**“ – т.е. кој ќе биде сочувван од Џехенмот и ставен во Џенетот, веќе успеал целосно. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Место колку еден камшик во Џенетот е подобро од дуњалукот и она што е во него.‘* Потоа го изучил следниот ајет: „**Па, оној кој ќе се оддалечи од Џехенмот и ќе биде воведен во Џенетот, веќе успеал.**“¹ Зборовите „**А животот дуњалучки е само лажно уживање.**“ претставуваат безвреднување на дуњалукот и омаловажување на нејзините добра, коишто се минливи и распадливи, како што вели Аллах صلى الله عليه وسلم:

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾

„Не, туку му даваат предност на животот дуњалучки. А Ахиретот е подобар и вечен.“² А во хадис стои: „*Се колнам во Аллах صلى الله عليه وسلم дуњалукот во однос на ахиретот е како ставање на прстот во водата од морето; дали останува нешто врз него, кога ќе биде изваден?!“*³ – т.е. дуњалукот е уживање коешто се напушта, но, се колнам во Аллах صلى الله عليه وسلم, нема друг бог освен Него. И покрај тоа, дуњалукот скоро ги уништи своите жители. Затоа, искористете го ова минливо добро за покорност кон Аллах صلى الله عليه وسلم, колку што можете – а нема друга сила освен Аллаховата صلى الله عليه وسلم.

Катаде рекол: „Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „**Ќе бидете искушувани со имотите ваши и со животите ваши...**“ се слични на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови:

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالنَّمَرَاتِ﴾

„И ќе ве искушуваме, сигурно, малку со страв, глад, губење на имоти, животи и плодови...“⁴ до крајот на двата ајети. Значи, верникот мора да биде ставен на искушение со нешто од својот имот, живот, деца и семејство. Верникот ќе биде изложуван на искушенија, согласно

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3013; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3224 и Ед-Дарими во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 2820.

² Сура Ел-Ала, ајети 16-17.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 5101, 2858; Ибн Маџе, бр. 4108 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17551.

⁴ Сура Ел-Бекара, ајет 155.

со неговата убеденост и цврстина во верата. “Зборовите „...и ќе слушате многу навреди од оние на кои им беше дадена Книгата, пред вас, и од оние кои му припишуваат придружник на Аллаx.“ претставуваат известување од Аллаx ﷺ за верниците, пред нивното доаѓање во Медина и пред да се случи битката на Бедр, за она што ќе ги снајде од навредите на Следбениците на Книгата и од мушриците, па им наредува да возвраќаат на тоа со трпение и прошка, сè додека не имго покаже излезот. Затоа Аллаx ﷺ, влевајќи утеха во нив, рекол: „А ако издржите и се плашите само од Аллаx, па тоа, навистина, е доблест голема.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Усама ибн Зејд ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и неговите асхаби им простуваа на мушриците и на Следбениците на Книгата онака како што им заповеда Аллаx ﷺ, трпејќи ги нивните навреди. Аллаx ﷺ рекол: „...и ќе слушате многу навреди од оние на кои им беше дадена Книгата, пред вас, и од оние кои му припишуваат придружник на Аллаx.“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се препушташе на прошката, како што му наредил Аллаx ﷺ, сè додека не му дозволи да се бори против нив.“¹ Ибн Ебу Хатим го пренесува ова предание во резимиран исказ.

Кога завршила битката на Бедр каде што загинале познатите великани на неверниците од Курејшите, Абдулах ибн Убеј ибн Селул и оние кои биле со него, од мушриците и идолопоклониците, рекле: „Оваа работа мора добро да се разгледа.“ – Му се заколнале на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека ќе бидат верни кон исламот. Затоа, секој кој презел обврска да наредува кон добро и да спречува од зло мора да биде навредуван и повредуван, а лекот за тоа е трпеливоста (сабур), барањето помош од Аллаx ﷺ (истиане) и покајувањето кај Него (теуба).

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبَيِّنَسَ مَا يَشْتَرُونَ﴾ (١٨٧) لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُوتُوا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾ ﴿١٨٩﴾

„И кога Аллаx доби цврсто ветување од оние на кои им беше дадена Книгата: „Да им ја објаснувате на луѓето и да не ја сокривате!“ – тие ја фрлија зад себе, продавајќи ја за нешто евтино! А лошо

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4290 и Муслим, бр. 3356, 1798.

е тоа што како замена го добија. (187) Не сметајте дека оние кои се радуваат на она што им е дадено и кои сакаат другите да им благодарат за она што не го направиле дека ќе успеат да се спасат од казната. Ним им припаѓа болна казна. (188) Власта на небесата и на Земјата Му припаѓа на Аллах. А Аллах е Кадар за сè! (189)

Во овие ајети, Аллах ﷻ ги прекорува и им се заканува на Следбениците на Книгата, од кои зел цврсто ветување за придржување кон ветеното, преку јазиците на пејгамберите – да веруваат во Мухамед ﷺ и да им го спомнуваат на луѓето, со цел луѓето постојано да го очекуваат неговото доаѓање, а кога тој ќе дојде, да го следат. Но, тие го сокривале тоа и она што им било ветено, на дуњалукот и на ахиретот го замениле со ништожен дуњалучки дел, а колку само лоша замена и зделка склучиле!? Во овие ајети е содржано предупредување кон алимите да не постапуваат како што постапувале тие, па да ги снајде она што ги снашло нив. Алимите се должни да го истакнуваат корисното знаење, коешто го поседуваат, со цел да им укажуваат на луѓето кон добродетелството. Истовремено, забрането им е да сокриваат што било од знаењето, бидејќи во еден хадис, којшто се пренесува од повеќе извори, стои дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Кoj ќе биде запрашан за нешто од знаењето и тоа ќе го прикрие, на Судниот ден ќе го затегнат со узди од неколниот Огин!“*¹

Аллаховите ﷻ зборови **„Не сметајте дека оние кои се радуваат на она што им е дадено и кои сакаат другите да им благодарат за она што не го направиле...“** – т.е. преправајќи се пред другите и посакувајќи другите често да им се заблагодаруваат. Така и во „Двата сахиха“ се вели дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Ако некој тврди нешто лажно за да се прикаже како голем добротвор, Аллах ќе му намали од она што го поседува.“*² Во „Двата сахиха“, исто така, стои: *„Оној кој се фали со она што не го дал, ист е како оној што добил (облека) за лажно сведочење.“*³

Ел-Бухари пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ дека рекол: *„Навистина, некои од мунафиците, за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кога*

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3658; Ет-Тирмизи, бр. 2649; Ибн Маџе, бр. 261 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, 2/263, 305, 344, 353 и 495 стр.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1298 и Муслим, бр. 110, 160.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4921; Ебу Давуд, бр. 4997; Ет-Тирмизи, бр. 2034 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26437.

Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе стапеше во некоја од битките, а тие ќе останат, се радуваа на нивното останување и противење кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. А штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе се вратеше од битката, веднаш брзаа да се оправдат пред него, колнејќи се и посакувајќи другите да им благодарат за она што не го сториле. Тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Не сметајте дека оние кои се радуваат на она што им е дадено и кои сакаат другите да им благодарат за она што не го направиле...“**¹ Ова предание, исто така, го пренесува и Муслим.

Ибн Мардевејх пренесува од Сабит ибн Кајс Ел-Енсари ؓ дека рекол: *„О Аллахов Пејгамбере, се колнам во Аллах ﷻ веќе се уплашив да не пропаднам! Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Зошто?“ Одговорил: „Аллах ﷻ забранил човекот да посакува другите да му благодарат за она што не го направил, а јас мислам дека посакувам да ми се заблагодаруваат. Аллах ﷻ ја забранил надменоста, а јас сметам дека го посакувам дотерувањето. Аллах ﷻ ни забранил да ги креваме нашите гласови над твојот глас, а јас сум човек со силен глас.“ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не посакуваш ли да живееш како човек достоин за благодарност и да загинеш како шехид, па да влезеш во Џенетот?“ Одговорил: „Да, секако! О Аллахов Пејгамбере!“ И навистина, живеел како човек достоин за благодарност и загина како шехид на денот на битката против Мусејлеме Ел-Кезаб (Лажгото).“²*

Аллаховите ﷻ зборови: **„...дека ќе успеат да се спасат од казната.“** – т.е. не сметајте дека ќе се избават од казната. Не, туку таа сигурно ќе ги најде. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„Ним им припаѓа болна казна.“** Потоа Аллах ﷻ рекол: **„Власта на небесата и на Земјата Му припаѓа на Аллах. А Аллах е Кадар за сè!“** – т.е. Тој е Сопственик на сè и Моќен над сè, ништо не може да го спречи. Затоа, од Него плашете се и немојте да Му се противите. И внимавајте на Неговиот гнев и казна, бидејќи Тој е Голем и ништо не е поголемо од Него, Моќен е и ништо не е помоќно од Него.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4567 и Муслим, бр. 2777.

² Го пренесуваат Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 5084; Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 15782; Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 20425 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 42.

﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴾ (١٩٠) الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَا إِنَّنا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾ ﴿

„Навистина, во создавањето на небесата и на Земјата, и во промената на ноќта и денот има знаменија за обдарените со разум. (190) Оние кои Го спомнуваат Аллах, стоејќи, седејќи и лежејќи странично, размислуваат за создавањето на небесата и на земјата: „Господару наш, Ти не го создаде ова, залудно! Славен биди! И сочувај нè од казната џехенемска! (191) Господару наш, Ти, навистина, кого ќе го внесеш во Џехенмот, веќе си го понижил! А неправедните нема да имаат помошници! (192) Господару наш, ние, навистина, слушнавме гласник како повикува кон верувањето: Верувајте во Господарот ваш! – па, поверувавме! Господару наш, прости ни ги гревовите наши, занемари ги нашите лоши постапки и усмрти нè со добротворите! (193) Господару наш, дај ни го она што им го вети на пејгамберите Твои и не понижувај нè на Денот суден! Ти, навистина, не го изневеруваш ветувањето!“ (194)“

Аллах ﷻ рекол: „Навистина, во создавањето на небесата и на земјата...“ – т.е. во издигнатоста и далекусежноста на небесата и во сплотеноста и збиеноста на земјата, и во сето она што е содржано во нив, од видливите грандиозни знаменија – некои од нив пловат и се движат, а некои од нив се статични и не се помрднуваат. Во морињата, животните, растенијата, рудите и останатите добра и суровини. Во пријатните плодови, разните бои и ветровите. Зборовите „...и во промената на ноќта и денот...“ – т.е. нивното заемно сменување, одолжување на едниот, а кратење на другиот, или нивното временско изедначување – сето тоа претставува одредба на Моќниот и Познавачот. Затоа Аллах ﷻ рекол: „...има знаменија за обдарените со разум.“ – т.е.

за луѓето со здрав, потполн и чист разум, коишто ја доловуваат реалноста на нештата и кои не се глуви и неми, па ништо да не разбираат, а за нив, Аллах ﷻ рекол:

﴿ وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ . وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴾

„Колку само знаменија има на небесата и на земјата, покрај кои поминуваат, но ги отфрлаат. И повеќето од нив не веруваат во Аллах и Му припишуваат придружник.“¹

Потоа Аллах ﷻ ги опишал „обдарените со разум“, велејќи: **„Оние кои Го спомнуваат Аллах, стоејќи, седејќи и лежејќи странично...“** – како што стои во хадисот од Имран ибн Хусајн ؓ, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Клањај стоејќи, ако не можеш тогаш седејќи. Ако не можеш, тогаш лежејќи странично.“*² Тие не го прекинуваат својот зикр (споменување на Аллах ﷻ), при секоја прилика во којашто ќе се најдат, во своите длабоки мисли и со своите јазици. Зборовите **„...размислуваат за создавањето на небесата и на земјата...“** – т.е. го сфаќаат и перципираат доказот содржан во нив, којшто укажува на величината на Создателот ﷻ, Неговото знаење, мудрост, волја и милост. Суфјан ибн Ујејне рекол: „Размислувањето е светло кое се вовлекува во твоето срце.“ Можеби тоа е најдобро прикажано во следните стихови:

*„Кога човекот добро размислува,
од сè зема поука и се поучува.“*

Ибн Абас ؓ рекол: „Двата реката, кои умерено се клањаат, со длабоко размислување, се подобри од намазот во текот на цела ноќ, кој се клања со немарно срце.“ Ибн Омер ؓ кога сакал да го сосредоточи своето срце, се упатувал кон некоја напуштена куќа, па запираше пред нејзината врата и извикувал нажалено: „Каде се твоите станари?!“ Потоа доаѓал при себе и изговарал: „Сè пропаѓа освен Неговото лице!“ Ел-Хасен пренесува од Амир ибн Абдул-Кајс, дека рекол: „Повеќе од еден, двајца или тројца од асхабите на Веровесникот ﷺ сум ги слушнал како

¹ Сура Јусуф, ајети 105-106.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1066; Ебу Давуд, бр. 952; Ет-Тирмизи, бр. 371; Ен-Несаи, бр. 1660; Ибн Маџе, бр. 1231 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19398.

изговараат: „Навистина, светлото (нурот) на иманот е размислувањето.“

Аллах ﷻ ги прекорува оние кои не земаат поука од Неговите созданија, коишто укажуваат кон Неговото постоење, Неговите величествени својства, Неговиот величествен верозакон, Неговата беспрекорна одредба и Неговите перфектни знаменија, затоа рекол:

﴿وَكَايْنٍ مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ . وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾

„Колку само знаменија има на небесата и на земјата, покрај кои поминуваат, но ги отфрлаат. И повеќето од нив не веруваа во Аллах и Му припишуваа придружник.“¹ Воедно, ги фали Своите робови-верници, велејќи: „Оние кои Го спомнуваат Аллах, стоејќи, седејќи и лежејќи странично, размислуваат за создавањето на небесата и на земјата...“ Тие кои велат: „Господару наш, Ти не го создаде ова, залудно!...“ – т.е. не го создаде ова играјќи се, туку го создаде со право, за да ги казниш оние кои лошо постапуваат низ своите дела и за да ги наградиш оние кои добро постапуваат со уште подобра награда. Потоа велат: „Славен биди!“ – зарем да создадеш нешто без право и праведност, о Ти кој не поседуваш никаков недостаток, маана и залудност.² Зборовите: „... И сочувај нè од казната џехенемска!...“ – т.е. со Твојата моќ и сила, олесни ни ги делата со коишто ќе бидеш Задоволен со нас, па ќе нè внесиш во Џенетот и ќе нè сочуваш од Твојата болна казна.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „Господару наш, Ти, навистина, кого ќе го внесеш во Џехенмот, веќе си го понижил!“ – т.е. веќе си го обезвреднил и си ја истакнал неговата ништожност пред сите созданија. Зборовите „А неправедните нема да имаат помошници!“ – т.е. на Судниот ден, кога никој нема да биде засолнет од Тебе и никој не ќе може да биде изземен пре Тебе. Зборовите „Господару наш, ние, на-

¹ Сура Јусуф, ајети 105-106.

² Надоврзување од авторот: „Навистина, Аллах ﷻ, без сомнение, не прави залудни дела, играјќи се, и не поседува никаков недостаток и маана. Меѓутоа, тој е Создател на сè, а разликата меѓу Неговите дела и Неговите созданија е огромна, бидејќи Неговото дело е својство, а Неговите созданија не се Негово својство.“

вистина, слушнавме гласник како повикува кон верувањето: Верувајте во Господарот ваш! – па, поверувавме!” – т.е. гласник кој повикува кон иманот, а тоа е Пејгамберот ﷺ, кој повикува: *„Верувајте во вашиот Господар ﷻ“* – па, поверувавме, односно одговоривме кон неговиот повик и го следевме. Зборовите **„Господару наш, прости ни ги гревовите наши...“** – т.е. поради нашиот иман и нашиот одговор и следење на Твојот Пејгамбер ﷺ, прости ни ги гревовите наши и занемари ги. Зборовите **„...занемари ги нашите лоши постапки...“** – т.е. оние коишто се јавуваат меѓу нас и Тебе. Зборовите **„...и усмрти нè со добротворите!“** – т.е. соедини нè со добрите луѓе. Зборовите **„Господару наш, и дај ни го она што им го вети на пејгамберите Твои...“** – т.е. што ни го вети преку зборовите на Твоите пејгамбери. Зборовите **„...и не понижувај нè на Денот суден! Ти, навистина, не го изневеруваш ветувањето!“** – т.е. не понижувај нè јавно, пред сите созданија, на Судниот ден, којшто со го ветил, бидејќи Ти, навистина, не го изневеруваш ветеното, за коешто си ги известил Твоите пејгамбери и го поседуваш во Своите раце.

Се пренесува од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ дека ги учел овие десет ајети од крајот на сурата „Али Имран“, кога се кривал ноќе, за да клања ноќен намаз. Така, Ел-Бухари – Аллах ﷻ да му се смилува – пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: *„Бев кај тетка ми по мајка, Мејмуна ﷺ, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ зборуваше со неа скоро еден час, а потоа легна да спие. Штом дојде последната третина од ноќта, се крена и седна, гледајќи кон небото, а потоа изучи: **„Навистина, во создавањето на небесата и на Земјата, и во промената на ноќта и денот има знаменија за обдарените со разум.“** Потоа стана зеде абдест и ги изми своите заби со мисвак, а потоа клањаше единаесет рекати. Потоа се слушна езанот на Билал ﷺ, па искала два реката. Подоцна излезе и ги предводеше луѓето на сабах-намазот.“¹* Со ваков исказ го пренесува и Муслим, додека Ебу Давуд го пренесува од преносот на Махраме, со поинаков исказ.

Ибн Мардевејх пренесува од Ата’ дека рекол: *„Јас, Ибн Омер ﷺ и Убејд ибн Умејр се упативме кај Аиша ﷺ, па влеговме кај неа, меѓу нас и*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4293; Муслим, бр. 763, 1282; Ен-Несаи, бр. 1620 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3531.

неа имаше завеса, а таа рече: „О Убејде, што те спречува да нè посетиш?“ Тој одговори: „Стиховите на поетот: Отсуството ја зголемува љубовта.“ Тогаш, Ибн Омер رضي الله عنه рече: „Ти препуштаме да ни раскажеш за нешто највосхитувачко што си го забележала кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم“ Тогаш Аиша رضي الله عنها започна да плаче и рече: „Секоја негова работа беше за восхит. Една вечер, дојде кај мене и се прегрнавме еден со друг, а потоа рече: Дозволи ми да правам ибадет на Мојот Господар صلى الله عليه وسلم. Јас реков: Се колнам во Аллах صلى الله عليه وسلم јас, навистина, сакам да сум покрај тебе, а сакам и да Му правиш ибадет на Твојот Господар صلى الله عليه وسلم. Потоа тој стана да се подготвува за намаз, зеде абдест, без да претерува со трошење на водата. Потоа започна да клања, плачејќи при намазот, дури и брадата му беше облеана со солзи. Потоа падна на сеуда, плачејќи, така што ја намокрил земјата. Потоа легна странично, плачејќи, сè додека не дојде Билал رضي الله عنه и не изучи езан за сабах-намазот. Тогаш Билал رضي الله عنه рече: О Аллахов Пејгамбере, што те расплака, кога веќе Аллах صلى الله عليه وسلم ти ги прости и минатите и идните гревови? А тој рече: Тешко тебе, Билале! А зошто да не плачам, кога веќе синоќа Аллах صلى الله عليه وسلم ми објави: **Навистина, во создавањето на небесата и на Земјата, и во промената на ноќта и денот, има знаменија за обдарените со разум.** Потоа додаде: Тешко на оној, кој го чита овој ајет, а не размислува.“¹ Ел-Хасен ибн Абдулазиз пренесува од Ел-Евзаи дека бил прашан: „Што е целта на размислувањето во однос на овие ајети?“ Одговорил: „Да се прочитаат а потоа да се размислува за нив.“

﴿ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّمَّنْ ذَكَرَ أَوْ أَنْتَلَىٰ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ﴾ (١٩٥)

„Па Господарот нивен им се одзва: „Јас, навистина, не го занемарувам делото на ниту еден трудбеник од вас, машко или женско – вие сте едни од други! Па, на оние кои извршија хиџра, и беа протерани од нивните домовите, и беа повредени на Патот Мој, борејќи се и гинејќи, ќе им ги простам нивните грешни постапки и ќе ги

¹ Го пренесува Ибн Хибан во своето дело „Ес-Сахих“, бр. 170.

внесам во ценетските градини, под кои реки течат.’ – Тоа е Аллаховата награда. А кај Аллах е најубавата награда! (195)“

Сеид ибн Менсур пренесува од Уму Селеме ﷺ дека рекла: „О Аллахов Пејгамбере, не сме слушнале ништо за споменувањето на жените при хиџрата?“ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„Па Господарот нивен им се одзва: Јас, навистина, не го занемарувам делото на ниту еден трудбеник од вас, машко или женско...“** – до крајот на ајетот. А енсариите рекле: „Таа беше првата мажена жена која ни стигна во Медина.“¹ Ова предание го пренесува и Ел-Хаким, во својот „Мустедрек“, од преносот на Суфјан ибн Ујејне и смета дека е веродостоен според условот на Ел-Бухари, иако и двајцата не го пренесуваат.

Значењето на овој ајет е следното: кога верниците – обдарените со разум – го побарале она што го побарале во претходно споменатите ајети, Аллах ﷻ им одговорил на нивното барање веднаш потоа, поврзувајќи го ајетот со харфот “фа” (ف), којшто означува последователност, како што рекол Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

„А ако робовите Мои те прашуваат за Мене, па Јас, навистина, сум блиску и одговарам на молбата кога молителот Ме моли. Затоа, нека Ме молат и нека веруваат во Мене, за да бидат упатени!“²

Аллаховите ﷻ зборови **„Јас, навистина, не го занемарувам делото на ниту еден трудбеник од вас, машко или женско...“** го даваат одговорот, односно Аллах ﷻ им одговорил, известувајќи ги дека Тој не го занемарува ниедно ваше дело, туку секому ќе му го даде она што го сработил, било да е маж или жена. Зборовите **„...вие сте едни од други!“** – т.е. сите вие, кај Мене, сте еднакви при наградувањето за делата. Зборовите **„Па, на оние кои извршија хиџра...“** – т.е. го напуштија местото на ширкот и се доселија во местото на иманот, оставајќи ги своите сакани, браќа, пријатели и соседи. Зборовите **„...и беа протерани од нивните домовите...“** – т.е. мушриците им го стеснуваа нивниот жи-

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3023 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3228.

² Сура Ел-Бекара, ајет 186.

вот, повредувајќи ги на различни начини, сè додека не одлучија да излезат од своите домови и да се оддалечат од нив. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „... и беа повредени на Патот Мој...“ – како што вели во друг ајет:

﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾

„И им се одмаздуваа само поради верувањето нивно во Аллах, Моќниот и за благодарност достоиниот!“¹ Зборовите „... борејќи се и гинејќи...“ го истакнуваат највисокиот степен на иманот – а тоа е борбата на Аллаховиот ﷻ пат, впрегнувајќи го својот коњ, лицето извалкано со прав а телото облеано со крв. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис, во кој стои дека еден човек рекол: „О, Аллахов Пејгамбере, што мислиш, ако загинам на Аллаховиот ﷻ пат, издржувајќи и очекувајќи награда, напаѓајќи и не повлекувајќи се – дали Аллах ﷻ ќе ми ги прости гревовите?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: „Да.“ Потоа, додал: „Како рече?“ Човекот му го повторил истото, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Да. Освен она што ми го кажа Цибрил عليه السلام, пред малку.“² Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...ќе им ги простам нивните грешни постапки и ќе ги внесам во џенетските градини, под кои реки течат.“ – т.е. со разни видови пијалаци, со млеко, мед, вино и вода непо мешана со ништо, како и со уште многу други убави работи, коишто окоото не ги видело, ниту увото слушнало за нив, а ниту некојпат некому му паднало на памет. Аллаховите ﷻ зборови „Тоа е Аллаховата награда.“ – укажуваат на придодавањето на наградата од Него, за да посочи кон Неговата величина и дарешливост, бидејќи Тој е Оној кој дава и наградува со обемна награда. Аллаховите ﷻ зборови „А кај Аллах е најубавата награда!“ – т.е. кај Него има најубава награда за оној кој прави добри дела.

﴿لَا يَغْرَنَكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ (۱۹۶) مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَاؤَاهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمِهَادُ (۱۹۷) لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نَزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ (۱۹۸)﴾

„И никако нека не те мами тоа што неверниците уживаат низ Земјата! (196) Кратко уживање, а потоа нивно живеалиште ќе биде Џехенмот, а колку лошо престојувалиште е тоа!? (197) Но, на

¹ Сура Ел-Буруџ, ајет 8.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 3497, 1885; Ет-Тирмизи, бр. 1712; Ен-Несаи, бр. 3156; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22036 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1003.

оније кои се плашат од Господарот нивни, ним им припаѓаат џенетските градини, под кои реки течат. Во нив вечно ќе останат, сместени од Аллах. А она што е кај Аллах е подобро за добротворите! (198)“

Аллах ﷻ рекол: „Да не те залажува она што го гледаш од неверниците, од нивните уживања, авантури и забави... не, туку тоа е само нивно постепено уништување, бидејќи по краток период сето тоа ќе исчезне од нив, па ќе останат зависни единствено од нивните лоши дела, затоа што она, во што се наоѓаа е **Кратко ужување, а потоа живеалиште нивно ќе биде Џехенмот, а колку лошо престојувалиште е тоа!?**“ Овие зборови се слични на зборовите:

﴿قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ. مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾

„Кажи: Навистина, оние кои кажуваат лаги за Аллах, нема да успеат. Кратко ќе уживаат на дуњалукот, а потоа кај Нас е нивното сврталиште, ќе ги натераме да ја вкусат казната жестока, затоа што не веруваа.“¹ – и на зборовите:

﴿فَمَهْلِ الْكَافِرِينَ أَمْهَلُهُمْ رُوَيْدًا﴾

„Затоа, не избрзувај со неверниците и дај им краток период!“²
– т.е. малку време.

Откако Аллах ﷻ ја споменал состојбата на неверниците на дуњалукот и нивниот завршеток во Џехенмот, рекол: **„Но, на оние кои се плашат од Господарот нивни, ним им припаѓаат џенетските градини, под кои реки течат. Во нив вечно ќе останат, сместени од Аллах. А она што е кај Аллах е подобро за добротворите!“** Ибн Мардевејх пренесува од Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Наречени се, добротвори‘, бидејќи биле добри кон родителите и кон децата. Па, како што твоите родители имаат права врз тебе, така и ти имаш права врз нив.“³*

¹ Сура Јунус, ајети 69-70.

² Сура Ет-Тарик, ајет 17.

³ Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме‘уз-зевайд“, бр. 13422.

﴿ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾ (199)
 ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ (200)

„И навистина, меѓу Следбениците на Книгата има такви кои веруваат во Аллах и во она што ви се објавува вам и во она што им е објавено ним, плашејќи се од Аллах. Не ги продаваат ајетите Аллахови за ситна добивка. Ним им припаѓаат наградите нивни, кај Господарот нивни. Аллах, навистина, брзо ги израмнува сметките. (199) О верници, бидете трпеливи, издржливи, бдејте на Патот Аллахов и плашете се од Аллах, за да успеете! (200)“

Аллах ﷻ во овие ајети известува за една група од Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб), кои веруваат во Аллах ﷻ со вистински иман, верувајќи во она што му се објавува на Мухамед ﷺ и во она што им било објавено ним, во претходните Книги, плашејќи се од Аллах ﷻ, со покорност и потчинетост кон Него, и не продавајќи ги Аллаховите ﷻ ајети за ситна добивка, односно не сокривајќи го она што се наоѓа во нивните раце, од радосната вест за доаѓањето на Мухамед ﷺ и описот на неговите својства и својствата на неговиот Умет. Тие се најизбраните и најдобрите луѓе од Следбениците на Книгата, било да се од Евреите или христијаните, како што рекол Аллах:

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ﴾

„Оние на кои им ја дадовме Книгата, ја читаат со вистинско читање. Тие веруваат во неа...“¹ А во сурата „Ел-Касас“, рекол:

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ. وَإِذَا يُنزِلَ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ. أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا ﴾

„Оние на кои им ја дадовме Книгата, пред него, па тие веруваат во неа. И кога им се чита велат: ‚Веруваме во неа! Таа е Вистината од Господарот наш! Ние, навистина, и пред неа, бевме муслимани.‘

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 121.

Ним ќе им биде дадена наградата, двапати, бидејќи беа трпеливи...¹ – овие својства се наоѓаат кај Евреите, но кај ретки луѓе од нив, како што бил Абдулах ибн Селам ﷺ и нему сличните од Евреите, кои верувале, како што биле некои од нивните рабини, а нивната бројка не изнесувала повеќе од десетмина. А што се однесува на христијаните, мноштвото од нив се упатуваат и се покоруваат кон вистинската вера, како што рекол Аллах ﷻ:

﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُم مَّوَدَّةً لِّلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى﴾

„Ќе увидиш дека најжестоки луѓе во непријателството кон оние кои веруваат се Евреите и оние кои Му припишуваат придружник на Аллах. А сигурно ќе видиш дека најблиску до оние кои веруваат се оние кои велат: „Ние, навистина, сме христијани!“ – до зборовите:

﴿فَأَنبَأَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ﴾

„Па Аллах ги награди за она што го рекоа со џенетски градини под кои реки течат. Во нив, за навек, ќе останат. А таква е наградата за добротворите!“² Така Аллах ﷻ вели и во овој ајет: **„...Ним им припаѓаат наградите нивни, кај Господарот нивни...“** Во веродостоен хадис се пренесува дека Џа’фер ибн Ебу Талиб ﷺ, штом ја прочитал сурата „Каф-ха-ја-ајин-сад“ (т.е. сурата „Мерјем“), во присуство на Ен-Неџаши ﷺ - владетелот на Абисинија – додека кај него се наоѓале архи-епископи и попови, почнал да плаче, а и тие почнале да плачат заедно со него, така што се намокриле нивните бради. Во „Двата сахиха“ се пренесува дека откако умрел Ен-Неџаши, Веровесникот ﷺ ја споделил жалната вест со своите асхаби, велејќи им: **„Навистина, вашиот брат во Абсинија, умре, затоа клањајте за него.‘ Излегол во пустината и ги построил во сафови, а потоа му клањал џеназа-намаз.“**³ Ибн Ебу Хатим пренесува од Енес ибн Малик ﷺ дека рекол: **„Кога умре Ен-Неџаши ﷺ, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Барајте прошка за вашиот брат!“**

¹ Сура Ел-Касас, ајети 52-54.

² Сура Ел-Маида, ајети 82-86.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1188; Муслим, бр. 953, 1585; Ет-Тирмизи, бр. 1039; Ен-Несаи, бр. 1535; Ибн Маџе, бр. 1535 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19503.

Тогаш некои од луѓето рекоа: „Ни наредува да бараме прошка за некој суров човек, кој умрел во Абисинија.“ Затоа Аллах ﷻ го објави ајетот: **„И навистина, меѓу Следбениците на Книгата има такви кои веруваат во Аллах и во она што ви се објавува вам и во она што им е објавено ним, плашејќи се од Аллах.“**¹

Ибн Џерир пренесува од Џабир رضي الله عنه дека рекол: „Кога умре Ен-Неџаши رضي الله عنه, Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم ни рече: „Навистина, вашиот брат Асхаме, умре!“ Потоа излезе и клањаше намаз, како што им клањаше на ценазите, учејќи четири текбири. Тогаш мунафиците рекоа: „Му клањаше ценаза-намаз на некој суров човек, кој умрел во Абисинија.“ Аллах ﷻ го објави ајетот: **„И навистина, меѓу Следбениците на Книгата има такви кои веруваат во Аллах и во она што ви се објавува вам и во она што им е објавено ним, плашејќи се од Аллах.“**²

Ибн Ебу Неџих пренесува од Муџахид дека, толкувајќи ги Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови **„И навистина, меѓу Следбениците на Книгата има такви кои веруваат во Аллах...“** рекол: „Т.е. муслиманите од Следбениците на Книгата.“ Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Тие се Следбениците на Книгата, кои живееле пред Мухамед صلى الله عليه وسلم, а откако се појавил започнале да го следат, спознавајќи го Исламот, па Аллах ﷻ им дал двојна награда: за нивното верување пред Мухамед صلى الله عليه وسلم и за нивното следење на Мухамед صلى الله عليه وسلم, откако се појавил.“ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Муса رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: **„На тројца ќе им биде дадена наградата, двапати.“** па го споменал, меѓу нив, и човекот од Следбениците на Книгата кој верувал во својот пејгамбер, а потоа по-верувал и во мене.“³

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови **„Не ги продаваат ајетите Аллахови за ситна добивка.“** – т.е. не го сокриваат она што се наоѓа во нивните раце, од знаењето, како што постапувала суровата група од нив, кои го продавале сето тоа за безвредна добивка. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„Ним им припаѓаат наградите нивни, кај Господарот нивни. Аллах, на-**

¹ Го пренесува Ен-Несаи, бр. 1879.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1268; Муслим, бр. 951, 1581; Ебу Давуд, бр. 3204; Ет-Тирмизи, бр. 1022; Ен-Несаи, бр. 1971; Ибн Маџе, бр. 1534 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10471.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 97; Муслим, бр. 154, 219; Ет-Тирмизи, бр. 1116; Ен-Несаи, бр. 3344; Ибн Маџе, бр. 1956 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19137.

вистина, брзо ги израмнува сметките.“ – т.е. брзо ги изнесува работите и прави пресметки за нив. Ова толкување го пренесува Ибн Ебу Хатим од Муџахид.

За Аллаховите ﷺ зборови **„О, верници, бидете трпеливи, издржливи, бдејте на Патот Аллахов...“** Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Наредено им е да бидат трпеливи во нивната вера, со којашто Аллах ﷻ е Задоволен – а тоа е Исламот – па, не го напуштаат својот Господар ﷻ ни кога се во завидна состојба, ни кога се во незавидна состојба, ни кога се наоѓаат во тешка состојба, ни кога се наоѓаат во изобилие, сè додека не умрат како муслимани и кои се издржливи во однос на непријателите, кои ја сокриваат својата вера пред нив.“ Вакво толкување се пренесува од повеќе муфесири од Селефот.

А што се однесува на „бдеењето на Аллаховиот ﷻ пат“ (المُرَابَّطَة), тоа упатува на постојаноста во однос на местото на вршење ибадет и издржливоста во тоа.

Додека, според друго толкување, тоа претставува исчекување на намазот по извршениот намаз. Муслим и Ен-Несаи пренесуваат од Ебу Хурејре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Сакате ли да ве известам за она, со што Аллах ﷻ ги брише гревовите и ги крева степените: употполнувањето на абдестот при тешките ситуации, мноштвото чекори до џамијата и исчекувањето на намазот по намазот – тоа ви е бдеење на Аллаховиот ﷻ пат, тоа ви е бдеење на Алалховиот ﷻ пат, тоа ви е бдеење на Аллаховиот ﷻ пат.“**¹

Ибн Мардевејх пренесува од Ебу Селеме ибн Абдурахман ﷺ дека рекол: „Еден ден, Ебу Хурејре ﷺ дојде кај мене и ми рече: ‚О, сине на братот мој, знаеш ли зошто е објавен овој ајет – **О, верници, бидете трпеливи, издржливи, бдејте на Патот Аллахов...?**‘ Одговорив: ‚Не‘. Тој рече: ‚За време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не постоеше битка во којашто бдееја на Аллаховиот ﷻ пат, туку овој ајет беше објавен за луѓето кои градат џамии и го клањаат намазот во неговото време, а потоа Го споменуваат Аллах ﷻ. За нив се објавени зборовите – **бидете трпеливи** – т.е. на петте намази; – **издржливи** – т.е. во вашите души и

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 369, 251; Ет-Тирмизи, бр. 51; Ен-Несаи, бр. 143; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7961 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 386.

во вашите страсти; – **бдејте на Патот Аллахов** – т.е. во џамиите; – **и плашете се од Аллах** – т.е. во она што сте обврзани; – **за да успеете!**“

Според друго толкување, под „бдење на Аллаховиот ﷻ пат“ се мисли на бдењето и стражарењето при борбата чувајќи се од непријателот и чувањето на границите на исламските места од навлегување на непријателот во нив и опколување на муслиманите.

Се пренесуваат бројни преданија коишто укажуваат на ваквото вредно дело и на обилната награда за него.¹

Така, Ел-Бухари пренесува во својот „Сахих“ од Сехл ибн Са’д Ес-Са’иди ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Еднодневното чување стража на Аллаховиот ﷻ пат е подобро од дуњалукот и од она што е на него.“²

Во друг хадис, којшто го пренесува Муслим од Селман Ел-Фариси ﷺ, стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Чувањето стража на Аллаховиот ﷻ пат, во текот на еден ден и една ноќ, е подобро од постот и клањањето еден месец. Ако умре, тогаш неговото дело коешто го правел, продолжува. Неговото снабдување продолжува и ќе биде сочувано од двата испитувачи во гробот.“³

Аллаховите ﷻ зборови: „...и плашете се од Аллах...“ – т.е. при сите ваши работи и при сите ваши состојби, како што му рекол Веровесникот ﷺ на Муаз ﷺ, кога го испраќал во Јемен: „Плаши се од Аллах ﷻ каде и да си! На лошото дело врати со добро! И однесувај се убаво кон луѓето.“⁴ Зборовите: „...за да успеете!“ – т.е. на дуњалукот и на ахиретот.

Ибн Џерир пренесува од Мухамед ибн Ка’б Ел-Курези дека во однос на Аллаховите ﷻ зборови „...и плашете се од Аллах, за да успеете!“ рекол: „Т.е. плашете се од Мене, во однос на она што е меѓу Мене и вас, за Утре, кога ќе Ме сретнете, да успеете.“

¹ Надоврзување од авторот: „Сметам дека значењето на овој ајет ги опфаќа и двете толкувања: истрајноста при намазот и стражарењето и чувањето на границите на исламските места.“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2735; Муслим, бр. 1881, 3493; Ет-Тирмизи, бр. 1648; Ен-Несаи, бр. 3118; Ибн Маџе, бр. 2756 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22365.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 3537, 1913; Ет-Тирмизи, бр. 1665; Ен-Несаи, бр. 3167 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23215.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1987 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20847.

Крај на резимираниот тефсир на сурата „Али Имран“, а благодарноста Му припаѓа само на Аллах ﷻ! И Го молиме Аллах ﷻ да умреме на Куран и Сунет! Амин!

Во името на Аллах, Милостивиот, Сомилосниот

﴿سُورَةُ النِّسَاءِ (٤)﴾

СУРА „ЕН-НИСА“ („Жени“) (4)

(Мединска сура; број на ајети: 176; објавена е по сурата „Ел-Мумтехина“)

Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Сурата ‚Ен-Ниса‘ е објавена во Медина.“ Истиот став го пренесува Ибн Мардевејх од Абдулах ибн Ез-Зубејр رضي الله عنه и Зејд ибн Сабит رضي الله عنه.

Ел-Хаким во својот „Мустедрек“, пренесува од Ма’н ибн Абдурахман ибн Абдулах ибн Месуд дека рекол: „Навистина, во сурата ‚Ен-Ниса‘ има пет ајети, коишто ме радуваат повеќе од дуњалукот и она што е во него:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ﴾

„Аллах, навистина, не нанесува ни едно зрно неправда...“¹ – до крајот на ајетот;

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ﴾

„Ако се чувате од големите гревови, кои ви се забрануваат...“² – до крајот на ајетот;

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 40.

² Сура Ен-Ниса, ајет 31.

„Аллах, навистина, не простува кога Му се припишува придружник, а простува сè останато кому сака.“¹ – до крајот на ајетот;

﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ﴾

„А да ти доаѓаа, откако ќе си нанесе неправда самите на себе...“² – до крајот на ајетот; и:

﴿وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ﴾

„А кој прави лошо или си нанесува неправда врз себе, потоа бара прошка од Allah...“³ – до крајот на ајетот.“ Ел-Хаким рекол: „Ова предание се смета за веродостојно, ако Абдурахман, навистина, го слушнал ова од својот татко. Меѓутоа, за тоа постојат различни мислења.“

Исто така, се пренесува од Салих ибн Ел-Мериј, кој пренел од Катаде, а тој од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Осумте ајети коишто се објавени во сурата ‚Ен-Ниса‘ се подобри за овој Умет од она врз што изгрева и заоѓа сонцето; првиот ајет е:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنْنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

„Allah сака да ви објасни и да ве упати кон патот на оние кои беа пред вас и да ви прости. А Allah сè добро знае и Мудар е!“⁴ – вториот ајет е:

﴿وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا﴾

„Allah сака да ви прости, а оние кои ги следат страстите сакаат да скршнете со скршнување огромно.“⁵ – третиот ајет е:

﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾

„Allah сака да ви олесни, а човекот е создаден слаб...“⁶ – потоа, го споменал истиот говор на Ибн Месуд ﷺ, односно петте претходно споменати ајети.

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 48.

² Сура Ен-Ниса, ајет 64.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 110.

⁴ Сура Ен-Ниса, ајет 26.

⁵ Сура Ен-Ниса, ајет 27.

⁶ Сура Ен-Ниса, ајет 28.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ (١)

„О луѓе, плашете се од Господарот ваш, Кој ве создаде од една душа, а од неа ја создаде жената негова, и од нив распространи многу мажи и жени. И плашете се од Аллах, во Чие име се повикувате и чувајте ги роднинските односи. Аллах, навистина, постојано ве набљудува! (1)“

Аллах ﷻ во овој ајет им наредува на Своите созданија да бидат богобојазливи кон Него, а тоа значи да Го обожуваат единствено Него и да не прават ширк. Воедно, ги известува за Својата сила при нивното создавање од една душа – а тоа е Адем عليه السلام. Зборовите „...а од неа ја создаде жената негова...“ – т.е. Хава عليها السلام, која била создадена од неговото лево ребро, додека тој спие. Па, кога се разбудил, ја забележал покрај себе и се воодушевил од неа. Па, се здружил со неа, а и таа со него. Во веродостоен хадис стои: „Навистина, жената е создадена од ребро. Најискривен дел од реброто е горниот дел. Ако сакаш да го исправиш, ќе го скршиш! Ако сакаш да ти биде од корист, та, тоа ќе ти користи и кога е искривено!“¹ Зборовит: „...и од нив, распространи многу мажи и жени...“ – т.е. од Адем عليه السلام и Хава عليها السلام размножи многубројни мажи и жени и ги распространи низ сите предели на светот, во најразлични раси, бои, својства и јазици, потоа, по крајот на сè, нивното враќање и сеопшто собирање е кај Него. Потоа Аллах ﷻ рекол: „И плашете се од Аллах, во Чие име се повикувате и чувајте ги роднинските односи.“ – т.е. плашете се од Аллах ﷻ, преку вашата покорност кон Него. Ед-Дахак рекол: „Плашете се од Аллах ﷻ, на Кого се повикувате при вашите меѓусебни односи и договори и плашете се да не ги прекинувате роднинските односи, туку бидете добротвори кон роднините и одржувајте ги односите со нив.“ Зборовите: „Аллах, навистина, постојано ве набљудува!“ – т.е. Тој ги набљудува сите созданија, нивните состојби и нивните дела, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3153; Муслим, бр. 1468, 2671; Ет-Тирмизи, бр. 1188 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9312.

„А Аллах е Сведок на сè!“¹ Во веродостоен хадис стои: *„Обожувај Го Аллах ﷻ како да Го гледаш, а ако не Го гледаш, та, навистина, Тој тебе те гледа.“²* Во овој хадис е содржана наредба за постојаното имање на ум дека Аллах постојано те набљудува. Затоа, Аллах ﷻ во овој ајет споменува дека генезата на создавањето започнува од еден татко и една мајка, со цел луѓето пријатно да се однесуваат едни наспрема други и меѓусебно да се поттикнуваат да им помагаат на послабите и изнемоштените луѓе меѓу нив. Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кога кај него дошле луѓето од Мудар, во распарталени наметки, поради нивното немање облека и поради нивната беда, станал по пладне-намазот и им се обратил на присутните, велејќи: **„О луѓе, плашете се од Господарот ваш, Кој ве создаде од една душа...“** – до крајот на ајетот, а потоа го изучил ајетот:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾

„О верници, плашете се од Аллах и секој нека погледне што подготвил за Утре...“³ Потоа започнал да ги поттикнува луѓето да даваат садака, велејќи им: *„Човекот нека даде садака од својот динар, од својот дирхем, од својот саан со пченица, од својот саан со урми.“⁴* – до крајот на хадисот. На ваков начин го пренесуваат уште и имамот Ахмед и авторите на „Сунените“ од преносот на Ибн Месуд ؓ, при спомнувањето на „општата хутба“.

﴿وَأْتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا﴾ (٢) *وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُفْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّا مَثَلِي وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا﴾ (٣) *وَأْتُوا النِّسَاءَ صِدْقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ (٤) ﴿**

„И дајте им ги на сираците имотите нивни, и лошото како добро не подметнувајте им го. И не трошете ги имотите нивни со имотите ваши. Тоа, навистина, е голем престап! (2) Ако се плашите де-

¹ Сура Ел-Буруџ, ајет 9.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 50; Муслим, бр. 10, 11; Ен-Несаи, бр. 4991; Ибн Маџе, бр. 64 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9217.

³ Сура Ел-Хашр, ајет 18.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 1017, 1691; Ен-Несаи, бр. 2554 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18693.

ка нема да бидете коректни кон сирачките, тогаш женете се со жените што ви се дозволени, со две, со три и со четири! А ако се плашите дека нема да бидете праведни, тогаш со една или со тие што се во ваша сопственост. Тоа е најмалку, за да не бидете неправедни! (3) И на жените дајте им ги даровите нивни, како обврска. Па ако ви дадат нешто од тоа, по своја волја, трошете го тоа, пријатно и убаво! (4)“

Аллах ﷻ во овие ајети наредува препуштање на сиот имот на јетимите (сираците), кога ќе станат возрасни и го забранува неговото трошење и припојување кон останатиот имот. Затоа Аллаh ﷻ рекол: „...и **лошото како добро не подметнувајте им го.**“ – Сеид ибн Џубејр рекол: „Не заменувајте го харамот од имотите на луѓето со халалот од вашите имот.“ Ес-Суди рекол: „Некој од нив зел згоена овца од имотот на сиракот и на нејзино место ставал ослабена овца, велејќи: ‚Овца за овца.‘ и земал важечки дирхем, а на негово место ставал фалсификуван дирхем, велејќи: ‚Дирхем за дирхем.‘“

Аллаховите ﷻ зборови **„И не трошете ги имотите нивни со имотите ваши...“** – т.е. не мешајте ги со вашите имоти, па наедно да ги трошите и вашите и нивните имоти. Зборовите **„Тоа, навистина, е голем престап!“** – т.е. огромен грев. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷻ и мноштво од табиините. Во хадисот кој го пренесува Ебу Давуд во својот „Сунен“ стои: *„Прости ни ги нашите престапи и грешки.“*¹ Според тоа, значењето на овие зборови би гласело: навистина, вашето трошење на нивните имоти заедно со вашите имоти е огромен грев и голема грешка, затоа избегнувајте го.

Аллаховите ﷻ зборови **„Ако се плашите дека нема да бидете коректни кон сирачките, тогаш женете се со жените што ви се дозволени, со две...“** – т.е. ако кај некој од вас се наоѓа јетимка (сирачка) под старателство, а притоа тој се плаши дека не ќе може да ѝ даде вообичаен мехр (венчален дар), тогаш нека бара некоја друга жена за брак, бидејќи тие се многубројни и Аллаh ﷻ не го ограничува во однос на нив. Ел-Бухари пренесува од Урве ибн Ез-Зубејр дека ја прашал Аиша ﷺ за Аллаховите ﷻ зборови: **„Ако се плашите дека нема да бидете**

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3892; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 1312 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 8631.

коректни кон сирачките...“ – а таа одговорила: „О, сине на сестра ми, тоа се однесува на јетимката која се наоѓа под старателство кај нејзиниот старател, која има учество во неговиот имот. Таа му се допаѓа, поради нејзиниот имот и изглед и тој посакува да се ожени за неа, без да биде неправеден во однос на нејзиниот венчален дар, па сака да ѝ даде исто колку што ѝ дава друг маж, доколку сака да се ожени со неа. Ним им е забрането да се женат со нив, освен ако праведно им го дадат нивниот венчален дар, обезбедувајќи го најголемиот износ. А доколку не можат да го сторат тоа, тогаш им се наредува да стапат во брак со другите жени, кои им се допаѓаат.“ Урве, понатаму, додал: Аиша ﷺ рече: „Луѓето, навистина, го прашаа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за овој ајет, тогаш Allah ﷻ го објави ајетот:

﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ﴾

„И те прашуваат за жените...“¹ Аиша ﷺ, понатаму, рекла: „А Аллаховите ﷻ зборови во другиот ајет:

﴿وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾

„И посакувате да се ожените со нив...“² – ја означуваат желбата на некој од вас кон неговата јетимка, кога таа поседува мал имот и погрд изглед. Затоа им е забрането да се женат со нив поради посакување на нивните имоти и изглед освен кога е праведно, односно поради желбата кон нив, доколку поседуваат мал имот и погрд изглед.“

Аллаховите ﷻ зборови **„...со две, со три и со четири!“** – т.е. стапувајте во брак со која сакате од другите жени: ако некој од вас сака да се ожени со две жени, со три жени или со четири жени. Сунетот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, којшто претставува толкувач на Аллаховиот ﷻ говор, укажува на фактот дека не се дозволува никому, освен на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, да соединува во ист брак повеќе од четири жени, бидејќи тоа е негова особеност. Така, имамот Ахмед пренесува од Салим, а тој од неговиот татко, дека рекол: *„Гајлан ибн Селеме Ес-Секафи ﷺ го прифати исламот, а беше женет со десет жени. Тогаш*

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 127.

² Сура Ен-Ниса, ајет 127.

Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече: „Избери од нив само четири.“¹ Штом дојде времето на хилафетот на Омер رضي الله عنه, Гајлан رضي الله عنه ги разведе своите сопруги и го подели имотот на своите синови. Кога Омер رضي الله عنه разбра за тоа, рече: „Јас мислам дека шејтанот, во она што прислушкува, наслушнал за твојата смрт, па ти дошепнал дека наскоро ќе умреш, а можеби и нема да останеш долго. Се колнам во Аллах سبحانه, ќе ги вратиш твоите жени и ќе го вратиш твојот имот или јас ќе го поделам на наследниците, наместо на тебе, а потоа ќе наредам да се каменува твојот гроб, како што беше скаменуван гробот на Ебу Ригал.“ Со ваков израз го пренесува и Еш-Шафија, додека други го пренесуваат само до зборовите: „Избери од нив само четири.“ Што се однесува на останатиот дел, којшто говори за Омер رضي الله عنه, тој го пренесува единствено Ахмед и тоа претставува добар додаток, за којшто Ел-Бухари смета дека не е запомнет, како што наведува Ет-Тирмизи, односно го негира ваквиот додаток. Значи, постои забелешка во однос на тоа, а Аллах سبحانه најдобро знае. А што се однесува на самиот пренос, неговите преносители се сметаат за доверливи, според условите на Ел-Бухари и на Муслим. Слични хадиси пренесуваат и Ебу Давуд, Ибн Маџе и Еш-Шафија, а воедно овој хадис го потврдуваат доволен број други хадиси, како што смета Ел-Бејхеки.

Аллаховите رضي الله عنه зборови: „А ако се плашите дека нема да бидете праведни, тогаш со една или со тие што се во ваша сопственост.“ – т.е. ако се плашите дека, ако се ожените со повеќе жени, нема да бидете праведни кон нив – како што вели Аллах سبحانه во друг ајет:

﴿وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ﴾

„И нема да можете да постапувате праведно кон жените, дури и да настојувате...“² – па, кој се плаши од тоа, тогаш нека се ожени само со една жена, или нека се задоволи со робинките кои ги поседува кај себе, бидејќи распределбата во однос на нив не претставува обврска (ваџиб), туку е мустехаб: односно кој ќе го стори тоа во однос на нив направил добро, а ако не го стори, нема грев за тоа. Зборовите „Тоа е најмалку, за да не бидете неправедни!“ – т.е. да нанесете неправда врз нив. Глаголот „але“ (عَلَّ) означува нанесување неправда, насилие и

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1128; Ибн Маџе, бр. 1953; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5533 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1243.

² Сура Ен-Ниса, ајет 129.

угнетување. Во еден хадис, којшто се смета за говор на асхаб – според мислењето кое преовладува – од Аиша رضي الله عنها се пренесува дека во однос на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „**Тоа е најмалку, за да не бидете неправедни!**“ – рекла: „Односно, да не им нанесувате неправда.“ Ова предание го пренесува Ибн Ебу Хатим.

Во однос на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „**И на жените дајте им ги даровите нивни, како обврска.**“ – од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Под ‚обврска‘ се мисли на мехрот (венчалниот дар).“ Се нарекува обврска, бидејќи зборот „нихле“ (نِخْلَةٌ) во арапскиот јазик означува: обврска (ваџиб). Според тоа, значењето на овој ајет би гласело: не стапувајте во брак со жените освен ако не се обврзете да им дадете нешто. И не смее венчалниот дар да се одредува фиктивно, а потоа да не се доделува. Значи, мажот е должен, со добра волја, да го даде мехрот (венчалниот дар), а доколку жената, своеволно, откако ќе ѝ биде доделен венчалниот дар, му даде нешто од него на својот маж, тогаш на мажот му се дозволува да го троши тоа, на убав и дозволен начин. Затоа Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: „**Па ако ви дадат нешто од тоа, по своја волја, трошете го тоа, пријатно и убаво!**“. Хушејм пренесува од Сејар, а тој од Ебу Салих дека рекол: „Кога човекот ќе ја омажел својата ќерка, го земал нејзиниот мехр, без да ѝ даде нешто од него, па Аллах صلى الله عليه وسلم им го забранил тоа, објавувајќи го ајетот: „**И на жените дајте им ги даровите нивни, како обврска.**““ Ова предание го пренесуваат Ибн Ебу Хатим и Ибн Џерир.

﴿ وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴾ (٥) وَابْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِّنْهُمْ رُّشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٦﴾ ﴿٥﴾

„И не давајте им ги на малоумните имотите кои Аллах ви ги доверил. И снабдувајте ги од нив, облекувајте ги и кажувајте им учтиви зборови! (5) И проверувајте ги сираците сè додека не стигнат до возраста за брак. Па, ако забележите кај нив зрелост, тогаш дајте им ги имотите нивни. И не трошете им ги имотите расипнички и брзо, додека тие не пораснат. Оној кој е богат нека се воздржи,

а оној кој е сиромав нека троши разумно. А кога ќе им ги препуштите имотите нивни, доведете сведоци за тоа. А Аллах праведно пресметува! (6)“

Аллах ﷻ во овие ајети забранува да им се дава дозвола и можност на безумните и ментални попречените лица да располагаат со имотите коишто се под покровителство на некои од луѓето, кои го користат таквите имот исклучиво за нивните животни трошоци и трговија заради осигурување средства за нивниот живот. Оттука произлегува прописот за ограничување на одредени лица во однос на располагањето со нивните имоти (хаџр), кои се јавуваат во неколку категории: 1) ограничување поради малата возраст, бидејќи малолетниот не поседува целосно изградена волја; 2) ограничување поради лудост и ментална попреченост; 3) ограничување поради лошо однесување и постапување со имотот, во случајот на лицето со пречки во развојот или слаба упатеност во верата и 4) ограничување поради банкрот, а тоа е она лице кое е презадолжено, а неговиот имот не е доволен за исполнување на долговите, па ако давателите на долгот побараат од исламскиот суд да биде ограничен во неговото располагање со имотот, тогаш судот донесува одлука за негово ограничување. Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови **„И не давајте им ги на маломумните имотите...“** – рекол: „Тие се вашите синови и жени.“ Ед-Дахак рекол: „Тоа се жените и децата.“ Сеид ибн Џубејр рекол: „Тоа се јетимите (сираците).“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Умаме ﷺ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, жените се поограничени, освен оние кои се покорни кон нивните мажи.“*¹ Според друго толкување, тоа се однесува на слугите и на луѓето-шејтани. Според трето толкување, тоа се однесува на човекот кој дал долг на друг човек без присуство на сведоци. Ова толкување го пренесува Ибн Џерир од Ебу Муса ﷺ во преданието коешто го пренесува.

За Аллаховите ﷻ зборови **„И снабдувајте ги од нив, облекувајте ги и кажувајте им учтиви зборови!“** Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Не настојувај да одземеш нечиј имот, на твојата жена или на твојата ќерка давај им од а она што ти го дал Аллах ﷻ

¹ Го пренесуваат Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 7673 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 7874.

на располагање и што одредил да биде твој приход за живеење а потоа види што носат во нивните раце. Грижи се за нечиј имот и настојувај правилно да го одржуваш. И биди ти оној кој ќе троши за него, ќе го облекува, ќе му обезбедува храна и ќе го снабдува.“ Овој благороден ајет укажува на добротинството кон семејството и кон ограничениот во неговиот имот, преку трошење за нивните потреби околу облекувањето, снабдувањето и слично, како и преку изговарање пријатни и учтивви зборови кон нив и убаво и морално однесување со нив.

Аллаховите ﷺ зборови **„И проверувајте ги сираците...“** – т.е. ставајте ги на испит и проба. Зборовите **„...сè додека не стигнат до возраста за брак.“** – т.е. полнолетност, а тоа значи додека да забележи при сонот исфрлање густа вода од својот полов орган, од којашто се зачнува дете. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ибн Омер ﷺ дека рекол: *„Бев изнесен пред Аллаховиот Пејгамбер ﷺ на денот на битката на Ухуд, но имав четиринаесет години и не ми дозволи да се борам. Исто така, бев изнесен пред него на денот на битката на Хендек, но имав петнаесет години, па ми дозволи да се борам.“*¹ Омер ибн Абдулазиз, кога слушнал за овој хадис, рекол: „Навистина, оваа е разликата меѓу возрасниот и оној што не е возрасен.“

За Аллаховите ﷺ зборови **„Па, ако забележите кај нив зрелост, тогаш дајте им ги имотите нивни.“**, исламските алими рекле: „Тоа значи кога детето ќе стане зрело во својот однос кон верата и кон својот имот, тогаш неговата ограниченост престанува, а неговиот имот, којшто дотогаш бил под покровителство на неговиот старател, му се препушта нему.“ Зборовите **„И не трошете им ги имотите расипнички и брзо, додека тие не пораснат.“** претставуваат Аллахова ﷺ забрана за трошење на имотите на јетимите без нужна потреба. Зборовите **„...расипнички и брзо...“** – т.е. брзајќи пред достигнувањето на нивната возраст. Потоа Аллах ﷻ рекол: **„Оној кој е богат нека се воздржи...“** – т.е. нека се воздржи од неговиот имот и нека не троши ништо од него. Ибн Ебу Хатим пренесува од Аиша ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„...а оној кој е сиромав нека троши разумно.“** – рекла: „Овој

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2521; Муслим, бр. 3473, 1868; Ебу Давуд, бр. 4406; Ет-Тирмизи, бр. 1711; Ен-Несаи, бр. 3431; Ибн Маџе, бр. 2543 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4647.

ајет е објавен за старателот на сиракот, кој се грижи за него и го воспитува; доколку има потреба од имотот на сиракот, тогаш може да троши од него, согласно со неговата потреба.“ Исламските алими се разиделе во однос на прашањето дали тој треба да му го врати имотот што го потрошил, кога ќе се здобие со можност за тоа или не. Правилно е дека не треба да го врати, бидејќи тоа го потрошил како надоместок за грижата за него, при немаштија и бидејќи ајетот го дозволил трошењето од неговиот имот, при немаштија, без враќање на потрошеното. Имамот Ахмед пренесува од Омер ибн Шуајб, а тој од татко му, а тој од татко му, дека еден човек го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, велејќи: „Јас не поседувам имот, но имам еден јетим под старателство?“ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му одговорил: „Троши од имотот на твојот јетим, без да расипуваш, без да го упропаствуваши, без да го уништуваш и без да негодуваш поради неговиот сопственик.“ (Или рече: „...и без да му надоместуваш за неговиот имот.“ – постои дилема кај Хусејн, еден од преносителите на овој хадис), „...а кога ќе се збогатиш, тогаш воздржувај се од неговиот имот.“¹ Зборовите „А кога ќе им ги препуштите имотите нивни...“ – т.е. по нивната полнолетност и по вашето забележување на зрелост кај нив, дури тогаш препуштете им ги нивните имоти. Зборовите „...доведете сведоци за тоа.“ претставуваат Аллахова ﷻ наредба кон старателите да повикаат сведоци, кои ќе посведочат за достигнувањето на возраста од страна на јетимите и препуштањето на нивните имоти на нив, со цел да не настане спор по примопредавањето на имотот. Потоа Аллах ﷻ рекол: „А Аллах праведно пресметува!“ – т.е. Тој пресметува, Тој е сведок и Набљудувач на старателите, при сите нивни состојби. Затоа нека го предадат имотот, целосно и без одземање. Затоа во „Сахихот“ на Муслим се пренесува хадис, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „О, Ебу Зере, јас гледам дека си слаб, а ти го посакувам она што го посакувам за себе. Затоа немој да станеш предводник на двајца и немој да бидеш старател на имот на сирак.“²

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ (٧) وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2492; Ен-Несаи, бр. 3627; Ибн Маџе, бр. 2710 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6846.

² Го пренесува Муслим, бр. 1826, 3405.

وَالْمَسَاكِينَ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٨﴾ وَلِيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا ﴿١٠﴾ ﴿١٠﴾

„На мажите им припаѓа дел од она што го оставаат родителите и роднините, а и на жените им припаѓа дел од она што го оставаат родителите и роднините – помалку или повеќе од тоа, на задолжителен дел. (7) А ако при поделбата бидат присутни блиските роднини, сираците и сиромавите, тогаш дајте им од тоа и кажувајте им учтиви зборови. (8) И нека се плашат, како кога самите зад себе би оставиле нејаки деца за кои стравуваат. Од Аллах нека се плашат и нека зборуваат само исправно. (9) Навистина, оние кои неправедно го трошат имотот на сираците, тие само внесуваат во стомаците свои оган и ќе бидат внесени во Џехенемот! (10)“

Сеид ибн Џубејр и Катаде рекле: „Мушриците ги одредувале имотите само за возрасните машки лица, без да им даваат на жените и на децата од наследствата. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„На мажите им припаѓа дел од она што го оставаат родителите и роднините...“** – до крајот на ајетот.“ – т.е. сите се еднакви при наследувањето на оставината, согласно со Аллаховиот ﷻ пропис, односно имаат еднакви наследни права, иако се разликуваат нивните наследни права, согласно со Аллаховиот ﷻ пропис, којшто се однесува на секое лице кое се врзува со починатиот, со роднинска врска, сопружништво или ослободеништво, бидејќи и тоа е еден вид на сродство. Ибн Мардевејх пренесува од Џабир ؓ дека рекол: „Уму Кеха ؓ дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, јас навистина имам две ќерки, чиј татко умре и не добија ништо од оставината.‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„На мажите им припаѓа дел од она што го оставаат родителите и роднините...“**“. Овој хадис ќе биде дополнително споменат при толкувањето на двата ајети за наследувањето, но во друг контекст.

Аллаховите ﷻ зборови **„А ако при поделбата бидат присутни блиските роднини...“** се смета дека се однесуваат на присуството при поделбата на оставината и наследните права на блиските роднини, односно на оние кои не спаѓаат во наследниците. Зборовите **„...сираците и сиромавите...“** – т.е. и ним нека им се даде одреден дел од оставина-

та. Ваквиот пропис претставувал ваџиб (обврска) на почетокот на исламот, а според друго мислење бил мустехаб. Потоа, муфесирите се разминале на два ставови дали овој пропис е укинат или не? Така, Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека во однос на овој ајет рекол: „Овој ајет и понатаму е важечки и не е укинат. И понатаму се применува според неговата содржина.“ Според, мислењето на Муџахид, прописот од овој ајет е важечки во однос на наследниците, односно ним им е обврска да дадат своеволно. Истиот став се пренесува и од Ибн Месуд ﷺ, Ебу Муса ﷺ, Абдурахман ибн Ебу Бекр ﷺ и мноштво од табиините. Од Ибн Абас ﷺ, исто така, се пренесува дека рекол: „Овој ајет се однесува на васиетот (претсмртното завештание), кога мртвиот одредил нешто за блиските роднини, пред својата смрт.“ Ова мислење го пренесува Ибн Ебу Хатим. Додека, според спротивното мислење, коешто го застапува Суфјан Ес-Сеури, а се пренесува и од Ибн Абас ﷺ, овој ајет е укинат. Така, од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „Овој ајет е укинат заедно со ајетот кој следува:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„**За вашите деца Аллах ви налага...**“¹. Ел-Ауфи пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Тоа беше пред да бидат објавени наследните права. Тогаш Аллах ﷻ ги објави наследните прописи и секому му го одреди правото коешто му припаѓа.“ Ова е ставот на најголемиот дел од исламските правници (фекихи), а воедно, таков е ставот на четворицата имами и на нивните ученици.

Значењето на овој ајет е следното – ако овие лица бидат присутни при поделбата, односно роднините (кои не спаѓаат во наследниците) јетимите и сиромавите, и тоа при поделба на зобилен имот, па навистина, во нивните души се јавува желба да стекнат нешто од тоа, особено кога гледаат како едни земаат поголеми, а други помали делови, набљудувајќи го тоа нажалено, знаејќи дека нема да стекнат нешто од тоа. Затоа Аллах ﷻ наредува – а тој е Милосрден и Семилосен – да им се даде и ним одреден и умерен дел од оставината, како добротинство и милостина кон нив и ублажување на нивната тага и ограниченост, како што рекол Аллах ﷻ:

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 11.

﴿كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾

„Јадете од плодот негов, кога ќе созрее и дајте го правото негово, на денот на бербата...“¹ Истовремено, ги прекорил оние кои скришно го пренесуваат имотот, плашејќи се да не го забележат оние кои имаат потреба и кои се сиромашни, како што известил за сопствениците на градината, велејќи:

﴿إِذَا أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ﴾

„Кога се заколнаа дека ќе ја пожнеат наутро.“² Кој го негира Аллаховото ﷻ право со коешто е обврзан, Аллах ﷻ ќе го казни преку најдрагоценото нешто кое го поседува. Затоа, во еден хадис стои: „Ако не се даде садака од имотот, од којшто треба да се даде, тогаш имотот ќе пропадне.“³

За Аллаховите ﷻ зборови „И нека се плашат, како кога самите зад себе би оставиле...“ Али Ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Ова се однесува на човекот кој се наоѓа на смртна постела, па друг човек го слуша како остава васиет (тестамент), со кој им наштетува на своите наследници. Тогаш Аллах ﷻ му наредува на слушателот да се плаши од Аллах ﷻ и да го упатува и да го насочува кон исправното, односно да мисли на своите наследници, како што посакува да се постапи со нив кога се плаши за нив да не претрпат штета.“ Во „Двата сахиха“ се пренесува дека на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, откако влегол кај Са’д ибн Ебу Векас ﷺ, да го посети, додека бил болен, Са’д ﷺ му рекол: „О, Аллахов Пејгамбере, јас навистина поседувам имот, но немам ниеден наследник освен ќерка ми, дали да поделам две третини од него како садака?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не!“ Са’д ﷺ повторно рекол: „А половина?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не!“ Са’д ﷺ повторно рекол: „А третина?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Третина, но и тоа е многу.“ Потоа додал: „Да ги оставиш твоите наследници да бидат богати е подобро отколку да ги оставиш сиромашни, да питаат од луѓето.“⁴

¹ Сура Ел-Енам, ајет 141.

² Сура Ел-Калем, ајет 17.

³ Го пренесува Ел-Бејхеки, бр. 7487.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1234; Муслим, бр. 3076, 1628; Ен-Несаи, бр. 3628; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1527 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1495.

Според друго толкување, значењето на овој ајет е следното: нека се плашат од Аллах ﷻ при располагањето со имотите на сираците, односно се однесува на претходните зборови во ајетот:

﴿وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا﴾

„И не трошете им ги имотите расипнички и брзо...“¹ Ова толкување го застапува Ел-Хасен, а го поткрепува со заканата содржана во наредниот ајет кој говори за забраната за бесправно трошење од имотот на јетимот (сиракот). Според тоа, значењето би гласело – како што сакате да се постапува кон вашиот род, по вас, затоа и вие постапувајте добро кон јетимите, кога се грижите за нив. А потоа Аллах ﷻ им соопштува дека оној кој го троши имотот на јетимот, неправедно, како да става во својот стомак оган. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Навистина, оние кои неправедно го трошат имотот на сираците, тие само внесуваат во стомаците свои оган и ќе бидат внесени во Цехенемот!“** – т.е. ако ги трошат имотите на јетимите, без причина и потреба, тогаш како да ставаат распламтен оган во своите стомаци, на Судниот ден. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадисот кој говори за седумте кобни гревови, за коишто Аллаховиот Пејгамбер ﷺ наредува да се избегнуваат, а меѓу нив се споменува трошењето на: **„...на имотот на сираците...“**² Ибн Мардевејх пренесува од Ебу Берзе ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„На Судниот ден, некои луѓе ќе бидат оживевани од своите гробови, а од нивните усти ќе пламне оган.“* Бил прашан: *„Кои се тие, о Аллахов Пејгамбере?“* А тој одговорил: *„Зарем не гледаш дека Аллах ﷻ рекол: **Навистина, оние кои неправедно го трошат имотот на сираците...‘** – до крајот на ајетот.“*³

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ آبَاؤُهُ فَلِأُمَّهِ الثُّلُثُ فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمَّهِ السُّدُسُ مِّن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينِ آبَائِكُمْ وَأَبْنَاؤِكُمْ وَأَبْنَاؤِكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (١١)

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 6.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2615; Муслим, бр. 89, 129; Ебу Давуд, бр. 2874 и Ен-Несаи, бр. 3671.

³ Го пренесува Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 10915.

„За вашите деца Аллах ви налага на машкото да му припадне колку на две женски деца. Ако има повеќе од две женски, ним им припаѓаат две третини од тоа што го оставил, а ако е само една, нејзе ѝ припаѓа половина. А на родителите, на секој посебно, му припаѓа шестина од тоа што го оставил, ако има дте. А ако нема дете и го наследат родителите, тогаш на неговата мајка ѝ припаѓа шестина откако ќе се изврши предсмртната порака која ја оставил или откако ќе се подмири долгот. Вие не знаете кој ви е поблизок според користа, родителите ваши или децата ваши. Тоа е Аллахова заповед! Аллах, навистина, сè знае и Мудар е! (11)“

Овој ајет, ајетот којшто следува по него и последниот ајет од оваа сура се нарекуваат „ајети на наследните делови“, односно сите наследни делови произлегуваат од овие три ајети, а и од хадисите коишто ги пренесуваат наследните прописи, коишто воедно претставуваат и толкувачи на нивните значења. Ќе споменеме некои од нив, согласно со тематиката која се третира. А што се однесува на прашањата за коишто се разидуваат, преку аргументирање и извлекување на мислењето кое преовладува, тоа е спомнато во книгата „Ел-Ахкам“ („Прописите“) – а само од Аллах ﷻ бараме помош! А веќе се пренесуваат бројни хадиси, коишто потткинуваат кон изучување на знаењето за наследните делови, бидејќи тоа е една од најважните научни области во фикхот (исламското право). Така, Ебу Давуд и Ибн Маџе пренесуваат хадис од Абдулах ибн Омер ﷺ, чијшто говор достига до Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: *„Знаењето се состои во три работи, а останатото е вишок: јасните ајети, цврстиот сунет и правилниот наследен дел.“*¹ Ибн Ујејне рекол: *„Познавањето на наследните делови се смета за половина од знаењето, бидејќи со него се засегнати сите луѓе.“*

Ел-Бухари пренесува од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и Ебу Бекр ﷺ ме посетија кај племето Бену Селеме, додека бев болен, пешачејќи до мојот дом. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме најде во бесвесна состојба, па побара да му донесат вода, потоа зеде абдест со неа, а потоа ме испрска со водата, па се осветив. Тогаш реков: ‚О, Аллахов Пејгамбере, што ми заповедаш да сторам со својот имот?‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„За вашите деца Аллах ви***

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2885 и Ибн Маџе, бр. 54.

налага на машкото да му припадне колку на две женски деца...¹ Ова предание, исто така, го пренесуваат и Муслим, Ен-Несаи и други автори, од преносот на Суфјан ибн Ујејне.

Во друг хадис, којшто го пренесува имамот Ахмед од Џабир رضي الله عنه, се спомнува поводот за објавувањето на овој ајет, кога рекол: „Жената на Са’д ибн Ер-Реби’ رضي الله عنه дојде кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم и рече: ‚О, Аллахов Пејгамбере, ова се двете ќерки на Са’д ибн Ер-Реби’ رضي الله عنه, чиј татко загина при битката на Ухуд како шехид, а нивниот стрико го зеде сиот нивен имот и не им остави ништо, а тие не можат да се омажат без имот.‘ Тогаш Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рече: ‚Аллах ﷻ ќе пресуди за тоа.‘ Тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот за наследувањето. Потоа Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم испратил пратеник до нивниот стрико, велејќи му: ‚Дај им две третини на двете ќерки на Са’д رضي الله عنه и осмина на нивната мајка, а остатокот ти припаѓа тебе.“² Она што се согледува од овие текстови е следното: првиот хадис на Џабир رضي الله عنه - којшто го пренесува Ел-Бухари – го објаснува поводот за објавување на последниот ајет од оваа сура, како што ќе биде спомнато во понатамошниот тефсир, кога Џабир رضي الله عنه имал сестри, а немал ќерки, па наследството се делело без да има деца и родители. Впрочем, ние го споменаваме хадисот во овој контекст, следејќи го редоследот на Ел-Бухари, бидејќи тој го спомнал во тоа поглавје. Додека вториот хадис на Џабир رضي الله عنه повеќе укажува на вистинскиот повод за објавувањето на овој ајет – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Па Аллах ﷻ рекол: „**За вашите деца Аллах ви налага на машкото да му припадне колку на две женски деца...**“ – т.е. ви наредува да бидете праведни кон нив, бидејќи за време на џахилиетот право на наследство имале само машките лица, додека женските лица биле целосно лишени од таквото право. Затоа Аллах ﷻ наредил нивно изедначување во однос на правото на наследување, со постоење разлика во однос на количината на наследните делови, односно машките лица да земаат двојно поголем дел од женските, бидејќи машкото лице има поголема потреба поради својата обврска за обезбедувањето на трошоците и снабдувањето. Оттука следува потребата машкото лице да земе двојно повеќе од женското. Од овој ајет, исто така, се согледува дека

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4301; Муслим, бр. 1616, 3033; Ет-Тирмизи, бр. 2097 и Ибн Маџе, бр. 2728.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2891; Ет-Тирмизи, бр. 2092; Ибн Маџе, бр. 2720 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14384.

Аллаховата ﷻ милост кон Неговите созданија е поголема од милоста на мајката кон своето дете, бидејќи Тој им препорачува на родителите во однос на нивните деца, а од самата препорака се согледува дека Тој, навистина, е Помилостив кон децата и од нивните родители. Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Имотот му припаѓаше на детето, а васиетот им припаѓаше на двајцата родители, па Аллах ﷻ го укина од тоа она што сакаше. Така, одреди на машкото да му припаѓа двојно повеќе од женското, на секој од родителите да им припаѓа шестина или третина, на сопругата да ѝ припаѓа осмина или четвртина, а на мажот да му припаѓа половина или четвртина.“

За Аллаховите ﷻ зборови **„Ако има повеќе од две женски, ним им припаѓаат две третини од тоа што го оставил, а ако е само една, нејзе ѝ припаѓа половина.“** некои од муфесирите сметаат дека прилогот „повеќе“ (فوق) е вишок во овој ајет!!! Но, тоа е забрането, бидејќи ништо во Куранот не е отповеќе и некорисно. Потоа Аллах ﷻ рекол: **„...ним им припаѓаат две третини од тоа што го оставил...“** Според тоа, ако нивното тврдење е прифатливо, тогаш ајетот би гласел: „Тогаш, на двете им припаѓаат две третини од она што го остава...“ Исто-ремено, прописот за двете третини на двете ќерки се согледува и од прописот за двете сестри, содржан во последниот ајет од оваа сура, во којшто Аллах ﷻ пропишал две третини за двете сестри. Според тоа, ако двете сестри наследуваат две третини, тогаш двете ќерки сигурно да наследуваат две третини. А веќе и во претходниот хадис на Џабир ﷺ се наведува дека Веровесникот ﷺ пресудил на двете ќерки од Са`д ибн Ер-Реби' ﷺ да им припаднат две третини од неговата оставина. Всушност, Куранот и Сунетот укажуваат кон истиот пропис. Исто така, Аллах ﷻ рекол: **„...а ако е само една, нејзе ѝ припаѓа половина...“** Значи, ако на двете ќерки им припаѓаше, исто така, половина од оставината, тогаш тоа ќе беше наведено во овој ајет и немаше тоа да биде пропишано за една ќерка. Сето тоа укажува дека прописот за двете ќерки се однесува и на трите, итн. – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови **„А на родителите, на секој посебно, му припаѓа шестина од тоа што го оставил, ако има дете.“** – до крајот на ајетот. Родителите, при наследувањето, се јавуваат на три начини: 1) Како наследници заедно со децата на починатиот. Во тој случај, на

секој од родителите му припаѓа наследен дел во износ од една шестина. А ако починатиот имал само една ќерка, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од оставината, додека на секој од неговите родители им припаѓа шестина од оставината. А останатата шестина ја зема таткото поради правото на наследување по сродство и блискост (та`сиб). При ваква ситуација, таткото наследува по две основи: одреден наследен дел (ферд) и неодреден наследен дел (та`сиб). 2) Како единствени наследници на починатиот. Во таков случај на мајката ѝ припаѓа една третина од оставината, додека на таткото му припаѓа останатиот дел, со правото на наследување на неодреден дел (та`сиб). Значи, во таков случај таткото добива двојно поголем дел од мајката, односно добива две третини. А доколку со нив се јават сопруг или сопруга, како наследници на починатиот, тогаш на сопругот му припаѓа половина, додека на сопругата ѝ припаѓа четвртина од оставината. Меѓутоа, исламските алими се разиделе на три ставови во однос на прашањето што по тоа ѝ припаѓа на мајката. Според најправилниот став, мајката ќе ја земе останатата третина, при двата случаи, бидејќи останатиот дел од оставината како да го претставува наследниот дел на двајцата родители, а истовремено Аллах ﷻ одредил наследниот дел на мајката да изнесува половина од наследниот дел на таткото, па затоа нејзе ѝ припаѓа преостанатата третина, додека на таткото му припаѓа другиот дел од оставината. Овој став го застапуваат Омер رضي الله عنه, Осман رضي الله عنه, Али رضي الله عنه – преку најверодостојниот став од него, Ибн Месуд رضي الله عنه и Зејд ибн Сабит رضي الله عنه. А воедно, таков е ставот и на седумтемина исламски правници (фекихи), четворицата имами и најголемиот дел од исламските алими (елџумхур). 3) Како наследници заедно со браќата и сестрите на починатиот, било да се негови браќа и сестри од двајцата родители, или само по татко, или само по мајка. Во таков случај, браќата и сестрите не наследуваат ништо, поради постоењето на таткото, кој ги спречува од правото на наследување. Меѓутоа, нивното постоење ја спречува мајката да наследи третина, односно нејзиниот дел се намалува на шестина од оставината. Тогаш, на мајката ѝ припаѓа шестина наследниот дел. А ако не постои друг наследник, освен таткото, тогаш на таткото му припаѓа останатиот дел од оставината.

А што се однесува на прописот за двајцата браќа, на нив се однесува истиот пропис како и на повеќето браќа, според мислењето на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур).

Аллаховите ﷺ зборови **„А ако нема дете и го наследат родителите, тогаш на неговата мајка ѝ припаѓа шестина...“** – т.е. тие го намалуваат наследниот дел на мајката, иако тие не наследуваат. А доколку е само еден брат, тогаш не го намалува нејзиниот дел, освен ако се повеќе од еден.

За Аллаховите ﷺ зборови **„...откако ќе се изврши предсмртната порака која ја оставил или откако ќе се подмири долгот.“** исламските алими од првите и подоцнежните генерации се согласиле дека на долгот му се дава предност во однос на васиетот (претсмртната порака), а тоа се согледува од самото посочување на ајетот. Ахмед, Ет-Тирмизи, Ибн Маџе и авторите на „Тефсирите“ пренесуваат хадис од Али ибн Ебу Талиб ﷺ дека рекол: „Вие, навистина, го читате ајетот: **„...откако ќе се изврши предсмртната пораката која ја оставил или откако ќе се подмири долгот...“** – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ пресуди на долгот да му се даде предност во однос на васиетот. И навистина, браќата и сестрите по мајка и татко наследуваат, а не наследуваат браќата и сестрите по татко. Човекот наследува од својот брат по мајка и по татко, а не и од својот брат по татко.“¹ Потоа, Ет-Тирмизи рекол: „Овој пренос го знаеме само од Ел-Харис.“ Некои од мухадисите му забележуваат на овој преносител, меѓутоа јас сметам дека тој бил добар познавач и толкувач на наследноправните прашања, а добро го познавал и пресметувањето – а Allah ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷺ зборови **„Вие не знаете кој ви е поблизок според користа, родителите ваши или децата ваши.“** – т.е. им пропишавме наследни делови на татковците и на синовите и ги изедначивме во однос на наследните права, за разлика од нивната положба за време на џахилиетот и за разлика од нивниот пропис на почетокот од исламот, кога сиот имот му припаѓал на детето, додека на родителите им припаѓало само оставеното со васиет – како што беше наведено од Ибн Абас ﷺ. Allah ﷻ го укинал сето тоа и го преиначил во друг пропис, одредувајќи им наследни делови и на едните и на другите, согласно со

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2094 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1226.

нивната блискост до починатиот, бидејќи човекот може да стекне дуњалучка или ахиретска добивка, или и од двете поради својот татко, дури повеќе и од својот син, а може да биде и обратно. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**Ви не знаете кој ви е поблизок според користа, родители-те ваши или децата ваши.**“ – т.е. користа може да се очекува и од едните, а може да се очекува и од другите, затоа Ние им одредивме наследни делови и на едните и на другите, и ги изедначивме во однос на наследните права – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови „**Тоа е Аллахова заповед!**“ – т.е. ова што го споменаваме од деталните наследни односи и доделувањето на некои од наследниците поголеми наследни делови, за разлика од други, е обврска (пропис) кон и од Аллах ﷻ, којашто ја пропишал, а Аллах ﷻ сè знае и Мудар е, бидејќи ги одредува нештата онаму каде што припаѓаат и секому му го дава она што му припаѓа. Затоа на крајот од ајетот рекол: „**Аллах, навистина, сè знае и Мудар е!**“

﴿ وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَالِأُمَّةِ أَوْ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةٍ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾

„И вам ви припаѓа половина од она што го оставаат сопругите ваши, доколку немаат дете. А ако имаат дете, тогаш вам ви припаѓа четвртина од она што го оставаат, откако ќе се изврши пораката која ја оставиле или откако ќе се подмири долгот. И на сопругите им припаѓа четвртина од она што го оставате, доколку немате дете. А ако имате дете, тогаш ним им припаѓа осмина од она што го оставате, откако ќе се изврши пораката која ја оставате или откако ќе се подмири долгот. А ако мажот или жената немаат родители и деца, но имаат брат или сестра, тогаш секому од нив му припаѓа шестина. А ако се повеќе од тоа, тогаш заеднички учествуваат во третината, откако ќе се изврши пораката која е оставена или откако ќе се подмири долгот не оштетувајќи никого со тоа. Тоа е препораката од Аллах. Аллах сè знае и Благ е! (12)“

Аллах ﷻ во овој ајет вели: „О, сопрузи, вам ви припаѓа половина од оставината на вашите сопруги, доколку умрат без да остават деца по својата смрт. А ако пак остават деца по нив, тогаш вам ви припаѓа четвртина од нивната оставина, по давањето на она што го порачале пред нивната смрт (васиетот) и по подмирувањето на нивните долгови. А веќе претходно беше спомнато давањето предност на подмирувањето на долговите во однос на васиетот. По сето тоа се дели оставината. Околу овој пропис се согласиле сите исламски алими (иџма).

Прописот на децата од децата, па надолу е еднаков на прописот на родените деца.

Потоа Аллаh ﷻ рекол: **„И на сопругите им припаѓа четвртина од она што го оставате...“** – до крајот на ајетот. Наследниот дел од четвртина или осмина го добива едната сопруга, а ако се две, три или четири сопруги, тогаш и тие, исто така, заеднички учествуваат во четвртината или осмината. Аллаховите ﷻ зборови: **„...откако ќе се изврши пораката која ја оставате...“** – до крајот на ајетот. Овие зборови беа претходно протолкувани. Аллаховите ﷻ зборови **„А ако мажот или жената немаат родители и деца...“** – „немањето родители и деца“ (الكلالة) го дефинирал Ебу Бекр Ес-Сидик ﷺ, велејќи: „Ќе го објаснам тоа според моето мислење, па ако е правилно, тогаш тоа е од Аллаh ﷻ, а ако е погрешно, тогаш тоа е од мене и од шејтанот, а Аллаh ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ немаат ништо со тоа. Тоа значи, човекот да умре без да има дете и родител.“ Ова мислење, исто така, се пренесува од Омер ﷺ, Али ﷺ, Ибн Месуд ﷺ, Ибн Абас ﷺ и Зејд ибн Сабит ﷺ. Истото мислење се пренесува и од Еш-Ша’би, Ен-Нехаи, Ел-Хасен, Катаде, Џабир ибн Зејд, Ел-Хакем и мноштво од првите и подоцнежните генерации. Истовремено, тоа е ставот и на жителите на Медина, Куфа и Басра. Исто така, таков е ставот и на седуммината исламски правници (фекихи), четворицата имами и најголемиот дел од исламските алими (ел-џумхур), дури и повеќето од преносителите на исламскиот консензус (иџма) пренесуваат исламски консензус (иџма) за тоа. Зборовите **„...но имаат брат или сестра...“** – т.е. по мајка, како што стои во кираетот на некои од Селефот, меѓу кои спаѓа и Са’д ибн Ебу Векас ﷺ. Исто така, и Ебу Бекр ﷺ ги протолкувал овие зборови, на истиот начин, како што пренесува Катаде. Зборовите **„...тогаш секому од нив му припаѓа шестина. А ако се**

повеќе од тоа, тогаш заеднички учествуваат во третината...“ – браќата и сестрите по мајка се разликуваат од останатите наследници според неколку обележја: 1) наследуваат од оставината и во присуство на мајката, со чие посредство се поврзани со починатиот; 2) машките и женските од нив се еднакви при наследувањето; 3) не наследуваат освен ако умрениот немал родител и дете, значи не наследуваат доколку имал татко или дедо, или дете или деца од своето дете и 4) не добиваат повеќе од третина при наследувањето, макар и нивната бројка да биде голема. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ез-Зухри дека рекол: „Омер ﷺ пресуди дека браќата од страната на мајката треба да наследат двојно поголем дел од сестрите. Потоа Ез-Зухри рекол: „Не мислам дека Омер ﷺ пресудил со таков пропис, а притоа да не го знаел тоа од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ А овој ајет е јасен, во којшто Allah ﷻ вели: „**А ако се повеќе од тоа, тогаш заеднички учествуваат во третината...**““.

Прашање: Исламските алими се разминале во однос на прашањето за заедничкото учество во наследниот дел, чијшто приказ е следниот: меѓу наследниците да се јават сопруг, мајка или баба, две од децата на мајката и едно или две од децата од двајцата родители. Според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), при ваква ситуација на сопругот му припаѓа половина, на мајката или на бабата им припаѓа шестина, на децата од мајката им припаѓа третина, а во нивниот дел учествува и детето од двајцата родители и добива од заедничкиот дел, како да е дете од мајката. Ова прашање се јавило за време на владетелот на верниците Омер ﷺ, а тој пресудил на сопругот да му припадне половина, на мајката шестина, а третината ја одредил само за децата од мајката. Тогаш, децата од двајцата родители му рекле: „О, владетелу на верниците, нашиот татко не беше магаре, зарем не сме од една мајка?“ Тогаш Омер ﷺ пресудил и тие заеднички да учествуваат во делот на децата од мајката. Овој став се пренесува и од Осман ﷺ, а воедно тој е еден од ставовите на Ибн Месуд ﷺ, Зејд ибн Сабит ﷺ и Ибн Абас ﷺ. Истиот став се пренесува и од Сеид ибн Ел-Мусејб, кадијата Еш-Шурејх, Месрук, Тавус, Мухамед ибн Сирин, Ибрахим Ен-Нехаи, Омер ибн Абдулазиз, Ес-Сеури, Еш-Шерик и Исхак ибн Рахавејх. Тоа е ставот и на мезхебот на имамот Малик и имамот Еш-Шафија. Додека пак, Али ибн Ебу Талиб ﷺ не пресудувал со нивно заедничко учествување во делот

на децата од мајката, туку третината ја одредувал само за децата од мајката, а децата од двајцата родители не добивале ништо, бидејќи тие наследуваат од починатиот неодреден дел, а кога ќе се подели оставината во ваков случај, тогаш ним не им следува ништо. Веки' ибн Ел-Церах рекол: „Никој не се разидува со него во ваквиот став.“ Овој став наедно го застапуваат и Убеј ибн Ка'б ﷺ и Ебу Муса Ел-Еш'ари ﷺ. Тоа е и познатиот став на Ибн Абас ﷺ, и мезхебот на Еш-Ша'би, Ибн Ебу Лејла, Ебу Ханифа, Ебу Јусуф, Мухамед ибн Ел-Хасен, Ел-Хасен ибн Зијад, Зуфер ибн Ел-Хузејл, имамот Ахмед, Јахја ибн Адем, Нуајм ибн Хамад, Ебу Сеур и Давуд Ез-Захири. Исто така, овој став го избрал и Ебу Ел-Хасен ибн Ел-Лубан Ел-Ферди – Аллах ﷻ да му се смилува – во своето дело „Ел-Иџаз“ („Краток приказ“).

Аллаховите ﷻ зборови: „...откако ќе се изврши пораката која е оставена или откако ќе се подмири долгот не оштетувајќи никого со тоа.“ – т.е. неговиот васиет да биде праведен, а не преку неправда и нанесување штета, односно со спречување на некои од наследниците да го наследат својот дел, којшто Аллах ﷻ го пропишал, или да наследат помалку од него, или да наследат повеќе од него. Оној кој го прави тоа е ист како оној кој се противи кон Аллах ﷻ во Неговиот пропис и законодавство. Затоа Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Наштетувањето при васиетот е еден од големите гревови.*“¹ Ен-Несаи ова предание го пренесува како говор од Ибн Абас ﷺ, велејќи: „Точно е дека ова предание е од говорот на Ибн Абас ﷺ.“ Затоа исламските имами се разминале на два става во однос на давањето предност на еден од наследниците при васиетот² – дали е тоа исправно или не: 1) Тоа не е правилно, бидејќи може да предизвика прекор за преземениот чин. А веќе се пренесува во еден хадис дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Навистина, Аллах ﷻ секому му го дал правото коешто му припаѓа, затоа нема васиет за наследникот.*“³ Ова е ставот на мезхебот на имамите Малик, Ахмед, Ебу Ханифа и Еш-Шафија – според неговиот поранешен став, Аллах ﷻ да им се смилува.

¹ Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 12249; Ед-Дарекутни, бр. 4216 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 8942.

² Надоврзување од авторот: „Односно, оставителот на васиетот да порача дел од неговиот имот да земе некој од неговите наследници, покрај другите наследници.“

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3565 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21791.

2) Според модифицираниот став на имамот Еш-Шафија, тоа е исправно, а наедно тоа е ставот и на: Тавус, Ата' и Омер ибн Абдулазиз. Исто така, овој став го избрал и Абдулах Ел-Бухари, во својот „Сахих“, докажувајќи го тоа со постапката на Рафи' ибн Хадиџ ﷺ кога оставил васиет на неговата жена Фезаријка да не ѝ се открива она што е затворено во неговата соба. Некои од исламските алими сметаат дека тоа е неправилно само ако оставителот има лошо мислење за наследниците, бидејќи Веровесникот ﷺ рекол: „*Чувајте се од сомничењата бидејќи сомничењето е најлажен говор.*“¹ А Аллах ﷻ рекол:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ﴾

„Аллах, навистина, ви наредува доверливите нешта да им ги давате на тие што ги заслужуваат...“² – и не прецизирал дали тоа се однесува на наследникот или на некој друг.³ Таков е ставот на Ел-Бухари. Според тоа, кога давањето предност на еден од наследниците при наследувањето е правилно и соодветно, на тоа се однесува разидувањето меѓу исламските алими. Меѓутоа, кога таквата постапка претставува итрина или средство за зголемување или намалување на наследните делови на некои од наследниците во однос на други, тогаш тоа се смета за харам (забрането), со консензус на исламските алими (иџма), поткрепен со текстот на овој ајет: „...не оштетувајќи никого со тоа. Тоа е препораката од Аллах. Аллах сè знае и Благ е!“

﴿ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾ (١٣) وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

„Тоа се Аллаховите прописи! А оној кој е покорен на Аллах и на Пејгамберот Негов, Тој ќе го внесе во џенетските градини, под кои реки течат и во нив, за навек, ќе останат. А тоа е огромен успех!

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4849; Муслим, бр. 4646, 2563; Ет-Тирмизи, бр. 1988; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9675 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1684.

² Сура Ен-Ниса, ајет 58.

³ Надоврзување од авторот: „Ова е само ставот на имамот Ел-Бухари, Аллах ﷻ да му се смилува, но сепак, она што може да се согледа (а Аллах ﷻ најдобро знае) е дека спротивниот став е поцврст, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „...не оштетувајќи никого...“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Нема васиет за наследникот.“ – освен во ситуацијата кога оној, за чија корист се остава васиетот, е лице со посебни потреби, за кое оставителот на васиетот чувствува посебна грижа кон него и сака да му завешта дел од својот имот за негова корист.“

(13) А оној кој е непокорен на Аллах и на Пејгамберот Негов, и ги преминува границите Негови, Тој ќе го внесе во Џехенмот и во него, за навек, ќе остане. И нему му припаѓа понижувачка казна! (14)“

Т.е. овие се тие одредби и делови, кои Аллах ﷻ ги одредил за наследниците, согласно со нивната блискост до починатиот и согласно со нивната потреба од него и со загубата. Тоа се Аллаховите ﷻ граници, затоа не пречекорувајте ги. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...А оној кој е покорен на Аллах и на Пејгамберот Негов.“ – т.е. притоа, не зголемувајќи им и не намалувајќи им на некои од наследниците, со итрина и замка, туку придржувајќи се притоа кон Аллаховиот ﷻ пропис и одредба. Зборовите „...Тој ќе го внесе во џенетските градини, под кои реки течат и во нив, за навек, ќе останат. А тоа е огромен успех! (13) А оној кој е непокорен на Аллах и на Пејгамберот Негов, и ги преминува границите Негови, Тој ќе го внесе во Џехенмот и во него, за навек, ќе остане. И нему му припаѓа понижувачка казна!“ И нему му припаѓа казна понижувачка!“ – т.е. поради неговото менување на она што го пропишал Аллах ﷻ и противење кон Неговата одредба, а тоа се јавува како резултат на неговото незадоволство од Аллаховата ﷻ рас-пределба на наследните делови и прописите за нив. Затоа таквиот ќе биде казнет со понижување низ вечната и болна казна.

﴿ وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهَدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا ﴾ (١٥) وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِيهَا مِنْكُمْ فَأَذُوهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴾ (١٦)

„Ако некоја од сопругите ваши стори прељуба, побарајте од нив тоа да го посведочат четворица од вас, па ако посведочат, држете ги во куќите сè додека смртта не ги стигне или додека Аллах не им даде излез. (15) А ако, пак, двајцата го направат тоа, тогаш, прекорете ги, а ако се покајат и поправат, тогаш оставете ги на мира, бидејќи Аллах ги прима покајанијата и Милостив е!“ (16)

На почетокот на исламот, прописот за жената, за која се утврдило со непобитни докази, дека направила прељуба (зиналук) бил следниот: таа се затворала во нејзиниот дом, без да излезе од него, сè додека

не ѝ дојде смртта. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „Ако некоја од сопругите ваши стори прељуба!...“ – т.е. блуд. Зборовите: „...побараје од нив тоа да го посведочат четворица од вас, па ако посведочат, држете ги во куќите сè додека смртта не ги стигне или додека Аллах не им даде излез...“ – т.е. Аллаховата ﷻ одредба претставува укинување на дотогашниот пропис. Ибн Абас ﷺ рекол: „Таков беше прописот сè додека Аллах ﷻ не ја објави сурата ‚Ен-Нур‘. Тогаш, Аллах ﷻ го укина ваквиот пропис со прописот за удирање и каменување.“ Истиот став се пренесува од мноштво од табиините, а воедно и исламските алими се согласиле за тоа (иџма‘). Имамот Ахмед пренесува од Убаде ибн Ес-Самит ﷺ дека рекол: „Кога на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му се објавуваше Објава, нејзините траги се забележуваа врз него и тоа му отежнуваше, а наедно се менуваше и неговото лице. Еден ден Аллах ﷻ му објави Објава, па штом се сталожил, рече: „Земете од мене бидејќи Аллах им дал излез. Ако женетиот блудничил со мажена, ако неженетиот или немажената блудничат; за женетиот или мажената следуваат стотина удари и каменување! За немажената или неженетиот следуваат стотина удари и една година прогон!“¹ Овој хадис го пренесуваат и Муслим и авторите на „Сунените“ од повеќе преноси.

Ибн Ханбел, придржувајќи се кон содржината на наведениот хадис, смета дека треба да се направи спој меѓу удирањето и каменувањето во однос на женетиот прељубник и мажената прељубница. Додека, според мислењето на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), женетиот прељубник т.е. мажената прељубница само се каменува, без удирање, поткрепувајќи го својот став со тврдењето дека Веровесникот ﷺ ги каменува Маиз и Гамидијката, и двата Евреји-прељубници, без удирање пред тоа. Тоа укажува на фактот дека удирањето не е обврска, туку напротив, тоа е укинато – а Аллах ﷻ најдобро знае. Ет-Табери пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Штом беше објавена сурата Ен-Ниса, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Нема затворање (за жената) по сурата Ен-Ниса‘.“²

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1690, 3200; Ебу Давуд, бр. 4415; Ет-Тирмизи, бр. 1434; Ибн Маџе, бр. 2550 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22208.

² Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 11574; Ет-Табери во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 12033; Ед-Дарекутни, бр. 3991 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 10917.

За Аллаховите ﷺ зборови **„А ако, пак, двајцата го направат тоа, тогаш, прекорете ги...“** Ибн Абас ﷺ рекол: „Т.е. со навреди, срамотење и удирање со обувки. Таков беше прописот за нив сè додека Аллах ﷻ не го укина и го преиначи во удирање и каменување.“ Икриме и други рекле: „Овој ајет е објавен за мажот и за жената, кога ќе направат прељуба.“ Ес-Суди рекол: „Овој ајет е објавен за момчињата и за девојките кои ќе направат прељуба, пред да се стапат во брак.“ Муџахид рекол: „Овој ајет е објавен за двајца мажи, кога ќе го сторат она што не доликува.“ Тој како да сака да укаже кон постапките на Лутовиот ﷺ народ – а Аллах ﷻ најдобро знае. Авторите на „Сунените“ пренесуваат хадис од Ибн Абас ﷺ, кревајќи го до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Ако забележите некој да прави дела како Лутовиот ﷺ народ, тогаш убијте го и оној кој го прави тоа и оној врз кој се прави тоа.“*“¹

Аллаховите ﷺ зборови: **„...а ако се покајат и се поправат...“** – т.е. го остават она што го правеле и ги поправат своите дела. Зборовите: **„...тогаш оставете ги на мира...“** – т.е. не однесувајте се кон нив грубо и сурово, по тоа, бидејќи оној кој се покајал е како оној кој нема грев. За зборовите **„...бидејќи Аллах ги прима покајанијата и Милостив е!“**, во „Двата сахиха“ се пренесува хадис, во којшто стои: *„Кога нечија робинка ќе направи прељуба, тогаш нека ја камшикува нејзиниот сопственик но нека не ја вреќа!“*² – т.е. нека не ја срамоти поради срамното дело коешто го сторила, откако ќе ѝ изврши шеријатска казна, бидејќи тоа е искуп за она што го сторила.

﴿ إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ (١٧) وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارًا أُولَٰئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٨﴾ ﴿

„Покајувањето кај Аллах е само за оние кои прават лошо, без знаење, а потоа се покајуваат, што побргу. Ним Аллах ќе им прости. А Аллах сè знае и Мудар е! (17) А покајувањето не е за оние кои

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4462; Ет-Тирмизи, бр. 1456 и Ибн Маџе, бр. 2561.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2119; Муслим, бр. 1703, 3215 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10033.

прават лоши дела сè додека некому од нив не му дојде смртта, па вели: „Јас, навистина, се каам, сега!“ – а и за оние кои умираат како неверници. Ним им подготвивме болна казна. (18)“

Аллах ﷻ во овие ајети соопштува дека го прифаќа покајувањето (теубата) на оној кој прави лоши дела, без знаење, а потоа се покајува, макар и по уочувањето на мелекот кој му ја одзема душата, пред да започне да кркори неговата душа, пред нејзиното испуштање. Муџахид и други рекле: „Секој кој е непослушен кон Аллаx ﷻ, намерно или ненамерно, се смета дека го прави тоа без знаење, сè додека не се покае од гревот кој го прави.“ Ебу Салих пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Т.е. поради неговото незнаење, правел лоши дела.“ Зборовите: „...а потоа се покајуваат, што побргу...“, од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Тоа се однесува на краткиот период пред забележувањето на мелекот на смртта.“ Ед-Дахак рекол: „Сè што е пред смртта се смета за ,што побргу‘.“ Ел-Хасен рекол: „Т.е. сè додека не започне да кркори.“ Ик-риме рекол: „Сиот дуњалук се смета за ,што побргу‘.“

Споменување хадиси на оваа тематика

Имамот Ахмед пренесува од Ибн Омер ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Аллаx ﷻ навистина, го прифаќа покајувањето на човекот сè додека душата не му закркори во гркланот.“¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ет-Тирмизи и Ибн Маџе.

Ибн Мардевејх пренесува од Абдулах ибн Омер ؓ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Нема ниеден роб-верник да се покае еден месец пред смртта, а притоа Аллаx ﷻ да не го прифати покајувањето во период помал и од тоа. А и доколку се покае еден ден или еден час пред својата смрт, Аллаx ﷻ знае за неговото покајување и искреност и го прифаќа тоа од него.“²

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3537 и Ибн Маџе, бр. 4253.

² Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-кебир“, бр. 13609 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 17506.

Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ навистина, го прифаќа покајувањето од Својот роб сè додека не започне да кркори неговата душа.“¹

Имамот Ахмед пренесува Ебу Сеид ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Иблис рекол: „О, Господару мој, се колнам во Твојата гордост и слава, нема да престанам да ги заведувам сè додека нивните души се наоѓаат во нивните тела.“ Тогаш Аллах ﷻ рекол: „Се колнам во Мојата гордост и слава, нема да престанам да им простувам сè додека бараат прошка од Мене.“²

Овие хадиси укажуваат на фактот дека покајувањето на оној кој се покајува кај Аллах ﷻ, сè додека постои живот во него, ќе биде прифатено. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**Ним Аллах ќе им прости. А Аллах сè знае и Мудар е!**“ А што се однесува на кркореењето на душата, којашто стигнала до гркланот и веќе излегува од човековото тело, за неа покајувањето е бескорисно и неприфатливо, бидејќи времето за покајување веќе одминало. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**А покајувањето не е за оние кои прават лоши дела сè додека некому од нив не му дојде смртта, па вели: „Јас, навистина, се каам, сега!“**“ Како што одредил Аллах ﷻ, за жителите на земјата, покајувањето нема да биде прифатено во моментот кога ќе го видат сонцето како изгрева на запад, како што вели Аллах ﷻ:

﴿يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا﴾

„На денот кога ќе дојдат некои од знаменијата на Господарот твој, тогаш верувањето нема да користи никому, доколку не верувал претходно или доколку не сторил со верувањето свое добро...“³

Аллаховите ﷻ зборови: „...а и за оние кои умираат како неверници.“ – т.е. неверникот ако умре со својот куфр и ширк, тогаш него-

¹ Го пренесуваат Ет- Тирмизи, бр. 3537; Ибн Маџе, бр. 4253 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6372.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 27627 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 17573.

³ Сура Ел-Енам, ајет 158.

вото каење нема да му биде од корист, ниту ќе биде прифатена неговата теуба (покајување). Исто така, нема да биде прифатен никаков испкуп од него, макар и да изнесува колку сета земја. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**Ним им подготвивме болна казна.**“ – т.е. којашто нанесува жестока трајна болка.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِيَذَّبُنَّ عَنْ بَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴾ (١٩) وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مُبِينًا ﴾ (٢٠) وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَاهُ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴾ (٢١) وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴾ (٢٢) ﴿

„О, верници, не ви се дозволува да ги наследувате жените, без нивна желба. И не спречувајте ги да си заминат со дел од она што им го дадовте, освен ако сторат очигледно срамно дело. Со нив убаво живејте! А ако почувствувате непожелност кон нив, можно е да не сакате нешто во коешто Аллах дал големо добро. (19) Ако сакате едната сопруга да ја смените со друга, и на едната од нив сте ѝ дале богати дарови, не земајте ништо од тоа! Зарем тоа со клевета да го земете и да направите очигледен грев? (20) А како можете да ѝ го земете тоа, кога веќе потполно интимно се препуштивте еден на друг, а тие веќе зедоа од вас договор цврст!? (21) И не стапувајте во брак со оние од жените со кои стапиле во брак татковците ваши, по сето она што било дотогаш. Тоа е, навистина, срамно дело, грев и лош пат. (22)“

Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ؓ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**О верници, не ви се дозволува да ги наследувате жените, без нивна желба...**“ – рекол: „Кога еден маж ќе умреше, неговите наследници имаа поголемо право на неговата жена: ако сакале ќе се оженеле со неа, ако сакале ќе ја омажеле за друг, а ако сакале воопшто не ја мажеле или женеле, но поседувале поголемо право над неа и од нејзиното семејство. Тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот: „**О верници, не ви се дозволува да ги наследувате жените, без нивна желба...**“ Овој исказ го пренесуваат Ел-Бухари, Ебу Давуд, Ен-Несаи, Ибн Марде-

вејх, Ибн Ебу Хатим и други, пренесувајќи повеќе хадиси кои алудираат на истата содржина. Ибн Џурејџ пренесува од Икриме дека рекол: „Овој ајет е објавен поради Кебиша бинт Ма'н ибн Асим ибн Ел-Еус ﷺ, чиј сопруг Ебу Кајс ибн Ел-Еслет умрел и ја оставил вдовица. Тогаш неговиот син ја исклучил од сè, а таа дошла кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рекла: ‚О, Аллахов Пејгамбере, јас не наследив ништо од маж ми, ниту ми е дозволено да се мажам.‘ Тогаш Аллах ﷻ го објавил овој ајет.“ Ес-Суди пренесува од Ебу Малик дека рекол: „Жената за време на џахилиетот, откако нејзиниот сопруг ќе умрел, била посетувана од неговите наследници и тие фрлале облека врз неа. Па ако нејзиниот сопруг имал друг помал син или брат, тогаш тој ја задржувал сè додека не остарела или додека не умрела, а потоа ја наследувал. Но, доколку таа се извлечела од тоа и заминела кај своето семејство, без да биде фрлена облеката врз неа, тогаш се сметало дека се спасила. Тогаш Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„...не ви се дозволува да ги наследувате жените...“**“

Аллаховите ﷻ зборови **„...не спречувајте ги да си заминат со дел од она што им го дадовте...“** – т.е. да им нанесувате штета при заедничкиот живот, за да ви го остават она што сте им го дале како венчалан дар или дел од него, или да им одземете некое од нивните права врз вас, или нешто слично на тоа, во облик на надменост кон нив и наштетување. Абдулах ибн Ел-Мубарек рекол: „Аллаховите ﷻ зборови: **„...не ви се дозволува да ги наследувате жените, без нивна желба...“** – се однесуваат на времето на џахлиетот, додека Аллаховите ﷻ зборови: **„...И не спречувајте...“** – се однесуваат за времето на исламот.“

За Аллаховите ﷻ зборови **„...освен ако сторат очигледно срамно дело...“** – Ибн Месуд ﷺ, Ибн Абас ﷺ и мноштвото од табиините рекле: „Тоа се однесува на зиналукот (прељубата), односно ако жената направи прељуба, тогаш ти е дозволено да го бараш назад мехрот (венчалниот дар), којшто си ѝ го дал и да ѝ додеваш сè додека не ти го врати, а потоа ослободи се од неа.“ Според друго толкување, тоа се однесува на непослушноста и на непокорноста на жената. Ибн Џерир рекол: „Поимот ‚срамно дело‘ ги опфаќа зиналукот, непокорноста, непослушноста, погрдниот говор и слично.“ Значи, сето ова го дозволува додевањето сè додека не му го врати неговото право или дел од него, а потоа нему му се дозволува да се раздели од неа. Ова толкување е соодветно – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷺ зборови: **„Со нив убаво живејте!“** – т.е. зборувајте им учтиви зборови, пријатно однесувајте се кон нив и разубавувајте го вашиот изглед, согласно со вашите можности, како што посакувате и тие да постапуваат со вас и да се дотеруваат за вас. Затоа и вие возвраќајте им со истото, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾

„И на жените им припаѓа исто онолку, колку што им припаѓа на мажите во однос на нив, со добротинство...“¹ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Најдобриот меѓу вас е оној кој е најдобар кон својата сопруга, а јас сум најдобриот кон својата сопруга меѓу вас.“²* Имено, неговиот добар морал се гледал во убавото однесување во брачниот живот, постојаното дружење, пријатниот соживот, изразувањето љубов, обезбедувањето доволна издршка и задоволувањето на животни потреби, релаксирањето и смеата со своите сопруги, како што правел со Аиша ﷺ, наттрчувајќи се со неа, со цел преку тоа да ја искаже неговата љубов кон неа. Понекогаш ги собирал сите свои сопруги во домот на некоја од нив, за да вечераат заедно, а потоа секоја од нив заминувала во својот дом. А штом ќе клањал јација-намаз, влегувал во својот дом и останувал некое време со своето семејство, дружејќи се со нив пред да заспие. Затоа Аллах ﷻ рекол:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

„Вие веќе имате, во Пејгамберот Аллахов, пример прекрасен...“³

Аллаховите ﷺ зборови: **„Со нив убаво живејте! А ако почувствувате непожелност кон нив, можно е да не сакате нешто во коешто Аллах дал големо добро.“** – т.е. можно е, ако сте трпеливи да ги задржите, иако ги презирате, да најдете на големо добро за вас на дуњалукот и на ахиретот, како што рекол Ибн Абас ﷺ: *„Тоа значи мажот да се однесува со љубов кон жената, а потоа да добие дете од неа, од кое ќе стекне големо добро.“*

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 228.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3895; Ел-Бејхеки, бр. 15222; Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 6141 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 984.

³ Сура Ел-Ахзаб, ајет 21.

Аллаховите ﷺ зборови: **„Ако сакате едната сопруга да ја смени-те со друга, и на едната од нив сте ѝ дале богати дарови, не земајте ништо од тоа! Зарем тоа со клевета да го земете и да направите очигледен грев?** – т.е. кога некој од вас сака да се раздели од својата сопруга и да стапи во брак со друга жена, тогаш не му доликува да го бара назад она што ѝ го дал како мехр (венчален дар), макар и тоа да изнесува колку огромен и скапоцен имот. Во овој ајет е содржан доказ дека се дозволува мехрот да биде во огромна количина и износ. Од Омер ﷺ се пренесува дека го забранувал тоа, но потоа се откажал од таквиот став.

Ибн Ел-Мунзир пренесува од Абдурахман Ес-Салими дека рекол: „Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ рекол: ‚Немојте да претерувате со венчалните дарови кон жените.‘ Тогаш, една жена рече: ‚Ти не одлучуваш за тоа, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **А притоа сте ѝ дале, на некоја од нив, огромен имот...** – т.е. од злато, а тоа се наоѓа и во кираетот на Ибн Месуд ﷺ. Затоа, не ви се дозволува да земате што било од него. Тогаш, Омер ﷺ рече: ‚Навистина, жената ти противрече и те совлада.‘“ Во „Двата сахи-ха“ се пренесува дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им се обратил на мажот и на жената, откако завршиле со постапката на заемно проколнување (лиан), со зборовите: „*Аллах ﷻ знае дека едниот од вас е лажго, па дали некој од вас сака да се покае?*“, повторувајќи го тоа трипати. Тогаш мажот рекол: *О Аллахов Пејгамбере, а мојот имот?*“ – т.е. што е со венчалниот дар којшто ѝ го дадов –А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: *Нема имот за тебе. Ако си во право, тогаш тоа ѝ припаѓа поради тоа што ти е дозволен нејзиниот орган. А ако не си во право, тогаш тоа е уште подалеку за тебе.*“¹ Во „Суненот“ на Ебу Давуд се пренесува од Недире ибн Ебу Недире ﷺ дека се оженил за жена-девица, сокриена од нејзината завеса, но потоа забележал дека е забременила вршејќи пре-љуба, па отишол кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и му го спомнал тоа, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ пресудил венчалниот дар да ѝ припадне на жената, а потоа ги разделил и наредил жената да се изудира како ше-ријатска казна. А потоа рекол: *„Детето е твој роб, а венчалниот дар е*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5006; Муслим, бр. 1493, 2743; Ебу Давуд, бр. 2257 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4573.

надоместок за легнувањето со неа.¹ Затоа Аллаh ﷻ рекол: „А како можете да ѝ го земете тоа, кога веќе потполно интимно се препуштивте еден на друг...“.

За Аллаховите ﷻ зборови: „...а тие веќе зеда од вас договор цврст!?!...“ од Ибн Абас ؓ се пренесува дека тоа се однесува на брачниот договор. Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „Тоа значи, задржување со добротинство или разведување со добротинство.“ На тоа се однесуваат и зборовите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Ги зеда од вас со Аллахово ﷻ аманет и нивните плодници ви станаа дозволени со Аллаховиот ﷻ збор.“² Од Ер-Реби' ибн Енес се пренесува дека рекол: „Под „Аллахово ﷻ збор“ се мисли на сведочењето при хутбата, при склучувањето на бракот.“ Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Џабир ؓ, дека при прошталната хутба Веровесникот ﷺ рекол: „...и однесувајте се кон жените добро, бидејќи вие, навистина, ги зеда од вас со Аллахово ﷻ аманет и нивните плодници ви станаа дозволени со Аллаховиот ﷻ збор.“³

Аллаховите ﷻ зборови „И не стапувајте во брак со оние од жените, со кои стапиле во брак татковците ваши...“ – и Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ﴾

„И да спојувате две сестри во ист брак...“⁴ – упатуваат кон фактот дека овие работи се забранети за овој Умет и се отсликани преку најгрозорен опис. Затоа Аллаh ﷻ рекол: „Тоа е, навистина, срамно дело, грев и лош пат.“ Аллаh ﷻ рекол:

﴿وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْجَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾

„И не доближувајте му се на блудот. Тоа, навистина, е срамно дело и лош пат.“⁵ Во овој ајет се додава зборот: „...грев...“ – т.е. омразен грев, кој предизвикува огромна омраза во душите на синот и на

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2131; Ел-Бејхеки, бр. 13470 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 10704 и 10705.

² Го пренесува Муслим, бр. 2137, 1218.

³ Го пренесува Муслим, бр. 2137, 1218.

⁴ Сура Ен-Ниса, 23 ајет.

⁵ Сура Ел-Исра, 32 ајет.

таткото, откако синот се оженил со неговата претходна сопруга, бидејќи човекот често се жени со жената на оној кој го мрази. Затоа, „мајките на верниците“ се забранети за овој Умет, бидејќи тие се нивни „мајки“, затоа што се сопруги на Веровесникот ﷺ, а тој е како „татко“, дури и повеќе, бидејќи поседува поголемо право кај верниците од нивните татковци, според консензусот на исламските алими (иџма). Впрочем, љубовта кон него е над сечија љубов – нека е Аллаховиот ﷺ салават и селам врз него. Зборовите „...и лош пат.“ – т.е. тоа е лош пат за оној човек кој тргнува по него. А кој ќе го стори тоа, се смета за одметник од својата вера и го убиваат, а неговиот имот станува сопственост на заедничкиот буџет (Бејтул-мал) на муслиманите, како што пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“ од преносот на Ел-Бера’ ибн Азиб ؓ. Тој рекол: „Стрико ми Ел-Харис ибн Умејр ؓ помина покрај мене, а со себе носеше бајрак, којшто му го дал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, па го прашав: ‚О, стрико, каде те испратил Аллаховиот Пејгамбер ﷺ?‘ Тој одговори: ‚Ме испрати кај еден човек, кој се оженил со жената на неговиот татко, па ми нареди да му го отсечам вратот.“¹

Исламските алими се согласни дека е строго забрането човек да се ожени со жена која била во интимен однос со неговиот татко или пак постои сомневање дека таткото имал однос со неа. Меѓутоа, тие имаат спротивни ставови доколку се работи за ситуација кога таквиот човек ќе остане сам со таа жена под влијание на неговата страст, но нема да оствари интимен однос со неа, или, пак, го гледа во неа она што му е забрането да го гледа и кај други жени.

(Оттука започнува петтиот џуз од Куранот)

﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمْ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنَ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2598.

رَحِيمًا (٢٣) وَالْمُحْصَنَاتِ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا
 وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ
 أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
 حَكِيمًا (٢٤) ﴿

„Забранети ви се мајките ваши, и ќерките ваши, и сестрите ваши, и тетките ваши по татко, и тетките ваши по мајка, и ќерките на братот, и ќерките на сестрата, и мајките ваши кои ве доеле, и сестрите ваши по доење, и мајките на жените ваши, и паштерките ваши кои се во домовите ваши, од жените ваши со кои сте имале интимен однос, а ако не сте имале интимен однос со нив, тогаш немате грев, и жените на синовите ваши кои се од ’рбетот ваш, и да ожените две сестри одеднаш, освен она што било претходно. Аллах, навистина, простува и е Сомилосен. (23) И мажените жени, освен оние кои се во ваша сопственост. Тоа е прописот Аллахов за вас. А останатите ви се дозволени, ако сакате венчални дарови да им дадете и со нив да се ожените, а не да правите блуд! А на сопругите ваши, со кои сте имале брачни односи, дајте им ги венчалните дарови како што е пропишано. И не правете грев ако за одреден венчален дар, со нив се нагодите. Аллах, навистина, сè знае и Мудар е!“ (24)

Овој благороден ајет се нарекува „ајетот на махремите“, односно ајетот на жените кои се забранети за стапување во брак со нив, и тоа по сродство, доење и сватовство. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Забранети ви се седум жени по сродство и седум жени по сватовство, а потоа, го искажал ајетот: **Забранети ви се мајките ваши, и ќерките ваши...**‘ – до крајот на ајетот.“ Од Ибн Абас ﷺ, исто така, се пренесува дека рекол: „По сродството се забрануваат седум жени, а и по сватовството се забрануваат седум жени. Потоа, го рекол зборовите: **Забранети ви се мајките ваши, и ќерките ваши, и сестрите ваши, и тетките ваши по татко, и тетките ваши по мајка, и ќерките на братот, и ќерките на сестрата...**‘ Ова се жените забранети по сродство.“ Мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), со општиот контекст на овој ајет, го докажуваат својот став околу забраната за стапување во брак со женско дете родено од зиналук (прељуба), бидејќи Аллах ﷻ рекол „...и ќерките ваши...“ – а тоа дете се смета за ќерка и

спаѓа под општата забрана содржана во овој ајет. Овој став го застапуваат мезхебите на Ебу Ханифа, Малик и Ибн Ханбел. Додека од имамот Еш-Шафија се пренесува став којшто алудира дека е дозволено стапување во брак со тоа женско дете, бидејќи тоа дете не се смета за негова ќерка, според шеријатските стандарди, затоа што не спаѓа под општиот контекст на ајетот:

{ يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ }

„Аллах ви препорачува за децата ваши – на машкото да му припадне колку два дела од женското...“¹ – а според консензусот на исламските алими (иџма), тоа лице не се смета за наследник. Според тоа, тоа не може да се вклучи ни во општиот контекст на претходниот ајет – а **Аллах ﷻ најдобро знае.**

Аллаховите ﷻ зборови **„...и мајките ваши кои ве доеле, и сестрите ваши по доење...“** – т.е. како што ти се забранува мајката која те родила, исто така, ти се забранува и мајката која те доела. Затоа, во „Двата сахиха“ се пренесува од Аиша ﷺ – мајката на верниците – дека рекла: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, доењето го забранува она што го забранува раѓањето.“*² А во исказот на Муслим стои: *„Се забранува по доењето, она што се забранува по сродство.“*³ – без каков било исклучок. Потоа, исламските алими се разиделе во однос на бројот на доења коишто подразбираат забрана. Така, некои од нив сметаат дека самото еднократно доење подразбира забрана, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот. Овој став го застапува Малик, а се пренесува и од Ибн Омер ﷺ и од некои од табиините. Додека, според мислењето на други, доколку доењето се случувало помалку од трипати, тогаш тоа не подразбира забрана, бидејќи во „Сахихот“ на Муслим се пренесува хадис од Аиша ﷺ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Не се забранува поради една или две голтки (доење)!“*⁴ Овој став, исто така, го застапуваат и имамот Ахмед и други, а воедно се пренесува и од

¹ Сура Ен-Ниса, 11 ајет.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2938; Муслим, бр. 2615, 1444; Ебу Давуд, бр. 2055; Ет-Тирмизи, бр. 1147; Ен-Несаи, бр. 3302; Ибн Маџе, бр. 1937; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24925 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1277.

³ Го пренесува Муслим, бр. 2621, 1445.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 2628, 1452; Ебу Давуд, бр. 2063; Ет-Тирмизи, бр. 1150; Ен-Несаи, бр. 3310; Ибн Маџе, бр. 1941 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23506.

Аиша ﷺ, Уму Ел-Фадл ﷺ и други. Додека, според мислењето на третиот дел од исламските алими доењето коешто изнесува помалку од петпати не подразбира забрана, бидејќи во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Во Куранот беше објавено: „Десеткратните познати доења забрануваат.“ Потоа, овој пропис беше укинат и преиначен во петкратни познати доења. А и откако Веровесникот ﷺ умре, овој пропис и понатаму се читаше во Куранот.“¹ А и Абдурезак пренесува сличен исказ од Аиша ﷺ. Во хадисот, пак, на Сехла бинт Сухејл ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ѝ наредил да го дои Салим ﷺ – ослободениот на Ебу Хузејфе ﷺ – петкратно. Додека, Аиша ﷺ дозволувала да влегува слободно кај жената само оној кого таа го доела петкратно.“² Овој став го застапуваат имамот Еш-Шафија и неговите ученици.

Потоа, треба да се знае дека доењето мора да се случи уште додека детето има помалку од две години, според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) – а за ова прашање веќе говоревме при тefsирот на сурата „Ел-Бекара“, при толкувањето на ајетот:

﴿ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنَّ كَامِلَيْنِ ﴾

„И мајките нека ги дојат децата нивни две полни години...“³

Потоа исламските алими се разиделе во однос на прашањето дали млекото од машките жлезди повлекува забрана – како што сметаат мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), меѓу кои спаѓаат четворицата имами и други – или тоа се однесува само на доењето од мајката и не се однесува на таткото – како што сметаат некои од Селефот. Подеталната анализа на ова прашање е претставена во книгата „Ел-Ахкам“ („Прописите“).⁴

Аллаховите ﷻ зборови: „...и мајките на жените ваши, и паштерките ваши кои се во домовите ваши, од жените ваши со кои сте имале интимен однос, а ако не сте имале интимен однос со нив, то-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3527, 1905; Ет-Тирмизи, бр. 2382; Ен-Несаи, бр. 3137 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8078.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 3527, 1905; Ет-Тирмизи, бр. 2382; Ен-Несаи, бр. 3137 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8078.

³ Сура Ел-Бекара, ајет 233.

⁴ Надоврзување од авторот: „Тоа е дело на самиот автор и муфесир Ибн Кесир, Аплах ﷻ да му се смилува.“

гаш немате грев...“ – што се однесува на мајката од жената, па таа станува забранета за мажот со самото склучување на брачниот договор (никах) со нејзината ќерка, без разлика дали имал интимен однос со неа или не. А што се однесува на паштерката – а тоа е ќерката на жената од друг маж – таа не станува забранета за него сè додека не стапи во интимен однос со нејзината мајка. Доколку се разведе од нејзината мајка пред да има интимен однос со неа, тогаш паштерката не му е забранета и дозволено му е да стапи во брак со неа доколку сака. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...и паштерките ваши кои се во домовите ваши, од жените ваши со кои сте имале интимен однос, а ако не сте имале интимен однос со нив, тогаш немате грев...“** – т.е. да стапите во брак со нив. Овој пропис се однесува само за паштерките, спротивно на мислењето на оние кои сметаат дека придавката „со кои“ се однесува и на мајките и на паштерките, односно значењето би било: не се забранува ни една, ниту мајката ниту ќерката со самото склучување на брачниот договор (никах) со едната од нив, сè додека не стапи во интимен однос со неа, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„...а ако не сте имале интимен однос со нив, тогаш немате грев...“**.

Ибн Џерир пренесува од Али ؑ дека бил прашан за мажот кој се оженил со жена, а потоа се развел од неа пред да има интимен однос со неа, дали смее да се ожени со нејзината мајка. Тој одговорил: „Таа е на степен на паштерка кај него.“ Ибн Бешар пренесува од Зејд ибн Сабит ؑ дека рекол: „Доколку мажот се разведе од својата жена пред да има интимен однос со неа, тогаш може да стапи во брак со нејзината мајка.“ Меѓутоа, според мислењето на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), паштерката не му е забранета со самото склучување на брачниот договор (никах) со нејзината мајка, за разлика од нејзината мајка која станува забранета со самото склучување на брачниот договор (никах) со нејзината ќерка. Ибн Абас ؑ рекол: „Доколку мажот се разведе од жената пред да има интимен однос со неа или доколку таа умрела, тогаш нејзината мајка не му е дозволена.“ Овој став го застапуваат четворицата имами, седумтемина исламски правници (фекихи) и мноштвото од исламските правници, од поранешните и од подоцнежните – затоа благодарноста Му припаѓа на Аллах ﷻ.

Ибн Џурејџ рекол: „Правилен е ставот на оној кој смета дека ‚мајката‘ е од неодредените именки¹ во овој ајет, бидејќи Аллах ﷻ не го условил, во однос на нив, интимниот однос, како што го условил тоа во однос на мајките на паштерките.“ Наедно, тоа претставува консензуален аргумент, којшто не дозволува да се дејствува спротивно на него, при работите за кои треба консензус на исламските алими (иџма). А веќе се пренесува и предание од Веровесникот ﷺ, во чијшто пренос се јавува забелешка од Ибн Ел-Мусена, кој тоа го пренесува од Омер ибн Шуајб, а тој од неговиот татко, а тој од неговиот татко, дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Кога мажот ќе стапи во брак со жена, тогаш не му се дозволува да се ожени со нејзината мајка, без оглед дали имал интимен однос со нејзината ќерка или не. А доколку се оженил со нејзината мајка, без да има интимен однос со неа, а потоа ја развел, тогаш ако сака може да се ожени со нејзината ќерка.“*² Ова предание, иако во неговиот пренос има забелешка, сепак е аналогно на исламскиот консензус (иџма), којшто е доволен доказ за правилноста на ваквиот став.

А што се однесува на зборовите **„...и паштерките ваши кои се во домовите ваши...“** според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), паштерката станува забранета било да се наоѓа во домот на мажот или не, бидејќи текстот во овој ајет претставува искажување на вообичаената состојба, без да посочува кон конкретен пропис, како што рекол Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَلَا تُكْرَهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا﴾

„И не принудувајте ги робинките ваши на блуд, доколку сакаат да останат чесни...“³ А во „Двата сахиха“ стои дека Уму Хабиба ﷺ рекла: *„О Аллахов Пејгамбере, ожени се со мојата сестра, ќерката на Ебу Суфјан ﷺ (во исказот на Муслим стои: ‚Иза бинт Ебу Суфјан ﷺ‘) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Го сакаш ли тоа?‘ Одговорила: ‚Да. Не*

¹ Надоврзување од авторот: „Под ‚мајка‘ се мисли на мајката на сопругата. Додека под ‚мајките на паштерките‘ се мисли на сопругите кои имаат ќерки од други мажи. Под ‚неодредени именки‘ се мисли на сите оние жени, без оглед дали мажот да имал интимен однос со нив или не, па тие стануваат забранети за него со самото склучување на бракот (никах) со неа, односно со ќерката на која било од нив.“

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1117; Ел-Бејхеки, бр. 13485 и Абдурезак во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 10821.

³ Сура Ен-Нур, ајет 33.

сакам да бидам осамена, а посакувам и сестра ми да учествува во доброто.‘ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Па, тоа, навистина, не ми е дозволено.‘ Рекла: „Па, ние, навистина, зборувавме дека сакаш да се ожениш за ќерката на Ебу Селеме ﷺ.‘ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Ќерката на Уму Селеме ﷺ?‘ Одговорила: „Да.‘ Рекол: „Таа, навистина, не ми е дозвољена, макар и да беше моја паштерка, во мојот дом. Таа, навистина, е ќерка на мојот брат по доење. Мене и Ебу Селеме ﷺ нè доеше Сувејба ﷺ. Затоа, не нудете ми ги вашите ќерки и вашите сестри.“¹ (Во преносот на Ел-Бухари стои: „Таа, навистина, дури и да не се оженив за Уму Селеме ﷺ, немаше да ми биде дозвољена.“)²³ – со тоа одредил дека прописот за забранувањето се однесува на неговиот брак со Уму Селеме ﷺ па согласно со тоа одредил дека тоа е забрането⁴. Ваков е ставот на мезхебите на четворицата имами, на седумтемина исламски правници (фекихи) и на мноштвото од исламските научници од Селефот и Халефот.

Според друго мислење, паштерката не станува забранета за брак освен ако се наоѓа во домот на мажот, а ако не е така, тогаш не е забранета за стапување во брак со неа. Овој став се пренесува од Али ибн Ебу Талиб ﷺ, поткрепувајќи го со општото поимање на ајетот: „...и паштерките ваши кои се во домовите ваши...“. Меѓутоа, овој став е многу чуден. Истиот став го застапуваат и Давуд ибн Али Ез-Захири и приврзаниците на неговиот мезхеб. Истиот став се пренесува и од имамот Малик, а наедно претставува избран став и на Ибн Хазм. Ез-Зехеби пак пренесува дека ова прашање му станало тешко на Ибн Тејмије – Аллах ﷻ да му се смилува – па запрел и не го кажал својот конкретен став – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Се пренесува од Катаде дека рекол: „Ќерката на паштерката и ќерката на ќерката на паштерката не се сметаат за дозвољени, макар и тоа да достигне, по надолна линија, до многу колена.“

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4831; Муслим, бр. 1449, 2627; Ебу Давуд, бр. 2056; Ен-Несаи, бр. 3285; Ибн Маџе, бр. 1939 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26886.

² Надоврзување од авторот: „Значи: „Како може да бидам оженет со Уму Селеме, додека таа е паштерка во мојот дом...?! Дополнително таа е ќерка на мојот брат по доење...“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4831; Ебу Давуд, бр. 2056; Ен-Несаи, бр. 3285; Ибн Маџе, бр. 1939 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26886.

⁴ Надоврзување од авторот: „Туку и од двете страни: како ќерка на неговиот брат по доење и како паштерка во неговиот дом.“

Аллаховите ﷺ зборови: „...со кои сте имале интимен однос...“ – т.е. сте извршиле полов чин со нив. Според консензусот на сите исламски алими, осамнувањето на мажот со жената не повлекува забрана за стапување во брак со нејзината ќерка, доколку мажот се разведе од жената пред да има интимен однос со неа.

Аллаховите ﷺ зборови „...и жените на синовите ваши кои се од ’рбе тот ваш...“ – т.е. ви се забрануваат за брак и сопругите на вашите синови, кои се родени и потекнуваат од вашиот ’рбет. Од ова се исклучуваат посиноците, кои ги посинувале луѓето за време на цахилиетот, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطْرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ ﴾

„А штом Зејд се разведе од неа, Ние те оженивме со неа, за верниците да не се притеснуваат да се женат со жените на посиноците свои кога тие од нив ќе се разведат...“¹ – Ата’ рекол: „Зборувавме – а Аллах ﷻ најдобро знае – дека штом Веровесникот ﷺ, се оженил со жената на Зејд ﷺ, мушриците прозбореле за тоа, па Аллах ﷻ ги објавил ајетите: „И жените на синовите ваши кои се од ’рбетот ваш,...“;

﴿ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَائَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ﴾

„И не одреди посиноците ваши да бидат синови ваши...“²;

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبًا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ ﴾

„Мухамед не е татко на ниеден од мажите ваши...“³.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ел-Хасен ибн Мухамед дека рекол: „Навистина, овие ајети содржат неодредени именки: **И жените на синовите ваши...**“ и **И мајките на жените ваши...**‘. Ова толкување се пренесува од мноштвото од табиините. Под ‚неодредени именки‘ се мисли општо на сите жени, било да се извршил интимен однос со нив или не, кои стапуваат забранети за брак со самото склучување на брачниот договор (никах). Овој став е консензуален став меѓу исламските алими. Доколку некој забележи и рече: ‚Тогаш зошто да биде забранета за брак жената на синот по доење – како што сметаат мноштвото од исламските

¹ Сура Ел-Ахзаб, ајет 37.

² Сура Ел-Ахзаб, ајет 4.

³ Сура Ел-Ахзаб, ајет 40.

алими (ел-џумхур), дури некои пренесуваат и консензус за тоа – кога тој не е од неговиот 'рбет?', одговорот на тоа е содржан во зборовите на Веровесникот ﷺ: *„Се забранува по доење она што се забранува по сродство.“*¹

Аллаховите ﷻ зборови: **„...и да ожените две сестри одеднаш...“** – т.е. ви се забранува да спојувате две сестри во ист брак. Истото се однесува и при поседување робинки. Зборовите: **„...освен она што било претходно...“** – т.е. освен она што било за време на вашиот џахилиет, Ние веќе ви го простивме тоа и го занемаривме. Ибн Маџе пренесува од Ебу Хараш Ер-Рајени ﷺ дека рекол: *„Отидов кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а бев оженет со две сестри, од времето на џахилиетот, а тој рекол: „Кога ќе се вратиш, разведи се од едната од нив.“*² Веројатно Ебу Хараш ﷺ, кој се спомнува тука, е Ед-Дахак ибн Фејруз Ед-Дејлеми ﷺ – а Аллах ﷻ најдобро знае. Ибн Мардевејх пренесува од Ед-Дејлеми ﷺ дека рекол: *„О Аллахов Пејгамбере, јас сум во брак со две сестри?“ Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „Разведи се од едната од нив, од која сакаш.“*³ Ед-Дејлеми ﷺ е истиот оној кој се спомнува во претходниот хадис, а се викал Ед-Дахак ибн Фејруз Ед-Дејлеми ﷺ и бил еден од владетелите на Јемен, кој се борел против лажниот пејгамбер Ел-Есвед Ел-Анеси – нека е Аллаховото ﷻ проклетство врз него.

А што се однесува на спојувањето на две сестри како робинки, тоа, исто така, се смета за харам (забрането) поради општиот контекст на ајетот. Имамот Малик пренесува од Ибн Шихаб, а тој од Кабиса ибн Зуејб дека некој човек го прашал Осман ибн Афан ﷺ за спојувањето на две сестри како робинки, во сопственост на еден човек? Тој одговорил: *„Еден ајет го дозволува тоа, а друг ајет го забранува тоа, а јас не сакам да го забанам тоа.“* Тогаш човекот излегол од кај него, па сретнал друг човек од асхабите на Веровесникот ﷺ и го прашал за истото, а тој одговорил: *„Што е до мене, да најдев на некој кој го прави тоа, ќе одредев казна за него.“* – Малик, понатаму, рекол: *„Ибн Шихаб рече: „Мислам дека тој бил Али ибн Ебу Талиб ﷺ.“*

¹ Го пренесува Муслим, бр. 2621, 1445.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2243 и Ибн Маџе, бр. 1950.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2243; Ет-Тирмизи, бр. 1129; Ибн Маџе, бр. 1951 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17579.

Ебу Омер ибн Абдулбер пренесува од Ијас ибн Амир дека го прашал Али ибн Ебу Талиб ﷺ, велејќи: „Јас, навистина, поседувам две сестри како робинки. Прво ја заробив едната, па ми роди деца, а потоа се оженив и со другата сестра, па што да правам сега?“ Али ﷺ одговорил: „Ослободи ја онаа со која си имал однос, а потоа ожени се со другата...“ – а потоа додал: „Во однос на робинките, ти се забранува истото она што е забрането во Аллаховата ﷻ Книга во однос на слободните жени, освен бројката (а во друг пренос стои „...освен четири...“) и во однос на доењето ти се забранува истото она што е забрането во Аллаховата ﷻ Книга во однос на сродството.“ Ебу Омер додал: „Ова е хадисот: „Доколку еден човек тргне на пат, трагајќи по некого, од најдалечниот запад и исток, па до Мека, неговиот пат нема да биде залуден и пропаднат.“ Ебу Омер, понатаму, рекол: „Сличен став на ставот на Осман ﷺ се пренесува и од група од Селефот, меѓу кои спаѓа и Ибн Абас ﷺ, но тој се разидел со нив, меѓутоа никој не обрнувал внимание на неговиот став, особено од исламските правници (фекихи) низ покраините.“ А муслиманите веќе се согласиле дека значењето на зборовите „**Забранети ви се мајките ваши...**“ – се однесува, подеднакво, и на стапувањето во брак со нив и на нивното поседување како робинки.

Аллаховите ﷻ зборови: „**И мажените жени, освен оние кои се во ваша сопственост...**“ – т.е. ви се забрануваат туѓите мажени жени, а тоа се сопругите на другите мажи, освен оние кои ги поседувате како робинки, односно кои сте ги заробиле при битките, тие ви се дозволен да имате интимен однос со нив, доколку целосно се уверите во нивниот статус. Овој ајет е објавен за ова. Имамот Ахмед пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ дека рекол: „Заробивме робинки од местото Еутас, а тие веќе беа мажени, па не сакавме да имаме однос со нив, бидејќи имаа мажи. Тогаш го прашавме Веровесникот ﷺ за тоа, па беше објавен ајетот: „**И мажените жени, освен оние кои се во ваша сопственост...**“ Тогаш, нивните полови органи ни станаа дозволени.“¹ Овој хадис, со ваков исказ, го пренесуваат и Ет-Тирмизи, Ен-Несаи и Ибн Маџе, а и Муслим во својот „Сахих“.

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2643, 1456; Ебу Давуд, бр. 2155; Ет-Тирмизи, бр. 1132; Ен-Несаи, бр. 3333 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11294.

Ет-Таберани пренесува од Ибн Абас ﷺ дека овој ајет е објавен за заробените при битката на Хајбер, а потоа наведува хадис сличен на хадисот на Ебу Сеид ﷺ.

Една група од Селефот сметаат дека продажбата на робинката претставува нејзино разведување. Така, од Ибн Месуд ﷺ се пренесува дека рекол: „Кога робинката ќе биде продадена, а притоа била омажена, тогаш нејзиниот сопственик има поголемо право на неа.“ Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „Продажбата на робинката е нејзино разведување.“ Истиот став се пренесува и од Убеј ибн Ка’б ﷺ, и Џабир ибн Абдулах ﷺ. Од Ибн Абас ﷺ, исто така, се пренесува дека рекол: „Разведувањето од робинката подразбира шест ситуации: нејзината продажба е нејзино разведување; нејзиното ослободување е нејзино разведување; нејзиното подарување е нејзино разведување; одрекувањето од неа е нејзино разведување и разводот од нејзиниот маж е нејзино разведување.“¹ Абдурезак пренесува од Ибн Ел-Мусејб дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„И мажените жени...“**, рекол: „Тие се жените кои имаат сопрузи, па Аллах ﷻ го забранил стапувањето во брак со нив, освен со робинките кои се во нечија сопственост, чијашто продажба претставува нивно разведување.“

Меѓутоа, мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), и од поранешните и од подоцнежните, се разидуваат околу овој став, па сметаат дека продажбата на робинката не претставува нејзино разведување, поткрепувајќи го својот став со хадисот на Берира ﷺ, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ и други. Кога Аиша ﷺ ја откупила робинката и ја ослободила, без да биде поништен нејзиниот брак со Мугис ﷺ, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ѝ дал избор: да го поништи бракот или да го продолжи. Тогаш таа избрала да биде поништен бракот. Нејзината случка е позната. Според тоа, ако продажбата на робинката претставува нејзино разведување, како што сметаат приврзаниците на првиот став, тогаш Веровесникот ﷺ не би ѝ дал право на избор. Значи, давањето право

¹ Надоврзување од авторот: „Во овој пренос не се наведува шестата ситуација. Сметам дека шестата ситуација е продажбата на нејзиниот сопруг, доколку и тој е роб, тогаш неговата продажба претставува нејзино разведување – а Аллах ﷻ најдобро знае.“

на избор укажува на продолжувањето на бракот. Според тоа, значењето на ајетот се однесува само на заробените жени – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови: **„Тоа е прописот Аллахов за вас.“** – т.е. оваа забрана е пропис којшто го одредил Аллах ﷻ за вас. Затоа, придржувајте се кон Неговите прописи, одредби, закони и обврски.

Аллаховите ﷻ зборови: **„А останатите ви се дозволени...“** – т.е. сите жени ви се дозволени за стапување во брак, освен жените-махреми кои се споменуваат во овие ајети.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...ако сакате венчални дарови да им дадете и со нив да се ожените, а не да правите блуд!“** – т.е. да стапувате во брак, со вашите имоти, најмногу со четири жени, или да поседувате робинки колку што сакате, согласно со шеријатските прописи. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„... со нив да се ожените, а не да правите блуд!“**

Аллаховите ﷻ зборови: **„А на сопругите ваши, со кои сте имале брачни односи, дајте им ги венчалните дарови како што е пропишано.“** – т.е. како што се задоволувате со нив и уживате во вашата интимност, така дајте им ги венчалните дарови коишто им припаѓаат, како надомест за тоа, како што рекол Аллах ﷻ:

﴿ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمُ إِلَىٰ بَعْضٍ ﴾

„А како можете да го земете тоа, кога веќе се препуштивте едни наспрема други...“¹

Општиот контекст на овој ајет може да биде употребен како доказ за дозволеноста на привремениот брак (ел-мут’а), а без сомнение, ваквиот вид на брак бил дозволен на почетокот на исламот, а потоа бил дерогиран т.е. укинат. Според мислењето на имамот Еш-Шафија и на дел од исламските алими, привремениот брак бил дозволен и укинат двапати. Додека според мислењето на други исламски алими, тоа се повторило повеќе пати. Според мислењето на трети од исламските алими, овој брак и натаму е дозволен, но само во исклучителни ситуации. Меѓутоа, мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) мислат поинаку, поткрепувајќи го својот став со хадисот којшто се пренесува во

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 21.

„Двата сахиха“ од владетелот на верниците Али ибн Ебу Талиб ؓ, во којшто стои дека рекол: „На денот на Хајбер, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги забрани привремениот брак (мута’) и месото од домашните магарина.“¹ Во „Сахихот“ на Муслим стои хадис од Ер-Реби’ ибн Себуре ибн Ма’бед Ел-Џухени, кој пренесува од неговиот татко дека излегол во поход заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, на денот на ослободувањето на Мека, па рекол: „О, луѓе! Јас, навистина, ви го дозволував привремениот брак со жените, но Аллах ﷻ веќе го забрани тоа сè до Судниот ден. Па, кој од вас има кај себе жена со која се оженил на таков начин, нека ја пушти да си оди, и не земајте ништо од она што сте ѝ го дале.“² Во друг пренос од Муслим, стои: „За време на прошталниот хаџ.“³ – Се пренесуваат и други искази, коишто ги наведовме во книгата за „Прописите“ („Ел-Ахкам“).

Аллаховите ﷻ зборови: „И не правете грев ако за одреден венчален дар, со нив се нагодите.“, Ибн Џерир пренесува од Ел-Му’темид ибн Сулејман, а тој од неговиот татко дека рекол: „Ел-Хадреми сметаше дека некои од луѓето одредувале венчални дарови, а потоа доаѓале до тешка материјална состојба, па Аллах ﷻ ги објавил зборовите: **И немате грев...’** – т.е. о, луѓе: „...ако за одреден венчален дар, со нив се нагодите.“ – т.е. ако жената ти даде нешто од она што си ѝ го подарил како венчален дар, тогаш тоа ти е дозволено.“ Ова толкување го избрал Ибн Џерир. Зборовите „Аллах, навистина, сè знае и Мудар е!“ укажуваат кон совпаѓањето при спомнувањето на овие две својства на Аллах ﷻ, по упатувањето на жените-махреми.

وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتْيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِأَدْنِ أَهْلِهِنَّ وَأَتَوْهُنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَنْتَ فَإِنَّ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ (٢٥)

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3979; Муслим, бр. 1407, 2511; Ет-Тирмизи, бр. 1121; Ибн Маџе, бр. 1961; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 593 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1151.

² Го пренесува Муслим, бр. 1406, 2502.

³ Го пренесува Муслим, бр. 1406, 2502.

„А тој меѓу вас кој не е доволно богат да се ожени со слободна верничка – ете му ги тие во ваша сопственост, робинките ваши, вернички, а Аллах најдобро знае какво е верувањето ваше – едни од други сте. И женете се со нив со согласност на сопственикот нивен, и дајте им ги венчалните дарови како што е вообичаено, ако се чедни, и ако не се прељубнички ниту тајни љубовнички. А ако тие како мажени сторат блуд, нека бидат казнети со половична казна пропишана за слободните жени. Тоа е за тој од вас што се плаши од блуд, а подобро ви е да се воздржите, бидејќи Аллах простува и Милостив е! (25)“

Аллах ﷻ рекол: **„А тој меѓу вас кој не е доволно богат...“** – т.е. нема доволно имот и способност за брак. Зборовите **„...да се ожени со слободна верничка...“** – т.е. со слободните и чесни жени-вернички. Зборовите **„...ете му ги тие во ваша сопственост, робинките ваши, вернички...“** – т.е. оженете се со робинките-вернички, кои ги поседуваат верниците. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...робинките ваши, вернички...“**. Ибн Абас ؓ и други рекле: **„Тогаш нека стапи во брак со робинките на верниците.“** Потоа следува независна реченица: **„...Аллах најдобро знае какво е верувањето ваше – едни од други сте.“** – т.е. Тој е Познавач на реалноста на сите нешта. Потоа Аллах ﷻ рекол: **„И женете се со нив со согласност на сопственикот нивен...“** Овие зборови укажуваат на фактот дека старател (велиј) на робинката е нејзиниот сопственик, па таа не може да се омажи без негова дозвола. Исто така, тој е старател и на својот роб, па затоа, неговиот роб не може да се ожени без негова дозвола, како што стои во хадисот: *„Секој роб кој ќе се ожени без дозвола од своите сопственици, се смета за блудник.“¹* А доколку сопственик на робинката е женско лице, тогаш робинката може да ја омажи оној кој ја омажува жената, по нејзина дозвола, бидејќи во еден хадис стои: *„Жената не смее да мажи друга жена, ниту жената смее самата да се омажи, бидејќи блудница е онаа која се омажила самата.“²*

Аллаховите ﷻ зборови **„...и дајте им ги венчалните дарови како што е вообичаено...“** – т.е. исплатете им ги нивните венчални дарови, со убаво однесување, и ништо не скратувајте им од тоа, со цел да не ги

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2078; Ет-Тирмизи, бр. 1111 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14673.

² Го пренесува Ибн Маџе, бр. 1882.

омаловажите поради нивното ропство. Зборовите: „...ако се чедни...“ – т.е. сочувани од прељуба и блудствување, без да помислат на тоа. Затоа Аллах ﷻ, понатаму, рекол: „...и ако не се прељубнички...“ – т.е. јавни блудници и проститутки. Зборовите: „...ниту тајни љубовнички...“ – т.е. свои швалери и прељубници. Според тоа, Аллах ﷻ забранил да се стапува во брак со робинките доколку тие поседуваат вакви својства.

За Аллаховите ﷻ зборови: „**А ако тие како мажени сторат блуд, нека бидат казнети со половична казна пропишана за слободните жени.**“, кариите се разминале во однос на читањето на зборот (أُحْصِنَ). Затоа, некои од муфесирите сметаат дека под „чесност“ (الإِخْصَان) во овој ајет, се мисли на: прифаќањето на исламот. Меѓутоа, поистканато мислење – а Аллах ﷻ најдобро знае – е дека под „чесност“ се мисли на стапувањето во брак, бидејќи самиот контекст на ајетот алудира на тоа, како што вели Аллах ﷻ: „**А тој меѓу вас кој не е доволно богат да се ожени со слободна верничка – ете му ги тие во ваша сопственост, робинките ваши, вернички...**“ – а наедно, контекстот на ајетот говори за девојките кои се робинки-вернички. Оттука се согледува дека под поимот „чесност“ (الإِخْصَان) во овој ајет се мисли на стапувањето во брак – според толкувањето на Ибн Абас ؓ и други.

Меѓу исламските алими се јавува разидување во однос на шеријатската казна за робинката, доколку таа изврши прељуба. Според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), доколку робинката направи прељуба, тогаш нејзината казна изнесува педесет удари, било да е муслиманка или неверничка, било да е мажена или девица, иако од ајетот може да се разбере дека за немажената жена-робинка не постои шеријатска казна. Сепак, одговорите на логичното сфаќање на ајетот се разновидни. Така, мноштвото од исламските алими одговараат со следното тврдење: не постои сомнение дека искажаното има предност во однос на разбраното, а веќе се пренесуваат општи хадиси во однос на извршувањето на шеријатската казна врз робинките, па затоа ние ним им даваме предност во однос на сфатеното од ајетот. Еден од тие хадиси е и хадисот од Али ؓ, којшто го пренесува Муслим во својот „Сахих“, дека додека одржувал хутба рекол: „*О, луѓе! Извршувајте ги шеријатските казни врз вашите робинки, и врз оние кои се мажени и врз оние кои не се мажени. Бидејќи една робинка на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ извршила прељуба, па тој ми нареди да ја камшикувам. Меѓутоа,*

таа се наоѓаше во постпородилен период и се плашев доколку ја камшикувам дека ќе ја убијам. Му го спомнав тоа на Аллаховиот Веровесник ﷺ а тој рече: „Добро стори! Остави ја сè додека не заздррави доволно.“¹

Од Ебу Хурејре ﷺ се пренесува дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Кога некоја ваша робинка ќе направи прељуба, а тоа се докаже, тогаш камшикувајте ја според шеријатската казна, без да се претерува во тоа. Поттоа ако вторпат направи прељуба, и тоа се докаже, тогаш повторно камшикувајте ја според шеријатската казна, без да се претерува во тоа. Поттоа ако и третпат направи прељуба, и тоа се докаже, тогаш нека ја продаде макар и за еден конец од јаже.“² Во исказот на Муслим стои: „Ако направи прељуба трипати, тогаш четвртиот пат нека ја продаде.“³ Имамот Малик пренесува од Абдулах ибн Абас ибн Ебу Реби’а Ел-Махзуми дека рекол: „Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ ни нареди да камшикуваме една девојка-робинка од Курејшите, па ја казнивме со педесет удари, поради прељуба.“

Според друго мислење, на робинката не ѝ следува шеријатска казна за направената прељуба, пред стапувањето во брак, туку само дисциплинска санкција. Ова мислење го поддржува сфатениот контекст на ајетот, од којшто се согледува условеноста – а тоа претставува цврст доказ за некои од исламските алими – па затоа му се дава предност во однос на општиот контекст на ајетот. Истовремено, се пренесува хадис од Ебу Хурејре ﷺ и од Зејд ибн Халид ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бил прашан за робинката која направила прељуба, а не била мажена. Тој рекол: „Ако направила прељуба, тогаш дисциплинирајте ја. А поттоа ако пак направи прељуба, тогаш камшикувајте ја, а поттоа продајте ја, макар и за една плетенка.“⁴ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим. Уште поочигледно од тоа е преданието, коешто го пренесува Сеид ибн Менсур од Ибн Абас ﷺ, во коешто стои: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „На робинката не ѝ следува камшикување сè додека не се омажи,

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3217, 1705; Ет-Тирмизи, бр. 1441 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1343.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2119; Муслим, бр. 1703, 3215; Ибн Маџе, бр. 2565 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9174.

³ Го пренесува Муслим, бр. 1703, 3215.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6447; Муслим, бр. 1704, 3216; Ебу Давуд, бр. 4469; Ибн Маџе, бр. 2565 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1564.

а откако ќе се омажи нејзе и следува половина од казната на слободните жени.“¹ Меѓутоа, Ибн Хузејме смета дека ова предание е од говорот на Ибн Абас رضي الله عنه. Истото го смета и Ел-Бејхеки ... а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае што е поправилно.²

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „...Тоа е за тој од вас што се плаши од блуд...“ – т.е. впрочем, стапувањето во брак со робинките, согласно со наведените услови, се однесува исклучиво на оној кој се плаши за себеси, да не падне во блудство, а истовремено трпеливоста за интимен однос му станува неподнослива и чувствува потреба за тоа. Тогаш нему му се дозволува да се ожени со робинка. А доколку го остави тоа и ги совлада своите страсти, чувајќи се од блудство, тогаш тоа е подобро за него, бидејќи доколку се ожени со неа, децата кои ќе ги добие од неа стануваат робови на нејзиниот сопственик. Затоа Аллах صلى الله عليه وسلم рекол: „...Тоа е за тој од вас што се плаши од блуд, а подобро ви е да се воздржите, бидејќи Аллах простува и Милостив е!“ Овие зборови се однесуваат и на слободните жени и на робинките, како што сметаат мноштвото од муфесирите – а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае.

﴿يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ (٢٦) وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ ﴿٢٧﴾

„Аллах сака да ви објасни и да ве упати по патот на оние кои беа пред вас и да ви прости. А Аллах сè знае и Мудар е! (26) Аллах сака да ви прости, а оние кои ги следат страстите сакаат далеку да скршнете. (27) Аллах сака да ви олесни, а човекот е создаден слаб. (28)“

Во овие ајети Аллах صلى الله عليه وسلم известува дека сака да им го објасни на верниците она што им е дозволено и она што им е забрането, коешто се наведува во претходните ајети од оваа сура, а и во другите сури. Зборовите: „... и да ве упати по патот на оние кои беа пред вас...“ – т.е.

¹ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 481 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 10624.

² Надоврзување од авторот: „Преовладува мислењето – а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае – на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) поради изнесените веродостојни хадиси, коишто говорат за шеријатската казна врз робинката – дека изнесува педесет удари, било да е мажена или немажена, како што се наведува во хадисот на Али رضي الله عنه, а хадисите на Али رضي الله عنه и на Омер رضي الله عنه претставуваат конкретни пресуди.“

нивните правилни правци и патишта, по коишто се движеле. Зборовите „...и да ви прости...“ – т.е. за гревовите и за харамите. Зборовите „...Аллах сè знае и Мудар е!...“ – т.е. во Своето пропишување и одредување, и во Своите дела и зборови. Зборовите „...Аллах сака да ви прости, а оние кои ги следат страстите сакаат далеку да скршнете...“ – т.е. оние од Евреите, христијаните и блудниците сакаат да ги следат шејтаните, со цел вие да скршнете од вистината кон лагата, и тоа скршнувајќи огромно и крајно. Зборовите „Аллах сака да ви олесни...“ – т.е. преку Своите прописи, наредби, забрани и одредби кон вас. Затоа го дозволил стапувањето во брак со робинките, при одредени услови. Зборовите „... човекот е создаден слаб.“ – т.е. олеснувањето се совпаѓа со слабоста на неговото битие во однос на одлучноста и амбициозноста. Тавус рекол: „Односно, човекот е слаб во однос на жените.“

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴾ (٢٩) وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾ إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ ﴿

„О верници, едни од други на недозволен начин имотите не присвојувајте ги, освен ако е трговија со взаемна согласност. И не убивајте се себеси. Аллах, навистина, е Сомилосен кон вас. (29) А кој ќе го стори тоа, неправично и насилно, Ние ќе го внесеме во Цехенемот. А тоа е лесно за Аллах. (30) Ако се чувате од големите гревови кои ви се забрануваат, тогаш Ние ќе ви ги простиме лошите дела ваши и ќе ве воведеме во благородно место. (31)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ им забранува на Своите робови-верници да ги трошат имотите едни на други, бесправно и со лага, односно со разновидни заработки кои не се пропишани и се шеријатски забранети, како што се каматата, комарот и слични заработки на тоа¹, преку коишто практикувачот на ваквите забранети заработки настојува да стекне што е можно поголем имот. А секако, меѓу главните од нив се јавува каматата и разновидните итри постапки коишто водат до неа. Така,

¹ Надоврзување од авторот: „Од видовите на камата, кои посебно се јавуваат во нашево време, како што се две продажби во една, односно моментално да се продаде за една цена, а по одолговлекување да се бара поголема цена, или слично на тоа. Истото се однесува и на лотаријата и на хазардните игри, коишто претставуваат комар и коцка.“

Ибн Џерир пренесува од Ибн Абас ﷺ за човекот кој купува облека од друг човек, велејќи: „Ако ми се допаѓа, тогаш ќе ја земам, а ако не, тогаш ќе ја вратам и ќе ти дадам уште еден дирхем.“ Рекол: „Тоа е она за што Аллах ﷻ рекол: **О верници, едни од други на недозволен начин имотите не присвојувајте ги...**“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Алкаме, а тој од Абдулах ﷺ дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Овој ајет е важечки и не е укинат, и нема да биде укинат сè до Судниот ден.“ Зборовите „...освен ако е трговија со взаемна согласност...“ – т.е. не приближувајте се кон забранетите постапки, коишто доведуваат до заработка на харам имоти. Практикувајте ги и преземајте ги пропишаните трговии, коишто се јавуваат како резултат на меѓусебното задоволство на продавачот и на купувачот, за да стекнете халал имоти. Муџахид, при толкувањето на овој ајет, рекол: „Со продажба или со дарување, кога едниот му дава на другиот.“ Ибн Џерир пренесува од Мејмун ибн Мехран дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Купопродажбата е со согласност, а изборот се остава и по примопредавањето. А на муслиманот не му доликува да го лаже муслиманот.*“¹ А во смислата на меѓусебната согласност се подразбира и изборот при примопредавањето, како што стои во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахи-ха“, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Двете трговски страни имаат право на избор сè додека не се разделат.*“² А во исказот на Ел-Бухари стои: „*Кога двајца ќе стапат во купопродажен однос, тогаш секој од нив има право на избор сè додека не се разделат.*“³ Овој став го застапуваат Ахмед, Еш-Шафија, нивните ученици и мноштвото од Селефот и Халефот. Како потполна согласност при купопродажниот однос се смета и условувањето по договорот, во рок од три дена, доволно за целосно да се согледа сиот купопродажен предмет, а доколку двете страни живеат подалеку, тогаш се дава рок дури до една година – а тоа е познатиот став на имамот Малик – Аллах ﷻ да му се смилува.

Аллаховите ﷻ зборови „**И не убивајте се себеси.**“ – т.е. со непочитување на Аллаховите ﷻ забрани, непослушноста кон Аллах ﷻ и бес-

¹ Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 2185 и Ел-Бејхеки, бр. 10779.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1973; Муслим, бр. 2825, 1532; Ебу Давуд, бр. 3459; Ет-Тирмизи, бр. 1246; Ен-Несаи, бр. 4464 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14890.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2006; Ен-Несаи, бр. 4472 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5970.

правното трошење на вашите имоти меѓу вас. Зборовите „...**Аллах, навистина, е Сомилосен кон вас...**“ – т.е. во она што ви го наредува и во она што ви го забранува. Имамот Ахмед пренесува од Амр ибн Ел-Ас ﷺ дека рекол: „Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ме испрати во походот ‚Затус-селасил‘, ејакулирав при сонот во една многу студена ноќ, но не сакав да се искапам, плашејќи се да не се разболам. Тогаш зедев тејемум, а потоа ги предводев своите другари во сабах-намазот. А штом се вративме кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му раскажав за тоа, а тој рече: ‚О, Амре, ги предводеше ли твоите пријатели во намазот додека беше цунуб?‘ Реков: ‚О Аллахов Пејгамбере, јас навистина ејакулирав во сонот, во многу студена ноќ, но не сакав да се искапам, плашејќи се да не се уништам себеси, а се сетив и на Аллаховите ﷻ зборови: **И не убивајте се себеси. Аллах, навистина, е Сомилосен кон вас.**¹ – па, зедев тејемум, а потоа клањав.‘ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се насмевна и не рече ништо.“ Со ваков исказ го пренесува и Ебу Давуд, а овој исказ – а Аллах ﷻ најдобро знае – е најправилен. Додека Ебу Бекр ибн Мардевејх го пренесува од преносот на Ибн Абас ﷺ, а тој од Амр ибн Ел-Ас ﷺ, со сличен исказ. Потоа, го наведува хадисот од Ел-Е`амеш, од Ебу Хурејре ﷺ, во којшто се наведува истиот ајет и во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Кој ќе се убие себеси со шилец, на Судниот ден во својата рака ќе држи шилец со којшто ќе се бодe во стомакот, во цехенемскиот оган, и во него, за навек, ќе остане. А кој ќе се убие себеси со отров, во својата рака ќе држи отров со кој ќе се труе во цехенемскиот оган, и во него, за навек, ќе остане.²“³ Овој хадис е веродостоен и го пренесуваат „Двата сахиха“. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**А кој ќе го стори тоа, неправично и насилно...**“ – т.е. кој ќе го прави она што Аллах ﷻ го забранил, претерувајќи во тоа и нанесувајќи неправда со тоа, односно знаејќи затоа дека е забрането, а притоа гордејќи се со

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 334 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17356.

² Надоврзување од авторот: „Што велат на ова оние кои следат разни фракции, од чиешто убедување е и измачувањето на самиот себеси преку удирање по своето тело со шилци и железни прачки, сметајќи го тоа за керамет, сметајќи го тоа за акида? Ним не им преостанува ништо освен да се покајат пред Аллах ﷻ, инаку нивниот крај ќе биде трагичен и фатален, нив ги очекува цехенемскиот оган, како што се наведува во овој хадис.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5442; Муслим, бр. 158, 109 и Ет-Тирмизи, бр. 2044.

прекршувањето на забраната. Зборовите „...**Ние ќе го внесеме во Цехенмот...**“ – укажуваат на жестоката и сигурна закана. Затоа разумниот нека се опомене со неа, бидејќи ја слуша и е сведок за тоа.“

Аллаховите ﷺ зборови „**Ако се чувате од големите гревови кои ви се забрануваат, тогаш Ние ќе ви ги простиме лошите дела ваши...**“ – т.е. ако ги избегнувате големите гревови и престапи, коишто ви се забрануваат, тогаш Ние ќе ви ги простиме малите гревови и ќе ве воведеме во Џенетот. Затоа, Аллаx ﷻ рекол: „...и ќе ве воведеме во **благородно место.**“. Се пренесуваат бројни хадиси коишто се однесуваат на содржината на овој благороден ајет. Затоа, ќе наведеме некои од нив:

1) Имамот Ахмед пренесува од Селман Ел-Фариси ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Знаеш ли кој е денот на џума (петок)?“* Одговорив: *„Тоа е денот во којшто Аллаx ﷻ го создаде вашиот татко.“* А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: *„Но, јас знам кој е денот на џума. Во него, ако човекот се искапи, правејќи го тоа на најубав начин, потоа ако отиде на џума-намазот и молчи сè додека имамот не го заврши својот намаз, тогаш ќе му бидат простени гревовите коишто ги правел меѓу тој ден на џума и наредниот ден на џума, доколку не сторил голем грев.“*¹ Овој хадис го пренесува и Ел-Бухари, но со друг пренос, исто така, од Селман ﷺ.

2) Ебу Џа’фер пренесува од Ебу Хурејре ﷺ и Ебу Сеид ﷺ дека рекле: „Еден ден, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни држеше говор, па рече: „*Се колнам во Оној во Чи раце е мојава душа...*“ – повторувајќи го тоа трипати, потоа наведнувајќи го својот поглед кон земјата, а и секој од нас го наведна својот поглед кон земјата, плачејќи и не знаејќи за што е заклетвата. Потоа тој ја крена главата, а лицето му беше весело и радосно, тогаш тоа ни стана помило и од црвените камили, па рече: *„Секој верник кој ги клања петте намази, ќе пости за Рамазан, дава зекат, ги избегнува седумте големи гревови ќе му бидат отворени вратите на Џенетот, а потоа ќе му биде речено: Влези со мир!“*² Со ваков исказ го пренесуваат уште и Ен-Несаи, Ел-Хаким во својот „Мустедрек“ и Ибн

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 868; Ен-Несаи, бр. 1403 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23206.

² Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 2438; Ел-Бејхеки, бр. 2015) и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 746.

Хибан во својот „Сахих“. Потоа, Ел-Хаким рекол: „Овој хадис е веродостоен, согласно со условите на двата шејхови – Ел-Бухари и Муслим, иако тие не го пренесуваат.“

Седумте големи гревови коишто се наведуваат во овој хадис се споменуваат во хадисот од Ебу Хурејре رضي الله عنه, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Избегнувајте ги седумте кобни гревови!“* Му било речено: *„О, Аллахов Пејгамбере, кои се тие?“* Одговорил: *„Ширкот кон Allah ﷻ убивањето невина душа која Allah ﷻ забранил да се убива освен со право, сихрот (магиите), користењето камата, неправното трошење на имотот на јетимот (сиракот), дезертирањето од бојното поле при битката и клеветењето на чесните жени-вернички, иако тие не знаат за тоа.“¹*

Споменувањето на седумте големи гревови во овој текст не значи непостоење на други големи гревови (како што ќе наведеме) како и големи гревови кои се споменуваат во други хадиси, а и во ставовите на некои од асхабите и од табиините. Меѓу големите гревови, исто така, се вбројуваат: бедуинизирањето по извршената хиџра – а тоа значи човекот да изврши хиџра (преселба) со цел да го стекне својот дел во заплениот имот, штом ќе го затекне обврската за борба, да се ослободи од тоа и да се врати на своето бедуинство, како што бил порано; непослушноста кон родителите, непочитувањето на светоста на Бејтул-Харам и Киблата, исмејувањето на луѓето, плачот на родителите поради непослушноста на децата кон нив, лажниот говор, лажното сведочење, убивањето на децата, пиењето вино, лажната заклетва, пцуењето на нечии родители со цел и тој да му возврати со иста мера и слично. А од ставовите на некои од асхабите се издвојуваат следните големи гревови: спојувањето два намаза без причина, оставањето на намазот, чувството на безбедност од Аллаховата ﷻ казна, разочарувањето од Аллаховата ﷻ помош, прељубата, кражбата, наштетувањето со васиетот (претсмртната порака), сокривањето на воениот плен, продавањето на дадениот збор и заклетвата за ситна добивка – како што рекол Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم: *„Каде ќе бидат оние кои го продаваат дадениот збор кон Allah ﷻ и дадените заклетви, за ситна добив-*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2615; Муслим, бр. 89, 129; Ебу Давуд, бр. 2874 и Ен-Несаи, бр. 3671.

ка..!?” А од ставовите на некои од Селефот се споменуваат следните големи гревови: разединувањето на џематот (заедницата), прекршувањето на договорот, одземањето на вишокот од водата за наводнување, спречувањето на оплодувањето на добитокот, освен со надомест и клевета. Ебу Ел-Касим Абдулкерим ибн Мухамед Ер-Рафи’и во својата книга „Еш-Шерхул-кебир“ („Големиот коментар“), во поглавјето за сведочењата рекол: „Потоа, асхабите и генерациите по нив се разминале во однос на големите гревови, разликата меѓу нив и малите гревови. Некои од асхабите го толкуваат големиот грев од повеќе аспекти: прво, голем грев е секој грев којшто повлекува шеријатска казна; второ, голем грев е секој грев за којшто се јавува жестока закана, во Куранот или во Сунетот – овој аспект е најчесто застапен. Јас се приклучувам кон првиот аспект при дефинирање на големиот грев, меѓутоа и вториот аспект е доволно извесен, поради неговата честа застапеност во текстовите. Третиот аспект го наведува „Имамот на двата Хареми“, во своето дело „Ел-Иршад“ („Упатството“), а и други автори, според кои големиот грев е секое злосторство коешто известува за нискиот степен на свест и површната вера и иман кај извршителот, чиешто преземање ја поништува неговата доверливост. Според четвртиот аспект, којшто го наведува кадијата Ебу Сеид Ел-Херви, големиот грев е секое дело коешто е забрането според куранските текстови и коешто повлекува шеријатска казна, како што е убиството и слично, како и секое немарно напуштање на обврските (фарзовите), за коишто постои наредба за моментално извршување, како и лажното сведочење, клевета и лажното заколнување. Овие аспекти ги наведуваат исламските алими во однос на дефинирањето и определувањето на големите гревови.

Кадијата Ер-Рујани, подетално објаснувајќи ги големите гревови, рекол: „Големите гревови се седум: бесправното убивање на невина душа, прељубата (зиналукот), хомосексуализмот, пиењето алкохол, кражбата, узурпирањето на туѓиот имот, клеветењето...“ Во делото „Еш-Шамил“ („Обемниот“), кон седумте големи гревови, претходно споменати, го додава уште и лажното сведочење. Авторот на „Ел-Удде“ („Подготовката“) додава и користењето камата, непостењето во месецот Рамазан без оправдание, лажната заклетва, прекилот на роднинските односи, непослушноста кон родителите, бегањето од борбеното

поле, бесправното трошење на имотот од сиракот, лажењето при вагањето и мерењето, клањањето намаз пред настапување на неговото време или по завршувањето на неговото време без оправдание, бесправното удирање муслиман, свесното лажење на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, пцуењето на асхабите, сокривањето на сведоштвото без оправдание, земањето мито, поистоветувањето на мажите и жените, кодошењето пред владетелот, спречувањето на зекатот, оставањето на наредувањето кон добро и одвраќањето од злото и покрај можноста за негово спроведување, заборавањето на Куранот по неговото помнење, палењето на животните, беспричинско неисполнување на брачните обврски од страна на жената кон мажот, губењето верба во Аллаховата ﷻ милост, чувството на безбедност од Аллаховата ﷻ казна, навредлив и омаловажувачки говор за алимите и за хафизите на Куранот, зихарот (односно мажот да ѝ рече на својата жена: „Ти си ми како грбот од мајка ми!“), консумирањето свинско месо и мрша, освен во исклучителни ситуации. Потоа, Ер-Рафи’и рекол: „За некои од овие работи може да се запре и да се полемизира.“ Во однос на големите гревови се напишани повеќе дела, меѓу нив спаѓа и делото на нашиот шејх и хафиз Ебу Абдулах Ез-Зехеби, кој наведува дури седумдесет големи гревови. Доколку некој рече дека големиот грев е оној грев за којшто се јавува само закана од џехенемски оган за неговиот сторител – како што сметаат Ибн Абас ﷺ и други – тогаш оној кој се поведува по ваквото тврдење ќе најде на голема бројка. А и оној кој тврди дека голем грев е секоја забрана којашто ја пропишал Аллах ﷻ, доколку се води по тоа, исто така, ќе најде на голема бројка – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Ибн Абас ﷺ, откако при негово присуство биле споменати големите гревови и нивната бројка од седум, рекол: „Тие се повеќе од седум... и седум...“ Преносителот на ова предание вели: „Не знам колкупати ја повтори бројката од седум.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Тавус дека рекол: „Му се обратив на Ибн Абас ﷺ, велејќи: ‚Кои се седумте големи гревови?‘ Тој одговори: ‚Тие достигнуваат и до седумдесет, но најблиску се до седумте големи гревови.‘“

﴿ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَا وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾ (٣٢)

„И не копнејте по она со што Аллах ве одликува едни во однос на други. На мажите им припаѓа дел од она што го заслужуваат, а и на жените им припаѓа дел од она што го заслужуваат. И барајте од Аллах, од добрината Негова. Аллах, навистина, знае сè! (32)“

Имамот Ахмед пренесува од Муџахид дека рекол: „Уму Селеме رضي الله عنها рекла: ,О Аллахов Пејгамбере, мажите одат во битка, а ние жените не одиме во битка, а сепак ни припаѓа половина од оставината?‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„И не копнејте по она со што Аллах ве одликува едни во однос на други...“**“ Ова предание, исто така, го пренесуваат и Ет-Тирмизи, Ибн Ебу Хатим, Ибн Џерир, Ибн Мардевејх и Ел-Хаким во својот „Мустедрек“, кој истовремено пренесува од Муџахид дека рекол: „Уму Селеме رضي الله عنها рекла: ,О Аллахов Пејгамбере, ние жените не се бориме, па не гинеме како шехиди, но не сме спречени од оставината?‘ Тогаш, Аллах го објавил ајетот:

﴿ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ ﴾

„Јас, навистина, не го занемарувам делото на ниту еден трудбеник од вас, машко или женско...“¹ – до крајот на ајетот.“² Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Човекот не смее да копнее, велејќи: ,Камо да го имав имотот и семејството на тој и тој.‘ Аллах ﷻ му го забранил тоа и му наредил да бара од Неговата добрина.“ Ова тврдење се согледува и од контекстот на ајетот. Ова толкување не е спротивно на она што се потврдува со веродостојниот хадис: „Нема завидливост, освен во два случаи: завидливоста кон човекот кому Аллах ﷻ му дал имот, па му овозможил да го троши за вистински цели, па другиот човек вели: ,Да го имав она што го има тој и тој човек, ќе правев исто како што прави тој.‘ Па и двајцата добиваат еднаква награда.“³ Ова е нешто друго, на коешто не се однесува забраната во ајетот, бидејќи хадисот го поттикнува човекот да копнее кон таквото дело, а забраната во ајетот се однесува на копне-

¹ Сура Али Имран, ајет 195.

² Го пренесуваат Ел-Бејхеки, бр. 17249; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3248 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-кебир“, бр. 19201.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4738 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9857.

жот за стекнување на она што другиот го поседува. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**И не копнејте по она што Аллах ве одликува едни во однос на други...**“ – т.е. во однос на дуњалучките и на верските работи.

Потоа Аллах ﷻ рекол: „**На мажите им припаѓа дел од она што го заслужуваат, а и на жените им припаѓа дел од она што го заслужуваат...**“ – т.е. секому му припаѓа надомест за делото кое го направил: ако било добро, тогаш со добро, а ако било лошо, тогаш со лошо. Ова толкување го застапува Ибн Џерир. Додека, според друго толкување, значењето на овој ајет се однесува на оставината, односно секој од нив наследува од оставината, согласно на својот дел. Ова толкување го застапува Ибн Абас ؓ. Потоа Аллах ﷻ упатува кон она што ја подобрува нивната состојба, велејќи: „**И барајте од Аллах, од добрината Негова.**“ – т.е. не копнејте кон она што ве одликувавме едни во однос на други, бидејќи копнежот не носи никаква корист, туку од Мене барајте да ви дадам, од Мојата добрина, бидејќи Јас сум Дарежлив и Благороден. Ебу Нуајм пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Барајте од Аллаховата ﷻ добрина, бидејќи Аллах ﷻ сака да Го молите. А најсакани робови кај Аллах ﷻ се оние кои очекуваат олеснување.“*¹

Потоа Аллах ﷻ рекол: „**Аллах, навистина, знае сè!**“ – т.е. го знае оној кој го заслужува дуњалукот, па му дава од него; оној кој заслужува да биде сиромав го осиромашува; на оној кој го заслужува ахиретот му овозможува да прави дела за него, а на оној кој заслужува да биде понижен, му ги отвора сите добра за да стекне понижување. Затоа Аллах ﷻ рекол: „**Аллах, навистина, знае сè!**“.

﴿ وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُم نَصِيْبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴾ (۳۳) ﴿

„**И за секого одредивме наследници на она што го оставаат родителите и најблиските. На тие со кои сте врзани со договор, дајте им го нивниот дел. Аллах, навистина, е Сведок на сè! (33)**“

Ибн Абас ؓ и една група од табиините, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „**И за секого одредивме наследници...**“ – рекле: „Тоа се

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3571 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 10088.

однесува на наследниците.“ А значењето на ајетот би гласело – О, луѓе, секому од вас Ние му одредивме наследници, кои го наследуваат она што го оставаат неговите родители и блиски роднини, како оставина по нивната смрт.

Аллаховите ﷺ зборови: **„На тие со кои сте врзани со договор, дајте им го нивниот дел.“** – т.е. на оние на кои сте им се заколнале, дајте им го она што сте им го ветиле од оставината. Ваквата постапка била застапена на почетокот на исламот, а потоа била укината. Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Аллаховите ﷺ зборови: **„И за секого одредивме наследници...‘** се однесуваат на наследниците. Додека Аллаховите ﷺ зборови **„На тие со кои сте врзани со договор...‘** се однесуваат на мухаџирите, кога стигнале во Медина, кога секој мухаџир наследувал од оставината на својот енсарија, иако не бил негов близок роднина, поради збратимувањето меѓу нив, коешто го спровел Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. А откако бил објавен ајетот **„И за секого одредивме наследници за она што го оставаат родителите и најблиските...‘** бил укинат ваквиот пропис.“ Потоа Аллах ﷻ рекол: **„На тие со кои сте врзани со договор, дајте им го нивниот дел...“** Во тогашно време, пред исламот, човекот склучувал договор со друг човек, велејќи му: „Ти ќе ме наследиш, а и јас ќе те наследам“, па изговарајќи го тоа, додека сè уште биле живи, тие остварувале заеднички договор. Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Секое сојузничество и договор за меѓусебно помагање во нешто добро, та, исламот само ги зацврстил доколку ги затекнал. Во исламот не постои сојузничество и договор со кој се наследува или потпомага во зло.“*¹ Потоа било укинато наследувањето со спогодба, иако неговите траги останале уште некое време. На тој начин, правото на наследување се вратило кај блиските роднини, како што рекол Ибн Абас ﷺ: „Секоеј мухаџир наследувал од оставината на својот енсарија, иако не бил негов близок роднина, сè додека тоа не било укинато.“ Во ова тврдење има одговор за оние кои сметаат дека прописот во овој ајет е и понатаму важечки и дека не е укинат и преиначен.

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1585 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6878.

وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
كَبِيرًا ﴿٣٤﴾

„Мажите се надредени над жените поради она со што Аллах ги одликувал едни во однос на други и поради она што го трошат од имотите свои за нив. Па добрите жени, побожни и грижливи за време на отсуството – се оние кои Аллах ги чува. А оние жени поради чија непослушност се плашите, советувајте ги, одбегнувајте ги во постелите, па и удрете ги. А ако ви се покорат, тогаш не угнетувајте ги. Аллах, навистина, е Возвишен и Голем! (34)“

Аллах ﷻ во овој ајет рекол: „Мажите се надредени над жените...“ – т.е. мажот е главен за жената, тој е нејзиниот големец и управител, а наедно и нејзин насочувач, кога жената започнува да скршнува и да се движи во погрешен правец. Зборовите „...поради она со што Аллах ги одликувал едни во однос на други...“ – т.е. бидејќи мажите се подобри од жените. Затоа, пејгамберлакот бил исклучително право на мажите, а и водството и владеењето, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Нема да успее народот кој владеењето ѝ го препуштил на жената.“¹ Овој хадис го пренесува Ел-Бухари. Истото се однесува и на правосудната позиција и на другите општествени позиции. Зборовите „...и поради она што го трошат од имотите свои за нив.“ – т.е. венчалните дарови коишто им ги подаруваат, храната која им ја обезбедуваат и сите животни трошоци, кои се обврска за мажите според Куранот и Сунетот. Токму од самото одликување и вредноста на мажот во однос на жената произлегува предноста на мажот во однос на жената, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَالرِّجَالُ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ﴾

„А мажите, сепак, се над нив за еден степен...“² – до крајот на ајетот. Затоа, жената е должна да биде покорна кон мажот во она што ѝ го наредува Аллах ﷻ за покорноста кон Него и кон нејзиниот маж. Таа е должна да биде добродетелка во однос на своето семејство и да се грижи за неговиот имот. Ова толкување го застапуваат Мекатил, Ес-Суди и Ед-Дахак.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4163; Ет-Тирмизи, бр. 2262 и Ен-Несаи, бр. 5388.

² Сура Ел-Бекара, ајет 228.

Ибн Мардевејх пренесува од Али ﷺ дека рекол: „Еден човек од ен-сариите дојде кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ водејќи со себе една жена, па рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, нејзиниот сопруг е тој и тој, синот на тој и тој Ел-Енсари‘, тој ја удрил по нејзиното лице, оставајќи ѝ траги од ударот. Тогаш Алалховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Не му се дозволува тоа.‘ Потоа Аллах ﷻ го објави ајетот: **„Мажите се надредени над жените...“** – т.е. во однос на дисциплинирањето. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: ‚Ти сакаше една работа, а Аллах ﷻ сака друга работа.“

За Аллаховите ﷻ зборови **„...поради она со што Аллах ги одликувал едни во однос на други и поради она што го трошат од имотите свои за нив.“** – Еш-Ша’би рекол: „Тоа се однесува на венчалниот дар (мехр), којшто ѝ го дал. Зарем не гледаш, ако тој ја клевети, тогаш треба заеднички да се заколнат, а ако таа го клевети, тогаш добива казна со удирање.“

Аллаховите ﷻ зборови **„Па, добрите жени...“** – т.е. од жените. Зборовите **„...побожни...“** – т.е. покорните жени кон своите сопрузи. Зборовите **„...и грижливи за време на отсуството...“** – т.е. жените кои внимаваат на своите сопрузи и при нивното отсуство, односно внимаваат на своите страсти и на своите имоти. Зборовите **„...се оние кои Аллах ги чува.“** – т.е. сочуван е оној кого Аллах ﷻ го сочувал. Ибн Џерир пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Најдобра жена е онаа која, кога ќе ја погледнеш, те радува; кога ќе ѝ наредиш, се покорува, а кога си отсутен, се чува себеси и твојот имот.‘ Потоа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изрече ајетот: **„Мажите се надредени над жените...“** – до крајот на ајетот.“¹

Аллаховите ﷻ зборови **„А оние жени поради чија непослушност се плашите...“** – т.е. жените кои ве заплашуваат дека можат да бидат непослушни кон своите мажи. А под „непослушна жена“ (النَّاشِزَةُ) се мисли на жената која му се противи на сопругот, која ги занемарува неговите наредби, која го одбива и го презира својот сопруг. Па во моментот кога кај неа ќе се јават некои знаци на непослушност, мажот е должен да ја посветува и да ја заплаши со Аллаховата ﷻ казна за непослушните жени, бидејќи Аллах ﷻ го пропишал неговото право над неа и ѝ забранил да биде непослушна кон него, поради одликувањето и

¹ Го пренесува Ен-Несаи, бр. 3298.

вредноста коишто ги поседува мажот во однос на неа. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога би ми било дозволено да наредам некому да направи сеуда на друг, тогаш би ѝ наредил на жената да му направи сеуда на својот сопруг, поради големината на неговото право над неа.“¹ Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога мажот ќе ја повика својата жена во постела, а таа одбие, тогаш мелеците ја проколнуваат сè до зората.“² Овој хадис, исто така, го пренесува и Муслим. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**А оние жени поради чија непослушност се плашите...**“.

За Аллаховите ﷻ зборови „...**одбегнувајте ги во постелите...**“ Ибн Абас ؓ рекол: „Прво ќе ја посоветува, па ако не прифати, тогаш ќе ја одбегнува во заедничката постела.“ Од Ибн Абас ؓ, исто така, се пренесува дека рекол: „Под ‚одбегнување во постелата‘ (الْمَجْر) се мисли на одбегнувањето на интимниот однос со неа и легнувањето во постелата со свртени плеќи кон неа.“

Во „Сунените“ и во „Муснедот“ се пренесува од Муавија ибн Хајде Ел-Кушејри ؓ дека рекол: „О Аллахов Пејгамбере, кое е правото на жената кај кој било од нас?“ Одговорил: „Да ја храниш, кога ти се храниш. Да ја облекуваш кога ти се облекуваш. Да не ја удираш по нејзиното лице. Да не ја навредуваш со грди зборови. И да не ја одбегнуваш освен внатре во домот.“³

Аллаховите ﷻ зборови „...**па и удрете ги.**“ – т.е. доколку не го прифаќаат советот и не земаат поука од одбегнувањето, тогаш ви се дозволува да ги удрите со безболен удар, како што стои во хадисот кој се пренесува во „Сахихот“ на Муслим од Џабир ؓ, дека Веровесникот ﷺ, при прошталниот хаџ, рекол: „И плашете се од Аллах ﷻ во врска со вашите жени, бидејќи тие се Негов аманет за вас, а должни се да не го внесуваат во вашите домови оној кого го презирате, а ако го сторат тоа, тогаш удрете ги со безболен удар. А вие сте должни да ги снабдувате и да ги облекувате како што инаку е вообичаено.“⁴ Исламските

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1159 и Ел-Бејхеки, бр. 14240.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3065; Муслим, бр. 2594, 1436; Ебу Давуд, бр. 2141 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9379.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2142; Ибн Маџе, бр. 1850 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19511.

⁴ Го пренесуваат Муслим, бр. 2137, 1218; Ебу Давуд, бр. 1905 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20172.

правници (фекихите) рекле: „Под ‚безболен удар‘ се мисли на ударот којшто не нанесева скршеница и не остава траги врз телото.“

Аллаховите ﷺ зборови **„А ако ви се покорат, тогаш не угнетувајте ги...“** – т.е. ако жената му се покори на својот сопруг во сето она што тој го посакува од неа, од она што Аллах ﷻ му го дозволил, тогаш тој не смее да ѝ наштетува по тоа, не смее да ја удира и не смее да ја одбегнува.

Аллаховите ﷺ зборови **„Аллах, навистина, е Возвишен и Голем!“** – т.е. Аллах ﷻ е нивниот Заштитник, а доколку мажот и понатаму ја угнетува без никаква причина, Аллах ќе го казни поради насилството коешто ѝ го нанесева.

﴿ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ﴾ (٣٥)

„А ако се плашите од раздор меѓу нив двајцата, тогаш испратете помирител од семејството негово и помирител од семејството нејзино. Доколку сакаат помирување, Аллах ќе го подобри односот меѓу нив двајцата. Аллах, навистина, сè знае и е Известен! (35)“

Во претходниот ајет, Аллах ﷻ ја спомнува состојбата при непослушноста на жената кон мажот, а потоа, во овој ајет, ја спомнува незавидната состојба меѓу двата сопружници, велееќи: **„А ако се плашите од раздор меѓу нив двајцата, тогаш испратете помирител од семејството негово и помирител од семејството нејзино...“** – т.е. доверлив посредник од страната на мажот и доверлив посредник од страната на жената, да се здружат и да ја разгледаат нивната состојба, а потоа да го преземат она што сметаат дека ќе биде од нивна корист: да се разведат или да продолжат со заедничкиот живот – а Аллах ﷻ насочува кон подобрување и продолжување на заедничкиот живот. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„Доколку сакаат помирување, Аллах ќе го подобри односот меѓу нив двајцата.“** Тогаш двајцата преговарачи ќе ја разгледаат состојбата меѓу сопружниците, па ако мажот постапил недолично, тогаш ќе ја одвојат неговата жена од него и ќе му наложат да продолжи да ја снабдува. А ако жената постапила непристојно кон својот сопруг, тогаш ја двојат од нејзиниот сопруг и го спречуваат да ја снабдува. До-

колку мислењето на двајцата преговарачи се поклопи во однос на раздвојувањето или повторното спојување на сопружниците, тоа им се дозволува. Доколку сметаат дека треба да се спојат наследните делови на некој од сопружниците, додека другиот не се согласува со тоа, па ако едниот од нив умре, тогаш оној кој се согласил го наследува оној кој не се согласил, а оној кој не се согласил не го наследува оној кој дал согласност. Ова толкување го пренесува Ибн Ебу Хатим од Ибн Абас رضي الله عنه. Абдурезак пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „За времето на Осман رضي الله عنه, јас и Муавија رضي الله عنه бевме испратени како преговарачи, па ни наложи: „Ако сметате дека треба да се здружат, тогаш здружете ги, а ако сметате дека треба да се раздвојат, тогаш раздвојте ги.“ Слично предание се пренесува и од Али رضي الله عنه. Исламските алими се согласиле дека двајцата преговарачи имаат право да здружат и да раздвојат. Така, Ибрахим Ен-Нехаи рекол: „Доколку двајцата преговарачи посакуваат да ги раздвојат двајцата сопружници, со еднократен, двократен или трикратен развод, тогаш им се дозволува да го сторат тоа.“ Овој став се јавува и во еден пренос од Малик. А оној кој смета дека пресудата на двајцата преговарачи се зема предвид само при здружувањето, а не и при раздвојувањето, неговиот аргумент е содржан во самиот ајет: **„Доколку сакаат подобрување, па Аллах ќе го подобри односот меѓу нив двајцата.“** – без да се спомене раздвојувањето меѓу нив. Меѓутоа, доколку двајцата преговарачи се јават како застапници на мажот и на жената, тогаш нивната одлука станува извршна, и при спојувањето и при раздвојувањето, без разидување меѓу исламските алими. Затоа, исламските имами не се согласиле во однос на прашањето дали преговарачите се одредуваат од страна на исламскиот владетел, за да донесат одлука, макар и двајцата сопружници да не се согласат со таквото делегирање или тие претставуваат застапници (полномошници) одредени и од мажот и жената. Според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), тие носат пресуда, одредени се од страна на исламскиот владетел и нивната одлука станува правосилна, макар и да не се согласуваат двајцата сопружници со нивното делегирање, бидејќи Аллах ﷻ рекол: **„...тогаш испратете помирител од семејството негово и помирител од семејството нејзино.“** Аллах ﷻ ги нарекол „судии“ (الحكّمان), а улогата на судијата е да пресудува без согласност на

оној за кого пресудува. Значи, овој став го потврдува контекстот на ајетот. Ибн Абдулбер рекол: „Исламските алими се согласиле дека ако мислењата на двајцата преговарачи се разидат, тогаш не се зема предвид мислењето на ниеден од нив.“

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَلًا فُجُورًا﴾ (۳۶)

„И Аллах обожувајте Го и не припишувајте Му придружник во ништо. И кон родителите бидете добротвори, и кон блиските роднини, и кон сираците, и кон сиромашните, и кон блиските соседи, и кон далечните соседи, и кон сопатниците, и кон патниците, и кон оние кои се во ваша сопственост. Аллах, навистина, не го сака оној кој е вообрасен и горделив. (36)“

Аллах ﷻ во овој ајет го наредува обожувањето единствено кон Него, без правење ширк, бидејќи Тој е Креаторот, Снабдувачот, Дарежливиот и Благородниот кон Своите созданија, во сите мигови и ситуации. Затоа единствено Тој заслужува да биде Обожуван, без да Му припишуваат придружник, во ништо од Неговите созданија, како што му рекол Веровесникот ﷺ на Муаз ибн Џебел رضي الله عنه: „Знаеш ли кое е Аллаховото ﷻ право над луѓето?‘ А тој одговорил: „Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ најдобро знаат!‘ Рекол: „Да Го обожуваат и да не Му прават ширк со ништо.‘ А потоа му рекол: „Знаеш ли кое е правото на робовите кај Аллах ﷻ ако го сторат тоа? Да не ги казни.“¹

Потоа, Аллах ﷻ препорачува добротворство кон родителите, бидејќи Аллах ﷻ одредил тие да бидат причина за твоето излегување од ништо во животот на овој свет. Аллах ﷻ честопати прави спој меѓу обожувањето кон Него и добротворството кон родителите, и тоа на повеќе места во Куранот, како што стои во друг ајет:

﴿أَنْ اشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2701; Муслим, бр. 30, 43; Ет-Тирмизи, бр. 2643; Ибн Маџе, бр. 4296 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21553.

„Мене биди Ми благодарен, а и на родителите твои...“¹ – и во ајетот:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

„И Господарот твој одреди да не обожувате никого друг освен Него, и кон родителите да бидете добротвори...“² Потоа, на добротчинството кон нив Аллах ﷻ го надоврзал добротчинството кон блиските роднини, од машките и од женските лица, како што стои во хадисот: *„Садаката кон сиромавиот е само садака, додека кон блискиот роднина е садака и одржување на роднинските односи.“*³ Потоа Аллах ﷻ рекол: *„...и кон сираците...“*, затоа што сираците го изгубиле оној кој се грижел за нивното снабдување и воспитување. Затоа Аллах ﷻ наредил да се постапува со нив добро и љубезно. Потоа Аллах ﷻ рекол: *„...и кон сиромашните...“* – а тоа се оние кои имаат потреба од имот и немаат доволно имот за да ги покријат своите секојдневни потреби. Аллах ﷻ наредил да им се помага, со цел тие да ги покријат нивните секојдневни потреби. Состојбата на „сиромашниот“ и „бедниот“ ќе биде подетално објаснета при тефсирот на сурата „Берае“ („Ет-Теуба“) – иншаллах.

За Аллаховите ﷻ зборови *„...и кон блиските соседи, и кон далечните соседи...“* – Ибн Абас ؓ рекол: *„Под ‚блискиот сосед‘ се мисли на соседот кој е истовремено и сосед и близок роднина. Додека, под ‚далечен сосед‘ се мисли на соседот кој не е роднина.“* Имамот Ахмед пренесува од Абдулах ибн Омер ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Џибрил ﷺ не престана да ми го препорачува соседот, сè додека не помислив дека соседот ќе ме наследи.“*⁴ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари, Муслим, Ет-Тирмизи и Ебу Давуд. Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Најдобро друштво кај Аллах ﷻ се тие кои најмногу му користат на својот другар. А најдобри соседи кај Аллах ﷻ се тие кои најмногу му користат на својот сосед.“*⁵ Имамот Ахмед, исто така, пренесува од

¹ Сура Лукман, ајет 14.

² Сура Ел-Исра, ајет 23.

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 658; Ен-Несаи, бр. 2582 и Ибн Маџе, бр. 1844.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5669; Муслим, бр. 2625, 4757 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5552.

⁵ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1944 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6530.

Аиша ﷺ дека го прашала Аллаховиот Пејгамбер ﷺ: „Јас имам двајца соседи, на кому да му давам повеќе?“ Одговорил: „На оној чија врата е најблиску до тебе.“¹ Овој хадис го пренесува и Ел-Бухари.

За Аллаховите ﷺ зборови: „...и кон сопатниците...“ од Али ﷺ и Ибн Месуд ﷺ се пренесува дека рекле: „Тоа се однесува на жената.“ – бидејќи таа е животен сопатник на мажот.

Аллаховите ﷺ зборови: „...и кон патниците...“ – т.е. оној кој поминава покрај тебе додека се наоѓа на пат. Категоријата на „патниците“ ќе биде подетално објаснета при тefsирот на сурата „Берае“ („Ет-Теуба“) – а само на Аллах ﷻ се потпираме.

Аллаховите ﷺ зборови: „...и кон оние кои се во ваша сопственост...“ претставуваат препорака за робовите и за робинките, бидејќи тие се слаби, онеспособени, заробени и се наоѓаат во сопственост на луѓето, а од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се пренесува дека рекол при својата болест: „Намазот! Намазот! А и она што е во ваша сопственост!“² Муслим пренесува од Абдулах ибн Амр ﷺ дека му се обратил на својот надлежен со зборовите: „Дали на робовите им ја даде нивната храна?“ Одговорил: „Не.“ Рекол: „Тогаш, оди и дај им ја, бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: Доволен грев за човекот е да им ја спречи храната на оние кои ги поседува.“³

Аллаховите ﷺ зборови „Аллах, навистина, не го сака оној кој е вообразен и горделив.“ – т.е. вообразен во себе, надмен и арогантен кон другите, сметајќи се себеси како подобар од нив. Тој себеси се смета за надмоќен, но кај Аллах ﷻ е ништожник. Ибн Ебу Хатим пренесува од еден човек, од племето Бену Хуџејм, дека рекол: „О, Аллахов Пејгамбере, препорачај ми!“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол: „Чувај се од спуштањето на облеката под ножните глуждови, бидејќи спуштањето на облеката под глуждовите е надменост, а Аллах ﷻ не ја сака надменоста.“⁴

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2140; Ебу Давуд, бр. 5155 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25087.

² Го пренесуваат Ибн Маџе, бр. 1625 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25944.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 996, 1662; Ебу Давуд, бр. 1692 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6803.

⁴ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20113.

﴿ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴾ (37) وَالَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا ﴿38﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿39﴾ ﴿

„Оние кои се скржави и им наредуваат на луѓето да бидат скржави, и го сокриваат она што Аллах им го дал, од изобилието Негово. А Ние за неверниците подготвивме понижувачка казна. (37) И тие што ги трошат имотите свои за да се покажат пред луѓето, а во Аллах и во оној свет не веруваат! (38) А што ќе им биде ако веруваат во Аллах и во Денот суден, и да делат од она со што ги снабдил Аллах. А Аллах знае за нив сè! (39)“

Аллах ﷻ во овие ајети ги прекорува оние кои се скржави поради имотите свои и не ги делат соодветно како што Аллах ﷻ им наредил да делат: добротинството кон родителите, добродетелството кон блиските роднини, јетимите, сиромашните, блиските соседи, далечните соседи, сопатниците и содружниците, патниците и робовите и робинките кои ги поседуваат, без да го исполнуваат правото коешто Аллах ﷻ го пропишал кон нив, а наедно, им наредуваат и на другите луѓе да бидат скржави, како што се скржави тие. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Има ли позаразна болест од скржавоста!“¹ И рекол: „Чувајте се од скржавоста, бидејќи таа ги уништила оние кои беа пред вас. Таа им заповедала да ги прекинат роднинските односи, па тие ги прекинувале, и им заповедала да грешат, па грешеле.“²

Аллаховите ﷻ зборови „...и го сокриваат она што Аллах им го дал, од изобилието Негово.“ укажуваат на фактот дека скржавецот ја негира Аллаховата ﷻ благодет, која не се гледа на него ниту во неговата облека ниту во неговата исхрана, а најмалку во неговото делење на имотот. Затоа Аллах ﷻ му се заканува со зборовите: „А Ние за неверниците подготвивме понижувачка казна.“ Поимот „куфр“ (неверство) означува „прикривање“, бидејќи скржавецот ја прикрива Аллаховата ﷻ благодет. Па тој како да е „кафир“ (прикривач, порекнувач) на Аллаховата ﷻ благодет. Во еден хадис стои: „Навистина, кога

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1698 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6753.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1698 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6753.

Аллах ﷻ дава благодет на некој од робовите, Тој посакува нејзините траги да се забележат кај него."¹ Контекстот на ајетот алутира на скржавоста во однос на имотот. Меѓутоа, во него спаѓа и скржавоста во однос на знаењето, со првенствено согледување, бидејќи контекстот на ајетот говори за давањето на блиските роднини и на бедните луѓе, а за истото говори и ајетот кој следува по него, односно Аллаховите ﷻ зборови: **„И тие што ги трошат имотите свои за да се покажат пред луѓето...“** Впрочем, Аллах ﷻ најпрво ги спомнува прекорените скржавци кои се скржави во однос на своите имоти, а потоа ги спомнува божемните дарители на своите имоти, кои имаат намера да стекнат прочуеност и пофалба за нивната привидна дарежливост, којашто е далеку од стекнувањето на Аллаховото ﷻ задоволство. Во еден хадис стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бил прашан за Абдулах ибн Џед’ан: *„Дали неговото дарување и ослободување робови ќе му бидат од корист?“* Одговорил: *„Не! Затоа што тој ниеднаш не рекол: Господару мој, прости ми ги моите гревови на Судниот ден!“*² Затоа Аллах ﷻ рекол: **„... а во Аллах и во оној свет не веруваат!“** – т.е. кон ова валкано дело ги навел нивниот суров непријател – шејтанот, кој настојува да ги одврати од покорноста, забавувајќи им ги нивните зли постапки и влевајќи им долги и лажни надежи. Шејтанот кој постојано ги придружува и им ги забавува злоделата и злосторствата. Затоа Аллах ﷻ рекол: **„...А кому шејтанот му е другар, па колку лош другар е тој!?!...“**

Потоа Аллах ﷻ рекол: **„А што ќе им биде ако веруваат во Аллах и во Денот суден, и да делат од она со што ги снабдил Аллах.“** – т.е. што им пречи да веруваат во Аллах ﷻ, да се движат по правилниот пат, да го остават преправањето и да се предадат кон искреноста, иманот и надежта во Аллаховото ﷻ ветување, коешто следува во ахиретскиот дом за оној кој прави добри дела, делејќи од она со што Аллах ﷻ го снабдил, и тоа соодветно на она со што Тој е Задоволен. Аллаховите ﷻ зборови **„А Аллах знае за нив сè!“** – т.е. ги знае нивните добри и лоши намери. Тој знае кој заслужува подобрување и успех, па му го овозможува тоа. Тој знае кој сака да прави добри дела, па го насочува кон тоа.

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15462.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 315, 214 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24100.

Тој знае кој заслужува да биде понижен и отфрлен, па му овозможува да го загуби и дуњалукот и ахиретот – Аллах ﷻ да нè чува од тоа.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِن تَكَ حَسَنَةً يُّضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ (٤٠) فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يُودُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصُوا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

„Аллах, навистина, не нанесува ни едно зрно неправда. А ако е делото добро, Тој го удвојува и уште дава од Себе голема награда! (40) А што ќе биде кога ќе доведеме од секој народ сведок, а и кога тебе ќе те доведеме како сведок против нив!? (41) На тој Ден, оние кои не веруваат и кои се непослушни кон Пејгамберот ќе посакаат земјата над нив да биде порамнета, но нема да сокријат ниеден збор од Аллах. (42)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува дека не нанесува неправда нико-му, ни колку едно зрно, на Судниот ден, туку му дава секому, а доброто дело го удвојува, како што вели во друг ајет:

﴿ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ ﴾

„И Ние ќе ја поставиме Вагата праведна...“¹ А во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри ؓ дека во долгиот хадис за ше-фа’атот (посредувањето на Судниот ден) Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ре-кол,: „Па Аллах ﷻ ќе рече: „Вратете се и оној во чиешто срце ќе најдете иман колку едно зрнце извадете го од Цехенемот.“ Во друг исказ стои: „...иман колку најситно, најситно и најситно зрно, извадете го од Цехе-немот.“ „...тогаш, ќе излезат од Цехенемот многу созданија.“ Потоа, Ебу Сеид ؓ додал: „Ако сакате, тогаш читајте ги Аллаховите ﷻ зборови: „Аллах, навистина, не нанесува ни едно зрно неправда....“²

За Аллаховите ﷻ зборови: „А ако е делото добро, Тој го удвојува и уште дава од Себе голема награда!“, Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Осман дека рекол: Реков: О, Ебу Хурејре, ги слушнав моите браќа

¹ Сура Ел-Енбија, ајет 47.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 22 и Муслим, бр. 183, 269.

во Басра како велат дека ти си рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: Аллах ﷻ навистина, за едно добро дело наградува со илјадници добри дела.“ а Ебу Хурејре ﷺ рече: „Се колнам во Аллах ﷻ го слушнав Аллаховиот Веровесник ﷺ како вели: Аллах ﷻ навистина, за едно добро дело наградува со две илјади илјади (два милиона) добри дела. Потоа, го изрече следниот ајет:

﴿فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ﴾

А уживањето на животот дуњалучки во однос на Ахиретот е занемарувачко.^{1, 2}

Аллаховите ﷻ зборови „А што ќе биде кога ќе доведеме од секој народ сведок, а и кога тебе ќе те доведеме како сведок против нив!“ укажуваат на Аллаховото ﷻ предупредување за ужасот и стравотиите на Судниот ден, односно каква ќе биде состојбата на тој Ден, кога против секој народ ќе биде доведен сведок т.е. пејгамберот кој бил испратен кај нив, како што стои во друг ајет:

﴿وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ﴾

„И земјата ќе блесне со Светлото на Господарот нејзин, и ќе биде поставена Книгата, и ќе бидат доведени пејгамберите и сведоците...“³

Ел-Бухари пренесува од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми рече: „Читај ми!“ А јас му реков: „О Аллахов Пејгамбере, да ти читам ли, а тебе ти се објавува?!“ Рече: „Да. Јас, навистина, сакам да слушам од друг.“ Тогаш почнав да ја читам сурата „Ен-Ниса“ сè додека не стигнав до ајетот: „А што ќе биде кога ќе доведеме од секој народ сведок, а и кога тебе ќе те доведеме како сведок против нив!“ Тогаш, рече: „Доволно е!“, па забележав дека неговите очи се насолзени.“⁴ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Ел-Е’амеш.

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 38.

² Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7885.

³ Сура Ез-Зумер, ајет 69.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4306; Муслим, бр. 1332, 800; Ебу Давуд, бр. 3668; Ет-Тирмизи, бр. 3025; Ибн Маџе, бр. 4194 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3595.

Ибн Џерир пренесува од Абдулах ибн Месуд ﷺ дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Сведок сум над нив додека сум меѓу нив, а кога ќе ме земеш, та, Ти ќе ги набљудуваш.“¹

Аллаховите ﷺ зборови „**На тој Ден, оние кои не веруваат и кои се непослушни кон Пејгамберот ќе посакаат земјата над нив да биде порамнета, но нема да сокријат ниеден збор од Аллаx.**“ – т.е. ќе посакаат да се расцепи земјата и да ги голтне, како и поради ужасниот призор којшто ќе го здогледаат на Судниот ден, и поради понижувањето, срамотењето и прекорот кои ќе ги снајдат. Зборовите „...**но нема да сокријат ниеден збор од Аллаx.**“ соопштуваат дека ќе го признаат сето она што го сториле, без да сокријат нешто од тоа. Ибн Џерир пренесува од Сеид ибн Џубејр дека рекол: Еден човек дојде кај Ибн Абас ﷺ и рече: „Ги слушнав Аллаховите ﷺ зборови, коишто говорат за состојбата на мушриците на Судниот ден:

﴿ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ﴾

„**Ќе речат: Се колнеме во Аллаx, Господарот наш, ние не бевме многубошци.**“² А во друг ајет рекол: „**Но нема да сокријат ниеден збор од Аллаx.**“ Тогаш Ибн Абас ﷺ рече: Што се однесува на Аллаховите ﷺ зборови „**Ќе речат: Се колнеме во Аллаx, Господарот наш, ние не бевме многубошци.**“, тие, навистина, кога ќе се уверат дека нема да влезе во Џенетот никој освен припадниците на исламот, ќе речат: „Ајде да изнегираме!“, па ќе речат: **Се колнеме во Аллаx, Господарот наш, ние не бевме многубошци.**“ Тогаш Аллаx ﷻ ќе им ги запечати нивните усти, а ќе зборуваат нивните раце и нозе, „**Но нема да сокријат ниеден збор од Аллаx.**“ Затоа Аллаx ﷻ рекол: „**На тој Ден, оние кои не веруваат и се непослушни кон Пејгамберот...**“ до крајот на ајетот.“

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا غَفُورًا ﴾ (٤٣) ﴿

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3263; Муслим, бр. 2860, 5104; Ет-Тирмизи, бр. 3167; Ен-Несаи, бр. 2087 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2281.

² Сура Ел-Енам, ајет 23.

„О верници, немојте да клањате додека сте пијани, сè додека не сте свесни што зборувате, а ниту кога сте џунуби, освен ако сте на поминување, сè додека не се искапете. А ако сте болни или на пат, или некој од вас изврши нужда, или сте имале однос со жени-те, а притоа не најдете вода, тогаш земете тејемум од чиста површина, триејќи ги лицата ваши и рацете ваши. Аллах, навистина, е Милостив и простува! (43)“

Во овој ајет Аллах ﷻ им забранува на Своите робови-верници да го извршуваат намазот во пијана состојба, кога оној кој клања не знае што изговара. Исто така, им забранува и на луѓето кои се во состојба на џунублук да се приближуваат кон местата за клањање, односно џамиите, освен ако поминуваат низ џамиите, одејќи од еден влез кон друг, без да останат во нив. Овој пропис важел пред објавувањето на прописот за забраната на алкохолот, а кон тоа укажува хадисот кој го споменавме при тефсирот на сурата „Ел-Бекара“, во врска со толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ﴾

„Те прашуваат за виното и за коцката?...“¹ – до крајот на ајетот. „Тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му го изрецитирал на Омер ﷺ, велејќи: *„Аллаху, дај ни за виното јасен доказ, преку соодветно објаснување.“* А штом бил објавен ајетот: **„О верници, немојте да клањате додека сте пијани...“** Аллаховиот Пејгамбер ﷺ повторно, му го изрецитирал на Омер ﷺ, велејќи: *„Аллаху, дај ни за виното јасен доказ, преку соодветно објаснување.“* Тогаш почнале да не пијат алкохол само за време на намазите. Така траело сè додека не бил објавен ајетот:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

„О верници, навистина, виното, коцката, идолите и стрелките за гатање се валкано дело од шејтанот, затоа избегнувајте ги за да успеете“, односно до Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ﴾

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 219.

„Па, ќе престанете ли!?“¹ Тогаш Омер رضي الله عنه рекол: „Престанавме, престанавме!“². А во преносот на Исраил од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه, при споменувањето на забраната за алкохолот, го споменува и преданието во коешто стои дека рекол: „Откако, беше објавен ајетот во сурата Ен-Ниса: **„О верници, немојте да клањате додека сте пијани, сè додека не сте свесни што зборувате...“, муезинот на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم кој учеше икамет за намазот, повикуваше: „Пијаниот нека не се доближува кон намазот!“³ Овој исказ го пренесува Ебу Давуд.**

Ибн Ебу Шејбе пренесува дека поводот за објавување на овој ајет е содржан во исказот којшто го пренесува Ибн Ебу Хатим од Мус’аб ибн Са’д, а тој од Са’д رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Објавени се четири ајети поради еден енсарија кој повикал на гоштивка. Тој повикал некои мухаџири и енсари. Јадевме и пиевме додека не се опијанивме. Така почнавме да се фалиме сè додека еден од нас не зграби муцка на камила и ја наби во лицето на С’ад кој остана со скршен нос.“ Тоа беше пред објавувањето на забраната за алкохолот. Тогаш Аллах صلى الله عليه وسلم го објави ајетот: **„О верници, немојте да клањате додека сте пијани...“** – до крајот на ајетот.“ Ова долго предание го пренесува Муслим, а го пренесуваат и авторите на „Сунените“ освен Ибн Маџе.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه дека рекол: „Абдурахман ибн Ауф رضي الله عنه направи гозба, па нè повика и нè напои со вино. Тогаш виното го стори своето со нас, а веќе настапи времето за намаз. Тогаш како имам излезе да нè предводи еден од нас, па започна да рецитира во намазот: „О неверници, јас не го обожувам она што вие го обожувате! А ние го обожуваме она што вие го обожувате...“ Тогаш, Аллах صلى الله عليه وسلم го објави ајетот: **„О верници, немојте да клањате додека сте пијани, сè додека не сте свесни што зборувате...“**. Ова предание го пренесува и Ет-Тирмизи и смета дека е хасен-сахих (добро и веродостојно). Во преносот на Ибн Џерир стои дека предводникот на намазот бил Абдурахман ибн Ауф رضي الله عنه, додека во друг пренос стои дека предводникот на намазот бил Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه – а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае.

¹ Сура Ел-Маида, ајети 90-91.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3670; Ет-Тирмизи, бр. 3049; Ен-Нисаи, бр. 5540 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 380.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3670 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 380.

Аллаховите ﷺ зборови „...сè додека не сте свесни што зборува-те...“ укажуваат на најлесната состојба во којашто може да се најде пијаниот, односно да не е свесен за она што го зборува, бидејќи пијаниот не е свесен за она што го учи, ниту трезвено размислува, а ниту пак може да го изврши намазот со стравопочит. Имамот Ахмед пренесува од Енес ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога некој од вас е поспан при намазот, тогаш нека престане со намазот и нека го клања кога ќе биде свесен за она што го зборува.“¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Ел-Бухари и Ен-Несаи. А во друг исказ стои: „Можеби тоа ќе го одврати од барањето прошка и ќе го натера да се укорува себеси.“²

Аллаховите ﷺ зборови „...а ниту кога сте џунуби, освен ако сте на поминување, сè додека не се искапете.“ т.е. не влегувајте во џамијата додека сте џунуби освен, ако поминувате низ неа, без седнување. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас и мноштво од асхабите и табиините. Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ми рече: „Подарј ми го мирисот од џамијата!“ Јас му реков: „Јас сум во менструален циклус.“ Рече: „Твојата менструација не е во твојата рака.“³ Муслим, исто така, пренесува сличен исказ и од Ебу Хурејре ﷺ. Во овој хадис има доказ за дозволеноста на поминувањето на жената во менструален циклус низ џамијата, а истото се однесува и на жената која се наоѓа во постпородилен циклус (нифас) – а Аллах ﷻ најдобро знае. Според мислењето на некои од исламските алими, поминувањето на жената при менструален циклус низ џамијата се дозволува само под услов да не падне нешто од нејзината нечистотија во џамијата при поминувањето, во спротивно тоа не ѝ е дозволено. Мноштвото од исламските имами од овој ајет извлекуваат аргумент за забранетоста на престојот на џунубот во џамијата. Ова значење го потврдува и хадисот којшто го пренесува Ибн Ебу Хатим од Али ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови „...а ниту кога сте џунуби, освен ако сте на поминување...“ – рекол: „Не смее да се приближува кон намазот освен ако е мусафир (патник). Па откако се нашол во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 210; Ен-Несаи, бр. 443 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12038.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 209; Муслим, бр. 786, 1309; Ебу Давуд, бр. 1310; Ет-Тирмизи, бр. 355; Ен-Несаи, бр. 162; Ибн Маџе, бр. 1370; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25133 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 259.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 298, 450; Ебу Давуд, бр. 261; Ет-Тирмизи, бр. 134; Ен-Несаи, бр. 384; Ибн Маџе, бр. 632 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24286.

состојба на џунублук и не нашол вода, му се дозволува да клања сè додека не најде вода.“

Овој став, исто така, го поддржува и хадисот којшто го пренесуваат Ахмед и авторите на „Сунените“, од Ебу Зер رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Чистата површина (земјата) го прочистува муслиманот, макар и да не најде вода десет години. А кога ќе најдеш вода, измиј ја твојата кожа со неа, бидејќи тоа е подобро.“¹ Ибн Џерир, по целосното излагање во својот „Тефсир“, извлекува два главни ставови, давајќи му предност на ставот дека Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „...а ниту кога сте џунуби, освен ако сте на поминување...“ – значат: освен оној кој поминува по патот низ џамијата. Бидејќи прописот за мусафирот (патникот), во случај кога нема вода, додека е џунуб, е веќе објаснет во натамошниот дел од ајетот: „А ако сте болни, или на пат...“ – до крајот на ајетот. Оттука станува јасно дека Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови: „... а ниту кога сте џунуби, освен ако сте на поминување, сè додека не се искапете...“, доколку се однесуваат на мусафирот (патникот), тогаш би подразбрале дека е бесполезно неговото спомнување во натамошниот дел од ајетот: „А ако сте болни, или на пат...“ Ова тврдење се согледува од контекстот на ајетот, а веќе претходно беше спомнат и прописот за патникот, а наедно тоа е и ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) – а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае.

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „...сè додека не се искапете.“ – претставуваат аргумент за она што го тврдат Ебу Ханифа, Малик и Еш-Шафија – дека на џунубот му се забранува престојот во џамијата сè додека не се искапе или сè додека не земе тејемум, доколку не поседува вода или е неспособен да ја употреби. Додека, имамот Ахмед смета дека доколку џунубот земе абдест, тогаш му се дозволува престојот во џамијата, поткрепувајќи го својот став со преданието, коешто го пренесува Сеид ибн Менсур во својот „Сунен“ преку веродостоен пренос, дека асхабите постапувале на таков начин. Така, Сеид ибн Менсур пренесува од Ата’ ибн Јесар дека рекол: „Забележав некои од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم како седеа во џамијата додека беа џунуби, доколку претходно земеа абдест, како абдестот за намаз.“ Овој пренос е веродостоен според условот на Муслим – а Аллах صلى الله عليه وسلم најдобро знае.

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 333; Ет-Тирмизи, бр. 124 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20797.
738

Аллаховите ﷺ зборови: „А ако сте болни или на пат, или некој од вас изврши нужда, или сте имале однос со жените, а притоа не најдете вода, тогаш земете тејемум од чиста површина...“ – што се однесува на болеста којашто го дозволува тејемумот, тоа е онаа болест којашто го тера човекот да се плаши, доколку употреби вода, мислејќи дека ќе му биде разболен некој дел од неговиот организам или дека ќе му биде влошена неговата здравствена состојба, или дека неговото исцелување ќе се одолговлечи. Според мислењето на некои од исламските алими, услов за дозволеноста на тејемумот е самата болест, поткрепувајќи го своето мислење со општиот контекст на ајетот. А што се однесува на патувањето, тоа е познато од секојдневието на луѓето и не постои разлика меѓу долгото и краткото патување. Аллаховите ﷺ зборови „...или некој од вас изврши нужда...“ се однесуваат на малата безабдестна состојба (الْحَدَثُ الْأَصْغَرُ). А што се однесува на Аллаховите ﷺ зборови: „...или сте имале однос со жените...“ тие се читаат на два начина: (لَأَمْسُتُمْ) и (لَأَمْسُتُمْ). Затоа муфесирите и исламските имами имаат спротивставени мислења во однос на нивното значење, на два става: 1) Тоа е метафоричен израз којшто означува вршење полов чин, бидејќи истиот израз е употребен во друг ајет и означува вршење полов чин:

﴿وَأَن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

„А ако ги разведете пред да извршите полов чин, а веќе сте им го определиле нивниот венчален дар, тогаш ним им припаѓа половина од она што сте им го определиле...“¹ – и во ајетот:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا﴾

„О верници, кога ќе стапите во брак со верничките, а потоа ги разведете пред да имате однос со нив, тогаш нема период на чекање кој треба да го допуштите...“² Исто така, Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ؓ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови „...или сте имале однос со жените...“ – рекол: „Тоа се однесува на интимниот однос.“ Истото толкување се пренесува и од Али ؓ, Убеј ибн Ка’б ؓ и мноштво од табиините. Ибн Џерир пренесува од Сеид ибн Џубејр дека

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 237.

² Сура Ел-Ахзаб, ајет 49.

Ибн Абас رضي الله عنه рекол: „Поимите ‚допир‘ (اللمس), ‚однос‘ (المتن) и ‚близок контакт‘ (المباشرة) во Куранот означуваат полов однос. А Аллах ﷻ дава метафорични изрази како што сака.“² Според мислењето на друг дел од исламските алими, под поимот „допир“ (اللمس) во овој ајет се мисли на допирот со рака или друг допир врз некој од деловите од телото. Според тоа, абдестот е обврска при секој допир на дел од телото на мажот со дел од телото на жената, доколку сакаат да се препуштат еден на друг. Затоа, од Абдулах ибн Месуд رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Допирот‘ (اللمس) е секој допир освен половиот чин.“ Од него, исто така, се пренесува дека рекол: „Бакнежот е допир и затоа човекот треба да земе абдест.“ Од него, исто така, се пренесува дека при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „...или сте имале однос со жените...“ – рекол: „Тоа е допирот и прегрнувањето.“ Од Ибн Омер رضي الله عنه се пренесува дека тој земал абдест доколку ја бакнел својата жена. Ова толкување се пренесува од Ибн Омер رضي الله عنه, Ебу Осман Ен-Нехди, Ебу Убејде ибн Абдулах ибн Месуд и други од табиините. Слично толкување се пренесува и од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه. Меѓутоа, во друго предание, од Омер ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه се пренесува дека ја бакнувал својата сопруга, а потоа клањал без да земе абдест поради тоа. Значи, преданијата за неговата постапка се дијаметрално различни. Ставот за обврската на земање абдест при допир го застапуваат имамот Еш-Шафија и неговите ученици, имамот Малик, тоа е познат став на имамот Ахмед ибн Ханбел, поткрепувајќи го својот став со неколку аргументи: прво, кираетот на ајетот (لمستهم), а под „допир“ (اللمس) претежно се мисли на допирот со рака, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ﴾

„А да ти спуштемме Книга, на хартија, па да ја допреа со рацете нивни...“¹ – т.е. да ја почувствуваа на своите раце. Второ, во веродостоен хадис стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Блудот на раката е допирот.“² Исто така, во „Двата сахиха“ се пренесува дека

¹ Сура Ел-Енам, ајет 7.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2657, 4802 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8392.

Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја забранил купопродажбата со допир.^{1 2} Трето, својот став, исто така, го потврдуваат и со хадисот којшто го пренесува Ахмед од Муаз ﷺ, во којшто се споменува дека еден човек се препуштил на својата жена и почнал да ја бакнува и прегрнува, без да изврши полов чин, па го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за тоа, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Зем абдест, а потоа клањај!“ Тогаш Муаз ﷺ рекол: „О Аллахов Пејгамбере, тоа се однесува само за него или за сите верници?“ Одговорил: „Не, туку за сите верници.“³ Овој хадис го пренесува и Ет-Тирмизи и смета дека има прекини во синџирот на преносителите, а го пренесува и Ен-Несаи, од Абдурахман ибн Ебу Лејла, исто така, како мурсел-хадис (пренос на табиин директно од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, без посредство на асхаб). Значи, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му наредил да земе абдест, бидејќи ја допрел својата жена без да изврши полов чин со неа. Сепак, овој хадис се смета за хадис со испрекинат пренос меѓу Ибн Ебу Лејла и Муаз ﷺ, а наедно постои веројатност дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му наредил да земе абдест и да ги изврши пропишаните намази, како што стои во хадисот на Ес-Сидик ﷺ: „Нема роб на кого Аллах нема да му прости ако направи грев, а потоа земе абдест и исклања два реката.“⁴ Потоа Ибн Џерир рекол: „Поправилен од двата ставови е ставот на оние кои тврдат дека значењето на Аллаховите ﷻ зборови „...или сте имале однос со жените...“ – е половиот чин, а не другите значења на изразот „допир“ (اللمس), бидејќи кон

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5483; Муслим, бр. 2780, 1511; Ет-Тирмизи, бр. 1310; Ен-Несаи, бр. 4517; Ибн Маџе, бр. 2169; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10465 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1371.

² Надоврзување од авторот: „Не постои разидување меѓу лингвистите дека изразот „допир“ (اللمس), во јазична смисла означува допир со рака. Меѓутоа во овој случај се поставува прашањето: дали тоа се однесува само на допирот со рака или не? Одговорот е: Не! Понекогаш, ваквиот израз се однесува на допирот со рака, а понекогаш се однесува и на половиот чин. Според тоа, ако во одреден контекст означува допир со рака, тогаш тоа не значи дека во друг контекст не означува. Оттука, Аллаховите ﷻ зборови „...или сте имале однос со жените...“ може да значат допир со рака или полов чин, а за да го дознаеме тоа треба да се вратиме кон интерпретацијата на причината поради којашто бил објавен овој ајет и неговата примена за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Доколку човекот настојува да го открие тоа, ќе забележи дека под изразот „допир“ (اللمس), во Куранот се мисли на сексуалниот однос, а особено кога се знае дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја бакнувал Аиша ﷺ, а потоа не земал абдест поради тоа. А од Еш-Шафија се пренесува дека рекол: „Ако овој хадис е веродостоен, тогаш ние се откажуваме од нашиот став.“ А овој хадис е веродостоен...“

³ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 3113 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21607.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1521; Ет-Тирмизи, бр. 3006; Ибн Маџе, бр. 1395 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 48.

тоа укажува и веродостојноста на преданието од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кога бакнувал некои од своите сопруги, а потоа клањал, без да земе абдест поради тоа...“ Потоа го навел преданието на Урве од Аиша ؓ, во коешто стои дека рекла: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ земаше абдест, потоа ме бакнуваше и потоа клањаше, без повторно да земе абдест.“¹ Потоа Ибн Џерир го наведува преданието од Хабиб, а тој од Урве, а тој од Аиша ؓ дека рекла: „Навистина, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бакнуваше некои од своите сопруги, а притоа не земаше абдест.‘ Тогаш Урве рекол: ‚Која беше таа? Ти ли беше?‘ А Аиша ؓ се насмевнала.“² Со ваков исказ го пренесуваат Ебу Давуд, Ет-Тирмизи и Ибн Маџе од мноштво од своите шејхови. Според мислењето на некои од хадиските стручњаци, ова предание се смета за слабо, бидејќи Хабиб не слушнал ниеден хадис од Урве. Додека, според мислењето на други, Хабиб пренесувал преданија коишто ги слушал исклучиво од Урве Ел-Музени. Кон тоа, посебно укажува преданието коешто го пренесува имамот Ахмед од Хишам ибн Урве, а тој од неговиот татко, а тој од Аиша ؓ. Во овој синџир на преносители непосредно се забележува дека тоа бил Урве ибн Ез-Зубејр. Тоа го потврдуваат и неговите зборови: „Која беше таа? Ти ли беше?...“. Потоа, Ибн Џерир пренесува од Уму Селеме ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја бакнувал додека постел, без да ги прекине постот и абдестот.³ Потоа, исто така, го пренесува хадисот на Зејнеб Ел-Есхемије од Аиша ؓ дека Веровесникот ﷺ ја бакнувал, потоа клањал, без да земе абдест поради тоа.⁴ Ова предание го пренесува имамот Ахмед од преносот на Зејнеб Ел-Есхемије.

Во Аллаховите ﷻ зборови: „...а притоа не најдете вода, тогаш земете тејемум од чиста површина...“ „тејемумот“, во јазична смисла, значи намера. Поимот „површина“ (الصَّعِيد) се смета дека се однесува на сето она што излегува на површината на земјата, а во тоа спаѓаат земјата, песокот, дрвјата, камењата и растенијата. Ова толкување го застапува имамот Малик. Додека, според друго толкување, под „површина“ (الصَّعِيد) се мисли на секој вид почва, којашто се наоѓа на површината

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 170 и Ибн Маџе, бр. 503.

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 178; Ет-Тирмизи, бр. 86; Ибн Маџе, бр. 502 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25238.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 316 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26106.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 178 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25238.

од земјата, како што се песокот, варовницата, глината и др. Ова толкување е застапено во мезхебот на Ебу Ханифа. Според трето толкување, под „површина“ (الصَّعِيد) се мисли само на земјата (правот) – ова толкување го застапуваат имамите Еш-Шафија и Ахмед и нивните ученици, кои своето толкување го поддржуваат со Аллаховите ﷺ зборови:

(فَتُصْبِحُ صَعِيدًا زَلَقًا)

„Па стана земја срамнета.“¹ – т.е. чиста земја и прав. Тоа се потврдува и со хадисот којшто се пренесува во „Сахихот“ на Муслим, од Хузејфе ибн Ел-Јеман ؓ, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Одликувани сме во однос на другите луѓе со три работи: нашите сафови се одредени да бидат како сафовите на мелеците, сета земја ни е одредена како месцид (џамија) и таа ни е одредена да прочистува, кога не можеме да најдеме вода.“*² Па рекле: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го одредил прочистувачкиот карактер на земјата за овој Умет, па ако нешто друго од површината би можело да ја замени земјата, тогаш Аллаховиот Пејгамбер ﷺ би го споменал во овој хадис.“ Зборот „чиста“ (الطَّيِّب) се смета дека означува халал (дозволена) земја, а според друго толкување се смета дека означува земја којашто е чиста, односно во којашто не постои некаква нечистотија, како што стои во хадисот, којшто го пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“ (освен Ибн Маџе) од Ебу Килабе. Тој пренесува од Амр ибн Неџдан, а тој од Ебу Зер ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Чистата површина го прочистува муслиманот, макар и да не најде вода десет години. А кога ќе најдеш вода, измиј ја твојата кожа со неа, бидејќи тоа е подобро.“*³ А од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Најчиста површина е земјата од нивите.“ Ибн Мардевејх во својот „Тефсир“ смета дека овој говор на Ибн Абас ؓ достига до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.

Од Аллаховите ﷺ зборови **„...триејќи ги лицата ваши и рацете ваши.“** се гледа дека тејемумот претставува општа замена за абдестот при чистењето, но не претставува негова замена за прочистување на сите делови коишто се чистат при абдестот. Затоа, при тејемумот е до-

¹ Ел-Кехф, ајет 40.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 522, 811 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22740.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 333; Ет-Тирмизи, бр. 124 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20797.

волно триењето на лицето и рацете – според консензусот на исламските алими (иџма). Меѓутоа, исламските имами се разминале во однос на начинот на земање тејемум на повеќе ставови: некои од нив сметаат дека треба да се истријат лицето и двете раце до лактите, со два допири на земјата; други од нив сметаат дека треба да се истријат лицето и двете дланки, со два допири на земјата и трети сметаат дека треба да се истријат лицето и двете дланки, со еден допир на земјата. Овој став се смета за најправилен, поради хадисот на Амар رضي الله عنه, којшто го пренесува имамот Ахмед од преносот на Абдурахман ибн Ебза, а тој од неговиот татко, дека еден човек дошол кај Омер رضي الله عنه и рекол: „Јас, навистина, станав џунуб, па не можам да најдам вода.“ Тогаш Омер رضي الله عنه му рекол: „Тогаш, не клањај!“ А Амар رضي الله عنه рекол: „О, владетелу на верниците, зарем не се сеќаваш кога јас и ти бевме во една чета, па станавме џунуби и не можевме да најдеме вода да се искапеме. Тогаш, ти не клањаше, а јас се стркалав по земјата, а потоа клањав. Па, штом се вративме кај Веровесникот رضي الله عنه му го споменав тоа, а тој рече: Доволно ти беше да сториш вака! – па Веровесникот رضي الله عنه со својата рака ја допре земјата, потоа дувна во дланките, а потоа со нив го истри своето лице и своите дланки.“¹ Во друг пренос од имамот Ахмед стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол за тејемумот: „Еден допир за лицето и за двете дланки.“²

Аллах سبحانه و تعاليه одредил пропишаниот тејемум да биде одлика и специфичност на Уметот на Неговиот роб и пејгамбер Мухамед صلى الله عليه وسلم, покрај другите умети, како што се пренесува во хадисот на Џабир ибн Абдулах رضي الله عنه, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“. Во него стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Дадени ми се пет работи, коишто не му беа дадени никому пред мене: потпомогнат сум со влевањето страв на непријателот, на далечина од еден месец пешачење; земјата ми е одредена како место за клањање и за прочистување, па ако некој човек од мојот Умет некаде го затекне намазот, тогаш нека клања...“ Во друг пренос стои: „...тогаш таму е неговото место за клањање и тоа е неговото прочистување.“ Потоа се споменува остатокот од хадисот.

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 368, 553; Ебу Давуд, бр. 321; Ет-Тирмизи, бр. 144; Ен-Несаи, бр. 318; Ибн Маџе, бр. 569 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17864.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 340; Муслим, бр. 368, 552; Ебу Давуд, бр. 321; Ет-Тирмизи, бр. 144; Ен-Несаи, бр. 314; Ибн Маџе, бр. 565 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17851.

Аллах ﷻ во овој благороден ајет рекол: „...триејќи ги лицата ваши и рацете ваши. Аллах, навистина, е Милостив и простува!“ – т.е. дел од Неговата милост и прошка кон нив е самото пропишување на тејемумот за нив и дозволата за извршување на намазот со тејемум при немањето вода. Тоа претставува олеснување и дозвола за нив. Во овој ајет е содржана забрана за извршување на намазот во дадени случаи, како што е пијаната состојба, сè додека оној кој клања не се отрезни и додека не почне да биде свесен за она што го зборува; или кога е цунуб, сè додека не се искапе или при безабдестната состојба, сè додека не земе абдест, освен ако е болен или ако не може да најде вода. Тогаш Аллах ﷻ му дозволува да земе тејемум – како милост и олеснување за него.

Повод за пропишувањето на тејемумот

Ел-Бухари пренесува од Аиша ؓ дека рекла: „Излеговме заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ при едно патување. Па откако стигнавме во местото Ел-Бејда’ или во местото Затул-џејш, го загубив џерданот, па Аллаховиот Пејгамбер ﷺ испрати луѓе да го бараат, а некои од нив останана со него, без да имаат вода во нивна близина и без да поседуваат вода. Тогаш, некои од луѓето дојдоа кај Ебу Бекр ؓ и рекоа: „Не гледаш ли што стори Аиша ؓ!? Остана со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и со луѓето без вода околу нив и без да имаат вода со нив.“ Тогаш Ебу Бекр ؓ дојде кај нас, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја имаше ставено својата глава врз моето бедро спиејќи, а потоа ми рече: „Ги задржа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и луѓето, а притоа околу нив нема вода и тие немаат вода со нив?!“ Тогаш Ебу Бекр ؓ започна да ме прекорува, велејќи: „Маша-Аллах за тебе! Што ќе рече тој?!“ Почна да ме стега со својата рака по половината, а болката ја спречуваше само главата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, којашто беше потпрена врз моето бедро. Утрото, кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се разбуди, немаше вода. Тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот за тејемумот, па луѓето зедаа тејемум. Тогаш Есјед ибн Худајр ؓ рече: „Тоа е уште еден благослов за вас, Ебу Бекрово семејство!“ Тогаш, ја кренавме камилата на којашто јавав, па го најдовме џерданот под

неа.¹ Ел-Бухари го пренесува овој хадис и од преносот на Кутејбе, додека Муслим го пренесува од преносот на Јахја ибн Јахја.

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُشْتَرُونَ الصَّلَاةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴾ (٤٤) وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِأَعْدَانِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿٤٥﴾ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعُ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِأَلْسِنَتِهِمْ وَطَعْنَا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمَعُ وَانظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِن لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٤٦﴾ ﴿٤٦﴾

„Зарем не ги гледаш оние на кои им е даден дел од Книгата како ја купуваат заблудата и посакуваат да скршнете од Патот!?! (44) А Аллах најдобро ги знае непријателите ваши. И Аллах ви е Доволен Заштитник и Аллах ви е Доволен Помагач. (45) Од Евреите има такви кои ја извртуваат смислата на зборовите велејќи: ‚Слушаме, но не се покоруваме!‘ и ‚Слушај, овој што не слуша!‘ и ‚Раина‘, превртувајќи со јазиците свои и богохулејќи ја верата! А да кажат: ‚Слушаме и се покоруваме‘ и ‚Слушај‘ и ‚Погледни нè!‘ – за нив би било подобро и поисправно! Но, поради неверувањето нивно, Аллах ги проколнал и малкумина од нив веруваат! (46)“

Во овие ајети Аллах ﷻ известува за Евреите – Аллаховите ﷻ проклетства, едно по друго, нека бидат врз нив сè до Судниот ден – кои ја купуваат заблудата со Упатството, противејќи се кон Објавата којашто Аллах ﷻ му ја објавил на Својот Пејгамбер ﷺ, напуштајќи го она што се наоѓа меѓу нивните раце, од спознанието на првите пејгамбери кои го опишувале Мухамед ﷺ и продавајќи го тоа за ситна дуњалучка добивка. Зборовите „...и посакуваат да скршнете од Патот!?!“ – т.е. сакаат да не верувате и да го напуштите патот на кој се наоѓате. Зборовите „...А Аллах најдобро ги знае непријателите ваши.“ – т.е. Тој најдобро ги знае и ве предупредува за нив. Зборовите „И Аллах ви е Доволен Заштитник и Аллах ви е Доволен Помагач...“ – т.е. Доволен Заштитник за оној кој сака да се засолни кај Него и Доволен Помагач за оној кој бара помош од Него. Зборовите „Од Евреите има такви...“ – предлогот „од“ (مِنَ), во овој ајет, означува објаснување на видот, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 327; Муслим, бр. 550, 367; Ебу Давуд, бр. 317; Ен-Несаи, бр. 310; Ибн Маџе, бр. 568; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24927 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 122.

﴿فَاجْتَبُوا الرَّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ﴾

„И тргнете се од валканоста на идолатријата...“¹ Зборовите „...кои ја извртуваат смислата на зборовите...“ – т.е. ги толкуваат погрешно, а не смислата преку која Аллаh ﷻ ги објавил. Зборовите „...велејќи: ‚Слушаме...‘“ – т.е. го слушнаваме она што го рече, о, Мухамеде, меѓутоа не ти се покоруваме! Овој приговор претставува најлош облик на неверување и тврдоглавост. Наедно, тие одвраќаат од Аллаховата ﷻ Книга, иако претходно добро ја разбрале и дознале за казната којашто им следува за она што го прават. Зборовите „Слушај, овој што не слуша!“ – т.е. слушни го ова што ти го кажуваме, никогаш да не слушнеш! Овој приговор претставува иронија и сарказам кон него – нека биде Аллаховото ﷻ проклетство врз нив. Зборовите „...Раина, превртувајќи со јазиците свои и богохулејќи ја верата!“ – т.е. изговараат зборови со цел да обрнеш внимание на нив, а со нив посакуваат да те омаловажат и да те пцујат. Толкувањето на овие зборови беше објаснето при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا﴾

„О верници, не велете: ‚Раина (чувај нè)!‘ – туку, велете: ‚Унзурна! (слушај нè) ‘...“² – Затоа Аллаh ﷻ рекол за Евреите дека со својот говор посакуваат да насочат кон нешто друго, спротивно од она што го кажуваат, превртувајќи ги зборовите со своите јазици и настојувајќи да ја нарушат верата, односно со нивното пцуење и навредување на Веровесникот ﷺ. Потоа Аллаh ﷻ рекол: „...А да кажат: ‚Слушаме и се покоруваме‘ и ‚Слушај‘ и ‚Погледни нè!‘ – за нив би било подобро и поисправно! Но, поради неверувањето нивно, Аллаh ги проколнал и малкумина од нив веруваат!“ – т.е. нивните срца се дистанцирани и отстранети од доброто, затоа во нив не влегува ништо од иманот кое ќе им биде од корист. А веќе претходно беше детално објаснето толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови: „...малкумина од нив веруваат!“ – односно не веруваат со вистински иман.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَلْقُوا الْكِتَابَ آمَنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ نَطْمَسَ وُجُوهُمَا فَتُرَدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعْنَا أَصْحَابَ السَّبْتِ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٤٧﴾﴾ إِنَّ اللَّهَ

¹ Сура Ел-Хаџџ, ајет 30.

² Сура Ел-Бекара, ајет 104.

لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا
عَظِيمًا ﴿٤٨﴾

„О, вие на кои ви е дадена Книгата, верувајте во она што го објавивме, како Потврда на она што е кај вас, пред да ги обезличиме лицата и да ги вратиме назад, или да ве проколнеме како што ги проколнавме оние кои не ја почитуваат саботата. А наредбата Аллахова сигурно ќе биде исполнета! (47) Аллах, навистина, не простува кога Му се припишува придружник, а простува сè останато кому сака. А кој Му припишува придружник на Аллах веќе прави клеветата и грев огромен! (48)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, им наредува на Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) да веруваат во она што го објавил на Својот пејгамбер Мухамед ﷺ, од Величествената Кнуга, во којашто е содржана потврда на она што се наоѓа во нивните раце, од радовесниците. Во меѓувреме, им се заканува дека, ако не го сторат тоа, тогаш ќе ги снајде следното: „...пред да ги обезличиме лицата и да ги вратиме назад...“ – некои од муфесирите, овие зборови, ги толкуваат со следното значење: обезличување на лицето значи негово свртување наназад кон тилот, односно погледот од напред да се најде назад од главата, а потоа да се движат со трчање. Овој опис претставува кулминација на казната. Оваа казна е како резултат на нивното одвраќање од Вистината кон лагата и нивното избегнување на очигледните докази и преминување кон заблудата, трчајќи и движејќи се брзо наназад, свртени со своите грбови. Се споменува дека Ка’б Ел-Ахбар го примил исламот, откако го слушнал овој ајет. Така, Ибн Џерир пренесува од Иса ибн Ел-Мугире дека рекол: „Започнавме да се потсетуваме меѓусебно, во домот на Ибрахим, за прифаќањето на исламот од страна на Ка’б, а тој рече: ‚Ка’б го прифати исламот за време на хилафетот на Омер رضي الله عنه.‘ Кога дојде, со намера да стигне до Бејтул-Макдис, па помина низ Медина. Тогаш, Омер رضي الله عنه излезе кај него, па рече: ‚О Ка’б, прими го исламот!‘ А тој рече: ‚Зарем не велите во вашата Книга:

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا﴾

Примерот на тие коишто Тевратот им беше задолжен, па потоа не се придржуваа кон него, е како примерот на магарето кое

носи книги...¹ – а јас веќе го понесов Тевратот.‘ Тогаш, Омер ﷺ го остави да си оди. Па, продолжи сè додека не стигна во Химс, тогаш слушна еден човек, од неговите жители, како тажно ги учи Аллаховите ﷺ зборови: **„О, вие на кои ви е дадена Книгата, верувајте во она што го објавивме, како Потврда на она што е кај вас, пред да ги обезличиме лицата и да ги вратиме назад...“** – до крајот на ајетот, па рече: „Господару мој, го примив исламот!“ – плашејќи се да не го снајде она што се споменува во овој ајет. Потоа, се врати кај своето семејство во Јемен, а потоа и тие го примија исламот.“ Ова предание го пренесува и Ибн Ебу Хатим, но со поинаков исказ и од друг пренос.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...или да ве проколнеме како што ги проколнавме оние кои не ја почитуваат саботата.“** – т.е. оние кои претерале во денот на сабота, кога поставувале замки при својот риболов, па биле казнети со претворање во мајмуни и свињи. Нивниот настан ќе биде подетално објаснет при тефсирот на сурата „Ел-Араф“ – иншаллах.

Аллаховите ﷺ зборови: **„А наредбата Аллахова сигурно ќе биде исполнета!“** – т.е. кога ќе заповеда со некаква заповед, тогаш никој не може да се спротивстави и да ја спречи.

Потоа, Аллах ﷻ соопштува дека не простува некој да Му прави ширк, односно нема да му прости на робот, кој дошол кај Него на Судниот ден, како мушрик. А истовремено простува помалку од тоа, односно од гревовите, кому сака од Своите робови. Се пренесуваат бројни хадиси, коишто се однесуваат на овој благороден ајет, а тука ќе наведеме некои од нив:

Прв хадис: Хафизот Ебу Бекр Ел-Безар, во својот „Муснед“, пренесува од Енес ибн Малик ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Неправдата е во три видови: неправда којашто Аллах ﷻ не ја простува, неправда којашто Аллах ﷻ ја простува и неправдата од којашто Аллах ﷻ нема да остави ништо. Што се однесува на неправдата којашто Аллах ﷻ не ја простува, па тоа е ширкот, бидејќи Аллах ﷻ рекол:*

﴿ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾

¹ Сура Ел-Џума, ајет 5.

„Навистина, припишувањето придружник кон Аллах е неправда огромна.“¹ – А што се однесува на неправдата која што Аллах ﷻ ја простува, па тоа е неправдата на луѓето самите себеси во односот меѓу нив и нивниот Господар. А што се однесува на неправдата од која што Аллах ﷻ нема да остави ништо, па тоа е неправдата што луѓето си ја правеле едни на други и нема да остане од неа ништо сè додека едни на други не го надоместат тоа што си го правеле.²

Втор хадис: Имамот Ахмед пренесува од Ебу Зер ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ навистина, рекол: ‚Секој верник кој ќе изговори Ла илахе ил-лал-лах‘, а потоа умре на тоа, ќе влезе во Џенетот.‘ Реков: ‚Дури и да блудствувал и да крадел?‘ Рече: ‚Дури и да блудствувал и да крадел!‘ Реков: ‚Дури и да блудствувал и да крадел?‘ – Рече: ‚Дури и да блудствувал и да крадел!‘ – повторувајќи го тоа трипати, а четвртиот пат рече: ‚Макар и да му биде криво на Ебу Зер!‘ Потоа, Ебу Зер ﷺ си заминал, тегнејќи ја својата облека и велејќи: ‚Макар и да му биде криво на Ебу Зер!‘, и секојпат кога ќе го раскажувал овој хадис, на крајот додавал: ‚Макар и да му биде криво на Ебу Зер!‘“³ Овој хадис го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим, од преносот на Хусејн ﷺ.

Трет хадис: Хафизот Ебу Ја’ла, во својот „Муснед“, пренесува од Џабир ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „„Прошката постојано ќе го следи верникот, сè додека не биде спречена.‘ Рекле: ‚О, Аллахов Веровеснику, а што значи да биде спречена?‘ Рекол: ‚Тоа значи припишување ширк на Аллах ﷻ. Секоја душа која ќе Го сретне Аллах ﷻ, не правејќи Му ширк во ништо, ќе ја заслужи прошката од Аллах ﷻ ако сака Тој ќе ја казни, а ако сака ќе ѝ прости.‘ А потоа Аллаховиот Веровесник ﷺ го изучил ајетот: **„Аллах, навистина, не простува да Му се припишува придружник, а простува сè останато кому сака.“**“

Четврт хадис: Ет-Таберани пренесува од Ибн Абас ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ рекол: **„Кој е уверен дека Јас, навистина, поседувам моќ да ги простувам гревовите, тогаш ќе му**

¹ Сура Лукман, ајет 13.

² Го пренесуваат Ел-Хејсеми, во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 18379 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 5049.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6078; Муслим, бр. 94, 138; Ет-Тирмизи, бр. 2644 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20840.

простам, без оглед на неговите гревови, сè додека не Ми направи ширк.”¹

Петти хадис: Од Ибн Омер رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Се воздржувавме од барањето прошка за чинителите на големите гревови, сè додека не го слушнавме нашиот Веровесник صلى الله عليه وسلم како го учи ајетот: **„Аллах, навистина, не простува да Му се припишува придружник, а простува помалку од тоа кому сака...“** – а потоа, рече: „Мојот шефа’ат е одложен до Судниот ден, за чинителите на големите гревови од мојот Умет.”²

Сепак, прошката е условена со покајувањето (теуба), па кој ќе се покае за било кој грев, макар и да го сторил повеќепати, Аллаh ﷻ ќе му прости. Затоа, Аллаh ﷻ рекол:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

„Кажи: ,О вие робови, кои претеравте во гревовите против себе, не губете надеж во милоста Аллахова...“³ – т.е. под услов ако се покаете.⁴

Аллаховите ﷻ зборови: **„А кој Му припишува придружник на Аллаh веќе прави клевета и грев огромен!“** – се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

„Навистина, припишувањето придружник кон Аллаh е неправда огромна.”⁵ – а во „Двата сахиха“ се пренесува од Ибн Месуд رضي الله عنه дека рекол: „Реков: ,О Аллахов Пејгамбере, кој грев е најголем?’ Рече: ,Да Му

¹ Го пренесуваат Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7750 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 11615.

² Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 5938 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 10929.

³ Сура Ез-Зумер, ајет 53.

⁴ Надоврзување од авторот: „Дури и самиот ширк Аллаh ﷻ го простува, доколку неговиот сторител се покае во текот на својот живот. Туку, грегот којшто Аллаh ﷻ никогаш не го простува е ширкот и умирањето без покајување од него. Тогаш, неговиот сторител ќе биде вечно и засекогаш во Џехенемот. Никогаш нема да му биде олеснета казната и секојпат кога неговата кожа ќе изгоре, ќе му биде заменета со друга, за да ја почувствува жестока казна.“

⁵ Сура Лукман, ајет 13.

припишуваш на Аллах ﷻ придружник, а Тој те создал.¹ – до крајот на хадисот. Ибн Мардевејх пренесува од Имран ибн Хусајн ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Ке ве известам за најголемиот од големите гревови! Тоа е ширкот кон Аллах ﷻ.*“ – а потоа, го изучил ајетот: **„А кој Му припишува придружник на Аллах веќе прави клевета и грев огромен!“** – а потоа, додал: **„И непослушноста кон родителите!“** Тогаш го изучил ајетот:

﴿ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ ﴾

„Кон Мене биди благодарен, а и кон родителите твои...“²

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْكُونَ أَنْفُسَهُمْ بِاللَّهِ يَزْكِي مَنْ يَشَاءُ وَلَا يظَلْمُونَ فَتِيلًا ﴾ (٤٩) انظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٠﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَىٰ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا ﴿٥١﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾ ﴿٥٢﴾

„Зарем не ги виде тие кои себеси се сметаат за чисти од гревови!? Меѓутоа, Аллах чисти од гревови кого сака и никому нема ни колку една тронка неправда да му се направи. (49) Погледни како измислуваат лага за Аллах. А доволно им е тоа, како грев јасен. (50) Зарем не гледаш како оние на кои им е даден дел од Книгата во киповите и тагутот веруваат, а за незнабошците велат: „Тие се на поисправниот пат од верниците!?“ (51) Тие се оние кои Аллах ги проколна. А кого Аллах ќе го проколне, тогаш не можеш да му најдеш помагач. (52)“

Ел-Хасен и Катаде рекле: „Овој ајет, односно Аллаховите ﷻ зборови: **„Зарем не ги виде тие кои себеси се сметаат за чисти...“** – се објавени за Евреите и христијаните, кога рекле: „Ние сме Аллахови синови и миленици!“ – и кога рекле: „Нема да влезе во Џенетот никој освен оној кој е од Евреите или христијаните.“ Иако овој ајет е објавен однесувајќи се на Евреите и христијаните, сепак неговата содржина е генерална и се однесува на секој кој се смета себеси за чист. Во однос на

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5655; Муслим, бр. 124, 86; Ебу Давуд, бр. 2310; Ет-Тирмизи, бр. 3183; Ен-Несаи, бр. 4014 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4120.

² Сура Лукман, ајет 14.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5918; Муслим, бр. 126, 87; Ет-Тирмизи, бр. 3019 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19872.

прекорот кон сметањето на себеси за чист, во „Сахихот“ Муслим се пренесува од Микдад ибн Ел-Есвед ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни заповеда да фрламе земја во лицата на оние коишто јавно фалат други.“¹ Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ебу Бекре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ слушнал еден човек како фали друг човек, па рече: „Тешко тебе! Му ја отсече главата на твојот пријател!‘ А потоа, додаде: „Ако веќе некој од вас мора да го пофали својот пријател, тогаш нека рече: Сметам дека е таков и таков!‘ – и никој нека не го постави своето мислење пред Аллаховиот суд (за тоа какви се луѓето).“²

Имамот Ахмед пренесува од Ма’бед Ел-Џухени дека рекол: „Муавија ﷺ многу често говореше за Веровесникот ﷺ и многу често на денот на џума, ги изговараше следните зборови од Веровесникот ﷺ: „Кому Аллах ﷻ му посакува добро, ќе одреди да ја сфати врата. И овој имот, навистина, е сладок и убав. Па, кој ќе го земе со право, ќе му биде даден бериќет во него. И пазете се од меѓусебните пофалби, бидејќи тоа е убиство.“³ За меѓусебното пофалување и сметање за чист посебно ќе се говори при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى﴾

„И не сметајте се себеси за чисти од гревови, бидејќи Тој најдобро ги знае богобојазливите.“⁴ Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**Меѓутоа, Аллах чисти од гревови кого сака...**“ – т.е. чистењето зависи од Аллах ﷻ, бидејќи Тој најдобро ја знае стварноста на нештата и она што го кријат во себе. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**...и никому нема ни колку една тронка неправда да му се направи.**“ – т.е. макар и да биде тоа колку темната линија врз урмината голушка или колку незабележителното зрно меѓу твоите прсти.

Аллаховите ﷻ зборови: „**Погледни како измислуваат лага за Аллах.**“ – т.е. Евреите и христијаните, при чистењето на своите души и тврдењето дека се Аллахови ﷻ синови и љубимци, кога рекле:

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3002, 5322; Ебу Давуд, бр. 4804; Ет-Тирмизи, бр. 2393; Ибн Маџе, бр. 3742 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 23311.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2519; Муслим, бр. 3000, 5320; Ебу Давуд, бр. 4805; Ибн Маџе, бр. 3744 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19909.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 71; Муслим, бр. 1037, 3549; Ибн Маџе, бр. 221; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16407 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1667.

⁴ Сура Ен-Неџм, ајет 32.

﴿لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى﴾

„Нема да влезе во Ценетот никој освен оној кој е Евреин или христијанин...“¹ – и кога рекле:

﴿لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً﴾

„Нема да нè допре Цехенемот освен неколку дена!...“² – поради нивното потпирање врз добрите дела од нивните предци, а Аллах ﷻ веќе одредил дека делата на нивните предци не им користат во ништо на нивните потомци, велејќи:

﴿تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ﴾

„Тоа беше народ кој замина. Ним им припаѓа она што го спечалија, а и вам ви припаѓа она што го спечаливте...“³ – до крајот на ајетот.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „А доволно им е тоа, како грев јасен.“ – т.е. доволно е она што го прават, од лагите и очигледните клевети.

Аллаховите ﷻ зборови: „Зарем не гледаш како оние на кои им е даден дел од Книгата во киповите и тагутот веруваат...“ – што се однесува на изразот „идол“ (الْحَبْتِ), па тој може да значи: идол, гатач, маѓепсник и слично, како што стои во хадис: „Суеверието, поведувањето по птиците и цртањето со камчиња и песок се од сихрот.“⁴ Овој хадис го пренесува и имамот Ахмед во својот „Муснед“, од Кабиса ибн Мухарик ؓ дека го слушнал Веровесникот ﷺ како вели: „Навистина, поведувањето по птиците, цртањето со камчиња и песок и суеверието се од сихрот.“⁵ Ауф рекол: „Под ,поведување по птиците‘ (الْعِيَاة) се подразбира на суеверието во птиците, во нивните звуци и движења. Под ,цртање со камчиња и песок‘ (الطَّرْق) се мисли на цртањето црти и цртежи

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 111.

² Сура Ел-Бекара, ајет 80.

³ Сура Ел-Бекара, ајет 141.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3907 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 20080.

⁵ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15485.

⁶ Надоврзување од авторот: „Можеби оваа постапка е слична на постапката којашто се практикува во денешно време и се нарекува спиритуализам или некромантија, а претставува валкано и лажно дело, преку коешто некромантот (спиритуалистот) настојува да ги открие тајните работи преку воспоставување контакт со мртвите, седејќи во круг, обележан со песок или камчиња врз подот. Тие луѓе се најголемите лажговци и незнајковци.“

врз земјата.“ А што се однесува на поимот „тагут“, па веќе говоревме за него и нема потреба од повторување, при толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ﴾

„Аллах е Заштитник на оние кои веруваат – ги вади од темните кон светлината. А оние кои не веруваат, заштитник нивни е Тагутот...“¹ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Ез-Зубејр дека Џабир ибн Абдулах ﷺ бил прашан за тагутите, па рекол: „Тие се врачарите на кои шејтаните им објавуваат објави.“ Имамот Малик рекол: „Тагут е сето она што се обожува покрај Allah ﷻ.“

Аллаховите ﷺ зборови: **„...а за незнабошците велат: ,Тие се на посправниот пат од верниците!?“** – т.е. ги одликуваат неверниците над муслиманите, поради своето незнаење, слабо верско убедување и неверување во Аллаховата ﷻ Книга којашто се наоѓа кај нив. Имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: *„Кога Ка’б ибн Ел-Ешреф дојде во Мека, Курејшитите рекоа: ,Го гледате ли овој ништожен изрод меѓу неговиот народ, смета дека е подобар од нас...!? А ние сме сопственици на хаџот, се грижиме за Кабата и ги напојуваме хаџиите.’ Тогаш, тој рече: ,Вие сте подобри!’ Тогаш, Allah ﷻ го објави ајетот:*

﴿إِنَّ شَانِكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾

„Навистина, тој што те презира, та, он ќе остане без помен.“² – и ајетот: **„Зарем не ги гледаш оние на кои им е даден удел од Книгата, како веруваат во идоли и во тагути, и велат за оние кои не веруваат: Овие се поупатени кон Патот од оние кои веруваат!“** Тука е содржано проклетството врз нив и известувањето дека нема да имаат помошник ни на дуњалукот ни на ахиретот, бидејќи отишле да побараат помош од мушриците, велејќи им го тоа само за да ги помогнат и да одговорат на нивното барање за придружување во борбата при битката на Хендек, кога Веровесникот ﷺ и асхабите ископале огромен ров околу Медина, па Allah ﷻ го спречил нивното зло:

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 257.

² Сура Ел-Кевсер, ајет 3.

﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْفِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا
عَزِيمًا﴾

„И Аллах ги одврати оние кои не веруваа, со омразата нивна, не постигнувајќи никакво добро. И Аллах ги сочува верниците од борбата. А Аллах е Силен и Моќен!“¹

﴿أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا﴾ (٥٣) ﴿أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا﴾ (٥٤) ﴿فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا﴾ (٥٥) ﴿

„Или пак, поседуваат удел во власта, па нема да им даваат на луѓето ни колку една урмина голушка!? (53) Или пак, им завидуваат на луѓето, на она што им го дал Аллах, од добрината Своја!? Па, Ние веќе му дадовме на семејството Ибрахимово, Книга и Мудрост, и им дадовме власт огромна. (54) Па, некои од нив веруваа во тоа, а некои одвркаа од тоа. А Цехенемот е доволна казна! (55)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, вели: „Или пак, поседуваат удел во власта...“ – овие зборови претставуваат прашање со негација, односно тие не поседуваат никаков удел во власта. А потоа, Аллах ﷻ ги опишал со скржавост: „...па нема да им даваат на луѓето ни колку една урмина голушка!?“ – т.е. доколку поседуваат удел во власта и во располагањето, тогаш никому од луѓето, а посебно на Мухамед ﷺ, нема да даваат ништо, ни колку црната точка врз урмината голушка. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ и поголемиот дел од муфесирите.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „Или пак, им завидуваат на луѓето, на она што им го дал Аллах, од добрината Своја!?“ – т.е. му завидуваат на Веровесникот ﷺ, кому Аллах ﷻ му дал веровесништво и ги спречил да веруваат во него, поради нивната завидливост кон него, бидејќи потекнувал од Арапите, а не од Исраиловите синови. Ибн Абас ﷺ рекол: „Ние сме народ, покрај другите народи.“²

¹ Сура Ел-Ахзаб, ајет 25.

² Надоврзување од авторот: „Под ‚народ‘ во овој ајет, се мисли на Арапите, покрај другите народи. Па, Евреите сметале дека идниот веровесник, кој ќе се појави, ќе биде од нивниот народ. Но, штом се појавил меѓу Арапите, започнале да им завидуваат на таквиот неизмерен благодет кон нив. Аллаху, овозможи ни да ти се заблагодаруваме за Твоите благодети коишто ни ги подаруваш, а посебно со овој благоден

Аллах ﷻ рекол: „**Па, Ние веќе му дадовме на семејството Ибрахимово, Книга и Мудрост, и им дадовме власт огромна.**“ – т.е. па, Ние веќе одредивме веровесништво меѓу Израиловите синови, кои потекнуваа од потомството на Ибрахим عليه السلام, им објавуваме Книги, пресудувајќи според нив меѓу Израиловите синови, односно според мудроста содржана во нив, и одредивме владетели од нив. И покрај сето тоа, сепак некои од нив веруваа, а некои не веруваа, и ги одвркаа луѓето од верувањето во нивните пејгамбери, иако потекнуваа од исто потомство – тогаш, како може да веруваат во тебе, о, Мухамеде, кога ти не потекнуваш од Израиловите синови?!

Аллаховите ﷻ зборови: „**А Цехенемот е доволна казна!**“ – т.е. Цехенемот е доволна казна за нив, поради нивното неверување, тврдоглавост и противење кон Аллаховите ﷻ Книги и пејгамбери.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمَآ نَصَبَتْ جُلُودَهُمْ بَدَنَهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴾ (٥٦) وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

„**Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Наши ќе бидат внесени во Цехенемот. Секојпат, кога кожата нивни ќе изгорат, ќе ги замениме со други кожи, за да ја вкусат казната. Аллаx, навистина, е Моќен и Мудар. (56) А оние кои веруваат и работат добри дела, ќе ги внесеме во градините џенетски под кои реки течат. Во нив, за навек, ќе останат. Во нив ќе имаат жени чисти. И ќе ги ставиме под ладовините свежи. (57)“**

Во овие ајети, Аллаx ﷻ известува за оној кој ќе биде казнуван во цехенемскиот оган, поради неговото неверување во Неговите ајети и одвркање од верувањето во Неговите пејгамбери, велејќи: „**Навистина, оние кои не веруваат во ајетите Наши...**“ – т.е. ќе ги стрмоглавиме во Цехенемот, со внесување коешто ќе ги заобиколува од сите нивни страни и со постојан престој во неговата казна и измачување. Зборовите: „**Секојпат, кога кожата нивни ќе изгорат, ќе ги замениме со други кожи, за да ја вкусат казната...**“ – Ел-Е’амеш пренесува од Ибн

Веровесник, за да се придржуваме кон неговата пракса. Тебе ти припаѓа благодарноста на почетокот и на крајот!“

Омер ﷺ дека рекол: „Кога ќе изгорат нивните кожи, тогаш ќе им бидат заменети со нови бели кожи, слични на хартијата.“ Ибн Ебу Хатим пренесува дека еден човек го изучил овој ајет, во присуство на Омер ﷺ, па Омер ﷺ рекол: „Повторно изучи ми го!“ Па човекот повторно го изучил истиот ајет, тогаш Муаз ибн Џебел ﷺ рекол: „Јас го знам неговиот тефсир: во еден час, нивните кожи ќе бидат по стопати заменуваани.“ Тогаш, Омер ﷺ рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели така.“¹

Аллаховите ﷻ зборови „**А оние кои веруваат и работат добри дела, ќе ги внесеме во градините џенетски под кои реки течат. Во нив, за навек, ќе останат.**“ претставуваа соопштување за крајот на среќниците, којшто ќе биде во џенетските градини, под коишто реки течат низ сите нивни предели. Во нив вечно и засекогаш ќе останат, без да бидат извадени од нив и без да им одминува уживањето во нив, а и самите никогаш нема да посакуваат да излезат од нив.

Аллаховите ﷻ зборови „**Во нив ќе имаат жени чисти...**“ т.е. чисти од менструални и постпородилни циклуси, чисти од лоши навики и однесувања, и чисти од секакви маани и недостатоци.

Аллаховите ﷻ зборови „**И ќе ги ставиме под ладовините свежи.**“ т.е. под длабоки, обемни, убави и пријатни сенки. Ибн Џерир пренесува од Шу'бе дека рекол: „Го слушнав Ед-Дахак како раскажува за Ебу Хурејре ﷺ, дека го слушнал Веровесникот ﷺ како вели: „Навистина, во Џенетот има дрво, чијашто сенка, јавачот не може да ја помине ни за сто години јаваче – а тоа е дрвото на вечноста.“²

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴾ (٥٨)

„Аллах, навистина, ви наредува да ги извршувате аманетите кон припадниците нивни, и кога пресудувате меѓу луѓето, да пресудувате со правда. Аллах, навистина, убаво ве советува со тоа. Аллах, навистина, сè слуша и сè гледа! (58)“

¹ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-еусат“, бр. 4516 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме'уз-зеваид“, бр. 10933.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3079 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13046.

Аллах ﷻ, во овој ајет, наредува на извршување и исполнување на аманетите (доверените работи) кон оние на кои им припаѓаат. Во хадисот на Ел-Хасен, кој пренесува од Семуре ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Исполни го аманетот кон оној кој ти го доверил и не изневерувај го оној кој те изневерил.“*¹ Овој хадис го пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“, а неговата содржина ги опфаќа сите видови аманети коишто се обврзувачки за човекот, како што се Аллаховите ﷻ права врз Своите робови, во коишто спаѓаат извршувањето намаз, давањето зекат, постот и друго, или како што се искупите и заветите, и други работи коишто се сметаат за доверени работи на човекот. Во нив се вбројуваат и правата на луѓето едни во однос на други, како што се доверените аманети и слично, коишто луѓето си ги доверуваат меѓусебно, без да бараат сведоци за тоа. Сепак Аллах ﷻ и без тоа заповедал да се исполнуваат, а оној кој нема да го исполни тоа на дуњалукот, тоа ќе му биде одземено на ахиретот, како што се пренесува во веродостоен хадис дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Исполнувајте ги правата кон нивните припадници, бидејќи на Судниот ден дури ќе се одземе од овцата со рогови за да ѝ се даде на овцата без рогови!“*² Мноштвото од муфесирите споменуваат дека овој ајет е објавен по повод Осман ибн Талха ибн Ебу Талха ﷺ, служителот на Светата Каба. Впрочем, кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го зел од него клучот на Кабата, на денот на Ослободувањето на Мека, а потоа му го вратил назад, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ застанал пред вратата од Кабата, и рекол: *„Нема друг бог освен Аллах ﷻ Единствениот, Кој нема придружник, Кој го исполни Своето ветување, Кој го помогна Својот роб и Тој, единствено, ги порази сојузниците. Секое добротворство и имот кои се истакнуваат од џахилиетот, или пролеана крв, или одземен имот, за кој се води парница, сето тоа е веќе под моите нозе, освен грижата за Кабата и напојувањето на хаџиите.“* Потоа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ седнал во џамијата, па се кренал Али ибн Ебу Талиб ﷺ, додека го држел клучот на Кабата во својата рака, а потоа рекол: *„О Аллахов Пејгамбере, здружи ни ги грижата за Кабата и напојувањето на хаџиите, нека е Аллаховиот ﷻ салават врз тебе!“* Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Каде*

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1264 и Ет-Тирмизи, бр. 3535.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2582, 4679; Ет-Тирмизи, бр. 2420 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7163.

е Осман ибн Талха? Па, откако бил повикан, му рекол: „Еве ти го клучот, Осман! Денес е ден на исполнување и добротворство!“¹ Иако овој ајет е објавен за враќањето на клучот од Кабата, бидејќи бил аманет којшто Осман ибн Талха ﷺ му го предал на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а потоа повторно му го вратил назад, како што се наведува во хадисот, сепак неговиот пропис е општ и се однесува на секој аманет доверен на човекот. Затоа, Ибн Абас ﷺ рекол: „Аманетот е обврска и за добротворот и за злобникот.“ – т.е. аманетот е обврска за секој поединец и должен е да го исполни кон оној кому му припаѓа.

Аллаховите ﷻ зборови „...и кога пресудувате меѓу луѓето, да пресудувате со правда...“ – укажуваат на втората Аллахова ﷻ наредба: праведно пресудување меѓу луѓето. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Навистина, Аллах ﷻ е со пресудувачот сè додека не започне да биде неправеден, а кога ќе стане неправеден, тогаш го препушта самиот на себе.“²

Аллаховите ﷻ зборови „Аллах, навистина, убаво ве советува со тоа.“ – т.е. ви наредува на извршување на аманетите и на праведно пресудување меѓу луѓето, како и кон придржување на другите наредби и совршени и универзални прописи коишто ви ги пропишал.

Аллаховите ﷻ зборови „... Аллах, навистина, сè слуша и сè гледа!“ – т.е. ги слуша вашите зборови и ги гледа вашите дела.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека го изучил овој ајет: „Аллах, навистина, ви наредува да ги извршувате аманетите кон припадниците нивни...“ до зборовите: „Аллах, навистина, убаво ве советува со тоа. Аллах, навистина, е сè слуша и сè гледа!“ – ставајќи го својот палец врз своето уво, а својот показалец врз своето око, и велејќи: „Вака го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како го учи и го видов како ги става своите прсти тука.“³ Ова предание го пренесуваат Ебу Давуд, Ибн Хибан во својот „Сахих“, Ел-Хаким во својот „Мустедрек“, и Ибн Мардевејх во својот „Тефсир“, од преносот на Ебу Јунус Сулејм ибн Џубејр – ослободениот на Ебу Хурејре ﷺ.

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4588 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14962.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1330 и Ибн Маџе, бр. 2312.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4728 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2804.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَارَ عَنْكُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾ (٥٩)

„О верници, покорувајте му се на Аллах и покорувајте му се на Пејгамберот, а и на претпоставените меѓу вас. А ако во нешто не се сложите, тогаш тоа вратете го кон Аллах и Пејгамберот, доколку верувате во Аллах и во Денот суден. Тоа е подобро и поисправно толкување. (59)“

Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи ги Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови **„О верници, покорувајте му се на Аллах и покорувајте му се на Пејгамберот, а и на претпоставените меѓу вас.“** рекол: „Овој ајет е објавен поради Абдулах ибн Хузафе ибн Кајс ибн Адиј رضي الله عنه. Кога Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم го испрати при една од воените чети...“ Со ваков исказ го пренесуваат и останатите преносители на хадисите, освен Ибн Маџе. Имамот Ахмед пренесува од Али رضي الله عنه дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم испратил една воена чета, одредувајќи еден човек од енсарите да биде нејзин водач. Штом тргнале, забележал негодување меѓу припадниците на четата, па им рекол: ‚Зарем Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم не ви заповеда да ми бидете покорни?‘ Одговориле: ‚Да!‘ Потоа, им рекол: ‚Тогаш, зберете дрвја!‘ Потоа, им наредил да запалат оган со нив и им наредил да се насоберат околу огнот. Натаму, им кажал: ‚Одлучив да се фрлите во огнот!‘ Тогаш, едно момче од нив им рекло на останатите припадници на четата: ‚Вие се засолнивте кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم бегајќи од огнот, затоа не избрзувајте сè додека не се сретнете со Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم па ако тој ви нареди да се фрлите во огнот, тогаш фрлете се!‘ Потоа, се вратиле кај Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم и го известиле за тоа, а тој им рекол: ‚Ако се фрлевте во огнот, тогаш никогаш не ќе излезевте од него. Навистина, покорноста е само кон добротинство.“*¹ Овој хадис го пренесуваат и „Двата сахиха“, од преносот на Ел-Е’амеш. Ебу Давуд пренесува од Абдулах ибн Омер رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Послушноста и покорноста се обврска за муслиманот, во она што го сака и во она што го презира, сè додека*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4085; Муслим, бр. 1840, 3424; Ебу Давуд, бр. 2625; Ен-Несаи, бр. 4205 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 623.

не му биде наредено да направи грев. Па, ако му биде наредено да направи грев, тогаш не е должен да биде послушен и покорен.¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари и Муслим.

Ел-Бухари пренесува од Енес رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Слушајте и покорувајте се, макар и вашиот претпоставен да биде Абисински роб, со глава црна како грозје.“² Ибн Џерир пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: „По мене, ќе ве владеат владетели. Добротворот ќе владее со вас со своето добротворство, а злобникот ќе владее со вас со својата злоба. Затоа, слушајте ги и покорувајте им се во сè што се совпаѓа со вистината. И клањајте со нив. Па, ако постапуваат кон вас со добро, тогаш тоа е во нивна корист, а ако постапуваат кон вас со лошо, тогаш вам ви припаѓаат вашите дела а ним нивните дела.“³ Од Ибн Абас رضي الله عنه се пренесува дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Кој ќе забележи кај својот претпоставен нешто што го презира, тогаш нека биде трпелив, бидејќи секој кој се издвојува од заедницата за една педа, и умре како таков, тогаш умрел со цахилиетска смрт.“⁴ Овој хадис го пренесуваат Ел-Бухари и Муслим.

За Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „...а и кон претпоставените меѓу вас.“ некои од муфесирите сметаат дека се однесуваат на владетелите, а некои сметаат дека се однесуваат на алимите. Сепак, од контекстот на ајетот, а Allah صلى الله عليه وسلم најдобро знае, се согледува дека се однесува општо на сите претпоставени и носители на функции, односно и на владетелите и на алимите. Во веродостоен хадис, којшто се пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه, стои дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Кој е покорен кон мене, тогаш е покорен и кон Allah صلى الله عليه وسلم. А кој е непокорен кон мене, тогаш е непокорен и кон Allah صلى الله عليه وسلم. А кој е покорен кон својот владетел, тогаш е покорен и кон мене. А кој е непокорен кон својот владетел, тогаш е

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6725; Муслим, бр. 1839, 3423; Ебу Давуд, бр. 2626; Ет-Тирмизи, бр. 1707; Ибн Маџе, бр. 2864 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6242.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6723; Ибн Маџе, бр. 2860 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11716.

³ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Муџемул-еусат“, бр. 6306; Ед-Дарекутни во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 1735 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме‘уз-зеваид“, бр. 9151.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6724; Муслим, бр. 1849, 3439 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2821.

непокорен и кон мене.“¹ Тука е содржана наредба за покорност кон алимите и владетелите, затоа Аллах ﷺ рекол: „...покорувајте му се на Аллах...“ – т.е. следете ја Неговата Книга. Зборовите „...и покорувајте му се на Пејгамберот...“ – т.е. придржувајте се кон неговиот Сунет. Зборовите: „...а и на претпоставените меѓу вас...“ – т.е. во она што ви го наредуваат од покорноста кон Аллах ﷺ, а не во она што ви го наредуваат од непокорноста кон Аллах ﷺ, бидејќи нема покорност кон созданието во непослушност кон Аллах ﷺ, како што беше наведено во претходниот хадис, дека покорноста е само при добротинство.

Аллаховите ﷺ зборови: „А ако во нешто не се сложите, тогаш тоа вратете го кон Аллах и Пејгамберот...“ – т.е. кон Куранот и Сунетот. Во овие зборови е содржана Аллахова ﷺ наредба секоја препирка којашто се јавува меѓу луѓето поради основните или деталните прашања во верата, да биде вратена кон Куранот и Сунетот, како што вели Аллах ﷺ:

﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ﴾

„А она во што се разидувате, па прописот негов е кај Аллах...“² Според тоа, она што е пропишано во Куранот и Сунетот, сведочејќи за неговата исправност, се смета за вистина – а по вистината не следува друго освен заблуда. Затоа, Аллах ﷺ рекол: „...доколку верувате во Аллах и во Денот суден.“ – т.е. сите ваши препирки и незнаења свртувајте ги кон Аллаховата ﷺ Книга и Пејгамберовиот ﷺ Сунет, па барајте го прописот во нив. Овој ајет укажува кон фактот дека оној кој не го бара прописот во Куранот и Сунетот, при расправата, и не се враќа кон нив при тоа, се смета за неверник во Аллах ﷺ и во Судниот ден.

Аллаховите ﷺ зборови „Тоа е подобро...“ т.е. барањето пропис во Куранот и Сунетот и враќањето кон нив при разрешувањето на препирката е подобро. Зборовите „...поисправно толкување.“ – т.е. поисправно навраќање, коешто доведува до поубав крај и поубава награда.

﴿لَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2797; Муслим, бр. 1835, 3418; Ен-Несаи, бр. 5510; Ибн Маџе, бр. 2859 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8788.

² Сура Еш-Шура, ајет 10.

﴿٦٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُم تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ ﴿٦٣﴾

„Зарем не ги гледаш оние кои сметаат дека веруваат во она што ти се објавува тебе и во она што е објавено пред тебе, а притоа посакуваат да им се суди пред Тагутот, иако веќе им е наредено да не веруваат во него!? А шејтанот сака да ги скршне во заблуда далечна. (60) А кога им се вели: „Дојдете кон она што го објави Allah и кон Пејгамберот!“ – забележуваш како лицемерите одвркаат од тебе, со вистинско одвркање. (61) А што ќе биде кога ќе ги погоди несреќа, поради она што го подготвија рацете нивни, а потоа ќе ти дојдат, колнејќи се во Allah: „Ние сакавме само добротворство и успех!“ (62) Тие се оние, за кои Allah знае што има во срцата нивни, па избегнувај ги, и советувај ги, и зборувај им трогателни зборови. (63)“

Во овие ајети е содржано негирање од Allah ﷻ кон оние кои сметаат дека се верници во она што го објавил Allah ﷻ на Неговиот Пејгамбер ﷺ и на поранешните пејгамбери, но сепак бараат пропис и пресуда во други извори, а не во Куранот и Сунетот. Всушност, овој ајет е прекорувач на секој кој бара пропис и пресуда кај друг, а не кај Allah ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ, барајќи решение за своите проблеми кај него – а на тоа се однесува поимот „Тагут“ во овој ајет. Затоа, Allah ﷻ рекол: „...а притоа посакуваат да им се суди пред тагутот...“ – до крајот на ајетот.

Аллаховите ﷻ зборови „...одвркаат од тебе, со вистинско одвркање...“ т.е. те избегнуваат со целосно избегнување, вообразувајќи се кон тебе, поради она што ти се објавува, како што рекол Allah ﷻ за мушриците:

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا﴾

„А кога им се вели: ‚Следете го она што ви го објави Аллах!‘ – велат: ‚Не, туку го следиме она што го најдовме кај предците на ши!...“¹

Потоа, Аллах ﷺ, прекорувајќи ги мунафиците, рекол: **„А што ќе биде кога ќе ги погоди несреќа, поради она што го подготвија рацете нивни...“** – т.е. што ќе биде со нив кога ќе им се приближат големите искушенија, коишто им се насираат поради нивните гревови, па ќе имаат потреба од тебе во таквите мигови. Зборовите: **„...а потоа ќе ти дојдат, колнејќи се во Аллах: ‚Ние сакавме само добротворство и успех!...“** – т.е. ќе се оправдуваат кај тебе и ќе се колнат дека со нивното додворување кон другите не посакувале ништо друго освен одвлекување на нивното внимание и преправање пред нив, без да бидат цврсто уверени во исправноста на она што им го донесуваат како пресуда и пропис.

Потоа, Аллах ﷺ рекол: **„Тие се оние, за кои Аллах знае што има во срцата нивни...“** – оваа категорија на луѓе се мунафиците, бидејќи Аллах ﷺ знае што кријат во нивните срца и ќе ги казни поради тоа. Затоа, о, Мухамеде, Аллах ﷺ ти е Доволен во однос на нив, бидејќи Тој ги знае нивните јавни и тајни работи. Затоа, Аллах ﷺ рекол: **„...па избегнувај ги...“** – т.е. не однесувај се сурово кон нив поради она што го кријат во нивните срца. Зборовите: **„...и советувај ги...“** – т.е. забранувај им го она што сокриваат во нивните срца, од лицемерието и злите тајни. Зборовите: **„...и зборувај им трогателни зборови.“** – т.е. советувај ги за она што е меѓу тебе и нив, со впечатливи и влијателни зборови.

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴾ (٦٤) فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ (٦٥) ﴿

„И не испративме ниеден пејгамбер освен да му се покоруваат, со одобрението Аллахово. А да ти доаѓаа, откако ќе си нанесеа неправда самите на себе, па побараа прошка од Аллах, а и Пејгамберот

¹ Сура Лукман, ајет 21.

да побараше прошка за нив, тогаш ќе дознаеја дека Аллах простува и е Сомилосен. (64) Но, не! Се колнам во Господарот твој, нема да веруваат сè додека не те одредат да им пресудуваш во она што сложено ќе се испрелете меѓу нив, а потоа да не се јавува тесноградие во нив, за она што ќе им пресудиш, и во потполност да ти се покорат. (65)“

Аллах ﷻ рекол: „И не испративме ниеден пејгамбер освен да му се покуруваат...“ – т.е. покорноста кон пејгамберот е обврска за оној, до кого е испратен. Зборовите: „...со одобрението Аллахово...“ – Муџахид рекол: „Т.е. никој не може да се покурува освен со Моето одобрение, односно нема да се покурува кон пејгамберот освен оној, кого Јас сум го упатил да биде покорен кон него.“ Како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُونَهُمْ بِأَيْدِيهِ﴾

„Аллах веќе ви го овистини ветувањето Свое, кога ги убивавте со одобрението Негово...“¹ – т.е. по Неговата наредба, одредба, волја и овозможување да надвлаете над нив.

Аллаховите ﷻ зборови „А да ти доаѓаа, откако ќе си нанесе неправда самите на себе, па побараа прошка од Аллах, а и Пејгамберот да побараше прошка за нив...“ претставуваат Аллахова ﷻ упатство кон непослушниците и грешниците, кога ќе сторат некаков грев или ќе паднат во непослушност, да се упатат кон Пејгамберот ﷺ и да побараат прошка од Аллах ﷻ во негово присуство, а истовремено да го замолат и тој да побара прошка за нив, бидејќи ако го сторат тоа, тогаш Аллах ﷻ ќе им прости, ќе им се смилува и ќе премине преку нивните лоши постапки. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...тогаш ќе дознаеја дека Аллах простува и е Сомилосен...“.²

¹ Сура Али Имран, ајет 152.

² Надоврзување од авторот: „Некои од муслиманите го земаат овој ајет како аргумент за дозволеноста на барањето посредство (тевес-сул) од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и по неговата смрт. Но, тоа изгледа како голема грешка и погрешно сфаќање, бидејќи ајетот е дециден и се однесува на грешникот кој направил грев, а потоа дошол кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека тој бил жив, барајќи прошка од Аллах ﷻ, во негово присуство, а воедно барајќи и од него да бара прошка од Аллах ﷻ за него. Па, доколку го сторел тоа, тогаш Аллах ﷻ ќе му простел, поради неговото лично барање прошка и поради Пејгамберовото ﷺ барање прошка за него. Тоа е значењето на овој ајет. А ваквото значење е далеку од толкувањето на оние кои го дозволуваат тевесулот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ по неговата смрт...!!? Доколку подразмислат малку подла-

Аллаховите ﷻ зборови „**Но, не! Се колнам во Господарот твој, нема да веруваат сè додека не те одредат да им пресудуваш во она што сложено ќе се испреплетете меѓу нив...**“ укажуваат на Аллаховото ﷻ заколнување во Неговото Свето Битие, дека нема никој да биде верник сè додека не го одреди Пејгамберот ﷺ да биде судија во сите негови работи. Па, она што ќе го пресуди Пејгамберот ﷺ, тоа е исправната пресуда, а барателот на пресудата е должен да се потчини кон пресудата, убедувајќи се во себе и работејќи според тоа. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...а потоа да не се јавува тесноградие во нив, за она што ќе им пресудиш, и во потполност да ти се покорат.“ т.е. кога ќе им пресудиш, тогаш треба да се потчинат кон твојата пресуда, и не треба во нивните души да се јави никакво тесноградие и негодување за твојата пресуда, потчинувајќи се кон неа во своите убедувања и во своите дела. Па, да се потчинат со целосно, без да се противат и без да негодуваат, како што стои во хадисот: „*Се колнам во Оној во Чии раце е мојава душа, никој од вас нема да верува сè додека своите страсти не ги натера да го следат она што ми се објавува.*“¹ Ел-Бухари пренесува од Урве дека рекол: „Ез-Зубејр ﷺ се препирал со еден човек за една бразда за наводнување, па Веровесникот ﷺ му рекол: „**О Зубејре, наводени ја својата градина, а потоа препушти ја водата на твојот сосед.**‘ Тогаш, човекот-енсарија рекол: „*О Аллахов Пејгамбере, затоа што е син на твојот стрико!?*“ Тогаш, лицето на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја променило својата боја, па рекол: „**О Зубејре, наводни ја својата градина, а потоа задржи ја водата кај себе сè додека не се прелие во браздата, а потоа остави ја на твојот сосед.**‘ Веровесникот ﷺ го задржал правото на Ез-Зубејр ﷺ, воедно штитејќи го правото и на неговиот сосед-енсарија, при пресудата во нивниот спор, укажувајќи им кон она што е најприфатливо и за двајцата. Тогаш, Ез-Зубејр ﷺ рекол: „*Сметам дека овој ајет е објавен по тој повод: Се колнам во Господарот твој, нема да веруваат сè додека не те одредат да им пресудуваш во она што сложено*

боко, ќе согледаат дека запоставиле еден од важните елементи и услови содржани во ајетот, а тоа е барањето прошка од страна на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ за нив – а тоа е невозможно да се случи во денешно време!! Односно, како може да бара прошка за нив, кога веќе е мртов, а и неговото дело веќе завршило!? Всушност, неговото посредување додека бил жив завршило по неговата смрт, и не може аналогно да се емитира истиот пропис во двете состојби, бидејќи животот и смртта се две различни состојби.“

¹ Го пренесува Ел-Бејхеки, бр. 209.

ќе се испреплетете меѓу нив...¹ – до крајот на ајетот. “¹ Овој хадис го пренесува и имамот Ахмед, но со испрекинат пренос меѓу Урве и Ез-Зубејр ﷺ, бидејќи Урве не го слушнал тоа од него. Но, сепак го слушнал од неговиот брат Абдулах, како што наведува Ибн Ебу Хатим. А со ваков исказ го пренесува и Ен-Несаи. Додека, Ибн Ебу Хатим го пренесува со пренос од Сеид ибн Ел-Мусејб, во којшто стои дека овој ајет бил објавен по повод спорот меѓу Ез-Зубејр ибн Ел-Авам ﷺ и Хатиб ибн Ебу Белте’а ﷺ. Овој пренос претставува непосредно пренесување на табин од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а таквото пренесување се смета за слабо и неверодостојно. Меѓутоа, неговата корист се согледува во именувањето на енсаријата, помеѓу кого и Ез-Зубејр ﷺ се случил спорот.

Се споменува и друг повод за објавувањето на овој ајет, а го пренесува хафизот Ебу Исхак Ибрахим ибн Абдурахман од Дамире ﷺ дека рекол: „Двајца луѓе се спореа кај Веровесникот ﷺ на Веровесникот ﷺ пресуди во корист на оној кој заслужуваше, а на штета на оној кој не заслужуваше. Тогаш, незадоволниот рече: „Не сум задоволен со пресудата!“ а задоволниот рече: „А што сакаш ти?!“ Тој рече: „Да одиме кај Ебу Бекр Ес-Сидик ﷺ?“ Тогаш, отидоа кај него, па задоволниот рече: „Се споревме кај Веровесникот ﷺ на Веровесникот ﷺ пресуди во моја корист.“ Тогаш, Ебу Бекр ﷺ рече: „Вам ви припаѓа она што ви го пресудил Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“ Меѓутоа, незадоволниот и понатаму не се сложувал со пресудата, па рекол: „Да одиме кај Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ?“ Откако дошле кај него, задоволниот рекол: „Се споревме кај Веровесникот ﷺ на Веровесникот ﷺ пресуди во моја корист, а на негова штета, па тој одби да се согласи со тоа.“ Тогаш, Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ го прашал, дали тоа е вистина, а незадоволниот одговорил: „Да, така е!“ Тогаш, Омер ﷺ влегол во својот дом, а потоа излегол со исукана сабја во својата рака, па му ја отсекол главата на незадоволниот. Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: „Се колнам во Господарот твој, нема да веруваат сè додека не те одредат да им пресудуваш во она што сложено ќе се испреплетете меѓу нив...“ до крајот на ајетот.“

﴿ وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اقْرَبُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيثًا ﴾ (٦٦) وَإِذَا لَا تَأْتِيَانَهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2231; Муслим, бр. 4347, 2357; Ебу Давуд, бр. 3637; Ет-Тирмизи, бр. 1363; Ен-Несаи, бр. 5407; Ибн Маџе, бр. 15 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 1422.

عَظِيمًا (٦٧) وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا (٦٨) وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا (٦٩) ذَٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ عَلِيمًا (٧٠) ﴿٧٠﴾

„А да им пропишавме Ние: ‚Самите себеси убивајте се!‘ или ‚Иселете се од родните места!‘, малкумина од нив би го сториле тоа! А кога би постапиле така како што им се советува, би им било подобро и би биле поцврсти во верата! (66) И ќе им дадеме од кај Нас, награда огромна (67) И ќе ги упатевме кон Патот исправен. (68) А кој е покорен кон Аллах и кон Пејгамберот, па тие ќе бидат со оние кои Аллах ги дарувал, од: пејгамберите, искрените, шехидите и добрите луѓе. А колку убава дружина се тие!? (69) Тоа е добрината од Аллах! А доволно е тоа што Аллах знае сè! (70)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за состојбата на мнозинството од луѓето, кога ќе им биде наредено да престанат со правењето на она што им е забрането, тогаш не престануваат, бидејќи нивните зловни карактери веќе се навикнати на контрирање кон наредбата. Впрочем, тоа укажува на знаењето на Аллах ﷻ за она што не може да се случи, а камо ли Неговото знаење за она што било и што ќе биде?! Затоа, Аллах ﷻ рекол: „А да им пропишавме Ние: ‚Самите себеси убивајте се...‘“ до крајот на ајетот. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ел-Е’амеш дека рекол: „Штом бил објавен ајетот: ‚А да им пропишавме Ние: ‚Самите себеси убивајте се...‘ – некои од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекле: ‚Нашиот Господар ﷻ да го стореше тоа, тогаш и ние ќе го сторевме.‘ А откако, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ разбрал за тоа, рекол: ‚Навистина, иманот во срцата на неговите носители е поцврст и од високите планини.‘“ Ибн Ебу Хатим, исто така, пренесува од Шурејх ибн Убејд дека рекол: „Штом Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го изучил ајетот: ‚А да им пропишавме Ние: ‚Самите себеси убивајте се...‘ до крајот на ајетот, покажал со својата рака кон Абдулах ибн Руваха ﷺ и рекол: ‚Аллах ﷻ да го пропишеше тоа, тогаш овој ќе беше од малкумината.‘“ – т.е. Абдулах ибн Руваха ﷺ. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...А кога би постапиле така како што им се советува...“ – т.е. да го сторела она што им се наредува и да го напуштеа она што им се забранува. Зборовите: „...ќе беше подобро...“ – т.е. подобро од противењето кон наредбата и пре-

кршувањето на забраните. За Зборовите: „...и би биле поцврсти во верата!“ Ес-Суди рекол: „Т.е. поцврсто верување кај нив.“ Зборовите „И ќе им дадеме од кај Нас...“, т.е. подготвена од Нас. Зборовите: „...награда огромна.“, т.е. Џенетот. Зборовите „И ќе ги упатевме кон Патот исправен.“, т.е. на дуњалукот и на ахиретот.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „А кој е покорен кон Аллах и кон Пејгамберот, па тие ќе бидат со оние кои Аллах ги дарувал, од: пејгамберите, искрените, шехидите и добрите луѓе. А колку убава дружина се тие!?!“, т.е. кој ќе работи според Аллаховите ﷻ наредби и според наредбите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, и нема да ги прекршува Аллаховите ﷻ забрани и забраните на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, Аллах ﷻ ќе го внесе во Благородниот Дом и ќе одреди да биде во друштво на пејгамберите, а потоа во друштво на оние кои се наоѓаат на степенот веднаш по нив, а тоа се искрените луѓе, шехидите и добрите луѓе, односно луѓето кои работат добро, и тајно и јавно. Потоа, Аллах ﷻ ги пофалува сите нив, велејќи: „А колку убава дружина се тие!?!“. Ел-Бухари пренесува од Аиша ؓ дека рекла: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: ‚Ниеден пејгамбер нема да се разболи, а притоа да не му се стави на избор: дуњалукот или ахиретот.‘, а кога тој се најде на смртната постела и беше обземен од смртната агонија, го слушнав како изговара: ‚Со оние кои Аллах ги дарувал, од: пејгамберите, искрените, шехидите и добрите луѓе.‘ Тогаш, дознав дека веќе беше ставен на избор.“¹ Овој хадис го пренесува и Муслим. Овој хадис го толкува другиот пренос, во којшто стои дека рекол: „Аллаху, најгорната дружина!², повторувајќи го тоа трипати, а потоа ја испуштил својата благородна душа – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, кој ми е како татко и мајка – нека е салават и селам врз него.

Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Аиша ؓ дека рекла: „Еден човек дојде кај Веровесникот ﷺ па рече: ‚О Аллахов Пејгамбере, ти си ми помил и од самиот себе, и си ми помил и од мојата жена и од моите деца. Навистина, додека се наоѓам во својот дом, се потсетувам на тебе, па не можам да дочекам додека не дојдам кај тебе и додека не те

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4310; Муслим, бр. 2444, 4476; Ибн Маџе, бр. 1620 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25787.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4174 и Муслим, бр. 4061, 2191.

погледнам. Но, кога ќе се потсетам на својата смрт и на твојата смрт, тогаш сфаќам дека ти кога ќе влезеш во Џенетот, ќе бидеш воздигнат на степенот на пејгамберите, а доколку јас влезам во Џенетот, тогаш нема да можам да те гледам.' Тогаш, Веровесникот ﷺ не му одговори ништо, сè додека не беше објавен ајетот: **„А кој е покорен кон Аллах и кон Пејгамберот, па тие ќе бидат со оние кои Аллах ги дарувал, од: пејгамберите, искрените, шехидите и добрите луѓе. А колку убава дружина се тие!?!“**¹ Во „Сахихот“ на Муслим се пренесува од Реби'а ибн Ка'б Ел-Еслеми ﷺ дека рекол: „Пренокував кај Веровесникот ﷺ па му ја донесов водата за абдест и за чистење, а тој ми рече: „Побарај!?!“ А јас реков: „О Аллахов Пејгамбере, барам да бидам во твојата дружина во Џенетот!“ А тој рече: „Нешто друго?!“ Реков: „Само тоа.“ А тој рече: „Тогаш, често прави сеуда.“²

Аллаховите ﷻ зборови **„Тоа е добрината од Аллах!“**, т.е. од кај Аллах ﷻ, поради Својата милост кон нив. Бидејќи, Тој ги наградува со тоа, а не поради нивните дела. Зборовите **„А доволно е тоа што Аллах знае сè!“**, т.е. Тој знае кој заслужува да биде упатен и да го стекне успехот.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ وَانْفِرُوا جَمِيعًا ﴾ (٧١) وَإِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيَبْتَغِيَنَّ فَإِنْ أَصَابْتُمْ مُمْسِيَةً قَالَ فَذُنْ أُنْعِمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴾ (٧٢) وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ (٧٣) فَلْيَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ (٧٤)

„О верници, бидете претпазливи, па тргнете во борба, во групи или тргнете сите одеднаш. (71) И навистина, меѓу вас има онаков кој одолговлекува, па ако ве снајде неволја, вели: „Аллах веќе ме дарува што не бев присутен со вас при борбата.“ (72) А ако ве снајде добрина од Аллах, тогаш вели, како да немало воопшто, љубов меѓу вас и него: „Камо да бев со нив, па и јас да победев со победа голема!“ (73) Па, нека се борат на Патот Аллахов против оние кои го купуваат животот дуњалучки за Ахиретот. А кој се бори на Патот

¹ Го пренесуваат Ет-Таберани, во своето дело „Ел-Му'џемул-еусат“, бр. 480 и Ел-Хејсеми, во своето дело „Меџме'уз-зеваид“, бр. 10937.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 489, 754; Ебу Давуд, бр. 1320; Ет-Тирмизи, бр. 3416 и Ен-Несаи, бр. 1138.

Аллахов, па загина или победи, тогаш Ние ќе му дадеме награда огромна! (74)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ им наредува на Своите робови-верници да бидат претпазливи во однос на нивниот непријател, а тоа значи влевање страв во неговите редови преку долготрајни борбени подготовки, подготовка на оружја за борба и зголемување на бројката на борците на Аллаховиот ﷻ пат. Зборовите „...**во групи...**“, т.е. една борбена чета по друга. Зборовите „...**или тргнете сите одеднаш.**“, т.е. сите одеднаш во една чета.

Аллаховите ﷻ зборови „**И навистина, меѓу вас има онаков кој одолговлекува...**“, т.е. отсуствува од борбата и ги спречува другите да не излезат во борба, како што правел Абдулах ибн Убеј ибн Селул, Аллах ﷻ да го понижи. Затоа, Аллах ﷻ известува за мунафикот (лицемерот), кога нема да излезе во борба, велејќи: „...**па ако ве снајде неволја...**“ – т.е. ако погинете и бидете убиени како шехиди, или ако ве совлада непријателот, поради Аллаховата ﷻ мудрост во тоа, тогаш мунафикот вели: „...**Аллах веќе ме дарува што не бев присутен со вас при борбата.**“, т.е. што не учествувал во битката и борбата, сметајќи го тоа за Аллахов ﷻ благодет кон себе, а притоа не знаејќи за она што го испуштил од наградата за издржливоста или наградата за шехадетот доколку погине. Зборовите „**А ако ве снајде добрина од Аллах...**“, т.е. победа и стекнување борбен плен. Зборовите „...**тогаш вели, како да немало воопшто, љубов меѓу вас и него...**“, т.е. како да не е припадник на вашата вера. Зборовите „**Камо да бев со нив, па и јас да победев со победа голема!**“, т.е. да го стекнев својот удел од пленот, заедно со нив. Впрочем, тоа е и неговата главна цел.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**Па, нека се борат...**“ – т.е. верникот кој веќе излегол во борба. Зборовите „...**на Патот Аллахов против оние кои го купуваат животот дуњалучки за Ахиретот.**“ – т.е. против оние кои ја продаваат својата вера за ситна дуњалучка добивка, поради своето неверување. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**А кој се бори на Патот Аллахов, па загина или победи, тогаш Ние ќе му дадеме награда огромна!**“ – т.е. секој кој ќе загина или ќе триумфира, ќе заслужи огромна награда кај Аллах ﷻ, како што стои во хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, во којшто стои дека Веровесникот ﷺ рекол: „**Аллах ﷻ му ветил**

на борецот на Неговиот пат: доколку го усмрти, да го внесе во Ценетот, или да го врати во својот дом, од којшто излегол, со она што го стекнал од доброта и пленот.“¹

﴿ وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴾ (٧٥) الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

„А што ви е, па не се борите на Патот Аллахов, за изнемоштените мажи, жени и деца, кои велат: „Господару наш, избави нè од овој град, чии жители се насилници, и одреди ни од кај Тебе, заштитник, и одреди ни од кај Тебе, помагач!“ (75) Оние кои веруваат се борат на Патот Аллахов, а оние кои не веруваат се борат на патот тагутов. Затоа, борете се против приврзаниците на шејтанот. Сплетката на шејтанот, навистина, е слаба. (76)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ ги бодри верниците во борбата на Својот пат и кон стремежот за спасување на изнемошените лица во Мека: мажи, жени и деца, кои се принудени да престојуваат во неа. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...кои велат: „Господару наш, избави нè од овој град...“ – т.е. од Мека. Зборовите: „...чии жители се насилници, и одреди ни од кај Тебе, заштитник, и одреди ни од кај Тебе, помагач!...“ – т.е. овозможи ни заштитник и помагач од кај Тебе. Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол: „Јас и мајка ми бевме од изнемоштените лица.“ Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...Оние кои веруваат се борат на Патот Аллахов, а оние кои не веруваат се борат на патот тагутов.“ – т.е. верниците се борат, покорувајќи се кон Аллах ﷻ, додека неверниците се борат, покорувајќи се кон шејтанот. Потоа, Аллах ﷻ ги поттикнува верниците во борбата против нивниот и Неговиот непријател, велејќи: „Затоа, борете се против приврзаниците на шејтанот. Сплетката на шејтанот, навистина, е слаба.“

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2635; Муслим, бр. 1876, 3485; Ен-Несаи, бр. 5029; Ибн Маџе, бр. 2753; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7117 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 974.

الْفِتَالِ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيِنَّمَا تَكُونُوا يَدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾ ﴿٧٩﴾

„Зарем не ги гледаш оние на кои им беше речено: ‚Воздржете ги рацете ваши! И клањајте намаз и давајте зекат!‘ – а штом им беше пропишана борбата, тогаш една група од нив се плашеа од луѓето, како што се плашеа од Аллах, дури и повеќе, и рекоа: ‚Господару наш, зошто ни пропиша борба? Да ја одложеше за краток период!?’ Кажи: ‚Уживањето на дуњалукот е кратко, а Ахиретот е подобар за оној кој се плаши. И нема да ви биде нанесена неправда ни колку голушка.‘ (77) Каде и да сте, смртта ќе ве стигне, макар и да сте во кули високи. А ако ги снајде добро, тогаш велат: ‚Ова е од Аллах!‘ – а ако ги снајде лошо, тогаш велат: ‚Ова е од тебе!‘ Кажи: ‚Сето е од Аллах! Па, што е со овие луѓе, како да не го разбираат говорот!?’ (78) Доброто што те снаоѓа е од Аллах, а лошото што те снаоѓа е од тебе, а Ние те испративме како пејгамбер до луѓето. А Аллах е Доволен Сведок! (79)“

На почетокот на исламот, верниците додека се наоѓале во Мека, им било наредувано да клањаат намаз и да даваат зекат, иако не бил одреден нисабот (потребната количина) на зекатот. Им било наредувано добро да постапуваат со сиромашните меѓу нив и да им простуваат и преминуваат преку злите постапки на мушриците, трпејќи го нивното злоставување сè до одредениот миг. Воедно, посакувале пропишување на борбата, за да се одмаздат кон својот непријател. Меѓутоа, нивната бројка била мала и нивната подготовка била слаба, а истовремено се наоѓале и во Светиот Харем. Затоа не им била пропишана борбата, сè додека не извршиле преселба (хиџра) во Медина, којашто станала град на чуварите и помагачите на исламот. Штом им било наредено да се борат, некои од нив започнале да се вознемируваат и започнале да се плашат од соочувањето со непријателот. Затоа, Аллах ﷺ рекол: „...и рекоа: ‚Господару наш, зошто ни пропиша борба? Да ја одложеше за краток период!?’“ – т.е. да го одложеше нејзиното пропишување до

друго време. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Абдурахман ибн Ауф ﷺ и некои од асхабите дојдоа кај Веровесникот ﷺ уште додека беше во Мека, па рекоа: „О Аллахов Веровеснику, додека бевме мушрици, бевме горделиви, а штом поверувавме, станавме понижени.“ А Веровесникот ﷺ рече: „**Навистина, наредено ми е да простувам, затоа не борете се против луѓето!**“ – а штом Аллах ﷻ го премести во Медина, му заповеда да се бори, па луѓето се воздржаа од борбата. Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: „**Зарем не ги гледаш оние на кои им беше речено: Воздржете ги рацете ваши!**...“ – до крајот на ајетот.“¹ Овој хадис го пренесуваат и Ен-Несаи, Ел-Хаким и Ибн Мардевејх, од преносот на Али ибн Ел-Хасен ибн Шекик. Ес-Суди рекол: „Не им било ништо пропишано освен намазот и зекатот, па побарале од Аллах ﷻ да им ја пропише борбата. А штом им била пропишана борбата: „... **тогаш една група од нив се плашеа од луѓето, како што се плашеа од Аллах, дури и повеќе, и рекоа: Господару наш, зошто ни пропиша борба? Да ја одложеше за краток период!?**“ – а тоа е смртта.“ Аллах ﷻ рекол: „...**кажи: „Уживањето на дуњалукот е кратко, а Ахиретот е подобар за оној кој се плаши. И нема да ви биде нанесена неправда ни колку голушка.“**“ – т.е. за вашите дела, туку ќе ви бидат надоместени со изобилен надоместок. Овие зборови претставуваат бодрене и поттик кон напуштање на дуњалукот и копнеж кон ахиретот, преку излегување во борбата на Аллаховиот ﷻ пат. Поетот Ебу Месхер ги испел следните стихови:

*„Нема добро во дуњалукот , бидејќи тој никому не му припаѓа,
туку среќата е кај Аллах, во Вечниот Дом, за оној кој разбира,
Па, ако дуњалукот луѓето ги восхитува,
тогаш, нека знаат, тоа е уживање кое одминува.“*

Аллаховите ﷻ зборови: „...**Каде и да сте, смртта ќе ве стигне, макар и да сте во кули високи.**“ – т.е. сите ќе умрете, без сомнение, како што вели Аллах ﷻ:

﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ﴾

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3086 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 3072.

„Секој ќе ја вкуси смртта...“¹ – т.е. секој има свој смртен миг, којшто мора да му се случи, и секој има одреден рок којшто мора да го одживее, како што испеал поетот Зухејр ибн Ебу Салими:

„А кој се плаши од смртта, па таа ќе го стигне,
макар и да продре, и до небото да се дигне.“

Аллаховите ﷻ зборови: „А ако ги снајде добро...“ – т.е. плодна берба, убаво снабдување, изобилни плодови и посеви, мноштво пород и деца, и слично. Зборовите: „...тогаш велат: **Ова е од Аллах!**“ – а ако ги снајде лошо...“ – т.е. суша, непогода, недостаток на плодови и посеви и слично. Зборовите: „...тогаш велат: **Ова е од тебе!**“ – т.е. ова е поради тебе и поради нашето следење на твоите наредби и поведување по твојот верозакон, како што вели Аллах ﷻ за фараоновите народ:

﴿فَإِذَا جَاءَتْهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ﴾

„А кога ги снаоѓаше добро, велела: **Ова е наше!**“ – а ако ги снајдеше лошо, тогаш беа суеверни кон Муса и оние кои беа со него...“² Така велеле и мунафиците кои влегле во исламот, привидно, меѓутоа длабоко во себе го мразеле исламот. Па, кога ќе им се случело некакво добро, како плодната берба во плодовите и посевите, размножувањето на добитокот, мноштвото деца и пород, велеле: „...**Ова е од Аллах!**“ – а ако ги снајде лошо...“ – како што се сушите, непогодите, материјалните штети, намалувањето на породот и слично, тогаш суеверно се однесувале кон Мухамед ﷺ и велеле: „**Ова е од тебе!**“ – т.е. затоа што ја оставивме нашата вера и го следевме Мухамеда ﷺ, токму поради тоа, нè снајде оваа несреќа. Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил зборовите: „...**кажи: Сето е од Аллах!**“ – т.е. сè е со Аллахова ﷻ одредба и волја, а тоа мора да се случи, и на добротворот и на грешникот, и на верникот и на неверникот. Ибн Абас ؓ рекол: „Сето е од Аллах ﷻ, и доброто и лошото.“ Потоа, Аллах ﷻ, негирајќи го ова тврдење, изречено од сопствениците на сомнеж, колебање, слабоумност, незнаење и неправедност, рекол: „**Па, што е со овие луѓе, како да не го разбираат говорот!?**“

Потоа, Аллах ﷻ, говорејќи за Својот Пејгамбер ﷺ, а истото се однесува и на целото човештво, за да го сфатат одговорот, рекол: „**Доброто**

¹ Сура Али Имран, ајет 185.

² Сура Ел-Араф, ајет 131.

што те снаоѓа е од Аллах...“ – т.е. од Неговата добрина, благородност, дарежливост, милост и милосрдност. Зборовите: **„...а лошото што те снаоѓа е од тебе...“** – т.е. произлегува од тебе самиот и од твоите дела, како што вели Аллах ﷺ во друг ајет:

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ﴾

„А она што ве снаоѓа од несреќата, па тоа е поради она што го прават рацете ваши. А Тој многу од тоа, го простува.“¹ А во веродостоен хадис стои: *„Се колнам во Оној во Чии раце е мојава душа, верникот нема да го снајде грижа и тага, ниту замор, а ниту трн да го боцне, а притоа Аллах ﷺ поради тоа да не му прости еден од неговите гревови.“*² Ибн Ебу Хатим пренесува од Матреф ибн Абдулах дека рекол: „Што сакате од судбината (кадрот)? Зарем не ви е доволен ајетот во сурата ‚Ен-Ниса‘: **„А ако ги снајде добро, тогаш велат: ‚Ова е од Аллах!‘ – а ако ги снајде лошо, тогаш велат: ‚Ова е од тебе!‘“** – т.е. самите вас. Се колнам во Аллах ﷺ, тие немаат ништо во однос на одредувањето на судбината, туку насочени се кон тоа и кон тоа се движат.“ Овој говор претставува цврст одговор кон Кадериите и Џебриите, чијшто проблем ќе биде подетално објаснет на друго место.

Аллаховите ﷺ зборови: **„...а Ние те испративме како пејгамбер до луѓето.“** – т.е. да им ги доставуваш Аллаховите ﷺ прописи, односно она што Тој го сака и со што е Задоволен, и она што го презира и со што не е Задоволен. Зборовите: **„А Аллах е Доволен Сведок!“** – т.е. дека ти си испратен од Него до нив, а Тој, исто така, е и Сведок меѓу тебе и нив, и го знае она што им го доставуваш од Него и она што ти го возвраќаат, неверувајќи во тоа и инаетејќи се.

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾ (٨٠) وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّنُونَ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ (٨١) ﴿

„Кој е покорен кон Пејгамберот, веќе се покорил кон Аллах, а кој одбива, па Ние не те испративме да им бидеш чувар! (80) И велат: ‚Покорност!‘ – а кога заминуваат од кај тебе, една група од нив,

¹ Сура Еш-Шура, ајет 30.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5318; Муслим, бр.2573, 4670; Ет-Тирмизи, бр. 966 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10757.

ноќе, смислуваат спротивно од она што го говориш. А Аллах го запишува она што го смислуваат ноќе. Затоа, избегнувај ги и потпри се на Аллах. А Аллах е Доволен Заштитник! (81)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува дека оној кој се покорува кон Неговиот роб и пејгамбер Мухамед ﷺ, веќе се покорува и кон Аллах ﷻ. Додека, оној кој е непокорен кон него, веќе е непокорен и кон Аллах ﷻ. Бидејќи, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не говори според својата страст, туку она што го говори е Објава, којашто му се објавува. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Кој е покорен кон мене, покорен е и кон Аллах ﷻ, а кој е непокорен кон мене, непокорен е и кон Аллах ﷻ. А кој е покорен кон владетелот, покорен е и кон мене, а кој е непокорен кон владетелот, непокорен е и кон мене.“*¹ Овој хадис го пренесуваат и „Двата сахиха“, од преносот на Ел-Е’амеш.

Аллаховите ﷻ зборови: **„...а кој одбива, па Ние не те испративме кај нив, да им бидеш чувар!“** – т.е. ти си должен само да пренесеш, па кој ќе те следи, ќе биде среќен и ќе се спаси, а ти ќе добиеш слична награда за тоа. А кој ќе одбие да те следи, ќе биде поразен и ќе загуби, а ти не поседуваш ништо во однос на него, како што стои во хадис: *„Кој е покорен кон Аллах ﷻ и кон Неговиот Пејгамбер ﷺ, веќе се упатил, а кој е непокорен кон Аллах ﷻ и кон Неговиот Пејгамбер ﷺ, па тој самиот врз себе си наштетува.“*²

Аллаховите ﷻ зборови: **„И велат: ,Покорност!“** – претставуваат соопштување за мунафиците, дека истакнуваат согласност и покорност. Зборовите: **„...а кога заминуваат од кај тебе...“** – т.е. кога излегуваат од кај тебе. Зборовите: **„...една група од нив, ноќе, сокриваат спротивно од она што го говориш.“** – т.е. ноќе разменуваат тајни меѓусебно, спротивно од она што го истакнуваат пред тебе. Зборовите: **„А Аллах го запишува она што го сокриваат ноќе.“** – т.е. го знае тоа и го запишува против нив, наредувајќи им на Своите мелеци-чувари и писари. Аллах ﷻ е Зналец на она што го сокриваат од противењето кон Пејгамберот ﷺ и непокорноста кон него, иако пред него ја истакнуваат

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2797; Муслим, бр. 1835, 3418; Ен-Несаи, бр. 5510; Ибн Маџе, бр. 2859 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8788.

² Го пренесува Ебу Давуд, бр. 1097.

покорноста. И затоа, ќе бидат казнети поради тоа, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ﴾

„И велат: „Веруваме во Аллах и во Пејгамберот, и се покоруваме!“¹

Аллаховите ﷻ зборови: **„Затоа, избегнувај ги...“** – т.е. убаво постапувај кон нив, преминувај преку нивните постапки, немој да ги разоткриваш нивните тајни и не плаши се од нив. Зборовите: **„...и потпри се на Аллах. А Аллах е Доволен Заштитник!“** – т.е. Тој е Доволен Помагач и Поддржувач за оној кој се потпира на Него и се препушта кај Него.

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾ (٨٢) وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

„Зарем не размислуваат за Куранот!? А да беше од друг, а не од Аллах, тогаш ќе најдеа во него несогласувања многу. (82) А кога им доаѓа некаква работа од безбедноста или стравот, тие тоа го разгласуваат, а да го препуштат тоа на Пејгамберот и на претпоставените меѓу нив, тогаш ќе го дознаат тоа оние кои се остроумни од нив. А да не беше добрината Аллахова врз вас, и милоста Негова, тогаш освен малкумина, шејтанот би го следеле. (83)“

Аллах ﷻ во овие ајети наредува кон размислување за Куранот и сфаќање на неговите значења, а воедно им забранува да се оддалечуваат од него, од сфаќањето на неговите прописи и разборити искази и текстови, известувајќи ги дека во Куранот не постои никаква несопадливост, несоодветност или колизија, бидејќи тој е Вистина, објавена од Вистинскиот Господар ﷻ. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„А да беше од друг, а не од Аллах...“** – т.е. да беше измислен или создаден, како што сметале мушриците и мунафиците тајно, тогаш во него ќе најдеа

¹ Сура Ен-Нур, ајет 47.

мноштво контрадикторности. Значи, Куранот е сочуван од несогласувањата, бидејќи тој е Објава од Аллаh ﷻ, како што известува за упатените во знаењето, кога рекле:

(*أَمَّا بِهِ كُلُّ مَن عِنْدَ رَبِّنَا*)

„Веруваме во сето она што е од Господарот наш!“¹ – т.е. и она што е објаснето и она што е сложено – сето тоа е Вистина. А што се однесува на скршнатите, па тие она што е објаснето го помешуваат со она што е сложено, а потоа се заблудуваат. Имамот Ахмед пренесува од Омер ибн Шуајб, а тој од неговиот татко, а тој од неговиот татко, дека рекол: *„Јас и брат ми бевме на еден собир којшто не би го дал за целото богатство на овој свет. Кога дојдов со брат ми, постарите асхаби на Аллаховиот Пратеник ﷺ беа до една врата. Не сакајќи да се туркаме со нив, ние само седнавме на крајот. Тие спомнаа еден ајет од Куранот и почнаа да се расправаат подигајќи ги своите гласови. Аллаховиот Пратеник излезе гневен со зацрвенето лице фрлајќи ги со прав им рече: „Полека, о луѓе! Заради ова пропаднале народите пред вас, бидејќи не се согласувале со нивните пејгамбери и побивајќи ги едните со другите делови од Книгата. Навистина, Куранот не е објавен да се негира самиот себеси, туку да се поддржува самиот себеси. Па, она што го разбирате од него, тогаш работете според тоа, а она што не го разбирате, тогаш препуштете го тоа на оној кој го знае.“*² Овој хадис го пренесуваат уште и Муслим и Ен-Несаи, од преносот на Хамад ибн Зејд.

Аллаховите ﷻ зборови: **„А кога им доаѓа некаква работа од безбедноста или стравот, тие тоа го разгласуваат...“** – претставуваат негирање на постапката на оној кој настојува да ги шири вестите, пред нивното разјаснување. Муслим, во воведот на својот „Сахих“, пренесува хадис од Ебу Хурејре رضي الله عنه, дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Доволна лага за човекот е да зборува за сето што го слуша.“*³ Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ел-Мугире ибн Шу’бе رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Лоша навика на човекот е да вели: „Рекоа...““*⁴ Во друг ве-

¹ Сура Али Имран, ајет 8.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 2666, 4818; Ибн Маџе, бр. 85 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6663.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 6, 5 и Ебу Давуд, бр. 4992.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4972 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5806.

родостоен хадис стои дека Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ разбрал дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ги развел своите сопруги, па излегол од својот дом и се упатил кон џамијата. Тогаш слушнал некои од луѓето како го зборуваат истото. Тогаш, Омер ﷺ не можел да издржи, па побарал дозвола да влезе кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, за да се увери во веста. Па, откако влегол кај него, го прашал: „Дали ги разведе твоите сопруги?“ Одговорил: **„Не.“** Тогаш, Омер ﷺ извикнал: **„Ал-лаху Екбер!“**¹ А во преносот на Муслим стои: „Па, реков: „Ги разведе ли?!“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Не!“** Тогаш, се кренав покрај вратата од џамијата и викнав на сиот глас: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ не ги разведе своите сопруги!“ Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: **„А кога им доаѓа некаква работа од безбедноста или стравот, тие тоа го разгласуваат, а да го препуштат тоа на Пејгамберот и на претпоставените меѓу нив, тогаш ќе го дознаат тоа оние кои се остроумни од нив...“** А јас бев од остроумните кои го дознаа тоа.“ Под зборовите „...тогаш ќе го дознаат тоа...“ – се мисли на оние кои го извлекуваат вистинското значење од зборовите.

Аллаховите ﷻ зборови: „... тогаш освен малкумина, шејтанот би го следеле.“ – т.е. сите вие. Ова толкување го застапува Катаде, додека Ибн Абас ﷺ рекол: „Односно, освен верниците.“ Ова толкување е поистинско – а Аллах ﷻ најдобро знае.

﴿ فَقاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تَكْفَلْ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكْفَ بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بِأَسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴾ (٨٤) مَن يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَن يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيتًا ﴿٨٥﴾ وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوها إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾ ﴿

„Па, бори се на Патот Аллахов, вложувајќи ја само душата твоја, и бодри ги верниците. Можеби Аллах ќе го спречи бесот на оние кои не веруваат. А Аллах посурово и пожестокито казнува! (84) Кој посредува со добро посредување, ќе добие удел од тоа. А кој посредува со лошо посредување, ќе добие удел од тоа. А Аллах сè набљудува! (85) А кога сте поздравени со поздрав, тогаш возвратете со подобар од него или со истиот. Аллах, навистина, сè пресметува!

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 3527, 1905; Ет-Тирмизи, бр. 2382; Ен-Несаи, бр. 3137 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8078.

(86) Аллах! Нема друг Бог освен Него! Тој ќе ве збере на Денот суден, во кој нема сомнение. А има ли повистинит говор од Аллаховиот говор!? (87)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ му наредува на Својот роб и пејгамбер Мухамед ﷺ непосредно да учествува во борбата, вложувајќи ја својата душа, а кој нема да го стори тоа, тогаш тој нема ништо со тоа, затоа Аллах ﷻ рекол: „...**вложувајќи ја само душата твоја...**“ Имамот Ахмед пренесува од Ебу Исхак дека рекол: „Го прашав Ел-Бера’ ﷺ за човекот кој се фрла меѓу мушриците: „Дали таквиот се упропастил самиот себе си?“ а тој одговори: „Не! Аллах ﷻ, навистина, го испрати Својот Пејгамбер ﷺ и му рече: **Па, бори се на Патот Аллахов, вложувајќи ја само душата твоја...**“ – туку, тоа се однесува на трошењето.“¹

Аллаховите ﷻ зборови „...и **бодри ги верниците.**“, т.е. поттикнувај ги на борба и зајакнувај им го борбениот дух. Како што постапил за време на битката на Бедр, додека ги средувал борбените редови, велејќи им: „*Тргнете кон Џенетот, којшто е простран колку небесата и земјата!*“² Ел-Бухари пренесува дека Веровесникот ﷺ рекол: „*Навистина, во Џенетот има сто степени, коишто Аллах ﷻ ги подготвил за борците на Аллаховиот ﷻ пат. Просторот меѓу два степен е како просторот меѓу небото и земјата. А кога барате од Аллах ﷻ тогаш барајте го Фирдевсот, бидејќи тој е средината од Џенетот и највисокиот степен во Џенетот, а над него се наоѓа Аршот на Милостивиот, и од него се распукнуваат реките на Џенетот.*“³

Аллаховите ﷻ зборови: „**Можеби Аллах ќе го спречи бесот на оние кои не веруваат.**“ – т.е. со твоето бодрење кон борбата, можеби ќе им се крене нивниот борбен морал и амбиции за соочување со непријателот и бранење на исламот. Зборовите „**А Аллах посурово и жестоко казнува!**“, т.е. Тој е Моќен врз нив, и на дуњалукот и на ахиретот, како што вели во друг ајет:

﴿ذٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللّٰهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلٰكِنْ لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ﴾

¹ Надоврзување од авторот: „Погледни во тефсирот на 195-от ајет од сурата „Ел-Бекара“.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1901, 3520 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11990.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6987 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8214.

„Тоа е така! А да сака Аллах, ќе ги совлада. Туку, за да ве стави на искушение, едни со други...“¹

Аллаховите ﷺ зборови **„Кој посредува со добро посредување, ќе добие удел од тоа...“** – т.е. кој тежнее кон некоја работа, па произлезе добро од неа, тогаш нему му припаѓа удел од тоа. Зборовите **„...А кој посредува со лошо посредување, ќе добие удел од тоа...“** – т.е. стекнува удел во гревот при работата кон којашто тежнеел, поради неговата злонамерност, како што стои во веродостоен хадис, дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Посредувајте, ќе стекнете награда. А Аллах ﷻ одредува преку јазикот на Својот Пејгамбер што сака!“*² Муџахид ибн Џебр рекол: „Овој ајет е објавен за посредувањата на луѓето, едни со други.“

Аллаховите ﷺ зборови: **„А Аллах сè набљудува!“** – т.е. Чувар на сè. Според друго толкување: Набљудувач на сè. Според трето толкување: Пресметувач на сè.

Аллаховите ﷺ зборови **„А кога сте поздравени со поздрав, тогаш возвратете со подобар од него или со истиот.“** – т.е. кога муслиманот ќе ве поселами, тогаш возвратете му со подобро од неговиот селам или возвратете му со истиот. Значи, додатните искази при возвраќањето на селамот се пожелни (сунет), додека возвраќањето со истите искази е обврска (фарз). Ибн Џерир пренесува од Селман Ел-Фариси ﷺ дека рекол: *„Еден човек дојде кај Веровесникот ﷺ и рече: ‚Ес-Селаму алејке, о Аллахов Пејгамбере!‘ А Веровесникот ﷺ му возврати: ‚Ве алејкес-селама ве рахметул-лахи!‘ Потоа, дојде друг човек и рече: ‚Ес-Селаму алејке ве рахметул-лахи, о Аллахов Пејгамбере!‘ А Веровесникот ﷺ му возврати: ‚Ве алејкес-селама ве рахметул-лахи ве берекатуху!‘ Потоа, дојде трет човек и рече: ‚Ес-Селаму алејке ве рахметул-лахи ве берекатуху, о Аллахов Пејгамбере!‘ А Веровесникот ﷺ му возврати: ‚Ве алејке!‘ Тогаш, човекот рече: ‚О Аллахов Веровеснику, ќе ги жртвувам мајка ми и татко ми за тебе!! Овие двајца ти дојдоа па те поселамија, а ти им возврати со повеќе од она што те поселамија а мене многу помалку ми возврати!?’ А Веровесникот ﷺ му рече: ‚Ти не ни остави ништо да дода-*

¹ Сура Мухамед, ајет 4.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1365; Муслим, бр. 4761, 2627; Ебу Давуд, бр. 5131; Ен-Несаи, бр. 2556 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19087.

деме! Аллах ﷻ рекол – **А кога сте поздравени со поздрав, тогаш возвратете со подобар од него или со истиот...** – па, ние ти возвративме со истиот.¹ Во овој хадис е содржан аргумент дека кон исказот на селамот не може да биде додавано повеќе од следното: Ес-Селаму алејкум ве рахметул-лахи ве берекатуху². Бидејќи, ако бил пропишан друг додаток, тогаш Веровесникот ﷺ би го спомнал, а последниот човек кој го поселамил го изговорил максималниот исказ на селамот, затоа Веровесникот ﷺ му возвратил со истиот. А што се однесува на штитениците под исламската управа, па тие не смеат да поселамуваат, а ако го сторат тоа, тогаш им се возвраќа без никаков додаток, како што се наведува во хадисот на Ибн Омер ﷺ, којшто го пренесуваат „Двата сахи-ха“, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кога Евреите ве поселамуваат, тогаш некој од нив вели ‚Ес-Сам алејкум³, затоа возвратете му со зборовите ‚Ве алејке‘.“⁴ Ибн Абас ﷺ рекол: „Кој ќе те поселами од Аллаховите ﷻ созданија, тогаш возврати му, макар и да е меџусија (огноверец), бидејќи Аллах ﷻ вели: **Тогаш возвратете со подобар од него или со истиот...**“ Од Ел-Хасен Ел-Басри се пренесува дека рекол: „Селамот е сунет, а возвраќањето на селамот е фарз.“ Овој став на Ел-Хасен е впрочем, ставот на поголемиот дел од исламските алими (елџумхур), односно возвраќањето на селамот е ваџиб (обврска) за оној кој е поселамен, и станува грешник доколку не возврати на селамот, бидејќи постапил спротивно на Аллаховата ﷻ наредба: **Тогаш возвратете со подобар од него или со истиот...**“ Во хадисот којшто го пренесува Ебу Давуд од Ебу Хурејре ﷺ, стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ‚Се колнам во Оној во Чири раце е мојава душа, нема да влезете во Џенетот сè додека не верувате, а нема да верувате сè додека не се сакате меѓусебно. Па, сакате ли да ве упатам кон една работа, којашто доколку ја сторите, тогаш ќе се сакате меѓусебно?!... Ширете го селамот меѓу вас.“⁵

¹ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 6114 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 12784.

² Селамот (поздравот) во превод значи: „Нека е спокојството врз вас, и Аллаховата ﷻ милост, и Неговиот благослов.“

³ Ес-Сам алејкум – дај боже да умреш отруен! (Заб. на рец.).

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5902; Муслим, бр. 2164, 4026; Ебу Давуд, бр. 5206; Ет-Тирмизи, бр. 1603; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4549 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1790.

⁵ Го пренесуваат Муслим, бр. 81, 54; Ебу Давуд, бр. 5193; Ет-Тирмизи, бр. 2688; Ибн Маџе, бр. 68 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8841.

Аллаховите ﷻ зборови: „**Аллах! Нема друг бог освен Него!**“ – претставуваат известување за Аллаховиот ﷻ Тевхид, односно Неговата единственост како Севишен Бог над сите созданија. Истовремено, во овие зборови е содржана заклетва, чијшто одговор се согледува во наредните зборови: „**Тој ќе ве збере на Денот суден, во кој нема сомнение.**“ – каде што харфот „лам“ во зборовите (لَيَجْمَعَنَّكُمْ) претставува сврзник на заклетва. Значи, Аллаховите ﷻ зборови: „**Аллах! Нема друг бог освен Него!**“ – истовремено, претставуваат известување и заклетва, дека Аллах ﷻ ќе ги збере и првите и последните созданија, на иста површина, а потоа секого ќе го наградува или казнува, согласно со неговите дела. Зборовите: „**А има ли повистинит говор од Аллаховиот говор!?**“ – т.е. никој не говори повистинит говор од Аллах ﷻ, во она што го известува, се заканува или го ветува. Затоа, нема друг бог освен Него и нема друг господар покрај Него.

﴿ مَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْتَدُوا مِنْ أَضَلِّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾ (٨٨) وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّىٰ يَهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وُلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ (٨٩) إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يِقَاتِلُوكُمْ أَوْ يَقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنْ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يِقَاتِلُوكُمْ وَأَلْفَوْا إِلَيْكُمْ السَّلَامَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴾ (٩٠) سَتَجِدُونَ آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلٌّ مَا رَدُّوا إِلَىٰ الْفِتْنَةِ أُرْكَسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا إِلَيْكُمْ السَّلَامَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأُولَٰئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴾ (٩١) ﴿

„А што ви е, па се поделивте во однос на лицемерите, на две групи, а Аллах ги врати во неверство поради тоа што самите го заслужиле!? Зарем сакате на Вистинскиот пат да ги упатите тие кои Аллах во заблуда ги оставил!? А кого Аллах ќе го заблуди, тогаш не можеш да му најдеш патоказ. (88) Копнеат да не верувате, како што не веруваат тие, па да бидете еднакви, затоа не прифаќајте ги за пријатели сè додека не се иселат заради Аллах! А ако одбијат, тогаш фаќајте ги и убивајте ги, каде било да ги најдете и ниту еден од нив како пријател, и помагач не прифаќајте! (89) Освен тие што ќе се засолнат кај некое племе со кое вие имате договор, или тие што ќе дојдат кај вас, бидејќи им е тешко да се борат против вас и

родот свој. А да сака Аллах, би ги свртел против вас, па тие би тргнале против вас! Ако тие се повлечат и не се борат против вас и ако ви понудат мир, тогаш Аллах не ве задолжува да се борите против нив! (90) А ќе најдете и на други, кои настојуваат да се одбранат себеси кај вас и да го одбранат народот свој. Секојпат кога ќе бидат свртени кон раздорот, навлегуваат во него. Па, ако не се оддалечат од вас, не ви понудат примирје и не ги спречат рацете свои од вас, тогаш фаќајте ги и убивајте ги, каде било да ги пресретнете. Тие се оние, за кои Ние ви даваме јасен доказ и надмоќ! (91)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ го негира разидувањето и поделувањето на верниците во две групи, во однос на мунафиците. Имамот Ахмед пренесува од Зејд ибн Сабит ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ излегол кон планината Ухуд, а некои од луѓето кои биле со него, се вратиле назад. Тогаш, асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се поделиле во две групи во однос на нивната постапка: едната група сметале дека треба да ги убијат, додека другата група сметале дека не треба да ги убијат, а и двете групи биле верници. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „**А што ви е, па се поделите во однос на лицемерите, на две групи...**“ – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Медина, навистина, е Тајба (добрината) и таа, навистина, ги отстранува нечистотиите како што ковачкиот мез ја отстранува рѓата од железото при ковeњето.*“¹ Овој хадис, исто така, го пренесуваат и „Двата сахиха“ од преносот на Шу‘бе. Мухамед ибн Исхак ибн Јесар пренесува дека на денот при битката на Ухуд, Абдулах ибн Убеј ибн Селул се вратил назад во Медина со трети-на од војската, односно се вратил со вкупно триста луѓе, а со Веровесникот ﷺ останале седумстотини луѓе.

Аллаховите ﷻ зборови „...а Аллах ги врати во неверство...“, т.е. ги врати и ги препушти кон грешењето. Зборовите „...поради тоа што самите го заслужиле!“, т.е. поради нивната непослушност, спротивставување кон Пејгамберот ﷺ и следење на погрешниот пат. Зборовите „Зарем сакате на Вистинскиот пат да ги упатите тие кои Аллах во заблуда ги оставил!? А кого Аллах ќе го заблуди, тогаш не можеш

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3824; Муслим, бр. 2776, 4980; Ет-Тирмизи, бр. 3028 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21125.

да му најдеш патоказ.“, т.е. нема начин преку којшто може да биде упатен.

Аллаховите ﷺ зборови „Копнеат да не верувате, како што не веруваат тие, па да бидете еднакви...“, т.е. поради нивното жестоко непријателство, копнеат и вие да бидете во заблуда, за да се изедначите со нив во тоа. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...затоа не прифаќајте ги за пријатели се додека не се иселат заради Аллах!“, т.е. ако ја остават хиџрата (преселбата на Аллаховиот ﷻ пат). Зборовите „...А ако одбијат, тогаш фаќајте ги и убивајте ги, каде било да ги најдете и ниту еден од нив како пријател, и помагач не прифаќајте!“, т.е. бидете немилосрдни кон нив и не дозволувајте им да се придружат кон Аллаховиот ﷻ непријател, додека се такви. Потоа, Аллах ﷻ ги издвојува од нив следните категории на луѓе, велејќи: „Освен тие што ќе се засолнат кај некое племе со кое вие имате договор...“, т.е. освен оние од нив, кои ќе се засолнат и ќе преминат во народот, меѓу кој и вас има воспоставено примирје или договор за штитеништво, тогаш нивниот пропис сметајте како прописот на припадниците на тој народ. Во „Сахихот“ на Ел-Бухари, при споменувањето на настанот на Худејбије, стои: „Па, кој сакаше да влезе во примирје со Курејшите, можеше да го стори тоа, а кој сакаше да влезе во примирје со Мухамед ﷺ и неговите асхаби, можеше да го стори тоа.“ Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Овој ајет е укинат со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ﴾

„А кога ќе поминат месеците свети, тогаш убивајте ги многубошците, каде и да ги пресретнете...“¹

Аллаховите ﷻ зборови: „...или тие што ќе дојдат кај вас...“ – се однесуваат на другата категорија на луѓе, кои се издвојуваат од претходната наредба за убивање, а тие се оние кои доаѓаат да изнајдат решение со вас, чии гради се скротени и презираат да се борат против вас, а воедно не го бодрат својот народ да излезе во борба против вас, односно тие се неопределени: ниту со вас, а ниту против вас. Зборовите „А да сака Аллах, би ги свртел против вас, па тие би тргнале про-

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 5.

тив вас!", т.е. поради Својата милосрдност кон вас, Тој ги спречи да тргнат против вас. Зборовите „**Ако тие се повлечат и не се борат против вас и ако ви понудат мир...**“, т.е. да воспоставите меѓусебно примирје. Зборовите „...**тогаш Аллах не ве задолжува да се борите против нив!**“, т.е. не ви е дозволено да се борите против нив, сè додека нивната состојба е таква. Таква била состојбата на една група од племето Бену Хашим, кои принудно излегле со мушриците при битката на Бедр, и учествувале во борбата, како што биле Ел-Абас ﷺ и други. Затоа, Веровесникот ﷺ забранил да се убие Ел-Абас ﷺ и наредил да се зароби.

Аллаховите ﷺ зборови: „**А ќе најдете и на други, кои настојуваат да се одбранат себеси кај вас и да го одбранат народот свој.**“ – се однесуваат на третата категорија на луѓе, кои навидум се слични на претходните, но се разликуваат според намерата, бидејќи тие се мунафиците, кои привидно го истакнуваат исламот, за да се заштитат себеси, своите имоти, својата крв и своите породи од муслиманите, а истовремено тајно соработуваат со неверниците, обожувајќи го она што го обожуваат тие, за да стекнат заштита и кај нив, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ﴾

„**А штом ќе се осамнат со своите шејтани, велат: ,Ние, навистина, сме со вас!...**“¹ – а во овој ајет, Аллах ﷻ рекол: „**Секојпат, кога ќе бидат свртени кон раздорот, навлегуваат во него.**“ – Ес-Суди рекол: „Под ‚раздор‘ (الفتنه), тука се мисли на ширкот.“ Ибн Џерир пренесува од Муџахид дека овој ајет бил објавен за еден народ од жителите на Мека, кои дошле кај Веровесникот ﷺ, привидно примајќи го исламот, потоа се враќале кај Курејшите и повторно ги обожувале идолите, посакувајќи со тоа да стекнат заштита, и кај нив и кај муслиманите. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ наредил да се убијат, освен ако не се откажат од борбата или не побараат примирје. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**Па, ако не се оддалечат од вас, не ви понудат примирје...**“ – т.е. меѓусебно примирје и спогодба. Зборовите „...и не ги спречат рацете свои од вас...“, т.е. од борбата против вас. Зборовите „...тогаш пофаќајте ги...“,

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 14.

т.е. како заробеници. Зборовите „...и убивајте ги каде било да ги пресретнете.“, т.е. било каде да се соочите со нив. Зборовите „Тие се оние, за кои Ние ви даваме јасен доказ и надмоќ!“, т.е. јасен и очигледен пропис во однос на нив.

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾ ﴾

„На верникот не му се дозволува да убие верник освен по грешка. А кој ќе убие верник по грешка, тогаш треба да ослободи роб верник, и да подмири крвнина кон припадниците негови, освен ако тие му простат. А ако е од народ кој ви е непријател, а тој е верник, тогаш треба да ослободи роб верник. А ако е од народ, со кој сте во договор, тогаш треба да ја подмири крвнината кон припадниците негови и да ослободи роб верник. А кој не може да најде, тогаш нека пости два месеци, непрекинато, како покајување кај Аллах. А Аллах сè знае и Мудар е! (92) А кој ќе убие верник, намерно, казната негова ќе биде Цехенемот, трајно ќе остане во него, и Аллах ќе биде гневен на него, и ќе го проколне, и ќе му подготви казна голема. (93)“

Аллах ﷻ во овие ајети известува дека на верникот не му се дозволува да го убие својот брат-верник за било која причина, како што стои во хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, од Ибн Месуд ﷺ, дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Крвта на човекот-муслиман, кој сведочи дека нема друг бог освен Аллах ﷻ и дека јас сум Аллахов ﷻ пејгамбер, не е дозволено да се пролева, освен во три случаи: душа за душа, венчан прељубник-прељубничка, и тој што се одметнал од исламот и напуштајќи ја заедницата на муслиманите.“¹ А и да се случи нешто од овие три работи, дури и тогаш не му се дозволува никому од обичните луѓе да убие, туку одлуката за тоа ја донесува владетелот (имамот) или

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6484; Муслим, бр. 1676, 3176; Ебу Давуд, бр. 4352; Ет-Тирмизи, бр. 1402; Ен-Несائي, бр. 4016; Ибн Маџе, бр. 2534 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4233.

неговиот заменик. Аллаховите ﷺ зборови: „...освен по грешка...“ – укажуваат на спротивност по исклучок од претходната реченица.

Поводот за објавување на овој ајет, кој го споменуваат Муџахид и други, бил поради човекот Ајаш ибн Ебу Реби'а ﷺ, братот по мајка – а нејзиното име е Есма бинт Махреме – на Ебу Џехл, кој го убил човекот по име Ел-Харис ибн Језид Ел-Гамиди ﷺ, бидејќи тој и неговиот брат Ебу Џехл го измачувале додека бил во Мека, поради неговото прифаќање на исламот. Тогаш, Ајаш ﷺ длабоко во себе ја задржал желбата за одмазда кон него. Меѓутоа, Ел-Харис ﷺ го прифатил исламот и извршил хиџра во Медина, додека Ајаш ﷺ не знаел за тоа. Па, штом дошол денот на Ослободувањето на Мека, Ајаш ﷺ го забележал него, помислувајќи дека сè уште се наоѓа во верата на идолопоклонството, па го дигнал своето оружје врз него и го убил. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил овој ајет.

Аллаховите ﷻ зборови „**А кој ќе убие верник по грешка, тогаш треба да ослободи роб верник, и да подмири крвнина кон припадниците негови...**“, укажуваат на двете обврски (ваџиби) при убиството по грешка. Првата обврска е кефаретот (искупот) за злосторот кој што го сторил, иако го сторил по грешка, а тоа е ослободување роб, под услов да биде верник, бидејќи ако биде неверник, тогаш тоа не го задоволува пропишаното, а ниту ако биде малолетен-неверник роб, освен ако има намера да стане верник. Но, според мислењето на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), доволно е да биде верник, без оглед дали е возрасен или малолетен. Имамот Ахмед пренесува од еден човек од енсариите дека дошол со својата робинка-црнкиња кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ па рекол: „О Аллахов Пејгамбере, јас сум должен да ослободам роб-верник, па ако сметаш дека оваа робинка е верничка, тогаш ќе ја ослободам?“ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја прашал: „Сведочиш ли дека нема друг бог освен Аллах ﷻ?“ А таа одговорила: „Да!“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Ослободи ја!“¹ Овој пренос е веродостоен, а непознатоста на асхабот кој го пренесува хадисот не пречи во ништо. Додека, во „Муветта“ на имам Малик, во „Муснедите“ на

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15316; Ел-Бејхеки, бр. 19356 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме'уз-зевайд“, бр. 41.

Еш-Шафија и Ахмед, во „Сахихот“ на Муслим и во „Сунените“ на Ебу Давуд и Ен-Несаи, се пренесува хадис од преносот на Хилал ибн Ебу Мејмуна, а тој од Ата’ ибн Јесар, а тој од Муавија ибн Ел-Хакем ﷺ дека рекол: *„Штом ја доведе црната робинка, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја праша: „Каде е Аллах ﷻ?“ Одговори: „На небото.“¹ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ повторно ја праша: „А кој сум јас?“ Одговори: „Аллаховиот Пејгамбер!“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рече: „Ослободи ја, бидејќи таа е верничка!“² Аллаховите ﷻ зборови „...и да подмири крвнина кон припадниците неговите...“, укажуваат на втората обврска (ваџиб), а тоа е надоместокот којшто го подмирува убиецот кон припадниците на убиениот, поради одземањето на неговата душа со убиство. Крвнината е обврска којашто треба да биде подмирена, а одговорноста за нејзиното подмирување ја преземаат блиските роднини на убиецот, и не се подмирува од имотот на убиецот. Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува – рекол: „Не знам дека некој не се согласува со прописот дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одредил крвнината да биде обврска за роднините на убиецот.“ А под „роднини на убиецот“ (العائلة) се мисли на неговите роднини по татковата линија. Во „Двата сахиха“ се пренесува хадис од Ебу Хурејре ﷺ, во којшто стои дека рекол: *„Две жени од племето Хузејл се стееа, па едната ја погоди другата со камен и ја усмрти, неа и нејзиниот фетус во стомакот. Тогаш, започнаа да се расправаат пред Аллаховиот Пејгамбер ﷺ а тој пресуди за починатиот фетус да биде даден еден роб или робинка, а за убиената жена да биде подмирена крвнината од страна на роднините на убиецот.“³ Истиот пропис се однесува и на убиството без умисла и убиството по грешка, односно крвнината е обврска и при таквиот вид убиство, само што при овој вид убиство крвнината се плаќа само од три видови камили, додека при убиството по грешка, крвнината се плаќа од пет видови камили, како што пренесува имамот Ахмед од Ибн Месуд ﷺ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ пресуди***

¹ Надоврзување од авторот: „Тогаш, што е со оние кои тврдат, Аллах ﷻ да чува од тоа, дека Аллах ﷻ е насекаде, потпирајќи се на својата филозофија на ослободеност, смешаност и соединетост – а Аллах ﷻ е Возвишен од она што му го припишуваат. Има и такви кои тврдат дека Аллах ﷻ не е ниту над, ниту под, ниту лево, ниту десно, ниту напред, ниту назад, ниту во просторот, ниту надвор од него – а ова тврдење доведува до тезата на непостоење на Аллах ﷻ – Аллах ﷻ да чува од тоа. А и двете тврдења се резултат на паѓањето во замките коишто ги поставиле Евреите – Аллах ﷻ нека ги проколне!“

² Го пренесуваат Муслим, бр. 836, 537; Ебу Давуд, бр. 930 и Ен-Несаи, бр. 1218.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6512; Муслим, бр. 1681, 3185; Ебу Давуд, бр. 4576; Ет-Тирмизи, бр. 2111; Ен-Несаи, бр. 4818; Ибн Маџе, бр. 2639; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10533 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1608.

крвнината за убиството по грешка да изнесува дваесет женски двегодишни камили, дваесет машки двегодишни камили, дваесет женски тригодишни камили, дваесет четиригодишни камили и дваесет петгодишни камили.¹ Овој исказ го пренесува Ен-Несаи, додека Ет-Тирмизи рекол: „Не знаеме за друг пренос којшто достига до говорот на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ освен овој пренос.“ Ова предание, исто така, се пренесува и како говор од Абдулах ибн Месуд ﷺ. Додека, во „Сахихот“ на Ел-Бухари се пренесува од Абдулах ибн Омер ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го испрати Халид ибн Ел-Велид ﷺ до племето Бену Џузејме, повикувајќи ги во исламот, па не знаеле да речат: „Го прифативме исламот!“ – туку рекле: „Ја сменивме верата! Ја сменивме верата!“² Тогаш, Халид ﷺ започнал да ги убива. Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ разбрал за тоа, ги кренал своите раце и рекол: **„Аллаху, јас немам ништо со она што го сторил Халид!“** Тогаш го испрати Али ﷺ, па им надомести за убиените и штетата во имотите, надоместувајќи им дури и за сатовите од коишто пиеле вода кучињата.“³ Од овој хадис се извлекува пропис дека штетата нанесена по грешка од страна на владетелот или неговиот заменик се надоместува од заедничкиот буџет (Бејтул-мал).

Аллаховите ﷻ зборови „...освен ако тие му простат...“, т.е. освен ако тоа му го простат припадниците на убиениот и не бараат од него да ја подмири крвнината. Во таков случај, обврската за подмирување на крвнината отпаѓа од него. Зборовите „**А ако е од народ кој ви е непријател, а тој е верник, тогаш треба да ослободи роб верник.**“, т.е. ако убиениот е верник, а неговите припадници се неверници, од оние кои се борат против верниците, тогаш убиецот не треба да им надоместува со крвнина, туку треба само да се искупи со ослободување роб-верник, и ништо повеќе. Зборовите „**А ако е од народ, со кој сте во**

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4545; Ет-Тирмизи, бр. 1386; Ен-Несаи, бр. 4802; Ибн Маџе, бр. 2631 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4291.

² „Ја сменивме верата“ или како што преведувачот нагласи – „Станавме Сабејци“ - е начинот на кој сакале да изразат дека ја напуштиле идолатријата и се прифатиле кон исламот но, во недостаток на вистинска информација која би им појаснила како се станува муслиман, тие ја изговориле таа погрешна фраза која предизвикала Халид ибн Велид ﷺ да ја направи неговата најголема грешка која ја сторил откако станал муслиман. (Заб. на рец.).

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4084; Ен-Несаи, бр. 5405 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 6346.

договор...“ – т.е. ако убиениот припаѓал на штитеничкиот народ (зи-миите) или припаѓал на народот со којшто муслиманите склучиле примирје, тогаш на припадниците на убиениот им припаѓа надоместок со крвнина за убиениот. Па, ако убиениот бил верник, тогаш се надоместува со целосна крвнина, а ако бил неверник, тогаш повторно, се надоместува со целосна крвнина, според мислењето на една група од исламските алими, додека според друго мислење, во таков случај се надоместува само половина од крвнината на муслиманот, додека според трето мислење, се надоместува само третина од крвнината на муслиманот – а тоа подетално го објаснивме во книгата „Прописите“ („Ел-Ахкам“). А истовремено, убиецот е должен да се искупи со ослободување роб-верник. Зборовите **„А кој не може да најде, тогаш нека пости два месеци, непрекинато...“**, т.е. без да прекине со непостење меѓу нив, туку непрекинато пости два месеца, а доколку го прекине последователниот пост, без оправдание, како што се болест, менструален циклус, постпородилен циклус, тогаш е должен да започне одново. А што се однесува на патувањето, исламските алими се разминале на два става – дали непостењето при патувањето ја прекинува последователноста на постот или не...?

Аллаховите ﷻ зборови **„... како покајување кај Аллах. А Аллах сè знае и Мудар е!“**, т.е. ова е покајувањето кај Аллах ﷻ за убиецот кој извршил убиство по грешка: доколку не може да најде роб да ослободи, тогаш должен е да пости два последователни месеца. Меѓутоа, исламските алими се разиделе во два става во однос на прашањето ако не може да пости, тогаш дали е должен да нахрани шеесет сиромаси, како што е во искупот (кефаретот) на зихарот? Според првиот став, должен е да нахрани, како што се наведува во искупот за зихарот, иако тука не се наведува нахранувањето, бидејќи во овој ајет е содржана закана и предупредување, па затоа не е компатибилно споменувањето олеснување и солуција. Според вториот став не е должен да премине кон нахранување, бидејќи ако тоа постоеше како облигативна солуција, тогаш немаше да биде одложено неговото објаснување од моментот кога треба да биде објаснето. Зборовите **„А Аллах сè знае и Мудар е!“**, толкувањето на овие зборови веќе беше наведено неколку пати.

Сето досега изречено се однесуваше на прописот за убиството по грешка. Во наредниот ајет Аллах ﷻ ни го објаснува прописот за убиството со умисла, велејќи: „**А кој ќе убие верник, намерно...**“ – овие зборови претставуваат жестока закана и силно предупредување кон сторителот на овој огромен и тежок злостор и грев, којшто е директно поврзан со ширкот кон Аллах ﷻ, како што стои во ајетот од сурата „Ел-Фуркан“:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

„И оние кои не обожуваат друг бог покрај Аллах, и кои не ја убиваат душата која Аллах ја забранил, освен со право...“¹

Ајетите и хадисите коишто говорат за забраната на убиството се многубројни. Меѓу нив се издвојува хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ибн Месуд رضي الله عنه, дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Прво за што ќе биде пресудувано на Судниот ден е пролеаната крв.“² Ебу Давуд пренесува од Убаде ибн Ес-Самир رضي الله عنه дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Верникот ќе биде во постојан во своето врвeње сè додека не пролее забранета крв, а кога ќе пролее забранета крв, ќе малакса.“³ Во друг хадис стои: „Доколку жителите на небесата и на Земјата се соединат поради убиство на еден муслиман, тогаш Аллах صلى الله عليه وسلم сите ќе ги фрли во Цехенемот.“⁴ Во друг хадис стои: „Уништувањето на сиот дуњалук е полесен грев кај Аллах صلى الله عليه وسلم од убивањето муслиман.“⁵

Затоа, Ибн Абас رضي الله عنه сметал дека нема покајување за убиецот на верникот со умисла, бидејќи Аллах ﷻ рекол: „**А кој ќе убие верник, намерно, казната негова ќе биде Цехенемот...**“ – а овој ајет е од последните ајети коишто се објавени, и не е објавено ништо по него, што го укинува. Овој став се пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه, и тоа од повеќе преноси. Овој став го застапувале уште и Зејд ибн Сабит رضي الله عنه, Ебу Хурејре رضي الله عنه, Абдулах ибн Омер رضي الله عنه, Ебу Селеме ибн Абдурахман, Убејд ибн Умејр, Ел-Хасен,

¹ Сура Ел-Фуркан, ајет 68.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6471; Муслим, бр. 3178, 1678; Ет-Тирмизи, бр. 1396; Ен-Несаи, бр. 3993; Ибн Маџе, бр. 2615 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3665.

³ Го пренесува Ебу Давуд, бр. 4270.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1395, и Ен-Несаи, бр. 3987.

⁵ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 1395, и Ен-Несаи, бр. 3987.

Катаде и Ед-Дахак, како што пренесува Ибн Ебу Хатим, а за ова поглавје се пренесуваат бројни хадиси, коишто можат да послужат како аргументи за нивниот став. Меѓутоа, според ставот на мноштвото од исламските алими од првите и подоцнежните генерации, убиецот има право на покајание и тоа е помеѓу него и Возвишениот Аллах. Па, ако искрено се покае, предаде, потчини и прави добри дела, тогаш Аллах ﷻ ќе му ги замени неговите зли дела со добри, а истовремено ќе му надомести на убиениот за злоделото коешто му е сторено, бидејќи Аллах ﷻ рекол:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾

„И оние кои не обожуваат друг бог, покрај Аллах...“¹ – до зборовите:

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا﴾

„Освен оној кој се кае, верува и прави добри дела...“² – овие ајети не се укинати и не се применуваат само кон мушриците. Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

„Кажи: ,О вие робови, кои претеравте самите врз себеси, не губете надеж во милоста Аллахова...“³ Овој ајет е општ и се однесува на сите гревови: куфрот, ширкот, сомнежот, нифакот, убиството, грешењето и друго, освен ширкот, доколку човекот умрел, правејќи го. Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

„Аллах, навистина, не простува да Му се припишува придружник, а простува помалку од тоа кому сака...“⁴ – а овој ајет се спомнува во оваа сура, и тоа пред објавувањето на ајетот: „А кој ќе убие верник, намерно...“ – а и по него, со цел да се зголеми надежта во прошката од

¹ Сура Ел-Фуркан, ајет 68.

² Сура Ел-Фуркан, ајет 70.

³ Сура Ез-Зумер, ајет 53.

⁴ Сура Ен-Ниса, ајет 48.

Аллах ﷻ – а Аллаh ﷻ најдобро знае. А во „Двата сахиха“ се пренесува кажувањето за човекот од Исраиловите синови кој убил стотина, потоа го прашал учениот човек: „Дали имам право на покајание?“ А тој му одговорил: „А кој се попречува меѓу тебе и твоето покајување?“ Потоа, го упатил кон местото во коешто се обожувал Аллаh ﷻ. Па, човекот се упатил таму, меѓутоа умрел на самиот пат до таму. Тогаш, мелеците на милоста му ја одзеле душата...“ Ако тоа било дозволено за Исраиловите синови, тогаш дозволеноста за овој Умет е попрва и подоследна, бидејќи Аллаh ﷻ ги остранил од нас бремињата и оковите со коишто биле обврзани тие, а истовремено, го испратил и нашиот Пејгамбер ﷺ со толерантната вера – исламот. А ова е најдоброто нешто што може да се истакне во однос на жестоката закана, содржана во Аллаховите ﷻ зборови „...трајно ќе остане во него...“, а Аллаh ﷻ најдобро знае за исправноста. А доколку убиецот влезе во Џехенмот, тогаш според ставот на Ибн Абас رضي الله عنه и оние кои се сложуваат со неговиот став – дека за убиецот нема покајување, или според ставот на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), доколку нема друго добро дело коешто ќе го избави од Џехенмот, сепак тој нема вечно да остане во Џехенмот, туку под „трајност“ (الخلود) во овој ајет се мисли на долг престој. А воедно, се пренесуваат од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ мноштво хадиси, во коишто стои дека од Џехенмот ќе биде изваден секој оној кој имал и колку најмало зрно иман во себе. А што се однесува на хадисот на Муавија رضي الله عنه: „*Можеби секој грев Аллаh ﷻ ќе го прости освен човекот ако умрел како неверник или човекот кој убил верник, намерно.*“¹ – па, модалниот збор „можеби“ (عسى), којшто се споменува во овој хадис, означува надевање, влевање надеж. Според тоа, ако надевањето не прилега при едниот случај, односно доколку човекот умре како неверник, тогаш прилега при другиот случај, односно ако човекот умре како убиец, а тоа го поддржуваат и претходно наведените докази, бидејќи човекот кој умира како неверник, Аллаh ﷻ никогаш нема да му прости.

А што се однесува на подмирувањето на злосторот меѓу убиениот и убиецот на Судниот ден, па тоа е право од правата на Адемовите عليه السلام синови, и тоа не отпаѓа со покајувањето, туку мора да биде исполнето со оштета кон оштетениот, без разлика дали станува збор за оштетен

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 3984 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16464.

со убиство, кражба, узурпирање имот, клеветење и други видови штета, за коишто мора да бидат исполнети правата на Адемовите عليه السلام синови. А доколку не може да биде исполнето правото, односно вратено одземеното или подмирена нанесената штета, тогаш мора на Судниот ден да се спроведе процес на меѓусебно подмирување. Меѓутоа, самото подмирување не значи и префрлување на сите добри дела од нанесувачот на штетата кон оштетениот. Бидејќи, на пример: може да се префрли од добрите дела на убиецот кон делата на убиениот, за да се исполни неговото право, а сепак, да останат уште добри дела кај убиецот и поради нив да влезе во Џенетот, или, пак, Аллах ﷻ да му надомести на убиениот за неговото право, согласно со Неговата волја и добрина, со пространите дворци и уживања во Џенетот, или да му го воздигне степенот во Џенетот, или слично на тоа – а Аллах ﷻ најдобро знае.

За убиецот со умисла има посебни прописи коишто се однесуваат на него, на дуњалукот и на ахиретот. Што се однесува на прописите на дуњалукот, па припадниците на убиениот поседуваат целосно право над убиецот, како што вели Аллах ﷻ:

﴿ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰنًا ﴾

„А кој ќе убие невино лице, па на семејството негово веќе им одредивме власт над него...“¹ – а потоа, тие имаат право на избор во однос на него – да го убијат, да му простат или да побараат подмирување на стриктна крвнина, составена од три вида камили: триесет петгодишни камили, триесет четиригодишни камили и четириесет расни камили израснати со пасење, како што е објаснето во книгата „Прописите“ („Ел-Ахкам“). Меѓутоа, исламските алими се разминале на два става во однос на кефаретот (искупот) за убиецот со умисла: дали е должен да се искупи, како што е должен да се искупи убиецот по грешка, односно да ослободи роб-верник или да пости два последователни месеци или да нахрани шеесет сиромаси – според ставот на едниот дел од исламските алими? Според едниот став, убиецот со умисла не е должен да се искупи, бидејќи убиството со умисла е поголем грев и повлекува поголеми последици, затоа нема потреба од кефарет (искуп) за тоа. Според другиот став, убиецот со умисла е должен да се искупи,

¹ Сура Ел-Исра, ајет 33.

поткрепувајќи го својот став со хадисот, којшто го пренесува имамот Ахмед во својот „Муснед“, од Ваил ибн Ел-Еске’а ﷺ дека рекол: „Една група луѓе од племето Бену Сулејм дојдоа кај Веровесникот ﷺ и рекоа: ‚Навистина, еден наш човек е должен да се искупи.‘ А Веровесникот ﷺ рече: ‚Нека ослободи роб, бидејќи Аллах ﷻ ќе му овозможи да се искупи од Цехенмот за своите делови од телото со секој дел од телото на ослободениот роб.“¹

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِّن قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴾ (٩٤)

„О верници, кога ќе појдете во борба на Аллаховиот пат, сè добро проверете и не велете му на оној кој ви дава селам: ‚Не си верник!‘ – сакајќи ги минливите добра на овој свет, бидејќи кај Аллах има добра во изобилство! И вие бевте такви претходно, па Аллах ви ја подари Својата милост! Затоа сè добро проверете, зашто Аллах е навистина известен за тоа што го правите!“ (94)

Од Ибн Абас ﷺ се пренесува дека рекол: „Некои од муслиманите се впуштиле во потеря кон заплenuвање на пленот на еден човек, па кога го стигнале, им рекол: ‚Ес-Селаму алејкум!‘ – а тие го убиле и го заплениле неговиот плен. Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: ‚...и не велете му на оној кој ви дава селам: Не си верник!...‘“

Во животописот на Фезар ﷺ, братот на Ибн Абас ﷺ, се пренесува дека извршил хиџра кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, по наредба на неговиот татко, за да го извести дека го прифатиле исламот. Меѓутоа, на патот го пресретнала една од четите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, при една мрачна ноќ, а тој веќе ги известил дека станал муслиман. Меѓутоа, тие не го прифатиле неговото тврдење и го убиле. Тогаш, на неговиот татко, откако дошол кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во Медина, тој ﷺ му дал илјада динари и цела крвнина, а потоа го испратил да си оди.. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „О верници, кога ќе појдете во борба на Аллаховиот пат...“

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3964 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15580.

Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рече на Ел-Микдад ﷺ: „Човекот бил верник и го сокривал својот иман, бидејќи живеел меѓу неверниците, а кога го истакнал својот иман, ти си го убил!? Таков беше и ти порано, кога го криеше своето верување во Мека!“¹ Овој хадис го пренесува Ел-Бухари, со резимиран и припоен исказ.

Имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Еден човек од племето Бену Сулејм, поминал покрај една група од асхабите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, пасејќи го своето стадо, па ги поселамил, а тие рекле: ‚Нè поселами само за да се заштити од нас!‘, па, се впуштиле по него и го убиле, заплenuвајќи го неговото стадо и доведувајќи го кај Веровесникот ﷺ. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: **„О верници, кога ќе појдете во борба на Аллаховиот пат...“** – до крајот на ајетот.“² Како што пренесува и Ел-Бухари од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: **„...и не велете му на оној кој ви дава селам: ‚Не си верник!‘“** – рекол: „Еден човек патувал со својот плен, па некои од муслиманите се впуштиле по него, а кога го стигнале, рекол: ‚Ес-Селаму алејкум!‘, а тие го убиле и му го одзеле пленот. Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил зборовите: **„И не велете му на оној кој ви дава селам: Не си верник!“** – а под **„...добра на овој свет...“**, во овој ајет, се мисли на пленот којшто го заплениле.“

Аллаховите ﷻ зборови **„...бидејќи кај Аллах има добра во изобилство!“**, т.е. подобро од она кон што копнеете од добрата на дуњалучкиот живот, коишто ве наведоа кон убиство на оној кој ве поселами и ви го предочи својот иман, но вие го занемаривте тоа и го осудивте со преправање пред вас, за да се заштити од вас, а и за да го стекнете она што го одзедовте од него. Па, снабдувањето коешто е кај Аллах ﷻ е подобро за вас, од имотот којшто го запленивте од него.

Аллаховите ﷻ зборови **„И вие бевте такви претходно, па Аллах ви ја подари Својата милост!“**, т.е. и вие порано, бевте исти како него, сокривајќи го својот иман и плашејќи се од својот народ, како што се наведува во претходниот хадис, и како што вели Аллах ﷻ:

¹ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 6472.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4315; Муслим, бр. 3025, 5350; Ебу Давуд, бр. 3974; Ет-Тирмизи, бр. 3030 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2458.

﴿وَأَذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ﴾

„И сетете се кога бевте малкумина, угнетени на земјата...“¹ Сеид ибн Џубејр, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови „И вие бевте такви претходно...“, рекол: „Т.е. го сокривавте вашиот иман меѓу мушриците.“ Зборовите „...па Аллах ви ја подари Својата милост!“, т.е. ви прости за тоа.

Аллаховите ﷺ зборови „Затоа сè добро проверете...“, претставуваат потврда на претходно искажаното. Зборовите „...зашто Аллах е навистина известен за тоа што го правите!“, Сеид ибн Џубејр рекол: „Овие зборови претставуваат закана и опомена.“

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾ دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٩٦﴾﴾

„Не се исти верниците кои отсуствуваат од борбата освен оние кои не се способни, и борците на Патот Аллахов, со имотите свои и животите свои. Аллах ги одликува борците со имотите свои и животите свои над оние кои отсуствуваат од борбата со еден степен. А на сите Аллах им ветува добро. А борците Аллах ги одликува над оние кои отсуствуваат од борбата со награда огромна. (95) Со степени од Него, со прошка и со милост. А Аллах простува и Сомилосен е! (96)“

Ел-Бухари пренесува од Ел-Бера’ ﷺ дека рекол: „Штом беше објавен ајетот: „Не се исти верниците кои отсуствуваат од борбата...“ – Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го повика Зејд ﷺ и му нареди да го запише ајетот. Потоа, дојде Ибн Уми Мектум ﷺ, жалејќи се на својата неспособност, тогаш Аллах ﷻ ги објави зборовите: „...освен оние кои не се способни...“.² Ел-Бухари, исто така, пренесува од Сехл ибн Са’д Ес-Са’иди ﷺ дека го забележал Мерван ибн Ел-Хакем во џамијата, па се приближил и седнал покрај него, а тој ги известил дека Аллаховиот Пејгамбер

¹ Сура Ел-Енфал, ајет 26.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4318; Муслим, бр. 3516, 1898; Ет-Тирмизи, бр. 3031; Ен-Несаи, бр. 3101 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18204.

ﷺ му наредил на Зејд ибн Сабит ﷺ да го запише ајетот: „**Не се исти верниците кои отсутнуваат од борбата освен оние кои не се способни, и борците на Патот Аллахов...**“ Тогаш, дошол Ибн Уми Мектум ﷺ, додека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му го диктирал ајетот, па рекол: „*О Аллахов Пејгамбере, се колнам во Аллах ﷻ да бев способен да се борам, тогаш ќе се борев!*“ – а бил слеп. Тогаш, Аллах ﷻ му објавил на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ додека неговото бедро било потпрено на бедротото на Зејд ﷺ па започнало да му натежнува, така што Зејд ﷺ се уплашил да не му се скрши неговото бедро, а потоа омекнало бедротото на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Тогаш, Аллах ﷻ ги објавил зборовите: „**Освен оние кои не се способни...**“¹ Овој исказ го пренесува единствено Ел-Бухари, додека Муслим не го пренесува со ваков исказ. А имамот Ахмед го пренесува од друг пренос. Исто така го пренесуваат и Ебу Давуд и Абдурезак.

Ет-Тирмизи пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „*Аллаховите ﷻ зборови* „**Не се исти верниците кои отсутнуваат од борбата освен оние кои не се способни...**“ *се однесуваат на борците кои излегоа при битката на Бедр. А штом беше објавена дозволата за битката на Бедр, Абдулах ибн Џашх ﷺ и Ибн Уми Мектум ﷺ рекоа: ,О Аллахов Пејгамбере, ние, навистина, сме слепи, па дали ни се дозволува да отсутнуваме од борбата?’ Тогаш, Аллах ﷻ ги објави зборовите: ,Освен оние кои не се способни...“* Зборовите „**Аллах ги одликува борците со имотите свои и животите свои над оние кои отсутнуваат од борбата со еден степен...**“ се однесуваат на оние кои отсутнуваат без да бидат неспособни за борба, односно без причина. Зборовите „**А борците Аллах ги одликува над оние кои отсутнуваат од борбата со награда огромна...**“, т.е. над верниците кои отсутнуваат, со исклучок на неспособните за борба.“² Овој исказ го пренесува Ет-Тирмизи, а потоа рекол: „Овој хадис е добар и необичен (хасен-гариб) од ваквиот пренос.“

Аллаховите ﷻ зборови „**Не се исти верниците кои отсутнуваат од борбата...**“ и зборовите „**...и борците на Патот Аллахов...**“ биле општи и се однесувале кон сите, но штом веднаш по нив биле објавени зборовите: „**...освен оние кои не се способни...**“ се јавил исклучок во

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2677; Муслим, бр. 3516, 1898; Ет-Тирмизи, бр. 3033; Ен-Несаи, бр. 3100 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21156.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3738 и Ет-Тирмизи, бр. 3032.

однос на изедначувањето со борците на Аллаховиот ﷺ пат, со своите имоти и животи, за оние кои имаат дозволено оправдание да отсутствуваат од борбата, како што е: слепилото, инвалидитетот, болеста и слично. А потоа, Аллах ﷻ известува за вредноста и степенот на борците во однос на оние кои отсутствуваат од борбата. Ибн Абас ﷺ рекол: „Освен оние кои се неспособни, а и така треба да биде.“ Како што се пренесува во „Сахихот“ на Ел-Бухари, од преносот на Зухејр ибн Муавија, а тој од Хумејд, а тој од Енес ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Навистина, во Медина останаа луѓе, кои се постојано со вас, иако вие поминувате долги растојанија и пресекувате опасни долини.*“ рекле: „*Но, тие се во Медина, о Аллахов Пејгамбере?*“ А тој одговорил: „*Да, нив ги задржа оправдано отсуство!*“¹ Со ваков исказ го пренесуваат и Ахмед и Ебу Давуд.

Аллаховите ﷺ зборови „**А на сите Аллах им ветува добро.**“, т.е. им го ветува Џенетот и огромната награда. Во овие зборови е содржан аргумент дека борбата на Аллаховиот ﷺ пат не е првостепена обврска (фардул-ајн), туку е второстепена обврска (фардул-кифаје).²

Аллаховите ﷺ зборови „**А борците Аллах ги одликува над оние кои отсутствуваат од борбата со награда огромна...**“, т.е. преку Неговото внесување во високите степени и возвишените џенетски соби, преку Неговата прошка, милост и благослов кон нив, преку Неговата добрина и дарежливост кон нив. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**Со степени од Него, со прошка и со милост. А Аллах простува и Сомилосен е!**“ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „*Навистина, во Џенетот има сто степени, коишто Аллах ﷻ ги подготвил за борците на Аллаховиот ﷺ пат. Просторот меѓу два степени е како просторот меѓу небото и земјата.*“³

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2684; Ебу Давуд, бр. 2508 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12825.

² Надоврзување од авторот: „Ова се однесува за борбата со напаѓање, а што се однесува за борбата во одбрана од нападот на непријателот, па во таквата состојба борбата станува првостепена обврска (фардул-ајн) за секој поединец-муслиман, согласно со неговата способност, макар и да се спротивстави со еден збор. Секој треба да се брани, согласно со својата способност и подготвеност – а Аллах ﷻ најдобро знае. А што се однесува на оние што ја нашуштаат борбата, иако можат да се борат, па нив ги очекува болна казна од Аллах ﷻ.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6987 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8214.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴾ (٩٧) إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴾ (٩٨) فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا غَفُورًا ﴾ (٩٩) وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ (١٠٠) ﴿

„Кога мелеците ќе им ги земаат душите на грешниците кои себеси неправда си сториле, ќе прашаат: „Што се случило со вас?“ ,Бевме немоќни на Земјата!“ – ќе одговорат. „Зарем земјата Аллахова не ви беше пространа? Зарем не можевте некаде да се иселите?“ – ќе им кажат тие. Па, престојувалиште нивно ќе биде Цехенемот, а колку лош крај е тоа?! (97) Освен угнетените мажи, жени и деца, кои не можат да се снајдат и не можат да се упатат кон патот. (98) Па, ним, можеби, Аллах ќе им прости. А Аллах е Милостив и простува. (99) А кој извршува хиџра на Патот Аллахов, ќе најде на многу предели и пространство. А кој ќе излезе од домот свој, извршувајќи хиџра кон Аллах и кон Пејгамберот Негов, а потоа ќе го затекне смртта, веќе наградата негова е кај Аллах. А Аллах простува и Сомилосен е. (100)“

Ел-Бухари пренесува од Мухамед ибн Абдурахман ибн Ебу Ел-Есвед дека рекол: „Во Медина помина една воена чета, па се запишав во неа. Тогаш, го сретнав Икриме, ослободениот на Ибн Абас ؓ, па го известив за тоа, а тој ми го забрани тоа со жестока забрана. А потоа ме известил дека некои од муслиманите, за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, биле заедно со мушриците, зголемувајќи ја нивната бројност. Па, стрелите коишто ги стрелале муслиманите започнале да ги гаѓаат и да ги убиваат. Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: „Кога мелеците ќе им ги земаат душите на грешниците кои себеси неправда си сториле...“ Ова предание го пренесува Ел-Лејс од Ебу Ел-Есвед. Аллаховите ﷻ зборови „...кои себеси неправда си сториле...“, т.е. поради нивното неизвршување на хиџрата (преселбата). Зборовите „Што се случило со вас?“ – т.е. зошто останавте тука и не извршивте хиџра? Зборовите „...Бевме немоќни на Земјата!“ – ќе одговорат.“ – т.е. не можевме да излеземе од населбата и не можевме да патуваме низ земјата.

Зборовите: „...Зарем земјата Аллахова не ви беше пространа...“ – Ебу Давуд пренесува од Семуре ибн Џундуб ﷺ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Кој се дружи со мушрик и живее со нив, таквиот е како него.“¹ Ес-Суди рекол: „Штом Ел-Абас ﷺ, Акил ﷺ и Неуфел биле заробени, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му рекол на Ел-Абас ﷺ: „Искупи се за тебе и за синот на брат ти!“ – а Ел-Абас ﷺ рекол: „О Аллахов Пејгамбере, зарем не клањаме насочени кон твојата Кибла и не го сведочиме она што ти го сведочиш?“ Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „О, Абас, вие навистина, се спротивставивте, па загубивте.“ – а потоа, го изучил ајетот: „Зарем земјата Аллахова не ви беше пространа...“ – до крајот на ајетот.“ Ова предание го пренесува Ибн Ебу Хатим.

Аллаховите ﷺ зборови „Освен угнетените...“, до крајот на ајетот, укажуваат на оправданието коешто го објаснил Аллах ﷻ, за оние кои не извршиле хиџра (преселба), бидејќи не можеле да се ослободат од рацете на мушриците, а и да се ослободеле од нив, сепак не можеле да се снајдат при преселбата и наоѓањето на патот. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...кои не можат да се снајдат и не можат да се упатат кон патот.“ – т.е. кон патот за да извршат хиџра.

Аллаховите ﷺ зборови „...Па, ним, можеби, Аллах ќе им прости...“ – т.е. поради нивното неизвршување на хиџра. А модалниот збор „можеби“ (عَسَى), во Аллаховиот ﷻ Говор, означува сигурност. Зборовите „А Аллах е Милостив и простува.“ – Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Додека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ клањаше јаџијанамаз, изговори: „Семи’а Аллаху лимен хамидех²!“, а потоа, пред да падне на сеџда, изговори: „Аллаху, избави го Ајаш ибн Реби’а! Аллаху, избави го Селеме ибн Хишам! Аллаху, избави го Ел-Велида ибн Ел-Велид! Аллаху, избави ги угнетените од верниците! Аллаху, уништи го племето Меддар! Аллаху, одреди им години, како годините на Јусуф ﷺ!“³ Ел-Бухари пренесува од Ибн Абас ﷺ дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „Освен угнетените...“ – рекол: „Јас и мајка ми бевме од оние кои Аллах ﷻ ги оправда.“ Абдурезак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Јас и мајка ми бевме од угнетените жени и деца.“

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2787 и Ет-Тирмизи, бр. 1604.

² Во превод значи: „Аллах ﷻ го слуша оној кој му се заблагодарува.“

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4322; Ибн Маџе, бр. 1244 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7415.

Аллаховите ﷺ зборови „**А кој извршува хиџра на Патот Аллахов, ќе најде на предели многу и пространство...**“, претставуваат поттик кон извршување хиџра (преселба на Аллаховиот ﷺ пат) и напуштање на мушричкото поднебје. А верникот, каде и да се пресели, ќе најде на пријатен предел и убаво засолниште. Зборот „предел“ (المَزَاغِم) претставува определен член, којшто во арапскиот јазик означува соживување со еден народ во одредена околина. Ибн Абас ﷺ рекол: „Зборот ‚предел‘ (المَزَاغِم) означува преместување од една земја во друга.“ Зборовите „...и пространство...“, т.е. снабдување и животни намирници.

Аллаховите ﷺ зборови „...**А кој ќе излезе од домот свој, извршувајќи хиџра кон Аллах и кон Пејгамберот Негов, а потоа ќе го затекне смртта, веќе наградата негова е кај Аллах.**“, т.е. кој ќе го напушти својот дом, имајќи намера да изврши хиџра, поради Аллах ﷻ и Неговиот Пејгамбер ﷺ, а притоа умре, веќе ја стекнал Аллаховата ﷻ награда за извршување хиџра, како што се пренесува во „Двата сахиха“ и во други дела од „Сахихите“, „Муснедите“ и „Сунените“, од Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *Делата се само според ниетите (намерите), и секому ќе му припадне она што го наумил. Па, чија хиџра ќе биде за Аллах ﷻ и за Неговиот Пејгамбер ﷺ, тогаш неговата хиџра ќе биде за Аллах ﷻ и за Неговиот Пејгамбер ﷺ. А чија хиџра ќе биде за стекнување на дуњалукот или за да се ожени со некоја жена, тогаш неговата хиџра ќе биде за она за што извршил хиџра.*“¹ Овој текст е општ и се однесува на хиџрата и на сите останати дела. Ова го потврдува и хадисот којшто го пренесуваат „Двата сахиха“, за човекот кој убил деведесет и девет луѓе, а потоа, убивајќи го и побожникот, наполнил бројка од стомина убиени; чија душа била одземена од страна на мелеците на милоста, додека извршувал хиџра. А во еден пренос стои дека, штом смртта го стигнала, неговите гради биле повеќе наведнати кон земјата, кон којашто имал намера да изврши хиџра.

Имамот Ахмед пренесува од Абдулах ибн Атик ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Кој ќе излезе од својот дом, како борец на Аллаховиот ﷻ пат...“* Потоа рече: *„А каде се борците на*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1; Муслим, бр. 3530, 1907; Ебу Давуд, бр. 2201; Ет-Тирмизи, бр. 1647; Ен-Несаи, бр. 75; Ибн Маџе, бр. 4227 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 302.

Аллаховиот ﷺ пат?... на му се случи да падне од својата јаваница, на умре, веќе ја стекнал својата награда кај Аллах ﷻ или ако биде гризнат од некое животно, на умре, веќе ја стекнал својата награда кај Аллах ﷻ или ако умре од своја смрт, на веќе ја стекнал својата награда кај Аллах ﷻ“¹

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Дамире ибн Цундуб ﷺ тргна кон Аллаховиот Пејгамбер ﷺ на умре на самиот пат, пред да стигне кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ тогаш Аллах ﷻ го објави ајетот: **„А кој ќе излезе од домот свој, извршувајќи хиџра кон Аллах и кон Пејгамберот Негов...“** – до крајот на ајетот.“²

Хафизот Ебу Ја’ла пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: **„Кој ќе тргне да изврши хаџ, на умре, ќе му биде впишана награда на хаџија сè до Судниот ден. А кој ќе тргне да изврши умра, на умре, ќе му биде впишана награда на оној што извршил умра сè до Судниот ден. А кој ќе тргне во борба на Аллаховиот ﷻ пат, на умре, ќе му биде впишана награда на борец сè до Судниот ден.“**³ Овој хадис е невообичаен (гариб), според ваквиот пренос.

﴿ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴾ (١٠١) ﴿

„А кога ќе излезете по земјата, тогаш немате грев ако го скратите намазот, доколку се плашите од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло. Неверниците, навистина, ви се непријатели јасни! (101)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, вели: **„А кога ќе излезете по земјата...“** – т.е. кога ќе патувате, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿ عِلْمٌ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ ﴾

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15979; Ел-Бејхеки, бр. 17970; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 2329 и Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 1768.

² Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-кебир“, бр. 11498 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 11054.

³ Го пренесуваат Ет-Таберани во своето дело „Ел-Му’џемул-еусат“, бр. 5317 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 9456.

“Аллах знае дека меѓу вас ќе има болни, и други кои ќе патуваат по земјата, трагајќи по добрината Аллахова...”¹

Аллаховите ﷺ зборови **„...тогаш немате грев ако го скратите намазот...”**, т.е. да го олесните намазот, со смалување на неговата бројка на рекати, и тоа од четири рекати на два реката. Ова толкување го застапуваат мноштвото од исламските алими (ел-џумхур), и затоа овој ајет го земаат како аргумент за прописот на скратување на намазот при патување, иако меѓусебно се разминале во однос на некои услови. Така, некои од нив сметаат дека патувањето треба да биде патување на покорност кон Аллаh ﷻ (заради извршување некаков ибадет)², други сметаат дека доволно е да биде дозволено патување, односно патување заради дозволени потреби, а во тоа не се вбројува патувањето заради вршење грев – овој став го застапуваат Еш-Шафија, Ахмед и други од исламските имами, додека трети сметаат дека доволно е да биде патување, макар и да биде поради вршење грев – овој став го застапуваат Ебу Ханифа, Ес-Сеури и Давуд, поткрепувајќи го својот став со општиот контекст на ајетот – но, мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) имаат сметаат спротивно од тоа.³ А што се однесува на Аллаховите ﷻ зборови **„... доколку се плашите од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло.”**, па тие се однесуваат на вообичаеното при објавувањето на ајетот, бидејќи на почетокот на исламот, по извршувањето на хиџрата, повеќето од патувањата на муслиманите биле ризични и заплашувачки, дури и повеќе, муслиманите не излегувале на пат освен како борци, во поголеми или помали чети, борејќи се против непријателите на исламот. Во тој контекст, зборовите со кои се нагласува најчеста ситуација или пак конкретен случај, немаат и посебна смисла⁴ како што вели Аллаh ﷻ:

﴿وَلَا تُكْرَهُوا فَتْيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا﴾

¹ Сура Ел-Муземмил, ајет 20.

² Надоврзување од авторот: „Овој став се пренесува од Ибн Омер ؓ, Ата', и тоа еден од ставовите на имамот Малик.“

³ Надоврзување од авторот: „Ако контекстот на ајетот е општ, тогаш оние кои сметаат спротивно од него, треба да донесат доказ, со којшто ќе го потврдат својот спротивен став.“

⁴ Надоврзување од авторот: „Ова е едно од правилата на основите на фикхот (усул-фикх).“

„И не принудувајте ги робинките ваши на блуд, доколку сакаат да останат чесни¹...“² Имамот Ахмед пренесува од Ја’ла ибн Умеје дека рекол: *„Го прашав Омера ибн Ел-Хатаб رضي الله عنه за Аллаховите رضي الله عنهم зборови, Тогаш немате грев ако го скратите намазот, доколку се плашите од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло...‘, а луѓето веќе се безбедни и не се плашат? Тогаш, Омер رضي الله عنه ми рече: „И јас се зачудив на тоа, како што се чудиш ти, па го прашав Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم за тоа, а тој рече: Тоа е садака, која што ви ја дал Аллах صلى الله عليه وسلم на прифатете ја Неговата садака.“³* Овој хадис го пренесуваат Муслим и авторите на „Сунените“, а Ет-Тирмизи рекол: „Овој хадис е добар и веродостоен (хасен-сахих). Додека, Али ибн Ел-Медини рекол: „Овој хадис е добар и веродостоен од преносот на Омер رضي الله عنه, и не се помни, освен по неговиот пренос, а и неговите преносители се познати лица.“

Ебу Бекр ибн Ебу Шејбе пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека кажал: *„Клањавме два по два реката, заедно со Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم на патот меѓу Мека и Медина, а се чувствувавме безбедни и не се плашевме.“⁴* Ова предание го пренесуваат и Ен-Несаи и Ет-Тирмизи. Ел-Бухари пренесува од Јахја ибн Есхак, а тој од Енес رضي الله عنه дека рекол: *„Тргнавме на пат од Медина за Мека, заедно со Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم, а тој клањаше по два реката сè додека не се вративме во Медина.‘* *Потоа, Енес رضي الله عنه бил прашан: „Останавте ли во Мека некое време?“* *Одговорил: „Останавме десет дена.“⁵* Со ваков исказ го пренесуваат и други преносители на хадисите, од преносот на Јахја ибн Есхак Ел-Хадреми.

Ел-Бухари пренесува од Харисе ибн Вухејб رضي الله عنه дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم нè предводеше во намазот, додека беше на Мина, клањајќи по два реката и чувствувајќи се безбеден.“⁶* Ел-Бухари, исто така, пренесува од Абдулах ибн Омер رضي الله عنه дека рекол: *„Клањав со Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم два реката, а и со Ебу Бекр رضي الله عنه и со Омер رضي الله عنه, а и во еден период*

¹ Надоврзување од авторот: „Т.е. од овој ајет не се подразбира дека ако тие не сакаат да останат чесни, тогаш може да се принудуваат на блуд!“

² Сура Ен-Нур, ајет 33.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 686, 1108; Ебу Давуд, бр. 1199; Ет-Тирмизи, бр. 3034; Ен-Несаи, бр. 1433; Ибн Маџе, бр. 1065 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 246.

⁴ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 547; Ен-Несаи, бр. 1436; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3307 и Ибн Ебу Шејбе во своето дело „Ел-Мусан-неф“, бр. 909.

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1031; Муслим, бр. 693, 1118; Ен-Несаи, бр. 1452 и Ибн Маџе, бр. 1077.

⁶ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1033; Муслим, бр. 696, 1124; Ебу Давуд, бр. 1965; Ет-Тирмизи, бр. 882; Ен-Несаи, бр. 1446 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 18252.

од владеењето на Осман ﷺ, а потоа тој клањаше регуларно.¹ “² Овој хадис го пренесува и Муслим.

Овие хадиси се очигледни во однос на укажувањето дека чувствувањето страв не се смета од условите за скратување на намазот. Затоа, некои од исламските алими сметаат дека под „скратување на намазот“ во овој ајет се мисли на скратувањето на начинот на извршување на намазот, а не на неговата количина на рекати.³ Ова толкување го застапуваат Муџахид, Ед-Дахак и Ес-Суди, истовремено поткрепувајќи го своето толкување со хадисот којшто го пренесува имамот Малик од Аиша ﷺ дека рекла: „Намазот е пропишан два реката по два реката, при патувањето и при престојот. Па, при патувањето се клања два реката, а при престојот се клања четири рекати“.⁴ “⁵ Ова предание, исто така, го пренесуваат и Ел-Бухари, Муслим, Ебу Давуд и Ен-Несаи, од преносот на Малик. А потоа, додаваат, тврдејќи: „Ако основата на намазот при патувањето е два реката, тогаш како може да се смета дека под ‚скратување‘, во овој ајет, се мисли на скратување на количината на рекати?! Бидејќи, ако тоа е основа, тогаш за неа не се вели: „...**тогаш немате грев ако го скратите намазот...**“, а уште поочигледно ова тврдење го потврдува и преданието коешто го пренесува имамот Ахмед од Омер ﷺ, во коешто стои дека рекол: „Намазот при патувањето е два реката. Намазот при курбан-бајрамот е два реката. Намазот при рамазанскиот бајрам е два реката. Џума-намазот е два реката. Потполно и без скратување. Изречено од јазикот на Мухамед ﷺ“⁶ Ова предание го пренесуваат уште и Ен-Несаи, Ибн Маџе и Ибн Хибан во својот „Сахих“, од преносот на Зубејд Ел-Јами, којшто се согласува со условот на Муслим. Меѓутоа, Јахја ибн Ме’ин се противи на веродостојноста на ова

¹ Надоврзување од авторот: „Постапката на Осман ﷺ се оправдува со фактот дека се оженил, додека се наоѓал на Мина, и дека себеси се сметал за жител на Мека, па затоа го клањал намазот потполно (четири рекати), без скратување (на два реката).“

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1032; Муслим, бр. 694, 1121; Ебу Давуд, бр. 1223; Ет-Тирмизи, бр. 544; Ен-Несаи, бр. 1450; Ибн Маџе, бр. 1071 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4519.

³ Надоврзување од авторот: „Бидејќи бројката на рекати, во основа, е два реката, како што се наведува во хадисот на Аиша ﷺ, којшто следува.“

⁴ Надоврзување од авторот: „Ова тврдење укажува на фактот дека скратувањето на намазот на два реката не само што е дозволено, туку е и стрикно. Додека, според некои од исламските алими, тоа се смета за потврден сунет (сунетун муекеде).“

⁵ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 343; Муслим, бр. 685, 1105; Ебу Давуд, бр. 1198; Ен-Несаи, бр. 453; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 25436 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 337.

⁶ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 1420; Ибн Маџе, бр. 1063 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 259.

предание, тврдејќи дека Абдурахман ибн Ебу Лејла, кој го пренесува ова предание од Омер رضي الله عنه, всушност не слушнал ни едно предание од Омер رضي الله عنه. Меѓутоа, во „Воведот“ на Муслим, во својот „Сахих“, тврди дека Ибн Ебу Лејла, всушност, слушал преданија од Омер رضي الله عنه, и ова тврдење е поисправно – а Allah سبحانه وتعالى најдобро знае. Особено, кога се знае дека синцирот на преносители на ова предание е поврзан и гласи: Абдурахман ибн Ебу Лејла, од Ка’б ибн Уџре رضي الله عنه, од Омер رضي الله عنه. А веќе истото предание уште го пренесуваат и Муслим, во својот „Сахих“, Ебу Давуд, Ен-Несаи и Ибн Маџе, од преносот на Ебу Аване Ел-Ведах, а тој од Абдулах Ел-Јешкери. Додека, во преносите на Муслим и Ен-Несаи, се додава и преносот на Ејуб ибн Аиз, а тој од Бекир ибн Ел-Ахнес, а тој од Муџахид, а тој од Абдулах ибн Абас رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Allah سبحانه وتعالى го пропиша намазот преку јазикот на вашиот Веровесник صلى الله عليه وسلم, и тоа при престој, четири рекати, а при патување, два реката, а при страв, еден рекат. И како што се клања при престојот, пред фарзот и по фарзот, така се клања и при патувањето.“¹ А воедно, ова предание не е во количија со претходното предание на Аиша رضي الله عنها, туку се согласува со него во однос на фактот дека намазот при патување е два реката и дека тоа е потполноста на намазот, без скратување, како што се наведува и во преданието на Омер رضي الله عنه. Па, ако е така, тогаш значењето на Аллаховите سبحانه وتعالى зборови „...тогаш немате грев ако го скратите намазот...“ би се однесувало на скратувањето на начинот на извршување на намазот, како што е случајот при намазот при страв. Затоа, Allah سبحانه وتعالى рекол: „...доколку се плашите од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло.“, и затоа, Allah سبحانه وتعالى во наредниот ајет, вели:

﴿ وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ ﴾

„А кога си меѓу нив, па ги предводиш во намазот...“² – до крајот на ајетот. Оттука, се согледува суштината на скратувањето на намазот, која се спомнува во овој ајет, бидејќи во наредниот ајет веќе се дава описот и начинот на извршување на намазот при страв. Токму поради тоа, Ел-Бухари, кога го започнал поглавјето за намазот при страв, го започнал со Аллаховите سبحانه وتعالى зборови: **„А кога ќе излезете по земјата, тогаш немате грев ако го скратите намазот, доколку се плашите**

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 687, 1109; Ебу Давуд, бр. 1247; Ен-Несаи, бр. 1442 и Ибн Маџе, бр. 1068.

² Сура Ен-Ниса, ајет 102.

од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло. Неверниците, навистина, ви се непријатели јасни!" И токму поради тоа, Џувејбир пренесува од Ед-Дахак, дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови: **„...тогаш немате грев ако го скратите намазот...“** рекол: „Тоа се однесува на борбата. Тогаш, човекот клања два реката, јавајќи и насочен кон било каде.“

Ес-Суди рекол: „Ако намазот биде искалањат два реката при патувањето, тогаш тоа е потполно скратување. И не се дозволува да го скратува намазот освен ако се плаши од неверниците, да не му наштетат поради намазот, тогаш може да го скрати и на еден рекат.“ Муџахид, толкувајќи ги Аллаховите ﷺ зборови **„...тогаш немате грев ако го скратите намазот...“** рекол: *„Тоа се случило на денот кога Веровесникот ﷺ и неговите асхаби се наоѓале во местото Осфан, а мушириците се наоѓале во местото Даџнан. Тогаш, Веровесникот ﷺ ги предводел своите асхаби во пладне-намазот, клањајќи четири рекати, правејќи руку, сеџда и кијам, заедно со нив. Тогаш, мушириците одлучиле да им ги нападнат нивните товари и опрема.“* Ова предание го пренесуваат Ибн Ебу Хатим и Ибн Џерир, кој го избира ова толкување за преовладувачко толкување, по многуте толкувања и ставови коишто ги пренесува во својот „Тефсир“, и на крајот вели: „Ова толкување е исправното толкување.“

Ибн Џерир пренесува од Семак Ел-Ханефи дека рекол: „Го прашав Ибн Омер ﷺ за намазот при патување, а тој рече: ‚Тој се клања два реката, потполно и без скратување. Туку, скратувањето е само во намазот при страв.‘ Тогаш, прашав: ‚А што е намазот при страв?‘ Одговори: ‚Тогаш имамот ја предводи едната група, во еден рекат од намазот, потоа на нивното место доаѓа втората група, а првата група оди на местото на втората група, па имамот и нив ги предводи во еден рекат од намазот. Според тоа, имамот искалањал два реката, а двете групи искалаале по еден рекат¹.“

¹ Надоврзување од авторот: „Иако ова предание се смета за говор на Ибн Омер ﷺ, сепак стекнува статус на говор на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ бидејќи не му се дозволува на Ибн Омер ﷺ за ваква работа да говори според своето мислење, особено кога се знае дека се пренесуваат бројни веродостојни хадиси коишто го потврдуваат ова што го кажал Ибн Омер ﷺ.“

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أذىٌ مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا (١٠٢) ﴿٥﴾

„А кога си меѓу нив, па ги предводиш во намазот, тогаш една група од нив нека клањаат со тебе, и нека ги земаат оружјата свои. Па, кога ќе паднат на сецда, тогаш другите нека бидат зад нив. А потоа, нека дојде другата група, кои не клањале, па нека клањаат со тебе, и нека внимаваат и нека ги земаат оружјата свои. Оние кои не веруваат посакуваат да бидете невнимателни кон оружјата ваши и товарите ваши, па на вас сите одеднаш да навалат! И немате грев, ако ви пречи дождот или ако сте болни, да ги ставите оружјата ваши. И бидете претпазливи. Аллах, навистина, подготвил за неверниците, казна понижувачка. (102)“

Намазот при страв е во повеќе облици, бидејќи непријателот некогаш може да се наоѓа во правецот на Киблата, а некогаш може да се наоѓа спротивно од тоа. А и намазот некогаш може да се состои од четири рекати, некогаш од три рекати – како што е акшам-намазот, некогаш од два реката – како што е сабах-намазот и намазот при патување. Исто така, намазот некогаш се клања во џемат, а некогаш не може да се клања во џемат, поради разгорувањето на борбата, па не може да се воспостави џемат, тогаш секој клања поединечно, насочен кон Киблата или ненасочен кон неа, одејќи или јавајќи. Сепак, и при ваквата опасна состојба, кога ударите и мечевите свечат насекаде, намазот мора да биде извршен. Затоа, некои од исламските алими сметаат дека при ваквата состојба, намазот се извршува со клањање еден рекат, потврдувајќи го својот став со претходното предание на Ибн Абас رضي الله عنه. Овој став го застапуваат Ахмед ибн Ханбел и група од табиините. Од Мухамед ибн Наср Ел-Мервези се пренесува дека сметал дека сабах-намазот при состојба на страв, треба да се клања само еден рекат. Овој став го застапува и Ибн Хазм. Од Ибн Рахавејх се пренесува дека рекол: „При свечење на мечевите, доволно е да се истраќа само еден рекат, со движења и мимики на телото.“ Според мислењето на други доволно е само еден текбир – овој став го застапува владетелот Абдулвехаб ибн Бахт

Ел-Меки, кој, исто така, рекол: „А ако не може да изучи и еден текбир, тогаш нека го стори тоа во себе, односно во својот ниет.“ Овој став го пренесува Сеид ибн Менсур во својот „Сунен“ – а Аллаh ﷻ најдобро знае.

Некои од исламските алими сметаат дека е дозволено одложување на намазот поради борбата, како што го одложил Веровесникот ﷺ пладне-намазот и икиндија-намазот, на денот на битката против „Сојузниците“ („Ел-Ахазаб“), а потоа ги искалањал по зајдисонцето, а по нив го искалањал акшам-намазот, а потоа и јација-намазот. Додека, според мислењето на мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) оваа постапка е укината со објавувањето на прописот за намазот при страв, бидејќи тој не бил објавен дотогаш. А штом бил објавен, прописот за одложување на намазот бил укинат. Ова тврдење е поисправно.

Аллаховите ﷻ зборови: **„А кога си меѓу нив, па ги предводиш во намазот...“** – т.е. ако ги предводиш како имам во намазот при страв – а оваа состојба се разликува од претходната состојба, бидејќи во неа е дозволено скратување на намазот на еден рекат, како што се наведува во преданието на Ибн Абас ؓ, клањајќи поединечно, клањајќи одејќи или јавајќи, насочувајќи се кон Киблата или спротивно од неа. Во овој ајет се опишува состојбата на намазот при страв, којшто се извршува во џемат и позади еден имам. Затоа, оние кои сметаат дека намазот во џемат е обврска (ваџиб), постапуваат убаво кога го земаат овој благороден ајет како аргумент за потврдувањето на својот став, во којшто се препорачува извршување на намазот во џемат и при тешките ситуации, како што е стравот и небезбедноста – доколку намазот во џемат не би бил обврска (ваџиб), тогаш не би се споменувало неговото извршување во џемат при ваквите состојби.

Што се однесува на поводот за објавување на овој ајет, него го наведува Ибн Џерир од Али ؓ, дека рекол: *„Едни луѓе од племето Бену Ен-Неџар го прашаа Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, О Аллахов Пејгамбере, кога патуваме низ земјата, како да клањаме?“ Тогаш, Аллаh ﷻ го објави ајетот: „А кога ќе излезете по земјата, тогаш немате грев ако го скратите намазот...“* – потоа, Објавата прекина извесно време, а штом измина една година, Веровесникот ﷺ се упати кон една од битките, а притоа ги предводеше луѓето во пладне-намазот. Тогаш,

мушириците рекоа: „Мухамед ﷺ и неговите асхаби веќе ви овозможија да ги нападнете позади нивните грбови. Па, ајде, впуштете се жестоко кон нив!?” Тогаш, еден човек од нив рече: „Тие треба да извршат уште еден намаз по него!” Затоа Аллах ﷻ ги објави зборовите, меѓу извршувањето на двата намази: „...**доколку се плашите од оние кои не веруваат да не ви нанесат зло...**” – а потоа, беше објавен и намазот при страв.“ Овој исказ е невообичаен, меѓутоа делови од него ги потврдува преносот на Ебу Ајаш Ез-Зерки, кој се вика Зејд ибн Ес-Самит ﷺ, којшто го пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“. Така, имамот Ахмед пренесува од Ибн Ајас Ез-Зерки ﷺ дека рекол: „Бевме заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ во местото Осфан, па нè дочекаа мушириците, предводени од Халид ибн Ел-Велид ﷺ, а се попречуваа меѓу нас и Киблата. Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ нè предводеше во пладне-намазот, а мушириците рекоа: „Веќе се наоѓаа во состојба, доколку ги нападневме, ќе ги совладавме.“, а потоа, некој од нив додаде: „Сега, ќе извршуваат друг намаз, којшто им е помил и од нивните деца и од нивните души.“ Тогаш, се спушти Џибрил ﷺ, меѓу пладне-намазот и икундија-намазот, објавувајќи го следниот ајет: „**А кога си меѓу нив, па ги предводиш во намазот...**” – тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ни нареди, па го зедовме оружјето, а потоа нè пореди во два сафови зад него, па започна да кланџа. Потоа, направи руку, а и ние направивме руку заедно со него. Потоа, се крена од рукуто, а и ние се кренавме заедно со него. Потоа направи сеџда, а со него направија сеџда само оние кои се наоѓаа во сафот веднаш зад него, додека оние кои се наоѓаа во другиот саф, останала стоејќи и стражарејќи. Штом луѓето од првиот саф направија сеџда и се кренаа, тогаш луѓето од другиот саф направија сеџда во своите места, а потоа излегоа напред, на местата од луѓето во првиот саф, додека луѓето од првиот саф се вратија на нивните места во вториот саф. Потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ направи руку, а и тие направија руку заедно со него. Потоа, се крена од рукуто, а и тие се кренаа заедно со него. Потоа, направи сеџда, а со него направија сеџда само оние кои се наоѓаа во сафот веднаш зад него, додека оние кои се наоѓаа во другиот саф, останала стоејќи и стражарејќи. А штом седнаа, седнаа и оние кои се наоѓаа во вториот саф, па направија сеџда. А потоа, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ даде селам, а и сите зад него. Потоа, заврши со намазот...” Натаму, додал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го искала намазот на овој начин,

двапати: еднаш во местото Осфан и еднаш во местото на племето Бону Сулејм.¹ Ова предание го пренесуваат Ахмед, Ебу Давуд, Ен-Несаи и Абдулазиз ибн Абдусамед, пренесувајќи го од преносот на Менсур. Овој пренос е веродостоен и има свои потврдувања во преносите на Ел-Бухари, Муслим и Ибн Ебу Хатим.

А што се однесува на императивот за држење на оружјето при извршувањето на намазот при страв, според ставот на некои од исламските алими, претставува обврска (ваџиб), поткрепувајќи го својот став со надворешниот контекст на ајетот. Овој став се јавува во еден од двата ставови на имамот Еш-Шафија. Истовремено, овој став го поткрепуваат и Аллаховите ﷻ зборови: **„И немате грев, ако ви пречи дождот или ако сте болни, да ги ставите оружјата ваши. И бидете претпазливи...“** – т.е. каде било да се наоѓате, доколку се плашите и имате потреба да го држите оружјето, тогаш можете да го носите врз вас, без да ви отежнува тоа. Зборовите: **„Аллах, навистина, подготвил за неверниците, казна понижувачка.“**

﴿ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا ﴾ (١٠٣) وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْمُونًا فَإِنَّهُمْ يَأْمُونُ كَمَا تَأْمُونُ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾ ﴿

„А кога ќе го завршите намазот, споменувајте Го Allah, стоејќи, седејќи и лежејќи на боковите ваши. А кога сте безбедни, намазот во потполност извршувајте го! Намазот, навистина, за верниците, е во време определено. (103) И не се истоштувајте во потрага по непријателот. Ако вие чувствувате болка, па и тие, навистина, чувствуваат болка, како што вие чувствувате болка. А вие се надевате од Allah, за она што тие не се надеваат. А Allah сè знае и Мудар е! (104)“

Allah ﷻ, во овие ајет, наредува кон зголемување на зикрот (спомнувањето на Allah ﷻ) по намазот при страв. Иако тоа е пропишано и пожелно по секој намаз, сепак Allah ﷻ при овој намаз посебно го потврдува, поради олеснувањето на неговите рукнови при извршувањето

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1236; Ен-Несаи, бр. 1549 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16144.

и поради дозволата за движење напред и назад, при неговото извршување, а и поради други работи коишто се својствени за овој намаз а не се својствени за нормалниот намаз, како што вели Аллах ﷻ за светите месеци:

(فَلَا تَظَلِّمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ)

„Па, никому не нанесувајте неправда во нив...“¹ – иако нанесувањето неправда е забрането во текот на сите месеци, сепак во светите месеци тоа посебно се истакнува, поради нивната светост и величественост. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„А кога ќе го завршите намазот, споменувајте Го Аллах, стоејќи, седејќи и лежејќи на боковите ваши.“** – т.е. при сите ваши состојби. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„А кога сте безбедни, намазот во потполност извршувајте го!“** – т.е. кога се чувствувате безбедни и веќе изминал вашиот страв, тогаш потполно клањајте го намазот, со целосно исполнување на неговите рукнови.

Аллаховите ﷻ зборови: **„Намазот, навистина, за верниците, е во време определено.“** – т.е. пропишан е во точно определени времиња, како што се времињата на хаџот.² Ова толкување го застапува Ибн Абас ؓ. Според друго толкување, значи: намазот ви е пропишан во одделни времиња. Секојпат кога ќе измине едното време, навлегува другото време.

Аллаховите ﷻ зборови: **„И не се истоштувајте во потрага по непријателот...“** – т.е. не ослабнувајте во потрагата и гонењето на непријателот, туку борете се против нив и постојано демнете над нив. Зборовите: **„Ако вие чувствувате болка, па и тие, навистина, чувству-**

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 36.

² Надоврзување од авторот: „Односно, ако измине неговото време, тогаш не постои друго време коешто се смета за негово определено време, туку времето коешто следува е времето определено за наредниот намаз. Значи, за оној кој го испуштил намазот во своето време, не постои друго определено време за него, во коешто може да го изврши како што може да го изврши во неговото определено време, туку само го наклањува испуштениот намаз. Затоа, намерниот сторител на тоа се смета за голем грешник и треба да побрза со своето покајување и враќање кај Аллах ﷻ, молејќи се за прошка и цврсто одлучувајќи дека нема повеќе да го стори тоа. Затоа, оние кои олеснуваат во однос на наклањувањето на испуштениот намаз, всушност предизвикуваат лоши навики кај клањачот, кој полека започнува да се изигрува со својот намаз и да го испушта од своето време, и конечно, на крајот, целосно да го напушти намазот – Аллах ﷻ да чува од тоа.“

ваат болка, како што вие чувствувате болка.“ – т.е. ако вам ви се нанесуваат рани, болки и загуби, тогаш и ним им се случува истото, како што вели Аллах ﷻ:

﴿إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلَهُ﴾

„Ако ве снајде некаква загуба, па и нив ги снаоѓа исто толкава загуба...“¹ Потоа, Аллах ﷻ рекол: „А вие се надевате од Аллах, за она што тие не се надеваат.“ – т.е. се надевате на Аллаховата ﷻ награда, помош и поддршка, а тие не се надеваат на ништо од тоа. Затоа, вие имате поголемо право да се борите против нив и поседувате поголема желба за тоа, бидејќи настојувате да го издигнете Аллаховиот ﷻ збор највисоко. Зборовите „А Аллах сè знае и Мудар е!“ – т.е. Тој е најдобро знае и Тој е Најмудар во она што го одредува, одлучува и спроведува, од Своите шеријатски и совршени прописи, и Тој е Оној кој заслужува да Му се искажува благодарност при секоја ситуација.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنَ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا﴾ (١٠٥) ﴿وَاسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ (١٠٦) ﴿وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَانًا أَثِيمًا﴾ (١٠٧) ﴿يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا﴾ (١٠٨) ﴿هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَن يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَن يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا﴾ (١٠٩) ﴿

„Ние, навистина, ти објавивме Книга со Вистина, за да пресудуваш меѓу луѓето според она што ти овозможил Аллах да го согледаш. И немој да ги браниш изневерувачите! (105) И барај прошка од Аллах. Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен. (106) И не расправај за оние кои самите себеси се изневериле. Аллах, навистина, не го сака изневерувачот и грешникот. (107) Сокриваат од луѓето, но не може да сокриваат од Аллах, бидејќи Тој е со нив, кога ноќе го изјавуваат говорот со кој Тој не е Задоволен. А Аллах го опфаќа она што го работат. (108) Ете ве, како расправате за нив, во животот дуњалучки! Па, кој ќе расправа кај Аллах за нив, на Денот суден, или кој ќе биде заштитник нивни!? (109)“

¹ Сура Али Имран, ајет 140.

Во овие ајети, Аллах ﷻ му се обраќа на Својот Пејгамбер ﷺ, велејќи: **„Ние, навистина, ти објавивме Книга со Вистина...“** – т.е. тој е Вистина од Аллах ﷻ и во себе ја содржи само Вистината, во своите известувања и во своите барања. Аллаховите ﷻ зборови **„...за да пресудуваш меѓу луѓето според она што ти овозможил Аллах да го согледаш...“**, претставуваат доказ, за оние од стручњаците од основите на фикхот (усул-фикх), кои сметаат дека на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ му било дозволено да пресудува според својот иџтихад (стојалиште). Својот став го поткрепуваат и со хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Уму Селеме ؓ, во којшто стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ слушнал караница пред вратата од својот дом, па излегол и рекол: *„Јас сум само човек, а ми доаѓаат парничари, па можеби некои од вас ќе бидат поубедливи со своите докази од другите, тогаш ќе пресудам во нивна корист. А кому ќе му пресудам со одземање некакво право од муслиманот, тогаш тоа е само парче од цехенемскиот оган, па ако сака нека го земе или нека го остави.“*¹ Овој хадис го пренесува и имамот Ахмед, додека во преносот на Ебу Давуд стои додатокот: *„... Јас пресудувам меѓу вас по мое мислење, само за она што не ми е објавено како Објава за тоа.“*²

Ибн Мардевејх пренесува од Ел-Ауфи дека Ибн Абас ؓ рекол: *„Едни луѓе од енсариите излегле во борба заедно со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ при една од битките и тогаш бил украден оклопот на еден од нив. Па, човекот помислил дека оклопот му го украде еден човек од енсариите, па дошол кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ и рекол: ‚Навистина, Та’ме ибн Убејрик ми го украде мојот оклоп.‘, а штом крадецот го забележал тоа, одлучил да го фрли оклопот во домот на еден невин човек. Тогаш, на некои луѓе од своето семејство им рекол: ‚Јас, навистина, го оставив оклопот и го фрлив во домот на тој и тој човек, и оклопот се наоѓа кај него.‘ Тогаш, неговите луѓе се упатиле ноќе кон Аллаховиот Веровесник ﷺ па рекле: ‚О, Аллахов Веровеснику, нашиот човек, навистина, е невин, бидејќи оклопот се наоѓа кај тој и тој човек, а ние веќе знаеме за тоа. Затоа, ослободи го нашиот човек од вината пред сите луѓе и одбрани го, бидејќи ако Аллах ﷻ не го заштити преку тебе, тогаш*

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2326; Муслим, бр. 1713, 3232; Ебу Давуд, бр. 3583; Ен-Несаи, бр. 5401; Ибн Маџе, бр. 2317; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26177 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1424.

² Го пренесува Ебу Давуд, бр. 3538.

ќе пропадне.' Тогаш, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се кренал и започнал да го ослободува од вината пред сите луѓе¹, па Аллах ﷻ ги објавил ајетите: **„Ние, навистина, ти објавивме Книга со Вистина, за да пресудуваш меѓу луѓето според она што ти овозможил Аллах да го согледаш. И немој да ги браниш изневерувачите! И барај прошка од Аллах. Аллах, навистина, е Простувач и Сомилосен. И не расправај за оние кои самите себеси се изневериле.“** – до крајот на ајетот.“

Потоа, Аллах ﷻ им се обраќа на оние кои доаѓале кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, сокривајќи ја во себе вистината, велејќи: **„Сокриваат од луѓето, но не може да сокриваат од Аллах...“** – т.е. оние кои дошле кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, сокривајќи ја во себе вистината и расправајќи се за изневерувачите, односно за крадецот, но не можат тоа да го сокријат од Аллах ﷻ. Во овие зборови е содржано негирање кон постапката на мунафиците, кои ги сокриваат своите злодела од луѓето, за луѓето да не се однесуваат сурово кон нив и јавно да не ги посрамотуваат. Меѓутоа, Аллах ﷻ ги знае нивните тајни, иако ги сокриваат. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...бидејќи Тој е со нив, кога ноќе, го изјавуваат говорот со кој Тој не е Задоволен. А Аллах го опфаќа она што го работат.“** – овие зборови претставуваат закана и предупредување за нив. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Ете ве, како расправате за нив, во животот дуњалучки!“** – т.е. тие настојуваат секогаш да бидат во право на дуњалукот, со она што го истакнуваат пред луѓето или пред владетелите, кои пресудуваат според она што го согледуваат, покорувајќи се на тоа. Меѓутоа, што ќе биде со нив, на Судниот ден, кога ќе излезат пред Аллах ﷻ, Зналецот на тајните и на најсокриените работи?! Кој ќе се зазема за нив и ќе ги застапува на тој Ден, за нивните зли постапки и дела?! Никој не ќе може да се зазема за нив и да ги застапува. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„...или кој ќе биде заштитник нивни!?“**

﴿ وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ (١١٠) وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴾ (١١١) وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴾ (١١٢) وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ

¹ Надоврзување од авторот: „Ова е доказ за ничие непознавање на Гајбот, макар тоа да е и Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, освен ако Аллах ﷻ му предпочил нешто од тоа. Затоа, нека престанат оние кои сметаат дека го познаваат Гајбот...“

عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ
عَظِيمًا (١١٣)

„А кој прави лошо или си нанесе неправда врз себе, потоа бара прошка од Аллах, ќе најде дека Аллах е Простувач и Сомилосен. (110) А кој ќе стори грев, па го сторил за себеси. А Аллах сè знае и Мудар е. (111) А кој ќе згреши или ќе стори грев, а потоа со тоа клевети невин, себеси си натоварил клетва и очигледен грев. (112) А да не е добрината Аллахова со тебе, и милоста Негова, тогаш една група од нив ќе настојуваше да те натера во заблуда, а нема да натераат во заблуда никого освен самите себеси, и нема да ти наштетат во ништо. А Аллах ти ја објави Книгата и Мудроста, и те подучи во она што не го знаеше. А добрината Аллахова кон тебе е огромна. (113)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за Својата дарежливост, дека секој кој ќе се покае кај Него, тогаш Тој ќе му прости, за било каков грев да се работи. Па, Аллах ﷻ рекол: „А кој прави лошо или си нанесе неправда врз себе, потоа бара прошка од Аллах, ќе најде дека Аллах е Простувач и Сомилосен.“ Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас ؓ дека рекол, толкувајќи го овој ајет: „Аллах ﷻ ги известува Своите робови за Својата прошка, дарежливост и милосрдност. Па, кој ќе направи мал или голем грев, а: „...потоа бара прошка од Аллах, ќе најде дека Аллах е Простувач и Сомилосен...“ – макар и да бидат неговите гревови поголеми од небесата, Земјата и планините.“ Ова предание го пренесува Ибн Џерир.

Ибн Мардевејх пренесува од Ка'б ибн Зехел Ел-Езди дека рекол: „Го слушнав Ебу Ед-Дерда ؓ како раскажува, велејќи: „Кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ седеше со нас, па ако му се јавеше некаква потреба да отиде, а потоа повторно да се врати, тогаш на местото на коешто седеше ги оставаше своите обувки или нешто друго од себе. Па, еднаш се крена, а на своето место ги остави своите обувки. Тогаш зеде еден сад со вода, а јас го следев. Помина еден час, а тој се врати, без да ја изврши својата потреба, а потоа рече: „Ми дојде пратеник од мојот Господар ﷻ и рече:

(مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ)

Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа...¹ Тогаш, реков: О Аллахов Пејгамбере, макар и да бил прелубник и крадец, а потоа Го замолил својот Господар ﷺ да му прости, па му прости! А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговори: „Да!“ Тоа му го повторив трипати, а тој рече: „Да! Макар и да бил прелубник и крадец, а потоа побарал прошка од Аллах ﷻ, па Аллах ﷻ ќе му прости, па дури и да му се залепи носот на Ебу Дерда за земјата!“ – и секојпат, кога Ебу Ед-Дерда ﷺ го раскажувал овој хадис, со својот прст покажувал кон својот нос.² Овој хадис е невообичаен (гариб), според својот пренос и текст, а воедно, во неговиот пренос постои слабост.³

Аллаховите ﷻ зборови: **„А кој ќе стори грев, па го сторил за себеси.“** – се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

{ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى }

„И никој нема да го понесе бремето на гревот од другиот...“⁴ – т.е. никој не може да му користи на другиот, туку секој ќе го добие она што го сторил, без да го понесува товарот на гревот од другиот. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„А Аллах сè знае и Мудар е.“** – т.е. тоа е така, поради Неговото знаење, мудрост, правда и милост.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„А кој ќе згреши или ќе стори грев, а потоа со тоа клевети невин...“** – т.е. како што сториле луѓето од племето Бену Убејрик, со својата зла постапка, обвинувајќи го добриот човек Лебид ибн Сехл, кој бил невин, а тие биле неправедници и изневерувачи кон него. Меѓутоа, Аллах ﷻ му го обелоденил тоа на Својот Пејгамбер ﷺ. Сепак, овие зборови се однесуваат на нив и сите останати луѓе, кои поседуваат кај себе слични својства. Па, доколку тие направат грев, како што направиле овие, тогаш ќе бидат казнети исто како нив.

Аллаховите ﷻ зборови **„...А да не е добрината Аллахова со тебе, и милоста Негова, тогаш една група од нив ќе настојуваше да те**

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 123.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26945 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 8.

³ Надоврзување од авторот: „Меѓутоа, овој хадис го потврдуваат други преданија, коишто се веродостојни, од хадисот на Ебу Зер ﷺ којшто беше претходно наведен.“

⁴ Сура Фатир, ајет 18.

натера во заблуда, а нема да натераат во заблуда никого освен самите себеси, и нема да ти наштетат во ништо.“, имамот Ибн Ебу Хатим пренесува од Катаде Ел-Енсари رحمه الله дека ја споменал случката со луѓето од Бену Убејрик, кога Аллах ﷻ ги објавил зборовите: „...тогаш една група од нив ќе настојуваше да те натера во заблуда, а нема да натераат во заблуда никого освен самите себеси, и нема да ти наштетат во ништо.“ – Ова се однесува на Усејд Ибн Урве и неговите другари кога ги пофалија Бену Убејрек а го осудија Катаде ибн Нуман којшто беше обвинет додека тие важеа за невини и правдољубиви. Меѓутоа, не беше така како тоа му го прикажаа на Аллаховиот Пратеник ﷺ и од таа причина Возвишениот објавил став за овој проблем а воедно и објаснување за Пејгамберот ﷺ. Потоа Тој му укажал на Неговата поддршка во секоја ситуација и тоа дека тој не згрешил и става акцент на објавата која му доаѓа во Книгата т.е. Куранот и мудроста т.е. сунетот. Зборовите „А Аллах ти ја објави Книгата и Мудроста...“, т.е. Куранот и Сунетот. Зборовите „...и те подучи кон она што не го знаеше.“ – т.е. пред Објавата кон тебе, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ﴾

„И така, Ние ти објавуваме Куран од Нас, а ти не знаеше што е Книга?...“¹ – Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ﴾

„И ти не очекуваше дека ќе ти се објави Книга, меѓутоа поради милоста од Господарот твој...“² – затоа, Аллах ﷻ, на крајот од ајетот, рекол: „...А добрината Аллахова кон тебе е огромна.“

﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ (١١٤) وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (١١٥) ﴿

„Нема добро во мноштвото тајни разговори, освен оној кој наредува садака, добротинство и поправање на односите меѓу луѓето. А кој го прави тоа, посакувајќи го задоволството Аллахово, па

¹ Сура Еш-Шура, ајет 52.

² Сура Ел-Касас, ајет 86.

Ние ќе му дадеме награда огромна. (114) А кој му се спротивставува на Пејгамберот, откако му е објаснето Упатството, и следи друг пат, а не патот на верниците, тогаш Ние ќе го препуштиме кон она што се насочил, и ќе го ставиме во Џехенмот – а колку лош крај е тоа!? (115)“

Аллах ﷻ рекол: **„Нема добро во мноштвото тајни разговори...“** – т.е. тајните разговори меѓу луѓето. Зборовите **„...освен оној кој нарекува садака, добротинство и поправање на односите меѓу луѓето...“** – т.е. освен тајните разговори за она што се наведува во овој ајет, како што стои во хадисот, којшто го пренесува Ибн Мардевејх од Уму Хабиба ﷺ дека рекла: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Сиот говор на човекот ќе биде против него, а не во негова корист, освен споменувањето на Аллаx ﷻ, наредувањето добро и одвраќањето од зло.““¹*

Имамот Ахмед пренесува од Уму Кулсум бинт Укбе ﷺ дека го слушнала Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: *„Не е лажго оној кој ги поправа односите меѓу луѓето, па го поддржува доброто или зборува добро...“* – а потоа, додала: *„Не го слушнав дека ја одобрува невината во било што од говорот на луѓето освен за три нешта: во војна, за помирување на скараните луѓе и говорот на мажот со неговата сопруга и говорот на жената со нејзиниот сопруг!“²* А Уму Кулсум бинт Укбе ﷺ била една од жените-мухаџирки кои му дале заклетва на верност на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ. Овој хадис го пренесуваат повеќе преносители, со исклучок на Ибн Маџе.

Имамот Ахмед, исто така, пренесува од Ебу Ед-Дерда ﷺ дека кажал: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Сакате ли да ве известам за подобриот степен од степенот на постот, намазот и садаката?“* Одговориле: *„Секако, о Аллахов Пејгамбере!“* Рекол: *„Поправање на односите меѓу луѓето.“* а потоа, додал: *„А расипувањето на односите меѓу луѓето е пропаст.““³* Овој хадис го пренесуваат уште и Ебу Давуд и Ет-Тирмизи, кој смета дека овој хадис е добар и веродостоен (хасен-сахих).

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2412 и Ибн Маџе, бр. 3974.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2546; Муслим, бр. 4717, 2605; Ебу Давуд, бр. 4921; Ет-Тирмизи, бр. 1938 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26731.

³ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4919 и Ет-Тирмизи, бр. 2509 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 26962.

Аллаховите ﷺ зборови „**А кој го прави тоа, посакувајќи го задоволството Аллахово...**“, т.е. искрено правејќи го тоа и надевајќи се во Аллаховата ﷺ награда. Зборовите „...**па Ние ќе му дадеме награда огромна...**“, т.е. изобилна и обемна награда.

Аллаховите ﷺ зборови „**А кој му се спротивставува на Пејгамберот, откако му е објаснето Упатството...**“ – т.е. кој ќе се движи по друг правец, а не по правецот на Шеријатот којшто му е објавен на Пејгамберот ﷺ, веќе навлегол во противење, и тоа со намера, откако веќе му била предочена вистината и му било објаснето Упатството. Зборовите „...**и следи друг пат, а не патот на верниците...**“, укажуваат на другиот опис, којшто е неразделен од првиот опис. Меѓутоа, противењето може да биде кон некој шеријатски текст, а може да биде и кон консензусот на Мухамедовиот ﷺ Умет, по неговото утврдување, бидејќи за нивниот консензус постои гаранција за сочуваност од паѓање во грешка, како одлика и величење на него, а тоа го потврдуваат бројни веродостојни хадиси. Некои од исламските алими сметаат дека значењето коешто е содржано во нив, го пренесуваат мноштво преносители (еттеватур). Затоа, имамот Еш-Шафија – Аллах ﷻ да му се смилува – го зема овој благороден ајет, како доказ за потврдување на исламскиот консензус (иџма), како првостепен извор на докази, без било какво противење кон него, истакнувајќи ја својата детална анализа при разгледувањето на значењето на овој ајет. Меѓутоа, неговото значење и сфаќање им отежнало на некои од исламските алими, па затоа не го зеле во предвид при своето аргументирање за потврдувањето на исламскиот консензус (иџма), како првостепен извор на докази. Затоа, Аллах ﷻ, на крајот во понатамошниот дел од ајетот се заканува, велејќи: „...**тогаш Ние ќе го препуштиме кон она што се насочил, и ќе го ставиме во Цехенемот – а колку лош крај е тоа!?**“ – т.е. ако го следи правецот, којшто не е правец на верниците, тогаш Ние ќе го казиме за тоа, со тоа што ќе му го разубавиме во неговите гради, следењето на таквиот правец, како постепена казна врз него, како што рекол Аллах ﷻ во друг ајет:

(فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَلِّبْ بِهِذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ)

„Па, препушти Ми го Мене оној кој не верува во овој Говор. Ние постепено ќе ги казнуваме од онаму, од каде не се свесни.“¹ – а потоа, Аллах ﷻ одредил неговиот крај да биде во Џехенмот – а по Вистината не следува ништо друго освен заблуда!

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴾ (۱۱۶) ﴿ إِنَّ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاتًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴾ (۱۱۷) ﴿ لَعْنَةُ اللَّهِ وَاللَّهُ وَقَالَ لَا تَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴾ (۱۱۸) ﴿ وَلَا ضَلَّتْهُمْ وَلَا امْتَبَيْتَهُمْ وَلَا مَرْتَهُمْ فَلْيُبَيِّنَنَّ أَدَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرْتَهُمْ فَلْيَغَيِّرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ﴾ (۱۱۹) ﴿ يَعِدُهُمْ وَيُمْتَبِيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴾ (۱۲۰) ﴿ أُولَئِكَ مَاوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴾ (۱۲۱) ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴾ (۱۲۲) ﴿

„Аллах, навистина, не простува да Му се припишува придружник, а простува помалку од тоа кому сака. А кој Му припишува придружник на Аллах, веќе скршнал во заблуда далечна. (116) Тие се молат, покрај Него, на женски идоли. И тие се молат само на шејтанот бунтовен. (117) Аллах го проколна, а тој рече: „Јас сигурно ќе преземам за себе одреден број од Твоите робови!“ (118) „И ќе ги заблудувам, сигурно! И ќе им влевам надежи, сигурно! И ќе им наредувам, сигурно, па ќе ги кратат ушите на добитокот! И ќе им наредувам, сигурно, па ќе ги менуваат созданијата Аллахови!“ А кој го зема шејтанот за заштитник, покрај Аллах, веќе загубил со загуба очигледна! (119) Тој им ветува и лажни надежи им влева. А шејтанот не им ветува ништо друго освен измама. (120) Тие се оние, чие престојувалиште ќе биде Џехенмот, и не ќе најдат излез од него. (121) А оние кои веруваат и добри дела прават, Ние ќе ги внесеме во градините џенетски под кои реки течат, и за навек во нив ќе останат. Аллаховото ветување е вистина! А кој говор е повистинит од Аллаховиот Говор!? (122)“

Веќе претходно беше наведено толкувањето на овој благороден ајет, односно при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾

¹ Сура Ел-Калем, ајет 44.

„Аллах, навистина, не простува да Му се припишува придружник, а простува помалку од тоа кому сака...“¹ – и наведовме некои од хадисите, коишто се однесуваат на оваа тематика, при неговото толкување. Зборовите „А кој Му припишува придружник на Allah, веќе скршнал во заблуда далечна...“, т.е. веќе скршнал кон друг пат, а не кон патот на Вистината, навлегол во заблуда, се оддалечил од исправниот пат и се упропастил себеси со вистинска пропаст на дуњалукот и на ахиретот, испуштајќи ја среќата во нив.

Аллаховите ﷻ зборови „Тие се молат, покрај Него, на женски идоли...“, Ибн Џерир пренесува од Ед-Дахак дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Мушриците ги сметале мелеците за ќерки на Allah ﷻ, и ги обожувале со намера, за да се приближат до Allah ﷻ, преку нивното обожување. Па, ги зеле за свои божества и започнале да обликуваат идоли за нив, сметајќи дека тие се мелеците и велејќи: ‚Овие идоли личат на Аллаховите ﷻ ќерки, кои ги обожуваме.‘, мислејќи на мелеците.“ Ова толкување е слично на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ﴾

„Ги гледате ли Лат и Уза!?!...“² – до крајот на ајетите и слично е на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنثَاءً﴾

„И ги сметаа мелеците, кои се робови на Милостивиот, за женски...“³ Зборовите: „И тие се молат само на шејтанот бунтовен.“ – т.е. шејтанот е тој кој им наредува да го прават тоа, забравувајќи им го. Всушност, тие како да го обожуваат шејтанот при тоа, како што вели Allah ﷻ:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾

„Зарем не ви одредивме, о синови Адемови, да не го обожувате шејтанот!?!...“⁴

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 48.

² Сура Ен-Неџм, ајет 19.

³ Сура Ез-Зухруф, ајет 19.

⁴ Сура Јасин, ајет 60.

Аллаховите ﷺ зборови „Аллах го проколна...“, т.е. го оддалечи од Својата милост. Потоа, Аллах ﷻ, говорејќи за шејтанот, рекол: „...а тој рече: Јас сигурно ќе преземам за себе одреден број од Твоите робови!“ – т.е. одреден, познат и означен. Зборовите „И ќе ги заблудувам, сигурно!“ – т.е. ќе одвраќам од Вистината. Зборовите „И ќе им влевам надежи, сигурно!“, т.е. ќе им го разубавувам непокајувањето, ќе им влевам лажни надежи и ќе им ги одолговлекувам, и ќе им го одвлекувам вниманието од самите себеси. Зборовите „И ќе им наредувам, сигурно, па ќе ги кратат ушите на добитокот!“, т.е. ќе ги обележуваат со дупчење и бодеење на ушите на добитокот, коишто ќе претставуваат симболи на неизмолзените, сочуваните и новородените женски камили.¹ Зборовите „И ќе им наредувам, сигурно, па ќе ги менуваат созданијата Аллахови!“, како што е кастрирањето на животните и тетовирањето. Во веродостоен хадис од Ибн Месуд ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ ги проколнал: жената која тетовира и жената која бара да ѝ се прави тоа; жената која ги депилира веѓите и жената која бара да ѝ се прави тоа и жената која ги издвојува забите за да биде поубава, и со тоа го менува нејзиниот лик со којшто е создадена...“ – потоа, Ибн Месуд ﷺ додал: „Зарем да не го проколнувам проколнатиот од страна на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а притоа во Аллаховата ﷻ Книга стои:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

„А она што ви го дава Пејгамберот, прифатете го, а она што ви го забранува, оставете го...“^{2,3} Од Ибн Абас ﷺ и група од табиините се пренесува дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „...па ќе ги менуваат созданијата Аллахови!“, рекле: „Т.е. Аллаховата ﷻ вера.“ – а тоа е слично на Аллаховите ﷻ зборови:

¹ Надоврзување од авторот: „Под ‚неизмолзена камила‘ (ел-бехира) се мисли на камилата којашто ја одредувале мушриците за служба на нивните идоли, без никој да ја молзи. Под ‚сочувана камила‘ (ес-саиба) се мисли на камилата којашто мушриците ја чувале само за своите идоли, без никој да ја јава. Под ‚новородена женска камила‘ (ел-васила) се мисли на камилата којашто е првородена женска камила, а којашто мушриците ја одредувале да служи само за нивните идоли. Описот на овие видови камили кај мушриците е подетално опишан при толкувањето на 103-от ајет од сурата ‚Ел-Маида‘.“

² Сура Ел-Хашр, ајет 7.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5587; Муслим, бр. 2125, 3966; Ебу Давуд, бр. 4169; Ет-Тирмизи, бр. 2782; Ибн Маџе, бр. 1989 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3935.

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ﴾

„И насочи го лицето твое кон верата чиста. Тоа е верата Аллахова, со која ги создаде луѓето. Нема промена во верата Аллахова...“¹ – т.е. не менувајте ја Аллаховата вистинска вера (фитра) и оставете ги луѓето на чистата вера, на којашто се создадени, како што стои во хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ од Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Секое новороденче се раѓа со вродено верување во Allah, па неговите родители ќе го сторат Евреин, или христијанин, или огноверец (меџусија), како што животното се раѓа без телесни недостатоци па не можете да му најдете мана!?!“² Потоа, Allah صلى الله عليه وسلم рекол: „А кој го зема шејтанот за заштитник, покрај Allah, веќе загубил со загуба очигледна!“, т.е. загубил со очигледна загуба, и на дуњалукот и на ахиретот.

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „Тој им ветува и лажни надежи им влева. А шејтанот не им ветува ништо друго освен измама.“ – се слични на Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови:

﴿ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعْدَكُمْ وَعَدَّ الْحَقُّ وَوَعَدْتُمْ فَأَخْلَفْتُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ ﴾

„И шејтанот ќе рече, штом ќе заврши Пресудата: „Allah, навистина, ви ветуваше ветување вистинско, а јас ви ветував, па ве неверив, и јас немав никаква власт над вас...“³

Аллаховите صلى الله عليه وسلم зборови „Тие се оние...“, т.е. оние кои го сметаат шејтановото ветување за убаво ветување. Зборовите „...чие престојувалиште нивно ќе биде Џехенмот...“, т.е. нивниот крај на Судниот ден ќе биде кон Џехенмот. Зборовите „...и не ќе најдат излез од него.“ – т.е. не ќе можат да се избават од него.

Потоа, Allah صلى الله عليه وسلم ја споменува состојбата на среќниците и побожниците, велејќи „А оние кои веруваат и добри дела прават...“, т.е. нивните срца се уверени и своето уверување го потврдуваат со својот труд, работејќи според она што им се наредува и оставајќи го она што

¹ Сура Ер-Рум, ајет 30.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 1293; Муслим, бр. 2658, 4807; Ебу Давуд, бр. 4714; Ет-Тирмизи, бр. 2138; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7655 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 569.

³ Сура Ибрахим, ајет 22.

им се забранува. Зборовите „...**Ние ќе ги внесеме во градините ценетски под кои реки течат, и за навек, во нив ќе останат.**“, т.е. без одминување и без преместување. Зборовите: „... **Аллаховото ветување е вистина!**...“ – т.е. без сомнение, ќе се оствари. Зборовите: „... **А кој говор е повистинит од Аллаховиот Говор!**?“ – т.е. ничиј говор не е повистинит од Неговиот Говор, којшто потврдува дека нема друг бог освен Него и нема друг господар, покрај Него. А од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се пренесува дека рекол: „*Навистина, највистинит говор е Аллаховиот ﷻ Говор, а најдобро упатство е Упатството на Мухамед ﷺ а најлоши работи се новините во верата, а секоја новина е новотарија (бид'ат), а секоја новотарија е заблуда, а секоја заблуда води кон Цехенемот.*“¹

﴿لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ (۱۲۳) وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا (۱۲۴) وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا (۱۲۵) وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا (۱۲۶) ﴿

„Тоа не се постигнува со надежите ваши, а ниту со надежите на Следбениците на Книгата. Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа, и за него нема, покрај Аллах, ни заштитник ни помагач. (123) А кој прави добри дела, машко или женско, и е верник – па тие ќе влезат во Џенетот и нема да им биде нанесена неправда ни колку голушка. (124) А кој има поубава вера од оној кој го предава лицето свое кон Аллах, и е добротвор, следејќи ја чистата вера Ибрахинова. А Аллах го одреди Ибрахим за избраник. (125) Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата. А Аллах опфаќа сè. (126)“

Катаде рекол: „Ни беше споменато дека муслиманите и Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) започнале меѓусебно натпреварувачки да се гордеат, па Следбениците на Книгата рекле: „*Нашиот пејгамбер беше испратен пред вашиот Пејгамбер ﷺ, а и нашата Книга беше објавена пред вашата Книга.*“, а муслиманите рекле: „*Ние имаме поголемо право кај Аллах ﷻ од вас, бидејќи нашиот Пејгамбер ﷺ е печат на сите*

¹ Го пренесуваат Ен-Несаи, бр. 1578 и Ибн Маџе, бр. 45.

пејгамбери, а нашата Книга е укинувач на сите претходни Книги.‘ Тогаш, Аллах ﷻ го објавил ајетот: **‘Тоа не се постигнува со надежите ваши, а ниту со надежите на Следбениците на Книгата. Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа...’** – т.е. верата не се остварува со гордење и надевање, туку верата е она што се закотвило во срцата и што го потврдуваат делата во праксата, и не значи, дека секој оној кој себеси си припишува нешто, ќе го достигне тоа со самото припишување, а ниту оној кој смета дека ја застапува вистината, ќе биде послушано неговото тврдење само поради неговите изречени зборови, сè додека не изнесе очигледен доказ, како потврда за она што го тврди – а најдобар доказ за тоа е покорноста кон Аллах ﷻ и следење на она што го пропишал преку јазикот на благородните пејгамбери. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **‘Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа...’** – а веќе се пренесува во повеќе преданија дека објавувањето на овој ајет им отежнало на многу од асхабите. Така, имамот Ахмед пренесува од Ебу Бекр Ес-Сидик ؓ дека рекол: *‘О, Аллахов Пејгамбере, каде е спасот по овој ајет – Тоа не се постигнува со надежите ваши, а ниту со надежите на Следбениците на Книгата. Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа...?’* – Зарем за секое зло коешто ќе го сториме, ќе бидеме казнети?‘ А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: *‘Аллах ﷻ да ти прости, о, Ебу Бекре! Зарем ти не се разболувааш!? Зарем ти не се изморувааш!? Зарем ти не се растажувааш!? Зарем не те снаоѓа неволја!?’* Ебу Бекр ؓ одговорил: *‘Да!’* А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *‘Па, тоа е она со што се казнувате.’*¹ Овој хадис го пренесуваат уште и Сеид ибн Менсур и Ибн Хибан. Ибн Џерир пренесува од Ата’ ибн Ебу Ребах дека рекол: *‘Штом бил објавен овој ајет, Ебу Бекр ؓ рекол: ‘Дојде големото искушение!’* А Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одговорил: *‘Тоа се само искушенијата на дуњалукот.’*

Сеид ибн Менсур пренесува од Ебу Хурејре ؓ дека рекол: *‘Штом беше објавен ајетот **‘Кој прави лошо, ќе биде казнет за тоа...’**, им отежна на муслиманите, а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ им рече: ‘Бидете умерени и праведни бидејќи во секое искушение, коешто го погаѓа муслиманот, има искуп за него, дури и во трнот којшто ќе го боцне и во*

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 69; Ел-Бејхеки, бр. 6401 и Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 4507.

неволјата што ќе го снајде.¹ Со ваков исказ го пренесуваат уште и Ахмед, Муслим, Ен-Несаи и Ет-Тирмизи.

Аллаховите ﷺ зборови „...и за него нема, покрај Аллах, ни заштитник ни помагач.“, т.е. освен ако се покае, тогаш Аллах ﷻ ќе му прости. Ова толкување го пренесува Ибн Ебу Хатим од Ибн Абас ؓ.

Аллаховите ﷺ зборови „А кој прави добри дела, машко или женско, и е верник...“², до крајот на ајетот. Штом Аллах ﷻ ја спомна казната за лошите дела, односно дека таа мора да го снајде оној кој го заслужува тоа од Неговите робови, било да е на дуњалукот или на ахиретот, притоа имајќи го предвид Неговото простување и милосрдност, во овој ајет ги објаснува Своето добротворство, дарезливост и милост, коишто се согледуваат во примањето на добрите дела од Своите робови, било да се машки или женски лица, под услов да бидат верници, и објаснува дека ќе ги внесе во Џенетот, не нанесувајќи им неправда ни колку црната точка врз урмината голушка, за добрите дела коишто го правеле. Аллах ﷻ во Куранот спомнува три најситни делови од урмината голушка, а тоа се: црната точка (النَّعِير) врз неа, темната линија (الفَيْل) врз неа, и тенката обвивка (الْقَطْمِير) околу неа.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: „А кој има поубава вера од оној кој го предава лицето свое кон Аллах...“ – т.е. работи искрено, за својот Господар ﷻ, притоа верувајќи и надевајќи се во Неговата награда. Зборовите „...и е добротвор...“, т.е. го следи Аллаховиот ﷻ Шеријат, при чинењето на своите дела, и го следи Сунетот на Неговиот Пејгамбер ﷺ, неговото Упатство и вистинска вера. Без овие два услова, делото е неисправно. Секое дело е исправно, доколку се совпаѓа со нормите на Шеријатот, надворешно, и доколку е искрено само заради Аллах ﷻ, внатрешно. Единствено, само со исполнување на овие два услова, делото ќе биде примено кај Аллах ﷻ. Па, ако човекот ја загуби својата искреност при делото, тогаш станува мунафик (лицемер), а ако го загуби совпаѓањето со шеријатските норми, тогаш станува заблуденик и незнајко. Затоа,

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2574, 4671; Ет-Тирмизи, бр. 3038; Ен-Несаи, бр. 5034 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 7339.

² Надоврзување од авторот: „Затоа, иманот е основа на секое дело, и без него не се прима ни едно дело, односно добро дело, макар и да биде големо колку небесата и земјата. Аллах ﷻ рекол: „И Ние ќе се доближиме кон она што го правее од делата и ќе го претвориме во прашина расфрлана.“ (Сура Ел-Фуркан, ајет 23).“

тој мора да ги исполни двата условия, за неговото дело да биде дело на верник, коешто ќе биде примено и ќе му бидат простени лошите дела поради него. Затоа, Аллах ﷻ рекол „...**следејќи ја чистата вера Ибрахимова.**“, а тоа се однесува на Мухамед ﷺ и неговите следбеници, сè до Судниот ден, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾

„Најголемо право за Ибрахим имаат оние кои го следеа, а и овој Пејгамбер и оние кои веруваат...“¹ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

„Потоа, Ние ти објавивме да ја следиш верата Ибрахимова, чиста, а тој не беше од многубошците!“² – а под изразот „чист“ (حَنِيف) се мисли на чистиот верник, кој не се стреми кон ширкот, поради своето знаење и увереност за неговата опасност, а се стреми кон Вистината, целосно предавајќи се кон неа, без да се обрнува кон оној кој настојува да го одврати од неа.

Аллаховите ﷻ зборови **„А Аллах го одреди Ибрахим за избраник...“**, ја зголемуваат волјата за следењето на неговата вера, бидејќи тој бил предводник, по кој треба да се поведуваат другите луѓе. А ведно, достигнал висок степен на блискост до Аллах ﷻ, преку својот ибадет којшто го правел кон својот Господар ﷻ. Затоа, со право бил наречен за „избраник“ (ел-халил), а избраништвото претставува највисок степен на љубов. А тоа не го стекнал освен со својата покорност кон својот Господар ﷻ, како што е опишан во друг ајет:

﴿وإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى﴾

„И Ибрахим, кој исполнуваше.“³ – т.е. го спроведуваше сето што му се наредуваше, при секоја ситуација на ибадетот, и ништо не му го одвлекуваше вниманието од тоа, ниту огромно а ниту ситно нешто. Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

¹ Сура Али Имран, ајет 68.

² Сура Ен-Нахл, ајет 123.

³ Сура Ен-Неџм, ајет 37.

„Ибрахим, навистина, беше умет, побожен кон Аллах и чист верник, и не беше од многубошците!“¹ Ел-Бухари пренесува од Амр ибн Мејмун дека рекол: „Кога Муаз رضي الله عنه дојде во Јемен, ги предводеше луѓето при сабах-намазот, учејќи ги Аллаховите رضي الله عنه зборови **„А Аллах го одреди Ибрахим за избраник.“**, тогаш, еден човек рече: „Мајката на Ибрахим رضي الله عنه, сигурно, веќе се израдувала!“ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ебу Сеид Ел-Худри رضي الله عنه дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم на последната хутба рекол: „Кога би можел да си одредам близок пријател помеѓу сите луѓе на Земјата, тогаш тоа би бил Ебу Бекр ибн Ебу Кухафе, но, вашиот другар е Аллаховиот близок пријател.“² Џундуб ибн Абдулах пренесува од Абдулах ибн Месуд رضي الله عنه дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: „Аллах صلى الله عليه وسلم ме одреди за избраник, како што го одреди Ибрахим رضي الله عنه за избраник.“³

Аллаховите رضي الله عنه зборови **„Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата.“**, т.е. сè е Негова сопственост, сите се Негови созданија и сите се Негови робови, и Тој располага со сето тоа, па никој не може да се спротивстави на Неговата одлука, а ниту да Му забележи за Неговиот пропис. Тој не полага сметка за она што го прави, а сите Негови созданија полагаат сметка за она што го прават. Тој поседува неприкосновена величина, моќ, правда, мудрост, благост и милост.

Зборовите **„А Аллах опфаќа сè.“**, т.е. Неговото знаење продира до сè, ништо не е сокриено од Него, од она што го прават Неговите робови, и ништо не може да се провлече и да се случи без Негово знаење, ниту на небесата ниту на земјата, макар и да биде колку најситно зрно, па дури и постино од најситното. Тој е Возвишен над своите созданија и Издвоен од нив:

﴿الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى﴾

„Милостивиот над Аршот се возвиши.“⁴

¹ Сура Ен-Нахл, ајет 120.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 455; Муслим, бр. 2383, 4394; Ет-Тирмизи, бр. 3655; Ибн Маџе, бр. 93 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3681.

³ Го пренесува Муслим, бр. 532, 827.

⁴ Сура Таха, ајет 5.

﴿ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ
الَّتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوُلْدَانِ وَأَن تَقُومُوا
لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴾ (١٢٧) ﴿

„И те прашуваат за жените, кажи: „Аллах ви дава решение за нив, а и за она што ви се кажува во Книгата за женските сираци, на кои не им го давате она што е пропишано за нив, а посакувате да стапите во брак со нив. А и за изнемоштените деца. А и праведно да постапувате кон сираците. А за секое добро кое ќе го направите, Allah сигурно знае за тоа. (127)“

Ел-Бухари пренесува од Аиша رضي الله عنها дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „И те прашуваат за жените...“, рекла: „Се однесуваат на мажот кој кај себе има сирачка (јетимка), под свое старателство и е нејзин наследник, па таа станала негов соучесник во поделбата на неговиот имот, дури и во палмините гранки. Тогаш, тој посакува да стапи во брак со неа, бидејќи презира да ја омажи за друг маж, и со тоа да стане соучесник во поделбата на неговиот имот. Поради сето тоа, тој ја задржува сирачката кај себе, не дозволувајќи ѝ да се омажи за друг. Овој ајет се однесува на тоа.“ Ова предание го пренесува и Муслим. Значи, ако мажот има во својот дом сирачка, тогаш му се дозволува да се ожени со неа. Па, ако тој посакува да се ожени со неа, тогаш Allah ﷻ му наредува да ѝ подари венчален дар (мехр), сличен на венчалниот дар кон другите жени. А ако не може да го стори тоа, тогаш е должен да настојува да се ожени за друга жена, од жените кои Allah ﷻ му ги дозволил за стапување во брак со нив. Овој пропис е содржан во првите ајети од оваа сура.¹ А ако тој не посакува за да се ожени со неа поради нејзиниот изглед или нејзината природа, тогаш Allah ﷻ му забранува да ја спречува да се омажи за друг маж, кој посакува да се ожени со неа, плашејќи се да не стане соучесник во поделбата на имотот меѓу него и сирачката – како што пренесува Али ибн Ебу Талха од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови: „...за женските сираци...“, рекол: „За време на цахилиетот, ако кај мажот си најдеше сирачка, тогаш тој ја фрлаше врз неа својата облека. А ако го стореше тоа, тогаш никој немаше право да ја омажи. Па, ако сирачката беше убава, тогаш тој се

¹ Надоврзување од авторот: „Во 2-от и 3-от ајет од сурата „Ен-Ниса“

женеше за неа и го трошеше нејзиниот имот, а ако беше грда, тогаш ја спречуваше да се омажи за друг маж, сè до нејзината смрт, а потоа го наследуваше нејзиниот имот. Па, Аллах ﷻ го забрани тоа.“ Од Ибн Абас ؓ, исто така, се пренесува дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „**А и за изнемоштените деца.**“, рекол: „За време на цахилиетот, возрасните не им давале право на наследство на малолетните и на ќерките. А на тоа се однесуваат Аллаховите ﷻ зборови „**...на кои не им го давате она што е пропишано за нив...**“, тогаш Аллах ﷻ го забрани тоа, и го објасни сечиј наследен удел, велејќи:

(لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ)

„...за машкото колку два дела од женското...“¹ – било да е возрасен или малолетен.“ Сеид ибн Џубејр, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „**А и праведно да постапувате кон сираците.**“, рекол: „Ако јетимката е убава и поседува имот, тогаш ожени се за неа. А и ако е грда и поседува имот, тогаш повторно ожени се за неа.“

Аллаховите ﷻ зборови „**А за секое добро кое ќе го направите, Аллах е Зналец за тоа.**“, т.е. за секое добро дело коешто ќе го направите и за секоја наредба кон којашто ќе се покорите, па Аллах ﷻ знае за тоа и ќе ве награди со обилна награда.

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَغْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنفُسُ الشُّحَّ وَإِن تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (۱۲۸) وَلَن تَسْتَطِيعُوا أَن تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوهَا كَالْمَعْقَةِ وَإِن تَصْلَحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا (۱۲۹) وَإِن يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّن سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا (۱۳۰)

„Ако некоја жена се плаши од суровоста и занемарувањето од мажот, тогаш тие нема да се огрешат доколку меѓусебно се договорат; а договорот е најдобар! А душите на луѓето се склони кон алчност. И ако вие убаво постапувате и од Аллах се плашите, Аллах добро го знае тоа што го правите! (128) И нема да можете да постапувате праведно кон жените, колку и да го сакате тоа. Но, не допуштајте си себеси таква наклонетост кон некоја, па другата да ја оставите како да е без сопруг, а неразведена. А ако се поправите и

¹ Сура Ен-Ниса, ајет 11.

се плашите од Аллах, та, Тој навистина простува и Милостив е! (129) А ако се раздвојат, тогаш Аллах ќе го збогати секој од нив, од изобилието Свое. А Аллах е Голем и Мудар! (130)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за состојбата, во којашто може да се најдат сопругниците: еднаш, мажот да биде одбивен кон сопругата; другпат, спогодувањето со неа и третпат раздвојувањето од неа. Првата состојба се јавува кога жената се плаши од одбивноста и избегнувањето на нејзиниот сопруг, тогаш ѝ се дозволува да му олесни со отпаѓање на некои нејзини права врз него, како што се: снабдувањето, облекувањето, домувањето и слични права на жената кај мажот, а и нему му се дозволува да го прифати тоа, и во таквата постапка нема никаков грев за двајцата. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...тогаш тие нема да се огрешат доколку меѓусебно се договорат...“. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „...а договорот е најдобар!“ – т.е. подобар од раздвојувањето. Затоа, штом Сеуда бинт Зем’а ﷺ станала возрасна, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ одлучил да ја разведе, па таа му понудила спогодба: да ја задржи, а притоа денот одреден за преноќување кај неа, да ѝ припадне на Аиша ﷺ. Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се согласил на тоа и ја оставил да продолжи во бракот со него.¹ Ебу Давуд Ет-Тажалиси пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Сеуда ﷺ се исплаши од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да не ја разведе, па рече: „О Аллахов Пејгамбере, не разведувај ме, туку одреди го мојот ден за Аиша ﷺ.“ Па, Аллаховиот Пејгамбер ﷺ го стори тоа. Тогаш, Аллах ﷻ го објави ајетот: „Ако некоја жена се плаши од суровоста и занемарувањето од мажот...“ – потоа, Ибн Абас ﷺ додал: „А она за што ќе се спогодат, се дозволува.“² Ова предание го пренесува и Ет-Тирмизи и смета дека е добро и невообичаено (хасен-гариб). Во „Двата сахиха“ се пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Штом Сеуда бинт Зем’а ﷺ стана возрасна, својот ден ми го подари мене, па Веровесникот ﷺ доаѓаше кај мене, на место кај Сеуда ﷺ“³ Ел-Бухари пренесува од Аиша ﷺ дека рекла: „Кај мажот може да се најде стара жена, кон која повеќе не чувствува желба,

¹ Надоврзување од авторот: „Намерата на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со ваквата постапка била: подучување кон неговиот Умет, бидејќи во спротивно, тој е сомилосен и милосрден кон сиот свој Умет, а особено кон своите сопруги. А нејзината намера за продолжување на бракот со Аллаховиот Пејгамбер ﷺ била: стекнување гаранција за себеси во Џенетот, бидејќи сопругите на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ќе бидат здружени со него во Џенетот.“

² Го пренесува Ет-Тирмизи, бр. 3040.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4914; Муслим, бр. 2657, 1463; Ебу Давуд, бр. 2138; Ибн Маџе, бр. 1972 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24338.

па ако сака да ја разведе, тогаш таа му вели: ‚Те ослободувам од моите права врз тебе.‘ – на тоа се однесуваат Аллаховите ﷺ зборови: **„А ако жената се плаши...“**

Аллаховите ﷺ зборови **„...а договорот е најдобар!“**, т.е. нивниот меѓусебен договор за отпаѓање на некои од обврските на мажот кон жената и прифаќањето на тоа од страна на мажот, е подобро од целосниот развод, како што Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја задржал Сеуда бинт Зем’а ﷺ, правејќи го тоа со цел неговиот Умет да се поведува по неговите постапки и да знае за пропишаноста и дозволеноста на тоа. А ако Аллаховиот Пејгамбер ﷺ постапил така, а тој го избира само најдоброто, тогаш неговиот Умет треба да обрне посебно внимание на тоа. И штом спогодбата е помила кај Allah ﷻ од разводот, Allah ﷻ рекол: **„...а договорот е најдобар!“**.

Аллаховите ﷺ зборови **„И ако вие убаво постапувате и од Allah се плашите, Allah добро го знае тоа што го правите!“**, т.е. ако сте трпеливи во однос на она што го презирате од вашите жени и постапувате кон нив праведно, тогаш знајте дека Allah ﷻ знае за тоа и ќе ве награди со обемна награда.

Аллаховите ﷺ зборови **„И нема да можете да постапувате праведно кон жените, колку и да го сакате тоа...“**, т.е. о, луѓе, никогаш не можете да постапувате подеднакво кон сите ваши сопруги, во сите сегменти на животот, иако правите распределба на преноќувањето кај нив, сепак постои разлика во љубовта, страста и половиот однос со нив. Ова толкување го застапуваат Ибн Абас ﷺ и група од табиините. Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Ебу Мулејка ﷺ дека рекол: „Овој ајет **„...И нема да можете да постапувате праведно кон жените...“** е објавен поради Аиша ﷺ.“ – бидејќи Аллаховиот Пејгамбер ﷺ ја сакал повеќе од останатите сопруги, како што стои во хадисот, којшто го пренесуваат имамот Ахмед и авторите на „Сунените“ од Аиша ﷺ дека рекла: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ правеше распределба меѓу жените и беше праведен во тоа, а потоа велеше: ‚Аллаху, оваа е мојата распределба во она што го поседувам, затоа не прекорувај ме за она што Ти го поседувааш, а јас не го поседувам!‘ – т.е. срцето.“*¹

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2134; Ет-Тирмизи, бр. 1140; Ен-Несаи, бр. 3943; Ибн Маџе, бр. 1971 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24587.

Аллаховите ﷺ зборови „**Но, не допуштајте си себеси таква наклонетост кон некоја...**“, – т.е. не претерувајте во избегнувањето, па целосно да ги отстраните. Зборовите „**....па другата да ја оставите како да е без сопруг, а неразведена.**“, т.е. ниту во брак, а ниту разведена. Ебу Давуд Ет-Тајалиси пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека кажал: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: Кој има две жени, па претегнува¹ кон едната од нив, на Судниот ден ќе биде прожиган, а едната бочна страна ќе му биде наведната.*“² Со ваков исказ го пренесуваат уште и имамот Ахмед и авторите на „Сунените“. Зборовите „**А ако се поправите и се плашите од Allah, та, Тој навистина простува и Милостив е!**“, т.е. ако добро постапувате при вашите односи кон жените и праведно распределувате меѓу нив, во она што го поседувате, и ако се плашите од Allah ﷻ при сите ваши ситуации, тогаш Allah ﷻ ќе ви прости за вашиот неправеден однос кон некои од вашите жени.

Потоа, Allah ﷻ рекол: „**А ако се раздвојат, тогаш Allah ќе го збогати секој од нив, од изобилието Свое. А Allah е Голем и Мудар!**“ – оваа е третата состојба, во којашто може да се најдат сопружниците, а тоа е состојбата на разведување. Allah ﷻ известува дека, ако мажот и жената се разведат, тогаш Allah ﷻ и на двајцата ќе им надомести со подобро. Зборовите: „**....А Allah е Голем и Мудар!**“ – т.е. поседува голема добрина и огромен благодет, и Тој е Мудар во Своите дела, одредби и прописи.

﴿ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴾ (۱۳۱) ﴿ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴾ (۱۳۲) ﴿ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَلِكَ قَدِيرًا ﴾ (۱۳۳) ﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴾ (۱۳۴) ﴿

¹ Надоврзување од авторот: „Под ‚претегнување‘ во овој хадис не се мисли на љубовта во срцето, бидејќи срцето е во Аллаховата ﷻ рака, и никој не може да го смени она што се наоѓа во него освен Allah ﷻ, туку се мисли на забранетото претегнување, коешто се согледува во однесувањето и постапката на мажот кон жената, како на пример: кај едната од своите жени да преноќува една ноќ, а кај другата повеќе ноќи; или на едната жена да ѝ купува една храна и облека, а на другата да ѝ купува повеќе храна и облека. Значи, мажот да биде неправеден во својот однос кон нив. Таквиот маж ќе дојде на Судниот ден, а едната негова бочна страна ќе биде наведната – а Allah ﷻ најдобро знае.“

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 2133; Ет-Тирмизи, бр. 1141; Ен-Несаи, бр. 3942; Ибн Маџе, бр. 1969 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9740.

„И Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата. А Ние веќе им препорачавме на оние на кои им беше дадена Книгата пред вас, а и вам: „Плашете се од Аллах! А ако не верувате, па Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата!“ – а Аллах е Богат и за благодарност Достоен! (131) И Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата. А Аллах е Доволен Заштитник! (132) Ако сака Аллах, ќе ве уништи, о, луѓе, и ќе донесе други. А Аллах е Моќен за тоа! (133) Кој ја посакува наградата дуњалучка, па кај Аллах е наградата дуњалучка и ахиретска. А Аллах сè слуша и сè гледа! (134)“

Аллах ﷻ, во овие ајети, соопштува дека е Сопственик на небесата и на земјата, и Владетел над нив. Затоа, рекол: **„А Ние веќе им препорачавме на оние на кои им беше дадена Книгата пред вас, а и вам...“** – т.е. вам ви го препорачавме она што им го препорачавме ним, а тоа е богобојазливоста кон Аллах ﷻ (таквалук) при ибадетот кон Него – Единствениот, Кој нема придружник. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„А ако не верувате, па Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата!“** – овие зборови се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿فَكْفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ عَنِّي حَمِيدٌ﴾

„Па, не веруваа и одбија. А Аллах е Независен од нив. А Аллах е Богат и за благодарност Достоен.“¹ – т.е. Богат и Независен од Своите робови, и Достоен за сета благодарност, за она што го одредува и пропишува.

Аллаховите ﷻ зборови **„И Аллахово е она што е на небесата и она што е на земјата. А Аллах е Доволен Заштитник!“**, т.е. Тој е Чувар на сето она што човекот го сработува и Набљудувач на сè.

Аллаховите ﷻ зборови **„Ако сака Аллах, ќе ве уништи, о луѓе, и ќе донесе други. А Аллах е Моќен за тоа!...“**, т.е. Тој е Моќен да ве уништи и да ве замени со други луѓе, ако сте непослушни кон Него, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ﴾

¹ Сура Ет-Тегабун, ајет 6.

„А ако одбиете, тогаш Аллах ќе ве замени со друг народ, а потоа нема да бидат слични на вас.“¹ Некои од Селефот рекле: „Нај-слаби робови кај Аллах ﷻ се оние кои ги занемаруваат Неговите наредби.“

Аллаховите ﷻ зборови „Кој ја посакува наградата дуњалучка, па кај Аллах е наградата дуњалучка и ахиретска...“ – т.е. о, ти, чија грижа е само дуњалукот, знај дека дуњалучката и ахиретската награда се наоѓаат само кај Аллах ﷻ, па ако ги побараш од него, и едната и другата, тогаш Тој ќе ти ги даде и ќе те збогати, како што вели Аллах ﷻ:

﴿فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ . وَمِنْهُمْ مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ . أُولَٰئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا ﴾

„А од луѓето има кои велат: ‚Господару наш, дај ни на дуњалукот!‘ – таквиот на Ахиретот нема да има никаков удел. А некои од нив велат: ‚Господару наш, дај ни на дуњалукот добро, и на Ахиретот добро, и сочувај нè од казната на Цехенемот!‘ Ним им припаѓа уделот во она што го заработија...“² – затоа, човекот нека не ги сосредоточува своите амбиции единствено кон дуњалукот, туку неговите амбиции нека бидат далекусежни и нека настојуваат доспевање на високите позиции на дуњалукот и на ахиретот, бидејќи одредбата за сето тоа се наоѓа во рацете на Сеопштиот Поседувач – Аллах ﷻ. Славен нека е! Нема друг бог освен Него! Одредувачот на среќата и несреќата меѓу луѓето, на дуњалукот и на ахиретот! Тој праведно постапува кон луѓето и постапува според Своето перфектно знаење: кој го заслужува тоа, а кој не го заслужува!? Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...А Аллах е сè слуша и сè гледа!“

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَن تَعْدُوا وَإِن تَلَّوْا أَوْ تُعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ (١٣٥) ﴿٥﴾

„О верници, бидете праведни, сведочејќи за Аллах, макар и против самите себеси или родителите или блиските роднини. Ако е богат или сиромав, па Аллаховото право е над нив. И не следете

¹ Сура Мухамед, ајет 38.

² Сура Ел-Бекара, ајети 200-202.

ги страстите, за да бидете неправедни. А ако преиначите или одбиете, па Аллах е Известен за она што го правите. (135)“

Во овој ајет, Аллах ﷻ им наредува на Своите робови-верници да ја спроведуваат правдата, и да не скршнуваат лево или десно, без да обрнуваат внимание на ничиј прекор, и да се потпомагаат меѓусебно во тоа. Зборовите „...сведочејќи за Аллах...“, т.е. исполнувајте го вашето сведочење, посакувајќи го Аллаховото ﷻ задоволство за тоа, бидејќи само во таков случај, сведочењето ќе биде исправно и непроменето. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...макар и против самите себеси...“ – т.е. сведочете, макар и да е на ваша штета, бидејќи Аллах ﷻ ќе ви овозможи излез од секоја несреќа, ако сте покорни кон Него. Зборовите „...или родителите или блиските роднини.“, т.е. макар сведочењето да биде на штета на вашите родители или блиски роднини. Затоа, не обрнувајте внимание на тоа, туку посведочете за вистината, макар и да биде штетна за нив, бидејќи вистината е пресудувач за сите.

Аллаховите ﷻ зборови „Ако е богат или сиромав, па Аллаховото право е над нив.“, т.е. не обрнувајте внимание на неговото богатство и нека не ве загрижува неговото сиромаштво, па Аллаховото ﷻ право е над сè. Зборовите „И не следете ги страстите, за да бидете неправедни.“ – т.е. не поведувајте се по вашите страсти, приврзаност, омраза и љубов, за да скршнете од праведноста при вашите постапки, туку придржувајте се кон праведноста, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنَ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ﴾

„И нека не ве наведува омразата кон луѓето, да бидете неправедни. Бидете праведни, бидејќи тоа е поблиску до богобојазливоста...“¹ Зборовите „А ако преиначите или одбиете...“ – т.е. ако го искривите сведочењето или го промените. Глаголот „преиначува“ (لَوَا), којшто се јавува во овој ајет, означува намерно искривување и лажење, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤْنَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ﴾

¹ Сура Ел-Маида, ајет 8.

„И навистина, една група од нив ја искривуваат Книгата, со јазиците свои...“¹ Додека, под „одбивање“ (الإغراض), во овој ајет, се мисли на сокривањето и оставањето на сведочењето, како што вели Аллаh ﷻ во друг ајет:

﴿وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آتَمَّ قَلْبَهُ﴾

„А оној кој го сокрива, па тој е со грешно срце...“² – а Веровесникот ﷺ рекол: *„Најдобар сведок е оној кој сведочи пред да биде прашан за тоа.“*³ Зборовите „... па Аллаh е Известен за она што го правите.“, т.е. ќе ве казни за вашето сокривање на сведочењето.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ (۱۳۶)

„О верници, верувајте во Аллаh, во Пејгамберот Негов, во Книгата која му е објавена на Пејгамберот Негов, и во Книгите кои се објавени претходно. А кој не верува во Аллаh, во мелеците Негови, во Книгите Негови, во пејгамберите Негови и во Денот суден, веќе скршнал во заблуда далечна. (136)“

Во овој ајет, Аллаh ﷻ им наредува на Своите робови-верници да влезат во иманот (верувањето), со верување во сите негови гранки и рукнови (темели). А тоа не значи дека со верувањето во еден рукн од него, се стекнува целосното верување, туку треба употполнување на верувањето во сите негови рукнови, цврсто убедување во нив и континуирано уверување во нив, како што вели верникот при својот намаз:

﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

„Упати нè кон Патот исправен.“⁴ – т.е. покажи ни го Вистинскиот пат, зголеми ја нашата Упатеност и зацврсти нè во тоа. Затоа, Аллаh ﷻ, во овој ајет, им наредува на верниците да веруваат во Него и во Неговиот Пејгамбер ﷺ. Зборовите „...во Книгата која му е објавена на Пејгамберот Негов...“, т.е. во Куранот. Зборовите „...и во Книгите кои се

¹ Сура Али Имран, ајет 78.

² Сура Ел-Бекара, ајет 283.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3564; Муслим, бр. 2535, 4603; Ебу Давуд, бр. 4657; Ет-Тирмизи, бр. 2302; Ен-Несаи, бр. 3809 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 19334.

⁴ Сура Ел-Фатиха, ајет 6.

објавени претходно.“ – т.е. во сите претходно објавени Книги. При „објавувањето“ на Куранот, во овој ајет, Аллах ﷻ го употребува глаголот „објавува“ (نَزَّلَ), бидејќи Куранот бил објавуван постепено, согласно со одвивањето на настаните и согласно со потребите на луѓето од неговите прописи и норми. А што се однесува на претходно објавените Книги, при нивното „објавување“ е употребен глаголот „објавува“ (أَنْزَلَ), бидејќи тие биле објавувани одеднаш. Потоа, Аллах ﷻ рекол: „**А кој не верува во Аллах, во мелеците Негови, во Книгите Негови, во пејгамберите Негови и во Денот суден, веќе скршнал во заблуда далечна.**“ – т.е. веќе излегол од патот на Упатството и се оддалечил од него, со огромна дистанца.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أَرَادُوا كُفْرًا لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴾ (۱۳۷) ﴿ بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴾ (۱۳۸) ﴿ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِئْسَ عُنْثُونَ ﴾ (۱۳۹) ﴿ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِذْكَم إِذَا مَثَلْتُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴾ (۱۴۰) ﴿

„**Навистина, оние кои веруваат, потоа не веруваат, потоа веруваат, потоа не веруваат, а потоа го зголемуваат неверството – нив Аллах нема да им прости, а ниту да ги упати по Патот. (137) Израдувај ги лицемерите, дека им припаѓа болна казна! (138) Оние кои ги земаат неверниците за заштитници, покрај верниците. Зарем кај нив барате гордост?! Па, навистина, сета гордост е кај Аллах! (139) А веќе ви објави во Книгата, кога ќе слушнете ајети Аллахови, тогаш тие не веруваат во нив и се исмејуваат со нив. Па, не седи со нив, сè додека не преминат кон друг говор. Бидејќи, тогаш ќе бидете како нив. Аллах, навистина, ќе ги збере сите: лицемерите и неверниците, во Џехенмот. (140)**“

Во овие ајети, Аллах ﷻ известува за оние кои влегле во иманот, а потоа се колебале, меѓу иманот и куфрот, а потоа го избрале куфрот, зголемувајќи го во себе, сè до смртта. Нив Аллах ﷻ нема да им прости, бидејќи умреле како неверници, зголемувајќи го своето неверување. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „**...нив Аллах нема да им прости, а ниту да ги упати по Патот.**“. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека, толкувајќи ги

Аллаховите ﷺ зборови „...а потоа го зголемуваат неверството...“, рекол: „Останале тврдоглави на нивното неверство сè до нивната смрт.“ Од Али ﷺ се пренесува дека рекол: „Од муртедот (одметникот од верата) се бара да се покае трипати.‘, а потоа, го изучил ајетот: **Навистина, оние кои веруваат, потоа не веруваат...**‘ – до крајот на ајетот.“

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Израдувај ги лицемерите, дека им припаѓа казна болна!...“** – т.е. кај мунафиците се јавува ваквиот опис, бидејќи тие поверувале, а потоа станале неверници, па се запечатиле нивните срца, затоа што пред верниците се истакнувале како верници, додека пред неверниците се истакнувале како неверници, велејќи: „Ние сме со вас! Ние само малку се забавуваме!“ – т.е. се поигруваме со верниците, изнесувајќи се пред нив како верници. Затоа, Аллах ﷻ ја негира нивната постапка, велејќи: **„Зарем кај нив барате гордост?!“**. А потоа, Аллах ﷻ известува дека сета гордост Му припаѓа, единствено, Нему, Кој нема придружник, а и на оној кому Тој му ја подарил, како што вели Аллах ﷻ:

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾

„А кој ја посакува гордоста, па сета гордост е кај Аллах...“¹
Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

„А кај Аллах е гордоста, и кај Пејгамберот Негов, и кај верниците, но лицемерите не знаат.“² – а тоа значи: барање на гордоста од Аллах ﷻ, преку обожувањето кон Него и придржувањето кон заедницата на Неговите робови-верници, кои се помогнати во животот на дуњалукот и на ахиретот. Сообразно на тоа, е и хадисот којшто го пренесува имамот Ахмед од Ебу Рејхана ﷺ, дека Веровесникот ﷺ рекол: *„Кој надмено се гордее со девет предци од неверниците, посакувајќи гордост и вообразеност со нив, тој е десеттиот од нив, кој ќе биде во Џехенмот.“³* Овој хадис го пренесува, исклучиво, имамот Ахмед.

¹ Сура Фатир, ајет 10.

² Сура Ел-Мунафикун, ајет 8.

³ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16761.

Аллаховите ﷺ зборови „А веќе ви објави во Книгата, кога ќе слушнете ајети Аллахови, тогаш тие не веруваат во нив и се исмејуваат со нив. Па, не седи со нив, сè додека не преминат кон друг говор. Бидејќи, тогаш ќе бидете како нив.“, т.е. ако ја прекршите забраната, по нејзиното стигнување до вас, и се задоволите со вашето седење со нив, поддржувајќи¹ ги во нивната постапка, тогаш веќе сте станале нивни соучесници во престапот, којшто го практикуваат. Затоа, Аллах ﷻ рекол: „...тогаш ќе бидете како нив.“ – т.е. во стекнувањето на гревот, како што стои во хадисот: „Кој верува во Аллах ﷻ и во Судниот ден, тогаш нека не седнува на трpezата на којашто се служи алкохол.“² Зборовите „Аллах, навистина, ќе ги збере сите: лицемерите и неверниците, во Џехенмот.“, т.е. како што соучествувале со нив во неверството, исто така, Аллах ﷻ ќе ги здружи при вечниот престој во Џехенмот.

﴿ الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴾ (١٤١)

„Оние кои очекуваат: што ќе се случи со вас?! Па, ако извојувате победа од Аллах, тогаш велат: ‚Зарем не бевме со вас?!‘ – а ако неверниците го добијат својот удел, тогаш велат: ‚Зарем не ве помагавме и не ве спречувавме од верниците?!‘ – Аллах ќе пресуди меѓу вас, на Денот суден. А Аллах не одреди власт на неверниците врз верниците. (141)“

Аллах ﷻ, во овој ајет, известува за желбата и очекувањето на мунафиците во однос на распадот на исламското општество и надвладувањето на неверниците врз него, и со тоа, докрајчување на верата – исламот. Зборовите „Па, ако извојувате победа од Аллах...“ – т.е. при борбата, и освоите плен. Зборовите „...тогаш велат: ‚Зарем не бевме

¹ Надоврзување од авторот: „Поддржување на неверството е неверство, сеедно дали човекот седел со исмејувачите на верата или не. Меѓутоа, сметам дека во ајетот не постои значење коешто укажува кон поддржување, туку само продолжување на седењето со нив, иако човекот има можност да го избегне тоа. Да, со самото продолжување на седенката со нив, човекот стекнува еднаков статус со своите содружници, поради сопственото задоволство во продолжувањето со седенката, во којашто се маловажуваат Аллаховите ﷻ ајети.“

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2801 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 14241.

со вас!?” т.е. им се умилкуваат и додворуваат на верниците, со ваквиот исказ. Зборовите „...а ако неверниците го добијат својот удел...“, т.е. ако неверниците извојуваат победа над верниците, како што се случило на денот на битката на Ухуд, бидејќи и пејгамберите се искушуваат, а сепак, крајот им припаѓа ним. Зборовите „...тогаш велат: **Зарем не ве помагавме и не ве спречувавме од верниците?!**“, т.е. ние скришно, ве помагавме. А впрочем, тие се преправаат и пред едните и пред другите, за да се сочуваат себеси од гневот и казната на едните и на другите, а сето тоа, поради нивниот слаб иман. Зборовите „...Аллах ќе пресуди меѓу вас, на Денот суден.“, т.е. о, мунафици, Allah ﷻ ги знае вашите скришни работи, затоа не залажувајте се себеси, поради Неговата мудра постапка кон вас на дуњалукот, според она што го истакнувате, бидејќи тоа нема да ви користи на Судниот ден. Зборовите „А Allah не одреди власт на неверниците врз верниците.“ – од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Тоа ќе биде на Судниот ден, односно Allah ﷻ ќе пресуди меѓу вас на Судниот ден, а на неверниците нема да им овозможи никаква власт во однос на верниците.“ А можно е неговото значење да гласи: Allah ﷻ не им одреди на неверниците да имаат било каква власт над верниците на дуњалукот, односно да завладеат над нив со целосно завладување, иако можат да триумфираат врз нив при одредени битки, меѓутоа сепак, крајот ќе им припадне на верниците, и на дуњалукот и на ахиретот.¹ Мноштво од исламските алими овој благороден ајет го земаат како аргумент за забраната на продавање роб-муслиман на неверник, бидејќи со стекнувањето на сопственоста врз него, неверникот ќе започне да го омаловажува и да го понижува поради неговата вера. Во таков случај, би постоела власт на неверникот врз робот-верник, што е контрадикторно на ајетот.

﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ (٢٤ : ١) مُذَبِّبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهَ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴾ (١٤٣ : ١)

¹ Надоврзување од авторот: „Allah ﷻ нема да им овозможи на неверниците да завладеат и да бидат поддржани во однос на верниците сè додека верниците се вистински верници. И Allah ﷻ нема да уништи едно исламско општество сè додека неговите припадници се придржуваат кон Неговата вера и ја имплементираат во сите општествени и приватни сфери. Сè дотогаш, Allah ﷻ ќе ги зајакнува и ќе ги поддржува верниците во однос на нивниот непријател.“

„Лицемерите, навистина, настојуваат да Го измамат Аллах, но Тој ќе ги надмудри. Кога стануваат намаз да клањаат, стануваат мрзеливо. Се преправаат пред луѓето и Го споменуваат Аллах само малку. (142) Во меѓувреме, колебливи се: ниту кон овие, а ниту кон оние. А кого Аллах ќе го заблуди, тогаш не можеш да му најдеш пат. (143)“

Претходно, во сурата „Ел-Бекара“ беше наведено толкувањето на Аллаховите ﷺ зборови:

﴿يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾

„Настојуваат да Го измамат Аллах и оние кои веруваат...“¹ – а и тука, исто така, Аллах ﷻ рекол: „Лицемерите, навистина, настојуваат да Го измамат Аллах, но Тој ќе ги надмудри...“ – без сомнение, Аллах ﷻ не лаже, туку мунафиците, поради своето минорно знаење и кратко размислување, се уверени дека нивниот третман на Судниот ден кај Аллах ﷻ ќе биде ист како нивниот третман на дуњалукот пред луѓето, како што вели Аллах ﷻ:

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ﴾

„На Денот кога Аллах ќе ги оживее сите, па ќе Му се заколнат, како што ви се колнат вам...“² Зборовите „...но Тој ќе ги надмудри...“ – т.е. Тој е Оној кој ги остава постепено да заглавуваат во нивното неверување и заблуденост, а потоа ќе ги понижи преку недобивањето на вистината на дуњалукот, а на Судниот ден ги очекува понижувачка казна, како што стои во хадисот: „Аллах ﷻ навистина, ќе му нареди на робот да тргне кон Џенетот, на оној за кого луѓето сметале дека прави добро, а потоа ќе го насочи кон Џехенмот.“³

Аллаховите ﷻ зборови „Кога стануваат намаз да клањаат, стануваат мрзеливо.“, укажуваат на својствата на мунафиците, кога го извршуваат највеличественото и најдоброто дело, а тоа е намазот. Кога стануваат за извршување на намазот, тогаш мрзеливо се креваат, без ниет, иман и стравопочит, и без да ја знаат неговата вредност. Ова е нивниот надворешен опис. Потоа, Аллах ﷻ го споменува нивниот

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 9.

² Сура Ел-Муцаделе, ајет 18.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2742; Муслим, бр. 112, 163 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 22306.

внатрешен дегенериран изглед, велејќи: **„Се преправаат пред луѓето...“** – т.е. без да поседуваат искреност во она што го прават, туку клањаат намаз само плашејќи се и преправајќи се пред луѓето. Затоа, честопати го оставаат намазот, во којшто можат да бидат незабележани, а тоа се двата намаза: јаџија-намазот и сабах-намазот, како што стои во хадисот, којшто го пренесуваат „Двата сахиха“ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Најтешки намази за мунафиците се јаџија-намазот и сабах-намазот. А кога би знаеле колкава награда има во нив, тогаш би доаѓале дури и ползејќи. Јас сè уште размислувам да наредам намазот да се клања, да поставам имам да ги предводи луѓето, да тргнам со група на луѓе кои ќе понесат со себе дрвја, кон тие што не дојдоа на намаз, и поради тоа да им ги опожарам куките.“¹*

А во друг пренос стои: *„Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа, кога некој од нив би знаел дека ќе најде убав бут со месо и убави овчји ребра, и покрај тоа, би присуствувал на намазот. А во домовите да нема жени и деца, тогаш би им ги запалил нивните домови со оган.“²*

Аллаховите ﷻ зборови **„... и Го споменуваат Аллах само малку.“**, т.е. при извршувањето на намазот, извршувајќи го без стравопочит и без сосредоточеност. Впрочем, го извршуваат намазот со непромисленост, одбивност и непристојност. Малик пренесува од Енес ؓ дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Тоа е намаз на мунафикот! Тоа е намаз на мунафикот! Тоа е намаз на мунафикот! Седи, гледајќи го сонцето, сè додека не се симне меѓу двата рога на шејтанот, а потоа се крева и клања четири рекати, спомнувајќи го Аллах ﷻ само малку.“³* Овој хадис го пренесуваат уште и Муслим, Ет-Тирмизи и Ен-Несаи, од преносот на Исмаил ибн Џа’фер, додека Ет-Тирмизи смета дека овој хадис е добар и веродостоен (хасен-сахих).

Аллаховите ﷻ зборови **„Во меѓувреме, колебливи се: ниту кон овие, а ниту кон оние.“**, т.е. не се ниту со верниците, надворешно и внатрешно, а ниту се со неверниците. Бидејќи, според својата надво-

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 626; Муслим, бр. 651, 1041 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10496.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 618; Муслим, бр. 651, 1041; Ебу Давуд, бр. 548; Ен-Несаи, бр. 848; Ибн Маџе, бр. 791; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8673 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 292.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 622, 987; Ебу Давуд, бр. 413; Ет-Тирмизи, бр. 160; Ен-Несаи, бр. 511; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11588 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 512.

решност се со верниците, додека според својата внатрешност се со неверниците. А меѓу нив има и збунети, кои не се ниту во иманот, а ниту во куфрот, бидејќи понекогаш тежнеат кон едните, а понекогаш тежнеат кон другите. Ибн Џерир пренесува од Ибн Омер رضي الله عنه дека Веровесникот ﷺ рекол: „Примерот на мунафикот е како примерот на неопределената овца меѓу двете стада, која што понекогаш оди со едното стадо, а понекогаш со другото стадо – не знае со кое стадо да тргне.“¹

Затоа, Аллах ﷻ рекол „А кого Аллах ќе го заблуди, тогаш не можеш да му најдеш пат.“, т.е. кого Аллах ﷻ ќе го оддалечи од патот на Упатството. Зборовите „...тогаш не можеш да му најдеш пат.“, т.е. мунафиците, кои скршнале од Патот на спасот, никој не може да ги упати ниту да ги избави од она во што се наоѓаат, бидејќи во Аллаховиот ﷻ пропис нема забелешка, а ниту Аллах ﷻ се прашува за она што го прави, а луѓето ќе одговараат за она што го прават.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلْيُؤَدُّونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴾ (١٤٤) إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴾ (١٤٥) إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴾ (١٤٦) مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَدَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴾ (١٤٧)

„О верници, не земајте ги неверниците за заштитници, покрај верниците! Сакате ли Аллах да ви одреди над вас власт очигледна!? (144) Лицемерите, навистина, ќе бидат на дното од Џехенмот, и нема да им најдеш помагач! (145) Освен оние кои ќе се покажат, ќе се поправат, ќе се држат до Аллах и искрено ќе ја исповедаат верата своја кон Аллах. Па, тие се со верниците. А Аллах ќе им даде на верниците, награда огромна. (146) Аллах не ве казнува, ако сте благодарни и ако верувате. Аллах е Благодарен и Сознаен! (147)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ им забранува на Своите робови-верници да ги земаат неверниците за свои заштитници, покрај верниците, и тоа преку пријателувањето со нив, меѓусебното советување, сокривање на

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2784, 4990; Ен-Несаи, бр. 5037 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 5578.

љубовта и стремежот кон нив и откривање на тајните и состојбите на верниците пред нив, како што вели Аллах ﷻ:

﴿لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرْكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ﴾

„Верниците не ги земаат неверниците за заштитници, покрај верниците. А кој ќе го стори тоа, тогаш тој нема ништо кај Аллах, освен доколку со тоа се штитат од нив. А Аллах ве предупредува со Себеси.“¹ – т.е. Аллах ﷻ ве предупредува со Својата казна, поради вашето прекршување на Неговите забрани. Затоа, Аллах ﷻ рекол **„Сака-те ли Аллах да ви одреди над вас, власт очигледна!“**, т.е. доказ против вас, за потоа да ве казне. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Изразот ‚власт‘ (السُّلْطَانُ), во Куранот, означува доказ.“ Ова предание е веродостојно. Истото тврдење се пренесува и од бројни табиини.

Потоа, Аллах ﷻ рекол **„Лицемерите, навистина, ќе бидат на дното од Цехенемот...“**, т.е. на Судниот ден, како сурова казна за нив, поради нивното неверување. Од Ибн Абас ؓ се пренесува дека рекол: „Односно, на самото дно од Цехенемот.“ Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Месуд ؓ дека бил прашан за мунафиците, па рекол: „Ќе бидат ставени во ковчези од оган, а потоа спуштени во најдолниот слој од Цехенемот.“ Зборовите **„...и нема да им најдеш помагач!“**, т.е. да ги спаси и избави од болната и неподнослива казна.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Освен оние кои ќе се покајат, ќе се поправат, ќе се држат до Аллах и искрено ќе ја исповедаат верата своја кон Аллах.“** – т.е. го заменија преправањето со искреност, па нивните незначителни дела им станаа корисни. Ибн Ебу Хатим пренесува од Муаз ибн Џебел ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Биди искрен во твојата вера, тогаш и незначителното дело ќе ти биде доволно.“*² Зборовите **„Па, тие се со верниците.“**, т.е. во нивната заедница. Зборовите **„А Аллах ќе им даде на верниците, награда огромна.“**

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Аллах не ве казнува, ако сте благодарни и ако верувате...“** – т.е. ако правите добри дела и верувате во Аллах ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ, бидејќи Аллах ﷻ е Независен од другите, и

¹ Сура Али Имран, ајет 28.

² Го пренесува Ел-Хахим во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7914.

Тој ги казнува Своите робови само поради нивните гревови. Зборовите: „Аллах е Благодарен и Сознаен!“ – т.е. за малку наградува со многу и го знае она што е во срцето, наградувајќи за тоа со изобилна награда.

(Оттука започнува шестиот џуз од Куранот)

﴿ لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴾ (١٤٨) إِنَّ تَبَدُّوا حَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾ ﴿١٤٩﴾

„Аллах не сака гласно изговарање на лоши зборови освен оној кому му е нанесена неправда. А Allah е сè слуша и сè знае. (148) Ако го истакнувате доброто, или го сокривате, или преминувате преку лошата постапка, па Allah, навистина, многу простува и може сè. (149)“

Ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека, толкувајќи го овој ајет, рекол: „Allah ﷻ не сака некој да упатува дова против друг, освен ако е угнетен, бидејќи нему му се дозволува да упатува дова против угнетуваачот. За тоа, говорат Аллаховите ﷻ зборови „...освен оној кому му е нанесена неправда.“, а ако се стрпи, па тоа е подобро за него.“ Ебу Давуд пренесува од Аиша رضي الله عنها дека ѝ било украдено нешто, па започнала да упатува дови против крадецот, а Веровесникот ﷺ ѝ рекол: „Не олеснувај му со твоето упатување дова против него!“¹

Ел-Хасен Ел-Басри рекол: „Не упатувај дова против него, туку речи: ‚Боже мој, помогни ми против него и врати ми го од него тоа што е мое.‘“

Според друго толкување, овој ајет се однесува на човекот кој опцул и навредил друг човек, па и тој му возвратил со исто. Меѓутоа, ако човекот клеветел друг човек, тогаш нему не му се дозволува да го стори истото. Од Муџахид се пренесува дека рекол: „Еден човек отишол во гости кај друг човек, па тој не го угостил со достоинствено угостување, а штом заминал од кај него, започнал да зборува меѓу луѓето: ‚Бев гостин кај тој и тој човек, па не ме угости како што треба.‘ Па, тоа е гласно

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 1497 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 24530.

изговарање на лоши зборови освен ако е нанесена неправда, односно сè додека угостувачот не го угости гостинот како што треба.“

Имамот Ахмед пренесува од Ел-Микдад ибн Ебу Кериме رضي الله عنه дека Веровесникот رضي الله عنه рекол: „Ако некој муслиман е гостин кај некого и доколку домаќинот не го угости прописно, тогаш е должност на секој муслиман да му помогне на тој гостин и да земе од газдата жито и имот во висина на вредноста во времетраењето додека бил негов гостин.“¹ Поради овој хадис и хадисите со слични текстови, имамот Ахмед и други исламски алими сметаат дека угостувањето е обврска (ваџиб).

Хафизот Ел-Безар пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека еден човек дошол кај Веровесникот رضي الله عنه и рекол: „Јас имам еден сосед, кој ме вознемирува.‘ А Веровесникот رضي الله عنه му рекол: ‚Извади ги твоите работи и стави ги на патот!‘ Па, човекот започнал да ги вади своите работи од куќата и да ги фрла на патот, а секој човек кој поминувал, го прашувал: ‚Што ти е?!‘, а тој одговарал: ‚Мојот сосед ме вознемирува.‘ А поминувачот изговарал: ‚Аллаху, проколни го! Аллаху, казни го!‘ Тогаш, соседот му рекол: ‚Врати се во твојот дом. Се колнам во Аллах رضي الله عنه, никогаш повеќе нема да те вознемирувам!‘“²

Аллаховите رضي الله عنه зборови: „... Ако го истакнувате доброто, или го сокривате, или преминувате преку лошата постапка, па Аллах, навистина, многу простува и може сè.“ – т.е. ако јавно го изнесувате доброто, коешто го правите, или ако го сокривате, или ако му простите на оној кој постапил лошо со вас, тогаш сето тоа ве приближува кон Аллах رضي الله عنه и се зголемува вашата награда кај Него. Бидејќи, од Неговите совршени својства е простувањето на Своите робови, иако е Моќен да ги казни. Затоа, Аллах رضي الله عنه: „...многу простува и може сè.“ А во веродостоен хадис стои: „Садаката не го смалува имотот. Аллах رضي الله عنه на Својот роб, поради неговото простување, му ја зголемува гордоста. А кој е скроман поради Аллах رضي الله عنه, Аллах رضي الله عنه ќе му го зголеми степенот.“³

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا ﴾ (١٥٠) أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا

¹ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 3751 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 16726.

² Го пренесува Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 7382.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 4689, 2588; Ет-Тирмизи, бр. 2029; Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 8182 и Малик во своето дело „Ел-Муветта“, бр. 1885.

وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجْرَهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٥٢﴾ ﴿١٥٢﴾

„Навистина, оние кои не веруваат во Аллах и во пејгамберите Негови и сакаат да ги раздвојат Аллах и пејгамберите Негови, велејќи: ‚Веруваме во едни, а не веруваме во други!‘ – и сакаат, меѓу тоа, да прифатат друг правец. (150) Тие се, токму, неверниците вистински. А Ние за неверниците подготвивме казна понижувачка! (151) А оние кои веруваат во Аллах и во пејгамберите Негови, и не издвојуваат ниту еден од нив. Аллах ќе им ги даде наградите нивни. А Аллах простува и е Сомилосен! (152)“

Аллах ﷻ во овие ајети им се заканува на неверниците во Него и во Неговиот Пејгамбер ﷺ, од Евреите и христијаните, бидејќи прават разлика помеѓу иманот во Него и иманот во Неговиот Пејгамбер ﷺ. Па, веруваат во едни од пејгамберите, а не веруваат во други, поради нивниот афинитет и навика, и поради нивното слепо следење на праксата од нивните предци, без да поседуваат доказ којшто го посочува тоа. Така, Евреите – нека биде Аллаховото ﷻ проклетство врз нив – веруваат во сите пејгамбери освен во Иса ﷺ и Мухамед ﷺ. Додека, христијаните не веруваат во Мухамед ﷺ, а веруваат во сите останати пејгамбери. Самаријците не веруваат во ниеден пејгамбер по Јуше’а ﷺ, наследникот на Муса ﷺ. Додека, за Меџусиите се пренесува дека верувале само во пејгамберот кој бил испратен до нив, а се викал Зерадешт, а потоа станале неверници во неговиот верозакон, тогаш Аллах ﷻ го воздигнал од кај нив – а Аллах ﷻ најдобро знае. Значи, оној кој не верува во еден од пејгамберите, тогаш не верува во сите пејгамбери. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„Навистина, оние кои не веруваат во Аллах и во пејгамберите Негови...“**. Значи, Аллах ﷻ ги назначил дека се неверници во Аллах ﷻ и во Неговите пејгамбери. Зборовите **„...и сакаат да ги раздвојат Аллах и пејгамберите Негови...“**, т.е. во верувањето кон нив. Зборовите **„...велејќи: ‚Веруваме во едни, а не веруваме во други!‘ – и сакаат, меѓу тоа, да прифатат друг правец.“**, т.е. друг пат и друга вероисповед.

Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„Тие се, токму, неверниците вистински...“** – т.е. неверството веќе се остварило во однос на нив, макар и да се повикуваат дека веруваат во некои од пејгамберите, бидејќи шеријатски

не е дозволиво, некој да верува во еден пејгамбер, затоа што е пејгамбер, а притоа да не верува во друг пејгамбер, сличен на него или на уште повисок степен од него, изнесувајќи поочигледни и поцврсти докази од него, а воедно, ја согледал и се уверил во автентичноста на неговиот Пејгамберлак.

Аллаховите ﷺ зборови: „... **А Ние за неверниците подготвивме казна понижувачка!...**“ – т.е. како што постапуваа кон оној, во кој не веруваа, поради нивното одбивање на очигледните докази со коишто е испратен од Аллаx ﷻ или поради нивното неверување во него и по познавањето на автентичноста на неговиот Пејгамберлак, како што правеле мноштвото од еврејските рабини за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, завидувајќи на Пејгамберлакот којшто му бил доделен од Аллаx ﷻ, противејќи му се и сметајќи го за лажго. Тогаш, Аллаx ﷻ ги казнил со дуњалучко понижување, на коешто се надоврзува ахиретското понижување.

Аллаховите ﷻ зборови „**А оние кои веруваат во Аллаx и во пејгамберите Негови, и не раздвојуваат меѓу ниеден од нив.**“, се однесуваат на Мухамедовиот ﷺ Умет, бидејќи тие веруваат во сите Книги коишто ги објавил Аллаx ﷻ и во сите пејгамбери кои ги испратил Аллаx ﷻ, како што вели Аллаx ﷻ:

﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ ﴾

„**Пејгамберот верува во она што му се објавува од Господарот негов, а и верниците. Секој верува во Аллаx...**“¹ Потоа, Аллаx ﷻ соопштува дека ним им подготвил обилна награда, велејќи: „**Аллаx ќе им ги даде наградите нивни.**“ – т.е. поради нивниот иман во Аллаx ﷻ и во Неговиот Пејгамбер ﷺ. Зборовите „**А Аллаx простува и е Сомилосен!**“, т.е. кон нивните гревови.

﴿ يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تَنْزِلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَى أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرْنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ وَأَتَيْنَا مُوسَى سُلْطَانًا مُبِينًا ﴾ (١٥٣) وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِثْقَلِهِمُ

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 285.

وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

„Следбениците на Книгата бараат од тебе да им спуштиш книга од небото, а веќе од Муса побараа поголемо од тоа, велејќи: ‚Покажи ни Го Аллах, очигледно!‘ – па, ги усмрти молњата, поради неправдата нивна. А потоа, го обожуваа телето, откако им дојдоа доказите јасни, па им простивме за тоа. А на Муса му дадовме власт јасна. (153) И ридот го дигнавме над нив, поради ветувањето нивно, и им рековме: ‚Влезете низ портата, правејќи сецда!‘ – и им рековме: ‚Не претерувајте во сабота!‘ – и зедевме од нив, ветување цврсто. (154)“

Мухамед ибн Ка’б Ел-Курези, Ес-Суди и Катаде рекле: „Евреите побарале од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да им спушти книга од небото, како што бил спуштен Тевратот на Муса ﷺ, во испишана книга, барајќи го тоа од него, со намера за неверување во него, бидејќи веќе побарале од Муса ﷺ поголема нешто од тоа, кога рекле: ‚...Покажи ни Го Аллах, очигледно! – па, ги усмрти молњата, поради неправдата нивна...‘ – т.е. поради нивното неверување и насиле.“ Толкувањето на овие зборови беше наведено во сурата „Ел-Бекара“, при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً﴾

„И кога рековте: ‚О Муса, нема да ти веруваме сè додека не Го видиме Аллах, очигледно!...“¹

Аллаховите ﷻ зборови „А потоа, го обожуваа телето, откако им дојдоа доказите јасни...“, т.е. преку рацете на Муса ﷺ, додека се наоѓаа во Египет, кога беше уништен нивниот непријател – фараонот и неговата војска, со потопувањето во морето. А откако го преминаа морето, наминаа покрај народ кој обожуваше идоли, па му рекоа на Муса ﷺ:

﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ﴾

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 55.

„Одреди ни божества, како што тие имаат божества свои...“¹
 Потоа, Аллах ﷻ ја спомнува нивната случка при обожувањето на телото – и тоа подетално во сурите „Ел-Араф“ и „Таха“ – откако Муса عليه السلام отсуствувал при своето зборување со Аллах ﷻ. Потоа, Аллах ﷻ рекол: **„...па им простивме за тоа. А на Муса му дадовме власт јасна...“**.

Аллаховите ﷻ зборови **„И ридот го дигнавме над нив, поради ветувањето нивно...“**, т.е. кога не го прифаќаа чудото со коешто им дојде Муса عليه السلام, тогаш Аллах ﷻ го воздигна ридот над нивните глави, а потоа се покорија и паднаа на сецда, како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿وَإِذْ نَفَعْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ﴾

„И кога го издигнавме ридот над нив, како да е облак...“²

Аллаховите ﷻ зборови **„...и им рековме: „Влезете низ портата, правејќи сецда!...“**, т.е. им беше наредено да влезат низ портата на Бејтул-Макдис, правејќи сецда и велејќи: „Прости ни, о, Аллах!“ – т.е. прости ни ги нашите гревови, затоа што ја оставивме борбата и одбивме да се бориме, но тие не го изговорија тоа. Зборовите **„...и им рековме: „Не претерувајте во сабота!“**, т.е. им препорачавме посебно да се грижат за саботниот ден и да се придржуваат кон Аллаховата ﷻ забрана во тој ден. Зборовите **„...и зедевме од нив, ветување цврсто.“**, т.е. цврсто даден збор, но го прекршија, не се покорија и измислуваа итрини како да ја прекршат Аллаховата ﷻ забрана – а тоа е поделатно објаснето во сурата „Ел-Араф“, а ќе биде наведен говорот на Сафван ибн Асал رضي الله عنه при толкувањето на Аллаховите ﷻ зборови од сурата „Ел-Исра“:

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾

„И веќе му дадовме на Муса девет знаменија јасни...“³ – во којшто стои дека овие зборови се однесуваат посебно на Евреите – да не претеруваат и да не ја прекршуваат забраната во сабота.

﴿فَبِمَا نَقُضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكَفَرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ (١٥٥) وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا

¹ Сура Ел-Араф, ајет 138.

² Сура Ел-Араф, ајет 171.

³ Сура Ел-Исра, ајет 101.

عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ ﴿١٥٩﴾

„И поради прекршувањето на ветувањето нивно, и неверувањето нивно во знаменијата Аллахови, и убивањето нивно на пејгамберите, неправно, и говорот нивни: ‚Срцата наши се закоравени!‘ – не, туку Allah ги запечати, поради неверувањето нивно, па само мал број од нив веруваат. (155) И поради неверувањето нивно и говорот нивни за Мерјем, со клевета огромна. (156) И поради говорот нивни: ‚Ние го убивме Месихот Иса, синот Мерјемин и пејгамберот Аллахов!‘ – но, не го убија и не го распнаа, туку само им се причини. А оние кои се разидуваат за него, се во сомнеж, без да имаат знаење, туку го следат мислењето. И не го убија, сигурно! (157) Туку, Allah го крена кај Себе. А Allah е Моќен и Мудар! (158) И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова. А на Денот суден ќе биде сведок против нив. (159)“

Во овие ајети се наведуваат гревовите коишто ги правеле Евреите, а коишто со себе повлекуваат проклетство, оддалечување од милоста и скршнување од Упатството. Тие гревови биле прекршување на ветувањата и договорите, коишто биле земени од нив и неверување во Аллаховите ﷻ знаменија, докази и чуда (муџизи), коишто непосредно ги уочувале: како се случуваат преку рацете на Аллаховите ﷻ пејгамбери. Зборовите „...и убивањето нивно на пејгамберите, неправно...“, т.е. поради честото злоставување и малтретирање на Аллаховите ﷻ пејгамбери, убивајќи мноштво од нив. Зборовите „...и говорот нивни: ‚Срцата наши се закоравени!‘“ – Ибн Абас ؓ и група од табините, толкувајќи ги овие зборови, рекле: „Т.е. нашите срца се обвиени и покриени.“, како да се оправдувале кон пејгамберите дека нивните срца слабо го сфаќаат она што тие го говорат, бидејќи се обвиени и покриени. Според друго толкување, овие зборови означуваат дека Евреите сметале дека нивните срца се веќе исполнети со знаење и не прифаќаат повеќе друго знаење. Ова толкување го пренесува Ел-Келби

од Ебу Салих, а тој од Ибн Абас رضي الله عنه. Затоа, Аллах ﷻ им возвраќа на нивното тврдење со зборовите „...не, туку Аллах ги запечати, поради неверувањето нивно...“, изнесувајќи им неприкосновен одговор на нивното тврдење. Слично толкување беше наведено при тефсирот на сурата „Ел-Бекара“. Зборовите „...па само мал број од нив веруваат.“, т.е. нивните срца веќе станаа флексибилни во однос на прифаќањето на неверството, насиетието и слабиот иман. За зборовите „И поради неверувањето нивно и говорот нивни за Мерјем, со клевета огромна...“, Али ибн Ебу Талха пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه дека рекол: „Бидејќи ја клеветеле за прељуба.“ Ова толкување се пренесува од мноштво од Селефот, а тоа се согледува и од контекстот на ајетот. Односно, сметале дека Мерјем عليها السلام забременила од прељуба. А некои од нив додавале дека уште била и во менструален циклус – Аллаховите ﷻ проклетства нека бидат врз нив сè до Судниот ден. Зборовите „И поради говорот нивни: „Ние го убивме Месихот Иса, синот Мерјемин и пејгамберот Аллахов!““, т.е. овој кој се смета дека ја поседува таквата титула, треба да го убиеме. Го искажувале тоа поради нивната омраза кон пејгамберите и поради нивното иронизирање со нив, како што рекле мушриците:

﴿ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴾

„И рекоа: „О, ти, кому му се објавува Опомена! Ти, навистина, си избезумен!“¹ Се пренесува дека Евреите – нека бидат врз нив Аллаховите ﷻ проклетства, гнев, лутина и казна – откако Аллах ﷻ го испратил Иса عليه السلام, Мерјеминиот عليها السلام син, како пејгамбер, со јасни знаменија, докази и упатство, започнале веднаш, да му завидуваат на она што му било дадено од Аллах ﷻ, од бројните муџизи (чуда), како што се: лекувањето на слепиот и лепрозниот, оживувањето на мртвите, со Аллаховото ﷻ одобрение, обликувањето птица од кал, којашто по дувањето во неа, станувала вистинска птица, со Аллаховото ﷻ одобрение. И покрај сето тоа, тие сепак не верувале во него, се спротивставиле и настојувале да му наштетат, вложувајќи ги сите свои напори, така што Аллаховиот ﷻ веровесник Иса عليه السلام започнал да го избегнува престојот со нив и често патувал низ земјата, заедно со својата мајка. Но, и

¹ Сура Ел-Хиџр, ајет 6.

тоа не ги задоволувало, па продолжувале со своите напори да му наштетат, така што со своето ковање планови стигнале дури и до кралот на Дамаск во тогашно време, кој бил мушрик и ги обожувал ѕвездите, а потекнувал од Грција. Тогаш, Евреите започнале да му изнесуваат вести дека во Бејтул-Макдис се појавил еден човек, кој ги скршнува луѓето во заблуда и ги нарушува законите на кралот. Тогаш, кралот се разгневил и испратил писмо до својот намесник во Бејтул-Макдис, да го уапси тој човек, а потоа да го убие, распнувајќи го и ставајќи врз неговата глава трнлив ореол. Штом писмото стигнало до неговиот намесник во Бејтул-Макдис, тој веднаш се покорил кон наредбата и тргнал, заедно со една група од Евреите, кон домот на Иса عليه السلام, додека тој седел со своите дванаесетмина или тринаесетмина другари – се смета дека тој ден, бил петок, по времето на икиндија, пред настапувањето на саботната ноќ. Тогаш, го опколиле неговиот дом. Штом Иса عليه السلام го почувствувал тоа и сфатил дека не може да избега од нив, им се обратил на своите другари: „Кој од вас сака да му биде ставен мојот лик врз него, а јас му ветувам друштво со мене во Џенетот?“ Тогаш, се кренало едно младо момче од нив и рекло: „Јас!“ Но, Иса عليه السلام сметал дека е премладо за да умре, па продолжил да го повторува барањето, а секојпат кога ќе повторел, се крвало истото момче. Тогаш, Иса عليه السلام рекол: „Тогаш, ти ќе го добиеш мојот лик.“ Па, Аллах سبحانه одредил ликот на Иса عليه السلام да премине врз ликот на тоа момче, кое потоа, изгледало небаре е Иса عليه السلام. Тогаш, се спуштила светлина од покривот на домот, а потоа Иса عليه السلام бил успан и подигнат кон небото, онаков каков што бил.“ Како што вели Аллах سبحانه:

﴿ إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ خُذْ هَذَا الصَّلَافَ وَارْتَفِعْ بِهٖ إِلَىٰ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَا ۚ ثُمَّ اجْعَلْهُ نَافِثًا فِي الْغُرُفِ الْمَأْمُونَةِ ۚ وَارْتَفِعْ بِهٖ إِلَىٰ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَا ۚ ثُمَّ اجْعَلْهُ نَافِثًا فِي الْغُرُفِ الْمَأْمُونَةِ ۚ ﴾

„Кога Аллах рече: „О Иса, Јас, навистина, ќе те усмртам и ќе те воздигнам кај Мене...“¹ Откако, Иса عليه السلام бил воздигнат, неговите другари излегле надвор, а штом опколувачите го забележале момчето со ликот на Иса عليه السلام, помислиле дека тоа е вистинскиот Иса عليه السلام, па го уапсиле и истата ноќ, го распнале, ставајќи му трнлив ореол врз главата. Тогаш, се обелоденил тајниот план за Иса عليه السلام, па откако, се случило тоа, започнале, повторно да се преправаат дека им е жал поради тоа. Затоа,

¹ Сура Али Имран, ајет 55.

некои од христијаните, по тоа, им поверувале, поради нивното незнаење и кратко размислување, но не им верувале само оние кои биле сведоци на настанот во домот на Месихот, бидејќи тие директно го училе воздигнувањето на Иса عليه السلام.

А што се однесува на останатите христијани, па тие го сметале истото што го сметале и Евреите: дека распнатиот човек, навистина, бил Иса عليه السلام. А Аллах ﷻ веќе го објаснил и го обелоденил тоа, преку Својата Објава во Величествениот Куран, објавувајќи го на Својот благороден Пејгамбер ﷺ. Па, Аллах ﷻ – Чиј Говор е највистинит Говор, Кој е Надзорник на сите тајни и скриени работи, Кој знае што било и што ќе биде – рекол: **„...но, не го убија и не го распнаа, туку само им се причини.“** – т.е. го погледнаа само неговиот лик и помислија дека тоа е тој. Зборовите **„А оние кои се разидуваат за него, се во сомнеж, без да имаат знаење, туку го следат мислењето...“**, се однесуваат на оние од Евреите кои сметале дека, навистина, го убиле, а и на незнајковците од христијаните, кои го следеле нивното тврдење. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„И не го убија, сигурно! Туку, Аллах го дигна кај Себе. А Аллах е Моќен и Мудар!“** – т.е. Моќен, со моќ на којашто ништо не ѝ е слично, и Мудар во сето она што го одредува, одлучува и создава. Нему му припаѓа целокупната мудрост и неприкосновениот доказ.

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ибн Абас رضي الله عنه резимиран говор, којшто го потврдува претходно искажаното за случката на воздигнувањето на Иса عليه السلام кон небото, а потоа додал: „А потоа, следбениците на Иса عليه السلام се поделиле во три групи. Првата група од нив рекле: ‚Аллах ﷻ беше со нас, колку што сакаше, а потоа се воздигна кон небото.‘ Оваа група се нарекуваат Јакубии. Втората група од нив рекле: ‚Аллаховиот ﷻ син беше со нас, колку што сакаше, а потоа Аллах ﷻ го дигна кон Себе.‘ Оваа група се нарекуваат Нестории. Третата група од нив рекле: ‚Со нас беше Аллаховиот ﷻ роб и пејгамбер, колку што сакаше Аллах ﷻ, а потоа го дигна кон Себе.‘ Оваа група се муслиманите. Тогаш, двете невернички групи ја нападнале групата на муслиманите и ги убиле, и така исламот останал во сенка, сè до појавата на Мухамед ﷺ.“ Овој пренос е веродостоен. Ен-Несаи пренесува слично предание, а го спомнуваат и мнозинството од Селефот.

А што се однесува на хавариуните (апостолиите), па тие биле дванаесетмина: Фертус, Јакубус, Јелавинакс – братот на Јакуб, Андраис, Филипс, Ибн Јелма, Минта, Томас, Јакуб ибн Халкија, Недависис, Катабеја и Јудус Рекрија Јуда.¹

Ибн Исхак рекол: „Ми се споменува за еден човек по име Серџус, а бројката на хавариуните изнесувала тринаесет, покрај Иса ﷺ. Тринаесеттиот припадник од нив го негираат христијаните, бидејќи тој бил човекот кој им се причинил на Евреите дека е Иса ﷺ. Па, не знам точно, дали тој бил еден од дванаесетмината или бил тринаесеттиот од нив? А тој бил распнатиот и причинетиот во очите на Евреите. Оние кои го уапсиле човекот, не го познавале Иса ﷺ. Така, на Јудус Рекрија Јуда му понудиле триесет дирхеми да им укаже кон Иса ﷺ и да им помогне да го препознаат. Тогаш, Јуда им рекол: ‚Кога ќе влезам кај него, ќе го бакнам, па тогаш, влезете и вие и уапсете човекот што ќе го бакнам.‘ Јакуб ибн Халкијао меѓувреме Иса ﷺ бил воздигнат, па кога Јуда влегол во неговиот дом го забележал Серџус со лик на Иса ﷺ, па не се поколебал дека тоа е тој. Тогаш, војниците се нафрлиле на него, го уапсиле, а потоа го распнале. Потоа, Јуда се каел за тоа што го сторил, па се удавил, бесејќи се со јаже, а меѓу христијаните се смета за анатемник. Некои од христијаните сметаат дека Јуда бил тој кој им се причинил дека е Иса ﷺ, па наместо Иса ﷺ, го распнале него, а тој им велел: ‚Јас не сум тој кој го барате! Јас ве упатував на него!‘ – а Аллах ﷻ најдобро знае кој бил од нив. И така, Иса ﷺ бил жив воздигнат на небото.“

Аллаховите ﷻ зборови **„И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова. А на Денот суден ќе биде сведок против нив.“** – Ибн Џерир рекол: „Муфесирите се разминале во однос на толкувањето на овие зборови. Така, некои од нив рекле: „Тоа значи пред смртта на Иса ﷺ, бидејќи сите ќе поверуваат во вистината за него, кога ќе се симне да го убие Деџалот. Тогаш, сите вери ќе станат една вера, а тоа е чистата и исконската вера – исламот – верата на Ибрахим ﷺ.“ Од Ибн Абас ﷺ и Сеид ибн Џубејр

¹ Надоврзување од авторот: „Во преносите на старогрчките книги, во коишто постои искривување, се споменуваат нивните имиња, а тоа се следните: Сем’ан – којшто се нарекувал според прекарот ‚Петрус‘, Андравис, Јакуб ибн Зејди, Јухна, Филипс, Ретоломас, Металашар, Јакуб ибн Хилфи, Лобавис – познат под прекарот ‚Тедавус‘, Сем’ан Ел-Каневи и Јехуза Ел-Есхар Јуда.“

се пренесува дека, толкувајќи ги Аллаховите ﷻ зборови „**И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова.**“ рекле: „Т.е. пред смртта на Иса ﷺ.“ Сличен пренос се пренесува и од Ел-Ауфи, а тој од Ибн Абас ﷺ. Ебу Малик рекол: „Тоа ќе се случи при симнувањето на Иса ﷺ, односно пред неговата смрт. Тогаш, нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а притоа да не поверува во него.“ Ова толкување и став се најисправни, како што ќе објаснеме по наведувањето на доказот-пресудник – иншаллах – со доверлив пренос и врз него ќе се поткрепиме.

Се пренесуваат бројни толкувања во однос на значењето на овој ајет, меѓутоа првенствено и најисправно од сите толкувања е толкувањето коешто го наведовме, коешто гласи: нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, по симнувањето на Иса ﷺ, а притоа да не поверува во него, пред тој да умре. Ова толкување е најисправно, бидејќи самиот контекст на претходните ајети го потврдува тоа, односно со ваквото значење се поништува тврдењето на Евреите, коешто се наведува во претходните ајети, дека Иса ﷺ е убиен и распнат, и од потчинувањето на христијаните кон нивното банално тврдење. Затоа, Аллах ﷻ известува дека не се случило така, туку дека само им се причинило, кога го убиле човекот со сличен лик на Иса ﷺ, без да се уверат во тоа.

Аллах ﷻ, исто така, известува дека го воздигнал Иса ﷺ кај Себе и дека тој сè уште е жив, и дека ќе биде повторно, спуштен на дуњалукот пред Судниот ден, како што се наведува во бројните хадиси (мутеватир), коишто ќе ги наведеме наскоро – иншаллах. Тогаш, Иса ﷺ ќе го убие лажниот Месих (Деџалот), ќе го скрши крстот, ќе ја убие свињата, ќе ја укине џизијата – т.е. нема да прифаќа џизија од ниеден припадник на друга вера, туку ќе му понудува да избере меѓу исламот или да биде убиен. Целта на сето ова што го наведовме: од постоењето на Иса ﷺ, дека сè уште е жив на небото, неговото повторно симнување на земјата пред Судниот ден, е негирање на тврдењето на Евреите и христијаните, чиишто ставови дијаметрално се разликуваат, се спротивставуваат и се побиваат меѓусебно. Всушност, Евреите искривиле, а христијаните претерале. Евреите ја смалуваат и омаловажуваат важноста на Иса ﷺ и неговата мајка, додека христијаните претеруваат во нивното славе-

ње и величање, сметајќи го за повеќе од пејгамбер и кревајќи го на божествено ниво – Аллах ﷻ е Возвишен од она што го тврдат и едните и другите. Славен и Воздигнат е Тој, над она што Му го припишуваат! Нема друг бог освен Него!

Избрани веродостојни хадиси коишто се однесуваат на повторното симнување на Иса ибн Мерјем ﷺ од небото на земјата, во последното време, пред Судниот ден, и неговото повикување кон обожување на Аллах ﷻ, единствено, Кој нема придружник

Ел-Бухари – Аллах ﷻ да му се смилува – пренесува од Ебу Хурејре رضي الله عنه дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа, како да се приближило времето во коешто меѓу вас ќе се симне Синот на Мерјем عليها السلام, како праведен владетел. Па, ќе го скрши крстот, ќе ја убие свињата, ќе ја укине џизијата, имот ќе има во изобилие, така што не ќе има никој кој ќе сака да го прими. Тогаш, една сеџда ќе му биде помила на човекот од дуњалукот и она што е во него.‘* Потоа, Ебу Хурејре رضي الله عنه додал: *„Читајте ги, ако сакате, Аллаховите ﷻ зборови – **И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова. А на Денот суден ќе биде сведок против нив.**“*¹ Овој хадис, исто така, го пренесува и Муслим. Додека, Ибн Мардевејх го пренесува, исто така, од преносот на Ебу Хурејре رضي الله عنه, во којшто стои дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: *„Се колнам во Оној во Чиу раце е мојава душа, скоро се приближи времето во коешто меѓу вас, ќе се симне Синот на Мерјем عليها السلام, како праведен владетел. Па, ќе го убие Деџалот, ќе ја убие свињата, ќе го скрши крстот, ќе ја укине џизијата и богатството ќе се утростручи. Тогаш сеџдата ќе биде единствено за Аллах ﷻ, Господарот на световите.‘* Потоа, Ебу Хурејре رضي الله عنه додал: *„Читајте ги, ако сакате, Аллаховите ﷻ зборови – **И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува***

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 2109; Муслим, бр. 220, 155; Ебу Давуд, бр. 4324; Ет-Тирмизи, бр. 2233; Ибн Маџе, бр. 4078 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10561.

во него, пред смртта негова...’ – т.е. пред смртта на Иса ﷺ, синот на Мерјем ﷺ. – а потоа, Ебу Хурејре ﷺ го повторил тоа трипати.“¹

Во друг пренос, којшто го пренесува имамот Ахмед од Ебу Хурејре ﷺ стои дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Иса ﷺ, синот на Мерјем ﷺ, ќе проучи телбије во долината Ер-Реуха, за хаџ или умра, или за двата одеднаш.“² Овој хадис го пренесува уште и Муслим, со единствен пренос.

Ел-Бухари пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека кажал: “Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Какви ќе бидете вие кога меѓу вас ќе се симне Месихот ﷺ, синот на Мерјем ﷺ, а вашиот владетел (имам) ќе биде од вас!?“³

Во друг пренос, којшто го пренесува имамот Ахмед се пренесува од Ебу Хурејре ﷺ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Пејгамберите се браќа, од ист татко-предок (Адем ﷺ, првиот Божји пратеник) а различни мајки, и нивната вера е една. И јас, навистина, имам поголемо право кај Иса ﷺ, синот на Мерјем ﷺ, бидејќи меѓу мене и него не беше испратен ниеден пејгамбер. И тој, навистина, повторно ќе се симне, па кога ќе го забележите, препознајте го: човек со среден раст, со црвено-бел тен, облечен во две облеку со црвеникава боја, од неговата коса како да капат капки, иако не го облеала вода. Тогаш, тој ќе го здроби крстот, ќе ја убие свињата, ќе ја укине џизијата и ќе ги повикува луѓето кон исламот. Во неговото време, Аллах ﷻ ќе ги уништи сите вери освен исламот, и ќе го уништи Месихот Деџал. Потоа, на земјата ќе завладее мир, така што камилите безбедно ќе пасат во окружение со лавови, кравиците покрај тигровите, овците покрај волците, а децата ќе си играат со змиите, без тие да им наштетат. Ќе остане на земјата четириесет години, а потоа ќе умре. Тогаш, муслиманите ќе му клањаат џеназнамаз.“⁴ Овој хадис го пренесува и Ебу Давуд.

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3264; Муслим, бр. 155, 221; Ет-Тирмизи, бр. 2233; Ибн Маџе, бр. 4078 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 10032.

² Го пренесуваат Муслим, бр. 1252, 2196 и Ахмед во своето дело “Ел-Муснед“, бр. 10283.

³ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3265 и Муслим, бр. 155, 222.

⁴ Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4675 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 9017.

Во друг хадис, којшто го пренесува Муслим во својот „Сахих“, се пренесува од Ен-Невас ибн Сем’ан ﷺ дека рекол: „При едно пладне, Веровесникот ﷺ го спомена Деџалот, па го спушти и го подигна својот глас, така што помисливме дека Деџалот се наоѓа меѓу палмите. Тогаш, се упативме таму, па Веровесникот ﷺ го препозна тоа врз нашите лица, па рече: „Што е работата?“ Одговоривме: „О, Аллахов Пејгамбере, го спомена Деџалот, па се наведна и подигна, така што помисливме дека тој се наоѓа во палмите.“ А тој рече: „Ја се плашам од друго нешто за вас, а не од Деџалот. Ако тој се појави, додека јас сум меѓу вас, тогаш јас ќе ве штитам од него, но ако се појави, а јас нема да бидам меѓу вас, тогаш човекот ќе биде одговорен самиот за себе, а Аллах ﷻ го помага секој муслиман. Тој, навистина, е младо момче со кратка коса, неговото око е слепо, наликува на робот Ел-Узза ибн Кутн. Кој од вас ќе го стигне, тогаш нека му ги учи почетните ајети од сурата Ел-Кехф. Тој, навистина, ќе се појави од местото меѓу Шам и Ирак, па ќе шири наредено и налево. Затоа, о, Аллахов робови, бидете цврсти!“ Тогаш, рековме: „О, Аллахов Пејгамбере, колку ќе остане на земјата?“, а тој рече: „Четириесет дена! Еден ден ќе биде како година, а еден како месец, а еден како недела, а останатите денови ќе бидат како вашите нормални денови.“ Рековме: „О Аллахов Пејгамбере, денот којшто ќе трае колку една година, дали ќе ни бидат доволни едnodневните намази во него?“, а тој рече: „Не! Туку проценувајте ги намазите, со процена!“ Рековме: „О, Аллахов Пејгамбере, какво ќе биде неговото брзо движење низ земјата?“, а тој рече: „Како облаците коишто ги движи ветерот. Па, ќе дојде кај еден народ и ќе ги повика, а тие ќе му поверуваат и ќе му одговорат на неговиот повик. Тогаш, ќе му нареди на небото, па ќе заврне дожд од него, и ќе ѝ нареди на земјата, па ќе израснат растенија од неа, а нивниот добиток ќе се враќа од пасиштата со повисоки грбци, со повеќе надуени вимиња и со позгоени бутови. Потоа, ќе дојде кај еден народ, па ќе ги повика, а тие ќе го одбијат неговиот повик. Тогаш, тој ќе замине од кај нив, а тие ќе станат сиромашни, без да поседуваат нешто од своите имоти. И ќе помине покрај урнатица, па ќе ѝ рече: „Извади ги твоите богатства!“ – тогаш, нејзините богатства ќе го следат, како што пчелите ја следат својата матица. Потоа, ќе повика едно младо момче, исполнето со иман, па ќе го удри со мечот и ќе го подели на два одделни

дела. Потоа, ќе го повика момчето, а тоа ќе се приближи до него, со радосно лице и смеејќи се. И додека се случува тоа, Аллах ﷻ ќе го испрати Месихот ﷺ, синот на Мејрем ﷺ, па ќе се симне кај Белото минаре, источно од Дамаск, облечен во две обоени облеку, со ставени дланки врз крилјата на два мелека. Ако ја наведне својата глава, тогаш од неа ќе капат капки, а ако ја подигне, тогаш од него ќе паѓаат капки како бисери. Тогаш, невозможно е да остане било кој неверник, кој ќе го осети неговиот здив, а притоа да не умре. А неговиот здив ќе доспева до каде што завршува неговиот видик. Тогаш, Иса ﷺ ќе тргне по Деџалот, сè додека не го стигне кај портата на Луд, и тука ќе го убие. Потоа, Иса ﷺ ќе дојде кај народот, којшто Аллах ﷻ го сочувал од Деџалот, па ќе ги истрие по нивните лица и ќе им говори за нивните степени во Џенетот. И додека се случува тоа, Аллах ﷻ ќе му објави на Иса ﷺ: „Јас, навистина, извадив некои од Моите робови, на кои никој не може да им се спротивстави со борба, затоа сокриј се со Моите робови во ридот Тур.“ Тогаш, Аллах ﷻ ќе им дозволи на Је’џуџ и Ме’џуџ да излезат, а тие ќе се спуштаат низ сите планини. Тогаш, првиот од нив ќе помине кај Табериското езеро, пиејќи од него, а кога ќе помине последниот од нив, ќе рече: „На ова место имаше вода!“ Во меѓувреме, Аллаховиот ﷻ веровесник Иса ﷺ и луѓето со него ќе чекаат, тогаш јунечката глава кај некој од нив ќе вреди повеќе од сто динари кај вас, денес. Тогаш, Аллаховиот ﷻ веровесник Иса ﷺ и луѓето со него ќе бараат засолниште кај Аллах ﷻ па Аллах ﷻ ќе им испрати на Је’џуџ и Ме’џуџ црви во нивните вратови, од коишто сите ќе изумрат, како смртта на еден човек. Потоа, Аллах ﷻ ќе им дозволи на Аллаховиот ﷻ веровесник Иса ﷺ и луѓето со него да се спуштат на земјата, и нема да најдат место на земјата, ни колку една педа, а да не биде исполнето со трупови и реа од нив. Тогаш, Аллаховиот ﷻ веровесник Иса ﷺ и луѓето со него ќе побараат засолниште кај Аллах ﷻ од тоа, па Аллах ﷻ ќе испрати птици со долги вратови, коишто ќе ги земаат нивните трупови и ќе ги фрлаат онаму каде што ќе сака Аллах ﷻ. Потоа, Аллах ﷻ ќе испрати дожд, од којшто нема да биде сочувана ни една куќа и ни еден шатор со покрив, па ќе ја измие земјата, како огледало. Потоа, ќе ѝ биде речено на земјата: „Извади ги твоите плодови и врати го твојот бериќет!“ На тој ден, една група луѓе ќе јадат од едно стебло и ќе се засолнуваат под неговата

ладовина. И Аллах ﷻ ќе даде берикет во стадата, така што една молзница од камилите, ќе биде доволна за цела група од луѓе. И додека луѓето ќе се наоѓаат во таква благосостојба, Аллах ﷻ ќе испрати пријатен ветер, којшто ќе допира под пазувите и ќе ја одзема душата на секој верник и секој муслиман, а ќе останат само најлошите луѓе, кои ќе се оплодуваат меѓусебно како што се оплодуваат магарињата, и врз нив ќе настапи Последниот час.¹ Овој хадис уште го пренесуваат и имамот Ахмед и авторите на „Сунените“.

Имамот Ахмед пренесува од Муџеми ибн Царије ﷺ дека рекол: „Го слушнав Аллаховиот Пејгамбер ﷺ како вели: „Синот на Мерјем عليها السلام ќе го убие Месихот Деџал, кај портата на местото Луд – или покрај местото Луд.“² Овој хадис го пренесува и Ет-Тирмизи, и смета дека е веродостоен (сахих). А што се однесува на хадисите во коишто се споменува, исклучиво, Деџалот, се многубројни и тешко можат да се наведат на едно место, поради нивната распространетост и бројни преноси во книгите на „Сахихите“, „Сунените“, „Муснедите“ и другите книги.

Имамот Ахмед пренесува од Хузејфе ибн Есјед Ел-Гафари ﷺ дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер ﷺ се приближи кон нас, доаѓајќи од Арафат, додека ние го споменувавме Последниот час, па рече: „Нема да се случи Последниот час сè додека не ги забележите десетте знаци: излегувањето на сонцето од запад, маглата, животното, излегувањето на Је’џуџ и Ме’џуџ, симнувањето на Иса عليه السلام, синот на Мејрем عليها السلام, Деџалот, трите пропаѓања на земјиштето: пропаѓањето на исток, пропаѓањето на запад и пропаѓањето на Арапскиот полуостров, и излегувањето на огнот од дното на Адн, којшто ќе ги води – ќе ги збере – луѓето, и којшто ќе пренокува со нив кога тие ќе пренокуваат и ќе одмора со нив кога тие ќе одмараат.“³

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 2937, 5228; Ебу Давуд, бр. 4321; Ет-Тирмизи, бр. 2240; Ибн Маџе, бр. 4075 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 17177.

² Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2244 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15041.

³ Го пренесуваат Муслим, бр. 5162, 2901; Ебу Давуд, бр. 4311; Ибн Маџе, бр. 4055 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 15711.

Деџалот е Евреин и неговата војска ќе бидат Евреи

Во еден хадис, којшто го пренесува Абдурахман Ел-Мехариби, а тој од Исмаил ибн Рафи', стои дека рекол: „Уму Шурејк ﷺ прашале: ‚О, Аллахов Пејгамбере, каде ќе бидат Арапите, тој ден?‘ Одговорил: ‚Ќе бидат малку, а мнозинството од нив, тој ден, ќе бидат во Бејтул-Макдис. Нивниот имам ќе биде добар човек¹, и додека тој ќе излезе напред, за да ги предводи при сабах-намазот, ќе се симне Иса ﷺ, синот на Мејрем ﷺ. Тогаш, тој имам ќе започне брзо да се враќа нанзад, давајќи му предност како имам на Иса ﷺ. Тогаш, Иса ﷺ ќе ја стави раката меѓу неговите рамена, а потоа ќе му рече: ‚Излези ти и предводи ги во намазот, бидејќи икаметот беше изучен за тебе.‘ Тогаш, во намазот ќе ги предводи нивниот имам. А што ќе заврши со намазот, Иса ﷺ ќе рече: ‚Отворете ја портата!‘ – па, ќе ја отворат портата, а зад неа ќе стои Деџалот со својата војска од седумдесет илјади Евреи, кои ќе носат украсени мечеви и лисја врз главите. Кога Деџалот ќе погледне кон Иса ﷺ, ќе започне да се топи, како што се топи солта во водата, и ќе започне да бега. Тогаш, Иса ﷺ ќе рече: ‚Јас, навистина, за тебе имам еден удар, којшто не можеш да го избегнеш!‘ – па, ќе го стигне кај источната порта на Луд и ќе го убие. Тогаш, Аллах ﷻ ќе ги порази Евреите. И нема ниедно создание коешто го создал Аллах ﷻ, а зад кое ќе се крие Евреин, а притоа Аллах ﷻ да не му овозможи да зборува – ниту камен, ниту дрво, ниту сид, а ниту животно – освен Ел-Гаркаде – тоа е нивното дрво коешто нема да зборува – а останатите ќе велат: ‚О Аллахов ﷻ робе! О муслимане! Еве, зад мене тука, има Евреин, па дојди и убиј го!‘“²

Досега, веќе беа наведени бројни хадиси, од бројни преносители од Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, и тоа од преносите на Ебу Хурејре ﷺ, Ибн Месуд ﷺ, Осман ибн Ебу Ел-Ас ﷺ, Ебу Умаме ﷺ, Ен-Неурес ибн Сем'ан ﷺ, Абдулах ибн Амр ибн Ел-Ас ﷺ, Муџами ибн Џарије ﷺ, Ебу Шурејха ﷺ и Хузејфе ибн Есјед ﷺ, во коишто се наведува описот на симнувањето на Иса ﷺ и неговото место, коешто ќе биде во Шам, или поточно во Дамаск, кај Источното минаре, а тоа ќе се случи при икаметот за сабах-намазот. Тогаш, тој ќе ја убие свињата, ќе го скрши крстот, ќе ја укине

¹ Надоврзување од авторот: „Тој човек е очекуваниот Мехди, од потомството на Фатима ﷺ.“

² Го пренесуваат Ебу Давуд, бр. 4321 и Ибн Маџе, бр. 4077.

дизијата и нема да прифаќа друга вера освен исламот, како што беше наведено во хадисите коишто ги пренесуваат „Двата сахиха“. Сето ова ги побива искривените тврдења на Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) и дава одговор на нивните сомнежи и колебања. Затоа, сите тие ќе влезат во Исламот, следејќи го Иса عليه السلام. Затоа, Аллах ﷻ рекол: **„И нема да остане ниеден од Следбениците на Книгата, а да не поверува во него, пред смртта негова...“** – а овој ајет е сличен на Аллаховиот ﷻ ајет:

﴿وَأَنَّهُ لَعَلَّمٌ لِّلسَّاعَةِ﴾

„И тој, навистина, е знак на Часот.“¹ – т.е. симнувањето на Иса عليه السلام е доказ, показател и предзнак на приближувањето на Последниот час, бидејќи тој ќе се симне по појавата на Деџалот, кого Аллах ﷻ ќе го убие преку неговите раце, како што стои во веродостоен хадис: **„Навистина, Аллах ﷻ не создал ниедна болест, а притоа да не спуштил лек за неа.“**² Исто така, Аллах ﷻ поради благословот на неговата дова, ќе ги уништи народите на Је’џуџ и Ме’џуџ, а Аллах ﷻ веќе рекол:

﴿حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِّن كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ . وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ﴾

„Сè додека не се отворат Је’џуџ и Ме’џуџ, а тие низ секоја планина, ќе се спуштаат. И се приближи Ветувањето вистинско...“³

Описот на Иса عليه السلام

Муслим пренесува од Ибн Омер رضي الله عنه дека рекол: *„Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Аллах ﷻ ми даде сон, во којшто себеси се сонив покрај Кабата. Одеднаш, забележав еден човек, дотогаш не сум видел толку убав човек. Неговата коса допираше до неговите рамена, и беша исчешлана и намазнета. Од неговата глава капеа капки вода, а своите раце ги имаше поставено врз рамената на двајца луѓе, и така правеше таваф околу Кабата. Тогаш, прашав: „Кој е овој?“ – па, ми рекоа: „Тој е Месихот عليه السلام“*

¹ Сура Ез-Зухруф, ајет 61.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 5354 и Ибн Маџе, бр. 3439.

³ Сура Ел-Енбија, ајети 96-97.

синот на Мерјем ﷺ. 'Потоа, зад него забележав еден кус човек, со виткана коса, чиешто десно око беше слепо, ми наликуваше на Ибн Кутн¹. Ги имаше ставено своите раце врз рамената на еден човек и правеше таваф околу Кабата. Тогаш прашав: „Кој е овој?“ – ми рекоа: „Тој е Меси-хот Деџал.“²

Ибн Омер ﷺ пренесува дека Иса ﷺ ќе остане на земјата седум години. Меѓу овој пренос и преносот во којшто стои дека ќе остане четириесет години, може да се направи усогласување со следниот заклучок: преносот во којшто се наведуваат четириесет години престој се однесува на севкупниот живот и престој на Иса ﷺ на земјата, пред неговото воздигнување и по неговото повторно симнување, бидејќи кога бил воздигнат имал триесет и три години, а откако повторно ќе се симне, ќе остане на земјата уште седум години.

Во преносот на Абдурахман ибн Адем од Ебу Хурејре ﷺ стои дека Иса ﷺ ќе остане на земјата четириесет години, по неговото повторно симнување, а потоа ќе умре, а муслиманите ќе му клањаат џеназа-намаз. Ова предание го пренесуваат Ахмед и Ебу Давуд. Додека, хафизот Ебу Ел-Касим ибн Асакир пренесува во својот животопис за Иса ибн Мерјем ﷺ дека, по неговата смрт, ќе биде погребан до Веровесникот ﷺ, во неговата соба – а Аллах ﷻ најдобро знае.

Аллаховите ﷻ зборови: „...**А на Денот суден ќе биде сведок против нив.**“ – Катаде рекол: „Ќе сведочи против нив дека им ја доставил Објавата од Аллах ﷻ и дека ги повикувал во ибадетот кон Него, како што вели Аллах ﷻ на крајот од сурата ‚Ел-Маида‘:

﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ﴾

„И кога Аллах рече: О Иса, сине Мерјемин, ти ли им зборуваше на луѓето...“ – до зборовите:

﴿فَأِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

„Па, Ти, навистина, си Моќен и Мудар!“³

¹ Надоврзување од авторот: „Ез-Зухри рекол: „Ибн Кутн бил човек од племето Хуза'а, кој умрел за време на џахилиетот.“

² Го пренесува Муслим, бр. 169, 247.

³ Сура Ел-Маида, ајет 116-118.

﴿ فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَن سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴾ (١٦٠) وَأَخَذَهُمُ الرَّبُّ وَقَدْ نُهِوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

„И поради неправдата на Евреите, им ги забранивме добрата кои им беа дозволени, и поради нивното често одвркање од Патот Аллахов. (160) И поради нивното земање камата, иако им беше забранета, и поради нивното трошење на имотите на луѓето, неправно. А на неверниците од нив им подготвивме казна болна. (161) Но, упатените во знаењето од нив и верниците веруваат во она што ти се објавува тебе и во она што беше објавено пред тебе. И кои клањаат намаз и кои даваат зекат, и кои веруваат во Аллах и во Денот суден. Нив, токму, ќе им дадеме награда огромна! (162)“

Аллах ﷻ во овие ајети известува дека поради насилието и неправдата на Евреите, изразени преку нивното правење тешки престапи и гревови, им ги забранил добрите работи, коишто дотогаш им биле дозволени, како што пренесува Ибн Ебу Хатим од Ибн Абас ؓ дека овој ајет го читал на следниот начин (طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ) – т.е. добрите работи коишто им биле дозволени. Тоа значи дека сета прехрана им била дозволена, пред да им биде објавен Тевратот, освен она што Израил (Ja’куб ؑ) самиот себеси си го забранил, како што било камилското месо и млеко. Потоа, Аллах ﷻ им забранил бројни работи со објавувањето на Тевратот, како што стои во сурата „Ел-Енам“:

﴿ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوْ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴾

„А на Евреите им ги забранивме секои животни со копита, а од кравите и овците им го забранивме лојот нивни, освен она што се наоѓа врз плеќите нивни, или врз цревата, или што е помешано со коска. Тоа е казната нивна, поради насилието нивно. И Ние, навистина, говориме само вистина.“¹ – т.е. тоа им го забранивме само поради нивната заслуга, бидејќи беа насилни, неправедни, не веруваа и

¹ Сура Ел-Енам, ајет 146.

се противеа кон пејгамберите, испратени до нив. Затоа, Аллах ﷻ: „И поради неправдата на Евреите, им ги забранивме добрата кои им беа дозволени, и поради нивното често одвркање од Патот Аллахов...“ – т.е. ги одвркаа луѓето, а и самите себеси, од следењето на Вистината, бидејќи всушност таква била и нивната исконска и сегашна природа. Па затоа биле непријатели на пејгамберите и веровесниците, убивајќи ги и сметајќи ги за лажни, како што ги сметале за лажни Иса ﷺ и Мухамед ﷺ.

Аллаховите ﷻ зборови „И поради нивното земање камата, иако им беше забранета...“, т.е. Аллах ﷻ им го забранил работењето со камата, меѓутоа тие и понатаму го практикувале тоа, измислувајќи разни начини и итрини, само за да стигнат до тоа. И згора на тоа, уште ги трошеле имотите на луѓето, бесправно и со измами. Зборовите: „А на неверниците од нив, им подготвивме казна болна...“.

Аллаховите ﷻ зборови „Но, упатените во знаењето од нив...“, т.е. зацврстените и поткованите со знаење во нивната вера. Во овој ајет Аллах ﷻ започнува со споменување на првата категорија на луѓе, а тоа се упатените во знаењето (الرَّاسِخُونَ), поради корисноста на нивното знаење коешто го поседуваат. А веќе претходно беше објаснето нивното значење при толкувањето на сурата „Али Имран“.¹ Зборовите „...и верниците...“, се надоврзуваат на претходната категорија на луѓе, а понатаму се објаснува нивното дејство: „...веруваат во она што ти се објавува тебе и во она што беше објавено пред тебе.“ – Ибн Абас ﷺ рекол: „Овој ајет е објавен поради Абдулах ибн Селам ﷺ, Са’лебе ибн Сеајх ﷺ и Есед ибн Убејд ﷺ, кои го прифатија исламот и веруваа во она што му се објавуваше на Мухамед ﷺ.“

Аллаховите ﷻ зборови „...и кои клањаат намаз...“, вака стои во сите Мусхафи, а во Мусхафот на Убеј ибн Ка’б ﷺ, каде што исказот (المُفِيْمِينَ) се наоѓа во состојба на подмет, чијшто прирок не се јавува, но означува пофалба, како што стои во Аллаховиот ﷻ ајет:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ بَعْدَهُمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ﴾

„Кои ги исполнуваат ветувањата кога ќе ги дадат и кои се трпеливи при немаштија и тешкотија, и при разгорување на

¹ Надоврзување од авторот: „При толкувањето на 7-от ајет од сурата „Али Имран“.

борбата...¹ – каде што исказот (الصَّابِرِينَ), исто така, се наоѓа во состојба на подмет, чијшто прирок не се јавува, но означува пофалба. Овој стил е познат меѓу арапските лингвисти, а често се јавува во поезијата. Така, еден поет го употребил истиот стил при отпејувањето на следните стихови:

*„Не се далеку луѓето кои се силни,
како лавот кој напаѓа и демне.
При секоја битка жестоко јурат,
а при мир се добри и простуваат.“*

Аллаховите ﷻ зборови „...и кои даваат зекат...“, т.е. зекатот од своите имоти. Зборовите: „... и кои веруваат во Аллах и во Денот суден.“ – т.е. кои веруваат дека нема друг бог освен Аллах ﷻ, и кои веруваат во оживувањето по смртта и во пресметката за нивните добри и лоши дела. Зборовите „Нив, токму...“, претставуваат подмет на претходната реченица. Зборовите „...ќе им дадеме награда огромна!“ – т.е. Џенет.

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا (١٦٣) وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا (١٦٤) رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةً بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا (١٦٥) ﴾

„Ние, навистина, ти објавивме како што им објавивме на Нух и на пејгамберите по него, и како што им објавивме на Ибрахим, на Исмаил, на Исхак, на Јакуб, и на потомците, на Иса, на Ејуб, на Јунус, на Харун, на Сулејман, а на Давуд Зебурот му го дадовме. (163) И на пејгамберите, за кои веќе ти кажувавме, пред тебе, и на пејгамберите, за кои не ти кажувавме. А Аллах зборуваше со Муса, со вистинско зборување. (164) Пејгамберите, кои се радосници и опоменувачи, за луѓето да немаат доказ кај Аллах, по пејгамберите. А Аллах е Моќен и Мудар! (165)“

Во овие ајети, Аллах ﷻ соопштува дека му препорачал на Својот роб и пејгамбер Мухамед ﷺ, исто како што им препорачал и на другите

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 177.

претходни пејгамбери, велејќи: „**Ние, навистина, ти објавивме како што им објавивме на Нух и на пејгамберите, по него...**“ – до Аллаховите ﷺ зборови: „... **а на Давуд Зебурот му го дадовме...**“ – под „Зебур“ се мисли на Книгата којашто Allah ﷻ му ја објавил на Давуд ﷺ – а при тефсирот на сурата „Ел-Енбија“ ќе го споменеме животописот, преку веродостојни преданија, на секој од наведените пејгамбери, нека биде Аллаховиот салават и селам врз сите нив – иншаллах. Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „*Секен и Адиј ибн Зејд кажаа: ,О, Мухамеде, ние не знаеме дека Allah ﷻ објавил некому од луѓето, по Муса ﷺ. Тогаш, Allah ﷻ го објави ајетот: ,**Ние, навистина, ти објавивме како што им објавивме на Нух и на пејгамберите, по него...***‘ – до крајот на ајетот.“

Аллаховите ﷺ зборови „**И на пејгамберите, за кои веќе ти кажувавме, претходно, и на пејгамберите, за кои не ти кажувавме.**“, т.е. пред објавувањето на овој ајет, односно во меканските и во другите сури. А овие се имињата на пејгамберите, коишто ги споменува Allah ﷻ во Куранот: Адем ﷺ, Идрис ﷺ, Нух ﷺ, Худ ﷺ, Салих ﷺ, Ибрахим ﷺ, Лут ﷺ, Исмаил ﷺ, Исхак ﷺ, Јакуб ﷺ, Јусуф ﷺ, Ејуб ﷺ, Шуајб ﷺ, Муса ﷺ, Харун ﷺ, Јунус ﷺ, Давуд ﷺ, Сулејман ﷺ, Илјас ﷺ, Елјесе`а ﷺ, Зекерија ﷺ, Јахја ﷺ, Иса ﷺ, Зул-Кифл ﷺ – според мислењето на повеќето муфесири – и најизбраниот пејгамбер од нив, Мухамед ﷺ.

Хафизот Ебу Бекр Ел-Безар пренесува од Џабир ибн Абдулах ﷺ дека рекол: „*Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: ,Јас, навистина, сум печатот на илјада пејгамбери или повеќе, и навистина, нема ниеден од нив, а да не го предупредил својот народ од Деџалот. А мене веќе ми е објаснето за него, она што му беше објаснето на било кој од нив, а тоа е дека Деџалот е слеп на едното око, а вашиот Господар ﷻ не е слеп.*“¹

Аллаховите ﷺ зборови „...**и на пејгамберите, за кои не ти кажувавме.**“ – т.е. други прејгамбери кои не се споменуваат во Куранот. Муфесирите и историчарите се разминале во однос на бројката на пејгамберите и веровесниците. Така, во хадисот на Ебу Зер ﷺ стои дека нивната бројка изнесува сто дваесет и четири илјади, како што стои во хадисот, дека го прашал Аллаховиот Пејгамбер ﷺ со зборовите: „*О*

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11343; Ел-Хаким во своето дело „Ел-Мустедрек“, бр. 12533 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зевайд“, бр. 4224.

Аллахов Пејгамбере, колку од нив биле пејгамбери?’ Одговори: ‚Тристотини и тринаесет! Огромна и добра група.’ Реков: ‚А кој бил првиот од нив?’ – одговори: Адем ﷺ. Реков: ‚Дали Адем ﷺ бил испратен пејгамбер?’ – одговори: ‚Да! Аллах ﷻ го создаде со Својата рака, дувна во него од душата, создадена од Него и го оживеа во најубав облик.’, а потоа, додаде: ‚О Ебу Зере, четворица од нив се Сиријци: Адем ﷺ, Шис ﷺ, Ханух, а тој е Идрис ﷺ и тој е првиот кој започнал да пишува со перо, и Нух ﷺ и четворица од нив се Арапи: Худ ﷺ, Шуајб ﷺ, Салих ﷺ и твојот Пејгамбер ﷺ. Додека, првиот пејгамбер кој е испратен до Израиловите синови е Муса ﷺ, а последниот пејгамбер кој е испратен до нив е Иса ﷺ. Првиот пејгамбер е Адем ﷺ, а последниот е Мухамед ﷺ.‘“ Овој хадис го пренесува Мухамед ибн Хусејн Ел-Аџури, со долг текст. А го пренесува и имамот Ахмед од Ебу Умаме ﷺ, а тој од Ебу Зер ﷺ дека го прашал Веровесникот ﷺ, а Веровесникот ﷺ му ја напоменал вредноста на намазот, постот, садаката, ајетул-Курси и зборовите „Ла хавле ве ла кув-вете ил-ла бил-лахи“¹, а потоа му го споменал најдобриот шехид, највредното ослободување од ропство и Пејгамберлакот на Адем ﷺ и неговото зборување со Аллах ﷻ, и бројката на пејгамберите и веровесниците, како што беше претходно наведено.²

Абдулах, синот на имамот Ахмед, рекол: Во книгата на татко ми најдов негов ракопис, во којшто стои пренос од Ебу Ел-Ведак дека рекол: ‚Ебу Сеид ﷺ беше прашан: ‚Дали Хариџиите ќе зборуваат за Деџалот?’ – одговори: ‚Не!’ – а потоа, рече: ‚Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: Јас, навистина, сум печатот на илјада пејгамбери или повеќе, и навистина, ниеден пејгамбер, кој се следи, не бил испратен, а притоа да не го предупредувал својот народ од него. А мене веќе ми е објаснето за него, она што му беше објаснето на било кој од нив, а тоа е дека Деџалот е слеп на едното око, а вашиот Господар ﷻ не е слеп. Неговото десно око е слепо и очигледно, без да биде сокриено, како да е слузница прилепена врз намазнат сид, додека неговото лево око како да е блескава ѕвезда.

¹ Во превод значи: Нема сила ниту моќ освен кај Аллах ﷻ.

² Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21036 и Ел-Безар, во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 4034.

*Кај него ќе има од секој јазик по нешто. Кај него ќе има слика од зеленилата на Џенетот, низ коишто реки течат, и слика од црнитото на Џехенмот, низ коешто се виори чад.*¹

Аллаховите ﷺ зборови „**А Аллах зборуваше со Муса, со вистинско зборување...**“, укажуваат на благородниот степен и углед на Муса عليه السلام, бидејќи бил избран да биде говорник со Аллах ﷻ, затоа го добил прекарот „Говорникот“ (الكليم). Хафизот Ебу Бекр ибн Мардевејх пренесува од Абдулџабар ибн Абдулах дека рекол: „Еден човек дојде кај Ебу Бекр ибн Ајаш и рече: ‚Слушнав еден човек како учи: (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا)‘ – т.е. го прочита Аллаховото ﷻ име со вокалот ‚фетха‘, наместо ‚дамма‘, а Ебу Бекр му рече: ‚Тој што го прочитал така, не е ништо друго освен неверник.‘ Јас го читав тој ајет пред Ел-Е’амеш, а Ел-Е’амеш го читал пред Јахја ибн Весаб, а Јахја ибн Весаб го читал пред Ебу Абдурахман Ес-Салими, а Ебу Абдурахман Ес-Салими го читал пред Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه, а Али ибн Ебу Талиб го читал пред Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, со следното читање: (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا) – т.е. со вокалот ‚дамма‘ врз Аллаховото ﷻ име.“ Гневот на Ебу Бекр ибн Ајаш – Аллах ﷻ да му се смилува – се засилил кога слушнал дека некој човек го читал овој ајет на таков начин, а тој човек бил од Му’тезилите, кои го негираат Аллаховото ﷻ зборување со Муса عليه السلام или со било кој друг од Своите созданија. Затоа, во друга прилика, кога некој од Му’тезилите го изучил овој ајет, на следниот начин: (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا) - некој од присутните му рекол: „О ти никаквезу, што ќе сториш со Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ﴾

„И штом дојде Муса на средбата со Нас, и Господарот негов зборуваше со него...“²? Навистина, овие зборови не оставаат простор за искривување и преиначување.“

Аллаховите ﷻ зборови „**Пејгамберите, кои се радосници и опоменувачи...**“, т.е. го радуваат со добри вести оној кој е покорен кон Аллах ﷻ, а го опоменуваат со лоши вести оној кој не се противи кон нив. Зборовите „...**за луѓето да немаат доказ кај Аллах, по пејгамберите. А Аллах е Моќен и Мудар!**“, т.е. Аллах ﷻ ги објави Своите Книги

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 11343 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 12533.

² Сура Ел-Араф, ајет 143.

и ги испрати Своите пејгамбери, со радосни вести и опоменувања, а меѓу луѓето има онакви кои го прифаќаат тоа и се покоруваат, а има и кои го одбиваат тоа и го презираат, за никој да не може да изнесе доказ или оправдување дека не му е доставено, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَوْ أَنَّا أَهْلَكْنَاهُمْ بِعَذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ مِن قَبْلِ أَنْ نُنزِلَ وَنَحْزَىٰ﴾

„А Ние да ги казневме со казна, пред него, тогаш ќе речеа: „Господару наш, камо да испратеше кај нас пејгамбер, па да ги следевме знаменијата Твои, пред да бидеме понижени и осрамотени.“¹ Во „Двата сахиха“ се пренесува од Ибн Месуд رضي الله عنه дека кажал: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: „Никој не е пољубоморен од Аллах صلى الله عليه وسلم и токму поради тоа ги забрани срамните дела, коишто се очиглени и внатрешни. И никој не му е поило фалењето, како што Му е мило на Аллах صلى الله عليه وسلم и токму поради тоа, се фали и велича Себеси. И никој не му е поило оправдувањето, како што Му е мило на Аллах صلى الله عليه وسلم и токму поради тоа, испраќа пејгамбери – радосници и опоменувачи.“ А во друг пренос стои: „Испраќа пејгамбери и објавува Книги.“²

﴿لَئِن لَّمْ يَظْهَرِ عَلَيْكَ إِسْحَابُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَوَلَّىٰ إِلَهُكُم مَّا لَمْ يُغْنِ عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَسِعَ جَهَنَّمُ كُلَّ شَيْءٍ شَهِيدًا﴾ (١٦٦) ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ (١٦٧) ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيُغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا﴾ (١٦٨) ﴿إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ (١٦٩) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِن رَّبِّكُمْ فَآمَنُوا خَيْرًا لَّكُمْ وَإِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (١٧٠)

„Но, Аллах сведочи за она што ти го објавува. Го објавува со знаење Свое, а и мелеците сведочат. А Аллах е Доволен Сведок. (166) Навистина, оние кои не веруваат и одвраќаат од Патот Аллахов, веќе скршнале во заблуда далечна. (167) Навистина, оние кои не веруваат и кои се неправедни, Аллах нема да им прости, а ниту да ги упати по Патот. (168) Освен по патот на Џехенмот, и во него, за навек, ќе останат. А тоа е за Аллах лесно. (169) О луѓе,

¹ Сура Таха, ајет 134.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 4358; Муслим, бр. 2760, 4958; Ет-Тирмизи, бр. 3530 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3605.

веќе ви дојде Пејгамберот со Вистината од Господарот ваш, па верувајте, тоа е подобро за вас. А ако не верувате, тогаш Аллахово е она што е на небесата и земјата. А Аллах сè знае и Мудар е! (170)¹

Штом Аллаховите ﷺ зборови „**Ние, навистина, ти објавивме...**“ содржеа потврда на Пејгамберлакот на Мухамед ﷺ и одговор кон негативните на неговиот Пејгамберлак, од мушриците и Следбениците на Книгата, во овие ајети, Аллах ﷻ рекол: „**Но, Аллах сведочи за она што ти го објавува...**“ – т.е. иако тоа го негира, оној кој го негира, сепак Аллах ﷻ сведочи дека ти си Негов пејгамбер, кому му ја објавил Книгата – Куранот. Затоа, Аллах ﷻ рекол „**Го објавува со знаење Свое...**“, т.е. во него се наоѓа Неговото знаење, коешто сакал да им го изнесе на Своите робови, од јасните знаменија, упатства и докази, од она што го предизвикува Неговото задоволство и она што го предизвикува Неговиот гнев, од Неговото знаење за Гајбот, за она што се случувало порано и што ќе се случува во иднина, од Неговите возвишени својства, коишто не ги знае ниеден пејгамбер и мелек, освен ако Тој не го извести за нив, како што вели Аллах ﷻ:

﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ﴾

„И тие не поседуваат ништо од знаењето Негово, освен она за што Тој сака...“¹

Ибн Ебу Хатим пренесува од Ата’ ибн Ес-Саиб дека рекол: „Го рецитиравме Куранот пред Абдурахман Ес-Салими, а кога некој од нас ќе му рецитираше од Куранот, тој велеше: ‚Веќе го зеде знаењето од Аллах ﷻ. Затоа, денес, никој не е подобар од тебе, ако работиш според тоа.‘, а потоа, го рецитираше Аллаховиот ﷻ ајет: **Но, Аллах сведочи за она што ти го објавува. Го објавува со знаење Свое, а и мелеците сведочат. А Аллах е Доволен Сведок.**‘“

Аллаховите ﷻ зборови „...**а и мелеците сведочат...**“, т.е. го потврдуваат она што ти се објавува и што ти доаѓа, по Аллаховото ﷻ сведочење за тоа. Зборовите: „**А Аллах е Доволен Сведок**“ – Мухамед ибн Исхак пренесува од Ибн Абас ﷺ дека рекол: „Група Евреи влегоа кај Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, а тој им рече: Јас, навистина, знам и се кол-

¹ Сура Ел-Бекара, ајет 255.

нам во Аллах ﷺ дека вие, навистина, знаете дека јас сум Аллахов ﷺ пејгамбер.' А тие рекоа: ‚Не го знаеме тоа!‘ Тогаш, Аллах ﷺ го објави ајетот: **‚Но, Аллах сведочи за она што ти го објавува. Го објавува со знаење Своје...‘**, до крајот на ајетот.“

Аллаховите ﷺ зборови **„Навистина, оние кои не веруваат и одвраќаат од Патот Аллахов, веќе скршнале во заблуда далечна.“** – т.е. не веруваа, па не ја следеа Вистината и ги одвраќаа луѓето од неа, и скршнаа во заблуда, односно се оддалечија од Вистината со огромна оддалеченост. Потоа, Аллах ﷺ известува за Неговиот пропис во однос на неверниците, кои самите на себе си нанесле неправда, преку прекршување на Аллаховите ﷺ забрани, дека нема да им прости. Зборовите **„...а ниту да ги упати по Патот.“**, т.е. исправниот пат и патот на доброто. Зборовите **„Освен по патот на Цехенемот...“** претставуваат одвоен исклучок на претходно искажаното. Зборовите: **„...и во него, за навек, ќе останат. А тоа е за Аллах лесно.“**

Потоа, Аллах ﷺ рекол **„О луѓе, веќе ви дојде Пејгамберот со Вистината од Господарот ваш, па верувајте, тоа е подобро за вас.“**, т.е. веќе ви дојде Мухамед ﷺ, со Упата и вистинска вера од Аллах ﷺ, затоа верувајте во она што е кај него и следете го, бидејќи тоа е подобро за вас. Потоа, Аллах ﷺ рекол **„А ако не верувате, тогаш Аллахово е она што е на небесата и земјата...“**, т.е. Тој е Независен од вас и од вашето верување, а ниту од вашето неверување, како што вели Аллах ﷺ:

﴿ وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴾

„И Муса рече: ‚Ако не верувате, вие и сите оние кои се на земјата, па Аллах, навистина, е Независен и за благодарност Достоен!‘¹ – а во овој ајет, Аллах ﷺ рекол **„А Аллах сè знае...“** – т.е. знае кој од вас заслужува да биде упатен, па го упатува, а кој заслужува да биде заблуден, па го заблудува. Зборовите **„...и Мудар е!“**, т.е. во Своите зборови, дела, прописи и одредби.

﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةً

¹ Сура Ибрахим, ајет 8.

انْتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا (١٧١) ﴿٥﴾

„О Следбеници на Книгата, не претерувајте во верата ваша и не зборувајте за Аллах, освен вистина. Месихот Иса, синот Мерјемин, е само пејгамбер Аллахов и збор Негов, кој го фрли во Мерјем, и душа создадена од Него. Затоа, верувајте во Аллах и во пејгамберите Негови, и не велете: „Тројство!“ – престанете, тоа е подобро за вас. Аллах, навистина, е само Еден Бог. Славен нека е! Како може да има дете!? Нему му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата. А Аллах е Доволен Заштитник! (171)“

Во овој ајет, Аллах ﷻ им забранува на Следбениците на Книгата (Ехлул-Китаб) да претеруваат и преувеличуваат, а тоа често се јавува кај христијаните, бидејќи тие, навистина, ги преминале границите во однос на величањето на Иса ﷺ, кревајќи го на повисок степен од степенот којшто му го дал Аллах ﷻ и пренесувајќи го од степенот на пејгамбер до обожуван бог, покрај Аллах ﷻ. Дури претерале и во однос на неговите следбеници и приврзаници, кои себеси се сметаат за припадници на неговата вера, сметајќи ги за безгрешни и следејќи ги во сето она што го тврдат и кажуваат, без оглед дали е вистина или лага. Затоа, Аллах ﷻ рекол:

﴿ اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ ﴾

„Ги земаа рабините нивни и свештениците нивни за господари, покрај Аллах...“¹ Имамот Ахмед пренесува од Ибн Абас ؓ, а тој од Омер ؓ дека Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „Не величајте ме, како што христијаните го величаат Иса ﷺ синот на Мерјем ﷺ, бидејќи јас сум само роб. Затоа, велете: „Аллаховиот ﷻ роб и пејгамбер!““² Овој хадис го пренесува и Ел-Бухари, со ист исказ. Имамот Ахмед пренесува од Енес ибн Малик ؓ дека еден човек рекол: „О, Мухамеде! О наш господине и сине на нашиот господин! О наш избранику и сине на нашиот избраник!“ – а Аллаховиот Пејгамбер ﷺ рекол: „О, луѓе! Внимавајте на вашите зборови и нека не ве заведува шејтанот! Јас сум Мухамед ﷺ син на Абдулах – Аллахов ﷻ роб и пејгамбер. Се колнам во Аллах ﷻ, не сакам да ме

¹ Сура Ет-Теуба, ајет 31.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3261 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 155.

подигнувате на степен повисок од степенот којшто ми го дал Аллах ﷻ¹ Овој хадис го пренесува, единствено, имамот Ахмед, со единствен пренос.

Аллаховите ﷻ зборови „...и не зборувајте за Аллах, освен вистина.“, т.е. не клеветете го Аллах ﷻ, припишувајќи Му партнерка и дете – Аллах ﷻ е Возвишен и Голем од она што Му го припишуваат, Тој е Величествен и Единствен во Својата величина, власт и моќ, и нема друг бог освен Него и нема друг господар, покрај Него. Затоа, Аллах ﷻ рекол „Месихот Иса, синот Мерјемин, е само пејгамбер Аллахов и збор Негов, кој го фрли во Мерјем, и душа создадена од Него.“, т.е. тој е само роб од Аллаховите ﷻ робови, создание од Аллаховите ﷻ созданија, кому Аллах ﷻ му рекол: „Биди!“ – па биднал, тој е само пејгамбер од Неговите пејгамбери и збор којшто Аллах ﷻ го фрлил во Мерјем ﷺ. Аллах ﷻ го создал Иса ﷺ со зборот², којшто го испратил преку Џибрил ﷺ кај Мерјем ﷺ. А потоа, дувнал во неа со создадената душа од Аллах ﷻ, и така, бил создаден Иса ﷺ, со Аллаховото ﷻ одобрение. Дужежот којшто го дувнал Џибрил ﷺ во неговата мајка, бил во нејзината пазува, којшто потоа се спуштил и се задржал во нејзината утроба, исто како што се одвива и оплодувањето меѓу мажот и жената – а сè што е создадено е Аллахово ﷻ создавање. Затоа, Иса ﷺ се нарекува „Зборот од Аллах ﷻ“ и „Душата создадена од Аллах ﷻ“, бидејќи е создаден без татко, туку е создаден со Аллаховиот ﷻ збор: „Биди!“ – па, биднал, и со душата којашто Аллах ﷻ ја создал и ја испратил кај него, преку Џибрил ﷺ. Аллах ﷻ рекол:

﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾

¹ Го пренесува Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 12141.

² Надоврзување од авторот: „Да, Иса ﷺ е создаден со зборот, а тој не е зборот. Бидејќи, тој збор е зборот ‚Биди‘, а ако тој збор е искажан од Аллах ﷻ, тогаш тој се смета за Негов збор, а Неговиот збор не е создаден. Иса ﷺ е Аллахово ﷻ создание, Негов роб и Негов пејгамбер. Оттука се согледува дека Иса ﷺ не е самиот збор ‚Биди‘, туку тој е само создание, создадено од заповедта на зборот ‚Биди‘, и така биднал. Сето ова го побива доказот на оние кои сметаат дека не е дозволена заклетва во Аллаховиот ﷻ Говор, бидејќи ако е дозволена тоа, тогаш ќе биде дозволена и заклетвата во Иса ﷺ, затоа што тој е Аллахов ﷻ збор. Ова тврдење е соборливо со претходното тврдење дека Иса ﷺ не е самиот збор ‚Биди‘, туку тој бил создаден по заповедта на тој збор. Ако е ова јасно, тогаш може да се заклучи дека заклетвата во Аллаховиот ﷻ Говор е дозволена, бидејќи тој е Негово својство, а заклетвата во Неговите својства е дозволена.“

„Навистина, примерот на Иса, кај Аллах, е како примерот на Адем, кого го создаде од земја, а потоа рече: ‚Биди!‘ – и бидна.“¹ Аллах ﷻ, исто така, рекол:

﴿وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا﴾

„И онаа која го сочува половиот орган свој, па во него ја дувнавме душата, создадена од Нас...“² Ел-Бухари пренесува од Убаде ибн Ес-Самит ؓ дека Веровесникот ﷺ рекол: „Кој сведочи дека нема друг бог освен Аллах ﷻ Единствениот, Кој нема придружник, и дека Мухамед ﷺ е Негов роб и пејгамбер, и дека Иса ؑ е Аллахов ﷻ роб, пејгамбер, збор којшто го фрлил во Мерјем ؑ и создадена душа од Него, и дека Ценетот е вистина и дека Цехенемот е вистина, Аллах ﷻ ќе го внесе во Ценетот, согласно со делата коишто ги правел.“³ А во преносот на Ел-Велид ибн Цунаде се додава: „Низ осумте ценетски врати, внесувајќи го од којашто ќе сака.“⁴ Вака стои во пренос на Муслим. Впрочем, зборовите „... и создадена душа од Него.“ во ајетот и во хадисот се слични на Аллаховите ﷻ зборови:

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ﴾

„И ви го потчини она што е на небесата и она што е на земјата – сè е од Него...“⁵ – т.е. создадено од Него. Предлогот „од“ (مِنْ) не означува дел од нешто, како што сметаат христијаните, туку означува целно започнување. А изразот „душа“ се придодава кон Аллаховото ﷻ име поради нејзината светост и благородност, како што се придодаваат изразите „камила“ и „куќа“ кон Неговото име, во Аллаховите ﷻ зборови:

﴿نَافَةَ اللَّهِ﴾

„Камилата Аллахова...“⁶ – и зборовите:

﴿وَطَهَّرَ بَيْتِي لِلطَّائِفِينَ﴾

¹ Сура Али Имран, ајет 59.

² Сура Ел-Енбија, ајет 91.

³ Го пренесува Ел-Бухари, бр. 3252.

⁴ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 3252 и Муслим, бр. 28, 41.

⁵ Сура Ел-Цасије, ајет 13.

⁶ Сура Худ, ајет 64.

„И очисти ја Куката Моја за оние кои ќе прават таваф...“¹ – и како што стои во веродостојниот хадис: „Па, ќе влезе кај мојот Господар ﷺ во Неговата Куќа.“² Сите овие примери се со исто значење и од ист карактер.

Аллаховите ﷺ зборови „Затоа, верувајте во Аллаx и во пејгамберите Негови, и не велете: „Тројство!““, т.е. па, верувајте дека Аллаx ﷻ е Еден и Единствен, Кој нема партнерка и дете, и верувајте дека Иса ﷺ е Негов роб и пејгамбер, и не сметајте дека Иса ﷺ и неговата мајка се придружници на Аллаx ﷻ – Аллаx ﷻ е Возвишен и Голем од она што Му го припишуваат. Овој ајет и двата ајета во сурата „Ел-Маида“, во коишто стои дека Аллаx ﷻ рекол:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثَةٌ ثَلَاثَةٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ﴾

„Веќе не веруваат оние кои велат: „Аллаx, навистина, е третиот од тројцата.“ – а нема друг бог освен Еден Бог...“³ – и зборовите:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾

„Веќе не веруваат оние кои велат: „Аллаx, навистина, е Месихот, синот Мерјемин...“⁴ – укажуваат на верувањето на христијаните – нека биде врз нив она што го заслужуваат од Аллаx ﷻ – коешто е нестабилно и неодредено. Всушност, нивното неверување нема граница. Така, некои од нив сметаат дека Месихот ﷺ е бог, други сметаат дека е придружник на Аллаx ﷻ, а трети сметаат дека е Аллахов ﷻ син. Значи, христијаните се поделени во повеќе фракции, со ставови и уверувања, коишто драстично се разликуваат. Затоа, некои од логичарите рекле: „Доколку десет од христијаните би се состанале да полемизираат за нивната вера, тогаш би се разминале на еднаесет различни ставови.“ Така, некои од нивните свештеници, како што е Сеид ибн Патрик, спомнуваат дека се случил огромен собир на христијански свештеници и попови во Александрија, за време на царот Константин. На тој собир, христијанските свештеници се разминале на повеќе различни ставови и гледишта во својата вера, а се спомнува дека учествувале

¹ Сура Ел-Хаџџ, ајет 26.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 7002.

³ Сура Ел-Маида, ајет 73.

⁴ Сура Ел-Маида, ајет 72.

повеќе од илјада свештеници. Секој свештеник имал своја фракција, којашто имала свои верски гледишта. Едната од групите имала педесет приврзаници, другата имала сто приврзаници, третата имала дваесет приврзаници, четвртата имала седумдесет приврзаници, и така натаму. Па, штом царот Константин забележал дека една од групите брои тристотини и осумнаесет приврзаници, кои се согласиле во своите верски гледишта, одлучил да ја поддржи таквата група и нејзините верски гледишта да ги изнесе пред сите. Тогаш, тој им изградил цркви, им одредил книги и канони и наредил да се следи нивниот правец. Оваа група се нарекуваат Ортодокси. Потоа, се случил втор собир, а тогаш, се појавила нова фракција, којашто се нарекувала Јакубии (Јаковии). Потоа, се случил трет собир, а тогаш, се појавила трета нова фракција, наречени Нестории. Сите овие фракции веруваат во „Светото тројство“ и нивниот спој во Месихот ﷺ, меѓутоа се разликуваат во природата на „Светото тројство“ и во соединувањето на „Лакот и Махот“ (божественото и човечкото): дали се соединиле или не, или дали се помешале меѓусебно или не, или секое од нив е посебно, само за себе – на три различни ставови. А истовремено, секоја фракција од нив ја смета другата за отпадничка и еретичка. А ние муслиманите сметаме за сите три дека се невернички фракции. Затоа, Аллах ﷻ рекол „...**престанете, тоа е подобро за вас.**“ – т.е. ако престанете, тогаш тоа ќе биде подобро за вас. Зборовите „**Аллах, навистина, е само Еден Бог. Славен нека е! Како може да има дете!?**“, т.е. Возвишен е и Величествен над она што Му го припишуваат. Зборовите: „**Нему му припаѓа она што е на небесата и она што е на земјата. А Аллах е Доволен Заштитник!**“, т.е. сè што постои е Негово создание и сопственост, и сè што се наоѓа на земјата и на небесата се Негови робови и се потчинети на Неговата власт и располагање. Тој е Заштитник на сè, па како може да има партнерка или дете од оние кои се наоѓаат под Негова власт и управа!? Како што вели Аллах ﷻ во друг ајет:

﴿بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

„Создателот на небесата и земјата – како може да има дете!? И Тој нема придружничка. И Тој создаде сè и Тој е знае сè!“¹

﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا﴾ (١٧٢) فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا﴾ (١٧٣) ﴿

„Месихот не се вообразува да биде роб Аллахов, а ниту мелеците блиски. А кој се вообразува од робувањето кон Него, па Тој ќе ги збере кај Себе, сите. (172) А што се однесува на оние кои веруваат и работат добри дела, па наградите нивни ќе им ги исполни и ќе им даде повеќе од добрината Своја. А што се однесува на оние кои се вообразуваат и надмено се однесуваат, па нив ќе ги казни со казна болна, и нема да им се најде, покрај Аллах, ни заштитник ни помагач. (173)“

Зборовите „Месихот не се вообразува...“ – т.е. не е арогантен и не се воздржува. Зборовите „...да биде роб Аллахов, а ниту мелеците блиски.“, мелеците се споменуваат посебно во овој дел од ајетот, бидејќи некои од луѓето и нив ги земаат за божества, обожувајќи ги исто онака како што и Месихот ﷺ е земен за божество од страна на некои од луѓето. Затоа, Аллах ﷻ соопштува дека тие се робови од Неговите робови, и созданија од Неговите созданија, како што стои во друг ајет:

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ﴾

„И рекоа: ‚Милостивиот прифати дете!‘ – Славен нека е! Не, туку тие се робови почестени.“² Затоа, Аллах ﷻ рекол: „А кој се вообразува од робувањето кон Него, па Тој ќе ги збере кај Себе, сите.“ – т.е. Тој ќе ги збере сите кај Него, на Судниот ден, а потоа ќе пресуди меѓу нив, со Својата праведна пресуда, во којашто не постои никаква неправда и грешка.

Потоа, Аллах ﷻ рекол „А што се однесува на оние кои веруваат и работат добри дела, па наградите нивни ќе им ги исполни и ќе

¹ Сура Ел-Енам, ајет 101.

² Сура Ел-Енбија, ајет 26.

им даде повеќе од добрината Своја.“, т.е. ќе им даде од Својата награда, согласно со добрите дела коишто ги работеле, а згора на тоа, ќе им зголеми уште повеќе, давајќи им од Својата добрина, добротинство и милост. Зборовите „**А што се однесува на оние кои се вообразуваат и надмено се однесуваат...**“, т.е. се воздржуваат и се вообразуваат во однос на покорноста кон Аллаh ﷻ и ибадетот кон Него. Зборовите „...**па нив ќе ги казни со казна болна, и нема да им се најде, покрај Аллаh, ни заштитник ни помагач.**“ се слични на зборовите:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

„**Навистина, оние кои се вообразуваат врз потчинетоста кон Мене, ќе влезат во Џехенмот, понижени!**“¹ – т.е. омаловажени и презрени, бидејќи претходно биле вообразени и арогантни.

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا﴾ (١٧٤) فَأَمَّا الَّذِينَ
آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا
مُّسْتَقِيمًا (١٧٥) ﴿

„**О, луѓе, веќе ви дојде јасен доказ од Господарот ваш и веќе ви објавивме Светло јасно! (174) А што се однесува на оние кои веруваат во Аллаh и се држат до Него, па Тој ќе ги внесе во милоста од Него и во добрината, и ќе ги упати кон Патот исправен! (175)**“

Во овие ајети, Аллаh ﷻ им се обраќа на сите луѓе, соопштувајќи им дека веќе им дошол јасен и огромен доказ, којшто е од неприкосновен карактер и не остава простор за оправдување, а воедно, ги побива сите сомнежи и недоумици. Затоа, Аллаh ﷻ рекол „...**и веќе ви објавивме Светло јасно!**“, т.е. сјајно Светло коешто укажува на Вистината, а тоа е Куранот. Зборовите „**А што се однесува на оние кои веруваат во Аллаh и се држат до Него...**“, т.е. ги соединиле ибадетот кон Аллаh ﷻ и поткрепувањето (тевекулот) врз Него, при сите нивни дела и постапки. Ибн Џурејџ рекол: „Тоа значи верување во Аллаh ﷻ и придржување кон Куранот.“ Зборовите „...**па Тој ќе ги внесе во милоста од Него и во добрината...**“, т.е. ќе им се смилува и ќе ги внесе во Џенетот, а потоа ќе им ја зголеми наградата и ќе им ја удвои, издигнувајќи ги во џенет-

¹ Сура Гафир, ајет 60.

ските степени, поради Својата добрина и добротинство кон нив. Зборовите „...и ќе ги упати кон Патот исправен!“, т.е. кон Патот, без свиоци и без скршнувања. Ова е својството на верниците, на дуњалукот и на ахиретот. Па, тие на дуњалукот се наоѓаат на Правиот пат, во сите свои убедувања и дела. А и на ахиретот, исто така, ќе се движат по патот којшто ќе ги доведе до џенетските просторства и градини. Од Али ибн Ебу Талиб رضي الله عنه се пренесува дека Веровесникот صلى الله عليه وسلم рекол: „Куранот е Аллаховиот صلى الله عليه وسلم исправен пат и Аллаховото صلى الله عليه وسلم џерство јаже.“¹

﴿ يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنْ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (١٧٦) ﴾

„Те прашуваат, кажи: „Аллах ви дава решение за човекот кој умрел, без да остави дете и родител. Ако човекот умре без да има дете, а има сестра, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од она што го остава. А и тој ја наследува неа, доколку таа нема дете. А ако се две сестри, тогаш ним им припаѓаат две третини од она што го остава. А ако се браќа и сестри, тогаш, на машкото му припаѓа удел колку две женски. Аллах ви објаснува да не погрешите. А Аллах знае сè! (176)“

Ел-Бухари пренесува од Ел-Бера’ رضي الله عنه дека рекол: „Последна сура којашто е објавена, е сурата „Берае“, а последен ајет којшто е објавен, е ајетот: „Те прашуваат, кажи...“

Имамот Ахмед пренесува од Џабир ибн Абдулах رضي الله عنه дека рекол: „Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم влезе кај мене, додека бев болен и онесвестен, па зеде абдест, а потоа ме испрска со водата – или ме испрскаа со водата – па, се освестив. Тогаш, реков: „Јас немам ниту родител, а ниту дете, па кој ќе ме наследи?“ Тогаш, Аллах صلى الله عليه وسلم го објави ајетот: „Те прашуваат, кажи...“.² Ова предание го пренесуваат уште и „Двата сахиха“ од преносот на Шу’бе, додека друга група од преносители на хадисите

¹ Го пренесуваат Ет-Тирмизи, бр. 2906; Ед-Дарими во своето дело „Ес-Сунен“, бр. 3331 и Ел-Безар во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 836.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 191; Муслим, бр. 3031, 1616; Ебу Давуд, бр. 2886; Ет-Тирмизи, бр. 2096; Ен-Несаи, бр. 138; Ибн Маџе, бр. 2728 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 13886.

го пренесуваат од преносот на Ибн Ујејне. А во некои од исказите стои: „Тогаш, беше објавен ајетот за наследството: **„Те прашуваат, кажи: Аллах ви дава решение за човекот кој умрел...“** – до крајот на ајетот.“¹ Значењето на овој ајет – а Аллах ﷻ најдобро знае – би гласело: „Те прашуваат за човекот кој умрел, но не оставил зад себе ни дете ни родител (татко)? А потоа, Аллах ﷻ ви одговара со решението за тоа.“ Значи, во одговорот се споменува делот од прашањето. Веќе претходно беше наведено јазичното потекло на зборот „ел-келале“ (الكَلَالَة), односно дека потекнува од зборот „ел-иклил“ (الإكليل), којшто значи: ореол, којшто се става врз главата и ја опкружува од сите страни. Затоа, повеќето од муфесирите сметаат дека зборот „ел-келале“ се однесува на умрениот човек, кој не оставил зад себе ни дете ни родител (татко). Додека, некои од муфесирите сметаат дека зборот „ел-келале“ се однесува на умрениот човек кој не оставил дете, бидејќи во самиот ајет стои: **„Ако човекот умре без да има дете...“**. Прописот за келалетот му отежнал на владетелот на верниците Омер ибн Ел-Хатаб ؓ, како што се наведува во „Двата сахиха“ дека рекол: „Три работи, посакувам Аллаховиот Пејгамбер ﷺ да ни ги одредеше со крајна одредба, до којашто ќе се придржувавме: состојбата на дедото со браќата при наследувањето, состојбата на умрениот човек кој не оставил ни дете ни родител (татко) по себе и еден вид од видовите на каматата.“ Имамот Ахмед пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб ؓ дека рекол: *„Најмногу што го прашував Аллаховиот Пејгамбер ﷺ беше за келалетот, така што ме допре со својот прст во градите и рече: „Доволен ти е летниот ајет“, а тоа е последниот ајет од сурата „Ен-Ниса“.*¹ Имамот Ахмед го пренесува со скратен исказ, додека Муслим го пренесува со подолг исказ, којшто содржи повеќе реченици. Се нарекува „летен ајет“, бидејќи бил објавен наредно лето – а Аллах ﷻ најдобро знае. А штом Веровесникот ﷺ му укажал на Омер ؓ да размисли за ајетот и добро да го сфати, и откако тој сфатил дека тоа е доволно, заборавил повторно да го праша за неговото значење.

Се споменува дека Ебу Бекр Ес-Сидик ؓ, при една од своите хутби, рекол: „Навистина, ајетот којшто е објавен на почетокот од сурата „Ен-

¹ Го пренесуваат Муслим, бр. 1617, 3035; Ибн Маџе, бр. 2726 и Ахмед во своето дело “Ел-Муснед”, бр. 90. 888

Ниса¹, зборува за наследните удели на детето и родителот, додека вториот објавен ајет² зборува за наследните удели на сопругот, сопругата и браќата по мајка, додека последниот објавен ајет од сурата „Ен-Ниса“ зборува за наследните удели на браќата и сестрите по татко и мајка, додека последниот ајет од сурата „Ел-Енфал“³ зборува за предимството при наследувањето на едни од роднините во однос на други, и тоа преку роднинската врска од машката страна.“ Ова предание го пренесува Ибн Џерир.

Полемиката околу значењето на овој ајет

Аллаховите ﷻ зборови **„Ако човекот умре...“**, т.е. почине. Зборовите: **„...без да има дете...“** – до овие зборови се придржуваат оние кои сметаат дека непостоењето на родител (татко) не е од условите на келалетот, туку доволен услов е само непостоењето дете. Овој став се пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ, со веродостоен пренос од него, којшто го пренесува Ибн Џерир. Меѓутоа, ставот којшто го застапуваат мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) е поинаков, а воедно тоа е ставот и пресудата на Ес-Сидик ﷺ: дека келалетот е состојба на непостоење на дете и родител при наследувањето. Кон тоа укажуваат и Аллаховите ﷻ зборови: **„...а има сестра, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од она што го остава...“** – всушност, ако со неа се јавел татко, тогаш таа нема право на наследен удел, бидејќи неговото постоење ја лишува од тоа, согласно со исламскиот консензус (иџма). Според тоа, келалетот претставува непостоење на дете – а овој услов се потврдува со непосредниот курански текст – и непостоење на родител (татко) – а овој услов се потврдува со разгледување на куранскиот текст, бидејќи како што наведовме, сестрата не може да добие половина од оставината доколку постои родител (татко), дури и воопшто нема да стекне удел од оставината.

¹ Надоврзување од авторот: „Тоа е 11-от ајет од сурата „Ен-Ниса“.“

² Надоврзување од авторот: „Тоа е 12-от ајет од сурата „Ен-Ниса“.“

³ Надоврзување од авторот: „Тоа е 75-от ајет од сурата „Ел-Енфал“.“

Имамот Ахмед пренесува од Зејд ибн Сабит ﷺ дека бил прашан за состојбата на постоење сопруг и сестра по татко и мајка, при наследувањето на оставината, па пресудил за сопругот половина, а и за сестрата, исто така, половина. Па, бил прашан за тоа, а тој одговорил: *„Бев присутен кога Аллаховиот Пејгамбер ﷺ пресуди така.“*¹ Ова предавање го пренесува, единствено имамот Ахмед, и тоа само со еден пренос.

Ибн Церир и други пренесуваат од Ибн Абас ﷺ и Ибн Ез-Зубејр ﷺ дека рекле, во однос на умрениот, кој по себе оставил ќерка и сестра: *„На сестрата не ѝ припаѓа ништо од оставината, бидејќи Allah ﷻ рекол: **Ако човекот умре без да има дете, а има сестра, тогаш нејзе ѝ припаѓа половина од она што го остава.**‘* – па, ако човекот оставил ќерка, всушност, оставил дете, затоа на сестрата не ѝ следува ништо.“ Меѓутоа, мноштвото од исламските алими (ел-џумхур) сметаат спротивно од нив, односно дека при таквиот случај: на ќерката ѝ припаѓа половина со одреден наследен удел (фард), додека на сестрата ѝ припаѓа другата половина со неодреден наследен удел (та’сиб), и тоа не според контекстот на овој ајет, бидејќи овој ајет ѝ дава на сестрата одреден наследен удел (фард), туку таа го стекнува нејзиниот неодреден наследен удел (та’сиб). При ваквиот случај, според контекстот на хадисот којшто го пренесува Ел-Бухари, од Ел-Есвед дека рекол: *„Муаз ибн Џебел ﷺ пресуди меѓу нас, и тоа за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ, одредувајќи ѝ на ќерката половина и на сестрата половина од оставината.“* – потоа, Сулејман додал: *„Тој пресуди меѓу нас така, но не спомена дека тоа се случило за време на Аллаховиот Пејгамбер ﷺ.“*² Ел-Бухари, исто така, пренесува во својот „Сахих“ од Хузејл ибн Шурехбил дека рекол: *„Ебу Муса Ел-Еш’ари ﷺ бил прашан за состојбата на следните наследници: ќерка, ќерка од син и сестра, при наследувањето, па рекол: „На ќерката ѝ припаѓа половина, а и на сестрата, исто така, ѝ припаѓа половина од оставината. И оди кај Ибн Месуд ﷺ, па ќе видиш дека и тој ќе се согласи.“* Тогаш, го прашале Ибн Месуд ﷺ за она што го пресудил Ебу Муса ﷺ, па рекол: *„Тогаш, и јас би бил во заблуда и не би бил од упатените!! Не, туку јас ќе ви пресудам во тоа, според пресудата на Веровесникот ﷺ за тоа: половина ѝ припаѓа на ќерката,*

¹ Го пренесуваат Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 21130 и Ел-Хејсеми во своето дело „Меџме’уз-зеваид“, бр. 7165.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6360 и Ебу Давуд, бр. 2893.

шестина ѝ припаѓа на ќерката од синот, како дополнување на двете третини, а остатокот од оставината ѝ припаѓа на сестрата.‘ Тогаш, повторно го прашале Ебу Муса رضي الله عنه за пресудата на Ибн Месуд رضي الله عنه, а тој рекол: *‘Не прашувајте ме повеќе, кога веќе меѓу вас се наоѓа учениот‘.*¹

Аллаховите رضي الله عنه зборови **„А и тој ја наследува неа, доколку таа нема дете...“**, т.е. братот го наследува сиот имот на сестрата, доколку таа умре без да остави дете и родител (татко), бидејќи ако таа остави по себе родител (татко), тогаш братот не добива ништо од оставината. А доколку со братот, се јави наследник, кој наследува одреден наследен удел (фард), како што се сопругот или братот по мајка, тогаш тој го добива својот одреден наследен удел (фард), а остатокот го добива братот, како што се потврдува во хадисот, којшто го пренесуваат *„Двата сахиха“* од Ибн Абас رضي الله عنه, дека Аллаховиот Пејгамбер صلى الله عليه وسلم рекол: *„Дајте им ги наследните удели (фардовите) на нивните припадници, а она што ќе остане, по наследните удели, па тоа му припаѓа на најблиското машко лице.“*²

Аллаховите رضي الله عنه зборови **„А ако се две сестри, тогаш ним им припаѓаат две третини од она што го остава...“**, т.е. оној кој умира без да остави дете и родител (татко), а притоа има две сестри кои го наследуваат, тогаш ним им припаѓа одреден удел (фард) од две третини од оставината. Истиот пропис се однесува и доколу има повеќе од две сестри. Овој пропис, една група од исламските алими, го применува и во однос на двете ќерки, па нагоре, во реципроцитет, како што се применува и прописот во однос на двете сестри, па нагоре, извлекувајќи го од Аллаховите رضي الله عنه зборови:

﴿ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ﴾

„А ако се женски повеќе од две, тогаш ним им припаѓаат две третини од она што го остава...“³

Аллаховите رضي الله عنه зборови **„А ако се браќа и сестри, тогаш, на машкото му припаѓа удел колку две женски...“** – укажуваат на прописот

¹ Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6355; Ебу Давуд, бр. 2890; Ет-Тирмизи, бр. 2093; Ибн Маџе, бр. 2721 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 3683.

² Го пренесуваат Ел-Бухари, бр. 6351; Муслим, бр. 1615, 3029; Ебу Давуд, бр. 2898; Ет-Тирмизи, бр. 2098; Ибн Маџе, бр. 2740 и Ахмед во своето дело „Ел-Муснед“, бр. 2652.

³ Сура Ен-Ниса, ајет 11.

на наследувањето со неодреден наследен удел (та'сиб) од страна на: синовите, синовите од синовите и браќата, доколку се и машки и женски – тогаш, на машките од нив им се дава колку уделот на две женски.

Аллаховите ﷻ зборови „**Аллах ви објаснува...**“, т.е. ви ги одредува наследните удели, ви ги одредува Неговите граници и ви ги објаснува Неговите прописи. Зборовите „...**да не погрешите.**“, т.е. за да не скршнете од вистинскиот пат, по објаснувањето. Зборовите „**А Аллаx знае сè!**“, т.е. Тој го знае завршетокот на сите нешта и она што е добро во нив за Неговите робови, а и она што го заслужува од оставината секој поединец од блиските роднини на починатиот, согласно со неговата блискост со него.

Се пренесува од Омер ибн Ел-Хатаб ﷺ ставот дека келалетот претставува состојба кога умрениот не оставил дете зад себе. Меѓутоа, подоцна Омер ﷺ се откажал од својот став и се вратил кон ставот на Ебу Бекр Ес-Сидик ﷺ. Ибн Џерир рекол: „Се пренесува од Омер ﷺ дека рекол: „Јас, навистина, се срамам да се противам на ставот на Ебу Бекр ﷺ, а Ебу Бекр ﷺ сметаше дека келалетот е непостоење дете и родител (татко) по смртта на умрениот.““ Ставот на Ес-Сидик ﷺ го застапуваат мноштво од асхабите, табиините и поранешните и подоцнежните имами. Истовремено, таков е ставот на четирите мезхеби и седумте исламски правници (фекихи), а и на мноштвото од исламските алими низ покраините. Бидејќи, кон ваквиот став упатува куранскиот контекст, а веќе Аллаx ﷻ го утврдил тоа на крајот од ајетот, со зборовите „**Аллах ви објаснува да не погрешите. А Аллаx знае сè!**“ – а Аллаx ﷻ најдобро знае.

Крај на скратениот тефсир на сурата „Ен-Ниса“, а благодарноста Му припаѓа само на Аллаx ﷻ!

СОДРЖИНА:

ПРЕДГОВОР НА ИЗДАВАЧОТ.....	7
ПРЕДГОВОР НА ПРЕВЕДУВАЧОТ	9
ПРЕДГОВОР НА АВТОРОТ	14
КРАТКА БИОГРАФИЈА НА МУФСИРОТ И АВТОРОТ НА „ТЕФСИРОТ“ ЕБУ ЕЛ-ФИДА’ ИСМАИЛ ИБН ОМЕР ИБН КЕСИР – АЛЛАХ ﷺ ДА МУ СЕ СМИЛУВА И ДА МУ ПРОСТИ.....	23
КРАТКА БИОГРАФИЈА НА АВТОРОТ НА „СКРАТЕНАТА ВЕРЗИЈА НА ТЕФСИРОТ НА ИБН КЕСИР“ МУХАМЕД НЕСИБ ЕР-РИФАИ – АЛЛАХ ﷺ ДА МУ СЕ С МИЛУВА И ДА МУ ПРОСТИ	29
РЕЗИМЕ НА ВОВЕДОТ НА АВТОРОТ ИБН КЕСИР – АЛЛАХ ﷺ ДА МУ СЕ СМИЛУВА.....	32
Најдобри начини на тефсир (толкување):.....	35
Облици на тефсир:	37
Мекански и медински сури:.....	38
СУРА „ЕЛ-ФАТИХА“ („Отворање“) (1).....	40
Називи на сурата „Ел-Фатиха“:	40
Место на објавување:.....	42
Вредноста на сурата „Ел-Фатиха“:.....	42
Додатен хадис:	44
Додатен хадис:	44
Прописот на учење Фатиха во намазот	45
Толкување на Истиазата (зборовите ‚Еузубил-лах‘) и нејзините прописи.....	46
Толкување на Бесмелата (зборовите ‚Бисмил-лахир-рахманир-рахим‘)	49
Вредноста на Бесмелата	50
Заклучок:.....	62
СУРА „ЕЛ-БЕКАРА“ („Крава“) (2).....	67
Вредноста на сурата „Ел-Бекара“:	67
Преданија коишто говорат за посебната вредност на поглавјата „Ел- Бекара“ и „Али Иман“	69

Место на објавување:.....	69
Изградбата на Кабата од страна на Курејшите, по Ибрахим <small>عليه السلام</small> а пред Мухамед <small>عليه السلام</small>	233
(Оттука започнува вториот џуз од Куранот).....	247
Хадиси коишто говорат за мажот кој стапува во брак со жената со намера да се разведе и да му ја препушти на првиот маж (ел-мухал-лил) и за мажот за кого се прави тоа (ел-мухал-лел леху).....	395
(Оттука започнува третиот џуз од Куранот).....	432
Овој ајет содржи десет независни реченици.....	437
Споменување на хадисите коишто се пренесуваат за вредноста на овие два благородни ајети.....	487
СУРА „АЛИ ИМРАН“ („Семејството Ибраново“) (3).....	493
(Оттука започнува четвртиот џуз од Куранот).....	562
СУРА „ЕН-НИСА“ („Жени“) (4).....	660
Споменување хадиси на оваа тематика.....	688
(Оттука започнува петтиот џуз од Куранот).....	695
Повод за пропишувањето на тејемумот.....	745
(Оттука започнува шестиот џуз од Куранот).....	851
Избрани веродостојни хадиси коишто се однесуваат на повторното симнување на Иса ибн Мерјем <small>عليه السلام</small> од небото на земјата, во последното време, пред Судниот ден, и неговото повикување кон обожување на Аллах <small>عليه السلام</small> , единствено, Кој нема придружник.....	863
Деџалот е Евреин и неговата војска ќе бидат Евреи.....	868
Описот на Иса <small>عليه السلام</small>	869
Полемиката околу значењето на овој ајет.....	889
СОДРЖИНА:.....	893